PAUL AUSTER
4 3 2 1
EINAUDI

Paul Auster

4321

Traducere din limba engleză şi note de
Iulia Gorzo
EDITURA ART
2018

Paul Auster
4321
Copyright © 2017

© Editura ART, 2018, pentru prezenta ediție

Redactori: Roxana Tocilescu, Ioana Tudor
Tehnoredactor: Cristian Vlad
Corector: Theodor Zamfir
DTP copertă: Alexandru Daş
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
AUSTER, PAUL
4321/ Paul Auster; trad, din lb. Engleză şi note de Iulia Gorzo. — Bucureşti: Art, 2018
ISBN 978-606-710-599-5
I. Gorzo, Iulia (trad.) (note)
821.111

Pentru Sivi Hustvedt

1.0

Legenda familiei spune că bunicul lui Ferguson a pornit pe jos din oraşul său natal, Minsk, cu o sută de ruble cusute în căptuşeala hainei, a călătorit spre vest până la Hamburg, trecând prin Varşovia şi Berlin, apoi şi-a luat bilet pe un vapor numit *împărăteasa Chinei,* care a traversat Atlanticul pe o vreme furtunoasă de iarnă şi a intrat în portul New York în prima zi a secolului XX. În timp ce aştepta să fie luat în primire de un funcţionar de la imigrări pe Ellis Island, a intrat în vorbă cu un confrate evreu rus. Omul i-a spus aşa: *Uită numele Reznikov. Nu ţi-e de niciun folos aici. Pentru noua dumitale viaţă în America îţi trebuie un nume american, unul care să sune ca lumea, americăneşte,* Cum la 1900 engleza era încă o limbă străină pentru el, Isaac Reznikov i-a cerut o sugestie compatriotului său mai copt, mai experimentat. *Spune-le că eşti Rockefeller,* i-a răspuns omul. *Cu ăsta mergi la sigur,* A trecut un ceas, apoi încă unul, iar când i-a venit rândul să răspundă întrebărilor funcţionarului de la imigrări, tânărul Reznikov, care avea pe atunci nouăsprezece ani, uitase numele sugerat de celălalt bărbat. *Cum vă numiţi?* La întrebat funcţionarul. Lovindu-se peste frunte de ciudă, frânt de oboseală, imigrantul a izbucnit în idiş: *Ikh hobfargessen (Am uitat)!* Şi iată cum şi-a început Isaac Reznikov noua viaţă americană sub numele de Ichabod Ferguson.

Uşor nu i-a fost, mai ales la început, dar nici mai târziu, lucrurile nu i-au mers niciodată în ţara de adopţie aşa cum îşi închipuise. E adevărat că s-a descurcat să-şi găsească o soţie cu puţin după ce a împlinit douăzeci şi şase de ani şi la fel de adevărat e că soţia lui, Fanny, născută Grossman, i-a adus pe lume trei fii voinici şi sănătoşi, dar viaţa în America a rămas un chin pentru bunicul lui Ferguson din ziua în care a coborât de pe vapor şi până în noaptea de 7 martie 1923, când viaţa i-a fost curmată în mod neaşteptat, prea curând, la patruzeci şi doi de ani – împuşcat în timpul unui jaf la

depozitul de pielărie din Chicago, unde se angajase ca paznic de noapte.

Nu s-au păstrat fotografii cu el, dar se pare că fusese un vlăjgan cu spinare zdravănă şi mâini uriaşe, needucat, necalificat, tipul ageamiului care habar n-are de nici unele. În prima lui după-amiază la New York i-a ieşit în cale un vânzător ambulant care vindea cele mai roşii, mai rotunde şi mai fără de cusur mere din câte-i fusese dat să vadă vreodată. În faţa acestei tentaţii irezistibile, a cumpărat un măr şi a muşcat lacom din el. Gustul nu era dulce, aşa cum se aşteptase, ci amar şi ciudat. Pe lângă asta, mărul mai era şi grețos de moale, iar când dinţii lui au pătruns prin coajă, măruntaiele fructului i-au împroşcat haina cu o jerbă de un roşu pal, presărată cu o mulţime de seminţe ca nişte alice. Era prima oară când simţea gustul Lumii Noii, prima lui întâlnire, de neuitat, cu o roşie de Jersey.

Nu era deci un Rockefeller, ci un salahor lat în umeri, un uriaş evreu cu un nume absurd şi două picioare fără astâmpăr, care şi-a încercat norocul în Manhattan şi Brooklyn, în Baltimore şi Charleston, în Duluth şi Chicago, angajat pe rând ca docher, marinar obişnuit pe o navă-cisternă de pe Marile Lacuri, îngrijitor de animale pentru un circ itinerant, muncitor la banda de asamblare într-o fabrică de conserve, şofer de camion, săpător de şanţuri, paznic de noapte. Cu toată strădania lui, niciodată n-a căpătat mai mult de o leafa mizeră, aşa că singura moştenire pe care bietul Ike Ferguson le-a lăsat-o nevestei şi celor trei băieţi au fost poveştile despre aventurile din tinereţea lui de vagabond. Pe termen lung, probabil că poveştile sunt la fel de preţioase ca banii, dar pe termen scurt prezintă dezavantaje clare.

Magazinul de pielărie i-a oferit lui Fanny o mică despăgubire pentru pierderea suferită, după care ea a părăsit Chicago împreună cu băieţii şi s-a mutat la Newark, New Jersey, la invitaţia rudelor soţului ei, care-i puseseră la dispoziţie apartamentul de la etaj din casa lor din Central Ward în schimbul unei chirii modice. Băieţii ei aveau paisprezece, doisprezece şi nouă ani. Louis, cel mai mare, îşi luase de mult numele de Lew. Aaron, mijlociul, începuse să se prezinte Arnold, sătul de bătăile încasate la şcoala din

Chicago, iar lui Stanley, băiatul de nouă ani, i se spunea Sonny. Ca să se descurce, mama lor spăla rufe şi cârpea haine, dar în scurt timp, băieţii au început şi ei să contribuie la finanţele familiei, fiecare cu slujba lui de după şcoală, cu toţii încredinţându-i mamei fiecare bănuţ câştigat. Erau vremuri grele şi pericolul sărăciei umplea camerele apartamentului ca o ceaţă deasă, orbitoare. Frica era inevitabilă şi toţi cei trei băieţi au ajuns să-şi însuşească încetul cu încetul sumbrele concluzii ontologice ale mamei lor despre rostul vieţii. Munceşti sau mori de foame. Munceşti sau rămâi fără acoperiş deasupra capului. Munceşti sau mori. Pentru Fergusoni, noţiunea stupidă de toţi-pentru-unul-şi-unul-pentru-toţi nu exista. În lumea lor măruntă, era toţi-pentru-toţi – sau nimic.

Bunica lui Ferguson murise înainte ca el să împlinească doi ani, aşa că nu avea deloc amintiri conştiente cu ea, dar, conform legendei familiei, Fanny fusese o femeie dificilă şi labilă, predispusă la ieşiri violente, cu ţipete şi crize maniacale de plâns necontrolat, care-şi altoia băieţii cu mătura pentru orice poznă şi avea interdicţie în câteva magazine locale pe motiv că se tocmea zgomotos la preţ. Nimeni nu ştia unde se născuse, dar povestea era că s-ar fi trezit la New York la paisprezece ani, orfană, şi ar fi petrecut mai mulţi ani într-un pod fără ferestre din Lower East Side, făcând pălării. Tatăl lui Ferguson, Stanley, îi povestea rareori fiului său despre părinţii lui, răspunzând întrebărilor băiatului cât mai vag, mai laconic şi mai rezervat posibil, aşa că puţinele informaţii despre bunicii paterni pe care micul Ferguson reuşise să le afle veneau aproape exclusiv de la mama lui, Rose, de departe cea mai tânără dintre cele trei reprezentante ale celei de-a doua generaţii de nurori Ferguson şi care se informa la rândul ei în primul rând de la Millie, soţia lui Lew, o femeie înclinată spre bârfa, căsătorită cu un bărbat mult mai puţin secretos şi mult mai vorbăreţ şi decât Stanley, şi decât Arnold. Când Ferguson avea optsprezece ani, maică-sa i-a împărtăşit una dintre poveştile lui Millie, prezentându-i-o ca pe un simplu zvon, o presupunere neîntemeiată care ar fi putut fi adevărată – după cum ar fi putut fi şi falsă. Se pare că Lew i-ar fi spus lui

Millie, sau cel puțin ea aşa pretindea, că existase un al patrulea copil Ferguson, o fată născută la trei sau patru ani după Stanley, în perioada când familia se instalase la Duluth, iar Ike îşi căuta de lucru ca marinar de rând pe un vas de pe Marile Lacuri, câteva luni în care familia trăise într-o sărăcie lucie, şi pentru că Ike era plecat când Fanny născuse copila, pentru că se aflau în Minnesota, şi încă iarna, o iarnă deosebit de friguroasă într-un loc deosebit de rece, pentru că locuiau într-o casă încălzită de o singură sobă cu lemne şi pentru că banii erau pe atunci atât de puțini, încât Fanny şi băieții ajunseseră să mănânce o singură dată pe zi, gândul că va mai avea un copil în grijă o îngrozise atât de rău, încât îşi înecase fiica nou-născută în cadă.

E drept că Stanley nu prea vorbea cu fiul lui despre părinți, dar nici despre el însuşi nu spunea prea multe. Din acest motiv, lui Ferguson îi venea greu să şi-l reprezinte pe taică-său ca băiat, ca adolescent, ca bărbat tânăr sau ca orice altceva înainte de a se fi însurat cu Rose, la treizeci de ani şi două luni. Din aluziile prinse din zbor care-i mai scăpau lui taică-său, un lucru tot pricepuse şi Ferguson: că Stanley fusese adesea persecutat şi luat la şuturi de frații mai mari, că – fiind cel mai mic şi având deci parte cel mai puțin în copilărie de un tată viu, el era cel mai ataşat de Fanny, că fusese un elev silitor şi era de departe cel mai sportiv dintre cei trei frați, că jucase ca fundaş în echipa de fotbal şi concurase la patru sute de metri pentru echipa de atletism de la Central High, că, pricepându-se la electronică, deschisese un mic atelier de reparat radiouri în 1932, în vara de după absolvirea liceului (*o gaură într-un zid de pe Academy Street, în zona commercială din Newark,* cum spunea *el, fix cât un stand de lustragiu),* că fusese rănit la ochiul drept la unsprezece ani de mătura dezlănțuită a maică-sii, în timpul uneia dintre crizele ei (orbind parțial şi devenind deci inapt 4-F1 pentru cel de-al Doilea Război

---

[1] Clasificare datând din timpul Războiului Civil American. Inițial, erau considerați inapți pentru front recruții cărora le lipseau patru dinți din

Mondial), că porecla de Sonny îi era nesuferită, aşa că renunţase la ea imediat după şcoală, că-i plăcea să danseze şi să joace tenis, că niciodată nu-şi critica fraţii, chiar dacă ei se purtau stupid sau disprețuitor cu el, că în copilărie, după şcoală, lucrase ca vânzător de ziare, că se gândise serios să studieze dreptul, dar abandonase ideea din lipsă de fonduri, că la douăzeci de ani fusese donjuan şi frecventase o mulţime de tinere evreice, fără niciun gând să se însoare cu vreuna dintre ele, că avusese mai multe escapade în Cuba anilor 30, când Havana era capitala depravării în Emisfera Vestică, că cea mai mare ambiţie a vieţii lui era să devină milionar, la fel de bogat ca Rockefeller.

Lew şi Arnold se înscraseră amândoi la douăzeci şi ceva de ani, hotărâţi să se desprindă cât mai repede de nebunia din casa lui Fanny, să scape de regina urlătoare care domnise peste Fergusoni din 1923, de când murise tatăl lor, dar Stanley, care era încă un adolescent când fraţii lui spălaseră putina, fusese nevoit să rămână. La urma urmei, abia terminase liceul, dar anii trecuseră apoi unul după altul, unsprezece ani în care el continuase, inexplicabil, să-şi împartă existenţa cu Fanny în apartamentul ei de la etaj, pe toată perioada Depresiei şi în prima jumătate a războiului, poate din inerţie sau lene, poate dintr-un simţ al datoriei sau al vinovăţiei faţă de maică-sa sau poate din toate aceste motive la un loc, care nu-l lăsau să-şi imagineze viaţa în altă parte. Lew şi Arnold deveniseră amândoi taţi, dar Stanley părea mulţumit cu explorările lui, consumându-şi mare parte din energie pentru a-şi extinde mica afacere şi, cum se apropia de pragul celor treizeci de ani, iar însurătoarea nu părea să-l tenteze, părea aproape sigur destinat unei vieţi de burlac. Asta până când, în octombrie 1943, la nicio săptămână după ce Armata a Cincea Americană cucerise Napoli de la germani, în acele zile optimiste, când sorţii războiului se întorceau în sfârşit în favoarea Aliaţilor, Stanley a cunoscut-o la New York pe Rose Adler, de douăzeci şi unu

---

faţă; ulterior, clasificarea a ajuns să însemne, generic, „inapt din motive medicale”.

de ani, la o întâlnire aranjată, iar farmecul burlăciei eterne s-a stins subit şi definitiv.

Mama lui Ferguson era atât de frumoasă, atât de atrăgătoare cu ochii ei gri-verzui şi părul lung, şaten, atât de spontană, de vioaie şi de mereu cu zâmbetul pe buze, atât de nurlie la cei un metru şaizeci şi cinci cu care fusese blagoslovită, încât Stanley cel distant şi în general indiferent, Stanley care până la douăzeci şi nouă de ani nu cunoscuse focul iubirii, a simţit că se dezintegrează în prezenţa lui Rose când i-a strâns mâna pentru prima oară, de parcă plămânii i s-ar fi golit de aer şi niciodată n-avea să-şi mai recapete suflul.

Şi ea era copil de emigranţi, cu un tată născut în Varşovia şi o mamă născută la Odesa, care ajunseseră amândoi în America înainte să fi împlinit trei ani. Aşadar, Adierii erau o familie mai integrată decât Fergusonii, iar în vorbirea părinţilor lui Rose nu se simţise niciodată vreo urmă de accent străin. Crescuseră unul la Detroit, celălalt la Hudson, New York, iar idişul, polona şi rusa părinţilor lor lăsaseră locul unei engleze fluente, idiomatice, în timp ce tatăl lui Stanley se chinuise să-şi însuşească cea de-a doua limbă până-n clipa morţii, iar maică-sa încă prefera, în 1943, după aproape jumătate de secol în care trăise departe de originile ei est-europene, să citească *Jewish Daily Forward* în locul ziarelor americane şi se exprima într-un limbaj ciudat, amestecat, pe care fiii ei îl numeau „ingleză”, un dialect aproape de neînţeles care amesteca idişul cu engleza în aproape fiecare proproziţie care-i ieşea pe gură. Asta era o diferenţă fundamentală între genitorii lui Rose şi cei ai lui Stanley, dar şi mai importantă decât gradul în care părinţii lor se adaptaseră la viaţa în America era chestiunea norocului. Părinţii şi bunicii lui Rose fuseseră feriţi de întorsăturile crude ale destinului care se abătuseră asupra ghinionişti lor Fergusoni, iar în trecutul lor nu găseai spargeri cu victime la depozite, nici sărăcie cu foamete şi disperare, nici prunci înecaţi în baie. Bunicul din Detroit fusese croitor, cel din Hudson, frizer şi, deşi croitul hainelor şi tunsul părului nu erau genul de slujbe care să ducă la bogăţie şi

succes social, aduceau un venit suficient de constant pentru a asigura mâncare pe masă şi haine pentru copii.

Tatăl lui Rose, Benjamin, zis când Ben, când Benjy, plecase din Detroit în 1911, a doua zi după absolvirea liceului, cu destinația New York, unde o rudă îndepărtată îi făcuse rost de o slujbă de vânzător într-un magazin de îmbrăcăminte din centru, la care tânărul Adler renunțase însă după două săptămâni, conştient că destinul lui nu era să-şi petreacă scurtul răstimp care-i fusese dat pe pământ ca vânzător de şosete şi chiloți bărbăteşti, iar după treizeci şi doi de ani petrecuți ba vânzând produse de curățenie din uşă-n uşă, ba ca distribuitor de discuri de gramofon, ba ca soldat în Primul Război Mondial sau vânzător de maşini şi coproprietar al unei afaceri cu automobile la mâna a doua în Brooklyn, ajunsese să-şi câştige existența la o firmă de imobiliare din Manhattan, fiind unul dintre cei trei acționari minoritari, cu un venit suficient de mare pentru ca în 1941, cu şase luni înainte de intrarea Americii în război, să-şi poată muta familia din Crown Heights, Brooklyn, într-un imobil nou de pe West Fifty-eighth Street.

Din câte i se povestise lui Rose, părinții ei se întâlniseră la un picnic de duminică în provincia newyorkeză, nu departe de casa maică-sii din Hudson şi, după nici jumătate de an (în noiembrie 1919), se şi căsătoriseră. Rose avea să-i mărturisească mai târziu fiului ei că mariajul lor o uimise întotdeauna pentru că rareori văzuse două persoane mai incompatibile decât părinții ei, iar faptul că mariajul rezistase peste patru decenii era, fără îndoială, unul dintre marile mistere din analele conviețuirii omeneşti. Benjy Adler era un tip arogant, iute la vorbă, un şmecher cu o sută de planuri în buzunare care ştia să spună o glumă, un individ pus pe căpătuială, mereu ahtiat să fie în centrul atenției, şi iată că la acel picnic de duminică din provincia newyorkeză se amorezase de o fată sfioasă şi cuminte pe nume Emma Bromowitz, o tânără de douăzeci şi trei de ani dolofană, pieptoasă, cu pielea nemaipomenit de albă şi o claie deasă de păr roşu, atât de virginală, de neexperimentată şi de victoriană în purtări, încât îți dădeai seama dintr-o privire că buzele ei nu cunoscuseră niciodată atingerea unor buze de

bărbat. Era total absurd să se căsătorească, existau toate semnele că-i aştepta o viaţă de conflicte şi neînţelegeri, dar uite că o făcuseră, şi chiar dacă Benjy nu prea reuşise să-i rămână fidel Emmei după naşterea fiicelor lor (Mildred în 1920, Rose în 1922), îi rămăsese credincios în inima lui, iar ea nu se îndurase niciodată să-i poarte pică, cu toate păcatele lui.

Rose îşi adora sora mai mare, dar nu se poate spune că era valabilă şi reciproca, pentru că Mildred îşi acceptase în mod firesc, ca întâia născută, poziţia de prinţesă a casei unsă de Dumnezeu, iar mica rivală care-şi făcuse intrarea în scenă trebuia să înveţe – iar şi iar, dacă era nevoie – că în apartamentul familiei Adler de pe Franklin Avenue exista un singur tron, un singur tron şi o singură prinţesă, şi orice tentativă de uzurpare avea să fie întâmpinată cu o declaraţie de război. Asta nu înseamnă că Mildred o duşmănea pe faţă pe Rose, dar îşi împărţea favorurile cu linguriţa, atâtea favoruri pe minut, pe oră sau pe lună, pe care le oferea întotdeauna cu un strop de condescendenţă trufaşă, cum îi şedea bine unui os domnesc ca ea. Mildred cea rece şi bănuitoare; Rose cea inimoasă şi neglijentă. Când fetele au ajuns la doisprezece, respectiv zece ani, era deja limpede că Mildred avea o minte excepţională, că succesul ei la scoală nu se datora doar eforturilor ei, ci unor înzestrări intelectuale superioare şi, deşi Rose era şi ea deşteaptă şi avea note cât se poate de respectabile, în comparaţie cu sora ei ieşea întotdeauna pe locul doi. Fără să-şi înţeleagă motivele, Eară să se gândească deloc conştient la asta sau să formuleze o intenţie, Rose a renunţat treptat să mai concureze în termenii lui Mildred, dându-şi seama instinctiv că rivalitatea cu sora ei nu putea duce decât la eşec, aşa că dacă voia să fie fericită, trebuia s-o apuce pe altă cale.

Soluţia a fost să muncească, să încerce să se impună câştigându-şi singură banii, iar când a împlinit paisprezece ani şi a putut munci legal, şi-a găsit o primă slujbă, apoi şi altele, iar când a împlinit şaisprezece ani lucra deja cu normă întreagă ziua, în timp ce făcea liceul la seral. Mildred n-avea decât să se retragă în chilia creierului ei tapetat cu cărţi, să plutească spre facultate şi să citească toate cărţile scrise în

ultimii două mii de ani, pe când Rose îşi dorea lumea reală, care i se şi potrivea, aglomerația şi zarva străzilor newyorkeze, sentimentul că îşi asumă propriul destin şi-şi croieşte propriul drum. Asemeni eroinelor dârze şi agere la minte din filmele la care se ducea de două, trei ori pe săptămână, şirul nesfârşit de producții de studio cu Claudette Colbert, Barbara Stanwyck, Ginger Rogers, Joan Blondell, Rosalind Russell şi Jean Arthur, şi-a asumat rolul de femeie de carieră tânără şi hotărâtă, însusindu-si-l ca şi cum ar fi trăit în propriul ei film, *Povestea lui Rose Adler,* acel film lung şi nemaipomenit de complex care era încă la prima bobină, dar promitea realizări mărețe în anii care aveau să vină.

În octombrie 1943, când l-a cunoscut pe Stanley, lucra de doi ani pentru un fotograf de portrete pe nume Emanuel Schneiderman, care avea un studio pe West Twenty-seventh Street, în apropiere de Sixth Avenue. Rose începuse ca recepționeră-secretară-contabilă, dar în iunie 1942, când asistentul lui Schneiderman s-a înrolat în armată, Rose i-a luat locul. Bătrânul Schneiderman era deja trecut de şaizeci de ani, un evreu german care emigrase la New York cu soția şi cei doi băieți după Primul Război Mondial, un tip irascibil, predispus la ieşiri țâfnoase şi la un limbaj de-a dreptul jignitor, dar care cu vremea se ataşase fără să vrea de frumoasa Rose şi, cum nu-i scăpase atenția cu care ea îl urmărea la lucru încă din primele zile la studio, hotărâse s-o ia ca ucenică-asistentă şi s-o învețe tot ce ştia despre aparate foto, lumină şi developat – secretele meseriei. Pentru Rose, care până atunci nu prea ştiuse încotro s-o apuce, care avusese diferite slujbe de birou doar pentru leafă şi cam atât, fără a spera deci la vreo mulțumire sufletească, a fost ca şi cum şi-ar fi descoperit întâmplător vocația – nu doar o slujbă oarecare, ci un nou mod de a fi în lume: să privească chipurile celorlalți, noi chipuri în fiecare zi, alte chipuri în fiecare dimineață şi după-amiază, toate diferite între ele, şi în curând Rose şi-a dat seama că-i plăcea munca de a-i privi pe ceilalți şi că niciodată n-avea să se plictisească de ea.

Stanley lucra deja împreună cu frații lui, amândoi scutiți de serviciul militar (platfus şi probleme de vedere) şi, după

mai multe reinventări şi extinderi, micul atelier de reparat radiouri deschis în 1932 se transformase într-un magazin măricel de mobilă şi electrocasnice situat pe Springfield Avenue, dotat cu toate tentațiile şi trucurile comerțului american contemporan: plata în rate, promoții 2+1, lichidare de stoc de două ori pe an, un serviciu de consiliere pentru însurătei şi oferte speciale de Ziua Drapelului. Arnold i se alăturase primul, fratele mijlociu cel gafeur şi fără prea multă minte care, după mai multe încercări ratate de a lucra ca vânzător, abia dacă reuşea să-şi întrețină soția, Joan, şi cei trei copii, iar după câțiva ani li s-a alăturat şi Lew, dar nu pentru că l-ar fi interesat mobila sau electrocasnicele, ci pentru că Stanley îi plătise recent datoriile de la jocurile de noroc pentru a doua oară în cinci ani şi-l silise să intre în afacere ca dovadă de bună-credință şi pocăință, punându-i în vedere că dacă încerca să se fofileze, n-avea să mai pupe niciun penny de la el pentru tot restul vieții. Astfel a luat ființă compania numită Universul Căminului 3 Frați, condusă în principal de un singur frate, Stanley, cel mai tânăr şi mai ambițios dintre fiii lui Fanny şi care, dintr-un soi de convingere strâmbă, dar de neclintit, că loialitatea față de familie era cea mai aleasă dintre calitățile omeneşti, îşi asumase de bunăvoie povara celor doi frați ratați, care-şi exprimau recunoştința față de el întârziind în mod repetat la serviciu, şterpelind hârtii de zece şi de douăzeci din casa de marcat când rămâneau cu buzunarele goale şi, în sezonul cald, ştergând-o după masa de prânz ca să joace golf. Poate că purtarea lor îl necăjea pe Stanley, dar el nu se plângea niciodată, căci legile universului nu îngăduiau să te plângi de propriii frați şi, chiar dacă Universul Căminului ar fi avut un profit ceva mai bun fără cheltuiala cu salariile lui Lew şi Arnold, afacerea prinsese cheag, iar după un an sau doi, când războiul a luat sfârşit, perspectiva s-a luminat şi mai mult pentru că apăruseră televizoarele, iar frații au fost primii băieți din cartier care să le vândă. Nu, Stanley încă nu era bogat, dar de la o vreme încoace câştiga ceva mai bine, iar în acea seară de octombrie a anului 1943 când a cunoscut-o pe Rose, era convins că partea cea mai bună a vieții încă nu începuse.

Spre deosebire de Stanley, Rose trăise deja focul iubirii pătimaşe. Dacă n-ar fi fost războiul care să-i răpească acea iubire, ei doi nu s-ar mai fi întâlnit, căci ar fi fost deja căsătorită cu altcineva cu mult înainte de acea seară de octombrie, dar David Raskin, logodnicul ei, viitorul medic născut în Brooklyn care intrase în viaţa ei la şaptesprezece ani, fusese ucis de o explozie accidentală în timpul unui simplu antrenament la Fort Benning, Georgia. Rose primise vestea în august 1942, după care urmaseră multe luni de doliu în care se simţise pe rând amorţită, înciudată, golită pe dinăuntru, disperată, pe jumătate nebună de durere, blestemând războiul în timp ce hohotea nopţile în pernă, neputând să se împace cu gândul că David n-avea s-o mai atingă niciodată. Singurul lucru care o ţinuse pe linia de plutire în acele luni fusese munca ei cu Schneiderman, care-i aducea o oarecare consolare, puţină plăcere, un motiv să se ridice din pat dimineaţa, dar nu mai avea chef de socializare şi nici n-o mai interesa să cunoască alţi bărbaţi, restrângându-şi viaţa la o rutină seacă formată din serviciu, casă şi escapade la film cu prietena ei, Nancy Fein. Şi totuşi, încetul cu încetul, mai ales în ultimele două, trei luni, Rose începuse să-şi revină la normal, redescoperind, de pildă, că mâncarea avea gust şi că ploaia care cădea peste oraş n-o uda doar pe ea, că toţi ceilalţi bărbaţi, femei şi copii trebuiau să sară peste aceleaşi bălţoace. Nu, n-avea să treacă niciodată peste moartea lui David, el avea să rămână întotdeauna stafia secretă care o însoţea în timp ce se împleticea spre viitor, dar la douăzeci şi unu de ani era prea tânără ca să întoarcă spatele lumii şi-şi dădea seama că, dacă nu făcea un efort să revină în acea lume, avea să se veştejească şi să moară.

Nancy Fein fusese cea care-i aranjase întâlnirea cu Stanley, Nancy cea ironică şi glumeaţă, dinţoasa cu braţe subţiri care era cea mai bună prietenă a lui Rose din copilăria petrecută împreună în Crown Heights. Nancy îl cunoscuse pe Stanley la o seară dansantă de weekend în Catskills, una dintre petrecerile cu multă lume care se ţineau la Brown s Hotel pentru tinerii evrei fără obligaţii din oraş care-şi căutau asiduu perechea, *piaţa de carne cuşer,* cum îi

spunea Nancy, şi, deşi Nancy personal nu căuta asiduu pe nimeni (fiind logoditã cu un soldat mobilizat în Pacific, care, după ultimele veşti, era încă printre cei vii), se dusese acolo cu o prietenă doar ca să se distreze şi ajunsese să danseze de câteva ori cu *un tip din Newark, pe nume Stanley.* El ar fi vrut s-o mai vadă, a zis Nancy, numai că după ce-i mărturisise că fecioria ei era deja promisă altuia, el zâmbise, făcuse o mică plecăciune scurtă, comică şi dăduse să plece, la care ea se apucase să-i povestească despre prietena ei Rose, Rose Adler, *cea mai frumuşicafată de dincoace de Dunăre şi cea mai cumsecade persoană de oriunde.* Era părerea sinceră a lui Nancy despre Rose, iar când Stanley îşi dăduse seama că vorbeşte serios, o anunțase că e interesat să-i cunoască prietena. Nancy i-a cerut scuze lui Rose că-i pomenise numele, dar Rose s-a mulțumit să ridice din umeri, conştientă de bunele intenții ale lui Nancy, după care a întrebat-o: Ei, şi cum e tipul? După descrierea lui Nancy, Stanley Ferguson avea cam un metru optzeci înălțime, era chipeş, deşi bătrâior, la treizeci de ani fiind deja bătrân pentru cei douăzeci şi unu de ani ai ei, cu o afacere proprie care părea prosperă, şarmant, politicos şi un foarte bun dansator. Rose absorbise informațiile, după care şovăise câteva clipe, cumpănind dacă era în stare să meargă la o întâlnire aranjată, moment în care realizase brusc că David era mort de mai bine de un an. De voie, de nevoie, venise vremea să încerce iar marea cu degetul. S-a uitat la Nancy şi i-a spus: Poate c-ar fi bine să mă întâlnesc cu Stanley Ferguson ăsta, ce zici?

Mulți ani după aceea, când Rose i-a povestit fiului ei întâmplările din acea seară, nu i-a precizat şi numele restaurantului în care se întâlnise cu Stanley la cină. Cu toate astea, dacă nu-l înşela memoria, Ferguson era convins că trebuie să fi fost undeva în plin Manhattan, East Side sau West Side, asta nu ştia, în orice caz, un loc elegant, cu fețe de masă albe şi chelneri cu papion şi jiletci negre, ceea ce însemna că Stanley venise hotărât s-o impresioneze, să arate că-şi permite extravaganțe ca aceea de câte ori are chef şi, într-adevăr, i se păruse atrăgător fizic, o impresionaseră sprinteneala lui, grația şi fluiditatea corpului lui în mişcare,

dar şi mâinile lui mari şi puternice, pe care le remarcase imediat, şi ochii lui calmi, neagresivi, care o priveau întruna, ochi căprui nici mari şi nici mici, cu sprâncene groase şi negre. Fără să realizeze ce impact formidabil avusese asupra comeseanului ei năucit acea strângere de mână care-l făcuse pe Stanley să se dezintegreze cu totul pe dinăuntru, Rose fusese puțin descumpănită văzându-l că vorbeşte atât de puțin la începutul cinei, aşa că-l luase drept o persoană excesiv de timidă, ceea ce nu era întru totul adevărat. Cum şi ea avea emoții, iar Stanley persista în muțenia lui, ajunsese să vorbească ea pentru amândoi, adică să vorbească prea mult şi, pe măsură ce minutele treceau, era tot mai oripilată de felul cum trăncănea ca o moară stricată fără minte, lăudându-se cu soră-sa, de pildă, şi povestindu-i ce studentă strălucită era Mildred, că absolvise Hunter vara trecută *summa cum laude* şi se înscrisese apoi la Columbia la studii post-universitare, singura femeie de la Departamentul de Engleză, şi încă evreică, deşi erau doar trei evrei cu totul, era lesne de închipuit mândria familiei, şi nici nu pomenise bine de familie, că s-a pornit să turuie despre unchiul ei Archie, Archie Adler, fratele mai tânăr al lui taică-său, omul de la clape din Downtown Quintet, care cânta în acel moment la Moe s Hideout pe Fifty-second Street, şi ce mult te inspiră să ai un muzician în familie, un artist, o oaie neagră care nu se gândeşte doar la bani, da, îl iubea pe unchiul Archie, era de departe ruda ei preferată, după care, inevitabil, începuse să vorbească despre munca ei cu Schneiderman, enumerând toate lucrurile pe care le învățase de la el în ultimul an şi jumătate, Schneiderman cel ursuz şi spurcat la gură, care o ducea în după-amiezile de duminică pe Bowery, în căutare de bătrâni vagabonzi şi bețivani, ființe decăzute cu bărbi şi plete albe, nişte capete splendide, capete de profeți şi regi din vechime şi Schneiderman le dădea bani să vină să-i pozeze la studio, moşnegi costumați cu turbane, robe şi mantii de catifea, la fel cum împopoțonase Rembrandt calicimea din Amsterdamul secolului al XVII-lea, foloseau şi ei aceeaşi lumină pentru acei bărbați, lumina lui Rembrandt, îngemănare de lumină şi întuneric, umbre adânci, toate cu un strop aproape insesizabil de lumină, iar Schneiderman

căpătase deja suficientă încredere în ea încât s-o lase să-şi aranjeze singură luminile, făcuse şi ea câteva zeci de portrete din astea, iar la un moment dat folosise cuvântul *chiaroscuro* şi realizase că Stanley nu pricepea o iotă din ce-i povestea, că ar fi putut vorbi în japoneză şi pentru el ar fi fost totuna, şi totuşi continua să se uite la ea şi s-o asculte, vrăjit şi tăcut, ca trăsnit.

Rose avusese senzaţia că dăduse un spectacol jalnic, ruşinos. Din fericire, monologul fusese întrerupt de sosirea felului principal, ceea ce-i lăsase un răgaz să-şi adune gândurile, iar când se apucaseră să mănânce (felurile necunoscute), se calmase suficient ca să-şi dea seama că modul necaracteristic în care bătuse câmpii fusese un mecanism de apărare ca să nu vorbească despre David, singurul subiect despre care nu voia, despre care refuza să vorbească, aşa că se dăduse peste cap în tot felul de moduri penibile ca să nu cumva să-şi expună rana. Nu avea nicio legătură cu Stanley Ferguson. Părea un bărbat cumsecade şi nu era vina lui că nu-l luaseră în armată, că stătea într-un restaurant, gătit în haine civile bine croite, în loc să umble prin noroaiele unui câmp de bătălie îndepărtat sau să se arunce în aer şi să se facă fărâme în timpul unui simplu exerciţiu militar. Nu, nu era vina lui şi numai o persoană fără inimă i-ar fi purtat pică pentru că fusese cruţat, dar totuşi cum să se abţină de la comparaţii, cum să nu se întrebe de ce trăia acel bărbat, iar David era mort?

Cu toate astea, cina a fost un relativ succes. După ce Stanley îşi revenise din şocul iniţial şi-şi recăpătase suflul, se dovedise a fi un tip plăcut, nu infatuat ca atâţia alţi bărbaţi, ci atent şi manierat, poate nu chiar un spirit sclipitor, dar o persoană receptivă la umor, care râdea la cea mai măruntă sugestie de glumă din partea ei, iar când vorbea despre munca şi planurile lui de viitor, era clar pentru Rose că omul are ceva solid, de încredere. Păcat că era un om de afaceri pe care Rembrandt sau fotografia îl lăsau rece, dar măcar ţinea cu FDR2 (lucru esenţial) şi părea suficient de franc ca să

---

[2] Franklin Delano Roosevelt, preşedintele Americii în perioada 1933-1945.

admită că ştie prea puțin sau nimic despre multe lucruri, printre care şi pictura secolului al XVII-lea şi arta fotografiei. L-a plăcut. I se părea o companie agreabilă, dar chiar dacă omul avea toate sau aproape toate calitățile unei aşa-zise partide bune, ea ştia că niciodată nu se va îndrăgosti de el aşa cum sperase Nancy. După masa de la restaurant, hoinăriseră jumătate de oră pe străzile din centru, se opriseră să bea un pahar la Moe s Hideout, unde-i făcuseră cu mâna unchiului Archie, care muncea clapele pianului (şi care le răspunsese zâmbind larg şi făcându-le cu ochiul), după care Stanley o condusese acasă, la apartamentul părinților ei de pe West Fifty-eighth Street. Urcaseră împreună cu liftul, dar ea nu-l invitase în casă. Întinzându-i mâna în chip de noapte bună (parând cu iscusință orice tentativă posibilă de sărut), ea îi mulțumise pentru seara minunată, apoi se întorsese, descuiase uşa şi intrase în apartament, aproape sigură că n-avea să-l mai vadă niciodată.

Bineînțeles că Stanley vedea lucrurile altfel, le văzuse altfel încă din prima clipă a acelei prime întâlniri şi, cum nu ştia nimic despre David Raskin şi despre doliul din inima lui Rose, şi-a zis că trebuie să acționeze rapid, pentru că o fată ca Rose n-avea să rămână prea multă vreme singură, mai mult ca sigur că bărbații roiau în jurul ei, era irezistibilă, fiecare părticică din ea emana grație, frumusețe şi bunătate, aşa că Stanley şi-a propus pentru prima oară în viața lui imposibilul, să învingă ceata tot mai numeroasă de pretendenți ai lui Rose şi s-o cucerească pentru el, ea fiind femeia cu care hotărâse că trebuie să se însoare, iar dacă Rose n-avea să-i fie soție, atunci mai bine lipsă.

În următoarele patru luni a căutat-o des, nu suficient de des cât s-o sâcâie, dar constant, persistent, neabătut în hotărârea şi concentrarea lui, devansându-şi rivalii închipuiți prin ceea ce pentru el erau abilități strategice, dar adevărul e că nu prea avea rivali serioşi, doar vreo doi, trei bărbați pe care tot Nancy i-i prezentase după întâlnirea cu Stanley din octombrie, dar Rose le găsise rând pe rând cusururi tuturor, refuzând să-i revadă, şi continua să tragă de timp, aşa că Stanley era un cavaler galopând pe un câmp de bătălie

pustiu, deşi vedea duşmani-fantomă pretutindeni în jur. Sentimentele lui Rose faţă de el nu se schimbaseră, dar prefera compania lui Stanley decât să stea singură în camera ei sau să asculte radioul după cină împreună cu părinţii, aşa că rareori îl refuza atunci când el o invita seara în oraş, acceptând să meargă la patinoar, popice, dans (da, era un dansator grozav), la Carnegie Hall, la un concert Beethoven, la două musicaluri de pe Broadway şi la mai multe filme. Se lămurise repede că dramele n-aveau niciun efect asupra lui Stanley (adormise la *The Song of Bernadette* şi *Pentru cine bat clopotele),* dar ochii lui rămâneau invariabil deschişi la comedii, ca de exemplu la *The More the Merrier,* o prostioară delicioasă despre criza de locuinţe din Washington în timpul războiului, care-i amuzase pe amândoi, cu Joel MeCrea (ce bărbat bine) şi Jean Arthur (una dintre preferatele lui Rose), dar cel mai mult o marcase o replică spusă de alt actor, Charles Coburn, care juca un soi de Cupidon deghizat în american grăsan şi bătrân, o replică recurentă în film: *un tânăr distins, respectabil, cumsecade* – un soi de incantaţie care ridica în slăvi virtuţile soţului pe care ar trebui să şi-l dorească orice femeie. Stanley era respectabil şi cumsecade şi încă relativ tânăr, iar dacă *distins* însemna drept ca bradul, graţios şi paşnic, atunci şi asta se putea pune la socoteală, dar Rose nu era deloc sigură că erau virtuţile pe care şi le dorea, mai ales după iubirea împărtăşită cu David Raskin cel intens şi nestatornic, o iubire care fusese uneori epuizantă, dar plină de viaţă şi întotdeauna surprinzătoare prin formele ei într-o permanentă mutaţie, în timp ce Stanley părea atât de blând şi de previzibil, atât de sigur, şi se întreba dacă un caracter atât de statornic era până la urmă o calitate sau un defect.

Pe de altă parte, el n-o pipăia şi nu-i cerea sărutări pe care ştia că nu-i dispusă să i le dea, chiar dacă era deja evident că e înnebunit după ea şi că de fiecare dată când erau împreună trebuia să facă eforturi ca să n-o atingă, să n-o sărute şi să n-o pipăie.

Pe de altă parte, când ea îi spusese cât de frumoasă i se părea Ingrid Bergman, el răspunsese cu un râs disprețuitor, o privise în ochi şi remarcase, pe cel mai sigur şi mai calm

ton cu putință, că Ingrid Bergman nu ajungea nici la degetul ei mic.

Pe de altă parte, fusese acea zi rece de la sfârşitul lui noiembrie, când el apăruse neanunțat la studioul lui Schneiderman şi ceruse să i se facă portretul – dar să-l pozeze ea, nu Schneiderman.

Pe de altă parte, părinții ei îl agreau şi până şi Mildred, Ducesa din Palatul Snobilor, îşi exprimase aprobarea decretând că Rose putea să nimerească mult mai rău.

Pe de altă parte, avea şi el momente de inspirație, accese inexplicabile de exuberanță când ceva din el se elibera temporar şi se transforma într-un farsor simpatic, neînfricat, cum a fost de pildă seara când şi-a făcut apariția în bucătăria din apartamentul părinților ei jonglând cu trei ouă crude, ținându-le în aer într-o demonstrație amețitoare de viteză şi precizie timp de douăzeci de minute bune înainte ca unul dintre ele să se facă terci pe podea, moment în care le-a lăsat dinadins şi pe celelalte două să se facă terci, cerându-şi scuze pe muțeşte că a făcut mizerie cu o ridicare din umeri de comedian şi un singur cuvânt: Ups.

În acele patru luni se văzuseră o dată sau de două ori pe săptămână şi, chiar dacă Rose nu putea să-i dăruiască inima lui Stanley aşa cum i-o dăruise el, îi era recunoscătoare pentru că o ridicase de la pământ şi o pusese iar pe picioare. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic, ea s-ar fi mulțumit să continue o vreme în acelaşi fel, dar chiar când începuse să se simtă în largul ei cu el, să se bucure de jocul pe care-l jucau în doi, Stanley a schimbat brusc regulile.

Era în 1944, la sfârşitul lui ianuarie. În Rusia tocmai se încheiase asediul Leningradului, după nouă sute de zile; în Italia, Aliații erau ținuți în şah de germani la Monte Cassino; în Pacific, trupele americane se pregăteau de atacul asupra Insulelor Marshall; iar pe frontul de acasă, la intrarea în Central Park din New York, Stanley o cerea de soție pe Rose. Deasupra lor strălucea un soare viu de iarnă, cerul fără nori era de un albastru sclipitor, intens, acel albastru cristalin care pune stăpânire peste New York doar în anumite zile din ianuarie, şi în acea după-amiază însorită de duminică, la mii de kilometri de râurile de sânge şi de măcelul nesfârşitului

război, Stanley i-a spus că din două una, ori căsătorie, ori nimic, că o adoră, că niciodată nu avusese astfel de sentimente față de cineva, că felul în care avea să arate viitorul lui depindea întru totul de ea, iar dacă-l refuza, atunci n-avea să-l mai vadă niciodată, ideea de a o revedea fiindu-i insuportabilă, aşa că avea să dispară din viața ei pentru totdeauna.

Ea i-a cerut o săptămână. I-a spus că totul e prea brusc, prea neaşteptat, aşa că are nevoie de un scurt răgaz de gândire. Sigur, i-a răspuns Stanley, ia-ți o săptămână de gândire, el urma s-o caute peste o săptămână, duminica, şi atunci, chiar înainte să se despartă, cum stăteau în picioare la intrarea în parc dinspre Fifty-ninth Street, s-au sărutat pentru prima oară şi pentru prima oară de când se cunoşteau, Rose a văzut ochii lui Stanley licărind de lacrimi.

Deznodământul, desigur, e ştiut de multă vreme. Nu numai că apare în ediția completă, autorizată, din *Cartea vieții pe pământ,* dar poate fi găsit şi la Arhivele din Manhattan, în registrul care ne spune că Rose Adler şi Stanley Ferguson s-au căsătorit pe 6 aprilie 1944, cu fix două luni înainte de invazia aliată în Normandia. Ştim deci ce decizie a luat Rose, dar cum şi de ce a ajuns s-o ia, asta e o chestiune complexă. Au intrat în joc mai multe elemente, fiecare în armonie şi în opoziție cu celelalte şi, cum ea şovăia la fiecare, a fost o săptămână grea, frământată pentru viitoarea mamă a lui Ferguson. În primul rând, cum îl ştia pe Stanley om de cuvânt, gândul de a nu-l mai vedea niciodată îi era nesuferit. De bine, de rău, el ajunsese să-i fie cel mai bun prieten, după Nancy. În al doilea rând, avea deja douăzeci şi unu de ani, fiind încă destul de tânără încât să i se recunoască tinerețea, dar nu la fel de tânără cum erau pe atunci majoritatea mireselor, pentru că nu era ceva ieşit din comun ca fetele să-şi pună pirostriile la optsprezece sau nouăsprezece ani, iar Rose n-ar fi vrut în niciun caz să rămână nemăritată. În al treilea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar era un lucru dovedit că nu toate căsătoriile din dragoste erau reuşite şi, dacă ceea ce citise undeva era adevărat, căsătoriile aranjate atât de răspândite în culturile

tradiționale din alte țări nu erau nici mai nefericite, nici mai fericite decât căsătoriile din

Occident. În al patrulea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar adevărul era că nu putea iubi pe nimeni, după Marea Iubire pe care i-o purtase lui David, căci Marea Iubire vine doar o dată în viața omului, așa că trebuia să accepte ceva imperfect dacă nu voia să rămână singură tot restul vieții. În al cincilea rând, Stanley n-avea nimic care s-o irite sau s-o dezguste. N-o scârbea ideea de a face sex cu el. În al șaselea rând, el o iubea la nebunie și se purta cu ea frumos și respectuos. În al șaptelea rând, cu nici două săptămâni în urmă, într-o discuție ipotetică despre căsătorie, el îi spusese că femeile ar trebui să fie libere să-și urmeze propriile interese, că viețile lor n-ar trebui să graviteze exclusiv în jurul soților. Se referea la muncă? Îl întrebase ea. Da, la muncă, răspunsese el – printre alte lucruri. Ceea ce însemna că măritișul cu Stanley nu avea să însemne renunțarea la Schneiderman, că putea continua să învețe meseria de fotografa. În al optulea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley. În al nouălea rând, admira multe lucruri la el, era limpede că părțile lui bune cântăreau mult mai greu decât cele mai puțin bune, dar de ce adormea mereu la filme? Era obosit după zilele lungi de muncă la magazinul lui sau poate că pleoapele lui grele semnalau un soi de detașare față de lumea emoțiilor? În al zecelea rând, Newark! Oare ar fi putut trăi acolo? În al unsprezecelea rând, Newark era categoric o problemă. În al doisprezecelea rând, era timpul să plece de lângă părinții ei. Era prea coaptă ca să mai stea cu ei în apartament și, oricât ar fi ținut la mama și la tatăl ei, îi disprețuia pe amândoi pentru ipocrizie – pe taică-său pentru că era un fustangiu neobrăzat, pe maică-sa pentru că se prefăcea că nu bagă de seamă. Chiar recent, cu totul întâmplător, ducându-se să mănânce de prânz la bufetul de lângă studioul lui Schneiderman, îl zărise pe taică-său la braț cu o femeie pe care n-o mai văzuse niciodată, cu cincisprezece sau douăzeci de ani mai tânără decât el, și se simțise atât de dezgustată și de furioasă, încât îi venise să se repeadă la el și să-i tragă un pumn în față, în al treisprezecelea rând, dacă se căsătorea cu Stanley, avea s-o

întreacă şi ea în sfârşit pe Mildred la ceva, chiar dacă nu era clar dacă Mildred era câtuşi de puțin interesată de căsătorie. Deocamdată, sora ei părea pe deplin mulțumită cu şirul ei de scurte aventuri. Bravo ei, dar pe Rose n-o interesa stilul ăsta de viață. În al paisprezecelea rând, Stanley câştiga bani şi, după cum se prezentau lucrurile la momentul respectiv, avea să câştige şi mai mulți pe viitor. Un gând oarecum reconfortant, dar şi neliniştitor. Ca să faci bani, trebuia să te gândeşti tot timpul la bani. Oare se putea trăi cu un bărbat preocupat doar de contul lui din bancă? În al cincisprezecelea rând, Stanley o considera cea mai frumoasă femeie din New York. Ea ştia că nu e, dar nu se îndoia de sinceritatea lui Stanley. În al şaisprezecelea rând, nu se zărea nimeni altcineva la orizont. Chiar dacă Stanley n-avea să fie niciodată un al doilea David, era cu mult superior şirului de mucoşi sclifosiți trimişi de Nancy. Măcar Stanley era un adult. Măcar Stanley nu se plângea niciodată. În al şaptesprezecelea rând, Stanley îşi trăia evreitatea la fel ca ea – un membru loial al tribului, dar pe care nu-l interesa deloc practica religiei sau să-i jure credință lui Dumnezeu –, ceea ce însemna o viață liberă de ritual şi superstiție, doar nişte cadouri de Hanukkah, pască şi cele patru întrebări o dată pe an, primăvara, circumcizie dacă aveau un băiat, dar fără rugăciuni sau sinagogi, fără să simuleze credința în ceea ce nu credea, în ceea ce nu credeau niciunul. În al optsprezecelea rând, nu, nu-l iubea pe Stanley, dar Stanley o iubea pe ea. Poate că avea să fie suficient, un prim pas. După care cine putea şti?

Şi-au petrecut luna de miere într-o stațiune din Adirondacks, pe malul unui lac, o inițiere de o săptămână în tainele vieții conjugale, scurtă, dar interminabilă, pentru că fiecare clipă căpătase parcă greutatea unei ore sau a unei zile pur şi simplu prin prisma noutății absolute a tot ce li se întâmpla, o perioadă de emoții şi adaptări temătoare, de mici victorii şi revelații intime, în care Stanley i-a dat lui Rose primele lecții de şofat şi a învățat-o regulile de bază din tenis, după care s-au întors la Newark şi s-au instalat în apartamentul unde aveau să-şi petreacă primii ani de căsnicie, un apartament cu două dormitoare în Van Velsor

Place din cartierul Weequahic. Schneiderman îi oferise ca dar de nuntă o lună de concediu plătit, iar în cele trei săptămâni dinainte să se întoarcă la serviciu, Rose s-a străduit frenetic să învețe singură să gătească, bazându-se exclusiv pe vechiul manual de nădejde al bucătăriei americane pe care-l primise de ziua ei de la maică-sa, *Cartea de bucate a coloristului,* subintitulată *Cum cucereşti un bărbat,* un volum de şase sute douăzeci şi trei de pagini alcătuit de doamna Simon Kader, care includea „Rețete verificate de la cantine şcolare din Milwaukee, şcoli de fete, licee profesionale, dieteticieni de renume şi gospodine pricepute". La început dezastrele se ținuseră lanț, dar Rose învățase întotdeauna cu uşurință şi de fiecare dată când îşi propunea să încerce ceva, îi ieşea destul de bine, dar chiar şi în acele prime zile de încercări şi erori, de fripturi arse şi legume fleşcăite, de plăcinte cleioase şi piureuri de cartofi pline de cocoloaşe, Stanley n-o criticase niciodată. Oricât de jalnică era mâncarea pe care i-o punea pe masă, el mânca liniştit până la ultima îmbucătură, părând să mestece cu plăcere, după care, seară de seară, nesmintit, se uita la ea şi-i spunea că a fost delicios. Rose se întreba uneori dacă nu cumva Stanley o tachinează sau dacă e prea preocupat ca să observe ce-i pune în față, dar el avea vizavi de mâncarea gătită de ea aceeaşi atitudine pe care o avea vizavi de viața lor împreună în general, iar când Rose a devenit atentă, mai bine zis a pus pe răboj toate sursele de potențiale neînțelegeri între ei, a ajuns la concluzia surprinzătoare, absolut de neimaginat, că *Stanley nu o critica niciodată.* Pentru el, ea era ființa perfectă, o femeie perfectă, o soție perfectă, ceea ce însemna că, la fel ca într-o afirmație teologică despre existența inevitabilă a lui Dumnezeu, tot ceea ce făcea, spunea şi gândea ea era în mod categoric perfect, trebuia categoric să fie perfect. După ce împărțise aproape toată viața camera cu Mildred, Mildred care-şi pusese lacăte la sertarele dulapului pentru ca sora ei mai mică să nu împrumute haine de la ea, Mildred care o făcuse *toanta* pentru că se ducea atât de des la film, ajunsese să împartă un dormitor cu un bărbat care o considera perfectă, iar pe lângă asta, în acelaşi dormitor, bărbatul învăța repede s-o atingă exact cum îi plăcea ei.

Newark era plictisitor, dar apartamentul era mai spațios şi mai luminos decât cel de pe malul celălalt al fluviului, unde stăteau părinții ei, şi avea amenajări noi (tot ce avea mai bun de oferit Universul Căminului 3 Frați, ceea ce poate că nu era chiar de primă mână, dar era suficient pentru moment), iar când a reînceput să lucreze pentru Schneiderman, metropola a rămas o parte fundamentală din viața ei, New Yorkul ei drag, murdar şi lacom, capitala fețelor omeneşti, Babelul orizontal al limbilor omeneşti. Naveta zilnică presupunea un autobuz lent până la tren, un drum de douăsprezece minute între cele două Penn Station, apoi câțiva paşi până la studioul lui Schneiderman, dar n-o deranja drumul, mai ales că avea atâția oameni la care să se uite, şi cel mai mult îi plăcea momentul când trenul intra în New York şi oprea, urmat întotdeauna de un scurt răgaz, de parcă lumea şi-ar fi ținut respirația într-o anticipare mută, după care uşile se deschideau şi se îmbulzeau cu toții afară, vagon după vagon revărsându-şi pasagerii pe peronul brusc aglomerat, şi o încântau iuțeala şi hotărârea mulțimii, cum se năpusteau toți în aceeaşi direcție, cu ea printre ei, în mijlocul lor, în drum spre serviciu ca toată lumea. Se simțea atunci independentă, legată de Stanley, dar totodată pe propriile-i picioare, o senzație nouă, plăcută, şi după ce traversa peronul şi se amesteca iarăşi cu mulțimea afară, se îndrepta spre West Twenty-seventh Street imaginându-şi diferitele persoane care aveau să treacă pe la studio în acea zi, mame şi tați cu copiii lor nou-născuți, băieței în echipament de baseball, cupluri vârstnice pozând împreună pentru portretul aniversar la patruzeci sau cincizeci de ani de la căsătorie, fete rânjite în roba de absolvire a liceului, femeile de la cluburile femeilor, bărbații de la cluburile bărbaților, polițiştii începători în uniforme şi soldatii, bineînțeles, din ce în ce mai mulți soldați, uneori cu soțiile, iubitele ori părinții, dar cei mai mulți singuri, soldați solitari sau veniți în permisie la New York, întorşi acasă de pe front sau pregătindu-se să plece undeva să omoare sau să fie omorâți, iar ea se ruga pentru toți, se ruga să se întoarcă toți acasă cu membrele întregi şi cu inima bătându-le încă în piept, se ruga în fiecare

dimineață, pe drumul dintre Penn Station şi West Twenty-seventh Street, ca războiul să se termine curând.

Aşa că n-a avut mari regrete şi nici îndoieli care s-o macine după ce i-a spus „da” lui Stanley, dar căsătoria avea totuşi şi unele dezavantaje, care nu-i puteau fi imputate niciunul direct lui Stanley, şi totuşi, prin căsătoria cu el intrase în familia lui şi de fiecare dată când nimerea în preajma acelui trio de inadaptați smintiți, se întreba cum de reuşise Stanley să reziste în copilărie fără să se țicnească şi el. În primul rând maică-sa, Fanny Ferguson cea încă energică, care pe atunci se apropia de şaptezeci de ani şi n-avea mai mult de un metru cincizeci şi cinci, un metru cincizeci şi şase, o acriturâ cu păr alb şi mutră încruntată, mereu nervoasă şi cu ochii-n patru, care mormăia în barbă în timp ce şedea singură pe canapea la reuniunile de familie, singură pentru că nimeni nu îndrăznea să se apropie de ea, cu atât mai puțin cei cinci nepoți, cu vârste între şase şi unsprezece ani, cărora părea să le inspire o groază de moarte pentru că Fanny îi pălea fără menajamente în cap de fiecare dată când îşi luau nasul la purtare (dacă abateri ca râsete, țipete, sărit în sus şi-n jos, izbit de mobilă şi râgâit puteau fi descrise astfel), iar dacă erau prea departe ca să-i poată păli, răcnea la ei atât de tare, că abajururile lămpilor începeau să tremure. Prima oară când se întâlniseră, Fanny o ciupise pe Rose de obraz (dureros de tare), declarând că e o fată arătoasă. După care o ignorase tot restul vizitei, ca şi în restul vizitelor care urmaseră de atunci încolo, interacțiunea dintre ele limitându-se la formalitățile seci de a-şi spune bună ziua şi la revedere, dar cum Fanny le trata cu aceeaşi indiferență şi pe celelalte două nurori, Millie şi Joan, Rose n-o luase personal. Fanny era interesată doar de băieții ei, care o întrețineau şi se înființau ascultători la ea acasă în fiecare seară de vineri, la cină, dar femeile cu care se căsătoriseră fiii ei nu erau decât nişte umbre pentru ea şi de regulă trebuia să facă eforturi ca să țină minte cum le cheamă. Nu se poate spune că situațiile astea o deranjau în mod deosebit pe Rose, care avea de-a face doar sporadic şi minimal cu Fanny, dar altfel stăteau lucrurile cu frații lui Stanley, pentru că ei erau angajații lui şi-i vedea zi de zi, iar după ce s-a obişnuit cu

detaliul uluitor că erau nişte bărbaţi de o frumuseţe cum rar îi fusese dat să vadă, nişte zei care semănau cu Errol Flynn (Lew) şi Cary Grant (Arnold), a căpătat o antipatie intensă pentru amândoi. I se păreau superficiali şi necinstiţi, deşi Lew, cel mare, nu era neapărat prost, dar îl strica pasiunea de a paria la meciurile de fotbal şi baseball, iar Arnold, cel tânăr, era aproape semi-retardat, un dezmăţat cu privire sticloasă care bea prea mult şi nu rata nicio ocazie de a-i atinge braţele şi umerii, de a o ciupi de braţe şi umeri, i se adresa cu *păpuşa, iubita* şi*frumoasa* şi îi provoca o scârbă nemărginită. Nu-i convenea deloc că Stanley îi angajase la magazin şi nici că ei îşi băteau joc de el pe la spate, ba uneori chiar şi pe faţă, Stanley cel bun, care era de o sută de ori mai bărbat decât ei, şi totuşi Stanley se prefăcea că nu vede, le suporta răutatea, lenea şi batjocura fără să crâcnească, dând dovadă de atâta îngăduinţă, încât Rose se întreba dacă nu cumva, fără să-şi dea seama, luase de bărbat un sfânt, unul dintre acele suflete rare care n-au niciun gând rău faţă de nimeni, după care îşi spunea că, de fapt, poate că nu era decât un fraier, unul care nu învăţase niciodată să ia atitudine şi să lupte. Prea puţin sau chiar deloc ajutat de fraţii lui, făcuse din Universul Căminului 3 Fraţi o afacere profitabilă, un magazin spaţios luminat de neoane, plin cu fotolii şi radiouri, mese de sufragerie şi răcitoare, mobilă pentru dormitor şi blendere Waring, o activitate cu volum mare şi calitate medie pentru o clientelă cu venituri medii şi mici, un soi de agora de secol XX fabuloasă în felul ei, dar după ce fusese de câteva ori pe acolo în săptămânile de după luna lor de miere, Rose renunţase să mai meargă la magazin – nu doar pentru că se întorsese la serviciu, ci şi pentru că nu se simţea deloc bine acolo, nu-şi găsea locul nicicum printre fraţii lui Stanley.

Dezamăgirea ei faţă de familie era însă oarecum îndulcită de soţiile şi copiii fraţilor, Fergusonii care nu erau chiar Fergusoni, cei care nu îndură seră aceleaşi calamităţi ca Ike, Fanny şi odraslele lor, iar Millie şi Joan au devenit imediat noile prietene ale lui Rose. Amândouă erau cu ani buni mai coapte decât ea (treizeci şi patru şi treizeci şi doi), dar o primiseră în sânul tribului ca pe o membră cu drepturi

depline, conform statutului ei plenar, căpătat în ziua nunții, care includea, printre altele, dreptul de a împărtăşi toate secretele între cumnate. Pe Rose o impresionase mai ales Millie cea iute de limbă, care suda țigările, o femeie atât de subțire, încât părea să aibă pe sub piele sârme în loc de oase, o persoană deşteaptă, cu păreri ferme, care ştia ce hram poartă Lew şi, deşi îi rămânea loială soțului cel lunecos şi desfrânat, asta n-o împiedica s-o țină numai într-o ironie la adresa lui, nişte aluzii atât de spirituale şi de corozive, încât Rose era uneori nevoită să iasă din cameră de teamă să nu râdă prea tare. Pe lângă Millie, Joan părea cam uşurică la minte, dar era atât de caldă şi de generoasă, încât tot nu realiza că se căsătorise cu un prostovan, şi totuşi ce mamă bună era, îşi spunea Rose, tare afectuoasă, răbdătoare şi grijulie, pe când limba ascuțită a lui Millie era adesea cauza disputelor cu copiii ei, care nu erau la fel de bine-crescuți ca ai lui Joan. Millie avea doi copii, pe Andrew, de unsprezece ani, şi pe Alice, de nouă ani, iar Joan avea trei copii, pe Jack, de zece ani, pe Francie, de opt ani, şi pe Ruth, de şase ani. Toți îi erau dragi lui Rose în feluri diferite, poate mai puțin Andrew, care părea aspru şi belicos din fire, drept care Millie îl certa deseori pentru că o bătea pe sora lui mai mică, dar preferata lui Rose era de departe Francie, pur şi simplu nu se putea abține, copila era atât de frumoasă, avea o energie extraordinară, iar când s-au întâlnit a fost un fel de dragoste la prima vedere, Francie cea înăltuță, cu păr ruginiu, sărind în brațele lui Rose şi spunând mătuşă Rose, noua mea mătuşă Rose, ce frumoasă eşti, tare frumoasă, tare, tare frumoasă şi de-acum vom fi prietene mereu. Aşa începuse şi continuase tot aşa, fermecate amândouă una de alta, iar pentru Rose puține lucruri erau mai plăcute pe lume decât să stea cu toții la masă, iar Francie să i se strecoare în poală şi să-i povestească despre şcoală sau despre ultima carte pe care o citise sau despre prietena care-i spusese o răutate sau despre rochia pe care avea să i-o cumpere maică-sa de ziua ei. Fetița se relaxa în contact cu moliciunea ca de pernă a corpului lui Rose, iar în timp ce vorbea, Rose o mângâia pe cap, pe obraz sau pe spate şi în scurt timp avea senzația că pluteşte, că se desprind amândouă de cameră, de casă şi de

stradă şi plutesc împreună pe cer. Da, reuniunile de familie puteau fi înspăimântătoare, dar existau şi compensaţii, mici miracole surprinzătoare care se întâmplau când te aşteptai mai puţin, căci zeii sunt iraţionali, trăsese Rose concluzia, şi ne fericesc cu darurile lor când şi unde au chef.

Rose voia să fie mamă, voia să nască un copil, să-l poarte în ea, să simtă o a doua inimă bătând înăuntrul ei. Nimic nu era mai presus de asta, nici măcar munca ei cu Schneiderman, nici chiar planul încă prea puţin conturat ca într-o bună zi să se lanseze ca fotograf pe cont propriu, să-şi deschidă un studio cu numele ei înscris pe plăcuţa de deasupra uşii. Aceste ambiţii păleau prin comparaţie cu dorinţa simplă de a aduce o nouă fiinţă pe lume, fiul sau fiica ei, copilul ei, căruia să-i fie mamă pentru tot restul vieţii. Stanley şi-a făcut datoria, făcând dragoste cu ea fără protecţie şi lăsând-o însărcinată de trei ori în primele optsprezece luni de căsnicie, dar de trei ori Rose a pierdut sarcina, mereu în a treia lună, iar în aprilie 1946, când au aniversat doi ani de căsătorie, încă nu aveau copii.

Medicii spuneau că nu are nicio problemă, că e bine sănătoasă şi că în cele din urmă avea să ducă o sarcină la termen, dar pierderile au marcat-o profund pe Rose şi după atâţia copii nenăscuţi, după atâtea eşecuri, a ajuns să simtă că i se răpeşte feminitatea însăşi. Plângea zile în şir după fiecare catastrofă, plângea aşa cum nu mai plânsese din lunile de după moartea lui David, iar Rose cea optimistă din fire, Rose cea mereu tenace şi cu privirea senină se adâncea într-un abis de tristeţe şi autocompătimire morbidă. Dacă n-ar fi fost Stanley, cine ştie unde s-ar fi oprit, dar el rămânea solid şi calm, netulburat de lacrimile ei, iar după fiecare copil pierdut o asigura că e doar o dificultate de moment şi că până la urmă totul avea să se termine cu bine. Il simţea atât de aproape atunci când îi vorbea aşa, îi era atât de recunoscătoare pentru bunătatea lui, pentru iubirea lui imensă. Bineînţeles că nu credea o iotă din ce-i spunea el – cum să-l creadă când toate dovezile arătau că se înşală? —, dar o alinau acele minciuni reconfortante. Şi totuşi, o nedumerea calmul cu care el primea vestea că mai pierduse o sarcină, detaşarea faţă de felul brutal şi sângeros în care

corpul ei se lepăda de copiii lui nenăscuți. Oare era posibil, se întreba ea, ca Stanley să nu-i împărtășească dorința de a avea copii? Poate că el nici măcar nu-și dădea seama, dar dacă nutrea dorința secretă ca lucrurile să continue ca mai înainte, ca ea să fie doar a lui, o soție care să nu-și împartă devotamentul și iubirea între copil și tată? N-a avut niciodată curaj să-și exprime aceste gânduri față de Stanley, nici prin cap nu i-ar fi trecut să-l insulte cu astfel de bănuieli nefondate, dar de îndoială nu scăpa și se întreba dacă nu cumva Stanley era prea bun în rolul său de fiu, frate și soț și, dacă așa era, poate că nu mai avea loc și pentru cel de tată.

Pe 5 mai 1945, cu trei zile înainte ca războiul din Europa să se termine, unchiul Archie a murit subit făcând un infarct. Avea patruzeci și nouă de ani, era grotesc de tânăr ca să moară și, pentru a face totul și mai grotesc, înmormântarea a avut loc de Ziua Victoriei, ceea ce a însemnat că atunci când familia Adler a părăsit abulică cimitirul și s-a întors în apartamentul lui Archie din Flatbush Avenue, Brooklyn, oamenii dansau pe străzile din cartier, claxonau întruna și țipau cu veselie răgușită, sărbătorind sfârșitul unei jumătăți de război. Larma a continuat ore întregi în timp ce soția lui Archie, Pearl, împreună cu fetele lor gemene de nouăsprezece ani, Betty și Charlotte, cu părinții și sora lui Rose, cu Stanley și Rose, cu cei patru membri rămași din Downtown Quintet plus alți zece, doisprezece prieteni, rude și vecini, ședeau în picioare și pe scaune în apartamentul tăcut, cu jaluzelele trase. Vestea bună pe care o așteptaseră cu toții de atâta vreme părea să ridiculizeze oroarea morții lui Archie, iar vocile zglobii care cântau afară sunau ca o pângărite crudă, de parcă întregul cartier Brooklyn ar fi țopăit pe mormântul lui Archie. Rose n-avea să uite niciodată acea după-amiază. Nu doar pentru propria-i tristețe, suficient de memorabilă în sine, ci pentru că Mildred s-a amărât atât de tare, încât a băut șapte pahare de scotch și a leșinat pe canapea, dar și pentru că a fost prima oară în viața ei când l-a văzut pe tatăl ei izbucnind în lacrimi. Tot în acea după-amiază, Rose a hotărât în sinea ei că dacă avea să aibă norocul de a face un băiat, avea să-i dea numele lui Archie.

În august au căzut bombele cele mari peste Hiroshima şi Nagasaki, s-a terminat şi cealaltă jumătate de război, iar la mijlocul anului 1946, la două luni după ce Rose împlinise doi ani de căsătorie, Schneiderman i-a spus că intenționa să se pensioneze curând şi căuta pe cineva care să-i cumpere afacerea. Date fiind progresele pe care le făcuse ea de când colaborau, i-a zis el, şi faptul că devenise între timp o fotografa pricepută şi competentă, se întreba dacă nu cumva o interesa să-i continue munca. A fost cel mai mare compliment pe care i-l făcuse el vreodată. Chiar dacă se simțea flatată, Rose ştia că nu era momentul potrivit, pentru că în ultimul an, ea şi Stanley puseseră deoparte toți banii de care se puteau lipsi ca să cumpere o casă în suburbii, o casă numai a lor, cu o curte, copaci şi garaj pentru două maşini, şi nu-şi permiteau să cumpere şi casa, şi studioul. I-a răspuns lui Schneiderman că trebuie să discute cu soțul ei, ceea ce a şi făcut chiar în aceeaşi seară, după cină, aşteptându-se din start ca Stanley s-o refuze categoric, dar el a surprins-o spunându-i că alegerea îi aparține, că dacă e dispusă să renunțe la ideea casei, atunci putea să cumpere studioul, atâta vreme cât costurile erau suportabile. Rose a rămas cu gura căscată. Ştia că Stanley tine mult să cumpere casa şi iată-l dintr-odată spunând că apartamentul e suficient de bun, că nu-l deranjează să mai locuiască acolo câțiva ani, ceea ce era departe de adevăr, şi, pentru că o mințea astfel, pentru că o adora şi voia ca ea să capete tot ce-şi doreşte, Rose a trecut printr-o schimbare în acea seară, şi-a dat seama că începe să-l iubească pe Stanley, să-l iubească sincer, iar dacă viața avea să mai continue o vreme la fel, poate că era posibil chiar să se îndrăgostească de el, s-o pălească o nouă imposibilă Mare Iubire.

Să nu ne pripim, a zis ea. Şi eu visez la casa aia, şi saltul de la asistentă la şefa e un pas important. Nu sunt convinsă că sunt pregătită pentru asta. Nu ne putem lua un răgaz de gândire?

Stanley a acceptat să-şi ia un răgaz de gândire. A doua zi dimineață, când s-a văzut cu Schneiderman la serviciu, a fost şi el de acord să-i lase un răgaz de gândire, iar la zece

zile după ce începuse să se gândească, şi-a dat seama că e din nou însărcinată.

De câteva luni se ducea la un doctor nou, un bărbat pe nume Seymour Jacobs, în care avea încredere, un medic care i se părea bun şi inteligent, care o asculta cu atenţie şi nu se grăbea să tragă concluzii şi, pentru că era după trei avorturi spontane, Jacobs a insistat să nu mai facă zilnic naveta la New York, să întrerupă serviciul pe durata sarcinii şi să rămână acasă, pe cât se putea în pat. Medicul înţelegea că măsurile puteau să pară drastice şi cam de modă veche, dar se temea pentru ea, căci ar fi putut fi ultima ei ocazie promiţătoare de a avea un copil. *Ultima mea şansa,* şi-a zis Rose în timp ce-l asculta în continuare pe medicul de patruzeci şi doi de ani, cu nas mare şi ochi căprui blânzi, care o sfatuia cum să facă să devină mamă. Gata cu fumatul şi cu băutura, adăugase el. Un regim alimentar strict, bogat în proteine, vitamine zilnic şi un set de exerciţii speciale. El avea să treacă s-o vadă o dată la două săptămâni, iar dacă simţea vreun junghi sau o durere cât de mică, trebuia să pună imediat mâna pe telefon şi să-l sune. Era limpede totul?

Da, totul era limpede. Şi astfel s-a rezolvat dilema alegerii între casă şi studio, ceea ce a dus şi la încetarea colaborării ei cu Schneiderman, pe lângă că i-a întrerupt munca de fotografa şi i-a întors viaţa pe dos.

Rose se simţea fericită şi în acelaşi timp confuză. Fericită pentru că mai avea o şansă; confuză pentru că nu ştia cum va face faţă celor şapte luni în care avea să se afle, practic, în arest la domiciliu. Era nevoie de nenumărate schimbări nu doar din partea ei, ci şi a lui Stanley, din moment ce el trebuia să preia mersul la cumpărături şi mare parte din gătit, bietul Stanley care şi aşa muncea pe brânci şi termina târziu serviciul, plus altă cheltuială cu o femeie care să menţină curăţenia în apartament şi să spele rufele o dată sau de două ori pe săptămână, aproape toate aspectele vieţii cotidiene aveau să se schimbe, orele ei active supunându-se din acel moment unui număr mare de interdicţii şi restricţii, n-avea voie să ridice obiecte grele, nici să mute mobilă, nici să se căznească să deschidă o fereastră înţepenită vara, pe

căldură, trebuia să se supravegheze cu atenție, să devină conştientă de miile de lucruri mari şi mici pe care le făcuse întotdeauna inconştient şi, bineînțeles, nu mai avea voie să joace tenis (pentru care făcuse o pasiune) şi nici să înoate (înotul fiind o pasiune încă din copilărie). Cu alte cuvinte, Rose cea puternică, sportivă şi mereu în mişcare, care se regăsea cel mai bine atunci când se implica într-un iureş de activități dinamice, care cereau energie maximă, trebuia să învețe să stea potolită.

În mod surprinzător, Mildred a fost cea care a salvat-o de la moartea prin plictiseală, intervenind şi transformând acele luni de imobilitate în ceea ce Rose avea să-i descrie mai târziu fiului ei ca fiind *o aventura fantastică*.

Doar n-o să stai toată ziua în apartament, să asculți radio şi să te uiți la prostiile alea la televizor, a spus Mildred. Ce-ar fi să-ți pui şi tu creierul la contribuție o dată-n viață şi să faci nişte recuperare?

Recuperare? a zis Rose, neînțelegând la ce se referea Mildred.

Poate că nu-ți dai seama, i-a răspuns soră-sa, dar doctorul ți-a făcut un dar extraordinar. Te-a transformat într-o prizonieră, iar prizonierii au şi ei un lucru pe care alții nu-l au şi anume timpul, timp cât cuprinde. Citeşte cărți, Rose. Pune mâna şi educă-te. E şansa ta şi eu te ajut cu drag, dacă vrei.

Ajutorul de la Mildred a venit sub forma unei liste de lecturi, urmată de noi liste de lecturi şi, cum cinematografele îi erau pentru moment inaccesibile, Rose şi-a astâmpărat pentru prima oară pofta de poveşti cu romane, romane bune, nu dintre cele polițiste sau bestselleruri care ar fi atras-o, poate, dac-ar fi fost de capul ei, ci cărți recomandate de Mildred, clasice, desigur, dar alese mereu cu gândul la Rose, cărți despre care Mildred intuia că îi vor fi pe plac, ceea ce însemna că *Moby Dick, Ulise* sau *Muntele vrăjit* nu se regăseau pe nicio listă, pentru că ar fi fost prea copleşitoare pentru începătoarea Rose, dar erau atâtea altele din care se putea alege, iar pe măsură ce lunile treceau, iar copilul îi creştea în pântec, Rose îşi petrecea zilele înotând în paginile cărților şi, chiar dacă a avut şi dezamăgiri printre zecile de

lecturi (*Fiesta,* de exemplu, care i s-a părut o carte superficială şi falsă), aproape toate celelalte au cucerit-o şi au captivat-o de la prima la ultima pagină, inclusiv *Blândeţea nopţii, Mândrie şi prejudecata, Casa veseliei, Moll Flanders, Bâlciul deşertăciunilor, La răscruce de vânturi, Doamna Bovary, Mănăstirea din Parma, Prima iubire, Oameni din Dublin, Lumină în august, David Copperfield, Middlemarch, Piaţa Washington, Litera stacojie, Strada Mare, Jane Eyre* şi multe altele, dar dintre toţi scriitorii pe care i-a descoperit în perioada ei de captivitate, cel mai aproape i-a fost Tolstoi, demonul de Tolstoi care – i se părea ei – înţelegea viaţa de-a fir a păr, tot ce se putea şti despre inima şi mintea omului, indiferent dacă inima sau mintea erau de bărbat sau de femeie, şi se întreba cum era posibil ca un bărbat să ştie ce ştia Tolstoi despre femei, era absurd ca un singur bărbat să fie toţi bărbaţii şi toate femeile, aşa că a parcurs aproape tot ce a scris Tolstoi, nu doar romanele mari ca *Război şi pace, Anna Karenina* şi *învierea,* ci şi operele mai scurte, povestirile şi nuvelele, dintre care cel mai mult a impresionat-o *Fericire de familie,* cu cele o sută de pagini ale ei, povestea unei tinere mirese şi a dezamăgirii ei progresive, o scriere cu care s-a identificat până într-atât încât a plâns la sfârşit, iar când Stanley s-a întors acasă în seara aceea, s-a speriat de starea ei pentru că, deşi terminase povestirea la trei după-amiaza, avea ochii încă umezi de lacrimi.

Copilul ar fi trebuit să se nască pe 16 martie 1947, dar pe 2 martie, la zece dimineaţa, la vreo două ore după ce Stanley plecase la treabă, Rose, care rămăsese în pat, în cămaşă de noapte, cu *Poveste despre două oraşe* sprijinită de versantul nordic al pântecului ei imens, a simţit brusc o presiune în băşica udului. Crezând că-i vine să facă pipi, s-a extras cu greu de sub păturile şi cearşaful care o acopereau, şi-a târât silueta mătăhăloasă până la marginea patului, a lăsat picioarele pe podea şi s-a ridicat. N-a apucat să facă niciun pas spre baie, că a simţit un jet de lichid cald şiroindu-i pe interiorul coapselor. Rose nu s-a mişcat. Era cu faţa spre fereastră, iar când s-a uitat afară, a văzut că din cer cădea o ninsoare uşoară, ca o ceaţă. Cât de încremenit părea totul în acel moment, şi-a zis în sinea ei, ca şi cum în lume nu s-ar fi

mişcat nimic în afară de fulgii de zăpadă. S-a aşezat iar pe pat şi a sunat la Universul Căminului 3 Fraţi, dar persoana care a răspuns la telefon i-a spus că Stanley plecase cu o treabă şi avea să se întoarcă abia după prânz. Apoi l-a sunat pe doctorul Jacobs, a cărui secretară a anunţat-o că doctorul tocmai plecase să facă o vizită la domiciliul unui pacient. Deja panicată, Rose i-a spus secretarei să-i comunice doctorului că ea porneşte spre spital, după care a format numărul lui Millie. Cumnata ei a răspuns după trei sonerii, aşa că Millie a fost cea care a venit s-o ia. Pe distanţa scurtă până la maternitatea spitalului Beth Israel, Rose i-a spus că ea şi Stanley aleseseră deja nume pentru copilul care avea să se nască. Dacă era fată, avea s-o cheme Esther Ann Ferguson. Iar dacă era băiat, avea să existe în lume ca Archibald Isaac Ferguson.

Millie s-a uitat scrutător în oglinda retrovizoare la Rose, care se lăbărţase pe bancheta din spate. Archibald, a spus ea. Eşti sigură de chestia asta?

Da, suntem siguri, a răspuns Rose. Pentru unchiul Archie. Şi Isaac pentru tatăl lui Stanley.

Atunci să sperăm că o să fie tare puştiul, a răspuns Millie. Şi a dat să mai adauge ceva, dar n-a mai apucat pentru că erau deja la intrarea în spital.

Millie a dat alarma, iar a doua zi de dimineaţă, la 2:07, când Rose l-a născut pe fiul ei, toată lumea era prezentă: Stanley, părinţii ei, Mildred şi Joan, ba chiar şi mama lui Stanley. Astfel a venit pe lume Ferguson, iar când s-a desprins de trupul mamei lui, a fost pentru câteva clipe cea mai tânără fiinţă umană de pe faţa pământului.

1.1

Pe mama lui o chema Rose, iar când avea să se facă destul de mare încât să se lege singur la şireturi şi să nu mai facă pipi în pat, avea să se însoare cu ea. Ferguson ştia că Rose e deja măritată cu tatăl lui, dar tatăl lui era bătrân şi avea să moară în curând. După asta, Ferguson avea să se însoare cu mama lui, iar pe soţul ei avea să-l cheme de atunci încolo Archie, nu Stanley. Avea să se întristeze la moartea tatălui

lui, dar nu prea mult, nu cât să verse lacrimi. Lacrimile erau pentru bebeluşi, iar el nu mai era bebeluş. Sigur, mai avea momente când îl răzbeau lacrimile, dar asta doar când cădea şi se lovea, iar când te loveşti nu se pune.

Cele mai bune lucruri pe lume erau înghețata de vanilie şi să sară în sus şi-n jos pe patul părinților lui. Cele mai rele lucruri pe lume erau durerile de stomac şi febra.

Între timp se lămurise că dropsurile sunt periculoase. Oricât de mult i-ar fi plăcut, înțelegea că nu mai are voie să şi le bage-n gură. Cum erau prea alunecoase, le înghițea fără să vrea, dar pentru că erau prea mari ca să se ducă de tot, i se înțepeneau în gâtlej şi nu-l mai lăsau să respire. N-avea să uite niciodată ce groaznic se simțise în ziua aia când mai-mai să se sufoce, dar maică-sa intrase val vârtej în cameră, îl ridicase de la pământ, îl întorsese cu capul în jos şi, ținându-l cu o mână de picioare, îl bătuse pe spate cu cealaltă mână până când dropsul îi sărise din gură şi căzuse cu un pocnet pe podea. *Gata cu dropsurile, Archie. Sunt prea periculoase,* i-a spus maică-sa. După care l-a rugat s-o ajute să ducă la bucătărie vasul cu dropsuri şi au aruncat amândoi bomboanele roşii, galbene şi verzi la gunoi, una câte una. Apoi, maică-sa a zis: *Adios, dropsuri.* Ce cuvânt nostim, *adios.*

Asta se întâmplase la Newark, în vremurile de demult când locuiau în apartamentul de la etajul al treilea. Acum stăteau într-o casă dintr-un loc care se numea Montclair. Casa era mai mare decât apartamentul, dar adevărul era că nu-şi mai amintea mare lucru despre apartament, în afară de dropsuri. Şi de storurile din camera lui, care țăcăneau de fiecare dată când fereastra era deschisă. Şi de ziua când maică-sa îi strânsese pătutul şi dormise pentru prima oară singur într-un pat.

Tatăl lui pleca de acasă dimineața devreme, de multe ori înainte ca Ferguson să se trezească. Uneori, tatăl venea acasă la cină, dar alteori se întorcea abia după ce Ferguson se dusese la culcare. Tatăl lui muncea. Asta făceau bărbații în toată firea. Plecau de acasă în fiecare zi, munceau, primeau bani şi aşa puteau să cumpere lucruri pentru soțiile şi copiii lor. Aşa-i explicase mama lui într-o dimineață, pe

când se uita după tatăl lui care pleca de acasă în maşina lui albastră. O ordine a lucrurilor pe care Ferguson o găsea mulţumitoare, deşi partea cu banii era puţin cam derutantă. Banii erau tare mici şi murdari şi cum să-ţi iei ceva atât de mare, o maşină sau o casă, cu hârtiuţele alea murdare?

Părinţii lui aveau două maşini, un DeSoto albastru tata şi un Chevrolet verde mama, dar Ferguson avea treizeci şi şase de maşini, iar în zilele mohorâte, când era prea umed ca să iasă afară, le scotea din cutia lor şi-şi înşira convoiul miniatural pe podeaua din living. Erau maşini cu două uşi şi cu patru uşi, decapotabile şi camioane de gunoi, maşini de poliţie şi ambulanţe, taxiuri şi autobuze, maşini de pompieri şi betoniere, camioane de marfa şi autoturisme combi, Forduri şi Chryslere, Pontiacuri şi Studebakere, Buickuri şi Nash Ramblere, toate diferite între ele, fără să semene câtuşi de puţin, şi de fiecare dată când împingea câte una pe podea, Ferguson se apleca şi se uita înăuntru la scaunul gol al şoferului şi, cum orice maşină avea nevoie de un şofer ca să se mişte, îşi imagina că el e persoana de la volan, o persoană mititică, un om tare mititel, cât vârful degetului lui mare.

Mama lui fuma ţigări, dar tatăl lui nu fuma nimic, nici măcar pipă sau trabuc. Old Gold. Ce frumos sună, îşi zicea Ferguson, şi ce se mai distra când maică-sa sufla spre el cercuri de fum. Uneori, tatăl lui îi spunea *Rose, fumezitrea mult,* iar maică-sa dădea din cap aprobator, dar continua să fumeze la fel ca până atunci. De fiecare dată când maică-sa îl lua cu ea în maşina verde pentru diverse drumuri, se opreau la prânz într-un mic restaurant care se numea Als Diner şi, după ce-şi termina laptele cu cacao şi sandviciul cald cu brânză, maică-sa îi întindea o monedă de douăzeci şi cinci de cenţi şi-l ruga să-i cumpere un pachet de Old Gold de la automatul de ţigări. Când primea moneda, se simţea ca un om mare, o senzaţie cum nu se poate mai plăcută, aşa că o zbughea în fundul localului, la automatul care stătea sprijinit de perete, între cele două toalete. Ajuns acolo, se ridica pe vârfuri ca să strecoare moneda în fantă, trăgea de maneta de sub pachetele de Old Gold, apoi asculta cum alunecă pachetul din maşinăria greoaie şi aterizează în tava argintie de sub manete. Pe atunci, ţigările nu costau douăzeci şi cinci

de cenți, ci douăzeci şi trei, iar în învelişul de celofan al fiecărui pachet se ascundeau două monede noi de cupru de câte un penny. Mama lui Ferguson îi lăsa întotdeauna lui cei doi penny şi, în timp ce ea îşi fuma țigara de după prânz şi-şi termina cafeaua, el stătea cu palma deschisă şi examina profilul bărbatului imprimat în relief pe fețele celor două monede. Abraham Lincoln. Sau, cum îi spunea uneori maică-sa, *Abe cel cinstit.*

În afară de mica familie formată din Ferguson şi părinții lui, în peisaj mai erau alte două familii, familia tatălui şi familia mamei, Fergusonii din New Jersey şi Adierii din New York, familia cea mare cu două mătuşi, doi unchi şi cinci veri şi familia cea mică, adică bunicii şi mătuşa Mildred, în care intrau uneori şi strămătuşa Pearl şi verişoarele gemene mai mari, Betty şi Charlotte. Unchiul Lew avea o mustață subțire şi purta ochelari cu ramă metalică, unchiul Arnold fuma Camei şi avea păr roşcățiu, mătuşa Joan era scundă şi rotofeie, mătuşa Millie era ceva mai înaltă, dar foarte slabă, iar verişorii nu prea-l băgau în seamă pentru că era mult mai mic decât ei, în afară de Francie, care-l supraveghea uneori când părinții lui plecau la film sau la vreo petrecere. Francie era de departe preferata lui din familia care locuia în New Jersey. Îi făcea desene superbe, complicate, cu castele şi cavaleri pe cai, îl lăsa să mănânce înghețată de vanilie pe săturate, spunea glume amuzante şi era drăguță foc, cu un păr lung care părea în acelaşi timp castaniu şi roşcat. Şi mătuşa Mildred era drăguță, dar ea avea părul blond, spre deosebire de mama lui, care-l avea şaten-închis, şi chiar dacă maică-sa îi tot repeta că Mildred e sora ei, el uita uneori pentru că nu semănau deloc între ele. Bunicului îi spunea Bunul, iar bunicii, Buna. Bunul fuma Chesterfield şi nu mai avea aproape deloc păr. Buna era cam grasă şi râdea într-un fel deosebit de interesant, ca şi cum ar fi avut nişte păsări captive în gâtlej. Prefera să meargă în vizită în apartamentul Adierilor din New York decât în casele Fergusonilor din Union şi Maplewood, asta în parte şi pentru că aştepta cu nerăbdare drumul cu maşina prin tunelul Holland şi senzația ciudată că trece printr-un tub submarin pardosit cu milioane de plăci pătrate identice şi la fiecare călătorie subacvatică se

mira cât de bine se îmbinau plăcile şi se întreba de câţi oameni fusese nevoie pentru o asemenea muncă titanică. Apartamentul era mai mic decât casele din New Jersey, dar avea avantajul de a fi plasat sus, la etajul şase al clădirii, şi Ferguson nu se sătura niciodată să stea la fereastra din living şi să se uite cum se desfăşoară circulaţia pe Columbus Circle, iar de Ziua Recunoştinţei mai avea şi avantajul că putea urmări parada anuală care trecea prin faţa ferestrei, cu balonul uriaş cu Mickey Mouse aproape ştergându-i faţa. Alt lucru bun când se ducea la New York era că aproape întotdeauna găsea acolo cadouri, cutii cu bomboane de la bunica, discuri şi cărţi de la mătuşa Mildred şi tot felul de lucruri deosebite de la bunicul: avioane din lemn de plută, un joc care se numea Parcheesi (alt cuvânt excelent), pachete de cărţi de joc, trucuri de magie, o pălărie roşie de cowboy şi două pistoale cu câte şase capse, în tocuri autentice de piele. Cum în casele din New Jersey nu găseai acelaşi belşug, Ferguson a tras concluzia că New Yorkul e locul ideal. Când a întrebat-o pe maică-sa de ce nu puteau locui mereu acolo, ea i-a zâmbit larg şi i-a zis: *Întreabâ-lpe tata.* Când l-a întrebat pe taică-său, el i-a zis: *Întreab-ope mama.* După toate probabilităţile, existau şi întrebări fără răspuns.

Ferguson şi-ar fi dorit un frate, de preferinţă unul mai mare, dar din moment ce era prea târziu pentru asta, s-ar fi mulţumit şi cu unul mai mic, iar dacă nu putea avea un frate, s-ar fi descurcat şi cu o soră, chiar şi cu una mai mică. Cum n-avea cu cine să se joace sau să vorbească, se simţea deseori singur şi învăţase din experienţă că toţi copiii aveau frate sau soră sau mai mulţi fraţi şi surori, iar el părea să fie singura excepţie de la regulă din toată lumea. Francie îi avea pe Jack şi Ruth, Andrew şi Alice se aveau unul pe celălalt, prietenul lui de pe stradă, Bobby, avea un frate şi două surori, ba până şi propriii lui părinţi îşi petrecuseră copilăria cu alţi copii, doi fraţi în cazul tatălui şi o soră în cazul mamei, şi nu i se părea corect ca numai el, din miliardele de oameni de pe pământ, să fie condamnat la singurătate pe viaţă. Nu-i era foarte limpede cum se fac copiii, dar se lămurise măcar că totul începe în corpul mamei, mamele fiind deci indispensabile operaţiunii, ceea ce însemna că

maică-sa era cea căreia trebuia să i se adreseze pentru schimbarea statutului de copil unic în cel de frate. A doua zi dimineaţă a deschis direct subiectul, rugând-o frumos să se apuce să-i facă şi lui un bebeluş. Maică-sa a rămas tăcută câteva secunde, apoi s-a lăsat în genunchi, l-a privit în ochi şi a început să-l mângâie pe cap. Ce ciudat şi total neaşteptat, şi-a zis el, iar preţ de câteva clipe maică-sa a căpătat un aer trist, atât de trist, încât Ferguson a regretat imediat că o rugase. O, Archie, a zis ea. Bineînţeles că vrei un frate sau o soră, şi eu aş vrea, dar se pare că gata, eu nu mai pot face copii. Mi-a părut rău pentru tine când m-a anunţat doctorul, dar apoi m-am gândit că poate nu e un lucru chiar atât de rău, la urma urmei. Ştii de ce? *(Ferguson a clătinat din cap.)* Pentru că-l iubesc atât de mult pe micul meu Archie, cum aş putea iubi alt copil când toată dragostea mea e numai şi numai pentru tine?

Atunci şi-a dat seama că nu era doar o problemă de moment, ci una permanentă. O viaţă întreagă fără fraţi şi, cum situaţia i se părea inadmisibilă, Ferguson a depăşit impasul născocindu-şi un frate imaginar. Poate că era un act disperat, dar tot era mai bine să ai ceva decât nimic şi chiar dacă nu era ceva ce putea fi văzut, atins sau mirosit, altă soluţie n-avea. Şi-a botezat fratele nou-născut John. Cum legile realităţii nu se mai aplicau, John era mai mare ca el, mai mare cu patru ani, ceea ce însemna că era mai înalt, mai puternic şi mai deştept decât Ferguson şi, spre deosebire de Bobby George, vecinul lui de pe stradă, Bobby cel rotofei şi îndesat, care respira mereu pe gură pentru că nasul îi era mereu înfundat de muci verzi şi moi, John ştia să scrie şi să citească şi era campion la baseball şi fotbal. Ferguson avea grijă să nu-i vorbească niciodată cu voce tare de faţă cu alţii, pentru că John era secretul lui şi nu voia să-l descopere nimeni, nici măcar tatăl şi mama lui. Se scăpase o singură dată, dar fără urmări, pentru că boacăna i se întâmplase când era cu Francie. În acea seară rămăsese în grija ei şi, când Francie ieşise în curte şi-l auzise povestindu-i lui John despre calul pe care şi-l dorea de ziua lui, îl întrebase cu cine vorbeşte. Ferguson o îndrăgea atât de mult pe Francie, încât i-a spus adevărul. A crezut că o să râdă de el, dar Francie n-

a făcut decât să dea din cap, ca şi cum ar fi aprobat noţiunea de frate imaginar, aşa că Ferguson i-a dat voie să vorbească şi ea cu John. După asta, timp de câteva luni, de fiecare dată când se întâlnea cu Francie, ea îl saluta mai întâi pe el pe tonul ei obişnuit, apoi se apleca, îşi lipea gura de urechea lui şi şoptea: Bună, John. Ferguson n-avea nici cinci ani împliniţi, dar înţelegea deja că lumea era formată din două sfere, cea vizibilă şi cea invizibilă, şi că lucrurile pe care nu le putea vedea erau deseori mai reale decât cele pe care le vedea.

Îi plăcea în mod deosebit să viziteze două locuri: biroul bunicului din New York şi magazinul tatălui din Newark. Biroul era pe West Fifty-seventh Street, la numai un cvartal de locuinţa bunicilor, şi primul lui avantaj era că se afla la etajul unsprezece, chiar mai sus decât apartamentul, deci era chiar şi mai interesant să se uite pe fereastră decât pe West Fifty-eighth Street pentru că putea cuprinde cu privirea o distanţă mai mare, mai multe clădiri, plus mare parte din Central Park, iar jos, în stradă, maşinile şi taxiurile erau atât de mici, încât semănau cu maşinuţele cu care se juca acasă. Al doilea avantaj al biroului era că avea nişte mese mari, pe care stăteau maşini de scris şi calculatoare. Uneori, zgomotul maşinilor de scris îl făcea să se gândească la muzică, mai ales clinchetul de la capăt de rând, dar îi amintea şi de ploaia torenţială răpăind pe acoperişul casei din Montclair, şi de zgomotul pietricelelor aruncate într-un geam. Secretara bunicului era o femeie osoasă pe nume Doris, care avea antebraţele acoperite de păr negru şi mirosea a dropsuri mentolate, dar îi plăcea de ea pentru că i se adresa cu „Domnişorul Ferguson” şi-l lăsa să umble la maşina ei de scris, căreia îi spunea Sir Underwood, iar de când începuse să înveţe alfabetul, mai avea şi satisfacţia de a apăsa cu degetele tastele acelui instrument masiv şi de a bate un rând de zz-uri şi jy-uri, de pildă, sau, dacă Doris nu era prea ocupată, de a o ruga să-l ajute să-şi scrie numele. Magazinul din Newark era mult mai mare decât biroul din New York şi era mult mai plin de lucruri, nu doar o maşină de scris şi trei calculatoare în camera din fund, ci şiruri-şiruri de mici gadgeturi şi aparate mari, plus un raion întreg la etaj dedicat

paturilor, meselor şi scaunelor, nenumărate paturi, mese şi scaune. Ferguson n-avea voie să pună mâna pe ele, dar când tatăl şi unchii lipseau sau nu erau atenţi la el, mai deschidea pe furiş câte un frigider ca să simtă mirosul special dinăuntru sau se trântea pe câte un pat să vadă cât de elastică era salteaua şi, chiar dacă era prins asupra faptului, nimeni nu se supăra foarte rău, poate doar unchiul Arnold uneori, care mormăia arţăgos la el: Jos labele de pe marfa, băiete. Nu-i plăcea să i se vorbească aşa, ba îi plăcuse chiar şi mai puţin când unchiul îl plesnise peste ceafă, într-o după-amiază de sâmbătă, pentru că-l usturase aşa de rău că plânsese, dar cum între timp o auzise pe maică-sa spunându-i lui taică-său că unchiul Arnold era un gogoman, Ferguson nu prea se mai sinchisea. Oricum, paturile şi frigiderele nu-i reţinuseră prea mult atenţia când existau televizoare la care să te uiţi, noile Philco şi Emerson care dominau toate celelalte mărfuri expuse: douăsprezece sau cincisprezece modele aşezate unul lângă altul de-a lungul peretelui din stânga uşii de la intrare, toate mergând fără sonor, iar lui Ferguson îi plăcea cel mai mult să schimbe canalele aşa încât să arate simultan şapte programe diferite, stârnind un adevărat vârtej delirant cu desene animate pe primul ecran, un western pe al doilea ecran, un serial pe al treilea, o slujbă religioasă pe al patrulea, o reclamă pe al cincilea, un prezentator de ştiri pe al şaselea şi un meci de fotbal pe al şaptelea. Ferguson alerga încoace şi încolo de la un ecran la altul, apoi se învârtea în cerc până când aproape că ameţea, depărtându-se treptat de ecrane astfel încât să se oprească într-un punct din care să le poată vedea pe toate şapte deodată, iar faptul că vedea atât de multe lucruri diferite care se întâmplau simultan îl făcea întotdeauna să râdă. Era amuzant, atât de amuzant, încât taică-său îl lăsa să facă asta pentru că şi lui i se părea amuzant.

În general, tatăl lui nu era amuzant. Lucra până târziu şase zile pe săptămână, mai ales miercurea şi vinerea, când magazinul se închidea abia la nouă, iar duminica dormea până la zece, zece treizeci şi după-amiaza juca tenis. Îndemnul lui preferat era: *Ascult-o pe maică-ta. Î*ntrebarea lui preferată era: *Ai fost băiat cuminte?* Ferguson încerca să fie

băiat cuminte şi să asculte de maică-sa, deşi uneori o mai dădea în bară, uitând să fie cuminte sau ascultător, dar partea bună la aceste abateri era că taică-său nu părea să le observe niciodată. Probabil că era prea ocupat ca să observe, ceea ce pentru Ferguson era o uşurare, pentru că maică-sa îl pedepsea rareori chiar dacă uita să fie cuminte sau ascultător, şi cum tatăl nu prea ţipa la el aşa cum ţipa mătuşa Millie la copiii ei şi nu-l plesnea niciodată aşa cum îl plesnea uneori unchiul Arnold pe vărul Jack, Ferguson a ajuns la concluzia că ramura familiei din care făcea el parte era cea mai bună, chiar dacă era prea restrânsă. Totuşi, taică-său îl făcea din când în când să râdă şi, cum aceste momente erau puţine şi răzleţe, Ferguson râdea chiar şi mai tare decât dacă ar fi fost mai dese. Unul dintre lucrurile amuzante era să fie aruncat în aer şi, cum tatăl lui era atât de puternic şi avea muşchii atât de tari şi de bombaţi, Ferguson zbura aproape până în tavan când erau în casă, ba chiar şi mai sus când erau în curte, şi niciodată nu-i trecea prin cap că taică-său l-ar fi putut scăpa, aşa că se simţea destul de în siguranţă ca să caşte gura cât putea de larg, umplând aerul cu hohotele lui sonore, ieşite din burtă. Alt lucru amuzant era să se uite la taică-său cum jonglează cu portocale în bucătărie şi al treilea lucru amuzant era să-l audă trăgând pârţuri, nu doar pentru că pârţurile erau amuzante în sine, ci pentru că de fiecare dată când taică-său trăgea un pârţ cu el de faţă, spunea: Aoleu, ăsta a fost Hoppy – adică Hopalong Cassidy, cowboyul de la televizor de care-i plăcea atât de mult lui Ferguson. De ce spunea taică-său asta după ce trăgea un pârţ, ăsta era unul dintre marile mistere ale lumii, dar lui Ferguson îi plăcea oricum şi râdea întotdeauna când îl auzea rostindu-şi replica. Ce idee ciudată şi interesantă: să transformi un pârţ într-un cowboy pe nume Hopalong Cassidy.

Curând după ce Ferguson a împlinit cinci ani, mătuşa Mildred s-a căsătorit cu Henry Ross, un bărbat înalt cu un început de chelie, profesor la facultate ca şi Mildred, care-şi încheiase studiile de literatură engleză cu patru ani în urmă şi era profesor la o facultate care se numea Vassar. Noul unchi al lui Ferguson fuma Pall Mall (*Extraordinare – şi*

uşoare3) şi părea foarte agitat din moment ce fuma într-o după-amiază mai mult decât maică-sa într-o zi întreagă, dar lucrul cel mai curios pentru Ferguson la soțul lui Mildred era felul lui de a vorbi, foarte rapid şi cu nişte cuvinte atât de lungi şi de complicate, încât n-aveai cum să înțelegi decât crâmpeie din ce spunea. Cu toate astea, Ferguson găsea că e băiat bun, cu un râs plin de veselie şi ochi strălucitori, şi se vedea clar că maică-sa aprobă alegerea lui Mildred, pentru că folosea mereu cuvântul *strălucit* când vorbea despre el şi repeta întruna că-i aminteşte de un anume Rex Harrison. Ferguson spera ca unchiul şi mătuşa lui să-i dea bătaie la făcut copii şi să pună rapid de-un mic verişor pentru el. Până la urmă, frații imaginari aveau şi ei nişte limite şi poate că un văr Adler putea deveni un fel de semi-frate sau, în cel mai rău caz, o semi-soră. Aşteptase câteva luni vestea, sperând în fiecare dimineață că maică-sa are să intre la el în cameră şi să-i spună că mătuşa Mildred urma să aibă un copil, numai că se întâmplase ceva, o calamitate neprevăzută care-i zădărnicise lui Ferguson toate planurile ticluite cu grijă. Unchiul şi mătuşa lui urmau să se mute în Berkeley, California. Aveau să predea acolo, să trăiască acolo şi să nu se mai întoarcă niciodată, deci chiar şi în cazul în care i-ar fi făcut un verişor, respectivul tot nu i-ar fi putut fi semi-frate, căci frații şi semi-frații trebuiau să locuiască aproape, de preferință chiar în aceeaşi casă. Când maică-sa scosese o hartă a Statelor Unite şi-i arătase unde e California, Ferguson se amărâse atât de tare, încât dăduse cu pumnul în Ohio, Kansas, Texas şi în toate celelalte state dintre New Jersey şi Oceanul Pacific. Aproape cinci mii de kilometri. O distanță imposibilă, atât de departe, că ar fi putut fi în altă țară, în altă lume.

Avea să rămână una dintre cele mai vii amintiri din copilăria lui: drumul până la aeroport în Chevroletul verde, cu maică-sa şi mătuşa Mildred în ziua când mătuşa lui a plecat în California. Unchiul Henry zburase deja acolo cu două săptămâni în urmă, aşa că doar mătuşa Mildred a fost

---

3 Sloganul reclamei la Pall Mall care se difuza la televizor în anii ’50.

cu ei în acea zi fierbinte şi umedă de la mijlocul lui august, Ferguson în spate, în pantaloni scurți, cu părul ud de sudoare şi picioarele goale lipindu-se de bancheta din imitație de piele şi, deşi era prima oară când mergea la aeroport, prima oară când vedea avioane de aproape şi putea aprecia imensitatea şi frumusețea acelor maşinării, dimineața i s-a întipărit în memorie datorită celor două femei, mama lui şi sora ei, una brunetă, cealaltă blondă, una cu părul lung, cealaltă cu părul scurt, atât de diferite una de cealaltă, încât trebuia să le examinezi o vreme chipurile ca să-ți dai seama că aveau aceiaşi părinți, mama lui atât de caldă şi de afectuoasă, care te atingea şi te lua mereu în brațe, şi Mildred, atât de rezervată şi de distantă, care nu prea atingea pe nimeni, şi totuşi iată-le pe amândouă la poarta zborului Pan Am către San Francisco, iar când s-a anunțat numărul zborului în difuzoare şi a venit momentul să-şi ia la revedere, brusc, ca la un semnal ascuns, dinainte stabilit, s-au pus amândouă pe plâns, şiroaie de lacrimi țâşnindu-le din ochi şi revărsându-se pe podea, apoi s-au luat în brațe una pe alta şi s-au strâns, plângeau şi se îmbrățişau în acelaşi timp. Era prima oară când maică-sa plângea în fața lui şi, dacă n-ar fi văzut cu ochii lui, n-ar fi crezut-o pe Mildred în stare să plângă, dar uite că plângeau în fața lui în timp ce-şi luau rămas-bun, înțelegând amândouă că puteau trece luni sau chiar ani de zile până la revedere, iar Ferguson a văzut totul de la înălțimea lui de copil de cinci ani, privind în sus la mama şi la mătuşa lui, uluit de excesul de emoție care se revărsa din ele, iar imaginea i-a pătruns atât de adânc în cuget, încât n-a uitat-o niciodată.

Anul următor, în noiembrie, la două luni după ce Ferguson a intrat în clasa întâi, maică-sa a deschis un studio de fotografie în zona comercială din Montclair. Pe firma de deasupra intrării scria Roseland Foto, iar viața printre Fergusoni şi-a accelerat brusc ritmul, începând cu agitația matinală cotidiană pentru ca unul să ajungă la timp la şcoală, iar ceilalți doi la serviciu, fiecare cu maşina lui, şi cum maică-sa pleca mai nou de acasă cinci zile pe săptămână (de marți până sâmbătă), treburile gospodăreşti

au fost preluate de o femeie pe care o chema Cassie, care făcea curat, aranja paturile, cumpăra mâncare şi uneori, când părinţii întârziau la serviciu, îi pregătea cina lui Ferguson. Îşi vedea mult mai puţin mama, dar adevărul era că nu mai avea atâta nevoie de ea. În fond, îşi putea lega singur şireturile, iar când se gândea cu cine ar vrea să se însoare, ezita între două posibile candidate: Cathy Gold, fetiţa scundă cu ochi albaştri şi coadă de cal lungă şi blondă, şi Margie Fitzpatrick, lungana roşcovană care era atât de puternică şi de neînfricată, că putea ridica de la pământ doi băieţi deodată.

Prima persoană care a pozat pentru un portret la Roseland Foto a fost chiar fiul proprietarei. Ferguson era obişnuit cu obiectivul aparatului foto al maică-sii de când se ştia, dar acele prime fotografii fuseseră instantanee, făcute cu un aparat mic, uşor şi portabil, în timp ce aparatul din studio era mult mai mare şi trebuia montat pe un suport cu trei picioare numit trepied. Îi plăcea cuvântul *trepied,* care-i amintea de mazăre, leguma lui preferată, de la expresia *ca doua boabe de mazăre într-o păstaie4* şi, în plus, îl impresiona grija cu care maică-sa aranja luminile înainte să facă pozele, care părea a fi un indiciu că ştie foarte bine ce face, iar când o vedea lucrând cu atâta pricepere şi siguranţă, Ferguson era cuprins de admiraţie pentru mama lui care brusc nu mai era doar mama lui, ci o persoană care făcea lucruri importante în lume. Ea l-a îmbrăcat frumos pentru poză, deci a trebuit să-şi pună jacheta sport de tweed şi cămaşa albă cu guler lat, fără nasture la gât şi, cum Ferguson se simţea tare bine aşezat acolo, în timp ce maică-sa era ocupată să-i găsească postura potrivită, i-a venit uşor să zâmbească la comandă. În acea zi era cu ei şi prietena maică-sii din Brooklyn, Nancy Solomon, fostă Nancy Fein, care locuia acum în West Orange, Nancy cea nostimă, cu dinţii ei de rozătoare şi doi băieţi mici, prietenă la cataramă cu maică-sa şi deci o persoană pe care o cunoştea de când se

---

4 În engleză, expresia este *two peas in a pod,* iar termenul pentru trepied este *tripod.*

ştia. Maică-sa i-a explicat că, după developare, una dintre fotografii avea să fie mult mărită şi imprimată pe o pânză, peste care avea să picteze apoi Nancy, transformând-o într-un portret color, în ulei. Era unul dintre serviciile pe care Roseland Foto intenționa să le ofere clienților: nu doar portrete alb-negru, ci şi picturi în ulei. Ferguson nu prea înțelegea cum se poate face aşa ceva, dar presupunea că Nancy trebuie să fie o pictoriță grozavă ca să-i reuşească asemenea transformare dificilă. După două săptămâni, într-o zi de sâmbătă, a plecat de acasă împreună cu maică-sa la opt dimineața şi s-au dus cu maşina în zona comercială din Montclair. Strada era aproape pustie, aşa că au găsit loc de parcare chiar în față la Roseland Foto, dar cu vreo douăzeci, treizeci de metri înainte să oprească, mama lui Ferguson i-a zis să închidă ochii. Ar fi vrut s-o întrebe de ce, dar, când să deschidă gura, ea i-a zis: Fără întrebări, Archie. Aşa că a închis ochii, iar când au oprit în fața studioului, ea l-a ajutat să coboare din maşină şi l-a dus de mână până unde trebuia s-ajungă. Gata, a zis ea, acum poți deschide ochii. Ferguson a deschis ochii şi s-a pomenit în fața vitrinei noii afaceri a rriaică-sii, unde erau două imagini mari cu el, de şaizeci pe nouăzeci de centimetri fiecare, o fotografie alb-negru şi o copie perfectă după ea, doar că în culori, cu părul de culoarea nisipului, ochii gri-verzui şi jacheta maro cu puncte roşii ici şi colo arătând aproape ca-n realitate. Nancy mânuise pensula cu atâta precizie, execuția era atât de desăvârşită, încât el nu-şi dădea seama dacă are în față o fotografie sau un tablou. Au trecut câteva săptămâni şi, cum fotografiile erau expuse în permanență în vitrină, a început să fie recunoscut de persoane necunoscute, care-l opreau pe stradă ca să-l întrebe dacă nu cumva era micuțul din vitrina Roseland Foto. Devenise cel mai celebru copil de şase ani din Montclair, băiatul din reclama de la studioul maică-sii, o legendă.

Pe 29 septembrie 1954, Ferguson nu s-a dus la şcoală. Avea temperatura 38 cu 6 şi-şi petrecuse toată noaptea vomitând într-o oală de aluminiu pe care i-o lăsase maică-sa pe podea, lângă pat. De dimineață, când ea a plecat la serviciu, i-a spus să rămână în pijama şi să doarmă cât mai

mult. Dacă nu putea dormi, trebuia să stea în pat cu benzile lui desenate, iar când îi venea să meargă la toaletă, nu trebuia să uite să-şi pună papucii. Pe la ora unu însă, febra îi scăzuse la 37 şi se simţea destul de bine ca să coboare şi s-o roage pe Cassie să-i dea ceva de mâncare. Ea i-a făcut ouă jumări cu pâine prăjită, care nu l-au deranjat la stomac, aşa că, în loc să se întoarcă sus, în pat, s-a îndreptat târşâindu-şi picioarele spre mica odaie de lângă bucătărie căreia părinţii lui îi spuneau când birou, când salonaş, şi a dat drumul la televizor. Cassie l-a urmat, s-a aşezat lângă el pe canapea şi l-a anunţat că începea primul meci din Campionatul Mondial. Campionatul Mondial. Ştia ce înseamnă, dar nu văzuse niciun meci de campionat până atunci, nici din sezonul obişnuit nu văzuse decât un meci sau două, dar nu pentru că nu i-ar fi plăcut baseballul, îi plăcea chiar foarte mult să joace, ci pur şi simplu pentru că era mereu afară cu prietenii când se difuzau meciurile din timpul zilei, iar când începeau cele de seară, el era deja trimis la culcare. Recunoştea câteva nume de jucători importanţi – Williams, Musial, Feller, Robinson, Berra –, dar nu ţinea cu o echipă anume, nu citea paginile de sport din *Newark Star-Ledger* sau *Newark Evening News,* iar noţiunea de fan îi era străină. Spre deosebire de el, Cassie Burton era, la treizeci şi opt de ani, o susţinătoare înfocată a echipei Brooklyn Dodgers, mai ales pentru că acolo evolua Jackie Robinson, numărul 42, jucătorul de la a doua bază pe care nu-l scotea din *Jackie al meu,* prima persoană de culoare care îmbrăcase echipamentul de Ligă Majoră, lucru pe care Ferguson îl ştia atât de la maică-sa, cât şi de la Cassie, dar Cassie avea mai multe de spus despre acel subiect pentru că ea însăşi era de culoare, îşi petrecuse primii optsprezece ani de viaţă în Georgia şi vorbea cu un accent sudist ţeapăn, care lui Ferguson îi suna ciudat, dar în acelaşi timp minunat, de o muzicalitate molatică de care nu se sătura niciodată. Dodgers nu participau în acel an, i-a spus ea, fuseseră eliminaţi de Giants, dar şi Giants erau o echipă locală, aşa că ţinea cu ei să câştige Campionatul. Aveau câţiva jucători de culoare buni, a zis ea (aşa se exprimase ea, *de culoare,* chiar dacă mama lui Ferguson îl învăţase să folosească termenul

de *negru* când vorbea despre persoanele cu pielea neagră sau maronie şi i s-a părut ciudat că o negresă nu spunea *negri,* ci *de culoare,* ceea ce dovedea – încă o dată – cât de încâlcită putea fi lumea), dar deşi Giants îi aveau pe Willie Mays, Hank Thompson şi Monte Irvin, nimeni nu le dădea nicio şansă în faţa celor de la Cleveland Indians, care deţineau recordul la victorii printre echipele din Liga Americană. Mai vedem noi, a spus Cassie, care nu era dispusă să cedeze teren făcătorilor de pronosticuri, apoi s-a instalat împreună cu Ferguson să urmărească transmisia de pe Polo Grounds, care a început prost, cu Cleveland marcând de două ori în debutul primei reprize, dar Giants au recuperat la sfârşitul celei de-a treia reprize, după care meciul s-a transformat într-una dintre acele încleştări tensionate, cu aruncări bune (Maglie împotriva lui Lemon), în care nimeni nu face mare lucru şi totul poate atârna de o singură lovitură, ceea ce întăreşte importanţa şi dramatismul fiecărei aruncări pe măsură ce jocul progresează. Patru runde consecutive în care nicio echipă n-a marcat, după care, brusc, la începutul reprizei a opta, Indians au introdus pe teren doi alergători, după care a apărut Vie Wertz, un jucător stângaci cu o lovitură viguroasă, care a interceptat aruncarea rapidă a lui Don Liddle, rezervă la Giants, şi a trimis-o ca o săgeată la mijlocul terenului, atât de departe, încât Ferguson a fost convins că avea să marcheze un home run5, dar pe atunci era încă novice şi nu ştia că Polo Grounds era un teren cu o configuraţie ciudată, cu un centru mai adânc decât oricare alt teren de baseball, 145 m de la baza-casă la gard, ceea ce însemna că mingea trimisă monumental prin aer de Wertz, care ar fi adus un punct oriunde altundeva, n-avea să ajungă până la tribune, dar oricum, a fost o minge explozivă şi cu siguranţă avea să treacă peste capul jucătorului Giants de la mijlocul terenului, sărind până la gard, suficient de tare pentru a treia bază, poate chiar direct pentru baza-casă, ceea ce ar fi adus cel puţin încă două, dacă nu trei puncte pentru Indians, dar în

---

[5] La baseball, lovitură care permite jucătorului să facă turul complet al bazelor terenului.

acel moment Ferguson a văzut ceva ce sfida orice probabilitate, un spectacol nemaipomenit de abilitate sportivă care făcea să pălească toate celelalte reuşite omeneşti la care asistase în scurta sa viaţă, căci tânărul Willie Mays a luat-o la fugă după minge cu spatele la zona de bătaie, alergând aşa cum Ferguson nu mai văzuse pe nimeni alergând, ţâşnind în clipa în care mingea s-a desprins de bâta lui Wertz, ca şi cum zgomotul lemnului izbind mingea i-ar fi indicat exact unde avea să aterizeze, Willie Mays a luat-o la fugă spre minge fără să se uite în sus sau în spate, intuindu-i perfect traiectoria chiar dacă n-o vedea, ca şi cum ar fi avut ochi la ceafa, apoi mingea a descris o boltă şi a căzut undeva cam la 130 metri de baza-casă şi iată-l pe Willie Mays întinzând braţele în faţă, cu mingea trecându-i peste umărul stâng şi aterizând direct în mănuşa lui pregătită. Când Mays a prins mingea, Cassie a sărit de pe canapea şi a început să ţipe *Pe toţi dracii! Pe toţi dracii!,* dar jocul nu s-a oprit acolo, pentru că, în secunda în care jucătorii de la bază văzuseră mingea plecând din bâta lui Wertz, o rupseseră la fugă, convinşi că aveau să marcheze, asta pentru că niciun jucător de la centru nu putea prinde o astfel de minge, aşa că imediat ce Mays a prins-o, s-a răsucit şi a aruncat-o spre zona de bătaie, o aruncare imposibil de lungă şi atât de energică, încât i-a sărit şapca din cap şi a căzut la pământ imediat ce a rămas fără minge, deci după ce că Wertz era neutralizat, nici primul alergător n-a putut înscrie din zbor. Scorul era încă strâns. Părea inevitabil ca Giants să câştige la sfârşitul reprizei a opta sau a noua, dar n-a fost aşa. Meciul a intrat în prelungiri. Marv Grissom, noul aruncător rezervă de la Giants, nu i-a lăsat pe Indians să marcheze la începutul celei de-a zecea reprize, după care Giants au mai introdus doi oameni la finalul reprizei, ceea ce l-a făcut pe managerul Leo Durocher să-l trimită pe Dusty Rhodes la serviciu. Ce bine suna numele lui, şi-a spus Ferguson, Dusty Rhodes, aproape ca şi cum cineva s-ar numi Trotuar Ud sau Străzi Ninse6, dar când Cassie l-a văzut pe

---

6 Ca adjectiv, *dusty* înseamnă prăfuit, iar Rhodes sună ca substantivul *roads,* drumuri, şosele.

sprâncenatul din Alabama cum îşi exersează loviturile, a zis: *la uite la el, ţărănoiu, ce nebărbierit e. Dacă ăsta nu-i beat, Archie, înseamnă că io-s regina Angliei,* Beat sau nu, ochii lui Rhodes au funcţionat de minune în acea zi, aşa că, la o fracţiune de secundă după ce Bob Lemon a trimis o bombă nu prea bombă peste mijlocul bazei, cu braţul lui obosit, Rhodes a interceptat-o şi a trimis-o peste gardul din partea dreaptă a terenului. Sfârşit de meci. Giants 5, Indians 2. Cassie a chiuit. Ferguson a chiuit. S-au îmbrăţişat, au ţopăit şi au dansat amândoi prin cameră, iar din ziua aceea, baseballul a devenit sportul preferat al lui Ferguson.

Giants a continuat să şteargă pe jos cu Indians în al doilea, al treilea şi al patrulea meci, o răsturnare miraculoasă care i-a adus multă bucurie lui Ferguson, la cei şapte ani ai săi, dar nimeni n-a fost mai încântat de rezultatele Campionatului Mondial din 1954 decât unchiul Lew. Fratele cel mare al tatălui său avusese zile bune şi zile proaste în cariera lui de parior, pierzând considerabil mai mult decât câştiga, dar câştigând suficient ca să nu se scufunde şi, cum mişcarea deşteaptă în acel moment era să-ţi pui banii pe Cleveland, ar fi fost logic să urmeze şi el turma, dar Giants era echipa lui, îi susţinuse încă de la începutul anilor ’20, în sezoanele bune şi în cele proaste, aşa că a hotărât o dată-n viaţă să nu ţină seama de probabilităţi şi să parieze cu inima şi nu cu mintea. Nu doar că şi-a pus banii pe echipa fără şanse, dar a mai şi pariat că vor câştiga de patru ori la rând, o predicţie atât de absurdă şi de iluzorie, încât agentul i-a dat şanse de 300 la 1, ceea ce însemna că, în schimbul modestei sume de două sute de dolari, Lew Ferguson cel spilcuit şi-a băgat în buzunar un puhoi de bani, *şaizeci de miare,* o sumă imensă la vremea aceea, o avere. A fost un salt atât de spectaculos, cu ramificaţii atât de incredibile, că unchiul Lew şi mătuşa Millie au dat o petrecere acasă la care au invitat pe toată lumea, un dezmăţ festiv cu şampanie, homar şi friptură de vită, cu ocazia căruia a fost admirată noua haină de nurcă a lui Millie şi s-a dat o tură prin cartier cu noul Cadillac alb al lui Lew. Ferguson n-a fost în apele lui în acea zi (îl durea stomacul, Francie nu era acolo, iar ceilalţi verişori abia dacă-i vorbeau), dar a presupus că toţi ceilalţi s-au distrat bine.

Totuşi, după încheierea festivităţilor, pe când se întorcea acasă împreună cu părinţii lui, s-a mirat când maică-sa a început să i-l vorbească de rău pe unchiul Lew lui taică-său. N-a înţeles chiar tot, dar furia din tonul ei era neobişnuit de aspră, o tiradă înverşunată despre nişte bani pe care unchiul i-ar fi datorat lui taică-său şi cum îşi permitea Lew să se răsfeţe cu Cadillacuri şi blănuri de nurcă înainte să-i înapoieze banii. La început, taică-său şi-a păstrat calmul, dar a sfârşit prin a ridica vocea, ceea ce nu se întâmpla aproape niciodată, dintr-odată s-a răstit la mama lui Ferguson să termine, că Lew nu-i datora nimic, erau banii lui frate-su şi treaba lui ce făcea cu ei, ce naiba. Ferguson ştia că părinţii lui se certau uneori (le auzea vocile prin peretele dormitorului), dar era prima oară când se ciondăneau în faţa lui şi, fiind prima oară, simţea inevitabil că ceva din esenţa lumii se schimbase.

Anul următor, imediat după Ziua Recunoştinţei, depozitul lui taică-său a fost devalizat în urma unui jaf nocturn. Depozitul era clădirea de zgură, pe un singur nivel, din spatele Universului Căminului 3 Fraţi şi Ferguson îl vizitase de mai multe ori de-a lungul anilor, o încăpere mare, cu iz de umezeală, cu nenumărate şiruri de cutii de carton cu televizoare, frigidere, maşini de spălat şi toate celelalte lucruri pe care fraţii le vindeau în magazin. Obiectele expuse în raioane erau doar ca să le vadă clienţii, dar de fiecare dată când cineva voia să cumpere ceva, obiectul era scos din depozit de către un anume Ed, un tip voinic, cu o sirenă tatuată pe antebraţul drept, care în timpul războiului îşi făcuse datoria faţă de ţară pe un portavion. Dacă era un obiect mic, ca de pildă un prăjitor de pâine, o veioză sau un filtru de cafea, Ed i-l dădea în mână clientului, care-l putea duce acasă cu maşina proprie, dar dacă era mai mare, ca de pildă o maşină de spălat sau un frigider, Ed îl încărca în duba pentru livrări împreună cu Phil, alt veteran musculos, şi-l livra la domiciliul clientului. Aşa se desfăşurau lucrurile la Universul Căminului 3 Fraţi, iar Ferguson cunoştea sistemul, era destul de mare încât să înţeleagă că depozitul era centrul operaţiunii, aşa că în duminica de după Ziua Recunoştinţei, când maică-sa l-a trezit şi i-a spus că

depozitul fusese jefuit, a putut aprecia imediat oribila gravitate a faptei. Un depozit gol însemna că n-aveau ce vinde; dacă n-aveau ce vinde, n-aveau bani; dacă n-aveau bani, urmau necazurile: azilul săracilor! foamete! moarte! Maică-sa i-a explicat că situația nu era chiar atât de disperată, pentru că toate bunurile furate erau asigurate, dar da, era o grea lovitură, mai ales în pragul sezonului de Crăciun şi, cum firma de asigurări avea să plătească abia după câteva săptămâni sau luni, magazinul nu putea supraviețui fără un împrumut urgent de la bancă. Între timp, tatăl lui se dusese la Newark, la poliție şi, cum toate articolele aveau serie, poate că exista o şansă, chiar şi infimă, ca hoții să fie identificați şi prinşi.

Timpul a trecut şi hoții n-au fost prinşi, dar taică-său a reuşit să obțină împrumutul de la bancă, aşa că Ferguson şi familia lui au fost feriți de ruşinea de a se muta la azilul săracilor. Viața mergea mai departe, oarecum în nota obişnuită a ultimilor ani, dar Ferguson simțea că atmosfera în casă se schimbase, de parcă în aerul din jur ar fi plutit ceva sumbru, posomorât şi misterios. A durat o vreme până să identifice sursa acelui salt barometric, dar observându-şi tatăl şi mama atât separat, cât şi împreună, de fiecare dată când era în prezența lor, a tras concluzia că maică-sa era, în mare, la fel, cu aceleaşi poveşti despre munca ei de la studio, cu aceeaşi rație zilnică de zâmbete şi râsete, privindu-l ca şi mai înainte în ochi de fiecare dată când îi vorbea, la fel de dispusă să încingă partide intense de ping-pong în decorul hibernal al verandei din spatele casei, ascultându-l cu aceeaşi atenție ori de câte ori venea la ea cu vreo problemă. Cel care se schimbase era taică-său, tatăl cel taciturn din fire, care ajunsese să nu mai vorbească aproape deloc dimineața, la micul dejun, care părea cu mintea aiurea şi mai degrabă absent, ca şi cum s-ar fi concentrat asupra unui lucru rău şi dureros pe care nu voia să-l

Împărtăşească nimănui. La un moment dat după Anul Nou, când 1956 i-a luat locul lui 1955, Ferguson şi-a luat inima în dinți şi a întrebat-o pe maică-sa ce se întâmplase, de ce părea tatăl lui atât de trist şi de distant. Din cauza jafului, a spus ea, jaful *îl mănâncă de viu* şi, cu cât se

gândeşte mai mult la el, cu atât mai puţin se poate gândi la orice altceva. Ferguson nu înţelegea. Spargerea la depozit se întâmplase în urmă cu şase, şapte săptămâni, firma de asigurări avea să plătească pentru marfa pierdută, banca le acordase împrumutul şi magazinul supravieţuise. De ce se frământa tatăl lui fără motiv? Şi-a dat seama că maică-sa şovăie, nesigură dacă să i se destăinuie, dacă era suficient de copt ca să suporte adevărul, cu îndoiala licărindu-i în ochi doar o clipă, ceea ce însă o făcuse palpabilă, după care, mângâindu-l pe cap şi cercetându-i chipul de copil care nu împlinise încă nouă ani, a făcut pasul cel mare, deschizându-se în faţa lui cum n-o mai făcuse niciodată şi împărtăşindu-i secretul care-l măcina pe tatăl lui. Poliţia şi firma de asigurări cercetau în continuare cazul, a zis ea, şi ajunseseră cu toţii la concluzia că fusese *lucrătură din interior,* adică spargerea nu fusese dată de necunoscuţi, ci de o persoană angajată la magazin. Ferguson, care cunoştea tot personalul de la Universul Căminului 3 Fraţi, de la Ed şi Phil, băieţii de la depozit, până la contabila Adelle Rosen, meşterul Charlie Sykes şi omul de serviciu Bob Dawkins, a simtit cum i se contractă dureros muşchii stomacului. Nu era posibil ca vreunul dintre acei oameni cumsecade să-i fi făcut un rău atât de mare tatălui lui, niciunul dintre ei nu era capabil de un asemenea act de trădare, aşa că probabil că poliţia şi firma de asigurări se înşelau. Nu, Archie, i-a spus maică-sa, nu cred că se înşală. Dar făptaşul nu e niciunul dintre cei pe care i-ai pomenit tu acum.

Ce voia să spună cu asta? s-a întrebat Ferguson. Singurele persoane care mai aveau legătură cu magazinul erau unchiul Lew şi unchiul Arnold, fraţii tatălui lui, dar fraţii nu se jefuiau între ei, nu? Era imposibil să se întâmple aşa ceva.

Tatăl tău a fost nevoit să ia o decizie cumplită, i-a spus maică-sa. Ori renunţă la plângere şi la despăgubire, ori îl trimite pe Arnold după gratii. Tu ce crezi că a făcut?

A renunţat la plângere şi nu l-a trimis pe Arnold după gratii.

Sigur că nu. Nici prin cap nu i-ar fi trecut. Dar înţelegi acum de ce e atât de supărat.

La o săptămână după conversația lor, maică-sa i-a spus că unchiul Arnold şi mătuşa Joan urmau să se mute la Los Angeles. Avea să-i fie dor de Joan, i-a spus maică-sa, dar poate că era mai bine aşa, pentru că răul făcut era ireparabil. La două luni după ce Arnold şi Joan au plecat în California, unchiul Lew a făcut zob Cadillacul alb pe Garden State Parkway şi a murit în ambulanță, pe drum spre spital, şi, până să-şi dea ei seama cât de operativi puteau fi zeii dacă n-aveau altceva mai bun de făcut, clanul Ferguson a fost spulberat în patru zări.

1.2

Când Ferguson avea şase ani, maică-sa i-a povestit cum era cât pe ce să-l piardă. Nu în sensul că n-ar mai fi ştiut unde e, ci în sensul că fusese cât pe ce să moară, să părăsească această lume şi să urce la cer sub formă de suflet destrupat. Într-o noapte, pe când n-avea niciun an şi jumătate, a povestit ea, el făcuse febră, la început mică, apoi brusc mare, puțin peste 41, o temperatură îngrijorătoare chiar şi pentru un copil mic, aşa că ea şi tatăl lui îl înfofoliseră bine şi-l duseseră cu maşina la spital, unde intrase în convulsii, care i-ar fi putut fi fatale, pentru că până şi doctorul care-i scosese amigdalele în acea noapte spusese că era o chestiune de şansă, adică nu putea fi sigur că Ferguson avea să trăiască sau nu, soarta lui era de-acum în mâinile lui Dumnezeu, iar maică-sa i-a mărturisit că se speriase atât de groaznic că avea să-şi piardă băiețelul, încât aproape că-şi *ieşise din minți.*

Acela fusese cel mai cumplit moment, a spus ea, singurul moment în care chiar crezuse că lumea se va sfârşi, dar mai avuseseră şi alte clipe dificile, o listă întreagă de şocuri şi incidente, şi a început să-i înşire diversele accidente cărora le căzuse victimă când era foarte mic, dintre care mai multe l-ar fi putut ucide sau schilodi, ca de pildă când se înecase cu o bucată nemestecată de friptură, sau ciobul care-i străpunsese talpa şi avusese nevoie de paisprezece copci, sau atunci când se împiedicase şi căzuse pe o piatră, alegându-se cu o tăietură pe obrazul stâng pentru care fusese nevoie de

unsprezece copci, sau înțepătura de albină care-i umflase ochiul de nu-l mai putea deschide, sau ziua aceea din vara care trecuse, când învăța să înoate şi fusese cât pe ce să se înece când văru-său Andrew îl trăsese la fund, şi la fiecare întâmplare pe care şi-o amintea, maică-sa se oprea o clipă şi-l întreba pe Ferguson dacă ține minte, şi adevărul era că ținea minte, le ținea minte pe toate de parcă s-ar fi întâmplat cu o zi în urmă.

Avuseseră această conversație la jumătatea lunii iunie, la trei zile după ce Ferguson căzuse din stejarul din curte şi-şi rupsese piciorul stâng, iar ceea ce încerca maică-sa să-i demonstreze prin acea litanie de catastrofe mărunte era că până atunci îşi revenise întotdeauna de fiecare dată când se rănise, corpul îl duruse o vreme, după care nu-l mai duruse, şi lucrurile aveau să decurgă exact la fel cu piciorul lui. Sigur, din păcate trebuia să stea în ghips, dar până la urmă avea să scape de ghips şi să fie ca nou. Ferguson a vrut să ştie când avea să se întâmple asta, iar maică-sa i-a răspuns că peste aproximativ o lună, un răspuns extrem de vag şi de nesatisfăcător pentru el, o lună însemnând un ciclu lunar, ceea ce poate că ar fi fost suportabil dacă nu se făcea prea cald afară, dar *aproximativ* însemna chiar şi mai mult, un răstimp nedefinit şi deci insuportabil. Totuşi, n-a apucat să se monteze prea tare din cauza nedreptății situației pentru că maică-sa i-a adresat o întrebare, una ciudată, poate cea mai ciudată întrebare care-i fusese adresată în viața lui.

Ți-e ciudă pe tine, Archie, sau pe copac?

Ce lucru încurcat pentru un băiat care nici nu terminase grădinița. Ciudă? De ce să-i fie ciudă pe ceva? De ce nu putea fi pur şi simplu trist?

Maică-sa a zâmbit. Îi părea bine că nu prinsese pică pe copac, a zis ea, pentru că ea iubeşte acel copac, amândoi îl iubesc, şi ea, şi taică-său, şi cumpăraseră casa din West Orange mai ales pentru curtea spațioasă, iar cel mai bun şi mai frumos lucru din curte era stejarul înalt din mijlocul ei. Cu trei ani şi jumătate în urmă, când ea şi tatăl lui hotărâseră să renunțe la apartamentul din Newark şi să cumpere o casă în suburbii, căutaseră în mai multe oraşe, Montclair şi Maplewood, Millburn şi South Orange, dar nu

găsiseră nicăieri casa potrivită pentru ei, erau epuizaţi şi descurajaţi de prea multe case nepotrivite, apoi ajunseseră acolo şi ştiuseră că va fi casa lor. Se bucura că el nu e supărat pe copac, i-a spus ea, pentru că dac-ar fi fost supărat, s-ar fi văzut nevoită să-l taie. De ce să-l taie? a întrebat Ferguson, pe care-l pufnise râsul pentru că şi-o imagina pe maică-sa tăind un copac atât de mare, frumoasa lui mamă, îmbrăcată în hainele de serviciu, atacând copacul cu un topor enorm, strălucitor. Pentru că eu sunt de partea ta, Archie, şi duşmanii tăi sunt şi duşmanii mei.

A doua zi, taică-său s-a întors de la Universul Căminului 3 Fraţi cu un aparat de aer condiţionat pentru camera lui Ferguson. S-a făcut prea cald, a spus taică-său, ceea ce însemna că ţine la confortul fiului său care zăcea în pat cu ghipsul lui, plus că avea să-l ajute şi cu alergia, a continuat taică-său, nelăsând polenul să intre în casă, nasul lui Ferguson fiind foarte sensibil la substanţe iritante aduse de vânt, produse de iarbă, praf şi flori, şi cu cât strănuta mai puţin în timpul convalescenţei, cu atât mai puţin avea să-l doară osul rupt, pentru că strănutul degaja multă energie şi unul puternic ţi se propaga în tot corpul, din vârful capului zguduit şi până la degetele picioarelor. Ferguson, care avea şase ani, s-a uitat cum instalează taică-său aerul condiţionat pe geamul din dreapta biroului, o operaţiune mult mai complicată decât şi-ar fi imaginat, care a început cu îndepărtarea plasei şi a necesitat obiecte precum o ruletă, un creion, un burghiu, un pistol de călăfatuit, două şipci din lemn nevopsit, o şurubelniţă şi mai multe şuruburi, iar Ferguson a fost impresionat văzând cât de repede şi de îngrijit lucra taică-său, de parcă mâinile lui ar fi ştiut ce să facă fără să primească indicaţii de la minte, de parc-ar fi fost, cum ar veni, autonome, înzestrate cu propriile lor cunoştinţe, după care a trebuit să ridice uriaşul cub metalic de pe podea şi să-l monteze pe fereastră, un obiect tare greu de ridicat, şi-a zis Ferguson, dar taică-său a reuşit aparent fără efort şi, în timp ce termina treaba cu şurubelniţa şi pistolul de călăfătuit, taică-său fredona cântecul lui obişnuit pentru momentele când meşterea prin casă, un vechi şlagăr al lui Al Jolson care se numea *Sonny Boy – N-ai cum să ştii! Că n-am*

cum dovedi/Cât ţin la tine, Sonny. Taică-său s-a aplecat să ia de jos un şurub care căzuse pe podea, iar când s-a ridicat, şi-a dus brusc mâna dreaptă la noadă. *Och un vai,* a exclamat el, cred că am făcut o întindere. Tratamentul pentru întindere musculară era să stai pe spate nemişcat câteva minute, preferabil pe o suprafaţă tare, i-a spus taică-său, şi din moment ce suprafaţa cea mai tare din cameră era podeaua, taică-său s-a şi întins pe podea, lângă patul lui Ferguson. Ce perspectivă neobişnuită, să-şi vadă tatăl întins dedesubt, pe podea, şi când s-a aplecat peste marginea patului ca să-i cerceteze faţa schimonosită, Ferguson a hotărât să pună o întrebare, una la care se gândise de mai multe ori în luna care trecuse, dar nu găsise până atunci momentul potrivit pentru ea: Ce făcuse tatăl lui înainte să fie şefia Universul Căminului 3 Fraţi? L-a văzut pe taică-său ridicând ochii în tavan, ca şi cum ar fi căutat un răspuns, apoi a observat că gura îi era trasă în jos de muşchi, un gest care-i era familiar, semn că tatăl încerca să-şi înăbuşe un zâmbet, ceea ce însemna mai departe că avea să se întâmple ceva neobişnuit. *Am fost vânător de animale mari,* a răspuns tatăl, calm şi hotărât, fără să dea vreun semn că se pregătea să-i toarne fiului cele mai sfruntate bazaconii, şi au urmat douăzeci, treizeci de minute de amintiri cu lei, tigri şi elefanţi, cu *teribila arşiţă africană,* cum îşi croise drum prin jungle dese, cum traversase Sahara pe jos, urcase pe Vârful Kilimanjaro, cum odată fusese cât pe ce să-l înghită de viu un şarpe uriaş, iar altă dată căzuse în mâinile canibalilor şi mai să fie aruncat într-un cazan cu apă clocotită, dar reuşise în ultima clipă să se scuture de lianele cu care era legat la mâini şi la picioare, scăpase cu fuga de răpitorii lui însetaţi de sânge şi-şi pierduse urma în desişul junglei, dar şi ultimul lui safari înainte de a se întoarce acasă să se însoare cu mama lui Ferguson, când se rătăcise în inima cea mai neagră a Africii, zisă şi *continentul misterios,* şi se pomenise într-o savană întinsă, nesfârşită, unde văzuse o turmă de dinozauri păscând, ultimii dinozauri de pe pământ. Ferguson era destul de mare ca să ştie că dinozaurii dispăruseră de milioane de ani, dar celelalte poveşti i s-au părut plauzibile, poate nu neapărat adevărate, dar posibile, aşadar demne – de

ce nu – de crezare. Apoi, maică-sa a intrat în cameră şi, văzându-l pe tatăl lui Ferguson întins pe podea, l-a întrebat dacă are probleme cu spatele. Nu, nu, a răspuns el, mă odihneam doar, apoi s-a ridicat ca şi cum într-adevăr n-ar fi avut nimic la spate, s-a dus la fereastră şi a dat drumul aerului condiționat.

Într-adevăr, aerul condiționat a răcorit camera şi l-a ajutat să strănute mai puțin, iar răcoarea i-a mai domolit mâncărimea de sub ghips, dar statul într-o cameră răcoroasă avea şi dezavantaje, în primul rând zgomotul, care era ciudat şi derutant, din moment ce uneori se auzea, alteori nu, iar când îl auzea i se părea monoton şi neplăcut, dar şi mai neplăcută era problema cu ferestrele care trebuiau să rămână închise ca să se păstreze răcoarea şi, cum stăteau tot timpul închise, iar motorul mergea permanent, Ferguson nu mai auzea păsările cântând afară şi singurul lucru bun la statul închis în camera lui, cu piciorul în ghips, era că putea asculta păsările din copacii din fața ferestrei, păsările care ciripeau, cântau, murmurau şi scoteau nişte sunete care erau pentru Ferguson cele mai frumoase din lume. Aerul condiționat avea deci plusuri şi minusuri, avantaje şi dezavantaje şi, ca atâtea alte lucruri pe care viața i le hărăzise, era *o sabie cu două tăişuri,* cum se exprima adesea maică-sa.

Căderea din copac îl deranja mai ales pentru că n-ar fi trebuit să se întâmple. Ferguson putea accepta durerea şi suferința dacă i se părea că trebuie, aşa cum trebuia, de pildă, să vomite când îi era rău sau să-l lase pe doctorul Guston să-i înfigă un ac în braț ca să-i administreze o doză de penicilină, dar durerea inutilă încălca principiile bunului-simț, fiind aşadar şi stupidă, şi de nesuportat. Resimțise pe undeva tentația de a da vina pe Chuckie Brower pentru accident, dar până la urmă, Ferguson şi-a dat seama că nu era decât o scuză prostească, ce mai conta că Chuckie îl provocase să se urce în copac? Ferguson acceptase provocarea, ceea ce însemna că-şi dorise să se urce în copac, alesese să se urce în copac, aşa că era singurul responsabil de cele întâmplate. Nu mai conta că Chuckie promisese să-l urmeze pe Ferguson dacă încearcă el primul, apoi îşi

încălcase promisiunea pe motiv că e speriat, că e prea mare distanța între crengi şi el e prea scund ca s-ajungă la ele, dar faptul că Chuckie nu-l urmase în copac era nerelevant, pentru că şi dacă ar fi fost acolo, cum să fi împiedicat el căderea lui Ferguson? Deci Ferguson căzuse, se dezechilibrase când încercase să se prindă de o creangă care era cam cu jumătate de centimetru mai scurtă decât ar fi trebuit să fie ca să ajungă bine la ea, se dezechilibrase şi căzuse, iar acum zăcea în pat cu piciorul stâng captiv într-un ghips care avea să rămână parte din corpul lui *aproximativ o lună,* ceea ce însemna mai mult de o lună, şi el era singurul vinovat de acest neajuns.

Îşi asumase răspunderea, înțelesese că se afla în acea situație numai şi numai din vina lui, dar de-aici şi până la a spune că accidentul nu putea fi evitat era cale lungă. Fusese o prostie, prostie curată să insiste cu urcatul, deşi n-ajungea ca lumea la următoarea creangă, dar dacă creanga ar fi fost cu mai puțin de un centimetru mai aproape, n-ar mai fi fost o prostie. Dacă Chuckie n-ar fi sunat la uşa lui în acea dimineață şi nu l-ar fi chemat afară, la joacă, n-ar fi fost o prostie. Dacă părinții lui s-ar fi mutat într-unul dintre celelalte oraşe atunci când căutau o casă potrivită, nici măcar nu l-ar mai fi cunoscut pe Chuckie Brower, nici măcar n-ar fi aflat că Chuckie Brower exista şi n-ar mai fi fost o prostie, pentru că n-ar mai fi avut în curte copacul în care se suise. Ce idee interesantă, şi-a zis Ferguson: să-şi imagineze cum ar fi putut decurge lucrurile altfel, chiar dacă el rămânea acelaşi. Acelaşi băiat în altă casă, cu alt copac. Acelaşi băiat cu alți părinți. Acelaşi băiat cu aceiaşi părinți, dar care făceau alte lucruri decât acum. De exemplu, ce-ar fi fost dacă tatăl lui ar fi rămas vânător de animale mari şi ar fi trăit cu toții în Africa? Cum ar fi ca mama lui să fie o actriță de film celebră şi să trăiască toți la Hollywood? Cum ar fi să aibă un frate sau o soră? Cum ar fi fost dacă stră-unchiul lui Archie n-ar fi murit şi pe el nu l-ar fi chemat Archie? Dar dacă ar fi căzut din acelaşi copac şi şi-ar fi rupt amândouă picioarele şi nu doar unul? Dacă şi-ar fi rupt amândouă brațele şi amândouă picioarele? Dac-ar fi murit? Da, orice era posibil şi doar pentru că lucrurile se întâmplau într-un

fel, asta nu însemna că nu s-ar fi putut întâmpla şi în alt fel. Totul putea fi diferit. Lumea putea fi la fel şi totuşi, dacă n-ar fi căzut din copac, pentru el lumea ar fi fost alta, iar dac-ar fi căzut din copac şi nu şi-ar fi rupt doar piciorul, ci ar fi reuşit să se omoare, nu numai că lumea ar fi arătat altfel pentru el, ci nici n-ar mai fi existat o lume în care să trăiască şi cât de trişti ar fi fost mama şi tatăl lui când l-ar fi dus la cimitir şi l-ar fi îngropat, atât de trişti, încât ar fi plâns patruzeci de zile şi patruzeci de nopți, patruzeci de luni, patru sute patruzeci de ani.

Mai era o săptămână şi jumătate până se termina şcoala şi începea vacanța de vară, aşa că n-avea să lipsească atât de mult încât să piardă anul la grădiniță din cauza absențelor. Iată un lucru pentru care s-ar fi cuvenit să fie recunoscător, cum spusese maică-sa, şi sigur că avea dreptate, dar Ferguson n-avea chef să fie recunoscător în acele prime zile după accident, lipsit cum era de prieteni cu care să schimbe o vorbă până după-amiaza târziu, când veneau Chuckie Brower cu frate-său mai mic să se uite la ghips, pentru că taică-său era plecat de dimineață până noaptea la serviciu, maică-sa explora câteva ore pe zi în căutarea unui spațiu disponibil pentru studioul foto pe care avea de gând să-l deschidă în toamnă, menajera Wanda era în general ocupată cu spălatul şi curățenia, în afară de ora prânzului, când îi aducea mâncarea lui Ferguson şi-l ajuta să-şi golească vezica ținându-i sticla de lapte în care trebuia să facă pipi în loc să-şi facă nevoile la baie şi alte asemenea umilințe pe care trebuia să le îndure doar pentru că făcuse greşeala stupidă de a fi căzut dintr-un copac şi, ca nemulțumirea să fie şi mai adâncă, nici nu învățase încă să citească, pentru că acela ar fi fost un mod plăcut de a-şi petrece timpul şi, cum televizorul era jos, în living, inaccesibil, temporar interzis, Ferguson îşi petrecea zilele reflectând la chestiunile imponderabile ale universului, desenând avioane şi cowboy şi învățând să scrie prin copierea unei foi cu litere pe care i-o făcuse maică-sa.

După care lucrurile s-au mai luminat întru câtva. Verişoara lui, Francie, terminase clasa a unsprezecea şi, înainte să plece în Berkshires să lucreze ca supraveghetoare

într-o tabără de vară, s-a obişnuit să treacă pe la el ca să-i ţină companie, uneori doar o oră, alteori trei sau patru ore, iar timpul petrecut cu ea era întotdeauna cea mai agreabilă parte a zilei, fără îndoială singura parte agreabilă, Francie fiind verişoara lui preferată, de care-i plăcea mai mult decât de oricine altcineva din ambele familii, şi cât de mare se făcuse, şi-a zis Ferguson, cu sâni, rotunjimi şi un corp care semăna cu al maică-sii şi, la fel ca maică-sa, avea un mod de a-i vorbi care-l liniştea şi-l făcea să se simtă bine, ca şi cum câtă vreme era cu ea nu se putea întâmpla nimic rău, iar uneori se simţea chiar mai bine cu Francie decât cu mama lui pentru că ea nu se supăra niciodată pe el, orice ar fi zis sau ar fi făcut, nici măcar când uita să se controleze şi devenea *zvăpăiat.* Francie cea isteaţă era cea care venise cu ideea să-i decoreze ghipsul, o îndeletnicire care durase trei ore şi jumătate, tuşele atât de precise ale pensulei ei acoperind albul ghipsului cu o bogăţie de nuanţe strălucitoare de albastru, roşu şi galben, un model abstract, în spirală, care-l făcea să se gândească la nişte căluşei care se învârteau cu mare viteză, iar în timp ce întindea culorile acrilice peste noul şi nesuferitul lui membru, Francie povestea despre prietenul ei Gary, Gary cel înalt care fusese mijlocaş în echipa de fotbal a şcolii, dar acum era la facultate, Williams College din Berkshires, nu departe de tabăra unde aveau să lucreze împreună în acea vară, şi de-abia aştepta, i-a spus ea, apoi l-a anunţat că primise *insigna,* termen care nu-i era încă familiar lui Ferguson, aşa că Francie i-a explicat că Gary îi dăduse insigna frăţiei lui, dar şi*frăţie* era un cuvânt care depăşea înţelegerea lui Ferguson, aşa că Francie i-a explicat iar, apoi a zâmbit cu gura până la urechi şi a zis că nu contează, important e că insigna e primul pas spre logodnă, iar ea şi Gary plănuiau să-şi anunţe logodna în toamnă, iar vara următoare, când ea avea să împlinească optsprezece ani şi să termine liceul, avea să se mărite cu Gary. Motivul pentru care-i povestea toate astea, a zis ea, era că avea o misiune importantă pentru el şi voia să ştie dacă e dispus să accepte. Ce să accepte? a întrebat Ferguson. Să ţină el verighetele la nuntă, a răspuns ea. Nici de data asta Ferguson n-avea habar despre ce vorbeşte, aşa

că Francie i-a explicat încă o dată, iar când a auzit-o că trebuie să înainteze spre altar cu verigheta în vârful unei pernuțe de catifea albastră, de unde Gary avea s-o ia şi să i-o pună ei pe cel de-al patrulea deget al mâinii stângi, la finalul ritualului de nuntă, Ferguson a recunoscut că era o misiune importantă, poate cea mai importantă pe care o primise până atunci. Cu o mişcare solemnă a capului, a promis că se va achita de ea. Probabil că o să aibă emoții când o să înainteze spre altar sub privirile atâtor oameni, normal, şi exista şi riscul să-i tremure mâinile şi să scape inelul pe podea, dar trebuia s-o facă pentru că-l rugase Francie, iar Francie era singura persoană din lume pe care n-ar fi dezamăgit-o niciodată.

În după-amiaza următoare, când Francie a venit în vizită, Ferguson a observat imediat că era plânsă. Avea nasul roşu, nişte urme vagi, rozalii în jurul irişilor stâng şi drept, o batistă mototolită în pumn – indicii din care până şi un copil de şase ani putea deduce adevărul. Ferguson s-a întrebat dacă nu cumva Francie se certase cu Gary, dacă-şi pierduse brusc şi pe neaşteptate insigna, ceea ce însemna că nunta se anula şi nu mai trebuia să ducă verigheta pe o pernuță de catifea. A întrebat-o de ce e supărată, dar ea n-a rostit *Gary,* cum se aşteptase el, ci a început să povestească despre un bărbat şi o femeie pe nume Rosenberg, care fuseseră omorâți cu o zi în urmă, *prăjiți pe scaunul electric,* a spus ea, rostind cuvintele cu ceea ce părea a fi o combinație de oroare şi dezgust, ceea ce era nedrept, nedrept, nedrept, pentru că probabil că erau nevinovați, spuseseră de la bun început că sunt nevinovați şi de ce să se lase executați când s-ar fi putut salva recunoscându-şi vinovăția? Doi copii, a spus Francie, doi băieței, ce fel de părinți erau ăia care-şi lăsau cu bună ştiință copiii orfani, refuzând să-şi recunoască faptele dacă ar fi fost vinovați, deci precis erau nevinovați şi muriseră degeaba. Era pentru prima oară când Ferguson o auzea pe Francie vorbind pe un ton atât de revoltat, era prima oară când vedea pe cineva zbuciumându-se atât din cauza unei nedreptăți săvârşite împotriva unor persoane practic străine, pentru că era evident că Francie nu-i cunoştea personal pe Rosenbergi, aşa că vorbea cu siguranță

despre ceva extrem de serios şi de important, atât de serios, că acei oameni fuseseră *prăjiți* din cauza asta, ce idee îngrozitoare, să fii prăjit ca o bucată de pui într-o tigaie cu ulei încins, clocotitor. A întrebat-o pe verişoara lui ce anume se presupunea că făcuseră Rosenbergii ca să merite asemenea pedeapsă, iar Francie i-a explicat că fuseseră acuzați că ar fi dezvăluit secrete ruşilor, secrete vitale legate de construirea unor bombe atomice, iar ruşii fiind comunişti, deci duşmanii noştri de moarte, Rosenbergii fuseseră condamnați pentru trădare, un delict odios care însemna că-ți trădai țara şi erai condamnat la moarte, dar în acest caz, delictul fusese comis de America, guvernul american omorâse doi oameni nevinovați, după care, citându-l pe prietenul şi viitorul ei soț, Francie a conchis: *Gary zice că America a luat-o razna.*

Conversația a fost ca o lovitură în plex pentru Ferguson şi s-a simțit la fel de pierdut şi de speriat ca atunci când degetele îi alunecaseră de pe creangă şi urmase căderea din copac, acea senzație cumplită de neajutorate, în jur şi dedesubt numai aer, nici mamă şi nici tată, nici Dumnezeu, nimic în afară de hăul vidului absolut şi trupul său îndreptându-se spre pământ cu mintea golită de orice în afară de frica de ce avea să i se întâmple când ateriza. Părinții lui nu-i vorbeau niciodată despre lucruri ca execuția Rosenbergilor, îl protejau de bombe atomice, duşmani de moarte, verdicte greşite, copii rămaşi orfani şi oameni mari prăjiți, iar când Francie îi spusese toate astea într-o mare izbucnire de emoție şi indignare, pentru Ferguson fusese o surpriză totală, nu chiar ca un pumn în stomac, ci mai degrabă ca o scenă dintr-un desen animat pe care-l văzuse la televizor: un seif din fontă care cădea de la etajul zece fix în capul lui. Zbang. O conversație de cinci minute cu verişoara Francie şi totul se făcuse praf. Lumea era atât de mare, o lume cu bombe, războaie şi scaune electrice, iar el ştia prea puține sau nimic despre ea. Era prost, de o prostie totală, incurabilă, că-i era şi ruşine de el însuşi, un copil idiot, prezent, dar degeaba, un trup care ocupă un spațiu la fel ca un scaun sau ca un pat, un zero bătut în cap şi, dacă voia să schimbe ceva, trebuia să înceapă urgent. Domnişoara

Lundquist, învățătoarea de la grădiniță, le spusese că vor învăța să scrie şi să citească în clasa întâi, că nu avea rost să grăbească lucrurile şi că la anul aveau să fie cu toții pregătiți mental să înceapă, dar Ferguson n-avea răbdare până anul următor, trebuia să se apuce imediat dacă nu voia să fie condamnat la încă o vară de ignoranță, cititul şi scrisul fiind primul pas, din câte putuse deduce, singurul pas pe care-l putea face în calitatea lui de persoană insignifiantă, iar dacă exista dreptate pe lume, lucru de care începea să se îndoiască serios, atunci avea să se ivească cineva şi să se ofere să-l ajute.

Până la sfârşitul săptămânii, ajutorul a venit din partea bunică-sii, care a sosit duminică din West Orange împreună cu bunicul şi s-a instalat în camera vecină pentru o vizită care s-a prelungit până hăt, în iulie. Cu o zi înainte de venirea ei, căpătase o pereche de cârje care-i ofereau libertatea de a se mişca în voie la etaj, scutindu-l de umilitoarea sticlă de lapte, dar era în continuare exclus să coboare singur la parter, expediția pe scări fiind mult prea periculoasă, aşa că trebuia să-l ducă cineva pe brațe, o nouă insultă care se cerea îndurată în tăcere şi revoltă mocnită, dar cum bunica n-avea destulă forță, iar Wanda era prea mică, numai tatăl sau mama lui îl puteau duce, aşa că era nevoit să coboare dimineața devreme, pentru că taică-său pleca la serviciu pe la şapte şi ceva, iar maică-sa căuta încă locul potrivit pentru studioul ei, dar nu conta, nu-l interesa să doarmă până târziu şi prefera să-şi petreacă dimineții le şi după-amiezile pe veranda închisă decât să zacă în mormântul rece de la etaj şi, deşi vremea era adesea caniculară şi umedă, păsările reveniseră în peisaj şi compensau cu vârf şi îndesat orice disconfort. Până la urmă, pe verandă a cucerit misterul literelor, cuvintelor şi semnelor de punctuație, chinuindu-se sub îndrumarea bunicii să desluşească bizarerii precum *where* şi *wear, whether* şi *weather, rough* şi *stuff, ocean* şi *motion,* plus enigmaticele şi

apăsătoarele *to, too* şi *two*[7]. Până atunci, nu avusese cine ştie ce relaţie apropiată cu femeia pe care soarta i-o alesese drept bunică, nebuloasa Bună din Manhattan, o persoană blândă şi afectuoasă, probabil, dar atât de liniştită şi de retrasă, încât era dificil să te apropii de ea, şi de fiecare dată când era cu bunicii, bunicul lui cel gălăgios şi cu un haz nebun părea să ocupe tot spaţiul, iar bunica rămânea în umbră, unde aproape că dispărea de tot. Cu corpul ei rotofei şi îndesat şi picioarele butucănoase, cu hainele demodate, neglijente, şi pantofii grosolani, cu tocuri mici şi groase, lui Ferguson i se păruse întotdeauna că e o persoană din altă lume, venită din altă parte şi din altă epocă, aşa că niciodată nu se simţea în largul ei în lumea asta, putea trăi în prezent doar ca un fel de turistă, ca şi cum s-ar fi aflat numai în trecere, tânjind să se întoarcă de unde venise. Totuşi, scrisul şi cititul n-aveau secrete pentru ea, iar când Ferguson o întrebase dacă vrea să-l ajute, ea îl bătuse pe umăr şi răspunsese sigur că da, se simţea onorată. Emma Adler, soţia lui Benjy, mama lui Mildred şi a lui Rose, s-a dovedit a fi o profesoară răbdătoare, deşi lentă, şi şi-a asumat misiunea de a-şi instrui nepotul cu meticulozitate sistematică, începând cu evaluarea cunoştinţelor lui Ferguson în prima zi, ca să ştie exact cât învăţase până atunci înainte de a stabili o strategie adecvată. O încurajase faptul că el recunoştea deja toate cele douăzeci şi şase de litere ale alfabetului, majoritatea literelor mici şi pe toate cele mari şi, cum era deja atât de avansat, a zis ea, misiunea ei avea să fie mult mai puţin dificilă decât se aşteptase. Aşadar, lecţiile pe care i le dădea erau împărţite în trei, nouăzeci de minute de scriere dimineaţa, după care urma pauza de prânz, nouăzeci de minute de lectură după-amiaza, apoi iar pauză (pentru limonadă, prune şi biscuiţi), apoi patruzeci şi cinci de minute în care ea îi citea cu voce tare, aşezaţi amândoi pe canapeaua de pe verandă, şi-i arăta cuvintele care i se păreau dificil de înţeles pentru el, cu

---

[7] Cuvinte care în engleză au pronunţie asemănătoare, dar sensuri diferite: *unde* şi *a purta, dacă* şi *vreme, aspru* şi *lucruri, ocean* şi *mişcare, la/de, de asemeni* şi *doi/două*.

arătătorul grăsuliu de la mâna dreaptă bătând în pagină sub cuvinte mai pretenţioase precum *intrigă, melancolie* şi *conştiincios* şi, în timp ce Ferguson stătea lângă bunica, inspirând mirosul ei de cremă pentru mâini şi parfum de trandafiri, îşi imagina ziua când toate astea aveau să devină automate pentru el, când avea să ştie să scrie şi să citească la fel de bine ca oricare altă persoană din lume. Ferguson nu era un copil îndemânatic, după cum o dovedise căderea din copac, ca să nu mai pomenim de celelalte scăpări şi poticneli care se ţinuseră scai de el în primii ani de viaţă, aşa că i-a fost mai greu cu scrisul decât cu cititul. Bunica îi spunea: la uite la mine cum fac, Archie, apoi scria câte o literă de şase sau şapte ori la rând, ca de pildă *B* mare *sauf* mic, după care Ferguson încerca s-o imite, reuşind uneori din prima, alteori nu prea, iar dacă nu-i ieşea nici după a cincea sau a şasea încercare, bunica îşi punea mâna peste mâna lui, îi acoperea degetele cu degetele ei şi călăuzea creionul pe pagină pentru ca mâinile lor împreunate să scrie corect litera. Această metodă piele-pe-piele i-a înlesnit progresul, exerciţiile coborând din sfera abstractă în cea tactilă şi concretă, ca şi cum şi-ar fi antrenat muşchii mâinii pentru a răspunde cerinţelor particulare impuse de conturul fiecărei litere, iar prin exerciţii repetate, prin reluarea zilnică a literelor învăţate, la care se adăugau patru sau cinci litere noi, Ferguson a ajuns în sfârşit să stăpânească situaţia şi să nu mai greşească. La citit, lecţiile avansau strună, pentru că nu mai avea nevoie de creioane şi putea zbura cu mare viteză, întâlnind puţine obstacole în timp ce trecea în decurs de două săptămâni de la propoziţii cu trei sau patru cuvinte la propoziţii cu zece sau cincisprezece cuvinte, şi era atât de hotărât să devină un cititor în toată regula până la sfârşitul şederii bunică-sii, încât aproape că se forţa să înţeleagă, aducându-şi mintea într-o asemenea stare de receptivitate, încât ceea ce învăţa acolo rămânea întipărit, nu mai uita. Bunica îi scria propoziţii una câte una, iar el i le citea, începând cu *Mă cheamă Archie,* continuând cu *Uite cum aleargă Ted, Ce dimineaţă caldă, Când îţi scoţi ghipsul?,* apoi cu *Cred că mâine o să plouă, Ce interesant că păsările mici cântă mai frumos decât păsările mari, Eu sunt bătrână şi nu-*

mi amintesc cum am învățat să citesc, dar nu cred că am prins așa repede ca tine, apoi a trecut la prima lui carte, *Poveste cu doi șoareci răi,* o poveste despre doi șoareci de casă, Hunca Munca și Tom Degețel, care fac țăndări căsuța de păpuși a unei fetițe pentru că mâncarea dinăuntru nu e adevărată, ci de ipsos, iar Ferguson a savurat cu mare încântare furia lor distructivă, turbarea care a urmat șocului de a fi rămas flămânzi și, citindu-i cu voce tare bunicii din carte, s-a împiedicat doar la câteva cuvinte, cuvinte dificile, pe care nu le înțelegea, cum ar fi *premergător, mușama, carpetă pentru cămin* și *brânzar.* O poveste frumoasă, i-a spus el bunicii când a terminat de citit, și foarte amuzantă. Da, a încuviințat ea, o poveste foarte amuzantă, apoi a adăugat, sărutându-l pe creștet: Nici eu n-aș fi citit-o mai bine.

A doua zi, bunica l-a ajutat să-i scrie mătușii Mildred, pe care n-o mai văzuse de aproape un an. Ea locuia acum la Chicago, unde lucra ca profesoară și preda ditamai studenților ca Gary, deși Gary era la alt colegiu, Williams College din Massachusetts, în timp ce colegiul ei se numea Universitatea nu-știu-cum. Cum își amintise de Gary, și-a amintit automat și de Francie și i s-a părut ciudat că verișoara lui vorbea deja despre măritiș la șaptesprezece ani în timp ce mătușa Mildred, care era cu doi ani mai mare decât mama lui, deci cu mulți ani mai mare decât Francie, nu era încă măritată cu nimeni. A întrebat-o pe bunica de ce n-avea mătușa Mildred soț, dar părea a fi o întrebare fără răspuns, pentru că bunica a clătinat din cap și a recunoscut că nu știe, speculând că poate din cauză că Mildred era foarte ocupată cu munca sau poate că pur și simplu nu găsise încă bărbatul potrivit. Apoi, bunica i-a dat un creion și o mică foaie de hârtie liniată, explicându-i că era hârtia ideală pentru scrisori, dar înainte de a se apuca, era bine să se gândească temeinic ce anume voia să-i spună mătușii, apoi să ia aminte să folosească propoziții scurte, nu pentru că n-ar fi fost deja în stare să citească propoziții lungi, dar cu scrisul era altă poveste și, cum a așterne literele pe hârtie era un proces anevoios, n-ar fi vrut să-l vadă că obosește și abandonează pe drum.

Dragă mătuşă Mildred, a scris Ferguson, în timp ce bunica îi dicta cuvintele pe litere cu vocea ei înaltă, vibrantă, rostind fiecare literă ca pe un cântecel, o melodie care se înălța şi cobora în timp ce mâna lui înainta cu greu pe pagină. *Am căzut dintr-un copac şi mi-am rupt piciorul. Buna e aici. Mă învață să scriu şi să citesc. Francie mi-a vopsit ghipsul în albastru, roşu şi galben. E tristă pentru oamenii aceia care s-au prăjit pe scaun. Păsările cântă în curte. Azi am numărat unsprezece feluri de păsări. Preferații mei sunt sticleții galbeni. Am citit* Poveste cu doi şoareci răi *şi* Peewee, câinele de circ. *Tie care-ți place mai mult, înghețata de vanilie sau cea de ciocolată? Sper să vii curând în vizită. Cu drag, Archie.*

S-au contrazis puțin în legătură cu folosirea cuvântului *prăjit,* care i se părea bunicii un mod mult prea vulgar de a vorbi despre un eveniment tragic, dar Ferguson a insistat că nu are de ales, nu putea schimba limbajul pentru că aşa îi prezentase Francie situația, iar lui i se părea că e un cuvânt bun tocmai pentru că era atât de expresiv şi de scârbos. Oricum, era scrisoarea lui, nu-i aşa, şi putea scrie ce vrea. Bunica a clătinat iar din cap. *Tu nu laşi niciodată de la tine, Archie?* La care nepotul ei a răspuns: *De ce să las dacă am dreptate?*

Curând după ce au pus scrisoarea în plic, mama lui Ferguson a sosit acasă pe neaşteptate, cu Pontiacul ei roşu cu două uşi pe care-l conducea de trei ani, de când familia ei se mutase în West Orange, pufăind pe stradă, maşina pe care Ferguson şi părinții lui o porecliseră *roşia deJersey,* iar după ce a lăsat-o în garaj, a traversat peluza cu paşi mari în direcția verandei, mergând mult mai repede decât de obicei, un pas grăbit, undeva între mers şi alergare, iar când s-a apropiat suficient pentru ca Ferguson să-i distingă trăsăturile, a văzut că zâmbea, un zâmbet larg, un zâmbet neobişnuit de larg şi de radios, apoi a ridicat brațul şi l-a fluturat spre mama şi fiul ei, un salut cald, semn că era într-o dispoziție excelentă şi, chiar înainte să urce treptele şi să li se alăture pe verandă, Ferguson şi-a dat seama exact ce va spune, pentru că, dacă se întorsese devreme şi părea atât de veselă, era limpede că lunga ei căutare se încheiase în sfârşit şi găsise locul pentru studioul de fotografie.

E în Montclair, le-a spus ea, la o aruncătură de băţ de West Orange, şi nu numai că e suficient de spaţios ca să-i încapă tot ce-i trebuie, dar mai e şi fix la mijlocul străzii comerciale. Sigur, mai era de lucru la el, dar contractul de închiriere intra în vigoare abia pe întâi septembrie, ceea ce avea să-i lase destul timp să facă planurile şi să înceapă imediat lucrările. Ce uşurare, a zis ea, în sfârşit veşti bune, dar mai era o problemă. Trebuia să găsească un nume pentru studio şi deocamdată nu-i venise nicio idee care să-i placă. Ferguson Foto nu suna bine din cauza celor doi *f.* Montclair Foto era prea plat. Portretele lui Rose era prea pretenţios. Rose Foto nu mergea din cauza celor doi *o.* Portrete de Suburbie îi evoca un manual de sociologie. Imagini Moderne nu era rău, dar o făcea să se gândească mai degrabă la o revistă de fotografie decât la un studio autentic. Portrete Ferguson. Camera Central. F-Stop Foto. Satul Camerei Obscure. Piaţa Reflectorului. Rembrandt Foto. Vermeer Foto. Rubens Foto. Essex Foto. Nu e bine, toate sunt oribile, a zis ea, iar creierul ei se blocase.

Ferguson a întrerupt-o cu o întrebare. Cum se numea localul unde o invitase tatăl lui la dans, avea un nume cu *rose* în el, locul ăla unde se duseseră înainte să se căsătorească? Îşi amintea că ea îi povestise la un moment dat despre asta pentru că se distraseră de minune acolo, *dansaseră de le ieşise sufletul.*

Roseland, a spus maică-sa.

Apoi, mama lui Ferguson s-a întors spre propria-i mamă şi a întrebat-o ce părere are despre *Roseland Foto.*

Îmi place, a zis mama ei.

Dar tu, Archie? a întrebat mama lui. Ce părere ai?

Şi mie-mi place, a zis el.

Şi mie, a zis mama lui. N-o fi chiar cel mai frumos nume inventat vreodată, dar sună drăguţ. Hai să lăsăm să treacă noaptea asta. Dacă ne place şi mâine-dimineaţă, poate c-am rezolvat problema.

În noaptea aceea, în timp ce Ferguson, părinţii şi bunica lui dormeau în paturile lor de la etajul casei, Universul Căminului 3 Fraţi a ars până-n temelii. La cinci fără un sfert dimineaţa a sunat telefonul şi peste câteva minute, tatăl lui

Ferguson era deja în Plymouthul lui verde-închis, ducându-se să constate pagubele. Cum aerul condiționat mergea de zor în camera lui, Ferguson nu auzise nici telefonul, nici agitația plecării precipitate a tatălui său înainte să se crape de ziuă şi abia la şapte, când s-a trezit, a aflat ce se întâmplase. Maică-sa părea tulburată, într-o stare de confuzie şi zăpăceală în care Ferguson n-o mai văzuse niciodată, nu se mai comporta ca un monument de calm şi înțelepciune, aşa cum fusese întotdeauna în ochii lui, ci semăna cu el, o ființă fragilă, expusă tristeții, lacrimilor şi deznădejdii, iar când l-a luat în brațe, l-a apucat groaza, nu doar pentru că magazinul tatălui său arsese şi rămăseseră fără bani cu care să-şi ducă traiul, aşa că aveau să fie nevoiți să se mute la azilul săracilor şi să supraviețuiască până la capătul zilelor numai cu terci şi pâine uscată, dar cu adevărat înfricoşătoare era descoperirea că maică-sa nu era mai puternică decât el, că loviturile lumii o dureau la fel de mult ca pe el şi că, în afară de diferența de vârstă dintre ei, nu se deosebeau prin nimic.

Bietul taică-tău, a zis maică-sa. De-o viață trudeşte ca să pună pe picioare magazinul ăla, a muncit de s-a spetit şi praful s-a ales. Cineva aprinde un chibrit, se produce un scurtcircuit într-un perete şi douăzeci de ani de trudă se transformă în cenuşă. Dumnezeu e crud, Archie. Ar trebui să-i apere pe oamenii buni de pe lumea asta, dar nu-i apără. Îi face să sufere la fel ca pe cei răi. Il omoară pe David Raskin, arde scrum magazinul lui taică-tău, lasă oameni nevinovați să moară în lagăre de concentrare şi cic-ar fi un Dumnezeu bun şi milostiv. O glumă.

Maică-sa a tăcut. Ferguson a observat că-n ochi îi strălucesc mici lacrimi şi că-şi muşcă buza de jos ca o stavilă în calea cuvintelor, de parc-ar fi înțeles că mersese oricum prea departe, că n-avea dreptul să exprime atâta amărăciune de față cu un copil de şase ani.

Nu-ți face griji, a spus ea. Sunt doar supărată, atâta tot. Tatăl tău are asigurare de incendiu şi n-o să pățim nimic. E un ghinion teribil, ce să faci, dar o să treacă şi până la urmă o să fim cu toții bine. Ştii asta, Archie, nu-i aşa?

Ferguson a dat din cap în semn că da, dar asta doar pentru că nu mai voia s-o vadă pe maică-sa supărată. Da, poate că aveau să fie bine, şi-a zis el, dar poate că nu, dacă Dumnezeu era atât de crud cum spunea ea. Nimic nu era sigur. Pentru prima oară în cele două mii trei sute douăzeci şi cinci de zile de când venise pe lume, nimic nu mai era sigur.

Şi pe lângă toate astea, cine naiba era David Raskin?

1.3

Vărul lui, Andrew, murise. Î*mpuşcat în misiune,* după cum îi explicase tatăl lui Ferguson, misiunea fiind o patrulă de noapte în munții înghețați dintre Coreea de Nord şi cea de Sud, un singur glonț tras de un soldat al Chinei comuniste, îi spusese taică-său, care-l nimerise pe vărul Andrew în inimă şi-l omorâse la nouăsprezece ani. Era 1952, iar Ferguson, care avea cinci ani, a presupus că ar trebui să se simtă la fel de mizerabil ca toată lumea din cameră, începând cu mătuşa Millie şi cu verisoara Alice, care nu rezistau nici zece minute fără să izbucnească în plâns, şi cu bietul unchi Lew, care fuma țigară de la țigară şi se tot uita în podea, dar Ferguson nu putea stoarce tristețea care părea să se impună, era ceva fals şi nefiresc în încercarea de a se preface trist când nu era, pentru că, la drept vorbind, nu-l avusese niciodată la inimă pe vărul Andrew, care-l poreclise *pişpirică, piticanie* şi *pişălciosul,* care-l persecuta la întrunirile de familie şi-l încuiase o dată într-un dulap, *să vadă dacă avea curaj să reziste,* şi chiar şi când îl lăsa în pace pe Ferguson, scornea tot felul de lucruri despre sora lui, Alice, epitete răutăcioase ca *față-de-scroafă, minte-de-cățea* şi *picioare-ca-bețele* care-i întorceau stomacul pe dos lui Ferguson, ca să nu mai vorbim despre satisfacția cu care Andrew părea să-i pună piedică şi să-i care pumni vărului Jack, care era doar cu un an mai mic decât Andrew, dar cu jumătate de cap mai scund. Până şi părinții lui Ferguson recunoşteau că Andrew era un *băiat cu probleme,* iar Ferguson tot auzise de când se ştia poveşti despre isprăvile vărului său la şcoală, unde le răspundea urât profesorilor, dădea foc coşurilor de gunoi, spărgea

ferestre, chiulea de la ore, atâtea trăsnăi, încât directorul sfârşise prin a-l da afară în clasa a unsprezecea, după care, cum fusese prins în timp ce fura o maşină, judecătorul îi ceruse să aleagă între închisoare şi armată, aşa că Andrew plecase în armată, iar la şase săptămâni după ce-l expediaseră în Coreea, murise.

Aveau să treacă ani până când Ferguson avea să priceapă pe deplin impactul pe care decesul îl avusese asupra familiei sale, pe atunci fiind prea mic ca să sesizeze altceva în afară de efectul imediat asupra lui, impact care s-a manifestat abia când el a ajuns la şapte ani şi jumătate, aşa că cei doi ani dintre înmormântarea lui Andrew şi evenimentul care avea să le destrame mica lume au trecut în nebuloasa unei copilării trăite numai în prezent, printre chestiuni lumeşti ca şcoală, sporturi şi jocuri, prieteni, emisiuni la televizor, benzi desenate, cărți cu poveşti, boli, genunchi juliți şi membre lovite, schimburi de pumni ocazionale, dileme morale şi nenumărate întrebări despre natura realității, şi în tot acest timp continuase să-şi iubească părinții şi să fie iubit de ei, mai ales de către mama lui cea tandră şi vioaie, Rose Ferguson, proprietara şi administratoarea studioului Roseland Foto de pe strada principală din Millburn, oraşul unde locuiau, şi, într-o măsură mai mică şi mai nesigură, de către tatăl său, enigmaticul Stanley Ferguson, care vorbea puțin şi părea deseori doar vag conştient de existența fiului său, dar Ferguson înțelegea că tatăl lui avea multe pe cap, că a conduce Universul Căminului 3 Frați era un efort permanent, care-l consuma cu totul, deci era firesc să fie absent, dar în rarele momente când nu era absent şi izbutea să-şi țintească privirea asupra fiului său, Ferguson era convins că tatăl său ştie cine este, că nu-l confundă cu altcineva. Cu alte cuvinte, Ferguson trăia într-o lume sigură, nevoile materiale fiindu-i asigurate constant şi conştiincios, un acoperiş deasupra capului, trei mese pe zi, rufe proaspăt spălate, fiind scutit de suferințe fizice şi de frământări emoționale care să-i inhibe dezvoltarea, iar în acea perioadă dintre cinci ani şi jumătate şi şapte ani şi jumătate a avut ceea ce educatorii ar fi numit o evoluție normală şi sănătoasă pentru un copil cu o inteligență peste medie, un exemplar

reuşit de băiat american de la jumătatea secolului XX. Dar era prea prins în tumultul propriei vieți ca să fie atent la ce se întâmpla în afara sferei preocupărilor sale imediate şi, cum părinții lui nu erau genul de oameni care să-şi exprime grijile față de un copil mic, ar fi fost imposibil să se pregătească pentru catastrofa care s-a abătut pe 3 noiembrie 1954, izgonindu-l din paradisul său de copil şi transformându-i viața din temelii.

Iată câteva dintre multele aspecte care-i rămăseseră necunoscute lui Ferguson înainte de acel moment fatidic:

1) Profunzimea durerii resimțite de Lew şi Millie la moartea fiului lor, agravată de faptul că se considerau nişte părinți ratați, care crescuseră ceea ce pentru ei era o *persoană compromisă,* un copil delincvent fără conştiință sau vreo bază morală, care-şi bătea joc de reguli şi autoritate şi avea o plăcere nebună să facă prăpăd pe unde trecea, un mincinos, un trişor din cap până-n picioare, o oaie neagră, iar eşecul îi măcina pe Lew şi Millie, se întrebau dacă nu cumva fuseseră prea duri sau prea îngăduitori cu el, se întrebau ce anume ar fi trebuit să se schimbe pentru ca el să nu mai fure acea maşină, ceea ce-i atrăsese condamnarea la moarte, şi cum se căiau că-l încurajaseră să plece în armată, în speranța că asta l-ar putea ajuta să se îndrepte şi uite că de fapt îl îngropase la doi metri sub pământ, în sicriu de lemn, aşa că se simțeau vinovați şi pentru moartea lui, nu doar pentru o viață irosită, de scandaluri şi furie, ci şi pentru moartea pe acea culme înghețată din blestemata aia de Coree.

2) Lew şi Millie trăgeau la măsea. Erau unul dintre acele cupluri pentru care băutul e atât un sport, cât şi o compulsie, doi cabotini simpatici şi nepăsători când se aghesmuiau în limitele propriilor capacități, care nu erau de neglijat, Millie cea slabă ca un țâr fiind, în mod surprinzător, mai rezistentă decât el, ajungând foarte rar să se clatine sau să vorbească împleticit, pe când soțului ei mult mai voinic i se întâmpla uneori s-o ia pe arătură, şi chiar înainte de moartea lui Andrew, Ferguson ținea minte că-l văzuse pe unchiul lui adormit pe o canapea şi sforăind în toiul unei petreceri zgomotoase în familie, ceea ce li se păruse tuturor amuzant când se întâmplase, dar acum, după pierderea

suferită, Lew bea şi mai mult, iar de la petreceri, ora cocteilului şi păhărele de după cină a trecut la paharele din miezul zilei şi la gurile luate pe ascuns din nelipsita butelcuţă din buzunarul interior al hainei, ceea ce sigur că-i amorţea durerea sfâşietoare din inima frântă, apăsată de vinovăţie, numai că băutura a început să-i afecteze activitatea de la magazin, astfel că uneori devenea incoerent atunci când compara pentru clienţi calităţile maşinilor de spălat Whiripool şi Maytag, iar atunci când nu era incoerent, devenea ocazional iritabil, iar când era iritabil, de multe ori îi plăcea să insulte oamenii, o încălcare flagrantă a conduitei la Universul Căminului 3 Fraţi, care-l obliga pe tatăl lui Ferguson să intervină, să-l ia pe Lew de lângă clientul vexat şi să-l trimită acasă, la culcare.

3) Toată lumea ştia că Lew era amator de jocuri de noroc. Dacă Millie n-ar fi lucrat la achiziţii pentru magazinul universal Bamberger din centrul comercial din Newark, familia ar fi dat faliment de mulţi ani, pentru că mare parte din câştigurile lui Lew de la Universul Căminului 3 Fraţi ajungeau în buzunarul agentului său de pariuri. Acum, că scăpase frâiele cu băutura, la fel se întâmplase şi cu preferinţa lui pentru ponturi cu şanse mici, cu fantezia de a da o lovitură spectaculoasă, unică în viaţă, acel pariu legendar despre care pariorii aveau să vorbească zeci de ani şi, jucând tot mai des la plesneală, acumula pierderi pe măsură. În august 1954, era dator cu treizeci şi şase de mii de dolari, iar Ira Bernstein, omul care se ocupa de doisprezece ani de pariurile lui, ajunsese la capătul răbdării. Lew avea nevoie de bani gheaţă, nu mai puţin de zece, douăsprezece miare, o sumă frumuşică pentru a-şi dovedi bunele intenţii, altfel avea să primească vizita băieţilor cu bâte de baseball şi boxuri de alamă şi, cum nu putea să-i ceară bani lui Stanley, ştiind că fratele lui mai mic nu glumise când jurase că nu-l va mai scăpa basma curată niciodată, îi furase de la el – oprind un cec către furnizorul G.E. Şi transferându-şi suma în cont. Îşi dădea seama că avea să fie descoperit la un moment dat, dar discrepanţa n-avea să iasă la lumină imediat, pentru că fluxul bani-marfa între magazin şi furnizori se baza pe un sistem de încredere

reciprocă, iar contabilitatea era cu luni bune în urma tranzacțiilor propriu-zise, un răgaz suficient cât să îndrepte lucrurile. La sfârşitul lui septembrie, unchiul lui Ferguson s-a pomenit în fața unei ocazii. Pentru asta trebuia să deturneze încă un cec, dar, dacă lucrurile mergeau bine, cei nouă mii de dolari delapidați aveau să se transforme într-un câştig de zece ori mai mare, ceea ce ar fi fost arhisuficient cât să acopere cele două cecuri deturnate, să-i plătească toată datoria lui Bernstein şi să-i rămână şi lui o sumă frumuşică. Urma să înceapă Campionatul Mondial, iar Indians erau categoric favoriți în fața lui Giants, atât de sigur, încât aproape că nici nu merita să pariezi pe Cleveland, aşa că Lew s-a gândit: dacă Indians era un club atât de puternic, atunci ce-l împiedica să obțină patru victorii la rând? Un pariu de acest fel era mult mai ispititor din punct de vedere al câştigului. 10/1 pentru un şir de victorii, pe când dacă ar fi pariat pe Cleveland meci cu meci, ar fi câştigat doar mărunțiş. Aşa că Lew şi-a găsit alt agent de pariuri, adică unul pe care nu-l chema Bernstein, şi a pus cei nouă mii două sute de dolari furați de la fratele lui pe Indians, pariind că n-aveau să sufere nici măcar o înfrângere cu Giants. Nimeni n-a ştiut unde a văzut unchiul lui Ferguson primul meci, dar în timp ce Stanley, Arnold şi restul angajaților de la Universul Căminului 3 Frați s-au adunat în fața televizoarelor din magazin ca să urmărească acțiunea alături de cincizeci, şaizeci de clienți de ocazie, care de fapt nu erau clienți, ci fani Giants care n-aveau televizoare acasă, Lew a plecat pe furiş să vadă singur meciul, poate într-un bar din cartier sau în altă parte, un loc obscur unde nimeni n-a asistat alături de el la clipele de groază din prima parte a reprizei a opta, când Mays a prins mingea lui Wertz, urmate de clipe şi mai cumplite, catastrofa pustiitoare de peste câteva minute, când îl văzuse pe Rhodes interceptând aruncarea lui Lemon şi trimițând mingea în tribune. Unul dă cu bâta în minge şi altul e nenorocit pe viață.

4) La jumătatea lunii octombrie, furnizorul produselor G.E. L-a anunțat pe Stanley că nu exista nicio dovadă a plății pentru un transport de congelatoare, aparate de aer condiționat, ventilatoare şi frigidere, livrat la începutul lui

august. Nedumerit, Stanley s-a dus la contabila de la 3 Fraţi, Adelle Rosen, o văduvă rotofeie de cincizeci şi şase de ani, care umbla cu un creion galben în păr şi credea în virtuţile scrierii ordonate şi ale coloanelor perfect aliniate, şi imediat ce Stanley i-a expus problema, doamna Rosen a scos carnetul de cecuri din sertarul biroului şi a găsit cotorul pentru zece august, care demonstra că fusese achitată întreaga sumă datorată, 14.237,16$. Stanley a ridicat din umeri. Probabil că poşta pierduse cecul, şi-a zis, apoi i-a cerut doamnei Rosen să facă o cerere de stornare a cecului din august şi să emită altul pentru furnizorul G.E. A doua zi, cu mare nedumerire, doamna Rosen l-a anunţat pe Stanley că cecul fusese deja stornat încă de pe unsprezece august. Ce putea să însemne asta? Preţ de o foarte scurtă fracţiune de secundă, Stanley s-a întrebat dacă nu cumva doamna Rosen îl trădase, dacă angajata lui până acum ireproşabilă, despre care toată lumea ştia că-l iubeşte în taină de unsprezece ani, nu măsluise cumva socotelile, dar când a privit în ochii îngrijoraţi, adoratori ai doamnei Rosen, ideea i s-a părut absurdă. L-a chemat pe Arnold în birou şi l-a întrebat dacă ştie ceva despre cei paisprezece mii de dolari care lipseau, dar Arnold, cu o expresie la fel de şocată şi de încurcată ca a doamnei Rosen când se văzuse în faţa aceluiaşi mister, a spus că n-are nici cea mai vagă idee ce se întâmplase, iar Stanley l-a crezut. Apoi l-a chemat pe Lew. La început, cel mai în vârstă membru al clanului a negat tot, dar lui Stanley nu i-a plăcut felul în care se uita peste umărul lui la peretele din spate în timp ce discutau, aşa că a insistat, înghesuindu-l pe Lew în legătură cu cecul deturnat în august, repetând că numai el putea fi vinovatul, singurul suspect posibil, din moment ce doamna Rosen era dincolo de orice bănuială, la fel şi Arnold şi el însuşi, aşa că numai Lew putea fi, după care Stanley a adus în discuţie recentele activităţi de parior ale lui Lew, sumele exacte pe care le jucase, volumul total al pierderilor, care fuseseră partidele de baseball, care fuseseră partidele de fotbal, care fuseseră meciurile de box pe care pariase, iar Lew părea să se înmoaie tot mai mult în faţa asaltului lui Stanley, ca şi cum s-ar fi luptat amândoi într-un ring şi cuvintele ar fi fost tot atâţia

pumni, tot atâtea lovituri în plex şi-n cap, şi, încetul cu încetul, Lew a început să se clatine de parcă l-ar fi lăsat genunchii şi dintr-odată s-a prăbuşit pe un scaun cu faţa în palme, scoţând printre suspine o mărturisire trunchiată, aproape de nedesluşit. Vorbele lui l-au îngrozit pe Stanley pentru că, de fapt, Lew nu avea nici urmă de regret pentru ceea ce făcuse, singurul lui regret fiind că nu-i ieşise planul, planul lui cel minunat şi fără cusur, dar Indians îl dezamăgiseră şi pierduseră primul meci din campionat şi mai dă-l în mă-sa pe Willie Mays, a zis el, şi pe Dusty Rhodes, iar Stanley a înţeles în sfârşit că fratele lui era definitiv pierdut, că dacă un bărbat în toată firea dădea vina pe nişte jucători de baseball, zicând că din cauza lor avea belele, însemna că n-avea mai multă minte decât un copil, şi-ncă unul idiot, sărac cu duhul şi handicapat cum fusese de altfel şi fiul lui Lew, soldatul Andrew Ferguson, mort şi-ngropat. Stanley ar fi vrut să-i spună lui frate-său să iasă din magazin şi să nu se mai întoarcă niciodată, dar nu putea face asta, ar fi fost prea brusc, prea brutal, şi în timp ce se gândea ce să răspundă, ştiind că nu putea articula ceva până când n-avea să i se mai domolească furia, măcar atât cât să nu rostească vorbe pe care să le regrete mai târziu, Lew a început iar să vorbească, spunând că au încurcat-o rău cu toţii şi că magazinul era compromis. Tatăl lui Ferguson habar n-avea despre ce vorbeşte Lew, aşa că a rămas tăcut, cu sentimentul că nu era exclus ca frate-său să-şi fi pierdut minţile de-a binelea, dar Lew zicea de Bernstein, de câţi bani îi datora, se făcuseră peste douăzeci şi cinci de mii, numai că ăsta era doar vârful aisbergului, pentru că Bernstein îi cerea mai nou dobândă, aşa că suma creştea de la o zi la alta, creştea întruna, iar în ultimele două săptămâni primise vreo cinci, şase telefoane şi vocea de la celălalt capăt al firului îl ameninţase că dacă nu-şi plăteşte datoria va suferi consecinţele, ceea ce putea să însemne că mai mulţi bărbaţi aveau să sară pe el într-o noapte şi să-i rupă fiecare oscior din corp sau să-l împroaşte cu acid şi să-l orbească, s-o taie pe Millie pe faţă, s-o răpească pe Alice sau să le omoare şi pe Millie, şi pe Alice, şi îi era frică, i-a mărturisit Lew fratelui său, atât de frică, încât nu mai putea să doarmă, şi cum să facă el rost de bani când

avea casa de două ori ipotecată şi împrumutase deja de la magazin douăzeci şi trei de mii de dolari? Deja simţea şi Stanley că-l lasă genunchii, se simţea dezorientat şi ameţit, parcă nu mai era el, parcă nu-şi mai găsea locul în propria piele, aşa că s-a aşezat pe un scaun, la birou, în faţa lui Lew, întrebându-se cum de se transformaseră brusc paisprezece mii de dolari în douăzeci şi trei de mii de dolari şi în timp ce fraţii se uitau unul la altul peste suprafaţa cenuşie a biroului metalic, Lew i-a spus lui Stanley că Bernstein îi făcuse o propunere, care lui i se părea singura scăpare, singura soluţie posibilă, aşa că, indiferent dacă-i convenea sau nu lui Stanley, trebuia acceptată. La ce te referi? a spus Stanley, rostind primele cuvinte în ultimele şapte minute. O să dea ei foc magazinului pentru noi, a spus Lew, iar când încasăm asigurarea, fiecare îşi primeşte partea. Stanley n-a răspuns. N-a răspuns pentru că n-avea nimic de spus, pentru că nu se putea gândi pe moment la altceva decât că tare ar fi vrut să-l omoare pe frate-său, dar dac-ar fi îndrăznit să admită cu voce tare, să-i spună lui Lew că tare şi-ar dori să se înfigă în gâtul lui şi să-l stranguleze până moare, maică-sa l-ar fi blestemat din mormânt şi l-ar fi chinuit câte zile îi era dat să trăiască. Într-un sfârşit, Stanley s-a ridicat de pe scaun şi s-a îndreptat spre uşă, a deschis-o, apoi s-a oprit în prag şi a spus: Nu te cred. După care a ieşit din cameră şi, cu spatele la fratele lui, l-a auzit pe Lew spunând: Crede-mă, Stanley. N-avem de ales.

5) Primul imbold al lui Stanley a fost să-i spună lui Rose, să se descarce în faţa soţiei şi să-i ceară ajutorul ca să-l oprească pe Lew, dar cuvintele n-au vrut să-i iasă pe gură şi pace, oricât a încercat, de fiecare dată răzgândindu-se în ultima clipă pentru că nu suporta să audă ceea ce avea să-i spună ea, ceea ce sigur avea să-i spună. Nu putea să meargă la poliţie. Încă nu fusese comis niciun delict şi ce fel de om îşi acuză fratele de o potenţială fărădelege, când nu are nicio dovadă solidă care să demonstreze conspiraţia? Pe de altă parte, chiar dacă Bernstein şi frate-său aveau să-şi ducă, totuşi, la îndeplinire planul, oare avea el inimă să se ducă la poliţie, ca să-l aresteze pe frate-său? Lew era în pericol. 11 ameninţau că-l orbesc, că-i omoară soţia şi fiica, iar dacă

Stanley făcea acel pas, avea să fie vinovat de mutilarea, de moartea lor, ceea ce însemna că făcea şi el parte din asta, că lua parte la conspirație fără să vrea, iar dacă planul eşua, iar Bernstein şi Lew erau prinşi, era convins că frate-său n-ar fi ezitat să-l identifice drept complice. Da, îl detesta pe Lew, se simțea scârbit numai când se gândea la el şi totuşi cât de profund se detesta pe sine pentru acea ură, care era un păcat grotesc şi nu făcea decât să-l paralizeze şi mai tare, înțelegând că prin incapacitatea de a vorbi cu Rose alesese trecutul în locul prezentului, renunțase la rolul său de soț şi tată pentru a se întoarce în lumea întunecată a fiului şi fratelui, un loc unde n-ar mai fi vrut să ajungă, dar de care nu putea scăpa, care-l înghițise iar, aşa că în următoarele două săptămâni umblase ca un nebun, într-o permanentă stare de groază şi furie, izolat de toată lumea prin tăcerea lui totală, fierbând de frustrare, întrebându-se când avea să explodeze în sfârşit bomba din mintea lui.

6) După cum vedea el lucrurile, n-avea de ales, trebuia să le cânte în strună – sau cel puțin să se prefacă. Trebuia să afle ce pun la cale Bernstein şi şleahta lui, să fie informat în privința detaliilor şi pentru asta trebuia să-l facă pe Lew să creadă că e de acord cu el, aşa că a doua zi dimineața, la doar douăzeci şi patru de ore de la ultima lor discuție, de la acel dialog sinistru care se încheiase cu vorbele *N-avem de ales,* Stanley i-a spus lui Lew că se răzgândise, că, deşi avea mari rezerve şi era profund dezgustat în sufletul lui, înțelegea că nu există altă cale. Prefăcătoria a dat roadele aşteptate. Crezând că Stanley trecuse de partea lui, recunoscător, tremurând, cu mințile aproape rătăcite, Lew a început să-şi trateze fratele cape un aliat prețios şi un confident de nădejde, fără a bănui vreo clipă că Stanley acționa ca agent dublu, cu unicul scop de a le pune bețe în roate şi a evita incendiul.

7) Aveau să fie doi bărbați, l-a informat Lew, un incendiator versat, fără cazier, care făcea echipă cu un om de veghe, iar ziua avea să fie marțea următoare, noaptea de 2 spre 3 noiembrie, dacă avea să fie vreme uscată şi nu se anunțau ploi. Lew urma să dezactiveze alarma anti-spargere şi să le dea celor doi cheile de la magazin. El avea să-şi

petreacă noaptea acasă şi-l sfatuia şi pe Stanley să facă la fel, dar Stanley avea alte planuri pentru acea noapte, sau mai bine zis unul singur, să se instaleze în magazinul neluminat şi să-l alunge pe piroman înainte să-şi facă treaba. Stanley voia să ştie dacă cei doi aveau să fie înarmaţi, dar Lew nu ştia sigur, Bernstein omisese să discute acest aspect cu el, dar ce conta, l-a întrebat el, de ce să se frământe pentru ceva ce nu-i afecta? Pentru că cineva putea să treacă pe lângă magazin la momentul nepotrivit, a răspuns Stanley, un poliţist, un bărbat care-şi plimba câinele, o femeie care se întoarcea acasă de la o petrecere şi nu voia ca cineva să păţească ceva rău. Era destul de rău să dai foc unei afaceri ca să încasezi asigurarea de trei sute de mii de dolari, dar dacă se lăsa şi cu nevinovaţi împuşcaţi şi omorâţi, îi păştea închisoarea pe viaţă. Lew nu se gândise la asta. Poate că ar trebui să discute cu Bernstein, a zis el, dar Stanley i-a spus să nu se obosească, pentru că oamenii lui Bernstein făceau oricum tot ce-i tăia capul, indiferent de pretenţiile lui Lew. Au încheiat acolo discuţia şi, despărţindu-se de fratele lui şi intrând în spaţiul de prezentare de la parter, Stanley şi-a dat seama că asta era marea variabilă necunoscută, dacă aveau să fie înarmaţi sau nu, ăsta era factorul care i-ar fi putut zădărnici planul. Ar fi fost rezonabil să-şi cumpere o armă până marţi, şi-a zis el, dar ceva din el respingea ideea, un dezgust de-o viaţă faţă de arme, atât de profund, încât nu folosise niciodată o armă şi nici măcar nu atinsese vreuna. Tatăl lui fusese ucis cu o armă, la ce bun că avusese şi el un revolver în acel depozit din Chicago cu treizeci şi unu de ani în urmă, fusese împuşcat oricum, murise cu un revolver de calibru treizeci şi opt nefolosit în mâna dreaptă şi, cine ştie, poate că fusese omorât tocmai pentru că scosese arma, poate că ucigaşul fusese nevoit să-l împuşte ca să-şi salveze propria viaţă. Nu, chestiunea armelor era una complicată şi, odată ce îndreptai o armă spre cineva, mai ales spre cineva înarmat la rândul său, era foarte posibil ca obiectul pe care contai ca să te protejeze să-ţi vină de hac. În plus, omul pe care-l găsise Bernstein ca să incendieze Universul Căminului 3 Fraţi nu era ucigaş profesionist, ci un piroman, un fost pompier, din câte-i spusese Lew, ce glumă bună, un om a

cărui meserie fusese la un moment dat să stingă focul îl aprindea acum de plăcere şi ca să facă bani, dar de ce-ar fi avut nevoie de armă pentru asta? Cu cel care stătea de pază era altă discuție, probabil un bătăuş cu pieptul lat care avea să se înființeze la magazin înarmat până-n dinți, dar Stanley şi-a zis că bătăuşul urma să aştepte afară în timp ce fostul pompier îşi vedea de treabă şi, cum el avea să fie deja înăuntru înainte de sosirea celor doi, a dedus că n-avea nevoie de armă. Asta nu însemna că avea de gând să se ducă acolo cu mâinile goale, dar considera că poate face treaba la fel de bine cu o bâtă de baseball, o bâtă Louisville Slugger de nouăzeci de centimetri avea să-l sperie pe piroman la fel de eficient ca un revolver de calibrul treizeci şi doi şi, dată fiind starea de spirit a lui Stanley în cele două săptămâni de până-n 2 noiembrie, vârtejul demonic de gânduri, pe jumătate dement, scăpat de sub control, care-i luase cu asalt mintea din dimineața în care Lew mărturisise, ideea bâtei de baseball i se părea foarte amuzantă într-un mod pervers, atât de amuzantă, încât râsese cu voce tare când îi încolțise în minte, un chicotit scurt izvorât din străfundul plămânilor, care răbufnise din el ca o jerbă de alice ricoşând într-un perete, căci toată acea comedie oribilă începuse cu o bâtă de baseball, cea mânuită de Dusty Rhodes la Polo Grounds pe 29 septembrie, aşa că cel mai nimerit mod de a pune capăt farsei era să ia şi el o bâtă şi să amenințe că-i crapă capul celui venit să dea foc magazinului său, nu?

8) Pe 2 noiembrie după-amiaza, Stanley a sunat-o pe Rose să-i spună că nu ajunge la cină în seara aceea. Avea să lucreze până târziu cu Adelle, a zis el, revizuind contabilitatea pentru un audit programat pentru vineri şi probabil că aveau să întârzie până la miezul nopții, aşa că Rose n-avea de ce să-l aştepte. Marțea, magazinul se închidea la cinci, iar până la cinci treizeci plecaseră cu toții în afară de Stanley – Arnold, doamna Rosen, Ed şi Phil, Charlie Sykes, Bob Dawkins şi Lew cel absent, care fusese prea speriat ca să vină la serviciu de dimineață şi stătuse toată ziua acasă, pretextând că are febră. Oamenii lui Bernstein urmau să apară abia la unu sau două noaptea şi, cum avea câteva ore de umplut, Stanley a hotărât să iasă să

mănânce, să se răsfeţe cu o vizită la restaurantul lui preferat din Newark, Moishe s, specializat în bucătărie evreiască est-europeană, genul de mâncăruri pe care i le pregătea mama lui Stanley pe vremuri, carne de vită fiartă cu hrean, pierogi de cartofi, peşte umplut şi supă matzo, delicatese ţărăneşti dintr-o altă epocă, dintr-o altă lume, şi era de-ajuns să intre în sala de mese de la Moishe ca să se pomenească iar în copilăria lui pierdută, pentru că restaurantul era în sine o fundătură, un loc ponosit şi neelegant, cu feţe de masă ieftine, din plastic laminat, şi lămpi prăfuite atârnând din tavan, dar fiecare masă era decorată cu câte o sticlă de apă gazoasă albastră sau verde, ceea ce, dintr-un motiv sau altul, îi stârnea întotdeauna un mic acces de bucurie şi tot o mângâiere era şi să audă inflexiunile idiş din vocile chelnerilor posaci, nepoliticoşi, deşi n-ar fi putut explica de ce. Aşa că în seara aceea, Stanley s-a delectat cu mâncărurile tinereţilor sale, borş cu un boţ de smântână pentru început, apoi o porţie de hering marinat, după care a urmat felul principal, muşchi de vită (bine făcut) cu garnitură de castraveţi şi clătite de cartofi şi, în timp ce-şi turna apă minerală în paharul dungat, transparent, şi termina de mâncat, se gândea la părinţii lui morţi şi la cei doi fraţi imposibili care-i făcuseră atâta sânge rău de-a lungul vremii, dar şi la Rose a lui cea frumoasă, persoana pe care o iubea cel mai mult pe lume, dar nu îndeajuns, niciodată îndeajuns, lucru pe care-l înţelesese de ceva vreme şi-l durea să admită că era ceva blocat şi gâtuit în el, un defect de fabricaţie din cauza căruia nu putea să i se dăruiască aşa cum ar fi meritat ea, şi mai era şi băieţelul, Archie, o mare enigmă şi el, un băiat vioi şi ager la minte fără doar şi poate, un băiat superior multor altora, dar el fusese copilul maică-sii de la bun început, atât de ataşat de ea, încât Stanley nu reuşise niciodată să se apropie, iar după şapte ani şi jumătate, felul de a gândi al băiatului îl deruta la fel de tare, în timp ce Rose părea să-l înţeleagă întotdeauna de parc-ar fi avut un fel de cunoaştere înnăscută, o putere inexplicabilă care însufleţea femeile, dar cu care bărbaţii erau doar rareori înzestraţi. Stanley nu obişnuia să insiste asupra acestor chestiuni, să-şi interiorizeze gândurile şi să-şi caute propriile defecte şi

regrete, firele rupte ale vieții sale peticite, dar nu era un moment obişnuit şi, după două săptămâni lungi de tăcere şi luptă interioară, era epuizat, de-abia se mai putea ridica în picioare şi chiar dacă se ridica, era prea şubred ca să meargă drept, iar după ce a achitat nota, s-a întors cu maşina la Universul Căminului 3 Frați, întrebându-se dacă planul lui avea vreun sens, dacă nu cumva se amăgise crezând că o să meargă doar pentru că el avea dreptate, iar Lew şi ceilalți nu, iar în cazul ăsta, poate că era mai bine să se ducă acasă şi să lase magazinul să ardă până-n temelii.

9) S-a întors la magazin la opt şi câteva minute. Beznă deplină, linişte deplină – neantul nocturn al televizoarelor mute şi al frigiderelor adormite, un cimitir de umbre. Era aproape convins că avea să-şi regrete fapta, că socotelile lui aveau să dea greş, dar n-avea alte idei şi era prea târziu să ticluiască altceva. Începuse afacerea la optsprezece ani, iar de douăzeci şi doi de ani era viața lui, nu mai ştia nimic altceva şi nu-l putea lăsa pe Lew cu banda lui de pungaşi să-l distrugă aşa uşor, pentru că nu era o simplă afacere, era o viață de om, viața acelui om era magazinul, magazinul era totuna cu omul, iar dacă dădeau foc magazinului, n-aveau decât să-i dea foc şi omului. Opt şi câteva minute. Câte ore mai erau? Pe puțin patru, poate chiar cinci sau şase, cam mult ca să nu faci nimic, să aştepți într-o cameră în bezna cea mai adâncă să apară un individ cu canistrele lui de bezină şi cutia de chibrituri ucigaşe, dar n-avea încotro, trebuia să aştepte acolo în linişte şi să spere că bâta de baseball era la fel de tare cum părea. S-a instalat pe un scaun în biroul din spate, scaunul doamnei Rosen, cel de la ultima masă din cameră, de unde se vedea cel mai bine pe fereastra îngustă, dreptunghiulară a peretelui care despărțea biroul de spațiul de vânzare, iar de unde stătea vedea intrarea principală sau ar fi văzut-o dacă magazinul n-ar fi fost cufundat total în întuneric, dar omul cu benzina avea să aibă cu siguranță o lanternă în buzunar şi imediat cum Stanley avea să audă uşa de la intrare deschizându-se, avea să aprindă lumina măcar o secundă, două, ca să ştie unde era tipul. După care planul era: să aprindă luminile din tavan, să se repeadă din birou cu bâta ridicată, să strige cât

îl ținea gura şi să-i ordone tipului să iasă afară. Aşa se gândise. Pumnii strânşi, Stanley, şi-a zis el în sinea lui, şi dacă norocul n-o ține cu tine, asta e, pune-i cruce. Până atunci a rămas în scaunul doamnei Rosen, care avea rotile, deci se putea plimba dintr-o parte în alta şi legăna înainte şi înapoi, un scaun obişnuit de birou, suficient de comod pentru o perioadă scurtă, dar în niciun caz pentru una mai lungă, asta însemnând cele patru sau cinci ore care se aşterneau în fața lui, dar cu cât era mai incomod, cu atât mai bine, a chibzuit Stanley, pentru că o uşoară stare de disconfort avea să-l ajute să rămână treaz. Cel puțin aşa-şi închipuia, dar şezând acolo la biroul metalic, cenuşiu, legănându-se înainte şi înapoi în scaunul doamnei Rosen, spunându-şi că trăieşte cel mai groaznic moment din viața lui, că nu se simțise niciodată mai nefericit sau mai singur decât atunci şi, chiar dacă avea să scape întreg după acea noapte, trădarea lui Lew spulberase, făcuse țăndări tot, iar după acea noapte, nimic n-avea să mai fie la fel vreodată, căci dacă-l trăda pe Lew, Bernstein avea să recurgă iar la vechile amenințări, iar Lew şi Millie aveau să fie iar în pericol şi dacă li se întâmpla ceva, răspunderea avea să fie a lui Stanley, avea să-l apese toată viața până la moarte, dar totuşi cum să nu facă ceea ce făcea, cum să se lase antrenat într-o escrocherie cu asigurări şi să rişte închisoarea, nu-i putea lăsa să dea foc magazinului, trebuia să-i oprească şi, în timp ce Stanley continua să se gândească la aceste lucruri, aceleaşi pe care le tot sucise şi răsucise pe toate părțile în ultimele două săptămâni, a înțeles că nu mai poate răbda, că ajunsese la limita puterilor, că era epuizat, mai mult decât sleit, atât de obosit, încât nu mai suporta să existe pe lume, aşa că ochii i s-au închis încetul cu încetul şi în scurt timp nici nu s-a mai forțat să-i țină deschişi, ci şi-a culcat capul pe brațele încrucişate în fața lui, pe birou, iar după două, trei minute a adormit.

10) Nu s-a trezit nici când magazinul a fost spart şi stropit cu patruzeci şi cinci de litri de benzină şi, cum omul venit să facă treaba habar n-avea că Stanley doarme în camera din spate, a aprins chibritul care a dat foc Universului Căminului 3 Frați cu conştiința uşoară, ştiind că se face vinovat de

incendiere premeditată, dar nu şi că ulterior va fi acuzat de omor prin imprudenţă. Cât despre tatăl lui Ferguson, n-a avut nicio şansă. Când a deschis ochii, nu era conştient decât pe jumătate şi nu se putea mişca din cauza norilor imenşi de fum pe care-i inhalase deja şi, în timp ce el se chinuia să-şi ridice capul şi să inspire nişte aer în plămânii pârliţi, focul mistuia deja uşa camerei din spate, iar odată intrat în cameră, a ţâşnit spre biroul la care stătea Stanley şi l-a devorat de viu.

Ferguson n-a ştiut aceste lucruri, n-ar fi avut de unde să le afle în cei doi ani care au trecut între moartea vărului său în Războiul din Coreea şi moartea tatălui său în incendiul din Newark. Până în primăvara anului următor, unchiul Lew era deja la închisoare, împreună cu Eddie Schultz, tipul cu benzina, George Ionello, complicele care ţinea de şase, şi Ira Bernstein, creierul operaţiunii, dar între timp Ferguson şi mama lui se mutaseră deja din suburbiile din New Jersey la New York, într-un apartament de trei camere în Central Park West, între străzile Eighty-third şi Eighty-fourth. Studioul foto din Millburn fusese vândut şi, cum poliţa de asigurare a lui taică-său însemnase două sute de mii de dolari neimpozabili pentru maică-sa, nu aveau constrângeri financiare, ceea ce însemna că până şi dincolo de moarte, Stanley Ferguson cel loial, pragmatic şi întotdeauna responsabil continua să-i întreţină.

Mai întâi fusese şocul zilei de 3 noiembrie, cu privelişte lacrimilor maică-sii, potopul de îmbrăţişări intense, asfixiante, corpul ei lipit de el, tremurând şi suspinând, apoi, după câteva ore, sosirea bunicilor de la New York, iar a doua zi, apariţia mătuşii Mildred şi a soţului ei, Paul Sandler, iar printre toate astea, un du-te-vino de nenumăraţi Fergusoni, cele două mătuşi plânse Millie şi Joan, unchiul Arnold cu chipul împietrit, ba chiar şi unchiul Lew cel perfid, încă nedemascat, atâta haos şi zgomot, o casă în care erau prea mulţi oameni, iar Ferguson stătea într-un colţ şi se uita, neştiind ce să spună sau să creadă, încă prea şocat ca să plângă. Era de neînchipuit pentru el că tatăl lui murise. Fusese viu cu o zi în urmă, şezuse de dimineaţă la masă cu un exemplar din *Newark Star-Ledger* în mâini, spunându-i

lui Ferguson că ziua se anunța a fi rece, aşa că să-şi ia fularul când pleacă la şcoală şi n-avea nicio noimă ca acelea să fie ultimele cuvinte ale tatălui său către el. Zilele au trecut. A stat în ploaie lângă maică-sa în timp ce-l coborau pe taică-său în groapă, iar rabinul intona un cântec funebru în păsărească lui ebraică, nişte cuvinte care sunau atât de groaznic, încât lui Ferguson îi venea să-şi acopere urechile, iar după două zile s-a întors la şcoală, la doamna Costello cea grasă şi la colegii lui din clasa a doua, dar păreau cu toții să se teamă de el, le era prea jenă să intre-n vorbă, de parc-ar fi avut fruntea ştampilată cu un X care-i avertiza să nu se apropie şi chiar dacă doamna Costello a avut îngăduința de a-l lăsa să nu participe la lecțiile de grup, să stea în banca lui şi să citească orice carte dorea, asta parcă n-a făcut decât să înrăutățească situația, pentru că-i venea greu să fie atent la cărțile care în mod obişnuit îi făceau atâta plăcere, pentru că mintea îi zbura întruna de la cuvintele de pe pagină la tatăl lui, nu la cel din groapă, ci la cel care ajunsese în rai, dacă raiul exista cu adevărat, iar dacă tatăl lui chiar era acolo, oare era posibil ca acum să se uite la el şi să-l vadă cum stă în bancă şi se preface că citeşte? Ar fi drăguț ca idee, şi-a spus Ferguson în sinea lui, numai că, până la urmă, la ce bun? Taică-său s-ar bucura că-l vede, sigur, ceea ce probabil că i-ar face moartea ceva mai suportabilă, dar cu ce-l ajuta pe Ferguson să fie văzut dacă el unul nu putea vedea persoana care se uita la el? Cel mai mult ar fi vrut să-l audă pe taică-său vorbind. Asta-i lipsea în primul rând şi chiar dacă tatăl lui fusese un tip zgârcit la vorbă, un maestru al artei de a da răspunsuri scurte la întrebări lungi, lui Ferguson îi plăcuse întotdeauna cum suna vocea lui, o voce melodioasă, blândă, iar gândul că n-avea s-o mai audă niciodată îi provoca o imensă tristețe, o mâhnire atât de mare şi de adâncă, încât ar fi putut cuprinde Oceanul Pacific, care era cel mai întins ocean din lume. *Azi o sa fie rece afara, Archie, Nu uita să-ți iei fularul când pleci la şcoala.*

Lumea nu mai era reală. Totul în ea era o copie amăgitoare a ceea ce ar fi trebuit să fie şi nimic din ce se întâmpla în ea n-ar fi trebuit să se întâmple. Multă vreme după aceea, Ferguson a trăit sub vraja acelei iluzii, ducându-şi zilele ca

un somnambul şi adormind cu greu noaptea, sătul de o lume în care nu mai credea, îndoindu-se de tot ce i se arăta în faţa ochilor. Doamna Costello îi cerea să fie atent, dar nu mai avea de ce s-o asculte, din moment ce era doar o actriţă care încerca să se dea drept profesoara lui, iar când prietenul lui, Jeff Balsoni, a făcut fără să i-o ceară nimeni sacrificiul extraordinar de a-i oferi lui Ferguson ilustrata cu baseballistul Ted Williams, cea mai rară dintre sutele de ilustraţii din colecţia Topps, Ferguson i-a mulţumit pentru cadou, a pus ilustrata în buzunar, iar acasă a rupt-o. Acum, astfel de lucruri deveniseră posibile. Înainte de 3 noiembrie, ar fi fost de neînchipuit, dar o lume ireală era mult mai largă decât una reală şi aveai loc berechet în ea să fii şi în acelaşi timp să nu fii tu însuţi.

Maică-sa i-a povestit mai târziu că nu avusese de gând să plece atât de repede din New Jersey, numai că izbucnise scandalul şi dintr-odată plecarea devenise singura opţiune. Cu unsprezece zile înainte de Crăciun, poliţia din Newark a anunţat că rezolvase cazul de la Universul Căminului 3 Fraţi, iar a doua zi de dimineaţă, toate ziarele din districtele Essex şi Union publicau pe prima pagină hidoasele detalii. Fratricid. Cap al lumii pariurilor arestat. Fost pompier devenit incendiator reţinut fără drept de cauţiune. Louis Ferguson învinuit de mai multe fapte. Maică-sa nu l-a lăsat să meargă la şcoală în acea zi, nici în ziua următoare, nu l-a mai lăsat deloc până când s-a închis şcoala pentru vacanţa de Crăciun. E pentru binele tău, Archie, îi spusese ea şi, cum lui nici că-i păsa dacă se duce sau nu la şcoală, nu se obosise s-o întrebe de ce. Mult mai târziu, când crescuse suficient ca să realizeze pe deplin oroarea cuvântului*fratricid,* a înţeles că ea încercase să-l protejeze de bârfele crude care circulau prin oraş, pentru că numele lui devenise faimos şi să te cheme Ferguson însemna să faci parte dintr-o familie blestemată. Aşa că, la aproape opt ani, Ferguson rămăsese acasă cu bunica, în timp ce mama se ocupa de punerea în vânzare a locuinţei familiei şi de găsirea unui fotograf care să-i preia studioul şi, cum ziarele o sunau întruna, rugându-se de ea, implorând-o, hărţuind-o să vină cu mărturii şi să spună *din perspectiva ei* povestea, drama iacobină modernă

cunoscută de-acum ca Afacerea Ferguson, maică-sa a hotărât să pună piciorul în prag, aşa că la două zile după Crăciun a împachetat câteva lucruri în valize, le-a pus în portbagajul Chevyului ei albastru şi au plecat toţi trei la New York.

În următoarele două luni a locuit împreună cu maică-sa în apartamentul bunicilor de pe West Fifty-eighth Street, maică-sa în fosta ei cameră pe care o împărţise pe vremuri cu sora ei, Mildred, Ferguson instalat în living, pe un mic pat pliant. Partea cea mai interesantă a acestei situaţii provizorii era că nu trebuia să meargă la şcoală, o eliberare neaşteptată cauzată de lipsa unei adrese fixe şi, până când aveau să-şi găsească o locuinţă doar pentru ei, rămânea un om liber. Mătuşa Mildred nu era de acord ca el să nu meargă la şcoală, dar mama lui Ferguson i-a spus calmă să-şi vadă de treabă. Stai liniştită, a spus ea. Archie e băiat deştept şi nu-i strică o mică pauză. Imediat ce ne lămurim unde stăm, ne apucăm să căutăm o şcoală. Le luăm în ordinea importanţei, Mildred.

A urmat o perioadă stranie, care nu semăna deloc cu ce trăise până atunci şi era total diferită de felul în care aveau să decurgă lucrurile după ce aveau să se mute în noul apartament, *un răstimp ciudat,* cum s-a exprimat bunicul lui, un scurt interval de timp golit pe dinăuntru, în care-şi petrecea ziua întreagă cu maică-sa, cei doi camarazi greu încercaţi care colindau West Side în lung şi-n lat, vizitând împreună apartamente, sfătuindu-se în legătură cu plusurile şi minusurile fiecăruia, hotărând de comun acord că cel din Central Park West ar fi cât se poate de potrivit pentru ei, pentru a afla apoi cu mirare de la maică-sa că locuinţa din Millburn se vindea cu tot cu mobilă, toată mobila, şi că aveau s-o ia de la zero, doar ei doi, aşa că după ce au găsit apartamentul, îşi umpleau zilele cumpărând mobilă, uitându-se la paturi, mese, lămpi şi covoare, cumpărând doar când erau amândoi de aceeaşi părere şi într-o după-amiază, la Macy s, unde studiau scaune şi canapele, vânzătorul cu papion s-a uitat în jos la Ferguson şi a întrebat-o pe maică-sa: Băieţelul de ce nu e la şcoală? La care, privindu-l aspru pe bărbatul indiscret, maică-sa a răspuns: *Nu e treaba dumitale.* A fost cel mai frumos moment

din acele două luni ciudate sau unul dintre cele mai frumoase, memorabil datorită sentimentului brusc de fericire care l-a năpădit la auzul vorbelor ei, o fericire aşa cum nu mai simţise de multe săptămâni, plus solidaritatea degajată de acele cuvinte, ei doi împotriva lumii, luptând să se reconstruiască, iar *nu-i treaba dumitale* era deviza acelui efort dublu, care dovedea cât de mult ajunseseră să se bazeze unul pe celălalt. După ce cumpărau mobilă, se duceau la film, refugiindu-se preţ de câteva ore de frigul iernatic al străzilor în întunericul sălilor de cinema, urmărind orice film rula în acel moment, întotdeauna la balcon pentru că maică-sa putea fuma acolo, fuma Chesterfield, le aprindea una după alta în timp ce se uitau la filme cu Alan Ladd, Marilyn Monroe, Kirk Douglas, Gary Cooper, Grace Kelly şi William Holden, westernuri, musicaluri, stiintifico-fantastice, nu conta ce rula în acel moment, ei intrau orbeşte şi sperau să nu fie dezamăgiţi de *Drum Beat, Vera Cruz, There's No Business Like Show Business, 20.000 de leghe sub mari, 0 zi grea la Black Rock, Podurile din Toko-Ri* sau *Young at Heart,* şi o singură dată, chiar înainte de sfârşitul celor două luni stranii, femeia care le vindea bilete la ghişeu o întrebase pe maică-sa de ce nu e băiatul la şcoală, iar ea răspunsese: *Mai slăbeşte-mă, tanti. Da-mi restul şi gata.*

1.4

Mai întâi fusese apartamentul din Newark, pe care nu şi-l amintea deloc, apoi urmase casa din Maplewood pe care o cumpăraseră ai lui când el avea trei ani, iar acum, după şase ani, se mutau iar, într-o casă mult mai mare din celălalt capăt al oraşului. Ferguson nu înţelegea de ce. Casa în care locuiseră era perfect mulţumitoare, o casă mai mult decât potrivită pentru o familie cu doar trei membri şi de ce s-ar fi deranjat părinţii lui să-şi împacheteze toate lucrurile ca să se mute atât de aproape – mai ales că nu-i obliga nimeni? Ar fi fost logic dacă ar fi plecat în alt oraş sau în alt stat, cum făcuseră unchiul Lew şi mătuşa Millie în urmă cu patru ani, când se mutaseră la Los Angeles, sau unchiul Arnold şi mătuşa Joan, care se mutaseră şi ei în California anul

următor, dar de ce să se deranjeze să schimbe casa când ei nici măcar nu plecau în alt oraş?

Pentru că-şi permiteau, i-a răspuns maică-sa. Afacerile lui taică-său mergeau bine, aşa că aveau acum posibilitatea să trăiască pe picior mai mare. Cuvintele *pe picior mai mare* l-au dus pe Ferguson cu gândul la un palat european de secol XVIII, cu o sală de marmură plină de duci şi ducese cu peruci albe pudrate, vreo douăzeci de doamne şi domni în ţinute opulente din mătase, care stau cu batiste de dantelă în mâini, îşi spun unii altora glume şi râd. Apoi, brodând în continuare pe marginea scenei, a încercat să şi-i imagineze pe părinţii lui în acea adunare, dar costumele le dădeau un aer ridicol, caraghios, grotesc. Dacă ne permitem ceva, asta nu înseamnă neapărat că trebuie să cumpărăm, a zis el. Mie îmi place casa noastră şi cred că ar trebui să rămânem aici. Dacă avem atâţia bani că n-avem ce face cu ei, atunci mai bine-i dăm cuiva care are mai multă nevoie de ei decât noi. Cineva care rabdă de foame, un moşneag beteag, cineva care n-are bani deloc. Nu e corect să-i cheltuim pentru noi. Suntem egoişti.

Lasă prostelile, Archie, i-a răspuns maică-sa. Tatăl tău munceşte cât oricare alţi doi din oraşul ăsta la un loc. Merită fiecare bănuţ câştigat şi dacă aşa vrea el, să facă un pic pe grozavul cu o casă nouă, e treaba lui.

Nu-mi plac cei care fac pe grozavii, a spus Ferguson. Nu-i frumos să te porţi aşa.

Ei, băiete, îţi place, nu-ţi place, tot ne mutăm şi sunt sigură că o să fii mulţumit după ce ne instalăm. O cameră mai mare, o curte mai mare şi o pivniţă amenajată. O să punem acolo o masă de ping-pong şi o să vedem atunci dacă o să fii în sfârşit în stare să mă baţi.

Dar şi aici jucăm ping-pong în curte.

Când nu e prea frig afară. Şi ia gândeşte-te, Archie, în casa cea nouă n-o să ne deranjeze vântul.

Ştia că o parte din banii familiei proveneau din munca maică-sii ca fotografa de portrete, dar o parte mult mai mare, aproape toţi, de fapt, veneau din afacerile lui taică-său, un lanţ de trei magazine de electrocasnice, Fergusons, unul în Union, altul în Westfield şi cel de-al treilea în Livingston. Mai

demult existase un magazin în Newark, Universul Căminului 3 Fraţi, dar nu mai era, fusese vândut pe când Ferguson avea trei ani şi jumătate sau patru, şi dacă n-ar fi existat fotografia înrămată, în alb-negru, expusă pe peretele din camera de lucru, instantaneul din 1941 în care tatăl lui stătea zâmbitor în faţa Universului Căminului 3 Fraţi în ziua deschiderii, încadrat de cei doi unchi zâmbitori, toate amintirile despre magazin i s-ar fi şters definitiv din memorie. Nu prea înţelegea de ce nu mai lucra taică-său cu fraţii lui, asta pe lângă misterul şi mai mare că unchiul Lew şi unchiul Arnold plecaseră amândoi din New Jersey *ca să-şi refacă viaţa în California* (cum se exprimase taică-său). În urmă cu şase sau şapte luni, când îl apucase dorul de verişoara Francie, o rugase pe maică-sa să-i explice de ce plecaseră atât de departe, dar ea îi răspunsese doar *Tatăl tău a cumpărat şi partea lor,* ceea ce nu prea era un răspuns, sau poate că nu-l înţelegea el. Acum, că lucrurile luaseră acea întorsătură neplăcută cu mutatul într-o casă mai mare, Ferguson începea să intuiască ceva ce până atunci nu băgase de seamă. Taică-său era bogat. Avea atâţia bani că nu ştia ce să facă cu ei şi, la cum se prezentau lucrurile, era evident că era tot mai bogat pe zi ce trece.

Ceea ce era şi bine, şi rău, a tras concluzia Ferguson. Era bine pentru că banii erau un rău necesar, cum îi spusese la un moment dat bunica, şi, din moment ce toată lumea avea nevoie de bani ca să trăiască, sigur că era mai bine să ai prea mulţi decât prea puţini. Pe de altă parte, ca să câştige prea mult, o persoană trebuia să alerge după bani excesiv de mult timp, mult mai mult decât ar fi fost necesar sau rezonabil, ceea ce era şi cazul tatălui lui, care se spetea aşa de tare ca să-şi conducă imperiul de magazine cu electrocasnice, încât orele petrecute acasă se tot împuţinau de ani buni, până într-atât încât Ferguson nu-l mai vedea decât rar, căci taică-său îşi luase obiceiul să plece de acasă la şase şi jumătate, mult prea devreme pentru ca Ferguson să-l mai prindă când se trezea, şi, cum fiecare magazin avea două seri pe săptămână când închidea târziu, lunea şi joia cel din Union, marţea şi vinerea cel din Westfield, miercurea şi sâmbăta cel din Livingston, erau multe seri când tatăl lui nu se întorcea

la timp pentru cină, ci abia la zece sau zece şi jumătate, cu cel puţin o oră după ce Ferguson era trimis la culcare. Singura zi în care putea fi sigur că-şi vede tatăl era duminica, dar şi duminica era o zi complicată, pentru că spre sfârşitul dimineţii şi începutul după-amiezii, câteva ore erau dedicate tenisului, ceea ce însemna că se ţinea după ai lui până la terenurile de tenis şi aştepta acolo până când părinţii lui jucau un set, după care dădea şi el câteva mingi cu maică-sa, în timp ce taică-său îşi vedea de meciul săptămânal cu Sam Brownstein, partenerul lui de tenis încă din copilărie. Nu că lui Ferguson i-ar fi fost nesuferit tenisul, dar i se părea plictisitor în comparaţie cu baseballul şi fotbalul, care erau cele mai tari sporturi pentru el, dar chiar şi ping-pongul bătea tenisul la capitolul sporturi cu fileuri şi mingi săltărеţe, aşa că întotdeauna avea sentimente amestecate primăvara şi toamna, când se ţâra spre terenurile în aer liber, şi în fiecare seară de sâmbătă se ducea la culcare cu speranţa că a doua zi de dimineaţă avea să plouă.

Când nu ploua, după tenis mergeau cu maşina până la South Orange Village, pentru o masă de prânz la Gruning s, unde Ferguson hăpăia un hamburger în-sânge-spre-mediu şi o cupă de îngheţată cu mentă şi fulgi de ciocolată, o tratаţie duminicală mult aşteptată şi nu numai pentru că Gruning s avea cei mai buni hamburgeri pe o rază de mulţi kilometri şi îngheţată de casă, ci şi pentru că înăuntru mirosea atât de bine, un amestec de cafea caldă, carne friptă şi aromele dulci ale atâtor deserturi, mirosuri atât de plăcute, că Ferguson se topea într-un soi de încântare frenetică inspirându-le în plămâni, după care se urcau în Oldsmobilul sedan bicolor al tatălui lui (gri cu alb) şi se întorceau acasă, în Maplewood, să se spele şi să se schimbe. Într-o duminică obişnuită, urma apoi una din patru posibilităţi. Ori rămâneau acasă şi *îşifaceau de lucru cu te miri ce,* cum zicea maică-sa, ceea ce însemna de regulă că Ferguson se ţinea după taică-său dintr-o cameră în alta, urmărindu-l cum repară una-alta, rezervoare de toaletă stricate, legături electrice defecte, uşi care scârţâiau, în timp ce maică-sa stătea pe canapea şi citea revista *Life* sau cobora în camera ei obscură din pivniţă şi developa fotografii. A doua posibilitate era să se ducă la film,

activitatea preferată de duminică pentru el şi mama lui, deşi de multe ori tatăl lui nu era dispus să le tolereze pasiunea pentru cinema, neavând cine ştie ce interes pentru filme, cum nu avea nici pentru celelalte forme de ceea ce el numea *distracţie statică* (piese de teatru, concerte, musicaluri), de parcă a fi ţintuit câteva ore pe un scaun şi a asista pasiv la *nişte scorneli prosteşti* era una dintre cele mai cumplite torturi, dar maică-sa avea de obicei câştig de cauză pentru că-l ameninţa că pleacă fără el, aşa că cei trei Fergusoni se urcau iar în maşină şi se duceau să vadă cel mai nou western cu Jimmy Stewart sau cea mai nouă comedie cu Martin-şi-Lewis (Jerry Lewis, care era chiar din Newark!), iar Ferguson nu înceta să se minuneze cât de repede adormea taică-său în obscuritatea sălii, de letargia care-l cuprindea încă de la genericul de început, cu capul pe spate, buzele întredeschise, cufundat într-un somn greu pe fundalul împuşcăturilor răsunătoare, al muzicii bombastice şi al sutelor de farfurii care se făceau ţăndări pe podea. Cum Ferguson stătea întotdeauna între părinţii lui, de fiecare dată când taică-său se pierdea în lumea viselor, o bătea pe maică-sa pe umăr, iar când ea devenea atentă, el arăta spre taică-său cu degetul mare, de parc-ar fi spus ia uite, iar La apucat, iar ea îi răspundea, în funcţie de dispoziţie, ori încuviinţând din cap, ori clătinând din cap şi încruntându-se, uneori râzând scurt, pe înfundate, alteori lăsând să-i scape un *mmmm* în surdină. Când Ferguson avea opt ani, leşinurile la cinema ale tatălui său deveniseră atât de obişnuite, încât maică-sa începuse să numească expediţiile lor duminicale la film *cura de odihnă de două ore,* Nu-l mai întreba pe soţul ei dacă vrea să meargă la film. Îi spunea mai degrabă: *Ce zici de un somnifer, Stanley, mai recuperezi şi tu din dormit?* Ferguson râdea întotdeauna la replica asta. Uneori râdea şi taică-său, dar nu prea des.

Când nu-şi făceau de lucru şi nu mergeau la cinema, îşi petreceau după-amiezile de duminică în vizită la alţii sau primind vizite. Cum ceilalţi Fergusoni trăiau acum în celălalt capăt al ţării, nu se mai ţineau reuniuni de familie în New Jersey, dar aveau mai mulţi prieteni care locuiau în apropiere, mai precis prieteni de-ai părinţilor lui Ferguson,

mai ales prietena din copilărie a maică-sii din Brooklyn, Nancy Solomon, care locuia în West Orange şi picta portretele în ulei pentru Roseland Foto, şi prietenul din copilărie al lui taică-său din Newark, Sam Brownstein, care locuia în Maplewood şi juca tenis cu taică-său în fiecare dimineaţă de duminică, iar în unele după-amiezi de duminică, Ferguson mergea cu părinţii în vizită la Brownstein şi la soţia lui, Peggy, care aveau trei copii, o fată şi doi băieţi, toţi mai mari decât Ferguson cu patru ani pe puţin, iar alteori veneau Brownsteinii la ei acasă, care casă n-avea să mai fie a lor în scurt timp, şi dacă nu erau Brownsteinii, atunci probabil că erau Solomonii, Nancy şi soţul ei, Max, care avea doi băieţi, Stewie şi Ralph, amândoi mai mici decât Ferguson cu cel puţin trei ani, aşa că vizitele astea încrucişate din New Jersey cu Bronwsteinii şi Solomonii erau greu de suportat pentru Ferguson, care era prea mare ca să-i facă plăcere să se joace cu copiii Solomon şi prea mic ca să-i facă plăcere să se joace cu copiii Brownstein, care oricum erau prea mari ca să mai poată fi consideraţi copii, aşa că Ferguson eşua adesea undeva la mijloc la aceste reuniuni, neştiind prea bine unde să se ducă sau ce să facă, din moment ce se plictisea repede de şotiile lui Stewie şi Ralph, de trei şi şase ani, dar îl depăşeau discuţiile dintre băieţii Brownstein, de cincisprezece şi şaptesprezece ani, aşa că singura soluţie era să-şi petreacă vizitele la Brownsteini în compania Annei Brownstein, de treisprezece ani, care l-a învăţat să joace gin rummy şi un joc de societate care se numea Cariere, dar ea era deja dotată cu sâni şi avea o instalaţie metalică fixată pe dinţi, motiv pentru care-i era jenă să se uite la ea, pentru că-i rămânea mereu mâncare în reţeaua argintie a aparatului, mici bucăţi de roşii nemestecate, firimituri moi de pâine, biluţe de carne fărâmiţată şi, ori de câte ori zâmbea, adică des, Ferguson se simţea cuprins brusc şi involuntar de un val de greaţă şi trebuia să privească în altă parte.

Însă acum, că erau pe punctul de a se muta, ceea ce dusese la noi şi importante descoperiri despre taică-său (probleme de felul prea mulţi bani, prea mult timp petrecut pentru a face bani, până într-atât încât aproape că nu-l mai

vedea deloc pe taică-său şase zile pe săptămână, ceea ce Ferguson înțelegea acum că-l nemulțumea sau cel puțin îl întrista, îl dezamăgea, îl înfuria sau vreun alt termen care-i scăpa încă), iar acum, că-l preocupa chestiunea cu taică-său, vizitele anoste la Brownsteini şi la Solomoni deveniseră instructive ca mod de a studia bărbăția în acțiune, de a compara comportamentul tatălui său cu cel al lui Sam Brownstein sau Max Solomon. Dacă mărimea caselor în care locuiau indica în vreun fel câți bani câştiga fiecare, atunci tatăl lui era cel mai bogat, pentru că până şi casa lor, a Fergusonilor, cea care ar fi fost, chipurile, prea mică şi trebuia înlocuită cu una mai bună, era mai spațioasă şi mai arătoasă decât cele ale lui Brownstein şi Solomon. Tatăl lui conducea un Oldsmobile din 1955 şi spunea că vrea să-şi ia la schimb un Cadillac în septembrie, în timp ce Sam Brownstein conducea un Rambler din 1952, iar Max Solomon un Chevrolet din 1950. Solomon se ocupa de cererile de despăgubire la o companie de asigurări (orice-ar fi însemnat asta, pentru că Ferguson habar n-avea ce sunt cererile de despăgubire), iar Brownstein avea un magazin cu articole sportive în centrul comercial din Newark, nu trei magazine, ca tatăl lui Ferguson, ci unul singur, care totuşi îi aducea suficienți bani cât să-şi întrețină soția şi cei trei copii, pe când cele trei magazine ale tatălui lui Ferguson întrețineau un singur copil şi o soție, care întâmplător mai lucra şi ea, spre deosebire de Peggy Browstein. La fel ca tatăl lui Ferguson, Brownstein şi Solomon mergeau la serviciu zi de zi ca să câştige bani, dar ei nu plecau de-acasă la şase şi jumătate dimineața şi nici nu se întorceau atât de târziu încât copiii să fie deja la culcare când ajungeau acasă. Max

Solomon cel tăcut şi impasibil, care fusese rănit în Pacific pe când era soldat şi şchiopăta puțin, şi Sam Browstein cel guraliv şi expansiv, bonomul care deborda de glume şi bătea pe spate pe toată lumea, aparent atât de diferiți între ei şi totuşi, în esență, diferiți de tatăl lui Ferguson în moduri uimitor de asemănătoare, amândoi munceau ca să trăiască, în timp ce tatăl lui părea să trăiască pentru muncă, ceea ce însemna că prietenii părinților săi se defineau mai ales prin entuziasme decât prin corvezi sau responsabilități, Solomon

prin pasiunea sa pentru muzica clasică (colecție bogată de discuri, sistem hi-fi construit cu mâna lui), iar Brownstein prin dragostea față de sport în toate formele sale de expresie, de la baschet la curse de cai, de la atletism la box, pe când tatăl lui Ferguson nu era interesat, în afara muncii, decât de tenis, un hobby care lui Ferguson i se părea destul de nesatisfacător şi de limitat, şi de fiecare dată când Brownstein aprindea televizorul în timpul unei vizite duminicale ca să vadă un meci de baseball sau de fotbal, băieții şi bărbații din ambele familii se adunau în living să se uite şi, de nouă ori din unsprezece, exact ca la cinema, taică-său se lupta să stea treaz, se lupta vreo zece, cincisprezece minute, după care se dădea bătut şi adormea.

Alteori, duminica era dedicată vizitelor de familie cu ceilalți Adieri, atât la New York, cât şi în Maplewood, ceea ce pentru Ferguson era o sursă de noi cobai de examinat în laboratorul dedicat comportamentului masculin, mai ales bunicul lui şi soțul mătuşii Mildred, Donald Marx, deşi poate că bunicul nu intra la socoteală, pentru că făcea parte din generația mai veche şi semăna atât de puțin cu tatăl lui Ferguson, încât părea ciudat până şi să le pui alături numele în aceeaşi propoziție. Şaizeci şi trei de ani şi încă în putere, încă activ în afacerea lui cu imobiliare care-i aducea bani, dar mai puțini decât câştiga taică-său, se gândea Ferguson, din moment ce apartamentul din West Fifty-eighth Street era mai degrabă înghesuit, cu o bucătărie minusculă şi un living pe jumătate doar cât cel din Maplewood, iar maşina bunicului, un Plymouth cu o culoare ciudată, violet, şi cutie de viteze cu buton, părea o maşină de circ pe lângă elegantul Oldsmobile sedan al tatălui lui. Da, Benjy Adler avea ceva de bufon, presupunea Ferguson, cu şmecheriile lui cu cărți de joc, claxoanele ascunse în palmă când dădeai mâna cu el şi râsul strident, şuierător, dar nepotul lui îl iubea oricum, îl iubea pentru că părea să guste viața din plin, iar când era pus pe snoave, povestea atât de iute şi cu atâtea picanterii, încât lumea părea să se năruie sub simpla năvală a limbajului, spunea în general istorioare amuzante despre Adierii de odinioară şi despre diferite neamuri, mai apropiate sau mai îndepărtate, verişoara mamei bunicului, de exemplu, o

femeie cu numele delicios de Fagela Flegelman, care se pare că fusese atât de strălucită, încât vorbea nouă limbi străine înainte de a împlini douăzeci de ani, iar în 1891, când familia ei plecase din Polonia la New York, autoritățile din Ellis Island fuseseră atât de impresionate de talentele ei lingvistice, încât o angajaseră pe loc, aşa că în următorii treizeci şi ceva de ani, Fagela Flegelman lucrase ca translator la Biroul Imigrări, făcând mii şi mii de interviuri cu viitori americani abia coborâți de pe vapor până la închiderea biroului, în 1924. O pauză lungă, urmată de acel surâs enigmatic al bunicului, după care urma altă poveste despre cei patru soți ai Fagelei Flegelman şi cum îi îngropase ea pe toți, ajungând o văduvă bogată care trăia la Paris, într-un apartament pe Champs-Élysées. Cât de adevărate puteau fi asemenea poveşti? Avea vreo importanță dacă erau adevărate?

Nu, bunicul lui nu intra la socoteală pentru că era în afara graficului, era *descalificat pentru gogomănie,* cum ar fi spus bătrânul, făcând una dintre poantele lui îngrozitoare, dar unchiul Don era cu doar vreo doi ani mai tânăr decât tatăl lui Ferguson, aşa că era un candidat numai bun de examinat, poate chiar mai bun decât Sam Brownstein sau Max Solomon, pentru că aceştia doi locuiau, ca şi tatăl lui, în suburbiile din New Jersey şi făceau parte din clasa de mijloc modestă, un comerciant şi un angajat la un birou, pe când Don Marx era o creatură de oraş, născut şi crescut în New York, educat la Columbia, care printr-un soi de miracol nu avea o slujbă, cel puțin nu una cu patron şi salariu regulat, ci stătea acasă cu o maşină de scris din care ieşeau cărți şi articole pentru reviste, un om care nu depindea de nimeni, aşa cum Ferguson nu mai întâlnise până atunci. Se mutase cu mătuşa Mildred cu trei ani în urmă, lăsându-şi soția şi fiul în fostul apartament din Upper West Side, încă o premieră pentru Ferguson, un bărbat divorțat, căsătorit a doua oară abia de un an, după ce *trăise împăcat* cu mătuşa lui Ferguson în primii doi ani de coabitare (spre dezaprobarea tatălui lui, a bunicilor şi a străbătuşii Pearl şi spre amuzamentul maică-sii), iar micul apartament din Perry Street, Greenwich Village, pe care-l împărțea cu mătuşa

Mildred era locul cel mai plin de cărți pe care-l văzuse vreodată Ferguson, în afară de librării şi biblioteci publice, erau cărți peste tot, pe rafturile care acopereau pereții celor trei camere, pe mese şi scaune, pe podea, pe dulapuri, o dezordine fabuloasă care nu doar că-l fascina pe Ferguson, dar simpla existență a unui asemenea apartament era o dovadă că se putea trăi şi altfel, nu doar cum trăiau ai lui. Mătuşa Mildred era profesoară asociată la Brooklyn College, unchiul Don era scriitor şi, deşi probabil că slujbele astea le aduceau bani, în orice caz, suficienți cât să trăiască, lui Ferguson îi era clar că nu trăiau doar pentru bani.

Din păcate, nu avea ocazia să viziteze prea des acel apartament, fusese acolo doar de trei ori în acei trei ani, o dată la o cină cu ai lui şi de două ori doar cu maică-sa, după-amiaza. Lui Ferguson îi erau dragi mătuşa şi unchiul cel nou, dar dintr-un motiv sau altul, maică-sa şi sora ei nu erau apropiate, iar adevărul trist şi încă şi mai evident era că tatăl lui şi Don Marx nu aveau deloc ce să-şi spună. Întotdeauna avusese sentimentul că tatăl lui se înțelegea bine cu mătuşa, iar acum, că mătuşa nu mai era singură, era convins că acelaşi lucru era valabil şi pentru mama şi unchiul său. Problema erau relațiile de la femeie la femeie şi de la bărbat la bărbat, pentru că mama lui, fiind sora mai mică, o admirase întotdeauna pe Mildred, iar Mildred, ca soră mai mare, o privise mereu de sus pe maică-sa, iar la bărbați problema era indiferența totală a unuia față de munca şi perspectiva celuilalt asupra vieții, dolari la unul, cuvinte la celălalt, la care se adăuga poate faptul că unchiul Don luptase în Europa în război, pe când taică-său stătuse acasă, deşi poate că asta era doar o presupunere lipsită de temei, pentru că şi Max Solomon fusese soldat şi avea ce discuta întotdeauna cu taică-său, cel puțin atât cât putea taică-său discuta cu oricine.

Dar mai erau şi vizitele la bunici de Ziua Recunoştinței, Paste şi unele duminici, ca şi duminicile când mătuşa Mildred şi unchiul Don urcau pe bancheta din spate a Plymouthului violet şi-i însoțeau pe bunici în expediții de-o zi la New Jersey. Aşa că Ferguson avea destule ocazii să-l observe pe unchiul Don, iar concluzia surprinzătoare la care

a ajuns a fost că, în ciuda diferenţelor substanţiale de mediu, educaţie, muncă şi stil de viaţă între tatăl şi unchiul său, mai degrabă se asemănau decât să se deosebească, semănau mai mult între ei decât semăna taică-său cu Sam Brownstein sau Max Solomon pentru că, indiferent că ocupaţia lor erau banii sau cuvintele, pentru amândoi munca era mai importantă decât orice altceva, aşa că deveneau încordaţi şi distraţi când nu munceau, erau obtuzi şi absorbiţi de propria persoană, pe jumătate orbi. Sigur că unchiul Don putea fi mult mai locvace, mai simpatic şi mai interesant decât tatăl lui, *dar doar atunci când avea chef,* iar acum, că Ferguson ajunsese să-l cunoască suficient de bine, îşi dădea seama că deseori părea să se uite prin mătuşa Mildred atunci când ea i se adresa, ca şi cum ar fi căutat ceva în spatele ei, incapabil s-o audă pentru că se gândea la altceva, ceea ce aducea oarecum cu felul în care o privea taică-său pe maică-sa, din ce în ce mai des în ultima vreme, privirea sticloasă a cuiva care nu vede altceva decât propriile-i gânduri, care e şi nu e prezent.

Asta e adevărata diferenţă, a conchis Ferguson. Nu dacă ai prea mulţi bani sau prea puţini, nu ceea ce faci sau nu faci, nu dacă-ţi cumperi o casă mai mare sau o maşină mai scumpă, ci ambiţia. Asta explica de ce Brownstein şi Solomon reuşeau să plutească relativ împăcaţi prin viaţă – pentru că nu-i măcina blestemul ambiţiei. Spre deosebire de ei, taică-său şi unchiul Don erau devoraţi de ambiţiile lor, ceea ce în mod paradoxal îi făcea să trăiască în lumi mai mici şi mai puţin comode decât cei neatinşi de blestem, pentru că ambiţia înseamnă să nu fii mulţumit niciodată, să tânjeşti mereu după mai mult, să tragi mereu de tine pentru că niciun succes nu e suficient de mare ca să potolească nevoia de noi succese şi mai răsunătoare, obsesia de a face dintr-un magazin două, apoi din două magazine trei, să te gândeşti apoi să deschizi un al patrulea, ba chiar şi un al cincilea magazin, aşa cum o carte e doar un pas spre alta, o viaţă întreagă de cărţi şi iar cărţi, ceea ce presupune aceeaşi concentrare şi tenacitate de care are nevoie şi un om de afaceri pentru a se îmbogăţi. Ce face Alexandru cel Mare după ce cucereşte lumea? Îşi construieşte o rachetă şi invadează Marte.

Ferguson era în primul deceniu de viață, deci cărțile pe care le citea se limitau încă la domeniul literaturii pentru copii, misterele fraților Hardy, romane despre liceeni fotbaliști și călători intergalactici, colecții de aventuri, biografii simplificate de personalități celebre ca Abraham Lincoln sau Ioana dAre, dar, cum începuse să exploreze mecanismele sufletești ale unchiului Don, considera nimerit să citească ceva scris de el sau cel puțin să încerce, așa că într-o zi a întrebat-o pe maică-sa dacă are în casă vreo carte de unchiul lui. Da, a zis ea, le are pe amândouă.

F: Pe amândouă? Adică a scris doar două?

Mama lui F: Sunt cărți lungi, Archie. A muncit cu anii la ele.

F: Despre ce sunt?

Mama lui F: Sunt biografii.

F: Bun. Îmi plac biografiile. Despre cine?

Mama lui F: Oameni care au trăit demult. Un scriitor german de la începutul secolului al XIX-lea, Kleist. Și un filosof și om de știință francez din secolul al XVII-lea pe care-l cheamă Pascal.

F: N-am auzit de ei.

Mama lui F: Sinceră să fiu, nici eu.

F: Sunt bune cărțile?

Mama lui F: Cred că da. Lumea zice că sunt foarte bune.

F: Vrei să zici că nu le-ai citit?

Mama lui F: Am frunzărit câteva pagini, dar nu le-am terminat. Mă tem că nu-s chiar genul meu.

F: Dar alții zic că-s bune. Înseamnă că unchiul Don câștigă mulți bani.

Mama lui F: Nu chiar. Sunt cărți de specialitate, n-au cine știe ce public. De-aia scrie unchiul Don atâtea articole și recenzii. Ca să-și rotunjească venitul cât se documentează pentru cărți.

F: Cred că ar trebui să citesc și eu una.

Mama lui F *(zâmbind)-.* Dacă vrei tu, Archie. Dar să nu fii dezamăgit dacă ți-e greu.

Așa că mama lui Ferguson i-a dat cele două cărți, amândouă lungi de peste patru sute de pagini, două volume grele, tipărite mărunt și fără ilustrații, publicate de Oxford

University Press şi, cum lui Ferguson i-a plăcut mai mult coperta cărții despre Pascal decât a celei despre Kleist, cu fotografia sobră a măştii mortuare albe a francezului plutind pe un fundal negru curat, a hotărât să înceapă cu ea. După primul paragraf, şi-a dat seama nu doar că-i e greu, ci că nu merge deloc. Încă nu sunt pregătit, şi-a zis în sinea lui. Trebuie să am răbdare să mai cresc.

Poate că Ferguson nu putea citi cărțile unchiului, dar putea studia felul în care acesta se comporta cu fiul lui, un subiect care-l interesa în mod deosebit pe Ferguson, fără îndoială subiectul cel mai important, cel datorită căruia pornise în explorarea sistematică a bărbăției americane contemporane, pentru că dezamăgirea crescândă față de propriul tată îl făcuse mai atent la felul în care alți tați se purtau cu fiii lor şi simțea nevoia să adune probe ca să estimeze dacă era doar problema lui sau o problemă universală, comună tuturor băieților. Cu Brownstein şi Solomon fusese expus la două forme diferite de comportament patern. Brownstein era glumeț şi prietenos cu odraslele lui, pe când Solomon era serios şi blajin; Brownstein flecărea şi lăuda, Solomon asculta şi ştergea lacrimi; Brownstein îşi ieşea uneori din fire şi dojenea în public, Solomon îşi păstra gândurile pentru sine şi o lăsa pe Nancy să-i disciplineze pe băieți. Două stiluri, două filosofii, două personalități, una total diferită de cea a tatălui lui Ferguson, cealaltă oarecum asemănătoare, însă cu o diferență fundamentală: Solomon nu adormea niciodată.

Unchiul Don nu mai putea adormi pentru că nu mai locuia cu fiul lui şi-l vedea doar rareori, un singur weekend pe lună şi două săptămâni vara, doar treizeci şi opt de zile pe an, iar când Ferguson a făcut calculul în minte, şi-a dat seama că el îşi vedea tatăl mai des – în primul rând cincizeci şi două de duminici, plus cinele în familie în serile când taică-său nu muncea până târziu, cam jumătate din săptămână, ceea ce însemna un total de o sută cincizeci de cine pe an de luni până sâmbătă, un contact mult mai intens decât avea fiul unchiului Don cu tatăl lui –, doar că lucrurile erau mai complicate, adică noul văr prin alianță al lui Ferguson îşi vedea întotdeauna tatăl singur în timpul acelor treizeci şi opt

de întâlniri anuale, pe când Ferguson nu mai rămânea deloc singur cu taică-său în ultima vreme, iar dacă se străduia să-şi aducă aminte când fuseseră ultima oară împreună doar ei doi în cameră sau în maşină, trebuia să se întoarcă în timp mai mult de un an şi jumătate, până într-o dimineaţă de duminică ploioasă care le dejucase ritualul săptămânal cu tenis şi Gruning s, când se urcase cu taică-său în vechiul Buick şi plecaseră să cumpere cele necesare pentru brunch, apoi stătuseră la coadă la Tabachnik s cu bonul în mână, aşteptând să le vină rândul în magazinul aglomerat, plăcut mirositor, ca să se aprovizioneze cu peşte alb, hering, somon afumat, covrigi şi un tub de brânză topită. O amintire limpede, luminoasă – dar atunci fusese ultima oară, în octombrie 1954, iar de atunci trecuse a şasea parte din viaţa lui, iar dacă scădea primii trei ani de viaţă, din care nu mai avea amintiri propriu-zise, atunci devenea aproape un sfert de viaţă, echivalentul a zece ani pentru un bărbat de patruzeci şi trei de ani, pentru că Ferguson avea nouă ani în acel moment al poveştii.

Pe băiat îl chema Noah şi era cu trei luni şi jumătate mai mic decât Ferguson. Spre regretul lui Ferguson, fuseseră ţinuţi departe unul de altul în anii de coabitare păcătoasă, pentru că fosta soţie a unchiului Don, furioasă pe bună dreptate după ce fusese părăsită pentru mătuşa Mildred, refuzase să-şi lase fiul pângărit de vreun contact cu desfrânata şi cu familia ei care se extindea dincolo de Adieri, cuprinzându-i şi pe Fergusoni. Însă când unchiul Don şi mătuşa Mildred au hotărât să se căsătorească, interdicţia a fost ridicată, pentru că totul devenise legal, iar fosta soţie nu mai putea avea astfel de pretenţii de la fostul soţ. Aşa că Ferguson şi Noah Marx s-au cunoscut la nuntă, care a avut loc în decembrie 1954, o reuniune modestă care s-a ţinut în apartamentul bunicilor lui Ferguson, cu cel mult douăzeci de invitaţi, rude din ambele familii şi câţiva prieteni intimi. Ferguson şi Noah au fost singurii copii prezenţi şi s-au înţeles de minune de la bun început, fiind amândoi singuri la părinţi şi tânjind dintotdeauna după un frate sau o soră şi, cum erau de aceeaşi vârstă şi urmau să devină din acel moment verişori primari sau poate verişori prin alianţă, în

orice caz, să fie uniți prin legături de rudenie, acea primă întâlnire de la nuntă s-a transformat într-un fel de nuntă secundară, o alianță ceremonială sau un ritual care consfințea frăția de cruce, amândoi fiind conștienți că aveau să rămână legați unul de celălalt până la sfârşitul vieții.

Se vedeau rar, desigur, din moment ce unul locuia la New York şi celălalt la New Jersey şi, cum Noah era disponibil, în principiu, doar treizeci şi opt de zile pe an, se văzuseră doar de şase sau şapte ori în cele optsprezece luni care trecuseră de la nuntă. Ferguson şi-ar fi dorit mai mult, dar era suficient ca să tragă unele concluzii în legătură cu aptitudinile paterne ale unchiului Don, care nu semănau deloc cu ale tatălui lui, dar nu semănau nici cu ale lui Brownstein sau Solomon. Pe de altă parte, Noah era un caz special, un şmecher sfrijit, cu dinții strâmbi, total diferit de copiii celorlalți bărbați şi pe care trebuia să ştii cum să-l iei. Noah a fost primul cinic pe care l-a cunoscut Ferguson, un farsor subversiv, guraliv, care se dădea mare şi era deştept, deştept foc, pe cât de deştept, pe atât de haios, un gânditor mult mai ager şi mai sofisticat decât era pe atunci Ferguson, deci o companie încântătoare dacă-i erai prieten, condiție pe care Ferguson o îndeplinea deja de bună seamă, dar Noah locuia cu mama lui şi-şi vedea tatăl doar treizeci şi opt de zile pe an, iar când se vedeau, îşi aducea întotdeauna tatăl la capătul răbdării, dar până la urmă era normal să fie pornit împotriva lui taică-său, şi-a zis Ferguson, din moment ce unchiul Don îl abandonase, practic, pe când avea cinci ani şi jumătate. Ferguson ajunsese să țină mult la Noah, dar în acelaşi timp ştia că vărul lui putea fi imposibil, o pacoste belicoasă şi enervantă, aşa că-şi împărțea cumva grațiile între tată şi fiu, fiind solidar cu băiatul părăsit, dar având înțelegere şi față de tatăl greu încercat, şi în scurt timp Ferguson şi-a dat seama că unchiul Don voia să-l ia cu el la reuniunile tată-fiu cu Noah ca să le servească drept tampon, o prezență care să medieze, să-i distragă. Aşa că se duceau toți trei pe stadionul Ebbets ca să vadă meciurile dintre Dodgers şi Phillies, la Muzeul de Istorie Naturală ca să se uite la oasele de dinozaur, la proiecții duble cu filmele fraților Marx la un cinema de lângă Carnegie Hall care dădea reluări,

iar Noah începea mereu programul de după-amiază cu o serie de glume acide, tachinându-şi tatăl pentru că-l târâse până-n Brooklyn doar pentru că aşa trebuiau să se comporte taţii, sigur că da, să-şi îndese băieţii în vagoane de metrou încinse şi să-i ducă la meciuri de baseball, chiar dacă tatălui puţin îi păsa de baseball; sau: Îl vezi pe omul cavernelor din dioramă, tati? La început am crezut că tu eşti; sau: fraţii Marx! Crezi că sunt rude cu noi? Poate c-ar trebui să-i scriu lui Groucho, să-l întreb dacă nu cumva e tatăl meu adevărat. De fapt, lui Noah îi plăcea baseballul chiar dacă era un jucător jalnic, ştia media la lovituri a fiecărui jucător de la Dodgers şi avea mereu la el, în buzunarul de la piept, un autograf (cadou de la tatăl lui) de la Jackie Robinson. De fapt, Noah era captivat de fiecare exponat de la Muzeul de Istorie Naturală şi nu s-ar mai fi dat dus când îi spunea taică-său că e timpul să plece. De fapt, Noah murise de râs la *Supa de raţă* şi *Fraţii Marx, agenţi secreţi* şi ieşise din sală strigând: Asta da familie! Karl Marx! Groucho Marx! Noah Marx! Marx ăştia conduc lumea!

Printre toate aceste furtuni şi ciocniri, scurte momente de respiro şi izbucniri de veselie maniacală, crize de râs urmate de ieşiri agresive, tatăl lui Noah îşi păstra acelaşi calm ciudat, imperturbabil, fără să răspundă vreodată la insultele fiului, refuzând să se lase provocat, înfruntând în tăcere fiecare atac până când vântul îşi schimba din nou direcţia. Un tip de comportament patern care lui Ferguson i se părea misterios, fără precedent, care nu era atât al unui om ce-şi controla nervii, ci al unuia care se lăsa pedepsit pentru fapte pe care nu le săvârşise, care accepta flagelarea ca să facă penitenţă. Erau o pereche tare ciudată – un băiat rănit, care cerea dragoste în gura mare cu fiecare gest ostil faţă de tatăl lui, şi un tată rănit, care emana dragoste prin faptul că nu riposta, că se lăsa bumbăcit. Totuşi, când apele se linişteau, când luptele se domoleau temporar, iar fiul şi tatăl pluteau împreună în aceeaşi barcă, Ferguson observase un lucru ieşit din comun: unchiul Don îi vorbea lui Noah ca unui adult. Fără condescendenţă, fără să-l bată patern pe cap, fără să impună reguli. Când băiatul vorbea, tatăl asculta. Când băiatul punea o întrebare, tatăl îi răspundea ca unui coleg şi, auzindu-le discuţiile, Ferguson îi invidia fără să vrea, pentru

că tatăl lui nu i se adresase niciodată aşa, cu atâta respect, cu atâta curiozitate, cu asemenea încântare în ochi. Aşadar a tras concluzia că, una peste alta, unchiul Don era un tată bun – poate imperfect, poate chiar plin de hibe –, dar cu toate astea un tată bun. Iar vărul Noah era un prieten extraordinar, chiar dacă uneori putea fi cam smintit.

Într-o dimineaţă de luni de la jumătatea lui iunie, la micul dejun, mama lui Ferguson l-a anunţat că până la sfârşitul verii aveau să se mute în casă nouă. Ea şi tatăl lui se pregăteau *să bată palma* săptămâna care urma, iar când Ferguson a întrebat-o ce vrea să spună, ea i-a explicat că a bate palma însemna în jargonul imobiliar a cumpăra o casă, şi imediat ce aveau să dea banii şi să semneze actele, casa cea nouă avea să fie a lor. O perspectivă destul de sumbră în sine, la care ea a adăugat ceva care i s-a părut lui Ferguson nu doar revoltător, ci şi greşit. *Spre norocul nostru,* a continuat maică-sa, *am găsit şi cumpărător pentrufosta casă.* Fosta casă! Despre ce vorbea? Chiar în acel moment luau micul dejun în acea casă, locuiau în acea casă şi, până nu-şi făceau bagajele şi nu se mutau în celălalt capăt al oraşului, ea n-avea niciun drept să vorbească despre casă la trecut.

Ce te-ai bosumflat aşa, Archie? a spus maică-sa. Asta e o veste bună, nu una proastă. Arăţi ca omul care se pregăteşte de război.

Nu-i putea spune că el sperase ca nimeni să nu cumpere casa, ca nimeni să n-o vrea pentru că toată lumea avea să vadă că li se potrivea Fergusonilor mai bine decât altora, iar dacă părinţii lui nu reuşeau să vândă casa, atunci n-aveau să-şi permită casa cea nouă, deci aveau să fie siliţi să rămână pe loc. Nu-i putea spune pentru că maică-sa părea foarte bucuroasă, bucuroasă aşa cum n-o mai văzuse de mult, şi puţine lucruri îi făceau mai multă plăcere decât să-şi vadă mama bucuroasă, şi totuşi, totuşi, i se spulberase şi ultima speranţă şi *totul se întâmplase fără ştirea lui.* Un cumpărător! Cine era acea persoană necunoscută şi de unde venise? Lui nu-i spunea nimeni nimic decât după ce faptul era consumat, se lucra mereu pe la spatele lui, iar el n-avea niciodată niciun cuvânt de spus. Voia să se voteze! Se săturase să fie copil, să se treacă peste capul lui şi să i se dea

ordine. America era, chipurile, o democrație, dar el trăia într-o dictatură şi era sătul, sătul până-n gât.

Când s-a întâmplat asta? a întrebat el.

Chiar ieri, a zis maică-sa. Când tu erai la New York, cu unchiul Don şi Noah. E o poveste extraordinară.

Adică?

Îl mai ții minte pe domnul Schneiderman, fotograful cu care am lucrat eu în tinerețe?

Ferguson a încuviințat din cap. Sigur că-l ținea minte pe domnul Schneiderman, moşul ăla morocănos care venea la cină cam o dată pe an, avea un barbişon alb, sorbea supa cu zgomot şi trăsese o dată un vânt la masă fără ca măcar să-şi dea seama.

Ei, a continuat maică-sa, domnul Schneiderman are doi băieți mari, Daniel şi Gilbert, amândoi cam de vârsta lui taică-tu, iar Daniel şi soția lui au venit ieri la noi la prânz şi ce să vezi?

Nu trebuie să-mi spui.

Extraordinar, nu ți se pare?

Poate.

Ei au doi copii, un băiat de treisprezece ani şi o fată de nouă ani, Amy, care e cea mai frumoasă fetiță pe care am văzut-o vreodată. O scumpete, Archie.

Mă bucur pentru ea.

Bine, bosumflici, dar dacă ea ajunge să stea la ține-n cameră? Ți-ar păsa? Atunci ar fi camera ei, nu a mea, aşa că de ce să-mi pese?

Anul şcolar s-a încheiat, iar în weekendul următor, Ferguson a fost trimis într-o tabără în statul New York. Era prima oară când pleca de acasă, dar s-a dus fără frică sau regrete pentru că venea şi Noah cu el, iar adevărul era că-n acel moment se simțea sătul de propria-i casă, se plictisise de atâtea discuții despre foste case care nu erau foste şi despre fete drăguțe care o să-i fure camera, aşa că opt săptămâni la țară aveau să-i distragă cu siguranță atenția de la astfel de bătăi de cap. Tabăra Paradis se afla în sectorul de nord-est al districtului Columbia, nu departe de granița cu Massachusetts şi de colinele din Berkshire, iar părinții lui hotărâseră să-l trimită acolo pentru că Nancy Solomon avea o

cunoştinţă care avea o cunoştinţă ai cărei copii se duceau de ani de zile în acea tabără şi aveau doar cuvinte de laudă la adresa ei şi, odată Ferguson înscris, maică-sa a vorbit cu sora ei, care a vorbit şi ea cu soţul ei, ca să se înscrie şi Noah. Ferguson şi vărul lui au plecat din Grand Central Station împreună cu un grup numeros de colegi de tabără, aproape două sute de băieţi şi fete cu vârste între şapte şi cincisprezece ani, iar cu câteva minute înainte să urce în tren unchiul Don l-a luat deoparte pe Ferguson şi l-a rugat să aibă grijă de Noah, să nu intre în belele şi să nu-l sâcâie alţi băieţi şi, pentru că unchiul Don îi arăta atâta încredere, ceea ce însemna că vede în Ferguson o oarecare forţă şi loialitate, Ferguson i-a promis unchiului Don că are să facă tot ce-i stă în puteri ca să-l protejeze pe Noah.

Din fericire, Tabăra Paradis nu era un loc dur şi, în scurt timp, Ferguson şi-a dat seama că putea lăsa garda jos. Disciplina era lejeră şi, spre deosebire de taberele de cercetaşi sau de cele religioase, care aveau ca obiectiv*formarea caracterelor tinerilor,* directorii Taberei Paradis îşi fixaseră scopul ceva mai puţin exaltat de a face ca viaţa să fie cât mai plăcută. În primele zile petrecute acolo, pe măsură ce începea să se adapteze la noul mediu, Ferguson a făcut mai multe descoperiri interesante, printre care şi aceea că el era singurul băiat din grup care locuia în suburbie. Toţi ceilalţi veneau din New York şi era înconjurat de o mulţime de băieţi de oraş crescuţi în cartiere ca Flatbush, Midwood, Boro Park, Washington Heights, Forest Hills şi Grand Concourse, băieţi de Brooklyn, băieţi de Manhattan, băieţi de Queens, băieţi de Bronx, fii de profesori, contabili, funcţionari publici, barmani şi comis-voiajori din clasa mijlocie sau din pătura de jos a clasei mijlocii. Până atunci, Ferguson presupusese că taberele particulare se adresau exclusiv copiilor de bancheri şi de avocaţi bogaţi, dar părea să se fi înşelat, după care, pe măsură ce zilele treceau şi afla o mulţime de nume de fete şi băieţi, mai întâi prenume, apoi şi nume de familie, a înţeles că toţi cei din personalul taberei erau evrei, de la cuplul de proprietari (Irving şi Edna Katz) şi supraveghetorul-şef (Jack Feldman) până la supraveghetorul şi asistentul din propriul lui dormitor (Harvey Rabinowitz şi

Bob Greenberg), ca de altfel şi cei două sute douăzeci şi patru de locatari ai taberei de peste vară. Şcoala publică din Maplewood la care mergea el era un amestec pestriț de protestanți, catolici şi evrei, pe când în tabără erau doar evrei, exclusiv evrei, aşa că pentru prima oară în viață, Ferguson s-a pomenit într-o enclavă etnică, un fel de ghetou, doar că un ghetou la aer curat, cu copaci, iarbă şi păsări care săgetau cerul albastru de deasupra lui, însă odată ce s-a obişnuit cu ideea, nici că i-a mai păsat.

Conta în primul rând că-şi petrecea zilele trecând de la o activitate plăcută la alta, nu doar cele pe care le ştia deja, ca baseball, înot sau ping-pong, ci şi tot soiul de noutăți printre care tir cu arcul, volei, jocul cu odgonul, vâslit, săritura în lungime şi cea mai grozavă dintre toate, senzația miraculoasă de a vâsli într-o canoe. Era un băiat voinic şi sportiv care se simțea atras în mod natural de astfel de activități fizice, dar partea bună la Tabăra Paradis era programul la alegere, cei fără înclinații sportive putând opta pentru pictură, ceramică, muzică sau teatru în locul întrecerilor brutale cu bâte şi mingi. Singura activitate obligatorie era înotul, două reprize de câte treizeci de minute pe zi, una înainte de prânz, cealaltă înainte de cină, dar tuturor le plăcea să se răcorească în apă, iar cei mai nepricepuți la înot se puteau bălăci la marginea lacului, unde apa era mică. Aşa că, în timp ce Ferguson bătea mingea într-un capăt al taberei, Noah desena în atelierul de pictură din celălalt capăt, iar în timp ce Ferguson luneca pe apă în canoea lui dragă, Noah era ocupat să repete pentru o piesă. Noah cel pipernicit şi ciudat la înfățişare stătuse agățat de Ferguson în prima săptămână, speriat şi nesigur, aşteptându-se fără îndoială la piedici şi porecle, dar atacul nu se concretizase niciodată şi în scurt timp a început să se adapteze, împrietenindu-se cu alți băieți, făcându-şi colegii de dormitor să se prăpădească de râs cu felul lui de a-l interpreta pe Alfred E. Neuman[8], ba reuşind chiar să se şi bronzeze în timpul ăsta (spre uluirea lui Ferguson).

---

[8] Personaj fictiv, imaginea revistei americane de umor *Mad.*

Sigur că se iscau şi certuri, conflicte şi câte o încăierare din când în când, doar era Tabăra Paradis şi nu paradisul adevărat, dar nimic ieşit din comun, după judecata lui Ferguson, iar singura dată când fusese la un pas să se ia la bătaie cu alt băiat, cauza disputei fusese atât de ridicolă, încât se dezumflase din lipsă de entuziasm. Era 1956, unul dintr-un lung şir de ani în care New York s-a aflat în centrul universului baseballului, cu trei echipe care au dominat sportul timp de un deceniu, Yankees, Dodgers şi Giants, şi încă din primul an de viaţă al lui Ferguson, cel puţin una dintre echipe, de multe ori chiar două, a participat anual la Campionatul Mondial, cu excepţia anului 1948. Nimeni nu era neutru. Toată lumea din New York şi împrejurimi, bărbaţi, femei sau copii, toţi ţineau cu o echipă, în general cu devotament pătimaş, iar suporterii Yankees, Dodgers şi Giants se disprețuiau unii pe alţii, ceea ce ducea la o mulţime de certuri inutile, uneori şi la câte un pumn în faţă, iar o dată, caz care a rămas de pomină, chiar a murit cineva împuşcat într-un bar. Pentru băieţii şi fetele din generaţia lui Ferguson, controversa cea mai îndelungată se purta în jurul răspunsului la întrebarea care echipă avea cel mai bun jucător la centru, pentru că toţi trei erau fantastici, cei mai buni pe poziţia lor din baseball, printre cei mai tari din istoria jocului, aşa că tinerii iroseau ore-n şir în dezbateri despre calităţile lui Duke Snider (Dodgers), Mickey Mantle (Yankees) şi Willie Mays (Giants), iar suporterii fiecărei echipe erau atât de înflăcăraţi, încât cei mai mulţi îşi apărau orbeşte jucătorul propriului club dintr-o loialitate pură şi de neclintit. Ferguson era fan Dodgers pentru că maică-sa crescuse în Brooklyn ca suporter Dodgers şi-i transmisese dragostea faţă de cei cotaţi cu ultima şansă şi faţă de cauzele fără speranţă, asta pentru că în copilăria ei, Dodgers fusese o echipă stângace, adesea jalnică, care ajunsese însă o forţă, campionii mondiali en titre, pe picior de egalitate cu redutabilii Yankees, iar dintre cei opt băieţi cu care împărţise dormitorul în acea vară, trei ţineau cu Yankees, doi cu Giants şi trei cu Dodgers, printre care Ferguson, Noah şi un băiat pe nume Mark Dubinsky. Într-o după-amiază, în timpul celor patruzeci şi cinci de minute de odihnă de după prânz,

când de obicei citeau benzi desenate cu Superman, scriau scrisori şi se uitau în *New York Post* după scorurile la box vechi de două zile, Dubinsky, care avea patul în stânga lui Ferguson (al lui Noah era în dreapta), a deschis iar eternul subiect, povestindu-i lui Ferguson cât de vehement susținuse cauza lui Snider contra lui Mantie într-o discuție pe care o avusese de dimineață cu doi fani Yankees, absolut convins că Ferguson, ca fan Dodgers, avea să-i dea dreptate, ceea ce însă Ferguson n-a făcut, pentru că, deşi Duke era idolul lui, Mantie era un jucător mai bun, ba mai mult, Mays era chiar şi mai bun decât Mantie, poate la mustață, dar în mod clar mai bun şi de ce insista Dubinsky să se îmbete cu apă rece? Răspunsul lui Ferguson fusese atât de neaşteptat, pe un ton atât de calm, demolând atât de metodic convingerea lui Dubinsky că forța credinței bătea rațiunea, încât Dubinsky s-a supărat, s-a înfuriat de-a binelea, iar în clipa următoare s-a şi înființat lângă patul lui Ferguson, țipând cât îl ținea gura, făcându-l pe Ferguson trădător, ateu, comunist, mincinos cu două fețe şi amenințând că poate-i trage una în stomac, să-i dea o lecție. Când Dubinsky şi-a încleştat pumnii, pregătindu-se de atac, Ferguson s-a ridicat şi i-a spus s-o lase mai moale. N-ai decât să crezi ce vrei, Mark, dar am şi eu dreptul la părerea mea. Ba n-ai, i-a răspuns Dubinsky, la fel de montat, dacă eşti cu Dodgers, n-ai. Ferguson n-avea niciun chef să se bată cu Dubinsky, care în mod normal nu era înclinat spre astfel de ieşiri înfierbântate, dar în acea după-amiază părea să caute ceartă, Ferguson îl întărâtase atât de rău, că voia să facă țăndări prietenia lor, iar când Ferguson s-a aşezat pe pat, gândindu-se dacă să negocieze sau dacă avea să fie într-adevăr silit să se ridice şi să se bată, Noah s-a băgat brusc în discuție. Băieți, băieți, a spus el cu o voce gravă, sumbră la modul comic, de tată sfătos, terminați odată cu cearta asta prostească. Ştim cu toții cine e cel mai bun jucător la centru, nu-i aşa? Ferguson şi Dubinsky s-au întors amândoi şi s-au uitat la Noah, care stătea întins pe pat, cu cotul pe pernă şi capul sprijinit în mână. Bine, Harpo, ia s-auzim, a zis Dubinsky, dar vezi să răspunzi cum trebuie. Cum reuşise să le atragă atenția, Noah a tăcut o clipă şi a zâmbit, un zâmbet caraghios, dar de extaz absolut,

care s-a întipărit pentru totdeauna în memoria lui Ferguson, ieşind iar şi iar la suprafaţă pe măsură ce trecea de la copilărie la adolescenţă şi la vârsta adultă, o strălucire de haz pur şi trăsnit care n-a durat mai mult de o clipă, două, dar a revelat adevăratul caracter al lui Noah Marx la nouă ani, după care Noah a rostit cuvintele care au pus capăt confruntării: Eu sunt ăla.

În prima lună, Ferguson n-a realizat deloc cât era de fericit acolo. Era prea absorbit de ceea ce făcea ca să-şi analizeze propriile sentimente, prea captivat de prezent ca să poată vedea înainte sau după el, *trăia clipa,* cum îi spusese Harvey, consilierul şcolar, referindu-se la performanţa sportivă, şi poate că asta era adevărata definiţie a fericirii, să nu ştii că eşti fericit, să trăieşti momentul fără să-ţi pese de nimic altceva, doar că brusc a început să planeze la orizont ziua în care părinţii urmau să vină în vizită, duminica de la mijlocul sejurului de opt săptămâni, iar în zilele dinaintea acelei duminici, Ferguson a descoperit cu uluire că nu era deloc încântat că-şi va revedea părinţii, nici măcar pe maică-sa, de care crezuse că-i va fi teribil de dor, dar nu fusese aşa, avusese doar străfulgerări dureroase, intermitente de dor, şi în niciun caz pe taică-său, care-i ieşise total din minte în ultima lună şi nu mai părea important pentru el. Şi-a dat seama că în tabără era mai bine ca acasă. Viaţa printre prieteni era mai plină şi mai împlinită decât cea cu părinţii, ceea ce însemna că părinţii erau mai puţin importanţi decât presupusese el până atunci, o idee eretică, revoluţionară chiar, la care Ferguson se gândea îndelung în timp ce stătea noaptea în pat, după care a sosit ziua vizitei, iar când a văzut-o pe maică-sa ieşind din maşină şi venind spre el, s-a trezit subit că se luptă cu lacrimile. Ce caraghios. Ce comportament jenant, şi-a zis el, şi totuşi ce altceva să fi făcut decât să se repeadă în braţele ei şi să se lase pupat?

Totuşi, ceva nu era în regulă. Unchiul Don ar fi trebuit să vină şi el în tabără cu părinţii lui Ferguson, dar nu era cu ei, iar când Ferguson a întrebat-o pe maică-sa de ce nu venise, ea l-a privit cu o expresie încordată şi i-a răspuns că o să-i explice mai târziu. Mai târziu a însemnat după o oră, când părinţii l-au luat cu maşina dincolo de graniţa cu

Massachusetts, să ia prânzul la un restaurant Friendly's din Great Barrington. Ca de obicei, de vorbit a vorbit maică-sa, dar de data asta, taică-său părea atent şi implicat, ascultând-o la fel de concentrat ca Ferguson şi, dat fiind ce spunea, ce era silită de împrejurări să spună, Ferguson nu s-a mirat că părea zguduită aşa cum nu-şi amintea s-o mai fi văzut de mult, îi tremura vocea şi ar fi vrut să-şi scutească fiul de părţile mai neplăcute, dar în acelaşi timp nu putea îndulci pastila fără a denatura adevărul, pentru că asta conta acum, adevărul, şi chiar dacă Ferguson avea doar nouă ani, era obligatoriu să afle toată povestea, fără omisiuni.

Asta e, Archie, a spus ea, aprinzându-şi o ţigară Chesterfield fără filtru şi suflând un nor de fum gri-albăstrui peste masa de plastic. Don şi Mildred s-au despărţit. Căsnicia lor s-a destrămat. Aş vrea să-ţi pot explica de ce, dar Mildred nu vrea să-mi spună. E terminată şi plânge întruna de zece zile. Nu ştiu dacă Don s-a îndrăgostit de altcineva sau dacă şandramaua s-a dărâmat singură, dar Don a dispărut din peisaj şi nu sunt şanse să se împace. Am vorbit cu el de vreo câteva ori, dar nici el nu vrea să-mi spună nimic. Doar că între el şi Mildred s-a terminat, că oricum n-ar fi trebuit să se însoare cu ea, că a fost o greşeală de la bun început. Nu, nu se întoarce la mama lui Noah. Are de gând să se mute la Paris. Deja şi-a luat lucrurile din apartamentul din Perry Street şi cică pleacă până la sfârşitul lunii. Şi acum vine partea cu Noah. Don vrea să stea puţin cu el înainte să se care, aşa că fosta lui soţie, mai exact prima lui fostă soţie, fosta soţie Gwendolyn, a venit azi în tabără să-l ia pe Noah şi să-l ducă înapoi la New York. Da, Archie, Noah pleacă. Ştiu că v-aţi apropiat mult, că sunteţi prieteni foarte buni, dar n-am ce să fac. Am sunat-o pe tipă, pe Gwendolyn Marx, şi i-am spus că indiferent ce s-a întâmplat între Don şi Mildred, eu aş vrea ca băieţii noştri să păstreze legătura, că ar fi păcat ca prietenia voastră să aibă de suferit din cauza asta, dar e o persoană tare dură, are inima de gheaţă şi a zis că nici nu se pune problema. Eu am întrebat-o dacă Noah se va întoarce în tabără după ce pleacă tatăl lui la Paris. Exclus, a răspuns ea. Atunci măcar lasă-i pe băieţi să-şi ia rămas-bun duminică, i-am zis eu, la care ea

a zis, fii atent aici, a zis aşa: Ce rost are? Deja fierbeam, în viaţa mea n-am fost atât de furioasă, aşa că am urlat la ea: Cum poţi să întrebi aşa ceva? La care ea a răspuns calmă: Trebuie să-l protejez pe Noah de ieşiri emoţionale; şi aşa are o viaţă destul de grea. Nu ştiu ce să-ţi spun, Archie. Femeia e săritură de pe fix. Iar soră-mea se îndoapă cu calmante şi plânge în pat până nu mai poate. Don a părăsit-o, Noah a fost luat de lângă tine şi drept să-ţi spun, puiule, e o mare harababură, nu-i aşa?

A doua lună în Tabăra Paradis a fost luna patului gol. Salteaua descoperită, cu arcuri metalice, din dreapta locului unde continua să doarmă Ferguson, patul dispărutului Noah, iar Ferguson se întreba în fiecare zi dacă aveau să se mai vadă vreodată. Verişori timp de un an şi jumătate, pentru ca acum să nu mai fie. O mătuşă care se căsătorise cu un unchi, pentru ca acum să nu mai fie căsătorită, iar unchiul să locuiască pe celălalt mal al Oceanului Atlantic, unde nu mai putea fi alături de fiul său. O vreme totul e solid, dar într-o dimineaţă iese soarele şi lumea începe să se topească.

Ferguson a plecat acasă la Maplewood la sfârşit de august, şi-a luat rămas-bun de la camera lui, de la masa de ping-pong din curte, de la uşa cu sită ruptă din bucătărie, iar în următoarea săptămână s-a mutat împreună cu părinţii în casa cea nouă din celălalt capăt al oraşului. Începuse epoca traiului pe picior mai mare.

2.1

De când se ştia, Ferguson se uitase la desenul cu fata de pe sticla de White Rock. Asta era marca de apă minerală pe care o cumpăra maică-sa de la A&P, unde mergea de două ori pe săptămână, şi cum taică-său credea cu tărie în virtuţile apei minerale, sticla de White Rock era nelipsită de la masa de seară. Aşa că Ferguson o examinase pe fată de sute de ori, ţinând sticla lângă el ca să-i vadă trupul pe jumătate gol, desenat în alb-negru pe etichetă, fata atrăgătoare, de o eleganţă senină, cu sânii mici şi goi şi şorţuleţul alb de pe şolduri care se desfăcea, dezgolindu-i de

tot piciorul drept, cu piciorul din plan îndepărtat îndoit sub ea în timp ce se apleca înainte pe mâini şi genunchi şi privea într-un ochi de apă de sus, de pe stânca inscripționată inspirat cu *White Rock,* dar lucrul curios şi total incredibil la ea erau cele două aripi diafane care i se iţeau din spate, ceea ce însemna că nu era o simplă făptură umană, ci vreo zeiță sau altă ființă vrăjită şi, cum avea membre atât de subțiri şi părea să fie atât de micuță, putea totuşi trece drept fată şi nu femeie matură chiar dacă avea sâni, nişte sâni mici, abia înmuguriți, ca la doisprezece sau treisprezece ani, iar cu părul ei strâns cochet care dezvelea pielea goală, strălucitoare de pe gât şi umeri, era exact genul de fată la care un băiat să se gândească serios, şi pe măsură ce băiatul creştea, ajungând la doisprezece, treisprezece ani, fata White Rock se putea transforma uşor într-o atracție de-a dreptul erotică, într-o chemare către o lume a pasiunii carnale şi a dorințelor aprinse şi, de când i se întâmplase asta, Ferguson începuse să se uite la sticlă pe furiş, asigurându-se că nu-l văd părinții.

Mai era şi indianca îngenuncheată de pe cutia de unt Land O'Lakes, o frumusețe de adolescentă cu cozi lungi negre şi două pene colorate înfipte în bentița cu mărgele, dar această potențială rivală a nimfei White Rock avea o problemă, anume că era îmbrăcată din cap până-n picioare, ceea ce-i ştirbea considerabil din farmec, asta fără a pune la socoteală problema suplimentară a coatelor, pe care le ținea țepene de-o parte şi de alta a corpului pentru că ținea în mâini o cutie de unt Land O'Lakes la fel ca cea din fața lui Ferguson, aceeaşi cutie, doar că mai micuță, cu acelaşi desen cu fata indiană care ținea o cutie şi mai mică de unt Land O'Lakes, o idee interesantă pentru Ferguson, deşi derutantă, o regresie infinită de fete indiene din ce în ce mai mici, care țineau cutii de unt din ce în ce mai mici, un efect asemănător cu cel al cutiei cu fulgi de ovăz Quaker, cu quakerul surâzător, cu pălărie neagră, îndepărtându-se şi dispărând undeva la orizont, acolo unde ochiul omenesc nu mai bate, o lume înăuntrul altei lumi dinăuntrul altei lumi dinăuntrul altei lumi, până când lumea se reduce la dimensiunea unui singur atom şi totuşi reuşeşte cumva să se facă şi mai mică.

Interesant cumva, dar nu menit să inspire fantezii, aşa că fecioara indiană cu untul a rămas pe locul al doilea, cu mult în urma prinţesei White Rock. Însă curând după ce a împlinit doisprezece ani, Ferguson a fost făcut părtaş la un secret. Era în cartier, în vizită la prietenul lui, Bobby George, şi pe când cei doi băieţi stăteau în bucătărie şi mâncau sandviciuri cu ton, şi-a făcut apariţia Cari, fratele de paisprezece ani al lui Bobby, un băiat înalt şi rotofei, cu aplecare către matematică şi faţa pătată de coşuri, care uneori îşi persecuta fratele mai mic, iar alteori îi vorbea aproape ca unui egal, dar în acea după-amiază ploioasă de sâmbătă de la jumătatea lui martie, imprevizibilul Cari era într-o dispoziţie mărinimoasă şi, în timp ce băieţii stăteau la masă, ronţăindu-şi sandviciurile şi bându-şi laptele, le-a spus că făcuse o descoperire uluitoare. Fără să le explice care era aceea, Cari a deschis frigiderul şi a scos o cutie de unt Land O'Lakes, a luat dintr-un sertar de lângă chiuvetă o foarfecă şi o rolă de scotch şi a pus cele trei obiecte pe masă. Fiţi atenţi aici, a zis el, iar cei doi băieţi s-au uitat la el cum decupează cutia cu şase faţete şi pune deoparte cele două faţete mai mari, pe care era desenată indianca. A băgat foarfecă într-unul dintre desene, decupând genunchii fetei, care se ţeau de sub fustă, cu tot cu porţiunea de piele de deasupra, apoi a lipit genunchii peste cutia de unt din cealaltă imagine şi, ce să vezi, genunchii deveniseră sâni, doi sâni mari şi goi, cu câte un punct roşu în mijloc care ar fi putut trece oricând drept un sfârc perfect desenat.

Mironosiţa din tribul Lakota se transformase într-o bombă sexy aţâţătoare şi, în timp ce Cari rânjea, iar Bobby chicotea ascuţit, Ferguson privea fără să scoată un sunet. Ce chestie deşteaptă, şi-a zis el. Ţac-ţac din foarfecă, o singură bandă de scotch transparent şi iat-o pe fata cu untul dezbrăcată.

Găseai fotografii cu femei goale în *Naţional Geographic,* o revistă la care părinţii lui Bobby erau abonaţi şi pe care, dintr-un motiv sau altul, n-o aruncau niciodată, iar în primăvara anului 1959, Ferguson şi Bobby se obişnuiseră să se întoarcă uneori de la şcoală şi să se ducă glonţ în garajul soţilor George, unde scotoceau prin teancurile de reviste îngălbenite după poze cu femei cu sânii goi, specimene

antropologice din triburi primitive care trăiau în Africa şi America de Sud, femei cu pielea neagră şi cafenie din ţările calde, care umblau aproape sau de tot dezbrăcate şi nu se ruşinau cu asta, care-şi arătau sânii cu indiferenţa cu care îşi arată o femeie americană mâinile sau urechile. Fotografiile n-aveau nimic erotic şi, cu rarele excepţii ale unor frumuseţi tinere care apăreau o dată la şapte sau zece numere, majoritatea femeilor nu i se păreau atrăgătoare lui Ferguson, dar tot era interesant şi instructiv să se uite la pozele care aveau cel puţin meritul de a ilustra varietatea infinită de siluete feminine, mai ales nenumăratele diferenţe care ţineau de mărimea şi forma sânilor, de la mari la mici trecând prin toate stadiile intermediare, de la sâni zglobii, semeţi, la sâni turtiţi şi căzuţi, de la sâni mândri la sâni învinşi, de la sâni simetrici la sâni care nu păreau pereche, de la sâni care râdeau la sâni care plângeau, de la ugerele subţiate ale bătrânelor la imensităţile umflate ale mamelor care alăptau. Bobby chicotea deseori în timpul explorărilor prin paginile *Naţional Geographic,* râdea ca să-şi mascheze jena provocată de dorinţa de a se uita la ceea ce pentru el erau *poze porcoase,* în timp ce Ferguson nu considera că erau poze porcoase şi nu se simţea niciodată jenat pentru că voia să se uite la ele. Sânii erau importanţi pentru că erau trăsătura cea mai remarcabilă şi mai vizibilă care le deosebea pe femei de bărbaţi, iar femeile începuseră să-l preocupe foarte mult pe Ferguson pentru că, deşi era un băiat prepuber de doar doisprezece ani, era destul de tulburat pe dinăuntru ca să-şi dea seama că zilele copilăriei erau numărate.

Situaţia se schimbase. Spargerea depozitului în noiembrie 1955, urmată de accidentul de maşină din februarie 1956, îi eliminase din cercul familial pe amândoi unchii lui Ferguson. Unchiul Arnold, căzut în dizgraţie, trăia acum departe, în California, răposatul unchi Lew părăsise această lume pentru totdeauna, iar Universul Căminului 3 Fraţi nu mai exista. Aproape un an întreg, taică-său se zbătuse să ţină pe picioare afacerea, dar poliţia nu reuşise să recupereze electrocasnicele furate şi, cum el refuzase să-şi reclame fratele şi nu mai putea avea pretenţia să fie despăgubit de asigurări, pierderea suferită prin acest act de clemenţă era

prea mare ca să-şi mai revină. Ca să nu se afunde şi mai rău în datorii, plătise împrumutul bancar urgent cu ajutorul bunicului lui Ferguson şi vânduse tot, scăpând de povara clădirii, a depozitului şi a stocului rămas, fugind de fantomele fraților lui şi de afacerea compromisă care fusese viața lui mai bine de douăzeci de ani. Clădirea era tot acolo, desigur, în acelaşi loc de pe Springfield Avenue, dar acum se numea Mobilier Ieftin Newman s.

Tatăl lui Ferguson îşi plătise datoria față de socrul său cu banii rămaşi de pe urma vânzării, apoi deschisese un nou magazin, mult mai mic, în Montclair: Stanleys Radio & TV. Pentru Ferguson, era un aranjament mult mai convenabil decât cel vechi, pentru că noua afacere a lui taică-său se afla întâmplător în acelaşi cartier ca şi Roseland Foto, aşa că putea să-şi viziteze oricare dintre părinți când poftea. Într-adevăr, Stanleys Radio & TV stătea prost cu spațiul, dar avea o atmosferă plăcută, intimă, şi lui Ferguson îi plăcea să meargă acolo în vizită la taică-său după şcoală, să se aşeze lângă el la masa de lucru din camera din spate în timp ce taică-său repara televizoare, radiouri şi multe altele, dezmembrând şi apoi reasamblând prăjitoare de pâine, ventilatoare, aparate de aer condiționat, lămpi, pick-up-uri, mixere, storcătoare electrice şi aspiratoare stricate, căci tatăl lui Ferguson îşi căpătase rapid renumele de repară-tot şi, în timp ce tânărul vânzător Mike Antonelli stătea în magazin şi le vindea radiouri şi televizoare locuitorilor din Montclair, Stanley Ferguson îşi petrecea majoritatea timpului în spate, meşterind în linişte, disecând cu răbdare aparate defecte ca să le facă să meargă din nou. Ferguson înțelegea că trădarea lui Arnold strivise ceva din ființa tatălui său, că ipostaza redusă a fostei sale afaceri reprezenta pentru el o înfrângere personală şi totuşi, în acelaşi timp, ceva din el se schimbase în bine, iar principalii beneficiari ai acelei schimbări erau soția şi fiul lui. Părinții lui Ferguson se certau mult mai puțin decât înainte. Tensiunea din casă se mai risipise, ba chiar părea deseori să fi dispărut de tot, Ferguson se simțea mai bine ştiind că mama şi tatăl lui luau prânzul împreună în fiecare zi, doar ei doi la masa lor din colț de la Al s Diner, iar maică-sa îi tot repeta, într-o mulțime de feluri şi totuşi mereu

în acelaşi fel, acelaşi mesaj esenţial: *Tatăl tău e un om bun, Archie, cel mai bun om de oriunde ai căuta.* Un om bun, care rămăsese totuşi în mare măsură un om tăcut, dar acum că renunţase la vechiul lui vis de a deveni următorul Rockefeller, Ferguson se simţea mai în largul lui în compania lui. Acum puteau vorbi puţin, iar Ferguson era destul de sigur că taică-său îl asculta. Dar chiar şi atunci când nu vorbeau, lui Ferguson îi făcea plăcere să stea lângă taică-său la masa de lucru după şcoală, să-şi facă temele la un capăt de masă în timp ce taică-său îşi vedea de treabă la celălalt capăt, dezmembrând liniştit încă un aparat stricat şi asamblându-l la loc.

Banii nu mai erau aşa de mulţi ca pe vremea Universului Căminului 3 Fraţi. Părinţii lui Ferguson nu mai aveau două maşini, ci doar una – Pontiacul din 1954 al maică-sii, albastru-azuriu – şi o dubă roşie Chevrolet pentru livrări, cu numele afacerii lui taică-său imprimat pe ambele uşi laterale. Pe vremuri, părinţii lui mai făceau câte o escapadă de weekend, în general la Catskills, unde petreceau două, trei zile jucând tenis şi dansând la Grossinger s sau Concord, dar din 1957, de când se deschisese Stanleys TV & Radio, renunţaseră la ele. În 1958, când Ferguson a avut nevoie de o mănuşă de baseball nouă, taică-său l-a dus cu maşina tocmai până la magazinul lui Sam Brownstein din Newark, ca să ia una *la preţ de fabrică* în loc să-i dea bani să-şi ia aceeaşi mănuşă de la Gallagher s, magazinul de articole sportive din Montclair. Era o diferenţă de doisprezece dolari şi jumătate, douăzeci în cap în loc de treizeci-şi-doi-cincizeci, o diferenţă nu prea mare dacă stai şi te gândeşti, şi totuşi o economie crucială, ceea ce a fost suficient pentru ca Ferguson să înţeleagă că viaţa se schimbase şi că de atunci încolo va trebui să se gândească de două ori înainte să le ceară părinţilor mai mult decât strictul necesar. La scurt timp după aceea, Cassie Burton a încetat să mai lucreze la ei, iar în dimineaţa când Cassie a fost anunţată că familia nu-şi mai permitea s-o păstreze, a plâns împreună cu maică-sa aşa cum plânseseră maică-sa şi mătuşa Mildred, îmbrăţişate, în acea zi din 1952 când fuseseră la aeroport. Fripturile de altădată au fost înlocuite de hamburgeri.

Familia o ducea nițel mai prost, dar ce om cu scaun la cap s-ar fi frământat din cauză că strângea puțin cureaua? O carte împrumutată de la biblioteca publică era aceeaşi cu cea cumpărată din librărie, tenisul era tot tenis indiferent dacă-l jucai pe terenurile municipale sau într-un club particular, iar friptura şi hamburgerii proveneau de la aceeaşi vacă şi, chiar dacă friptura reprezenta, chipurile, culmea luxului, adevărul era că lui Ferguson îi plăcuseră întotdeauna hamburgerii, mai ales dacă punea şi ketchup pe ei – acelaşi ketchup pe care-l întindea pe vremuri şi pe muşchiul de vită dolofan, gătit în sânge-spre-mediu, după care se dădea în vânt tatăl lui.

Duminica rămânea cea mai bună zi a săptămânii, mai ales atunci când nu includea vizite la alții sau de la alții, o zi pe care Ferguson o putea petrece doar cu părinții lui, iar acum că era mai mare, mai puternic şi se transformase într-un puşti de doisprezece ani sprinten şi înnebunit după sport, se bucura din plin de meciurile de tenis matinale cu părinții lui, meciurile unu la unu cu taică-său, meciurile doi-la-unu între echipa mamă-fiu şi soț/tată, meciurile la dublu în care el şi tatăl lui jucau cu Sam Brownstein şi fiul lui mai mic, iar după tenis mâncau de prânz la Als Diner, cu tot cu nelipsitul milkshake, după prânz venea cinematograful, iar după cinematograf, mâncare chinezească la Green Dragon din Glen Ridge, pui fript la Little House din Millburn, sandviciuri calde cu curcan la Pal s Cabin din West Orange sau friptură de vită înăbuşită şi clătite cu brânză la Claremont Diner din Montclair, restaurantele aglomerate, ieftine, ale suburbiilor din New Jersey, zgomotoase şi poate lipsite de rafinament, dar mâncarea era bună, era duminică seara, erau toți trei împreună şi, chiar dacă Ferguson începea deja să se îndepărteze de părinți, acea zi a săptămânii contribuia la menținerea iluziei că zeii puteau fi mărinimoşi atunci când aveau chef.

Mătuşa Mildred şi unchiul Harry nu-l făcuseră pe verişorul Adler după care tânjise Ferguson când era mic. Nu ştia de ce, dacă din motive de sterilitate sau infertilitate sau dintr-un refuz conştient de a contribui la înmulțirea populației lumii, dar în ciuda dezamăgirii lui Ferguson, lipsa desăvârşită de

verişori de pe coasta de vest s-a dovedit a fi până la urmă în avantajul lui. Chiar dacă mătuşa Mildred nu era prea apropiată de sora ei, neavând copii şi nici alţi nepoţi sau nepoate prin preajmă, tot instinctul ei matern, atâta cât era, se revărsa asupra dragului şi scumpului ei Archie. După ce se mutase în California pe când Ferguson avea cinci ani, venise de câteva ori la New York cu unchiul Harry în vizite lungi de vară, dar chiar şi în restul anului, când stătea la Berkeley, ţinea legătura cu nepotul ei prin scrisori şi uneori telefoane. Ferguson înţelegea că mătuşa lui avea ceva glacial, că putea fi aspră, vehementă şi chiar nepoliticoasă cu alţii, dar cu el, dragul şi scumpul ei Archie, era alt om, plină de laude, binevoitoare şi dornică să ştie ce făcea, ce gândea şi ce citea băiatul ei. Încă de când era mic, mătuşa îl obişnuise cu cadouri, o mulţime de cadouri care însemnau cel mai adesea cărţi sau discuri, iar acum, că mai crescuse şi i se dezvoltaseră capacităţile mentale, crescuse şi numărul cărţilor şi discurilor pe care i le trimitea ea din California. Poate că n-avea încredere că maică-sa şi taică-său îi puteau oferi o îndrumare intelectuală adecvată, poate că avea impresia că părinţii lui sunt nişte burghezi needucaţi, nişte neică nimeni, poate considera că era datoria ei să-l salveze pe Ferguson din tărâmul pustiu al ignoranţei în care se afla, cu convingerea că era singura, absolut singura care-l putea ajuta să urce pe piscurile avântate ale iluminării. Era foarte posibil ca ea să fie *o snoaba intelectuala* (cum îl auzise la un moment pe taică-său numind-o de faţă cu maică-sa), dar nimeni nu putea nega că, snoabă sau nu, era o intelectuală adevărată, o persoană de o vastă erudiţie care-şi câştiga traiul ca profesoară universitară, iar scrierile la care-şi expunea nepotul erau adevărată mană cerească pentru el.

Nici un alt băiat din cercul lui de cunoştinţe nu citise ce citise el şi, cum mătuşa Mildred alegea cu grijă pentru el, aşa cum alesese şi pentru maică-sa în urmă cu treisprezece ani, când stătuse închisă în casă, Ferguson citea cărţile trimise de ea cu o aviditate care semăna cu foamea fizică, pentru că mătuşa lui înţelegea ce cărţi ar putea satisface nevoile unui băiat care se dezvolta rapid, în trecerea de la şase la opt ani, de la opt la zece ani şi de la zece la doisprezece ani – apoi şi

mai departe, până la sfârşitul liceului. La început basme, Fraţii Grimm şi cărţile multicolore editate de scoţianul Lang, apoi minunatele romane fantastice ale lui Lewis Carroll, George MacDonald şi E. Nesbit, urmate de miturile greceşti şi romane, repovestite de Bulfinch, o versiune pentru copii a *Odiseei, Pânza Charlottei,* un extras din *O mie şi una de nopţi* apărut sub titlul *Cele şapte călătorii ale lui Sinbad Marinarul,* iar după câteva luni, o selecţie de şase sute de pagini chiar din *O mie şi una de nopţi,* anul următor, *Un caz foarte straniu: doctorul Jekyll şi domnul Hyde,* poveşti de groază şi mister de Poe, *Prinţ şi cerşetor, Răpit de piraţi, Poveste de Crăciun, Tom Sawyer şi un studiu în roşu,* iar Ferguson a fost atât de entuziasmat de cartea lui Conan Doyle, încât la împlinirea vârstei de unsprezece ani a primit de la mătuşa Mildred o ediţie completă extraordinar de groasă şi de bogat ilustrată a *Aventurilor lui Sherlock Holmes.* Acestea fiind doar o parte dintre cărţi, dar mai erau şi discurile, la fel de importante pentru Ferguson ca şi cărţile, mai ales de vreo doi sau trei ani, după vârsta de nouă, zece ani, începuse să primească discuri regulat, la trei sau patru luni. Jazz, muzică clasică, folk, rhythm and blues, ba chiar şi rock and roll. Şi aici, ca şi la cărţi, abordarea mătuşii Mildred era una strict pedagogică, aşa că-l îndruma pe Ferguson pas cu pas, ştiind că Louis Armstrong trebuia descoperit înainte de Charlie Parker, care trebuia descoperit înainte de Miles Davis, că Ceaikovski, Ravel şi Gershwin trebuiau să-i preceadă pe Beethoven, Mozart şi Bach, că mai întâi trebuia să asculţi The Weavers şi apoi pe Lead Belly, că Ella Fitzgerald cu melodii de Cole Porter era un pas necesar înainte să treci la Billie Holiday cântând *Strange Fruit.* Spre marele lui regret, Ferguson şi-a dat seama că n-avea nici urmă de talent ca să devină el însuşi muzician. Încercase să înveţe pian la şapte ani şi se lăsase păgubaş, înciudat, după un an; încercase să cânte la cornet la nouă ani, dar se lăsase păgubaş; încercase să cânte la tobe la zece ani, dar se lăsase păgubaş. Dintr-un motiv sau altul, îi era greu să descifreze partitura, nu putea asimila pe deplin simbolurile de pe pagină, cercurile pline şi cele goale de pe linii sau dintre ele, bemolii şi diezii, tonalitatea, cheia sol şi cheia fa, notaţiile

refuzau să-i intre-n cap, cum îi intraseră pe vremuri literele şi cifrele, ca să le recunoască automat, aşa că era nevoit să se gândească la fiecare notă înainte să cânte, ceea ce-i îngreuna înaintarea printre barele şi măsurile unei bucăţi muzicale, zădărnicindu-i, practic, încercările de a cânta orice. Fusese o înfrângere tristă. Mintea lui, de obicei ageră şi eficientă, era neajutorată în fata descifrării acelor semne recalcitrante şi, decât să se izbească în continuare cu capul de zid, renunţase la luptă. O înfrângere tristă pentru că iubea atât de mult muzica şi o auzea atât de bine când era cântată de alţii, având o ureche sensibilă, capabilă să perceapă subtilităţile de compoziţie şi interpretare, doar că era complet afon el însuşi, total pe lângă subiect, ceea ce însemna că se resemnase cu poziţia de ascultător, un ascultător pasionat şi devotat, iar mătuşa Mildred era suficient de abilă ca să-i hrănească pasiunea care putea fi considerată, fără doar şi poate, unul dintre motivele principale pentru care viaţa merita trăită.

În acea vară, într-una dintre vizitele pe care ea şi unchiul Harry le făceau acasă, în Est, mătuşa Mildred l-a ajutat pe Ferguson să-şi clarifice altă chestiune foarte importantă pentru el, una care nu avea legătură cu cărţile sau cu muzica, dar care în mintea lui conta cel puţin la fel de mult. Ea venise la Montclair să stea câteva zile cu dragul şi scumpul ei şi cu părinţii lui, iar în prima după-amiază, când s-au aşezat împreună să mănânce de prânz (mama şi tatăl lui erau la serviciu, aşa că Ferguson şi mătuşa sa erau singuri acasă), el i-a arătat sticla de apă minerală White Rock de pe masă şi a întrebat-o de ce-i ieşeau fetei nişte aripi din spinare. Nu înţelegea, a spus el. Nu erau nici aripi de înger, nici de pasăre, genul de aripi pe care te-ai aştepta să le vezi la o făptură mitologică, ci aripi fragile de insectă, de libelulă sau de fluture, ceea ce îl nedumerea profund.

Nu ştii cine e fata, Archie? l-a întrebat mătuşa.

Nu, a răspuns el. Normal că nu. Dacă ştiam, te mai întrebam?

Am crezut că ai citit cartea aia de Bulfinch pe care ţi-am dat-o acum câţiva ani.

Am citit-o.

Toată?

Cred că da. Oi fi sărit vreun capitol, două. Nu mai țin minte.

Nu-i nimic. O cauți mai târziu. *(Luând sticla de pe masaşi bătând cu degetul în desenul cu fata.)* Nu e un desen prea reuşit, dar ar trebui să fie Psyche. Acum ți-ai adus aminte de ea?

Cupidon şi Psyche. Da, capitolul ăla l-am citit, dar acolo nu zicea că Psyche ar fi avut aripi. Cupidon are aripi, aripi şi o tolbă cu săgeți, dar Cupidon e un zeu şi Psyche e o simplă muritoare. O fată frumoasă, dar totuşi o ființă umană, o persoană ca noi. Nu, stai aşa. Mi-am adus aminte. După ce-l ia de bărbat pe Cupidon, devine şi ea nemuritoare. Nu-i aşa? Dar tot nu înțeleg de ce are aripile ălea.

Cuvântul *psyche* are două sensuri în greacă, a răspuns mătuşa lui. Foarte diferite, dar interesante. *Fluture* şi *suflet.* Dar dacă stai şi te gândeşti pe îndelete, *fluture* şi *suflet* nu sunt chiar atât de diferite, nu-i aşa? Fluturele e la început omidă, un vierme nevolnic care-şi duce traiul pe pământ, dar într-o bună zi, omida îşi face un cocon, care se deschide după o vreme şi din el iese fluturele, cea mai frumoasă făptură din lume. Asta se întâmplă şi cu sufletele, Archie. Se zbat în hăuri de beznă şi ignoranță, trec prin încercări şi necazuri şi încetul cu încetul, suferințele le purifică, greutățile pe care le înfruntă le întăresc, iar într-o zi, dacă sufletul nostru merită, se va elibera de cocon şi se va înălța în văzduh ca un fluture splendid.

Aşadar, n-avea deloc talent muzical, nici la desen sau pictură, iar la cântat cu vocea, dans şi actorie era chiar jalnic de nepriceput, însă avea o înclinație spre jocuri, jocuri fizice, toate felurile de sporturi, în funcție de sezon, baseball pe vreme caldă, fotbal pe vreme răcoroasă, baschet pe vreme rece, iar la doisprezece ani ajunsese deja să practice toate aceste sporturi şi juca fără întrerupere tot anul. Încă din acea după-amiază de sfârşit de septembrie a anului 1954, când Mays şi Rhodes îi învinseseră pe Indians sub ochii lui şi ai lui Cassie, baseballul devenise principala lui obsesie, iar anul următor, când se apucase să joace serios, se dovedise a fi foarte bun, de acelaşi nivel cu cei mai buni jucători din

jurul lui, o forță pe teren, cu o lovitură puternică, având o intuiție înnăscută pentru nuanțele tuturor situațiilor care puteau să apară într-un meci, iar când o persoană descoperă că se pricepe la ceva, are tendința să persevereze, să facă acel lucru cât se poate de des. Nenumărate dimineți de weekend, nenumărate după-amiezi în zilele de lucru, nenumărate seri oricând în timpul săptămânii în care juca meciuri spontane cu prietenii în parcuri publice, ca să nu mai vorbim despre numeroasele variante locale ale jocului, cum ar fi *stickball, wiffleball, stoopball, punch ball, wall ball, kickball* şi *roofball,* pentru ca la nouă ani să intre în Liga Mică, o ocazie de a face parte dintr-o echipă organizată şi de a purta un echipament cu un număr pe spate, numărul 9, şi numărul 9 avea să rămână mereu pentru acea echipă şi pentru cele care au urmat, 9 pentru cei nouă jucători şi nouă reprize, 9 ca o esență numerică pură a jocului în sine, iar pe cap purta şapca albastru-închis cu un *G* alb brodat pe calotă, de la magazinul de articole sportive Gallaghers, sponsorul echipei, echipă care avea un antrenor voluntar cu normă întreagă, domnul Baldassari, care-i învăța pe jucători tehnici de bază la antrenamentele săptămânale, bătea din palme şi striga la ei porcăindu-i, dându-le ordine şi încurajându-i în timpul meciurilor bisăptămânale, unul sâmbătă dimineața sau după-amiaza şi celălalt în serile de marți sau joi, iar Ferguson îşi ocupa poziția pe teren, beţigaşul plăpând transformându-se într-un băiat voinic în cei patru ani petrecuți în echipă, jucător la baza a doua şi numărul opt la bătaie la nouă ani, apărător şi numărul doi la bătaie la zece ani, apărător şi jucător principal la bătaie la unsprezece şi doisprezece ani, la care se adăuga plăcerea de a juca în fața unui public, între cincizeci şi o sută de oameni în medie, părinții şi frații jucătorilor, tot felul de prieteni, verişori, bunici şi gură-cască, urale şi huiduieli, strigăte, aplauze şi tropăit în tribune începând cu prima aruncare şi până la ultima minge jucată, iar în acei patru ani maică-sa a fost aproape nelipsită de la meciuri, o căuta din priviri în timp ce-şi făcea încălzirea cu colegii şi dintr-odată o vedea acolo, făcându-i cu mâna de la locul ei din tribune, iar când îi venea lui rândul la serviciu, auzea întotdeauna vocea ei

acoperindu-le pe toate celelalte, *Hai, Archie, aşa, uşurel, Archie, praf să-i faci, Archie,* şi apoi, după ce s-a terminat cu Universul Căminului 3 Fraţi şi a apărut Stanleys Radio & TV, a început şi taică-său să vină la meciuri şi, chiar dacă el nu striga la fel ca mama lui Ferguson sau nu striga îndeajuns de tare ca să acopere rumoarea, el ştia cel mai bine care era media loviturilor reuşite ale lui Ferguson, care creştea constant de la un an la altul, ajungând la un neverosimil 0,532 în ultimul sezon, al cărui meci final se jucase cu două săptămâni înainte ca Ferguson şi mătuşa Mildred să aibă discuţia despre Pysche, dar între timp el ajunsese cel mai bun jucător din echipă, printre primii doi, trei din ligă, şi era genul de medie la care te-ai fi aşteptat de la un jucător de top de doisprezece ani.

În anii ’50, copiii de vârste mai mici nu jucau baschet pentru că erau consideraţi prea pipernicіţi şi prea slabi ca să arunce la panouri înalte de trei metri, aşa că iniţierea lui Ferguson în ştiinţa coşurilor a început abia în anul în care a împlinit doisprezece ani, în schimb juca fotbal în mod regulat de la şase ani, fotbal american cu cască şi protecţie pentru umeri, în general ca mijlocaş, el fiind un alergător hotărât, însă nu excepţional de rapid, dar odată ce i-au crescut mâinile îndeajuns cât să poată apuca bine mingea, după ce Ferguson şi prietenii lui au descoperit talentul lui nebun la pase şi că spiralele care ieşeau din mâna lui dreaptă erau mai iuţi, mai precise şi băteau mult mai departe decât ale tuturor celorlalţi, ajungând la patruzeci şi cinci, cincizeci de metri pe când avea paisprezece ani, poziţia i s-a schimbat, şi chiar dacă Ferguson nu avea pentru acest sport aceeaşi pasiune arzătoare şi profundă ca pentru baseball, îi făcea o plăcere nebună să joace în ofensivă, pentru că existau puţine senzaţii mai satisfăcătoare decât să dai o pasă lungă spre un coechipier care alerga cu toată viteza spre zona de marcaj, la aproape treizeci de metri de linia de bătaie, impresia stranie de legătură invizibilă prin aer semănând cu reuşita unui coş marcat de la şase metri, dar satisfacţia parcă era cumva şi mai mare, fiind o legătură cu altă persoană şi nu cu un obiect neînsufleţit făcut din oţel şi fibre textile, aşa că suporta aspectele mai puţin agreabile ale sportului

(deposedările dure, blocajele criminale, ciocnirile strivitoare) doar ca să retrăiască emoția mereu vie de a pasa mingea către coechipieri. Apoi, în noiembrie 1961, pe când avea paisprezece ani şi jumătate şi era în clasa a noua, a fost placat de un apărător de o sută de kilograme pe nume Dennis Murphy şi a sfârşit la spital, cu fractură la brațul stâng. El ar fi vrut să dea probe pentru echipa liceului în toamnă, dar la fotbal problema era că nu puteai juca fără permisiunea părinților, iar când s-a întors acasă după prima zi la liceu şi s-a dus cu cererea la maică-sa, ea a refuzat să semneze. S-a rugat de ea, a protestat, a insultat-o pentru că se purta ca o mamă isterică, excesiv de protectoare, dar Rose nu s-a clintit şi aşa a luat sfârşit cariera de jucător de fotbal a lui Ferguson.

Ştiu că mă consideri o idioată, i-a spus maică-sa, dar într-o zi o să-mi mulțumeşti pentru asta, Archie. Eşti un băiat puternic, dar niciodată n-o să fii suficient de mare şi de puternic ca să devii o gorilă, că fix aia trebuie să fii ca să joci fotbal – o gorilă cu muşchi, un tâmpit care altă plăcere n-are decât să-i facă pe alții chiseliță, un animal cu chip de om. Tare ne-am necăjit, taică-tău şi cu mine, când ți-ai rupt mâna anul trecut, dar înțeleg acum că de fapt a fost un noroc, un avertisment, şi n-am de gând să-mi las fiul să-şi distrugă corpul la liceu, pentru ca tot restul vieții să umble beteag de genunchi. Ține-te de baseball, Archie. E un sport frumos şi-l joci bine, e o încântare să te privească omul, de ce să rişti să te accidentezi într-un meci de fotbal fără niciun dumnezeu şi să rămâi fără baseball? Dacă ții să dai în continuare pase din alea cum ştii tu, atunci joacă fotbal simplificat. Adică uită-te şi tu la familia Kennedy. Ei aşa fac, nu? Tot familionul e la Cape Cod, zburdă pe gazon, îşi dau pase în stânga şi-n dreapta şi nu mai pot de râs. Mie chiar mi se pare că se distrează de minune.

Clanul Kennedy. Chiar dacă devenise un băiat de cincisprezece ani independent, care gândea cu capul lui şi avea accese rebele, Ferguson se mira cât de bine îl înțelegea încă maică-sa, cât de prompt vedea în inima lui când era nevoie, inima lui mereu supusă greşelii şi contradicțiilor, pentru că, deşi n-ar fi recunoscut nici față de ea, nici față de

nimeni altcineva, îşi dădea seama că ea avusese dreptate în privința fotbalului, că temperamentul lui nu se potrivea cu protocoalele înfruntărilor sângeroase şi că era în interesul lui să se concentreze pe baseballul lui drag, dar apoi ea mai învârtise puțin de manivelă şi adusese vorba despre familia Kennedy, ştiind că era un subiect cu adevărat important pentru el, mult mai important decât chestiunea efemeră de a juca sau nu fotbal şi, prin deturnarea conversației dinspre sporturi şcolare înspre preşedintele american, conversația se transformase în cu totul altceva şi brusc n-a mai rămas nimic de spus.

Ferguson îl urmărea pe Kennedy de peste doi ani şi jumătate, de pe 3 ianuarie 1960, când anunțase că va candida pentru nominalizarea din partea Democraților, cu fix două luni înainte ca Ferguson să împlinească treisprezece ani şi cu trei zile după începutul noului deceniu pe care Ferguson îl aşteptase cu nerăbdare, din cine ştie ce motive, ca pe un semn al unei fabuloase primeniri, după ce trăise de când se ştia în anii '50, cu un preşedinte bătrân, fostul general jucător de golf pe care-l păştea oricând infarctul, iar Kennedy i se părea ceva nou şi cu totul remarcabil, un tânăr energic, hotărât să schimbe lumea, lumea nedreaptă a oprimării rasiale, lumea stupidă a Războiului Rece, lumea periculoasă a cursei înarmării nucleare, lumea complezentă a materialismului american fără minte şi, cum nu exista alt candidat care să abordeze aceste probleme într-un mod care să-l mulțumească, Ferguson l-a decretat pe Kennedy omul viitorului. Era încă prea tânăr cât să înțeleagă că politica rămâne întotdeauna tot politică, dar era totuşi suficient de mare cât să înțeleagă că ceva trebuia să se întâmple, pentru că acele prime zile din 1960 erau pline de ştiri despre pichetarea cantinei de către cei patru studenți negri din Carolina de Nord în semn de protest față de segregare, despre conferința pentru dezarmare de la Geneva, despre doborârea avionului-spion american U-2 pe teritoriul sovietic şi arestarea pilotului Gary Powers, ceea ce-l făcuse pe Hruşciov să părăsească summitul de la Paris şi pusese capăt tratativelor pentru dezarmare de la Geneva fără vreun progres în încercarea de a opri proliferarea armelor nucleare,

după care ostilitatea dintre Castro şi Statele Unite se adâncise, importurile de trabucuri cubaneze fuseseră sistate în proporţie de nouăzeci şi cinci la sută, iar după şapte zile, în seara de 13 iulie, Kennedy câştigase nominalizarea din primul tur la convenţia Democraţilor din Los Angeles. A fost prima dintr-un şir de trei veri consecutive în care Archie a rămas acasă, în New Jersey, să joace baseball cu Montclair Mudhens în Legiunea Americană, patru meciuri ca jucător principal la bătaie şi jucător la a doua bază în primul an, pentru că era cel mai tânăr din echipă şi trebuia să înceapă iar de jos, singurul băiat de treisprezece ani dintr-o echipă de băieţi de paisprezece şi cincisprezece ani şi în acele luni fierbinţi de iulie şi august, Ferguson a citit ziare şi cărţi ca *Ferma animalelor, 1984* şi *Candid,* a ascultat captivat, pentru prima oară, Simfoniile a Treia, a Cincea şi a Şaptea de Beethoven, a rămas fidel revistei *Mad,* nelăsând să-i scape vreun număr şi a ascultat şi răsascultat albumul *Porgy and Bess* al lui Miles Davis, continuând în acelaşi timp să facă vizite spontane la studioul maică-sii şi la magazinul lui taică-său, iar după ce-i saluta în treacăt, se ducea până la sediul Partidului Democrat, aflat la un cvartal şi jumătate, ca să-i ajute pe voluntarii adulţi să lipească timbre şi plicuri, primind în schimb nenumărate insigne de campanie, abţibilduri auto şi postere, pe care şi le-a lipit cu scotch pe toţi cei patru pereţi ai camerei până n-a mai rămas niciun loc liber, aşa că până la sfârşitul verii şi-a transformat camera într-un altar închinat lui Kennedy.

După câţiva ani, când avea să devină suficient de matur ca să vadă mai clar lucrurile, avea să-şi amintească jenat de acea perioadă de idolatrizare juvenilă, dar aşa se prezenta situaţia pentru el în 1960 şi cum ar fi putut vedea mai clar când trăia pe pământ doar de treisprezece ani? Aşa că Ferguson a ţinut cu Kennedy în acelaşi fel în care ţinuse pe vremuri cu Giants la Campionatul Mondial, o campanie politică nefiind cu nimic diferită de un eveniment sportiv, a dedus el, poate cu vorbe în loc de lovituri, dar la fel de brutală ca cel mai sângeros meci de box, iar când venea vorba despre funcţia de preşedinte, lupta se dădea la o scară atât de imensă şi de spectaculoasă, încât devenea cel mai

tare show din America. Kennedy cel fermecător contra lui Nixon cel posac, Regele Arthur contra Tristei Figuri, şarm contra resentiment, speranță contra acreală, zi contra noapte. De patru ori s-au înfruntat la televizor cei doi bărbați, de patru ori Ferguson şi ai lui au urmărit dezbaterile în micul living şi de patru ori au fost convinşi că Nixon pierduse în fața lui Kennedy, chiar dacă lumea zicea că Nixon îl întrecuse la emisiunile radio, dar televiziunea era acum numărul unu, televiziunea era peste tot şi avea să ajungă în curând totul, exact cum prezisese tatăl lui Ferguson în timpul războiului, iar primul preşedinte din era televiziunii câştigase în mod evident bătălia pe ecranele de acasă.

Urmase victoria de pe 8 noiembrie, victoria la mustață cu doar o sută de mii de voturi populare, una dintre cele mai mici diferențe din istorie, şi victoria ceva mai substanțială din colegiul electoral cu optzeci şi patru de voturi, iar a doua zi dimineață, când Ferguson s-a dus la şcoală şi s-a bucurat împreună cu prietenii lui pro-Kennedy, încă nu se aflaseră toate rezultatele şi deja umbla vorba că nu se ştia nimic de Illinois, apăruseră zvonuri că primarul Daley din Chicago furase aparate de vot din districtele republicane şi le aruncase în lacul Michigan, iar când acuzația a ajuns la urechile lui Ferguson, i-a fost greu s-o accepte, ideea îl oripila, îl dezgusta prea tare, pentru că o astfel de manevră ar fi transformat alegerile într-o glumă proastă, într-o mascaradă de manipulări şi minciuni perfide, dar tocmai când se pregătea să-şi exprime viguros indignarea, Ferguson a schimbat rapid direcția gândurilor, înțelegând că trebuie să înceteze cu cercetăşismele şi să admită că orice era posibil. Corupți erau peste tot şi cu cât omul e mai puternic, cu atât devine mai coruptibil, dar chiar dacă era o poveste adevărată, nimic nu sugera că ar fi fost şi Kennedy implicat. Daley şi banda lui de escroci din districtul Cook – asta da, era posibil. Dar nu Kennedy, Kennedy niciodată.

Totuşi, cu toată încrederea lui neclintită în omul viitorului, imaginea aparatelor de vot care zăceau pe fundul lacului Michigan l-a obsedat toată ziua pe Ferguson şi chiar după rezultatele finale, care au dovedit că oricum ar fi câştigat Kennedy, cu sau fără Illinois, Ferguson a continuat să se

gândească la aparate, s-a gândit la ele mulți ani după acel moment.

În dimineața de 20 ianuarie 1961 le-a spus părinților că nu se simte bine şi i-a rugat să-l lase să lipsească de la şcoală. Cum Ferguson era un băiat responsabil, care până atunci nu-şi inventase boli imaginare, părinții i-au îndeplinit dorința. Aşa a reuşit să vadă discursul inaugural al lui Kennedy, aşezat în fața televizorului în timp ce mama şi tatăl lui erau în oraş, la serviciile lor, singur în micul living de lângă bucătărie, privind ceremonia care se desfăşură pe vremea rece şi furtunoasă din Washington, atât de glacială şi de vântoasă, încât atunci când bătrânul Robert Frost, cu ochi urduroşi, s-a ridicat în picioare ca să citească poezia pe care o scrisese la comandă pentru acea ocazie, acelaşi Robert Frost căruia i se datora singurul vers dintr-o poezie pe care Ferguson îl ştia pe dinafară, *La o răscruce în pădurea aurie*[9]*,* imediat ce bătrânul a ajuns la tribună, s-a iscat pe neaşteptate o rafală grozavă, smulgându-i pagina scrisă din mâini şi purtând-o sus în aer, aşa că bardul cel plăpând şi cărunt n-a mai avut ce să citească, dar cu o promptitudine şi o stăpânire de sine care lui Ferguson i s-au părut admirabile, şi-a regăsit concentrarea şi, în timp ce noua lui creație plutea deasupra mulțimii, a recitat din memorie o poezie mai veche, transformând potențialul dezastru într-un soi de triumf ciudat, impresionant, dar şi comic, sau, aşa cum avea să le explice Ferguson părinților în aceeaşi seară, amuzant şi nu prea.

Apoi şi-a făcut apariția preşedintele proaspăt învestit şi, când a început să-şi rostească discursul, notele emise de acel instrument retoric perfect acordat i-au sunat atât de firesc lui Ferguson, venind în întâmpinarea aşteptărilor lui lăuntrice într-un mod atât de reconfortant, încât s-a pomenit că-l ascultă la fel ca pe o bucată muzicală. Stă în puterea noastră de muritori. Să ducem vestea mai departe. Gata să plătim orice preț, să purtăm orice povară. Avem puterea să

---

[9] *Two roads diverged în a yellow wood,* vers cu care începe poezia *The Road Not Taken,* de Robert Frost.

abolim toate formele de sărăcie umană şi orice formă de viaţă omenească. Să afle toate popoarele. S-a predat ştafeta. Vom înfrunta orice obstacol, vom fi alături de orice prieten, vom lupta cu orice duşman. O nouă generaţie de americani. Acel echilibru fragil al groazei, care stă în calea războiului de pe urmă al omenirii. Azi, trompeta ne cheamă iar. Ne cheamă să ducem povara unei bătălii lungi şi obscure. Dar să începem. Născuţi în acest secol, călîţi de război, disciplinaţi de o pace aspră şi amară. Să explorăm stelele. Întrebaţi-vă. Nu vă întrebaţi. O luptă împotriva duşmanilor comuni ai omenirii: tiranie, sărăcie, boală şi războiul însuşi. O generaţie nouă. Întrebaţi-vă. Nu vă întrebaţi. Dar haideţi să începem.

În următoarele douăzeci de luni, Ferguson a urmărit cu atenţie înaintarea poticnită a omului viitorului, care a debutat în administraţie cu crearea Peace Corps10, pe care tot el era cât pe ce să-l distrugă apoi cu dezastrul din Golful Porcilor de pe 17 aprilie. După trei săptămâni, NASA a trimis în spaţiu o minge de fotbal cât un stat de om, pe nume Alan Shepard, iar Kennedy a declarat că până la sfârşitul anilor ’60, un american avea să păşească pe lună, ceea ce lui Ferguson i se părea greu de crezut, dar spera să se întâmple, pentru că voia ca spusele preferatului lui să se adevereacă, apoi Jack şi Jackie au plecat la Paris la întâlnirea cu de Gaulle, urmată de două zile de discuţii cu Hruşciov la Viena, iar de atunci n-a mai fost decât o clipită până când Ferguson a citit prima lui carte despre politica americană contemporană, *Cum se face un preşedinte, 196011* s-a ridicat Zidul Berlinului, iar la Ierusalim a început procesul lui

---

10 Program de voluntariat instituit de guvernul american cu misiunea declarată de a difuza cultura americană în lume şi de a cunoaşte şi înţelege alte culturi.

11 *The Makingof the President, 1960* – cartea jurnalistului Theodore White despre campania electorală americană câştigată de John F. Kennedy.

Eichmann12, acel spectacol jalnic cu ucigaşul pe jumătate chel şi plin de ticuri care şedea singur în cabina de sticlă, pe care Ferguson îl urmărea la televizor zilnic după şcoală, copleşit de oroare şi totuşi lipit de ecran, incapabil să nu se mai uite, iar până s-a terminat procesul, a răzbit şi el toate cele 1.245 de pagini *Ascensiunea şi decăderea celui de-al Treilea Reich*, uriaşul volum al fostului jurnalist William Shirer, ajuns pe lista neagră, care câştigase Național Book Award în 1961 şi era cea mai lungă carte pe care o citise vreodată Ferguson. Anul următor a început tot cu o ispravă extraterestră: John Glenn s-a catapultat dincolo de marginea troposferei şi a înconjurat pământul de trei ori în februarie, urmat de Scott Carpenter în primăvară, după care, la doar două zile după ce James Meredith a devenit primul student negru admis la Universitatea din Mississippi (Ferguson a urmărit la televizor şi acest spectacol, rugându-se ca bietul om să nu fie ucis cu pietre), Wally Schirra i-a întrecut pe Glenn şi Carpenter, dând de şase ori ocol pământului la începutul lui octombrie. Ferguson trecuse deja în clasa a zecea, era în primul lui an la Liceul Monclair şi, cum maică-sa refuzase să semneze acordul în septembrie, sezonul fotbalistic a început fără el. Totuşi, până la periplul lui Schirra, aproape că uitase de acea dezamăgire pentru că-şi descoperise un nou interes în persoana lui Anne-Marie Dumartin, o colegă de an care venise în America din Belgia cu doi ani în urmă şi era cu el în clasă la orele de geometrie şi istorie, iar obiectul afecțiunii sale crescânde îl captiva într-atât, încât nu prea mai avea timp să se gândească la omul de mâine, aşa că în seara de 22 octombrie, când Kennedy s-a adresat cetățenilor americani şi le-a vorbit despre bazele cu rachete ruseşti din Cuba şi despre blocada navală pe care avea de gând s-o instituie în forță, Ferguson nu era acasă, cu ai lui, să urmărească transmisia. Stătea în schimb pe o bancă dintr-un parc public cu Anne-Marie Dumartin,

---

12 Adolf Eichmann, ofițer nazist, unul dintre artizanii „Soluției finale”; inițial, a reuşit să fugă în Argentina, dar a fost capturat de serviciul secret israelian, judecat şi condamnat la moarte pentru crime de război.

strângând-o în braţe şi sărutând-o pentru prima oară. De data asta, contrar obiceiului său, Ferguson n-a mai fost pe fază, aşa că abia a doua zi dimineaţă a ajuns în conştiinţa lui cea mai mare criză internaţională de după cel de-al Doilea Război Mondial, pericolul războiului nuclear şi sfârşitul posibil al rasei umane, după care a redevenit atent, dar până la sfârşitul săptămânii, preferatul lui, Kennedy, s-a dovedit a fi mai abil decât rusii, iar criza a luat sfârşit. Sfârşitul lumii fusese anunţat – dar n-a mai venit.

Până de Ziua Recunoştinţei, Ferguson a căpătat certitudinea că trebuie să fie dragoste. I se mai aprinseseră lui călcâiele de multe ori până atunci, începând cu pasiunile de la grădiniţă, de când avea şase ani, pentru Cathy Gold şi Margie Fitzpatrick, urmate de un vârtej nebun de flirturi cu Carol, Jane, Nancy, Susan, Mimi, Linda şi Connie la doisprezece şi treisprezece ani, cu petreceri dansante în weekend, reprize de sărutat în curţi luminate de lună şi alcovuri amenajate în subsoluri, primii paşi ezitanţi spre cunoaşterea sexuală, tainele pielii şi ale limbilor înotând în salivă, gustul de ruj, mirosul de parfum, sunetul ciorapilor de nailon care se freacă unul de altul, apoi revoluţia de la paisprezece ani, saltul brusc de la copilărie la adolescenţă şi odată cu el, o viaţă nouă într-un corp străin, în continuă prefacere, erecţii spontane, vise umede, masturbare, pofte erotice, drame carnale jucate noapte de noapte de umbre în teatrul sexual care se încuibase în ţeasta lui, cataclismele somatice ale tinereţii, dar lăsând la o parte toate acele transformări şi răsturnări fizice, ţelul lui fundamental atât înainte, cât şi după ce şi-a început noua viaţă fusese întotdeauna de natură spirituală, visul unei legături trainice, al unei iubiri împărtăşite între suflete compatibile, suflete înzestrate cu trupuri, desigur, slavă Domnului că erau înzestrate cu trupuri, dar sufletul avea întâietate şi, deşi flirtase cu Carol, Jane, Nancy, Susan, Mimi, Linda şi Connie, se dumirise repede că niciuna dintre acele fete nu avea sufletul pe care-l căuta el, aşa că-şi pierduse treptat interesul pentru ele şi le lăsase să dispară din inima lui.

Cu Anne-Marie Dumartin, povestea se derula în sens invers. Toate celelalte începuseră cu o atracţie fizică intensă,

dar cu cât le cunoştea mai bine, cu atât creştea dezamăgirea, în timp ce pe Anne-Marie aproape că nici n-o remarcase la început, toată luna septembrie schimbase doar câteva vorbe cu ea, dar profesorul de istorie europeană îi numise întâmplător în aceeaşi echipă pentru un proiect şi, cunoscând-o ceva mai bine, Ferguson realizase că voia să ştie şi mai multe despre ea şi, cu cât ştia mai multe despre ea, cu atât creştea în ochii lui, iar după trei săptămâni de discuţii zilnice despre ascensiunea şi decăderea lui Napoleon (subiectul lucrării lor comune), fata din Belgia care i se păruse până atunci ştearsă, cu accentul ei vag franţuzesc, se transformase într-o frumuseţe exotică şi inima lui Ferguson se umpluse cu totul de ea, dădea pe dinafară, şi avea de gând s-o ţină acolo cât putea de mult. O cucerire bruscă, neprevăzută. Un băiat de cincisprezece ani prins cu garda jos, apoi Cupidon se rătăcise şi nimerise întâmplător în Montclair, New Jersey şi, până să apuce soţul lui Psyche să-şi ia un nou bilet şi să se întoarcă la New York, Atena sau unde o fi avut drum, a tras o săgeată doar aşa de amuzament şi iată cum a început aventura zbuciumată a primei mari iubiri a lui Ferguson.

Micuţă, dar în limite normale, cam un metru şaizeci desculţă, brunetă, cu părul de lungime medie, o faţă rotundă, cu trăsături simetrice şi un nas zdravăn, deloc sfios, buze pline, un gât delicat, sprâncene negre arcuite deasupra unor ochi gri-albăstrui, nişte ochi vii, luminoşi, braţe şi degete subţiri, sâni mai plini decât te-ai fi aşteptat, şolduri înguste, picioare subţiri şi glezne graţioase, o frumuseţe care nu te frapa la prima privire şi nici chiar la a doua, ci care se revela pe măsură ce devenea familiară, întipărindu-se treptat pe retină, devenind de neşters, un chip de care era greu să te desparţi, un chip pe care să-l visezi. O fată deşteaptă şi serioasă, de multe ori ursuză, care n-avea accese de râs, era zgârcită cu zâmbetele, dar atunci când zâmbea, întregul ei trup devenea un tăiş radios, o sabie lucitoare. Nou-venită, deci fără prieteni, care nu căuta să intre în gratiile nimănui sau să se integreze, cu o stăpânire de sine încăpăţânată care-i plăcea lui Ferguson şi o deosebea de toate celelalte fete pe care le cunoscuse până atunci,

adolescentele puse pe râs din zona de nord a New Jersey, în toată splendoarea frivolității lor, căci Anne-Marie era hotărâtă să rămână pe dinafară, o fată smulsă din casa ei din Bruxelles şi silită să trăiască în America cea vulgară şi obsedată de bani, o fată care nu renunța în ruptul capului la stilul ei european de a se îmbrăca, omniprezenta beretă neagră, trenciul cu cordon în talie, bluzele cadrilate, cămăşile albe cu cravate bărbăteşti şi, chiar dacă recunoştea uneori că Belgia era o țară mohorâtă, o limbă de pământ cenuşie şi deprimantă înghesuită între franțuji şi nemțălăi, era gata s-o şi apere la prima provocare, spunând că Belgia cea măruntă, aproape invizibilă, avea cea mai bună bere, cea mai bună ciocolată şi cei mai buni *frites*[13] din lume. Chiar la început, la una dintre primele lor întâlniri, înainte ca soțul lui Psyche să se rătăcească în Montclair şi să-şi înfigă săgeata în victima neştiutoare, Ferguson adusese vorba despre Congo şi despre responsabilitatea Belgiei în masacrul a sute de mii de negri oprimați, iar Anne-Marie îl privise fix în ochi şi încuviințase din cap. Eşti băiat deştept, Archie, i-a spus ea. Ştii de zece ori mai multe decât zece americani din ăştia idioți la un loc. Luna trecută, când am început şcoala, eram hotărâtă să stau singură şi să nu-mi fac niciun prieten. Acum cred că m-am înşelat. Toți avem nevoie de prieteni şi ai putea fi tu prietenul meu, dacă vrei.

Până în seara de 22 octombrie, când s-au sărutat prima dată, Ferguson aflase doar câteva detalii răzlețe despre familia lui Anne-Marie. Ştia că tatăl ei lucra ca economist pentru delegația belgiană la ONU, că maică-sa murise pe când Anne-Marie avea unsprezece ani, că taică-său se recăsătorise pe când ea avea doisprezece ani, iar cei doi frați mai mari, Georges şi Patrice, studiau la facultate în Bruxelles, dar asta era tot, la care se adăuga micro-detaliul că trăise în Londra între şapte şi nouă ani, ceea ce explica engleza ei fluentă. Înainte de seara aceea însă, nu suflase o vorbă despre mama ei vitregă, despre cauza morții maică-sii sau despre tatăl ei, în afară de slujba care-i adusese pe

---

[13] Cartofi prăjiți (fr.).

Dumartini în America şi, pentru că Ferguson înţelegea că lui Anne-Marie îi venea greu să vorbească despre astfel de lucruri, n-o presase să i se confeseze, însă încetul cu încetul, în săptămânile şi lunile următoare, ieşiseră la iveală amănunte noi, în primul rând povestea înfiorătoare despre cancerul maică-sii, un cancer cervical cu metastaze care o aduseseră pe asemenea culmi de durere şi disperare, încât până la urmă îşi curmase singură viaţa cu o supradoză de pastile, sau cel puţin aşa suna varianta oficială, dar Anne-Marie bănuia că tatăl ei începuse legătura amoroasă cu viitoarea ei mamă vitregă cu câteva luni înainte de moartea maică-sii şi cine ştie dacă nu cumva Fabienne Corday, văduvă şi aşa-zisă prietenă veche de familie, devenită de trei ani cea de-a doua soţie a tatălui lui Anne-Marie, care nu ştia nimic şi o adora, dacă nu cumva nenorocita care îi era acum mamă vitregă îi băgase pe gât maică-sii pastilele alea, ca să grăbească tranziţia de la o legătură clandestină la o căsătorie consfinţită de Biserica Catolică? O bârfa atroce, fără îndoială mincinoasă, dar Anne-Marie nu se putea abţine, posibilitatea continua să-i macine gândurile şi chiar dacă Fabienne era nevinovată, rămânea la fel de nesuferită, la fel de demnă de ura şi dispreţul pe care Anne-Marie le nutrea faţă de ea. Ferguson a ascultat aceste dezvăluiri tot mai înduioşat de iubita lui. Soarta o lovise şi iat-o acum captivă într-o familie cu probleme, în război cu o mamă vitregă odioasă, dezamăgită de un tată egoist, neatent, jelindu-şi încă mama moartă, suferind că fusese exilată într-o Americă dură şi ostilă, furioasă, furioasă pe toată lumea, dar în loc să-l sperie şi să-l îndepărteze, amploarea demnă de scena operei a problemelor lui Anne-Marie nu făcuse decât să i-o apropie lui Ferguson, pentru că devenise acum o figură tragică în ochii lui, un personaj nobil, rănit, hăituit de loviturile destinului şi, cu toată ardoarea unui băiat de cincisprezece ani lipsit de experienţă, îşi asumase noua misiune de a o salva pe ea din ghearele nefericirii.

Nu i-a trecut prin cap că era posibil ca ea să exagereze, ca tristeţea pe care i-o provocase pierderea mamei să-i fi deformat perspectiva, ca ea să-şi fi respins mama vitregă fără să-i dea vreo şansă, duşmănind-o doar pentru că nu era şi

nu avea să fie niciodată mama ei, ca tatăl ei cel surmenat să fi făcut tot ce-i stătea în puteri pentru fiica lui cea turbată şi căpoasă, că mai exista, ca de obicei, o versiune a poveştii. Adolescența se hrăneşte cu drame, e în culmea fericirii când trăieşte *în extremis,* iar Ferguson, ca orice alt băiat de vârsta lui, era vulnerabil în fața ispitei emoțiilor intense şi a iraționalității extravagante, ceea ce însemna că atracția unei fete ca Anne-Marie era sporită chiar de nefericirea ei şi cu cât furtunile cu care-l împresura erau mai teribile, cu atât mai intens o dorea.

Era complicat să se organizeze astfel încât să fie singur cu ea pentru că erau amândoi prea tineri ca să şofeze şi se deplasau doar pe jos, ceea ce le restrângea categoric libertatea de mişcare, dar un refugiu garantat era casa Fergusonilor, unde nu era nimeni la sfârşitul zilelor de şcoală, în cele două ore dinainte să se întoarcă părinții lui de la serviciu, când el şi Anne-Marie se puteau duce sus, în camera lui, şi să închidă uşa. Ferguson ar fi făcut oricând pasul cu ea, dar ştia că Anne-Marie nu era pregătită, aşa că subiectul pierderii virginității n-a fost niciodată abordat direct, pentru că aşa se proceda în 1962 în astfel de situații, cel puțin în cazul adolescenților bine-crescuți de cincisprezece ani din clasa mijlocie şi pătura superioară a clasei mijlocii din Montclair şi Bruxelles, dar chiar dacă niciunul n-a avut curajul să încalce convențiile epocii, asta nu însemna că n-au folosit din plin patul, care din fericire era dublu, aşa că aveau destul loc să se întindă unul lângă altul şi să facă ceva ce nu era tocmai sex, dar avea totuşi gustul şi aroma iubirii.

Până atunci, sărutul fusese cel mai important, explorări prelungite ale limbilor în interiorul gurilor, pe buze umede, ceafa şi în spatele urechilor, mâini cuprinzând fețe, mâini trecând prin păr, brațe înlănțuind trunchiuri, umeri, mijlocuri, brațe îngemănate, apoi primăvara trecută, cu Connie, prima tentativă şovăitoare de a atinge sânii, sâni bine protejați, desigur, bine acoperiți de bluză şi sutien, dar nu fusese respins şi nu i se dăduse peste mână, ceea ce reprezentase un nou progres în educația sa, iar acum, cu Anne-Marie, scăpase de bluză, iar după încă o lună, de

sutien, ceea ce a coincis cu dezbrăcarea lui de cămaşă, şi chiar şi goliciunea aceea parţială era o plăcere mai presus de oricare alta, la care nici nu visase, iar pe măsură ce săptămânile treceau, Ferguson trebuia să facă un efort de voinţă ca să nu-i ia mâna şi să i-o conducă spre umflătura din pantalonii lui. Îşi amintea perfect acele după-amiezi, nu doar pentru hârjonelile din pat, ci şi pentru că totul se întâmpla la lumina zilei şi se vedea, spre deosebire de bâjbâielile în întuneric cu Connie, Linda şi celelalte, soarele era cu ei în cameră şi putea vedea corpul ei, vedea ambele corpuri, ceea ce însemna că actul atingerii conţinea şi imaginea acelei atingeri şi, pe lângă toate astea, în cameră plutea o senzaţie permenantă de frică, groaza că vor pierde noţiunea timpului, iar unul dintre părinţii lui va bate la uşă în timp ce se îmbrăţişau sau, şi mai rău, va da buzna în cameră uitând să mai bată şi, deşi nu se întâmplase niciodată aşa ceva, exista întotdeauna riscul să se întâmple, ceea ce imprima acelor după-amiezi o senzaţie de presiune, de pericol, de îndrăzneală ilicită.

Ea a fost prima persoană căreia i-a deschis porţile palatului său muzical tainic, iar când nu se tăvăleau în pat şi nu discutau despre vieţile lor (mai ales a lui Anne-Marie), ascultau discuri la micul aparat cu două boxe aşezat pe o masă în colţul sudic al camerei, un cadou de la părinţii lui Ferguson când împlinise doisprezece ani. Acum, după trei ani, 1962 devenise anul lui J.S. Bach, anul în care Ferguson a ascultat Bach mai mult decât orice alt compozitor, mai ales în interpretarea lui Glenn Gould, în special *Preludii şi fugi* şi *Variaţiunile Goldberg,* şi a lui Pablo Casai, care includea nenumărate variante ale celor şase piese pentru violoncel solo, la care se adăuga Hermann Scherchen dirijând *Suite pentru orchestră* şi *Patimile după Matei,* pe care Ferguson ajunsese s-o considere cea mai bună creaţie lui Bach, deci cea mai bună creaţie muzicală în general, dar el şi Anne-Marie mai ascultau şi Mozart (*Mesa în de minor),* Schubert (lucrările pentru pian intepretate de Sviatoslav Richter), Beethoven (simfonii, cvartete, sonate) şi mulţi alţii, aproape toate fiind cadouri de la mătuşa Mildred a lui Ferguson, asta fără a-i pune la socoteală pe Muddy Waters, Fats Waller,

Bessie Smith şi John Coltrane, adică fără a pune la socoteală tot felul de personaje din secolul XX, atât vii, cât şi moarte, iar cel mai frumos lucru când asculta muzică împreună cu Anne-Marie era să-i privească faţa, să-i observe ochii şi să se uite la gura ei când îi dădeau lacrimile sau când zâmbea, ea, care vibra atât de profund la orice bucată pentru că, spre deosebire de Ferguson, intrase în contact cu muzica din cea mai fragedă copilărie, cânta bine la pian şi avea o voce de soprană excelentă, atât de bună, încât şi-a încălcat promisiunea de a nu participa la activităţile din liceu şi a intrat în cor la jumătatea primului semestru, şi poate că asta îi lega cel mai mult, nevoia de muzică dinăuntrul lor, care în acel moment al vieţilor lor era totuna cu nevoia de a găsi un mod de a exista în lume.

I se părea atât de demnă de admiraţie, atât de demnă de iubire, dar Ferguson nu s-a amăgit niciodată cu gândul că o va putea păstra, cel puţin nu mai mult de câteva luni sau săptămâni sau zile. De la bun început, încă de la primii muguri ai pasiunii sale, şi-a dat seama că sentimentele ei nu erau la fel de puternice ca ale lui, şi chiar dacă ea părea să-l placă, să se bucure de corpul lui, de albumele lui muzicale şi de modul în care-i vorbea, îi era sortit să iubească mai mult decât era iubit, iar la o lună de la primul lor sărut, el a înţeles că trebuia să joace după regulile ei dacă nu voia să rişte s-o piardă. Cel mai mult îl înnebunea inconsistenţa ei, cât de des îşi încălca promisiunile, cât de des uita ce-i spunea el, cât de des anula întâlniri în ultima clipă, spunându-i că nu se simte bine, că are probleme acasă sau că trăise cu impresia că aveau întâlnire sâmbătă, nu vineri. Uneori se întreba dacă nu cumva exista în viaţa ei un alt băiat sau mai mulţi sau poate un băiat în Belgia, dar era imposibil să-şi dea seama observând-o, din moment ce prima regulă pe care o impusese ea fusese interdicţia oricărei manifestări publice de afecţiune, ceea ce însemna că Liceul Montclair îi era inaccesibil şi chiar dacă se întâlneau în clasă, pe holuri şi la cantină, trebuiau să se poarte ca şi cum nu era nimic între ei, puteau să se salute din cap, să-şi spună bună şi să discute ca nişte simple cunoştinţe, dar în niciun caz nu aveau voie să se sărute sau să se ţină de mână, aşa

cum făceau toate celelalte cupluri stabile din şcoală, iar dacă ăsta era jocul pe care i-l impusese lui, cine ştie dacă nu cumva nu-l juca şi cu altul? Ferguson se simţea ca un fraier că acceptase o înţelegere atât de absurdă, dar în acel moment trăia sub un fel de vrajă bezmetică, iar gândul de a o pierde era mult mai groaznic decât umilirea de a se da drept altceva decât era. Dar au continuat să se întâlnească, iar când erau împreună, se înţelegeau întotdeauna de minune, cu ea era cel mai fericit şi trăia cel mai intens şi orice conflict sau neînţelegere dintre ei avea loc invariabil la telefon, acel instrument ciudat al vocilor fără trup, invizibili unul pentru celălalt în timp ce vorbeau prin firele întinse între casele lor, iar dacă se întâmpla s-o sune într-un moment prost, se pomenea adesea ascultând o persoană ţâfnoasă, încăpăţânată, imposibilă, cineva care nu semăna deloc cu acea Anne-Marie pe care credea că o cunoaşte. Cea mai tristă şi mai demoralizantă discuţie de acest fel a avut loc la mijlocul lui martie. După o lună de probe pentru echipa de baseball a liceului, după ce trecuse prin afişarea săptămânală a numelor la avizierul din vestiar, prin stresul căutării propriului nume pe lista tot mai scurtă de jucători care supravieţuiseră ultimei selecţii, a sunat-o ca s-o anunţe că se afişase lista finală şi că el era unul din cei doar doi elevi de clasa a zecea care intraseră în echipa principală. Urmase un lung moment de tăcere la celălalt capăt al firului, căruia Ferguson îi pusese capăt spunând: Voiam doar să-ţi dau şi ţie vestea bună. Iar tăcere. Apoi răspunsul ei, livrat pe un ton rece, plat: Veste bună? De ce să mi se pară o veste bună? Urăsc sportul. Mai ales baseballul, care cred că e cel mai stupid joc inventat vreodată. E găunos, infantil şi plicticos şi ce caută un tip deştept ca tine să piardă vremea alergând pe un teren cu o adunătură de imbecili? Maturizează-te, Archie. Nu mai eşti copil.

Ceea ce nu ştia Ferguson era că Anne-Marie fusese beată când îi vorbise astfel, ceea ce se mai întâmplase de câteva ori în timpul altor conversaţii pe care le purtaseră recent la telefon, că de câteva luni îşi aducea pe furiş în cameră sticle de votcă şi bea când părinţii ei erau plecaţi de acasă, lungi excese solitare care eliberau diavolii din ea şi-i transformau

limba într-o armă crudă. Fata sobră, manierată şi inteligentă din timpul zilei dispărea când rămânea noaptea singură în camera ei şi, cum Ferguson n-o întâlnise niciodată pe cealaltă persoană, doar vorbise cu ea şi o ascultase lansând judecăţi mânioase şi răstite, habar n-avea ce se întâmplă, habar n-avea că prima lui dragoste era la un pas de colaps.

Ultima lor conversaţie avusese loc într-o joi, iar Ferguson fusese atât de iritat şi de consternat de acuzaţiile ei duşmănoase, încât aproape că s-a bucurat a doua zi dimineaţă văzând că ea nu apăruse la şcoală. Avea nevoie de un timp de gândire, şi-a zis în sinea lui, iar dacă n-o vedea în acea zi, avea să-şi revină mai uşor după suferinţa pe care i-o pricinuise. Luptând cu impulsul de a o suna vineri după şcoală, a trecut pe acasă doar cât să-şi lase cărţile şi s-a dus în cartier, la Bobby George, celălalt elev de clasa a zecea admis în echipa liceului, Bobby cel masiv, cu gâtul gros, care devenise un jucător de primă mână la primire şi un campion al caraghioşilor, unul dintre imbecilii din adunătura de imbecili cu care Ferguson avea să facă echipă în scurt timp. Până la urmă, el şi Bobby şi-au petrecut seara cu alţi câţiva imbecili care jucau baseball, colegi din clasa a zecea care intraseră în echipa a doua, iar când Ferguson a ajuns acasă, cu puţin înainte de miezul nopţii, era prea târziu ca s-o sune pe Anne-Marie. S-a abţinut şi sâmbătă şi duminică, ţinându-se departe de telefoane ca să-şi reprime tentaţia de a forma numărul ei, hotărât să nu cedeze, deşi ar fi cedat cu dragă inimă, disperat să-i audă iar vocea. S-a trezit luni dimineaţa cu senzaţia că e vindecat, cu inima eliberată de ranchiună, pregătit s-o ierte pentru ieşirea inexplicabilă de joi, dar apoi s-a dus la şcoală şi Anne-Marie era tot absentă. Şi-a zis că era răcită sau gripată, nimic serios, dar acum că-şi dăduse voie să vorbească cu ea, a sunat-o acasă la prânz de la telefonul public de lângă intrarea cantinei. Niciun răspuns. A lăsat să sune de zece ori, niciun răspuns. Sperând că greşise numărul, a pus receptorul în furcă şi a încercat iar. A lăsat să sune de douăzeci de ori, dar n-a răspuns nimeni.

A continuat să sune timp de două zile, panicându-se tot mai tare cu fiecare încercare ratată de a o găsi, încă şi mai derutat de ceea ce părea a fi o casă pustie, un telefon care

suna întruna fără să răspundă nimeni, ce Dumnezeu s-o fi întâmplat, se întreba el, unde s-au dus cu toții, așa că joi dimineața devreme, cu cel puțin o oră și jumătate înainte să sune de intrare la școală, s-a dus până acasă la Dumartini, în celălalt capăt al orașului, o casă mare, cu fronton și o peluză imensă în față, aflată pe una dintre cele mai elegante străzi din Montclair, Strada Conacelor, cum îi spunea Ferguson pe când era mic, și chiar dacă Anne-Marie insistase ca el să nu vină pe acolo, pentru că nu voia să-i cunoască părinții, s-a văzut silit să se ducă pentru a elucida misterul telefonului la care nu răspundea nimeni, care poate că avea să-l ajute mai departe să elucideze ce se întâmplase cu ea.

A sunat la ușă și a așteptat, a așteptat suficient cât să tragă concluzia că nu era nimeni acasă, apoi a sunat iar și, tocmai când se pregătea să se întoarcă pe călcâie și să plece, ușa s-a deschis. În fața lui stătea un bărbat care era în mod evident tatăl lui Anne-Marie – aceeași față rotundă, același maxilar, aceiași ochi gri-albăstrui – și, chiar dacă era doar șapte și douăzeci dimineața, bărbatul era deja în ținută completă, elegantă, cu un costum de diplomat albastru-închis, cămașă albă apretată și cravată roșie în dungi, cu obrajii netezi după bărbieritul matinal și o boare de colonie plutindu-i deasupra capului, un cap de altfel frumos, și-a zis Ferguson, dar cu ceva care aducea a oboseală în zona ochilor sau poate chiar în ochi, o privire cumva neliniștită, melancolică, absentă, care lui Ferguson i s-a părut pe undeva înduioșătoare, sau poate nu chiar înduioșătoare, ci *irezistibila,* fără îndoială pentru că era chipul tatălui lui Anne-Marie.

Da?

Mă scuzați, a zis Ferguson, știu că e cam devreme, dar sunt un prieten al lui Anne-Marie de la școală și o sun acasă de câteva zile, voiam să știu dacă e bine, dar nu răspunde nimeni niciodată, așa că mi-am făcut griji și am venit până aici să mă interesez.

Dumneata fiind?

Archie. Archie Ferguson.

Explicația e simplă, domnule Ferguson. Telefonul a fost deranjat. Teribil de neplăcut pentru noi toți, dar am primit asigurări că vor veni să-l repare azi.

Şi Anne-Marie?

Nu s-a simtit bine.

Sper că n-are nimic grav.

Nu, sunt sigur că totul va fi bine, dar deocamdată trebuie să se odihnească.

Aş putea s-o vizitez?

Îmi pare rău. Dacă-mi laşi numărul, îi spun să te sune imediat ce se va simți ceva mai bine.

Mulțumesc. Are deja numărul.

Bine. Îi spun să te caute. *(Scurta şovăiala.)* Numai să-mi spui încă o dată numele dumitale. Văd că mi-a ieşit din cap.

Ferguson. Archie Ferguson.

Ferguson.

Exact. Şi vă rog să-i spuneți lui Anne-Marie că mă gândesc la ea.

Aşa s-a încheiat prima şi ultima întâlnire dintre Ferguson şi tatăl lui Anne-Marie, iar după ce uşa s-a închis, el s-a întors în stradă, întrebându-se dacă domnul Dumartin avea să-i uite iar numele sau dacă avea să uite pur şi simplu să-i spună lui Anne-Marie să-l sune sau poate că nici nu voia să-i spună, chiar dacă-şi amintea numele lui, pentru că asta era misiunea tuturor taților din lume – să-şi apere fetele de băieți *care se gândesc la ele.*

După care linişte şi patru zile lungi în care nu s-a întâmplat nimic. Ferguson se simțea ca şi cum cineva l-ar fi legat, l-ar fi aruncat dintr-o barcă, el s-ar fi scufundat pe fundul unui lac, care trebuia să fie un lac mare, la fel de întins şi de adânc ca Lacul Michigan, şi şi-ar fi ținut respirația sub apă, patru zile lungi printre cadavre şi aparate de vot ruginite fără să tragă măcar o dată aer în piept, iar duminică seara, cu plămânii pe punctul de a exploda, cu capul pe punctul de a exploda, a găsit în sfârşit curajul de a pune mâna pe telefon şi imediat ce a format numărul Dumartinilor, a răspuns ea. Ce bucurie, a zis ea, ce încântată era că-l aude şi părea sinceră, i-a explicat că-l sunase de trei ori de dimineață (ceea ce putea fi adevărat, din

moment ce fusese la tenis cu părinții lui), apoi a început să-i povestească despre votcă, despre lunile de băut în secret în camera ei, culminând cu abuzul final de joi seara, ultima seară în care îşi vorbiseră, după care ea leşinase pe podea, iar la unsprezece şi jumătate, când taică-său şi mama vitregă se întorseseră de la New York, unde fuseseră la o serată, văzuseră că uşa de la dormitorul ei era deschisă şi lumina aprinsă, aşa că intraseră şi o găsiseră şi, cum nu reuşiseră s-o trezească, chemaseră salvarea s-o ducă la spital, unde i se făcuseră spălături stomacale şi-şi revenise în simțiri, dar nu fusese trimisă acasă a doua zi dimineața, ci transferată la psihiatrie, unde fusese supusă unor teste şi examinată de doctori timp de trei zile, iar acum, că fusese diagnosticată ca maniaco-depresivă şi se impunea o psihoterapie de lungă durată, tatăl ei hotărâse s-o trimită înapoi în Belgia cât mai curând posibil, adică exact ce-şi dorise ea, o şansă de a scăpa de maică-sa vitregă cea oribilă, de a-şi încheia exilul în America cea oribilă, că până la urmă ăsta era motivul pentru care se apucase de băut, fără doar şi poate, iar acum că avea să locuiască la Bruxelles cu sora maică-sii, scumpa ei mătuşă Christine, deci avea să se întoarcă lângă frații, verii şi prietenii ei vechi, era fericită, fericită aşa cum nu mai fusese de foarte multă vreme.

După asta o mai văzuse o singură dată, o întâlnire de rămas-bun într-o miercuri, o ieşire excepțională într-o zi de şcoală, cu care mama lui fusese de acord pentru că-şi dădea seama cât de important era pentru el, ba chiar îi dăduse şi bani de taxi (pentru prima şi ultima oară), pentru ca el şi *fata din Belgia* să nu înghită umilința de a fi conduşi de colo până colo cu maşina de unul din părinții lui, ceea ce n-ar fi făcut decât să sublinieze cât era de tânăr şi care tânăr de vârsta lui fusese vreodată îndrăgostit serios? Da, maică-sa continua să-l înțeleagă, cel puțin mare parte din ce era important de înțeles la el, lucru pentru care îi era recunoscător, dar, chiar şi-aşa, acea ultimă seară cu Anne-Marie s-a dovedit a fi deprimantă şi jenantă pentru Ferguson, o tentativă zadarnică de a-şi păstra demnitatea, de a-şi ține-n frâu regretul ca să nu se milogească, să plângă sau să-i spună o răutate de ciudă sau dezamăgire, dar cum ar fi putut să uite vreo clipă

în seara aceea că gata, era ultima oară când o vedea, şi, de parcă n-ar fi fost de-ajuns, ea s-a mai şi purtat impecabil atunci, vorbind despre el cu atâta căldură şi emoţie, *minunatul meu Archie, frumosul meu Archie, genialul meu Archie,* fiecare laudă părând să descrie pe cineva care nu era acolo, o fiinţă moartă, cuvinte care s-ar fi potrivit unui discurs funebru, dar chiar şi mai neplăcută era veselia ei necaracteristică, bucuria pe care i-o citea în ochi când vorbea despre plecare, fără să stea să se gândească vreo clipă că plecarea însemna că-l va părăsi *poimâine,* dar brusc ea a început să râdă şi să-i spună să stea liniştit, că se vor revedea curând, el avea să vină la Bruxelles şi să stea cu ea toată vara, de parcă părinţii lui şi-ar fi permis să-i plătească avionul spre Europa, ei, care nu fuseseră nici măcar o dată în California să-i vadă pe mătuşa Mildred şi unchiul Harry în atâţia ani de când trăiau acolo, după care ea s-a apucat să spună ceva şi mai incomprehensibil şi mai dureros pentru el, pe aceeaşi bancă din parc unde se sărutaseră pentru prima oară în octombrie şi se sărutau acum din nou în martie, în ultima lor seară împreună, i-a spus că poate pentru el plecarea ei era un noroc, că ea e total dereglată şi el e atât de normal şi merită să fie cu o fată sănătoasă şi normală, nu cu una bolnavă şi nebună ca ea, iar în cele douăzeci de minute cât a mai durat din acel moment şi până când a lăsat-o în faţa casei s-a simţit mai trist decât fusese vreodată în toată viaţa lui dezgustător de normală.

După o săptămână, el i-a scris o scrisoare de nouă pagini şi a trimis-o pe adresa mătuşii ei din Bruxelles. După încă o săptămână, i-a scris o scrisoare de şase pagini. După încă trei săptămâni, o scrisoare de două pagini. După încă o lună, o carte poştală. Ea n-a răspuns niciodată, iar până să înceapă vacanţa de vară, el se lămurise deja că n-avea să-i mai scrie în veci.

Adevărul era că nu-l interesau fetele sănătoase şi normale. Viaţa de suburbie era destul de plictisitoare şi problema fetelor sănătoase şi normale era că-i aminteau de suburbie, care devenise mult prea previzibilă pentru gustul lui şi în niciun caz nu şi-ar fi dorit să fie cu o fată previzibilă. Oricâte defecte ar fi avut, oricât l-ar fi chinuit, măcar Anne-Marie

fusese plină de surprize, măcar îl ținuse mereu cu sufletul la gură, într-o stare de suspans prelungit, iar acum, că ea plecase, totul redevenise plicticos şi previzibil, chiar şi mai apăsător decât înainte de apariția ei în viața lui. Ştia că nu era vina ei, dar tot se simțea trădat. Ea îl abandonase şi nu-i rămânea decât ori să se mulțumească cu imbecilii, ori să trăiască total izolat timp de doi ani, după care avea să-şi ia tălpăşița din acel loc şi să nu se mai întoarcă niciodată.

Avea acum şaisprezece ani şi şi-a petrecut vara lucrând cu taică-său şi jucând baseball seara, numai baseball, eternul baseball dintotdeauna, o îndeletnicire stupidă, fără doar şi poate, dar care continua să-i placă mult prea mult ca să se gândească să renunțe la ea, activând de-acum într-o ligă pentru echipe de liceu şi colegiu din tot districtul, o ligă dură, cu o concurență acerbă, dar se descurcase bine în primul lui an în echipa liceului Montclair, începând de la baza a treia şi numărul cinci la bătaie, cu un scor mediu de 0,312 pentru o echipă bună, cea mai bună din Big Ten Conference14, dar țintea tot mai sus pe măsură ce creştea, un metru şaptezeci şi opt la ultima măsurătoare, şaptezeci şi nouă de kilograme ultima oară când se suise pe cântar, aşa că a jucat în acea vară ca să rămână în formă, iar dimineața şi după-amiaza lucra pentru taică-său, în general umblând prin oraş cu duba, ca să livreze şi să instaleze aparate de aer condiționat împreună cu un tip pe nume Ed, iar când nu aveau livrări, îl ajuta pe Mike Antonelli la vânzare sau îi ținea locul în pauzele lui dese de cafea la Al s Diner, iar dacă nu erau clienți în magazin, se ducea în camera din spate şi stătea cu tatăl lui până când apărea un nou client, tatăl lui care avea aproape cincizeci de ani, încă suplu şi în formă, şezând la masa lui de lucru unde prinsese rădăcini, reparând aparate stricate, tatăl lui cel rezervat şi tăcut, aproape senin după cei şase ani petrecuți în liniştea încăperii în spate şi cu toate că Ferguson se tot oferea să-l ajute cu reparațiile, chiar dacă era neîndemânatic şi total atehnic, taică-său îl descuraja de fiecare dată, spunând că fiul lui n-ar trebui să piardă vremea

---

14 Divizie sportivă cu tradiție în America pentru echipe de liceu şi colegiu.

cu prăjitoare de pâine stricate, calea pe care o apucase el avea să-l ducă spre lucruri mult mai măreţe, iar dacă ţinea să se facă util, mai bine aducea din cărţile alea de poezie de acasă şi citea cu voce tare în timp ce babacul se ocupa de prăjitoarele de pâine stricate, aşa că Ferguson, care în ultimul an şi jumătate consumase cantităţi uriaşe de poezie, şi-a petrecut o parte din vară citindu-i lui taică-său în camera din spate de la Stanleys TV & Radio, i-a citit Dickinson, Hopkins, Poe, Whitman, Frost, Eliot, Cummings, Pound, Stevens, Williams şi alţii, dar poezia preferată a lui taică-său, cea care părea să-l impresioneze cel mai mult, era *Cântecul de dragoste al lui J. Alfred Prufrock,* un motiv de uluire pentru Ferguson şi, cum nu se aşteptase la acea reacţie, şi-a dat seama că-i scapă ceva, ceva care-i scăpa de multă vreme, ceea ce însemna că trebuia să regândească tot ceea ce presupusese până atunci despre tatăl lui, pentru că imediat după ultimul vers, *Până când glasurile omeneşti ne-au trezit – şi atunci ne-am înecat*[15], taică-său s-a întors spre el şi l-a privit în ochi, l-a privit cu o intensitate pe care Ferguson nu i-o mai văzuse niciodată în atâţia ani, iar după un lung moment de tăcere, a zis: O, Archie. Ce lucru minunat! Mulţumesc. Mulţumesc tare mult. Apoi, taică-său a clătinat din cap dintr-o parte în alta de trei ori şi a repetat ultimul vers: *Pana când glasurile omeneşti ne-au trezit – şi atunci ne-am înecat.*

Ultima săptămână a verii. 28 august şi Marşul din Washington[16], discursurile de la Mall, puhoaiele de oameni, zeci, sute de mii, apoi discursul pe care generaţiile următoare de şcolari aveau să-l înveţe pe de rost, discursul

---

[15] Din *Cântecul de dragoste al lui J. Alfred Prufrock,* în româneşte de Mircea Ivănescu, din volumul *T.S. Eliot, Opere Poetice 1909-1962,* ediţie bilingvă, Humanitas Fiction, Bucureşti, 2011, p. 55.

[16] Marşul pentru locuri de muncă şi libertate din Washington de pe 28 august a fost unul dintre momentele importante din istoria mişcării pentru drepturile civile ale afro-americanilor. Cu ocazia marşului, Martin Luther King a ţinut celebrul său discurs intitulat „Am un vis”.

discursurilor, la fel de important atunci cum fusese la vremea sa cel de la Gettysburg, un moment american memorabil, un moment public în văzul şi auzul tuturor, chiar şi mai important decât cuvintele rostite cu treizeci şi două de luni în urmă la inaugurarea lui Kennedy, şi toată lumea de la Stanleys TV & Radio s-a uitat la transmisie în magazin, Ferguson şi tatăl lui, Mike cel pântecos şi Ed cel sfrijit, apoi a venit şi mama lui Ferguson, cu încă cinci sau şase trecători aflaţi întâmplător în zonă, dar înainte de marele discurs au fost alte câteva discursuri, inclusiv o cuvântare ţinută de un concetăţean din New Jersey, rabinul Joachim Prinz, cel mai admirat evreu în cercul de cunoştinţe al lui Ferguson, pe care părinţii lui îl socoteau un erou chiar dacă ei nu erau practicanţi şi nu mergeau la sinagogă, dar toţi trei Fergusonii îl văzuseră şi-l auziseră vorbind la nunţi, înmormântări şi bar miţve la templul lui din Newark, celebrul Joachim Prinz care, ca tânăr rabin la Berlin, îl dezavuase pe Hitler chiar înainte de 1933, când veniseră naziştii la putere, cel care prevăzuse viitorul mai limpede decât oricine şi-i îndemnase pe evrei să plece din Germania, drept care fusese arestat de mai multe ori de Gestapo şi expulzat el însuşi în 1937 şi bineînţeles că era activ în mişcarea americană pentru drepturi civile şi bineînţeles că fusese ales în acea zi ca reprezentant al evreilor pentru elocvenţa şi curajul său dovedit şi bineînţeles că părinţii lui Ferguson erau mândri de el, mai ales că dăduseră mâna şi vorbiseră cu el, cu cel care stătea acum în faţa camerelor şi se adresa naţiunii, lumii întregi, după care King a urcat la tribună şi vorbea deja de treizeci, patruzeci de secunde când Ferguson s-a uitat la maică-sa şi a văzut că ochii îi străluceau de lacrimi, ceea ce l-a amuzat foarte mult, dar nu pentru că reacţia ei i s-ar fi părut nepotrivită, ci exact invers, pentru că era încă o ilustrare a legăturii ei cu lumea, a felului excesiv şi adesea sentimental în care interpreta evenimentele, a răbufnirilor de emoţie care o făceau să lăcrimeze la filmele hollywoodiene proaste, a optimismului cumsecade care ducea uneori la judecăţi confuze şi dezamăgiri strivitoare, apoi s-a uitat la taică-său, un om aproape total indiferent faţă de politică, care părea să ceară mult mai puţin de la viaţă decât maică-

sa, şi în ochii lui a văzut o combinaţie de curiozitate vagă şi plictiseală, omul pe care resemnarea sumbră din poezia lui Eliot îl mişcase atât de mult nu prea înghiţea idealismul optimist al lui Martin Luther King şi, în timp ce asculta vocea tot mai încărcată de emoţie a pastorului, repetiţiile bubuitoare ale cuvântului *vis,* Ferguson se întreba cum de reuşiseră două suflete atât de diferite să se căsătorească şi să rămână împreună atâţia ani, cum de se născuse el din nişte părinţi ca Rose Adler şi Stanley Ferguson şi cât de ciudată, nemaipomenit de ciudată era viaţa.

De Ziua Muncii, în jur de douăzeci de persoane au venit la ei acasă pentru un grătar de sfârşit de vară. Părinţii lui organizau rar astfel de reuniuni numeroase, dar cu două săptămâni în urmă maică-sa câştigase un concurs de fotografie sponsorizat de noul centru cultural înfiinţat de guvernatorul statului în Trenton. Premiul însemna şi o comandă pentru un album cu o sută de portrete al unor *cetăţeni eminenţi din New Jersey,* un proiect pentru care urma să colinde statul ca să fotografieze primari, preşedinţi de colegii, oameni de ştiinţă, oameni de afaceri, artişti, scriitori, muzicieni şi sportivi şi, cum urma să fie bine plătită, iar părinţii lui Ferguson se simţeau cu buzunarele pline pentru prima oară de mulţi ani, au hotărât să sărbătorească în curte, cu un grătar de pomină. Urmau să vină obişnuiţii casei – Solomonii, Brownsteinii, familia George din cartier, bunicii lui Ferguson şi străm tuşa Pearl –, dar şi feţe noi, printre care o familie din New York care se numea Schneiderman, formată dintr-un artist publicitar de patruzeci şi cinci de ani pe nume Daniel, fiul cel mic al lui Emanuel Schneiderman, fostul şef al mamei lui Ferguson, care trăia acum într-un azil pentru bătrâni din Bronx, din soţia lui

Daniel, Liz, şi din fiica lor de şaisprezece ani, Amy. În dimineaţa Zilei Muncii, în timp ce Ferguson şi părinţii lui tăiau legume şi preparau sosul pentru grătar în bucătărie, maică-sa i-a spus că o cunoscuse pe Amy când erau amândoi mici şi se jucaseră de câteva ori împreună, dar uite că pierduse legătura cu Schneidermanii, doisprezece ani se evaporaseră din calendar, după care, cu vreo două

săptămâni în urmă, aflându-se la New York în vizită la părinții ei, se întâlnise întâmplător cu Dan şi Liz în Central Park South. De unde şi invitația. De unde şi prima vizită a Schneidermanilor la Montclair.

Maică-sa a continuat: după expresia din ochii tăi, Archie, deduc că ai uitat-o pe Amy, dar când aveați unul trei, altul patru ani, erai total amorezat de ea. La un moment dat, când eram cu toții acasă la Schneidermani într-o duminică, la cină, tu şi Amy v-ați dus la ea în cameră, ați închis uşa şi v-ați dezbrăcat de tot. Nici nu mai tii minte, nu-i aşa? Adulții erau încă la masă, dar când v-am auzit chicotind acolo, chiuind de râs, scoțând sunetele alea nebuneşti, necontrolate pe care nu le auzi decât la copiii mici, ne-am dus cu toții să vedem de ce vă agitați aşa. Dan a deschis uşa şi v-am văzut pe amândoi, aveați doar trei ani şi jumătate, patru, țopăiați pe pat, goi-goluți, zbierând ca din gură de şarpe, ca doi nebuni. Liz s-a îngrozit, dar pe mine m-a amuzat teribil. Ce mutre extaziate aveați, Archie, aşa micuți cum erați, sărind în sus şi-n jos, cu o bucurie sălbatică care umplea camera, nişte pui de om trăsniți care făceau ca cimpanzeii – era imposibil să nu te pufnească râsul. Țin minte că taică-tu şi Daniel au râs şi ei, dar Liz a intrat valvârtej în cameră şi v-a ordonat ție şi lui Amy să vă îmbrăcați. Imediat. Ştii tonul ăla de mamă furioasă. *Imediat!* Dar înainte să vă puneți hainele pe voi, Amy a spus una dintre cele mai haioase chestii pe care le-am auzit eu vreodată. Mami, întreabă ea de colo, deja serioasă şi cugetând adânc, arătând cu degetul direct între picioarele tale, apoi între ale ei, mami, Archie de ce e aşa de înzorzonat şi eu nu-s?

Mama lui Ferguson a început să râdă, a râs mult şi cu poftă amintindu-şi acele cuvinte, dar Ferguson s-a mulțumit să zâmbească, un mic zâmbet jalnic care i-a dispărut repede de pe chip pentru că puține lucruri îi erau mai nesuferite decât să i se povestească isprăvile lui stupide de când era mic. Îți place să mă tachinezi, nu? i-a spus maică-sii, care râdea încă.

Doar uneori, a spus ea. Nu prea des, Archie, dar uneori pur şi simplu nu mă pot abține.

După o oră, Ferguson a ieşit în curte cu cartea pe care o citea în acel moment, *Călătorie la capătul nopții,* şi s-a aşezat într-unul dintre scaunele de grădină pe care le vopsise proaspăt împreună cu taică-său în acea vară, un verde-închis, foarte închis, dar în loc să deschidă cartea şi să afle prin ce aventuri avea să mai treacă Ferdinand la fabrica Ford Motor din Detroit, s-a lăsat în voia gândurilor în timp ce aştepta să sosească primii invitați, minunându-se că la un moment dat se hârjonise în pat cu o fată goală, se hârjonise gol şi el în pat cu o fată goală, iar faptul că i se ştersese cu totul din memorie era de un haz nebun când acum ar fi dat aproape orice ca să fie cu o fată goală, să fie gol în pat cu o fată goală era cea mai înaltă aspirație din viața lui singuratică, lipsită de iubire, cinci luni fără un sărut sau măcar o îmbrățişare, a socotit în sinea lui, o primăvară şi aproape o vară întreagă de doliu după Anne-Marie cea plecată şi pe jumătate goală, iar acum urma s-o vadă pe Amy Schneiderman, fata neținută minte din trecutul lui îndepărtat, care fără îndoială că ajunsese o fată normală şi sănătoasă, plictisitoare şi previzibilă aşa cum erau majoritatea fetelor, majoritatea băieților, majoritatea femeilor şi bărbaților, dar pentru asta nu exista remediu şi, cum nici măcar n-o întâlnise încă, nu-i rămânea decât să aştepte şi să vadă.

Ceea ce a văzut în acea după-amiază a fost persoana care avea să devină *viitoarea,* succesoarea la coroana dorințelor lui, o fată care nu era nici normală, nici anormală, ci înflăcărată, neînfricată, conştientă de personalitatea excepțională cu care se născuse, iar la câteva săptămâni după prima lor întâlnire, pe când vara se topea în toamnă, iar lumea din jurul lor se cufunda brusc în întuneric, a devenit şi *prima,* adică Amy Schneiderman şi Archie Ferguson, amândoi goi, n-au mai sărit în pat, ci s-au întins în pat, tăvălindu-se pe sub pături, şi timp de câțiva ani după asta ea a continuat să-i aducă cele mai mari bucurii şi cele mai mari frământări din frageda lui viață, devenind jumătatea indispensabilă care-i locuia ființa.

Dar să revenim la acea după-amiază de luni din septembrie 1963, la grătarul de Ziua Muncii din curtea

Fergusonilor şi la momentul când a zărit-o pentru prima oară coborând din Chevroletul albastru al părinților ei, claia de păr blond murdar ițindu-se de pe bancheta din spate, apoi surpriza înălțimii ei, avea pe puțin un metru şaptezeci, poate un metru şaptezeci şi doi, o fată solidă, cu o față spectaculos de arătoasă, nu drăguță şi nici frumoasă, ci arătoasă, cu un nas solid, o bărbie dreaptă, ochi mari într-o nuanță încă incertă, nici voinică, dar nici plăpândă, cu nişte sâni mai degrabă mici pe sub o bluză albastră cu mânecă scurtă, picioare lungi, un fund rotund acoperit de nişte pantaloni cafenii mulați şi un mers ciudat, greoi, cu pieptul ieşit puțin în afară, ca şi cum s-ar fi grăbit înainte, un mers care i s-a părut lui Ferguson de băieți, dar atrăgător şi neobişnuit, un avertisment că era o persoană demnă de luat în seamă, o fată care se deosebea de majoritatea fetelor de şaisprezece ani pentru că în ținuta ei nu era pic de stângăcie. Mama lui s-a ocupat de prezentări, iar Ferguson a dat mâna cu mama ei (care i-a zâmbit scurt, uşor încordată), a dat mâna cu tatăl ei (relaxat, afabil) şi chiar înainte să dea mâna cu Amy, a simțit că Liz Schneiderman n-o plăcea pe maică-sa pentru că bănuia că soțul ei era pe jumătate îndrăgostit de ea şi poate că avea dreptate, judecând după lunga îmbrățişare cu care Schneiderman a salutat-o pe Rose, care rămânea frumoasă la patruzeci şi unu de ani, apoi Ferguson i-a strâns mâna lui Amy, mâna ei lungă şi remarcabil de subțire, hotărând că ochii ei erau verde-închis, cu nişte punctişoare maronii, observând când ea a zâmbit că avea dinții cam prea mari pentru restul gurii, doar puțin prea mari, cât să iasă în evidență, apoi i-a auzit pentru prima oară vocea, *Buna, Archie,* iar în acel moment a ştiut, a ştiut cu certitudine că erau sortiți să fie prieteni, ceea ce era o presupunere absurdă, desigur, căci cum ar fi putut avea vreo certitudine în acel moment, dar uite că avea un sentiment, o intuiție, o încredere că se întâmpla ceva important şi că pe el şi pe Amy Schneiderman îi aştepta un drum lung împreună.

Veniseră în acea zi şi Bobby George cu fratele lui, Cari, care intra în anul doi la Dartmouth, dar Ferguson n-avea chef deloc să discute cu niciunul, nici cu Cari cel ager la minte, nici cu Bobby cel mereu pus pe glume, cu creierul lui

de pasăre. El voia să stea cu Amy, singura care mai era de vârsta lor la petrecere, aşa că, la cel mult patruzeci şi cinci de secunde după ce dăduseră mâna, ca strategie pentru a nu fi nevoit s-o împartă cu ceilalţi, a invitat-o la el în cameră. Poate că acţionase cam impetuos, dar ea a acceptat cu un gest aprobator din cap, spunând *Buna idee, hai,* aşa că au urcat la etaj, în bârlogul lui Ferguson, care nu mai era un altar dedicat lui Kennedy, ci un loc ticsit de cărţi şi discuri, atâtea cărţi şi discuri, încât rafturile arhipline nu mai făceau faţă colecţiei care continua să crească în stive rânduite lângă peretele de lângă pat, şi s-a bucurat văzând-o pe Amy că încuviinţează iar din cap când intră în cameră, ca şi cum i-ar fi transmis că-i place ceea ce vede, zecile de nume sacre şi de opere venerate pe care s-a apucat apoi să le examineze mai atent, arătând spre una spunând: *O carte tare de tot,* apoi spre alta spunând: *Pe asta încă n-am citit-o* sau *De asta n-am auzit,* dar apoi s-a aşezat pe podea la piciorul patului, făcându-l pe Ferguson să se aşeze şi el în faţa ei, la o distanţă de aproape un metru, cu spatele sprijinit de sertarele biroului, iar în următoarea oră şi jumătate au stat de vorbă, întrerupându-se doar când cineva a bătut la uşă şi i-a anunţat că s-a pus masa în curte, aşa că au zbughit-o jos, la ceilalţi, unde au stat o vreme, au mâncat hamburgeri şi au băut bere interzisă de faţă cu părinţii lor, care au asistat toţi patru fără să clipească la această încălcare a legii, după care Amy s-a căutat în geantă, a scos un pachet de Lucky şi şi-a aprins o ţigară în faţa părinţilor ei – care nici de data asta n-au clipit –, explicând că nu fumează mult, dar că e moartă după gustul de tutun după masă, iar după ce au terminat cu masa şi ţigara, Ferguson şi Amy s-au scuzat şi au plecat agale să se plimbe prin cartier în timp ce soarele cobora spre asfinţit, ajungând până la urmă pe o bancă din acelaşi părculeţ unde o sărutase pe Anne-Marie pentru ultima oară înainte ca ea să dispară şi curând după ce Ferguson şi Amy s-au înţeles să se întâlnească iar la New York într-una dintre sâmbetele care urmau, au început să se sărute, un salt neplanificat, spontan, o gură unindu-se cu cealaltă, zvârcolit de limbi şi clănţănit de dinţi într-un amestec delicios de salivă, excitare instantanee în

neastâmpăratele zone de jos ale trupurilor lor post-pubere, sărutându-se atât de năvalnic, încât s-ar fi devorat unul pe altul dacă Amy nu s-ar fi desprins brusc de el şi n-ar fi început să râdă, un hohot de râs uimit, gâfâit, care în scurt timp i s-a transmis şi lui Ferguson. Vai de mine, Archie, a zis ea. Dacă nu ne oprim acum, în câteva minute ajungem să ne rupem hainele de pe noi. Ea s-a ridicat şi i-a întins mâna dreaptă. Hai, nebunule, hai înapoi acasă.

Erau de aceeaşi vârstă sau aproape, două sute de luni față de o sută nouăzeci şi opt, dar cum Amy era născută la sfârşitul anului 1946 (pe 29 decembrie), iar Ferguson la începutul anului 1947 (pe 3 martie), ea era cu un an înaintea lui la şcoală, ceea ce însemna că ea avea să intre în ultimul an de liceu la Hunter, în timp ce el era încă prizonier în tranşee, un licean mucos. Facultatea era doar o nebuloasă îndepărtată pentru el în acel moment, o destinație dintr-un viitor vag care încă nu avea nume, în timp ce ea studia hărți de aproape un an şi mai că era gata să-şi facă bagajele. Avea să încerce la mai multe şcoli, a zis ea. Toată lumea îi spusese că avea nevoie de variante de rezervă, a doua şi a treia opțiune, dar prima ei opțiune era Barnard, de fapt singura opțiune, pentru că era cel mai bun colegiu pentru fete din New York, fratele geamăn al Columbiei, care era doar pentru băieți, iar obiectivul ei numărul unu era să rămână în New York.

Dar ai trăit toată viața în New York, a zis Ferguson. N-ai vrea să încerci alte locuri?

Am fost în alte locuri, a zis ea, în multe alte locuri şi absolut toate se numesc Plictis City. Ai fost vreodată la Boston sau Chicago?

Nu.

Plictis City Unu şi Plictis City Doi.

L.A.?

Nu.

Plictis City Trei.

Bine. Dar ce zici de o şcoală la țară? Cornell, Smith, un loc de genul ăsta. Peluze verzi şi curți cu ecou, sete de învățătură într-un cadru rustic.

Joseph Cornell e un geniu, Fraţii Smith fac nişte picături împotriva tusei excelente, dar mie nu mi se pare cine ştie ce distracţie să-mi îngheţe curul patru ani la Universitatea Nimănui. Nu, Archie, o să *fie* New York. Alt loc nu există.

O cunoştea de aproximativ zece minute când au avut acest dialog şi, ascultând-o pe Amy pledând pentru New York, declarându-şi dragostea pentru New York, şi-a dat seama că, într-un fel, era ea însăşi întruchiparea oraşului ei, nu doar prin încrederea în sine şi mintea ei vioaie, ci mai ales prin voce, o voce de evreică deşteaptă din Brooklyn, Queens şi Upper West Side, o voce de evreică din a treia generaţie, adică a doua generaţie de evrei născuţi în America, cu o tonalitate uşor diferită faţă de irlandezii newyorkezi, de pildă, sau faţă de italienii newyorkezi, un ton direct, sofisticat şi obraznic, cu o aversiune similară faţă de r-ul dur, dar cu o pronunţie ceva mai precisă şi emfatică, şi cu cât pronunţia îi devenea mai familiară lui Ferguson, cu atât ar fi ascultat-o mai mult, pentru că vocea Schneidermanilor reprezenta tot ce nu era suburbie, tot ce nu era viaţa lui din acel moment, deci promisiunea unei evadări într-un viitor posibil sau cel puţin a unui prezent locuit de acel viitor posibil, iar în timpul petrecut cu Amy în cameră şi mai târziu, când s-au plimbat împreună pe străzi, au discutat despre tot felul de lucruri, mai ales despre acea vară imprevizibilă care începuse cu uciderea lui Medgar Evers17 şi se încheiase cu discursul lui Martin Luther King, eternul amestec de oroare şi speranţă care părea să definească peisajul american, dar şi despre cărţile şi discurile de pe rafturi şi de pe podeaua camerei lui Ferguson, asta pe lângă temele de şcoală, examene, ba chiar şi baseball, dar singura întrebare pe care nu i-a adresat-o, de la care hotărâse să se abţină cu orice preţ, era dacă avea sau nu un iubit, pentru că el deja hotărâse să facă tot ce-i stătea în puteri pentru ca ea să devină *viitoarea,* aşa că nu-l interesa să afle câţi rivali îi stăteau în cale.

---

17 Activist afro-american din mişcarea pentru drepturile civile, care a militat pentru dreptul afro-americanilor de a se înscrie la universităţi frecventate de studenţi albi. A fost ucis de un membru al Ku Klux Klanului.

În 15 septembrie, la nici două săptămâni după grătarul de Ziua Muncii şi cu exact şase zile înainte de data când stabiliseră să se revadă la New York, ea l-a sunat şi, cum îl sunase pe el şi nu pe altcineva, el a înțeles că nu exista niciun iubit în peisaj, n-avea de ce să se teamă de vreun rival, că ea era cu el aşa cum era şi el cu ea. A dedus asta pentru că pe el alesese să-l sune când auzise de bomba pusă într-o biserică a negrilor din Birmingham, Alabama, care omorâse patru fetițe, o nouă oroare americană, o nouă bătălie în războiul rasial care cuprindea Sudul, ca şi cum Marşul de la Washington din urmă cu două săptămâni şi jumătate ar fi trebuit răzbunat cu bombe şi crime, iar Amy plângea la telefon, făcând eforturi să se abțină în timp ce-i dădea vestea şi încetul cu încetul, pe măsură ce se străduia să-şi recapete controlul, a început să vorbească despre ceea ce se putea face, despre ce considera ea că trebuie făcut, nu doar legi votate de politicieni, ci o armată de oameni care să se ducă acolo şi să lupte cu bigoții, iar ea avea să se înroleze prima, imediat cum termina liceul avea să facă autostopul până în Alabama şi să muncească pentru cauză, să-şi verse sângele pentru cauză, să facă din cauză țelul central al vieții ei. E țara noastră, a zis ea, şi nu-i putem lăsa pe nenorociți să ne-o fure.

S-au văzut în sâmbăta următoare şi apoi o dată la două sâmbete până la sfârşitul toamnei, Ferguson lua autobuzul din New Jersey până la Port Authority şi de acolo linia expres IRT până pe West Seventy-second Street, unde cobora şi mergea pe jos trei cvartale spre nord şi încă două spre vest până la apartamentul Schneidermanilor, aflat pe Riverside Drive colț cu Seventy-fifth Street, apartamentul 4B, care devenise cea mai importantă adresă din New York. Tot felul de întâlniri, aproape întotdeauna doar ei doi, din când în când cu câțiva prieteni ai lui Amy, filme străine la Thalia, unde Broadway întâlnea Ninety-fifth Street, Godard, Kurosawa, Fellini, vizite la Met, la Frick, la Muzeul de Artă Modernă, Knicks la Garden, Bach la Carnegie Hall, Beckett, Pinter şi Ionesco la mici teatre din Village, totul atât de aproape şi la îndemână, iar Amy ştia întotdeauna unde să meargă şi ce să facă, prințesa războinică din Manhattan îl

învăța să se orienteze în oraşul ei, care devenise în scurt timp şi oraşul lui. Totuşi, oricâte lucruri ar fi văzut şi ar fi făcut, momentele cele mai plăcute din acele zile de sâmbătă erau cele în care stăteau de vorbă în cafenele, primele runde ale dialogului neîntrerupt care avea să continue ani de zile, conversații care se transformau uneori în certuri aprige când nu cădeau de acord asupra filmului bun sau prost pe care tocmai îl văzuseră, asupra ideii politice bune sau proaste pe care tocmai o exprimase unul dintre ei, dar pe Ferguson nu-l deranjau discuțiile în contradictoriu cu ea, nu-l interesau cuceririle uşoare, fetele îmbufnate, uşurele la minte, care nu voiau decât ceea ce credeau ele că sunt formalitățile iubirii, el avea o iubire adevărată, complexă, profundă şi suficient de flexibilă încât să tolereze ciocniri pasionale şi cum să n-o iubească pe fata cu privirea mereu iscoditoare şi râsul exploziv, Amy Schneiderman cea hipersensibilă şi neînfricată care într-o zi avea să ajungă corespondentă de război, revoluționară sau doctoriță care să aibă grijă de săraci. Avea şaisprezece ani, mergea pe şaptesprezece. Nu mai era chiar o coală albă, dar era încă destul de tânără încât să-şi dea seama că poate şterge cuvintele pe care le scrisese deja, le poate şterge ca s-o ia de la capăt după cum îi dicta inima.

Sărutări, desigur. Îmbrățişări, desigur. Dar şi neplăcutul obicei al părinților lui Amy de a-şi petrece după-amiezile şi serile de sâmbătă acasă, ceea ce le restrângea ocaziile de a rămâne singuri în apartament, silindu-i să se giugiulească îndelung în frig, pe băncile din Riverside Park, să se strecoare în dormitoare discrete la petrecerile prietenilor lui Amy ca să se pipăie frenetic şi de două ori, doar de două ori, când părinții ei cei casnici ieşiseră seara, avuseseră parte de tăvăleli adevărate, pe jumătate dezbrăcați, pe patul din camera lui Amy, sub semnul vechii spaime că uşa se va deschide brusc în cel mai nepotrivit moment. Sentimentul frustrant că nu sunt pe deplini stăpâni pe viețile lor, furtuni hormonale înăbuşite iar şi iar de împrejurări, amândoi tot mai disperați pe măsură ce săptămânile treceau. Apoi, într-o seară de marți de la jumătatea lui noiembrie, Amy l-a sunat cu o veste bună. Părinții ei urmau să plece din oraş peste două săptămâni nu mai puțin de trei zile tocmai la Chicago,

în vizită la mama suferindă a maică-sii şi, cum fratele ei mai mare, Jim, urma să sosească de la Boston abia cu o zi înainte de Ziua Recunoştinţei, avea să rămână singură în casă în absenţa părinţilor. Un weekend întreg, i-a zis ea. La gândeşte-te, Archie. Un weekend întreg singuri în apartament.

El le-a spus părinţilor că fusese invitat împreună cu alţi prieteni la casa unui amic din Jersey Shore, o minciună atât de înfloritâ şi de absurdă, că niciunul n-a bănuit nimic, iar în vinerea respectivă, când a plecat la şcoală, era cât se poate de firesc să-şi ia la el o mică geantă cu lucruri pentru a doua zi. Planul era să plece spre New York imediat după ore şi, dacă avea norocul să prindă primul autobuz, avea să ajungă acasă la Amy pe la patru şi jumătate, cinci fără un sfert, iar dacă pierdea primul autobuz şi-l lua pe-al doilea, pe la cinci şi jumătate, şase fără un sfert, încă o zi insipidă pe coridoarele şi în clasele Liceului Montclair, atent la ceas de parc-ar fi putut da timpul înainte doar prin forţa gândurilor, numărând minutele, orele până după prânz, când în difuzoare s-a auzit anunţul că preşedintele fusese împuşcat în Dallas, urmat ceva mai târziu de un nou anunţ că preşedintele Kennedy murise.

În câteva minute, toate activităţile de la şcoală s-au oprit. Într-o mie de perechi de mâini au apărut batiste şi şerveţele, rimelul curgea pe obrajii fetelor înlăcrimate, băieţii umblau de colo până colo clătinând din cap sau agitându-şi pumnii în aer, fetele se îmbrăţişau, băieţii se îmbrăţişau cu fetele, profesorii plângeau şi se îmbrăţişau între ei în timp ce alţii se uitau în gol la pereţi şi clanţe, iar în scurt timp elevii s-au strâns în sala de sport şi la cantină, nimeni nu ştia ce să facă, nu exista un lider, toate certurile şi animozităţile încetaseră, nu mai existau duşmani, apoi s-a auzit iar în difuzoare vocea directorului, care a anunţat că nu se mai ţineau ore şi puteau pleca acasă cu toţii.

Omul viitorului murise.

Un oraş ireal.

Toată lumea pleca acasă, dar Ferguson s-a dus la staţia de autobuz din Montclair, cu bagajul pentru o noapte în mână, ca să aştepte cursa de New York. Putea să-i sune mai târziu

pe ai lui, dar n-avea de gând să plece acasă. Simțea nevoia să fie singur cu gândurile lui o vreme, apoi să fie cu Amy şi avea să stea cu ea tot weekendul, cum se înțeleseseră.

O răscruce de drumuri într-un oraş ireal, iar viitorul era mort.

A aşteptat autobuzul, apoi s-a urcat, şi-a căutat un loc, s-a aşezat pe rândul al cincilea şi a auzit cum se schimbau vitezele în timp ce autobuzul demara şi pornea spre New York, apoi au intrat în tunel, iar pe locul din spatele lui plângea o femeie şi şoferul vorbea cu un pasager din față, *Nu pot să cred, Nu pot să cred, ce dracu,* dar Ferguson putea să creadă, chiar dacă se simțea cu totul desprins de propria-i ființă, plutind undeva afară din corp, şi totuşi avea mintea limpede, lucidă, nu simțea deloc nevoia să izbucnească în plâns, nu, toate astea erau prea importante, femeia din spatele lui n-avea decât să plângă până nu mai putea, probabil că era o consolare pentru ea, dar el niciodată n-avea să se consoleze, aşa că n-avea dreptul să plângă, ci doar să se gândească, să încerce să înțeleagă ce se întâmpla, acel lucru important care nu semăna cu nimic din viața lui de până atunci. Bărbatul care vorbea cu şoferul spunea: *îmi aduce aminte de Pearl Harbor. Mai ştii, frumos, totul calm, o dimineață leneşa de duminica, oamenii prin casă în pijama când deodată BUM, lumea explodează şi te trezeşti c-am intrat în război.* Nu e rea comparația, şi-a zis Ferguson. Marele eveniment care zguduie totul din temelii şi schimbă viețile tuturor, momentul de neuitat când se încheie ceva şi începe altceva. Asta să fi fost, s-a întrebat el, un moment asemănător cu izbucnirea unui război? Nu, nu chiar. Războiul anunță începutul unei noi realități, dar în acea zi nu începuse nimic, o realitate se sfârşise şi atât, ceva dispăruse din lume şi în loc rămăsese un gol, nimic acolo unde până atunci fusese ceva, ca şi cum n-ar mai fi rămas niciun copac pe lume, de parcă însăşi ideea de copac, munte sau lună se ştersese din mintea omului.

Un cer fără lună. O lume fără copaci.

Autobuzul a oprit în stația de pe Fortieth Street şi Eighth Avenue. În loc s-o ia prin pasajele subterane spre Seventh Avenue, cum făcea de obicei când venea la New York,

Ferguson a urcat scările şi a ieşit în amurgul de sfârşit de noiembrie, luând-o spre est pe Forty-second Street ca să ajungă la staţia lui de metrou din Times Square, o simplă siluetă în mulţimea de la începutul orei de vârf, oameni cu chipuri inexpresive care-şi vedeau de treburile lor, totul la fel, totul diferit, apoi s-a pomenit că-şi face loc cu greu printre grupuri de trecători care stăteau nemişcaţi pe trotuar, privind cu toţii în sus la literele luminoase care defilau pe clădirea înaltă din faţa lor, JFK ÎMPUŞCAT ŞI UCIS ÎN DALLAS – JOHNSON DEPUNE JURĂMÂNTUL CA PREŞEDINTE, şi chiar înainte să ajungă la treptele care coborau spre peronul liniei IRT, a auzit o femeie spunându-i alteia: *Nu-mi vine să cred, Dorothy, pur şi simplu nu pot să cred ce văd.*

Ireal.

Un oraş fără copaci. O lume fără copaci.

N-o sunase pe Amy ca să afle dacă se întorsese de la şcoală. Era posibil să fie în continuare cu prietenii, în deruta generală, surescitată şi prea tulburată ca să-şi mai amintească de venirea lui, aşa că atunci când a sunat la apartamentul 4B, nu era sigur că avea să-i răspundă cineva. Cinci secunde de îndoială, zece secunde de îndoială, apoi a auzit vocea ei la interfon: *Archie, tu eşti, Archie?* şi uşa s-a deschis cu un bâzâit.

Au stat câteva ore şi s-au uitat la televizor la relatările despre asasinat, apoi, cu braţele înlănţuite într-o îmbrăţişare strânsă, s-au împleticit până în camera lui Amy, s-au întins în pat şi au făcut dragoste pentru prima oară.

2.2

Primul număr din *Justiţiarul din Cobble Road* a apărut pe 13 ianuarie 1958. A. Ferguson, fondatorul şi editorul ziarului nou apărut, anunţa pe prima pagină, într-un editorial, că *Justiţiarul* avea „să reflecte evenimentele cât mai bine şi să spună adevărul cu orice preţ”. Tipărirea tirajului inaugural de cincizeci de exemplare a fost supervizată de directoarea de producţie Rose Ferguson, care a dus macheta originală, scrisă de mână, la tipografia Myerson din West Orange,

pentru a executa reproducerea ambelor fețe ale planşei de şaizeci pe nouăzeci de centimetri şi pentru a realiza facsimile pe o hârtie suficient de subțire încât să poată fi îndoită în două; datorită acelei îndoituri, *Justițiarul* şi-a făcut intrarea în lume semănând mai degrabă cu un organ de presă autentic (sau aproape) decât cu un anunț scris acasă la maşină şi copiat la şapirograf. Cinci cenți bucata. Fără fotografii sau desene, doar puțin loc în partea de sus pentru titlu şi caseta redacțională, dar altfel doar două dreptunghiuri mari, umplute cu opt coloane de cuvinte înghesuite şi scrise de mână cu scrisul unui băiat de aproape unsprezece ani căruia întotdeauna îi venise greu să traseze clar literele, dar în ciuda unor stângăcii şi ieşiri din rând, rezultatul era destul de citeț, cu un aspect general care se voia o versiune sinceră, deşi cam smintită, a unui pamflet de secol XVIII.

Cele douăzeci şi unu de articole variau de la anunțuri de patru rânduri la două articole pe trei coloane, primul fiind subiectul principal de pe prima pagină, cu titlul O TRAGEDIE UMANĂ. DODGERS ŞI GIANTS PLEACĂ DE LA N.Y. PE COASTA DE VEST, care includea extrase din interviuri luate de Ferguson mai multor rude şi prieteni, cea mai dramatică reacție fiind cea a colegului din clasa a cincea Tommy Fuchs: „îmi vine să mă sinucid. Singura echipă rămasă e Yankees, pe care nu pot să-i sufăr. Eu ce mă fac?” Articolul de pe verso explora un scandal izbucnit la şcoala lui Ferguson. În ultimele şase săptămâni, de patru ori se întâmplase ca nişte elevi care jucau dodgeball să se izbească în timpul meciurilor de unul din cei doi pereți de cărămidă din sala de sport, cauzând o epidemie de ochi vineți, contuzii şi răni sângerânde la frunte şi scalp, iar Ferguson milita pentru instalarea unor perne de protecție care să prevină noi accidentări. După ce a obținut declarații din partea unor victime recente („Alergam după minge”, spunea una dintre ele, „şi m-am pomenit direct cu capul în cărămidă”), Ferguson a stat de vorbă cu directorul, domnul Jameson, care a recunoscut că situația scăpase de sub control. „Am discutat la Comisia de Educație”, a declarat el, „şi au promis

să căptuşească pereţii până la sfârşitul lunii. Până atunci nu se mai joacă dodgeball.”

Echipe de baseball dispărute şi răni la cap evitabile, dar şi ştiri despre animale de companie dispărute, stâlpi de electricitate avariaţi de furtuni, accidente rutiere, concursuri de tras la ţintă cu cornete, *Sputnik* şi starea de sănătate a preşedintelui, precum şi scurte informări din actualitatea clanurilor Ferguson şi Adler, cum ar fi O BARZĂ PUNCTUALĂ!: „Pentru prima oară în istoria omenirii, un copil s-a născut la data aşteptată. Pe 29 decembrie, la ora 11:53 P.M., cu doar şapte minute înainte ca timpul să expire, doamna Frances Hollander, 22 de ani, din New York, a născut primul ei copil, un băiat de 3,9 kg pe nume Stephen. Felicitări, verişoară Francie!” Sau UN PAS IMPORTANT: „Mildred Adler a fost promovată recent de la poziţia de profesor asociat la cea de profesor plin în cadrul Catedrei de Engleză de la Universitatea Chicago. Mildred e o specialistă de talie mondială în romanul victorian şi a publicat cărţi despre George Eliot şi Charles Dickens? Urma apoi dreptunghiul cu chenar de pe verso, în colţul din dreapta jos, imposibil să nu-l vezi, cu titlul *Gluma lui Adler,* o rubrică pe care Ferguson intenţiona să o permanentizeze în viitoarele numere ale *Justiţiarului,* căci ar fi fost păcat să irosească o resursă atât de preţioasă cum era bunicul lui, regele glumelor proaste, care-i spusese lui Ferguson atâtea glume proaste la viaţa lui, încât tânărul redactor-şef s-ar fi considerat delăsător dacă n-ar fi folosit câteva. Iată prima mostră: „Domnul şi doamna Hooper au plecat în Hawaii. Chiar înainte ca avionul să aterizeze, domnul Hooper a întrebat-o pe soţia lui cum se pronunţă corect *Hawaii* – Hauai sau Havai.

«Nu ştiu», a răspuns doamna Hooper. «Hai să întrebăm pe cineva când ajungem.» În aeroport, au observat un bătrânel într-o cămaşă hawaiiană. «Scuzaţi-mă, domnule», i s-a adresat domnul Hooper. «Ne spuneţi şi nouă dacă suntem în Hazizri sau în Havai?» Fără să clipească, bătrânul a răspuns: «Havai.» «Mulţumim», au spus domnul şi doamna Hooper. La care bătrânul a răspuns: «Să vă vie ve bine» „

Au urmat noi numere în acelaşi an, în aprilie şi septembrie, din ce în ce mai bune, cel puțin aşa i-au spus lui Ferguson părinții şi rudele, dar cu colegii de şcoală era altceva, pentru că, după succesul primului număr, care a făcut vâlvă în clasă, au început să iasă la suprafață tot felul de resentimente şi animozități. Universul închis al claselor a cincea şi a şasea se supune unui set de reguli şi ierarhii sociale stricte, iar Ferguson, prin faptul că avusese inițiativa de a lansa *Justițiarul din Cobble Road,* cu alte cuvinte pentru că îndrăznise să creeze ceva din nimic, încălcase fără să vrea acele granițe. În interiorul acestor granițe, băieții se puteau impune în două moduri: excelând la sport sau dovedindu-se aşi la prostii. Notele bune la şcoală contau prea puțin, nici chiar un talent excepțional la artă sau muzică nu însemna mai nimic, pentru că astfel de talente erau considerate a fi înnăscute, trăsături biologice aşa cum erau culoarea părului sau mărimea picioarelor, deci nu neapărat asociate cu posesorul lor, simple date naturale, independente de voința omului. Ferguson fusese întotdeauna destul de bun la sport, ceea ce-l ajutase să se integreze printre ceilalți băieți şi să evite temuta condiție de paria. Il plictisea să facă prostii, dar avea un simț al umorului anarhic care-i întărise reputația de băiat simpatic, chiar dacă se ținea departe de băieții zvăpăiați şi aroganți care-şi petreceau weekendurile aruncând pocnitori în cutiile poştale, făcând țăndări felinarele stradale şi dând telefoane obscene celor mai drăguțe fete din clasele mai mari. Cu alte cuvinte, Ferguson avusese până atunci un parcurs fără mari dificultăți, notele lui bune nefiind niciun avantaj, niciun dezavantaj, iar felul neagresiv şi plin de tact în care aborda relațiile interpersonale îl păzise de furiile altor băieți, ceea ce însemna că se bătuse rar cu pumnii şi nu părea să-şi fi făcut duşmani durabili, dar cu câteva luni înainte să împlinească unsprezece ani şi-a pus în gând să epateze, manifestându-se printr-un ziar de două pagini, publicat prin mijloace proprii, şi brusc colegii şi-au dat seama că Ferguson era mai mult decât li se păruse lor, era un tânăr deştept foc, un băiat a-ntâia cu mintea brici, capabil de o şmecherie atât de complicată cum era *Justițiarul,* aşa că toți cei douăzeci şi doi

de colegi ai săi din clasa a cincea se căutaseră de cei cinci cenți ca să-şi ia primul număr, felicitându-l pentru ispravă, râzând de întorsăturile de frază comice care punctau articolele scrise de el, apoi venise weekendul, iar luni dimineața subiectul fusese deja uitat. Dacă *Justițiarul* ar fi dispărut după acel prim număr, Ferguson ar fi evitat belelele care s-au abătut până la urmă asupra lui, dar de unde să fi ştiut el că exista o diferență între a fi deştept şi a fi prea deştept, că un al doilea număr apărut în primăvară avea să-i întoarcă pe unii colegi împotriva lui pentru că era o dovadă că se străduia prea mult, în timp ce ei nu se străduiau suficient, ceea ce însemna că Ferguson era un tip ambițios şi destoinic, în timp ce ei erau doar nişte loaze, care nu făceau nici două parale. Fetele îl susțineau în continuare toate, dar fetele nu rivalizau cu el, în timp ce băieții începuseră să simtă presiunea zelului lui Ferguson, cel puțin trei sau patru dintre ei, numai că Ferguson era prea amețit de propria-i fericire ca să observe, prea exaltat de succesul de a fi încheiat încă un număr ca să se întrebe de ce refuzaseră Ronny Krolik şi gaşca lui de golani să cumpere noua ediție a *Justițiarului* în aprilie, când o adusese la şcoală, iar dacă cumva se întrebase, îşi spusese că din lipsă de bani, pur şi simplu.

Pentru Ferguson, ziarele erau una dintre cele mai mărețe invenții ale omenirii şi făcuse o pasiune pentru ele imediat ce învățase să citească. Dimineața devreme, şapte zile din şapte, un exemplar din *Newark Star-Ledger* se materializa pe treptele de la intrarea în casă, aterizând cu o bufnitură plăcută exact când el se dădea jos din pat, aruncat de o persoană anonimă, invizibilă, care nu rata niciodată ținta, iar pe la şase ani şi jumătate, Ferguson începuse deja să ia parte la ritualul matinal al citirii ziarului la micul dejun, el, care numai printr-un efort de voință reuşise să citească în vara piciorului rupt, care se zbătuse să evadeze din închisoarea prostiei copilăreşti şi devenise un tânăr cetățean al lumii, suficient de avansat acum ca să înțeleagă orice sau aproape orice, mai puțin chestiuni obscure de politică economică şi ideea că fabricarea mai multor arme nucleare va duce la o pace durabilă, aşa că, în fiecare dimineață, se aşeza la masă

cu părinții lui, fiecare cu paginile lui din ziar, citind în liniște pentru că era dificil să vorbești la acea oră atât de matinală, apoi își pasau între ei paginile citite într-o bucătărie care mirosea a cafea și ouă jumări, a pâine care se încălzea și se rumenea în prăjitor, a unt care se topea pe pâinea fierbinte. Ferguson începea întotdeauna cu benzile desenate și rubrica sport, apoi trecea la Nancy cu farmecul ei bizar și la prietenul ei Sluggo, Jiggs și soția lui, Maggie, Blondie și Dagwood, Beetle Bailey, apoi ultimele știri despre Mantie și Ford18, despre Conerly și Gifford19, apoi urmau știrile locale, cele naționale și internaționale, articole despre filme și piese de teatru, așa-zisele articole de interes uman despre șaptesprezece studenți care s-au înghesuit într-o cabină telefonică sau cei treizeci și șase de hotdogi consumați de câștigătorul concursului de mâncat din districtul Essex, iar când le termina pe toate și-i mai rămâneau câteva minute înainte să plece la școală, continua cu anunțurile de la mica publicitate. *Te iubesc, dragă. Întoarcere acasă.*

Ziarele îl atrăgeau în cu totul alt mod decât cărțile. Cărțile erau solide și permanente, iar ziarele erau obiecte fragile, efemere, de unică folosință, care erau aruncate imediat după citire, pentru a fi înlocuite de altele a doua zi dimineața, în fiecare dimineață un ziar nou pentru o zi nouă. Cărțile progresau în linie dreaptă, de la început la sfârșit, în timp ce ziarele erau mereu în mai multe locuri simultan, un talmeș-balmes de simultaneitate și contradicție, cu mai multe articole care coexistau pe aceeași pagină, fiecare dezvăluind un alt aspect al lumii, fiecare exprimând o idee sau o realitate care n-avea nicio legătură cu cele din jur, un război în dreapta, o întrecere cu ouă și linguri în stânga, o clădire în flăcări sus, o reuniune a cercetașelor jos, un amestec de lucruri mari și mici, lucruri tragice pe prima pagină și lucruri

---

18 Mickey Mantie, Whitey Ford, numele unor jucători de baseball celebri din epocă.

19 Charlie Conerly, Frank Gifford, la vremea aceea, jucători de fotbal american ai echipei Giants.

frivole pe pagina a patra, inundaţii de iarnă şi anchete poliţieneşti, descoperiri ştiinţifice şi reţete pentru deserturi, decese şi naşteri, sfaturi pentru cei nefericiţi în dragoste şi cuvinte încrucişate, pase la fotbal şi dezbateri în Congres, cicloane şi simfonii, greve muncitoreşti şi călătorii transatlantice în balon, ziarul de dimineaţă trebuia neapărat să vorbească despre toate aceste evenimente în coloanele sale imprimate cu cerneală neagră, mânjită, şi în fiecare dimineaţă Ferguson se bucura de întreaga învălmăşeală, pentru că aşa era şi lumea, după părerea lui, o mare învălmăşeală efervescentă, cu milioane de lucruri diferite care se întâmplau în acelaşi timp.

Asta reprezenta pentru el *Justiţiarul,* o şansă de a-şi crea propria lume învălmăşită, pe o hârtie care să pară autentică. Nu chiar autentică, desigur, ci în cel mai bun caz o aproximare grosolană, dar versiunea lui amatoricească, de copil, imita suficient de bine în spirit originalul încât să-i impresioneze pe prietenii lui. Ferguson sperase la o astfel de reacţie, îşi dorise să vadă capete întorcându-se după el, să atragă atenţia colegilor şi, văzându-şi dorinţa îndeplinită, atacase cel de-al doilea număr tot mai sigur pe sine, cu o încredere nouă în forţa propriului geniu, o încredere care devenise atât de oarbă, încât nici măcar boicotul parţial din partea lui Krolik şi a găştii lui nu-l putuse trezi la realitate. Abia a doua zi de dimineaţă a început să deschidă ochii întru câtva. Michael Timmerman era unul dintre cei mai buni prieteni ai săi, un băiat deştept şi popular, cu note chiar mai bune decât ale lui Ferguson, o figură eroică aproape, care domina piticaniile răuvoitoare ca Ronny Krolik aşa cum domină stejarul un desiş de iederă otrăvitoare, iar dacă Michael Timmerman te lua deoparte în curte, înainte să înceapă orele, şi-ţi spunea că are ceva de discutat cu tine, erai numai urechi. A început prin a spune cât de bun i se păruse *Justiţiarul,* spre marea încântare a lui Ferguson, pentru că părerea celui mai bun sportiv şi elev din clasă cântărea mai greu decât orice altă părere, dar Timmerman a adăugat apoi că ar vrea să colaboreze cu Ferguson, să intre în echipa *Justiţiarului* şi să contribuie şi el cu articole, ceea ce n-ar face decât să îmbunătăţească nivelul publicaţiei,

după părerea lui, căci cine mai auzise de vreun ziar făcut de un singur om, părea cam ciudat şi cam neserios să ai un singur reporter care să scrie toate articolele, iar dacă Ferguson îi dădea o şansă şi lucrurile mergeau bine, poate aveau să se adune trei, patru sau cinci reporteri şi dacă puneau toţi mână de la mână ca să ajute cu costurile de tipărire, poate că *Justiţiarul* avea să se extindă la patru sau opt pagini, totul bătut la maşină în loc să depindă de oribilul scris de mână al lui Ferguson, ajungând astfel să semene a ziar adevărat.

Ferguson a fost luat cu totul prin *surprindere. Justiţiarul* fusese gândit de la bun început ca un one-man show, show-ul lui, al lui şi nu al altora, aşa bun sau prost cum era, iar ideea de a împărţi scena fie şi doar cu un singur băiat, dacă nu cu mai mulţi, îl făcea să se simtă absolut mizerabil. Timmerman l-a sufocat cu observaţii şi sugestii, încercând să preia cu forţa controlul asupra fiţuicii lui caraghioase, apărute cu scrisul ăla oribil de mână, dar oare Timmerman nu-şi dădea seama că el se gândise deja la toate astea, că n-ar fi folosit o maşină de scris nici dac-ar fi ştiut să bată la ea pentru că ar fi arătat aiurea şi, cum el avea unsprezece ani şi nu-şi permitea să plătească o tipografie, preferase scrisul de mână, şi ce ştia Timmerman despre înţelegerea dintre maică-sa şi Myerson, o reducere la portretele celor trei copii în schimbul folosirii echipamentului său de tipărit pentru facsimile, aşa mergeau lucrurile, ar fi vrut să-i spună lui Timmerman, făceai schimburi ca să reduci cheltuielile şi te descurcai cu ce aveai, aşa că mai uşor cu pusul mână de la mână pentru a scoate un aşa-zis ziar adevărat, cinci băieţi n-aveau cum să strângă niciodată suficienţi bani ca să-şi permită asemenea costuri, iar dacă Timmerman n-ar fi fost prietenul pe care-l admira cel mai mult, Ferguson l-ar fi poftit să nu-şi mai bage nasul în treburile lui şi să-şi facă şi el ziar dacă avea atâtea idei strălucite, dar îl respecta prea mult pe Timmerman ca să fie sincer, nu voia să rişte să-şi insulte prietenul, aşa că a ales calea laşă şi şi-a acoperit spatele, spunând *Hai că o să mă gândesc la asta* în loc să spună clar da sau nu, sperând că timpul va domoli proaspăta pasiune

pentru jurnalism a lui Timmerman şi că subiectul va fi dat uitării în câteva zile.

Ca mai toţi băieţii de succes însă, Timmerman nu era genul care să uite sau să renunţe uşor. Până la sfârşitul săptămânii, l-a abordat în fiecare dimineaţă pe Ferguson în curte, întrebându-l dacă a luat o decizie, şi în fiecare dimineaţă, Ferguson a încercat să mai tragă de timp. Poate, îi spunea el, poate că e o idee bună, dar acum e primăvară şi n-o să avem destul timp să scoatem un număr nou până la sfârşitul anului şcolar. În ultima vreme suntem amândoi ocupaţi cu Liga Mică şi nici nu-ţi închipui cât e de muncă. Săptămâni, lungi întregi de muncă. E atâta muncă, încât nici nu mai sunt sigur că vreau să continui. Las-o aşa acum şi poate reluăm discuţia pe vară.

Dar Timmerman avea să fie plecat vara în tabără, aşa că voia să ia deja o hotărâre. Chiar dacă următorul număr avea să iasă abia în toamnă, trebuia să ştie dacă e ceva sigur sau nu şi de ce Dumnezeu îi era aşa de greu lui Ferguson să ia o decizie? Ce mare scofală?

Ferguson şi-a dat seama că era încolţit. După patru zile de insistenţe repetate, ştia că celălalt n-o să se oprească până nu primea un răspuns. Dar care era răspunsul corect? Dacă-i spunea lui Timmerman că nu-l vrea, probabil că avea să piardă un prieten. Dacă era de acord ca Timmerman să lucreze şi el la ziar, avea să-şi reproşeze că cedase. Era pe de-o parte flatat de entuziasmul lui Timmerman faţă de *Justiţiarul,* dar pe de altă parte începea să-şi antipatizeze prietenul, care nu se mai purta ca un prieten, ci ca o brută cu vorba mieroasă. Nu, nu chiar ca o brută, ci ca un manipulator şi, cum manipulatorul era cea mai puternică şi mai influentă persoană din clasă, Ferguson ezita să-l ofenseze în vreun fel, pentru că dacă Timmerman avea să se simtă nedreptăţit de Ferguson, avea să întoarcă toată clasa împotriva lui, iar viaţa lui Ferguson avea să devină un calvar nesfârşit tot restul anului şcolar. Şi totuşi, nu putea accepta ca *Justiţiarul* să fie distrus doar ca să menţină pacea. Indiferent ce avea să se întâmple, el rămânea prizonier în propria-i piele, aşa că mai bine devenea un paria decât să-şi

piardă respectul de sine. Pe de altă parte, cel mai bine ar fi fost să nu devină un paria, dacă se putea.

Nu putea spune nici da, nici nu. Ferguson avea nevoie de un „poate” care să ofere speranță, fără să-l oblige la un angajament de durată, de o tactică de tergiversare deghizată în pas înainte, deşi de fapt era un pas înapoi şi o şansă de a trage de timp. I-a propus lui Timmerman o temă de încercare, ca să vadă dacă-i place munca, iar după ce scria articolul, aveau să-l analizeze împreună şi să hotărască dacă se potrivea *Justițiarului.* La început, Timmerman a părut gata să refuze, deloc încântat de ideea că-l va evalua Ferguson, ceea ce era de aşteptat la un elev de nota zece, cu o încredere totală în propriile-i înzestrări intelectuale, aşa că Ferguson a fost nevoit să explice că era un test necesar pentru că *Justițiarul* era al lui şi nu al lui Timmerman, iar dacă Timmerman voia să ia parte la proiect, trebuia să demonstreze că se poate adapta la spiritul revistei, care era ageră, haioasă şi alertă. Oricât ar fi fost de deştept, i-a zis Ferguson, încă nu scrisese niciun articol de ziar, nu avea deloc experiență şi cum să-şi unească forțele dacă nu ştiau cum scrie el? De acord, a zis Timmerman. O să scrie un articol de probă, o să arate cât e de bun şi cu asta basta.

Uite la ce m-am gândit, a zis Ferguson. *Care e actrița ta preferată din filme – şi de ce?* Vorbeşte cu toată lumea din clasă, şi cu fetele, şi cu băieții, şi pune-le tuturor aceeaşi întrebare: Care e actrița ta preferată din filme – şi de ce? Ai grijă să notezi tot ce spun ei, notează cuvânt cu cuvânt răspunsurile lor, apoi te duci acasă şi transformi rezultatele într-un articol pe o coloană care să-i facă pe oameni să râdă când citesc sau, dacă nu se poate, măcar să zâmbească. Bine?

Bine, a zis Timmerman. Dar de ce nu şi actorul preferat?

Pentru că sunt mai ca lumea concursurile cu un campion decât cele cu doi campioni. Actorii pot aştepta numărul următor.

Aşa că Ferguson a câştigat timp inventând o misiune inutilă, cât să-i dea de lucru lui Timmerman şi, timp de zece zile, cât reporterul începător a adunat informații şi s-a aşternut pe scris, a fost linişte şi pace. Aşa cum bănuise

Ferguson, Marilyn Monroe a primit cele mai multe voturi de la băieți, şase din unsprezece, celelalte cinci fiind pentru Elizabeth Taylor (două), Grace Kelly (două) şi Audrey Hepburn (unul), dar fetele îi dăduseră lui Monroe doar două din douăsprezece voturi, celelalte zece fiind distribuite între Hepburn (trei), Taylor (trei) şi câte unul pentru Kelly, Leslie Caron, Cyd Charisse şi Deborah Kerr. Personal, Ferguson nu reuşise să se hotărască între Taylor şi Kelly, aşa că dăduse cu banul şi ajunsese să voteze cu Taylor, în timp ce Timmerman, ezitând în acelaşi mod între Kelly şi Hepburn, dăduse cu acelaşi ban şi ajunsese s-o aleagă pe Kelly.

O aiureală totală, desigur, dar era şi ceva amuzant acolo, iar Ferguson a observat cât de conştiincios era Timmerman cu interviurile luate puştilor, notându-şi răspunsurile în carnețelul lui de reporter, legat cu spirală. Aşadar, merita nota maximă pentru munca de teren şi hărnicie, dar ăsta era doar începutul, fundația casei, cum ar veni, şi încă n-aveai de unde şti ce fel de construcție putea ridica Timmerman. Categoric, pe băiat îl ducea mintea, dar asta nu făcea din el un bun jurnalist.

În acea perioadă de zece zile de aşteptare şi observație, Ferguson a alunecat într-o ciudată stare ambivalență, fiind tot mai nesigur pe sentimentele lui față de Timmerman, dacă să-i poarte pică în continuare sau să înceapă să se arate recunoscător pentru strădania lui, acum sperând că articolul avea să fie un eşec, pentru ca în clipa următoare să-i dorească succesul, întrebându-se dacă nu cumva era o idee bună, până la urmă, să împartă responsabilitățile cu încă un reporter, după ce realizase că şi să dai sarcini de lucru altora era o satisfacție, că şi poziția de şef avea bucuriile ei, pentru că Timmerman îi executase ordinele fără să crâcnească, iar asta era o senzație nouă, aceea de a fi la conducere, iar dacă articolul lui Timmerman ieşea bine, poate se gândea să-l primească, deşi sigur că nu ca partener, nici vorbă, asta niciodată, ci ca reporter colaborator, poate primul dintr-o echipă mai mare, ceea ce poate c-ar fi făcut posibilă extinderea *Justițiarului* de la două la patru pagini. Poate. Dar poate că nu, totuşi, pentru că Timmerman nu predase încă articolul, chiar dacă terminase interviurile în cinci zile, dar

trecuseră încă cinci, aşa că singura concluzie logică era că dăduse de greu, iar dacă Timmerman avea dificultăţi, asta însemna, probabil, că articolul nu era bun şi nu putea accepta niciun articol care să nu fie bun. Avea să fie nevoit să i-o spună în faţă lui Timmerman. Cum o fi să te uiţi în ochii lui Michael Timmerman cel mirobolant, şi-a zis el în sinea lui, singura persoană care nu avusese niciodată vreun eşec, şi să-i spui că eşuase. În dimineaţa celei de-a zecea zile, speranţele de viitor ale lui Ferguson se contopiseră într-o singură dorinţă: ca Timmerman să scrie o capodoperă.

După cum s-a dovedit, articolul nu era rău. În orice caz, nu era oribil, doar că-i lipsea spiritul la care sperase Ferguson, nota de umor care să transforme subiectul trivial într-unul demn de a fi citit. Dacă a existat şi o parte de consolare în această dezamăgire, ea a venit din faptul că şi Timmerman părea să considere că era un articol prost, cel puţin asta a dedus Ferguson după ridicarea din umeri autodepreciativă cu care băiatul i-a înmânat în acea dimineaţă, în curtea şcolii, manuscrisul terminat, urmată de scuze că durase atât de mult să-şi facă treaba, dar nu fusese atât de uşor pe cât se aşteptase, a zis Timmerman, rescrisese articolul de patru ori şi, dacă trăsese vreo concluzie de pe urma experienţei, aceea era că scrisul era *o treaba al naibii de grea.*

Bun, şi-a zis Ferguson. Un pic de modestie de la Domnul Perfecţiune. Recunoaşterea unor îndoieli, poate chiar a eşecului, aşadar era puţin probabil să se mai ajungă la confruntarea de care se temuse el, ceea ce era un lucru bun, de-a dreptul excelent şi reconfortant, din moment ce Ferguson îşi petrecuse ultimele zile imaginându-şi numai pumni în stomac şi surghiunirea promptă în pustiurile celor disprețuiri. Şi totuşi, dacă ţinea ca prietenia lor să rămână neştirbită, îşi dădea seama că trebuia să-l trateze cu mănuşi pe Timmerman şi să se asigure că nu-l calcă pe bombeu. Era ditamai bombeul şi ditamai băiatul şi, oricât ar fi fost de prietenos, se aprindea repede, ceea ce Ferguson avusese ocazia să constate de mai multe ori de-a lungul anilor, cel mai recent când Timmerman îl pusese la podea pe Tommy Fuchs care-l făcuse *càcat încrezut,* acelaşi Tommy Fuchs pe

care detractorii îl porecliseră Tommy Fute, iar Ferguson n-avea niciun chef să i-o tragă şi lui Timmerman ca lui Tommy Fute.

I-a cerut lui Timmerman un răgaz de câteva minute, după care s-a retras într-un colţ al curţii, să citească singur articolul.

„întrebarea a fost: Care e actriţa ta preferată din filme – şi de ce? Un sondaj printre cei douăzeci şi trei de elevi de-a cincea din clasa domnişoarei Van Horn ne-a oferit răspunsul – Marilyn Monroe, care a adunat opt voturi, întrecând-o pe Elizabeth Taylor, clasată pe locul al doilea, cu cinci voturi..?

Timmerman se descurcase admirabil cu relatarea faptelor, dar stilul era plat, atât de sec, că devenea insipid şi se concentrase pe partea cea mai neinteresantă a poveştii, cifrele, care erau cât se poate de plictisitoare în comparaţie cu felul în care elevii îşi motivaseră alegerile, comentarii pe care Timmerman i le arătase lui Ferguson, după care omisese aproape total să le includă în articol şi, amintindu-şi câteva dintre acele declaraţii, Ferguson s-a pomenit rescriind articolul în minte:

„ «Oau, bombă curată», a declarat Kevin Lassiter, rezumându-se la aceste trei cuvinte scurte pentru a explica de ce e Marilyn Monroe actriţa lui de film preferată?

„ «Pare o persoană tare bună şi inteligentă, mi-ar plăcea s-o cunosc şi să fie prietena mea», a spus Peggy Goldstein, motivându-şi preferinţa pentru Deborah Kern.

„ «E atât de frumoasă şi de elegantă – nu-mi pot lua ochii de la ea», a descris-o Gloria Dolan pe Grace Kelly, preferata ei."

„ «Ce bucată!», a declarat Alex Botello, referindu-se la vedeta lui favorită, Elizabeth Taylor. «Păi ai văzut ce corp are? Dacă eşti băiat, îţi vine să creşti mare cât mai repede.» „

Imposibil să-i ceară lui Timmerman să o ia de la început şi să rescrie articolul a cincea oară. Inutil să-i spună că opera lui nu-l făcuse nici să râdă, nici să zâmbească şi că l-ar fi avantajat să se concentreze pe *de ce* şi nu pe *cine.* Era prea târziu pentru astfel de discuţii, iar Ferguson n-avea nici pe departe intenţia de a se da mare faţă de Timmerman şi de a-i

ține lecții despre ce să scrie şi ce să nu scrie. S-a întors la domnul Ditamai Bombeul şi i-a înapoiat articolul.

Ei? a întrebat Timmerman.

Nu-i rău, a răspuns Ferguson.

Vrei să zici că nu e bun.

Nu vreau să zic că *nu e bun.* Nu e rău. Ceea ce înseamnă că e bunicel.

Şi cu următorul număr cum rămâne?

Nu ştiu. Încă nu m-am gândit la el.

Dar o să-l scoți, nu?

Poate. Poate nu. Nu-mi dau seama încă.

Nu abandona. Ai pus pe picioare un lucru bun, Archie, şi trebuie să continui.

Ba nu trebuie, dacă mi se pare mie că nu e cazul. Oricum, ce treabă ai tu? Tot nu pricep de ce a început să-ți pese brusc de *Justițiarul.*

Pentru că e palpitant, de-aia, şi vreau să particip şi eu la ceva palpitant. Cred că ne-am distra pe cinste.

Bine. Uite cum facem. Dacă hotărăsc să mai scot un număr, îți spun.

Şi-mi dai o şansă să scriu ceva?

Sigur, de ce nu?

Promiți?

Să-ți dau o şansă? Da, promit.

Chiar în timp ce rostea acele cuvinte, Ferguson îşi dădea seama că promisiunea lui nu însemna nimic, pentru că luase deja decizia de a renunța definitiv la *Justițiarul.* Cele paisprezece zile de lupte cu Timmerman îl epuizaseră şi se simțea sleit şi neinspirat, scârbit de sine pentru răzgândirile de om slab, demoralizat de propria-i neputință de a lua atitudine şi de a-şi apăra poziția, adică un ziar scos de un singur om sau nimic, iar acum că făcuse senzație şi-şi îndeplinise scopul, poate că varianta nimic era preferabilă, era mai bine să iasă la mal, să se usuce şi să abandoneze jocul. În plus, începuse sezonul de baseball şi era ocupat cu meciurile pentru Pirates, echipa Camerei de Comerț din West Orange, iar când nu juca baseball, era ocupat să citească *Contele de Monte Cristo,* cartea uriaşă pe care i-o trimisese mătuşa Mildred cu o lună în urmă, când împlinise

unsprezece ani, şi de care se apucase în sfârşit după ce terminase cu al doilea număr din *Justițiarul,* iar acum, că se apucase, acțiunea îl prinsese de-a binelea pentru că era, fără doar şi poate, cel mai captivant roman care-i căzuse vreodată în mână şi era o încântare să descopere aventurile lui Edmond Dantès în fiecare seară, după cină, în loc să numere cuvintele din articole ca să intre în coloanele înguste ale foii tipărite, atâta efort, atâtea nopți de stat până târziu, chiorându-se sub lampa cu un singur bec, trudind în semi-întuneric în timp ce părinții îl credeau adormit, atâtea false începuturi şi corecturi, atâtea mulțumuri mute aduse inventatorului gumei de şters, după ce înțelesese că a scrie însemna nu doar să pui cuvinte, ci să le şi scoți, după care urma îndeletnicirea enervantă de a contura cu cerneală fiecare literă scrisă cu creionul, ca să se asigure că toate cuvintele din facsimile se puteau citi, epuizant, da, ăsta era cuvântul potrivit, iar după meciul lung şi neplăcut cu Timmerman se simțea epuizat şi, aşa cum i-ar fi spus orice doctor, singurul tratament pentru epuizare e odihna.

S-a odihnit o lună, a terminat Dumasul cu inima îndoită, temându-se că aveau să treacă ani buni până să descopere un roman la fel de grozav, iar în cele trei zile de după terminarea cărții s-au întâmplat trei lucruri care l-au făcut să se răzgândească şi să revină în arenă. Pur şi simplu nu s-a putut abține. Îi venise în minte un nou titlu, iar cuvintele îi sunau atât de plăcut, clinchetul rimat al consoanelor care se ciocneau era atât de viu, aparentul non-sens căpăta sens într-un mod atât de ingenios, încât şi-a dorit să vadă acele cuvinte tipărite, aşa că, încălcându-şi promisiunea de a se retrage din lumea presei, s-a apucat să plănuiască al treilea număr din *Justițiarul,* cu titlul său mortal scris cu litere mari pe prima pagină: HALOIMÀS ÎN CARACAS.

Totul începuse pe 13 mai, când Richard Nixon fusese atacat de o mulțime de protestatari venezueleni cu ocazia ultimei escale dintr-un turneu diplomatic prin trei state sud-americane. Vicepreşedintele tocmai aterizase pe aeroport şi, în timp ce convoiul său străbătea străzile din Caracas, mulțimea masată pe trotuare incanta *Moarte lui Nixon! Nixon, cară-te!,* iar la scurtă vreme, maşina lui Nixon fusese

înconjurată de zeci de oameni, majoritatea bărbați tineri, care se apucaseră să scuipe spre maşină şi să spargă geamurile, pentru ca după câteva momente să împingă vehiculul dintr-o parte în alta, zgâlțâindu-l înainte şi înapoi cu atâta furie, mai să-l răstoarne, iar dacă n-ar fi apărut prompt soldații venezueleni, care împrăştiaseră gloata şi făcuseră loc maşinii lui Nixon să treacă, lucrurile s-ar fi putut sfârşi prost, chiar foarte prost pentru toți cei vizați, în special pentru Nixon şi soția lui, care fuseseră la un pas de a fi omorâți.

Ferguson a citit despre asta a doua zi dimineață în ziar, seara a văzut la televizor la ştiri imagini cu incidentul, iar a doua zi spre seară au trecut pe la ei în vizită verişoara Francie cu soțul ei Gary şi bebeluşul lor de cinci luni. Ei locuiau acum la New York, unde Gary tocmai termina primul an la Columbia, la Facultatea de Drept, şi, de când cu ceremonia de nuntă din urmă cu patru ani, când Ferguson oficiase ca purtător de inele, Gary îl tratase pe tânărul său verişor prin alianță ca pe un soi de protejat, un viitor explorator promițător al lumii ideilor şi preocupărilor masculine, ceea ce se soldase cu câteva conversații lungi despre cărți şi sport, dar şi despre politică, de care Gary părea mai mult sau mai puțin obsedat (era abonat *Dissent,* buletinele săptămânale ale lui LE Stone20 şi *Partisan Review)* şi, cum soțul lui Francie era un tânăr inteligent, cu siguranță cel mai abil gânditor dintre cunoscuții lui Ferguson, cu excepția mătuşii Mildred, era cumva firesc să-i ceară părerea despre ciocnirea dintre Nixon şi protestatarii venezueleni. Erau amândoi afară, în curte, şi se plimbau pe sub stejarul din care căzuse Ferguson la şase ani, iar Gary cel înalt şi voinic pufaia o țigară Parliament în timp ce mama lui Ferguson şi Francie stăteau pe verandă cu bebeluşul Stephen, micuțul dolofan care abia începea să fie om, la fel de mic față de Ferguson cum fusese el pe vremuri față de Francie, şi în timp ce femeile râdeau şi-şi treceau bebeluşul

---

20 Isidor Feinstein Stone (1907-1989), jurnalist american de investigații, cunoscut pentru opiniile sale radicale.

de la una la alta, Gary Hollander cel profesoral şi mereu solemn îi vorbea despre Războiul Rece, despre lista neagră, despre Panica Roşie şi anti-comunismul turbat care domina politica externă americană şi din cauza căruia Departamentul de Stat ajunsese să susțină dictaturi crude, de dreapta, în toată lumea, mai ales în America Centrală şi de Sud, şi de aceea fusese atacat Nixon, a zis el, nu pentru că-l chema Nixon, ci pentru că reprezenta guvernul Statelor Unite, un guvern urât de multă lume din acele țări, şi pe bună dreptate, pentru că-i susținea pe tiranii care-i oprimau.

Gary s-a oprit ca să-şi mai aprindă o țigară Parliament. Apoi a zis: Mă urmăreşti, Archie?

Ferguson a încuviințat din cap. Înțeleg, a zis el. Ne e atât de frică de comunism că am face orice ca să-l oprim. Chiar dacă asta înseamnă să ajutăm oameni chiar şi mai răi decât comuniştii.

A doua zi dimineață, în timp ce citea paginile de sport la micul dejun, Ferguson a dat pentru prima oară peste cuvântul *haloimăs.* Un aruncător din Detroit aruncase o minge spre capul unui jucător la bătaie din Chicago, care lăsase jos bâta, se repezise şi-i trăsese un pumn aruncătorului, după care jucători din ambele echipe năvăliseră pe teren şi se bumbăciseră timp de douăsprezece minute. *După ce s-a potolit haloimăsul,* scria reporterul, *şasejucători au fost eliminați.*

Ferguson a ridicat ochii spre maică-sa şi a zis: Ce înseamnă cuvântul *haloimăsl*

O mare învălmăşeală, a răspuns ea. Agitație.

Bănuiam eu, a zis el. Doar că voiam să fiu sigur.

Au trecut mai multe luni. Anul şcolar s-a încheiat fără alte incidente cu Krolik, Timmerman sau alții, după care cei douăzeci şi trei de elevi din fosta clasă a domnişoarei Van Horn s-au despărțit pentru vacanța de vară. Ferguson a plecat în Tabăra Paradis pentru al doilea sejur de opt săptămâni şi, deşi îşi petrecea mare parte din timp alergând pe teren sau bălăcindu-se în lac, îi rămânea destul timp liber în orele de odihnă de după prânz şi în momentele de acalmie de după cină ca să scrie articolele şi să conceapă cel de-al treilea număr al *Justițiarului.* A terminat treaba acasă, în cele

două săptămâni dintre întoarcerea din tabără şi începutul şcolii, lucrând în fiecare dimineaţă şi după-amiază şi aproape seară de seară pentru a respecta termenul autoimpus de întâi septembrie, pentru ca maică-sa să aibă suficient timp să imprime facsimilele la Myerson, iar numărul să fie gata în prima zi de şcoală. I se părea un bun început de an, un mic imbold pentru ca lucrurile s-o ia mai repede din loc, după care avea să mai vadă el, să hotărască dacă mai scotea *Justiţiarul* sau chiar era ultimul număr.

Îi promisese lui Timmerman că-l anunţă dacă mai scoate un număr, dar toate articolele fuseseră scrise înainte să apuce să ia legătura cu el. Il sunase pe Timmerman acasă a doua zi după ce se întorsese din tabără, dar menajera îi spusese că Michael era plecat cu părinţii şi fraţii lui la pescuit în Adirondacks şi avea să se întoarcă abia cu o zi înainte să înceapă şcoala. La începutul verii, Ferguson se gândise să scrie articolul despre actriţele de film în versiunea comică, „bombă curată", dar renunţase la idee din respect faţă de sentimentele lui Timmerman, înţelegând că ar fi fost o cruzime să-l publice, că Timmerman ar fi fost foarte rănit de o demolare atât de spirituală a strădaniei lui lipsite de orice dumnezeu. Dacă ar fi avut versiunea lui Timmerman, poate că s-ar fi gândit s-o publice din politeţe, numai că i-o dăduse înapoi în aprilie, în curtea şcolii, aşa că era imposibil. Un nou număr din *Justiţiarul din Cobble Road* urma să facă furori în clasele şi spaţiile de joacă de la şcoala lui Ferguson, iar Michael Timmerman habar n-avea.

Asta a fost prima lui greşeală.

A doua greşeală a fost că a ţinut minte prea bine conversaţia pe care o avusese cu Gary în curte.

Haloimăsul din Caracas nu mai era de mult o noutate, dar Ferguson nu se îndura să renunţe la formulă, îi răsuna în cap de multe luni, aşa că în loc să folosească titlul pentru a relata întâmplarea cu Nixon, a transformat ştirea într-un editorial plasat într-un chenar în centrul primei pagini, cu HALOIMÀS ÎN CARACAS scris chiar deasupra falţului şi restul articolului dedesubt. Inspirat de discuţia cu Gary, Ferguson arăta în articol că America ar trebui să se teamă mai puţin de comunism şi să asculte şi ce au de zis alte ţări.

„Au greşit încercând să răstoarne maşina vicepreşedintelui”, scria el, „dar cei care au făcut asta erau furioşi şi asta din motive întemeiate. Nu le place America pentru că au impresia că America e împotriva lor. Asta nu înseamnă că sunt comunişti. Înseamnă doar că vor să fie liberi?

Mai întâi a venit pumnul, pumnul furios în stomac în timp ce Timmerman îi striga *mincinosule!* doborându-l la pământ. Ultimele douăzeci şi unu de exemplare din *Justiţiarul* i-au zburat lui Ferguson din mâini, împrăştiindu-se prin curtea şcolii în vântul aspru al dimineţii, zburând pe lângă ceilalţi copii ca o armată de zmeie fără sfori. Ferguson s-a ridicat şi a încercat să plaseze şi el un pumn, dar Timmerman, care părea să fi crescut în timpul verii cu opt, zece centimetri, s-a ferit şi a contracarat cu încă o lovitură în plex, mult mai puternică decât prima, care nu doar că l-a trântit iar pe Ferguson la pământ, dar l-a şi lăsat fără suflare. Între timp, mai mulţi băieţi, printre care Krolik şi Tommy Fute, se adunaseră în jurul lui Ferguson şi râdeau de el, aruncându-i provocări de genul *slinosu, poponaru* şi *creier-de-păsărică,* iar când Ferguson a reuşit să se ridice iar, Timmerman l-a îmbrâncit la pământ pentru a treia oară, un brânci teribil care l-a făcut pe Ferguson să aterizeze pe cotul stâng, aproape paralizându-l în câteva secunde din cauza durerii cumplite de la os şi dându-le ocazia lui Krolik şi Fute să se-apuce să-i arunce pământ în faţă. A închis ochii. Undeva, departe, ţipa o fată.

Au urmat apoi mustrările şi pedepsele, obligaţia de a rămâne după ore la şcoală, cerinţa stupidă de a scrie *N-o sa ma mai bat la şcoala* de două sute de ori, strângerea de mână convenţională, de împăcare cu Timmerman, care n-a vrut să-l privească în ochi pe Ferguson, care n-avea să-l mai privească niciodată în ochi, care avea să-l urască pe Ferguson toată viaţa, după care, când noul lor diriginte din clasa a şasea, domnul Blasi, se pregătea să le dea drumul, în clasă a intrat secretara directorului şi i-a spus lui Ferguson că e chemat jos, în biroul domnului Jameson. Michael nu? a întrebat domnul Blasi. Nu, Michael nu, a răspuns domnişoara O’Hara. Numai Archie.

Ferguson l-a găsit pe domnul Jameson la birou, cu un exemplar din *Justițiarul din Cobble Road* în mână. Era directorul şcolii de cinci ani şi de la un an la altul părea să se facă tot mai mic, mai rotofei şi mai chel. La început fusese şaten, şi-a amintit Ferguson, dar şuvițele răzlețe încărunțiseră între timp. Cum directorul nu-l poftise să ia loc, Ferguson a rămas în picioare.

Înțelegi că problema ta e gravă, da? a spus domnul Jameson.

Problemă? a răspuns Ferguson. Tocmai am fost pedepsit. Care mai e problema?

Tu şi Timmerman ați fost pedepsiți pentru că v-ați bătut. Eu vorbesc despre asta.

Domnul Jameson a aruncat *Justițiarul* pe birou.

La spune-mi, Ferguson, a continuat directorul, tu ai scris toate articolele din numărul ăsta?

Da, domnule. Până la ultimul cuvânt.

Nimeni nu te-a ajutat la scris?

Nimeni.

Dar tatăl şi mama ta? Ei l-au citit înainte?

Mama l-a citit. Ea mă ajută cu tipăritul, aşa că ea îl vede prima. Tata l-a citit abia ieri.

Şi ce ți-au spus despre el?

Nu mare lucru. Bravo, Archie. Ține-o tot aşa. Ceva de genul.

Deci vrei să-mi spui că editorialul de pe prima pagină a fost ideea ta. Haloimăs în Caracas. Da, a fost ideea mea.

Spune adevărul, Ferguson. Cine-ți otrăveşte mintea cu propagandă comunistă?

Cum?

Spune-mi, altfel te paşte eliminarea pentru c-ai tipărit minciuni.

N-am mințit.

Abia ai intrat în clasa a şasea. Asta înseamnă că ai unsprezece ani, nu? Unsprezece şi jumătate.

Şi vrei să mă convingi că un băiat de vârsta ta poate veni cu o astfel de argumentație politică? Eşti prea mic ca să fii trădător, Ferguson. N-ai cum, pur şi simplu. Bănuiesc că

cineva mai matur îți bagă-n cap mizeriile astea, probabil maică-ta sau taică-tău.

Nu sunt trădători, domnule Jameson. Îşi iubesc țara.

Atunci cu cine ai vorbit?

Cu nimeni.

Anul trecut, când ai început să scoți ziarul, te-am susținut, nu-i aşa? Ba chiar te-am lăsat să-mi iei un interviu pentru un articol. Mi s-a părut simpatic, o foarte bună ocupație pentru un băiat deştept. Fără scandal, fără politică, dar uite că pleci în vacanță şi vii de-acolo comunist. Ce mă fac eu cu tine?

Dacă *Justițiarul* e problema, domnule Jameson, n-aveți de ce să vă mai faceți griji. Au fost doar cincizeci de exemplare din ediția de început de an şcolar şi jumătate au zburat când a izbucnit bătaia. Oricum stăteam în cumpănă dacă să continui sau nu, dar după bătaia de dimineață, m-am hotărât. *Justițiarul din Cobble Road* e mort.

Îmi promiți, Ferguson?

Aşa să-mi ajute Dumnezeu.

Dacă te ții de cuvânt, poate încerc să uit că meriți o eliminare.

Nu, nu uitați. Vreau să fiu eliminat. Toți băieții din clasa sasea s-au întors împotriva mea şi nu mai vreau s-aud de şcoală. Eliminați-mă mult timp, domnule Jameson.

Nu glumi, Ferguson.

Nu glumesc. Sunt oaia neagră şi e mai bine să stau departe de locul ăsta cât mai mult.

Tatăl lui îşi schimbase profesia. Nu se mai ocupa de Universul Căminului 3 Frați, ci de un uriaş balon climatizat aflat la granița dintre West şi South Orange, care se numea Centrul de Tenis South Mountain, şase terenuri acoperite care ofereau amatorilor de tenis din zonă ocazia de a-şi cultiva pasiunea douăsprezece luni pe an, de a juca pe furtună sau viscol, de a juca noaptea, de a juca în dimineții de iarnă, înainte să răsară soarele, şase terenuri verzi, cu suprafață de joc dură, două vestiare dotate cu chiuvete, toalete şi duşuri, şi un magazin specializat care vindea rachete, mingi, tenişi şi echipament pentru bărbați şi femei. Se stabilise că incendiul din 1953 fusese un accident,

compania de asigurări plătise integral şi, în loc să reconstruiască sau să deschidă alt magazin în altă parte, tatăl lui Ferguson le oferise cu generozitate fraților săi angajați o parte din bani (şaizeci de mii fiecăruia) şi folosise cei o sută optzeci de mii de dolari rămaşi pentru a pune pe picioare proiectul cu tenisul. Lew şi Millie plecaseră în sudul Floridei, unde Lew devenise promotor de curse de câini şi partide de pelotă, iar Arnold deschisese la Morristown un magazin specializat în petreceri aniversare pentru copii, cu rafturile pline de baloane, ghirlande din hârtie creponată, lumânări, jucării de făcut zgomot, coifuri amuzante şi desene cu pune-coada-măgăruşului21, dar New Jersey nu era pregătit pentru o idee atât de inovatoare, aşa că după doi ani şi jumătate, când magazinul dăduse faliment, Arnold îi ceruse ajutorul lui Stanley şi primise o slujbă la magazinul specializat din cadrul Centrului de Tenis. Cât despre tatăl lui Ferguson, în cei doi ani şi jumătate cât îi luase lui Arnold să ajungă la faliment, el muncise zi de zi pentru a face rost de capital ca să-şi sporească investițiile, căutând şi cumpărând pământ, consultându-se cu arhitecți şi firme de construcții pentru ca într-un final să construiască Centrul de Tenis South Mountain care-şi deschisese porțile în martie 1956, cu o săptămână după ce fiul său împlinise nouă ani.

Lui Ferguson îi plăceau balonul ferit de intemperii şi ecoul straniu al mingilor de tenis care zburau prin acel spațiu cavernos, corul de poc-poc-poc-uri al mingilor lovite de rachete când se juca simultan pe mai multe terenuri, scârțâitul intermitent de tălpi de cauciuc frecându-se de suprafețele dure, gemetele şi icnetele, lungile momente când nimeni nu scotea o vorbă, solemnitatea tăcută a oamenilor în alb care trimiteau mingi albe peste fileuri albe, o lume mică, închisă în sine, care nu semăna cu nici un alt loc din lumea largă, din afara cupolei. Considera că tatăl lui făcuse un lucru bun când îşi schimbase slujba, că televizoarele,

---

21 Joc pentru copii, în care jucătorii legați la ochi încearcă să pună coada lipsă pe un desen cu un măgar. Câştigă cine plasează coada cel mai aproape de locul potrivit.

frigiderele şi saltelele cu arcuri nu pot fi interesante la nesfârşit, vine momentul când trebuie să schimbi macazul şi să încerci altceva şi, cum tatăl lui era mare amator de tenis, de ce să nu-şi câştige traiul de pe urma sportului pe care-l iubea? Mai de mult, în 1953, în perioada sinistră de după ce Universul Căminului 3 Fraţi arsese până-n temelii, când taică-său abia-şi contura planurile pentru centrul South Mountain, mama lui Ferguson îl avertizase în privinţa riscurilor pe care le presupunea un asemenea proiect, un pariu de proporţii pentru tatăl lui Ferguson, şi fusese într-adevăr un drum cu multe suişuri şi coborâşuri, şi chiar şi după construcţia centrului a durat ceva până să se adune suficienţi membri pentru ca încasările să depăşească cheltuielile lunare ale unei asemenea operaţiuni vaste, ceea ce a însemnat că, timp de mai bine de trei ani, de la sfârşitul anului 1953 şi până la jumătatea anului 1957, familia Ferguson s-a menţinut pe linia de plutire datorită venitului adus de Roseland Foto. De atunci, situaţia se îmbunătăţise, centrul şi studioul aveau amândouă profituri bunicele, aducând suficienţi bani pentru capricii ca un Buick nou pentru taică-său, o zugrăveală nouă pentru casă, un guler de nurcă pentru maică-sa şi două veri consecutive în tabără pentru Ferguson, dar chiar dacă se bucurau acum de mai mult confort, Ferguson înţelegea cât de mult munceau părinţii lui ca să menţină acel confort, cât de solicitantă era munca lor şi cât de puţin timp le rămânea pentru altceva, mai ales în cazul lui taică-său, care ţinea centrul de tenis deschis şapte zile din şapte, de la şase dimineaţa la zece noaptea şi, deşi era ajutat de echipa lui, Chuck O'Shea şi Bill Abramavitz, de pildă, care se descurcau mai mult sau mai puţin şi singuri, plus John Robinson, fost însoţitor în vagoanele de dormit, care supraveghea terenurile şi vestiarele, loaza de unchiul Arnold, care pierdea vremea în magazinul specializat fumând ţigări Camei şi răsfoind ziare şi formulare de jucat la curse, şi cei trei tineri asistenţi, Roger Nyles, Ned Fortunato şi Richie Siegel, care făceau cu schimbul în ture de câte şase şi şapte ore, la care se adăugau vreo şase liceeni cu jumătate de normă, tatăl lui Ferguson îşi

lua rar câte o zi liberă în sezonul rece şi nici în sezonul cald nu-şi lua prea multe.

Cum părinţii lui erau atât de preocupaţi, Ferguson tindea să-şi ţină problemele pentru sine. În caz de extremă urgenţă, ştia că se poate baza pe maică-sa să-l susţină, dar adevărul era că nu avusese prea multe urgenţe în ultimii doi, trei ani, oricum, nu atât de grave încât să dea fuga la ea după ajutor, iar acum că avea unsprezece ani şi jumătate, majoritatea situaţiilor care pe vremuri ar fi părut extreme se reduseseră la o serie de probleme mai mărunte, pe care le putea rezolva singur. Să fii bătut în curte înainte de prima zi de şcoală era, fără îndoială, o problemă mare. Să te acuze directorul că faci propagandă comunistă era, categoric, o problemă la fel de mare. Dar erau oare aceste probleme suficient de grave încât să devină extreme? Ce mai conta că fusese pe punctul de a plânge după perdaful din biroul domnului Jameson sau că îşi tot înghiţise lacrimile cât durase drumul de la şcoală spre casă. Fusese o zi oribilă, poate cea mai urâtă zi din viaţa lui de când căzuse din copac şi-şi rupsese piciorul, aşa că avea toate motivele din lume să-şi dea drumul şi să plângă. Lovit cu pumnul de prietenul său, insultat de alţi prieteni, iar la orizont nimic altceva decât tot pumni şi insulte, la care se adăuga umilinţa finală de a fi fost făcut trădător de laşul ăla tembel de director, care nici măcar n-avusese curajul să-l exmatriculeze. Da, Ferguson era trist, Ferguson se lupta cu lacrimile, Ferguson era la ananghie, dar la ce bun să le spună părinţilor? Maică-sa l-ar fi compătimit din toată inima, desigur, ar fi vrut să-l ia în braţe şi să-l ţină strâns, l-ar fi transformat iar într-un băieţel de-o şchioapă, să-l ţină în poală în timp ce el îi turna văicăreli lăcrimoase, apoi s-ar fi înfuriat pentru el, ar fi ameninţat că-l sună pe domnul Jameson să-i zică vreo două, ar fi stabilit o întrevedere, oamenii mari s-ar fi certat din cauza lui, toată lumea ar fi ţipat din pricina agitatorului stângist, cu părinţii lui stângişti, şi cu ce l-ar fi ajutat asta, cum ar fi putut maică-sa opri următorul pumn, indiferent ce spunea sau făcea? Taică-său ar fi avut o abordare mai practică. Ar fi scos mănuşile de box şi i-ar fi dat lui Ferguson încă o lecţie de pugilism, *sportul nobil,* cum îi plăcea lui să-l numească, cu siguranţă

cea mai improprie descriere din istoria omenirii, şi i-ar fi demonstrat timp de douăzeci de minute cum să ţină garda sus şi să se apere împotriva unui adversar mai înalt, dar la ce să folosească nişte mănuşi de box în curtea şcolii, unde se lupta cu mâinile goale şi fără reguli, unde nu întotdeauna te băteai unu la unu, ci de multe ori cu doi, cu trei, ba chiar cu patru? Extrem. Da, poate era extrem, dar tata n-avea soluţia, mama n-avea soluţia, aşa că se vedea nevoit să păstreze secretul. Să nu strige după ajutor. Să nu sufle o vorbă faţă de niciunul. Să se ţină tare, să nu se apropie de curte şi să spere că supravieţuieşte până la Crăciun.

Acel an şcolar a fost pentru el un infern, unul care-şi tot schimba natura şi legile de funcţionare de la o lună la alta. Se aşteptase ca totul să se reducă în mare parte la pumni, să fie lovit, apoi să lovească şi el înapoi cu toată puterea, dar marile bătălii în aer liber nu intrau în plan şi, deşi în primele săptămâni de şcoală a încasat mulţi pumni, n-a apucat niciodată să riposteze, pentru că pumnii veneau fără vreun avertisment – un băiat se repezea la el din senin, pocnindu-l peste braţ, spate sau umăr, apoi fugea înainte ca Ferguson să poată reacţiona. Pumni dureroşi, atacuri dintr-o singură lovitură când nimeni nu era atent, mereu alt băiat, nouă băieţi care nu erau dintre cei unsprezece din clasa lui, de parcă s-ar fi sfătuit între ei şi ar fi plănuit din timp strategia, iar după ce Ferguson a încasat cei nouă pumni de la nouă băieţi diferiţi, pumnii au încetat. După care s-a instalat indiferenţa, aceiaşi nouă băieţi refuzând să-i vorbească, prefăcându-se că nu aud când Ferguson deschidea gura şi spunea ceva, privindu-l cu feţe inexpresive, indiferente, purtându-se ca şi cum ar fi fost invizibil, un strop de nimic risipindu-se în aer. A urmat perioada piedicilor, vechea şmecherie cu băiatul care se lasă în jos, pe coate şi genunchi, în spatele lui, în timp ce altul îl împinge din faţă, un brânci rapid care să-l dezechilibreze, aşa că Ferguson se împiedica de spinarea băiatului aplecat şi nu o dată s-a dat cu capul de pământ, iar la ruşinea de a fi fost iarăşi prins cu garda jos se adăuga durerea. Ce se mai distrau, ce mai râdeau pe seama lui, iar băieţii erau atât de abili şi de eficienţi, încât domnul Blasi nu părea să observe ceva vreodată. Desenele şterse,

temele la matematică mâzgălite, gustările de prânz furate, gunoiul din dulapul lui, mâneca jachetei tăiată, zăpada din galoşi, rahatul de câine din bancă. Iarna era vremea farselor, anotimpul amar al răutăților şi disperării crescânde dintre patru pereți, iar la câteva săptămâni după ce Ferguson a împlinit doisprezece ani, odată cu dezghețul, a început o nouă rundă de pumni.

Dacă n-ar fi fost fetele, Ferguson ar fi fost cu siguranță dărâmat, dar niciuna dintre cele douăsprezece fete nu s-a întors împotriva lui, şi mai erau şi cei doi băieți care au refuzat să ia parte la barbarie, Anthony DeLucca cel grăsan şi cam încet la minte, poreclit ba Grasu, ba Gogoaşă, ba Mucea, care întotdeauna îl respectase pe Ferguson şi fusese de multe ori victima găştii lui Krolik, şi băiatul cel nou, Howard Small, un puşti liniştit şi inteligent care se mutase în vară din Manhattan în West Orange şi încă nu se orientase ca nou-venit în suburbie. De fapt, majoritatea elevilor țineau cu Ferguson, şi pentru că nu era singur, sau nu chiar complet singur, a reuşit să reziste aplicând cele trei principii esențiale: să nu plângi niciodată de față cu ei, să nu ripostezi niciodată de ciudă şi furie şi să nu sufli o vorbă despre asta în fața vreunei autorități, cu atât mai puțin în fața părinților. Desigur, fusese o perioadă chinuitoare şi demoralizantă, cu nenumărate lacrimi vărsate noaptea în pernă, vise de răzbunare feroce şi din ce în ce mai complicate, scufundări prelungite în abisurile stâncoase ale melancoliei, o transă grotescă în care se văzuse sărind de pe Empire State Building, tirade mute împotriva nedreptăților îndurate, urmate de o revărsare convulsivă, frenetică de dispreț față de sine, convingerea secretă că merita să fie pedepsit pentru că-şi făcuse cu mâna lui acea oroare. Dar asta în particular. În public se silea să fie dur, să încaseze pumnii fără să scoată nici măcar un scâncet de durere, ignorându-i aşa cum ignora furnicile de pe pământ sau vremea din China, trecând peste fiecare nouă umilință ca un învingător într-o bătălie cosmică dintre bine şi rău, reprimându-şi orice manifestare de durere sau resemnare pentru că se ştia privit de fete, şi cu cât rezista mai eroic în fața agresorilor, cu atât mai mult îl susțineau fetele.

Totul era atât de complicat. Aveau acum doisprezece ani sau aproape şi începuseră să se formeze cupluri băieți-fete, vechea separare dintre sexe se redusese până când fetele şi băieții aproape că ajunseseră să împartă acelaşi teritoriu, brusc se discuta despre iubiți şi iubite, despre relații serioase, aproape în fiecare weekend se dădeau petreceri cu dans şi jocul de-a învârtitul sticlei şi aceiaşi băieți care în urmă cu numai un an le necăjeau pe fete trăgându-le de păr şi pişcându-le de brațe erau acum dispuşi să le sărute. Timmerman, care rămăsese numărul unu la băieți, încheiase o alianță amoroasă cu numărul unu la fete, Susie Krauss, şi dominau împreună clasa ca un fel de cuplu regal, Domnul şi Domnişoara Popularitate 1959. Pe Ferguson l-a ajutat faptul că era prieten cu Susie încă de la grădiniță şi că ea conducea brigada anti-persecuții. La sfârşitul lui martie, când ea s-a cuplat cu Timmerman, atmosfera s-a mai schimbat oarecum, iar la scurt timp Ferguson a observat că e atacat mai rar şi că atacatorii se împuținaseră. N-a primit niciodată vreo explicație. Ferguson bănuia că Susie îi dăduse noului iubit un ultimatum – dacă-l mai torturezi pe Archie, te las – şi, cum Timmerman era mai interesat s-o curteze pe Susie decât să-l urască pe Ferguson, a dat înapoi. Continua să-l trateze pe Ferguson cu dispreț, dar a renunțat la pumni şi să-i mai vandalizeze bunurile, iar când Timmerman s-a retras din Banda celor Nouă, au abandonat şi alți băieți, pentru că Timmerman era şeful şi-l urmau în toate, aşa că în ultimele două luni şi jumătate de şcoală au mai rămas doar patru hărțuitori, Krolik şi gaşca lui de imbecili, şi deşi nu era nici pe departe plăcut să fie ținta celor patru, era mult mai bine decât cu nouă. Susie nu voia să-i spună dacă vorbise sau nu cu Timmerman (protocolul îi impunea să păstreze tăcerea asupra subiectului, din loialitate față de dragostea ei), dar Ferguson era aproape sigur că vorbise şi îi era atât de recunoscător lui Susie Krauss şi inimii ei nobile de luptătoare, încât a început să viseze la ziua când fata avea să se descotorosească de Timmerman, lăsându-i cale liberă să-şi încerce norocul cu ea. S-a gândit întruna la asta în primele săptămâni de primăvară, hotărând că cel mai bun prim pas ar fi s-o invite să petreacă o după-amiază de duminică

împreună, la centrul de tenis al lui taică-său, unde putea să-i fie ghid şi să-i demonstreze cât de multe ştie din culisele locului, ceea ce avea s-o impresioneze cu siguranță, ca să aibă chef de un sărut sau poate de mai multe, iar dacă nu ieşea cu sărutul, atunci măcar să se țină de mână. Cum idilele la preadolescenții din acel colț de suburbie din New Jersey erau atât de nestatornice, o legătură durând, în medie, doar două, trei săptămâni, şi două luni de relație contând cât zece ani de căsnicie, Ferguson avea motive să spere că şansa se va ivi înainte de vacanța de vară.

Între timp, pusese ochii pe Gloria Dolan, care era mai frumuşică decât Susie Krauss, dar mai puțin interesantă ca prezență, o ființă blândă şi înceată în comparație cu Susie cea focoasă şi iute, dar Ferguson pusese ochii pe ea pentru că descoperise că ea pusese ochii pe el, adică se uita după el la propriu atunci când credea că el n-o vede, iar în ultima lună o surprinsese de nenumărate ori holbându-se la el în timpul orei, din banca ei, în timp ce domnul Blasi stătea cu spatele la elevi şi rezolva o nouă problemă de matematică la tablă, în loc să fie atentă la cifrele scrise cu cretă albă, ea îl măsura pe Ferguson ca şi cum băiatul i-ar fi stârnit un interes intens, şi odată ce Ferguson a sesizat interesul, a început şi el să se uite la ea şi nu la tablă, iar de la o vreme privirile li se întâlneau din ce în ce mai des, ceea ce-i făcea să zâmbească. În acel punct al călătoriei sale prin viață, Ferguson aştepta încă primul sărut, primul sărut cu o fată, un sărut adevărat, şi nu falsele pupături de la mame, bunici şi verişoare primare, un sărut pasional, un sărut erotic, un sărut care să fie mai mult decât întâlnirea buzelor şi care să-l propulseze spre tărâmuri încă neexplorate. Era pregătit pentru acel sărut, se gândise la el încă dinainte de ziua lui, de câteva luni analiza frecvent şi îndelung chestiunea cu Howard Small, iar de când îşi zâmbea complice cu Gloria Dolan în timpul orelor, Ferguson hotărâse că Gloria trebuia să fie prima, pentru că toate semnele arătau în mod inevitabil că ea avea să fie prima, şi aşa a şi fost, într-o seară de vineri de la sfârşitul lui aprilie, la o reuniune acasă la Peggy Goldstein, pe Merrywood Drive, când Ferguson a dus-o pe Gloria în curte şi a sărutat-o şi, cum l-a sărutat şi ea pe

el, au continuat să se sărute aşa multă vreme, mult mai mult decât se aşteptaseră, cam zece, douăsprezece minute, iar după patru sau cinci minute, când Gloria i-a strecurat limba în gură, totul s-a schimbat deodată, iar Ferguson a înţeles că trăia într-o lume nouă şi că niciodată nu va mai pune piciorul în cea veche.

În afară de acele săruturi cu Gloria Dolan care-i transformaseră viaţa, celălalt lucru bun din acel an nenorocit a fost prietenia tot mai strânsă cu băiatul cel nou, Howard Small. Fusese un avantaj că Howard venea din altă parte, că intrase în scenă în acea primă dimineaţă fatidică a noului an şcolar Eară prejudecăţi sau idei preconcepute despre cine sau ce ar fi trebuit să fie fiecare, că achiziţionase al treilea număr al *Justiţiarului din Cobble Road* la câteva minute după ce ieşise în curte şi că-l răsfoia încântat când văzuse că băiatul care tocmai i-l vânduse e atacat de Timmerman şi ceilalţi şi, fiind o persoană care ştia să facă diferenţa între bine şi rău, îi luase imediat partea lui Ferguson, iar de atunci rămăsese alături de el şi, cum era şi el atacat din când în când pentru vina de a fi prietenul lui Ferguson, cei doi băieţi s-au apropiat, pentru că fiecare ar fi rămas singur cuc Eară prezenţa celuilalt. Nişte paria pentru clasa a şasea, deci prieteni, iar într-o lună chiar cei mai buni prieteni.

Howard, nu Howie, în niciun caz nu Howie. Mic numai cu numele[22], nu şi ca statură, cu cel mult un centimetru mai scund decât Ferguson şi începând deja să se dezvolte, copilul prizărit transformându-se într-un preadolescent din ce în ce mai vânjos, solid şi puternic, neînfricat fizic, un sportiv kamikaze care compensa pentru abilităţile sale mediocre prin entuziasm şi efort neobosit. Spiritual şi bun la suflet, capabil să înveţe rapid şi să evolueze bine sub presiune, depăşindu-l chiar şi pe Timmerman la toate testele, cititor de cărţi, ca şi Ferguson, interesat deja de studiul politicii, ca şi Ferguson, şi un băiat cu un talent nemaipomenit la desen. Creionul pe care-l avea mereu în buzunar crea ca un vârtej peisaje, portrete şi naturi moarte de o precizie aproape fotografică,

---

[22] Small, numele de familie al lui Howard, înseamnă mic, mărunt.

dar şi caricaturi şi benzi desenate, cu un umor rezultat în mare parte din jocuri de cuvinte surprinzătoare, cuvinte extrase din rolurile lor obişnuite doar pentru că sunau ca alte cuvinte, cu care n-aveau nicio legătură, ca în cazul desenului *Băiat zburând prin aer cu mare U-şurință,* care arăta un băiat plutind pe cer cu un *U* mare în mâinile întinse, în timp ce pe fundal, alți băieți se luptau cu U-uri minuscule, sau, preferatul lui Ferguson, cel în care Howard transformase cuvântul *toiletries*23 într-o nouă formă de vegetație, un desen intitulat *Livada lui Pinsky,* cu un şir de cireşi în partea de sus, sub care scria îngrijit *Cherry Trees,* un şir de portocali în mijloc, sub care scria îngrijit *Orange Trees* şi un şir de copaci-toaletă în partea de jos, sub care scria îngrijit *Toilet Trees.* Ce idee bună şi amuzantă, şi-a zis Ferguson, şi ce ureche bună trebuie să ai ca să spargi cuvântul original şi să faci din el două cuvinte, dar ochiul era şi mai important decât urechea, ochiul în combinație cu mâna, pentru că rezultatul n-ar fi fost nici pe jumătate la fel de eficient dacă toaletele atârnate de crengi n-ar fi fost desenate atât de bine, căci toaletele lui Howard erau sublime de-a dreptul, cel mai fidel şi mai precis desenate toalete pe care le văzuse vreodată Ferguson.

Tatăl lui Howard era profesor de matematică şi-şi mutase familia în New Jersey pentru că i se oferise postul de decan la Montclair State Teachers College. Mama lui Howard lucra ca redactor la o revistă pentru femei care se numea *Hearth & Home,* ceea ce însemna că făcea naveta la New York cinci zile pe săptămână şi se întorcea rareori în West Orange înainte să se întunece şi, cum Howard avea un frate de douăzeci şi unu de ani şi o soră de optsprezece (amândoi plecați la facultate), mediul lui semăna izbitor cu al lui Ferguson – un copil practic singur la părinți, care se întorcea de cele mai multe ori de la şcoală într-o casă pustie. În 1959, puține femei din suburbii lucrau, dar Ferguson şi prietenul lui aveau amândoi mame care nu erau simple gospodine, aşa că fuseseră nevoiți să devină mai independenți şi mai autonomi

---

23 Obiecte de toaletă.

decât majoritatea colegilor lor, iar acum, că împliniseră doisprezece ani şi băteau la poarta adolescenței, faptul că aveau atâtea momente în care nu-i supraveghea nimeni se dovedea a fi un avantaj, din moment ce în acea etapă a vieții, părinții erau categoric oamenii cei mai puțin interesanți, aşa că era de preferat să ai de-a face cu ei cât mai rar. Aşadar, puteau merge acasă la Ferguson după şcoală, să se uite la televizor *American Bandstand* sau *Million Dollar Movie* fără teama că vor fi certați pentru că iroseau ultimele ore prețioase de lumină stând în casă *într-o după-amiază atât de frumoasa. Î*n acea primăvară au reuşit chiar să le convingă de două ori pe Gloria Dolan şi Peggy Goldstein să vină cu ei acasă, să danseze în patru în living şi, cum Ferguson şi Gloria erau deja versați într-ale sărutului, i-au inspirat şi pe Howard şi Peggy să-şi înceapă propriile explorări ale artei complexe a sărutului cu limba. În alte după-amiezi preferau să meargă acasă la Smalli, ştiind prea bine că nu vor fi întrerupți sau spionați în timp ce deschideau sertarul de jos de la biroul fratelui lui Howard şi scoteau teancul de reviste cu fete dosit acolo, sub paravanul inofensiv al unui manual de chimie pentru liceu. Urmau lungi conversații despre femeia goală cu cea mai drăguță față sau cu cel mai atrăgător corp, se făceau comparații între modelele din *Playboy* şi cele din *Gent* şi *Swank,* fotografiile color rafinate, bine luminate ale femeilor aproape ireale din *Playboy* față de imaginile mai brute, mai neclare din revistele mai ieftine, tinerele frumuseți tipic americane pe hârtie lucioasă şi damele mai coapte, mai lascive, cu fețe dure şi păr blond decolorat, chestiunea dezbătută fiind întotdeauna care dintre ele era mai atâtătoare şi cu care dintre femei ți-ai dori cel mai mult să faci dragoste când o să-ți permită corpul să faci sex adevărat, ceea ce pe moment era încă imposibil pentru amândoi, dar avea să urmeze curând, poate peste şase luni, poate peste un an, când în sfârşit aveau să se ducă la culcare într-o noapte, iar a doua zi dimineață aveau să se trezească bărbați.

Ferguson îşi urmărea schimbările corpului încă de când avea zece ani şi jumătate şi primul semn al bărbăției iminente se arătase sub forma unui singur fir de păr crescut la subsuoara stângă. Ştia ce înseamnă şi a fost surprins,

pentru că i s-a părut prea devreme, iar în acel moment nu era pregătit să-şi ia rămas-bun de la identitatea de băiețel care-i aparținuse încă de la naştere. Firul de păr i se părea urât şi caraghios, un intrus trimis de un fel de forță exterioară să-i pângărească făptură până atunci imaculată, aşa că şi l-a smuls. Numai că în câteva zile firul a reapărut, împreună cu un frate geamăn în săptămâna următoare, după care a intrat în acțiune şi subsuoara dreaptă, pentru ca în scurt timp să nu se mai vadă doar fire izolate, ci smocuri, iar când a împlinit doisprezece ani, părul devenise deja o realitate permanentă. Ferguson a asistat oripilat şi fascinat la transformările din alte zone ale corpului, puful blonziu aproape invizibil de pe picioare şi antebrațe devenit mai aspru, mai închis la culoare şi mai abundent, ivirea părului pubian pe partea de jos a abdomenului, până atunci netedă, apoi, imediat după ce-a împlinit treisprezece ani, perişorii negri odioşi care i-au încolțit între nas şi buza superioară, care erau atât de scârboşi şi-l slutеau aşa de rău, încât într-o dimineață i-a ras cu aparatul electric al lui taică-său, iar după vreo două săptămâni, când au crescut la loc, i-a ras iar. Era oribil pentru că nu putea controla ce i se întâmplă, pentru că avea senzația că trupul lui devenise terenul experimental al unui savant nebun şi farsor şi, pe măsură ce pielea i se acoperea pe suprafețe tot mai mari cu păr nou crescut, se gândea fără să vrea la Omul-Lup, eroul acelui film înspăimântător pe care-l văzuse la televizor împreună cu Howard într-o seară prin toamnă, despre transformarea unui om normal într-un monstru cu fața lânoasă, în care Ferguson vedea acum o parabolă despre neajutorarea resimțită la pubertate, pentru că eşti condamnat să devii ce ți-e scris în gene şi habar n-ai ce-ți rezervă următoarea zi până la finalul procesului. De aici oroarea. Dar pe lângă oroare era şi fascinație, conştiința faptului că oricât de lungă şi de dificilă ar fi călătoria, destinația finală va fi totuşi tărâmul extazului erotic.

Problema era că Ferguson nu ştia încă nimic despre natura acelui extaz şi, oricât s-ar fi căznit să-şi imagineze ce senzații va trăi corpul său cuprins de orgasm, imaginația lui îşi dovedea întotdeauna limitele. Primii ani numărați cu câte

două cifre au fost plini de zvonuri şi vorbe-n vânt, dar nimic concret, poveşti misterioase, neconfirmate, de la băieţi cu fraţi mai mari, adolescenţi, care pomeneau de nişte spasme neverosimile care ar fi însoţit împlinirea erotică, de jeturile pulsânde de lichid alb, lăptos, care ţâşneau din penis, de exemplu, şi puteau sări uneori câţiva metri buni prin aer, aşa-numita ejaculare, care era întotdeauna urmată de acea senzaţie mult râvnită de extaz, despre care Tom, fratele lui Howard, spunea că e cea mai plăcută din lume, numai că atunci când Ferguson îi ceruse insistent să-i descrie exact senzaţia, cu amănunte, Tom răspunsese că n-ar şti de unde să înceapă, e prea greu de exprimat în cuvinte, aşa că Ferguson trebuia să aştepte pur şi simplu momentul când avea să simtă şi el, un răspuns frustrant, care nu remedia deloc ignoranţa lui Ferguson şi, deşi începuse să se familiarizeze cu unii termeni tehnici, cum ar fi cuvântul *spermă,* adică chestia aia cleioasă care ţâşnea din tine şi conţinea spermatozoizii esenţiali pentru a face copii, de fiecare dată când cineva folosea acel cuvânt de faţă cu el, Ferguson se gândea la un vapor plin cu marinari[24], oameni ai mării de pe vase comerciale, îmbrăcaţi în uniforme albe ca laptele, care coborau pe mal şi se îndreptau spre bombele de la docuri să flirteze cu femei pe jumătate goale şi să încingă coruri de beţivi alături de bătrânii lupi de mare, acompaniaţi de concertina antică a unui şchiop în cămaşă vărgată. Bietul Ferguson. În mintea lui era un talmeş-balmeş şi, pentru că încă nu-şi putea închipui ce însemnau de fapt acele cuvinte, gândurile îi zburau de obicei în mai multe direcţii simultan. *Sea-man* devenea în scurt timp *see-man,* iar în clipa următoare îşi imagina că e orb şi orbecăie prin barul zgomotos cu un baston alb în mână.

Era limpede că actorul principal al dramei se afla între picioarele sale. Sau, pentru a reveni la terminologia vechilor evrei, în pântece. Adică părţile intime, descrise în literatura medicală cu denumirea de organe genitale. Dintotdeauna, de

---

[24] Asociere bazată pe pronunţia şi scrierea asemănătoare a termenilor englezeşti *semen* (spermă) şi *seamen* (marinari).

când se ştia, îi făcuse plăcere să se atingă acolo jos, să se joace cu penisul când nu-l vedea nimeni, noaptea în pat sau dimineaţa devreme, de exemplu, manipulând acea excrescenţă cărnoasă până când se ridica băţoasă în aer, crescând de două, trei, ba chiar de patru ori, o transformare uluitoare care aducea cu ea un fel de mugure de plăcere care i se răspândea în trup, mai ales în partea de jos a corpului, o năvală amorfă de senzaţii care nu era încă extaz, dar dădea de înţeles că extazul avea să fie într-o bună zi posibil tot prin fricţiune. Creştea într-un ritm susţinut – în fiecare dimineaţă, corpul lui părea să fie ceva mai mare decât cu o zi în urmă –, iar penisul ţinea şi el pasul cu restul corpului, cocoşelul cât un nasture al copilăriei pre-piloase devenind un apendice tot mai substanţial, care părea de-acum înzestrat cu voinţă proprie, lungindu-se şi întărindu-se la cea mai mică provocare, mai ales în după-amiezile în care studia împreună cu Howard revistele cu femei goale ale lui Tom. Erau deja la gimnaziu, iar într-o zi, Howard i-a spus o glumă pe care o ştia de la frate-său:

Un profesor de ştiinţe îşi întreabă elevii: Care parte a corpului poate creşte de şase ori faţă de dimensiunile normale? O arată cu degetul pe domnişoara MeGillacuddy, numai că fata, în loc să răspundă la întrebare, se înroşeşte şi-şi acoperă faţa cu mâinile. Profesorul arată apoi spre domnul MacDonald, care răspunde prompt: Pupila ochiului. Corect, spune profesorul, apoi se întoarce iar spre domnişoara MeGillacuddy cea îmbujorată şi i se adresează pe un ton iritat, aproape disprețuitor. Am trei lucruri să-ţi spun, domnişoară, zice el. Unu: nu ţi-ai făcut temele. Doi: ai o minte murdară, neruşinată. Şi trei: te aşteaptă o viaţă întreagă de mari dezamăgiri.

Deci nu de şase ori, nici măcar după ce avea să fie perfect dezvoltat. Nu trebuia să aibă aşteptări nerealiste pentru viitor, dar oricare ar fi fost dimensiunile exacte, oricare ar fi fost raportul dintre repausul moale şi dorinţa tare, creşterea avea să fie suficientă pentru ziua respectivă, ca şi pentru noapte şi pentru toate zilele şi nopţile ce aveau să urmeze.

Gimnaziul era, fără îndoială, superior ciclului primar care-l ţinuse captiv în ultimii şapte ani şi, cum peste o mie de elevi

luau cu asalt coridoarele la finalul celor cincizeci de minute cât dura ora de curs, Ferguson nu mai trebuia să rabde intimitatea sufocantă dintr-o cameră unde era prizonier împreună cu aceleaşi douăzeci şi trei sau douăzeci şi patru de persoane, în fiecare săptămână de luni până vineri, de la începutul lui septembrie până la sfârşitul lui iunie. Banda celor Nouă era de domeniul trecutului, ba chiar şi Krolik cu cei trei broscoi ai lui dispăruseră de pe scenă acum că Ferguson nu se mai intersecta cu ei decât rar. Timmerman era în continuare prezent, fiind coleg cu Ferguson la patru materii, dar cei doi băieţi coexistau făcând tot ce le stătea în puteri ca să se ignore, o distanţă cam neplăcută, dar nu insuportabilă. Vestea şi mai bună era că drumurile lui Timmerman şi cele ale lui Susie Krauss se despărţiseră, exact cum sperase Ferguson şi, cum Ferguson pierduse la rândul lui legătura cu Gloria Dolan peste vară, prima lui parteneră de săruturi pusese acum ochii pe Mark Connelly cel chipeş, ceea ce-l dezamăgise pe Ferguson, dar nu-l doborâse cu totul, pentru că i se deschisese o cale de a ajunge la Susie Krauss, fata la care visase în clasa a şasea, şi-şi jucase şansa sunând-o într-o seară, în prima săptămână de şcoală, ceea ce se soldase cu o vizită de sâmbătă după-amiază la centrul de tenis al tatălui lui, care se soldase la rândul ei cu primul lor sărut în sâmbăta următoare şi cu multe alte săruturi în alte vineri şi sâmbete timp de mai multe luni, apoi şi drumurile lor s-au despărţit, iar Susie s-a consolat în braţele mai sus-pomenitului Mark Connelly, care o pierduse pe Gloria Dolan în faţa unui băiat pe nume Rick Bassini, în timp ce Ferguson îi făcea curte lui Peggy Goldstein, care era şi mai nurlie şi se despărţise de Howard cu ceva timp în urmă, dar prietenul lui Ferguson reuşise să scape cu inima neatinsă, ca să i-o ofere acum lui Edie Cantor cea veselă şi plină de viaţă.

Aşa a decurs acel an de idile efemere şi combinaţii de iubiri, an în care din ce în ce mai mulţi dintre prietenii lui au apărut la şcoală cu aparat dentar şi în care toată lumea a început să se frământe din cauza coşurilor care le erupeau pe ten. Ferguson se socotea norocos. Până în acel moment, faţa îi fusese atacată doar de trei, patru vulcani modeşti, pe

care-i storsese cu prima ocazie, iar părinţii lui hotărâseră că avea dinţii suficient de drepţi ca să-l scutească de chinurile ortodonţiei. Ba mai mult, insistaseră să mai petreacă o vară în Tabăra Paradis. El se gândise că la treisprezece ani era probabil prea mare pentru tabără, aşa că în vacanţa de Crăciun îl întrebase pe taică-său dacă-l lăsa să lucreze la centrul de tenis în iulie şi august, dar taică-său îi răspunsese râzând că o să aibă destul timp să muncească mai târziu. Trebuie să stai afară, la aer, Archie, i-a spus taică-său, să te joci cu băieţi de vârsta ta. În plus, abia la paisprezece ani poţi să munceşti legal. În New Jersey aşa e şi nu cred că ţi-ar conveni să intru eu în belea pentru că încalc legea, nu?

Ferguson a fost fericit în tabără. Întotdeauna fusese fericit acolo şi era o plăcere să-şi revadă prietenii de vară veniţi de la New York, cei cinci, şase băieţi de oraş care reveneau şi ei în tabără an de an, ca şi el. Iuţi la vorbă şi vioi, îl încântau cu eternul lor sarcasm şi umor, amintindu-i adesea de felul în care vorbeau între ei soldaţii americani în filmele despre cel de-al Doilea Război Mondial, pălăvrăgeala amuzantă, plină de poante, presiunea de a nu lua niciodată nimic în serios, de a transforma orice situaţie într-un pretext pentru noi glume sau ironii. Fără îndoială, această abordare profund mucalită şi ireverenţioasă a vieţii era întru câtva admirabilă, dar putea deveni obositoare uneori, iar când se sătura de giumbuşlucurile verbale ale colegilor săi de dormitor, Ferguson se pomenea ducându-i dorul lui Howard, prietenul lui apropiat din ultimii doi ani, cel mai apropiat prieten pe care-l avusese vreodată şi, cum Howard era plecat departe, în Vermont, la ferma de vaci a unchiului şi mătuşii lui, unde-şi petrecerea toate verile, Ferguson a început să-i scrie scrisori în ora de odihnă de după prânz, o mulţime de scrisori, mai scurte sau mai lungi, în care nota tot ce-i trecea prin cap în acel moment, Howard fiind singura persoană din lume în faţa căreia putea să se descarce, singura persoană în care avea încredere şi căreia i se confesa fără teamă, prietenul unic, curat ca lacrima, cu care putea împărtăşi tot, de la defectele altora la cărţi citite şi de la cugetări despre dificultatea de a-ţi reţine pârţurile la gânduri despre Dumnezeu.

Au fost şaisprezece scrisori cu totul, pe care Howard le-a pus într-o cutie pătrată de lemn, păstrându-le chiar şi după ce a crescut şi şi-a început viața de adult, pentru că Ferguson cel de treisprezece ani, prietenul lui cu dinții drepți şi chip luminos, fondatorul *Justițiarului din Cobble Road* cel de mult răposat, dar niciodată uitat, băiatul care-şi rupsese piciorul la şase ani, se tăiase la picior la trei şi fusese la un pas de a se îneca la cinci, care înfruntase urgia Bandei celor Nouă şi a Bandei celor Patru, care le sărutase pe Gloria Dolan, Susie Krauss şi Peggy Goldstein, care numărase zilele până când avea să păşească pe tărâmul extazului erotic, care presupusese, sperase şi considerase ca de la sine înțeles că avea încă mulți ani înainte, n-a apucat sfârşitul verii. Din acest motiv a păstrat Howard Small cele şaisprezece scrisori – pentru că erau ultimele urme ale prezenței lui Ferguson pe acest pământ.

„Nu mai cred în Dumnezeu", scria el într-una dintre ele. „Cel puțin nu în Dumnezeul iudaismului, al creştinismului sau al oricărei alte religii. Biblia spune că Dumnezeu l-a creat pe om după chipul său. Numai că oamenii au scris Biblia, nu? Ceea ce înseamnă că omul l-a creat pe Dumnezeu după chipul *lui.* Ceea ce mai înseamnă şi că Dumnezeu nu ne veghează şi cu siguranță nici nu se sinchiseşte ce gândesc, ce fac sau ce simt oamenii. Dacă i-ar fi păsat câtuşi de puțin de noi, n-ar fi făcut o lume cu atâtea lucruri groaznice în ea. Oamenii nu s-ar lupta în războaie, nu s-ar omorî şi n-ar construi lagăre de concentrare. N-ar minți, n-ar înşela şi n-ar fura. Eu nu zic că Dumnezeu n-a creat lumea (acolo sigur n-a fost mâna omului!), numai că după ce şi-a făcut treaba, a dispărut printre atomii şi moleculele universului şi ne-a lăsat să ne încăierăm între noi."

„Mă bucur că a câştigat Kennedy nominalizarea4, scria în altă scrisoare. „Mi-a plăcut de el mai mult decât de ceilalți candidați şi sunt sigur c-o să-l bată pe Nixon în toamnă. Nu ştiu de ce sunt sigur, dar mi-e greu să cred că americanii o să vrea un preşedinte căruia i se spune Dick Şmecherul.25 „

---

25 Tricky Dick, poreclă dată lui Richard Nixon pentru tacticile folosite în campaniile electorale.

„Stau cu încă şase băieți în dormitor”, scria el într-o nouă scrisoare, „dintre care trei sunt deja destul de mari ca «s-o facă». Fac laba noaptea în pat şi ne spun nouă, celorlalți, cât de bine e. Acum două zile au făcut ceva care se numeşte laba în cerc şi ne-au lăsat să ne uităm, aşa că am văzut în sfârşit cum arată chestia şi până unde împroaşcă. Nu e albă ca laptele, ci mai mult ca smântână, oarecum ca maioneza sau ca loțiunile de păr. După care unuia dintre regii labei, un lungan pe nume Andy, i s-a sculat iar şi tipul a făcut o chestie care ne-a lăsat mască, pe mine şi pe toată lumea. S-a aplecat şi şi-a supt-o singur! Nu ştiam că e omeneşte posibil să faci aşa ceva. Deci cum să fie cineva atât de flexibil încât să-şi îndoaie aşa corpul, în poziția aia? Am încercat şi eu în baie ieri-dimineață, dar nici pomeneală s-ajung cu gura pe lângă puță. Mai bine, aş zice. Parcă nu-mi convine să trăiesc cu ideea că sunt un muist, nu-i aşa? Dar oricum, a fost o scenă foarte ciudată.”

„Am citit trei cărți de când sunt aici”, scria el în ultima scrisoare, datată 9 august, „şi mi s-au părut grozave toate. Două mi le-a trimis mătuşa Mildred, una mică, de Franz Kafka, *Metamorfoza,* şi una mai mare, de J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară.* Pe cealaltă mi-a dat-o Gary, soțul lui Francie, vară-mea – *Candid* de Voltaire. Cartea lui Kafka e de departe cea mai ciudată şi mai greu de citit, dar mi-a plăcut mult. Un tip se trezeşte într-o dimineață şi descoperă că s-a transformat într-o insectă enormă! Zici că e o poveste ştiințifico-fantastică sau de groază, dar nu e. E despre sufletul omului. *De veghe în lanul de secară* e despre un băiat de liceu care hoinăreşte prin New York. Nu prea se întâmplă mare lucru, dar Holden (eroul) vorbeşte într-un fel foarte realist şi adevărat şi n-are cum să nu-ți placă de el şi să nu vrei să te-mprieteneşti cu el. *Candid* e o carte veche, din secolul optâşpe, dar e ca lumea şi haioasă, am râs în hohote aproape la fiecare pagină. Gary a zis că e o satiră politică. Eu aş zice că e marfa a-ntâia! Trebuie s-o citeşti – şi pe celelalte. Acum că le-am terminat pe toate, mă frapează cât de diferite sunt cărțile astea trei. Fiecare e scrisă în alt stil şi toate sunt foarte bune, ceea ce înseamnă că o carte bună se poate scrie în mai multe feluri. Anul trecut, domnul

Dempsey ne-a tot spus că există o metodă corectă şi una greşită – mai ştii? Aşa o fi la matematică şi la ştiinţe, dar nu la cărţi. Le faci în stilul tău, iar dacă stilul tău e bun, poţi să scrii o carte bună. Partea interesantă e că nu mă pot hotărî care mi-a plăcut cel mai mult. Poate ar trebui să-mi dau seama, dar nu pot. Mi-au plăcut toate. Ceea ce presupun că înseamnă că e corect oricum, dacă iese bine. Îmi face plăcere să mă gândesc la toate cărţile pe care nu le-am citit încă – sute, mii de cărţi. Câte bucurii mă aşteaptă!"

Ziua de 10 august I960, ultima din viaţa lui Ferguson, a început cu o ploicică rară chiar după răsăritul soarelui, dar până la şapte treizeci, când s-a dat deşteptarea, norii se risipiseră spre est şi cerul era senin. Ferguson şi cei şase colegi ai săi de dormitor s-au îndreptat spre sala de mese împreună cu supraveghetorul lor, Bill Kaufman, care terminase în iunie al doilea an de studenţie la Brooklyn College, iar în cele treizeci, patruzeci de minute cât şi-au mâncat ei terciul de ovăz şi ouăle jumări, norii au revenit şi, în timp ce băieţii se întorceau în dormitor pentru curăţenie şi inspecţie, a început să plouă iar, atât de rar şi de neînsemnat, încât nimeni nu părea deranjat că n-are pelerină sau umbrelă. Aveau pete întunecate de apă pe tricouri, dar atâta tot – o stropeală cât se poate de lejeră, cu apă atât de puţină, că nici măcar nu i-a udat. Însă în timp ce-şi vedeau de ritualul matinal cu făcutul paturilor şi măturatul podelei, cerul a continuat să se întunece şi în scurtă vreme a început să plouă de-a binelea, cu picături mai mari, răpăind într-un ritm mai alert pe acoperişul căsuţei. Un minut sau două, lui Ferguson i s-a părut că sunetul creează o sincopă plăcută, în falset, după care ploaia s-a intensificat, iar efectul s-a pierdut. Ploaia nu mai cânta. Devenise o masă de sunete dense, nediferenţiate, o ceaţă bubuitoare. Bill le-a spus că dinspre sud se apropia un alt sistem noros şi, cum dinspre nord venea în acelaşi timp un front de aer rece, avea să-i plouă mult şi bine. Faceţi-vă comozi, băieţi, a zis el. Vine furtună mare şi o să stăm aproape toată ziua în cameră.

Cerul s-a întunecat şi mai tare, iar în dormitor nu prea se mai vedea. Bill a aprins lumina din tavan, dar chiar şi aşa tot

părea întunecos, becul de şaptezeci şi cinci de waţi fiind prea sus, printre grinzi, ca să lumineze cum trebuie dedesubt. Ferguson stătea pe patul lui, răsfoind un număr mai vechi al revistei *Mad* care circula prin dormitor, citind la lumina lanternei şi întrebându-se dacă mai existase vreodată o dimineaţă la fel de întunecoasă. Ploaia se izbea acum de acoperiş într-o adevărată năvală, răpăind pe ţigle de parcă picăturile s-ar fi transformat în pietre, milioane de pietre căzând din cer şi abătându-se asupra lor, apoi Ferguson a auzit undeva departe un huruit înăbuşit, grav, un zgomot aspru, congestionat, care i-a amintit de cineva care-şi drege glasul, un tunet care trebuie să fi fost la mulţi kilometri de ei, poate undeva în munţi, ceea ce i s-a părut ciudat pentru că, din experienţa lui, tunetele şi fulgerele furtunilor electrice soseau mereu în acelaşi timp cu ploaia, pe când la ei ploua deja, ploua cât se putea de tare, iar tunetul tot n-ajunsese acolo, de unde Ferguson a presupus c-ar fi putut fi două furtuni în acelaşi timp, nu doar o furtună şi un front rece, cum spusese Bill, ci două furtuni diferite, una direct deasupra lor şi cealaltă apropiindu-se dinspre nord, iar dacă prima furtună n-avea să se domolească înainte de sosirea celei de-a doua, furtunile aveau să se ciocnească şi să fuzioneze, creând o superfurtună dată dracului, şi-a zis Ferguson, o furtună monumentală, furtuna supremă.

Patul din dreapta lui Ferguson era ocupat de un băiat pe nume Hal Krasner. Încă de la începutul verii, scorniseră împreună un număr amuzant în care jucau rolurile lui George cel deştept şi Lennie cel prost, cei doi pierde-vară din *Şoareci şi oameni,* o carte pe care o citiseră amândoi în acel an, văzând în ea mult potenţial comic. Ferguson era George, Krasner era Lennie şi aproape în fiecare zi petreceau minute bune inventând dialoguri trăsnite pentru personajele alese, un lung şir de absurdităţi care începea cu Lennie întrebându-l pe George cum o să fie când o să ajungă în rai, de exemplu, sau cu George amintindu-i lui Lennie să nu se scobească în nas în public, dialoguri stupide inspirate probabil mai degrabă de Stan şi Bran decât de Steinbeck, dar pe băieţi îi amuzau acele caraghioslâcuri şi, cum în tabără

ploua torențial şi erau nevoiți să stea între patru pereți, pe Krasner l-a apucat iar.

Te rog, George, a zis el. Te rog, fa ceva să se oprească. Nu mai suport.

Ce să se oprească, Lennie? a întrebat Ferguson.

Ploaia, George. Zgomotul ploii. E prea tare şi simt că-nnebunesc.

Tu ai fost mereu nebun, Lennie. Ştii asta.

Nebun nu, George. Doar prost.

Da, prost. Dar şi nebun.

N-am ce face, George. Aşa m-am născut.

N-a zis nimeni că e vina ta, Lennie.

Ei?

Ei ce?

Opreşti şi tu ploaia dacă te rog eu?

Numai şeful poate face asta.

Dar tu eşti şeful, George. Întotdeauna ai fost şeful.

Eu zic de şeful cel mare. Unic şi irepetabil.

Eu nu ştiu pe nimeni unic şi irepetabil. Te ştiu doar pe tine, George.

O chestie ca asta ar fi un miracol.

Nu-i nimic. Tu poți face orice.

Oare?

Zgomotul mă îmbolnăveşte, George. Cred c-o să mor dacă nu faci asta.

Krasner şi-a acoperit urechile cu mâinile şi a gemut. Era Lennie care-i spunea lui George că ajunsese la capătul puterilor, iar Ferguson-adică-George a încuviințat din cap cu milă şi tristețe, ştiind că niciun om nu putea opri ploaia, că miracolele depăşeau puterile omeneşti, dar Ferguson-adică-Ferguson abia reuşea să rămână în rol, gemetele de vacă bolnavă ale lui Krasner erau pur şi simplu prea amuzante, iar după câteva secunde Ferguson a pufnit în râs, ceea ce a rupt vraja şaradei pentru el, nu însă şi pentru Krasner, care a presupus că cel care râdea era George, aşa că, interpretându-l în continuare pe Lennie, Krasner şi-a luat mâinile de pe urechi şi a spus:

Nu-i frumos să râzi aşa de oameni, George. N-oi fi eu chiar cel mai deştept om din țară, dar am un suflet, ca şi tine şi

restul lumii, şi dacă te mai prind cu rânjetu ăsta pe mutră, îți rup gâtu ca la iepurii ăia.

După acest discurs atât de sincer şi de efect al lui Krasner-adică-Lennie, Ferguson s-a simțit obligat să reintre în rol, să redevină George pentru Krasner şi ceilalți băieți care-i ascultau, dar chiar când se pregătea să-şi umfle plămânii şi să poruncească ploii să se oprească – *închide robinetul, şefule!* —, din cer s-a prăvălit un bubuit penetrant, un zgomot atât de intens şi de exploziv, încât podeaua camerei s-a cutremurat, iar ferestrele au jucat în tocuri, continuând să zăngănească şi să vibreze până când următorul tunet le-a zgâlțâit iar. Jumătate dintre băieți au sărit, s-au smucit, au tresărit involuntar ca reacție la zgomote, iar alții au strigat pur şi simplu din reflex, aerul țâşnindu-le din plămâni în exclamații scurte, uimite, care păreau a fi cuvinte, dar erau de fapt gemete scoase instinctiv, sub formă de cuvinte – *oau, hoo, oaa.* Ploaia continua să cadă în rafale, izbind în ferestrele prin care nu se mai vedea mai nimic – doar un întuneric apos, vălurit, luminat brusc de sulițele fulgerelor, beznă totală preț de zece sau douăzeci de bătăi de inimă, urmată de o clipă sau două de lumină albă orbitoare. Furtuna pe care şi-o imaginase Ferguson, cele două furtuni colosale care urmau să se unească într-una singură atunci când aerul din nord avea între în coliziune cu cel din sud, se dezlănțuise deja şi era chiar şi mai mare şi mai grozavă decât sperase el. O vijelie măreață. O secure a mâniei despicând cerul. O încântare.

Stai liniştit, Lennie, i-a spus el lui Krasner. N-ai de ce să te temi. O să opresc imediat zgomotul.

Fără să spună cuiva ce avea de gând să facă, Ferguson a sărit din pat şi a dat fuga la uşă, pe care a deschis-o cu greu, trăgând de ea cu amândouă mâinile, şi chiar dacă l-a auzit pe Bill strigând în urma lui – *Ce naiba, Archie! Eşti nebun!* —, nu s-a oprit. Îşi dădea seama că ceea ce făcea era într-adevăr o nebunie, dar adevărul era că îşi dorea să fie nebun în acel moment, îşi dorea să fie afară, în furtună, să-i simtă gustul, să facă parte din ea, să pătrundă în interiorul furtunii până când furtuna avea să pătrundă în el.

Ploaia era splendidă. Când Ferguson a trecut pragul şi a păşit afară, şi-a dat seama că niciodată nu plouase mai tare, că în toată viaţa lui nu văzuse picături de ploaie care să fie atât de compacte şi care să cadă cu o viteză atât de mare, se prăvăleau din cer cu forţa unor alice de plumb şi erau suficient de grele ca să-i învinețească pielea, poate chiar să-i producă nişte cucuie. O ploaie magnifică, atotputernică, dar ca s-o guste pe deplin, s-a gândit să dea fuga până la pâlcul de stejari aflaţi la aproape douăzeci de metri de el, pentru că frunzele şi crengile aveau să-i apere corpul de ploaia de alice, zis şi făcut, Ferguson a luat-o la goană spre copaci pe pământul saturat de apă, alunecos, călcând în bălţi cu apă până la gleznă în timp ce tunetul bubuia deasupra şi în jurul lui şi fulgerele săgetau la câţiva metri de picioarele lui. Când a ajuns era ud leoarcă, dar se simţea bine, era cea mai bună senzaţie posibilă să fii aşa ud, iar Ferguson s-a simţit fericit, mai fericit decât fusese vreodată în acea vară sau în alta sau în orice alt moment al vieţii lui, pentru că era, fără îndoială, cel mai grozav lucru pe care-l făcuse vreodată.

Aproape că nu bătea deloc vântul. Nu era nici uragan şi nici taifun, ci un potop turbat cu tunete care-i zdruncinau oasele şi fulgere care-l orbeau, dar Ferguson nu se temea câtuşi de puţin de fulgere pentru că purta tenişi şi n-avea niciun obiect metalic la el, nici măcar un ceas de mână sau o curea cu cataramă argintie, aşa că se simţea în siguranţă, triumfător, la adăpostul copacilor, contemplând zidul cenuşiu de apă care-l despărţea de dormitor, privind la silueta neclară, aproape de nedesluşit a lui Bill, supraveghetorul său, care stătea în pragul uşii deschise şi părea să strige la el sau să strige şi să-i facă semne lui Ferguson să se întoarcă în dormitor, dar Ferguson nu auzea nimic din ce-i spunea, în vacarmul ploii şi al tunetelor, mai ales că s-a pus el însuşi pe urlat şi nu mai era George, cu misiunea de a-l salva pe Lennie, ci pur şi simplu Ferguson însuşi, un băiat de treisprezece ani chiuind de exaltare la gândul că trăieşte într-o lume ca cea care-i fusese dată în acea dimineaţă, şi nici măcar când lancea unui fulger a lovit o creangă din vârful unui copac, Ferguson n-a băgat de seamă, ştiindu-se în siguranţă, apoi a văzut că Bill ieşise din

cameră şi alerga în direcţia lui, ce Dumnezeu l-o fi apucat, s-a întrebat Ferguson, dar înainte să răspundă la întrebare, creanga s-a desprins din copac şi a început să cadă spre capul lui Ferguson. A simţit impactul, a simţit lemnul lovindu-l ca şi cum l-ar fi pălit cineva cu o bâtă pe la spate, apoi n-a mai simţit nimic, nici atunci şi niciodată de atunci încolo şi, în timp ce trupul lui inert zăcea pe pământul îmbibat de apă, ploaia a continuat să cadă peste el şi tunetul să bubuie, iar zeii au amuţit dintr-un capăt în altul al lumii.

2.3

Bunicul lui îl numise *un răstimp ciudat,* adică perioada dintre alte două perioade, un răstimp fără timp când toate regulile după care ar fi trebuit să trăiască fuseseră aruncate pe fereastră şi chiar dacă băiatul rămas fără tată înţelegea că asta nu putea dura la nesfârşit, şi-ar fi dorit să ţină mai mult decât cele două luni care-i fuseseră date, poate încă două luni sau încă şase luni în plus, ba poate chiar un an. Îi plăcuse acea perioadă fără şcoală, hiatul ciudat dintre o viaţă şi următoarea, când maică-sa îi fusese alături din clipa în care deschidea ochii dimineaţa până-n clipa în care îi închidea noaptea, ea fiind singura persoană care încă i se părea reală, singura persoană reală rămasă pe lume, şi ce bine se simţise împărţind cu ea acele zile şi săptămâni, acele două luni stranii în care mâncaseră în oraş, în restaurante, vizitaseră apartamente goale şi fuseseră la film aproape în fiecare după-amiază, atâtea filme văzute împreună în obscuritatea balconului, unde puteau plânge în voie, fără să dea explicaţii nimănui. Maică-sa îi spunea *bălăceala în noroi,* ceea ce Ferguson presupusese că însemna noroiul nefericirii lor, dar cufundarea în acea nefericire aducea un soi de satisfacţie bizară, după cum avea să descopere băiatul, asta dacă se lăsau la fund de tot, fără teamă de înec, şi pentru că lacrimile îi tot împinseseră înapoi în trecut, îi feriseră de obligaţia de a se gândi la viitor, până când într-o zi maică-sa a zis că venise momentul să se gândească la el, iar plânsul încetase.

Din păcate, şcoala era inevitabilă. Oricât şi-ar fi dorit Ferguson să-şi prelungească libertatea, erau lucruri pe care nu le putea controla şi imediat ce hotărâse împreună cu maică-sa să închirieze apartamentul din Central Park West, următoarea prioritate fusese înscrierea lui la o şcoală particulară bună. Şcoala de stat ieşea din discuție. Mătuşa Mildred insistase asupra acestui lucru, iar mama lui Ferguson îi urmase sfatul, într-una dintre rarele ocazii în care surorile căzuseră de acord, ştiind că Mildred era mai bine informată decât ea în privința educației şi de ce să-l arunce pe Archie pe asfaltul prost din curtea unei şcoli de stat când îşi permitea să-l țină la o şcoală particulară? Ea nu-şi dorea altceva decât ca fiul ei să aibă parte de tot ce era mai bun, iar New Yorkul devenise un oraş mai fioros şi mai periculos decât cel din care plecase ea în 1944, cu bande de puşti hoinărind pe străzile din Upper West Side, înarmate cu bricege şi pistoale artizanale ucigaşe, la doar douăzeci şi cinci de cvartale nord de locuința părinților ei un cu totul alt univers, un cartier transformat de valul de imigranți portoricani din ultimii câțiva ani, un loc mai murdar, mai sărac şi mai colorat decât fusese în timpul războiului, o atmosferă încărcată de mirosuri şi sunete devenite nefamiliare, un alt fel de energie care însufleța trotuarele pe Columbus şi Amsterdam Avenue, era de-ajuns să ieşi în stradă ca să simți substratul de violență şi confuzie, iar mama lui Ferguson, care în copilărie şi tinerețe se simțise atât de bine la New York, se temea pentru siguranța fiului ei. Ca urmare, îşi petrecuseră a doua jumătate a răstimpului ciudat nu doar cumpărând mobilă şi mergând la filme, ci şi trecând în revistă şi analizând cele cinci, şase şcoli particulare de pe lista lui Mildred, făcând turul sălilor de clasă şi al dotărilor, stând de vorbă cu diriginți şi directori care se ocupau de înscrieri, dând teste de inteligență şi examene de intrare, iar când Ferguson fusese admis la Şcoala de Băieți Hilliard, recomandarea numărul unu a lui Mildred, familia se bucurase atât de tare, dinspre bunici, mamă, unchi, mătuşă şi străbunica Pearl se revărsase spre el un asemenea val de căldură şi entuziasm, încât băiatul de aproape opt ani, orfan de tată, se gândise că, la urma urmei,

poate că şcoala nu era o îndeletnicire chiar atât de neplăcută. Desigur, n-avea să-i fie uşor să se acomodeze, mai ales că era sfârşit de februarie, trecuseră deja aproape două treimi din anul şcolar şi nu era deloc vesel să porţi zi de zi sacou şi cravată, dar poate că n-avea să fie o problemă şi poate că avea să se obişnuiască la un moment dat cu hainele, dar chiar dacă se dovedea a fi o problemă şi nu se obişnuia cu hainele, tot nu conta, pentru că indiferent dacă-i convenea sau nu, Şcoala de Băieţi Hilliard scria pe el.

Ajunsese acolo pentru că mătuşa Mildred o convinsese pe maică-sa că Hilliard era una dintre cele mai bune şcoli din oraş, cu *un vechi renume de excelenţa academică,* dar nimeni nu-i spusese lui Ferguson că urma să aibă colegi din cele mai bogate familii americane, vlăstare ale New Yorkului privilegiat, ale vechilor averi, sau că avea să fie singurul din clasa lui care locuia în West Side şi unul dintre cei numai unsprezece ne-creştini dintr-o şcoală cu şase sute de elevi, de la grădiniţă la clasa a douăsprezecea. La început, toată lumea îl considerase pur şi simplu scoţian prezbiterian, o greşeală lesne de înţeles în lumina numelui cu care se pricopsise bunicul lui în 1900, când făcuse confuzia cu Rockefeller, dar un profesor observase la un moment dat că buzele lui Ferguson nu se mişcau la rugăciunea de dimineaţă, când trebuia să *xwÂttDomnul nostru Isus Christos,* şi până la urmă se aflase că era unul dintre cei unsprezece, şi nu unul dintre cei cinci sute şaptezeci şi şase. Dacă adăugăm la asta înscrierea lui tardivă la şcoală şi faptul că era un băiat mai degrabă tăcut, care nu avea niciun prieten în clasă, experienţa lui Ferguson la Hilliard părea sortită eşecului de la bun început, chiar din prima zi, dinainte de a pune piciorul în clădirea şcolii.

Asta nu pentru că cineva s-ar fi purtat urât cu el, l-ar fi hărţuit sau l-ar fi făcut să se simtă nedorit. Ca în orice altă şcoală, erau băieţi prietenoşi, băieţi neutri şi băieţi răi, dar nici chiar cei mai răi dintre ei nu-l tachinau vreodată pe Ferguson pentru că era evreu. Chiar dacă Hilliard era un loc sufocant, unde se purta sacou şi cravată, toleranţa şi virtuţile autocontrolului, demne de un gentleman, erau la mare preţ, aşa că orice manifestare făţişă a prejudecăţilor era

sancționată dur de conducere. Ferguson s-a confruntat însă cu ceva mult mai subtil şi mai derutant, cu un fel de ignoranță sincer asumată, cu care colegii săi păreau a fi injectați din naştere. Până şi Doug Hayes, Dougie Hayes cel mereu prietenos şi bun la suflet, care se arătase chitit să şi-l facă prieten pe Ferguson încă de la sosirea lui la Hilliard, primul băiat care-l invitase la o aniversare, după care-l chemase de vreo zece, douăsprezece ori pe East Seventy-eighth Street, la casa din oraş a părinților lui, chiar şi el îl putea întreba pe Ferguson, deşi se ştiau de nouă luni, ce planuri avea de Ziua Recunoştinței.

Mâncăm curcan, i-a spus Ferguson. Asta facem în fiecare an. Merg cu mama la bunici şi mâncăm curcan umplut, cu sos.

Oh, a făcut Dougie. Habar n-aveam.

De ce nu? i-a răspuns Ferguson. Voi nu faceți la fel?

Ba sigur că da. Numai că nu ştiam că voi sărbătoriți Ziua Recunoştinței.

Noi?

Ştii tu. Evreii.

De ce să nu sărbătorim Ziua Recunoştinței?

Pentru că mă gândesc că e o chestie aşa, mai americană. Colonişti. Plymouth Rock. Toți englezii ăia cu pălării negre caraghioase care au sosit cu *Mayflower*[26].

Ferguson a fost atât de perplex auzind comentariul lui Dougie, încât n-a ştiut ce să răspundă. Până în acel moment nu-i trecuse niciodată prin cap că era posibil să nu fie american sau, mai precis, că felul lui de a fi american era mai puțin autentic decât al lui Dougie şi al celorlalți băieți, dar asta părea să afirme prietenul lui: că între ei era o diferență, o însuşire impalpabilă, indefinibilă legată de strămoşii englezi cu pălării negre, de timpul petrecut pe acel mal al oceanului şi de banii care-ți permiteau să trăieşti în case cu patru etaje din Upper East Side, lucruri care făceau ca unele familii să fie mai americane decât altele, iar

---

[26] Numele corăbiei la bordul căreia au sosit primii colonişti englezi care au întemeiat colonia Plymouth în 1620.

diferența era în cele din urmă atât de mare, că familiile mai puțin americane abia dacă se mai puteau numi americane.

Era evident că maică-sa greșise când îi alesese școala, dar în ciuda acelei conversații consternante despre obiceiurile culinare evreiești cu ocazia sărbătorilor naționale, fără a mai pune la socoteală alte momente consternante dinainte, dar și de după discuția cu Dougie H., Ferguson n-a simțit niciodată nevoia de a pleca de la Hilliard. Chiar dacă nu reușea să priceapă cutumele și convingerile aparte ale lumii în care intrase, făcea tot posibilul să le respecte și nu le-a reproșat nici măcar o dată maică-sii sau mătușii Mildred că-l trimiseseră acolo. Până la urmă, undeva tot trebuia să fie. Legea spunea că orice copil sub șaisprezece ani trebuia să meargă la școală, iar din punctul lui de vedere, Hilliard nu era nici mai bună, nici mai rea decât oricare altă pușcărie pentru copii. Nu era vina școlii că lui îi mergea atât de prost acolo. În primele zile sumbre de după moartea lui Stanley Ferguson, micul Ferguson trăsese concluzia că trăia într-un univers răsturnat, cu propoziții veșnic reversibile (zi = noapte, speranță = disperare, forță = slăbiciune), ceea ce însemna că din acel moment era obligat să eșueze, nu să reușească la capitolul școală și, dat fiind că era atât de plăcut să nu-i mai pese, să caute eșecul din principiu și să se arunce singur în brațele consolatoare ale umilinței și înfrângerii, era aproape sigur că ar fi eșuat la fel de glorios oriunde altundeva.

Profesorii îl considerau *leneș și nemotivat, indiferent față de autoritate, neatent, încăpățânat, șocant de indisciplinat, o enigma umana.* Băiatul care răspunsese corect la toate întrebările de la examenul de admitere, care-l cucerise pe directorul de la înscrieri cu firea lui plăcută și observațiile precoce, băiatul sosit la mijlocul anului, care ar fi trebuit să ducă acasă note maxime la toate materiile, a obținut un singur calificativ „excelent” în carnetul de note, primit în aprilie pentru cel de-al doilea an de școală. Materia era sportul. Primise calificativul „bine” pentru citit, scris și caligrafie (încercase să fie mai slab, dar încă nu se obișnuise îndeajuns să-și ascundă talentele), „satisfăcător” la muzică (nu se putuse abține să nu cânte în gura mare cântecele

religioase ale negrilor şi melodiile din folclorul irlandez de la orele domnului Bowles, chiar dacă îi fusese greu să nu falseze) şi „slab” la toate celelalte, printre care matematică, ştiinţe, artă, ştiinţe sociale, educaţie civică şi purtare. Următoarele calificative, primite în iunie, erau aproape identice cu primele, singura diferenţă fiind cel de la matematică, care involuase de la „slab” la „corigent” (între timp ajunsese să stăpânească arta de a rezolva greşit problemele de aritmetică, trei din cinci în medie, pe când la scriere tot nu reuşea să greşească decât la a zecea parte dintre cuvinte). În mod normal, Ferguson n-ar fi fost ţinut în şcoală şi în următorul an. Obţinuse rezultate groaznic de slabe, care indicau probleme psihice profunde, iar şcolile ca Hilliard nu erau obişnuite cu balast, mai ales când corigentul nu provenea dintr-o familie cu tradiţie, unde *tradiţie* însemna a treia, a patra sau a cincea generaţie de băieţi ai căror taţi completau anual un cec sau făceau parte din consiliul de administraţie. Totuşi, s-au arătat dispuşi să-i mai dea o şansă lui Ferguson, înţelegând că situaţia lui era departe de a fi normală. Domnul Ferguson murise la mijlocul anului şcolar, o moarte subită, violentă, care-l azvârlise pe băiat în adâncurile suferinţei şi degringoladei, aşa că merita fără îndoială ceva mai mult timp ca să-şi revină. Avea prea mult potenţial ca să renunţe la el după doar trei luni şi jumătate, aşa că au anunţat-o pe mama lui Ferguson că fiul ei avea la dispoziţie încă un an ca să arate de ce e în stare. Dacă între timp se redresa, atunci perioada de probă se încheia. Dacă nu, ei bine, aveau să se despartă acolo şi mult succes băiatului, oriunde avea să aterizeze.

Ferguson se simţea oribil pentru că o dezamăgise pe maică-sa, care avea o viaţă destul de grea chiar şi fără să se mai frământe din cauza situaţiei lui jalnice de la şcoală, dar erau în joc mize mai importante decât să încerce s-o mulţumească pe ea sau să se dea peste cap ca să-şi impresioneze familia cu un carnet plin de „excelent” şi „foarte bine”. Ştia că viaţa ar fi fost mai uşoară pentru el şi pentru toţi ceilalţi dacă s-ar fi conformat regulilor şi ar fi făcut ce i se cerea. Cât de simplu şi fără complicaţii ar fi fost să nu mai greşească dinadins, să fie iar atent, să le dea tuturor motive

de mândrie cu atitudinea lui conştiincioasă, numai că Ferguson lansase un experiment ambiţios, o explorare secretă a celor mai fundamentale chestiuni despre viaţă şi moarte, aşa că nu putea face cale-ntoarsă, era un drum greu şi primejdios, era singur printre stânci şi cărări şerpuite de munte, riscând la fiecare pas să cadă în prăpastie, dar până când avea să adune suficiente informaţii pentru nişte rezultate concludente, trebuia să-şi asume riscurile – chiar dacă asta însemna să fie exmatriculat de la Şcoala de Băieţi Hilliard şi să se facă de ruşine.

Întrebarea era de ce nu mai vorbea Dumnezeu cu el? Şi dacă Dumnezeu tăcuse, oare avea să tacă pentru totdeauna, sau până la urmă avea să-i vorbească iar? Iar dacă n-avea să-i mai vorbească niciodată, oare asta însemna că Ferguson se amăgise, iar Dumnezeu nu fusese niciodată acolo?

De când se ştia, purtase în minte acea voce care-i vorbea când rămânea singur, o voce calmă, măsurată, liniştitoare şi în acelaşi timp poruncitoare, un murmur baritonal purtător al emanaţiilor verbale ale marelui spirit nevăzut de la cârma lumii, iar Ferguson se simţise mereu îmbărbătat, ocrotit de vocea aceea, care-i spunea că totul va fi bine câtă vreme va respecta partea lui de înţelegere, adică veşnica promisiune de a fi cuminte, de a se purta frumos şi generos cu ceilalţi şi de a se supune celor zece sfinte porunci, adică niciodată să nu mintă, să nu fure şi să nu se lase stăpânit de invidie, ceea ce însemna să-şi iubească părinţii, să fie foarte silitor la şcoală şi să nu intre în belele, iar Ferguson crezuse în voce şi se străduise pe cât posibil să nu-i iasă din cuvânt şi, cum Dumnezeu părea să-şi respecte şi El partea de înţelegere, făcând ca lucrurile să-i meargă bine, Ferguson se simţise iubit şi fericit, convins că Dumnezeu credea în el cu aceeaşi tărie cu care credea el în Dumnezeu. Asta ţinuse până la şapte ani şi jumătate, după care, într-o dimineaţă de început de noiembrie, o dimineaţă care nu părea să se deosebească prin nimic de oricare alta, maică-sa intrase în camera lui şi-i spusese că taică-său murise şi brusc nimic nu mai fusese la fel. Dumnezeu îl minţise. Marele spirit nevăzut devenise nedemn de încredere şi, chiar dacă-i vorbise în continuare lui Ferguson câteva zile după aceea, cerându-i o nouă şansă de

a arăta ce poate, implorându-l pe băiatul rămas fără tată să nu-l părăsească în acea *perioadă neagră de moarte şi doliu,* Ferguson era atât de furios pe El, că n-a vrut să-l asculte. Apoi, la patru zile după înmormântare, vocea tăcuse brusc şi de-atunci nu mai spusese nimic.

Asta era actuala lui misiune: să-şi dea seama dacă Dumnezeu era în continuare alături de el, tăcut, sau dacă dispăruse definitiv din viaţa lui. Pe Ferguson nu-l lăsa inima să comită dinadins o faptă crudă, nu se putea forţa să mintă, să înşele sau să fure, n-avea nicio pornire de a-şi răni sau jigni mama, dar îşi dădea seama că singurul mod de răspunde la întrebare, în limitele registrului îngust de fapte urâte de care era în stare, era să încalce partea lui de înţelegere cât de des putea, să nesocotească imperativul celor zece porunci, apoi să aştepte ca Dumnezeu să-i facă ceva rău, ceva urât şi personal care să joace rolul clar de pedeapsă menită lui – un braţ rupt, o erupţie de furuncule pe faţă, un câine turbat care să-i smulgă o halcă din picior. Dacă Dumnezeu nu-l pedepsea, asta însemna că dispăruse într-adevăr atunci când vocea tăcuse şi, cum Dumnezeu ar fi trebuit să fie pretutindeni, în fiecare copac şi fir de iarbă, în fiecare rafală de vânt şi emoţie omenească, n-avea niciun sens să dispară dintr-un loc, dar în rest să fie peste tot. Trebuia neapărat să fie lângă Ferguson pentru că El era peste tot în acelaşi timp, iar dacă lipsea din locul unde se întâmpla să se afle Ferguson, asta nu putea să însemne decât că nu era nicăieri şi nici nu fusese niciodată nicăieri, că de fapt nici nu existase vreodată, iar vocea pe care Ferguson o luase drept vocea lui Dumnezeu fusese de fapt propria-i voce, purtând o conversaţie interioară cu sine.

Primul gest de revoltă fusese să rupă ilustrata cu jucătorul de baseball Ted Williams, valoroasa ilustrată pe care i-o strecurase în mână JefFBalsoni la vreo două zile după ce revenise la şcoală, ca dovadă de nemuritoare prietenie şi compasiune. Ce silă-i fusese să distrugă acel dar şi ce ruşine îi fusese când refuzase să se uite la doamna Costello, prefăcându-se că n-o vede, şi ce imoral se purta de când era la Hilliard, perseverând în campania de auto-sabotaj voit, inspirându-se din eforturile primului an pentru a pune la

punct un nou sistem cu rezultate înnebunitor de inconsistente, o strategie care, hotărâse el, era mult mai eficientă decât cea a eşecului pur, punctaj de sută la sută la două teste consecutive, de pildă, apoi douăzeci şi cinci la sută, apoi patruzeci la sută, apoi nouăzeci la sută şi într-un final un zero absolut, ce mirare era persoana lui pentru toată lumea, atât pentru profesori, cât şi pentru colegi, de biata maică-sa şi de restul familiei nici nu mai vorbim, dar chiar dacă Ferguson scuipa întruna pe regulile de comportament uman responsabil, niciun câine nu sărise să-l muşte de picior, niciun bolovan nu-i căzuse pe picior, nicio uşă trântită nu-i strivise nasul şi se părea că Dumnezeu nu se sinchisea să-l pedepsească, pentru că Ferguson ducea o viaţă de fărădelegi de aproape un an şi totuşi n-avea nici măcar o zgârietură.

Ar fi trebuit ca totul să se încheie definitiv acolo, dar n-a fost aşa. Dacă Dumnezeu nu-l pedepsea, asta însemna că nu poate, deci că nu există. Cel puţin aşa a presupus Ferguson, dar fiind pe punctul de a-l pierde pentru totdeauna pe Dumnezeu, şi-a pus întrebarea: Dar dacă fusese deja pedepsit suficient? Dacă moartea lui taică-său fusese o pedeapsă atât de colosală, o tragedie cu efecte atât de monstruoase şi de durabile încât Dumnezeu hotărâse să-l scutească de alte pedepse pe viitor? I se părea posibil, nu o certitudine, nici vorbă, dar o posibilitate, şi totuşi, după atâtea luni în care vocea tăcuse, Ferguson nu avea cum să-şi confirme intuiţia. Dumnezeu îl nedreptăţise şi acum făcea eforturi să se răscumpere faţă de Ferguson tratându-l cu blândeţe şi mărinimie divină. Dacă vocea nu-i mai putea spune ce voia să ştie, atunci poate că Dumnezeu putea lua altfel legătura cu el, printr-un semn inaudibil care să arate că-i asculta în continuare gândurile, şi astfel a început ultima etapă a îndelungatelor investigaţii teologice ale lui Ferguson, lunile de rugăciuni mute în care-l implora pe Dumnezeu să se arate dacă nu voia să-şi piardă dreptul de a se numi Dumnezeu. Ferguson nu cerea vreo revelaţie măreaţă, biblică, un bubuit teribil de tunet sau marea despicându-se brusc, nu, s-ar fi mulţumit cu ceva mic, un miracol infinitezimal de care să ştie doar el: o pală de vânt

suficient de puternică pentru a duce o bucată de hârtie rătăcită pe cealaltă parte a străzii înainte ca semaforul să-şi schimbe culoarea, ceasul lui de mână să se oprească zece secunde, apoi să repornească, o singură picătură de ploaie care să cadă din cerul fără nori şi să aterizeze pe degetul lui, mama lui să spună cuvântul *misterios* în următoarele treizeci de secunde, radioul să se aprindă singur, prin faţa ferestrei să treacă şaptesprezece oameni într-un minut şi jumătate, măcăleandrul din iarba din Central Park să scoată o râmă din pământ înainte ca pe cer să treacă următorul avion, trei maşini să claxoneze în acelaşi timp, cartea din mâna lui să se deschidă la pagina 97, pe prima pagină a ziarului de dimineaţă să apară data greşită, să vadă o monedă de douăzeci şi cinci de cenţi lângă piciorul lui când se uita în jos la trotuar, Dodgers să marcheze de trei ori în repriza a noua şi să câştige meciul, pisica strămătuşii Pearl să-i facă cu ochiul, toată lumea din cameră să caşte în acelaşi timp, toată lumea din cameră să râdă în acelaşi timp, nimeni din cameră să nu scoată un sunet în următoarele treizeci şi trei de secunde şi treizeci şi trei de sutimi. Ferguson şi-a dorit toate aceste lucruri, pe rând, plus multe altele, şi, cum în peste şase luni de implorări mute nu s-a întâmplat absolut niciunul, n-a mai cerut nimic şi nu s-a mai gândit la Dumnezeu.

După mulţi ani, maică-sa avea să-i destăinuie că şi pentru ea începutul fusese mai puţin dificil decât ceea ce urmase. Răstimpul ciudat fusese aproape suportabil, i-a spus ea, cu multe decizii urgente, practice de luat, printre care să-şi vândă casa şi afacerea din New Jersey, să găsească un apartament în New York, să-l mobileze în timp ce se ocupa să-l înscrie pe Ferguson la o şcoală bună, toată acea năvală de obligaţii care se abătuse asupra ei la începutul perioadei de văduvie nu fusese neapărat o povară, ci un mod bine-venit de a-i distrage atenţia, ca să nu se gândească la incendiul din Newark în fiecare minut pe care-l petrecea trează, şi slavă Domnului că existau filmele, a mai spus ea, şi întunericul din sălile de cinema în acele zile reci de iarnă şi posibilitatea de-a se pierde în lumea imaginară a acelor poveşti stupide şi slavă Domnului că exişti tu, Archie, i-a zis ea, bărbăţelul

meu curajos, stânca mea, stâlpul meu, tu care ai fost atâta timp singura persoană reală care mai rămăsese pe lume şi ce m-aş fi făcut fără tine, Archie, pentru ce-aş fi trăit şi cum Dumnezeu să fi mers mai departe?

Trebuie să fi fost cu siguranţă pe jumătate rătăcită în acele luni, a zis ea, o nebună care funcţiona doar cu ţigări, cafea şi izbucniri constante de adrenalină, dar imediat ce problemele cu casa şi şcoala fuseseră rezolvate, vârtejul se domolise, apoi se oprise cu totul, iar ea se afundase într-o lungă perioadă de reflecţie şi contemplaţie, nişte zile şi nişte nopţi oribile, un răstimp de amorţeală şi nehotărâre, în care compara întruna posibilităţi şi nu reuşea să-şi imagineze încotro şi-ar fi dorit s-o apuce pe viitor. Din punctul ăsta de vedere avusese noroc, a zis ea, pentru că-şi permitea să aleagă între posibilităţi, dar adevărul era că în acel moment avea bani, mai mulţi decât visase vreodată, două sute de mii de dolari doar din asigurarea de viaţă, nepunând la socoteală banii luaţi pe casa din Millburn şi pe Roseland Foto, unde intrau şi sumele încasate din vânzarea mobilierului din casă şi a echipamentului din studio şi chiar şi scăzând miile de dolari pentru mobila cea nouă, cheltuiala anuală cu şcoala particulară a lui Ferguson şi chiria lunară pe apartament, tot îi rămânea suficient ca să nu facă nimic în următorii doisprezece sau cincisprezece ani, putea trăi din ce-i lăsase răposatul soţ până când fiul ei avea să termine facultatea – ba chiar şi mult după aceea, dacă-şi găsea un băiat priceput la bursă şi investea în piaţă. Avea treizeci şi trei de ani. Nu mai era o începătoare în viaţă, dar nu putea fi considerată nici trecută şi, deşi era reconfortant să se gândească la avantajele pe care i le rezervase şansa, să ştie că putea trăi înlesnit până la o vârstă venerabilă, dacă asta îşi dorea, pe măsură ce lunile treceau şi nu făcea nimic în afară de meditaţie, fiind ocupată mare parte din zi să traverseze de patru ori Central Park cu autobuzul, ducându-l pe Ferguson la şcoală dimineaţa, apoi întorcându-se acasă, luându-l pe Ferguson de la şcoală după-amiaza, apoi întorcându-se iar acasă, şi în dimineţile când nu se simţea în stare să sară iar în autobuz şi să se întoarcă în West Side petrecea cele şase ore şi jumătate în care Ferguson era la şcoală hoinărind prin

East Side, colindând de una singură magazinele, mâncând de una singură în restaurante la prânz, intrând singură la filme, ducându-se singură la muzee, iar după trei luni şi jumătate în care făcuse asta, urmate de o vară ciudată şi pustie, în care se izolase cu fiul ei în Jersey, într-o casă închiriată de pe malul mării, unde-şi petrecuseră cea mai mare parte a timpului între patru pereţi, uitându-se la televizor împreună, şi-a dat seama că nu mai avea răbdare, simţea nevoia să muncească iar. Îi luase aproape un an să ajungă în acel punct, dar imediat ce s-a văzut acolo a scos din dulap Leica şi Rolleiflexul, iar în scurt timp mama lui Ferguson era la bordul corabiei care o ducea înapoi pe tărâmul fotografiei.

Doar că şi-a schimbat abordarea, aruncându-se în mijlocul lumii în loc să invite lumea la ea, fără s-o mai intereseze întreţinerea unui studio la o adresă fixă, care ajunsese să i se pară un mod depăşit de a practica fotografia, inutil de greoi într-o perioadă a schimbărilor rapide, cu noile filme pentru aparate de mare viteză şi cu aparatele uşoare, mai eficiente, care luaseră cu asalt domeniul, permiţându-i să-şi regândească vechile concepţii despre lumină şi compoziţie, să se reinventeze şi să depăşească limitele portretelor clasice, iar când Ferguson intra în al doilea an la Hilliard, maică-sa îşi întinsese deja antenele în căutare de muncă, pe care a şi găsit-o întâmplător, la sfârşit de septembrie, când tipul care ar fi trebuit să facă fotografii la nunta verişoarei ei Charlotte a căzut pe nişte scări şi şi-a rupt piciorul şi, cum până la nuntă mai era doar o săptămână, s-a oferit ea să-i ţină locul pe gratis. Sinagoga se afla undeva în zona Flatbush din Brooklyn, în fostul cartier al primului Archie şi al străbătuşii Pearl, iar după ceremonia de nuntă, înainte ca nuntaşii să plece spre sala de festivităţi aflată la câteva străzi spre sud, mama lui Ferguson şi-a folosit trepiedul ca să facă portrete formale alb-negru tuturor rudelor prezente, începând cu mirii, Charlotte, care avea douăzeci şi nouă de ani şi părea sortită să nu se mai mărite niciodată după ce logodnicul ei fusese ucis în Războiul din Coreea, şi Nathan Birnbaum, un dentist văduv în vârstă de treizeci şi şase de ani, continuând cu străbătuşa Pearl, bunul şi buna lui Ferguson, sora geamănă a lui Charlotte, Betty, cu soţul ei contabil, Seymour

Graf, mătuşa Mildred (care preda acum la Sarah Lawrence) cu soţul ei, Paul Sandler (care lucra ca editor la Random House) şi în sfârşit lui Ferguson însuşi, fotografiat împreună cu cei doi verişori de gradul doi (copiii lui Betty şi Seymour), Eric de cinci ani şi Judy de trei. Când a început petrecerea în sala de festivităţi, mama lui Ferguson a lăsat deoparte trepiedul şi şi-a petrecut următoarele trei ore şi jumătate plimbându-se printre invitaţi şi făcând sute de fotografii cu cele nouăzeci şi şase de persoane invitate, cadre spontane, neregizate cu bătrâni care discutau liniştiţi între ei, cu femei tinere care râdeau în timp ce beau vin şi înfulecau mâncare, cu copii care dansau cu adulţi şi adulţi care dansau între ei după masă, toate feţele oamenilor surprinse în lumina naturală a acelui cadru simplu, nepretenţios, muzicienii cocoţaţi pe mica lor scenă în timp ce-şi zdrăngăneau melodiile obosite, siropoase, străm ătuşa Pearl zâmbind în timp ce-şi săruta nepoata pe obraz, Benjy Adler dezlănţuindu-se pe ringul de dans cu o verişoară îndepărtată din Canada, care avea douăzeci de ani, o fetiţă de nouă ani care stătea singură şi încruntată la o masă cu o felie de tort pe jumătate mâncată în faţă, iar la un moment dat în timpul festivităţilor, unchiul Paul s-a dus la cumnata lui şi a comentat că părea să se simtă bine, că n-o mai văzuse atât de veselă şi de însufleţită de când se mutase la New York, iar mama lui Ferguson i-a spus pur şi simplu: Ce să fac, Paul, n-am încotro, o iau razna dacă nu m-apuc iar de lucru, la care soţul lui Mildred i-a răspuns: Cred că te pot ajuta, Rose.

Ajutorul a luat forma unei comenzi pentru care trebuia să se ducă la New Orleans şi să-l fotografieze pe Henry Wilmot pentru supracoperta noului său roman, o apariţie mult aşteptată din partea fostului câştigător al Premiului Pulitzer, iar când Wilmot, care avea şaizeci şi doi de ani, i-a spus editorului cât era de mulţumit de rezultat, mai precis l-a sunat pe Paul Sandler şi l-a informat că din acel moment nu mai lăsa pe nimeni să-l fotografieze în afară de *femeia aia frumoasa,* Random House i-a trimis lui Rose şi alte comenzi pentru fotografii de autori, ceea ce i-a adus contracte şi cu alte edituri din New York, care, pe parcursul următorilor ani, i-au adus la rândul lor comenzi de la reviste pentru articole

despre scriitori, regizori de film, actori de pe Broadway, muzicieni şi artişti, apărute în *Town and Country, Vogue, Look, Ladies HomeJournal, New York Times Magazine,* ca şi alte publicaţii săptămânale şi lunare. Mama lui Ferguson îşi fotografia întotdeauna subiecţii în mediul lor, deplasându-se în locurile unde trăiau şi munceau aceştia cu reflectoarele ei portabile, cu ecranele şi umbrelele pliante, fotografiind scriitori în birourile lor pline de cărţi sau la mesele lor de lucru, pictori în tumultul şi harababura pestriţă din atelierele lor, pianişti aşezaţi sau stând în picioare lângă pianele lor Steinway de un negru lucios, actori privind în oglinzile din cabinele lor sau singuri pe scene goale şi, dintr-un motiv sau altul, portretele ei în alb-negru păreau să surprindă vieţile interioare ale acelor oameni mai bine decât cele ale multor altor fotografi care lucrau cu aceleaşi figuri cunoscute, o calitate care poate că nu era legată atât de abilităţile tehnice, cât de personalitatea mamei lui Ferguson, care se pregătea întotdeauna pentru comenzi citind cărţile, ascultând discurile şi studiind tablourile subiecţilor ei, astfel încât avea despre ce să discute cu ei în timpul lungilor şedinţe foto şi, cum îi venea uşor să vorbească şi rămăsese la fel de atrăgătoare şi de şarmantă, la fel de puţin dispusă să vorbească despre ea însăşi, toţi acei artişti vanitoşi şi dificili se relaxau cu uşurinţă în preajma ei, crezând-o sincer interesată de cine şi ce anume erau ei, şi chiar aşa era, mai mult sau mai puţin, iar când seducţia îşi făcea efectul şi ei lăsau garda jos, măştile le alunecau treptat de pe feţe şi ochii începeau să le emane o lumină cu totul diferită.

În afară de contractele comerciale pentru reviste şi edituri, mama lui Ferguson îşi vedea de propriile proiecte, ceea ce ea numea *explorările ochiului răpăcitor,* în care abandona controlul meticulos de care avea nevoie pentru a realiza portrete de calitate superioară, preferând *o atitudine de genulfie-ce-o-fi, deschisa către întâlniri cu necunoscutul. Îş*i descoperise aceste impulsuri contradictorii la nunta verişoarei Charlotte, acea muncă neplătită din 1955 care se transformase în ditamai dezmăţul de trei ore şi jumătate de fotografiat obsesiv în timp ce se învârtea printre oameni, eliberată de constrângerile pregătirilor laborioase şi absorbită

de tumultul compozițiilor în rafală, o fotografie după alta, clipe efemere care trebuiau surprinse exact atunci sau deloc, ar fi pierdut cadrul dacă s-ar fi oprit o jumătate de secundă, iar concentrarea feroce impusă de împrejurări îi provocase un soi de febră emoțională, ca şi cum toate chipurile şi trupurile din încăpere s-ar fi repezit buluc la ea, ca şi cum fiecare persoană prezentă ar fi respirat pe retina ei, existând în ea, şi nu de cealaltă parte a aparatului foto, indisolubil legată de ființa ei.

În mod oarecum previzibil, Charlotte şi soțul ei au detestat fotografiile. Nu pe primele, au spus ei, nu portretele făcute la sinagogă după cununia religioasă, care erau într-adevăr minunate, fotografii pe care aveau să le păstreze cu drag ani de-a rândul, ci cele de la petrecere erau de neînțeles, atât de sumbre şi de brute, absolut neflatante, păreau cu toții atât de sinişt ri şi de nefericiți, până şi cei care râdeau păreau vag demonici, şi de ce erau cadrele atât de aiurea, atât de prost luminate? Ofensată de critici, mama lui Ferguson le-a trimis proaspeților însurăței copii după portrete, cu un comentariu scurt – *Mă bucur că astea v-au plăcut –,* i-a trimis un set mătuşii Pearl, încă unul părinților ei şi un ultim set lui Mildred şi Paul. După ce a primit pachetul, cumnatul ei a sunat-o s-o întrebe de ce nu pusese deloc poze de la petrecere. Pentru că pozele alea au ieşit oribil, a spus ea. Toți artiştii sunt oripilați de lucrările lor, i-a replicat noul ei admirator şi susținător şi până la urmă mama lui Ferguson s-a lăsat înduplecată să developeze treizeci dintre cele peste cinci sute de cadre surprinse în acea după-amiază şi să i le trimită lui Paul prin poştă la Random House. După trei zile, el a sunat-o iar să-i spună că nu erau în niciun caz oribile, ba dimpotrivă, lui i se păreau remarcabile. Cu permisiunea ei, voia să i le arate lui Minor White de la revista *Aperture.* Meritau să fie publicate, a spus el, să fie văzute de oameni interesați de fotografie şi, cum îl cunoştea puțin pe White, de ce să nu înceapă de la vârf? Mama lui Ferguson nu era sigură dacă Paul era sincer sau îi era pur şi simplu milă de ea. Şi-a zis: e un om cumsecade care sare s-o ajute la greu pe ruda lui rătăcită şi suferindă, un tip cu relații care încearcă s-o integreze pe văduva fotografa neintegrată în vederea noii

sale vieți. Apoi s-a gândit: milă, ne-milă, Paul era cel care o trimisese la New Orleans şi, fie că acționase dintr-un impuls, din intuiție oarbă sau dintr-un acces de fler hazardat, după ce Wilmot cel ursuz şi alcoolic o ridicase-n slăvi pentru că *făcuse o treabă al dracului de bună,* cumnatul ei trăsese probabil concluzia că pariase pe calul câştigător.

Influențați sau nu de Paul, membrii comitetului de redacție *Aperture* i-au acceptat fotografiile pentru publicare, un portofoliu de douăzeci şi una de imagini care au apărut după şase luni cu titlul *Nuntă evreiască, Brooklyn.* Însă succesul şi fiorul de entuziasm care a cuprins-o când a găsit scrisoarea de la *Aperture* în cutia poştală aveau să fie curând umbrite de frustrare, apoi aproape anihilate de furie pentru că nu putea publica fotografiile fără acordul persoanelor care apăreau în ele, iar mama lui Ferguson a comis greşeala de a i se adresa mai întâi lui Charlotte, care a refuzat cu încăpățânare să permită ca acele *instantanee groteşti* cu ea şi cu Nathan să apară în *Aperture* sau în altă *revistă obscenă.* În următoarele trei zile, mama lui Ferguson a vorbit cu toți ceilalți participând, printre care mama lui Charlotte şi sora ei geamănă, Betty, şi, cum nimeni altcineva n-a obiectat, a sunat-o iar pe Charlotte, rugând-o să se răzgândească. *Nici pomeneală. Du-te dracului. Cine te crezi?* Mătuşa Pearl a încercat s-o îmbuneze, bunicul lui Ferguson a certat-o pentru *disprețul egoistfață de ceilalți,* cum s-a exprimat el, Betty a făcut-o cretină şi mironosiță, dar proaspăta doamnă Birnbaum nu s-a clintit. Aşa că cele trei fotografii cu Charlotte şi Nathan au fost scoase şi înlocuite cu altele şi în revistă a apărut un foto-reportaj de la nuntă în care nici mirele, nici mireasa nu apăreau nicăieri.

Cu toate astea, era un început, un prim pas către singurul viitor care avea sens pentru ea, iar mama lui Ferguson şi-a văzut de drum, încurajată de publicarea fotografiilor să-şi continue proiectele neplătite, *munca ei personală,* cum îi spunea ea, care a apărut în continuare în paginile *Aperture,* uneori şi în cărți sau pe pereții unor galerii, iar cel mai important element al acelei transformări a fost probabil decizia de ultim moment luată chiar înainte să apară *Nunta evreiască,* în primăvara anului 1956, când a îngenuncheat în

fața patului şi l-a rugat pe Stanley s-o ierte pentru ceea ce urma să facă, dar aşa trebuia să fie, i-a explicat ea, altfel ar fi continuat să trăiască în cenuşa incendiului din Newark până avea să fie la rându-i mistuită, şi iată cum din acel moment şi-n toți anii care au urmat avea să-şi semneze lucrările *Rose Adler,*

La început, la cei opt ani ai lui, Ferguson n-a înțeles prea bine intențiile maică-sii. Înțelegea că era mai ocupată ca oricând, pleca aproape zilnic să lucreze la diferite proiecte fotografice sau se încuia în fostul dormitor de oaspeți, pe care-l transformase în cameră de developat fotografii şi care era mereu închis ermetic din cauza noxelor de la chimicale, şi, deşi era plăcut s-o vadă zâmbind şi râzând mai des decât în primăvară şi vară, în rest nu era bine, chiar deloc din punctul lui de vedere. Dormitorul de oaspeți fusese camera lui mai bine de opt luni, refugiul lui intim unde-şi putea aranja ilustrațiile cu jucători de baseball, putea dărâma popice de plastic cu bila lui de plastic, putea arunca la ținta de lemn, cu găuri, sau cu săgeți la mica țintă roşie, iar acum rămăsese fără el, ceea ce cu greu putea fi considerat un lucru bun, după care, la un moment dat la sfârşitul lui octombrie, curând după ce camera lui luminoasă devenise o cameră obscură interzisă, s-a mai întâmplat un lucru nu prea bun când maică-sa i-a spus că nu va mai putea să-l ia de la şcoală. Avea să-l ducă în continuare dimineața, dar nu mai putea garanta că putea fi liberă după-amiaza, aşa că bunica avea să-l aştepte la ieşire şi să-l însoțească până acasă. Lui Ferguson nu i-a convenit pentru că se opunea oricărei schimbări pe baza unor principii morale stricte, dar nu era în poziția de a protesta, trebuia să facă aşa cum i se spunea, iar partea zilei care până atunci fusese cea mai frumoasă – să-şi revadă mama după cele şase ore şi jumătate de plictiseală, mustrări şi ciocniri dureroase cu Atotputernicul – s-a transformat într-un drum lung şi anost spre vest împreună cu buni cea grasă, cu mers clătinat, o bătrână atât de sfioasă şi de rezervată, încât nu ştia niciodată ce să-i spună, aşa că de cele mai multe ori mergeau spre casă în tăcere.

N-avea ce face. Maică-sa era singura persoană la care ținea sau cu care se simțea în largul lui şi tot restul lumii îl călca

pe nervi. Cei din familie aveau, probabil, calităţile lor, mai exact păreau să-l găsească simpatic cu toţii, dar bunicul era prea zgomotos, bunica era prea tăcută, mătuşa Mildred era prea autoritară, unchiul Paul era prea ahtiat să se audă vorbind, străbătuşa Pearl îşi exprima afecţiunea prea sufocant, verişoara Betty era prea băgăreaţă, verişoara Charlotte era prea proastă, micul verişor Eric era prea neastâmpărat, mica verişoară Judy era prea plângăcioasă şi singura rudă pe care ar fi dat orice s-o revadă, verişoara Francie, era plecată la studii departe, în California. Cât despre colegii de clasă de la Hilliard, acolo n-avea prieteni adevăraţi, doar cunoscuţi, şi chiar şi Doug Hayes, băiatul cu care se vedea cel mai des, râdea de lucruri neamuzante şi nu pricepea niciodată când i se spunea o glumă. Lui Ferguson îi era greu să se ataşeze de oamenii pe care-i ştia, cu excepţia maică-sii, pentru că întotdeauna se simţea singur printre ei, chiar dacă a fi singur printre alţi oameni era, probabil, ceva mai puţin groaznic decât să fie singur cuc, ceea ce părea să-i reînvie invariabil aceleaşi vechi obsesii, printre care aceea de a-l implora întruna pe Dumnezeu să facă o minune care să-i astâmpere mintea sau, şi mai persistentă, cea cu fotografia din *Newark Star-Ledger* la care se uitase, deşi n-ar fi avut voie, o examinase trei sau patru minute cât ieşise maică-sa din cameră să aducă un pachet de ţigări, fotografia intitulată *Rămăşiţele carbonizate ale lui Stanley Ferguson,* aşa că-l văzuse pe taică-său mort în clădirea mistuită de foc a fostului magazin Universul Căminului 3 Fraţi, trupul rigid şi înnegrit care nu mai era de om, de parcă focul l-ar fi transformat într-o mumie, un om fără faţă, fără ochi, cu o gură larg deschisă ca şi cum ar fi încremenit urlând, iar cadavrul ăla carbonizat, mumificat fusese pus într-un sicriu şi îngropat, iar acum, când Ferguson se gândea la taică-său, asta era prima imagine care-i apărea în minte, rămăşiţele arse ale corpului negru, pe jumătate incinerat, cu gura deschisă urlând încă din măruntaiele pământului.

Azi o să fie rece afară, Archie. Nu uita să-ţi iei fularul când pleci la şcoală.

Cugetările morbide au fost printre lucrurile nu prea bune din acea perioadă dificilă dintre opt şi nouă ani, dar s-au

întâmplat şi lucruri bune, unele chiar zilnice, cum ar fi emisiunea de televiziune de după şcoală care se dădea pe Channel 11 de la patru la cinci treizeci, nouăzeci de minute în cap (cu pauze de reclame) de filme cu Stan şi Bran, care se dovediseră a fi cele mai bune, mai amuzante şi mai satisfăcătoare filme făcute vreodată. Era o emisiune nouă, care începuse în toamnă, şi până în după-amiaza de octombrie în care dăduse întâmplător peste ea, Ferguson nu avusese habar de existența bătrânului duet comic, pentru că Stan şi Bran erau deja aproape uitați în 1955, filmele lor din anii '20 şi '30 nu mai rulau deloc în cinematografe, şi începuseră să se bucure iar de succes printre cetățenii mărunți ai metropolei doar datorită televiziunii. Ferguson a ajuns să-i adore pur şi simplu pe cei doi idioți, pe bărbații în toată firea cu minte de copil de şase ani care dădeau pe dinafară de zel şi bunăvoință şi totuşi se certau şi se sâcâiau întruna unul pe altul, nimerind mereu în cele mai improbabile şi mai periculoase belele, cât pe ce să se înece, să sară în aer, să fie facuți pilaf, şi totuşi supraviețuind de fiecare dată, soți ghinionişti, escroci nătângi, fraieri până la capăt şi totuşi, oricât s-ar fi înghiontit, s-ar fi ciupit şi şutuit, erau prieteni atât de buni, uniți mai strâns decât oricare alt cuplu din *Cartea vieții pe pământ,* jumătăți inseparabile din acelaşi organism uman unic, bicefal. Domnul Laurel şi domnul Hardy27. Ferguson era nespus de încântat că acestea erau numele persoanelor reale care întruchipau în filme personajele fictive Stan şi Bran, pentru că Stan şi Bran rămâneau Stan şi Bran în orice împrejurări s-ar fi aflat, fie că locuiau în America sau în altă țară, că trăiau în trecut sau în prezent, că mutau mobilă, vindeau peşte sau brazi de Crăciun, că erau soldați, marinari, puşcăriaşi, tâmplari, muzicieni stradali, grăjdari sau prospectori în Vestul Sălbatic, iar faptul că erau mereu la fel chiar şi-atunci când erau diferiți îi făcea să pară mai reali decât orice alte personaje din filme, pentru că dacă Stan şi Bran erau

---

[27] Stan Laurel şi Oliver Hardy sunt numele actorilor care au format duetul comic cunoscut în România ca „Stan şi Bran".

întotdeauna Stan şi Bran, Ferguson a dedus că trebuie să fi fost cu siguranță veşnici.

În tot acel an şi în mare parte din anul următor, ei doi au fost cele mai credincioase şi mai statornice prezențe din viața lui Ferguson, Stanley şi Oliver, cunoscuți ca Stan şi Bran, slabul şi grasul, inocentul sărac cu duhul şi prostănacul umflat, care se dovedea până la urmă la fel de sărac cu duhul ca şi celălalt şi, deşi Ferguson a remarcat că pe Stan îl chema la fel ca pe tatăl lui, nu i s-a părut prea important şi în niciun caz nu i-a influențat decât foarte puțin sau deloc simpatia crescândă față de noii săi prieteni, care deveniseră cât ai clipi şi cei mai buni, dacă nu cumva chiar singurii prieteni din viața lui. Cel mai mult la ei îi plăceau elementele de bază care nu se schimbau niciodată de la un film la altul, începând cu tema muzicală a *Cucilor* de pe genericul de început, care anunța noua aventură a băieților – un fel de *oare ce le-o mai trăsni prin minte acum?* —, întorsăturile familiare de care nu se plictisea niciodată, Bran care se trăgea de cravată şi privea exasperat în cameră, Stan care clipea uluit şi izbucnea brusc în plâns, gagurile care se învârteau în jurul pălăriilor melon, cea mult prea mare pe capul lui Stan, cea mult prea mică pe capul lui Bran, pălăriile strivite sau în flăcări, pălăriile trase pe urechi şi cele călcate în picioare, predilecția lor de a cădea în guri de canal, de a rupe podeaua sub ei, de a călca în mlaştini mâloase şi în bălți adânci până la gât, ghinionul lor la maşini, scări, aragazuri şi prize, politețea afectată a lui Bran când se adresa unor necunoscuti, *Dânsul e amicul meu, domnul Stan,* înzestrarea absurdă a lui Stan de a-şi aprinde degetul mare[28] sau de a sufla în fluiere inexistente, dar funcționale, accesele lor incontrolabile de râs, tendința de a se lansa spontan în numere de dans (amândoi foarte sprinteni), felul în care făceau front comun în fața adversarilor, uitând de orice vrajbă şi neînțelegere în timp ce-şi uneau forțele pentru a distruge casa sau maşina altuia, dar şi variațiunile de rol şi

---

[28] În *Stan şi Bran în Vestul Sălbatic,* Stan îşi foloseşte degetul mare pe post de brichetă, spre uluirea lui Bran.

felul în care identitățile lor se suprapuneau, ba chiar se amestecau uneori, ca atunci când Bran masează piciorul lui Stan, confundându-l cu al lui, şi oftează de plăcere şi de uşurare, sau modurile ingenioase în care se dedublau uneori, ca atunci când Stan şi Bran mari stau cu copilaşii lor de-o şchioapă, micul Stan şi micul Bran, copii în miniatură ale taților lor, pentru că erau tot Stan şi Bran în dublu rol, sau atunci când Stan era însurat cu Bran-femeie, iar Bran cu Stan-femeie, sau când s-au întâlnit cu frații lor gemeni, de mult pierduți, doi prieteni buni pe care-i chema, desigur, Stan şi Bran, sau cel mai tare moment dintre toate, cel cu transfuzia greşită de la sfârşitul filmului, când Stan s-a pomenit cu mustața şi vocea lui Bran, iar Bran cel ras a izbucnit într-un hohot de plâns în stilul lui Stan.

Da, erau mereu tare nostimi şi inventivi şi da, Ferguson râdea uneori de caraghioslâcurile lor până-l durea burta, dar motivul pentru care i se păreau atât de amuzanți şi pentru care a ajuns să-i iubească la nebunie nu ținea atât de bufoneriile lor, cât de tenacitatea lor, de faptul că-i aminteau lui Ferguson de el însuşi. Lăsând la o parte exagerările comice şi violența de slapstick, Stan şi Bran aveau aceleaşi probleme ca el. Şi ei se poticneau de la un plan prost gândit la altul, şi ei se loveau de o mulțime de piedici şi frustrări, iar când ghinionul îi împingea la explozie, furia lui Bran devenea propria lui furie, zăpăceala lui Stan oglindea propria lui zăpăceală, iar partea cea mai bună la pocinoagele pe care şi le făceau cu mâna lor era că Stan şi Bran erau chiar şi mai incompetenți decât el, mai proşti, mai zevzeci, mai neajutorați, ceea ce era amuzant, atât de amuzant, încât râdea de ei în hohote, chiar dacă-i inspirau milă şi-i vedea ca pe frații lui, sufletele lui pereche pe care lumea le lua mereu la şuturi şi care se ridicau mereu s-o ia de la capăt, ticluind un nou plan neghiob care avea să-i trimită iarăşi la podea.

De cele mai multe ori se uita singur la filme, aşezat pe podeaua livingului cam la un metru de televizor, ceea ce atât maică-sa, cât şi bunică-sa considerau că e prea aproape, iar razele emise de tubul catodic aveau *să-i strice ochii,* aşa că de fiecare dată când una dintre ele îl prindea în acea poziție, trebuia să se mute mai departe, pe canapea. În zilele când

maică-sa era încă la muncă atunci când venea el de la şcoală, bunica rămânea cu el în apartament până când se întorcea maică-sa de la *obligaţiile zilnice* (cum se exprimase bona din *Cutia muzicală,* plângându-se unui poliţist că Stan îi aplicase un picior în dos: *Mi-a tras un picior fix în obligaţiile mele zilnice),* dar bunica lui era total indiferentă la Stan şi Bran, pasiunile ei erau curăţenia şi ordinea în casă, aşa că imediat ce-i dădea nepotului gustarea de după şcoală, formată în general din doi biscuiţi cu ciocolată şi un pahar cu lapte, la care se adăugau uneori o prună, o portocală sau câţiva biscuiţi cu sare, pe care Ferguson îi ungea cu peltea de struguri, el se ducea în living ca să-şi vadă emisiunea, iar ea se apuca de frecat blatul de la bucătărie, de curăţat ochiurile aragazului de negreală sau de spălat chiuvetele şi toaletele din cele două băi, o vajnică distrugătoare de murdărie şi germeni care nu-şi bombănea niciodată fiica pentru deficienţele de gospodină, dar ofta deseori în timpul acestor îndeletniciri, mâhnită fără doar şi poate că propria-i progenitură nu-şi asuma aceleaşi standarde riguroase de trai igienic ca ea. În zilele când mama lui Ferguson era deja acasă când venea el de la şcoală, bunica se mulţumea să-l aducă şi apoi pleca, după ce-şi săruta fiica şi schimba câteva cuvinte cu ea, zăbovind doar rareori suficient ca să se dezbrace de haină, iar când maică-sa nu developa fotografii în camera obscură şi nu pregătea cina în bucătărie, venea uneori lângă fiul ei pe canapea şi se uitau împreună la Stan şi Bran, râzând din când în când la fel de tare ca el (de exemplu, la poanta cu *obligaţiile zilnice* din *Cutia muzicala,* care a devenit o glumă numai a lor, ajungând să înlocuiască până la urmă termenii cu care se referiseră până atunci la posteriorul omenesc, o listă lungă care cuprinsese formule de încredere ca dos, *tuchas,* şezut, popou, pardon sau poponeaţă, ca de pildă atunci când maică-sa îl întreba, dacă erau în camere diferite, *Ce faci acolo, Archie?,* iar dacă nu cumva stătea în picioare sau lungit şi nu se plimba prin cameră, el răspundea: *Stau pe obligaţiile mele zilnice, mami),* dar de cele mai multe ori maică-sa se mulţumea să chicotească sau să zâmbească vag la farsele şi căderile în fund ale lui Stan şi Bran, iar când lucrurile începeau s-o ia razna, cu plesneli,

trosneli şi lovituri dureroase, ea tresărea sau clătina din cap spunând *0, Archie, ce îngrozitor,* ceea ce nu însemna că filmul era îngrozitor, ci că era prea brutal pentru ea. Desigur, Ferguson nu era de acord, dar era destul de mare ca să înţeleagă că e posibil ca altora să nu le placă Stan şi Bran aşa cum îi plăceau lui şi i se părea frumos din partea ei că stă acolo cu el, pentru că-şi dădea seama că Stan şi Bran erau prea stupizi şi infantili pentru ea şi chiar dacă i-ar fi văzut zi de zi timp de un an, tot n-ar fi ajuns mare amatoare.

Doar un singur om din familie îi împărtăşea entuziasmul, un singur adult era îndeajuns de ager ca să recunoască geniul imbecililor lui dragi şi anume bunicul lui, Benjy Adler cel lunecos, care fusese întotdeauna oarecum un mister pentru Ferguson, un om care părea să aibă două sau trei personalităţi diferite, exuberant şi generos în unele zile, închis şi absent în altele, uneori nervos, chiar iritabil şi ţâfnos, alteori calm şi expansiv, când cald şi atent la nepotul lui, când aproape indiferent faţă de el, dar în zilele lui bune, atunci când era într-o dispoziţie spirituală şi scotea glumă după glumă, era o companie a-ntâia, un complice în ceea ce Ferguson numea în sinea lui Războiul cu Plictiseala (reprezentarea lui confuză despre Războiul cu Burii, bazată pe o eroare de auz şi interpretare29), pe care-l considera o ofensivă împotriva platitudinii vieţii. La sfârşitul lui noiembrie, unchiul Paul a trimis-o pe mama lui Ferguson într-o nouă deplasare, de data asta până departe, în New Mexico, s-o fotografieze pe Millicent Cunningham, o poetă de optzeci de ani care urma să-şi publice colecţia de eseuri la Random House, iar în absenţa ei, Ferguson a stat în apartamentul bunicilor, lângă Columbus Circle. Pe atunci trăia în Ţara-lui-Stan-şi-Bran de peste o lună, fiind total absorbit de noua lui pasiune şi aproape nefericit când se apropia weekendul, pentru că emisiunea nu se difuza sâmbăta şi duminica, dar s-a întâmplat ca prima seară pe care a petrecut-o în West Fifty-eighth Street să fie una de

---

29 Confuzie bazată pe pronunţia asemănătoare dintre substantivele „bore” (plictiseală) şi”boer” (bur).

luni, aşa că a avut cinci după-amiezi la rând cu Domnul Gras şi Domnul Slab, iar în prima după-amiază, când bunicul lui a ajuns devreme acasă de la serviciu, explicând că avusese *o zi fera spor la birou,* s-a trântit lângă Ferguson pe canapea, ca să vadă emisiunea care părea să aibă asupra minții lui de şaizeci şi doi de ani acelaşi efect ca asupra minții de opt ani a lui Ferguson, ajungând în scurt timp să se cutremure de râs, întrecând măsura la un moment dat, căci l-a apucat tuşea şi horcăitul şi s-a înroşit la față, şi a fost atât de încântat, încât toată săptămâna s-a întors mai devreme de la birou ca să vadă emisiunea cu nepotul lui.

Apoi a urmat surpriza, duminica de la începutul lui decembrie când bunicii lui Ferguson au descins în apartamentul din Central Park West încărcați de pachete, unele aşa de grele, că Arthur, paznicul clădirii, a trebuit să le transporte cu un cărucior, ceea ce i-a adus un bacşiş de cinci dolari de la bunicul lui Ferguson (cinci dolari!), plus o cutie de carton neobişnuit de lungă, pe care bunicii au cărat-o împreună, fiecare ținând strâns de câte un capăt, cu ambele mâini, şi cutia era atât de lungă, că abia a intrat în apartament, iar când Ferguson a văzut-o pe bunica zâmbind (cât de rar zâmbea), când l-a auzit pe bunicul râzând şi a simțit mâna maică-sii pe umărul drept, a ştiut că avea să urmeze ceva excepțional, dar n-a bănuit ce-ar fi putut fi până la deschiderea pachetelor, când s-a pomenit în posesia unui proiector de film de şaisprezece milimetri, a unui ecran rulabil aşezat pe un trepied pliabil şi a zece filme scurte cu Stan şi Bran: *Stan şi Bran constructori de case, Blocați în trafic, 0 noua greşeala, Marea afacere, 0 zi perfectă, Un complot dejucat, Sub zero grade, Stan şi Bran din nou în încurcătură, Ajutor prietenesc* şi *Izgoniți din oraş.*

Ce mai conta că proiectorul fusese cumpărat la mâna a doua – funcționa. Ce mai conta că filmele erau zgâriate, iar sunetul părea să vină uneori de pe fundul unei căzi de baie – se puteau vedea. Iar odată cu filmele a avut de învățat o serie nouă de cuvinte – *bobină,* de exemplu, care s-a dovedit a fi un cuvânt mult mai plăcut la care să se gândească decât *carbonizat.*

În weekendurile când maică-sa nu era plecată din oraş pentru un contract – iar vremea nu era prea rece, prea umedă sau prea vântoasă –, îşi petreceau în general dimineţile şi după-amiezile de sâmbătă colindând străzile în căutare de cadre bune, Ferguson ţinându-se după maică-sa care bătea cu paşi mari trotuarele Manhattanului, urca pe treptele clădirilor municipale, escalada bolovani sau traversa poduri în Central Park până când, din motive total obscure pentru el, se oprea brusc, îndrepta aparatul spre ceva, apăsa pe declanşator şi *clic, dic-dic, clic-clic-clic,* ceea ce poate că nu era chiar cea mai captivantă activitate din lume, dar ţinea de plăcerea de a fi cu maică-sa, care era din nou doar a lui, şi cum să nu-i facă plăcere când luau împreună prânzul la cafenelele de pe Broadway şi din Village, de pe Sixth Avenue, unde de fiecare dată, fără excepţie, îşi comanda un hamburger şi un milkshake cu ciocolată, mereu acelaşi meniu la mijlocul acelor excursii de sâmbătă, un hamburger, da, te rog, un hamburger, te rog, de parcă ar fi făcut parte dintr-un ritual sacru, ceea ce însemna că nu putea varia niciodată în niciun fel, nici măcar în cel mai mărunt detaliu, după care urmau serile de sâmbătă şi/sau după-amiezile de duminică în care mergeau împreună la film, aşezându-se la balcon, unde maică-sa îşi putea fuma ţigările Chesterfield, filme care nu erau niciodată cu Stan şi Bran, ci producţii hollywoodiene noi ca *Its Always Fair Weather, The Tall Men, Picnic, Băieţi şifete, Artists and Models, The CourtJester, Invazia jefuitorilor de trupuri, Căutătorii, Planeta interzisă, Omul în gri, Our Miss Brooks, BhowaniJunction, Trapez, Moby Dick, Un Cadillac din aur masiv, Cele zece porunci, Ocolul Pământului în 80 de zile, Funny Face, The Incredible Shrinking Man, Fear Strikes Out* şi *12 oameni furiosi,* filmele bune şi proaste ale anilor 1955,1956 şi 1957 cu care au rezistat cât a învăţat el la Hilliard şi în primul an de la următoarea lui şcoală, Riverside Academy de pe West End Avenue, între Eighty-fourth şi Eighty-fifth Street, o şcoală mixtă cu tendinţe aşa-zis progresiste, fondată în urmă cu douăzeci şi nouă de ani, cu fix o sută de ani după Hilliard.

Gata cu sacourile şi cravata, cu rugăciunea de dimineaţă, cu drumurile cu autobuzul prin Central Park, gata cu zilele

de stat închis într-o clădire fără fete, toate fiind progrese certe, dar cea mai mare diferență între clasa a treia şi a patra n-a fost atât mutarea la altă şcoală, ci sfârşitul duelului lui Ferguson cu Dumnezeu. Dumnezeu fusese înfrânt, fusese dat în vileag ca non-entitate lipsită de orice putere, care nu mai putea pedepsi sau inspira teamă, iar acum că supraomul celest zburase din peisaj, Ferguson putea abandona vechiul joc al Rateurilor Intenționate sau, cum avea să-l numească mai târziu, al *Fricosului Ontologic,* Insuccesul îi reuşise atât de bine, încât se săturase de talentul lui pentru subterfugii şi autodistrugere. Nimeni de la Hilliard nu-i bănuise vreodată intențiile, îi păcălise pe toți, nu doar pe profesori şi colegi, dar şi pe maică-sa şi pe mătuşa Mildred, nimeni nu-şi dăduse seama vreodată că o făcea intenționat, că performanțele lui îngrozitor de imprevizibile din clasa a treia nu fuseseră decât un rol, un efort abil de a demonstra că nimic din ceea ce făcea nu putea avea vreo importanță atâta vreme cât nu-l veghea nicio forță divină. Câştigase disputa cu sine fiind dat afară de la Hilliard – nu chiar exmatriculat, pentru că-l lăsaseră să încheie anul, dar se lămuriseră suficient în privința lui Ferguson ca să nu mai vrea să ştie de el după asta. Dirigintele îi spusese maică-sii că Archie era cea mai încurcată enigmă pe care o întâlnise de când preda în şcoală. Era în acelaşi timp cel mai bun şi cel mai slab elev din clasa lui, spusese el, uneori strălucit, alteori de-a dreptul imbecil şi nu mai ştiau cum să procedeze cu el. Să fie Archie un caz de schizofrenie latentă, se întreba el, sau pur şi simplu încă un caz banal de băiat care încă nu ştia de capul lui? Cum mama lui Ferguson ştia că fiul ei nu era nici imbecil, niciun viitor caz psihiatric, i-a mulțumit dirigintelui pentru timpul lui şi s-a apucat să caute altă şcoală.

Ferguson a primit primele note de la Riverside Academy într-o vineri, la mijlocul lui noiembrie. După un an întreg de „slab" şi „nepromovat" la Hilliard, mama lui Ferguson se aşteptase la rezultate mai bune de la şcoala cea nouă, dar în niciun caz la ceva comparabil cu cele şapte calificative „excelent" şi două de „foarte bine" cu care Ferguson s-a întors atunci acasă. Uluită de acea răsturnare de amploare, a

intrat în living la cinci şi jumătate, chiar la sfârşitul emisiunii cu Stan şi Bran, şi s-a aşezat pe podea, lângă fiul ei.

Bravo ţie, Archie, a zis ea, ţinând în mâna dreaptă foile cu calificative şi bătând în ele cu stânga. Sunt tare mândră de tine.

Mersi, mami, a răspuns Ferguson.

Înseamnă că-ţi place la şcoala cea nouă.

E bunicică. Una peste alta.

Cum adică?

Şcoala e şcoală, adică n-are cum să-ţi placă prea tare. Te duci pentru că trebuie să te duci.

Dar unele şcoli sunt mai bune ca altele; nu?

Probabil că da.

De exemplu, Riverside e mai bună ca Hilliard.

Hilliard nu era rea. Mă rog, pentru o şcoală.

Dar preferi să nu baţi atâta drum zi de zi, nu? Şi să nu trebuiască să porţi uniformă. Şi să fiţi şi băieţi, şi fete, nu doar băieţi. Parcă viaţa e mai bună aşa, nu?

Mult mai bună. Dar şcoala în sine nu e chiar aşa diferită. Citire, scriere, aritmetică, ştiinţe sociale, sport, desen, muzică şi ştiinţe. Şi la Riverside fac aceleaşi lucruri ca la Hilliard.

Dar profesorii?

Cam la fel.

Credeam că la Riverside sunt mai puţin severi.

Nu chiar. Domnişoara Donne, profesoara de muzică, ţipă uneori la noi. Dar domnul Bowles, profesorul de muzică de la Hilliard, nu ridica niciodată tonul. El a fost cel mai bun profesor pe care l-am avut vreodată – şi cel mai drăguţ.

Dar la Riverside ai mai mulţi prieteni. Tommy Snyder, Peter Baskin, Mike Goldman şi Alan Lewis – ce băieţi grozavi – şi drăgălaşa aia de Isabel Kraft, cu vară-sa Alice Abrams, tare frumoşi copii, foarte reuşiţi, în două luni ţi-ai făcut la fel de mulţi prieteni câţi aveai la New Jersey.

Sunt simpatici. Spre deosebire de alţi copii. Billy Nathanson e cea mai mare scârbă de om din câţi am cunoscut eu – mult mai afurisit decât oricine de la Hilliard.

Dar la Hilliard nu aveai deloc prieteni, Archie. Poate pe dragul de Doug Hayes, dar altcineva nu-mi vine în minte.

A fost vina mea. Eu n-am vrut să-mi fac prieteni acolo.

O, da? Şi de ce, mă rog?

E greu de explicat. Pur şi simplu n-am vrut.

Niciun prieten şi note proaste la o şcoală. Mulţi prieteni şi note bune la altă şcoală. Trebuie să existe un motiv pentru asta. Ai idee care e acela?

Da.

Şi?

Nu pot să-ţi spun.

Nu fi absurd, Archie.

O să te superi pe mine dacă-ţi spun.

Şi de ce, Doamne iartă-mă, să mă supăr? Hilliard s-a dus acum. Nu mai contează.

Poate că nu. Dar tot o să te superi pe mine.

Dar dacă promit că nu mă supăr?

Tot aia e.

Ferguson lăsase deja privirea în pământ şi se prefăcea că studiază un fir rebel din covor, ferindu-se de ochii maică-sii, ştiind că va fi pierdut dacă îndrăznea să se uite în ei, ochii ei fuseseră întotdeauna prea intenşi pentru el, erau purtătorii unei puteri care-i citea gândurile, îi smulgea mărturisiri şi-i supunea voinţa firavă oricât ar fi luptat să-i reziste, numai că ea se întindea deja să-i atingă obrazul cu vârfurile degetelor, teribil şi inevitabil, silindu-l cu blândeţe să ridice capul şi s-o privească iar în ochi, iar în clipa când a simţit mâna ei pe piele a ştiut că nu mai avea speranţă, ochii i se umpleau de lacrimi, primele de luni întregi, ce senzaţie umilitoare, acel robinet invizibil care se pornea iar din senin, nu eşti mai breaz decât plângăciosul ăla bleg de Stan, şi-a zis în sinea lui, un băiat de nouă ani cu un robinet stricat în creier, şi până să-şi adune curajul ca să se uite în ochii maică-sii, pe obraji îi şiroiau deja două cascade, gura i se mişca şi din el se revărsau cuvinte, povestea cu Hilliard, lupta cu Dumnezeu şi motivul pentru notele proaste, vocea care amuţise şi uciderea lui taică-său, cum încălcase regulile ca să fie pedepsit şi apoi îl urâse pe Dumnezeu pentru că nu-l pedepsise, îl urâse pe Dumnezeu pentru că nu era Dumnezeu, iar Ferguson habar n-avea dacă maică-sa înţelege ce-i spune, ochii ei păreau trişti, tulburaţi şi aproape

în lacrimi, iar după trei sau patru minute, ea s-a aplecat, l-a luat în braţe şi i-a spus să se oprească. Gata, Archie, a zis ea, ducă-se, apoi s-au pus pe plâns amândoi, un maraton lacrimogen care a durat aproape zece minute, fiind şi ultima oară când şi-au dat voie să plângă unul în prezenţa celuilalt, la aproape doi ani fix după ce trupul lui Stanley Ferguson fusese coborât în pământ, iar când, încetul cu încetul, plânsul s-a domolit şi a încetat, s-au spălat amândoi pe faţă, şi-au luat paltoanele şi au plecat la cinema, la balconul căruia s-au îndopat cu hotdogi pe post de cină şi au împărţit o pungă mare de floricele, pe care le-au stropit cu Coca-Cola apoasă, fără gaz. Titlul filmului pe care l-au văzut în seara aceea a fost *Omul care ştia prea multe.*

Anii au trecut. Ferguson a împlinit zece, apoi unsprezece, apoi doisprezece ani, apoi treisprezece şi paisprezece ani, iar printre evenimentele de familie care s-au întâmplat în acei cinci ani, cel mai important a fost, fără îndoială, căsătoria maică-sii cu un bărbat pe nume Gilbert Schneiderman, care a avut loc pe când Ferguson avea doisprezece ani şi jumătate. Cu un an în urmă, clanul Adler trecuse pentru prima oară printr-un divorţ, ruptura inexplicabilă dintre mătuşa Mildred şi unchiul Paul, o pereche care păruse întotdeauna atât de potrivită, doi şoareci de bibliotecă buni de gură care fuseseră căsătoriţi timp de nouă ani aparent fără conflicte sau trădări, după care totul se terminase, mătuşa Mildred urma să se mute în California, să lucreze la catedra de engleză de la Stanford, iar unchiul Paul înceta să mai fie pentru Ferguson unchiul Paul. Apoi a dispărut bunicul – un infarct în I960 –, la scurt timp s-a dus şi bunica – un atac cerebral în 1961 –, iar la o lună de la cea de-a doua înmormântare, străbătuşa Pearl a fost diagnosticată cu un cancer incurabil. Adierii se împuţinau. Păreau să fie una dintre acele familii în care nimeni nu ajunge la vârste foarte înaintate.

Schneiderman era fiul cel mare al fostului sef al maică-sii, bărbatul cu accent german care o învăţase să fotografieze la începutul războiului, şi, cum Ferguson înţelesese că maică-sa tot avea să se recăsătorească la un moment dat, i-a acceptat fără obiecţii alegerea, care i s-a părut a fi cea mai

bună dintre cele pe care le avusese la dispoziție. Schneiderman avea patruzeci şi cinci de ani, cu opt mai mulți decât mama lui Ferguson, şi se văzuseră prima oară în noiembrie 1941, în dimineața când ea se angajase la studioul tatălui lui, ceea ce-i aducea un fel de mângâiere lui Ferguson, să ştie că maică-sa îl cunoscuse pe tatăl lui vitreg înainte de a-l cunoaşte pe tatăl lui, 1941 față de 1943, an care până atunci marcase începutul lumii lui, doar că acum lumea devenise chiar şi mai veche şi îl reconforta gândul că ei doi aveau deja un trecut comun, deci maică-sa nu se arunca orbeşte în acel mariaj, pentru că asta fusese marea spaimă a lui Ferguson, să-şi vadă mama pierzându-şi capul după cine ştie ce bufon cu vorbă mieroasă şi să se trezească într-o bună dimineață că făcuse greşeala vieții ei. Nu, Schneiderman părea un tip solid, de încredere. Căsătorit timp de şaptesprezece ani cu aceeaşi femeie, cu care avea doi copii, până când un telefon de la poliție îl convocase la o morgă din districtul Dutchess ca să identifice cadavrul unei femei, cadavrul soției sale, care murise într-un accident de maşină, apoi patru ani de singurătate, cam tot atât cât stătuse singură şi mama lui Ferguson după moartea lui taică-său. În septembrie 1959, bunicii lui Ferguson trăiau încă, iar nunta s-a ținut în apartamentul lor de pe West Fifty-eighth Street, unde Ferguson, care avea un metru cincizeci şi cinci, a fost cavaler de onoare. Printre invitați s-au numărat noile lui surori vitrege, Margaret, de douăzeci şi unu de ani, şi Ella, de nouăsprezece, amândouă studente, ramolitul de Emanuel Schneiderman cel spurcat la gură, pe care Ferguson îl întâlnise deja de trei sau patru ori şi n-avea să-l vadă niciodată ca pe un bunic, nici măcar după moartea propriului său bunic, fratele lui Gâl, Daniel, cumnata lui, Liz, nepotul lui în vârstă de şaisprezece ani, Jim, şi nepoata lui în vârstă de doisprezece ani, Amy (o fată toată numai brațe şi picioare, cu aparat dentar şi-un şir de coşuri pe frunte) şi Paul Sandler, fostul unchi al lui Ferguson, care rămăsese susținătorul maică-sii în ciuda divorțului de Mildred şi-i publicase primele două albume, *Nunta evreiasca* în serie completă şi mai recentul *Duri,* nouăzeci de portrete alb-negru ale unor portoricani din bande de cartier şi ale iubitelor lor,

dar mătuşa Mildred n-a venit, a scris că e prea ocupată cu predatul la Stanford ca să se deplaseze, iar când Ferguson a văzut cum o privea fostul lui unchi Paul pe maică-sa, s-a întrebat dacă nu cumva fusese şi el pretendent la mâna ei şi o pierduse în faţa lui Gâl Schneiderman, ceea ce ar fi putut însemna că despărţirea de mătuşa Mildred avusese legătură cu revelaţia lui târzie că se îndrăgostise de sora greşită. Imposibil de spus, dar poate că asta explica de ce Mildred se afla în acea după-amiază în California şi nu la New York, dar şi de ce părea să fi rupt legătura cu mama lui Ferguson, pentru că nimeni n-a pomenit de absenţa ei de la nuntă, cel puţin nu de faţă cu Ferguson, şi cum el n-a îndrăznit să-i întrebe pe fostul lui unchi Paul sau pe bunici de ce nu vorbea nimeni despre asta, întrebările care-i răsăriseră în minte în acea după-amiază au rămas fără răspuns. Încă o poveste care avea să rămână nespusă, s-a gândit el, apoi a scos verigheta din buzunar şi i-a întins-o bărbatului voinic, cu frunte înaltă şi urechi mari care urma să-i devină tată vitreg.

Maică-sa spunea că e un nou început, iar la începutul acelui început a trebuit să se acomodeze cu multe lucruri, o mulţime de lucruri mici şi mari care se schimbaseră brusc şi definitiv, pornind de la amănuntul important că trăia de-acum într-o familie formată din trei membri în loc de doi, la care se adăuga noutatea că cea de-a treia persoană dormea noapte de noapte cu maică-sa în pat, un bărbat de un metru şaptezeci şi cinci cu păr pe piept care umbla dimineaţa prin casă în nişte boxeri de modă veche, urina zgomotos în toaletă şi o îmbrăţişa şi săruta pe mama lui Ferguson de fiecare dată când ea îl privea, un nou tip de masculinitate cu care Ferguson trebuia să rivalizeze, un bărbat lat în umeri, dar nu sportiv, de o eleganţă demodată, oarecum distrată, cu costumele lui serioase şi vestele din tweed, pantofii solizi şi părul ceva mai lung decât era moda, care nu se simţea tocmai în largul lui în societate, nu era genul care să glumească sau să poarte conversaţii spumoase, care bea de dimineaţă ceai în loc de cafea, iar seara lua un schnapps sau un coniac şi un trabuc, un tip care aborda problema vieţii cu o atitudine fermă, impasibilă, de neamţ, uneori ursuz şi cu accese de proastă dispoziţie (moştenire genetică de la taică-

său, mai mult ca sigur), dar un om în esență bun la suflet, uneori chiar prea bun, un tată vitreg care niciodată n-a dat semne c-ar fi aspirat să devină un surogat de tată şi care prefera să i se spună „Gâl" şi nu „tati". În primele şase luni au locuit toți trei în apartamentul din Central Park West, după care s-au mutat într-unul mai mare de pe Riverside Drive, între străzile Eighty-eighth şi Eighty-ninth, cu o a patra cameră în care au amenajat un birou pentru Gâl, o schimbare care i-a convenit lui Ferguson pentru că locuia acum mai aproape de şcoală şi putea dormi ceva mai mult dimineața şi chiar dacă-i lipsea vederea de la etajul trei spre Central Park din vechiul apartament, avea acum o vedere de la etajul şapte spre fluviul Hudson, care s-a dovedit a fi şi mai antrenantă prin procesiunea permanentă de bărci şi vapoare care se mişcau încoace şi încolo pe apă, iar dincolo de apă era uscatul de pe celălalt mal, din New Jersey, şi de fiecare dată când se uita într-acolo, Ferguson se gândea la vechea lui viață şi încerca să-şi aducă aminte de când era mic, dar acele vremuri îi păreau acum atât de îndepărtate, încât aproape că dispăruseră.

Schneiderman era principalul critic muzical de la *New York Herald Tribune,* o poziție solicitantă care-l silea să iasă aproape seară de seară la concerte, recitaluri şi opere, după care urma stresul de a scrie la maşină cronica şi de a i-o trimite redactorului paginilor de artă în aceeaşi seară, ceea ce lui Ferguson i se părea aproape imposibil, doar două ore, două ore şi jumătate în care să-şi adune gândurile despre spectacolul pe care tocmai îl văzuse şi-l ascultase şi să scrie ceva coerent despre el, dar munca sub presiune era specialitatea lui Schneiderman, care-şi termina de obicei articolele fără să-şi ridice deloc mâinile de pe clapele maşinii de scris, iar când Ferguson l-a întrebat cum de scoate atât de repede cuvintele, i-a dat fiului său vitreg un răspuns de genul să ştii că eu sunt un mare leneş, Archie, iar dacă nu m-ar înghesui termenele, n-aş face niciodată nimic, şi Ferguson a fost impresionat că tatăl lui vitreg putea fi atât de autoironie, din moment ce îi era limpede că omul nu era nici pe departe leneş.

Schneiderman avea poveşti de spus, spre deosebire de tatăl lui Ferguson, care nu prea spusese poveşti în afară de cele trase de păr despre cum căutase aur în Anzi sau împuşcase elefanţi în Africa, dar ale lui erau adevărate, iar pe măsură ce perioada de acomodare se transforma în ceva ce aducea a viaţă obişnuită, Ferguson s-a relaxat suficient cât să insiste pe lângă soţul maică-sii să-i vorbească despre trecutul lui, pentru că Ferguson nu mai avea chiar o minte de copil şi-i plăcea să audă cum fusese copilăria la Berlin, să asculte pe cineva care-şi petrecuse primii şapte ani din viaţă în acel oraş îndepărtat, care, în ochii lui Ferguson, era întâi de toate capitala Infernului lui Hitler, cel mai malefic oraş de pe faţa pământului, dar pe-atunci nu era aşa, i-a explicat Schneiderman, nu şi pentru cineva care plecase de acolo în 1921, şi chiar dacă el se născuse imediat după izbucnirea Primului Război Mondial – sau Marele Război, cum i se spunea pe vremuri –, nu-şi amintea nimic de-atunci, întregul cataclism era o nebuloasă pentru el, iar primul eveniment din viaţa lui pe care şi-l amintea cu oarecare precizie era că stătea la masa din bucătărie, în apartamentul familiei lui din Charlottenburg, cu o bucată de pâine în faţă, pe care o ungea cu gem de coacăze negre în timp ce se uita la Daniel, fratele lui mai mic, care stătea pe scaunul lui înalt şi trebuie să fi avut pe atunci şase sau opt luni, ceea ce însemna că războiul era pe sfârşite sau se sfârşise deja, iar motivul pentru care respectiva scenă i se întipărise atât de limpede în minte era, probabil, acela că Daniel vomitase în bavetă nişte lapte închegat şi-şi făcea de cap zâmbind şi lovind cu mâinile în masă, iar Schneiderman se mirase că cineva putea fi atât de slab la minte şi de incompetent încât să se umple de vomă fără să-şi dea seama ce face. Deci nici vorbă de Hitler încă şi totuşi o perioadă decisivă, când la Versailles se plantaseră deja seminţele viitorului dezastru, la Berlin avuseseră loc încleştările din timpul rebeliunii spartachiste, înăbuşită rapid şi urmată de arestarea Rosei Luxemburg şi a lui Karl Liebknecht, ale căror trupuri neînsufleţite fuseseră găsite mai târziu în Canalul Landwehr30, asta fără a mai pune la

---

30 Liga Spartachistă (după numele sclavului Spartacus, conducătorul

socoteală izbucnirea Războiului Civil Rus, roşii împotriva albilor, bolşevicii împotriva lumii şi, cum Rusia era atât de aproape de Germania, Berlinul fusese inundat brusc de un val de refugiaţi şi emigrant!, Berlinul cel instabil şi şubred, inima zdrenţăroasei Republici de la Weimar în care o pâine ajunsese să coste douăzeci de milioane de mărci. Schneiderman ţinea neapărat să-i dea băiatului acea lecţie elementară de istorie, ca să înţeleagă de ce plecase familia sa în America, de ce ajunsese tatăl lui Schneiderman la concluzia că Germania era o fundătură şi se grăbise să-i ia de-acolo, reuşind exact la ţanc, pentru că începând din 1924, America şi-a închis porţile pentru emigranţi, dar atunci era încă 1921, la sfârşitul verii, când Schneiderman avea aproape şapte ani, iar fratele lui trei ani şi o lună, şi se îmbarcaseră aşadar cu părinţii lor şi o ladă de cărţi nemţeşti, plecând din Hamburg la bordul unui vas care se numea *S.S. Călătorie în India,* având ca destinaţie regiunea muntoasă Washington Heights, cel puţin aşa crezuse Schneiderman, dar engleza lui nu era încă prea grozavă, de fapt, era ca şi inexistentă, şi ce să ştie un băieţel de şapte ani despre orice, în afară de ce-i spuseseră părinţii? Limba fusese cel mai greu obstacol, i-a povestit tatăl vitreg, dificultatea de a vorbi engleza fără accentul german care atrăgea atenţia asupra originii lui străine şi-l expunea deseori la zeflemeaua şi ghionturile băieţilor din şcoala lui, pentru că nu era un simplu străin, ci un german, cel mai josnic şi mai disprețuit tip uman în acei ani de după război, o lepădătură de nemţălău, de cârnăţar, de Heinie31, cum vrei să-i zici, şi, deşi de la un moment dat încolo engleza n-a mai avut secrete pentru el, şi-a extins vocabularul şi şi-a însuşit nuanţele sintaxei şi ale gramaticii, tot o încasa din cauza acelui accent

---

unei mari răscoale a sclavilor în Imperiul Roman) a fost o mişcare revoluţionară marxistă apărută în Germania după Primul Război Mondial. Fondatorii, Rosa Luxemburg şi Karl Liebknecht, aveau să fie arestaţi şi ucişi după înfrângerea revoltei spartachiste.

31 Termen peiorativ folosit în special pentru soldaţii germani.

dizgrațios. *La vara mergem la zgaldat, ya, Archie?* i-a făcut Schneiderman o demonstrație şi, cum tatăl lui vitreg încerca rareori să fie amuzant, Ferguson a apreciat mica lui tentativă de a face haz, de altfel, reuşită, aşa că a râs, iar în următoarea clipă râdeau amândoi.

Adevărul, a spus Schneiderman, e că probabil germana mi-a salvat viața.

Când Ferguson i-a cerut explicații, tatăl lui vitreg a început să povestească despre război, cum se înrolase în armată imediat după Pearl Harbor pentru că voia să se întoarcă în Europa să omoare naziști, dar pentru că era ceva mai matur decât majoritatea celorlalți băieți, pentru că avea studii şi vorbea fluent atât germana, cât şi franceza, nu l-au trimis pe front, ci într-o unitate de informații. Aşa că nu a luptat pe front. Deci n-a fost expus gloanțelor sau bombelor care să-l omoare cu zile. Ferguson era, bineînțeles, curios să ştie cu ce se ocupase în unitatea de informații, dar la fel ca majoritatea veteranilor de război, Schneiderman nu voia să vorbească despre asta. A răspuns pur şi simplu că interogase prizonieri germani şi ofițeri naziști, că-şi folosise germana într-un scop nobil. Când Ferguson i-a cerut amănunte, Schneiderman a zâmbit, l-a bătut pe umăr pe fiul său vitreg şi i-a răspuns: Altă dată, Archie.

Dacă noul aranjament avea vreun inconvenient, acela era că pe Schneiderman nu-l interesa deloc sportul – nici baseballul şi nici fotbalul, nici baschetul şi nici tenisul, nici golful, bowlingul sau badmintonul. Nu numai că nu practica el însuşi niciunul dintre aceste sporturi, dar nici măcar nu se uita pe paginile de sport, ceea ce înseamnă că nu era deloc atent la succesele şi eşecurile echipelor profesioniste locale, cu atât mai puțin la echipele din colegii şi licee, şi nu era la curent cu isprăvile nici unui sprinter, aruncător de greutăți, săritor în înălțime, săritor în lungime, alergător de cursă lungă, jucător de golf, schior, jucător de bowling sau tenisman din lume. Unul dintre motivele pentru care Ferguson nu respinsese ideea ca maică-sa să se recăsătorească se bazase pe presupunerea că cel de-al doilea soț avea să fie cu siguranță sportiv, din moment ce ei îi plăcea atât de mult să înoate, să joace tenis şi ping-pong, ba

chiar şi bowling, iar el de-abia aştepta să aibă un bărbat în casă cu care să participe la activităţi sportive, indiferent dacă asta înseamnă să-şi dea pase de baseball sau fotbal, să arunce la coş sau să joace tenis (lui îi era totuna), iar dacă acel tată vitreg ipotetic nu era totuşi genul sportiv, existau şanse mari să fie interesat măcar de un sport, cum erau cei mai mulţi bărbaţi, ca de exemplu bunicul lui, al cărui sport preferat fusese baseballul, iar atunci când nu vorbeau despre Stan şi Bran, dezbătând care erau mai bune, scurtmetrajele sau lungmetrajele, se limitau la analiza comparativă a calităţilor lui Mantle, Snider şi Mays, la disecarea talentului lui Alvin Dark de a trimite mingea în zona de centru-dreapta când era la bătaie, la a stabili cine avea braţul mai puternic, Furillo sau Clemente, sau dacă era adevărat că Yogi Berra ascunsese o lamă de ras în apărătoarea de la piciorul drept, ca să înţepe mingea înainte să i-o arunce înapoi lui Whitey Ford. Între şase şi zece ani, Ferguson fusese la cel puţin trei meciuri pe an cu bunicul lui, în turul lor anual al stadioanelor de baseball newyorkeze, Polo Grounds din Manhattan, Yankee Stadium din Bronx şi Ebbets Field din Brooklyn, unde în 1955 văzuseră împreună singurul lor meci de campionat mondial, dar trei era minimum, iar după moartea tatălui lui Ferguson, când Dodgers şi Giants au plecat din oraş, s-a obişnuit să se ducă de şase sau şapte ori pe sezon la Yankee Stadium, *fitful lui Ruth*[32], şi ce delectare fuseseră pentru Ferguson acele ieşiri din după-amiezile caniculare, însorite de iulie şi august, când stătea cu ochii pironiţi la terenul cu iarba lui verde perfectă şi pământul neted şi brun, o grădină simetrică ascunsă în marele oraş de piatră, plăceri pastorale printre strigătele răguşite şi fluierăturile mulţimii, treizeci de mii de voci huiduind la unison, ce mai zgomot, şi bunicul lui ţinea mereu socoteala cu răbdare, cu ciotul lui de creion, prezicând dacă jucătorul de la bătaie avea să înscrie sau nu în funcţie de ceea ce el

---

[32] Yankee Stadium e supranumit „the house that Ruth built”, fieful lui Ruth, după renumitul jucător Babe Ruth, a cărui perioadă de glorie a coincis cu inaugurarea stadionului echipei Yankee.

numea *legea mediei,* ceea ce însemna că un jucător mai nepriceput avea să marcheze sigur pentru că *îi venise rândul,* şi, indiferent de câte ori ar fi greşit, bunicul lui nu-şi pierdea niciodată încrederea în legea lui, legea lui aiuristică, imprecisă. Atâtea meciuri alături de bunicul lui cel ciudat, imposibil de înţeles, care în zilele cele mai călduroase se apăra de soare acoperindu-şi capul chel cu o batistă albă pentru că era *prea cald pentru pălărie,* iar acum că el nu mai era, Ferguson îşi dădea seama că nimeni nu-l va putea înlocui vreodată, în niciun caz Schneiderman, care trebuie să fi fost singurul newyorkez din toate cele cinci cartiere căruia nu i se rupsese inima când Dodgers şi Giants o şterseseră în California după sezonul din 1957.

Era deci un neajuns, poate chiar o dezamăgire că se alesese cu un bărbat care nu avea nicio aplecare către dramele şi bucuriile întrecerilor fizice, dar în interesul corectitudinii faţă de Schneiderman, trebuie spus că se aplica fără îndoială şi reciproca, pentru că incapacitatea lui Ferguson de a cânta la un instrument muzical trebuie să fi fost o dezamăgire pentru tatăl lui vitreg, care stăpânea atât pianul, cât şi vioara, poate nu chiar la cel mai înalt nivel profesionist, însă pentru urechea de profan a lui Ferguson, interpretările lui din Bach, Mozart, Beethoven şi Schubert erau comori de frumuseţe şi precizie, comparabile cu tot ce se putea auzi pe sutele de discuri pe care Schneiderman le adusese cu el în Central Park West. Şi nu pentru că Ferguson n-ar fi încercat, numai că străduania sa de a-şi însuşi noţiunile elementare de digitaţie eşuase, cel puţin după părerea profesoarei lui, domnişoara Muggeridge, o bătrână cu părul creţ care probabil că atunci când nu îngenunchea personalitatea copilaşilor siliţi să înveţe să cânte la pian, oficia ca vrăjitoare liber-profesionistă. După nouă luni de lecţii, pe când era în clasa întâi, maică-sii i se spusese că era *un băiat molâu, cu două mâini stângi,* de unde ea trăsese concluzia că-l dăduse prea devreme la lecţii (ce mai conta că Mozart compunea simfonii la vârsta de şase sau şapte ani – el nu intra la socoteală!), iar când îi propusese pianistului ei ratat să facă un an pauză, după care s-o ia de la capăt cu alt profesor, Ferguson se simţise uşurat că n-

avea s-o mai vadă vreodată pe domnişoara Muggeridge. Anul de pauză fusese, desigur, cel cu incendiul din Newark, iar odată ce se mutaseră la New York şi trecuseră de răstimpul ciudat, cel mic intrase la Hilliard, cea mare într-o zonă de confuzie, iar pianul fusese uitat.

Aşa că Schneiderman îl dezamăgise pe Ferguson, Ferguson îl dezamăgise pe Schneiderman, dar cum niciunul dintre ei n-a adus vorba despre asta, n-au aflat că se dezamăgiseră reciproc. Într-un târziu, în primul an de liceu, când Ferguson a devenit aruncător în echipa de baschet, Schneiderman a început să arate un oarecare interes pentru sport, măcar atât cât s-o însoţească pe mama lui Ferguson la câteva meciuri, la care şi-a încurajat fiul vitreg din tribune, dar Ferguson n-a învăţat niciodată să cânte la vreun instrument muzical. Cu toate astea, se poate susţine categoric că Ferguson a avut mai mult de profitat de pe urma activităţii muzicale a tatălui său vitreg decât Schneiderman de pe urma talentului fiului său vitreg de a înscrie la coş şi de a-şi marca adversarii la contraatacuri. La doisprezece ani şi jumătate, Ferguson nu ştia nimic despre muzică în afară de rock and roll, marea pasiune a lui şi a tuturor prietenilor lui. Avea capul plin de versurile şi melodiile lui Chuck Berry, Buddy Holly, Del Shannon, Fats Domino şi alţi zeci de cântăreţi pop, dar la muzică clasică era virgin, ca să nu mai vorbim despre jazz, blues şi noua modă folk, despre care ştia la fel de puţine, în afară de câteva balade cântate de Kingston Trio, care erau în vogă pe atunci. Totul s-a schimbat când l-a cunoscut pe Schneiderman. Pentru un băiat care fusese la doar două concerte în viaţa lui (*Mesia* de Händel cu mătuşa Mildred şi unchiul Paul la Carnegie Hall; *Petrică şi lupul* la matineu, cu colegii lui de şcoală primară, în prima lună la Hilliard), un băiat care nu avea niciun disc cu muzică clasică, cu o mamă care nu avea niciun fel de discuri şi asculta doar şlagăre învechite şi muzică de big band la radio, pentru un băiat ca el, care nu ştia o iotă despre cvartete de coarde, simfonii sau cantate, simplul fapt că-l putea asculta pe tatăl lui vitreg cântând la pian sau la vioară a fost o revelaţie, la care s-a adăugat şi revelaţia de a asculta colecţia de discuri a tatălui vitreg şi de a descoperi că muzica putea reconfigura de-a

dreptul atomii din creierul omului, iar la experiențele din apartamentele din Central Park West şi Riverside Drive s-au adăugat expedițiile cu maică-sa şi Schneiderman la Carnegie Hall, Town Hall şi Metropolitan Opera care au început la doar trei săptămâni după ce s-au mutat împreună. Schneiderman nu-şi asumase o misiune pedagogică, nu intenționa să le ofere băiatului sau maică-sii o educație formală în domeniul muzical, ci voia doar să-i expună la spectacole la care considera că vor reacționa, aşa că n-a început cu Mahler, Schoenberg sau Webern, ci cu piese rapide, vesele ca *Uvertura 1812* (Ferguson a icnit auzind pentru prima oară tunul), cu bucăți histrionice ca *Symphoniefantastique* sau cu programul muzical vibrant *Tablouri dintr-o expoziție,* dar încetul cu încetul a reuşit să-i atragă şi în scurt timp au ajuns să-l însoțească la opere de Mozart şi recitaluri de violoncel de Bach, iar pentru băiatul de doisprezece, apoi treisprezece ani care era Ferguson, îndrăgostit în continuare de rock and roll, acele seri la concerte au fost nici mai mult, nici mai puțin decât o revelație despre mecanismele propriei inimi, pentru că a înțeles că muzica era inima, era expresia cea mai completă a inimii omului, iar acum că ascultase ce ascultase, începea să audă mai bine, şi cu cât auzea mai bine, cu atât mai profund simțea – uneori atât de profund, încât tremura din tot corpul.

Adierii se împuținau. Unul după altul îşi găseau prematur sfârşitul şi dispăreau de pe lume, iar după mutarea mătuşii Mildred în California şi excluderea fostului unchi Paul din familie, la care s-au adăugat plecarea verişoarei Betty şi a soțului ei Seymour în sudul Floridei (împreună cu cei doi verişori de gradul doi ai lui Ferguson, Eric şi Judy) şi faptul că sora lui Betty, Charlotte, refuza în continuare să-i vorbească verişoarei ei Rose din cauza conflictului din 1955 şi 1956 cu fotografiile de nuntă, Ferguson şi mama lui rămăseseră singurii Adieri din New York, singurii supraviețuitori care nu se fofilau şi nu rupseseră legăturile cu clanul. În ciuda acestor pierderi, aveau parte de sânge proaspăt sub forma nenumăraților Schneidermani, o mulțime de surori şi veri vitregi, o mătuşă, un unchi, plus un bunic vitreg pentru Ferguson, ceea ce pentru mama lui

însemna două fiice, o nepoată şi un nepot vitregi, o cumnată, un cumnat şi un socru, iar respectivii Schneidermani alcătuiau acum grosul familiei lor pentru că un funcționar de la primărie semnase şi ştampilase un certificat de căsătorie, declarându-i pe Gâl şi pe mama lui soț şi soție cu acte în regulă. Era *o schimbare ciudată,* cum se exprimase bunicul lui Ferguson într-una dintre ultimele lor discuții între patru ochi, şi era într-adevăr ciudat că se alesese cu două surori în urma unei nunti, două femei necunoscute care deveniseră brusc rudele lui cele mai apropiate pentru că un bărbat la fel de necunoscut lui îşi trecuse numele pe o bucată de hârtie. Nimic din toate astea n-ar fi contat dacă Margaret şi Ella Schneiderman i-ar fi fost simpatice lui Ferguson, dar după câteva întâlniri cu noile lui surori vitrege, băiatul ajunsese la concluzia că fetele alea grase, urâte şi îngâmfate nu meritau simpatie, după ce a devenit evident în scurt timp că o duşmăneau pe mama lui pentru că se măritase cu tatăl lor şi erau scârbite de tatăl lor pentru că trădase memoria mamei lor, care devenise o ființă sacră după cumplitul ei sfârşit în accidentul de pe autostrada Taconic. Ei bine, şi tatăl lui Ferguson avusese un sfârşit cumplit, aşa că teoretic ar fi trebuit să fie cu toții în aceeaşi barcă, dar surorile Schneiderman nu erau interesate de noul lor frate vitreg, abia catadicseau să i se adreseze acelui nimeni în vârstă de doisprezece ani, ditamai studentele la Universitatea Boston n-aveau ce face cu fiul paţachinei care le furase tatăl şi, chiar dacă pe Ferguson îl nedumerise comportamentul lor de la nuntă – stătuseră amândouă pe margine, discutând doar între ele şi mai mult în şoaptă, în general cu spatele la miri –, abia după două săptămâni, când fuseseră invitate la cină în apartamentul din New York, Ferguson realizase cât erau de afurisite şi de meschine, mai ales Margaret, cea mare, deşi Ella, cea mai tânără şi mai puțin nesuferită, se lua mereu după soră-sa, ceea ce probabil că era şi mai rău, şi fusese o cină memorabilă în cinci, la care mama lui muncise ore în sir, dornică să-şi arate solidaritatea fată de Gâl dându-se peste cap pentru fiicele lui, scorpiile alea obraznice care se prefăcuseră că nu aud când mama lui le întrebase cum e viața la Boston şi ce planuri au după facultate, care o

ironizaseră pentru cunoştinţele ei despre muzică, aproape inexistente, desigur, de parc-ar fi ţinut să-i demonstreze tatălui lor că se însurase cu o imbecilă incultă, iar când Margaret o întrebase pe noua ei mamă vitregă dacă prefera să asculte lucrările pentru pian de Bach la clavecin, ca în interpretarea Wandei Landowska, de pildă, sau la pianoforte, intepretate de cineva ca Glenn Gould (nu pian, pianoforte), Gill izbucnise în sfârşit şi-i spusese să-şi tină gura. O lovitură cu palma în masa la care mâncau, făcând tacâmurile să zăngănească şi răsturnând un pahar, apoi tăcere, dar nu doar din partea lui Margaret, ci a tuturor celor prezenţi.

Termină cu aluziile răutăcioase, i se adresase Schneiderman fiică-sii. Nu ştiam că eşti capabilă de asemenea răutate, Margaret, de atâta cruzime perfidă. Să-ţi fie ruşine. Să-ţi fie ruşine. Să-ţi fie ruşine. Rose e o artistă extraordinară, minunată, iar dacă o să reuşeşti şi tu să ajungi în viaţă la o zecime din realizările ei, atunci o să-mi depăşeşti până şi cele mai îndrăzneţe aşteptări. Dar pentru orice realizare, cât de mică, ai nevoie de suflet, draga mea, iar după comportamentul tău din seara asta, încep să mă îndoiesc că ai aşa ceva.

Fusese pentru prima oară când Ferguson asistase la furia tatălui său vitreg, o furie tunătoare, apoplectică, o urgie atât de colosală, cu o forţă atât de distructivă, încât nu-i rămânea decât să spere că n-avea să se dezlănţuie niciodată asupra lui, dar ce satisfacţie avusese în acea seară văzând-o că se revarsă asupra lui Margaret, care meritase cu vârf şi îndesat perdaful din partea tatălui ei, şi se bucurase mult să constate că Schneiderman era gata să-şi apere proaspăta soţie de atacurile propriei sale fiice, *o artistă extraordinară, minunată,* semn bun pentru viitorul căsniciei, se gândise el, iar când Margaret izbucnise inevitabil în lacrimi, iar Ella protestase, plângăcioasă, că n-avea niciun drept să-i vorbească aşa surorii ei, Ferguson o auzise pe maică-sa rostind o formulă, rostind pentru prima oară o formulă pe care avea s-o tot folosească în lunile şi anii ce aveau să urmeze ori de câte ori Schneiderman făcea o criză de nervi, *la-o uşurel, Gâl,* care reuşea cumva să aibă dublul efect de avertisment şi mângâiere, şi imediat cum maică-sa

pronunțase pentru prima oară acele cuvinte, se ridicase de pe scaun şi se apropiase de soțul ei, un bărbat cu care era căsătorită de şaisprezece zile, se postase în spatele lui, în vreme ce el nu se clintise de la locul lui din capul mesei, îi pusese mâinile pe ambii umeri, apoi se aplecase şi-l sărutase pe ceafa. Ferguson rămăsese impresionat de curajul şi calmul ei, gestul i se păruse similar cu a intra în cuşca unei leu, dar maică-sa părea să ştie ce face, pentru că în loc s-o îndepărteze, Schneiderman întinsese mâna dreaptă ca s-o înlănțuie pe-a ei, o prinsese strâns, o dusese la buze şi o sărutase. Nici măcar nu se priviseră, iar criza fusese stăpânită, sau aproape, pentru că mai rămăsese de negociat chestiunea scuzelor, pe care Schneiderman i le smulsese pe un ton sever lui Margaret care plângea şi se codea şi care, deşi abia se-ndurase să ridice ochii la maică-sa vitregă, rostise cuvintele *îmi pare râu,* şi, cum izbucnirea avusese loc la desert (căpşuni cu frişcă!), masa era practic pe sfârşite, un pretext pentru surori să se retragă rapid, cu scuza, ca să-şi spele onoarea, că la ora nouă se întâlneau cu nişte prieteni vechi de liceu, ceea ce Ferguson ştia că era o minciună, din moment ce fetele ar fi trebuit să-şi petreacă noaptea la ei, în dormitorul lui, iar el urma să se mute pe canapeaua din living, o canapea extensibilă specială pe care maică-sa o cumpărase exact în acel scop, dar asta n-avea să se întâmple niciodată, nici în acea seară şi nici în altele, pentru că de fiecare dată când aveau să vină în vizită la New York, fetele aveau să stea în Riverdale, la fratele mamei lor şi la soția lui, iar dacă Schneiderman voia să le vadă, trebuia să se ducă acolo sau să le dea întâlnire în locuri publice, dar ele n-au mai călcat niciodată în apartamentul din Central Park West şi abia după ani buni aveau să treacă pragul noului apartament cu vedere la fluviu.

Lui Ferguson nu-i păsa. Nu voia să aibă de-a face cu niciuna dintre fete şi nici cu tatăl lui Schneiderman, care din păcate venea la ei la cină cam o dată pe lună, perorând tot felul de tâmpenii despre politica americană, Războiul Rece, muncitorii de la salubritate din New York, fizică cuantică, ba chiar şi despre Ferguson însuşi, *Ai grija la băiatul ăsta al tău, liebchen – are sex pe creier chiar dacă nici măcar el nu-şi dă*

seama încă, dar Ferguson făcea tot posibilul să-l evite, asigurându-se că înfulecă felul principal într-un timp record şi pretinzând apoi că e prea sătul pentru desert, după care se retrăgea în camera lui ca să înveţe pentru testul la istorie de a doua zi, pe care-l dăduse de fapt în acea după-amiază. Noul lui ne-bunic era, probabil, ceva mai puţin oribil decât Margaret şi Ella, dar nu cu mult, nu suficient încât Ferguson să-şi dorească să stea şi să-l asculte cum bate câmpii despre lagărele de concentrare secrete ale lui J. Edgar Hoover din Arizona sau despre cum complotau Societatea John Birch şi Partidul Comunist să otrăvească rezervele de apă din New York, ceea ce poate c-ar fi avut un soi de haz ciudat dacă bătrânul n-ar fi răcnit atât, aşa că Ferguson nu rezista mai mult de douăzeci, treizeci de minute în prezenta lui. Asta însemna că avea trei rude noi care-i erau nesuferite, trei Schneidermani de care s-ar fi lipsit oricând, dar mai erau şi ceilalţi Schneidermani, cei care locuiau la doar treisprezece cvartale şi jumătate de ei, pe West Seventy-fifth Street, şi chiar dacă nu prea reuşea să se apropie de mătuşa vitregă Liz, care i se părea o persoană cam ursuză şi nervoasă, care se frământa prea mult pentru toate mărunţişurile cotidiene ca să înţeleagă că puteai rămâne fără viaţă înainte să apuci să trăieşti, s-a ataşat imediat de fratele lui Schneiderman, Daniel, şi de cei doi copii ai lor, verişorii vitregi Jim şi Amy, care l-au primit bine pe Ferguson de la bun început şi considerau că unchiul Gâl era *al dracului de norocos* (exprimarea lui Jim) pentru că se însurase cu o femeie ca mama lui Ferguson, care (în exprimarea lui Amy) era *perfecţiunea întruchipată.*

Daniel lucra ca grafician publicitar şi uneori ca ilustrator de cărţi pentru copii, era un liber-profesionist care făcea de toate şi petrecea opt sau zece ore pe zi într-o cămăruţă din fundul apartamentului familiei, unde-şi amenajase un studio, un micro-atelier prost luminat, în care toate stăteau claie peste grămadă, unde producea pe bandă rulantă desene şi picturi pentru felicitări, reclame, calendare, cataloage pentru firme şi acuarele cu Ursuleţul Tommy pentru colaborarea cu scriitorul Phil Constanza, ceea ce-i aducea destui bani pentru a-şi ţine familia de patru persoane cu

casă, masă şi îmbrăcăminte, dar fără extravaganţe ca vacanţe lungi de vară sau şcoli particulare pentru copii. Lucra competent şi profesionist, avea o mână pricepută şi o imaginaţie capricioasă şi, chiar dacă nu era din cale-afară de original, tot ce făcea era întotdeauna fermecător, un cuvânt folosit adesea pentru a-l descrie şi pe Daniel Schneiderman însuşi, care s-a dovedit a fi unul dintre cei mai joviali şi mai nepretenţioşi oameni pe care-i cunoscuse Ferguson, un om căruia îi plăcea să râdă, aşa că râdea mult, o fiinţă cu totul diferită de fratele lui mai mare, mezinul care nu fusese nevoit să se lupte cu un accent german, frumuşelul, neseriosul, *amatorul de sport,* cum era şi vărul vitreg Jim, Jim cel înalt şi subţire, jucătorul de baschet care abia intrase în clasa a unsprezecea la Liceul Teoretic Bronx când se căsătoriseră Gâl şi mama lui Ferguson, şi imediat ce partea masculină din cealaltă ramură Schneiderman aflase că noul lor nepot/văr era la fel de pasionat de baschet ca şi ei, din doi se făcuseră trei şi ori de câte ori Dan şi Jim mergeau la Garden să vadă un meci, îl invitau şi pe Ferguson cu ei. Pe atunci era vechea Garden, între timp demolată, fosta Madison Square Garden aflată pe vremuri pe Eighth Avenue, între Forty-ninth şi Fiftieth Street, aşa că Ferguson a văzut primele sale meciuri de baschet live în sezonul 1959-1960, după-amiezi de sâmbătă cu câte trei meciuri ale echipelor universitare, demonstraţii cu Harlem Globetrotter şi o echipă Knicks mediocră, slabă, cu Richie Guerin, Willie Naulls şi Johnny Green „Săritorul", dar pe-atunci erau doar opt echipe în NBA, ceea ce însemna că Boston Celtics jucau la Garden de cel puţin şase ori pe sezon, acestea fiind meciurile la care cei trei ţineau neapărat să fie prezenţi, pentru că nimeni nu juca mai bine decât echipa lui Cousy, Heinsohn, Russell şi a celor doi Jones, erau un singur creier format din cinci părţi, într-o perpetuă mişcare, erau o singură conştiinţă, jucători total lipsiţi de egoism care se gândeau doar la echipă şi nu la ei înşişi, *baschet jucat aşa cum trebuie,* după cum repeta întruna unchiul Dan urmărindu-i, şi, într-adevăr, era extraordinar să observi cât de buni erau faţă de cei de la Knicks, care păreau începători şi stângaci prin comparaţie, dar deşi Ferguson admira întreaga echipă, era un jucător care se

remarca şi îl captiva în mod special, Bill Russell cel slab ca un țâr şi vânos, care părea mereu să fie în centrul oricărei acțiuni a Celticşilor, cel al cărui creier părea să le conțină pe celelalte patru sau care părea să fi reuşit cumva să-şi difuzeze creierul în capetele coechipierilor săi, pentru că Russell se mişca ciudat şi nu arăta a sportiv, era un jucător limitat care rareori arunca la coş sau marca şi nici măcar nu dribla prea des, şi totuşi el era cel care oprea încă un contraatac crucial, dădea încă o pasă imposibilă, bloca încă o aruncare şi datorită lui câştigau Celtics meci după meci, sezon după sezon, ieşind campioni sau disputând campionatul an de an, iar când Ferguson l-a întrebat pe Jim cum de era Russell atât de măreț când în multe privințe nici măcar nu era prea bun, Jim a căzut câteva clipe pe gânduri, a clătinat din cap şi a răspuns: Nu ştiu, Archie. Poate că pur şi simplu e mai deştept decât toți ceilalți sau poate vede mai bine decât alții şi ştie întotdeauna ce urmează.

Jim cel deşirat era răspunsul la eterna rugăciune a lui Ferguson, la dorința de a avea un frate mai mare sau măcar un văr-prieten mai mare pe care să-l admire şi care să-i dea putere, iar Ferguson se bucura din plin de relația lor, de felul în care Jim, care avea şaisprezece ani, îl accepta fără rezerve ca prieten pe vărul său vitreg mai mic, înțelegând prea puțin că Jim, cu o soră şi două verişoare, trebuie să fi tânjit la fel de mult ca el după un frate. În cei doi ani până când a terminat liceul şi a plecat la studii la MIT, Jim a ajuns o figură marcantă pentru Ferguson cel adesea confuz şi rebel, care învăța bine la Riverside Academy, dar avea în continuare *o problemă de atitudine* (le răspundea obraznic profesorilor, îi sărea imediat țandăra la provocările unor brute ca Billy Nathanson), şi iată că apăruse Jim, vesel şi curios din cap până-n picioare, un băiat bun la suflet, cu înclinație spre matematică şi ştiințe, amator de discuții despre numere iraționale, găuri negre, inteligență artificială şi dileme pitagoreice, care nu ştia ce e furia, nu era niciodată mojic sau agresiv cu nimeni şi cu siguranță a mai domolit prin puterea exemplului excesele comportamentale ale lui Ferguson, ca să nu mai vorbim de faptul că Jim era o sursă prețioasă de informații despre anatomia feminină şi despre ce

era de făcut în cazul problemei tot mai presante a *sexului pe creier* (duşuri reci, cuburi de gheaţă pe mădular, cinci kilometri de alergare pe stadion), dar mai presus de toate Jim era cel cu care juca baschet, liceanul de un metru şaptezeci şi opt în clasa a unsprezecea şi de un metru optzeci şi doi într-a douăsprezecea care se întâlnea cu Ferguson în dimineţile de sâmbătă la jumătatea distanţei dintre apartamentele lor şi mergea cu el în Riverside Park, unde găseau un teren liber şi se antrenau împreună trei ore, în fiecare sâmbătă la şapte fix câtă vreme zeii ţineau cu ei şi aveau vreme bună, o ploaie măruntă sau o pală de vânt fiind acceptabile, dar nu şi o ploaie torenţială, lapoviţă sau ninsoare abundentă, şi câtă vreme temperatura nu scădea sub minus patru grade (să le îngheţe degetele) sau nu urca peste treizeci şi cinci (să-i pleoştească arşiţa), ceea ce însemna că s-au văzut aproape sâmbătă de sâmbătă până când Jim şi-a făcut bagajele şi a plecat la facultate. Tânărul domn Ferguson şi-a luat adio de la expediţiile foto de weekend în care alerga pe lângă maică-sa, acele vremuri apuseseră definitiv, fiind înlocuite de baschet, pe care-l descoperise la doisprezece ani, când mingea încetase să i se pară prea mare şi grea ca s-o controleze, iar pe la doisprezece ani şi jumătate devenise deja noua pasiune a vieţii lui, imediat după filme şi sărutatul fetelor, şi ce noroc că tocmai în acel moment intrase în scenă Jim, care era dispus să petreacă în fiecare săptămână câte trei ore în care să-l înveţe să joace, o întorsătură miraculoasă, persoana potrivită la momentul potrivit – cât de des se întâmpla aşa ceva? — şi, cum Jim era un jucător bun şi conştiincios, care ar fi putut oricând să intre în echipa liceului, dacă ar fi vrut, era omul ideal de la care să deprindă principiile de bază, aşa că încetul cu încetul i-a arătat lui Ferguson cum se face o bună aruncare pe doi paşi, cum să-şi mişte picioarele în apărare, cum să facă un blocaj la contraatac, cum să dea o pasă cu pământul, cum să execute aruncări libere, cum să arunce cu panoul, cum să dirijeze mingea de la înălţimea maximă când arunca din săritură, atâtea lucruri de învăţat, să dribleze cu stânga, să blocheze, să-şi ţină braţele sus în apărare, iar antrenamentele se încheiau cu câte o partidă de O-U-T sau

H-O-R-S-E33, care s-au transformat în meciuri unu la unu în al doilea an, când Ferguson s-a lungit până la un metru şaizeci, apoi şaizeci şi cinci, apoi şaizeci şi opt, pierzând întotdeauna în faţa lui Jim cel mai înalt şi mai experimentat, dar începând să-şi apere şansele după ce a împlinit paisprezece ani, uneori chiar îndeajuns de respectabil încât să înscrie de cinci sau şase ori din săritură în coşurile fără plasă din Riverside Park, aceleaşi coşuri golaşe din toate parcurile publice ale oraşului, şi, cum jucau după regula newyorkeză cu mingea care rămâne la cel care înscrie, când Ferguson începea să marcheze într-o veselie, se apropia periculos de mult de a nu mai pierde. Cum se exprimase Jim după unul dintre ultimele lor meciuri împreună: Mai ai răbdare un an, Archie, să mai creşti vreo şase, şapte centimetri, şi o să ştergi cu mine pe jos pe teren. Rostise acele cuvinte cu satisfacţia mândră a profesorului care-şi instruise bine elevul. După care urmase Boston şi despărţirea, iar Ferguson se alesese iarăşi cu un gol în inimă.

Într-un an şi jumătate de la nunta maică-sii cu Gâl, Ferguson adunase suficiente informaţii despre Schneidermani ca să fi ajuns la nişte concluzii definitive despre noua lui familie. Pe coloana din stânga din registrul lui mental notase trei nume de rataţi şi unul de semi-ratat: urâţeniile de nedescris (2), patriarhul dement (1) şi mătuşa Liz cea bine intenţionată, dar instabilă şi cu nervii la pământ (34). Pe coloana din dreapta erau celelalte patru nume: Gâl cel admirabil, Dan cel afabil, Jim cel înfocat şi Amy cea din ce în ce mai atrăgătoare. Per total, a socotit trei minusuri şi jumătate la patru plusuri, ceea ce dovedea matematic că avea mai multe motive de mulţumire decât de bombăneală şi, cum Adierii erau aproape toţi pe lumea cealaltă, iar Fergusonii dispăruseră cu totul (unchiul Lew la închisoare, mătuşa Millie undeva în Florida, unchiul Arnold şi mătuşa Joan la Los Angeles, verişoara Francie la Santa Barbara – măritată, cu doi copii – şi restul verişorilor împrăştiaţi prin toată ţara, pierzând legătura cu el), Ferguson nu mai avea,

---

33 Variante ale jocului de baschet, bazate pe aruncări la coş.

practic, pe nimeni altcineva în afara celor patru Schneidermani buni şi, cum unul dintre Schneidermani era însurat cu maică-sa, iar ceilalți trei locuiau la doar câteva minute de el, tot pe Riverside Drive, Ferguson s-a ataşat şi mai mult de ei, pentru că plusurile din registrul lui de familie atârnau mult mai greu decât minusurile şi chiar dacă viața lui avusese de pierdut în unele privințe, în altele avusese enorm de câştigat.

Amy fusese surpriza Schneidermanilor, cadoul aniversar ascuns sub un morman de hârtie de împachetat pe care-l găseşti abia la sfârşitul petrecerii, după ce toți invitații au plecat acasă. Fusese vina lui Ferguson că nu-i acordase mai multă atenție, dar la început avusese o perioadă de adaptare la atâtea lucruri noi şi nu ştiuse cum s-o ia pe ființa stângace şi rânjită care se bâțâia şi dădea din mâini când vorbea şi părea incapabilă să stea locului, o fată tare ciudată, cu aparatul ei dentar şi claia de păr încâlcit, blond-murdar, dar apoi a scăpat de aparat, s-a tuns scurt, iar când a împlinit treisprezece ani, Ferguson începuse deja să observe sânii care înmugureau în bustiera până atunci inutilă a lui Amy şi faptul că verişoara lui care avea deja treisprezece ani nu mai semăna cu fata care fusese la doisprezece. La o săptămână după mutarea din Central Park West în Riverside Drive, ea l-a sunat într-o zi, după şcoală, anunțându-l cu îndrăzneală că-i va face o vizită. Când el a întrebat-o de ce vrea să-l vadă, ea a răspuns: Pentru că ne ştim de şase luni, timp în care nu mi-ai adresat mai mult de trei vorbe. Se presupune că suntem verişori de-acuma, Archie, şi vreau să mă lămuresc dacă merită să fim prieteni sau nu.

Mama şi tatăl lui vitreg lipseau amândoi în acea după-amiază şi, cum în dulap nu era nimic de ronțăit în afară de o cutie pe jumătate goală de biscuiți cu smochine, Ferguson se simțea dezorientat, neştiind cum să reacționeze la acel deranj neaşteptat. Odată ce a închis telefonul la ea acasă, n-a durat mai mult de optsprezece minute până ca Amy să sune la interfonul clădirii lui, dar în acest interval Ferguson a cochetat cu cel puțin cinci, şase idei de posibile activități pentru ea, respingându-le pe toate (să se uite la televizor? să frunzărească albume foto de familie? să-i arate ediția

completă, în treizeci şi şapte de volume, a pieselor şi poeziilor lui Shakespeare, primită de la Gâl de ziua lui?), după care a hotărât să scoată proiectorul de film şi ecranul mobil din debara şi să organizeze o proiecție a unuia dintre filmele lui cu Stan şi Bran, ceea ce probabil era o greşeală colosală, şi-a zis el, din moment ce fetelor nu le plăcea de Stan şi Bran, cel puțin nu fetelor pe care le cunoscuse el, în frunte cu frumoasa Isabel Kraft din urmă cu doi, trei ani, care se strâmbase când o întrebase ce părere avea despre ei, o reacție regăsită recent la actuala lui preferată, Rachel Minetta, care-i numise *infantili şi idioți,* şi iată că apăruse Amy în acea dimineață răcoroasă de martie din 1960, îmbrăcată cu un pulover alb, o fustă plisată gri, pantofi Oxford şi şosete albe de bumbac – nelipsitele şosete de şcolăriță în vogă în acel moment –, iar când Ferguson îşi anunțase intenția de a-i pune *Un complot dejucat,* un scurtmetraj cu Stan şi Bran din 1930, ea zâmbise, spunând: Excelent. Îmi plac Stan şi Bran. După frații Marx, sunt cea mai tare echipă. Care „Cei trei nătărăi", care Abbott şi Costello – Stan şi Bran sunt numărul unu.

Nu, Amy nu semăna cu niciuna dintre fetele pe care le ştia şi, privind-o cum râde la film, auzind-o râzând preț de cel puțin paisprezece din cele douăzeci şi şase de minute ale filmului, Ferguson a conchis că merita într-adevăr să încerce să se împrietenească cu ea pentru că râsul ei nu era un chițăit necontrolat de copil, ci – observase el – o succesiune de hohote guturale, răsunătoare – un râs vesel, desigur, dar în acelaşi timp profund, ca şi cum ar fi înțeles de ce râde, ceea ce făcea ca râsul ei să fie inteligent, un râs care râdea şi de sine în timp ce râdea de obiectul veseliei sale. Păcat că ea mergea la şcoala publică şi nu la Riverside Academy, ceea ce făcea imposibil contactul zilnic, dar, deşi aveau fiecare cercul lui de prieteni şi numeroase activități după şcoală (pian şi lecții de dans pentru Amy, sport pentru Ferguson), după vizita spontană a lui Amy din martie au reuşit să se întâlnească aproximativ o dată la zece zile, deci de vreo trei, patru ori pe lună, fără a socoti dățile când se vedeau cu ocazia ieşirilor în familie, cine de sărbători, seri la Carnegie Hall cu Gâl şi evenimente speciale (petrecerea lui Jim de

absolvire a liceului, cheful dat de babalâc când a împlinit optzeci de ani), dar în general se întâlneau singuri, mergeau la plimbare prin Riverside Park, dacă vremea era bună, sau stăteau în casă la unul sau la altul când vremea era rea, ieşeau uneori la film împreună, îşi făceau temele împreună la aceeaşi masă sau îşi petreceau serile de vineri împreună, acasă la unul sau la altul, urmărind la televizor noul serial după care erau înnebuniți amândoi (*Zona crepusculară)*, dar cea mai mare parte a timpului discutau, sau Amy vorbea şi Ferguson asculta, pentru că nu ştia pe nimeni care să aibă atâtea de spus despre lume ca Amy Schneiderman, care părea să aibă păreri despre toate subiectele şi să ştie mult mai multe decât el despre aproape orice. Amy cea genială şi recalcitrantă, care-şi tachina tatăl, glumea cu frate-său şi para agitația permanentă a maică-sii cu replici usturătoare, de ştie-tot, pe care reuşea cumva să le plaseze fără a fi certată sau pedepsită, foarte probabil pentru că era o fată care-şi spunea părerea şi-şi obişnuise membrii familiei s-o respecte pentru asta, şi nici măcar Ferguson, care devenea pe zi ce trece *copain-ul*[34] ei preferat, nu era cu totul imun la insultele şi criticile ei. Chiar dacă pretindea în gura mare că-l simpatizează şi-l admiră, îl considera adesea leneş la minte şi era mereu oripilată de lipsa lui de interes pentru politică, de cât de puțin se gândea la campania prezidențială a lui Kennedy şi la mişcarea pentru drepturile civile, dar Ferguson spunea că puțin îi pasă, spera să câştige Kennedy, dar chiar dacă ar fi devenit preşedinte, situația nu s-ar fi îmbunătățit cine ştie ce, doar că nu s-ar fi înrăutățit prea tare, cât despre mişcarea pentru drepturile civile, sigur că era de partea lor, exista cineva care să fie împotriva dreptății şi a egalității pentru toți? Dar el avea doar treisprezece ani, ce Dumnezeu, conta la fel de puțin ca un fir de praf şi cum naiba să schimbe un fir de praf lumea?

Lasă scuzele, i-a spus Amy. N-o să ai mereu treisprezece ani – şi apoi ce-o să se întâmple cu tine? Nu poți trăi toată viața gândindu-te doar la tine, Archie. Trebuie să te deschizi

---

34 Prieten, camarad (fr.).

puțin, altfel o să devii un găunos din ăla pe care nu poți să-l suferi – un mort umblător din Zombiville, SUA.

O să răzbim, a răspuns Ferguson.

Nu, grăuntele meu caraghios. Tu o să răzbeşti.

Ferguson a descoperit cât era de ciudat să fie atât de apropiat de o fată, cu atât mai mult de o fată pe care nu voia deloc s-o sărute, o formă de prietenie fără precedent în experiența lui, o prietenie la fel de intensă ca oricare dintre cele pe care le avusese cu băieții şi, cu toate astea, pentru că Amy era fată, interacțiunile lor aveau altă tonalitate, un freamăt fată-băiat de mică adâncime care totuşi nu semăna cu freamătul pe care-l simțea cu Rachel Minetta, Alice Abrams sau oricare dintre celelalte fete de care fusese amorezat sau pe care le sărutase la treisprezece ani, un freamăt intens spre deosebire de cel surd pe care-l simțea cu Amy, pentru că se presupunea că e verişoara lui, parte din propria-i familie, ceea ce însemna că n-avea voie s-o sărute şi nici măcar să se gândească s-o sărute, iar interdicția era atât de puternică, încât lui Ferguson nu i-a trecut nici măcar o dată prin minte s-o încalce, ştiind că un astfel de gest ar fi fost *total necuviincios,* dacă nu chiar *profund şocant* şi chiar dacă o găsea pe Amy din ce în ce mai atrăgătoare pe măsură ce trupul ei îşi dezvăluia sub ochii lui înflorirea deplină a începutului adolescenței, poate fără a fi frumoasă aşa cum era Isabel Kraft, dar mai captivantă şi mai vie pentru el decât orice altă fată, Ferguson a continuat să reziste impulsului de a nesocoti codul de onoare al familiei. Apoi au împlinit paisprezece ani, mai întâi Amy în decembrie, apoi Ferguson în martie, şi brusc s-a pomenit într-un corp nou pe care nu-l mai putea controla, un corp care producea erecții nedorite şi o permanentă gâfâială, cu prima fază de masturbare în care niciun gând neerotic nu-i mai încăpea în căpățână, delirul de a deveni bărbat fără privilegiile bărbăției, tumult, consternare, un veşnic haos lăuntric şi ori de câte ori o privea acum pe Amy, singurul lui gând era cât de mult ar fi vrut s-o sărute, ceea ce intuia că începe să simtă şi ea când se uita la el. Într-o seară de vineri din aprilie, când Gâl şi mama lui erau plecați în oraş la o petrecere, el şi Amy au rămas singuri în apartamentul de la etajul şapte, discutând

noţiunea de *verişori care se pot săruta*[35], pe care Ferguson recunoştea că n-o înţelege pe deplin, pentru că lui îi evoca imaginea unor veri care se pupau politicos pe obraz, ceea ce totuşi nu părea corect, pentru că atunci nu putea fi vorba cu adevărat despre sărut, deci de ce se spunea *verişori care se pot săruta* când el se gândea la nişte verişori normali, moment în care Amy a început să râdă, a zis: Nu, prostuţule, ia uite ce înseamnă *verişori care se pot săruta* şi, fără să mai spună nimic, s-a aplecat spre Ferguson care stătea pe canapea, l-a cuprins în braţe şi i-a dat un sărut pe gură, un sărut care în curând i-a pătruns în gură, iar din acea clipă Ferguson a hotărât că nu erau, totuşi, veri adevărati.

2.4

Amy Schneiderman dormea în fostul lui dormitor de patru ani deja, Noah Marx dispăruse o vreme, apoi reapăruse, iar Ferguson, care avea treisprezece ani şi tocmai intrase în clasa a opta, voia să plece. Cum nu putea fugi de acasă (unde să fi fugit şi cum să fi trăit fără bani?), le ceruse părinţilor ceva fezabil: să-l trimită la o şcoală cu internat anul următor, în septembrie, dacă binevoiau, şi să-l lase să urmeze cei patru ani de liceu departe de oraşul Maplewood, New Jersey.

Nu le-ar fi cerut asta dacă n-ar fi fost sigur că-şi permit cheltuiala, pentru că viaţa pe picior mai mare continuase pe culmi tot mai avântate după 1956, când familia se mutase în casa cea nouă. La imperiul în expansiune al tatălui său se mai adăugaseră două magazine (unul în Short Hills, celălalt în Parsippany) şi, cum consumatorii locali se aruncau la două-trei televizoare de gospodărie, maşinile de spălat vase şi rufe şi cele de uscat deveniseră dotări standard pentru toate familiile din clasa mijlocie, iar jumătate din populaţie cheltuia în prostie pe congelatoare voluminoase în care să păstreze alimentele congelate care ajunseseră preferatele

---

[35] *Kissing cousins* – un termen care se referă la verişorii de gradul doi sau mai îndepărtaţi, la care nu se aplică tabuul incestului.

tuturor, tatăl lui Ferguson devenise un om bogat – poate nu chiar un Rockefeller încă, dar un rege al comerțului de suburbie, renumitul *profet alprofitului* care nimicise concurența din șapte districte cu prețurile lui mici.

Printre privilegiile aduse de acest venit în creștere se numărau un Eldorado cu patru uși, verde fistic, pentru tatăl lui Ferguson, un Pontiac roșu elegant, decapotabil, pentru maică-sa, abonament la Blue Valley Country Club și sfârșitul Roseland Foto, care pusese capăt scurtei cariere a maică-sii ca artistă independentă, care aducea bani în casă (moda fotografiilor pictate trecuse, studioul era la limită cu profitul, așa că de ce s-ar mai fi obosit să continue când vânzările la cele cinci magazine mergeau mai bine ca oricând?) și, cu atâtea câștiguri și cheltuieli, cu asemenea opulență vioaie, lui Ferguson i se părea imposibil ca școala cu internat să fie o povară pentru ei. Iar dacă se întâmpla ca planul lui să întâmpine obiecții (mai precis din partea lui taică-său, pentru că el avea ultimul cuvânt în toate chestiunile băneşti), Ferguson avea să pareze oferindu-se să renunțe la Tabăra Paradis și să lucreze verile, ca să mai reducă din partea lor de cheltuieli.

Se documentase asupra chestiunii timp de mai multe luni, le-a spus el, și cele mai bune școli păreau să fie cele din Noua Anglie, mai ales în Massachusetts și New Hampshire, dar și în Vermont și Connecticut, plus câteva în nordul statului New York și în Pennsylvania, ba chiar și vreo două-trei în New Jersey. Își dădea seama că era abia septembrie, mai erau douăsprezece luni bune până să înceapă următorul an școlar, dar înscrierile trebuiau făcute la jumătatea lui ianuarie, iar dacă nu se apucau să selecteze deja potențialele școli, n-avea să le ajungă timpul pentru a o alege pe cea mai bună.

Ferguson își auzea propria voce tremurând în timp ce le vorbea, cum stătea la masă împreună cu părinții lui mulțumiți și enigmatici într-o seară de marți din toamna campaniei Kennedy-Nixon, o rară cină în familie, ceva de care nu prea mai aveau parte în ultima vreme din cauza orelor târzii de închidere ale magazinelor și a recentei pasiuni pe care maică-sa o făcuse pentru bridge și care o făcea să iasă

două-trei seri pe săptămână, stăteau cu toţii în sufragerie în timp ce Angie Bly alerga între bucătărie şi masă, aducându-le farfurii pentru noile feluri de mâncare şi luându-le pe cele folosite, mai întâi supă de legume, apoi nişte felii zdravene de friptură de vită cu piure şi un morman de fasole verde cu unt, mâncare excelentă pregătită de Angie Bly cea repezită şi pricepută, care de patru ani le făcea curat în casă şi le gătea, iar după ce şi-a terminat şi ultima bucată de friptură, Ferguson s-a hotărât în sfârşit să vorbească, a găsit curajul să exprime ceea ce-l ardea pe dinăuntru de luni întregi.

Şi-a privit cu atenţie părinţii în timp ce rostea cuvintele, examinându-le chipurile în căutarea unor semne din care să deducă ce credeau despre planul lui, dar i s-au părut mai degrabă lipsite de expresie, de parcă n-ar fi pătruns pe de-a-ntregul ce le spunea, căci de ce şi-ar fi dorit să plece din lumea perfectă în care trăia, când îi mergea atât de bine la şcoală, când juca în echipele de baseball şi baschet cu atâta plăcere, avea atâţia prieteni şi era invitat la toate petrecerile din weekend, ce altceva să-şi mai dorească un băiat de treisprezece ani şi, cum Ferguson ezita să-şi insulte părinţii mărturisindu-le că ei erau motivul pentru care voia să plece, că traiul sub acelaşi acoperiş cu ei devenise aproape de nesuportat pentru el, a minţit şi le-a spus că tânjea după o schimbare, că n-avea astâmpăr, îl sufoca micimea orăşelului în care trăiau şi era dornic de noi provocări, să dovedească ce poate într-un loc care nu era acasă.

Îşi dădea seama cât de ridicol trebuie să fi sunat în urechile lor, cum încerca să-şi expună punctul de vedere şi să enunţe argumente convingătoare, sofisticate, cu vocea lui imprevizibilă, imposibil de controlat, emiţând nişte note post-copilărie-pre-bărbăţie care oscilau încă sus-jos şi iar sus în timp ce-şi căutau registrul definitiv, un instrument vocal total lipsit de autoritate şi control, şi cât de ridicol trebuie să fi părut în ochii lor, cu unghiile lui roase şi noul coş purulent ţipit chiar în stânga nării stângi, un mucos amărât care avusese norocul să primească în viaţă toate avantajele materiale, mâncare, casă şi o mie de privilegii, iar Ferguson era destul de mare ca să realizeze cât era de norocos că nimerise în fruntea plutonului privilegiaţilor, era destul de

mare ca să ştie că nouă zecimi din omenire suferea de frig şi de foame şi trăia mereu sub imperiul lipsurilor şi al fricii, aşa că cine era el să se plângă de ce are, cum îndrăznea să-şi exprime până şi cea mai vagă nemulţumire şi, cum îşi cunoştea locul în tabloul general al vicisitudinilor omeneşti, îi era ruşine de propria-i nefericire, îl indigna propria incapacitate de a accepta belşugul care-i fusese dat, dar sentimentele erau sentimente şi nu-şi putea reprima furia şi dezamăgirea, pentru că niciun act de voinţă nu putea schimba sentimentele omului.

Problemele erau aceleaşi pe care le identificase cu ani în urmă, doar că se agravaseră atât de tare, încât Ferguson ajunsese la concluzia că erau de nerezolvat. Cadillacul absurd, verde fistic, spaţiile moarte, imaculate ale Blue Valley Country Club, intenţia exprimată de a-l vota pe Nixon în noiembrie – toate erau simptome ale unei boli de care taică-său se molipsise de mult, dar taică-său fusese de la bun început o cauză pierdută, iar Ferguson asistase cu un soi de resemnare paralizată la ascensiunea sa în rândurile parvenirilor. Apoi îşi dăduse sfârşitul Roseland Foto, ceea ce-l adâncise într-o depresie de câteva luni, pentru că-şi dădea seama că nu fusese doar o chestiune de dolari şi cenţi. Închiderea studioului fusese o înfrângere, o capitulare recunoscută din partea maică-sii, iar acum, că ea cedase şi trecuse în partea cealaltă, era tare trist s-o vadă transformându-se într-o *femeie din acea categorie,* o sotie ca toate celelalte din country club, care juca golf şi cărţi şi dădea pe gât prea multe pahare la ora cocteilului. Simţea că era şi ea la fel de nefericită ca el, dar nu-i putea vorbi despre asta, era prea necopt ca să se amestece în treburile ei personale şi totuşi îi era limpede că mariajul părinţilor lui, care-i amintise întotdeauna de o cadă plină cu apă călduţă, se răcise între timp, degenerând într-o coabitare plictisită, lipsită de iubire, între doi oameni care-şi vedeau fiecare de treburile lor şi se intersectau doar când trebuia sau când îşi doreau asta, adică aproape niciodată.

Gata cu meciurile de tenis duminicale de pe terenurile publice, cu prânzurile duminicale la Grunig s sau cu după-amiezile duminicale la cinema. Ziua naţională de odihnă se

petrecea mai nou la country club, o Valhalla cu terenuri de golf liniştite, murmur de stropitori şi zbierete de copii care se bălăceau în piscina deschisă tot anul, dar Ferguson îşi însoţea rareori părinţii în aceste expediţii de patruzeci de minute cu maşina până la Blue Valley, pentru că duminica se antrena cu echipele de baseball, fotbal şi baschet – chiar şi în duminicile fără antrenamente oficiale. Privit de departe, probabil că golful nu era ceva rău în sine, îşi zicea el, iar prânzurile cu cocteiluri de creveţi şi sandviciuri etajate aveau cu siguranţă avantaje demonstrabile, dar lui Ferguson îi era dor de hamburgerii lui şi de îngheţata cu mentă şi fulgi de ciocolată şi, cu cât se apropia mai mult de lumea pe care o reprezenta golful, cu atât s-a obişnuit să-l dispreţuiască mai mult – poate nu atât sportul în sine, dar cu siguranţă pe practicanţii lui.

Ipocritul de Ferguson, mai catolic decât papa. Ferguson, duşmanul uzanţelor şi al regulilor păturii mai bogate a clasei de mijloc, nesuferitul care le ştia pe toate şi strâmba din nas la noua categorie de americani ahtiaţi după statut, care consumau cu ostentaţie – băiatul care voia să plece.

Singura lui speranţă era ca taică-său să considere că bunul său renume la club avea de câştigat dacă-şi trimitea fiul la o şcoală cu internat ilustră. *Da, băiatul nostru e la Andover acum. E mult mai bine decât la o şcoală de stat, nu credeţi? Şi dă-i încolo de bani. Nu există dar mai preţios de la un părinte pentru copilul lui decât o educaţie bună.*

Improbabil, desigur, o speranţă deşartă izvorâtă din optimismul autoamăgitor al minţii unui copil de treisprezece ani, pentru că de fapt nu existau motive să spere. Şezând în faţa lui la masă în acea seară caldă de septembrie, taică-său a lăsat jos furculiţa şi a spus: Vorbeşti ca un ageamiu, Archie. Tu îmi ceri mie să plătesc de două ori pentru acelaşi lucru şi niciun om zdravăn la cap n-ar cădea în plasa asta. La gândeşte-te. Plătim impozit pentru casa asta, nu-i aşa? Un impozit foarte mare, printre cele mai mari impozite pe proprietate din statul ăsta. Nu-mi convine, dar sunt dispus să dau banul pentru că primesc ceva la schimb. Şcoli bune, printre cele mai bune şcoli publice din ţară. De-aia ne-am şi mutat în oraşul ăsta. Pentru că maică-ta ştia că aici o să ai

parte de educație bună, la fel de bună ca la o școală din aia particulară sclifosită de care zici tu. Așa că nicio șansă, băiete. N-am de gând să plătesc dublu pentru ceva ce am deja. *Farshtaist?*[36]

Școlile cu internat nu păreau să se afle pe lista de cheltuieli ostentative a tatălui lui și, cum s-a băgat și maică-sa în discuție, spunând că *i s-ar rupe inima* să-l știe plecat de acasă la o vârstă atât de fragedă, Ferguson nu s-a mai obosit să le vorbească despre ideea lui de a lucra verile ca să ajute la plata taxelor școlare. Se împotmolise. Nu doar pentru restul anului, ci pentru încă patru ani cât avea să dureze până termina liceul – cinci ani cu totul, adică mai mult decât ispășeau unii oameni pentru jaf armat sau omor din culpă.

Angie a intrat în sufragerie cu desertul și, în timp ce privea în jos la castronul lui cu budincă de ciocolată, Ferguson se întreba de ce nu există o lege care să le permită copiilor să divorțeze de părinți.

Cum nimic nu se schimbase și nici n-avea să se schimbe vreodată, cum familia își păstrase vechiul sistem de guvernare după ce eforturile lui Ferguson de a amenda constituția căzuseră la vot, vechiul regim continuase, nedetronat, să conducă prin reflexe și toane împământenite, decretând ca nemulțumitul înfrânt să fie răsplătit cu o nouă vară în scumpa lui Tabără Paradis, al șaselea an consecutiv departe de părinți, în acea oază a terenurilor de sport și a expedițiilor în canoe, în compania gălăgioasă a prietenilor lui newyorkezi. Pe lângă cele două luni de liniște și libertate care-l așteptau pe Ferguson, departe de mama și tata, în dimineața plecării, lângă el pe peronul de la Grand Central se afla Noah Marx care pornea și el spre nord pentru încă o vară, pentru că Noah se întorsese și, după ce pierduse a doua jumătate din vara anului 1956 și toate cele opt săptămâni din 1957, reînnodase legăturile cu Tabăra Paradis și se pregătea de cel de-al patrulea sezon acolo alături de nepotul mamei sale vitrege, adică prietenul și vărul vitreg, Ferguson, care împlinise deja paisprezece ani și, la cei un

---

[36] Ai înțeles? (idiș).

metru şaptezeci şi opt ai lui, era cu un cap mai înalt decât Noah sau Harpo, cum era poreclit în continuare în tabără.

Era o poveste ciudată. Mătuşa Mildred a lui Ferguson rămăsese mama vitregă a lui Noah pentru că ea şi unchiul Don nu se învredniciseră să divorţeze până la urmă, iar când tatăl lui Noah se întorsese după cele optsprezece luni petrecute la Paris, unde începuse să scrie o biografie a lui Montaigne, se mutase înapoi pe Perry Street. Dar nu în apartamentul de la etajul al treilea unde locuise cu Mildred, ci într-o garsonieră mai mică, de la etajul al doilea, care rămăsese liberă în absenţa sa şi pe care o închiriase Mildred înainte de întoarcerea lui. Era noua lor înţelegere. După un an şi jumătate de frământări şi şovăieli, marcat de trei deplasări la Paris în perioada vacanţelor lui Mildred de la Brooklyn College, ajunseseră la concluzia că nu puteau trăi despărţiţi. Pe de altă parte, înţeleseseră şi că nu puteau trăi împreună – oricum, nu tot timpul şi nu într-un mariaj convenţional, iar dacă nu-şi îngăduiau întreruperi sporadice ale rutinei domestice, aveau să sfârşească prin a se devora reciproc într-o urgie canibalistică sângeroasă. Aşa ajunseseră la compromisul cu cele două apartamente, aşa-zisa „reconciliere cu portiţă de scăpare”, pentru că ei trăiau una dintre acele iubiri imposibile, un amestec febril de pasiune şi incompatibilitate, o furtună electrică de ioni pozitivi şi negativi de aceeaşi intensitate şi, pentru că Don şi Mildred erau egoişti şi labili, dar în acelaşi timp devotaţi trup şi suflet celuilalt, războaiele dintre ei erau nesfârşite – în afara momentelor când Don se muta în garsoniera sa de la etajul al doilea şi se instaura o nouă eră a păcii.

O mare harababură, după părerea lui Ferguson, dar n-avea rost să-şi bată capul prea mult cu aşa ceva pentru că, din experienţa lui, toate căsniciile şchiopătau într-un fel sau altul, conflictele turbate ale lui Don şi Mildred sau indiferenţa obosită a părinţilor lui, amândouă căsniciile la fel de şchioape, asta fără a-i mai socoti pe bunicii lui care abia dacă schimbaseră cincizeci de cuvinte în ultimii zece ani şi, din perspectiva lui, singura persoană adultă care părea să se bucure pur şi simplu de viaţă era străbătuşa Pearl, care nu mai avea soţ şi nici n-avea să mai aibă vreodată. Cu toate

astea, Ferguson se bucura că Don şi Mildred erau din nou împreună, dacă nu pentru ei, atunci pentru propriul său interes, pentru că întoarcerea lui Don îl readusese în viaţa lui pe Noah şi, după un interval de optsprezece luni în care fuseseră ţinuţi departe unul de altul de mama aproape nebună a lui Noah, Ferguson rămăsese uluit de iuţeala cu care se reîmprieteniseră, ca şi cum lunga despărţire n-ar fi durat mai mult de câteva zile.

Noah rămăsese la fel de neastâmpărat şi de tumultuos, acelaşi provocator iute la vorbă dintotdeauna, dar mult mai puţin inflamabil la unsprezece ani decât fusese la nouă şi, în timp ce înaintau poticnit prin copilăria târzie şi începutul adolescenţei, amândoi băieţii au găsit sprijin în ceea ce percepeau a fi punctele forte ale celuilalt. Pentru Noah, Ferguson era prinţul frumos şi bun la toate, favoritul tuturor, băiatul cu cel mai bun punctaj la baseball şi note excelente la şcoală, cel pe care-l plăceau fetele, iar ceilalţi băieţi îl admirau, iar a fi vărul, prietenul şi confidentul unei asemenea persoane era o forţă care conferea noblеţe vieţii sale, o viaţă altfel chinuită, viaţa de tranziţie a unui puşti de paisprezece ani mereu nelinişţit din cauza aiurii şleampete, cu claia de păr creţ şi sârmele pe care le purta pe dinţi de un an şi care-l desfigurau, oribil de lipsit de graţie fizică. Ferguson ştia cât de mult îl admira Noah, dar mai ştia şi că era o admiraţie nefondată, gratuită, că Noah îl transformase într-o fiinţă eroică, idealizată, care nu exista în realitate, în timp ce el, Ferguson, în acel spaţiu lăuntric obscur unde-şi ducea, de fapt, existenţa, înţelegea că Noah are o minte de excepţie, că în chestiunile cu adevărat importante, tânărul domn Marx era mai avansat decât el, cu cel puţin un pas înaintea lui în orice moment, ba uneori chiar cu patru sau zece paşi. Noah era deschizătorul lui de drumuri, cercetaşul agil care explora pădurea în locul lui Ferguson şi-i spunea care sunt locurile propice pentru vânătoare – cărţi de citit, muzică de ascultat, glume de distrat, filme de văzut, idei de analizat – iar acum, că Ferguson gustase *Candid* şi *Bartleby,* J.S. Bach şi Muddy Waters, *Timpuri noi* şi *Marea iluzie,* monologurile nocturne ale lui Jean Shepherd şi omul de acum două mii de ani al lui Mell Brooks, *Notes of a Native*

Son şi *Manifestul comunist* (nu, nu era rudă cu Karl Marx – şi nici cu Groucho, din păcate), ar fi fost imposibil să nu conştientizeze cât de săracă ar fi fost viaţa lui fără Noah. Furia şi dezamăgirea erau şi ele un motor în viaţă, realizase el, dar fără curiozitate erai pierdut.

Era deci în iulie 1961 şi se pregăteau amândoi să plece spre Tabăra Paradis la începutul unei veri bogate în întâmplări, când toate ştirile venite de afară păreau a fi proaste: zidul care se ridica în Berlin, Ernest Hemingway care-şi trăsese un glonţ în scăfârlie în munţii din Idaho, cete de rasişti albi care-i atacau pe Cavalerii Libertăţii[37] în drumul lor cu autobuzele Sudului. Ameninţăre, disperare şi ură, dovezi suficiente că universul nu era condus de persoane raţionale şi, în timp ce Ferguson regăsea forfota plăcută şi familiară a vieţii de tabără, driblând la baschet şi cucerind bazele de baseball dimineaţa şi după-amiaza, ascultând împunsăturile şi flecăreala băieţilor din dormitor, fericit că avea ocazia să fie din nou cu Noah, ceea ce însemna în primul rând şansa de a conversa cu el non-stop timp de două luni, dansând serile cu fetele newyorkeze care-i plăceau atât de mult, Carol Thalberg cea vioaie şi pieptoasă, Ann Brodsky cea subţire şi gânditoare şi, mai târziu, Denise Levinson cea plină de coşuri, dar de o frumuseţe remarcabilă, care îi împărtăşea dorinţa de a se fofila de la „socializarea" de după cină pentru antrenamente intense cu gura şi limba pe câmpul din spate, atâtea lucruri bune pentru care să fie recunoscător şi totuşi acum că avea paisprezece ani şi capul plin de idei de care n-ar fi fost în stare cu şase luni în urmă, Ferguson se gândea mereu la el însuşi în relaţie cu persoane îndepărtate şi necunoscute, întrebându-se, de pildă, dacă nu cumva se sărutase cu Denise exact în momentul în care Hemingway îşi zbura creierii în Idaho sau dacă nu cumva joia trecută, fix atunci când el reuşea o dublă în meciul dintre Tabăra Paradis şi

---

[37] Grup de activişti negri şi albi din mişcarea pentru drepturi civile, care au pornit o campanie împotriva segregării din Sud, călătorind cu autobuze şi încălcând regulile care-i discriminau pe negri.

Tabăra Greylock, pumnul unui membru al Klan-ului din Mississippi întâlnea falca unui Cavaler al Libertății slăbănog, cu părul scurt, venit din Boston. Unul săruta, altul dădea cu pumnul sau poate că o persoană lua parte la înmormântarea maică-sii la unsprezece dimineața în data de 10 iunie 1857 şi în acelaşi timp, în acelaşi cartier din acelaşi oraş, altă persoană îşi lua pentru prima oară în brațe copilul nou-născut, durerea uneia coexistând cu bucuria celeilalte, iar în afară de Dumnezeu, care se presupune că e pretutindeni şi vede tot ce se întâmplă în orice moment, nimeni n-ar fi avut de unde să ştie că cele două evenimente se întâmplau fix în acelaşi timp, în niciun caz fiul îndoliat şi mama veselă. Oare de aceea îl inventase omul pe Dumnezeu? se întreba Ferguson. Ca să depăşească limitele percepției umane prin afirmarea existenței unei inteligențe atotcuprinzătoare, atotputernice?

Gândeşte-te în felul următor, i-a spus el lui Noah într-o după-amiază, când se îndreptau spre sala de mese. Ai de mers undeva cu maşina. E ceva important, nu e cazul să întârzii. Ai două posibilități să ajungi acolo – pe drumul principal sau pe drumul lateral. Să zicem că e ora de vârf, când în mod normal drumul principal e cam aglomerat, dar dacă nu face nimeni accident sau vreo pană, traficul înaintează încet, dar sigur, aşa că drumul ar putea dura cam douăzeci de minute, deci ai ajunge la întâlnire la timp – la fix, la secundă. Drumul lateral e ceva mai lung ca distanță, dar n-ai atâtea maşini care să te încurce şi, dacă totul merge bine, poți conta că-l parcurgi în cincisprezece minute. În principiu, drumul lateral e mai bun decât cel principal, dar are şi un dezavantaj: are doar câte o bandă pentru fiecare sens de mers, deci în caz de pană sau accident, ai putea rămâne acolo mult şi bine, întârziind la întâlnire.

Stai aşa, a răspuns Noah. Mai vreau detalii despre întâlnirea asta. Unde mă duc şi de ce e atât de important pentru mine?

Nu contează, a răspuns Ferguson. Drumul cu maşina e doar un exemplu, o premisă, un mod de a formula ce vreau să discut cu tine – care n-are nicio legătură cu drumurile sau întâlnirile.

Ba contează, Archie. Totul contează.

Ferguson a scos un oftat lung şi a răspuns: Bine. Te duci la un interviu pentru o slujbă. E slujba la care visezi de-o viaţă – corespondent la Paris pentru *Daily Planet.* Dacă obţii slujba, o să fii cel mai fericit om din lume. Dacă nu, te duci acasă şi te spânzuri.

Dacă înseamnă atât de mult pentru mine, de ce-aş pleca în ultima clipă? De ce să nu plec cu o oră mai devreme, să fiu sigur că nu întârzii?

Pentru că... pentru că nu poţi. Bunică-ta a murit şi a trebuit să te duci la înmormântare.

Se acceptă. E ceea ce se numeşte o zi decisivă. Tocmai am stat şase ore şi-am plâns după bunica şi acum m-am suit în maşină şi mă duc la interviul pentru slujbă. Pe ce drum vrei s-o iau?

Iarăşi, nu contează. Sunt doar două variante, drumul principal şi cel lateral şi fiecare are avantaje şi dezavantaje. Să zicem că alegi drumul principal şi ajungi la timp la întâlnire. N-o să te gândeşti la decizia ta, nu? Iar dacă o iei pe drumul lateral şi ajungi la timp, la fel, toate bune şi frumoase, ai uitat definitiv momentul. Dar acum urmează partea interesantă. O iei pe drumul principal, unde s-au ciocnit trei maşini, traficul e blocat mai bine de-o oră şi în timp ce stai acolo, în maşină, te gândeşti doar la drumul lateral şi de ce n-ai luat-o mai bine pe-acolo. O să-ţi blestemi zilele pentru c-ai luat decizia greşită, şi totuşi de unde ştii că a fost într-adevăr greşită? Poţi să vezi drumul lateral? Ştii ce se întâmplă pe drumul lateral? Ţi-a spus cineva că un sequoia uriaş a căzut pe drumul lateral şi a zdrobit o maşină, omorându-l pe şofer şi blocând traficul timp de trei ore şi jumătate? S-a uitat cineva la ceas şi ţi-a spus că dac-ai fi luat-o pe drumul lateral, maşina ta ar fi fost cea zdrobită, iar tu ai fi fost mort? Sau poate că n-a căzut niciun copac şi ai greşit alegând drumul principal. Sau ai luat-o pe drumul lateral, copacul a căzut chiar pe şoferul din faţa ta şi stai în maşină, dorindu-ţi s-o fi luat pe drumul principal, neştiind de accidentul cu cele trei maşini, care te-ar fi făcut să ratezi oricum întâlnirea. Sau nu e niciun accident cu trei maşini şi ai greşit alegând drumul lateral.

Ce sens au toate astea, Archie?

Vreau să spun că niciodată n-ai să ştii dacă ai decis corect sau nu. Ar trebui să ai toate datele mai întâi şi ca să ai toate datele ar trebui să fii în două locuri în acelaşi timp – ceea ce e imposibil.

Şi?

Şi de-aia cred oamenii în Dumnezeu.

Dumneata te ții de glume, Monsieur Voltaire.

Doar Dumnezeu poate vedea drumul principal şi pe cel lateral în acelaşi timp – ceea ce înseamnă că doar Dumnezeu poate şti dac-ai decis corect sau nu.

De unde ştii că el ştie?

Nu ştiu. Dar asta e presupunerea pe care o fac oamenii. Din păcate, Dumnezeu nu ne spune niciodată ce crede.

Poți foarte bine să-i scrii o scrisoare.

Corect. Dar n-ar avea niciun rost.

Care-i problema? Nu-ți permiți timbrul pentru ceruri?

N-am adresa lui.

În anul acela apăruse un băiat nou în dormitor, primul boboc printre vechii camarazi ai lui Ferguson din celelalte veri, un băiat care nu venea de la oraş, ci trăia în New Rochelle, Westchester, fiind deci singurul venit din suburbie din cercul lui Ferguson, în afară de el însuşi, mai puțin turbulent şi agresiv verbal decât băieții din New York, liniştit cum era şi Ferguson, doar că şi mai şi, un puşti care nu spunea mai nimic şi totuşi, atunci când vorbea, toți cei care-l puteau auzi îi sorbeau cuvintele. 11 chema Federman, Art Federman, toată lumea îi spunea Artie şi, cum *Artie Federman* suna atât de asemănător cu *Archie Ferguson,* băieții din dormitor glumeau adesea că ei doi erau frați care se pierduseră de mult unul de altul, gemeni identici despărțiți la naştere.

Gluma era amuzantă pentru că de fapt nu era o glumă, ci o anti-glumă, o glumă care avea sens doar dacă era înțeleasă ca râzându-şi de gluma însăşi, pentru că deşi Ferguson şi Federman aveau în comun unele însuşiri fizice – semănau ca statură şi constituție, cu mâini mari şi corpuri suple, musculoase, de tineri sportivi –, în afară de faptul că aveau aceleaşi inițiale, nu prea semănau între ei. Ferguson era

brunet, iar Federman blond, ochii lui Ferguson erau cenuşii-verzui, iar ai lui Federman căprui, aveau nasul, ochii şi gura de forme diferite şi nimeni nu i-ar fi luat drept fraţi dacă i-ar fi văzut împreună pentru prima oară – ba nici chiar drept veri îndepărtaţi, la drept vorbind. Pe de altă parte, băieţii din dormitor nu-i vedeau împreună pentru prima oară şi, pe măsură ce zilele treceau şi ei continuau să-i observe pe cei doi A.F. În acţiune, poate că înţelegeau că gluma era ceva mai mult decât o glumă, pentru că deşi nu se punea problema rudeniei de sânge, era o chestiune de prietenie, fraţi de cruce care deveneau cu repeziciune la fel de apropiaţi ca nişte fraţi buni.

Ferguson descoperise un lucru ciudat despre el însuşi, anume că părea să aibă mai multe ipostaze, că nu era o singură persoană, ci o suită de personalităţi contradictorii, iar cu persoane diferite era şi el diferit. Cu un extravertit franc ca Noah, se simţea tăcut şi închis în sine. Cu o persoană timidă şi rezervată ca Ann Brodsky, se simţea strident şi necioplit, vorbind întotdeauna prea mult ca să depăşească stânjeneala tăcerilor ei lungi. În preajma oamenilor fără umor avea tendinţa de a deveni bufon. Clovnii cu minte ascuţită îl făceau să se simtă şters şi greoi. Iar alţi oameni păreau capabili să-l atragă pe orbita lor şi să-l facă să se poarte la fel ca ei. Mark Dubinsky cel combativ, cu eternele lui păreri despre politică şi sport, stârnea polemistul din Ferguson. Bob Kramer cel visător îl făcea să se simtă fragil şi nesigur pe el. Artie Federman însă îl făcea să se simtă calm, aşa cum nimeni nu-l mai făcuse să se simtă vreodată, pentru că în prezenţa nou-venitului avea acelaşi sentiment identitar ca atunci când era singur.

Dacă oricare din cei doi A.F. Ar fi avut un caracter fie şi doar puţin diferit, ar fi putut ajunge foarte uşor să se duşmănească. Mai ales Ferguson ar fi avut toate motivele să-i displacă intrarea în scenă a nou-venitului, pentru că s-a dovedit că Federman era mai bun la sport decât el, iar în ultimii cinci ani Ferguson fusese cel mai bun, în special la baseball, ceea ce însemna că juca întotdeauna ca apărător şi intra la serviciu al patrulea pentru echipă în deplasare, dar când Federman a apărut la antrenament în prima zi, s-a

văzut imediat că acoperea mai bine terenul şi avea un braţ mai puternic decât Ferguson, că bătea mai rapid şi mai cu forţă, iar a doua zi, când a atins de două ori toate bazele şi a înscris o dublă într-un meci de antrenament, îndepărtând orice îndoială că performanţa din prima zi fusese un noroc, Bill Rappaport, antrenorul echipei, care avea douăzeci şi patru de ani, l-a luat pe Ferguson deoparte şi i-a comunicat decizia lui: Federman era noul apărător şi jucător principal la serviciu, iar Ferguson era mutat la a treia bază şi cobora o poziţie la serviciu. Înţelegi de ce trebuie să fac asta, nu? a zis Bill. Ferguson a încuviinţat din cap. Ce altceva să facă, în faţa unor dovezi atât de imbatabile? N-am nimic cu tine, Archie, a continuat Bill, dar puştiul cel nou e fenomenal.

Oricum o luai, noua ordine trasată de Bill era o retrogradare, un mic pas înapoi în ierarhie, şi pe Ferguson l-a durut că-şi pierduse poziţia de comandant suprem al armatei baseballului din Tabăra Paradis, dar aşa cum emoţiile rămân mereu emoţii şi sunt întotdeauna adevărate în mod subiectiv, realitatea e şi ea realitate, iar în acel caz realitatea obiectivă, de netăgăduit, era că Bill luase decizia corectă. Ferguson devenise numărul doi. Din vechiul lui vis de copil de a accede într-o bună zi în ligile profesioniste rămăsese doar o depunere clisoasă pe fundul stomacului. A rămas o vreme cu un gust amar, dar i-a trecut. Federman era pur şi simplu prea bun ca să-şi dorească să rivalizeze cu el. În faţa unui asemenea talent, singura reacţie adecvată era să te consideri recunoscător că e de partea ta.

Talentul era cu atât mai neobişnuit, după părerea lui Ferguson, cu cât Federman părea să nu fie mai deloc conştient de el. Oricât de energic ar fi jucat, oricâte meciuri ar fi câştigat marcând în ultima repriză sau plonjând salvator pe teren, niciodată nu părea să-şi dea seama cât de bun era în comparaţie cu toţi ceilalţi. Excela la baseball pentru că putea pur şi simplu, lucru pe care-l accepta aşa cum accepta culoarea cerului sau faptul că pământul e rotund. Da, era o ambiţie de a face lucrurile bine, dar era în acelaşi timp şi indiferenţă, poate chiar şi o notă de plictiseală, şi de fiecare dată când un coechipier îi spunea c-ar trebui să se gândească la o carieră de profesionist după absolvirea

liceului, Federman clătina din cap şi râdea. Te distrezi la baseball, spunea el, dar până la urmă e ceva inutil, *o chestie de puşti,* nu altceva, iar după ce termina liceul, avea de gând să meargă la facultate şi să studieze ca să devină om de ştiinţă – fizician sau matematician, încă nu se hotărâse.

Pentru Ferguson, era un răspuns cretin şi în acelaşi timp dezarmant, un exemplu tipic care-l definea pe cel care-i era aproape tiz, diferenţiindu-l de ceilalţi, pentru că era de la sine înţeles că toţi băieţii aveau să meargă până la urmă la facultate, asta era lumea în care trăiau, lumea evreilor americani la a treia generaţie, în care trebuia să fii slab la minte ca să nu termini măcar o facultate, dacă nu o calificare sau o diplomă de studii aprofundate, dar Federman nu înţelegea nuanţele din discursul celorlalţi, nu pricepea că ei nu-i spun *să nu se ducă* la facultate, ci că nu *trebuie* să se ducă dacă nu vrea, ceea ce însemna că, în ochii lor, el era într-o poziţie mai solidă decât ei, era mai stăpân pe propriul destin, dar, cum excela într-adevăr la matematică şi stiinte şi era ferm hotărât să urmeze o facultate (în vara aceea învăţa singur analiză matematică, pentru Dumnezeu, câţi puşti de paisprezece ani erau în stare să pătrundă principiile analizei matematice?), el ignorase complimentul şi le dăduse un răspuns fără fasoane, venit din inimă, un răspuns atât de evident şi de irelevant (toată lumea ştia că învaţă analiză matematică şi că-l aştepta, inevitabil, facultatea), încât ar fi putut să şi tacă.

Dar acesta era unul dintre lucrurile care-i plăceau cel mai mult lui Ferguson la celălalt A.F. – inocenţa lui, detaşarea nepământeană faţă de ironiile şi contradicţiile societăţii din care făcea parte. Toţi ceilalţi păreau condamnaţi la o agitaţie permanentă, la un haos de impulsuri discordante şi de inconsistenţe impetuoase, dar Federman era liniştit, meditativ şi în aparenţă împăcat cu sine, atât de absorbit de propriile-i gânduri şi de propriul stil de a face lucrurile, încât nu prea era atent la zgomotul din jur. O fiinţă necontaminată, îşi spunea uneori Ferguson, atât de pură şi de riguros egală cu sine, încât deseori era greu de înţeles, ceea ce explica fără îndoială de ce el şi Noah îşi formaseră păreri atât de diferite despre noul coleg de dormitor. Noah era

dispus să accepte că Federman nu era doar foarte inteligent, ci şi un jucător de baseball de prim rang, dar era prea sincer pentru gustul lui, prea deficitar la capitolul umor ca să poată fi considerat o companie plăcută, iar pacea pe care o emana şi care avea un efect atât de liniştitor asupra lui Ferguson îl băga de-a dreptul în sperieți pe Noah, care avea senzația că Federman nu e întru totul uman, ci *un băiat-fantomă ciudat,* cum se exprimase la un moment dat, un spectru care se născuse fără anumite părți din creier. Ferguson înțelegea ce încearcă Noah să exprime cu acele comentarii, dar nu era de acord cu el. Federman era diferit, atâta tot, o persoană care trăia la alt nivel față de ceilalți, iar ceea ce Noah lua drept slăbiciune de caracter – timiditatea lui Federman cu fetele, incapacitatea lui de a spune o glumă, felul în care se ferea de orice discuție în contradictoriu –, pentru Ferguson erau puncte tari, pentru că el petrecea mai mult timp cu Federman decât Noah şi înțelegea că ceea ce în ochii lui Noah era superficialitate, ba chiar găunoşenie, era de fapt profunzime, o largheță sufletească pe care n-o mai văzuse la nimeni altcineva. Problema era că Federman nu se simțea în elementul lui în grupuri, dar era alt om atunci când avea un singur interlocutor, iar acum că trecuseră trei săptămâni şi cei doi A.E măsuraseră împreună cu pasul terenul de baseball de zeci de ori, Ferguson ajunsese să-l cunoască pe celălalt măcar puțin şi cel mai mult îl impresiona cât de atent era, cum simțurile lui erau extraordinar de branşate la lumea din jur, şi de fiecare dată când arăta spre câte un nor trecând pe cer sau spre o albină aterizând pe staminele unei flori sau când identifica țipătul vreunei păsări nevăzute, care răsuna din pădure, Ferguson avea impresia că vede şi aude acele lucruri pentru prima oară, că dacă prietenul său nu i-ar fi atras atenția asupra prezenței acelor lucruri, nici n-ar fi avut habar de ele, pentru că o plimbare alături de Federman era în primul rând un exercițiu de atenție, iar după cum avea să descopere Ferguson, a fi atent era primul pas dacă voiai să înveți să trăieşti.

A urmat apoi acea după-amiază de joi anormal de caldă de la sfârşitul lunii, cam pe la jumătatea verii, cu doar două zile înainte să înceapă weekendul părinților, cu două confruntări,

la baschet şi la baseball, programate pentru dimineaţa şi după-amiaza de sâmbătă, în care aveau să întâlnească redutabila şi nesuferita lor rivală, Tabăra Scatico, ale cărei echipe urmau să fie oaspeţi de o zi în Tabăra Paradis, meciuri la care aveau să asiste mamele şi taţii băieţilor de la Paradis, femei durdulii în rochii de bumbac fără mâneci, bărbaţi îndesaţi în bermude, femei atrăgătoare şi femei care fuseseră pe vremuri atrăgătoare, cu pantalonii lor trei sferturi şi pantofii cu toc cui, bărbaţii cu început de chelie în cămăşile lor albe, de birou, cu mânecile suflecate până la coate, era cel mai important eveniment sportiv al verii, urmat seara de o reprezentaţie cu piesa clasică a Fraţilor Marx, *Nuci de cocos,* care inspirase în 1929 primul lor film şi, în mod ciudat, dar întru totul adecvat, Noah, pe care toată tabăra îl ştia de Harpo, primise rolul lui Groucho, care corespundea mult mai bine talentelor lui, aşa că Ferguson aştepta cu nerăbdare nu numai meciurile în care urma să joace peste două zile, ci şi să-şi vadă vărul pe post de Groucho, fudulindu-se pe scenă cu un trabuc între al doilea şi al treilea deget de la mâna dreaptă şi cu o mustaţă desenată cu farduri pe piele, între nas şi buza de sus. Evenimente mult aşteptate şi, cum Tabăra Paradis avea să piardă aproape sigur meciul de baschet (cu zece zile în urmă, când jucaseră în deplasare în Tabăra Scatico, fuseseră umiliţi), Bill Rappaport era hotărât să repete victoria la baseball, drept care în ultimele zile îşi supusese băieţii mai multor şedinţe crunte de antrenament, cu nenumărate exerciţii de precizie pentru tehnicile de bază (lovituri uşoare, interceptare, apărare) şi programe calistenice extenuante care să-i *menţină în formă* (flotări, abdomene, sprint, ture de teren), iar în acea zi de joi de la sfârşit de iunie, care fusese cea mai caldă şi mai înăbuşitoare zi de vară de când începuse tabăra, Ferguson transpirase leoarcă pe toată durara antrenamentului, iar după cele două ore, întorcându-se cu Federman în dormitor ca să-şi pună costumele de baie pentru înotul obligatoriu de dinainte de cină, Ferguson se simţea extenuat după efortul de pe teren, *stors de energie,* cum se exprimase faţă de Federman, de parcă picioarele lui ar fi cântărit o sută de kilograme fiecare şi până şi neobositul

matematician din New Rochelle a recunoscut că şi el se simte *cam varză.* Pe la jumătatea drumului spre dormitor, Ferguson a început să vorbească despre cartea pe care o terminase în timpul orei de odihnă de după prânz, *Miss Lonelyhearts,* un mic roman de Nathanael West pe care mătuşa Mildred îl indusese în pachetul ei anual de cărţi pentru vară, şi tocmai se apucase să explice că Miss Lonelyhearts era de fapt un bărbat, un jurnalist care ţinea o rubrică de sfaturi pentru cei răniţi în dragoste, dându-se drept femeie, când l-a auzit pe Federman scoţând un mic sunet gâtuit, ceva care suna a *oh,* iar când a întors capul spre dreapta şi s-a uitat la prietenul lui, a văzut că Federman se clătina de parc-ar fi ameţit brusc, şi până să apuce Ferguson să-l întrebe ce are, genunchii lui Federman s-au înmuiat şi el s-a scurs uşor la pământ.

Ferguson a crezut că e o glumă, că, după ce tot discutaseră cât sunt de obosiţi, lui Federman îi venise ideea să facă o demonstraţie comică a efectelor excesului de exerciţii fizice asupra corpului în zilele caniculare şi umede de vară, dar râsul pe care-l aştepta Ferguson n-a mai venit, pentru că la drept vorbind, Artie nu era omul glumelor şi, aplecându-se să cerceteze faţa prietenului său, Ferguson a descoperit cu uluire că ochii lui nu erau nici închişi, nici deschişi, ci pe jumătate deschişi, pe jumătate închişi, lăsând la vedere doar albul, de parcă i s-ar fi dat peste cap, ceea ce părea să indice că leşinase, aşa că Ferguson s-a apucat să-l lovească uşor pe Federman cu degetele peste obraji, apoi să-l ciupească de obraji în timp ce-i spunea să se trezească, ca şi cum câteva lovituri şi pişcături l-ar fi putut readuce în simţiri, dar văzând că nu reacţionează, văzând cum i se bălăngăne capul înainte şi înapoi când îl scutura de umeri şi că pleoapele inerte refuzau să se deschidă, să se închidă sau măcar să tremure de o urmă vagă de viaţă, Ferguson s-a speriat, aşa că şi-a lipit urechea de pieptul lui Federman să-i asculte bătăile inimii, să simtă cum i se înalţă şi coboară cutia toracică în timp ce aerul intră şi iese din plămâni, dar inima nu bătea, nu se simţea nicio suflare, iar în clipa următoare Ferguson s-a ridicat şi a început să urle: Ajutaţi-mă! Să mă ajute cineva! Vă rog, să mă ajute cineva!

Anevrism cerebral. Asta a fost cauza oficială a morții, spusese cineva şi, cum legistul din Districtul Columbia făcuse el însuşi autopsia, chiar aşa trecuse pe certificatul de deces al lui Federman: *anevrism cerebral.*

Ferguson ştia ce e creierul, dar era pentru prima oară când întâlnea cuvântul *anevrism,* aşa că s-a dus în biroul directorului şi l-a căutat în dicționarul Webster de pe raftul de sus al bibliotecii: *dilatare hemoragică anormală şi permanentă a unei artere, cauzată de îmbolnăvirea peretelui arterial.*

Meciurile cu Tabăra Scatico au fost anulate până la noi dispoziții. Comedia Fraților Marx a fost amânată până luna următoare. Spectacolul muzical pentru familii, programat pentru dimineața de duminică, a fost şters din calendar.

La adunarea generală a taberei, care a avut loc joi seara după cină în Sala Mare, jumătate dintre copii au plâns, deşi mulți nu-l cunoscuseră deloc pe Federman. Jack Feldman, directorul taberei, le-a spus băieților şi fetelor că Dumnezeu are căi nebănuite, pe care omul nu le poate cuprinde cu mintea.

Bill Rappaport şi-a turnat cenuşă în cap pentru accidentul lui Federman. I-a spus lui Ferguson că prea trăsese de echipă, punându-i pe toți în pericol cu acele exerciții chinuitoare pe o căldură şi umezeală insuportabile. Ce dracu fusese în capul lui? Ferguson şi-a amintit de cuvintele din dicționar: *permanentă, hemoragică, anormală, îmbolnăvire.* Nu, Bill, a zis el, mai devreme sau mai târziu, tot s-ar fi întâmplat. Artie umbla cu o bombă cu ceas în cap. Doar că nimeni nu ştia asta – nici el, nici părinții lui şi niciunul dintre doctorii care l-au examinat vreodată. A trebuit să moară ca să se afle c-a trăit toată viața cu acea bombă cu ceas.

Vineri după-amiaza, în timpul orei de odihnă, şi-a auzit numele strigat în difuzoare. *Archie Ferguson,* suna vocea secretarei taberei. *Archie Ferguson e rugat să se prezinte în biroul principal. Eşti căutat la telefon.*

Era maică-sa. Un lucru de-a dreptul îngrozitor, Archie, a zis ea. Îmi pare rău pentru băiatul ăla, pentru tine... pentru toată lumea.

Nu e doar un lucru îngrozitor, a răspuns Ferguson. E cel mai rău lucru posibil, cel mai rău lucru care s-a întâmplat vreodată.

La capătul firului a urmat un lung moment de tăcere, după care maică-sa i-a spus că tocmai primise un telefon de la mama lui Artie. Un telefon neaşteptat, desigur, un telefon cumplit, desigur, dar care nu urmărise altceva decât să-l invite pe Ferguson la înmormântarea care avea să aibă loc duminică în New Rochelle – asta dacă se putea învoi să plece din tabără şi dacă avea chef să se ducă.

Nu înţeleg, a zis Ferguson. N-au invitat pe nimeni altcineva. De ce pe mine? Maică-sa i-a explicat că doamna Federman citise şi recitise scrisorile pe care fiul ei le trimisese acasă din tabără şi Ferguson era pomenit în aproape toate, adesea chiar de mai multe ori la interval de trei, patru paragrafe. *Archie e prietenul meu cel mai bun,* i-a citat maică-sa un pasaj care-i fusese citit la telefon, *cel mai bun prieten pe care l-am avut vreodată.* Apoi iar: *Archie e un om tare hun, simpla lui prezenţă măfacefericit.* Şi iar: *Archie efratele pe care nu l-am avut niciodată.*

S-a lăsat iar o tăcere lungă, după care Ferguson a răspuns, atât de încet că până şi lui îi era greu să audă ce spune: La fel simţeam şi eu faţă de Artie.

Aşa a rămas. Părinţii lui n-aveau să-l mai viziteze în weekend. În schimb, Ferguson urma să ia trenul spre New York de dimineaţă, maică-sa avea să-l aştepte la Grand Central Station, aveau să rămână peste noapte în oraş, în apartamentul părinţilor ei, iar a doua zi de dimineaţă avea să-l ducă ea cu maşina la New Rochelle. Cum nu era genul care să neglijeze exigenţele impuse de ocaziile publice, maică-sa a promis să-i aducă haine pentru înmormântare – cămaşa albă, sacoul şi cravata, pantofii şi şosetele negre şi pantalonii gri-închis.

Ai crescut mult de când eşti acolo, Archie? l-a întrebat ea.

Nu ştiu ce să spun, a răspuns Ferguson. Poate o idee.

Mă întreb dacă-ţi mai vin hainele.

Contează?

Poate că da, poate că nu. Dacă plesnesc nasturii de la cămaşă pe tine, putem să cumpărăm mâine haine noi.

Nasturii n-au plesnit, dar cămaşa îi rămăsese mică deja, ca şi restul lucrurilor în afară de cravată. Ce bătaie de cap să meargă la cumpărături pe treizeci şi patru de grade, şi-a zis el, să se târască pe străzile oraşului torid pentru că se lungise cu şase centimetri faţă de primăvară, dar nu se putea prezenta la New Rochelle cu blugii şi tenişii de tabără, aşa că s-a dus cu maică-sa la Macy şi au umblat prin raionul de confecţii pentru bărbaţi mai bine de un ceas ca să găsească nişte haine decente, fără îndoială cea mai plictisitoare activitate din lume chiar şi în momentele cele mai bune, ceea ce cu siguranţă nu se putea spune despre acele momente, şi era atât de lipsit de entuziasm încât a lăsat-o pe maică-sa să ia toate deciziile în locul lui, să aleagă cămaşa, sacoul şi pantalonii şi totuşi, după cum avea să descopere curând, plictiseala cumpărăturilor era în mod considerabil preferabilă jalnicei dezolări din ziua următoare, de la sinagogă, când peste două sute de persoane s-au înghesuit în zăpuşeala din lăcaşul de cult, mama şi tatăl lui Artie, sora lui de doisprezece ani, cei patru bunici, mătuşile şi unchii, verişorii şi verişoarele, prietenii de la şcoală, tot felul de profesori pe care-i avusese încă de la grădiniţă, camarazii şi antrenorii din echipele sportive în care jucase, prieteni de familie, prieteni ai prietenilor de familie, o mare de oameni care se coceau în acea încăpere îmbâcsită în timp ce lacrimile şiroiau din ochi strâns închişi, femeile şi bărbaţii hohoteau, băieţii şi fetele hohoteau, iar rabinul recita din amvon rugăciuni în ebraică şi engleză, fără sforăieli creştineşti cum ar fi că ajungem într-un loc mai bun, pentru Ferguson şi neamul lui nu exista nicio viaţă de apoi ca-n basme, aşa erau evreii, evreii cei smintiţi şi sfidători, pentru ei exista o singură viaţă, un singur loc, viaţa asta şi pământul ăsta şi singurul răspuns la moarte era să-l slăvească pe Dumnezeu, să slăvească puterea lui Dumnezeu chiar dacă moartea luase un băiat de paisprezece ani, să-şi slăvească împuţitul de Dumnezeu până le săreau ochii din cap, le cădeau boaşele şi li se stafideau inimile în piept.

La cimitir, în timp ce sicriul era coborât în pământ, tatăl lui Artie a încercat să sară în groapa fiului său. A fost nevoie de patru bărbaţi ca să-l ţină, iar când a încercat să scape de

ei şi să sară iar, cel mai voinic dintre cei patru, care s-a dovedit a fi fratele lui mai tânăr, l-a imobilizat şi l-a trântit la pământ.

Când au ajuns acasă după înmormântare, mama lui Artie, o femeie înaltă, cu picioare groase şi şolduri late, l-a luat în braţe pe Ferguson şi i-a spus că va face întotdeauna parte din familia lor.

Şi-a petrecut următoarele două ore pe canapeaua din living, vorbind cu sora mai mică a lui Artie, pe care o chema Celia. Ar fi vrut să-i spună că poate să-l considere fratele ei, că avea să rămână fratele ei toată viaţa, dar n-a găsit curajul să scoată cuvintele pe gură.

Vara s-a terminat, a început un nou an şcolar, iar la jumătatea lui septembrie, Ferguson s-a apucat să scrie o povestire scurtă, care s-a lungit însă treptat, transformându-se până în ajunul Zilei Recunoştinţei, când a terminat-o, într-o povestire mai degrabă lungă. Bănuia că-i fusese inspirată de gluma nu tocmai glumă despre cei doi A.F., dar nu era foarte sigur, pentru că povestea îi venise pe neaşteptate, ca o idee pe deplin închegată, şi totuşi, într-un fel sau altul, trebuie să fi fost şi Federman pe-acolo, dat fiind că în ultima vreme, Federman era mereu cu el şi n-avea să-l părăsească niciodată. Nu Archie şi Artie, cum fusese tentat să le spună la început, ci Hank şi Frank, aşa se numeau personajele principale, o pereche cu rimă în loc de una asonantă, dar o pereche pe viaţă – una de pantofi, în cazul lui, de unde şi titlul povestirii: *Prieteni la catarama.*

Hank şi Frank, pantoful stâng şi pantoful drept, se cunosc la fabrica unde sunt făcuţi şi nimeresc întâmplător împreună atunci când ultima persoană de pe linia de producţie îi pune în aceeaşi cutie de pantofi. Sunt o pereche de ghete masive, bine lucrate, din piele maro, cunoscute în mod obişnuit sub denumirea de bocanci şi, deşi au personalităţi uşor diferite (Hank e mai degrabă anxios şi introspectiv, în timp ce Frank e direct şi neînfricat), nu sunt diferiţi ca Stan şi Bran, de pildă, ca Heckle şi Jeckle sau ca Abbott şi Costello, ci probabil aşa cum fuseseră diferiţi Ferguson şi Federman – două boabe într-o păstaie, doar că departe de a fi identici.

Niciunul din ei nu e fericit în cutie. Încă nu se cunosc şi, în afară de faptul că în cutie e întuneric şi aer închis, au mai şi fost înghesuiți unul într-altul la modul cel mai intim şi mai compromițător, ceea ce inițial se lasă cu nişte ciondăneli ostile, după care însă Frank îi spune lui Hank să se adune şi să se calmeze, că orice-ar face, n-au cum să scape unul de altul, iar Hank, care înțelege că n-are de ales şi trebuie să vadă partea plină a paharului, îşi cere scuze că din cauza lui *au pornit cu stângul,* la care Frank răspunde: *Asta-i o gluma la tine?,* ceea ce înseamnă că nu i s-a părut deloc o replică amuzantă, aşa că Hank i-o întoarce coborând tonul şi imitând un accent sudist apăsat: *Io aşa sper, bă fratele lu' papuc. Că doar ce viața o fi aia făr' de poante?*

Cutia în care sunt Hank şi Frank e pusă într-un camion şi dusă la New York, unde ajunge în depozitul magazinului de încălțăminte Florsheim de pe Madison Avenue, încă o cutie printre sutele de cutii stivuite pe rafturi, aşteptând să se vândă. Ăsta e destinul lor – să fie vânduți, să-i scoată din cutie un bărbat care poartă numărul patruzeci şi cinci la picior şi să lase în urmă depozitul magazinului pentru totdeauna – iar Hank şi Frank de-abia aşteaptă să-şi înceapă viața, să iasă la aer şi să meargă împreună cu stăpânul lor. Frank e optimist, crede că au şanse să se vândă repede. Sunt o pereche de pantofi oarecum de toată ziua, îi spune el lui Frank, şi nu fistichii cum sunt pantofii de ocazie din lac, botoşii de Moş Crăciun sau cizmele de zăpadă îmblănite şi, cum pantofii de toată ziua sunt cei mai căutați, în scurt timp îşi vor putea lua adio de la nenorocita aia de cutie îngrozitoare. Aşa o fi, spune Hank, dar dacă Frank vrea să discute despre probabilități şi statistică, ar trebui să se gândească la măsura patruzeci şi cinci. Măsura patruzeci şi cinci îl îngrijorează. E mult peste medie şi cine ştie cât vor avea de aşteptat până apare domnul Picior-Mare şi cere să-i probeze? El ar fi preferat de departe un patruzeci şi unu, patruzeci şi doi, zice el. Atâta poartă cei mai mulți bărbați, iar mai mulți înseamnă mai repede. Cu cât pantoful e mai mare, cu atât va dura mai mult, iar măsura patruzeci şi cinci înseamnă un pantof al naibii de mare.

Zi mersi că nu suntem patruzeci şi şase, patruzeci şi şapte, spune Frank.

Zic, răspunde Hank. Şi tot mersi zic şi că nu suntem treizeci şi nouă. Dar nu mă încântă că suntem patruzeci şi cinci.

După trei zile şi trei nopţi pe raft, o perioadă sumbră care nu face decât să le alimenteze îndoielile şi calculele febrile legate de momentul şi felul în care vor fi salvaţi, asta dacă vor fi vreodată salvaţi, apare în sfârşit un vânzător, extrage cutia din maldărul de cutii în care fuseseră repartizaţi şi-i duce în spaţiul de vânzare de la intrarea în magazin. A apărut un client interesat! Vânzătorul scoate capacul cutiei, iar în acea primă clipă când sunt scăldaţi în lumina lumii, Hank şi Frank încep să freamăte de bucurie, o bucurie atât de mare şi de îmbătătoare, încât se transmite până-n vârfurile şireturilor. Şi-au recăpătat văzul pentru prima oară de când muncitorul de la fabrică i-a pus în cutia lor şi, când vânzătorul îi scoate din cutie şi-i aşază pe podea în faţa clientului, Frank îi spune lui Hank: *Amice, credcăfacem treaba,* la care Hank răspunde: *Bine-arfi să fie aşa.* (Observaţie: Ferguson nu lămureşte deloc, în niciun moment al povestirii, cum se face că pantofii pot vorbi, în ciuda faptului că toate încălţările cu şiret sunt dotate cu limbă. Admiţând că e o problemă, atunci alege ca soluţie s-o ignore. În orice caz, Hank şi Frank par să vorbească într-o limbă pe care oamenii n-o pot auzi, din moment ce poartă discuţii între ei oriunde şi oricând au chef, fără teama că vor fi ascultaţi – cel puţin nu de oameni în carne şi oase. În prezenţa altor pantofi însă trebuie să fie mai circumspecţi, pentru că toţi pantofii din poveste vorbesc pantofeza. Întâmplător, primii cititori ai lui Ferguson nu contestaseră niciunul folosirea acelei limbi absurde, inventate. Cu toţii păruseră s-o accepte ca pe un exemplu legitim de *licenţă poetică,* deşi câţiva au considerat că exagerase înzestrându-i pe Hank şi Frank cu simţul văzului. Toată lumea ştie că pantofii sunt orbi, a zis cineva. Cum Dumnezeu ar putea să vadă pantofii? Autorul de paisprezece ani a şovăit o clipă, a ridicat din umeri şi a răspuns: *Prin găurile pe unde intră şiretul, normal. Dar pe unde crezi?)*

Clientul e un bărbat masiv, o matahală pântecoasă cu gleznele umflate şi pielea umedă şi palidă a unuia care suferă, probabil, de diabet sau de probleme cardiace. Poate că nu e chiar stăpânul ideal, dar după cum îşi tot repetaseră Hank şi Frank de nenumărate ori în ultimele trei zile, *pantofii n-au de ales.* Se supun persoanei care-i cumpără, indiferent cine e aceasta, pentru că treaba lor e să apere picioarele, absolut toate picioarele în absolut orice împrejurare şi indiferent că sunt picioarele unui nebun sau ale unui sfânt, pantofii trebuie să-şi facă treaba fără să iasă din cuvântul stăpânului. Totuşi, e un moment important pentru bocancii abia ieşiti din fabrică, atât de tineri şi de strălucitori cu carâmbii lor din piele de vită tare şi talpa de neoprit, pentru că a sosit clipa în care îşi vor începe în fine viaţa de pantofi cu drepturi depline şi, când vânzătorul îl pune pe Hank în piciorul stâng al clientului, apoi pe Frank în piciorul drept, gem amândoi de plăcere, descoperind uluiţi bucuria de a încălţa un picior, bucurie care creşte în mod miraculos când şireturile sunt strânse şi legate cu o fundă precisă, trainică.

Par să fie numărul dumneavoastră, îi spune vânzătorul clientului. Vreţi să vă uitaţi în oglindă?

Aşa se face că Hank şi Frank se văd pentru prima oară împreună – privind în oglindă odată cu grăsanul. Ce chipeşi suntem amândoi, spune Frank, iar de data asta, Hank îi ţine isonul. Cei mai mândri bocanci facuţi vreodată, spune el. Sau, cum ar spune poetul: *adevăraţii regi ai caldarâmului.*

Însă, în timp ce Hank şi Frank se admiră în oglindă, grăsanul a început să clatine din cap. Nu ştiu ce să zic, îi spune el vânzătorului, mi se par cam butucănoşi.

Un om cu greutate ca dumneavoastră are nevoie de încălţări trainice, răspunde vânzătorul, rostind cuvintele pe un ton neutru, ca să nu-l jignească pe client.

Bineînţeles, mormăie grăsanul, asta e de la sine înţeles, nu? Dar asta nu înseamnă că trebuie să umblu cu ciubotele astea în picioare.

Sunt un model clasic, domnule, spune vânzătorul sec.

Încălţări de poliţai. Mie asta-mi sugerează, spune grăsanul. Încălţări de poliţai în civil.

După o pauză măricică, vânzătorul îşi drege glasul şi spune: îmi daţi voie să vă propun altceva? Poate nişte pantofi Oxford?

Da, Oxford, spune clientul, dând din cap aprobator. Ăsta-i cuvântul pe care-l căutam. Nu bocanci – pantofi Oxford.

Hank şi Frank sunt puşi înapoi în cutie, iar după câteva momente, nişte mâini nevăzute îi ridică de la podea şi-i duc înapoi în depozit, unde se alătură din nou nevânduților. Hank spumegă de indignare. Comentariile grăsanului l-au înfuriat şi, auzindu-l cum scuipă cuvintele *butucănoşi* şi *ciubote* pentru a treizeci şi treia oară în decurs de-o oră, Frank rupe în sfârşit tăcerea şi-l imploră să tacă. Tu nu-ți dai seama cât de norocoşi suntem? După ce că era bătut în cap, tipul mai era şi obez şi nu cred că vrem să ne înhămăm la ditamai balena. Drăguțul domn Şuncovici are precis o sută douăzeci, o sută treizeci de kile, dacă nu cumva bate spre o sută cincizeci, aşa că ia gândeşte-te ce frecuş să cărăm toată ziua un munte din ăsta pe noi. Încetul cu încetul, ne-am fi distrus, ne-am fi uzat înainte de vreme, am fi ajuns la gunoi fără să fi apucat măcar să trăim. Poate că n-or fi prea mulți de categoria pană care să poarte patruzeci şi cinci la picior, dar măcar putem spera la cineva suplu şi în formă, un bărbat cu pas uşor şi egal. Nu vrem împiedicați şi târşâiți, Hank. Merităm ce e mai bun pentru că suntem *clasici.*

În următoarele trei zile urmează încă două eşecuri, unul la mustață (un bărbat care se îndrăgosteşte de ei, dar descoperă că sunt cu jumătate de număr prea mari), celălalt un rateu din start (un adolescent uriaş, nemulțumit, care-şi ia peste picior mama pentru că-l pune să probeze asemenea *urâțenii lăbărțate),* aşa că aşteptarea se prelungeşte, atât de demoralizantă în monotonia ei languroasă, încât Hank şi Frank încep să se întrebe dacă nu cumva sunt condamnați să rămână pentru totdeauna pe raft – nedoriți, demodați, uitați. Apoi, la trei zile bune după jignirea cu lăbărțatul, când în inimă nu le mai rămăsese nicio speranță, în magazin intră un client, un bărbat în vârstă de treizeci şi şase de ani pe nume Abner Quine, înalt de un metru optzeci şi bine făcut, la şaptezeci şi şapte de kilograme, un tip care poartă patruzeci şi cinci la picior şi nu doar că e în căutare de bocanci, dar

nici n-ar accepta altceva, aşa că Hank şi Frank sunt luaţi de pe raft pentru a patra oară, care are să se dovedească a fi şi ultima, sfârşitul unei săptămâni de frământări în purgatoriul întunecat al cutiei de pantofi, pentru că imediat ce Abner Quine îi încalţă şi se plimbă prin magazin ca să-i încerce, îi spune vânzătorului: *Excelent, suntfix ce-mi doream,* aşa că cei doi prieteni la cataramă îşi găsesc în sfârşit stăpânul.

Până la urmă, Quine se dovedeşte a fi poliţist, dar ce importanţă are? Pe termen lung, niciuna, dar după ce Hank şi Frank sunt respinşi de clientul grăsan pentru că arată ca nişte *pantofi de poliţai,* rămâne cumva un subiect sensibil pentru ei şi, în loc să-i amuze coincidenţa, se simt trişti şi consternaţi pentru că, dacă bocancii sunt încălţările tipice ale poliţiştilor, atunci ei par a fi sortiţi de la bun început unor picioare de copoi38, personaj de un ridicol absolut în tradiţia populară şi, ca pantofi preferaţi de toţi copoii de pe lumea asta – cu alte cuvinte, ca întruchipare a copoiului –, sigur sunt şi ei întru câtva atinşi de ridicol.

Să recunoaştem, spune Hank. N-am fost facuţi pentru smoching şi nopţi aventuroase în oraş.

Poate că nu, răspunde Frank, dar suntem solizi şi de nădejde.

Ca două tancuri.

Mă rog, până la urmă, cine vrea să fie o maşină sport?

Pantofi de poliţai, Frank. Aia suntem. Ăi mai amărâţi dintre amărâti.

Dar uită-te la poliţistul nostru, Hank. Ce bărbat de milioane. Şi ne vrea. Amărâţi sau nu, el ne vrea, ceea ce pentru mine e de-ajuns.

Abner Quine cel dur, cu pas iute, a fost promovat recent detectiv. A înlocuit bastonul şi uniforma de poliţist de sector cu două costume de birou, unul de lână, pentru iarnă, celălalt uşor şi neşifonabil, pentru vară, şi s-a răsfăţat cu o pereche de pantofi scumpi de la Florsheim (Hank şi Frank!), pe care are de gând să-i poarte tot anul, zi de zi, indiferent de

---

38 În original flatfoot, în traducere literală, platfus, înseamnă în limbaj argotic şi copoi, poliţist (n. red.).

vreme, pentru munca lui de detectiv. Quine locuieşte singur într-o mică garsonieră din Hell s Kitchen, care în 1961 nu e tocmai un cartier grozav, dar chiria e modestă, iar secția de care aparține e la doar patru cvartale şi, chiar dacă apartamentul e cam deficitar la capitolul curățenie (detectivul nu prea se omoară cu menajul), Hank şi Frank sunt impresionați de grija pe care le-o poartă. Deşi tânăr, stăpânul lor face parte din şcoala veche, aşa că-şi respectă pantofii, dezlegând metodic şireturile seara şi lăsându-i pe podea, lângă pat, în loc să-i azvârle undeva şi/sau să-i închidă în dulap, iar pantofilor le place să stea mereu în preajma stăpânului, chiar şi în afara orelor de program, iar a-ți azvârli pantofii din picioare fără să le dezlegi şireturile le poate afecta grav structura pe termen lung. Quine e în general ocupat şi cu mintea aiurea când lucrează la cazurile lui (majoritatea jafuri), dar ia să-i cadă ceva pe vreunul din pantofi, fie că e un strop alb de găinat de porumbel sau o pată roşie de ketchup, că se şi grăbeşte să îndepărteze substanța nedorită cu unul dintre şervețelele pe care le ține în buzunarul drept din față. Iar marele avantaj e că face drumuri frecvente la Penn Station, să se consulte cu principalul lui informator, un bătrân negru pe nume Moss, care întâmplător e lustragiu în sala mare şi, în timp ce Quine se trânteşte pe scaun, să afle ultimele noutăți de la Moss, de cele mai multe ori îi cere să-i lustruiască pantofii ca paravan pentru adevăratul scop al vizitei, împuşcând astfel doi iepuri dintr-un singur foc, adică făcându-şi treaba şi în acelaşi timp îngrijindu-se de bocanci, iar Hank şi Frank sunt fericiții beneficiari ai acestei stratageme pentru că Moss e un expert, are cele mai iuți şi mai agile mâini din branşă, iar pentru nişte încălțări de toată ziua ca Hank şi Frank, să fie şterşi cu cârpele lui şi masați cu periile lui e o plăcere inegalabilă, o imersiune extatică în adâncurile senzualității pantofilor, iar când ies din mâinile sigure ale lui Moss, lustruiți şi dichisiți, sunt curați lună şi nici nu mai iau apă, un câştig pe toată linia.

Duc aşadar o viață bună, alta mai bună nici că şi-ar fi putut dori, dar *bună* nu înseamnă neapărat *uşoară,* pentru că menirea pantofilor e să trudească din greu până şi în cele mai prielnice condiții, mai ales într-un loc ca New York, unde

pot trece luni întregi până când o talpă să calce măcar pe un singur petic de iarbă sau pe o bucățică oricât de mică de pământ moale, unde extremele cald-rece pot avea efecte catastrofale pe termen lung asupra sănătății obiectelor din piele, ca să nu mai pomenim de stricăciunile provocate de ploi torențiale sau ninsori, de călcatul din greșeală în bălți și troiene, de stropelile și îmbibările repetate, toate afronturile la care sunt supuși pe vremea rea și umedă, dintre care multe ar putea fi evitate dacă stăpânul lor cel conștiincios ar fi chiar și mai conștiincios, dar Quine nu e genul care să creadă în cizme de cauciuc sau galoși și nici măcar pe viscolul cel mai aprig nu s-ar încurca cu niște cizme de zăpadă, preferând întotdeauna compania bocancilor săi greu încercați, care sunt onorați de încrederea pe care le-o acordă, dar totodată iritați de neglijența lui.

Bat străzile, toată ziua bună ziua – asta face Quine, deci Hank și Frank fac și ei același lucru. Dacă există vreo consolare pentru uzura flecurilor și a tălpilor în urma interacțiunilor constante, abrazive dintre piele și asfalt, aceea este că sunt mereu împreună, doi frați împărtășind același destin. Însă ca mai toți frații, au și ei momentele lor de râcă și bosumflate, certurile și izbucnirile de mânie, pentru că deși sunt legați de corpul unui singur bărbat, ei tot doi sunt și fiecare are o relație puțin altfel cu acel corp, pentru că piciorul stâng și cel drept al lui Quine nu fac întotdeauna același lucru în același timp. De exemplu, când stă pe scaun. Fiind stângaci, Quine obișnuiește să stea cu piciorul stâng peste cel drept mult mai des decât cu dreptul peste stângul și puține senzații sunt mai plăcute decât să te simți ridicat în aer, să te desprinzi o vreme de la pământ, cu talpa spre lume, și cum Hank e pantoful stâng, se bucură de această experiență mai des decât Frank, Frank îi poartă cumva pică, deși în general se străduiește să și-o înăbușe, numai că uneori Hank e atât de încântat de ridicare, încât nu se poate abține să toarne gaz peste foc, așa că de sus, de lângă genunchiul drept al stăpânului, râde și-i aruncă lui Frank: *Cum e vremea acolo jos la tine, Frankie băiete?* Moment în care Frank își pierde în mod inevitabil calmul, spunându-i lui Hank să-l scutească și să-și vadă de treaba lui. În același

timp, Frank îl compătimeşte deseori pe Hank pentru că e pantoful stâng al unui stângaci de vreme ce, în general, Quine păşeşte mai întâi cu stângul şi de fiecare dacă când se opresc la un semafor în zilele cu ploaie sau zăpadă, primul pas pe stradă e întotdeauna cel mai periculos, traversarea rigolei e de multe ori catastrofală şi de câte ori a făcut Hank bâldâbâc în bălţi şi a fost scufundat în mormane apoase de zăpadă topită, pe când el unul a rămas uscat? De nenumărate ori. Frank îşi ia rareori fratele peste picior pentru că e umilit şi riscă înecul, doar că uneori, când e deosebit de prost dispus, pur şi simplu nu se poate abţine.

Cu toate astea, în ciuda ciorovăielilor şi neînţelegerilor ocazionale, au devenit cei mai buni prieteni şi de fiecare dată când se uită la bocancii purtaţi de colegul stăpânului lor, nişte cârcotaşi pe nume Ed şi Fred (toate perechile de pantofi din povestea lui Ferguson au nume cu rimă), Hank şi Frank îşi dau seama ce noroc au c-au dat peste aşa mândreţe de băiat ca Abner Quine şi nu peste bruta şleampătă de colegu-său, Walter Benton, a cărui principală satisfacţie la muncă pare a fi să ia la pumni suspecţii în sala de interogatoriu sau să le tragă şuturi în dos cu bocancii. Ed şi Fred i-au făcut de-atâtea ori treburile murdare de-a lungul anilor până s-au îndobitocit, devenind două scursuri leneşe, atât de cinici şi de scârbiţi de lume, încât nu şi-au mai vorbit între ei de aproape un an – nu pentru că nu s-ar mai înţelege bine, ci pur şi simplu pentru că nu se mai sinchisesc. În plus, Ed şi Fred încep să se dezmembreze, pentru că Benton mai e şi neglijent ca stăpân, nu numai idiot, aşa că a lăsat flecurile să se uzeze fără să le schimbe, n-a făcut nimic ca să dreagă gaura apărută sub Ed sau pielea plesnită din vârful lui Fred şi niciodată de când îi cunoscuseră Hank şi Frank, *amărâţii aia jerpeliţi* (cum le spunea Hank) nu fuseseră lustruiţi. Prin comparaţie, Hank şi Frank sunt lustruiţi de două ori pe săptămână, iar în cei doi ani de când îşi slujesc stăpânul, au primit fiecare câte patru flecuri şi două tălpi noi. Se simt în continuare tineri, în timp ce Ed şi Fred, care intraseră în activitate doar cu şase luni înaintea lor, sunt bătrâni, atât de bătrâni, încât sunt aproape terminaţi şi pe punctul de a fi aruncaţi la gunoi.

Ca pantofi de serviciu, au rareori ocazia de a-şi însoți stăpânul când are companie feminină. Pentru amor se cere ceva mai puțin banal şi practic decât bocancii, aşa că Hank şi Frank sunt abandonați în favoarea pantofilor eleganți ai lui Abner Q., cu trei găuri pentru şiret, sau a mocasinilor negri din piele de aligator, ceea ce e întotdeauna o mare dezamăgire pentru ei, nu doar pentru că le e groază să rămână singuri în întuneric, dar şi pentru că-l însoțiseră pe Quine în mai multe escapade amoroase (când fusese prea grăbit ca să mai treacă pe acasă după muncă să se schimbe) şi ştiau cât de plăcute puteau fi aceste ieşiri, mai ales când stăpânul îşi petrecea noaptea în patul unei femei, ceea ce însemna că Hank şi Frank îşi petreceau noaptea pe podea, lângă pat şi, cum era apartamentul femeii, erau de față şi pantofii ei, cel mai adesea chiar alături, şi ce veselie gălăgioasă îi cuprinsese prima oară când sporovăiseră, se distraseră şi cântaseră cu Flora şi Nora, o pereche adorabilă de pantofi roşii de satin, cu toc înalt, dar şi după aceea, în apartamentul altei femei, o blondă voinică pe care stăpânul o strigă Alice sau Dragă, când țopăiseră la ea acasă, pe Greenwich Street, cu o pereche de pantofi cu toc negri pe nume Leah şi Mia şi cu o pereche de mocasini pe nume Molly şi Dolly şi ce mai chicotiseră, stârnite, fetele văzându-l pe stăpânul lor că se dezbracă şi rămâne gol-puşcă şi cum se holbaseră prosteşte la sânii generoşi ai stăpânei lor care săltau în focul pasiunii. Ce vremuri minunate, atât de strălucitoare față de lumea mohorâtă a infractorilor năduşiți şi a judecătorilor în robe negre şi cu atât mai prețioase pentru Hank şi Frank pentru că fuseseră atât de rare.

Trec mai multe luni şi devine din ce în ce mai clar pentru ei că Alice e Aleasa. Nu doar că stăpânul lor nu se mai vede cu alte femei, dar a şi început să-şi petreacă mai tot timpul liber cu ea, cu draga lui Dragă, care s-a căptuşit rapid cu alte câteva nume, printre care îngeraş, Iubita, Frumoasa şi Maimutica, semne ale unei intimități crescânde care cuiminează cu momentul inevitabil de la sfârşitul lui mai, când, în timp ce stă pe o bancă din Central Park cu Alice, Quine rosteşte în sfârşit întrebarea-cheie. Cum e o zi de lucru, Hank şi Frank asistă la cererea în căsătorie şi sunt

mai mult decât încurajați auzind răspunsul tandru al lui Alice: *Aş face orice ca safiifericit, iubire,* care pare să sugereze că vor fi şi ei fericiți, la fel de mulțumiți de noul aranjament ca şi de cel vechi.

Ceea ce nu pricepuseră însă Hank şi Frank e că o căsătorie schimbă totul. Nu e doar simpla decizie a unor oameni de a se muta împreună, ci şi începutul unei lungi lupte a voințelor celor doi parteneri şi, deşi soțul pare adesea în avantaj, soția deține de fapt controlul. Tinerii însurăței îşi abandonează apartamentele din Hells Kitchen, respectiv Greenwich Village, instalându-se într-o locuință mai spațioasă şi mai confortabilă de pe West Twenty-fifth Street. Cum Alice s-a lăsat de slujba de secretară la procuratură, ea se ocupă de toate treburile casei şi, deşi îi cere frecvent părerea soțului despre perdelele noi pe care vrea să le cumpere, despre covorul cel nou pe care are de gând să-l pună în living, despre scaunele noi de sufragerie la care visează, răspunsul lui Quine e mereu acelaşi – *Cum vrei tu, scumpo, tu eşti şefa* – ceea ce înseamnă, practic, că Alice ia toate deciziile. Dar ce contează, îşi spun Hank şi Frank. Poate că Alice e de-acum şefa în casă, dar ei îşi însoțesc în continuare stăpânul toată ziua, bătând străzile în căutarea borfaşilor, perpelind suspectii în sala de interogatoriu, depunând mărturie la tribunal, dând telefoane ca să verifice indicii, bătând la maşină rapoarte, alergând pe străduțe de fiecare dată când vreunul dintre băieții răi are proasta inspirație s-o ia la picior, ducându-se la Penn Station de două ori pe săptămână, să-i lustruiască Moss, iar de când Benton le-a făcut vânt lui Ed şi Fred, au căpătat o nouă pereche de colaboratori, Ned şi Ted, nişte băieți posaci, ce-i drept, dar mult mai acătării decât jerpeliții plecați de curând pe lumea cealaltă, ceea ce pare să sugereze că, deşi se schimbaseră multe, lucrurile esențiale rămăseseră la fel, ba poate chiar se îmbunătățiseră în ultima vreme. Cel puțin aşa îşi spun Hank şi Frank, dar ceea ce ei nu ştiu, fiind prea încântați de propriile persoane ca să priceapă, este că Alice cea calină şi-a asumat o misiune, iar eforturile ei de a îmbunătăți viața stăpânului lor nu se vor opri la perdele şi covoare. La trei luni de la nuntă, iat-o intrând pe teritoriul

hainelor soțului, mai ales al hainelor de serviciu, pe care le consideră prea ordinare și ponosite pentru un bărbat care într-o bună zi va fi căpitan, și chiar dacă la început Quine reacționează puțin defensiv, spunând că are niște costume bune, mai mult decât potrivite pentru munca lui, Alice îl dezarmează spunându-i cât e de chipeș și ce siluetă irezistibilă ar avea într-o ținută de calitate. Flatat și în același timp iritat de complimentele ei, stăpânul dă o replică lipsită de haz despre banii care nu cresc în copaci, dar știe că a pierdut bătălia, iar a doua zi își urmează, fără tragere de inimă, soția la un magazin de haine bărbătești de pe Madison Avenue, unde-și înnoiește garderoba cu două costume noi, patru cămăși albe și șase cravate subțiri, după ultima modă. A treia zi dimineața, când stăpânul își pune un costum nou ca să plece la muncă, Alice îi zâmbește larg și-i spune că arată formidabil, dar nu-l lasă să scoată nicio vorbă, ci se uită în jos la picioarele lui și spune: Mă tem că va trebui să ne ocupăm de pantofii ăștia.

Dar ce-au? Întreabă Quine, dând semne de iritare.

Nu c-ar avea ceva, spune ea. Doar că sunt vechi – și nu merg la costum.

Aiurea. Sunt cei mai buni pantofi pe care i-am avut în viața mea. I-am cumpărat de la Florsheim a doua zi după ce m-au promovat și de atunci îi tot port. Sunt pantofii mei norocoși, îngeraș. De trei ani am slujba asta și în tot timpul ăsta n-a tras nimeni în mine, nu mi-a dat nimeni un pumn în meclă, n-am nicio vânătaie pe nicăieri.

Păi, tocmai, Abner. Trei ani e mult.

Nu și pentru niște bocanci ca ăștia. Nici măcar nu le-am făcut safteaua ca lumea.

Alice strânge din buze, înclină capul și-și mângâie jucăuș bărbia, ca și cum ar încerca să cântărească pantofii cu o detașare solemnă, de filosof. Într-un sfârșit, spune:

Prea butucănoși. Costumul îți dă un aer de om important, dar pantofii te fac să arăți a polițai.

Păi, asta și sunt. Polițai. Un afurisit de copoi.

Chiar dacă ești polițai, asta nu înseamnă că trebuie să și arăți a polițai. Pantofii te dau de gol, Abner. Dacă intri într-o

cameră, toată lumea zice: Uite un poliţai. Cu pantofii potriviţi, nu s-ar prinde în veci.

Hank şi Frank aşteaptă ca stăpânul să-i susţină, să mai spună câteva cuvinte în apărarea lor, dar Quine tace, răspunzând ultimei replici a lui Alice cu un mormăit impenetrabil, iar după câteva clipe îl însoţesc la uşa apartamentului şi apoi la muncă. E o zi la fel ca toate celelalte, iar următoarea zi nu diferă cu nimic de ziua precedentă, iar Hank şi Frank încep să spere că discuţia cu Alice n-a fost decât o alarmă falsă, că judecăţile severe despre valoarea lor pe care i le împărtăşise stăpânului nu erau şi ale lui Quine, că toată nenorocirea avea să treacă asemeni unui nor subţire şi efemer. Apoi s-a făcut iar sâmbătă, zi liberă la poliţişti, şi iată-l pe Quine plecând cu noul lor duşman, băgăcioasa de Alice care crede că are mereu dreptate, încălţat cu mocasinii de weekend în timp ce ei rămân lângă pat şi aşteaptă întoarcerea celor doi, fără să bănuiască vreo clipă că vor fi trădaţi de cel pe care-l slujiseră cu atâta credinţă în ultimii trei ani, iar mai târziu, după-amiaza, când stăpânul se întoarce şi probează noii săi pantofi Oxford, Hank şi Frank realizează brusc că sunt puşi pe liber, pe faraş, epuraţi de regimul parvenit care s-a instaurat în casă, dar cum nu au nicio cale de a riposta, niciun tribunal unde să se plângă sau să-şi susţină şi ei argumentele, s-a zis cu ei, au fost azvârliţi din palat în urma unei lovituri de stat cunoscută altminteri sub denumirea de *căsătorie.*

Ce părere ai? o întreabă Quine pe Alice, terminând de legat şireturile pantofilor Oxford şi ridicându-se în picioare lângă pat.

Frumoşi, spune ea. Mai buni nu găseşti, Abner.

În timp ce Quine se plimbă prin cameră, obişnuindu-şi picioarele cu elasticitatea şi textura noilor săi tovarăşi din zilele de lucru, Alice arată spre Hank şi Frank, spunând: Cu vechiturile astea ce fac?

Nu ştiu. Pune-i în dulap.

Nu vrei să-i arunc?

Nu, pune-i în dulap. Nu se ştie niciodată când o să-mi trebuiască iar.

Aşa că Alice îi pune pe Hank şi Frank în dulap şi, deşi cuvintele de adio ale stăpânului par să le insufle o mică speranță că într-o bună zi ar putea fi rechemați la datorie, lunile trec fără să se întâmple nimic şi încetul cu încetul cei doi se resemnează cu gândul că stăpânul n-o să-i mai încalțe vreodată. Pensionarea forțată le-a lăsat un gust amar celor doi bocanci şi în primele săptămâni petrecute în dulap nu fac decât să discute despre cruzimea cu care au fost tratați, deplângând nedreptățile suferite prin lungi diatribe pline de vulgarități la adresa stăpânului şi a soției sale. Sigur că toate aceste mormăieli şi bolboroseli nu-i ajută cu nimic şi, pe măsură ce adună praf şi se dumiresc că lumea lor se reduce de-acum la dulap, că de-acolo nu vor mai pleca niciodată decât la gunoi, renunță la văicăreli şi încep să vorbească despre trecut, preferând să retrăiască zilele de odinioară decât să insiste asupra suferințelor prezente, şi ce bucurie să-şi amintească aventurile pe care le trăiseră cu stăpânul pe când erau tineri şi în putere şi aveau locul lor în lume, ce plăcere să evoce condițiile meteo la care se expuneau, miriadele de senzații de a fi afară, în aerul schimbător al planetei Pământ, sentimentul de a avea un scop în viață, dat de apartenența la măreția vieții omeneşti.

Mai trec nişte luni şi amintirile le seacă treptat pentru că începe să le fie greu să vorbească, ba chiar şi să-şi amintească, şi nu pentru că pe Hank şi Frank i-ar copleşi bătrânețea, ci pentru că au fost dați la o parte, iar pantofii care nu mai sunt îngrijiți se duc rapid pe copcă, se usucă şi crapă la exterior dacă nu mai sunt lustruiți şi fățuiți, iar interiorul se întăreşte în lipsa unui picior omenesc care să-şi lase grăsimea şi transpirația de care au nevoie ca să rămână moi şi flexibili şi, încet, dar sigur, pantofii dați la o parte capătă aspectul unor bucăți de lemn, iar lemnul e o materie incapabilă să gândească, să vorbească sau să depene amintiri, iar de când Hank şi Frank au ajuns să semene cu două bucăți de lemn, sunt aproape comatoşi şi trăiesc într-o lume a umbrelor plină de găuri negre şi de lumânări abia pâlpâinde, iar în acel lung răstimp cât au stat închişi trupurile le-au amorțit până într-atât încât nu simt nimic când fiul în vârstă de trei ani al soților Quine, Timothy, îi

încalță pe furiş într-o după-amiază şi tropăie prin casă râzând, iar când maică-sa îi vede picioruşele în pantofii uriaşi, inerți, începe şi ea să râdă. Ce faci, Timmy? Întreabă ea. Mă joc de-a tati, răspunde el, apoi maică-sa clatină din cap şi se încruntă, spunându-i băiatului că o să-i dea nişte pantofi mai frumoşi cu care să se joace, că bocancii ăia sunt atât de murdari şi de tociți că e timpul să le facă vânt. Ce noroc că Hank şi Frank nu mai aud şi nu mai simt nimic, pentru că imediat ce-i dă fiului noua pereche de pantofi eleganți ai lui taică-său, Alice îi ia pe Hank şi Frank cu mâna stângă, pune mâna dreaptă pe capul lui Timmy şi-l conduce afară, pe hol, unde într-o boxă minusculă, dincolo de o uşă neîncuiată, e gura incineratorului. Uitasem complet de vechiturile astea jerpelite, spune ea, apăsând pe capacul incineratorului şi lăsându-şi fiul *să facă onorurile,* adică să arunce el pantofii, aşa că micul Timothy Quine îl apucă pe Hank şi spune *Pa-pa, pantofule,* lăsându-l să cadă şapte etaje în cuptorul de la subsol, după care îl ia pe Frank şi face acelaşi lucru, spunând *Pa-pa, pantofule* în timp ce Frank îşi urmează fratele în focul de dedesubt şi, înainte ca zorii unei noi zile să se ivească peste insula Manhattan, din cei doi prieteni la cataramă nu mai rămâne decât o masă amorfa de cenuşă rosie, incandescentă.

5 5

Ferguson intrase deja în clasa a noua, teoretic primul an de liceu, care însă în cazul lui era ultimul an de gimnaziu, şi printre materiile pe care le studia în primul semestru se număra şi dactilografia, un curs optional care s-a dovedit a fi mai prețios pentru el decât tot ce-a mai învățat în acel an. Pentru că era atât de dornic să-şi perfecționeze noile competențe, s-a dus la taică-său şi i-a cerut bani să-şi cumpere o maşină de scris, reuşind să-l convingă pe profetul profitului să scoată banii cu argumentul că până la urmă tot o să-i trebuiască aşa ceva şi mai ieftin de-atât n-aveau să găsească niciodată, aşa că Ferguson şi-a făcut rost de o nouă jucărie, o Smith-Corona portabilă, model elegant, solid, care a căpătat pe loc statutul de *comoara lui cea mai de preț.* Ce mult s-a ataşat de acea maşină de scris şi ce bucurie să apese cu degetele în tastele rotunjite, concave, să se uite la

litere cum zboară în furcile lor de oțel şi lovesc hârtia, literele care se mişcau spre dreapta, iar rama spre stânga, apoi clopoțelul care răsuna şi zgomotul rotițelor care se puneau în mişcare ca să-l mute pe rândul următor pe măsură ce cuvintele negre se aşterneau unul după altul în josul paginii. Era un instrument de oameni mari, ce mai, un instrument cât se poate de serios, iar Ferguson a primit cu bucurie responsabilitățile aferente, pentru că viața devenise serioasă, iar cum Artie Federman nu se îndepărta niciodată de el mai mult de un centimetru, îşi dădea seama că venise momentul să se maturizeze.

La începutul lui noiembrie, când Ferguson a terminat prima versiune din *Prieteni la catarama,* progresase suficient la cursul de dactilografie ca să scrie a doua versiune la maşina Smith-Corona. După ce a corectat manuscrisul şi l-a bătut la maşină, varianta finală a ajuns să numere cincizeci şi două de pagini, dactilografiate la două rânduri. Nu înțelegea cum de putuse scrie atât, cum de reuşise să scoată mai mult de cincisprezece mii de cuvinte despre *nişte pantofi stupizi,* dar imediat ce-i venise ideea, s-au legat toate, în minte îi apăreau mereu noi şi noi situații despre care să scrie, noi laturi ale personajelor de explorat şi dezvoltat, iar când a ajuns la final a constatat că dedicase proiectului mai mult de două luni din viață. Desigur, simțea o oarecare satisfacție că reuşise, simplul fapt că scrisese o operă atât de lungă ar fi fost un motiv de mândrie pentru orice tânăr de paisprezece ani, dar nici după ce a recitit-o a cincea oară şi a făcut corecturile finale, tot n-ar fi putut spune dacă e bună sau nu. Cum niciunul dintre părinții lui nu era în stare să evalueze povestirea, ca de altfel nicio povestire scrisă vreodată, cum mătuşa Mildred şi unchiul Don se aflau la Londra pentru semestrul de toamnă (Mildred primise jumătate de an sabatic) – ceea ce însemna că Noah stătea exclusiv cu maică-sa şi deci era inabordabil până în ianuarie – şi cum era prea îngrozit să i-o dea singurului coleg de clasă ale cărui păreri îi inspirau încredere, i-a dat-o cu inima îndoită profesoarei de engleză, doamna Baldwin, care preda la clasa a noua încă din anii ’20 şi mai avea doar un an sau doi până la pensie. Ferguson ştia că-şi asumă un risc.

Doamna Baldwin excela la teste de vocabular şi dictări, explica dumnezeieşte analiza propoziţiei şi ştia să clarifice de minune problemele dificile de gramatică şi dicţie, dar gustul ei literar se reducea la şcoala senilă a comorilor demodate, aşa cum o demonstra entuziasmul ei faţă de Bryant, Whittier şi Longfellow, fosilele pompoase şi insipide care dominau programa atunci când ea îşi iniţia elevii în *minunăţiile poeziei americane de secol XIX* şi deşi printre ei intra şi E.A. Poe al lui Ferguson, cu sprâncenele lui negre şi corbul obligatoriu, Walt Whitman nu intra – *prea vulgar!* — şi nici Emily Dickinson – *prea obscură!* Totuşi, doamna Baldwin avea meritul de a le fi dat sa citească *Poveste despre două oraşe,* care a fost primul contact al lui Ferguson cu scrisul lui Dickens (văzuse la un moment dat la televizor o ecranizare după *Poveste de Crăciun)* şi, deşi îşi urmase cu entuziasm prietenii în străvechea tradiţie de a boteza romanul *Poveste despre două co de ase,* cartea îl cucerise, frazele i se păruseră surprinzătoare şi de o energie feroce, de o inventivitate fără margini care amesteca oroarea cu umorul în feluri pe care nu le mai întâlnise în nici o altă carte, aşa că îi era recunoscător doamnei Baldwin că-i recomandase ceea ce pentru el devenise *cel mai bun roman pe care-l citise vreodată.* Acesta – Dickens – era motivul pentru care hotărâse să-i dea ei povestirea. Păcat că nu reuşea să scrie la fel de bine ca bătrânul Charles, dar era doar un începător, un scriitor amator care avea deocamdată o singură operă la activ, deci spera ca ea să ţină cont de asta.

N-a ieşit atât de rău cum se aşteptase, deşi pe undeva a fost mult mai rău. Doamna Baldwin i-a corectat greşelile de dactilografiere, de scriere şi de gramatică, ceea ce nu doar că l-a ajutat, dar a şi dovedit că citise povestirea cu destulă atenţie, iar când s-au aşezat să stea de vorbă după ore, la şase zile după ce-i dăduse manuscrisul, ea l-a lăudat pentru perseverenţă şi pentru imaginaţia bogată, dar cu toată sinceritatea, şi-a exprimat uluirea că un băiat aparent normal şi integrat în colectiv are idei atât de sumbre şi de tulburătoare despre lume. Cât despre povestea în sine, era, desigur, ridicolă, un exemplu cât se poate de clar de antropomorfism prost înţeles, dar chiar şi admiţând că nişte

pantofi puteau gândi, simți şi conversa, unde încercase Ferguson să ajungă prin inventarea acelei lumi de bandă desenată? Existau, fără îndoială, momente emoționante şi amuzante, străfulgerări de talent literar adevărat, dar în general povestea o contrariase şi se întreba de ce o alesese Ferguson pe ea să-i fie prima cititoare, când trebuie să-şi fi dat seama că n-o să-i placă deloc că folosise cuvântul cu c *(cacat* de porumbel la pagina 17, mare *cacat* la pagina 30 – cuvinte pe care i le arătase bătând cu degetul în rândurile unde apăreau), asta fără a pune la socoteală felul cum îşi bătea joc de poliție de la un capăt la altul, începând cu termenii ironici de *copoi* şi *pantofi de poliți* şi ducând insulta şi mai departe cu descrierea căpitanului Benton ca fiind un sadic bețiv şi tiranic – oare Ferguson nu ştia că, pe când era o copilă, tatăl ei fusese şeful poliției din Maplewood, nu povestise în clasă destule isprăvi despre el ca să-i fie clar? —, dar lucrul cel mai grav, i-a zis ea, mai grav decât toate celelalte era tonul obscen al povestirii, Quine care tot sare dintr-un pat în altul cu tot felul de desfrânate, ba mai mult, Alice însăşi e dispusă să se culce cu el înainte de căsătorie – instituție față de care, dacă tot veni vorba, Ferguson părea să nutrească un profund dispreț –, dar chiar şi mai grav decât lucrul cel mai grav era acela că aluziile sexuale nu se opreau la personajele umane, ci continuau cu pantofii, ce idee fără noimă, viața erotică a pantofilor, Maică Precistă, şi cum de se mai putea uita Ferguson în oglindă după ce scrisese despre plăcerea pe care o simte un pantof când intră un picior în el sau despre extazul de a fi frecat şi lustruit şi cum, Doamne iartă-mă, îl dusese mintea la *orgia pantofilor* cu Flora şi Nora, aia chiar era culmea şi chiar nu-i era pic de ruşine obrazului că se ocupa cu asemenea mizerii?

N-a ştiut ce să-i răspundă. Până să-l bombardeze doamna Baldwin cu criticile, el se aşteptase să discute despre mecanismele ficțiunii, despre chestiuni tehnice precum structura, ritmul şi dialogul, despre importanța folosirii unui singur cuvânt în loc de trei sau patru, despre cum să evite digresiunile inutile şi să avanseze cu firul narativ, lucrurile mărunte, dar esențiale pe care încă nu şi le lămurise pe deplin, dar nici prin cap nu-i trecuse că doamna Baldwin are

să-l atace din considerente care păreau a ține de morală, punând la îndoială însăşi esența scrierii şi condamnând-o pentru *indecența.* Indiferent ce părere avea ea despre povestire, era munca lui şi era liber să scrie ce vrea, să folosească, de pildă, cuvântul *căcat* dacă i se părea necesar, pentru că în lumea reală, oamenii spuneau cuvântul ăsta de o sută de ori pe zi şi chiar dacă era încă virgin, aflase destule despre sex ca să ştie că-l puteai face şi fără să fii căsătorit, că poftele omului țineau prea puțin sau chiar deloc cont de legile matrimoniale, cât despre viața sexuală a pantofilor, cum de nu sesizase ea cât era de amuzant, amuzant într-un mod atât de absurd şi de inocent, încât trebuia să fii pe jumătate mort ca să citeşti acele pasaje fără să zâmbeşti măcar, şi mai dă-o-n mă-sa, şi-a zis Ferguson în sinea lui, n-avea niciun drept să-i facă reproşuri din astea, dar oricât ar fi opus rezistență, cuvintele ei aveau exact efectul urmărit de ea, îi opăreau măruntaiele şi-i jupuiau pielea, iar atacul l-a zăpăcit aşa de rău, că n-a avut forța să se apere, iar când în sfârşit i-a revenit vocea, n-a reuşit să îngaime mai mult de trei vorbe, trei vorbe mormăite, fără îndoială cele mai jalnice pe care le rostise vreodată:

Îmi pare rău.

Şi mie îmi pare rău, a spus doamna Baldwin. Ştiu că ți se pare că sunt aspră cu tine, dar e pentru binele tău, Archie. Nu zic că povestirea ta e obscenă, dacă o comparăm cu unele dintre cărțile care se tot publică de câțiva ani încoace, dar e vulgară şi de prost gust şi pur şi simplu vreau să ştiu la ce te-ai gândit când ai scris-o. Te-ai gândit la ceva anume, sau ai vrut doar să şochezi lumea cu câteva glume nesărate?

Ferguson şi-ar fi dorit să fie în altă parte. Ar fi vrut să se ridice, să plece din cameră şi să nu mai vadă niciodată mutra zbârcită şi ochii albaştri aposi ai doamnei Baldwin. Ar fi vrut să se lase de şcoală, să fugă de-acasă şi să se urce în tren ca un vagabond din vremea Crizei, cerşind mâncare la uşile bucătăriilor şi scriind cărți porcoase în timpul liber, un bărbat care n-avea nicio obligație față de nimeni, scuipând lumea în față şi râzând.

Eu aştept, Archie, a spus doamna Baldwin. Nu găseşti nimic de spus?

Vreți să ştiți la ce m-am gândit, asta vreți?

Da, la ce te-ai gândit.

M-am gândit la sclavie, a spus Ferguson. La cum au existat oameni care chiar erau proprietatea altor oameni şi care trebuiau să se supună din clipa când se năşteau până în clipa când mureau. Hank şi Frank sunt sclavi, doamnă Baldwin. Vin din Africa – fabrica de pantofi –, apoi sunt puşi în lanțuri şi expediați în America pe un vas – cutia de pantofi, drumul cu camionul până pe Madison Avenue –, apoi sunt vânduți stăpânului la o licitație de sclavi.

Dar pantofilor din povestea ta le place să fie pantofi. Doar n-o să-mi spui că sclavilor le plăcea să fie sclavi, nu?

Nu, sigur că nu. Dar sclavia a durat sute de ani, şi de câte ori s-au răsculat sclavii, de câte ori şi-au omorât stăpânii? Aproape niciodată. Sclavii s-au descurcat şi ei cum au putut în condiții grele. Ba chiar făceau glume şi cântau atunci când se putea. Asta e povestea lui Hank şi Frank. Trebuie să-şi slujească stăpânul, dar asta nu înseamnă că nu încearcă să se bucure la maximum de ceea ce au.

Nimic din toate astea nu se reflectă în ce ai scris, Archie.

N-am vrut să sară prea tare în ochi. Poate că e o problemă, sau poate că v-a scăpat dumneavoastră, nu ştiu. În orice caz, la asta m-am gândit.

Mă bucur că mi-ai spus. Părerea mea despre povestire rămâne aceeaşi, dar măcar acum ştiu că ai vrut să faci ceva serios. Mi-a displăcut din toată inima, înțelege, cu atât mai mult cu cât are părți atât de bune şi probabil că întotdeauna o să-mi displacă ce faci, babă cum sunt – dar tu să scrii mai departe, Archie, să nu m-asculți pe mine. N-ai nevoie de sfaturi, trebuie doar să te ții de treabă. Cum i-a scris la un moment dat unui autor aspirant prietenul tău drag, Edgar Allan Poe: *îndrăzneşte, citeşte mult, scrie mult, publica puțin, stai departe de spiritele meschine şi nu te teme de nimic.*

Nu i-a mai vorbit de ultimele pagini ale povestirii şi nici nu i-a mai spus la ce se gândise scriind scena în care Alice îi pune în dulap pe Hank şi Frank. Dacă doamnei Baldwin îi scăpaseră trimiterile secrete la sclavie, atunci cum să înțeleagă că dulapul e un lagăr de concentrare, iar Hank şi Frank nu mai sunt în acel moment negri americani, ci evrei

europeni în cel de-al Doilea Război Mondial, stingându-se încet în captivitate până când îşi găsesc sfârşitul mistuiri în incineratorul-crematoriu? Nu i-ar fi fost de niciun folos să-i spună asta, aşa cum n-ar fi avut rost nici să-i vorbească despre prietenie, care era adevăratul subiect al poveştii, din punctul lui de vedere, pentru că asta ar fi însemnat să discute despre Artie Federman şi nu avea niciun chef să i se spovedească doamnei Baldwin despre tristeţea lui. Poate că ea avusese dreptate şi el nu reuşise să facă aceste lucruri suficient de transparente ca să le detecteze cititorii, după cum era la fel de posibil ca ea să fi avut orbul găinilor, aşa că în loc să pună bine povestirea şi să nu se mai gândească la ea, el a corectat greşelile încercuite de doamna Baldwin pe manuscris şi a mai bătut-o o dată la maşină, de data asta folosind hârtie indigo ca să aibă o copie, pe care a doua zi după-amiaza le-a trimis-o par avion mătuşii Mildred şi unchiului Don. După douăsprezece zile a primit o scrisoare de la Londra, de fapt două scrisori în acelaşi plic, răspunsuri separate de la fiecare, ambele pozitive şi entuziaste, niciunul orb la lucrurile care-i scăpaseră profesoarei sale. Ce debusolant, şi-a zis în sinea lui, inundat de un val imens de bucurie, pentru că deşi mătuşa şi unchiul lui erau de părere că *Prieteni la catarama* era o povestire bună, verdictul lor nu putea schimba cu nimic faptul că doamnei Baldwin i se părea în continuare că e o povestire proastă. Acelaşi manuscris perceput altfel de ochi diferiţi, de inimi şi creiere diferite. Nu se mai punea problema că unul primea un pumn, în timp ce altul primea un sărut, ci aceeaşi persoană primea simultan şi un pumn, şi un sărut, pentru că astea erau regulile jocului, a înţeles Ferguson, iar dacă avea de gând să le mai arate şi altora povestirea pe viitor, trebuia să se pregătească să primească pumni şi săruturi în egală măsură, sau câte zece pumni la fiecare sărut, sau o sută de pumni fără nici măcar un sărut.

Unchiul Don nu-i returnase povestirea direct lui Ferguson, ci i-o expediase lui Noah, cerându-i să-i înapoieze manuscrisul vărului său după ce termină de citit. Într-o sâmbătă dis-de-dimineaţă, cam la o săptămână după sosirea scrisorilor de la Londra, pe când Ferguson îşi termina micul

dejun cu ouă jumări şi pâine prăjită, a sunat telefonul din bucătărie, iar la capătul firului era Noah care mitralia cuvintele ca pe gloanţe, spunând că trebuie să vorbească repede pentru că maică-sa ieşise puţin la cumpărături şi probabil că l-ar omorî dacă l-ar prinde că dă telefoane interurbane, mai ales lui Ferguson, pe care nu avea voie să-l contacteze sub nicio formă *din apartamentul ei sacru,* nu doar pentru că nu era văr bun cu Noah, ci pentru că era rudă de sânge cu *târfa dracului* (da, a zis Noah, toată lumea ştie că e nebună, doar că el e cel care trebuie să stea cu ea în casă), dar imediat ce a terminat acest prolog gâfâit, Noah a încetinit brusc ritmul expunerii, ajungând în scurt timp să vorbească la viteză normală, adică rapid, dar nu exagerat de rapid, cu aerul cuiva care are tot timpul din lume pentru o şuetă lungă şi plăcută.

Băi fraiere, a început el. De data asta chiar ai comis-o, ai?

Ce-am comis? a răspuns Ferguson, făcând pe prostul, din moment ce era aproape sigur că Noah se referea la povestire.

O mică ţăcăneală de-i zice *Prieteni la cataramă.*

Ai citit-o?

Cuvânt cu cuvânt. De trei ori.

Şi?

Fantastic, Archie. Fantastic, futere, ce mai. Ca să-ţi spun sincer, nu te-aş fi crezut în stare.

Ca să-ţi spun sincer, nici eu.

Mă gândesc c-ar trebui să facem un film din ea.

Foarte amuzant. Şi cum să facem chestia asta fără cameră de filmat?

Un detaliu insignifiant. Rezolvăm noi problema la momentul potrivit. Oricum, acum n-avem timp să ne ocupăm de asta. Din cauză de şcoală, în primul rând, şi de distanţa între New York şi New Jersey, plus diverse impedimente materne pe care n-o să le detaliez azi. Dar ne rămâne vara. Adică am pus-o-n cui cu tabăra, nu? Suntem prea mari pentru asta, iar după ce s-a întâmplat cu Artie, mă rog, nu cred că m-aş mai putea întoarce acolo.

De acord. Gata cu tabăra.

Aşa că o să stăm vara şi o să facem filmul. Acum că te-ai făcut scriitor, presupun că o să renunți la toate sporturile alea idioate.

Doar la baseball. Dar baschet tot o să joc. Ştii, sunt într-o echipă, o echipă de clasa a noua, sponsorizată de juniorii West Orange. Jucăm cu alte echipe de juniori din districtul Essex de două ori pe săptămână, miercuri seara şi sâmbătă dimineața.

Nu pricep. Dacă ții să fii sportiv, de ce te laşi de baseball? E sportul la care eşti cel mai bun.

Din cauza lui Artie.

Ce treabă are Artie cu asta?

El a fost cel mai bun jucător pe care l-am văzut vreodată, nu? Şi mi-a fost şi prieten. Ție nu prea ți-a fost prieten, dar mie da, prieten bun. Acum, Artie e mort şi vreau să mă gândesc la el şi de-acum încolo, e important să-l port în amintire cât mai des şi mi-am dat seama că cel mai bun mod de a face asta e să renunț la ceva în onoarea lui, la ceva drag mie, ceva important pentru mine, aşa că am ales baseballul, pentru că şi pentru Artie a fost sportul la care era cel mai bun, iar de-acum încolo, de fiecare dată când o să-i văd pe ceilalți jucând baseball sau de fiecare dată când o să mă gândesc de ce nu joc şi eu, o să-mi amintesc de Artie.

Eşti un tip ciudat, ştiai?

Probabil. Dar chiar dac-aş fi, ce-aş putea face?

Nimic.

Exact. Nimic.

Atunci joacă baschet. Inscrie-te într-o ligă de vară dacă vrei, iar dacă rămâi cu un singur sport, o să ai o groază de timp să lucrezi la film.

De acord. Presupunând că facem rost de cameră.

Facem rost, stai liniştit. Important e că ai scris prima ta capodoperă. Uşa s-a deschis, Archie, şi-o să tot urmeze – o viață întreagă de capodopere.

Hai să nu ne îmbătăm cu apă rece. Am scris o singură chestie, atâta tot, şi cine ştie dac-o să-mi mai vină vreodată altă idee. Apoi, eu am în continuare planul meu.

Lasă-l pe *ala.* Credeam c-ai renunțat de un car de ani.

Nu chiar.

Ascultă ce-ți zic, fraiere. N-o să ajungi niciodată doctor – şi nici eu n-o să ajung atlet de circ. N-ai creier pentru matematică şi ştiințe, iar eu n-am pic de muşchi în corp. *Ergo,* n-o să avem niciun doctor Ferguson – şi niciun Noah Magnificul.

Cum de eşti tu aşa de sigur?

Pentru că ideea ți-a venit dintr-o carte, de-aia. Un roman stupid pe care l-ai citit când aveai doişpe ani şi pe care, din păcate, l-am citit şi eu, pentru c-ai insistat tu că e foarte bun, deşi nu e, iar dacă te-ai mai uita pe el, sunt sigur că te-ai prinde în sfârşit că nu e cum ai crezut tu, nu e bun nici de-al dracu. Tânăr doctor idealist aruncă în aer canalizarea contaminată ca să scape oraşul de boală, tânăr doctor idealist îşi pierde idealurile pentru bani şi o adresă elegantă, doctor trecut de prima tinerețe, pe vremuri idealist, îşi recapătă idealurile şi astfel îşi mântuie sufletul. Baliverne, Archie. Fix genul de rahat care să impresioneze un băietei idealist ca tine, dar nu mai eşti un băietei, eşti un flăcău ca bradul, cu o sculă de bărbat care țipă dintre picioare şi un cap din care ies capodopere literare şi Dumnezeu ştie ce altceva, aşa că să nu-mi spui mie că tot aşa fascinat eşti de porcăria aia de carte al cărei titlu îmi scapă acum, pentru c-am făcut tot ce-am putut ca s-o uit?

Citadela.

Aia e. Şi acum că mi-ai adus aminte, să nu-i mai rosteşti niciodată titlul în prezența mea. Nu, Archie, omul nu se face doctor pentru că a citit o carte. Se face doctor pentru că trebuie să se facă doctor, iar tu nu trebuie să te faci doctor, trebuie să te faci scriitor.

Credeam că o să fie o convorbire scurtă. N-ai uitat de maică-ta, nu?

Fir-ar. Ba sigur c-am uitat. Tre' să fug, Arch.

Taică-tău se întoarce în două, trei săptămâni. Ne vedem atunci, da?

Normal. O să vorbim pantofeză între noi, cu nişte bocanci butucănoşi – şi ne gândim cum furăm o cameră de filmat.

Pe nouăsprezece decembrie, la trei zile după conversația lui Ferguson cu Noah, *New York Times* a relatat că soldatii americani intraseră pe frontul din Vietnamul de Sud şi luau

parte la operațiunile tactice, cu ordinul de *a răspunde la gloanțe cu gloanțe.* Cu o săptămână în urmă, în Vietnamul de Sud sosiseră patru sute de soldați americani şi patruzeci de elicoptere. Urmau să vină şi alte aeronave, vehicule de uscat şi amfibii. Cu totul, în Vietnamul de Sud erau deja două mii de americani în uniformă, *deşi oficial se vorbea despre 685 de consilieri militari.*

La patru zile după asta, pe douăzeci şi trei decembrie, tatăl lui Ferguson a plecat într-o călătorie de două săptămâni în sudul Californiei, să-şi viziteze frații şi familiile acestora. Era prima oară de ani întregi când îşi lua liber de la serviciu, ceea ce nu mai făcuse de hăt, din decembrie 1954, când fusese împreună cu mama lui Ferguson la Miami Beach, într-o vacanță de iarnă de zece zile. De data asta, mama lui Ferguson nu l-a mai însoțit. Şi nu l-a însoțit pe tatăl lui Ferguson nici la aeroport, ca să-şi ia rămas-bun de la el în ziua plecării. Ferguson o auzise de destule ori pe maică-sa vorbindu-şi de rău cumnații ca să înțeleagă că n-avea nicio tragere de inimă să-i vadă şi totuşi, probabil că ăsta nu era singurul motiv, pentru că, după plecarea tatălui lui, ea i s-a părut mai agitată decât de obicei, preocupată, abătută şi, pentru prima oară de când o ştia, incapabilă să-l urmărească atunci când îi vorbea şi era atât de absentă, încât Ferguson s-a întrebat dacă nu cumva o deprima starea căsniciei ei, care părea să fi ajuns la o răscruce odată cu plecarea lui taică-său de unul singur la Los Angeles. Poate că apa din cadă nu mai era doar rece. Poate că era de-a dreptul înghețată, pe punctul de a se transforma într-un bloc de gheață.

Noah îi trimisese înapoi copia povestirii, aşa cum se înțeleseseră, şi, cum ea ajunsese în Maplewood înainte ca taică-său să plece în California, Ferguson i-o dăduse lui, în speranța puțin probabilă că avea s-o citească pe drum. Maică-sa o citise cu câteva săptămâni în urmă, desigur, în sâmbăta de după Ziua Recunoştinței, ghemuită pe canapeaua din living, desculță şi fumând jumătate de pachet de Chesterfield în timp ce parcurgea cele cincizeci şi două de pagini şi spunându-i la sfârşit că o găsise *minunată, unul dintre cele mai bune lucruri pe care le-am citit vreodată,* ceea

ce era de aşteptat, şi-a zis el, pentru că verdictul ei ar fi fost acelaşi şi dacă ar fi copiat lista de cumpărături pe luna trecută şi i-ar fi prezentat-o drept *poezie experimentală,* dar tot mai bine e s-o ai pe maică-ta de partea ta, mai ales cu un tată care nu părea să fie de nicio parte. Acum, că *Prieteni la cataramă* trecuse prin mâinile mătuşii Mildred, ale unchiului Don şi ale lui Noah, Ferguson s-a gândit că era momentul *să-şi ia inima în dinți* (o expresie care-i plăcea pentru valențele ei duble, contradictorii[39]) şi să i-o arate lui Amy Schneiderman, singura persoană din Maplewood în a cărei opinie putea avea încredere – şi deci persoana pe care se temuse cel mai tare s-o abordeze, pentru că Amy era prea sinceră ca să umble cu mănuşi, şi o lovitură de la ea l-ar fi pus la pământ.

În unele privințe, chiar destul de multe, Ferguson o considera pe Amy Schneiderman o versiune feminină a lui Noah Marx. O versiune mai atrăgătoare, fără doar şi poate, prin faptul că era fată şi nu un băiat firav, cu ochi mari de insectă, dar avea acelaşi tip de inteligență ca Noah, era acelaşi gen de persoană strălucită, plină de pasiune, cu minte scăpărătoare, iar cu timpul Ferguson şi-a dat seama cât de mult se baza pe ei amândoi, de parc-ar fi fost două aripi de fluture pe care le purta pe spate ca să poată zbura, el care uneori putea fi atât de greoi, de ancorat în pământ, şi cu toate astea, în cazul lui Amy, care era mai atrăgătoare, atracția fizică nu era atât de puternică încât să-i inspire lui Ferguson idei romantice, aşa că ea rămânea *o simplă prietenă,* deşi una esențială, cea mai importantă camaradă în războiul tot mai extins împotriva plictiselii şi mediocrității provinciei şi ce noroc că, dintre toți oamenii din lume, ea se mutase în vechea lui cameră, ceea ce poate că era un capriciu narativ în povestea vieții lor, dar unul care crease o legătură între ei, o apropiere specială pe care amândoi o luau acum drept sigură, pentru că Amy nu doar că respira acelaşi

---

[39] Expresia în engleză este *to screw up ones courage,* a se îmbărbăta, a-şi lua inima în dinți; sensul contradictoriu e dat de înțelesul verbului frazai to screw up, care înseamnă a distruge, a eşua, a da rasol.

aer pe care-l respirase el în acea casă, dar îşi mai şi petrecea nopţile în patul în care dormise el pe când locuise acolo şi pe care maică-sa îl considerase prea mic pentru camera lui din casa cea nouă, aşa că îl lăsase părinţilor nu prea înstăriţi ai lui Amy când se mutaseră în locul lor. Asta se întâmplase cu mai mult de cinci ani în urmă, la sfârşitul verii anului 1956, şi deşi Amy ar fi trebuit să intre în clasa a cincea în septembrie, cu două zile înainte să înceapă şcoala căzuse de pe cal pe un traseu de călărie din Rezervaţia South Mountain şi-şi fracturase şoldul, iar până s-a refăcut era deja jumătatea lui octombrie, aşa că părinţii ei au hotărât că mai bine repetă clasa a patra decât s-o arunce într-o şcoală nouă cu şase săptămâni întârziere faţă de colegii ei. Aşa se face că a ajuns colegă de an cu Ferguson, născuţi fiind la doar trei luni distanţă, dar sortiţi să urmeze traiectorii puţin diferite la şcoală, pentru ca după fractura ei de şold traiectoriile să li se suprapună, începând cu acel prim an de-a patra în care au fost colegi în clasa domnişoarei Mancini, continuând cu ultimii doi ani de şcoală primară, apoi cu toţi cei trei ani la Şcoala Gimnazială Maplewood – mereu la aceleaşi ore, mereu rivali şi, cum niciodată nu existaseră complicaţii romantice care să-i separe prin neînţelegerile şi resentimentele inerente iubirii, mereu prieteni.

A doua zi după plecarea tatălui lui Ferguson în California, duminică, pe douăzeci şi patru decembrie, în ajunul sărbătorii pe care familiile lor n-o ţineau, Ferguson a sunat-o pe Amy la zece şi jumătate şi a întrebat-o dacă poate veni pe la ea. Avea ceva să-i dea, i-a zis el, şi-ar fi făcut-o chiar atunci, dacă nu era prea ocupată. Nu, a răspuns ea, nu era ocupată, stătea pur şi simplu tolănită în pijama şi citea ziarul, încercând să nu se gândească la eseul pe care-l aveau de scris în vacanţa de iarnă. De la el de acasă până la ea acasă avea de mers doar cincisprezece minute, un drum pe care-l făcuse de multe ori pe jos până atunci, dar era o dimineaţă cu vreme urâtă, cu burniţă şi în jur de zero grade, vreme de ninsoare fără să ningă, dar cu ceaţă, vânt şi umezeală, aşa că Ferguson a zis că o s-o roage pe maică-sa să-l ducă ea cu maşina. În cazul ăsta, ce-ar fi să vină amândoi la un brunch? Jim îi lăsase baltă acum zece

minute, rămăsese la New York cu nişte prieteni, dar mâncarea fusese cumpărată, era de-ajuns cât pentru zece guri flămânde şi ar fi fost păcat s-o arunce. O secundă, a zis ea, punând jos receptorul şi strigându-şi părinţii să-i întrebe dacă Archie şi doamna Ferguson puteau veni *să-i omenim cu ceva* (Amy avea o slăbiciune pentru expresiile învechite), iar după douăzeci de secunde a revenit la telefon şi a zis: E în regulă. Veniţi între douăsprezece treizeci şi unu.

Astfel, manuscrisul *Prietenilor la catarama* a ajuns în sfârşit în mâinile lui Amy, iar Ferguson şi fata care dormea în fostul lui pat au stat în fosta lui cameră şi, în timp ce adulţii pregăteau masa în bucătărie, chiar sub ei, au discutat mai întâi despre dramele amoroase în curs (lui Ferguson i se pusese pata pe o fată pe nume Linda Flagg, care-l refuzase când o invitase vineri la film, iar Amy visa la un băiat pe nume Roger Saslow, care încă n-o sunase, deşi aşa-i dăduse de înţeles, presupunând că ea pricepuse corect aluzia), apoi despre Jim, fratele mai mare, boboc la MIT, care fusese unul dintre stâlpii echipei de baschet a liceului Columbia până în clasa a douăsprezecea şi era tare supărat, a povestit Amy, din cauza lui Jack Molinas şi a scandalului cu meciurile aranjate, zeci de meciuri măsluite în ultimele sezoane prin mituirea jucătorilor cu câteva sute de dolari, în timp ce Molinas şi prietenii lui pariori făceau bani grei, mii de dolari în fiecare săptămână. Numai mânării în ţara asta, a zis Amy. Emisiunile TV, meciurile echipelor universitare de baschet, bursa, alegerile, dar Jim era prea inocent ca să înţeleagă asta. Poate, a răspuns Ferguson, dar Jim era inocent doar pentru că vedea numai partea bună din oameni, ceea ce el considera a fi o calitate, una dintre cele pe care le admira cel mai mult la fratele lui Amy, şi imediat ce Ferguson a vorbit de admiraţie, conversaţia a sărit la alt subiect – eseul pe care trebuiau să-l scrie pentru concursul pe şcoală din ianuarie. Tema era *Persoana pe care o admir cel mai mult* şi toată lumea participa, toţi elevii dintr-a şaptea, a opta şi a noua, în fiecare an urmând să se acorde premii pentru cele mai bune trei eseuri. Ferguson a întrebat-o pe Amy dacă alesese deja pe cineva.

Normal că da. E deja târziu, să ştii. Trebuie să le predăm pe trei ianuarie.

Nu mă pune să ghicesc. Sunt sigur că nu nimeresc.

Emma Goldman.

Numele îmi sună cunoscut, dar nu ştiu mare lucru despre ea. De fapt, nu ştiu mai nimic.

Nici eu nu ştiam, până când unchiul Gâl nu mi-a făcut cadou autobiografia ei – atunci m-am îndrăgostit de ea. E una dintre cele mai extraordinare femei din toate timpurile. După o scurtă pauză: Dar dumneata, domnule Ferguson? Ai vreo idee?

Jackie Robinson.

Ah, jucătorul de baschet, a zis Amy. Dar nu un jucător oarecare, nu-i aşa?

Omul care a schimbat America.

Nu-i rea alegerea, Archie. Dă-i bătaie.

Am nevoie de permisiunea ta?

Normal că da, prostuțule.

Au râs amândoi, apoi Amy a sărit în picioare şi a zis: Haide, hai să mergem jos. Mor de foame.

Marți, Ferguson a ieşit după corespondență şi a găsit în cutie o scrisoare adusă personal – fără ştampilă, fără adresă, doar cu numele lui pe plic. Mesajul era succint:

Dragă Archie, te urăsc.

Cu drag, Amy

P.S.: Îți aduc mâine mscr. Înapoi. Mai vreau o tură cu Hank şi Frank înainte să mă despart de ei.

Taică-său s-a întors la Maplewood pe cinci ianuarie. Ferguson se aştepta să-i spună ceva de povestire, măcar să se scuze că n-o citise, dar el n-a spus nimic şi, cum nici în următoarele zile n-a pomenit nimic, Ferguson a presupus c-o pierduse. Cum Amy îi înapoiase deja manuscrisul original, pierderea copiei era neimportantă. Conta însă cât de indiferent părea să fie tatăl lui față de acea chestiune neimportantă şi, cum Ferguson a hotărât să nu i se mai adreseze lui taică-său decât dacă acesta i se adresa primul, chestiunea a căpătat treptat importanță, din ce în ce mai multă odată cu trecerea timpului.

3.1

Durere. Teamă. Confuzie. Doi virgini deflorându-se reciproc, înțelegând doar foarte vag ce li se întâmplă, pregătiți doar în sensul că Ferguson reuşise să facă rost de o cutie de prezervative şi că Amy, aşteptându-se, inevitabil, să sângereze, întinsese un prosop de baie maro-închis pe pat, peste cearşaf – o măsură de precauție inspirată de persistența vechilor legende şi care s-a dovedit până la urmă inutilă. La început bucurie, senzația extatică de a fi pentru prima oară cu desăvârşire goi împreună, de la episodul de mult uitat din copilăria mică, când se tăvăliseră pe saltea, ocazia de a atinge fiecare centimetru pătrat al corpului celuilalt, senzația delirantă de piele goală pe piele goală, dar odată excitați de-a binelea, urmase dificultatea de a trece la pasul următor, anxietatea de a penetra pentru prima oară altă persoană, de a fi penetrată de altă persoană pentru prima oară, Amy încordându-se în acele prime clipe din cauza durerii intense, Ferguson simțindu-se groaznic pentru că-i cauza atâta durere, deci încetinind şi ajungând să se retragă cu totul, după care urmase o pauză de trei minute, apoi Amy îl apucase strâns pe Ferguson şi-l instruise s-o ia de la capăt, spunându-i: O faci şi gata, Archie, uită de mine, fă-o şi gata, aşa că Ferguson a făcut-o, conştient că n-avea cum să uite de ea, dar şi că trebuia să treacă pragul, că era momentul lor şi, deşi probabil că durerea o sfâşia în bucăți pe dinăuntru, la sfârşit Amy a râs, a râs cu râsul ei sonor şi a zis: *Sunt aşa de fericită c-aşputea să şi mor*

A fost un weekend tare ciudat, în care n-au ieşit deloc din apartament, ci au stat pe canapea şi s-au uitat cum depunea Johnson jurământul în calitate de nou preşedinte, l-au văzut pe Oswald arestat, cu tricoul lui pătat de sânge, protestând în fața camerelor că el nu e decât un *țap ispăşitor,* termen pe care Ferguson avea să-l asocieze mereu cu tânărul fragil care-l omorâse sau nu pe Kennedy de unul singur, a urmat o scurtă pauză de ştiri, cu o orchestră care a cântat un cântec funebru din simfonia *Eroica* a lui Beethoven, duminică au urmărit procesiunea funerară de pe străzile din Washington, iar lui Amy i s-a pus un nod în gât când a apărut calul fără

călăreț și l-au văzut pe Jack Ruby strecurându-se în secția de poliție din Dallas și împușcându-l pe Oswald în stomac. *Oraș ireal.* Versul lui Eliot40 i-a tot explodat lui Ferguson în minte în acele trei zile și, pe măsură ce el și Amy dădeau gata mâncarea din bucătărie, ouăle, cotletele de miel, feliile de friptură de curcan, pachetele de brânză, conservele de ton, cutiile cu cereale pentru micul dejun și biscuiții, Amy fumând atât de mult cum n-o văzuse niciodată, Ferguson fumând și el cu ea pentru prima oară de când se cunoscuseră, așezați unul lângă altul pe canapea și strivind la unison chiștoacele de Lucky, apoi îmbrățișându-se și sărutându-se, incapabili să se abțină de la sacrilegiul de a se săruta într-un moment atât de solemn, de a se ridica de pe canapea o dată la trei, patru ore pentru o nouă vizită în dormitor, de a-și sfâșia hainele și de a se urca iar în pat, amândoi chinuiți de durere, nu doar Amy, ci și Ferguson, dar nu se puteau opri, plăcerea era întotdeauna mai intensă decât durerea, și chiar dacă era cumplit să asiste la un weekend atât de groaznic, a fost cel mai memorabil și mai important weekend din tinerele lor vieți.

Din păcate, în următoarele două luni n-aveau să se mai ivească alte ocazii. Ferguson a continuat să meargă la New York în fiecare sâmbătă, dar apartamentul lui Amy nu rămânea niciodată gol suficient timp ca să se poată întoarce împreună în dormitor. Unul din părinții ei era mereu prin preajmă, de multe ori chiar amândoi, și pentru că n-aveau unde altundeva să meargă, singura soluție era ca Schneidermanii să plece iar din oraș – ceea ce nu s-a mai întâmplat. Acesta a fost motivul pentru care Ferguson a acceptat invitația verișoarei lui la un sejur de schi în Vermont la sfârșit de ianuarie. Nu pentru că l-ar fi interesat schiatul, încercase o dată și îi fusese de-ajuns, dar când Francie i-a spus că nu găsiseră alt loc de închiriat pentru weekend decât ditamai șandramaua cu cinci dormitoare, Ferguson a întrezărit o speranță. Loc berechet, a spus

---

40 Din *Tărâmul pustiit,* în românește de Mircea Ivănescu, din volumul T.S. Eliot, *Opere poetice 1909-1962,* ed. Humanitas Fiction, București, 2011.

Francie, ceea ce explica de ce se gândise să-l sune, iar dacă voia să aducă un prieten, se găsea loc şi pentru el. Iubitele intrau la prieteni? a întrebat Ferguson. Bineînțeles că da! a răspuns Francie şi, după felul cum răspunsese la întrebare, după entuziasmul ei spontan din acel *bineînțeles* sonor, Ferguson a presupus, în mod firesc, că ea înțelesese din formularea lui că el şi Amy erau un cuplu şi că voiau să doarmă în aceeaşi cameră, pentru că, în definitiv, Francie se măritase la optsprezece ani, cu doar un an mai mult față de actuala vârstă a lui Amy şi, dacă cineva ştia ce înseamnă dorința erotică zădărnicită la adolescenți, aceea trebuia să fie verişoara lui de douăzeci şi şapte de ani, care fusese vara lui preferată încă din scutece. Amy nu împărtăşea felul optimist în care Ferguson interpretase *bineînțeles-ul* lui Francie, realizând cât de flagrant încălcaseră ei doi regulile de comportament sexual acceptate, care nu doar că interziceau sexul între adolescenți necăsătoriți, ci îl considerau scandalos de-a dreptul, şi totuşi, a zis ea, nu fusese niciodată la Vermont, nu schiase niciodată şi ce putea fi mai frumos decât *un weekend în zàpadà cu Archie?* Cât despre cealaltă chestiune, aveau să vadă ei cine avusese dreptate şi cine nu, iar dacă aveau să descopere că ea avusese dreptate, asta nu însemna că nu puteau să se viziteze noaptea târziu în cameră, să se strecoare discret în patul celuilalt. Au plecat într-o după-amiază rece de vineri, Amy şi Ferguson înghesuindu-se într-un combi albastru prea mic cu Francie, soțul ei, Gary, şi cei doi copii, Hollander, Rosa, de şase ani, şi David, de patru ani, iar spre norocul celor mari, cei mici au dormit aproape tot drumul de cinci ore până la Stowe.

Francie îşi botezase fiica după mama lui Ferguson, chiar dacă numele nu erau identice. Interdicția de a le da copiilor nume de părinți, bunici sau rude încă în viață era o regulă pe care o respectau până şi evreii nepracticanți, ceea ce explica diferența de o literă între Rose şi Rosa, o găselniță subtilă născocită de avocatul Gary pentru a-i dezarma pe tradiționalişti din familie şi, totuşi, numele era limpede pentru toată lumea, Rosa în onoarea lui Rose, iar gestul era modul lui Francie şi Gary de a spune lumii că-i întorseseră spatele lui Arnold Ferguson, cel care destrămase familia

trădându-şi fratele, care frate avea să beneficieze din acel moment de devotamentul lor, victima Stanley şi soția sa, Rose, pe care Francie o iubise de mică, de când o văzuse pentru prima oară. Pentru Francie nu fusese un pas uşor de făcut, să-şi denunțe tatăl, deşi se simțea încă atât de apropiată de mama, fratele şi sora ei, dar Gary îşi disprețuia atât de virulent socrul, era atât de profund dezgustat de ticăloşia şi slăbiciunea lui morală, încât lui Francie nu prea-i rămânea altă variantă decât să-şi urmeze soțul. Erau deja căsătoriți de doi ani când avusese loc spargerea, trăiau în partea de nord-vest a Massachusetts în timp ce Gary îşi încheia studiile la Williams, unul dintre cele trei cupluri „junioare" din clasa lui, iar la douăzeci şi unu de ani, Francie a rămas deja însărcinată cu primul ei junior, care s-a născut la câteva luni după ce-a ieşit la iveală implicarea tatălui ei în jaful de la depozit. Ceilalți membri ai familiei se mutaseră deja în California, nu doar părinții ei, ci şi tânăra şi docila Ruth, care abia terminase liceul şi se înscrisese la o şcoală de secretare în L.A., ba chiar şi Jack, care era în ultimul an la Rutgers când se lăsase de şcoală ca să plece cu ei, deşi Francie şi Gary insistaseră pe lângă el să n-o facă până când Jack le spusese *hai sictir,* iar când s-a născut Rosa, doar mama şi sora lui Francie s-au întors în est ca să țină copilul în brațe. Jack a spus că e prea ocupat, iar Arnold Ferguson cel compromis nu putea să vină, pentru că el nu se mai putea întoarce în est niciodată.

Aşadar, probabil că Francie nu suferise nici mai mult, nici mai puțin decât restul familiei, dar fiecare suferise în felul său, iar Ferguson avea impresia că suferința o transformase pe Francie într-o persoană mai liniştită şi mai puțin exuberantă, într-o versiune mai ştearsă a ei înseşi. Pe de altă parte, se şi maturizase, trecuse deja la stadiul de *om mare de tot,* cum îi plăcea lui Ferguson să se exprime, şi chiar dacă părea să aibă o căsnicie reuşită, era evident că Gary putea fi uneori pompos şi tiranic, din ce în ce mai predispus la lungi monologuri egocentrice despre declinul şi decăderea civilizației occidentale, mai ales că lucra de câțiva ani la firma tatălui său şi începea să câştige bani serioşi din avocatură, şi probabil că o obosea într-o oarecare măsură pe Francie, ca să

nu mai vorbim de maternitate, care e obositoare pentru toată lumea, chiar şi pentru o mamă caldă şi iubitoare ca Francie, care trăia pentru copiii ei aşa cum trăise mătuşa Joan pe vremuri pentru propriile-i odrasle. Nu, s-a gândit Ferguson în timp ce combiul se îndrepta spre nord prin întunericul tot mai dens, nu trebuia să exagereze. Chiar dacă viaţa îi trăsese nişte suturi, Francie rămânea aceeaşi dintotdeauna, aceeaşi *verisoară fermecată* din copilăria lui, puţin mai greoaie acum, probabil, apăsată cum era de amintirea trădării lui taică-său, dar păruse tare veselă când el îi acceptase invitaţia pentru weekend şi câtă mărinimie din partea ei s-o includă şi pe Amy cu acel surprinzător *Bineînţeles!,* şi stând cu toţii în maşină, Ferguson în spate, cu cei doi copii adormiţi, şi Francie în faţă, între Gary şi Amy, vedea chipul încă frumos al verişoarei lui în oglinda retrovizoare, în lumina farurilor fiecărei maşini care trecea pe lângă ei, iar la un moment dat, cam la jumătatea drumului, când ea a ridicat ochii şi a observat că el o priveşte, s-a întors, a întins braţul stâng, l-a luat de mână şi i-a strâns-o tare, îndelung. Toate bune? l-a întrebat ea. Ai amuţit de tot acolo, în spate.

Într-adevăr, în ultima oră fusese mai degrabă tăcut, dar asta doar ca să nu-i trezească pe cei mici, aşa că-şi lăsase mintea să plutească în voie printre vechi probleme de familie, fără să mai asculte ce vorbeau Amy şi Gary în faţă, legănat de huruitul pneurilor de sub el, vechea senzaţie de minte înceţoşată din maşină, în timp ce mergeau cu aproape o sută de kilometri pe oră, dar când Francie l-a strâns de mână şi a redevenit mai atent, şi-a dat seama că se vorbea despre politică, mai ales despre asasinat, care avusese loc cu doar două luni în urmă şi era în continuare subiectul despre care discutau cu toţii chiar şi fără să vrea, discuţiile obsedante despre cine, cum şi de ce, pentru că nu prea părea plauzibil ca Oswald să fi acţionat de unul singur şi începuseră să circule numeroase teorii alternative, Castro, mafia, C.I.A., ba chiar şi Johnson însuşi, texanul năsos care-l înlocuise pe omul zilei de mâine şi era în continuare un factor X pentru Amy, dar Gary, care se hotărâse repede, îl numise un *personaj lunecos,* un politician de culise pe stil vechi care nu era la înălţimea situaţiei, la care Amy, chiar dacă înclina să-i

dea dreptate, l-a contrazis totuşi aducând vorba despre discursul lui Johnson de la începutul lunii, în care anunţase războiul împotriva sărăciei, care fusese cel mai bun discurs prezidenţial din viaţa ei, a zis ea, iar Gary s-a văzut nevoit să accepte că nimeni de la Roosevelt încoace, nici măcar Kennedy, nu mai luase atitudine şi nu mai spusese aşa ceva. Ferguson a zâmbit auzindu-l pe Gary că dă înapoi, după care gândurile i-au zburat iar în altă parte, la Amy, remarcabila Amy care avea un succes nebun la Hollander!, care-i cucerise de la prima strângere de mână, de la primul salut, aşa cum îl cucerise şi pe el la grătarul de Ziua Recunoştinţei, iar acum că se apropiau de graniţa cu Vermont, nu-i rămânea decât să se roage că totul avea să decurgă conform planului, că în scurt timp aveau să fie iarăşi goi în aşternut într-o cameră străină dintr-o casă străină, undeva la mama naibii, în Noua Anglie.

Casa era într-adevăr mare, cum li se spusese, iar la mama naibii însemna în vârful unui deal, la vreo cincisprezece kilometri de staţiunea de schi. Era un refugiu de weekend cu două etaje în loc de unul singur, cum se obişnuia, construit cândva la începutul secolului al XIX-lea, şi toate scândurile acelei construcţii de lemn prin care trăgea curentul scârţâiau. Scârţâitul era o posibilă problemă, pentru că s-a dovedit că Amy fusese cea care interpretase corect *bineînţeles-ul* lui Francie, ceea ce Ferguson s-a văzut nevoit să recunoască de la primul tur al casei în grup de şase, înţelegând că gazdele lor nu avuseseră niciodată de gând să-i lase să doarmă împreună în aceeaşi cameră, aşa că trebuia să recurgă la planul de rezervă, pe care Ferguson îl numea soluţia *farseifranţuzeşti,* zbenguielile din miez de noapte cu uşi deschise şi închise în balamale ruginite, cu îndrăgostiţi furişându-se pe holuri întunecoase, nefamiliare, cu trupuri strecurându-se în paturi în care n-ar fi avut ce căuta, iar o podea zgomotoasă nu servea deloc stratagemei lor. Din fericire, Gary şi Francie au propus ca *cei mari* să doarmă în cele două camere de la mansardă, pentru ca *cei mici* să-şi poată petrece noaptea la acelaşi etaj ca părinţii, care să le fie alături în caz de coşmar (Rosa) sau udat patul (David). Asta o să-i ajute, s-a gândit Ferguson. Desigur, scândurile aveau să

scârțâie chiar deasupra celorlalți, răsunând şi mai jos, prin tavane, dar la urma urmei, se mai întâmpla ca omul să se dea jos din pat în miez de noapte ca să se împleticească până la baie şi cum să faci într-o casă ca aceea ca podeaua să nu emită efecte sonore ca de filme de groază? Cu puțin noroc, aveau s-o scoată la capăt. Şi chiar dacă n-aveau noroc, ce li se putea întâmpla chiar atât de rău? Nu mare lucru, şi-a zis Ferguson, poate chiar nimic.

La început, totul a mers ca pe roate. Şi-au dat rendez-vous la unsprezece jumătate, cu cel puțin nouăzeci de minute după ce copiii fuseseră băgați în pat, iar părinții lor obosiți le uraseră noapte bună, iar la ora stabilită, în casă era linişte deplină, în afară de câte o rafală de vânt care intra prin pereții crăpați şi făcea să zăngănească girueta de pe acoperiş. Călcând pe podea cu picioarele desculțe, Ferguson s-a dat jos din patul de fier şi a început să înainteze cu greu spre camera lui Amy, păşind cu grijă, în vârful picioarelor, pe scândurile desprinse, oprindu-se ori de câte ori lemnul scârțâia şi numărând până la cinci până să îndrăznească să facă următorul pas. Lăsase uşa deschisă ca să nu fie nevoit să apese pe clanță, eliminând astfel riscul ca zăvorul să facă brusc prea mult zgomot şi, deşi balamalele erau într-adevăr cam ruginite, s-au dovedit a fi mai silențioase decât vântul. A urmat holul, cu cei paisprezece paşi suplimentari de care era nevoie pentru această etapă a călătoriei, apoi a împins uşor uşa lui Amy, care o lăsase şi ea întredeschisă, şi în sfârşit s-a văzut în cameră.

Patul era extrem de îngust, dar Amy era goală în pat şi, după ce şi-a dat jos şortul şi s-a strecurat lângă ea, Ferguson a fost şi el gol în acelaşi pat şi s-a simțit atât de bine, atât de aproape de ceea ce-şi imaginase, încât pentru prima dată-n viața lui realitatea şi imaginația s-au suprapus, devenind ca niciodată unul şi acelaşi lucru, şi de bună seamă că ar fi trebuit să fie cel mai fericit moment din viața lui, pentru că Ferguson nu era dintre cei dezamăgiți de împlinirea dorințelor, cel puțin nu în acel caz, în care nu-i ajungea s-o dorească pe Amy dacă n-o şi avea, dacă nu-l dorea şi ea pe el, dar iată că în mod miraculos îl dorea şi ea pe el, deci dorința îndeplinită era chiar o dorință îndeplinită, ocazia de a

petrece câteva momente în împărăția efemeră a grației terestre.

Învățaseră atât de multe în acel weekend tumultuos din urmă cu două luni, la început bâjbâind pentru că nu ştiau mai nimic despre mai nimic, dar învățând încetul cu încetul câte ceva despre ceea ce încercau să facă, poate nu prea multe, dar măcar rudimente despre felul cum funcționa corpul celuilalt, pentru că altfel nu putea fi vorba despre plăcere autentică, mai ales în cazul lui Amy, care trebuia să-l învețe pe ignorantul de Ferguson nenumăratele diferențe dintre femei şi bărbați, iar acum că începuse să se lămurească, Ferguson era mai calm şi mai stăpân pe sine decât fusese la New York, aşa că lucrurile au decurs mai bine, atât de bine încât, după câteva minute în bezna camerei din Vermont, au şi uitat unde se aflau.

Era un pat vechi, de fier, cu o saltea subțire aşezată pe mai mult de douăzeci de arcuri întinse şi, la fel ca podeaua de lemn care-l susținea, scârțâia. Scârțâia şi sub greutatea unui singur corp, dar când două corpuri au început să se mişte împreună pe saltea, scârțâitul a devenit asurzitor. Zgomotul i-a amintit lui Ferguson de o locomotivă cu aburi care mergea cu peste o sută de kilometri la oră, în timp ce Amy a găsit asemănări cu zgomotul scos de o tiparniță care scuipă jumătate de milion de exemplare din ediția de dimineață a unui tabloid. În orice caz, era un zgomot mult prea puternic pentru delicata farsă franțuzească pe care o scriseseră în minte, iar când au început să-l audă, nu s-au mai gândit decât la el, la scrâşnetul infernal al acuplării lor frenetice, dar cum s-ar fi putut opri când erau la un pas de prăpastia dorinței împlinite, chiar pe buza ei? Nu puteau, aşa că au continuat amândoi până când au căzut în hău, iar când locomotiva s-a oprit şi la urechi le-a ajuns şi altceva în afară de zgomot, de la etajul de dedesubt s-a auzit alt zgomot, plânsetul unui copil surprins, speriat, fără îndoială cel mic, David, care fusese trezit din somn de gălăgia lor, iar imediat după, au auzit zgomot de paşi, fără îndoială ai lui Francie, mama Francie care se ducea să-şi liniştească băiatul în timp ce tata Gary sforăia în continuare, moment în care Ferguson a sărit îngrozit şi ruşinat din patul lui Amy şi s-a

întors în fugă în camera lui, iar peste farsa lor bulevardieră s-a prăvălit cortina.

A doua zi dimineață, la şapte treizeci, Ferguson a intrat în bucătărie şi i-a găsit pe Rosa şi David aşezați la masă şi bătând în ea cu furculițele şi cuțitele în timp ce strigau într-un glas: *Vrem clătite! Vrem clătite!* Gary stătea în fața lor, bând în tăcere o cană de cafea şi fumându-şi prima țigară Parliament a zilei. Francie, care era în picioare lângă aragaz, i-a aruncat vărului ei o privire iritată, apoi şi-a văzut de ouăle ei jumări.

Amy nu se vedea nicăieri, ceea ce însemna, probabil, că dormea încă în patul ei mic de la etaj.

Gary a lăsat jos cafeaua şi a spus: Ieri le-am promis clătite, dar am uitat să luăm cu noi ce ne trebuie ca să le facem. După cum vezi, ideea de ouă jumări nu-i încântă.

Rosa cea roşcată şi David cel blond au continuat să atace masa cu tacâmurile, lovind în ritmul incantației lor preferate: *Vrem dâ-ți-tel*

Trebuie să existe un magazin pe-aici pe undeva, a spus Ferguson.

Cobori dealul şi mai mergi vreo cinci kilometri, a răspuns Gary, suflând un nor mare de fum care părea să sugereze că nici prin cap nu-i trecea să se ducă el însuşi până acolo cu maşina.

Mă duc eu, a spus Francie, în timp ce muta ouăle prăjite din tigaie într-un bol mare şi alb. Archie vine cu mine, nu-i aşa, Archie?

Cum spui tu, a răspuns Ferguson, oarecum uimit de vehemența întrebării lui Francie, care suna mai mult a poruncă decât a întrebare. Era supărată pe el. Mai întâi privirea ostilă când intrase în bucătărie, apoi tonul agresiv al vocii, ceea ce nu putea însemna decât că nu uitase incidentul din pod de noaptea trecută, nenorocitul de pat-locomotivă care-l trezise brusc pe cel mic care dormea la primul etaj, o greşeală de neiertat pe care el sperase că ea se va preface, plină de tact, că o uitase şi, deşi Ferguson ştia că ar fi trebuit să-i ceară scuze pe loc, era prea jenat ca să vorbească. Ieşitul după ingrediente pentru clătite şi sirop de arțar nu urmărea în niciun caz să-i împace pe copii. Fusese doar un pretext, pe

când adevăratul motiv era să rămână puțin singură cu el ca să-l muştruluiască, să-i ceară socoteală.

Între timp, copiii băteau din palme şi se bucurau, sărbătorind victoria cu bezele pentru mama lor curajoasă, care avea să înfrunte frigul şi zăpada de dragul lor. Gary, care nu părea să realizeze ce se întâmpla, sau dacă realiza, nu părea să-i pese, şi-a stins ţigara şi a gustat din ouăle jumări. După prima îmbucătură, şi-a umplut iar furculița şi i-a întins-o lui David, care s-a aplecat în față şi şi-a vârât-o în gură. A urmat o furculiță pentru Rosa, apoi încă una pentru el. Foarte bune, nu-i aşa? a zis el. Bune de tot, a zis Rosa. Să te lingi pe bot! a zis David, râzând de propria-i glumă, apoi deschizând gura pentru încă o îmbucătură.

Urmărind scena în timp ce-şi lega şireturile ghetelor şi îmbrăca haina de iarnă, Ferguson s-a gândit la doi pui de pasăre la ora mesei. Viermi sau ouă jumări, şi-a zis el, foamea era tot foame, iar gurile deschise tot guri deschise erau, căscate cât se putea de mult. Da, şi clătite, dar mai întâi o mică gustare pentru tonusul matinal.

Afară erau păsări adevărate, o vrabie brună pestriță, o femelă cardinal oliv, cu o creastă stacojie mată, o mierlă cu aripi roşii – pete subite de culoare săgetând cerul alb-cenuşiu, câteva crâmpeie de viață în dimineața aspră de iarnă –, iar când Ferguson şi verişoara lui au traversat curtea acoperită de zăpadă şi au urcat în combiul albastru, el s-a gândit ce păcat că o să-şi strice weekendul cu o ceartă stupidă. El şi Francie nu se certaseră niciodată de când se cunoşteau, nu-şi adresaseră niciodată vreo vorbă rea, îşi fuseseră mereu devotați unul altuia, fără abatere, era singura prietenie profundă pe care o legase cu vreun membru al familiei lui, Fergusonii cei nebuni şi distructivi din clanul destrămat, dintre toți verii, frații şi surorile, mătuşile şi unchii, doar el şi Francie reuşiseră să evite acele animozități stupide şi suferea la gândul că ea avea să se întoarcă de-acum împotriva lui.

Era o dimineață rece, dar nu deosebit de rece pentru acea perioadă din an, cu patru-cinci grade sub zero, iar motorul a pornit la prima cheie. În timp ce stăteau şi aşteptau să se încălzească maşina, Ferguson a întrebat-o dacă preferă să

conducă el. Avea să-şi obţină permisul abia peste vreo şase săptămâni, când împlinea şaptesprezece ani, dar avea permis de începător şi, cum era şi ea cu el în maşină, iar ea avea permis, era perfect legal să facă schimb de locuri. Ferguson a adăugat că se pricepe la condus, iar părinţii lui îl lăsau de luni bune să facă pe şoferul ori de câte ori aveau de mers undeva cu el, ori împreună, ori separat, şi nici mama, nici tatăl lui nu avuseseră vreodată ce să-i reproşeze. Francie a zâmbit crispat şi i-a răspuns că nu se îndoieşte că e un şofer excelent, poate mai bun decât ea, numai că în acel moment la volan era ea, se pregăteau să plece şi să coboare o pantă cam dificilă pentru cineva care nu condusese niciodată pe un drum neasfaltat, aşa că mersi, dar avea să conducă ea, iar după ce se duceau la magazin şi cumpărau ce aveau de cumpărat, puteau eventual face schimb de locuri la întoarcere.

Însă n-a mai existat nicio întoarcere. Nu s-au putut întoarce de la Magazinul Universal Miller s pentru că nici n-au mai ajuns acolo, iar în acea dimineaţă, care pentru Ferguson avea să rămână întotdeauna *dimineaţa dimineţilor,* amândoi verii au plătit un preţ pentru acel drum întrerupt din munţii Vermontului, mai ales Ferguson, care a plătit pentru el multă vreme şi chiar dacă nimeni nu l-a socotit responsabil pentru accident (cum ar fi putut fi responsabil dacă nu el conducea maşina?), el unul avea să se considere vinovat pentru că din cauza lui nu fusese Francie atentă la drum, căci dacă nu s-ar fi întors să se uite la el, n-ar fi derapat pe acea fâşie cu gheaţă şi nu s-ar fi izbit de copac.

De fapt, ar fi trebuit să aibă atâta minte cât să nu se lase antrenat în ceartă. Francie avea tot dreptul să fie supărată pe el, aşa că a hotărât că cel mai bine era să-i răspundă cât mai laconic, să dea din cap şi să aprobe verdictul ei, oricât de dur, la adresa lui, să reziste ispitei de a se apăra. N-are decât să se înfurie, şi-a zis el, dar câtă vreme nu răspundea furiei cu furie, poate că avea să fie o confruntare scurtă, măruntă şi dată repede uitării.

Cel puţin aşa îşi închipuise Ferguson. Greşeala lui a fost să presupună că principala problemă fusese zgomotul, indiscreţia acelui zgomot şi egoismul de care dăduse dovadă

expunându-i şi pe alţii la el, dar zgomotul era doar o parte a problemei, partea cea mai neînsemnată, iar până să realizeze că atacul era mult mai puternic decât cel pentru care se pregătise, a fost prins cu garda jos, aşa că, atunci când Francie s-a înfipt în el, a ripostat.

Ea a reuşit să coboare panta de peste un kilometru şi jumătate fără probleme, dar când a ajuns jos şi s-a oprit, a cotit spre dreapta în loc să facă stânga şi, cum Gary spusese că magazinul era spre stânga, Ferguson i-a atras atenţia, dar Francie a bătut cu degetele în volan şi i-a spus să nu-şi facă griji, Gary n-avea deloc simţul orientării, încurca mereu lucrurile, iar dac-a zis el că trebuie s-o ia la stânga, atunci sigur trebuie s-o ia la dreapta. Suna cam caraghios, s-a gândit Ferguson, deşi în gura lui Francie, cuvintele nu sunaseră deloc caraghios, ci aspru şi oarecum dispreţuitor, ca şi cum Francie i-ar fi purtat pică lui Gary pentru ceva, sau altcuiva pentru cine ştie ce, fratelui ei Jack, de pildă, care nu prea mai tinea legătura cu ea, sau pacostei de taică-său, care iar îşi pierduse slujba şi rămăsese şomer, sau poate tuturor celor trei bărbaţi la un loc, ceea ce-ar fi însemnat că Ferguson era cel de-al patrulea bărbat cu care era la cuţite în acea dimineaţă, iar faptul că greşise într-adevăr drumul şi se îndepărta tot mai mult de magazin n-a avut darul s-o îmbuneze când şi-a dat seama de greşeală, aşa că cea de-a doua parte a călătoriei întrerupte s-a desfăşurat pe tot felul de drumuri lăturalnice, şerpuite, în căutarea unuia care să-i scoată înapoi pe şoseaua regională de unde porniseră şi, în starea aceea încordată de iritare şi nemulţumire care o cuprinsese pe verişoara lui primară, de obicei atât de neconflictuală, Francie a abordat în sfârşit chestiunea care-i scosese din casă de la bun început şi l-a făcut cu ou şi cu oţet.

Ce trist, a spus ea, ce tristeţe şi ce dezamăgire să descopere că băiatul ei drag se trasformase într-un trişor mincinos, că nu era decât un şarlatan dintr-un lung şir de şarlatani, şi cum îndrăznise *sa se folosească* de ea astfel, să-şi aducă prietena în Vermont ca *s-o fută* pe ascuns, ce scârbos, doi puşti în călduri care fac frumos pe lângă toată lumea pe drum, ca să se strecoare noaptea în pod şi să se

fută *cu doi copii mici* dedesubt, cum a putut să-i facă aşa ceva, când ea-l iubise de când se născuse, îl îmbăiase, îl îngrijise şi crescuse sub ochii ei, ce-o să-i spună ea maică-sii, care-l lăsase la Vermont pentru că-l ştia în siguranță cu verişoara lui, era o chestiune de încredere, a zis ea, şi cum să-şi bată joc de acea încredere chiar sub acoperişul ei, un adolescent scăpat de sub control care nu şi-o putea ține-n pantaloni nici măcar o noapte şi adevărul era că nu mai voia să-l vadă, după-amiază avea să-i ducă la autobuz pe el şi pe târfa de gagică-sa şi să-i trimită pachet la New York, să se ducă învârtindu-se amândoi...

Ăsta fusese începutul. Au trecut cinci minute şi ea turuia întruna, iar într-un sfârşit, când Ferguson i-a spus să tacă şi să oprească maşina, strigându-i că se săturase şi că mai bine se duce pe jos acasă, să-şi ia lucrurile, Francie s-a întors la el şi i-a spus, cu ceva în ochi care aducea a nebunie: *Nu vorbi prostii, Archie, o să mori degerat aici,* ceea ce l-a convins că se întâmplase ceva cu ea, mintea i se şubrezise şi era pe punctul de a ceda şi, cum ea îl privea ca şi cum ar fi uitat toate acele lucruri care abia-i ieşiseră pe gură, el i-a zâmbit, i-a zâmbit şi ea, moment în care el a realizat că ea nu mai e atentă la drum, pentru ca-n clipa următoare, maşina să se izbească de copac.

Cum era în 1964, nu purtau centuri de siguranță, aşa că au fost amândoi răniți în accident chiar dacă maşina mergea cu viteză moderată, în jur de cincizeci-cincizeci şi cinci de kilometri la oră. Francie a avut o contuzie şi o fractură de claviculă stângă cauzată de impact, fiind proiectată în față, peste volan, iar de la spitatul din Vermont a fost transferată la un spital din New Jersey ca să-şi revină în urma unei căderi nervoase, cum îi explicaseră doctorii lui Gary. Ferguson îşi pierduse cunoştința şi avusese răni sângerânde la cap, brațe şi mâna stângă, prima care ieşise prin parbriz, şi chiar dacă n-avea oase rupte (un noroc chior care stârnise nedumerire în rândul personalului şi care inspirase câteva asistente să-l numească *miracol medical),* două degete de la mâna stângă fuseseră retezate de parbriz, ambele articulații ale degetului mare şi cele două articulații de sus ale indexului şi, cum degetele fuseseră acoperite de zăpadă şi

găsite abia în primăvară, Ferguson s-a văzut condamnat să trăiască toată viața cu opt degete.

A luat-o în tragic. Ştia că ar fi trebuit să se bucure că nu murise, dar supraviețuirea devenise o certitudine, mai presus de orice îndoială, iar întrebarea care se punea acum nu era atât o întrebare, cât un strigăt disperat: ce-avea să se întâmple cu el? Fusese mutilat, iar când i-au scos bandajele şi a văzut cum arăta mâna lui, cum avea să arate mereu de-atunci încolo, l-a cuprins revolta. Mâna lui nu mai era a lui. Era a altuia şi, privind în jos la cioturile cusute şi netezite unde fuseseră degetul lui mare şi arătătorul, i s-a făcut greață şi a întors capul. Ce urât, ce privelişte hidoasă – *mâna unui monstru.* Intrase în brigada condamnărilor, s-a gândit el, iar din acel moment avea să fie în ochii celorlalți unul dintre acei schilozi diformi care nu mai puteau trece drept membri cu drepturi depline ai rasei umane. Apoi, la agonia acelor umilințe insidioase se adăuga chinul de a reînvăța o sută de lucruri pe care le deprinsese încă de mic, nenumăratele manevre pe care o persoană cu două degete mari le face în fiecare zi fără să se gândească, cum să se lege la şireturi, cum să-şi încheie cămaşa, cum să-şi taie mâncarea, cum să folosească o maşină de scris şi, până când acele gesturi aveau să redevină automate pentru el, ceea ce putea dura luni, poate chiar ani de zile, aveau să-i reamintească în permanență cât de jos ajunsese. Nu, Ferguson nu decedase, dar alte cuvinte cu litera *d* se agățaseră de el în zilele de după accident ca o ceată de copii flămânzi şi nu reuşea să se elibereze de dominația acelor emoții: demoralizat, deprimat, derutat, descurajat, deznădăjduit, distrus, disperat, defensiv, demobilizat, dezorientat, dezamăgit, dereglat, defetist.

Cel mai mult se temea că n-o să-l mai iubească Amy. Nu pentru că aşa ar fi vrut ea, nici ea n-ar fi fost conştientă de propriile-i emoții, dar cum putea cineva să simtă plăcere la atingerea acelei mâini mutilate, sluțite, care-ți întorcea stomacul pe dos, inhiba orice dorință, iar repulsia avea să se accentueze treptat până când ea se va îndepărta de el şi-n cele din urmă îl va părăsi, iar dacă o pierdea pe Amy, nu doar că avea să se aleagă cu inima frântă, ci viața avea să-i fie distrusă pentru totdeauna, pentru că ce femeie normală la

cap putea fi atrasă de un bărbat ca el, o făptură jalnică, schilodită, care umbla cu *o gheara* înfiptă în brațul stâng în loc de mână? Tristețe nesfârşită, singurătate nesfârşită, dezamăgire nesfârşită – asta-l aştepta – şi chiar dacă Amy a stat tot weekendul cu el la spital, apoi a lipsit de la şcoală luni, marți şi miercuri ca să fie lângă el, mângâindu-i fața şi spunându-i că totul avea să fie exact ca înainte, că era o mare porcărie că rămăsese fără două degete, dar nici pe departe sfârşitul lumii, că milioane de oameni trăiau cu probleme mult mai grele şi aveau curajul să reziste fără să le mai acorde atenție, dar chiar în timp ce ea îi vorbea, iar el o asculta şi-i privea chipul, Ferguson se întreba dacă nu cumva are în față o apariție, un surogat de Amy care făcea tot ceea ce ar fi făcut adevărata Amy, iar dacă s-ar fi încumetat să închidă o clipă ochii, poate că ea ar fi dispărut până să-i deschidă la loc.

Şi părinții lui veniseră din Montclair să-i fie alături şi s-au purtat extraordinar de frumos cu el, aşa cum s-a purtat şi Amy, aşa cum s-au purtat şi medicii şi asistentele, dar cum ar fi putut vreunul dintre ei să ştie ce simțea el, cum să înțeleagă că era cu adevărat *sfârşitul lumii,* chiar dacă ei toți îi tot repetau contrariul, cel puțin sfârşitul acelei părticele din lume care-i aparținea lui, şi cum să recunoască față de ei deznădejdea care-l cuprindea când se gândea la baseball, *cel mai stupid joc inventat vreodată,* cum spusese Anne-Marie Dumartin cea de mult plecată, dar el îl iubea în continuare cu pasiune şi de-abia aşteptase primele antrenamente în sală ale echipei şcolare, programate pentru jumătatea lui februarie, dar partea de baseball a lumii lui se sfârşise şi ea pentru că niciodată n-avea să mai poată ține o bâtă când pierduse două degete de la mâna stângă, nu suficient de bine încât să lovească puternic, şi cum ar fi putut mânui cu doar trei degete o mănuşă concepută pentru cinci degete, dacă încerca să joace cu acel handicap îl păştea mediocritatea, ceea ce era inacceptabil pentru el, mai ales acum, în toiul pregătirilor pentru sezonul vieții lui, un sezon inter-şcolar, inter-districtual, inter-statal care avea să atragă atenția recrutorilor de la echipele profesioniste, veniți să-l vadă pe *vrăjitorul* de la a treia bază, cu o medie de 0,400 la bătaie,

ceea ce avea să se lase cu un contract la un club din liga majoră care să facă din el primul poet jucător de baseball din analele sportului american care să câştige atât Premiul Pulitzer, cât şi Premiul pentru Cel mai Valoros Jucător, şi pentru că niciodată nu îndrăznise să mărturisească nimănui acea extraordinară fantezie, n-o putea face acum, când îl podideau lacrimile de fiecare dată când se gândea că se va întoarce la Montclair şi-i va spune antrenorului că nu mai poate face parte din echipă, arătându-i nenorocita de mână stângă ca să explice de ce-şi poate lua adio de la carieră, la care Sal Martino cel laconic şi rezervat va da din cap cu compasiune, mormăind câteva vorbe scurte din care se desluşea ceva de genul: *Ghinion, puştiule. O să ne lipseşti.*

Amy şi tatăl lui au plecat joi dimineaţa, dar maică-sa a rămas cu el până la externare, dormind la un motel din apropiere şi deplasându-se cu un mic autoturism închiriat. Compasiunea ei extremă i s-a părut aproape insuportabilă, ochii duioşi de mamă care-l urmăreau întruna şi-i spuneau cât de profund îşi însuşise ea suferinţa lui şi totuşi, pentru că ea înţelegea că el nu suportă s-o vadă agitată şi adoratoare, îi era recunoscător că nu insistă asupra rănilor lui, că nu-i dă sfaturi, că nu-l îndeamnă *să se ţină tare,* că nu varsă lacrimi. Îşi dădea seama cât de jalnic arăta şi cât de chinuitor trebuie să fi fost pentru ea să-l privească, nu doar cusăturile încă nevindecate de la mâna stângă, care erau încă roşii, dureroase şi umflate, dar şi bandajele de pe antebraţe, care mascau temporar cele şaizeci şi patru de copci care-i strângeau carnea sfâşiată, plus peticele ciudate de pe scalp unde părul fusese ras pentru a-i fi cusute cele mai grave tăieturi şi crestături, dar niciuna dintre aceste viitoare cicatrici nu părea s-o tulbure, nu conta decât că supravieţuise accidentului cu faţa neatinsă, ceea ce ea repeta întruna că era un noroc, singura turnură fericită în toată acea poveste marcată de ghinion, şi chiar dacă Ferguson n-avea niciun chef să se considere norocos în acel moment, îi dădea dreptate, pentru că trebuia să ţină cont de o ierarhie a distrugerii şi să trăieşti cu o mână distrusă era mult mai puţin oribil decât să trăieşti cu faţa distrusă.

Îi era greu să recunoască față de sine cât de mult își dorea ca maică-sa să fie acolo cu el. De fiecare dată când ea se așeza pe scaunul de lângă patul lui, lucrurile păreau să meargă ceva mai bine decât când era singur, de multe ori mult mai bine, și totuși ezita să i se confeseze, nu se îndura să-i spună cât era de speriat când se gândea la viitorul lui retezat, abisal, la pustiul lipsit de iubire care i se așternea înainte pentru mulți ani de-atunci încolo, toate acele frici infantile, autocompătimitoare care ar fi sunat atât de idiot dacă le-ar fi rostit cu voce tare, așa că a continuat să nu vorbească mai deloc despre sine, iar maică-sa nu l-a presat să spună mai mult. Pe termen lung, probabil că n-avea nicio importanță dacă vorbea sau nu, din moment ce era aproape sigur că ea oricum îi ghicește gândurile, întotdeauna reușise, încă de când era un băiețaș, și de ce să se fi schimbat lucrurile acum, că ajunsese licean? În orice caz, mai erau și alte subiecte de discutat în afară de el, în primul rând Francie și misterul colapsului ei, despre care au tot vorbit în ultimele zile petrecute în Vermont, iar acum că Francie ieșise din spital și se internase în alt spital din New Jersey, ce avea să se întâmple cu ea? Maică-sa nu știa sigur. Știa doar ce-i spusese Gary, dar nu pricepuse nimic, nu era nimic limpede, poate doar că problemele păreau să se fi agravat în ultima vreme, îngrijorare din cauza tatălui ei – poate. Probleme în căsnicie – poate. Regret că se căsătorise prea devreme – poate. Toate acestea – sau niciuna. Deconcertant era că Francie păruse întotdeauna sănătoasă și stabilă. Un diamant de exuberantă veselă, lumina ochilor tuturor. Și, poftim.

Biata Francie, a zis maică-sa. Fata mea dragă e bolnavă. Familia ei e la cinci mii de kilometri, n-are cine s-o îngrijească. Numai eu, Archie. Peste două, trei zile plecăm acasă și de asta o să mă ocup când ajungem. Am eu grijă ca Francie să se facă bine.

Ferguson s-a întrebat cine altcineva în afară de maică-sa ar fi fost în stare să facă o asemenea afirmație exagerată, ignorând cu bună știință posibilitatea ca psihiatrii să aibă un rol în refacerea lui Francie, de parcă dragostea și statornicia dragostei ar fi fost singurul leac garantat pentru inima frântă. Era un lucru atât de smintit și de ignorant, încât nu

şi-a putut stăpâni râsul, iar când râsul i-a ieşit din gâtlej, şi-a dat seama că era prima oară de la accident când râdea. Bravo lui, şi-a zis. Şi bravo maică-sii, care spusese ceva de tot râsul, chiar dacă era greşit din partea lui să râdă, pentru că partea frumoasă era că ea credea în ce spusese, credea cu fiecare fibră a corpului ei că are puterea de a purta în spate lumea întreagă.

Partea cea mai neplăcută la întoarcerea acasă era că trebuia să reînceapă şcoala. Spitalul fusese destul de chinuitor, dar măcar acolo se simţise protejat, izolat de ceilalţi în refugiul camerei sale, şi iată că trebuia să revină la vechea lui lume şi să se expună privirilor tuturor – când ultimul lucru pe care şi-l dorea era să fie văzut.

Era februarie şi, în pregătire pentru întoarcerea lui la Montclair High, maică-sa i-a tricotat o pereche de mănuşi speciale, una normală, cealaltă cu trei degete şi jumătate, să respecte forma mâinii lui stângi, care-şi redusese de curând dimensiunile, şi erau nişte mănuşi cât se poate de confortabile, făcute din cel mai moale caşmir de import, într-o nuanţă discretă de maro-deschis, o nuanţă neutră care nu sărea în ochi şi nu atrăgea atenţia cum ar fi făcut o culoare aprinsă, aşa că mănuşile treceau aproape neobservate. Până la sfârşitul lunii şi jumătate din luna următoare, Ferguson a purtat mănuşa stângă şi în clasă, susţinând că era recomandarea doctorului – ca să protejeze mâna în timp ce continua să se vindece. Asta l-a ajutat întru câtva, ca şi căciula pe care şi-o punea ca să-şi ascundă capul peticit, purtată la fel, şi înăuntru, şi afară, la recomandarea doctorului. Când i-a crescut părul şi nu s-au mai văzut zonele rase, a renunţat la căciulă, care i-a fost însă foarte utilă în primele etape de readaptare, ca şi cămăşile şi puloverele cu mânecă lungă pe care le purta zilnic la şcoală, haine obişnuite pentru februarie, dar care-i acopereau şi cicatricile în zigzag de pe ambele antebraţe, rămase încă îngrozitor de roşii, şi pentru că fusese scutit de sport până când medicul său avea să-l considere complet recuperat, nu trebuia să se dezbrace şi să facă duş în faţa camarazilor din clasa a unsprezecea, aşa că nimeni n-a văzut cicatricile până când s-au albit şi au devenit aproape invizibile.

Iată câteva dintre stratagemele folosite de Ferguson pentru a trece puțin mai ușor peste acea încercare, dar tot greu îi era, era greu să revină pe post de *marfa expirata* (cum se exprimase unul dintre foștii lui colegi de la baseball, crezând că Ferguson nu-l aude) și, deși tuturor prietenilor și profesorilor lui le părea rău de el și încercau să nu se holbeze la mâna stângă înmănușată, nu avea numai prieteni în școală, iar cei care-l antipatizau fatiș n-au suferit deloc când Ferguson cel arogant și distant a primit ceea ce merita. Era vina lui că atâția oameni se întorseseră împotriva lui în ultimele luni pentru că-i abandonase mai mult sau mai puțin când începuse să se vadă cu Amy, refuzând toate invitațiile de sâmbătă și fiind indisponibil duminicile, iar băiețelul popular al cărui portret dublu putea fi văzut în continuare în vitrina Roseland Foto ajunsese pe dinafară. Aproape singura lui legătură cu școala rămăsese echipa de baseball, iar acum că baseballul nu mai era, începea să simtă că nici el nu mai e. Continua să se ducă la ore în fiecare zi, dar în fiecare zi era tot mai puțin prezent.

Cu toată înstrăinarea, îi rămăseseră câțiva prieteni, oameni la care ținea, dar în afară de prostănacul de Bobby George, colegul lui de la baseball, fost partener de studiat *Național Geographic,* nu ținea la nimeni prea profund, și nici la Bobby nu-i era clar de ce ar mai fi trebuit să țină – asta până în seara când s-a întors din Vermont și Bobby a venit la el acasă să-i ureze bun venit, iar când tânărul George l-a văzut pe tânărul Ferguson fără mănuși, fără căciulă sau pulover, a dat să spună ceva, dar l-a podidit plânsul și, privindu-și prietenul cum se lasă în voia acelui șuvoi spontan de lacrimi infantile, a înțeles că Bobby îl iubea mai mult decât oricine altcineva din orașul Montclair. Toți ceilalți prieteni îl compătimiseră, dar Bobby fusese singurul care plânsese.

De dragul lui Bobby, s-a dus la unul dintre antrenamentele în sală de după școală, să se uite cum exersau aruncarea și prinderea. I-a fost greu să stea în sala de sport cu ecou în timp ce mingile zburau de la o mănușă la alta și săreau pe parchet, dar Bobby urma să debuteze ca aruncător în acel sezon, așa că-l rugase pe Ferguson să vină

să vadă dacă arunca mai bine ca anul trecut, iar dacă nu, să-i spună unde greşeşte. Doar jucătorii aveau acces în sala de sport în timpul antrenamentelor de două ore, dar chiar dacă Ferguson nu mai făcea parte din echipă, se bucura de anumite privilegii acordate de antrenorul Martino, a cărui reacție la accidentarea sa fusese mult mai puțin reținută decât se aşteptase Ferguson, renunțase la rezerva lui obişnuită ca să înjure în gura mare *porcăria dracului care se întâmplase,* spunându-i lui Ferguson că era unul dintre cei mai buni jucători pe care-i antrenase vreodată şi-şi pusese mari speranțe în el ca junior şi apoi senior. După care, aproape imediat, i-a propus să devină aruncător. Cu un braț ca al lui, probabil că ar reuşi, a spus domnul Martino, şi o să-i doară pe toți *fix în cur* de media lui la bătaie sau de câte ori înscria acasă. Dacă era prea devreme deocamdată, ce-ar fi să se gândească pentru la anul? Între timp, în acel an putea rămâne în echipă ca un fel de asistent neoficial al antrenorului, să arunce mingea pentru antrenamente, să îndrume jucătorii la programele şi exercițiile calistenice, să discute cu el strategia pe bancă în timpul meciurilor. Dar numai dacă voia, desigur, şi deşi Ferguson s-a simțit tentat să accepte oferta, ştia că nu poate, ştia că l-ar omorî să facă parte şi totuşi să nu facă parte din echipă, o mascotă rănită care să-i încurajeze pe ceilalți, aşa că i-a mulțumit domnului Martino şi l-a refuzat politicos, explicând că *pur şi simplu nu e pregătit,* iar fostul sergent veteran din cel de-al Doilea Război Mondial, care luptase în Ofensiva din Ardeni şi făcuse parte din unitatea care eliberase Dachau, l-a bătut pe Ferguson pe umăr şi i-a urat baftă. Apoi, ca o concluzie, strângându-i pentru ultima oară mâna lui Ferguson, antrenorul Martino a spus: în lumea asta, singura constantă e căcatul, băiete. În fiecare zi intrăm în el până la glezne, dar uneori, când ne ajunge până la genunchi sau la brâu, trebuie să ieşim din el şi să mergem mai departe. Tu mergi mai departe, Archie, şi ai respectul meu pentru asta, dar dacă te răzgândeşti vreodată, nu uita că uşa e mereu deschisă.

Lacrimile lui Bobby George şi *uşa, mereu deschisă* a lui Sal Martino. Două lucruri bune într-o lume altfel plină numai de rele şi într-adevăr, Ferguson mergea mai departe, deja

trecuse mai departe din acea zi când se despărțise de antrenor și, indiferent că se îndrepta într-o direcție corectă sau greșită, partea cea mai bună la acest al doilea lucru bun era că, indiferent unde avea să ajungă pe viitor, n-avea să uite niciodată cuvintele elocvente ale domnului Martino despre forța universală, perenă a căcatului.

A stat mai mult singur până la sfârșitul iernii, în fiecare zi ducându-se direct acasă după școală, uneori cu colegii de-a douăsprezecea care aveau mașini, alteori parcurgând pe jos drumul de douăzeci de minute. Găsea casa mereu goală, ceea ce însemna că era liniște, iar după cele șase ore și jumătate petrecute la școală, după asta tânjea cel mai mult, după liniște, o imensă liniște învăluitoare în care să-și revină după tortura de a-și târî corpul ascuns sub mănușă și căciulă în fața a două mii de alte corpuri care umpleau holurile și sălile de clasă în acele șase ore și jumătate și nimic nu era mai plăcut decât să se retragă iarăși în sine și să dispară. În general, părinții lui se întorceau acasă puțin după șase seara, ceea ce-i lăsa în jur de două ore și jumătate în care să piardă vremea în fortăreața lui pustie, mai ales la etaj, în camera lui, cu ușa închisă, unde putea deschide fereastra ca să fumeze una sau două din țigările interzise luate de la maică-sa, gustând ironia care făcuse ca noul raport al ministrului sănătății despre riscurile fumatului să coincidă cu interesul lui crescând față de plăcerile tutunului și, în timp ce fuma un Chesterfield ucigaș de la maică-sa, Ferguson se plimba prin cameră și asculta discuri, alternând lucrări corale cunoscute *(Requiem-ul* lui Verdi, *Missa Solemnis* de Beethoven) cu compoziții solo de Bach (Pablo Casals, Glenn Gould) sau stătea întins în pat și citea cărți, luând la rând cel mai recent teanc de volume broșate trimise de mătușa Mildred, devotata lui îndrumătoare în materie de educație literară, care-i pregătise cea de-a doua vizită în Franța în decurs de nouă luni, așa că Ferguson petrecea acele ore de sfârșit de amiază citind Genet (*Jurnalul unui hoț),* Gide (*Falsificatorii de bani),* Sarraute (*Tropismes),* Breton (*Nadja)* și Beckett (*Molloy),* iar când nu asculta muzică și nu citea, Ferguson se simțea pierdut, într-un dezacord atât de profund cu sine însuși, încât avea uneori impresia că e pe

punctul de-a exploda. Ar fi vrut să scrie iar poezie, dar nu se putea concentra şi toate ideile care-i veneau în minte i se păreau lipsite de valoare. Primul poet baseballist din istorie nu mai putea juca baseball şi iată că brusc agoniza şi poetul din el. *Ajută-mă,* a scris el într-o zi. *De ce te-aş ajuta?* a continuat mesajul pentru sine. *Pentru că trebuie să mă ajuți,* a răspuns prima voce. *Îmi pare rău,* a spus a doua voce. *Trebuie să nu mai spui că ai nevoie de ajutor, aia trebuie. La mai gândeşte-te şi la ce-mi trebuie mie, de dragul variației.*

Dar tu cine eşti?

Sunt tu, bineînțeles. Dar cine credeai că sunt?

Singura constantă din lumea lui, în afară de căcat, erau conversațiile la telefon din fiecare seară cu Amy. Ea începea întotdeauna prin a-l întreba: *Cefaci, Archie?* Şi în fiecare seară, el îi dădea acelaşi răspuns: *Mai bine. Ceva mai bine decât ieri* – ceea ce era, de fapt, adevărat nu doar pentru că starea lui fizică se îmbunătățea încetul cu încetul odată cu trecerea timpului, dar şi pentru că părea să se regăsească mereu pe sine când vorbea cu Amy, ca şi cum vocea ei ar fi fost pocnetul degetelor unui hipnotizator, poruncindu-i să iasă din transă şi să se trezească. Nimeni altcineva nu mai avea această putere asupra lui şi, pe măsură ce săptămânile treceau şi Ferguson continua să se refacă, a ajuns la concluzia că asta se datora şi interpretării pe care Amy o dădea accidentului, interpretare care nu semăna cu a celorlalți, pentru că ea refuza să-l vadă ca pe o tragedie, fiind deci, dintre toți cei care-l iubeau pe Ferguson, cea care-l compătimea cel mai puțin. Din perspectiva ei, tragediile se reduceau la moarte sau la infirmități devastatoare – paralizie, leziuni cerebrale, desfigurare cruntă –, dar pierderea a două degete era doar o chestiune minoră şi, cum faptul că maşina intrase în copac ar fi trebuit să ducă la moarte sau la desfigurare cruntă, nu le rămânea decât să se bucure că Ferguson supraviețuise accidentului fără consecințe tragice. Sigur, era păcat de baseball, dar era un preț mic față de privilegiul de a fi rămas în viață, pierzând doar două degete, iar dacă pe moment îi era greu să scrie poezie, atunci să ia o pauză de la poezie şi să nu se mai frământe, şi dacă se va

dovedi că n-o să mai fie niciodată în stare să scrie poezii, asta nu putea însemna decât că n-avusese niciodată stofa de poet.

Începi să vorbeşti ca doctorul Pangloss41, i-a spus Ferguson într-o seară. Tot ce se întâmplă e mereu de bine – în lumea asta, cea mai bună dintre lumile posibile.

Nu, nici vorbă, i-a răspuns Amy. Pangloss e un optimist idiot, iar eu sunt o pesimistă inteligentă, adică o pesimistă cu străfulgerări ocazionale de optimism. Aproape tot ce se întâmplă e de rău, dar nu întotdeauna, vezi tu, nimic nu e *întotdeauna* într-un fel, dar eu mă aştept *întotdeauna* la ce poate fi mai rău, iar când nu se întâmplă, sunt atât de încântată, că încep să vorbesc ca o optimistă. Aş fi putut să te pierd, Archie, dar nu te-am pierdut. La altceva nici nu mă mai pot gândi – cât mă bucur că nu te-am pierdut.

În primele săptămâni după ce s-a întors de la Vermont, a fost prea slăbit ca să se deplaseze sâmbetele la New York. Abia reuşea să se ducă şi să se întoarcă de la şcoală de luni până vineri, Manhattanul ar fi fost prea greu de suportat pentru corpul lui chinuit, cârpit, începând cu hurducăturile autobuzului, dar şi mulțimea de scări de la metrou pe care trebuia să le urce, aglomerația de oameni care-l busculau în pasajele pietonale, ca şi imposibilitatea de a se plimba cu Amy fie şi pe distanțe scurte pe străzile reci de iarnă, aşa că toată luna februarie şi jumătate din luna martie au procedat invers, deci timp de cinci sâmbete la rând, Amy a fost cea care l-a vizitat pe el la Montclair. Noul aranjament lăsa de dorit la capitolul stimuli exteriori, dar avea mai multe avantaje față de vechile obiceiuri de a colinda librăriile şi muzeele, de a sta în cafenele, de a merge la filme, piese de teatru şi petreceri, începând cu acela că părinții lui Ferguson munceau sâmbăta şi, cum ei munceau, casa rămânea goală şi, cum casa rămânea goală, el şi Amy puteau merge sus, la el în cameră, puteau închide uşa şi se puteau întinde în pat fără teamă că-i prinde cineva. Deşi temeri tot existau, cel puțin din partea lui Ferguson, care se autoconvinsese că Amy n-o să-l mai vrea, iar prima oară când au urcat la el în

---

41 Personaj din *Candid* de Voltaire, al cărui optimism frizează absurdul.

cameră, în casa din Montclair, el a fost la fel de terorizat ca prima oară când intraseră în camera lui Amy din apartamentul newyorkez, dar când s-au văzut în pat şi s-au dezbrăcat, Amy l-a surprins luându-i mâna rănită şi sărutând-o, sărutând-o uşor de douăzeci sau treizeci de ori, apoi şi-a lipit buzele de antebraţul lui stâng bandajat şi l-a sărutat de vreo douăsprezece ori, după care i-a sărutat de douăsprezece ori şi antebraţul drept bandajat, după care l-a tras la pieptul ei şi a început să-i sărute micile pansamente de pe cap, unul câte unul, de şase, şapte, opt ori pe fiecare. Când Ferguson a întrebat-o de ce face asta, a zis că erau părţile din el care-i deveniseră cele mai dragi. Cum să spună aşa ceva, a răspuns el, erau scârboase, cum putea cineva îndrăgi ceva scârbos? Pentru că acele răni aminteau de ce i se întâmplase, a spus Amy, şi din moment ce trăia, era cu ea în acel moment, ceea ce i se întâmplase cuprindea şi ceea ce nu i se întâmplase, deci urmele de pe corpul lui erau mărci ale vieţii şi din acel motiv ea nu le găsea scârboase, ci frumoase. Ferguson a râs. *Pangloss salvează iar situaţia,* ar fi vrut să spună, dar n-a spus nimic şi, în timp ce privea în ochii lui Amy, se întreba dacă e sinceră. Oare era posibil să creadă ceea ce tocmai îi spusese sau doar se prefăcea convinsă, de dragul lui? Iar dacă ea nu credea, el cum s-o creadă? Pentru că hotărâse că trebuie s-o creadă, n-avea altă soluţie decât s-o creadă, iar adevărul, aşa-zisul adevăr suprem, nu însemna nimic dacă stătea să se gândească ce s-ar fi ales din ei dacă n-o credea.

Sex timp de cinci sâmbete la rând, sex în primele ore ale după-amiezii, când lumina subţire de februarie învăluia marginile draperiilor şi se prelingea în aerul din jurul corpurilor lor, apoi plăcerea de a se uita la Amy cum se îmbracă la loc, ştiind că în haine e trupul ei gol, ceea ce prelungea cumva intimitatea sexului chiar şi când nu făceau sex, trupul pe care-l ducea cu el în minte când coborau să-şi pregătească prânzul, ascultau discuri, se uitau la un film vechi la televizor, făceau o plimbare scurtă prin cartier sau el îi citea cu voce tare din *Picturesfrom Brueghel* de William Carlos Williams, pe care-l proclamase noul lui favorit, care-l

detronase pe Eliot după o încleştare sângeroasă cu Wallace Stevens.

Sex timp de cinci sâmbete la rând, dar şi ocazia de a vorbi din nou faţă în faţă după conversaţiile interurbane la telefon din timpul săptămânii, iar în trei dintre acele sâmbete, Amy a rămas la el mai târziu, până s-au întors părinţii lui de la serviciu, aşa că au luat de trei ori cina în patru, în bucătărie, maică-sa fiind mult mai încântată să-l ştie cu Amy şi nu cu *fata, aia beţiva din Belgia,* iar taică-său fiind amuzat de spontaneitatea şi de observaţiile ei neconvenţionale, ca de exemplu la sfârşitul lui februarie, luna când Beatleşii cuceriseră America, iar Cassius Clay triumfase în faţa lui Sonny Liston, cele două mari subiecte de pe buzele tuturor, când Amy făcuse comentariul trăsnit, dar pertinent că John Lennon şi noul campion la categoria grea erau una şi aceeaşi persoană, dar divizată în două trupuri diferite, tineri abia trecuţi de douăzeci de ani care atrăseseră atenţia lumii exact în acelaşi fel, prin faptul că nu se luau în serios, prin darul de a spune cele mai enervante lucruri cu o îndrăzneală şi o emfază care-i făcea pe oameni să râdă, *Sunt cel mai tare, Suntem mai populari decât Isus Christos,* iar când Amy a repetat acele afirmaţii ridicole, dar memorabile, tatăl lui Ferguson a izbucnit brusc în râs, nu doar pentru că Amy imitase la perfecţie r-ul velar al lui Lennon, marca Liverpoolului, şi vorbirea tărăgănată a lui Clay, ci pentru că le imitase şi expresiile faciale, iar când tatăl lui Ferguson s-a oprit din râs, a spus: Că bine zici, Amy. *Nişte şmecheri cu limbi ascuţite şi minţi şi mai ascuţite. Î*mi place.

Ferguson habar n-avea dacă părinţii lui îşi dădeau sau nu seama cum îşi petreceau el şi Amy acele duminici şi după-amiezi de sâmbătă când rămâneau singuri în casă. Bănuia că maică-sa mirosise ceva (în a doua sâmbătă, se întorsese acasă fără să anunţe ca să ia un pulover şi-i surprinsese în timp ce aranjau aşternutul), ceea ce însemna că discutase cu taică-său, dar chiar dacă ştiau, niciunul nu suflase o vorbă despre asta, din moment ce era deja evident că Amy Schneiderman reprezenta o forţă pozitivă în viaţa băiatului, o fată cât o întreagă echipă de urgenţă, care-i călăuzea de una singură dureroasa adaptare la lumea de după accident, aşa

că-i încurajau să se vadă cât mai des şi chiar dacă n-o duceau deloc bine cu banii în acea perioadă, nu obiectau niciodată la conversaţiile lor interurbane costisitoare, care le umflaseră factura telefonică lunară de mai mult de patru ori. *Fata asta e aur, Archie,* i-a spus maică-sa într-o zi şi, în timp ce nepoata fostului ei şef îi îngrijea fiul sub ochii ei, se îngrijea şi ea de Francie vizitând-o la spital în fiecare după-amiază, la ora patru, o vizită de o oră în care continua să-i administreze neobosită acelaşi tratament cu dragoste-şi-nimic-altceva. Ferguson era foarte atent la relatările ei din fiecare seară despre progresele lui Francie, dar se temea în continuare că verişoara lui îi va spune maică-sii despre *patul scârţâitor* şi cât de supărată fusese pe el în dimineaţa accidentului, făcând-o pe maică-sa să-i pună unele întrebări neplăcute la care avea să fie nevoit să mintă, ca să-şi ascundă jena, dar când în sfârşit şi-a adunat curajul să deschidă singur subiectul, întrebându-şi mama ce-i povestise Francie despre accident, ea a pretins că Francie nu-i vorbise deloc despre asta. Să fi fost adevărat? s-a întrebat el. Oare accidentul i se şterse din memorie lui Francie sau pur şi simplu maică-sa se prefăcea că nu ştie de ceartă ca să nu-l supere?

Dar mâna mea? a întrebat Ferguson. Ştie de ea?

Da, i-a răspuns maică-sa. I-a spus Gary.

De ce să-i spună? Nu ţi se pare cam crud din partea lui?

Pentru că trebuie să afle. În curând iese din spital şi nimeni n-ar vrea să treacă iar printr-un şoc când o să te vadă.

Francie a fost externată după trei săptămâni de odihnă şi terapie şi, deşi în anii următori aveau s-o aştepte alte crize şi internări, pe moment se pusese pe picioare, avea încă braţul stâng într-o orteză pentru că clavicula se vindeca greu, dar era *de-a dreptul radioasa,* cum spusese mama lui Ferguson după ultima vizită la spital, iar după o săptămână, când i-au scos orteza, iar Francie i-a invitat pe Ferguson şi pe părinţii lui la un brunch duminical la ea acasă, în West Orange, şi lui i s-a părut radioasă, refăcută complet, nicidecum femeia hărţuită, hipernervoasă din acel weekend catastrofal în Vermont. A fost un moment tensionat pentru amândoi,

ajunşi faţă în faţă pentru prima oară de la accident, iar când Francie s-a uitat la mâna lui şi a văzut în ce stare o adusese accidentul, i-au dat lacrimile şi l-a luat în braţe, îngăimând printre suspine scuze care l-au ajutat pe Ferguson să înţeleagă, pentru prima oară de la accident, cât de vinovată o socotise în sinea lui pe Francie pentru ceea ce i se întâmplase, pentru că deşi nu era vina ei, deşi ultima privire pe care i-o aruncase ea în maşină fusese cea a unei nebune, a unei persoane care nu-şi mai stăpâneşte propriile gânduri, ea intrase cu maşina în copac, şi chiar dacă ar fi vrut să-i ierte tot, nu reuşea până la capăt, până-n străfundul fiinţei lui, şi deşi gura lui rostea ceea ce trebuie, asigurând-o că nu-i poartă pică şi că iertase totul, ştia că minte şi că întotdeauna avea să-i poarte pică, că accidentul avea să-i despartă cât vor trăi.

Ferguson a împlinit şaptesprezece ani pe 3 martie. După câteva zile, s-a dus la reprezentanţa locală a Departamentului pentru Vehicule Motorizate şi a dat testul de traseu pentru a obţine permisul auto în New Jersey, demonstrându-şi abilităţile la volan prin virajele elegante, presiunea constantă asupra pedalei de acceleraţie (*ca şi cum ai sta cu piciorul pe un ou crud,* cum îl învăţase taică-său), priceperea cu care frâna şi conducea în marşarier, culminând cu înţelegerea manevrelor necesare parcării laterale, operaţiunea de strecurare într-un spaţiu strâmt la care eşuau atâţia şoferi aspiranţi. Ferguson dăduse la viaţa lui sute de teste, dar acest succes a fost mult mai important pentru el decât orice reuşită şcolară. Era un test adevărat, iar când avea să se vadă cu permisul în buzunar, uşile aveau să i se deschidă şi putea ieşi din colivie.

Ştia că părinţii lui au dificultăţi, că niciunul din ei nu stătea pe roze, iar resursele familiei se subţiaseră – poate încă nu ajunseseră la sapă de lemn, dar erau pe-aproape, tot mai aproape cu fiecare lună ce trecea. Blue Cross/Blue Shield acoperise grosul costurilor spitalizării sale în Vermont, dar apăruseră şi unele cheltuieli suplimentare, franşize şi tot felul de convorbiri interurbane, la care se adăugau banii daţi pe camera de motel şi maşina închiriată de maică-sa, deci probabil că nu le fusese uşor, înfruntaseră ploaia desculţi şi

cu umbrelele rupte, aşa că pe 3 martie, când a primit de la părinți ca dar de ziua lui doar o maşină de jucărie – o copie în miniatură a unui Chevy Impala alb din 1958 –, a văzut în el o glumă, un port-bonheur pentru examenul auto pe care urma să-l dea, dar totodată o recunoaştere din partea alor lui că nu-şi permiteau mai mult de-atât. Ei, dar chiar e destul de amuzant, şi-a zis el, şi cum amândoi părinții lui zâmbeau, le-a zâmbit şi el şi a mulțumit, prea absent ca să mai înregistreze ce i-a spus apoi maică-sa: Nu te teme, Archie. Dintr-o mică ghindă creşte un stejar înalt.

După şase zile, pe alee a apărut un stejar sub forma unei maşini în mărime naturală, o copie gigantică a ghindei care stătea acum pe biroul lui Ferguson pe post de prespapier universal, sau aproape o copie, pentru că Chevy-ul Impala alb de pe alee fusese fabricat în I960, nu în 1958, având doar două uşi şi nu patru, ca cel miniatural, şi amândoi părinții lui Ferguson stăteau în maşină şi claxonau, au claxonat întruna până când fiul lor a coborât din camera lui să vadă care e motivul agitației.

Maică-sa i-a explicat că avuseseră de gând să i-o dea pe 3 martie, dar maşina necesitase reparații, care duraseră ceva mai mult decât se aşteptaseră. Spera să-i placă, a spus ea. Se gândiseră să-l lase să şi-o aleagă singur, dar n-ar mai fi fost o surpriză şi surpriza era tot farmecul unui astfel de cadou.

Ferguson n-a răspuns.

Incruntându-se la el, taică-său l-a întrebat: Ei, Archie, ce părere ai? Îți place sau nu?

Da, îi plăcea. Sigur că-i plăcea. Cum să nu-i placă? Îi plăcea maşina atât de mult încât îi venea să îngenuncheze şi s-o sărute.

Dar cum ați făcut rost de bani? a întrebat el într-un sfârşit. Trebuie să fi costat o avere.

Mai puțin decât crezi, a spus taică-său. Doar şase sute cincizeci.

Cu sau fără reparații?

Fără. Opt sute în cap cu reparații.

E mult, a spus Ferguson. Mult prea mult. Nu trebuia să faceți asta.

Nu te prosti, a spus maică-sa. Am făcut o sută de portrete în ultimele şase luni, iar acum că am terminat albumul, ce crezi că şi-au atârnat celebrităţile mele pe pereţi?

Aha, înţeleg, a spus Ferguson. Ai făcut bani în plus, pe lângă contract. Cu cât i-ai taxat pentru plăcerea de a se admira singuri?

O sută cincizeci de căciulă, a spus maică-sa.

Ferguson a fluierat scurt, dând apreciativ din cap.

O mie cinci sute-n cap, a adăugat taică-său, în caz că Ferguson se împotmolea la calcule.

Vezi? a zis maică-sa. N-o să ajungem la azilul săracilor, Archie, cel puţin nu azi şi probabil că nici mâine. Aşa că taci, ia-ţi maşina în primire şi du-ne undeva, bine?

Astfel a început Perioada Maşinii. Pentru prima oară în viaţa lui, Ferguson avea libertate totală de mişcare, fiind stăpân absolut pe spaţiile din jur, neavând alt dumnezeu în afara motorului de şase cilindri cu combustie internă, care nu-i cerea decât un rezervor plin şi să-i schimbe uleiul o dată la aproximativ cinci mii de kilometri. Toată primăvara şi începutul verii a mers în fiecare dimineaţă la şcoală cu maşina, cel mai adesea cu Bobby George în faţă, lângă el, şi uneori cu o a treia persoană în spate, iar la trei fără un sfert, când se terminau orele, nu se mai ducea acasă să se izoleze în cămăruţa lui, ci se urca iar în maşină şi conducea, conducea o oră sau două fără scop sau destinaţie, conducea din pura plăcere de a conduce şi, deşi în primele minute sau sferturi de oră ale acelor plimbări nu ştia unde vrea să ajungă, se pomenea adesea rătăcind în zona Rezervaţiei South Mountain, singura fâşie de sălbăticie din districtul Essex, pogoane peste pogoane de păduri şi poteci de munte, un refugiu pentru bufniţe, colibri şi şoimi, un loc cu un milion de fluturi, iar când ajungea în vârful muntelui se dădea jos din maşină şi privea valea imensă de dedesubt, un lung şir de oraşe pline de case, fabrici, şcoli, biserici şi parcuri, o privelişte care cuprindea peste douăzeci de milioane de oameni, o zecime din populaţia Statelor Unite, pentru că ajungea până la fluviul Hudson şi mai departe, în oraş, iar de pe creasta muntelui, Ferguson vedea cel mai departe până la clădirile înalte din New York, zgârie-norii din

Manhattan mijind la orizont ca nişte fire minuscule de iarbă şi într-o zi, în timp ce privea oraşul lui Amy, i s-a năzărit să-i facă o vizită chiar ei, lui Amy, aşa că s-a şi urcat în maşină, conducând pe negândite spre New York prin traficul tot mai aglomerat de la ora de vârf, iar după o oră şi douăzeci de minute, când a ajuns la apartamentul Schneidermanilor, Amy lucra de zor la teme şi a fost atât de surprinsă când a deschis uşa şi l-a văzut că i-a scăpat un țipăt.

Archie! a zis ea. Ce cauți aici?

Am venit să te sărut, a răspuns Ferguson. Doar un sărut şi apoi trebuie să plec.

Doar unul? a zis ea.

Doar unul.

Aşa că Amy a deschis brațele, s-a lăsat sărutată şi, în timpul acelui unic sărut, mama lui Amy a apărut în prag şi a zis: Doamne Dumnezeule, Amy, ce faci?

Tu cam ce crezi că fac, mamă? a răspuns Amy, dezlipindu-şi buzele de gura lui Ferguson şi privindu-şi mama. Sărut cel mai grozav băiat din câți s-au pomenit pe lume.

A fost momentul de grație al lui Ferguson, încununarea aspirațiilor lui adolescentine, gestul măreț şi absurd la care visase atât de des, fără să-şi fi făcut vreodată curaj să-l ducă până la capăt, şi cum nu voia să-l strice încălcându-şi cuvântul, s-a înclinat în fața lui Amy şi a mamei ei, apoi a luat-o pe scări. Afară, în stradă, s-a gândit: Fără maşină, ar fi fost imposibil. În ianuarie fusese aproape omorât de o maşină, pentru ca acum, după doar două luni, o maşină să-i redea viața.

Luni, 23 martie, a hotărât să nu mai poarte căciula la şcoală şi, cum părul îi crescuse deja la loc, iar capul îşi revenise mai mult sau mai puțin la normalul de dinainte să fie scalpat în Vermont, nimeni n-a comentat absența căciulii, în afară de trei, patru fete de la ora de franceză, printre care şi Margaret O'Mara, cea care pe vremuri, când erau într-a şasea, îi trimisese un bilețel secret de dragoste. Joi dimineața, vremea s-a făcut atât de caldă pentru acea perioadă a anului, încât a hotărât să renunțe şi la mănuşă. Nici de data asta nimeni n-a prea avut ce spune şi, dintre toate persoanele din cercul lui tot mai restrâns de prieteni,

doar Bobby George a cerut să-i vadă mâna mai de aproape, ceea ce Ferguson i-a permis fără prea mult entuziasm – a întins braţul stâng şi l-a lăsat să-i ia mâna şi să şi-o apropie la vreo cincisprezece centimetri de faţă, cercetând-o cu fascinaţia concentrată a unui chirurg veteran sau poate a unui copil mic, fără minte – era greu să-ţi dai seama la Bobby –, răsucind-o de pe-o parte pe alta şi atingând delicat cu degetele părţile rănite, iar când în sfârşit i-a dat drumul, iar Ferguson şi-a tras braţul înapoi pe lângă corp, Bobby a zis: Arată foarte bine, Archie. S-a vindecat de tot, a revenit la culoarea dinainte.

De când cu accidentul, lumea începuse să-i povestească despre personaje ilustre rămase fără degete, la fel ca el, şi care se descurcaseră apoi de minune în viaţă, printre care aruncătorul de baseball Mordecai Brown, mai cunoscut ca Brown Trei Degete, care câştigase 239 de meciuri în paisprezece ani de carieră şi ajunsese în Hall of Fame, sau Harold Lloyd, actorul din filmele mute care-şi pierduse degetul mare şi arătătorul de la mâna dreaptă într-o explozie a unei bombe de recuzită, dar tot reuşise să stea atârnat de limbile unui ceas gigantic şi să execute alte o mie de cascadorii imposibile. Ferguson a încercat să folosească acele pilde ca să se mobilizeze, să fie mândru de apartenenţa la frăţia bărbaţilor cu opt degete, însă genul ăsta de hai-că-poţi îl lăsa mai degrabă rece, îl făcea să se simtă prost sau îl dezgusta prin optimismul greţos, cu toate astea, cu sau fără exemplele celorlalţi bărbaţi care să-l inspire, începea treptat să se împace cu noua formă a mâinii lui, *începţea sa se obişnuiască cu ea,* iar pe 26 martie, când în sfârşit şi-a scos mănuşa, s-a gândit că depăşise momentul cel mai greu. Pierduse însă din vedere cât de reconfortantă fusese mănuşa pentru el, cât de mult depinsese de ea ca să-l apere de oribila forfotă a ruşinii, iar acum, că mâna era din nou expusă, iar el încerca să se poarte ca şi cum *totul ar fi revenit la normal,* s-a obişnuit să stea mereu cu mâna stângă în buzunar în prezenţa altora, deci aproape tot timpul cât era la şcoală, iar partea descurajantă la acest nou obicei era că nu-şi dădea seama ce face, era un pur gest reflex, total independent de voinţa lui, şi abia când, dintr-un motiv sau altul, trebuia să-

şi scoată mâna din buzunar, îşi dădea seama că o ținuse acolo în tot acel timp. Nimeni din afara şcolii nu observase acel tic, nici Amy, nici mama şi tatăl lui, nici bunicii, pentru că nu-i venea greu să fie curajos printre oamenii care țineau la el, dar la şcoală, Ferguson devenise un laş şi din acest motiv începea să-şi piardă respectul față de sine. Şi totuşi cum să se abțină de la ceva ce făcea fără ca măcar să-şi dea seama? Părea a fi o problemă fără soluție, o nouă ilustrare a vechii probleme de nerezolvat corp-minte, în acel caz o parte a corpului fără minte care se comporta ca şi cum ar fi avut voință proprie, dar după o lună de căutări zadarnice, a găsit în sfârşit o soluție, una eminamente practică, a luat toate cele patru perechi de pantaloni de şcoală şi i le-a dat maică-sii, rugând-o să coasă buzunarele stângi din față şi din spate pentru fiecare.

Pe 11 aprilie, Amy a primit scrisoarea de acceptare de la Barnard. Vestea n-a surprins pe nimeni dintre cunoscuții ei, dar în ultimele câteva luni ea se tot frământase din cauza celor 81 de puncte pe care le primise cu un an în urmă la algebră şi trigonometrie, care-i scăzuseră media de la 95 la 93, şi se întreba dacă nu cumva punctajul la testele de evaluare era o idee prea mic, 1.375 în loc de 1.450, cum îşi propusese, iar de fiecare dată când Ferguson încercase s-o liniştească în acele luni tensionate de aşteptare, ea îi răspunsese că în viață nimic nu e sigur, că universul împarte dezamăgiri cu zelul şi promptitudinea cu care un politician strânge mâini şi, cum ea nu voia să fie dezamăgită, se pregătea pentru dezamăgire, aşa că atunci când în sfârşit a primit vestea bună, s-a simțit mai mult uşurată decât bucuroasă. Dar Ferguson era bucuros nu doar pentru Amy, ci şi pentru el însuşi, mai ales pentru el însuşi, pentru că existaseră mai multe planuri de rezervă în caz că ar fi fost refuzată la Barnard, toate în oraşe care nu se numeau New York, iar Ferguson trăise cu spaima că ea avea să ajungă într-unul dintre acele locuri îndepărtate ca Boston, Chicago sau Madison, Wisconsin, şi i-ar fi fost foarte greu şi s-ar fi simțit tare singur s-o vadă doar de câteva ori pe an, vizitele pe fugă de sărbători în West Seventy-fifth Street, apoi o nouă despărțire, nouă luni nesfârşite de contact redus la

minimum, i-ar fi scris scrisori la care ea ar fi fost prea ocupată ca să răspundă şi încet, dar inevitabil, s-ar fi înstrăinat unul de altul, ea ar fi cunoscut fatalmente pe altcineva, băieţii de la facultate i-ar fi dat târcoale şi mai devreme sau mai târziu i-ar fi picat unul cu tronc, un student la istorie/activist pentru drepturile civile, un tip de douăzeci sau douăzeci şi unu de ani care i l-ar fi şters cu totul din minte pe bietul Ferguson încă licean, apoi a sosit scrisoarea de la Barnard şi n-a mai trebuit să contemple detaliile acelei posibilităţi sumbre. Ferguson era foarte tânăr, dar totuşi suficient de matur ca să se fi dumirit că cele mai groaznice coşmaruri se puteau adeveri uneori – fraţi care se furau între ei, preşedinţi împuşcaţi cu gloanţe ucigaşe, maşini care se izbeau de copaci –, după cum alteori nu se adevereau, cum se întâmplase cu criza din urmă cu doi ani, când preconizatul sfârşit al lumii nu mai venise, sau cu plecarea lui Amy la facultate, care ar fi putut s-o ducă departe de New York, ceea ce nu se întâmplase, iar acum că ea avea să-şi petreacă următorii patru ani la New York, Ferguson şi-a dat seama că, atunci când îi va veni rândul să dea la facultate, trebuia să aleagă şi el New York.

Începuse deja sezonul de baseball, dar Ferguson a făcut tot ce-i stătea în puteri ca să nu se gândească la asta. Evita să meargă la meciuri şi nu ştia nimic altceva despre echipă decât ce-i spunea Bobby George când îl ducea dimineaţa la şcoală cu maşina. Andy Malone, care juca în locul lui Ferguson la a treia bază, părea să facă faţă cu greu schimbării, echipa pierzând de câteva ori pe final de meci pe mâna lui. Lui Ferguson îi părea rău de el şi de restul echipei, dar nu foarte rău, nu îndeajuns de rău încât să nu se şi bucure întru câtva, pentru că, oricât de greu i-ar fi fost să recunoască, gândul că echipa era mai slabă fără el îi aducea un soi de satisfacţie perversă. Cât despre Bobby – numai de bine, ca de obicei. Întotdeauna fusese bun, dar devenise între timp cel mai bun din echipă, un jucător puternic la prindere, care alerga la fel de bine cum lovea, iar în a doua săptămână a lunii mai, când în sfârşit l-a convins pe Ferguson să asiste la un meci disputat acasă cu echipa Liceului Columbia, Ferguson a fost uluit de progresele enorme ale lui Bobby.

Unul, două, trei home run-uri – pe lângă cei doi alergători pe care nu i-a lăsat să ajungă la baza a doua. Băiatul mucos care respira pe gură şi-şi sugea degetul mare ajunsese un adolescent de un metru optzeci şi cinci, o huidumă musculoasă şi agilă care cântărea nouăzeci de kilograme, arăta pe teren ca un bărbat în toată firea şi juca cu o inteligenţă care-l lăsa perplex pe Ferguson, Bobby George fiind un nătărău la orice activitate în afară de baseball, fotbal şi râsul la glume porcoasç, şi singurul motiv pentru care nu rămânea corigent la jumătate din materii era că părinţii lui angajaseră un meditator de la Montclair State ca să nu-i scadă media sub C, pragul academic minim necesar pentru a putea participa la competiţii sportive interşcolare. Dar dacă-l puneai pe un teren de baseball, juca ingenios, iar acum că Ferguson văzuse cât de bun devenise Bobby, nu mai avea de ce să se chinuie asistând la alte meciuri din acea primăvară. Poate la anul, şi-a zis el, dar deocamdată rana era prea dureroasă.

Se apropia vara şi, cum scăpase în sfârşit de problema facultăţii, Amy începuse să vorbească iar despre politică, potopindu-l pe Ferguson cu ideile ei în conversaţii lungi despre SNCC42, CORE[43] şi evoluţia mişcării, frustrată la culme că era prea tânără ca să meargă în sud şi să ia parte la Proiectul de Vară din Mississippi, organizat în ultimele luni ale anului şcolar, iniţiativa tridirecţională lansată de SNCC care presupunea recrutarea unei mici armate de studenţi din Nord, o mie de voluntari în plus care să ajute la (1) o campanie pentru înscrierea în registrele electorale a negrilor lipsiţi de drepturi civile, (2) organizarea Şcolilor pentru negri care aveau să fie deschise în zeci de oraşe şi orăşele, special pentru copiii negri, şi (3) înfiinţarea Partidului Democratic al Libertăţii din Mississippi, care să aleagă o listă alternativă de

---

42 Student Nonviolent Coordinating Committee, mişcare mai radicală a tinerilor negri din cadrul mişcării pentru drepturi civile.

43 Congress of Racial Equality, una dintre principalele organizaţii militante din cadrul mişcării pentru drepturi civile.

delegați pentru participarea la congresul de la sfârşit de august din Atlantic City şi să detroneze delegația rasistă, exclusiv albă, a Democraților obişnuiți. Amy ar fi dat orice ca să se ducă în acea zonă periculoasă a violenței şi-a bigotismului, să-şi rişte pielea pentru cauză, dar la nouăsprezece ani era prea tânără ca să se poată înscrie, ceea ce din perspectiva lui Ferguson era un lucru bun pentru că, deşi credea la rândul lui în cauză, o vară fără Amy ar fi fost insuportabilă.

Lunile care au urmat au fost pline de lucruri insuportabile, dar nu pentru ei, nu în mod direct, şi deşi au lucrat peste vară ca vânzătoare la librăria de pe Eighth Street (Amy) şi angajat la Stanleys TV & Radio (Ferguson), au reuşit să se întâlnească des, nu doar în weekend, ci şi în multe seri din timpul săptămânii, Ferguson pleca în oraş cu maşina imediat după serviciu, o lua pe Amy de la librărie şi se duceau la un hamburger la Joe Junior s, la un film la cinematograful de pe Bleecker Street, la o plimbare prin Washington Square sau la o partidă de tăvăleală în pielea goală într-un apartament disponibil al unuia sau altuia dintre prietenii lui Amy, liberi să se ducă unde doreau datorită maşinii lui Ferguson, Maşina Libertății din acea Vară a Libertății, sâmbetele şi duminicile când conduceau până la Jones Beach sau în nord, afară din oraş, sau până pe coasta din Jersey, o vară plină de idei ambițioase, de iubire sălbatică şi de imensă tristețe, o vară care începuse atât de promițător pe 19 iunie, când Legea Drepturilor Civile trecuse în Senat, pentru ca imediat după aceea, la doar şaptezeci şi două de ore, să urmeze lucrurile insuportabile. Pe 22 iunie, trei dintre tinerii care luau parte la Proiectul de Vară din Mississippi au fost dați dispăruți. Andrew Goodman, Mickey Schwerner şi James Chaney plecaseră de la centrul de formare din Ohio al proiectului înaintea celorlalți cursanți, ca să cerceteze un atac cu bombă într-o biserică, şi de-atunci nimeni nu mai ştia nimic de ei. Nu încăpea nicio îndoială că fuseseră ucişi, bătuți, torturați şi omorâți de segregaționişti albi porniți să terorizeze hoarda invadatoare de yankei radicali care unelteau să le distrugă modul de viață, dar nimeni nu ştia unde erau cadavrele, iar albii din Mississippi nici nu păreau

să se sinchisească. Amy a plâns când a aflat. Pe 16 iulie, în ziua când Barry Goldwater a câştigat la San Francisco nominalizarea la prezidenţiale din partea Republicanilor, un poliţist alb a împuşcat mortal un adolescent negru în Harlem, iar Amy a plâns iar când morţii lui James Powell i s-a răspuns cu şase nopţi consecutive de revolte şi vandalisme în Harlem şi Bedford-Stuyvesant, iar poliţia din New York a tras cu gloanţe adevărate pe deasupra capetelor celor urcaţi pe acoperişuri, care-i bombardau cu pietre şi gunoaie, gloanţe adevărate, şi nu tunuri cu apă şi câini, cum se foloseau în Sud pentru a împrăştia mulţimea la manifestaţiile negrilor, iar Amy a plâns nu doar pentru că înţelesese în sfârşit că rasismul era la fel de puternic în Nord ca în Sud, era la fel de puternic chiar şi *în oraşul ei,* ci şi pentru că-şi dădea seama că idealismul ei inocent murise, că America la care visase, o Americă indiferentă la culoare, în care negrii şi albii să-şi dea mâna, era doar o iluzie prostească şi nici măcar Bayard Rustin, omul care organizase marşul de la Washington în urmă cu doar unsprezece luni, nu mai avea niciun fel de influentă, iar când a ieşit în faţa mulţimii din Harlem şi s-a rugat de ei să renunţe la violenţe pentru ca nimeni să nu fie rănit sau ucis, mulţimea l-a huiduit şi l-a numit „Unchiul Tom". Rezistenţa paşnică îşi pierduse sensul, Martin Luther King era deja depăşit, Black

Power[44] devenise literă de evanghelie şi avea atâta forţă, încât în câteva luni cuvântul *colorat* a fost eliminat din vocabularul americanilor. Pe 4 august, rămăşiţele lui Goodman, Schwerner şi Chaney au fost descoperite într-un dig de pământ nu departe de Philadelphia, Mississippi, iar fotografia cu cadavrele lor pe jumătate îngropate care zăceau în noroi la baza digului era atât de oribilă şi de răscolitoare, încât Ferguson a întors capul şi a scos un geamăt. A doua zi s-a aflat că două distrugătoare americane care patrulau în Golful Tonkin fuseseră atacate de torpiloare nord-vietnameze,

---

[44] Puterea Negrilor, slogan şi ideologie populară în anii '60-'70 în rândurile populaţiei afro-americane, care viza promovarea valorilor şi a culturii negrilor.

cel puțin aşa se arăta în raportul oficial al guvernului, iar pe 7 august, Congresul a adoptat Rezoluția Golfului Tonkin, prin care Johnson era mandatat „să ia toate măsurile necesare pentru a respinge orice atac armat împotriva trupelor Statelor Unite şi pentru a preveni noi agresiuni”. Războiul începuse, iar Amy nu mai plângea. Între timp se lămurise în privința lui Johnson şi era furibundă, atât de aprigă îi era furia, încât Ferguson aproape că s-a simțit tentat să facă o glumă, să vadă dacă ea avea să mai zâmbească vreodată.

O să fie mare de tot, Archie, a zis ea, mai mare decât Coreea, cel mai mare de la al Doilea Război Mondial încoace, şi să zici mersi că n-o să fii acolo.

Şi de ce, mă rog, doctore Pangloss? a întrebat Ferguson.

Pentru că bărbații cu un deget mare lipsă nu sunt mobilizați. Slavă Domnului.

3.3

Amy nu-l mai plăcea, cel puțin nu aşa cum ar fi vrut Ferguson să-l placă, şi, după zilele splendide ale verii şi primăverii trecute, când verişorii care se puteau săruta lăsaseră în urmă rudenia pentru a experimenta iubirea adevărată, erau acum din nou simpli verişori. Amy fusese cea care pusese capăt idilei, iar Ferguson n-avea nicio şansă s-o înduplece pentru că atunci când un Schneiderman lua o hotărâre, era de neclintit. Principalele ei nemulțumiri la adresa lui Ferguson fuseseră că el era prea preocupat de propria-i persoană, prea insistent cu pipăielile (ducând o ofensivă tenace asupra sânilor ei, pe care ea nu era dispusă să-i expună în fața lui la paisprezece ani), prea pasiv în toate celelalte chestiuni nelegate de sânii ei, prea imatur, prea lipsit de conştiință socială pentru ca ei doi să găsească subiecte *importante* de discuție. Deşi nutrea față de el o mare şi statornică simpatie, spusese ea, deşi îi făcea plăcere că leneşul de Ferguson cel înnebunit după filme şi bun la baschet făcea parte din noua ei familie extinsă, ca iubit era un dezastru.

Flirtul a luat sfârşit cu vreo două săptămâni înainte să se termine vara (1961), iar după Ziua Muncii, când a început din nou şcoala, Ferguson se simțea dărâmat. Nu doar că se terminase cu maratoanele de sărutat cu Amy, dar şi camaraderia lor de dinainte de flirt se spulberase. Nu se mai vizitau unul pe altul ca să-şi facă împreună temele, nu se mai uitau la televizor la *Zona crepusculara,* nu mai jucau gin rummy, nu mai ascultau discuri, nu mai ieşeau la filme, nu se mai plimbau în Riverside Park. Se vedeau în continuare la reuniunile de familie care se țineau, de regulă, de două sau trei ori pe lună, la cinele şi brunch-urile de duminică în cele două locuințe ale Schneidermanilor, cu ocazia ieşirilor la Szechuan Palace de pe Broadway sau la Stage Deli de pe Seventh Avenue, dar pentru el devenise dureros să se mai uite la ea, să stea în preajma ei după ce fusese dat la o parte, respins pentru că, după standardele ei, nu era o ființă umană îndeajuns de lăudabilă şi de demnă de încredere şi în loc să se aşeze lângă ea la masă, ca înainte, se plasa la celălalt capăt şi încerca să se comporte ca şi cum ea n-ar fi fost acolo. În ultima săptămână din septembrie, în timpul unei cine acasă la unchiul Dan şi mătuşa Liz, în timp ce bătrânul ramolit îndruga verzi şi uscate despre radiul otrăvitor pe care-l ascunseseră est-germanii în Zidul Berlinului, Ferguson s-a ridicat dezgustat, s-a scuzat mormăind că are nevoie la toaletă şi a plecat de la masă. Chiar s-a dus la baie, dar doar ca să se ascundă de ceilalți, pentru că obligația de a păstra o mască politicoasă în fața lui Amy la acele evenimente de familie ajunsese de nerăbdat pentru el, rana încă proaspătă redeschizându-se de fiecare dată când o revedea, nemaiştiind ce să spună sau ce să facă în prezența ei, aşa că a dat drumul la robinetul de la chiuvetă şi a tras apa de câteva ori pentru ca ceilalți să creadă că se dusese acolo ca să-şi golească măruntaiele, şi nu ca să se lase în voia jalnicei plăceri de a-şi plânge de milă. După trei sau patru minute, când a deschis uşa, Amy stătea pe coridor cu mâinile în şolduri, o postură sfidătoare, combativă, care părea să spună că şi ea se săturase.

Ce naiba se întâmplă? a întrebat ea. Nu te mai uiți la mine. Nu mai vorbeşti cu mine. Stai acolo bosumflat, ceea ce mă calcă pe nervi.

Ferguson a lăsat ochii în pământ şi a răspuns: Am inima frântă.

Termină, Archie. Eşti dezamăgit, atâta tot. Şi eu sunt dezamăgită. Dar măcar putem încerca să fim prieteni. Am fost mereu prieteni, nu?

Ferguson tot nu reuşea s-o privească în ochi.

Nu mai există cale de întoarcere, a zis el. Ce-a fost a fost.

Glumeşti, sper. Ce să zic, e nasol, dar n-a fost nimic. Nici măcar n-a început nimic. Avem paisprezece ani, mocofanule.

Suntem destul de mari ca să ne alegem cu inima frântă.

Fii tare, Archie. Vorbeşti ca un copilaş mucos, ceea ce nu suport. Pur şi simplu nu suport. O să fim veri mult şi bine şi am nevoie de tine ca prieten, aşa că te rog să nu mă faci să te urăsc.

Ferguson a încercat să fie tare. Oricât i-ar fi fost de greu s-o asculte pe Amy cum îl pune la punct cu observațiile ei dojenitoare, şi-a dat seama că se lăsase dominat de slăbiciune, de impulsul de a-şi plânge de milă, iar dacă nu se controla, avea să se transforme în Gregor Samsa şi *să se trezească într-o bună dimineață, după o noapte de vise zbuciumate, metamorfozat într-o gânganie înspăimântătoare1.* Intrase în clasa a noua, primul an de liceu, şi, deşi rezultatele lui şcolare la Riverside Academy se menținuseră respectabile, într-a şaptea şi a opta avusese note ceva mai mici poate din plictiseală, poate pentru că se bazase prea mult pe înzestrările sale naturale care să-l scoată la liman fără cine ştie ce eforturi, dar şcoala devenise mai solicitantă şi n-ar fi putut rezolva testele de conjugare la *passé simple* a verbelor franceze neregulate şi n-ar fi ştiut când s-au produs evenimente ca Defenestrația de la Praga sau Dieta de la Worms (Dieta de la Worms!4546) dacă n-ar fi stat să studieze

---

45 Din *Metamorfoza şi alte povestiri* de Franz Kafka, traducere de Mihai Isbăşescu, Ed. Polirom, Iaşi, 2012.

astfel de detalii absconse. Ferguson şi-a propus să obţină cele mai mari note la care putea ţinti – A pe toată linia la engleză, franceză şi istorie, iar la biologie şi matematică, nu mai puţin de Bd— un plan de acţiune sever, dar realist, pentru că dacă s-ar fi zbătut să obţină tot A şi la ultimele două materii, ar fi trebuit să muncească în plus atât de mult, încât şi-ar fi luat adio de la baschet, şi era hotărât ca, după vacanţa de Ziua Recunoştinţei, când începea selecţia, să prindă un loc în echipa bobocilor. A şi reuşit (debutând ca extremă), iar rezultatele şcolare au fost şi ele la înălţimea aşteptărilor, deşi nu chiar aşa cum preconizase el, pentru că A-ul de la franceză s-a transformat într-un B+ dezamăgitor, iar B+-ul de la biologie a evoluat într-un miraculos A-. Dar nu conta. Ferguson a terminat printre premianţi primul semestru, iar dacă Amy ar fi învăţat la Riverside Academy, ar fi aflat cât de bine evoluase. Dar ea nu învăţa acolo, aşa că n-a aflat, şi, cum vărul ei cel furios şi cu inima frântă era prea mândru ca să-i spună că-şi *revenise,* ea n-a ştiut niciodată că, ruşinat profund de vorbele ei, încercase să-i arate că se înşelase în privinţa lui.

Acestea fiind zise, bineînţeles că el o dorea încă, ar fi făcut orice ca s-o recucerească pe Amy, dar chiar dacă avea să reuşească până la urmă să-i trezească din nou dorinţa, avea să dureze o vreme, probabil multă vreme, şi s-a gândit că cea mai bună strategie ca să întoarcă situaţia în favoarea lui în intervalul de când o pierduse şi până când avea să se întoarcă la el era să-şi facă o prietenă nouă. Astfel, nu doar c-ar fi demonstrat că nu mai e interesat de ea şi depăşise momentul despărţirii (ceea ce era esenţial), dar nici nu s-ar mai fi gândit tot timpul la ea, şi cu cât s-ar fi gândit mai puţin la ea, cu-atât mai puţin îmbufnat ar fi fost, şi cu cât era mai puţin îmbufnat, cu-atât mai atrăgător avea să fie în ochii ei. O prietenă nouă avea să-l înveselească, iar noua lui fericire avea să-i dea curaj şi cu siguranţă avea să fie mai

---

[46] Dieta Sfântului Imperiu Roman care a avut loc în 1521 în oraşul german Worms; *worm* ca substantiv comun are sensul de „vierme[a], iar *diet* poate însemna dietă şi în sensul de regim alimentar.

drăguț cu Amy la reuniunile de familie, mai şarmant, mai stăpân pe emoțiile lui şi cu prima ocazie avea să discute cu ea despre *evenimentele recente.* Acesta fusese unul dintre principalele reproşuri pe care i le adusese ea – indiferența față de politică, nepăsarea față de ceea ce se întâmpla în lumea cea mare pe plan național şi internațional –, iar pentru a corecta acest punct slab, Ferguson s-a hotărât să urmărească mai atent actualitatea. În fiecare dimineață primeau acasă două ziare, *Times* şi *Herald Tribune,* dar Gâl şi mama lui citeau *Times* şi ignorau aproape cu desăvârşire *Herald Tribune,* chiar dacă acolo scria Gâl, gluma în familie fiind că *Herald Tribune* prea ținea cu Republicanii pentru ca cineva care locuia în Upper West Side să-l ia în serios. Cu toate astea, cronicile şi articolele lui Gâl continuau să apară cam o dată la două zile în acel organ al bogaților din Park Avenue, al banilor de pe Wall Street şi al puterii americane, iar misiunea matinală a lui Ferguson era să decupeze tot ce purta semnătura lui Gâl şi să le pună într-o cutie pentru mama lui, care avea de gând să adune într-o bună zi toate articolele lui Gâl într-un album, iar Gâl îi tot spunea să nu-şi piardă vremea cu asemenea prostii, dar Ferguson, care înțelegea că Gâl se jena, dar în sinea lui se şi bucura că i se acordă atenție, ridica din umeri şi spunea: îmi pare rău, am ordin de la Şefa, Şefa fiind încă un nume pentru Rose cea cu două nume, Adler/Schneiderman, aşa că Gâl dădea din cap cu resemnare afectată şi răspundea: *Natürlich, mein Hauptmann,* execută ordinele să nu dai de belea. Aşa că dimineața avea la dispoziție *Times* şi *Herald Tribune,* iar după-amiaza, când se întorcea de la şcoală, de cele mai multe ori găsea în apartament şi un număr din *New York Post,* iar în afară de cotidiene mai erau *Newsweek, Life* şi *Look* (în care maică-sa publica uneori fotografii), *I.F Stones Weekly, New Republic, Națion* şi tot soiul de reviste, pe care Ferguson s-a obişnuit să le parcurgă conştiincios în loc să sară direct la cronicile de film şi carte de la sfârşit, citind articolele politice ca să înțeleagă ce se petrecea *în lumea larga* şi deci să facă față unei conversații cu Amy. Era deci dispus la sacrificii în numele iubirii pentru că, deşi devenise un cetățean mai informat, un observator mai atent al bătăliilor

dintre Democrați şi Republicani, al interacțiunilor Americii cu guverne străine prietene şi neprietene, politica i se părea în continuare cel mai plicticos, mai nenorocit şi mai urâcios subiect posibil. Războiul Rece, Legea Taft-Hartley, testele nucleare subterane, Kennedy şi Hruşciov, Dean Rusk şi Robert MeNamara – nimic din toate astea nu-i spunea mare lucru, toți politicienii erau, după părerea lui, ori proşti, ori corupți, ori amândouă, ba chiar şi John Kennedy cel arătos, noul preşedinte atât de adulat era tot un politician prost sau corupt în ochii lui Ferguson, care considera că e mult mai sănătos să admire oameni ca Bill Russell sau Pablo Casals decât să-şi irosească emoțiile pe fanfaroni pompoşi care cerşeau voturi. Singurele trei lucruri din *lumea larga* care i-au atras cu adevărat atenția în ultimele luni din 1961 şi primele luni din 1962 au fost procesul lui Eichmann din Ierusalim, criza de la Berlin – pentru că Gâl şi unchiul Dan erau atât de preocupați de ea – şi mişcarea pentru drepturi civile de acasă – pentru că nişte oameni atât de curajoşi erau supuşi unor nedreptăți atât de obscene, încât făceau ca America să pară una dintre cele mai înapoiate țări din lume.

Dar n-a fost uşor nici să-i caute înlocuitoare lui Amy. Nu pentru că Ferguson s-ar fi aşteptat să găsească pe cineva care să semene cu ea, Amy nefiind genul de produs de serie, dar nu-i venea să se mulțumească decât cu o alternativă de calitate superioară – poate nu chiar comparabilă cu Amy, dar o persoană sclipitoare care să-l lase fără grai şi să-i facă inima să bată mai tare. Din păcate, cele mai promițătoare candidate îşi dăruiseră deja inimile altora, printre care Isabel Kraft care se făcea tot mai frumoasă, o Hedy Lamarr printre boboci, care se cuplase cu un băiat dintr-a zecea, la fel ca şi verisoara ei nurlie, Alice Abrams, şi ca fosta feblețe a lui Ferguson, Rachel Minetta cea cu glas mieros. Era una dintre principalele realități ale vieții în clasa a noua: majoritatea fetelor erau mai mature decât majoritatea băieților, aşa că cele mai spectaculoase dintre ele îi ocoleau pe colegii de an în favoarea băieților mai mari cu un an, dacă nu chiar cu doi. Deşi sperase într-un rezultat rapid, într-un succes cel târziu la jumătatea lui octombrie, adică la trei săptămâni după ce Amy îi spusese *săfie tare,* noiembrie sosise de mult şi

Ferguson tot mai căuta, dar nu pentru că nu s-ar fi străduit (patru întâlniri la film cu patru fete diferite, în patru sâmbete consecutive), ci pur şi simplu pentru că niciuna dintre fetele cu care ieşise nu era potrivită. Când au intrat în vacanță de Ziua Recunoştinței, începuse deja să se întrebe dacă va găsi vreodată la Riverside Academy fata potrivită.

Baschetul îl ajuta să mai uite de dezamăgirile amoroase, cel puțin cinci zile pe săptămână, iar weekendurile lipsite de dragoste deveneau suportabile datorită altor distracții, cum ar fi meciuri spontane cu prietenii lui, ocazional petreceri în serile de sâmbătă, filme dacă găsea pe cineva să meargă cu el (maică-sa, de cele mai multe ori) şi concerte cu Gâl sau şi cu Gâl, şi cu maică-sa, dar fără îndoială că cele unsprezece săptămâni cât dura sezonul de baschet îl ajutaseră să nu cadă prea des în puțul cu melancolie, începând cu perioada de selecție de o săptămână şi cu enorma satisfacție de a ajunge în echipa finală, urmată de o săptămână epuizantă de antrenamente după şcoală, timp în care echipa se închegase sub conducerea antrenorului Nimm, zis adesea şi antrenorul Nema din cauza firii lui placide, după care avusese nouă săptămâni de meciuri, optsprezece meciuri în total, în după-amiezile de marți şi serile de vineri, jumătate disputate acasă, cealaltă jumătate pe terenurile altor şcoli răspândite prin tot oraşul, meciuri de boboci ca ştirile la cinema de dinainte de filmul principal – meciul echipei liceului –, şi iată-l pe Ferguson, ciudatul care ceruse să poarte numărul 13, alergând pe teren împreună cu coechipierii săi în formația de cinci inițială şi ocupându-şi poziția pentru săritura de la centru.

Toate acele dimineți de sâmbătă petrecute în Riverside Park cu vărul Jim îl transformaseră pe începătorul necopt de doisprezece ani într-un jucător de bază, deşi nespectaculos, care la vârsta de paisprezece ani şi nouă luni, la primul său meci pentru Riverside Rebels, marcase şapte puncte. Ferguson era conştient de talentele lui modeste, ştia că-i lipseşte viteza excepțională necesară pentru a face performanță în baschet şi, pentru că-şi folosea cu mai puțină dibăcie mâna stângă decât dreapta, niciodată n-avea să fie decât un dribler mediocru în fața presiunii unor adversari

rapizi şi agresivi. N-avea scânteie, nu păcălea, nu ştia şmecherii unu la unu care să le ia celorlalți piuitul, dar juca suficient de bine ca să nu stea pe bancă şi ca să devină indispensabil pentru echipă, mai ales datorită detentei, care-l ajuta să sară mai înalt decât toți ceilalți, iar această calitate, în combinație cu entuziasmul nesăbuit cu care juca – un fel de asalt nebun care i-a adus porecla de Trupa-de-şoc –, se traducea printr-o iscusință neobişnuită de a forța recuperări abile, precise, atunci când se duela la panou cu jucători mai înalți. Nu prea rata aruncările pe doi paşi şi era un bun aruncător din afara semicercului, cu potențial de a deveni şi mai bun, dar performanța din timpul meciurilor era rareori la înălțimea preciziei de care dădea dovadă la antrenamente, pentru că în focul competiției se pripea cu aruncările, aşa că în acel prim an a fost un jucător inegal în atac, capabil să înscrie zece, douăsprezece puncte când țintea bine sau niciunul când țintea prost. Iată de ce marcase doar şapte puncte la primul meci, aceasta fiind şi media sezonului pentru el, din câte s-a dovedit, dar cum meciurile țineau doar treizeci şi două de minute şi scorul unei echipe se situa undeva între treizeci şi cinci şi patruzeci şi cinci de puncte, şapte puncte pe meci nu era o medie slabă. Nici să sari în sus de entuziasm pentru ea, dar slabă nu era.

Ura, -ura-bei-bum-bum! Rebels! Rebels! Dum-dum-dum!

El unul nu prea punea mare preț pe cifre şi nu-i păsa câte puncte înscrie, câtă vreme câştiga echipa lui, dar şi mai important decât victoria sau înfrângerea era simplul fapt că făcea parte din echipa de pe primul loc. Îi făcea mare plăcere să poarte echipament Rebels roşu şi galben, cu numărul 13 pe el, îi plăceau ceilalți nouă băieți din echipă şi discursurile deloc energice, dar pătrunzătoare, pe care le ținea la pauză, în vestiar, antrenorul Nimm, îi plăcea să meargă cu autocarul la meciurile din deplasare cu coechiperii, cei zece băieți ai echipei liceului, cu cele şase majorete ale lor şi cele patru majorete ale bobocilor, ca şi veselia haotică şi glumele stridente din autobuz, mai ales când Yiggy Goldberg, bufonul din clasa a unsprezecea, fusese suspendat două meciuri pentru că-şi dăduse jos pantalonii şi-şi expusese fundul gol pe geam, să-l vadă cei din maşinile care treceau pe lângă ei,

îi plăcea să joace atât de intens încât nu-şi mai simţea corpul, nu mai ştia cine este, îi plăcea să transpire din greu la antrenamente, apoi să simtă apa fierbinte a duşului spălându-i pielea de sudoare, îi plăcea că echipa începuse greoi şi devenise tot mai bună pe parcursul sezonului, pierzând majoritatea meciurilor din prima jumătate şi câştigând majoritatea meciurilor din a doua jumătate pentru a termina aproape la egalitate, 8 la 10, şi i-a făcut plăcere că una dintre victorii fusese acasă, cu Hilliard, pentru care marcase doar trei puncte, dar îşi condusese echipa la contraatacuri.

Ho-ho-tic-tac-tai! Rebels! Rebels! Hai-hai-hai!

Cel mai mult îi plăcea că venea lume să-i vadă, că în mica sală de sport de la Riverside se strângea mereu public la ambele meciuri, nu mii sau sute de oameni, dar destui ca să creeze atmosferă de spectacol, îi plăcea de Chuckie Showalter care bătea în tobă ca să încurajeze echipa şi că aproape toată familia lui se perindase pe-acolo la un moment dat ca să-l susţină pe Trupa-de-şoc, în special unchiul Dan, care nu rata nici măcar un meci acasă, urmat de maică-sa, care lipsea doar când era plecată din oraş pentru munca ei, de câteva ori îşi făcuse apariţia şi domnul Gil-Sport-Deloc, la un moment dat venise şi vărul Jim, sosit de la Boston în vacanţa de iarnă de la facultate, şi o singură dată, la meciul cu Hilliard, fusese prezentă domnişoara Schneiderman însăşi, care-l văzuse pe Ferguson trăgând o căzătură zdravănă în timp ce încerca să salveze o minge care ieşea în afara terenului, îl văzuse împingând cu umărul un jucător de la Hilliard şi trântindu-l la podea în timp ce se luptau să intercepteze o pasă, îl văzuse blocând o aruncare înainte ca mingea să intre în coş în a patra repriză, ca să păstreze avantajul de trei puncte pe care-l avea Riverside, iar după meci îi spusese: Tare spectacolul, Archie. Te cam bagă-n sperieţi uneori, dar ca spectator e plăcut.

În sperieţi? a întrebat el. Cum adică?

Nu ştiu. E intens, aş zice. Foarte intens. N-aş fi zis că baschetul e un sport brutal.

Nu întotdeauna. Dar la panou trebuie să fii tare.

Aşa eşti tu acum, Archie – tare?

Nu mai ții minte?

La ce te referi?

Fii tare. Nu mai știi?

Amy a zâmbit și a clătinat din cap. Lui Ferguson i se părea insuportabil de frumoasă în acel moment, îi venea s-o ia în brațe și să-i supună gura unui asalt de sărutări, dar n-a apucat să se facă de râs cu un astfel de gest necugetat pentru că unchiul Dan s-a apropiat de el și i-a spus: Ai fost grozav, Archie. Aruncarea aia din săritură a fost cam pe lângă, dar cred că per total ai făcut cel mai bun meci al tău de până acum.

Apoi sezonul de baschet s-a încheiat și el s-a întors la penuria de prietene, nici Amy și nici altcineva. Singura fată pe care o frecventa cu oarecare regularitate era Miss Aprilie din *Playboy-ul* vechi de un an pe care i-l lăsase moștenire Jim când plecase la facultate, dar Wanda Powers din Spokane, Washington, o tânără rânjită de douăzeci și doi de ani, cu niște sâni ca niște pepeni galbeni care sfidau gravitația și un corp care părea modelat după o versiune de plastic a adevăratei Wanda Powers, începuse să-și piardă înrâurirea asupra imaginației lui Ferguson.

Agitat și demoralizat, tot mai frustrat din cauza blocajului în care se afla, deprimat de pe urma speranțelor tocite și a fanteziilor febrile care le alimentaseră, incursiuni mentale inutile, permanente, pe tărâmurile fericirii voluptuoase unde i se împlineau toate dorințele, Ferguson s-a hotărât să facă o ultimă încercare de a drege lucrurile cu Amy și de a reaprinde idila lor, dar la cinci zile după încheierea sezonului, când a sunat-o și a invitat-o la petrecerea echipei care urma să se țină sâmbătă seară, acasă la Alex Nordstrom, ea a răspuns că e ocupată. Atunci poate a doua zi, a întrebat-o el. Nu, și duminică era ocupată, a răspuns ea, de unde el a dedus că tot ocupată o va găsi câtă vreme avea să țină treaba, adică iubirea împărtășită care o lega de o persoană al cărei nume refuza să-l divulge, și cu asta basta, s-a gândit Ferguson, Amy avea un prieten, putea să-și ia adio de la Amy, iar câmpiile verzi ale speranței se transformaseră în mlaștini.

Acel telefon demoralizant s-a soldat cu mai multe incidente neplăcute. *Primul-. Î*n seara petrecerii, Ferguson s-a îmbătat pentru prima oară în viața lui, dând iama în barul familiei Nordstrom împreună cu coechipierul lui, Brian Mischevski, şi furând o sticlă sigilată de Cutty Sark, pe care au ascuns-o în buzunarul interior al paltonului lui Ferguson, iar după petrecerea la Nordstromi s-au întors cu ea acasă la Brian. Din fericire, părinții lui Brian erau plecați din oraş tot weekendul (ceea ce explica de ce aleseseră apartamentul lui pentru repriza de băut) şi, din fericire, Brian şi-a adus aminte să-i spună lui Ferguson să-şi sune părinții şi să le ceară voie să doarmă peste noapte acolo înainte să deschidă sticla şi să dea gata două treimi din conținutul ei, două treimi din cele două treimi alunecând pe gâtlejul lui Ferguson până în stomac, unde, din păcate, n-au rămas prea mult pentru că, înainte de noaptea aceea, Ferguson mai băuse doar o cutie de bere şi două pahare de vin, aşa că era total ignorant în privința puterii îmbătătoare a unui scotch distilat, cu 43% alcool, şi chiar înainte să-şi piardă cunoştința pe canapeaua din living, a vomitat tot ce băuse pe covorul oriental al familiei Mischevski. *Al doilea-,* cu doar zece zile după acea beție lăcrămoasă, semi-suicidară, Ferguson a avut o ciocnire cu Bill Nathanson, zis pe vremuri Billy, bruta scârnavă care-l chinuise încă din primul său an la Riverside Academy, i-a aplicat lui Nathanson o ploaie de pumni în burdihan şi peste mutra plină de coşuri după ce, la cantină, cretinul îi spusese că e bătut în cap, şi chiar dacă Ferguson a primit drept pedeapsă trei zile de detenție după orele de şcoală plus un avertisment sever de la Gâl şi de la mama lui să-şi bage mințile în cap, nu regreta că-şi ieşise din fire şi, din punctul lui de vedere, satisfacția de a-l bumbăci pe Nathanson merita cu vârf şi îndesat prețul plătit. *Al treilea-.*

Într-o după-amiază de marți de la sfârşitul lui martie, la nicio lună după ce împlinise cincisprezece ani, a chiulit de la şcoală imediat după prânz, a luat-o pe jos din West End Avenue până pe Broadway şi a intrat la cinema. Avea să fie o excepție singulară, şi-a zis el, dar momentul impunea încălcarea regulilor pentru că filmul pe care ținea să-l vadă

n-avea să mai ruleze a doua zi şi nici în altă zi din viitorul apropiat, iar vărul Jim, care văzuse *Copiii paradisului* la Brattle Theatre din Cambridge, îi spusese lui Ferguson că dacă nu se duce să-l vadă imediat ce avea să mai ruleze la New York, merita să fie decăzut din drepturile de fiinţă umană. Filmul începea la unu, iar Ferguson a străbătut cât a putut de repede cele zece cvartale până pe West Ninety-fifth Street, la Thalia Theater, spunându-şi că dacă ar fi fost ceva mai mare, n-ar fi fost nevoit să chiulească pentru că filmul mai avea o proiecţie la ora opt, dar la care Gâl şi maică-sa nu l-ar fi lăsat niciodată să meargă într-o zi de şcoală, mai ales că filmul dura peste trei ore. Probabil că trebuia să inventeze o scuză pentru ei, dar până atunci nu-i venise niciuna, iar cea mai simplă şi mai bună – că i se făcuse rău după prânz şi se dusese acasă să se întindă – nu-l ajuta în acel caz pentru că Gâl şi maică-sa erau aproape sigur acasă, Gâl la el în birou, lucrând la cartea lui despre Beethoven, maică-sa în camera obscură, developând fotografii, şi chiar dacă s-ar fi întâmplat ca maică-sa să fie plecată, probabilitatea ca Gâl să fie acasă era de nouăzeci şi nouă la sută. Lipsa unei scuze era problematică, dar Ferguson a procedat aşa cum proceda de obicei când îşi crea singur probleme, adică sărea cu capul înainte şi abia apoi se preocupa de consecinţe, pentru că era un băiat care voia un anume lucru într-un anume moment şi vai de cine-i stătea în cale. Pe de altă parte, chibzuia Ferguson în timp ce înainta când la pas, când în fugă pe trotuarul aglomerat în aerul rece de martie, nu pierdea mare lucru lipsind de la orele din acea după-amiază de marţi, adică sport şi studiu la sala de lectură, şi, cum domnul MeNulty şi doamna Wohlers rareori se sinchiseau să facă prezenţa, poate chiar avea o şansă să treacă neobservat. În caz că nu şi dacă tot nu reuşea să inventeze un pretext până când avea să dea iar ochii cu Gâl şi cu maică-sa, avea să spună pur şi simplu adevărul. Până la urmă, nu comitea niciun delict, niciun act imoral. Se ducea la film şi puţine lucruri pe lume erau mai plăcute decât mersul la film.

Thalia era o sală modestă, cu o formă ciudată, vreo două sute de locuri, nişte coloane groase, care acopereau parţial ecranul, şi o podea înclinată care se lipea de tălpile pantofilor

din cauza nenumăratelor sucuri vărsate de-a lungul anilor. Înghesuit şi soios, aproape rizibil de lipsit de confort, cu arcurile vechi ale scaunelor care te împungeau în fund şi mirosul de popcorn ars care-ţi umplea nările, era totuşi cel mai potrivit loc din Upper West Side pentru a vedea filme vechi, care rulau la Thalia câte două pe zi, în fiecare zi altele, azi două filme franţuzeşti, mâine două filme ruseşti, apoi două filme japoneze, ceea ce explica de ce *Copiii paradisului* se regăsea în acea după-amiază în program la Thalia, dar nicăieri altundeva în oraş, poate nici măcar în ţară. Ferguson fusese deja acolo de zeci de ori, cu Gâl şi maică-sa, cu Amy, cu Jim, cu Jim şi Amy în acelaşi timp, cu prieteni de şcoală, dar când a prezentat carnetul de elev şi a plătit cei patruzeci de cenţi pentru un bilet redus, şi-a dat seama că nu mai fusese niciodată singur acolo, apoi, când şi-a găsit un loc în mijlocul celui de-al cincilea rând, şi-a dat seama şi că niciodată nu mai fusese singur la film, nu doar la Thalia, ci nici în altă parte, nu stătuse în viaţa lui singur într-o sală de cinema, asta pentru că întotdeauna compania fusese la fel de importantă ca filmul în sine şi, chiar dacă în copilărie se uita deseori singur la filmele lui cu Stan şi Bran, asta se întâmpla pentru că era singur în cameră când le vedea, pe când la cinema erau şi alţii în sală cu el, pe puţin douăzeci şi cinci, treizeci de persoane, dar el tot singur era. N-ar fi putut spune dacă senzaţia era plăcută, neplăcută sau pur şi simplu nouă.

Apoi a început filmul şi n-a mai contat că e sau nu singur. Jim a nimerit-o cu ăsta, şi-a zis Ferguson în sinea lui, şi în cele trei ore şi zece minute cât în faţa lui s-a derulat pe ecran *Copiii paradisului,* s-a tot gândit că meritase cu vârf şi îndesat să rişte pedeapsa ca să vadă filmul, exact genul de film pe placul unui băiat de cincisprezece ani cu temperamentul lui Ferguson, o saga amoroasă flamboaiantă, foarte romantică, punctată de răbufniri de umor, violenţă şi depravare ingenioasă, un ansamblu în care fiecare personaj e indispensabil poveştii, frumoasa şi enigmatica Garance (Arletty) şi cei patru bărbaţi care o iubesc, mimul jucat de Jean-Louis Barrault, un visător sensibil şi pasiv, sortit să se târască printr-o viaţă de dor şi regrete, actorul exuberant, bombastic şi extraordinar de amuzant jucat de Pierre

Brasseur, contele distant şi excesiv de demn jucat de Louis Salou şi monstrul viclean jucat de Marcel Herrand în rolul lui Lacenaire, poetul ucigaş care-l înjunghie mortal pe conte, iar la sfârşitul filmului, când Garance dispare într-o imensă mulţime pariziană, urmată de mimul cu inima frântă, lui Ferguson i-au revenit în memorie cuvintele lui Jim (*Cel mai bun film franţuzesc făcut vreodată, Archie. Un* Pe aripile vântului *francez – numai că de zece ori mai bun)* şi, deşi Ferguson nu văzuse până în acel moment decât câteva filme franţuzeşti, *Copiii paradisului* i s-a părut într-adevăr mult mai bun decât *Pe aripile vântului,* la o asemenea distanţă, încât comparaţia devenea inutilă.

Luminile s-au aprins, iar când Ferguson s-a ridicat şi şi-a dezmorţit braţele, a observat că la trei locuri în stânga lui stătea cineva, un băiat înalt şi brunet care părea mai mare decât el cu vreo doi ani, probabil tot un cinefil chiulangiu, şi când i-a aruncat o privire colegului dezertor, băiatul i-a zâmbit.

Asta da film, a spus străinul.

Asta da film, a repetat Ferguson. Mi-a plăcut mult.

Băiatul s-a prezentat cu numele de Andy Cohen şi, în vreme ce ieşea din sală împreună cu Ferguson, a spus că el vine a treia oară la *Copiii paradisului* şi oare Ferguson ştie că ucigaşul Lacenaire, mimul Duburau şi actorul Lemaâtre erau cu toţii persoane reale care trăiseră în Franţa în anii 1820? Nu, Ferguson a recunoscut că nu ştia. Cum nu ştia nici că filmul fusese turnat la Paris în timpul ocupaţiei germane, că Arletty avusese o mulţime de necazuri după război datorită legăturii ei cu un ofiţer german sau că scriitorul Jacques Prévert şi regizorul Marcel Carne colaboraseră la mai multe filme în anii ’30 şi ’40 şi inventaseră ceea ce criticii numeau realism poetic. Andy Cohen ăsta e fără doar şi poate un tânăr bine informat, şi-a zis Ferguson şi, deşi probabil că se cam dădea mare, încercând să-l impresioneze pe micul neofit ignorant cu erudiţia lui superioară în materie de istoria filmului, o făcea cumva la modul prietenos, mai degrabă dintr-un exces de entuziasm decât din vreo pornire arogantă sau condescendentă.

Ieşiseră deja în stradă şi o luaseră spre sud pe Broadway, iar cât au traversat patru cvartale, Ferguson a aflat că Andy Cohen avea optsprezece ani, nu şaptesprezece, şi că nu lipsise de la ore ca să meargă la film, pentru că era în anul întâi la City College şi nu avea ore în acea după-amiază. Taică-său murise (în urmă cu şase ani, infarct), iar Andy locuia cu maică-sa într-un apartament de pe Amsterdam Avenue colţ cu 107th Street şi, cum nu-şi făcuse alt program pentru restul zilei, poate că Ferguson voia să meargă cu el undeva la o cafenea, la o gustare. Nu, a răspuns Ferguson, el trebuia să ajungă acasă la patru şi jumătate, sau o încurca, dar s-ar fi putut întâlni altă dată, sâmbătă după-amiază, de pildă, când avea să fie cu siguranţă liber, şi imediat ce Ferguson a pomenit de sâmbătă, Andy s-a căutat în buzunarul hainei şi a scos programul pe martie de la Thalia. *Crucişătorul Potemkin,* a zis el. Rulează de la unu.

Sâmbătă la unu, la Thalia, a răspuns Ferguson. Ne vedem acolo. A întins mâna dreaptă, i-a strâns mâna lui Andy Cohen şi s-au despărţit, unul continuând spre sud, spre Riverside Drive, între Eighty-eighth şi Eighty-ninth Street, celălalt întorcându-se şi luând-o spre nord, unde poate că locuia sau nu.

Aşa cum se aşteptase, Gâl şi maică-sa erau acasă când a ajuns el, numai că, în mod neaşteptat, şcoala sunase deja ca să anunţe absenţa lui nemotivată. Gâl şi maică-sa aveau acele expresii îngrijorate care întotdeauna îl întristau pe Ferguson, dându-i de înţeles cât de neplăcut trebuie să fi fost pentru ei ca adulţi responsabili de cineva ca el, pentru că telefonul de la şcoală însemna că nimeni nu ştiuse de el între douăsprezece şi jumătate şi patru şi jumătate, timp mai mult decât suficient pentru ca nişte părinţi conştiincioşi să înceapă să se frământe pentru adolescentul lor dispărut. De aceea stabilise maică-sa regula orei patru şi jumătate: dacă nu ajungea acasă până atunci, trebuia să explice unde este. Limita fusese extinsă până la ora şase în timpul sezonului de baschet din cauza antrenamentelor de după ore, dar sezonul de baschet se încheiase şi se aplica din nou termenul de patru şi jumătate. Ferguson intrase în apartament la patru douăzeci şi şapte, ceea ce în orice altă zi ar fi fost pe deplin

acceptabil, dar nu se gândise că şcoala avea să sune atât de repede şi regreta această scăpare stupidă nu doar pentru emoţiile pe care le provocase lui Gâl şi maică-sii, dar şi pentru că pica el de prost.

I-au tăiat jumătate din banii de buzunar pe săptămâna următoare, iar în cele trei zile de şcoală rămase din acea săptămână, a fost reţinut după ore ca să muncească la cantină la şters podele, spălatul vaselor şi curăţatul imensului aragaz, cu opt ochiuri. Riverside Academy era o instituţie luminată, progresistă, dar care continua să creadă în virtuţile punitive ale corvezilor la bucătărie.

Sâmbătă, o zi de relativă libertate, în care orele de venit acasă erau relaxate, Ferguson a anunţat la micul dejun că după-amiază avea să se ducă la film cu un prieten şi, cum Gâl şi maică-sa ştiau că nu e cazul să pună prea multe întrebări neesenţiale (oricât de mult şi-ar fi dorit să afle răspunsurile), Ferguson n-a precizat nici filmul, nici prietenul, şi a plecat de acasă la timp ca să ajungă la Thalia la unu fără zece. Nu se aştepta să-l găsească acolo pe Andy Cohen, mai ales că părea total improbabil ca acesta să-şi fi amintit de întâlnirea lor fixată în pripă la ieşirea din cinema, dar acum că Ferguson descoperise plăcerea de a merge singur la film, perspectiva de a fi singur nu-l mai deranja. Şi totuşi, Andy Cohen ţinuse minte şi, în timp ce-şi strângeau mâinile şi-şi cumpărau biletele de patruzeci de cenţi, studentul se lansase deja într-o scurtă prelegere despre Eisenstein şi principiile *montajului,* procedeul care revoluţionase, din câte se părea, arta cinematografică. Lui Ferguson i s-a pus în vedere să fie atent în mod deosebit la scena de pe Scara din Odesa, una dintre cele mai celebre secvenţe din istoria filmului, iar Ferguson a promis că aşa va face, deşi cuvântul Odesa a avut un oarecare efect perturbator asupra lui, şi asta pentru că bunică-sa se născuse la Odesa şi murise la New York cu doar şapte luni în urmă şi lui Ferguson îi părea rău că nu prea se sinchisise de ea cât trăise, presupunând fără îndoială că era nemuritoare şi că avea timp berechet s-o cunoască mai bine pe viitor, ceea ce bineînţeles că nu s-a întâmplat niciodată, iar gândul la bunica i-a amintit de bunicul, de care-i era în continuare

cumplit de dor, şi până s-au aşezat Ferguson şi Andy Cohen pe rândul al cincilea – după ce căzuseră de acord că era cel mai bun rând din sală –, expresia de pe chipul lui Ferguson se schimbase atât de radical, încât Andy l-a întrebat dacă pățise ceva.

Mă gândesc la bunicii mei, a spus el. Şi la tata, la toți oamenii pe care i-am cunoscut şi care au murit. (*Arătând spre tâmpla lui stângă*). Uneori e cam sumbru pe-aici, pe la mine.

Ştiu, a răspuns Andy. Şi eu mă gândesc întruna fără să vreau la tata – care e mort de şase ani.

Îl ajuta că şi tatăl lui Andy murise, se gândea Ferguson, că erau amândoi fiii unor bărbați inexistenți şi că trăiau zi de zi printre fantome, cel puțin în zilele proaste, cele mai proaste, şi cum lumea strălucea întotdeauna mai orbitor în zilele proaste, poate că asta explica de ce căutau amândoi obscuritatea sălilor de cinema, de ce erau mai fericiți pe întuneric.

Andy a comentat ceva despre sutele de tăieturi de montaj care intraseră în scena cea mai importantă, dar n-a apucat să-i spună lui Ferguson câte erau mai precis (un număr pe care-l cunoştea fără îndoială cu exactitate), că luminile s-au stins, proiectorul a pornit, iar Ferguson şi-a îndreptat atenția asupra ecranului, curios să înțeleagă de unde atâta vâlvă.

Lumea din Odesa făcând cu mâna din capul scării marinarilor răzvrătiți. O femeie bogată îşi deschide umbrela albă, un băiat olog îşi scoate şapca, apoi apare cuvântul DEODATĂ şi chipul unei femei îngrozite umple ecranul. Oameni bulucindu-se în jos pe trepte, printre care şi băiatul olog, în timp ce umbrela albă se agită în plan secund. O muzică rapidă, vijelioasă, mai iute decât cele mai iuți bătăi de inimă. Băiatul olog în mijloc, cu mulțimea revărsându-se de-o parte şi de alta. Soldații filmați în contra-câmp în uniformele lor albe, alergând după mulțime pe trepte. O femeie în prim-plan, ridicându-se de la pământ. Un bărbat pe care-l lasă genunchii. Altul care cade. Încă unul care cade. Un cadru larg cu mulțimea care fuge, cu soldații alergând în urma lor pe trepte. Oameni ascunzându-se în întuneric în plan apropiat. Soldații țintesc cu puştile. Iarăşi oameni

ferindu-se. Mulțimea filmată din lateral, din față, după care camera începe să se mişte, alergând pe lângă gloata care fuge. Puşti detonând deasupra. O mamă care aleargă cu băiețelul ei până când băiatul în cămaşă albă cade cu fața în jos. Mama continuă să alerge, mulțimea continuă să alerge. Băiatul în cămaşă albă plânge, capul îi sângerează, cămaşa albă e pătată de sânge. Mulțimea continuă să alerge, dar mama îşi dă seama între timp că şi-a pierdut fiul şi se opreşte. Mama se întoarce, căutându-şi băiatul. Fața ei suferindă în prim-plan. Băiatul înlăcrimat cu cămaşa însângerată se prăbuşeşte. Mama deschide gura îngrozită şi-şi înfige mâinile în păr. Cadru strâns cu băiatul inconştient, pe lângă care trec în fugă picioare, trec întruna.

Muzica bubuie mai departe. Prim-plan cu chipul oripilat al mamei. Mulțimea continuă să se reverse nesfârşită pe trepte. O cizmă calcă pe mâna întinsă a băiatului. Un cadru mai apropiat cu mulțimea revărsându-se pe scară. Încă o cizmă calcă peste băiat. Băiatul însângerat se rostogoleşte pe spate. Gros-plan excesiv cu ochii îngroziți ai mamei. Femeia se repede înainte, cu gura deschisă şi mâinile în aer. Mulțimea se revarsă. Mama se apropie de fiul căzut. Se apleacă să-l ia în brațe. Cadru larg cu năvala mulțimii înnebunite. Cadru în contra-câmp cu mama urcând scările cu băiatul în brațe, în direcția soldatilor. Gura i se mişcă, din ea țâşnesc cuvinte furioase. Cadru larg cu mulțimea compactă. Un plan mai apropiat cu câțiva oameni ghemuiți în spatele unui zid de piatră, printre care şi Femeia cu pince-nez...

Aşa a început şi, pe măsura ce secvența se derula în fața lui Ferguson, măcelul l-a îngrozit atât de tare, încât s-a pomenit cu ochii plini de lacrimi. Era insuportabil să vezi cum mama e împuşcată de soldații țarului, să asisti la uciderea celei de-a doua mame şi la oribilul drum al căruciorului de copil pe trepte, era insuportabil s-o vezi pe Femeia cu pince-nez urlând cu gura larg deschisă, cu o lentilă a pince-nezului spartă şi sânge țâşnindu-i din ochiul drept, era insuportabil să-i vezi pe cazaci trăgând săbiile ca să sfârtece copilul din cărucior – imagini de neuitat, deci imagini dătătoare de coşmaruri timp de cincizeci de ani – şi totuşi, deşi privea cu oroare, Ferguson era încântat de ceea

ce vede, era uluit că o secvență atât de vastă şi de complexă putuse fi surprinsă pe film, forța pură a energiei descătuşate în acele minute de film aproape că l-a despicat în două, iar când s-a terminat filmul era atât de zdrobit şi de entuziasmat, atât de pierdut într-o confuzie de tristețe şi exaltare, încât s-a întrebat dacă avea să mai vadă vreodată vreun film care să aibă acelaşi efect asupra lui.

În program mai era un film de Eisenstein – *Octombrie* sau *Zece zile care au zguduit lumea,* cum suna titlul american –, dar când Andy l-a întrebat dacă vrea să-l vadă, Ferguson a clătinat din cap, spunând că e prea extenuat şi simte nevoia să iasă la aer. Aşa că au ieşit la aer, neştiind prea bine ce să mai facă. Andy a propus să meargă la el acasă, ca să-i împrumute lui Ferguson exemplarul lui din eseurile de teorie a filmului ale lui Eisenstein şi poate să şi ciugulească ceva, iar Ferguson, care nu avea alte planuri pe ziua respectivă, şi-a zis *De ce nu?* Pe drum spre intersecția dintre West 107th Street şi Amsterdam Avenue, misteriosul Andy Cohen a dezvăluit mai multe despre viața lui, în primul rând că mama lui era angajată ca asistentă medicală la spitalul St. Luke, iar în acea zi lucra între douăsprezece şi opt, aşa că (slavă Domnului) n-avea să fie acasă când ajungeau ei, apoi că intrase la Columbia, dar hotărâse să urmeze City College pentru că nu plătea taxe de şcolarizare, iar maică-sa nu-şi permitea să-l trimită la Columbia (şi totuşi ce satisfacție să ştie că avea stofa de Ivy League), dar şi că oricât i-ar fi plăcut filmele, cărțile îi plăceau şi mai mult, iar dacă totul mergea conform planului, avea să-şi ia doctoratul şi să se facă profesor de literatură undeva, poate chiar la Columbia – ha! În timp ce-l asculta pe Andy vorbind, pe Ferguson l-a frapat uriaşa diferență intelectuală dintre ei, ca şi cum cei trei ani care-i separau ca vârstă ar fi reprezentat o călătorie de câteva mii de kilometri pe care Ferguson n-o începuse încă şi, pentru că se simțea atât de ignorant în comparație cu studentul strălucit care mergea în pas cu el, Ferguson s-a întrebat de ce părea să facă Andy Cohen atâtea eforturi ca să-i câştige prietenia. Să fi fost unul dintre acei oameni singuri care n-aveau cu cine să schimbe o vorbă, s-a întrebat Ferguson, o persoană atât de ahtiată după companie, încât s-

ar fi mulțumit cu oricine-i ieşea în cale, chiar şi cu un licean care n-avea habar de nimic? Poate, dar nu prea avea sens. Unele persoane aveau defecte, defecte de caracter sau fizice care-i izolau de ceilalți, dar Andy nu părea să fie o astfel de persoană. Era plăcut şi destul de arătos, nu-i lipsea simțul umorului şi era generos (de pildă, se oferise să-i împrumute cartea lui Ferguson) – pe scurt, o persoană din aceeaşi categorie ca şi vărul Jim, care era doar cu un an mai mare decât Andy şi avea o groază de prieteni, mai mulți decât ar fi putut număra pe degetele de la douăsprezece mâini. În fond, dacă se gândea mai bine, efectul prezenței lui Andy nu era prea diferit de felul în care Ferguson se simțea când era cu Jim – senzația plăcută de a nu fi luat de sus de cineva mai mare, de mic şi mare mergând împreună pe stradă în acelaşi ritm. Dar Jim era vărul lui şi era normal ca o rudă să se poarte aşa, în timp ce Andy Cohen, cel puțin pentru moment, era aproape un străin.

Viitorul profesor locuia într-un mic apartament cu două camere de la etajul al treilea al unei clădiri decrepite cu unsprezece etaje, unul dintre numeroasele turnuri rezidențiale din Upper West Side care căzuseră în paragină după război, pe vremuri o clădire modestă de locuințe pentru pătura medie a clasei de mijloc, ocupată acum de tot felul de persoane în dificultate care vorbeau mai multe limbi dincolo de uşile încuiate ale apartamentelor. În timp ce Andy îl conducea pe Ferguson prin camerele ordonate, cu mobilă puțină, i-a povestit că locuia acolo împreună cu mama lui de când taică-său făcuse pentru a treia şi ultima oară atac de cord, iar Ferguson şi-a dat seama că era exact genul de loc în care el şi maică-sa ar fi locuit cu chirie dacă n-ar fi fost banii de asigurare care-i scoseseră la liman în anii grei de după moartea tatălui său. Acum, că maică-sa se recăsătorise şi câştiga decent ca fotografa, aşa cum şi Gâl câştiga decent din scrisul despre muzică, erau atât de înstăriți prin comparație cu Andy şi cu maică-sa, o biată asistentă medicală, că lui Ferguson i s-a făcut ruşine de bogăția lui, la care nu contribuise cu nimic, aşa cum nici Andy nu avusese nicio vină pentru că nu era nici pe departe bogat. Cohenii nu erau neapărat săraci (frigiderul era bine aprovizionat, camera lui

Andy gemea de cărți broşate), dar când Ferguson s-a instalat în mica bucătărie să mănânce unul dintre sandviciurile cu salam pregătite de Andy, a observat că la ei în casă se colecționau timbre de fidelitate şi se decupau cupoane de reduceri din *Journal-American* şi *Daily News.* Gâl şi mama lui îşi numărau fiecare dolar şi încercau să nu exagereze cu cheltuielile, dar mama lui Andy îşi număra fiecare cent şi cheltuia tot ce avea.

După gustarea din bucătărie, s-au dus în living şi au discutat o vreme despre *Doamna Bovary* (pe care Ferguson n-o citise), despre *Cei şapte samurai* (pe care Ferguson nu-l văzuse) şi despre alte filme din programul pe luna următoare de la Thalia. După care s-a întâmplat ceva ciudat, sau interesant, sau interesant într-un fel ciudat, în orice caz neaşteptat, sau cel puțin aşa a părut la început, pentru ca mai apoi, când Ferguson s-a mai gândit puțin, să nu mai pară la fel de neaşteptat, pentru că imediat ce Andy a pus întrebarea, Ferguson a înțeles în sfârşit de ce se afla acolo.

Stătea pe canapea în fața lui Andy, care se aşezase pe un fotoliu de lângă fereastră şi, după o scurtă pauză în conversație, Andy s-a aplecat în față în fotoliul lui, l-a fixat îndelung pe Ferguson, apoi a întrebat din senin: Tu faci vreodată laba, Archie?

Ferguson, care de un an şi jumătate devenise onanist convins, a răspuns prompt la întrebare. Bineînțeles, a zis el. Ca toată lumea, nu?

Poate nu chiar toată lumea, a răspuns Andy, dar aproape. E perfect natural, *nest-ce pasî*

Altceva ce să faci dacă eşti prea tânăr ca să faci sex pe bune?

Şi la ce te gândeşti, Archie? Adică la ce-ți umblă mintea când faci laba?

Mă gândesc la femei goale şi cât de bine ar fi să fiu şi eu gol cu o femeie goală în loc să mi-o frec la toaletă.

Trist.

Da, cam trist. Dar tot mai bine decât nimic.

Dar ți-a frecat-o vreodată altcineva? Poate vreuna dintre prietenele tale de la liceu?

Nu, n-aş putea spune că am avut plăcerea.

Eu da – de câteva ori.

Mă rog, tu eşti mai mare ca mine. E logic să fi avut mai multe experienţe.

Nu sunt multe. De fapt, doar trei. Dar pot să-ţi spun că e mult mai bine să ţi-o facă altcineva decât s-o faci singur.

Te cred. Mai ales dacă fata se pricepe.

Nu trebuie să fie fată, Archie.

Adică ce vrei să spui? Înseamnă că nu-ţi plac fetele?

Îmi plac foarte mult fetele, doar că ele nu par să mă placă pe mine. Nu ştiu de ce, dar niciodată n-am prea avut noroc cu ele.

Deci ţi-au frecat-o alţi băieţi?

Un singur băiat. George, prietenul meu de la Stuyvesant, care nici el n-avea noroc la fete. Aşa că anul trecut ne-am gândit să experimentăm – doar ca să vedem cum e.

Şi?

A fost grozav. Ne-am frecat-o unul altuia de alea trei ori şi am ajuns amândoi la concluzia că nu contează cine ţi-o face. Că e fată sau băiat – senzaţia e aceeaşi şi ce contează cine te ţine de pulă, fată sau băiat?

Nu mi-am pus niciodată problema aşa.

Nu, nici eu nu mi-o pusesem. E ceea ce aş numi *o descoperire majoră*.

Atunci de ce doar de trei ori? Dacă vă plăcea aşa mult, ţie şi lui George, de ce v-aţi oprit?

Pentru că George a plecat la Universitatea Chicago şi şi-a găsit până la urmă gagică.

Nasol de tine.

Mda, dar George nu e singura persoană din lume. Mai eşti şi tu, Archie, şi dacă vrei, mi-ar face mare plăcere să ţi-o frec. Ca să ştii şi tu despre ce vorbesc.

Dar dacă eu nu vreau să ţi-o frec tie? Poate că lui George îi plăcea chestia asta, dar pe mine nu cred că mă interesează. N-am nimic cu tine, Andy, dar mie chiar îmi plac fetele.

Nu ţi-aş cere niciodată să faci ceva ce nu vrei să faci. Ar fi o greşeală şi nu cred că e bine să strângi omul cu uşa. Pur şi simplu eşti un băiat tare drăguţ, Archie. Îmi place să fiu cu tine, îmi place să mă uit la tine şi tare mi-ar plăcea să te ating.

Ferguson i-a spus să-i dea drumul. Era curios, s-a justificat el, aşa că Andy putea să i-o frece dacă voia, dar numai o dată, a adăugat el, şi numai dacă stingeau lumina şi trăgeau jaluzelele, pentru că aşa ceva trebuia făcut pe întuneric, aşadar Andy s-a ridicat de pe fotoliu, a stins pe rând luminile şi a tras jaluzelele, după care s-a aşezat pe canapea lângă Ferguson cel anxios, care începuse să intre în panică, l-a desfăcut la pantaloni pe băiatul mai tânăr şi s-a pus pe treabă.

Era aşa de bine, că Ferguson a început să geamă, iar după câteva secunde, penisul lui moale şi emoţionat s-a întărit, crescând din ce în ce mai mult la fiecare atingere a mâinii băiatului mai mare, o mână pricepută şi foarte versată, şi-a zis Ferguson, o mână care părea să ştie exact ce-i trebuie şi ce vrea puia în drumul ei de la adormire la excitare şi mai departe, acel fantastic du-te-vino de mişcări când brutale, când tandre, e aşa de bine, a răspuns el când Andy l-a întrebat cum e, apoi Ferguson s-a desfăcut la curea şi şi-a tras pantalonii şi boxerii în vine, ca să lase mai mult spaţiu de manevră mâinii-minune, şi brusc a simţit şi cealaltă mână pe corp, jucându-se cu boaşele lui în timp ce prima mână se ocupa de ceea ce se făcuse între timp o erecţie în toată regula, sexul lui Ferguson atingându-şi limita maximă pentru cei cincisprezece ani ai săi, iar Andy l-a întrebat încă o dată cum e, dar de data asta Ferguson n-a mai reuşit să-i răspundă decât cu un geamăt nearticulat în timp ce plăcerea i se răspândea în sus pe coapse spre vintre, iar drumul până departe a ajuns la destinaţia finală.

Acum ştii, a spus Andy.

Da, acum Ferguson ştia.

Doar două minute şi jumătate, a spus Andy.

Cele mai grozave două minute şi jumătate din viaţa lui, şi-a zis Ferguson, apoi a privit în jos la cămaşa lui, care devenise vizibilă acum, că ochii i se acomodaseră cu întunericul, şi a observat că o împroşcase cu spermă.

La naiba, a zis el. Uită-te la cămaşa mea.

Andy a zâmbit, l-a mângâiat pe Ferguson pe cap, apoi s-a aplecat spre el şi i-a şoptit la ureche: D.H. Lawrence îşi dă drumul torente când îl Balzăpăceşte pofta.

Ferguson, care nu auzise niciodată vechiul cântecel studențesc, a scos un hohot prelung şi strident de râs surprins. După care Andy i-a recitat poezioara porcoasă despre tânărul din Kent, altă operă clasică de care Ferguson nu auzise încă, iar tânărul inocent, care-şi pierdea rapid inocența, a izbucnit iar în râs.

Când s-au liniştit, Ferguson şi-a tras pantalonii şi s-a ridicat de pe canapea. Ei, cred că ar trebui să-mi clătesc cămaşa, a zis el şi, în drum spre bucătărie, în timp ce-şi desfăcea nasturii, iar Andy se ridica de pe canapea şi-l urma, a explicat că era o cămaşă nouă, cadou de ziua lui de la maică-sa şi tatăl lui vitreg şi că trebuia să curețe petele ca să nu ajungă în poziția neplăcută de a fi luat la întrebări la care ar fi preferat să nu răspundă. Acționează rapid, a zis el, scoate petele înainte să pătrundă în țesătură şi *distruge dovezile.*

Cum stăteau amândoi în fața chiuvetei, Andy l-a întrebat pe Ferguson dacă e genul cu doar un glonț pe țeavă sau dacă-l țin curelele pentru încă o rundă sau două. Ferguson, care uitase cu desăvârşire de numai o dată, l-a întrebat la ce se gândeşte. La ceva frumos, a răspuns Andy, nevrând să-i destăinuie secretul, dar l-a asigurat pe Ferguson că e ceva care întrece plăcerile de pe canapeaua din living şi care-l va face să se simtă încă şi mai bine.

Petele erau concentrate pe poalele cămăşii, de la mijloc până într-un punct dintre al doilea şi al treilea nasture, iar Andy le-a curățat în locul lui Ferguson, şi încă destul de repede, fără să frece prea mult, iar la sfârşit, Andy a dus cămaşa udă în dormitor şi a pus-o pe un umeraş, pe care l-a agățat de uşa dulapului. Poftim, a zis el. E ca nouă.

Ferguson s-a simțit mişcat de acel mic gest delicat, care arăta cât de atent şi de prevenitor era Andy, îi făcea plăcere să fie astfel răsfățat, să-i poarte de grijă cineva care avea şi gentilețea să-i spele cămaşa, şi să i-o atârne pe un umeraş, nu doar gentilețea să i-o frece fără să-i ceară acelaşi lucru în schimb. Dacă la început Ferguson avusese vreo presimțire neagră sau şovăială, toate se risipiseră între timp, iar când Andy i-a propus să se dezbrace şi să se întindă pe pat, Ferguson s-a grăbit să se dezbrace şi să se întindă pe pat,

anticipând că-l aştepta încă un lucru bun. Înțelegea că majoritatea oamenilor i-ar dezaproba comportamentul, că intrase pe teritoriul periculos al impulsurilor interzise, deviante, Țara Pederastiei în toată splendoarea ei corupătoare, lascivă, iar dacă avea să se afle de călătoria lui în acel ținut păcătos, avea să fie batjocorit, urât, ba chiar şi bătut pentru asta, dar n-avea să afle nimeni pentru că n-avea de la cine, şi chiar dacă trebuia să rămână secret, n-avea să fie niciodată un secret murdar pentru că lui nu i se părea murdar ce făcea cu Andy şi părerea lui era singura care conta.

Sexul i s-a întărit iar când Andy i-a mângâiat cu palmele pielea goală, iar când Andy a luat în gură sexul acela tare şi i-a supt-o lui Ferguson pentru prima oară în viața lui, Ferguson nu se mai sinchisea de mult dacă i-o sugea o fată sau un băiat.

Nu prea ştia ce să creadă. Fără îndoială, cele două orgasme care-l străbătuseră şi țâşniseră din el în ziua aceea în apartamentul lui Andy, fuseseră cele mai intense şi mai satisfăcătoare plăceri fizice pe care le trăise vreodată, dar în acelaşi timp mijloacele de a ajunge la scop fuseseră pur mecanice, o operațiune unilaterală în care Andy îi făcuse lui ceea ce el n-avea niciun chef să-i facă lui Andy. Însemna că nu făcuseră sex în sensul cel mai strict al termenului, cel puțin nu în accepțiunea pe care i-o dădea Ferguson, pentru că, din punctul lui de vedere, sexul fusese întotdeauna ceva ce se făcea mai degrabă în doi decât de unul singur, expresia fizică a unei stări emoționale extreme, a dorinței pentru altă persoană, iar în acel caz nu simțise nicio dorință, nicio emoție, doar poftele propriului mădular, ceea ce însemna că ceea ce se întâmplase cu Andy nu era neapărat sex, ci o formă superioară şi mai plăcută de masturbare.

Oare îl atrăgeau băieții? O întrebare pe care nu şi-o pusese niciodată până atunci, dar după ce-l lăsase pe Andy să i-o frece, să i-o sugă şi să-i mângâie trupul gol, a început să fie mai atent la băieții din şcoală, mai ales la cei pe care-i cunoştea mai bine şi care-i erau mai simpatici, adică toată echipa de baschet a bobocilor, pe care-i văzuse pe toți dezbrăcați la duş şi în vestiar de o groază de ori fără să

clipească, dar acum că începea să-şi pună problema, a încercat să-şi imagineze cum ar fi să-l sărute pe buze pe elegantul Alex Nordstrom, un sărut adevărat, cu limbi explorându-şi reciproc gurile, sau să i-o frece lui Brian Mischevski cel musculos până-şi dădea drumul pe stomacul dezgolit, dar niciuna dintre acele fantezii n-a avut cine ştie ce efect asupra lui Ferguson, deşi ideea de a face sex adevărat cu un băiat nu-l scârbea şi nici nu-l speria, pentru că iată că era poponar fără s-o fi ştiut până atunci, apoi a căutat o confirmare, una dincolo de orice îndoială sau posibilitate de eroare, dar adevărul era că ideea acuplării cu alți băieți nu-l excita, nu-i întărea sexul, nu-i inspira pofte izvorâte din fântânile celor mai profunde dorințe. Amy în schimb îl excita, gândul la prima lui iubire pierdută, care niciodată n-avea să mai fie atinsă sau sărutată, îi inspira în continuare cele mai profunde dorințe, îl excita şi Isabel Kraft, mai ales după ce o văzuse anul trecut, pe 28 iunie, fâțâindu-se în costumul ei de baie roşu cu ocazia acelei ieşiri de grup în zece persoane la Far Rockaway, iar când se gândea la trupurile goale ale prietenilor lui şi le compara cu trupul aproape gol al lui Isabel Kraft, înțelegea că fetele îl atâțau, şi nu băieții.

Dar poate că se amăgea, şi-a zis el, poate că greşea crezând că emoțiile erau esențiale în sex, poate că ar fi trebuit să se gândească la diferitele forme de sex fără iubire, care aduceau satisfacție fizică fără a produce pic de emoție, cum era masturbarea sau futaiul cu târfe, la bărbați, şi să compare acel tip de experiență cu experiența lui cu Andy, sex fără sărutări sau sentimente, sex doar cu scopul de a obține plăcere fizică, şi poate că iubirea n-avea nicio legătură cu asta, poate că iubire era doar un cuvânt pretențios care să ascundă imperativele obscure, incontrolabile ale poftelor animalice, iar dacă era întuneric şi nu vedeai cine te atinge, atunci ce conta ce-ți pune sângele în mişcare?

O întrebare fără răspuns. Fără răspuns pentru că Ferguson avea deocamdată doar cincisprezece ani, iar dacă avea să se transforme cu timpul într-un bărbat care prefera compania femeilor, într-un bărbat care prefera compania bărbaților sau într-un bărbat care prefera atât compania femeilor, cât şi pe-a bărbaților, era mult prea devreme ca să-

şi dea seama cine e şi ce vrea în materie de sex, pentru că în acel moment din viaţa lui, care era şi un anume moment din istorie, în acel moment anume din acel loc anume, America primei jumătăţi a anului 1962, nu se putea culca cu reprezentantele sexului pe care-l considera potrivit, pentru că şi în cazul în care ar fi reuşit să reintre în graţiile lui Amy Schneiderman sau ar fi cucerit-o în mod neaşteptat pe Isabel Kraft, niciuna dintre acele fete nu şi-ar fi permis să-i facă ceea ce făcuse Andy Cohen şi, deşi Ferguson avea acum un corp de bărbat, era încă prizonierul lumii juvenile a virginităţii forţate exact în perioada în care începuse să tânjească după sex cu o pasiune mai mare decât în oricare altă perioadă a vieţii lui, iar cum în acel moment de pofte nesatisfacute nu avea acces decât la împreunarea cu un membru al sexului nepotrivit, în următoarea după-amiază de sâmbătă s-a dus la Thalia Theater să vadă *Rashomon* împreună cu Andy Cohen nu pentru că s-ar fi ataşat în mod special de studentul la City College care locuia cu maică-sa la intersecţia dintre Amsterdam Avenue şi West 107th Street, ci pentru că era atât de bine ce-i făcea băiatul ăla, era extraordinar, incredibil de bine, o senzaţie aproape irezistibilă.

A doua oară au trecut mai repede la treabă, sărind peste preludiul de pe canapeaua din living şi ducându-se direct în camera lui Andy, unde s-au dezbrăcat amândoi, şi, deşi Ferguson n-a putut să-l atingă pe Andy acolo unde ar fi vrut el, să i-o frece aşa cum i-o freca Andy, s-a uitat la el cum şi-o freacă singur şi nu l-a deranjat când sperma l-a nimerit pe piept, ba chiar i-a făcut plăcere senzaţia, căldura şi elementul surpriză, apoi mâna lui Andy mişcându-se încet, languros şi întinzându-i sperma pe piele. Începeau să facă lucrurile în doi, mai puţin individual, desprinzându-se tot mai mult de plăcerea onanismului exaltat pentru plăcerea şi mai mare dată de ceva ce aducea mai mult cu sexul adevărat, iar după a doua întâlnire s-au mai văzut trei sâmbete la rând, sâmbetele cu *îngerul albastru, Timpuri noi* şi *La notte,* în care Ferguson s-a obişnuit încetul cu încetul să cedeze seducţiei tot mai îndrăzneţe a lui Andy, lăsându-se fără reţinere excitat de limba care-i explora corpul în sus şi-n

jos, fără să se mai teamă să fie sărutat sau să sărute, luând în gură sexul întărit al lui Andy fără să se mai codească, pentru că reciprocitatea era fundamentală, a realizat Ferguson, în doi era infinit mai satisfăcător decât de unul singur, şi singurul mod de a-i mulțumi celui care-l seducea pentru plăcerea de a fi sedus era să-l seducă la rândul său.

Andy era mai moale şi mai flasc decât Ferguson, înalt şi slab, dar cu un corp nemusculos, de om care nu practica niciun sport şi nu făcea deloc mişcare, şi era fascinat de muşchii tari ai lui Ferguson, de corpul de baschetbalist pe care Ferguson îl lucrase ridicând greutăți şi făcând în fiecare seară câte o sută de flotări şi o sută de exerciții pentru abdomen, iar Andy îi repeta întruna lui Ferguson cât e de frumos, mângâindu-i stomacul tare şi minunându-se cât era de plat, spunându-i că are o față frumoasă, un fund frumos, o pulă frumoasă, picioare frumoase, atâtea frumuseți, încât în a doua sâmbătă din cele trei pe care le-au mai petrecut împreună, pe Ferguson au început să-l deranjeze, avea senzația că Andy vorbeşte despre el aşa cum el (Ferguson) ar vorbi despre o fată, acesta fiind alt subiect care începuse să-i stârnească dubii lui Ferguson, chestiunea fetelor, pentru că de fiecare dată când făcea aluzie la fizicul remarcabil al lui Isabel Kraft sau comenta ceva despre iubirea pe care i-o purta încă lui Amy Schneiderman, Andy se strâmba, apoi scotea câte o ironie jignitoare la adresa fetelor în general, spunând, de pildă, că au creierul inferior genetic față de creierul bărbătesc sau că pizdele lor sunt cloace de infecții şi boli, afirmații urâte şi ridicole care păreau să sugereze că Andy nu fusese sincer în martie, când spusese că-i plac fetele, pentru că nici măcar propria-i mamă nu era scutită de judecățile lui răutăcioase, iar când Ferguson l-a auzit numind-o *vaca proastă şi amărâtă* sau altă dată *un sac scârbos de rahat,* a ripostat spunând că el îşi iubeşte mama mai mult decât pe oricine altcineva pe lume, la care Andy a răspuns: *Nu se poate, puştiule, pur şi simplu nu se poate.*

Mai târziu, Ferguson a realizat cât de greşit interpretase situația de la bun început. Presupusese că Andy nu e decât un băiat înnebunit de porniri sexuale, ca el, care avusese ghinion la fete, aşa că era dispus să încerce cu un băiat, doi

băieți care se tăvăleau unul cu celălalt ca să se distreze, un futai de distracție între adolescenți virgini, dar nici prin cap nu-i trecuse că putea ieşi ceva serios de-acolo. Apoi, în ultima lor sâmbătă împreună, cu doar câteva minute înainte de ora de plecare a lui Ferguson, cum stăteau întinşi în pat unul lângă altul, încă dezbrăcați, încă asudați şi suflând greu, sleiți amândoi de eforturile din ultimul sfert de oră, Andy l-a luat pe Ferguson în brațe şi i-a spus că-l iubeşte, că Ferguson e iubirea vieții lui şi că-l va iubi întotdeauna, chiar şi după moarte.

Ferguson n-a răspuns. Orice cuvânt ar fi fost nepotrivit în acel moment, aşa că şi-a ținut gura şi n-a răspuns. E trist, şi-a zis el, e tare trist şi deprimant că a ieşit aşa o încurcătură, dar nu voia să-l rănească pe Andy la sentiment dezvăluindu-i propriile lui sentimente, şi anume că el nu-l iubea şi n-avea să-l iubească niciodată câte zile va avea, aşa că adio, păcat că trebuia să se termine aşa pentru că fusese într-adevăr o distracție pe cinste, dar la naiba cu toate, n-ar fi trebuit să spună asta, cum putea fi atât de idiot?

L-a sărutat pe Andy pe obraz şi a zâmbit. Trebuie să plec, a zis el.

Ferguson a sărit jos de pe saltea şi a început să-şi adune hainele de pe podea.

Săptămâna viitoare la aceeaşi oră? a spus Andy.

Ce filme sunt? a întrebat Ferguson, trăgându-şi blugii şi încheindu-se la curea.

Două Bergmanuri. *Fragii sălbatici şi A şaptea pecete.*

Aoleu.

Aoleu? Ce aoleu?

Tocmai mi-am adus aminte. Sâmbăta viitoare trebuie să merg cu ai mei la Rhinebeck.

Dar tu încă n-ai văzut niciun Bergman. Ceea ce e mai important decât o zi cu mămica şi tăticul, nu?

Probabil. Dar trebuie să merg cu ei.

Atunci săptămâna cealaltă?

Ferguson, care deja se încălța, a mormăit un *îhî* abia perceptibil.

N-o să vii, nu-i aşa?

Andy s-a ridicat în capul oaselor în pat şi a repetat întrebarea ridicând tonul:

N-o să vii, nu-i aşa?

Ce vrei să spui?

Târfa ce eşti! a ţipat Andy. Eu îmi pun inima pe tavă în faţa ta şi tu stai ca mutu!

Dar ce-ai vrea să zic?

Ferguson şi-a tras fermoarul jachetei de primăvară şi s-a îndreptat spre uşă.

Du-te-n mă-ta, Archie. Sper să cazi pe scări şi să mori.

Ferguson a ieşit din apartament şi a coborât scările.

N-a murit.

În schimb, s-a dus acasă, a intrat în camera lui şi s-a întins pe pat, unde a petrecut următoarele două ore contemplând tavanul.

3.4

În prima sâmbătă din 1962, la trei zile după ce a predat eseul de nouă sute de cuvinte despre Jackie Robinson, Ferguson şi alţi şase jucători din echipa de baschet a YMHA47 s-au deplasat de acasă, din West Orange, la o sală de sport din Newark pentru un meci matinal cu o echipă a YMCA[48] din Central Ward. Pe acelaşi teren mai erau programate două meciuri imediat după, iar tribunele erau pline cu jucătorii celorlalte patru echipe, precum şi cu prietenii şi rudele lor, la care se adăuga echipa cu care aveau să se măsoare Ferguson şi prietenii săi în prima parte a triplei înfruntări, în total cam optzeci, nouăzeci de persoane. În afară de cei şapte băieţi albi din echipa evreiască şi de

---

[47] Young Men Hebrew Association – organizaţie comunitară pentru promovarea culturii evreieşti.

[48] Young Mens Christian Association - organizaţie creştină înfiinţată în Anglia pentru sprijinul tinerilor muncitori, extinsă apoi peste ocean, în SUA, unde capătă amploare. În prezent, organizaţia are filiale în mai multe ţări ale lumii.

antrenorul lor, un profesor de matematică de liceu pe nume Lenny Millstein, în acea dimineață, sala de sport era plină doar de negri. Ceea ce nu era deloc neobișnuit, pentru că băieții din West Orange jucau deseori cu echipe exclusiv negre din Liga pentru Tineret din Districtul Essex, dar ceea ce făcea ca acea dimineață la Newark să fie neobișnuită era mulțimea spectatorilor, aproape o sută în loc de zece, doisprezece câți veneau de obicei. La început, nimeni nu părea prea atent la ce se întâmpla pe teren, dar când meciul s-a încheiat la egalitate și s-a intrat în prelungiri, cei veniți pentru celelalte două meciuri au început să dea semne de nerăbdare. Din câte-și putea da seama Ferguson, publicul nu se sinchisea care echipă pierde sau câștigă – voiau doar să se termine meciul ca să înceapă celelalte –, dar cele cinci minute de prelungiri s-au încheiat tot cu egalitate de puncte, moment în care neastâmpărul publicului a degenerat în agitație. Da, afară cu fraierii de pe teren, dar dacă până la urmă tot trebuia să câștige una dintre echipe, atunci spectatorii îi preferau pe băieții din Newark celor din suburbii, pe băieții creștini evreilor, pe negri albilor. Mi se pare corect, și-a zis Ferguson la începutul celei de-a doua reprize de prelungiri, e cât se poate de firesc ca oamenii să-și susțină echipa locală, să strige din tribune la un meci strâns, să-i insulte pe jucătorii oaspeților, dar când și a doua repriză de prelungiri s-a încheiat la egalitate, parcă totul a luat foc: mica sală de sport dărăpănată din centrul Newarkului clocotea de zgomot și un banal meci de baschet între băieți de paisprezece ani s-a transformat într-o încleștare simbolică între *noi* și *ei.*

Ambele echipe jucau prost, ambele echipe ratau nouă din zece aruncări și greșeau o treime din pase, ambele echipe obosiseră și le zăpăcea gălăgia din public, ambele echipe se străduiau din răsputeri să câștige și totuși jucau de parc-ar fi vrut să piardă. Publicul susținea în unanimitate o echipă în defavoarea celeilalte, bătând din picioare și țipând aprobator de fiecare dată când un jucător de la Newark reușea să respingă un contraatac sau intercepta o pasă, fluierând batjocoritor de fiecare dată când un jucător de la West Orange rata o aruncare din săritură sau își dădea cu

mingea în picior, urlând răguşit la fiecare coş marcat de Newark, izbucnind în lungi huiduieli revoltate şi dezgustate atunci când West Orange riposta, marcând la rândul ei. Când mai erau doar zece secunde pe ceas, Newark conducea cu un punct. Lenny Millstein a cerut time-out şi jucătorii din West Orange s-au adunat în jurul lui într-o asemenea gălăgie dinspre tribune, încât antrenorul a trebuit să strige ca să se facă auzit, Lenny Millstein cel înţelept, grozav nu doar ca baschetbalist, ci şi ca om, care ştia să se poarte cu băieţii de paisprezece ani pentru că înţelegea că paisprezece ani era vârsta cea mai groaznică din calendarul vieţii omeneşti, deci toţi tinerii de paisprezece ani erau nişte fiinţe confuze şi incoerente, nici copii şi nici adulţi, niciunul perfect întreg la cap sau care să se simtă confortabil în corpul lui neterminat, iar în cuptorul acelei arene dătătoare de claustrofobie, plină de suporteri agresivi, urlători, bărbatul cu minte ascuţită, păr blond şi un fel glumeţ de a conduce echipa, fără a pune accent pe disciplină, a strigat la protejării lui şi le-a reamintit cum să demonteze un presing pe tot terenul, iar înainte ca băieţii să întindă mâinile drepte peste mâna dreaptă a lui Lenny pentru un ultim *Luptam!,* bărbatul de treizeci şi patru de ani, soţ şi tată a doi copii, a arătat spre o ieşire laterală a sălii de sport şi le-a spus băieţilor că, indiferent ce se va întâmpla în următoarele zece secunde, că vor câştiga sau vor pierde, în clipa când se va auzi fluierul final trebuie s-o tulească toţi spre uşă şi să sară în breakul lui parcat la ieşire pentru că *lucrurile o cam iau razna pe-aici,* cum s-a exprimat el, şi nu voia ca cineva să fie rănit sau omorât în haosul care avea să urmeze cu siguranţă. Apoi, cele cinci mâini s-au unit cu a şasea, Lenny a lătrat ultimul *Luptam!,* iar Ferguson şi ceilalţi s-au întors alergând pe teren.

Au fost cele mai lungi secunde din viaţa lui Ferguson, un balet absurd, de mare viteză, care părea să se desfăşoare în ralanti pentru că el era singurul jucător de pe teren care nu se mişca, ocupându-şi poziţia fixă la marginea semicercului îndepărtat ca să primească o ultimă pasă disperată dacă tot restul eşua, ultima dintr-o serie de soluţii disperate, aşa că a văzut tot de unde era, întregul dans gravat adânc în aer, viu şi de neşters, rememorat iar şi iar în următoarele luni şi ani,

pentru a nu fi niciodată uitat, pasa spre interior a lui Mike Nadler pentru Mitch Goodman, după ce fentase un apărător de la Newark, care sărise cu brațul ridicat, pasa prin răsucire, fără dribling, a lui Goodman către Alan Schaeffer la mijlocul terenului, apoi aruncarea la întâmplare a lui Schaeffer când cronometrul ajunsese la trei secunde, două secunde, o secundă, urmată de uluirea de pe fața bucălată a lui Schaeffer când mingea a descris acea traiectorie improbabilă prin aer şi a intrat direct în coş fără să mai atingă marginea, cea mai lungă lovitură câştigătoare de ultimă secundă din istoria Ligii pentru Tineret din Districtul Essex, un final care n-avea să fie în veci egalat.

L-a văzut pe Lenny repezindu-se spre uşa laterală. Fiind jucătorul din West Orange poziționat cel mai departe de uşă, Ferguson a rupt-o primul la fugă, a rupt-o la fugă în clipa când a văzut mingea intrând în coş, fără să se oprească nici măcar ca să-l felicite pe Schaeffer sau să se bucure pentru victorie, pentru că Lenny prevăzuse corect pericolul, iar acum că echipei din Newark îi fusese suflată victoria, lumea din sală luase foc. Mai întâi un urlet de şoc colectiv, optzeci sau nouăzeci de creiere încetoşându-se la vederea acelui coş ieftin, norocos, iar o clipă mai târziu, publicul s-a năpustit pe teren, strigându-şi furia şi consternarea, o armată de băieți de treisprezece, paisprezece şi cincisprezece ani, patruzeci de băieți negri chitiți să rupă-n bucăți şase băieți albi pentru nedreptatea suferită, iar preț de câteva momente, în timp ce străbătea terenul în fugă, Ferguson s-a simțit cu adevărat amenințat, temându-se ca gloata să nu-l prindă din urmă şi să-l trântească la pământ, dar a reuşit să se strecoare prin labirintul fremătător de trupuri încasând un singur pumn orb care l-a nimerit în umărul drept, un pumn care l-a durut şi a continuat să-l doară încă două ore, apoi a ieşit pe uşă şi a alergat spre maşina lui Lenny în aerul rece al acelei dimineți cenuşii de ianuarie.

Astfel s-a încheiat mica revoltă rasială care n-a mai izbucnit, deşi a fost cât pe ce. Pe tot drumul spre casă, ceilalți băieți din maşină au ținut-o numai într-un chiuit, într-o descătuşare de veselie maniacală la intensitate maximă, retrăind iar şi iar ultimele zece secunde ale

meciului, felicitându-se că scăpaseră de furia mulțimii răzbunătoare, prefăcându-se că-i iau interviuri lui Schaeffer care zâmbea întruna, încă nevenindu-i să creadă, râzând, râzând neîncetat, atâtea râsete, că veselia lor umpluse aerul, dar Ferguson n-a participat, n-a putut participa pentru că nu-i venea deloc să râdă, chiar dacă aruncarea lui Schaeffer din ultima secundă fusese unul dintre cele mai amuzante şi mai improbabile lucruri pe care le văzuse vreodată, dar pentru el meciul îşi pierduse orice farmec din cauza celor întâmplate după, pumnul primit îl durea încă, iar motivul pentru care primise pumnul îl durea chiar şi mai rău decât brațul care-i pulsa în continuare.

În afară de el, Lenny era singurul din maşină care nu râdea, singurul care părea să fi înțeles implicațiile sumbre ale incidentului din sala de sport şi pentru prima dată în acel sezon i-a certat pe băieți pentru că jucaseră neglijent, incompetent, desființând coşul marcat de la cincisprezece metri de Schaeffer ca fiind o întâmplare şi întrebându-i de ce nu zdrobiseră cu douăzeci de puncte acea echipă mediocră. Ceilalți i-au interpretat cuvintele ca pe o expresie a furiei, dar Ferguson şi-a dat seama că nu era furios, ci trist, speriat sau descurajat sau toate trei la un loc, şi că meciul nu mai însemna nimic în lumina scenei urâte de după.

Atunci a văzut Ferguson pentru prima oară o masă de oameni transformându-se într-o gloată turbată şi, oricât de greu ar fi fost de acceptat, în acea dimineață a primit lecția irefutabilă că o gloată poate exprima uneori un adevăr ascuns, pe care nicio persoană din acea gloată n-ar îndrăzni să-l exprime de una singură, în acel caz, un adevăr despre resentimentele şi chiar ura pe care mulți negri le nutreau față de albi, care nu erau mai puțin intense decât resentimentele şi chiar ura pe care mulți albi le nutreau față de negri, iar Ferguson, care-şi petrecuse ultimele zile din vacanta de Crăciun scriind un eseu despre curajul lui Jackie Robinson şi despre nevoia de integrare totală în toate aspectele vieții în America, nu-şi putea înăbuşi tristețea, teama şi descurajarea provocate de ceea ce se întâmplase în acea dimineață la Newark, la cincisprezece ani după primul meci jucat de Jackie Robinson pentru Brooklyn Dodgers.

La două săptămâni după acea zi de sâmbătă la Newark, într-o luni, doamna Baldwin a anunțat în fața clasei a noua în care învăța Ferguson, la ora de engleză, că el câştigase premiul întâi la concursul de eseuri. Locul al doilea îi revenise lui Amy Schneiderman pentru al său *elogiu impresionant adus vieții Emmei Goldman* şi era foarte mândră de ei amândoi, a spus doamna Baldwin, cele mai bune două lucrări să provină din aceeaşi clasă, clasa ei, care era una dintre cele treisprezece clase a noua din şcoală, şi niciodată, în toți anii de când preda la Liceul Maplewood, *nu se bucurase de privilegiul de a avea doi câştigători la concursul anual de compunere.*

Bravo doamnei Baldwin, şi-a zis Ferguson în sinea lui, uitându-se cum se împăunează inamica lui literară în fața tablei pentru acea dublă victorie de parcă ea ar fi scris eseurile şi, oricât s-ar fi bucurat Ferguson că ieşise primul dintre cei trei sute cincizeci de elevi din anul lui, înțelegea că victoria n-avea nicio importanță, nu doar pentru că orice considera doamna Baldwin că e bun trebuia neapărat să fie prost, ci şi pentru că după dezastrul din sala de sport din Newark, el însuşi îşi dezavua eseul, realizând că ceea ce scrisese era prea optimist şi naiv ca să aibă sens în lumea reală, că, deşi Jackie Robinson merita toate laudele pe care i le adusese Ferguson, desegregarea baseballului era doar un pas mărunt într-o luptă mult mai amplă care avea să continue mulți ani de-atunci încolo, fără îndoială mai mulți decât avea să-i fie dat lui Ferguson să trăiască, poate încă un secol sau două, şi că în comparație cu portretul lui găunos şi idealist al unei Americi reformate, lucrarea lui Amy despre Emma Goldman fusese mult mai bună, nu doar mai bine scrisă şi mai bine concepută, dar şi mai subtilă şi totodată mai pasională, iar singurul motiv pentru care nu primise ea premiul întâi era că şcoala nu putea oferi premiul întâi unui eseu despre *o revoluționara anarhistă,* care prin definiție trebuia văzută ca total ne-americană, o persoană atât de radicală şi de periculoasă pentru stilul american de viață, încât fusese deportată din propria-i țară.

Doamna Baldwin turuia de zor în fața clasei, explicând că cei trei câştigători din fiecare an aveau să-şi citească eseurile

cu voce tare la o adunare a întregii şcoli care urma să aibă loc vineri după-amiaza şi, privind spre Amy – care stătea pe rândul din faţa lui, cu două bănci mai în dreapta –, Ferguson s-a amuzat văzând că imediat ce şi-a aţintit privirea asupra spatelui ei, fix între cei doi omoplaţi, ea s-a şi întors spre el, de parc-ar fi simţit atingerea ochilor lui, apoi, lucru şi mai amuzant, în clipa când privirile li s-au întâlnit, ea a făcut o grimasă şi i-a scos limba de parcă i-ar fi zis: Fugi de-aici, Archie Ferguson, ştii foarte bine că eu ar fi trebuit să câştig, iar când Ferguson i-a zâmbit şi a ridicat din umeri, ca şi cum i-ar fi spus: Ai dreptate, dar ce pot eu să fac?, grimasa lui Amy s-a transformat în zâmbet, iar o clipă mai târziu, nereuşind să-şi înăbuşe râsul care i se adunase în gâtlej, a lăsat să-i scape una dintre fornăielile ei ciudate, un zgomot neaşteptat de puternic care a făcut-o pe doamna Baldwin să-şi întrerupă discursul şi să întrebe: E totul în regulă, Amy?

Absolut, doamnă Baldwin, a răspuns Amy. Am râgâit. Ştiu că nu e frumos pentru o doamnă, dar nu m-am putut abţine. Mă scuzaţi.

Întotdeauna, lui Ferguson i se spusese că viaţa seamănă cu o carte, cu o poveste care începe la prima pagină şi continuă până la moartea eroului, la pagina 204 sau 926, dar de când viitorul pe care şi-l imagina pentru el începuse să se transforme, se transforma şi felul în care concepea el timpul. Şi-a dat seama că timpul se mişcă atât înainte, cât şi înapoi, şi că metafora cărţii nu are sens, din moment ce poveştile din cărţi nu se pot mişca decât înainte. Dacă tot era să compari, viaţa se asemăna mai degrabă ca structură cu un tabloid, cu evenimentele importante ca izbucnirea unui război sau o crimă gangsterească pe prima pagină, apoi ştirile mai puţin importante pe următoarele pagini, dar şi ultima pagină purta un titlu, cea mai relevantă ştire a zilei din lumea trivială, dar captivantă a sportului, iar articolele sportive erau aproape întotdeauna citite invers în timp ce dădeai paginile de la stânga la dreapta şi nu de la dreapta la stânga ca la primele pagini, înaintai în sens invers ca şi cum ai fi parcurs un text în ebraică sau japoneză, progresând constant spre jumătatea ziarului, iar când ajungeai în *no mans Und-ul* anunţurilor de la mica publicitate, care nu

meritau citite decât dacă te aflai în căutare de lecţii de trombon sau de o bicicletă la mâna a doua, săreai peste acele pagini până pe teritoriul central al ştirilor despre filme, al cronicilor teatrale, al sfaturilor lui Ann Landers şi al editorialelor, iar din acel punct, dacă te apucai să citeşti de la coadă (cum obişnuia Ferguson, mare amator de sport), puteai continua până la început. Timpul se mişca în două direcţii pentru că fiecare pas înainte ducea cu el o amintire din trecut, şi chiar dacă Ferguson nu împlinise încă cincisprezece ani, acumulase suficiente amintiri ca să-şi dea seama că lumea din jurul lui era modelată în permanenţă de lumea dinăuntrul lui, după cum experienţele tuturor oamenilor din lume erau modelate de propriile lor amintiri şi, deşi toţi oamenii aveau în comun spaţiul pe care-l împărţeau, călătoriile lor prin timp erau toate diferite, ceea ce însemna că fiecare persoană trăia într-o lume oarecum diferită de a celorlalţi. Întrebarea era în ce lume trăia Ferguson în acel moment şi cum se schimbase acea lume pentru el.

În primul rând, nu-şi mai dorea să se facă doctor. Îşi petrecuse ultimii doi ani cu gândul la un viitor îndepărtat al sacrificiului de sine şi al binelui absolut, în care avea să fie o persoană total diferită de tatăl său, care să muncească nu pentru bani sau pentru a-şi cumpăra Cadillacuri verde-limetă, ci în folosul umanităţii, un doctor care să-i trateze pe cei săraci şi obidiţi înfiinţând clinici gratuite în cele mai oribile mahalale urbane, care să plece în Africa, să lucreze în spitale de campanie în timpul epidemiilor de holeră şi războaielor civile sângeroase, o figură eroică pentru cei mulţi care depindeau de el, un om de onoare, un sfânt plin de compasiune şi curaj, dar asta până când apăruse Noah Marx cel lucid, să-i destrame decorul acelor halucinaţii fanteziste, care-şi aveau de fapt locul în filmele hollywoodiene siropoase cu doctori şi în romanele stupide, sentimentale, cu doctori, o viziune împrumutată despre o viitoare vocaţie pe care Ferguson n-o găsise înăuntrul său, ci întotdeauna în afară, ca şi cum ar fi urmărit un actor dintr-un film alb-negru din anii ’30, cu o asistentă-parteneră-sotie drăgălaşă plutind la marginea cadrului şi muzică duioasă în fundal, niciodată adevăratul Ferguson, cu viaţa lui interioară complexă şi

agitată, ci un erou mecanic, de jucărie, născut din nevoia de a-şi construi un destin eroic care să demonstreze că el, unicul şi irepetabilul, era mai bun decât tot restul lumii, iar după ce Noah îi arătase cât de rău se amăgeşte, lui Ferguson i se făcuse ruşine că irosise atâta energie pentru acele vise infantile.

Însă Noah greşea crezând că pe Ferguson îl interesa câtuşi de puţin să devină scriitor. Era adevărat că cititul romanelor era una dintre plăcerile fundamentale ale vieţii şi era la fel de adevărat că cineva trebuia să scrie acele romane pentru ca oamenii să aibă ocazia de a gusta acea plăcere, dar din punctul de vedere al lui Ferguson, nici cititul, nici scrisul nu puteau fi considerate activităţi eroice, iar în acea etapă a călătoriei sale spre maturitate, singura ambiţie de viitor a lui Ferguson era, în formularea autorului său preferat, să devină *eroul propriei sale vieţi.* Între timp, Ferguson citise al doilea roman de Dickens din viaţa lui, toate cele 814 pagini de lungi ocoluri poticnite prin viaţa fictivă a copilului preferat al autorului, pe care le devorase în cele două săptămâni de vacantă de Crăciun, şi odată încheiat maratonul dezlânţuit de lectură, Ferguson s-a pomenit în răspăr cu tovarăşul său fantomă din anul precedent, Holden Caulfield, care-l vorbise de rău pe Dickens cu comentariul despre *toate rahaturile alea gen David Copperfield* de pe prima pagină din *De veghe în lanul de secara,* pentru că în mintea lui Ferguson, cărţile începeau să vorbească între ele şi, oricât de bun ar fi fost J.D. Salinger, nu era demn nici să-i lustruiască pantofii lui Charles

Dickens, mai cu seamă dacă bătrânul maestru era gătit cu o pereche de bocanci pe nume Hank şi Frank. Nu, un lucru avea să fie întotdeauna cert: era foarte amuzant să citeşti ficţiune, era foarte amuzant şi să scrii ficţiune (amuzament amestecat cu chin, zbatere şi frustrare, dar tot amuzament se chema, din moment ce plăcerea de a scrie o propoziţie reuşită – mai ales dacă iniţial era proastă şi se îmbunătăţea treptat după ce era rescrisă de patru ori – rămânea de neegalat în analele realizărilor omeneşti), iar orice lucru care era atât de amuzant şi oferea atâta plăcere nu putea, prin definiţie, să treacă drept eroic. Chiar şi fără a pune la

socoteală rolul doctorului sfânt, existau nenumărate alternative eroice în care Ferguson se regăsea, printre care o carieră în drept, de pildă, şi, dat fiind faptul că visarea cu ochii deschişi continua să fie cel mai mare talent al său, mai ales în cazul visurilor despre viitor, şi-a petrecut câteva săptămâni imaginându-se în săli de tribunal unde, cu elocvenţa lui, avea să salveze de la scaunul electric oameni condamnaţi pe nedrept şi să smulgă lacrimi tuturor juraţilor cu fiecare pledoarie.

Apoi a împlinit cincisprezece ani, iar la masa festivă dată în onoarea lui la Waverly Inn din Manhattan, la care au fost prezenţi părinţii, bunicii, mătuşa Mildred, unchiul Don şi Noah, Ferguson a primit un cadou sau cadouri de la fiecare familie din familia sa, un cec în valoare de o sută de dolari de la mama şi tata, încă un cec de o sută de dolari de la bunica şi bunicul şi trei pachete diferite de la clanul Marx, o cutie cu colecţia ultimelor cvartete de coarde ale lui Beethoven de la mătuşa Mildred, o carte cartonată de la Noah, cu titlul *Cele mai amuzante glume din lume,* şi patru volume broşate de scriitori ruşi din secolul al XIX-lea de la unchiul Don, opere pe care Ferguson le ştia după renume, dar încă nu se învrednicise să le citească: *Părinţi şi copii* de Turgheniev, *Suflete moarte* de Gogol, *Trei povestiri* de Tolstoi (*Stăpân şi slugă, Sonata Kreutzer, Moartea lui Ivan Ilici*) şi *Crimă şi pedeapsă* de Dostoïevski. Ultimul dintre aceste titluri a fost şi cel care a pus capăt fanteziilor imature ale lui Ferguson de a deveni următorul Clarence Darrow49, *Crimă şi pedeapsă* l-a transformat, *Crimă şi pedeapsă* s-a abătut din ceruri ca trăsnetul, farâmiţându-l într-o sută de bucăţi, şi, până să se adune la loc, Ferguson a scăpat de orice îndoială în privinţa viitorului, pentru că dacă o carte putea fi aşa, dacă putea avea asemenea efect asupra inimii, minţii şi celor mai intime trăiri despre lume, atunci a scrie romane era fără doar şi poate cel mai bun lucru pe care omul îl putea face în viaţă,

---

49 Clarence Darrow (1857-1938), celebru avocat american care şi-a câştigat faima cu ocazia unor procese răsunătoare în epocă prin pledoariile sale emoţionante.

pentru că Dostoïevski îl învățase că poveştile inventate puteau trece mult dincolo de simpla plăcere şi divertisment, te puteau transforma cu totul şi pe dinăuntru, şi pe dinafară, te puteau scurta de cap, te puteau opări, îngheța, dezbrăca în pielea goală şi arunca în calea vânturilor turbate ale universului, aşa că, începând din acea zi, după ce toată copilăria bâjbâise, rătăcit în miasme tot mai grele de confuzie, Ferguson a înțeles în sfârşit încotro se îndreaptă sau cel puțin încotro voia să se îndrepte şi niciodată, în toți anii care au urmat, nu a revenit asupra hotărârii sale, nici măcar în anii cei mai grei, când i se părea că ajunsese la marginea lumii. Avea doar cincisprezece ani, dar deja se însurase cu o idee, căreia tânărul Ferguson avea de gând să-i jure credință la bine şi la rău, în bogăție sau în sărăcie, boală sau sănătate, câte zile îi fuseseră date pe pământ.

Proiectul pentru vară căzuse. Bunica maternă a lui Noah murise în noiembrie, aşa că maică-sa avea acum ceva mai mulți bani şi hotărâse să cheltuiască o parte din ei pentru completarea educației fiului. Fără să-i ceară părerea lui Noah, îl înscrisese pe toată durata verii într-un program pentru elevi de liceu străini în Montpellier, Franța – opt săptămâni de *imersiune totală* în limba franceză, la capătul cărora, dacă puteai să te încrezi în broşura de prezentare a programului, Noah avea să se întoarcă la New York vorbind la fel de fluent ca un franțuz get-beget, mâncător de melci. La trei zile după ce Ferguson a terminat de citit *Crimă şi pedeapsă,* Noah a sunat să-i anunțe schimbarea planurilor, înjurându-şi mama pentru că-i*fiacusefigura,* dar ce vrei acuma, a zis el, era prea tânăr ca să-şi ia viața în propriile-i mâini, aşa că deocamdată tot regina nebună tăia şi spânzura. Ferguson şi-a mascat dezamăgirea spunându-i lui Noah cât e de norocos, că dacă ar fi în locul lui n-ar lăsa să-i scape asemenea ocazie, cât despre pantofii lor, mă rog, păcat, dar adevărul era că tot nu făcuseră rost de cameră de filmat şi nici măcar nu se apucaseră să schițeze scenariul, aşa că nu era nicio problemă, şi să se gândească numai la ce-l aştepta în Franța – olandeze, daneze, italience, un harem de liceence frumoase numai şi numai pentru el, pentru că la programele astea nu prea erau băieți, deci cu aşa o

concurență slabă, cu siguranță avea să iasă o distracție de pomină.

Lui Ferguson avea să-i fie dor de Noah, bineînțeles, tare dor, pentru că vara fusese întotdeauna anotimpul în care puteau fi împreună zi de zi, toată ziua bună ziua timp de opt săptămâni încheiate, iar o vară fără amicul văr harpist şi grouchist nici nu se putea numi vară – doar o lungă perioadă marcată de vreme călduroasă şi un nou soi de singurătate.

Din fericire, cecul de o sută de dolari n-a fost singurul cadou primit de la părinți când a împlinit cincisprezece ani. Căpătase şi dreptul de a merge singur la New York, o nouă libertate de care avea de gând să profite cât mai des, pentru că frumosul, dar posomorâtul Maplewood fusese construit cu unicul scop de a-i face pe oameni să-şi dorească să plece de acolo, şi, cum i se deschisese brusc o altă lume, una mai largă, Ferguson a plecat de-acolo în acea primăvară aproape sâmbătă de sâmbătă. De la locuința lui se ajungea în Manhattan în două moduri: cu autobuzul 107, care pleca din oră-n oră de la autogara din Irvington şi te ducea până la clădirea Port Authority de la intersecția Eighth Avenue cu Fortieth Street, sau cu trenul cu patru vagoane de pe linia Erie Lackawanna, care pleca din gara Maplewood şi oprea la capăt, în Hoboken, de unde mai avea două variante de a ajunge la destinația finală: cu metroul pe linia Hudson sau la suprafață, pe apă, cu feribotul de pe Hudson. Ferguson prefera soluția tren-feribot nu doar pentru că ajungea la gară în zece minute (în timp ce până la autogara din Irvington trebuia să-l ducă cineva cu maşina), ci pentru că-i plăcea trenul, unul dintre cele mai vechi trenuri americane încă funcționale, cu vagoane construite în 1908, coloşi metalici verde-închis care aminteau de primele zile ale Revoluției Industriale, iar înăuntrul vagoanelor, vechile banchete din răchită, cu spătar rabatabil în ambele direcții, anti-expresul lent care zăngănea, se hurduca şi şuiera din toți bojocii când tăvălugul roților trecea peste şinele ruginite, ce fericire să stea singur într-unul dintre acele vagoane, privind pe fereastră la peisajul sinistru, tot mai părăginit din nordul oraşului New Jersey, mlaştinile, râurile şi podurile basculante de fier pe un fundal de clădiri de cărămidă

delabrate, rămase de la începuturile capitalismului, unele încă funcționale, altele în ruină, atât de urâte, încât pe Ferguson îl inspirau la fel cum poeții din secolul al XIX-lea găsiseră inspirație în ruinele de pe înălțimile Greciei şi Romei, iar când nu privea pe fereastră la lumea prăbuşită din jur, citea cartea momentului, romanele celorlalți ruşi în afară de Dostoïevski, primul său Kafka, primul său Joyce, primul său Fitzgerald, apoi, dacă vremea era cât de cât suportabilă, stătea pe puntea feribotului, cu vântul în față şi motorul vibrându-i în tălpi, în timp ce pescăruşii se roteau deasupra lui, un drum cât se poate de banal, la urma urmei, un drum pe care mii de navetişti îl făceau în fiecare dimineață, de luni până vineri, dar atunci era sâmbătă, iar pentru cei cincisprezece ani ai lui Ferguson era de-a dreptul romantic să se îndrepte astfel spre sudul Manhattanului, era cel mai bun lucru pe care l-ar fi putut face – nu doar să plece de-acasă, ci să aibă parte de astea, de *toate astea.*

Să-l vadă pe Noah. Să stea de vorbă cu Noah. Să se certe cu Noah. Să râdă cu Noah. Să meargă la film cu Noah. În săptămânile de vizită în Perry Street, lua prânzul acasă la ei cu mătuşa Mildred şi unchiul Don, apoi ieşea cu Noah unde îşi făcuseră planuri, adică adesea nicăieri, hoinărind împreună agale pe străzile din West Village în timp ce se zgâiau la fete drăguțe şi puneau țara la cale. Totul era deja hotărât. Ferguson avea să scrie cărți, Noah avea să regizeze filme, aşa că vorbeau cel mai adesea despre cărți, filme şi despre numeroasele proiecte la care aveau să colaboreze pe viitor. Noah nu mai semăna cu cel pe care-l cunoscuse Ferguson când erau mici, dar îşi păstrase latura enervantă, latura lui de şmecher, de Frații Marx, cum o considera Ferguson, demonstrațiile lui gălăgioase de anarhism exuberant, care se manifestau exploziv prin schimburi absurde cu vânzătorii de la băcănie (*Auzi, frate, care-i faza cu vânăta asta – cine a învinețit-o),* cu chelnerițele din cafenele (*Drăguță, te rog frumos să rupi nota de plată înainte să ne-o aduci, să nu trebuiască să plătim)* sau cu vânzătorii de bilete de la cinema, de dincolo de ghişeele din sticlă *(Spune-mi măcar un lucru bun despre filmul care rulează, altfel te dezmoştenesc),* tâmpenii provocatoare care nu făceau decât

să arate că putea fi o mare pacoste, dar ăsta era prețul pe care-l plăteai ca prieten al lui Noah, te amuza, dar ți-era și jenă cu el, de parc-ai fi umblat cu un mucos neastâmpărat după tine, după care, din senin, se întorcea la 180 de grade și începea să vorbească despre *Reflecții asupra pedepsei cu moartea* de Albert Camus, iar dacă-i spuneai că încă n-ai citit nici măcar un cuvânt de Camus, dădea buzna într-o librărie și-ți fura unul dintre romanele lui, ceea ce bineînțeles că nu puteai accepta, așa că erai pus în situația stânjenitoare de a-i spune să intre înapoi în librărie și să pună cartea pe raft de unde o luase, ceea ce bineînțeles că te făcea să te simți ca un moralist ipocrit, dar el rămânea prietenul tău, cel mai bun prieten din viața ta și-l iubeai.

Dar vizitele în Perry Street nu aveau loc în fiecare sâmbătă. În weekendurile pe care Noah le petrecea cu maică-sa în Upper West Side, Ferguson nu reușea să-l vadă întotdeauna, așa că-și făcea alte planuri pentru acele sâmbete de pauză, venind de două ori la New York împreună cu un prieten pe nume Bob Smith (da, exista o persoană cu numele de Bob Smith), o dată singur, în vizită la bunici, și de mai multe ori cu Amy, mai precis Amy Ruth Schneiderman, care era foarte dornică să vadă artă și, cum Ferguson descoperise recent că și lui îi făcea mare plăcere să vadă artă, își petrecuseră acele sâmbete plimbându-se prin muzee și galerii, nu doar prin cele mari, la care se ducea toată lumea, Met, Modern sau Guggenheim, ci și la cele mici ca Frick (preferatul lui Ferguson) sau sala dedicată fotografiei din centrul orașului, și despre toate vorbeau apoi ore în șir, Giotto, Michelangelo, Rembrandt, Vermeer, Chardin, Manet, Kandinski, Duchamp, atâtea lucruri de savurat și de analizat, toate văzute pentru prima oară, șocul destabilizator de *prima oară* repetându-se iar și iar, dar cea mai memorabilă experiență pe care o trăiseră împreună nu fusese într-un muzeu, ci în spațiul mult mai restrâns al unei galerii, Galeria Pierre Matisse din Fuller Building, pe East Fifty-seventh Street, unde văzuseră o expoziție de sculptură, pictură și desene recente de Alberto Giacometti și fuseseră atât de fascinați de acele lucrări misterioase, tactile, solitare, încât rămăseseră acolo două ore, iar când sălile începuseră să se golească, Pierre Matisse

însuşi (fiul lui Henri Matisse!) îi observase pe cei doi tineri din galeria lui şi se dusese la ei, tot numai un zâmbet şi o veselie, bucuros să vadă că în acea după-amiază se alesese cu doi adepți noi şi, spre marea uluire a lui Ferguson, stătuse şi discutase cu ei cincisprezece minute, povestindu-le despre Giacometti şi atelierul lui de la Paris, despre propria-i *transplantare* în America în 1924 şi deschiderea galeriei în 1931, despre anii grei de război, când atâția artişti europeni fuseseră săraci lipiți, artişti iluştri ca Miro şi atâția alții, care n-ar fi supraviețuit fără ajutorul prietenilor lor din America, după care, dintr-un impuls, Pierre Matisse îi condusese într-o cameră din fundul galeriei, un birou cu mese de lucru, maşini de scris şi biblioteci, şi luase de pe rafturile bibliotecilor, unul câte unul, vreo zece, douăsprezece cataloage de la expoziții anterioare dedicate lui Giacometti, Miro, Chagall, Balthus şi DubufFet şi le oferise celor doi adolescenți surprinşi, spunând: Voi doi, copii, sunteți viitorul şi poate că astea o să vă folosească în educație.

Ieşiseră de acolo muți şi cu gurile căscate, ducând cu ei darurile primite de la fiul lui Henri Matisse în timp ce înaintau pe Fifty-seventh Street cu pas iute pentru că *ei erau viitorul,* pentru că aşa cereau corpurile lor după o întâlnire ca aceea, după norocul de a beneficia de acel gest generos atât de neaşteptat, aşa că merseseră pe strada aglomerată, însorită, cât puteau de repede fără s-o ia la goană, iar după câteva sute de metri, Amy rupsese în sfârşit tăcerea şi spusese că-i e foame, că e *lihnită,* aşa se exprimase, un cuvânt pe care-l folosea adesea, pentru că lui Amy nu-i putea fi pur şi simplu foame ca altora, ea era lihnită sau moartă de foame, ar fi mâncat şi un elefant sau un cârd de pinguini, iar dacă tot o auzise pe ea că şi-ar pune burta la cale cu ceva *halealã gustoasă,* Ferguson realizase că nici lui nu i-ar fi stricat să mănânce şi, cum mergeau pe Fifty-seventh Street, el propusese s-o ia spre Horn & Hardart, un bufet cu servire automată dintre Sixth şi Seventh Avenue, şi asta nu doar pentru că era aproape, ci şi pentru că hotărâse împreună cu Amy, cu ocazia altei excursii în oraş, că Horn & Hardart era cel mai fabulos loc de mâncat din New York.

Nu pentru că mâncarea ieftină şi fadă de-acolo ar fi putut trece drept fabuloasă – castroanele cu supă de fasole Yankee, fripturile Salisbury cu piure, stropite cu sos, feliile groase de plăcintă cu afine –, nu, atracția era locul însuşi, atmosfera de parc de distracții din acea uriaşă hală din crom şi sticlă, noutatea mâncării de la automate, eficiență americană de secol XX în ipostaza ei cea mai nebună şi mai încântătoare, bucătărie sănătoasă, igienică, pentru masele flămânde, şi era o mare plăcere să te duci la casă, să-ți faci plinul de mărunțiş, apoi să dai o tură ca să te uiți la zecile de oferte din receptaculele de sticlă, geamuri care baricadau mici spații cu mâncare, fiecare porție individuală făcută special pentru tine, iar după ce-ți alegeai sandviciul cu brânză şi şuncă sau felia de chec, băgai în aparat numărul corespunzător de monede, ferestruica se deschidea şi gata, sandviciul era al tău, un sandvici zdravăn, de nădejde, proaspăt preparat, dar înainte să pleci în căutarea unei mese, aveai parte de încă o plăcere, aceea de a constata cât de repede se umplea locul rămas gol cu un nou sandvici, unul identic cu cel pe care tocmai ți-l cumpătaseşi, pentru că acolo, în spate, existau oameni, bărbați şi femei în uniforme albe care preluau monedele şi umpleau recipientele goale cu mâncare, ce mai meserie, se gândea Ferguson, apoi urma căutarea unei mese libere, te plimbai cu mâncarea sau gustarea pe lângă mulțimea pestriță de newyorkezi care mâncau şi beau mâncărurile şi băuturile cumpărate de la automate, printre care mulți bătrâni care şedeau acolo zilnic ore în şir, bând încet un lung şir de căni de cafea, veteranii defunctei stângi care tot nu cădeau de acord, după patruzeci de ani, unde anume greşise revoluția, revoluția avortată care pe vremuri păruse iminentă, pentru ca între timp să ajungă doar o amintire.

Aşadar, la sfârşitul acelei după-amiezi splendide, Ferguson şi Amy se duseseră la bufetul Horn & Hardart cu servire automată ca să ia o gustare, să răsfoiască cataloagele subțiri, bogat ilustrate, ale vechilor expoziții de la Galeria Pierre Matisse şi să discute despre acea zi care fusese bună pentru amândoi, chiar foarte bună, una peste alta. Ar fi avut nevoie de mai multe zile ca aceea, şi-a zis Ferguson, de mai multe

zile bune care să contracareze efectul atâtor zile grele din ultimele câteva luni, zile în primul rând lipsite de baseball, o decizie care-i descumpănea pe prietenii lui până într-atât, încât renunțase să le mai dea explicații, pentru că negarea de sine se dovedea a fi un experiment mai greu de asumat decât se aşteptase, să renunțe la ceva ce iubise atât de profund atâția ani, un lucru care făcea atât de profund parte din el, încât simțea uneori cum corpul lui tânjeşte să țină iar o bâtă în mână, să-şi pună mănuşa şi să-şi arunce mingi cu cineva, să simtă crampoanele înfigându-se în pământ în timp ce alerga la prima bază, dar nu mai putea da înapoi, trebuia să-şi respecte promisiunea sau să recunoască față de el însuşi că moartea lui Artie nu însemnase nimic, nu-i dăduse nicio lecție, ceea ce l-ar fi transformat într-o ființă atât de slabă şi de neeroică, încât ar fi putut cere la fel de bine să fie transformat într-un câine, o potaie jalnică, umilă, care cerşea resturi şi-şi lingea propria vomă de pe jos, iar dacă n-ar fi fost escapadele săptămânale în metropolă, care-l țineau departe de terenurile de baseball unde jucau prietenii lui sâmbătă de sâmbătă, cine ştie dacă n-ar fi cedat şi n-ar fi acceptat condiția de câine?

Ba mai rău, primăvara fără baschet a fost şi primăvara fără dragoste. Ferguson se crezuse amorezat de Linda Flagg, dar după ce-i făcuse curte toată toamna şi iarna, hotărât să câştige inima celei mai ispititoare şi enigmatice frumuseți din Maplewood, care când îl încuraja, când îl respingea, când îl lăsa s-o sărute, când nu, când îi dădea speranțe, când i le spulbera, Ferguson ajunsese la concluzia nu doar că Linda Flagg nu-l iubea, dar şi că nici el n-o iubea pe ea. Revelația a venit într-o sâmbătă de la începutul lui aprilie. După câteva săptămâni de încercări, Ferguson reuşise în sfârşit s-o convingă să-l însoțească într-una dintre expedițiile lui în Manhattan. Planul era simplu: să mănânce de prânz la bufetul cu servire automată, să se plimbe prin oraş până pe Third Avenue, apoi să petreacă vreo două ore în întuneric, urmărind *Singurătatea, alergătorului de cursă lungă,* un film pe care Jim Schneiderman îl tot bătea la cap să-l vadă, iar dacă în timpul filmului, Ferguson reuşea s-o țină de mână, s-o sărute pe gură sau s-o mângâie pe picior pe Linda, cu atât

mai bine. Ziua a fost mohorâtă, rece şi umedă, cu ploaie care alterna între rară şi torenţială, mai rece decât şi-ar fi dorit, mai întunecoasă decât ar fi fost normal pentru acea perioadă a anului, dar începutul primăverii nu era niciodată normal, a zis Ferguson în timp ce se îndreptau spre gară cu umbrelele deschise şi săreau peste bălţile lăţite pe trotuar, şi-i părea rău că plouă, a continuat el, dar de fapt nu era vina lui, pentru că el îi scrisese lui Zeus săptămâna trecută să-i ceară vreme însorită, dar de unde să fi ştiut că nimereşte în plină grevă poştală care dura de o lună pe Muntele Olimp? Linda a râs la remarca lui nesărată, dacă nu cumva a râs pentru că era la fel de nervoasă şi de plină de speranţă ca el, ceea ce părea să indice un început promiţător, dar au urcat apoi în trenul Erie Lackawanna spre Hoboken şi Ferguson şi-a dat seama că avea să fie o zi perfect ratată. Trenul era murdar şi incomod, a zis Linda, privelişte era deprimantă, ploua prea rău ca să ia feribotul (chiar dacă cerul începuse să se însenineze), metroul Hudson era chiar şi mai murdar şi mai incomod decât trenul, bufetul cu servire automată era interesant, dar te băga în sperieţi cu toate acele epave umane care se perindau pe-acolo, negresa de o sută treizeci de kilograme care stă la masa de colo şi vorbeşte singură despre pruncul Isus şi despre sfârşitul lumii, bătrânul mustăcios, pe jumătate orb, care citeşte cu lupa un ziar boţit, vechi de trei zile, cuplul foarte în vârstă care stă lângă ei, înmuind plicuri de ceai vechi şi folosite în căni cu apă fierbinte, toţi cei care frecventau locul erau ori săraci, ori nebuni, şi ce fel de oraş era ăla care lăsa nebunii să umble liberi pe străzi, a zis ea, iar tu, Archie, de ce crezi că New Yorkul e cel mai cu moţ când de fapt e atât de greţos?

Nu era vina ei, şi-a zis Ferguson. Era o fată drăguţă şi isteaţă, care fusese crescută într-un mediu de confort şi civilizaţie, închis ermetic, tipic pentru pătura de sus a clasei de mijloc, o lume raţională, incoloră, a gazoanelor îngrijite din faţa casei şi a camerelor climatizare, iar contactul cu mizeria şi tumultul vieţii de oraş mare îi provoca o repulsie instinctivă, o reacţie fizică pe care era incapabilă s-o controleze, ca şi cum ar fi simţit în nări un miros urât şi i s-ar fi făcut brusc greaţă. Nu se putea controla, îşi repeta

Ferguson, aşa că n-aveai de ce s-o blamezi, dar ce dezamăgire să descoperi cât era de neaventuroasă, de mofturoasă, de bulversată de tot ce era nou pentru ea. *Dificila.* Asta era cuvântul pe care-l folosea adesea ca s-o descrie în sinea lui şi sigur că Linda Flagg cea ba caldă, ba rece îi făcuse viaţa grea în ultimele şase luni, dar nu era în niciun caz o persoană proastă sau găunoasă – doar speriată, atâta tot, speriată de iraţionalitatea oraşelor mari şi respingătoare şi cu siguranţă speriată şi de băieţi, chiar dacă puţini erau băieţii care puteau rezista ispitei chipului ei drăgălaş. Dar nu era insipidă, nici lipsită de haz sau de profunzime, ci avea o minte bună şi vorbea întotdeauna inteligent despre cărţile pe care le citeau la ora de engleză, iar în timp ce o conducea spre est pe Fifty-seventh Street, luând-o de braţ, Ferguson s-a gândit că poate avea să se mai binedispună odată instalaţi în sala de cinema, la film. Cinematograful era de cealaltă parte a Park Avenue, într-unul dintre cele mai bogate şi *mai puţin murdare* cartiere din Manhattan, părea să fie un film bun şi, cum Linda avea gust la cărţi şi fler pentru artă, poate că un film bun avea s-o binedispună şi se putea alege ceva din ziua dezastruoasă de până atunci.

Filmul a fost într-adevăr bun, atât de bun şi de captivant, încât Ferguson a uitat numaidecât s-o mai mângâie pe Linda pe picior sau să încerce s-o sărute pe gură, dar *Singurătatea alergătorului de cursă lungă* era povestea unui băiat şi nu a unei fete, aşa că a fost mai pe gustul lui Ferguson decât al Lindei şi, chiar dacă ea a recunoscut că e un film excelent, n-a entuziasmat-o la fel de mult ca pe Ferguson, pentru care era unul dintre cele mai bune filme făcute vreodată, o capodoperă. După ce s-au aprins luminile, s-au dus la un Bickford de pe Lexington Avenue şi şi-au comandat cafea şi gogoşi la bar (cafeaua era o plăcere nouă în viaţa lui Ferguson şi o bea de câte ori avea ocazia, nu doar pentru că-i plăcea gustul, ci şi pentru că-l făcea să se simtă mai matur – ca şi cum fiecare sorbitură din lichidul acela fierbinte, cafeniu, l-ar fi purtat tot mai departe de închisoarea copilăriei) şi acolo, printre oamenii mai puţin graşi, mai puţin săraci şi mai puţin nebuni decât cei care frecventau Horn &

Hardart, au continuat să discute despre film, mai ales despre scena finală, cursa de fond organizată la şcoala de corecție, pe care eroul (jucat de un actor britanic debutant pe nume Tom Courtenay) ar fi trebuit s-o câştige pentru directorul lui pompos (jucat de Michael Redgrave), numai că se răzgândeşte în ultima clipă şi renunță, lăsându-l pe frumuşelul bogat de la o şcoală fițoasă (jucat de James Fox) să câştige în locul lui. Pentru Ferguson, decizia conştientă de a pierde era un splendid act de sfidare, un gest senzațional de revoltă împotriva autorității, iar acel *Du-te dracului* curajos de pe ecran îi mersese drept la inima lui rece şi furioasă, pentru că insultându-l astfel pe director, eroul întorsese spatele lumii corupte şi depăşite pe care o reprezenta directorul şcolii, sistemul şubrezit de recompense găunoase, pedepse arbitrare şi bariere de clasă nedrepte şi astfel eroul îşi găsise onoarea, forța, *bărbăția.* Linda a dat ochii peste cap. Prostii, a zis ea. După părerea ei, era stupid să abandoneze cursa, era cel mai greşit lucru pe care l-ar fi putut face eroul, pentru că alergarea era biletul lui de ieşire din acea şcoală de corecție infernală, iar acum căzuse din nou pe treapta cea mai de jos şi trebuia s-o ia de la capăt şi ce rost avea, a întrebat ea, obținuse o victorie morală, dar în acelaşi timp îşi distrusese viața şi cum să zici că aşa ceva e *splendid?*

Linda nu greşea neapărat, şi-a zis Ferguson, numai că ea susținea cauza eficienței în fața curajului şi îi erau tare nesuferite disputele de felul ăsta, abordarea practică a vieții, să te foloseşti de sistem ca să-l învingi, să joci după regulile strâmbe pentru că altele nu existau, când de fapt acele reguli ar fi trebuit distruse şi reinventate şi, cum Linda credea în regulile lumii lor, mica lor lume de suburbie în care țineai drumul drept, pas cu pas, îți găseai un serviciu bun, te căsătoreai cu cineva care gândea ca tine, tundeai gazonul, conduceai o maşină nouă, îți plăteai impozitele, făceai 2-4 copii şi credeai doar în puterea banilor şi-n nimic altceva, Ferguson şi-a dat seama cât de inutil ar fi fost să prelungească discuția. Ea avea dreptate, desigur. Dar şi el avea dreptate şi brusc n-a mai vrut-o.

Linda a fost deci exclusă de pe lista de posibilități și, cum alte posibilități nu se întrezăreau la orizont, Ferguson s-a pregătit pentru ceea ce se anunța a fi sfârșitul trist și solitar al unui an trist și solitar. Mulți ani după aceea, trecut bine de vârsta adultă, avea să rememoreze acea perioadă din adolescența lui și să-și spună: *Exil în camerele de acasă.*

Maică-sa era îngrijorată pentru el. Nu doar din cauza ostilității crescânde a lui Ferguson față de taică-său (cu care nu mai vorbea decât rareori, refuzând să inițieze discuții cu el și răspunzând posac întrebărilor lui Stanley printr-un cuvânt sau două), nu doar pentru că fiul ei insista să se deplaseze de două ori pe lună la New Rochelle să ia cina cu Federmanii (fără să povestească nimic despre asta când se întorcea acasă, pretinzând că era pur și simplu prea deprimant să vorbească despre acei oameni dărâmați, îndoliați), nu doar pentru că se lăsase brusc și inexplicabil de baseball (pretinzând că se mulțumește doar cu baschetul și că baseballul devenise plictisitor, ceea ce Rose intuia că nu poate fi adevărat, mai ales că în aprilie începuse sezonul și vedea cu câtă atenție citea Ferguson rezultatele meciurilor în ziarul de dimineață, studiindu-le la fel de avid ca și până atunci) și nu doar pentru că băiatul ei pe vremuri popular părea să nu aibă pe moment nicio prietenă și se ducea tot mai rar la petreceri la sfârșit de săptămână, ci din toate aceste motive la un loc și mai ales pentru că era ceva nou în ochii lui Ferguson, o expresie de interiorizare și detașare pe care n-o văzuse la el de când îl știa, iar pe lângă aceste frământări legate de sănătatea emoțională a fiului ei, avea să-i dea o veste, o veste proastă, așa că se impunea o discuție între patru ochi.

Ea a ales ziua de joi, care se întâmpla să fie ziua liberă a lui Angie Bly și, cum tatăl lui Ferguson n-avea să se întoarcă acasă mai devreme de zece-zece și jumătate, aveau destul timp atât pentru o cină în doi, cât și pentru o discuție lungă după. Pentru ca tête-à-tête-ul de după cină să nu înceapă cu întrebări scormonitoare, care fără îndoială l-ar fi făcut pe Ferguson să se închidă în sine și să plece de la masă, Rose l-a reținut mai întâi cu vestea proastă, vestea tristă despre Liz, mama lui Amy, recent diagnosticată cu cancer, o formă de

cancer deosebit de păcătoasă care avea să-i curme viața în doar câteva luni, poate chiar săptămâni, cancer pancreatic, fără speranță, incurabil, care nu-i rezerva nimic altceva în afară de durere şi o moarte sigură, şi la început lui Ferguson i-a fost greu să asimileze ce-i spunea ea pentru că Amy nu-i suflase nicio vorbă despre boala maică-sii, ceea ce era de-a dreptul ciudat, având în vedere că Amy era prietena lui apropiată, care-i destăinuia tot felul de frământări, frici şi incertitudini dătătoare de anxietate, aşa că înainte de a reflecta la cuvintele cancer pancreatic, Ferguson trebuia să afle cum de ajunsese mama lui în posesia acelei informații de care însăşi fiica doamnei Schneiderman nu părea să aibă habar. Mi-a spus Dan, a explicat maică-sa, ceea ce n-a făcut decât să adâncească deruta fiului ei, căci de ce ar împărtăşi cineva asemenea veste unei prietene înainte de a vorbi cu propriul copil, dar mama lui Ferguson a explicat apoi că Dan voia să le spună ambilor copii în acelaşi timp, considerând că Jim şi Amy aveau să facă mai bine față împreună decât separat, aşa că-l aştepta pe Jim să sosească de la Boston a doua zi după-amiaza înainte să discute cu vreunul din ei. Liz era la spital de câteva zile, a adăugat ea, dar amândoi copiii ştiau că e la Chicago, în vizită la mama ei.

Biata Amy, s-a gândit Ferguson. Era de ani buni în conflict cu mama ei, iar acum, că mama ei avea să moară, chestiunile nerezolvate dintre ele n-aveau să se mai rezolve vreodată. Avea să-i fie foarte greu, mult mai greu decât să te confrunți cu moartea prematură a cuiva cu care te-ai înțeles mereu bine, o persoană pe care ai adorat-o fără rezerve, pentru că măcar atunci poți păstra în suflet amintirea acelei persoane cu tandrețe nesfârşită, cu bucurie chiar, o bucurie crâncenă, dureroasă, în timp ce Amy n-avea să-şi poată aminti niciodată de maică-sa fără regret. Doamna Schneiderman era o mare enigmă, o prezență pe care Ferguson o găsise tare ciudată de mic, de când o văzuse prima oară, un amestec de puncte tari şi slabe, contradictorii, printre care virtuțile unei minți bune, pricepere în chestiunile gospodăreşti, păreri subtile în chestiuni politice (era licențiată în istorie la Pembroke) şi devotament neobosit față de soț şi cei doi copii, dar doamna

Schneiderman avea în acelaşi timp ceva nervos şi frustrat, lăsa impresia că ar fi trebuit să facă altceva în viaţă (poate o carieră, o muncă suficient de importantă ca să devină *o persoană influentă)* şi, cum se mulţumise cu munca ceva mai puţin ambiţioasă de casnică, părea hotărâtă să demonstreze lumii că era mai deşteaptă decât toţi ceilalţi, că ştia mai multe decât toţi ceilalţi, nu doar despre unele lucruri, ci despre toate, şi adevărul era că ştia uluitor de multe dintr-un evantai uriaş de domenii, era fără îndoială fiinţa cel mai temeinic informată pe care o cunoscuse vreodată Ferguson, dar, dacă erai genul de ştie-tot nervos şi frustrat, problema era că nu te puteai abţine să corectezi oamenii când spuneau ceva ce ştiai că e greşit, ceea ce doamna Schneiderman făcea iar şi iar, ea fiind singura persoană din cameră care ştia câte miligrame de vitamina A erau într-un morcov crud de dimensiune medie, câte voturi obţinuse Roosevelt la alegerile prezidenţiale din 1936, ce diferenţă de cai-putere este între un Chevy Impala din 1960 şi un Buick Skylark din 1961 şi, chiar dacă avea întotdeauna dreptate, orice contact cu ea te scotea din minţi, pentru că unul dintre defectele doamnei Schneiderman era că vorbea prea mult, iar Ferguson se întreba adesea cum de supravieţuiau soţul ei şi cei doi copii bombardamentului de cuvinte, acea veşnică trăncăneală care nu făcea niciodată diferenţa între lucrurile importante şi cele neimportante, un discurs care te putea impresiona prin inteligenţă şi perspicacitate sau altfel te putea plictisi până-n pragul morţii prin totala sa futilitate, ca în seara aceea când s-au dus la cinema cu maşina Schneidermanilor, Ferguson şi Amy pe bancheta din spate, iar doamna Schneiderman dondănise o jumătate de ceas, explicându-i soţului ei cum rearanjase hainele în sertarele din comoda din dormitor, enumerându-i cu răbdare întregul lanţ de decizii prin care ajunsese la noul sistem, de ce cămăşile cu mânecă lungă trebuiau puse într-un loc, de pildă, iar cele cu mânecă scurtă, în alt loc, de ce şosetele negre trebuiau ţinute separat de cele albe pe care le purta la tenis, de ce numeroasele lui maiouri trebuiau să stea peste şi nu sub bluzele lui de corp cu anchior, de ce boxerii trebuiau să stea în dreapta şi nu în stânga chiloţilor şi tot aşa, detalii neimportante peste detalii

neimportante, iar când au ajuns la cinema, după ce stătuseră închişi în acele sertare de comodă *o jumătate de oră,* jumătatea uneia dintre cele douăzeci şi patru de ore preţioase care alcătuiesc o zi, degetele lui Amy erau înfipte în braţul lui Ferguson – cum nu putea să ţipe, Amy ţipa cifrat, strângându-l şi împungându-l cu degetele. Nu pentru c-ar fi fost o mamă inadecvată sau nepăsătoare, s-a gândit Ferguson. Dimpotrivă, îi păsa prea mult, iubea prea mult, avea prea multă încredere în viitorul de aur al fiică-sii, iar acel *prea mult* avea un efect curios, a dedus Ferguson, acela de a genera aceleaşi resentimente ca *prea puţin,* mai ales când *prea mult-ul* era îndeajuns de puternic încât să şteargă graniţele dintre părinte şi copil, devenind un pretext pentru imixtiune şi, cum Amy nu-şi dorea nimic altceva decât să aibă *loc să respire,* se opunea cu forţă ori de câte ori începea să se simtă sufocată de amestecul insistent al maică-sii în cele mai mărunte detalii din viaţa ei – de la întrebări despre temele primite de la şcoală la prelegeri despre metoda corectă de a te spăla pe dinţi, de la interogatorii iscoditoare despre flirturile prietenilor ei de la şcoală la criticarea felului cum îşi aranja părul, de la avertismente despre pericolul consumului de alcool la tirade placide, monotone, despre cum nu e bine să ispiteşti băieţii purtând prea mult ruj. *O iau pe arătura din cauza ei,* îi spunea Amy lui Ferguson; sau: *Crede că e căpitanul poliţiei minţii şi că are dreptul să intre-n capul meu,* sau: *Poate că ar trebui să rămân gravidă, ca să aibă de ce să-şi bată capul.* Şi Amy riposta acuzându-şi mama de rea-credinţă, că e o egoistă care doar se preface că o susţine şi de ce n-o putea lăsa în pace cum îl lăsa în pace pe Jim, aşa că se ciocneau iar şi iar, şi dacă n-ar fi fost tatăl ei cel calm şi înţelegător – *tatăl ei cel vesel-,* care se străduia întruna să le împace, inflamările intense dintre Amy şi maică-sa ar fi degenerat într-un adevărat război permanent. Biata doamnă Schneiderman. Pierduse iubirea fiică-sii pentru că o iubise necugetat. Apoi, ducând mai departe gândul, Ferguson şi-a zis în sinea lui: Tristă soartă au părinţii neiubiţi după ce-s duşi la groapă – şi copiii lor la fel.

Şi totuşi, lui Ferguson îi era greu să înţeleagă de ce-i vorbea maică-sa despre boala doamnei Schneiderman, boala

fatală despre care nici măcar Jim şi Amy nu ştiau încă nimic, iar după ce a terminat cu comentariile potrivite momentului, *ce oribil, ce nedrept, ce cruzime să fii secerat în floarea vârstei,* a întrebat-o pe maică-sa de ce îi dă acel avertisment anticipat. Toată chestia avea ceva deplasat şi secretos, a zis el, îi dădea senzația că şuşotesc pe la spatele Schneidermanilor, dar nu, a răspuns maică-sa, nici vorbă, ea îi spunea ca să nu fie şocat când avea să afle de la Amy, să fie pregătit pentru lovitură şi să reacționeze cu calm, ceea ce-l va ajuta să fie un prieten mai bun pentru Amy, care avea să aibă nevoie de prietenia lui mai mult ca oricând şi nu doar acum, ci cu siguranță multă vreme de-acum încolo. Avea o oarecare logică, a socotit Ferguson, dar nu prea multă, în niciun caz nu îndeajuns şi, pentru că maică-sa era de obicei rațională când vorbea despre asemenea situații complicate, s-a întrebat dacă nu cumva îi ascunde ceva, dacă nu-i divulgă anumite părți ale poveştii şi trece sub tăcere altele, începând cu o explicație plauzibilă pentru cuvintele *mi-a spus Dan,* pentru că ce treabă avea Dan până la urmă să-i facă ei confidențe despre cancerul nevesti-sii? Într-adevăr, erau prieteni vechi, se cunoşteau de peste douăzeci de ani, dar nu erau prieteni apropiați, din câte ştia Ferguson, nu în acelaşi fel cum se apropiaseră el şi Amy, şi totuşi tatăl lui Amy se dusese la mama lui Ferguson în cel mai greu moment din viață şi îşi deschisese inima în fața ei, un gest care necesita în primul rând un nivel profund de încredere reciprocă, dar şi genul de intimitate care nu putea exista decât între prietenii cei mai apropiați.

Au mai discutat câteva minute despre doamna Schneiderman, nedorind s-o vorbească de rău, dar căzând amândoi de acord că nu ştiuse niciodată cum s-o ia pe fiica ei şi că problema ei cea mai mare era că nu ştia când *să se oprească* (formularea lui Rose) sau *s-o lase moartă* (formularea lui Ferguson), după care, aproape imperceptibil, de la relațiile încordate dintre Amy şi mama ei au trecut la o discuție despre dificultățile dintre Ferguson şi tatăl lui şi, odată ajunşi la acel subiect, spre care Rose cârmise subtil conversația de la bun început, ea şi-a luat fiul prin surprindere cu o întrebare neaşteptat de directă – *la spune-*

mi, Archie, ce-ai împotriva lui taică-tu? —, care l-a fâstâcit atât de rău, că n-a mai putut gândi suficient de iute ca să născocească o minciună. Demascat şi lipsit de apărare, deloc tentat să mai ascundă adevărul, Ferguson a înşirat întreaga tărăşenie meschină cu exemplarul din *Prieteni la cataramă* dispărut şi ce ofuscat era pentru că trecuseră aproape şase luni şi taică-său încă nu-i suflase o vorbă despre asta.

Îi e prea jenă, a spus maică-sa.

Jenă? Ce scuză mai e şi asta? E bărbat sau nu? Nu trebuie decât să deschidă gura şi să-mi spună ce s-a întâmplat.

De ce nu-l întrebi tu?

Nu e treaba mea să-l întreb. E treaba lui să-mi spună.

Eşti excesiv de dur, nu ţi se pare?

El e dur, nu eu. E atât de dur şi de absorbit de el însuşi încât a făcut din familia asta un coşmar.

Archie...

Bine, poate nu un coşmar. O zonă calamitată. Şi casa asta – parc-am trăi într-unul dintre congelatoarele lui nenorocite.

Aşa ţi se pare?

E rece, mama, aşa de rece, mai ales între voi doi, şi zău dacă trebuia să renunţi la studioul tău de gura lui. Ar trebui să faci fotografii, nu să pierzi vremea la bridge.

Problemele mele cu taică-tu n-au nicio legătură cu ce se întâmplă între *tine* şi taică-tu. Trebuie să-i mai acorzi o şansă, Archie.

Nu cred.

Ba eu sunt convinsă, iar dacă vii sus cu mine, o să-ţi arăt de ce.

După acea rugăminte misterioasă, Ferguson şi mama lui s-au ridicat de la masă şi au ieşit din sufragerie şi, cum Ferguson n-avea nicio idee unde vrea să ajungă ea, a urmat-o pe scară până la etaj, unde au luat-o la stânga şi au intrat în dormitorul părinţilor, o cameră în care el nu mai călca decât rareori, apoi s-a uitat cum maică-sa deschide uşa garderobei în care taică-său îşi ţinea hainele, cum dispare înăuntru şi iese după câteva momente cu o cutie mare de carton în braţe, pe care o duce până-n mijlocul camerei şi o lasă pe pat.

Deschide-o, i-a cerut ea.

Ferguson a ridicat clapele şi, văzând ce e în cutie, s-a zăpăcit aşa de rău că nu mai ştia dacă să izbucnească în râs sau să se vâre sub pat de ruşine.

În cutie erau trei teancuri de broşuri, frumos ordonate, vreo şaizeci, şaptezeci în total, nişte broşuri capsate, de patruzeci şi opt de pagini fiecare, cu coperte albe, simple, pe care era tipărit cu litere negre, aldine:

PRIETENI LA CRAMĂ DE ARCHIE FERGUSON

Când Archie a luat o broşură şi a început s-o frunzărească, mirându-se de propriile-i cuvinte care se înşirau sub ochii lui cu corp de literă de unsprezece, maică-sa a spus: El a vrut să-ți facă o surpriză, dar tipograful a dat-o în bară, scriind titlul greşit, iar taică-tu s-a simțit atât de penibil, atât de prost că nu verificase să fie totul corect, încât nu i-a venit să-ți mai spună.

Ar fi trebuit să-mi spună, a răspuns Ferguson atât de încet, că maică-sa abia-l auzea. Ce contează titlul?

E foarte mândru de tine, Archie, a zis maică-sa. Doar că nu ştie ce să spună sau cum să spună. E un om care n-a învățat niciodată să vorbească.

Ceea ce Ferguson nu ştia pe atunci şi nici n-a aflat decât după şapte ani, când i-a povestit maică-sa, era că ea şi Dan Schneiderman aveau o relație clandestină de optsprezece luni. Cele două sau trei seri săptămânale de bridge erau, de fapt, una singură, serile de pocher şi de bowling ale lui Dan nu-i mai foloseau ca să joace pocher sau bowling, iar căsnicia părinților lui Ferguson nu mai era doar şarada glacială, lipsită de pasiune care părea să fie, ci era moartă de-a binelea, mai moartă decât cel mai mort dintre cadavrele de la morga locală, şi dacă rămâneau totuşi împreună, în cuplul lor absurd, asta era doar pentru că divorțul era considerat atât de scandalos în acea parte de lume încât se vedeau nevoiți să-şi protejeze fiul de stigmatul de a proveni dintr-o *familie destrămată,* ceea ce în multe privințe era mai grav decât să fii băiat de escroc sau de vânzător ambulant de aspiratoare. Divorțul era pentru vedete de cinema şi bogătaşi care trăiau în vile la New York şi-şi petreceau verile în sudul Franței, dar în suburbiile din New Jersey ale anilor ’50 şi începutul anilor ’60, era de aşteptat ca un cuplu nefericit să

tacă şi să rabde, ceea ce aveau de gând să facă şi părinţii lui Ferguson până când copilul avea să termine liceul şi să plece definitiv din Maplewood, după care aveau amândoi să spună stop joc şi s-o ia fiecare pe drumul său, de preferinţă în două oraşe diferite, amândouă cât mai departe de Maplewood. Între timp, tatăl lui se mutase în camera de oaspeţi, chipurile pentru că ajunsese să sforăie atât de tare încât n-o lăsa pe mama lui Ferguson să doarmă, iar Ferguson nu bănuise niciodată că părinţii lui i-ar fi putut ascunde adevărul.

Tatăl lui Ferguson era singura persoană care ştia de relaţia lui Rose cu Dan Schneiderman, iar mama lui Ferguson era singura persoană care ştia că Stanley frecventa de puţin timp o văduvă din Livingston pe nume Ethel Blumenthal. Oamenii mari zburdau la fel de necugetat şi de impetuos ca adolescenţii de cincisprezece ani, numai că o făceau atât de tiptil şi de discret încât nimeni nu bănuia absolut nimic nici în Maplewood, nici în altă parte. Nici Liz Schneiderman, nici Jim sau Amy, nici bunicii lui Ferguson, nici mătuşa Mildred sau unchiul Don şi nici măcar Ferguson – chiar dacă în seara aceea, după cină, maică-sa crăpase uşa cu câţiva centimetri cu acel *Mi-a spus Dan,* dar nu suficient cât să vadă în camera vecină, pentru că era prea întuneric şi nu ştia de unde se aprinde lumina.

Părinţii lui nu erau înverşunaţi şi nu se detestau, niciunul nu dorea răul celuilalt. Pur şi simplu nu mai voiau să fie căsătoriţi şi pe moment se descurcau cât de bine puteau, păstrând aparenţele. Din cei optsprezece ani nu mai rămăsese decât un deget de praf, un rest de pulbere cât scrumul de la o singură ţigară consumată, deşi ceva tot se păstrase, o solidaritate neştirbită pentru binele fiului lor, acesta fiind şi motivul pentru care Rose se străduia să repare ruptura care apăruse între Stanley şi Archie, pentru că deşi Stanley nu era chiar tatăl ideal, nu era nici nemernicul care devenise în ochii lui Archie şi avea să rămână tatăl lui multă vreme după ce mica lor familie se va fi spulberat, aşa că nu era o idee grozavă ca Archie să-i poarte pică toată viaţa. Din fericire, existau acele broşuri ratate. Desigur, o jalnică tentativă de se vârî pe sub pielea fiului său, pe care nu-l înţelegea aproape deloc, şi cât de pasiv fusese Stanley când

broşurile ieşiseră prost (de ce nu se dusese înapoi la tipografie să le refacă?), dar tot era ceva, măcar dovedeau ceva, iar Archie avea să fie nevoit să țină cont de ele de fiecare dată când avea să se gândească la tatăl lui, în lunile şi anii care-l aşteptau.

După toate aparențele, Daniel Schneiderman se îndrăgostise de Rose încă din 1941, imediat după ce ea se angajase la studioul tatălui lui de pe West Twenty-seventh Street, dar pe atunci Rose era logodită cu David Raskin, iar când Raskin a fost ucis la Fort Benning în august anul următor, Schneiderman era deja logodit cu Elizabeth Michaels şi urma să plece şi el în armată. După cum avea să-i mărturisească lui Rose după mulți ani, el ar fi rupt logodna dacă ar fi considerat că are cea mai mică şansă la ea, dar pe atunci Rose era în doliu, se izolase de lume într-o temniță întunecată a morții şi disperării, neştiind dacă vrea să mai trăiască sau să moară şi n-o preocupa câtuşi de puțin să revină în circuit, pentru că n-o interesa deloc să întâlnească alți bărbați sau să se îndrăgostească de altul, cu atât mai puțin de un bărbat care urma să se însoare cu altcineva, aşa că nu se întâmplase nimic, adică Dan se căsătorise cu Liz, Rose se căsătorise cu Stanley, iar Rose nu mai aflase că Dan visa în taină s-o ia de nevastă.

Ferguson a fost pus la curent cu relația ilicită, dar fără amănunte – cum se înfiripase, unde se întâlneau în serile pe care le petreceau împreună, dacă aveau sau nu planuri de viitor –, doar că începuse la două zile după ce Kennedy depusese jurământul şi că maică-sa intrase în joc cu conştiința împăcată pentru că mariajul cu tatăl lui se încheiase, o decizie luată de comun acord cu şase luni în urmă, care-i eliberase pe amândoi de jurămintele pe care le făcuseră în 1944 şi nu mai lăsase loc de alte discuții în afară de cele despre formalitățile unui eventual divorț şi despre cum să-i explice lui Archie că Stanley îşi mutase dormitorul. Dan era însă într-o poziție mult mai delicată, pentru că el şi Liz nu avuseseră o astfel de conversație în care să se recunoască învinşi, erau căsătoriți în continuare şi Dan se temea că aşa aveau să şi rămână, pentru că nu-l lăsa inima s-o părăsească după două decenii de căsnicie conflictuală,

plină de asperități, dar nu întru totul nefericită, şi, spre deosebire de mama lui Ferguson, tatăl lui Jim şi Amy era chinuit de vinovăție pentru rătăcirile lui adulterine. Şi vinovăția a continuat, de data asta pentru amândoi, vinovăția cancerului lui Liz care-i măcina pe dinăuntru, corozivă, pentru că se gândiseră de atâtea ori, şi unul, şi celălalt, cât de fericiți ar fi trăit dacă Dan n-ar mai fi fost însurat cu Liz şi iată că zeii se pregăteau s-o scoată pe Liz din poveste, iar lucrul bun la care visaseră amândoi cu ochii deschişi, deşi niciodată nu îndrăzniseră să-l exprime cu voce tare, se transformase în ceva îngrozitor de rău, cel mai rău lucru pe care şi l-ar fi putut închipui oricare din ei, căci cum să scape de sentimentul că gândurile lor o împingeau pe femeia aceea ghinionistă, muribundă, în mormânt?

La cincisprezece ani, Ferguson ştia doar atât, că doamna Schneiderman avea să moară, şi la trei zile după ce maică-sa îl prevenise de catastrofa care avea să se abată asupra copiilor Schneiderman, când Amy l-a sunat duminică noaptea târziu, era pregătit pentru lacrimile ei şi a reuşit să formuleze răspunsuri relativ convingătoare la poveştile groteşti pe care i le spunea ea la telefon, vizitele de sâmbătă şi duminică la spitalul unde mama ei zăcea într-o stare cețoasă de dezagregare panicată, sub efectul morfinei, durere, durere care slăbea, apoi se acutiza, şi o cădere lentă, năucă în somn, cu fata atât de trasă şi de cenuşie că *devenise de nerecunoscut,* zăcând singură în pat în timp ce măruntaiele ei putrede, calcinate o omorau de zor, şi de ce-o fi mințit-o taică-său, se văicărea ea, de ce se ascunsese de ea şi de Jim cu povestea aia idioată cum că mama plecase la Chicago să stea cu bunica Lil, ce oribil din partea lui să facă aşa ceva şi ce oribil că avusese de gând să-şi cumpere *ruj negru* ca să-şi şocheze mama chiar în clipa când o luau la spital, ce prost se simțea acum, atât de prost din atâtea motive, iar Ferguson a liniştit-o cum a ştiut mai bine, spunându-i că taică-său procedase corect aşteptându-l pe Jim să se întoarcă de la facultate ca să le dea vestea când erau amândoi şi să nu uite că el, Ferguson, avea să fie mereu acolo alături de ea şi de fiecare dată când avea nevoie să

plângă pe umărul cuiva, să ştie că putea conta în primul rând pe umărul lui.

Doamna Schneiderman a mai rezistat patru săptămâni, iar la sfârşitul lui iunie, chiar în ultimele zile de şcoală, Ferguson a participat la cea de-a doua înmormântare din ultimele unsprezece luni, o poveste mai mică şi mai liniştită decât impresionantele funeralii ale lui Artie Federman, de data asta fără crize de urlete şi plâns imposibil de stăpânit, ci mai mult cu încremenire şi şoc, un rămas-bun stins pentru o femeie care murise în dimineaţa când împlinea patruzeci şi doi de ani şi, în timp ce-l asculta pe rabinul Prinz care recita rugăciunile obişnuite, Ferguson s-a uitat în jur şi a observat că, dintre cei care nu erau rude apropiate cu Schneidermanii, puţini aveau lacrimi în ochi, printre care şi mama lui, care a plâns pe toată durata slujbei, dar nici măcar Jim nu plângea, stătea pur şi simplu acolo, ţinând-o pe Amy de mână, cu ochii-n pământ, iar după aceea, în răgazul dintre slujbă şi drumul la cimitir, s-a emoţionat văzându-şi mama înlăcrimată cum îl cuprinde în braţe pe Dan Schneiderman, înlăcrimat şi el, şi-l strânge tare şi îndelung, fără a realiza nici pe departe adevărata semnificaţie a îmbrăţişării sau de ce se ţinuseră în braţe atât de mult, după care a cuprins-o la rândul lui în braţe pe Amy cea înlăcrimată, cu ochii umflaţi, care plânsese pe umărul lui de nenumărate ori în ultima lună, şi pentru că-i părea atât de rău de ea şi pentru că era atât de plăcut s-o simtă în braţele lui, Ferguson a hotărât că trebuie, că e absolut necesar să se îndrăgostească fără preget de ea. Situaţia ei devenise atât de precară încât necesita din partea lui ceva mai mult decât prietenie, ceva mai mult decât vechiul duet Archie-Amy pe care-l perfecţionaseră cu timpul, dar Ferguson n-a apucat să-i mărturisească acea bruscă reorientate pentru că timp de două luni n-a mai văzut-o deloc. După înmormântarea maică-sii, taică-său a scutit-o de ultimele patru zile de şcoală, iar în a cincea zi, în timp ce clasa lor absolvea şcoala gimnazială Maplewood, cei trei Schneidermani au plecat într-o călătorie de-o vară prin Anglia, Franţa şi Italia, o idee care i s-a părut excelentă mamei lui Ferguson, cel mai bun remediu posibil pentru o familie care trecuse prin asemenea suferinţă.

Cum tatăl lui Ferguson n-a putut lipsi de la serviciu în dimineața absolvirii, mama lui a venit singură la ceremonie. Apoi au mers cu maşina în South Orange Village şi s-au oprit să mănânce de prânz la Gaining s, locul atâtor hamburgeri delicioşi în vremurile de dinainte ca Blue Valley Country Club să le distrugă vechiul ritual de dumincă, iar după ce au găsit o masă în spate, au discutat câteva minute despre planurile de vară ale lui Ferguson, care includeau o slujbă la magazinul lui taică-său din Livingston (un post de om bun la toate, pe salariul minim, care presupunea îndatoriri ca spălatul podelelor, curățarea cu Windex a ecranelor televizoarelor din showroom, spălatul frigiderelor şi al altor electrocasnice expuse şi instalarea aparatelor de aer condiționat împreună cu Joe Bentley, băiatul de la livrări), două meciuri de baschet în aer liber pe săptămână în Liga Twilight din Maplewood-South Orange şi cât mai multe ore petrecute la masa de lucru: avea idei pentru două-trei povestiri noi, pe care spera să le termine înainte să reînceapă şcoala. La care se adăugau cărțile, fireşte, zecile de cărți pe care voia să le citească, după care, în timpul rămas, avea să-i scrie lui Amy cât mai multe scrisori, în speranța că avea s-o găsească la adresele unde avea să le expedieze.

Mama lui l-a ascultat, a dat aprobator din cap, a zâmbit cu un zâmbet rezervat, meditativ şi, înainte ca Ferguson să-şi poată continua ideea, l-a întrerupt spunându-i: Tatăl tău şi cu mine ne despărțim, Archie.

Ferguson a vrut să se asigure că auzise corect, aşa că i-a repetat întocmai cuvintele: Vă despărțiri. Adică *divorțați*

Exact. Adică *pa, mi-a părut bine de cunoştință.*

Şi când ați luat hotărârea asta?

Acum o groază de ani. Aveam de gând să aşteptăm până pleci tu la facultate sau unde te-oi duce după ce termini liceul, dar trei ani e mult şi ce rost are să aşteptăm? Asta dacă eşti şi tu de acord, bineînțeles.

Eu? Ce treabă am eu aici?

Lumea o să vorbească. Lumea o să arate cu degetul. Nu vreau să te simți prost.

Nu-mi pasă ce crede lumea. Nu e treaba lor.

Deci?

Neapărat. E musai. Din punctul meu de vedere, de mult n-am mai primit o veste aşa de bună.

Vorbeşti serios?

Normal că vorbesc serios. Gata cu minciunile, cu prefăcătoria! Începe epoca adevărului!

Timpul a trecut, iar în lunile următoare, Ferguson s-a oprit de multe ori să se uite în jur şi să-şi spună că viaţa e din ce în ce mai bună. Nu doar că terminase cu gimnaziul, ceea ce însemna că doamna Baldwin n-avea să-i mai judece niciodată scrierile, dar odată cu căsnicia părinţilor lui păreau să se destrame multe alte lucruri şi, cum vechile obişnuinţe previzibile nu mai erau valabile, îi era tot mai greu să-şi dea seama la ce să se aştepte de pe o zi pe alta. Noul sentiment de instabilitate era plăcut pentru Ferguson. Deşi lucrurile se întâmplau unele după altele, uneori la graniţa cu haosul absolut, măcar nu erau plictisitoare.

Deocamdată, el şi mama lui aveau să locuiască în continuare în casa cea mare din Maplewood. Tatăl lui şi-a închiriat o casă ceva mai mică în Livingston, nu departe de casa prietenei lui, Ethel Blumenthal, care pe-atunci era încă un secret, deci Ferguson nu ştia nimic despre ea, dar planul pe termen lung era să vândă casa cea mare în câteva luni după pronunţarea divorţului şi amândoi părinţii lui să se mute în altă parte. Era de la sine înţeles că Ferguson avea să locuiască în continuare cu mama lui. Avea să fie liber să-şi vadă tatăl ori de câte ori voia, dar dacă se hotăra că nu vrea să-l vadă, atunci taică-său avea dreptul să-l scoată la cină de două ori pe lună. Asta era limita minimă. Nu exista o limită maximă. Părea o înţelegere corectă, aşa că au bătut cu toţii palma.

Taică-său îi scria maică-sii un cec lunar pentru aşa-numitele *cheltuieli diverse şi strictul necesar,* fiecare şi-a angajat un avocat, iar despărţirea amiabilă care ar fi trebuit *să se rezolve în câteva săptămâni* s-a prelungit cu lunile sub forma unor dispute nu chiar amiabile despre pensia alimentară, împărţirea bunurilor comune şi termenul la care urmau să scoată casa la vânzare. Din perspectiva lui Ferguson, taică-său părea să fie cel care punea piedici, ceva din el părea să se opună divorţului în mod inconştient, dar

vehement, şi chiar dacă-i părea rău pentru maică-sa (care voia ca totul să se termine cât mai rapid posibil), obstrucționismul tatălui a avut asupra lui un ciudat efect liniştitor la începutul încleştării dintre părinții lui, pentru că părea să sugereze că profetul profitului era capabil, totuşi, de sentimente umane, lucru de care fiul său se îndoia de mulți ani şi oricare ar fi fost motivul, că Stanley Ferguson o iubea încă statornic pe femeia cu care se însurase în urmă cu aproape două decenii (motivul sentimental), că ruşinea divorțului reprezenta în ochii lumii eşec şi umilire (motivul social) sau pur şi simplu pentru că nu-i convenea ca mama lui Ferguson să capete jumătate din suma obținută după vânzarea căsoiului (motivul financiar), important era că simțea *ceva* şi chiar dacă a cedat în cele din urmă, semnând acordul de divorț în decembrie, după ce mama lui Ferguson s-a declarat dispusă să renunțe la partea ei de casă, asta nu însemna că banii avuseseră neapărat ultimul cuvânt, Ferguson intuind că adevărata sursă a conflictului era de ordin sentimental şi social, felul cum se agățase de bani fiind doar o tentativă de a salva aparențele.

În acelaşi timp, pentru Ferguson, felul în care se folosise el de bani ca armă în negociere era un gest de neiertat. Casa era cea mai mare proprietate comună a părinților săi, căsoiul pe care Ferguson îl detestase întotdeauna, conacul ostentativ în stil Tudor în care el unul nici nu voise să se mute vreodată, şi, privându-şi viitoarea fostă soție de partea ei din vânzarea celui mai valoros dintre bunurile lor, tatăl lui Ferguson o aducea în prag de pauperizare, practic, pe mama lui Ferguson, pentru care devenea aproape imposibil să-şi cumpere o casă nouă, şi-i condamna pe ea şi pe *propriul lui fiu* la un trai precar, într-un apartament ieftin şi înghesuit undeva lângă calea ferată. O pedepsea pentru că nu-l mai iubea, iar faptul că mama lui Ferguson acceptase o clauză atât de dură nu făcea decât să demonstreze că-şi dorea cu disperare să scape de căsătorie, chiar cu prețul ruinei financiare, aşa că tatăl lui Ferguson îşi impusese condiția crudă şi nici chip să dea înapoi. Singurul licăr de speranță din formularea acordului final era că proprietatea urma să fie scoasă la vânzare abia la doi ani după pronunțarea

divorțului, ceea ce acoperea mai mult sau mai puțin cei trei ani de liceu ai lui Ferguson, dar totuşi, după ce încercase să-i acorde lui taică-său prezumția de nevinovăție de când cu accidentul cataramă-cramă, după ce făcuse tot ce-i stătea în puteri ca să se poarte amical şi politicos cu el toată vara cea lungă şi anostă în care lucrase la magazinul din Livingston, Ferguson s-a întors împotriva lui aproape cu ură şi a hotărât să nu mai accepte niciun ban de la el cât va trăi, nici bani de cheltuială, nici pentru haine sau o maşină la mâna a doua, nici pentru taxa de studii, pentru absolut nimic din acel moment, şi chiar dacă până la maturitate n-avea să publice nicio carte, ajungând un beţivan care-şi făcea veacul pe cele mai mizerabile străzi din Bowery, tot n-avea să-şi descleşteze pumnul în care taică-său avea să încerce să-i strecoare o monedă de cincizeci de cenți, iar când în sfârşit bătrânul avea să plece pe lumea cealaltă, iar Ferguson avea să moştenească optzeci de milioane de dolari şi patru sute şaptezeci şi trei de magazine cu electrocasnice, avea să închidă magazinele şi să împartă banii în mod egal vagabonzilor pe care-i cunoscuse când trăise pe străzile mahalalei, uitat de toți.

Şi totuşi viața era mai bună, iar după doi iulie, când taică-său s-a mutat din casă, maică-sa s-a adaptat la noua situație cu o promptitudine care l-a impresionat pe Ferguson. Brusc, totul era altfel, pensia lunară modestă pe care o primea silind-o să renunțe la majoritatea înlesnirilor şi la toate extravaganțele pe care i le permisese căsnicia cu un bărbat cu bani: în primul rând, serviciile lui Angie Bly (care o scutise de îndatoriri gospodăreşti nesuferite ca gătitul sau curățenia în casă), apoi Blue Valley Country Club (care devenea inaccesibil în noile condiții, ceea ce a pus brusc capăt şi plăcerilor golfului), dar mai ales libertatea şi uşurința de a cheltui pe haine şi pantofi, programările bisăptămânale la coafor, pedichiura şi masajul, brățările şi colierele cumpărate impulsiv şi rareori purtate, toate accesoriile aşa-zisului trai bun pe care-l dusese în ultimii zece ani şi la care renunțase fără o clipă de regret – sau cel puțin aşa i s-a părut lui Ferguson. Şi-a petrecut acea primă vară premergătoare divorțului muncind în grădina din spatele casei, îngrijindu-se

de gospodărie şi pregătind mâncare în bucătărie, gătind în neştire, aşteptându-şi fiul să se întoarcă de la serviciu cu mese atât de copioase şi de gustoase, încât Ferguson a ajuns să-şi petreacă mare parte din zilele de lucru la magazinul lui taică-său gândindu-se cu ce mâncare avea să-l aştepte maică-sa seara acasă. Ea ieşea rareori din casă şi vorbea rareori la telefon cu altcineva în afară de mama ei de la New York, dar în acea vară a vizitat-o des prietena ei Nancy Solomon, camarada loială din primii ani ai copilăriei, care începea să-i amintească lui Ferguson de personajul vecinei de alături din comediile de televiziune, gospodina haioasă care are întotdeauna timp de o cafea şi un taifas pe îndelete, iar după ce Ferguson se retrăgea sus să citească, să lucreze la noua lui povestire sau să-i scrie încă o scrisoare lui Amy, nimic nu-l încânta mai mult decât râsul femeilor răsunând de jos, din bucătărie. Mama lui râdea din nou. Cearcănele de sub ochii ei se estompau încetul cu încetul şi iat-o redevenind cea de pe vremuri – sau poate cineva cu totul nou, pentru că cea de pe vremuri dispăruse de atâta timp încât Ferguson abia dacă şi-o mai aducea aminte.

Dan Schneiderman şi copiii lui s-au întors din Europa la sfârşitul lui august. În cele şaizeci şi două de zile în care fuseseră plecați, Ferguson îi scrisese lui Amy paisprezece scrisori, dintre care jumătate reuşiseră s-o găsească în locul potrivit la momentul potrivit, celelalte zăcând în continuare, nerevendicate, în diverse birouri American Express din Italia şi Franța. În niciuna dintre ele nu îndrăznise să pomenească despre iubire, pentru c-ar fi fost deplasat şi incorect din partea lui s-o preseze, să-i pună o întrebare la care ea nu-i putea răspunde în față, dar scrisorile debordau de declarații afectuoase de prietenie veşnică, unele foarte sentimentale, şi-i tot repetase că-i e dor de ea, că de-abia aşteaptă s-o vadă şi că mica lui lume era îngrozitor de pustie fără ea. La rândul ei, Amy îi trimisese cinci scrisori şi unsprezece cărți poştale ilustrate, care ajunseseră toate întregi în New Jersey, şi chiar dacă ilustratele trimise din Londra, Paris, Florența şi Roma erau inevitabil concise (şi pline de semne de exclamare!!), scrisorile erau lungi şi vorbeau în general despre adaptarea la moartea maică-sii, care părea să difere de la o zi la alta,

uneori chiar de la o oră la alta, cu momente suportabile, momente dureroase, dar şi momente neaşteptat de bune, când nu se mai gândea deloc la ea, numai că atunci când se gândea la maică-sa îi era greu să nu se simtă vinovată, scria ea, acea vinovăţie inepuizabilă era lucrul cel mai greu de acceptat, pentru că o parte din ea era conştientă că avea să-i fie mai bine în viaţă fără maică-sa, iar această recunoaştere era *o recunoaştere oribila a propriei ticăloşii,* Ferguson a răspuns acelei scrisori înverşunate, mustind de ură de sine, cu noi veşti despre despărţirea şi divorţul iminent al părinţilor lui, spunându-i nu că se bucură, ci că e de-a dreptul încântat la gândul că n-avea să-şi mai petreacă nopţile sub acelaşi acoperiş cu taică-său şi că nu se simte deloc vinovat pentru asta. *Ce simţim simţim,* i-a scris el, *şi nu suntem responsabili pentru sentimentele noastre. Pentru fapte, da, dar nu pentru sentimente. Tu nu i-ai greşit cu nimic mamei tale. Te certai cu ea din când în când, dar ai fost o fiica buna, deci n-ar trebui sa te chinui singura pentru ceea ce simţi acum. Eşti nevinovata, Amy, şi n-ai dreptul sa te simţi vinovata pentru ceea ce n-ai făcut.*

Jumătate din ce i-a scris el în acea vară s-a pierdut, dar s-a nimerit ca acele fraze să facă parte dintr-o scrisoare care i-a parvenit până la urmă – la Londra, chiar cu o zi înainte să zboare înapoi la New York împreună cu tatăl şi fratele ei.

A doua zi după ce s-au întors, cei trei Schneidermani au venit la ei acasă la cină. A fost prima dintr-un lung şir de cine pe care mama lui Ferguson avea să le pregătească pentru ei de-a lungul primului an de liceu, cele două-trei, uneori chiar patru cine pe săptămână, în general doar cu Dan şi Amy după ce Jim s-a întors la facultate, şi cum Ferguson încă nu era la curent că maică-sa şi tatăl lui Amy erau mai mult decât acei prieteni buni din primăvară, din perioada lui *mi-a spus Dan,* a luat invitaţiile drept gesturi de generozitate şi bunăvoinţă, un gest de compasiune pentru o familie îndoliată, un tată şi o fiică încă prea absorbiţi de propria suferinţă ca să se ocupe singuri de cumpărături şi de gătit, care locuiau acum într-un haos de paturi nefăcute şi vase nespălate, pentru că nu mai era Liz care să păstreze ordinea în casă, dar Ferguson a înţeles că dincolo de

generozitate existau şi motive personale, pentru că mama lui rămăsese singură, era singură încă de la începutul verii, viaţa îi era suspendată între un trecut mort şi un viitor obscur, de nepătruns, şi cum să nu-i facă plăcere compania simpaticului Dan Schneiderman şi a fiicei sale, Amy, care aduceau în casă cuvinte, sentimente şi afecţiune, iar acele cine au fost cu siguranţă benefice pentru toată lumea în acea perioadă intermediară de melancolie de după înmormântare şi de dinaintea unui divorţ iminent, nu în ultimul rând pentru Ferguson însuşi, pentru care acele momente petrecute la masa din bucătărie au devenit unul dintre argumentele de bază în sprijinul teoriei că viaţa devenea într-adevăr mai bună.

Desigur, mai bună nu însemna neapărat bună, poate nici pe departe, însemna pur şi simplu că lucrurile nu mai stăteau atât de prost ca până atunci, că în ansamblu, calitatea vieţii lui era mai bună, dar judecând după cele întâmplate la prima cină cu Schneidermanii de la sfârşitul lui august, situaţia nu se îmbunătăţise chiar atât de mult cum sperase Ferguson. Nu se mai văzuse cu Amy de mai bine de două luni, deci contururile chipului ei îi erau acum mai puţin familiare şi, cercetând-o atent peste masă în timp ce atacau toţi cinci friptura la tavă a maică-sii, a înţeles că frumuseţea ochilor lui Amy era cumva legată de pleoapele ei, că pliurile pleoapelor ei nu semănau cu ale altora, ochii ei păreau pătrunzători şi în acelaşi timp inocenţi, o combinaţie rară pe care el n-o mai văzuse la nimeni, ochi tineri care aveau să rămână tineri chiar şi după ce ea avea să îmbătrânească şi bănuia că tocmai de aceea se îndrăgostise de ea, avusese o revelaţie la înmormântarea maică-sii văzând lacrimi ţâşnind din acei ochi, ochii ei înlăcrimaţi îl emoţionaseră atât de mult încât nu mai putuse s-o vadă *doar ca pe-o prietenă,* se îndrăgostise brusc, acea dragoste cu *îndrăgostire* care întrecea orice altă formă de dragoste, şi îşi dorea ca şi ea să-l iubească la fel cum începuse s-o iubească el. După desert, a ieşit cu ea în curte la o discuţie între patru ochi, lăsându-i pe ceilalţi trei să-şi continue conversaţia la masă. Era una dintre acele nopţi de sfârşit de vară la New Jersey, caldă şi înăbuşitoare, cu o sută de licurici spuzind aerul greu cu

sclipirile şi zvâcnirile lor luminoase, aceleaşi vietăţi pe care el şi Amy le prindeau în serile de vară ale copilăriei, le puneau în borcane de sticlă transparente şi se plimbau cu acele candele aprinse în mâini, şi iată-i plimbându-se prin aceeaşi curte, vorbind despre excursia lui Amy în Europa, despre sfârşitul căsniciei părinţilor lui Ferguson şi despre schimbul lor de scrisori din iulie şi august. Ferguson a întrebat-o dacă o primise pe ultima, cea pe care o expediase la Londra în urmă cu zece zile, iar când ea i-a spus că da, a întrebat-o dacă înţelesese ce încerca el să-i spună. Cred că da, a răspuns Amy. Nu sunt convinsă că-mi e de folos chestia cu nu-suntem-responsabili-de-ceea-ce-simţim, dar poate că la un moment dat o să-mi fie, trebuie să mai rumeg o vreme la asta, Archie, că deocamdată mi-e imposibil să nu mă simt responsabilă de ceea ce simt.

În acel moment, Ferguson a cuprins-o cu braţul drept pe după umeri şi a zis: Te iubesc, Amy. Ştii asta, nu?

Da, Archie, ştiu. Şi eu te iubesc.

Ferguson s-a oprit din mers, s-a întors spre ea şi a cuprins-o şi cu braţul stâng. Trăgând-o spre el, i-a zis: La mine e iubire adevărată, Schneiderman, totală, iubire eternă, cea mai mare iubire din toate timpurile.

Amy a zâmbit. În clipa următoare l-a îmbrăţişat şi, când braţele ei lungi şi goale au atins braţele lui goale, Ferguson a simţit că i se înmoaie picioarele.

Mă gândesc de luni întregi la asta, a spus ea. Dacă să încercăm sau nu. Dacă e cazul să ne îndrăgostim unul de altul sau nu. Sunt foarte tentată, Archie, dar mi-e frică. Dacă încercăm şi nu ne iese, probabil că n-o să mai fim prieteni, cel puţin nu aşa ca acum, adică cei mai buni prieteni din lume, apropiaţi ca fraţii şi surorile, eu mereu aşa m-am gândit la noi, frăţeşte, şi de fiecare dată când încerc să-mi imaginez că te sărut, e ceva incestuos, ceva greşit, ceva ce sunt sigură c-o să regret şi nu vreau să pierd ceea ce avem, aş muri să nu mai fiu sora ta şi oare merită să pierdem tot ce e bun între noi pentru câteva sărutări pe întuneric?

Vorbele ei au fost o lovitură atât de zdrobitoare pentru Ferguson, că şi-a desprins braţele din strânsoarea braţelor ei

şi a făcut doi paşi înapoi. Frate şi soră, a spus el, pe un ton din ce în ce mai furios, ce aiureală!

Dar nu era o aiureală, iar când tatăl lui Amy şi mama lui Ferguson s-au căsătorit, la unsprezece luni şi patru zile după acea primă cină, cei doi prieteni au devenit oficial frate şi soră şi, chiar dacă în denumire intra şi cuvântul *vitregi,* din acel moment au fost o familie şi până când au terminat liceul au dormit în camere vecine, la etajul noii lor case de familie.

4.1

Conform regulamentului de cazare publicat în Ghidul Studentului la Barnard College, toţi studenţii din anul întâi veniţi din alte oraşe trebuiau să locuiască în căminele din campus, în timp ce bobocii newyorkezi puteau opta între o cameră de cămin şi casa părinţilor lor. Amy cea independentă, care nu voia nici să stea cu părinţii, nici să împartă o cameră cu altcineva într-un cămin supus prea multor reguli, a păcălit sistemul pretinzând că părinţii ei se mutaseră de pe West Seventy-fifth Street într-un apartament mai mare pe West lllth Street, un apartament mult mai mare în care stăteau, de fapt, patru studenţi care nu erau în anul întâi, ci unul în anul doi, altul în anul trei la Barnard, plus un student în anul trei şi altul în anul patru la Columbia, iar când Amy s-a mutat în acel loc imens, cu holuri lungi, instalaţii sanitare vechi şi mânere de uşă din sticlă faţetată, a ocupat singură cel de-al cincilea dormitor. Părinţii ei au acceptat minciuna pentru că Amy le arătase calculele, care dovedeau că era mai ieftin să plăteşti o cincime din chiria de două sute şaptezeci de dolari pentru apartament decât să stai la cămin, dar şi pentru că, sau mai ales pentru că, înţelegeau şi ei că venise momentul ca fiica lor căpoasă să plece de acasă. Trecuse ceva mai mult de un an de la grătarul din curtea Fergusonilor, iar fiica Schneidermanilor şi fiul Fergusonilor şi-au văzut împlinită cea mai arzătoare dorinţă: o cameră cu încuietoare la uşă şi ocazia de a dormi împreună în acelaşi pat *oricând* aveau chef.

Problema a fost că acel *oricând* s-a dovedit a fi un concept spinos, o posibilitate idealizată mai degrabă decât o treabă

practică şi, cum unul era în continuare înțepenit la Montclair, iar celălalt, prins în vârtejul de confuzii şi ajustări inevitabil la începutul vieții de student, au ajuns să împartă patul mult mai rar decât s-ar fi aşteptat. Aveau, bineînțeles, weekendurile, de care au profitat cât au putut de des, văzându-se aproape în fiecare weekend în septembrie, octombrie şi începutul lui noiembrie, dar libertățile verii erau acum îngrădite şi în toată această perioadă Ferguson a reuşit o singură dată să se repeadă în oraş într-o seară din timpul săptămânii. Au continuat să discute despre subiectele dintotdeauna, care în acea toamnă au inclus chestiuni precum Raportul Comisiei Warren50 (adevărat sau fals?), Mişcarea pentru Dreptul la Liberă Exprimare de la Berkeley (trăiască Mario Savio!) şi victoria răului cel mic, Johnson, în fața răului infinit mai mare, Goldwater (ura nu de trei ori, ci de două, poate doar o dată), dar apoi Amy a fost invitată într-o excursie de weekend în Connecticut şi au fost nevoiți să-şi anuleze planurile, ca şi săptămâna următoare (o mică gripă, pretextase ea, deşi el n-o găsise acasă nici sâmbătă seara, nici duminică după-amiază, când o sunase) şi încetul cu încetul, Ferguson şi-a dat seama că o pierde. I s-au reactivat vechile frici, gândurile negre din iarna anului precedent când o şi vedea plecată din New York, şi-a adus aminte câtă lume ar fi putut ea întâlni în toate acele locuri din imaginația lui, alți băieți, alte iubiri, şi de ce-ar fi stat lucrurile altfel în oraşul ei natal? Ea trăia acum într-o lume nouă, iar el aparținea vechii lumi, de care ea se desprinsese. Doar treizeci şi şase de cvartale mai spre nord şi totuşi pe-acolo erau cu totul alte obiceiuri, iar oamenii vorbeau altă limbă.

Problema nu era că ea părea să se fi plictisit de el sau să-l iubească mai puțin, nici că s-ar fi crispat când o atingea sau că n-ar fi fost mulțumită de el în patul cel nou din apartamentul cel nou, doar că părea absentă, incapabilă să-i acorde aceeaşi atenție ca pe vremuri. După acele două weekenduri ratate, el a reuşit să stabilească o întâlnire în

---

50 Comisie constituită pentru investigarea asasinării preşedintelui J.F. Kennedy.

sâmbăta de după Ziua Recunoştinţei în apartamentul gol (toţi colegii ei de apartament plecaseră acasă de sărbători) şi, în timp ce stăteau amândoi în bucătărie, beau vin şi fumau ţigări, el a observat că Amy nu se uită la el, ci afară, pe fereastră, şi în loc să continue ca şi cum n-ar fi observat nimic, s-a oprit la jumătatea frazei şi a întrebat-o dacă totul e în regulă şi atunci s-a întâmplat, Amy s-a întors iar spre el, l-a privit în ochi şi a rostit cele şapte cuvinte scurte pe care le pritocea în minte de aproape o lună: *Parcă simt nevoia de o pauză, Archie.*

Aveau doar şaptesprezece ani, a zis ea, şi începea să se simtă de parcă ar fi fost căsătoriţi, de parcă pentru ei n-ar mai fi existat alt viitor în afară de a fi împreună şi, chiar dacă până la urmă tot împreună aveau să fie, era prea devreme să se înhame la asemenea obligaţie, s-ar fi simţit sufocaţi, prinşi în capcana unor promisiuni pe care poate că nu le vor putea respecta, iar în curând ar ajunge să se duşmănească, aşa că ce-ar fi să tragă aer în piept şi pur şi simplu *să se relaxeze* un pic?

Ferguson îşi dădea seama că se comportă stupid, dar inima lui stupidă n-a găsit altă întrebare decât: Vrei să spui că nu mă mai iubeşti?

N-ai fost atent la mine, Archie, a zis Amy. Spuneam doar că ar fi bine să aerisim puţin camera. Aş vrea să stăm cu uşile şi ferestrele deschise.

Ceea ce înseamnă că te-ai îndrăgostit de altcineva.

Ceea ce înseamnă că cineva mă place şi am flirtat cu el de câteva ori. Nu e nimic serios, crede-mă. Sinceră să fiu, nici măcar nu sunt sigură că-mi place de el. Dar ideea e că nu vreau să mă simt vinovată din cauza asta şi m-am simţit vinovată pentru că nu vreau ca tu să suferi, dar apoi mă întreb aşa: Ce te-a apucat, Amy? Nu eşti căsătorită cu Archie. Nici n-ai ajuns la jumătatea primului an de facultate, de ce n-ai avea ocazia să explorezi niţel, să te săruţi cu alt băiat, dacă vrei, ba poate chiar să te culci cu alt băiat dacă ai chef, să faci genul de chestii pe care se presupune că le face omul la tinereţe?

Pentru că m-ai omorî, de-aia.

Nu e definitiv, Archie. Nu-ţi cer decât o pauză.

Au continuat să discute mai bine de o oră, după care Ferguson a ieşit din apartament şi s-a întors cu maşina la Montclair. A revăzut-o pe Amy abia după patru luni şi jumătate, patru luni şi jumătate jalnice, fără sărutări, fără atingeri şi fără să schimbe o vorbă cu persoana pe care şi-ar fi dorit cel mai mult s-o sărute şi s-o atingă, cu care ar fi dat orice să schimbe o vorbă, dar Ferguson a reuşit să îndure acea perioadă fără să clacheze fiindcă era convins că nu era sfârşitul pentru el şi Amy şi că drumul lung şi complicat pe care porniseră împreună era abia la prima deviaţie, o viitură care le tăiase calea şi-i silise s-o ia prin pădure, unde pe moment se pierduseră unul de altul, dar mai devreme sau mai târziu aveau să regăsească calea cea bună şi să meargă mai departe. Era convins de asta pentru că o crezuse pe Amy pe cuvânt, pentru că Amy era singura persoană din lume care nu minţea, nu putea să mintă, spunea întotdeauna adevărul indiferent de circumstanţe, iar când spusese că nu-i dă papucii şi nici nu-l trimite într-un exil permanent, că nu-i cere decât o pauză, un răgaz în care să deschidă geamurile şi să aerisească încăperea, Ferguson o crezuse.

Forţa acestei convingeri l-a ajutat să rabde acele luni pustii, fără Amy, timp în care se ţinuse tare şi încercase să se descurce, refuzând să cedeze tentaţiei de a-şi plânge de milă, atât de irezistibilă pentru el la începutul adolescenţei (pierderea lui Anne-Marie Dumartin, accidentul la mână), străduindu-se să ajungă la o abordare mai dură, mai tenace a misterelor suferinţei (suferinţa dezamăgirii, suferinţa de a trăi în *lumea de căcat* a domnului Martino), încordându-şi toate forţele ca să încaseze loviturile în loc să se lase dărâmat de violenta lor, rămânând pe poziţii în loc să fugă, bine înfipt în picioare pentru ceea ce realizase între timp că avea să fie un lung asediu dintr-un război de tranşee. De la sfârşitul lui noiembrie 1964 până la mijlocul lui aprilie 1965: o perioadă fără sex şi fără iubire; o perioadă de interiorizare şi singurătate imaterială, o perioadă în care se forţase să se maturizeze, în sfârşit, să renunţe la tot ce-l mai lega de copilărie.

Era ultimul lui an de liceu, ultimul an pe care avea să-l mai petreacă în oraşul Montclair, New Jersey, ultimul an

când avea să mai locuiască sub acelaşi acoperiş cu părinţii, ultimul an al primei părţi din viaţa lui, iar de când rămăsese iar singur, Ferguson privea acea veche lume familiară cu o concentrare şi o intensitate regăsite, simţind că locurile şi oamenii pe care-i ştia de paisprezece ani încep deja să dispară chiar de sub ochii lui, dizolvându-se încetul cu încetul ca o imagine Polaroid derulată în sens invers, mistuindu-se pe măsură ce contururile clădirilor se estompau, trăsăturile de pe chipurile prietenilor săi deveneau tot mai puţin distincte, iar culorile vii păleau, transformându-se în dreptunghiuri albe, vide. Se reîntorsese printre colegii de clasă după mai bine de un an, fără s-o mai şteargă englezeşte la New York la sfârşit de săptămână, fără să mai fie o persoană cu o viaţă secretă – o umbră cu un singur deget mare la mâini, revenit printre tinerii de şaptesprezece şi optsprezece ani pe care-i cunoştea de când aveau cu toţii trei, patru şi cinci ani, dar de când începuseră să dispară, s-a pomenit că-i priveşte cu un soi de tandreţe, aceiaşi *plicticoşi de suburbie* cărora le întorsese atât de brusc spatele după ce Amy urcase cu el în cameră în după-amiaza grătarului de Ziua Muncii erau din nou singurii lui camarazi şi s-a străduit cât a putut să fie tolerant şi respectuos cu ei, chiar şi cu cei mai caraghioşi şi mai tăntălăi, pentru că nu-l mai interesa să judece, renunţase la compulsia de a vâna defectele şi slăbiciunile altora pentru că se lămurise între timp că era şi el la fel de slab şi de plin de defecte ca ei, iar dacă ţinea să devină cine avea pretenţia să devină, atunci trebuia să-şi ţină gura, să deschidă ochii şi niciodată să nu mai dispreţuiască pe nimeni.

Deocamdată trăia fără Amy şi avea să trăiască fără Amy pentru o perioadă de timp care se anunţa a fi lungă şi insuportabilă, dar când a sosit momentul să se înscrie la o facultate, convingerea iraţională a lui Ferguson că ei doi erau sortiţi să se regăsească la un moment dat în viitor l-a determinat să plănuiască în vederea acelui viitor. Una dintre ciudăţeniile ultimului an de liceu era că-ţi petreceai mare parte din timp gândindu-te la anul următor, ştiind că o parte din tine plecase deja chiar dacă rămâneai pe loc, ca şi cum ai fi trăit simultan în două locuri, prezentul cenuşiu şi viitorul

nesigur, limitându-ți existența la o serie de cifre ca media anuală şi punctajul la examenele şcolare, abordându-i pe profesorii preferați şi rugându-i să-ți dea scrisori de recomandare, compunând acel eseu absurd, imposibil, despre propria-ți persoană, prin care sperai să convingi o comisie de necunoscuți anonimi că meriți să fii admis în instituția lor, apoi îmbrăcând sacoul şi cravata şi deplasându-te la respectiva instituție pentru un interviu cu cineva care avea un cuvânt greu de spus în privința admiterii sau respingerii tale şi, brusc, Ferguson a început să se frământe iar din cauza mâinii, după luni de zile a redevenit anxios în privința degetelor lipsă în fața celui în măsură să-i hotărască parțial viitorul, întrebându-se dacă pare în ochii lui o persoană handicapată sau doar victima unui accident, după care, chiar în timp ce răspundea la întrebările tipului, şi-a adus aminte când vorbise ultima oară cu Amy despre mâna lui, cândva în vară, când dintr-un motiv sau altul spusese într-o doară cât de silă îi e să se uite la ea, ceea ce o înfuriase pe Amy atât de rău că țipase la el, spunându-i că dacă-l mai aude vreodată vorbind de mână, o să ia un satâr, o să-şi taie şi ea degetul mare de la mâna stângă şi o să i-l dea lui cadou, iar sub imperiul furiei ei splendid de feroce, el îi promisese că nu va mai deschide niciodată subiectul şi, în timp ce continua interviul, şi-a dat seama că nu e cazul nici să se mai gândească la asta, nu doar să nu mai vorbească, şi încetul cu încetul şi-a impus să-şi alunge gândul din minte şi şi-a văzut de conversația cu interlocutorul său, profesor de muzică la Columbia, care era bineînțeles prima lui opțiune, singura facultate la care-l interesa să se înscrie, iar când compozitorul cel amabil, spiritual şi profund empatic, autor al unor opere comice dodecafonice, a aflat că Ferguson era interesat de poezie şi spera să devină scriitor într-o bună zi, s-a dus la biblioteca din biroul lui, a scos patru numere recente din *Columbia Review,* revista literară studențească, şi i le-a dat candidatului stângaci şi plin de emoții de pe celălalt mal al Hudsonului. Poate că te interesează să te uiți peste astea, a spus profesorul, apoi şi-au dat mâna, şi-au luat la revedere şi, când Ferguson a ieşit din clădire şi a traversat campusul, pe care-l ştia deja din toamnă, de la cele şase

întâlniri de weekend cu Lady Schneiderman, s-a gândit că dacă n-are norocul să-i iasă ea în cale în acea după-amiază (şi nu i-a ieşit), poate că era mai bine să se ducă la ea acasă, pe West 11 Ith Street, şi să sune la uşă (ceea ce n-a făcut, n-ar fi făcut, nu putea face), aşa că decât să se chinuie gândindu-se la iubirea lui absentă, inaccesibilă, a deschis un număr din *Columbia Review* şi a dat peste o poezie cu un refren cât se poate de amuzant şi de vulgar, un vers de o francheţe atât de şocantă încât Ferguson a râs în hohote citindu-l: *Futaiul regulat e sanatos.* Poate că poezia nu era cine ştie ce, dar Ferguson n-a putut decât să subscrie la idee, care conţinea un adevăr pe care nici o altă poezie nu-l mai exprimase la fel de răspicat, iar pe lângă asta i s-a părut încurajator să constate că studenţilor de la Columbia li se permitea să publice asemenea idei fără teamă de cenzură, ceea ce însemna că studenţii lor erau liberi, pentru că dacă un elev ar fi scris acel vers pentru revista literară a Liceului Montclair, ar fi fost exmatriculat pe loc, poate chiar azvârlit în închisoare.

Părinţilor lui nu le păsa. Niciunul dintre ei nu urmase o facultate şi n-avea habar de diferenţele dintre facultăţi, aşa că s-ar fi bucurat pentru băiat oriunde ar fi ajuns, că era universitatea de stat din New Brunswick (Rutgers) sau Universitatea Harvard din Cambridge, Massachusetts, pentru că erau prea ignoranţi ca să fi devenit snobi în legătură cu prestigiul uneia sau alteia dintre şcoli şi erau pur şi simplu mândri de Ferguson că învăţase atât de bine toată viaţa. Mătuşa Mildred însă, care fusese promovată recent în postul de profesor titular la Berkeley, avea alte idei în legătură cu direcţia academică a dragului şi scumpului ei băiat, iar la începutul lui decembrie, într-o convorbire telefonică lungă purtată între cele două coaste a încercat să-şi convingă nepotul că are dreptate. Columbia era excelentă ca primă alegere, nimic de zis, a spus ea, pentru studiile universitare era printre cele mai tari din ţară, dar ar fi vrut ca el să ia în considerare şi alte variante, Amherst şi Oberlin, de pildă, şcoli mici şi izolate unde atmosfera ar fi mai liniştită, cu mai puţine tentaţii ca la New York, mai propice rigorilor studiului concentrat, dar dacă el ţinea cu tot dinadinsul să fie o

universitate mare, atunci de ce să nu ia în calcul Stanford sau Berkeley, pentru ea ar fi fost o mare bucurie să-l ştie în următorii patru ani în California, lângă ea, şi oricare dintre acele variante era cel puțin la fel de bună, dacă nu chiar mai bună decât Columbia, dar Ferguson i-a spus că el se hotărâse, New York şi nimic altceva, iar dacă avea să fie refuzat la Columbia, avea să se înscrie la NYU, care accepta aproape toți candidații, iar dacă apăreau probleme acolo, diploma lui de liceu îi permitea să urmeze cursurile de la New School, care nu refuza pe nimeni, el aşa vedea lucrurile, doar trei posibilități, toate la New York, iar când mătuşa l-a întrebat de ce ține cu tot dinadinsul la New York când sunt atâtea alte variante mai atrăgătoare, Ferguson şi-a răscolit memoria în căutarea cuvintelor pe care i le spusese Amy în ziua când se cunoscuseră – pentru că nu există *alt loc* decât New York, a zis el.

Poate că era o perioadă nebuloasă, dar în mica deschizătură a prezentului cenuşiu, undeva între nici-aici, nici-acolo, lui Ferguson i s-a întâmplat ceva care l-a făcut să se gândească altfel la viitor. La începutul lui decembrie şi-a găsit o slujbă la *Montclair Times,* mai bine spus slujba l-a găsit pe el pentru că a fost ceva cu totul neaşteptat, pentru care n-a făcut cine ştie ce efort, un dar al hazardului, însă odată intrat în pâine, a descoperit că vrea să continue nu doar pentru că munca în sine îi făcea plăcere, ci şi pentru că avea darul de a restrânge orizontul infinit al unui *oriunde* din viitor într-un *undeva* precis, adică de a transforma brusc o multitudine de *orice-xsxx* într-un singur *ceva.* Cu alte cuvinte, cu trei luni înainte să împlinească optsprezece ani, Ferguson şi-a descoperit întâmplător vocația, o ocupație pe termen lung, marea surpriză fiind că niciodată nu i-ar fi trecut prin cap să facă aşa ceva dacă n-ar fi fost împins prin forța lucrurilor s-o facă.

Montclair Times era un săptămânal care relata actualitatea locală încă din 1877 şi, cum Montclair era cel mai mare dintre oraşele din zonă (cu o populație de 44.000 de locuitori), publicația era mai substanțială, mai serioasă şi avea mai multă publicitate decât celelalte săptămânale din districtul Essex, chiar dacă majoritatea ştirilor erau cam

aceleaşi ca în fiţuicile mai modeste: întruniri ale Comisiei de Educaţie, evenimente la clubul femeilor, banchete ale cercetaşilor, accidente auto, logodne şi căsătorii, spargeri, tâlhării şi fapte de vandalism juvenil înregistrate în rapoartele poliţiei, cronici ale expoziţiilor de la Muzeul de Artă din Montclair, conferinţe la Colegiul Pedagogic Montclair State şi toate formele de manifestări sportive indigene: baseball din Liga Mică, fotbal american din programul Pop Warner şi relatări ample de la meciurile jucate de echipele liceenilor, redutabilii Montclair Mountains care tocmai încheiaseră cu echipa de fotbal american sezonul cel mai reuşit din istoria lor – un palmares perfect, de 9-0, un campionat statal şi poziţia a treia pe ţară, ceea ce însemna că dintre miile de echipe de fotbal american din liceele de pe tot cuprinsul Statelor Unite, doar două erau considerate mai bune decât Montclair. Ferguson nu prinsese niciunul dintre meciurile de sâmbătă, dar la doar zece zile după discuţia deprimantă pe care o avusese cu Amy post-Ziua Recunoştinţei, maică-sa l-a anunţat că *Times* ar fi avut, în principiu, un post liber – dacă-l interesa. Se părea că Rick Vogel, tânărul care ţinea la ziar cronica sporturilor din licee, făcuse o treabă atât de spectaculoasă relatând despre sezonul glorios al echipei de fotbal american, încât fusese angajat la *Newark Evening News,* un cotidian cu un tiraj de douăzeci de ori mai mare decât săptămânalul din Montclair şi cu un buget destul de generos ca să-i ofere un salariu de douăzeci de ori mai mare, iar redactorul-şef de la *Times* s-a pomenit *cu fundu-n balta,* cum s-a exprimat mama lui Ferguson: sezonul de baschet la echipele şcolare urma să înceapă marţi şi el n-avea pe nimeni care să scrie despre meciuri.

Până atunci, lui Ferguson nu-i trecuse niciodată prin minte să lucreze la un ziar. El se considera un literat, un om al cărui viitor era să scrie cărţi şi, fie că avea să ajungă romancier, dramaturg sau avea să le calce pe urme confraţilor lui din New Jersey, Walt Whitman şi William Carlos Williams, arta era calea lui, aşa că oricât de importante ar fi fost ziarele, să scrii în ele n-avea în mod evident nicio legătură cu arta. Pe de altă parte, i se ivise o

ocazie, stătea degeaba, agitat şi nemulţumit de aproape orice şi poate că un stagiu la *Times* avea să injecteze puţină culoare în prezentul cenuşiu şi să-i distragă atenţia de la propria-i nefericire. În plus, era rost şi de ceva bani – un tarif modic de zece dolari pe articol –, dar dincolo de bani conta şi faptul că *Times* era o publicaţie adevărată, nu o glumă *Mountaineer* a liceului Montclair, şi dacă Ferguson reuşea să se învârtească de o slujbă acolo, avea să intre în lumea oamenilor mari – liceanul de aproape optsprezece ani lăsând locul unui tânăr adult sau, la fel de bine, poate chiar şi mai plăcut auzului, unui *baiat-minune,* adică un băiat care făcea muncă de bărbat.

Se cuvenea amintit că Whitman începuse ca jurnalist la *Brooklyn Eagle,* că Hemingway scrisese pentru *Kansas City Star* şi că Stephen Crane, originar din Newark, fusese reporter la *New York Herald,* aşa că atunci când mama lui Ferguson l-a întrebat dacă-l interesa postul eliberat după plecarea precipitată a lui Vogel, Ferguson a zis „da” în mai puţin de jumătate de minut. Nu va fi uşor, a adăugat mama lui, dar poate că Edward ImhofF, grăsanul ţâfnos care conducea *Times,* era suficient de disperat ca să rişte măcar pentru un meci să meargă pe mâna unui puşti netestat, deci Ferguson putea să se mai gândească puţin în caz că nu făcea faţă cu brio, dar aşa cum ştiau amândoi, a mai spus maică-sa, avea să facă faţă cu brio şi, pentru că ea publica fotografii în ziarul lui ImhofF de peste doisprezece ani şi indusese portretul lui în albumul ei cu personalităţi din Garden State (un gest de pură generozitate gratuită), fanfaronul ăla îi era dator, a zis ea, aşa că a pus mâna pe telefon şi l-a sunat, fără să mai stea pe gânduri. Aşa proceda mama lui Ferguson când avea de rezolvat ceva – prindea momentul şi-i dădea drumul, neînfricată şi de neoprit, şi ce încântare pentru Ferguson s-o asculte conversându-se cu tupeu cu ImhofF. În cele şapte minute ale convorbirii, n-a lăsat deloc impresia că era o mamă care cerşea favoruri pentru fiul ei. Era o descoperitoare de talente abilă care tocmai rezolvase problema unui vechi prieten, deci s-ar fi cuvenit ca ImhofFsă-i mulţumească în genunchi că-i salvase pielea.

Datorită acelui telefon, Ferguson a beneficiat de o întrevedere cu redactorul-şef cel irascibil şi dispeptic şi, deşi venise înarmat cu două dintre creaţiile lui, ca să arate că nu e un zevzec analfabet (o lucrare la engleză despre *Regele Lear* şi o scurtă poezie amuzantă, care se încheia cu versurile: *Dacă viaţa-i un vis, /Ce va fi când mă trezesc?),* umflatul de ImhofF, care începea să chelească, abia dacă s-a uitat la ele. Presupun că te pricepi cât de cât la baschet, a zis el, şi presupun că eşti în stare să scrii o propoziţie coerentă, dar cum stai cu ziarele – catadicseşti măcar să le citeşti? Normal că le citesc, a răspuns Ferguson, câte trei pe zi. *Star-Ledger* pentru ştiri locale, *New York Times* pentru ştiri din ţară şi din lume şi *Herald Tribune* pentru că are cele mai bune condeie.

Cele mai bune? a zis ImhofF. Şi care sunt alea cele mai bune, după părerea ta?

În primul rând ar fi Jimmy Breslin pe politică. Apoi, Red Smith la sport. Şi criticul muzical Gilbert Schneiderman, care întâmplător e unchiul unei prietene apropiate.

Bravo tie. Dar matale câte articole de ziar ai scris, domnu Mare Şmecher?

Cred că ştiţi deja răspunsul la întrebarea asta.

Lui Ferguson nu-i păsa. Nici ce părere avea Imhoff despre el şi nici măcar dacă nu-i dădea slujba. Curajul maică-sii îl îmbărbătase până la indiferenţă totală, iar indiferenţa însemna putere, a realizat Ferguson, şi oricare ar fi fost rezultatul interviului, n-avea de gând să lase un coleric arogant şi mojic să şteargă cu el pe jos.

Dă-mi un singur motiv valabil să te angajez, a zis Imhoff.

Pentru că aveţi nevoie de cineva care să se ocupe de meciul de marţi seară şi sunt dispus să fiu eu acela. Dacă nu m-aţi vrea, de ce v-aţi mai irosi timpul preţios stând de vorbă cu mine acum?

Şase sute de cuvinte, a zis Imhoff, şi a lovit cu palmele în birou. Dacă o sfecleşti, adio. Dacă iese treaba, ai mai câştigat o zi de viaţă.

Scrisul la ziar nu semăna cu nimic din ce mai scrisese Ferguson până atunci. Nu numai cu poeziile şi povestirile, care erau atât de diferite de jurnalism că nici măcar nu intrau în discuţie, dar nici cu celelalte tipuri de non-ficţiune

cu care se îndeletnicise mare parte din viață: scrisori personale (care uneori se refereau la evenimente reale, dar în care mai mult vorbea despre el însuşi şi despre alții: te iubesc, te urăsc, sunt trist, sunt fericit, s-a dovedit că vechiul nostru prieten e un mincinos abject) şi lucrări pentru şcoală, cum era recentul eseu despre *Regele Lear,* practic un grup de cuvinte ca ecou la alt grup de cuvinte, cum erau mai toate temele şcolare: cuvinte ca ecouri la cuvinte. Prin comparație, un articol de ziar era un grup de cuvinte ca ecou la lume, o încercare de a pune în cuvinte lumea nescrisă şi, pentru a spune povestea unui eveniment din lumea reală, trebuia să începi, în mod paradoxal, nu cu primul lucru în ordinea întâmplărilor, ci cu ultimul, cu efectul în loc de cauză, nu cu *George Bliffle s-a trezit ieri-dimineața cu o durere de stomac,* ci cu *George Bliffle a murit azi-noapte, la douăzeci şi şapte de ani,* iar despre durerea de stomac venea vorba abia două-trei paragrafe mai jos. În primul rând faptele, începând cu ce era mai important, dar să respecți strict faptele nu însemna să nu mai gândeşti sau să nu recurgi la imaginație, cum făcuse Red Smith în acel an, când relatase despre înfrângerea lui Sonny Liston în finala de categoria grea: „Cassius Marcellus Clay a reuşit să scape de hoarda urlătoare care năvălise în ring, s-a cățărat ca o veveriță pe corzile roşii, de catifea, şi le-a arătat pumnul încă înmănuşat. «Sta-v-ar cuvintele în gât», a urlat el către tribuna presei. «Sta-v-ar cuvintele în gât.» „Simplul fapt că trebuia să te limitezi la lumea reală nu te făcea mai puțin scriitor, dacă te pricepeai la scris.

Ferguson ştia că sportul nu însemna nimic pe termen lung, dar se preta la cuvântul scris mai bine decât multe alte subiecte pentru că fiecare meci avea o structură narativă inclusă, conflictul competiției se solda întotdeauna cu victoria unei echipe şi cu înfrângerea celeilalte, iar misiunea lui Ferguson era să povestească în ce fel câştigase câştigătorul şi pierduse perdantul, cu un punct sau cu douăzeci, iar în acea seară de marți de la jumătatea lui decembrie, când s-a dus la primul meci al sezonului, se gândise deja cum să-şi structureze articolul, pentru că în acel an, principala dramă a echipei de baschet din Montclair ținea de tinerețea şi lipsa de experiență a jucătorilor, dintre

cei cinci jucători care au intrat pe teren niciunul nu jucase în sezonul trecut, opt elevi de-a douăsprezecea absolviseră în iunie şi, cu o singură excepție, actuala trupă era formată exclusiv din elevi dintr-a zecea şi a unsprezecea. Acesta avea să fie firul roşu al relatărilor sale despre echipă de la un meci la altul, a hotărât Ferguson, dacă adunătura de începători necopți avea să se transforme într-o echipă solidă pe parcursul sezonului sau doar să se împleticească de la o înfrângere la alta şi, chiar dacă ImhofF promisese că-i dă un şut dacă primul articol *nu e la înălțime,* Ferguson n-avea de gând să eşueze, în niciun caz, aşa că a considerat acel prim articol ca fiind capitolul de debut dintr-o saga la care avea să tot scrie până la cel de-al optsprezecelea meci de la jumătatea lui februarie, care încheia sezonul.

Doar că nu se aşteptase deloc să se simtă atât de incredibil de viu când a intrat în sala de sport a liceului şi s-a aşezat la masa din dreptul liniei de la mijlocul terenului, lângă observatorul oficial. Totul se schimbase brusc. Indiferent câte meciuri ar fi văzut de-a lungul anilor în acea sală de sport, indiferent la câte ore de educație fizică participase în acel loc de când începuse liceul, indiferent câte antrenamente în sală făcuse acolo, ca membru al echipei şcolare de baseball, sala era cu totul alta în acea seară. Se transformase într-o potențială sursă de cuvinte, cuvintele pe care avea să le scrie despre meciul care abia începuse şi, pentru că era treaba lui să scrie acele cuvinte, trebuia să urmărească acțiunea mai atent decât urmărise orice altceva până atunci, iar simpla concentrare şi perseverență de care avea nevoie pentru asta păreau să-i dea aripi şi să-i provoace descărcări electrice teribile prin vene. Simțea cum i se zbârleşte părul pe cap, făcuse ochii mari şi se simțea atât de viu cum nu se mai simțise de săptămâni întregi, alert şi pe fază, energizat şi prezent cu totul în acel moment. Avea cu el un carnețel de buzunar şi pe toată durata meciului şi-a notat ce vedea pe terenul acoperit de parchet, o bună parte din timp a scris în timp ce privea, presiunea de a transpune lumea nescrisă în cuvinte scrise producând cuvinte cu o iuțeală surprinzătoare, fără să semene deloc cu agonia lentă, ruminantă de a scrie o poezie, totul era viteză, totul era grabă şi el scotea cuvinte

aproape fără să se gândească, ca de exemplu *un dribleur scund, roşcat, iute ca un hamster* sau *o maşinărie de contraatac numai piele şi os, cu nişte coate periculoase ca nişte creioane ascuţite* sau *o aruncare nereuşita care s-a plimbat pe marginea coşului ca o pasăre colibri nehotărâtă,* iar după ce Montclair a cedat în faţa echipei Bloomfield *cu un scor disputat, de 54-51,* Ferguson a încheiat astfel articolul: *Susţinătorii echipei Mountie, care se dezobişnuiseră să piardă după o toamnă de perfecţiune fotbalistică, au părăsit sala de sport în tăcere.*

Cum trebuia să predea articolul a doua zi de dimineaţă, Ferguson a urcat în Impala-ul alb şi s-a dus glonţ acasă, unde şi-a petrecut următoarele trei ore scriind şi rescriind articolul, restrângând cele opt sute de cuvinte ale primei versiuni la şase sute cincizeci, apoi la cinci sute nouăzeci şi şapte de cuvinte, chiar sub limita impusă de ImhofF, după care a dactilografiat o variantă finală, fără greşeli, la Olympia lui portabilă, maşina lui de scris îndărătnică, de fabricaţie germană, pe care i-o luaseră părinţii cadou când împlinise cincisprezece ani. Dacă ImhofF accepta articolul, avea să fie prima oară când Ferguson publica ceva în afara revistelor şcolare şi, în faţa iminentei pierderi a virginităţii auctoriale, s-a tot învârtit şi s-a codit în privinţa numelui cu care să-şi semneze opera. Fusese întotdeauna nemulţumit *Ac Archie şi Archibald,* de *Archie* din cauza idiotului nesuferit de Archie Andrews, prieten cu Jughead şi cu Moose, adolescentul cu minte de găină care niciodată nu se putea hotărî dacă o iubeşte mai mult pe blonda Betty decât pe bruneta Veronica51 sau invers, şi de *Archibald* pentru că era jenant de demodat şi de bătrânicios, aproape pe cale de dispariţie, iar singurul om de litere cunoscut ca Archibald oriunde în lume era poetul american care lui Ferguson îi plăcea cel mai puţin, Archibald MacLeish, care lua toate premiile şi era considerat *o comoara naţionala,* dar de fapt era un mare fâs

---

51 Personaje din benzile desenate cu Archie Andrews, serie creată în 1941 şi devenită foarte populară în SUA, Archie fiind prototipul adolescentului american sportiv şi simpatic.

plicticos şi netalentat. În afară de străunchiul lui, mort de mult, pe care Ferguson nu-l cunoscuse, singurul Archie-Archibald cu care avea oarece afinităţi era Cary Grant, care se născuse în Anglia cu numele de Archibald Leach, numai că imediat ce sosise în America, artistul acrobat îşi schimbase numele şi se transformase într-un star hollywoodian, ceea ce nu s-ar fi întâmplat niciodată dacă s-ar fi cramponat de numele *Ac Archibald.* Lui Ferguson îi plăcea să fie *Archie* pentru prieteni şi familie, n-avea nimic împotriva lui *Archie* când îl auzea în conversaţiile intime pline de afecţiune şi iubire, dar într-un context public, Archie avea ceva juvenil şi chiar rizibil, mai ales pentru un scriitor, şi cum Archibald Ferguson nu intra în discuţie sub nicio formă, ziaristul novice de aproape optsprezece ani a hotărât să renunţe de tot la prenume şi să rămână la iniţiale, cum făcuseră T.S. Eliot şi H.L. Mencken, şi astfel a debutat cariera lui A.I. Ferguson. A.I. — care ar fi putut însemna şi un domeniu de studiu care se numea inteligenţă artificială, pe lângă alte aluzii care se ascundeau în acele litere, printre care *Anonimul din Interior,* care era şi interpretarea preferată a lui Ferguson ori de câte ori îşi vedea numele tipărit.

Pentru că a doua zi de dimineaţă el avea şcoală, maică-sa a acceptat să treacă ea pe la biroul lui ImhofF şi să-i dea articolul, studioul ei fiind la doar două cvartale de sediul *Times* din centrul oraşului. Ferguson a stat toată ziua cu sufletul la gură – oare uşa avea să se deschidă sau să i se închidă în nas, avea să i se ceară să scrie despre meciul de vineri seară sau să-şi ia adio de la cariera de reporter de baschet după un singur meci? Acum, că făcuse saltul, nu mai era indiferent şi-ar fi minţit dacă s-ar fi prefăcut că nu-i pasă. Şase ore şi jumătate de şcoală, apoi drumul cu maşina până la Roseland Foto ca să afle verdictul, pe care maică-sa i l-a comunicat cu o notă de ironie amuzată:

Toate bune, Archie, a zis ea, începând cu ce era mai important, îţi publică articolul în ziarul de mâine şi te angajează pentru tot sezonul de baschet, başca cel de baseball, dacă vrei şi tu, dar Dumnezeule mare, ce mai figură e şi individul ăsta, cât am stat cu el să citească articolul a pufnit şi a mormăit întruna, legându-se mai întâi de noua ta

semnătură – care apropo, mie îmi place mult –, dar el o ținea pe-a lui că A.I. Ar fi *pretențios,* A.I., A.I., A.L, repeta iar și iar, apoi comenta: Acritură Intelectuală, Arogant Imbecil, Absolut Ignar, nu se putea abține să nu te insulte pentru că știa că ai scris bine, Archie, neașteptat de bine, și un individ ca el nu vrea să încurajeze tinerii, vrea să-i zdrobească, așa că a criticat câteva chestii ca să arate că el e mai bun decât toată lumea, observația despre *pasarea colibri nehotărâtă,* aia nu i-a plăcut deloc și a tăiat-o cu creionul lui albastru și au mai fost două-trei lucruri care l-au făcut să pufnească sau să înjure în barbă, dar concluzia e că ești de-acum membru cu drepturi depline al presei locale sau, cum s-a exprimat Ed ImhofF când l-am întrebat dacă te vrea sau nu: *Nu-i rău băiatul.* Nu-i rău băiatul! M-a pufnit râsul când l-am auzit, apoi l-am întrebat: Asta-i tot ce ai de spus, Ed? La care el mi-a răspuns: N-ajunge? Păi, poate vrei să-mi mulțumești că ți-am găsit un reporter nou, am zis eu. *Eu* să-ți mulțumesc? a zis el. Nu, dragă Rose, *tu* ar trebui să-mi mulțumești.

Oricum, într-un fel sau altul, Ferguson căpătase slujba, iar partea bună a înțelegerii era că rareori trebuia să se vadă sau să discute cu ImhofF, pentru că el avea școală în diminețile de miercuri și de luni, adică zilele de predare pentru articolele despre meciurile de marți și de vineri seara, care erau publicate amândouă în săptămânalul care apărea joi după-amiaza. Așa că mama lui Ferguson a continuat să-i ducă articolele lui Imhoff și, deși Ferguson a participat la două ședințe de sâmbătă cu Peștele cel Mare (într-o baltă mică), ca să-și primească săpuneala pentru păcatul de a scrie *cu zorzoane* (dacă formulări ca *disperare existențiala* și *o mișcare de balet care sfida principiile fizicii newtoniene* puteau fi considerate zorzoane), majoritatea discuțiilor lui cu Imhoff se purtau la telefon, ca atunci când șeful i-a cerut un profil de dimensiunile unui articol cu antrenorul echipei de baschet, Jack MeNulty, după șase victorii la rând, datorită cărora echipa urcase în clasament până pe poziția a noua, apoi a șaptea, sau când i-a pretins lui Ferguson să se obișnuiască să vină la meciuri îmbrăcat cu sacou și cravată *pentru că era reprezentantul* Montclair Times *și trebuia să se poarte ca un gentleman în timp ce-și îndeplinea obligațiile,* de

parcă sacoul şi cravata ar fi avut vreo legătură cu scrisul despre meciurile de baschet, dar erau vremuri în care chestiunea hainelor şi a părului începuse să-i îndepărteze pe tineri de bătrâni şi, ca mulţi băieţi din şcoala lui, Ferguson îşi lăsase părul mai lung în acel an, vechile tunsori militare ale anilor '50 se demodaseră, iar schimbările erau vizibile şi la fete, din ce în ce mai multe renunţau să-şi mai înfoaie părul în cocurile şi norişorii de vată pe băţ de altădată şi se mulţumeau să-l perie sau să şi-l lase liber pe umeri, ceea ce lui Ferguson i se părea mult mai atrăgător şi mai sexy, şi după ce a studiat peisajul uman în acele prime săptămâni ale anului 1965, a tras concluzia că toată lumea începe să arate mai bine şi că se simţea ceva plăcut în aer.

Pe 7 februarie, opt soldaţi americani au fost ucişi şi 126 răniţi într-un atac al Vietcongului asupra unei baze militare din Pleiku – şi a început bombardamentul în Vietnamul de Nord. După două săptămâni, pe 21 februarie, la doar câteva zile după ce s-a încheiat sezonul de baschet în licee, Malcom X a fost împuşcat mortal de asasini ai Naţiunii Islamului în timp ce ţinea un discurs în Washington Heights, la Audubon Baliroom. Parcă alte subiecte în afară de acestea două nici n-ar mai fi existat, le-a scris Ferguson mătuşii şi unchiului său din California, baia de sânge care cuprindea Vietnamul şi mişcarea pentru drepturi civile de acasă, America albă în război cu rasa galbenă din Asia de Sud-Est, America albă în conflict cu propriii ei cetăţeni negri, care intrau din ce în ce mai des în conflict între ei, pentru că mişcarea deja divizată în facţiuni se diviza în continuare în facţiuni ale facţiunilor, toţi în conflict cu toţi, cu graniţele trasate atât de strict încât puţini mai îndrăzneau să le încalce, iar lumea se scindase atât de tare încât la un moment dat prin ianuarie, când Ferguson i-a propus candid o întâlnire în oraş Rhondei Williams, a descoperit că graniţele fuseseră împrejmuite între timp cu sârmă ghimpată. Era aceeaşi Rhonda Williams pe care o cunoştea de zece ani, fata mlădioasă, vorbăreaţă cu care era coleg la mai toate materiile şi care, întâmplător, nu era albă, ci negresă, ca mulţi alţi elevi de la liceul Montclair, şcoala cea mai diversă rasial din zonă – un segment din nordul New Jersey unde toate şcolile din jur erau aproape

exclusiv albe sau exclusiv negre –, iar Rhonda Williams, a cărei familie era mai bogată decât familia lui Ferguson şi care întâmplător avea pielea neagră, de fapt un maroniu deschis, doar cu o nuanță sau două mai închisă decât pielea lui Ferguson, Rhonda Williams cea vioaie, care era fiica medicului internist şef de la spitalul V.A. Din oraşul vecin, Orange, şi al cărei frate mai mic era apărător rezervă în echipa de baschet din Montclair, Rhonda Williams cea deşteaptă, care avea să-şi continue studiile la facultate, fusese mereu prietenă cu Ferguson şi-i împărtăşea pasiunea pentru muzică, a fost deci prima persoană la care s-a gândit când a citit că, peste două sâmbete, Sviatoslav Richter urma să țină un spectacol numai cu Schubert la Mosque Theatre din Newark, aşa că a întrebat-o pe Rhonda dacă vrea să vină cu el, nu doar pentru că bănuia că i-ar fi plăcut concertul, ci şi pentru că trecuseră două luni de când o văzuse ultima oară pe Amy şi tânjea după companie feminină, îi era dor să fie cu cineva care nu era jucător de baschet, Bobby George sau odiosul Edward Imhoff, iar pe Rhonda Williams o plăcea cel mai mult dintre toate fetele din şcoală. Perspectiva de a cina devreme într-o seară de sâmbătă la Claremont Diner, apoi de a asculta Schubert interpretat de unul dintre cel mai mari pianişti din lume i se părea lui Ferguson de nerefuzat pentru orice meloman, dar oricât ar fi părut de incredibil, ea l-a refuzat, iar când Ferguson a întrebat-o de ce, i-a răspuns:

Nu pot şi gata, Archie.

Asta înseamnă că ai vreun prieten şi nu ştiu eu?

Nu, n-am prieten. Nu pot şi gata.

Dar de ce? Dacă nu eşti ocupată în seara aia, care-i problema?

Nu vreau să spun.

Haide, Rhonda, nu e corect. Sunt eu, ai uitat? Vechiul tău prieten, Archie.

Eşti deştept, te prinzi şi singur.

Ba nu mă prind. N-am nici cea mai vagă idee la ce te referi.

Pentru că eşti alb, de-aia. Pentru că tu eşti alb, iar eu sunt negresă.

Asta-i motiv?

Eu cred că da.

Nu te-am cerut de nevastă. Vreau doar să mergi cu mine la un concert.

Ştiu şi-ți mulțumesc pentru invitație, dar nu pot.

Te rog, spune-mi că e din cauză că nu-ți place de mine. Pot accepta o chestie din asta.

Dar îmi place de tine, Archie. Ştii asta. Întotdeauna mi-a plăcut de tine.

Îți dai seama ce spui?

Normal că da.

E sfârşitul lumii, Rhonda.

Ba nu e. E începutul – începutul unei lumi noi – şi asta e, trebuie să accepți.

Că era sfârşitul sau începutul lumii, lui Ferguson tot inacceptabil i se părea, iar discuția îl lăsase ca trăsnit şi în acelaşi timp furios, oripilat că o asemenea discuție mai era posibilă la o sută de ani de la încheierea Războiului Civil. Ar fi vrut să vorbească despre asta cu cineva, să dea drumul celor o mie de motive pentru care cele întâmplate îl răscoliseră, dar singura persoană căreia i se putea destăinui în astfel de chestiuni era Amy, şi Amy era exact omul cu care nu putea vorbi în acel moment, iar printre prietenii de la şcoală nu era niciunul în care să aibă atâta încredere încât să i se confeseze şi nici măcar Bobby, pe care-l ducea în continuare cu maşina la şcoală în fiecare dimineață şi care se considera în continuare cel mai credincios tovarăş al lui Ferguson, n-ar fi avut prea multe de spus într-o asemenea discuție, mai ales că avea şi el problemele lui în acel moment, probleme amoroase de tip adolescentin-tragice, o pasiune neîmpărtăşită pentru Margaret O'Mara, care de şase ani avea la rândul ei o pasiune pentru Ferguson, ceea ce pentru el era o sursă de mari bătăi de cap şi multă consternare, pentru că imediat după discuția cu Amy de după Ziua Recunoştinței, cochetase cu ideea de a o invita în oraş pe Margaret, nu pentru c-ar fi ars de dorință să se combine cu ea, o fată prietenoasă, plată, cu trăsături deosebit de atrăgătoare, ci pentru că după ce Amy îşi anunțase interesul de a se săruta cu alți băieți, Ferguson se întrebase, cam amar, dacă n-ar fi cazul să caute şi el alte fete cu care să se sărute, în contrapartidă, iar Margaret O'Mara era o candidată ideală

pentru că aproape sigur îşi dorea şi ea ca el s-o sărute, dar chiar când se pregătea s-o sune, Bobby îi mărturisise că e înamorat lulea de aceeaşi Margaret O'Mara, prima iubire monumentală din viaţa lui, numai că ea nu părea interesată de el, abia dacă-l asculta când îi vorbea, şi spera ca Ferguson să aibă bunătatea de a face pe mijlocitorul şi de a-i explica lui Margaret că Bobby e un băiat tare bun şi merituos (ecouri din *Cyrano de Bergerac,* un film pe care Ferguson şi Margaret îl văzuseră amândoi în clasa a zecea, la ora de franceză), aşa că atunci când Ferguson s-a dus la Margaret şi a încercat să pună o vorbă bună pentru Bobby (în loc s-o invite el însuşi în oraş), ea a râs de el şi i-a zis *Cyrano,* Şi cu râsul ei s-a terminat tot – dezamăgirea a fost dublă, eşec pe ambele fronturi. Bobby suferea încă după ea şi, chiar dacă Margaret ar fi acceptat bucuroasă o întâlnire cu Ferguson, el luase hotărârea să n-o mai invite pentru că nu putea să-i facă aşa ceva prietenului lui. Aşa că în următoarele două luni nu s-a întâlnit cu nimeni, iar când a invitat pe cineva, aceea a fost Rhonda Williams, care i-a tras o palmă politicoasă peste faţă, arătându-i că America în care voia el să trăiască nu exista – şi probabil că nici n-avea să existe vreodată.

Poate că în alt context s-ar fi dus la maică-sa să-i vorbească despre neîmplinirile lui, dar simţea că e prea matur pentru asta, nu voia s-o deprime cu o lungă tiradă emoţională despre viitorul sumbru pe care i-l prevedea Republicii. Viitorul părinţilor lui era oricum destul de sumbru şi, cum atât Roseland Foto, cât şi Stanleys TV & Radio o duceau tot mai prost, iar suplimentul de cincisprezece mii de dolari era pe sfârşite, se anunţau schimbări drastice, era doar o chestiune de timp până când familia avea să fie nevoită să-şi regândească stilul de viaţă şi de muncă, poate chiar şi locul de viaţă şi de muncă. Lui Ferguson îi părea rău în special de tatăl lui, al cărui mic comerţ nu mai putea rivaliza cu magazinele mari, cu marfa ieftină, care răsăreau în oraşe ca Livingston, West Orange şi Short Hills, şi de ce-ar fi cumpărat cineva un televizor de la tatăl lui Ferguson când găsea acelaşi aparat la doar câţiva kilometri distanţă, la EJ. Korvette, cu patruzeci la sută mai ieftin? În a doua săptămână din ianuarie, când Mike

Antonelli a fost pus pe liber, Ferguson a înțeles că magazinului îi sunase ceasul, dar tatăl lui nu renunța la rutina cea de toate zilele, în fiecare dimineață la nouă fix se instala în camera din spate, la masa de lucru, unde continua să repare prăjitoare de pâine stricate şi aspiratoare cu probleme, amintindu-i din ce în ce mai mult lui Ferguson de bătrânul doctor Manette din *Poveste despre doua oraşe,* deținutul de la Bastilia pe jumătate smintit care stătea la măsuța din celula lui pingelind încălțăminte, pingelind încălțăminte an după an, reparând electrocasnice defecte an după an, şi lui Ferguson a început să-i fie tot mai limpede faptul incontestabil că taică-său nu-şi revenise niciodată pe deplin după trădarea lui Arnold, că încrederea lui în familie fusese distrusă, după care, pe ruinele certitudinilor lui năruite, singura persoană din familie pe care o iubea încă intrase cu maşina într-un copac şi-i mutilase copilul pe viață, şi chiar dacă nu vorbea niciodată despre accident, Ferguson şi mama lui ştiau amândoi că se gândea tot timpul la el.

Şi Roseland Foto începuse să se ducă la fund, poate nu chiar la fel de repede ca Stanleys TV & Radio, dar mama lui Ferguson era conştientă că zilele fotografiei de studio erau numărate şi redusese în ultima vreme de mai multe ori programul de funcționare al studioului, de la zece ore pe zi, cinci zile pe săptămână în 1953, la opt ore pe zi, cinci zile pe săptămână în 1956, apoi la opt ore pe zi, patru zile pe săptămână în 1959, la şase ore pe zi, patru zile pe săptămână în 1961, la şase ore pe zi, trei zile pe săptămână în 1962 şi la patru ore pe zi, trei zile pe săptămână în 1963, investind tot mai multă energie în fotografiile pe care le făcea pentru ImhofFla *Montclair Times,* unde fusese angajată ca fotograf principal al publicației, dar în februarie 1965 i-a apărut albumul cu personalități din Garden State, care în două luni a pătruns în sălile de aşteptare din aproape toate cabinetele medicale şi stomatologice, în birourile avocaților şi ale funcționarilor municipali din tot statul, iar Rose Ferguson a devenit dintr-o anonimă invizibilă o persoană vizibilă şi, îmbărbătată de succesul albumului, a hotărât să se adreseze redactorului-şef de *X&Newark Star-Ledger* (a cărui fotografie apărea în album) şi să-i ceară o slujbă de fotografia ziar

pentru că, deşi mama lui Ferguson avea patruzeci şi cinci de ani pe atunci (poate prea mulți?), mai toată lumea îi dădea cu şase sau opt ani mai puțin şi, în timp ce-i examina cu atenție portofoliul voluminos, amintindu-şi de portretul flatant pe care i-l făcuse ea şi pe care-l ținea expus în camera lui de lucru de-acasă, redactorul-şef i-a întins brusc mâna, pentru că adevărul era că aveau un post liber, pentru care Rose Ferguson era cât se poate de calificată. Salariul nu era cine ştie ce, cam tot atât cât reuşea să strângă într-un an obişnuit din portretele de la studio şi colaborarea cu Imhoff, ceea ce nu şubrezea şi nici nu îmbunătățea situația financiară generală a familiei, dar tatălui lui Ferguson i-a venit apoi ideea strălucită de a închide Stanleys TV & Radio, care de trei ani mergea în pierdere, şi tot răul a fost spre bine, ba chiar puțin mai bine atunci când Sam Brownstein l-a convins să accepte o slujbă la magazinul lui de articole sportive din Newark (sau, după cum se exprimase tatăl lui Ferguson într-unul dintre rarele lui momente de frivolitate, *a m dat aparatele de aer condiționat pe mănuşi de baseball),* aşa că în primăvara anului 1965, atât Roseland Foto, cât şi Stanleys TV & Radio au tras definitiv obloanele şi, cum Ferguson urma să plece la facultate în toamnă, părinții lui şi-au pus problema să vândă casa şi să închirieze o locuință mai mică mai aproape de noile locuri de muncă, ca să le rămână destui bani pentru cheltuielile cu studiile lui Ferguson, din moment ce, din motive necunoscute (mândrie prostească sau prostie mândră?), tatăl lui Ferguson nu era de acord cu ideea de a cere bursă sau de a-şi uşura povara printr-un program de muncă şi studiu pentru că, după propria-i explicație, nu voia ca băiatul lui *să muncească în timpul şcolii, ci să muncească la şcoală,* iar când Ferguson a protestat, spunându-i că e absurd, maică-sa s-a dus lângă taică-său, l-a sărutat pe obraz şi a spus: Nu, Archie, absurd eşti tu.

În acel an, ziua lui Ferguson a picat într-o miercuri. Împlinise optsprezece ani, deci avea dreptul să bea alcool în orice bar sau restaurant din New York, să se însoare Eară consimțământul părinților, să-şi dea viața pentru țară, să fie judecat ca adult în fața unui tribunal, dar nu şi să voteze la

alegerile municipale, statale sau federale. A doua zi după-amiază, pe 4 martie, întorcându-se de la şcoală, a găsit în cutia poştală o scrisoare de la Amy. *Dragă Archie,* scria ea, *te pup mult de ziua ta. În curând, iubitule, curând, tot mai curând – asta dacă te mai interesează. M-am străduit cât am putut să nu mă gândesc la tine, dar n-a mers. Ce iarnă îngheţată am avut, cu ferestrele deschise în camera mea. Mor de frig! Cu drag, Amy.*

Cum nu-şi dădea seama ce însemna *curând,* cu atât mai puţin *tot mai curând,* Ferguson n-a ştiut să interpreteze cuvintele lui Amy, deşi tonul scrisorii i se părea încurajator. A fost tentat să-i răspundă printr-o scrisoare plină de efuziuni, dar a hotărât să aştepte până se lămurea chestiunea facultăţii, ceea ce avea să se întâmple abia la mijlocul lunii următoare. Însă dacă Amy îi mai scria între timp, avea să-i răspundă imediat – doar că ea nu i-a mai scris, iar duelul a continuat. Ferguson se credea puternic, dar mai târziu, când avea să-şi analizeze acţiunile din perspectiva celui care devenise, a înţeles că fusese doar încăpăţânat. Încăpăţânat în mândria lui, ceea ce până la urmă nu era decât un alt mod de a spune *prost.*

Pe 7 martie, două sute de poliţişti din statul Alabama au atacat în oraşul Selma 525 demonstranţi pentru drepturi civile care se pregăteau să traverseze podul Edmund Pettus şi s-o pornească în marş spre Montgomery, ca să protesteze împotriva discriminării în privinţa dreptului la vot. De atunci, data avea să rămână în istorie ca *duminica sângeroasă.*

A doua zi de dimineaţă, puşcaşii marini americani au descins în Vietnam. Cele două batalioane trimise să apere baza aeriană din Da Nang au fost primele forţe de luptă mobilizate. Personalul american din Vietnam ajunsese la 23.000. La sfârşit de iulie, numărul a urcat la 125.000 şi s-a dublat rata recrutărilor.

Pe 11 martie, reverendul James J. Reeb din Boston, Massachusetts, a fost omorât în bătaie în Selma. Alţi doi preoţi unitarieni albi au fost răniţi în timpul atacului.

După şase zile, un judecător a hotărât că marşul între Selma şi Montgomery putea avea loc. Preşedintele Johnson a federalizat Garda Naţională, iar pe 21 martie, după ce a

trimis alți 2.200 de agenți să-i apere pe demonstranți, a început marşul. În aceeaşi seară, Viola Liuzzo, o femeie cu cinci copii din Detroit, care venise din Alabama cu maşina ca să participe la acțiune, a fost împuşcată mortal în maşină de membri ai Ku Klux Klanului pentru că lângă ea, pe locul din dreapta, stătea un bărbat negru.

Luni (pe 22 martie), tulburat şi năuc, Ferguson şi-a reluat colaborarea cu *Montclair Times.* Trecuse o lună de la încheierea sezonului de baschet şi era rândul baseballului, baseballul cel temut şi minunat care avea să fie cu totul altceva decât relatările despre baschet, aşa că inițial Ferguson nici nu se crezuse în stare să facă față, dar suportase greu perioada cât nu scrisese la ziar, îi lipsiseră reportajele de la meciuri aşa cum îi lipsesc țigările unui fumător când se termină pachetul, iar timpul suplimentar pe care-l dedicase poeziilor nu se soldase cu niciuna demnă de luat în seamă, ci doar cu un şir de ratări care-l descurajaseră atât de rău încât începuse să se îndoiască de talentul său de poet, iar acum că trecuseră paisprezece luni de la accident şi un sezon întreg în care nu mai avusese de-a face cu baseballul în niciun fel, poate că venise momentul să se pună la încercare şi să vadă dacă putea intra din nou pe un teren de baseball Eară să-l paralizeze tot felul de regrete şi supărări inutile. Şi-a zis că-l aştepta emoția scrisului electric, în mare viteză, plăcerea de a-l vedea pe Bobby George trimițând mingi peste gard şi de a vorbi cu descoperitori de talente din Liga Mare, care sigur aveau să vină să-l vadă pe Bobby, şi câtă vreme suporta ideea că el unul nu mai poate participa, avea să regăsească vechile senzații, să simtă mirosul ierbii tăiate, să vadă mingile albe care săgetau cerul albastru, să audă zgomotul mingilor la impactul cu bâtele şi mănuşile de piele, şi toate astea aveau să-l bucure, şi-a zis el, aveau să-l bucure pentru că-i fusese atât de dor de ele, aşa că, fără să-i sufle o vorbă lui Imhoff despre frământările lui, a respectat înțelegerea pe care o făcuseră în decembrie şi a intrat în biroul lui Sal Martino pe 22 martie, să-i ia un interviu antrenorului despre sezonul care debuta – primul dintr-o serie de douăzeci şi unu de articole pe care le-a scris

în acea primăvară despre echipa de baseball a liceului Montclair.

N-a fost atât de greu cum se aşteptase, de fapt, n-a fost greu deloc, iar la începutul lui aprilie, când sezonul a debutat cu un meci în deplasare la liceul Columbia, Ferguson a condus până acolo gândindu-se mai puțin la meciul din acea după-amiază şi mai mult la cuvintele pe care avea să le folosească pentru a-l descrie. Se simțea infinit mai matur decât cu un an în urmă, mult mai matur decât toți cei de vârsta lui, mai ales decât băieții din echipă, care ar fi fost şi echipa lui dacă n-ar fi existat accidentul, şi tocmai ca să arate cât de profund se schimbase, cum săptămâna care a urmat şi-a lăsat maşina la atelierul lui Krolik pentru reglaje şi s-a deplasat cu autocarul echipei la alt meci din East Orange, s-a aşezat în față, cu Sal Martino, şi nu în spate, lângă colegii lui, pentru că poantele gălăgioase şi râsul zgomotos al băieților nu-l mai interesau, încă un lucru juvenil pe care-l depăşise dintr-odată, şi maturitatea asta era tare ciudată, şi-a zis în sinea lui, ciudată pentru că-l întrista şi-l bucura în acelaşi timp, o emoție nouă pentru el, un lucru fără precedent în istoria vieții lui emoționale, tristețea şi bucuria contopindu-se într-un singur munte de simțire, imagine care i-a amintit de fata de pe sticla de apă minerală White Rock şi de conversația despre Psyche pe care o purtase cu mătuşa Mildred cu şase ani în urmă, când discutaseră despre transformarea omizilor în fluturi, pentru că ceea ce era uluitor la acea trecere de la una la alta era că omizile erau, probabil, perfect mulțumite să fie omizi şi să se târască pe pământ fără să le treacă vreodată prin cap să devină altceva şi, oricât de trist trebuie să fi fost pentru ele să nu mai fie omizi, cu siguranță era mai bine şi cu totul extraordinar să o ia de la capăt în chip de fluturi, chiar dacă viața de fluture era mai precară şi dura uneori doar o zi.

În primele cinci meciuri ale sezonului, Bobby George cel rănit din dragoste a înscris patru duble, de trei ori *home run* şi a ajuns la o medie de 0,632, cu cinci lovituri decisive şi opt rzzzz-uri. Oricare ar fi fost efectul lui Margaret O'Mara asupra inimii bietului băiat, abilitățile de jucător de baseball îi rămăseseră intacte. *Şi ia gândeşte-te,* îi spusese lui

Ferguson un descoperitor de talente de la Minnesota Twins în timp ce Bobby înscria sub ochii lui la baza a doua, *băiatul împlineşte optsprezece ani abia la vara.*

Pe 16 aprilie, Ferguson s-a adunat în sfârşit şi i-a scris lui Amy o scurtă scrisoare. *Am intrat,* începea scrisoarea. *Columbia m-a acceptat ca membru al promoției „69 – un număr minunat de sugestiv, care pare să promită tot soiul de activități palpitante pentru viitor. Spre deosebire de tine, eu n-am făcut niciun efort să nu mă gândesc la tine, ci te-am purtat în gând mereu, cu drag (uneori şi cu mâhnire) în ultimele patru luni şi jumătate. Deci da, ca răspuns la întrebarea ta retorică, încă mă interesează şi niciodată n-o săfiu altfel decât interesat pentru că te iubesc la nebunie şi nu suport să-mi imaginez viața fără tine. Te rog să-mi spui când ne putem revedea. Al tău, Archie.*

De data asta, ea nu s-a mai obosit să scrie, ci a sunat, l-a sunat acasă la doar câteva ore după ce primise scrisoarea, şi primul lucru care l-a frapat a fost bucuria de a-i auzi iar vocea, vocea ei newyorkeză, cu r-urile îndulcite care făceau ca numele lui să se audă Ahchie, după care ea a repetat ultima propoziție din scrisoarea lui, *Când ne putem revedea?,* el i-a răspuns: *Aşa, când?* şi atunci a venit răspunsul la care sperase: *Oricând vrei. Începând din clipa asta.*

Aşa că Ferguson cel izgonit era din nou în grațiile temperamentalei lui regine şi, pentru că ea a considerat că se purtase nobil în timpul exilului, fără scrisori sau telefoane imploratoare, fără sâcâieli plângăcioase ca să-şi recapete poziția la curte, primele cuvinte pe care le-a auzit de la ea a doua zi seara, când a condus până la New York s-o vadă, au fost: *Tu eşti dragul meu drag, Archie, unul la un milion,* şi pentru că a început să plângă imediat ce a luat-o în brațe, Ferguson a bănuit că dusese o viață cam agitată în ultimele patru luni şi jumătate, că făcuse lucruri de care-i era ruşine, lucruri legate de sex, cu siguranță, aşa că a hotărât să nu-i pună nicio întrebare, nici atunci, nici altă dată, pentru că nu voia să afle cu cine se mai culcase şi să fie silit să şi-o imagineze goală în pat lângă alt trup gol, cu o erecție lungă şi groasă pătrunzându-i între picioarele depărtate, fără nume sau descrieri, te rog, niciun detaliu de niciun fel şi, cum el nu

i-a pus niciuna dintre întrebările la care se aşteptase, ea s-a agăţat şi mai tare de el.

A fost cea mai frumoasă primăvară din viaţa lui, primăvara în care era din nou cu Amy, în care putea vorbi iar cu Amy, în care o ţinea din nou în braţe pe Amy goală, în care o asculta pe Amy cum tună şi fulgeră împotriva lui Johnson şi a CIA-ului care trimiseseră douăzeci de mii de soldaţi în Republica Dominicană ca să-l împiedice pe Juan Bosch, scriitorul şi istoricul ales prin vot liber, să-şi preia mandatul de preşedinte pentru că ar fi fost, chipurile, sub influenţa comuniştilor, ceea ce era fals şi de ce s-ar fi amestecat America în treburile acelei ţărişoare când făcea deja ravagii în alte părţi ale lumii? Ce mult o admira Ferguson pentru puritatea indignării ei şi ce satisfacţie să-şi petreacă iar weekendurile cu ea la New York, unde avea să locuiască şi el peste câteva luni, iar în afară de Amy, primăvara a fost frumoasă şi pentru că scăpase, în sfârşit, de orice grijă pentru anul următor, ceea ce însemna că putea s-o lase mai moale pentru prima oară în toţi anii de şcoală, aşa cum au făcut toţi colegii lui de-a douăsprezecea în acele două luni de *dolce far poco* care reuşiseră cumva să atenueze vechile conflicte şi animozităţi şi păreau să-i unească pe toţi pe măsură ce se apropiau de sfârşitul vieţii lor comune, după care, când vremea s-a încălzit, el şi tatăl lui şi-au făcut un nou ritual, se trezeau amândoi la şase în fiecare zi de lucru, iar la şase treizeci ieşeau din casă şi se duceau să joace tenis timp de o oră şi jumătate pe terenurile publice pustii din oraş, taică-său care la cincizeci şi unu de ani era încă în stare să-l bată cu scoruri de 6-2, 6-3, dar Ferguson reintra în formă făcând mişcare şi după lunga pauză de sport de după accident, tenisul îi satisfăcea o veche nevoie încă intensă şi se bucura că taică-său câştiga, se bucura că bătrânul îşi desfiinţează magazinul cu inima uşoară, vânzând televizoarele şi aparatele de radio şi aer condiţionat rămase la două treimi, la jumătate, la o treime din preţul iniţial, zbaterea încetase, lui taică-său nu-i mai păsa de nimic, toate ambiţiile lui din trecut se evaporaseră şi, cum mama lui Ferguson era şi ea pe punctul de a-şi lichida afacerea, amândoi plănuiseră să elibereze spaţiile pe 30 mai şi să-şi

înceapă noile slujbe la jumătatea lui iunie, aşa că în acea primăvară păreau amândoi puţin ameţiţi, ca nişte copii mici şi exuberanţi pe care cineva îi apucă de glezne şi-i întoarce cu capul în jos, aşa cum trebuie să fi fost el şi Amy când ţopăiseră dezbrăcaţi în pat în acele momente reprimate din trecutul îndepărtat, şi ce noroc pe el că nici măcar când maică-sa şi-a anunţat plecarea la *Montclair Times,* ImhofF nu l-a dat afară din răzbunare, aşa că Ferguson a continuat să relateze despre cele două meciuri săptămânale de baseball ale echipei liceului Montclair şi, cum pe Bobby George îl aştepta un sezon de meciuri în echipa statului şi foarte probabil un contract cu o echipă de ligă mare, Ferguson a rămas impresionat de cât de bine se adapta băiatul la noul lui statut de vedetă, care făcuse valuri la şcoală, şi chiar dacă avea încă dificultăţi la învăţat şi nu se putea abţine să râdă la glume nesărate despre fete de fermieri şi comis-voiajori, Bobby emana mai nou o aură de importanţă care încet, încet începuse să-l impregneze şi să-i schimbe percepţia de sine, iar de când Margaret O'Mara începuse să vorbească cu el, rareori îl mai vedeai pe Bobby fără un zâmbet pe faţă, acelaşi zâmbet drăgălaş pe care Ferguson şi-l amintea de când aveau amândoi patru şi cinci ani.

Unul dintre cele mai grozave lucruri din acea primăvară frumoasă era anticiparea verii, planurile pe care şi le făcea cu Amy pentru călătoria în Franţa, o excursie de o lună de la jumătatea lui iulie până la jumătatea lui august, o lună pentru că atât îşi puteau permite cu banii strânşi din slujbele de peste vară, cu ce mai rămânea din onorariile primite de Ferguson pentru articolele la *Montclair Times* după cheltuielile cu benzina şi hamburgerii care-i ţineau de foame, plus un cadou de absolvire măricel de la bunicii lui Ferguson (cinci sute de dolari), o contribuţie mai mică de la bunicul patern al lui Amy şi ce mai primeau de la ambele perechi de părinţi, adică suficient pentru patru săptămâni şi jumătate cu strictul necesar, după ce scădeau cheltuiala cu biletul de avion, aşa că în loc să încerce să înghesuie ditamai turul Europei în acel timp scurt, au hotărât să se limiteze la o singură tară, pe care s-o exploreze cât mai profund. Au ales, inevitabil, Franţa, pentru că amândoi învăţau franceză şi

voiau s-o vorbească mai fluent, dar şi pentru că Franța era centrul tuturor lucrurilor neamericane, acolo erau cei mai buni poeți, cei mai buni romancieri, cei mai buni regizori de film, cei mai buni filosofi, cele mai bune muzee şi cea mai bună mâncare, iar pe data de 15 iulie, la opt seara, la o zi după festivitățile anuale de Ziua națională a Franței, au părăsit America fără alte bagaje în afară de rucsacuri. Era prima lor călătorie în străinătate. Pentru Ferguson, era şi primul zbor cu avionul, deci prima oară în viața lui când se desprindea de pământ.

Au stat mai mult la Paris, unde au petrecut douăzeci şi două din cele treizeci şi una de zile ale călătoriei în Franța, şi au mai făcut o excursie cu trenul în nord (Normandia şi Bretania, cu vizite la Plaja Omaha, Mont Saint-Michel şi castelul de familie a lui Chateaubriand din Saint-Malo) şi una în sud (Marsilia, Arles, Avignon şi Nâmes). Şi-au promis să vorbească între ei franceză cât mai des, să evite turiştii americani, să intre în vorbă cu localnicii ca să exerseze limba, să citească doar cărți şi ziare franțuzeşti, să vadă doar filme franțuzeşti, să trimită acasă ilustrate scrise în franceză. Au stat la un hotel parizian atât de obscur că nici măcar n-avea nume. Pe plăcuța de la intrare scria doar „hotel”, iar camera simplă pe care au împărțit-o pe rue Clement, în al saselea arondisment, cu vedere directă la Marché Saint-Germain, micuța *chambre dix-huit* care era însă suficient de spațioasă, dar nu avea nici telefon, nici televizor sau radio, era dotată cu o chiuvetă cu apă rece, dar nu şi cu toaletă, costa zece franci pe noapte, echivalentul a doi dolari, adică un dolar de fiecare, şi nu conta că toaleta de pe culoar nu era mereu liberă când aveau nevoie, nici că duşul era o cutie metalică strâmtă, înghesuită în perete în capul scărilor, şi nu era mereu liber când aveau nevoie, conta că era o cameră curată şi bine luminată şi că patul era suficient de confortabil pentru două persoane, dar mai ales că proprietarul hotelului, un mustăcios voinic pe nume Antoine, nu se sinchisea câtuşi de puțin că Ferguson şi Amy împărțeau acel pat chiar dacă se vedea de la o poştă că nu sunt căsătoriți şi că sunt destul de tineri ca să le fie tată.

A fost primul lucru care i-a făcut să îndrăgească Franța (minunata indiferență față de viața privată a celorlalți), dar au urmat curând şi altele, cum ar fi misterul că totul părea să miroasă mai frumos la Paris decât la New York, nu doar patiseriile, restaurantele şi cafenelele, ci chiar şi măruntaiele metroului, unde se spălau podelele cu un dezinfectant care mirosea a parfum, în timp ce metroul newyorkez puțea şi era deseori irespirabil, şi cerul într-o perpetuă mişcare, cu nori care se adunau întruna deasupra lor, pentru a se risipi apoi, ceea ce crea un soi de lumină licăritoare, proteică, suavă şi în acelaşi timp plină de surprize, şi latitudinea nordică datorită căreia lumina rămânea pe cerul miezului de vară mult mai multe ore decât acasă, se întuneca abia la zece şi jumătate sau unsprezece noaptea, şi plăcerea de a hoinări pur şi simplu pe străzi, de a te rătăci, dar niciodată de tot, ca pe străzile din Village, New York, doar că acum un oraş întreg era ca Village, străzile din cartierele pe unde se plimbau ei nu erau perpendiculare şi formau foarte rar unghiuri drepte, erau străzi sinuoase, pietruite, care şerpuiau până întâlneau alte străzi, şi bineînțeles mâncarea, *la cuisine française,* pe care o savurau extaziați la singura lor masă zilnică la restaurant, după micul dejun cu pâine cu unt şi cafea (*tartine beurrée* şi *café crème)* şi sandviciurile de la prânz pe care şi le făceau singuri, cu şuncă (*jambon de Paris)* sau cu brânză (*gruyère, camembert, emmental),* cinau la restaurantele bune, dar nu scumpe recomandate în *Europa cu cinci dolari pe zi,* locuri ca Le Restaurant des Beaux Arts, Wadja din Montparnasse şi La Crémerie Polidor (unde se spunea că mânca pe vremuri James Joyce), se delectau cu mâncăruri şi preparate pe care nu le întâlniseră niciodată la New York sau altundeva, *poireaux vinaigrette, rillettes, escargots, céleri rémoulade, coq au vin, pot au feu, quenelles, bavette, cassoulet, fraises au crème chantilly* şi irezistibila bombă dulce numită *baba au rhum.* Într-o săptămână petrecută la Paris au devenit amândoi francofili înverşunați, Amy anunțându-şi brusc intenția de a studia franceza ca materie principală, pe măsură ce progresa cu romanele lui

Flaubert şi Stendhal, Ferguson făcând primele tentative şchioape de a traduce poezie franceză în timp ce stătea în

chambre dix-huit sau la o Palette, în salonul din spate, şi-i descoperea pe Apollinaire, Eluard, Deznos şi alţi poeţi francezi.

Bineînţeles că au avut momente în care s-au ciondănit şi s-au călcat reciproc pe nervi pentru că au stat împreună aproape clipă de clipă timp de treizeci şi una de zile şi nopţi, Amy fiind predispusă la ieşiri furtunoase şi reprize de înjurat ocazionale, Ferguson având tendinţa de a cădea în transe introspective morocănoase şi/sau tăceri inexplicabile, dar niciuna dintre aceste neînţelegeri nu durase mai mult de o oră sau două şi majoritatea, dacă nu chiar toate, avuseseră loc pe drum, din cauza stresului călătoriei şi a nopţilor nedormite petrecute în trenuri. Şi bineînţeles că se gândiseră întruna la America pe toată durata sejurului, chiar dacă se bucurau să fie pentru moment departe de ea, şi discutaseră pe larg despre cele două lucruri optimiste care se întâmplaseră în absenţa lor – Johnson semnase pe 30 iulie legea prin care se înfiinţa Medicare, apoi şi Legea Dreptului la Vot pe 6 august –, dar şi despre catastrofa care avusese loc pe 11 august, cu doar cinci zile înainte să zboare spre casă: revoltele rasiale din Los Angeles, răzmeriţa furioasă a populaţiei negre dintr-un cartier care se numea Watts. Ceea ce o făcuse pe Amy să spună: Nici vorbă să studiez franceza. Primul meu impuls a fost de fapt cel corect. Istorie şi ştiinţe politice. La care Ferguson mimase că ridică un pahar şi răspunsese: Nu vă întrebaţi ce poate face ţara voastră pentru voi. Întrebaţi-o pe Amy Schneiderman dacă vrea să vă conducă ţara.

Cu o zi înainte să plece înapoi spre New York au făcut două descoperiri jenante: 1) cumpăraseră prea multe cărţi ca să le ia cu ei în avion; 2) banii li se împuţinaseră drastic – fără îndoială pentru că bugetul nu luase în calcul cărţile cumpărate. Amândoi slăbiseră în luna petrecută în străinătate (Ferguson trei kilograme, Amy două), ceea ce era însă normal pentru doi oameni hotărâţi să reziste cu o singură masă adevărată pe zi, dar deşi făcuseră economii, cheltuiseră prea mult cu ocazia vizitelor frecvente în librării, în principal Librairie Gallimard de vizavi de Église Saint-Germain şi librăria editorului stângist François Maspero de

vizavi de Église Saint-Séverin, iar pe lângă cele douăzeci şi unu de volume de poezie pe care le cumpărase Ferguson şi cele unsprezece romane groase pe care le cumpărase Amy, nu se putuseră abține să ia câteva cărți politice de Frantz Fan ton (*Les damnés de la terré),* Paul Nizan (*Aden Arabie)* şi Jean-Paul Sartre (*Situațions I, II, III),* în total treizeci şi şapte de cărți. Aşa că şi-au irosit câteva ore din ultima lor zi la Paris ca să împacheteze cărțile în cutii de carton, să le care la poştă şi să le trimită la apartamentul lui Amy din West 11 Ith Street (pe toate, chiar şi pe cele care-i aparțineau lui Ferguson, pentru că părinții lui acceptaseră un avans pentru casă la început de iunie şi nu era sigur dacă mai locuiau în Montclair sau se mutaseră deja în altă parte), iar cheltuiala cu timbrele necesare ca să trimită acele cutii peste ocean cu vaporul – care urmau să ajungă cândva de Crăciun – le-a înghițit aproape tot ce le rămăsese, aşa că s-au trezit cu doar paisprezece dolari, dintre care opt le trebuiau ca să ia autobuzul spre aeroport de dimineață. Astfel, planurile de a lua o cină copioasă de adio la Restaurant des Beaux Arts s-au spulberat şi au fost nevoiți să mănânce nişte hamburgeri subțiri şi uscați la Wimpy s, pe Boulevard Saint-Michel. Din fericire, amândoi au făcut haz de situație, pentru că dacă o dăduseră chiar aşa de rău în bară cu planificarea, asta demonstra că erau într-adevăr Cei mai Caraghioşi Oameni din Lume.

Cei doi tineri soioşi şi slăbănogi de optsprezece ani s-au întors deci din aventura lor galică, târându-se prin terminalul aeroportului newyorkez cu rucsacurile lor ticsite şi părul vâlvoi, iar după ce au trecut de controlul paşapoartelor şi de vamă, părinții lor i-au întâmpinat cu brațele deschise, primindu-i cu entuziasmul şi ardoarea rezervate, de regulă, eroilor de război şi descoperitorilor de noi continente întorşi în patrie. Amy şi Ferguson, care se înțeleseseră deja să se revadă peste câteva zile, s-au sărutat de rămas-bun, apoi fiecare s-a dus acasă cu familia lui, să se spele, să se tundă şi să facă un scurt tur al părinților, bunicilor, unchilor şi mătusilor.

După cum s-a lămurit rapid Ferguson în drum spre maşină, acasă nu mai era casa din Montclair, ci un

apartament în cartierul Weequahic din Newark. Părinții lui nu păreau niciunul afectat de acest pas înapoi departe de suburbie sau de aparenta declasare socială, economică, mondenă sau alte asemenea unități de măsură ale succesului ori eșecului stilului de viață american, ceea ce l-a scutit de obligația de a fi el afectat în locul lor, pentru că, la drept vorbind, nu-i păsa câtuși de puțin.

Mama lui râdea. Nu doar că ne-am întors la Newark, a zis ea, dar suntem în aceeași clădire în care am locuit imediat după căsătorie – Van Velsor Place numărul 25. Nu e același apartament, dar e la același etaj, trei, chiar vizavi de locul unde ți-ai petrecut tu primii trei ani de viață. De-a dreptul extraordinar, nu crezi? Sunt curioasă dacă o să-ți mai aduci aminte ceva. Un apartament identic, Archie. Nu același, dar altul la fel.

O oră mai târziu, când Ferguson a intrat în apartamentul cu două dormitoare de la etajul al treilea din Van Velsor Place, numărul 25, a fost impresionat de cât de confortabil și locuit părea după un timp atât de scurt. În doar trei săptămâni, părinții lui se acomodaseră deja și, prin comparație cu meschina *chambre dix-huit,* i s-a părut un spațiu imens. Nu chiar cât casa din Montclair, sigur, dar suficient de mare.

Ei, Archie? l-a întrebat maică-sa, în timp ce el se plimba prin camere, îți trezește vreo amintire?

Ferguson și-ar fi dorit să-i vină o replică deșteaptă, pe potriva optimismului din tonul maică-sii, dar n-a putut decât să clatine din cap și să zâmbească.

Nu-și amintea nimic.

4.2

4.3

Vara anului 1962 a început cu o călătorie într-un loc îndepărtat și s-a încheiat cu altă călătorie într-un loc și mai îndepărtat, patru drumuri dus-întors cu avionul care l-au purtat pe Ferguson în California (singur) și la Paris (cu maică-sa și Gâl), unde a petrecut în total două săptămâni și

jumătate în care nu s-a mai stresat că dă nas în nas cu Andy Cohen. Între excursii, a rămas acasă în Riverside Drive, evitând Thalia, dar ducându-se la cât mai multe filme mai noi sau mai vechi, jucând baschet în aer liber în două ligi şi, la sugestia lui Gâl, citind pentru prima oară literatură americană de secol XX (*Babbitt, Manhattan Transfer, Lumina în august, În vremea noastră, Marele Gatsby),* dar pentru Ferguson, care avea cincisprezece ani şi nu-l mai văzuse deloc pe Andy Cohen în lunile dintre clasa a noua şi a zecea, cea mai memorabilă parte a verii a fost să zboare pentru prima oară cu avionul, să vadă ce a văzut şi să facă ce a făcut în California şi Paris. Desigur, *memorabil* nu însemna că toate amintirile au fost frumoase, dar chiar şi amintirea cea mai urâtă, care a continuat să-l chinuie multă vreme, a decurs dintr-o experiență care s-a dovedit a fi instructivă pentru el, iar acum că-şi învățase lecția, spera să nu repete niciodată acea greşeală.

Excursia în California fusese un cadou de la mătuşa Mildred, ruda odinioară ascunsă şi misterioasă care boicotase nunta surorii ei în 1959 şi se purtase ca şi cum n-ar mai fi vrut să audă de familie, pentru ca după acea ofensă urâtă, inexplicabilă, să se întoarcă în două rânduri la New York, o dată în 1960, pentru înmormântarea tatălui ei, apoi în 1961, pentru înmormântarea mamei, şi să revină în peisaj, având relații rezonabil de bune cu sora ei şi excelente cu noul ei cumnat, iar atitudinea ei se schimbase atât de mult încât la cea de-a doua vizită a participat de bunăvoie la o cină în apartamentul din Riverside Drive, la care fusese invitat şi fostul ei soț, Paul Sandler, fostul unchi al lui Ferguson, care rămăsese un prieten credincios al familiei Adler-Schneiderman şi mai era şi însoțit de cea de-a doua nevastă, Judith Bogat, o pictoriță care nu se temea să-şi exprime părerile cu franchețe, iar mătuşa fusese atât de relaxată şi de în largul ei încât îl impresionase pe Ferguson, făcând schimb de amabilități cu fostul soț ca şi cum n-ar fi avut nimic de împărțit cu el, discutând cu Gâl despre ce se mai întâmpla cu Lincoln Center, care era încă în construcție, ba chiar binevoind să-şi laude sora pentru fotografiile recente şi adresându-i lui Ferguson tot felul de întrebări prietenoase,

provocatoare, despre filme, baschet şi agoniile adolescenţei, urmate brusc de o invitaţie spontană s-o viziteze în Palo Alto – *făcea ea cinste –,* aşa că s-au înţeles ca nepotul să plece o săptămână la ea după ce se termina şcoala. Două ore mai târziu, după ce ultimii invitaţi la cină s-au împrăştiat în noapte, Ferguson a întrebat-o pe maică-sa de ce părea mătuşa Mildred atât de schimbată, de *fericită.*

Cred că e îndrăgostită, a zis maică-sa. Nu cunosc detalii, dar a pomenit de câteva ori de cineva pe nume Sidney şi am impresia că locuiesc împreună. Cu Mildred nu se ştie niciodată, dar în ultima vreme e evident bine dispusă.

Crezuse că mătuşa avea să-l aştepte la aeroport, dar în ziua când a aterizat la San Franciso, în terminal îl aştepta altcineva, o femeie mai tânără, de vreo douăzeci şi cinci-douăzeci şi şase de ani, care stătea lângă ieşire, cu cartea lui Mildred despre George Eliot în mână, o fată minionă, cu un aer vioi, aproape drăguţă, cu păr şaten tuns scurt şi îmbrăcată cu nişte blugi suflecaţi, o cămaşă în carouri roşu cu negru, cizme cu vârf ascuţit, din piele de aligator, şi o bandană galbenă la gât – prima persoană din Vest pe care o întâlnea Ferguson, o *cowgirl* adevărată!

Sidney despre care vorbise mama lui Ferguson era, de fapt, *Sydney,* o Sydney pe numele de familie Millbanks şi, în timp ce-l conducea pe călătorul obosit la maşina din parcarea exterioară a aeroportului, tânăra i-a explicat că Mildred preda cursuri de vară în acel trimestru şi fusese reţinută în campus la o şedinţă a departamentului, dar aveau să se întâlnească acasă, la cină, peste două-trei ore.

Ferguson a tras în piept prima lui gură de aer californian şi a întrebat: Tu eşti bucătăreasa?

Bucătăreasă, menajeră, maseuză şi amantă, a răspuns Sydney. Sper că nu te-am şocat.

Adevărul era că Ferguson se simţea oarecum şocat, sau cel puţin surprins ori poate derutat, fiind pentru prima oară când auzea că două persoane de acelaşi sex trăiau împreună şi nimeni nu-i spusese vreodată sau nu-i dăduse de înţeles în vreun fel, oricât de vag, că mătuşa lui prefera în secret corpul feminin celui masculin. Divorţul de unchiul Paul se explica acum sau părea să se explice, dar şi mai interesant era că

pentru *cowgirl* Sydney n-avea niciun sens să se ascundă, iar francheţea ei avea ceva admirabil, şi-a zis el, era bine să nu-ţi fie ruşine că eşti altfel, aşa că în loc să admită că e cam şocat sau încurcat de acea revelaţie neaşteptată, Ferguson a zâmbit şi a zis: Nu, nici pomeneală. Mă bucur că mătuşa Mildred nu mai e singură.

Drumul cu maşina de la aeroportul din San Francisco la locuinţa din Palo Alto a durat în jur de patruzeci de minute şi, în timp ce Sydney conducea relaxat pe autostradă în Saabul ei verde-deschis, i-a povestit lui Ferguson cum o cunoscuse pe Mildred în urmă cu câţiva ani, când căuta să se mute şi închiriase apartamentul din garajul casei ei. Cu alte cuvinte, fusese o întâlnire întâmplătoare, care n-ar fi fost posibilă dacă nu i-ar fi sărit accidental în ochi patru rânduri dintr-un ziar, scrise cu litere minuscule, dar la scurt timp după ce se mutase, se împrietenise cu Mildred, iar după vreo câteva luni se îndrăgostiseră. Niciuna nu mai avusese experienţe cu femei, dar uite că se întâmplase, a povestit Sydney, o profesoară universitară şi o învăţătoare, o femeie puţin trecută de patruzeci de ani şi una de douăzeci şi ceva, o evreică din New York şi o metodistă din Sandusky, Ohio, în mrejele celei mai grozave iubiri din viaţa lor. Cel mai derutant lucru din povestea asta, a continuat Sydney, a fost că ea nu se gândise niciodată la femei până atunci, întotdeauna fusese genul de fată înnebunită după băieţi şi nici măcar acum, că era cuplată cu o femeie de aproape trei ani, nu se considera lesbiană, ci doar o persoană care iubea altă persoană, iar dacă cealaltă persoană era frumoasă, captivantă şi nu semăna cu nimeni altcineva pe lume, ce mai conta că iubeşte un bărbat sau o femeie?

Probabil că n-ar fi trebuit să-i vorbească aşa. Fără doar şi poate, era cumva deplasat, poate chiar indecent ca o femeie în toată firea să-i facă astfel de confidenţe unui băiat de cincisprezece ani, dar la cei cincisprezece ani ai săi, Ferguson a fost încântat de sinceritatea ei, niciodată în adolescenţa lui nu i se întâmplase ca un adult să-i vorbească atât de sincer despre haosul şi ambiguităţile vieţii erotice şi, chiar dacă abia o cunoscuse pe Sydney Millbanks, Ferguson a hotărât că o place, chiar enorm de mult, şi pentru că de câteva luni se

lupta şi el cu aceleaşi probleme, căznindu-se să-şi găsească poziția în spectrul atracției băiat-fată, dacă aparținea zonei de băieți cu fete, băieți cu băieți sau şi cu fete, şi cu băieți în egală măsură, a simțit că acea *cowgirl* californiană, care iubea atât bărbații, cât şi femeile, acea persoană care abia intrase în viața lui şi-l ducea la casa mătuşii din Palo Alto, era o persoană cu care putea vorbi fără teama de a fi luat în râs, jignit sau înțeles greşit.

De acord cu tine, a spus Ferguson. Nu contează dacă e bărbat sau femeie.

Nu sunt mulți care gândesc aşa, Archie. Ştii asta, nu?

Da, dar eu nu sunt ăia mulți, ci eu însumi, şi ciudățenia la mine e că până acum am făcut sex doar cu un băiat.

E ceva obişnuit la vârsta ta. Aşa că n-ar trebui să-ți faci probleme – asta în caz că ți-ai făcut probleme. Ce să facă şi băieții?

Ferguson a râs.

Sper că ți-a plăcut măcar, a zis Sydney.

Mi-a plăcut, dar la un moment dat nu mi-a mai plăcut de *el,* aşa că am pus punct.

Şi acum te întrebi ce urmează.

Până nu se iveşte ocazia s-o fac cu o fată, n-o să aflu ce urmează.

Cam nasol să ai cinşpe ani, nu?

Presupun că sunt şi avantaje.

Zău? Zi unul.

Ferguson a închis ochii, a tăcut îndelung, apoi s-a întors spre ea şi a spus:

Cel mai mare avantaj când ai cinşpe ani e că nu durează decât un an.

În California nu existau muşte sau țânțari, iar aerul din Palo Alto mirosea ca o cutie de dropsuri anti-tuse, bomboane tari şi dulci, cu aromă de eucalipt, pentru că eucalipții păreau să fie peste tot, emanând un parfum atotpătrunzător care parcă-ți curăța căile nazale cu fiecare gură de aer. Alifie Vicks împrăştiată pe gratis în atmosfera din nordul Californiei, pentru sănătatea şi fericirea locuitorilor!

Pe de altă parte, oraşul i s-a părut bizar lui Ferguson, parcă nu era un oraş real, ci o idee de oraş, un avanpost

semi-urban, semi-suburban proiectat de un arhitect-şef care nu suporta murdăria sau imperfecţiunile, ceea ce făcea ca oraşul să pară plat şi artificial, un mic şi straniu Sperieville locuit de oameni cu tunsori îngrijite şi dinţi drepţi şi albi, toţi îmbrăcaţi cu haine de stradă frumoase, în pas cu moda. Din fericire, Ferguson n-a stat prea mult pe-acolo, s-a dus o singură dată cu Sydney la cumpărături în cel mai mare, mai curat şi mai frumos supermarket pe care-l văzuse în viaţa lui, altă dată la o benzinărie ca să-şi alimenteze ea Saabul primitiv, cu motor de maşină de tuns iarba (şapte părţi benzină şi una de ulei, amândouă turnate direct în rezervor), şi de două ori la cinemateca locală, la filme din cadrul Festivalului Carole Lombard (*Valetul meu Godfrey, Afi sau a nu fi),* în special pentru că Sydney considera că Mildred semăna mult cu Carole Lombard, ceea ce, după un moment de gândire, Ferguson a recunoscut că era mai mult sau mai puţin adevărat, dar erau nişte comedii de-a dreptul extraordinare, prilej pentru Ferguson nu doar să descopere o nouă actriţă demnă de admiraţie, ci şi s-o vadă din altă perspectivă pe mătuşa Mildred, care râsese cel mai tare la filme, şi, cum Ferguson ştia de la maică-sa că sora ei mai mare o lua deseori peste picior în copilărie pentru că era atât de pasionată de filme, s-a întrebat dacă nu cumva dragostea o făcuse mai tolerantă faţă de ceea ce numise pe vremuri *o distracţie vulgara, pentru plebe* sau dacă fusese întotdeauna o ipocrită, dominându-şi sora cu gustul şi inteligenţa ei superioară în toate domeniile, deşi în secret se delecta cu aceleaşi vulgarităţi ca toată lumea.

De două ori au ieşit toţi trei din Palo Alto în excursii de o zi întreagă cu Peugeotul negru al lui Mildred, mai întâi într-o zi de miercuri, la Mount Tamalpais, întorcându-se apoi pe coastă, cu o escală de două ore la Bodega Bay, unde au cinat într-un restaurant cu vedere la apă, apoi o ieşire de sâmbătă la San Francisco, oraş care l-a surprins pe Ferguson, provocându-i o mulţime de chiţăieli de turist în timp ce urcau şi coborau dealurile abrupte, când s-au oprit să mănânce de prânz la un restaurant chinezesc unde a gustat pentru prima oară în viaţa lui dim sum (o mâncare atât de gustoasă încât i s-au umplut ochii de lacrimi în timp ce se

îndopa cu trei feluri de găluşte – lacrimi de mulţumire, lacrimi de bucurie, lacrimi de sos picant ţâşnindu-i pe nări), dar cea mai mare parte a săptămânii Mildred a fost ocupată să ţină cursuri şi întâlniri cu studenţii, aşa că, până la şase-şase şi jumătate, când se întorcea acasă, Ferguson stătea ori singur, ori cu Sydney, dar mai mult cu Sydney decât singur, ea având o vacanţă de zece săptămâni de la şcoală, la fel ca el, şi pentru că Sydney pretindea că e *cea mai leneşă persoană din lume,* distincţie pe care Ferguson o revendicase întotdeauna exclusiv, îşi petreceau mai toată ziua întinşi pe paturi în curtea din spatele casei, o construcţie cu stuc, un singur etaj şi acoperiş de teracotă, sau înăuntru, unde domnea o dezordine plăcută de cărţi şi discuri, fiind prima casă fără televizor în care intrase Ferguson, iar după câteva zile, când a început s-o cunoască mai bine pe Sydney, s-a mirat că dintr-o *cowgirl* aproape drăguţă se transformase într-o *cowgirl* drăguţă, pentru că nasul cam lung pe care la început îl luase drept defect i se părea acum atrăgător şi special, iar ochii albaştri-cenuşii până atunci atât de banali păreau plini de viaţă şi de simţire. O cunoştea doar de câteva zile, dar simţea deja că s-au împrietenit – cam acelaşi gen de prietenie pe care-şi închipuia că o avusese cu verişoara Francie în lumea de mult apusă de dinainte de incendiul de la Newark.

Aşa au decurs lucrurile în primele cinci zile ale vizitei, adică în cele trei zile pe care nu le-au petrecut vizitând împrejurimile cu maşina lui Mildred, zilele liniştite, neinteresante, în care Ferguson şi Sydney au stat întinşi în curtea din spate şi au vorbit despre tot ce le trecea prin minte, nu doar despre cine şi-o trăgea cu cine şi de ce, dar şi despre copilăria lui Sydney în Ohio şi despre dubla copilărie a lui Ferguson la New Jersey şi New York, despre felurile diferite în care erau spuse poveştile în cărţi şi filme şi despre bucuriile şi neîmplinirile de a le preda unor copii mici, despre cât de încântată, dar şi stresată era Mildred de vizita nepotului ei, încântată din motivele evidente, dar stresată pentru că nu era convinsă că e bine să-l expună pe fiul surorii ei la felul în care ajunsese ea să trăiască, ceea ce explica de ce îi ceruse lui Sydney să doarmă în apartamentul

din garaj cât stătea Ferguson la ele, *să nu se simtă prost băiatul,* de fapt ea însăşi, iar când Ferguson a întrebat-o pe Sydney de ce hotărâse, totuşi, să-i spună adevărul la doar câteva minute după ce-l luase de la aeroport, drăgălaşa *cowgirl* i-a răspuns: Pentru că nu suport să mă prefac. Înseamnă că nu crezi în propria-ți viață sau că ți-e frică de ea, iar eu cred în viața mea, Archie, şi nu vreau să-mi fie frică de ea.

În jur de ora patru, se mobilizau şi se târau în bucătărie, ca să înceapă să pregătească masa, continuându-şi conversația în timp ce tăiau ceapă şi curățau cartofi, între ei fiind o diferență de vârstă de doisprezece ani care, în mod paradoxal, era mult mai mare decât cei cincisprezece ani care o despărțeau pe Sydney de Mildred, şi cu toate astea, el şi Sydney semănau mai bine ca spirit decât Sydney şi Mildred, după părerea lui Ferguson, două corcituri față de animalul pur-sânge de la Stanford University, o chestiune mai degrabă de temperament decât de vârstă, bănuia el, dar la şase sau şase şi jumătate, când Mildred se întorcea în sfârşit acasă, Ferguson era foarte atent la felul cum se comportau cele două femei în compania lui, conştient de faptul că Mildred se prefăcea că nu are relația pe care ştia el că o are cu Sydney, iar Sydney ignora cu încăpățânare prefăcătoria impusă, potopind-o pe mătuşa lui cu alinturi care păreau s-o facă pe Mildred să se simtă tot mai prost de la o zi la alta, o mulțime de *dragă, îngeraş* şi *scumpete* care ar fi bucurat-o cu siguranță dacă n-ar fi fost şi el de față la masă, şi după cinci zile, Ferguson a simțit că erau prinse într-o încleştare mută provocată de prezența lui, iar în seara celei de-a şasea zile, penultima zi a vizitei lui, tot mai anxioasă şi mai cătrănită, Mildred a băut prea mult vin la cină şi nu s-a mai putut stăpâni – n-a mai vrut să se stăpânească, iar vinul a ajutat-o să facă pasul –, dar izbucnirea ei a fost surprinzătoare pentru că n-a atacat-o pe Sydney, ci pe nepotul ei, de parcă el ar fi fost sursa problemelor ei, iar când a început atacul, Ferguson şi-a dat seama că Sydney îl vorbise pe la spate, că fusese trădat de *cowgirl.*

De când eşti bulgar, Archie? a zis Mildred.

Bulgar? a răspuns Ferguson. Ce vrei să spui?

Ai citit *Candid,* nu? Ai uitat de bulgari?

Nu te înțeleg.

Bulgarii bulangii. De-acolo vine cuvântul, să ştii. Bul-gar, bulangiu. *Bulangiu.*

Cum adică?

Bărbați care fut în cur alți bărbați.

Tot nu înțeleg ce spui.

Mi-a şoptit o păsărea că ți-o tragi cu alți băieți. Sau poate că alți băieți ți-au tras-o tie.

O păsărea?

În acel moment, Sydney a intervenit în discuție, spunând: Lasă-l în pace, Mildred. Eşti beată.

Ba nu sunt, a spus Mildred. Sunt uşor amețită, ceea ce-mi dă dreptul să spun adevărul, iar adevărul, scumpul meu Archie, adevărul e că eşti prea necopt ca s-o apuci pe drumul ăsta, dar dacă nu te dezmeticeşti, o să te pomeneşti homo fără să-ți dai seama şi apoi n-o să mai ai cale de întoarcere. Mă tem că avem deja destui homo în familie, nu ne mai trebuie încă unul.

Fără o vorbă, Ferguson s-a ridicat de la masă şi s-a îndreptat spre uşă.

Unde te duci? a întrebat Mildred.

Undeva să nu te mai văd, a răspuns Ferguson. Habar n-ai despre ce vorbeşti şi nu sunt obligat să stau aici să-ți ascult căcaturile.

O, Archie, hai înapoi, a spus Mildred. Trebuie să vorbim.

Ba nu trebuie. Nu mai am ce vorbi cu tine.

Ferguson a ieşit valvârtej, luptându-se cu lacrimile care i se adunau în ochi, iar din holul de la intrarea în casă a luat-o la stânga şi a ținut-o tot înainte pe coridorul pardosit cu gresie până în camera de oaspeți din capăt. Le auzea undeva în urmă pe Mildred şi Sydney certându-se, dar n-a ascultat ce-şi spuneau, iar când a intrat în cameră şi a închis uşa, vocile se auzeau prea înfundat ca să le înțeleagă.

S-a aşezat pe pat, şi-a acoperit fața cu mâinile şi a început să hohotească.

Nu mai spui nimănui secrete, şi-a zis el, nu te mai destăinui în gura mare, nu te mai încrezi în oameni care nu merită încredere. Dacă nu putea spune ce avea de spus în

fața întregii lumi, atunci mai bine-şi ținea gura şi nu spunea nimănui.

Înțelegea acum de ce maică-sa o admirase dintotdeauna pe sora ei mai mare – şi de ce fusese întotdeauna dezamăgită de ea. Atâta inteligență, şi-a zis el, atâta umor dacă avea chef de umor, atâta generozitate dacă avea chef să fie generoasă, dar Mildred putea fi şi răutăcioasă, cea mai răutăcioasă persoană din lume, iar după ce simțise acea răutate pe pielea lui, Ferguson nu mai voia să ştie de ea, aşa că mai bine o tăia de pe listă. Gata cu mătuşa Mildred şi gata cu Sydney Millbanks, care-i făcuse impresia unei prietene de mare viitor – dar cum să fii prieten cu cineva care pare să-ți fie prieten, dar nu e?

După câteva momente, Sydney i-a bătut la uşă. Ştia că e Sydney pentru că-l striga pe nume, îl întreba dacă se simte bine, dacă poate intra să stea de vorbă, dar Ferguson i-a spus că nu, nu vrea s-o vadă şi nici să stea de vorbă cu ea, voia să-l lase în pace, dar din păcate, uşa nu se încuia, aşa că Sydney a intrat oricum, crăpând uşa până când i-a văzut fața şi lacrimile care-i şiroiau pe obraji, apoi a intrat cu totul, cerându-i iertare pentru ce făcuse, repetând îmi pare rău, îmi pare rău, îmi pare rău.

Te bag în mă-ta, *pasărea,* a zis Ferguson. Nu-mi pasă dacă-ți pare rău sau nu. Lasă-mă în pace şi gata.

Vorbeşte gura fără mine, a spus Sydney. Când îmi dau drumul la vorbă, nu ştiu să mă opresc. N-am vrut, Archie, jur că n-am vrut.

Ba normal c-ai vrut. E destul de rău să nu ții un secret, dar să minți e şi mai rău. Aşa că măcar nu minți, bine?

Cu ce te pot ajuta, Archie?

Cu nimic. Pleacă.

Te rog, Archie, lasă-mă să te ajut cu ceva.

Nu vreau decât să ieşi din cameră şi încă un lucru.

Fac orice, numai să-mi spui.

O sticlă de scotch.

Doar nu vorbeşti serios.

O sticlă de scotch, de preferință nedeschisă, dar dacă e deschisă, să fie cât mai plină.

O să ți se facă rău.

Ascultă, Sydney, dacă nu-mi aduci tu, mă duc să-mi fac rost singur. Numai că nu m-aş duce acolo în clipa asta pentru că mătuşă-mea e în camera vecină şi nu vreau s-o văd.)

Bine, Archie. Lasă-mă câteva minute.

Aşa că Ferguson şi-a primit scotchul, o sticlă de Johnnie Walker Red pe jumătate goală, adusă de Sydney Millbanks în persoană, o sticlă pe jumătate goală pe care Ferguson a ales s-o considere pe jumătate plină şi, imediat ce Sydney l-a lăsat iar singur, s-a pus pe băut scotch şi a continuat să bea cu înghiţituri mici şi rare până când primele fâşii de zori au pătruns printre lamelele jaluzelelor, sticla s-a golit şi pentru a doua oară în acel an, Ferguson şi-a vomitat excesele pe podeaua din casa altuia şi şi-a pierdut cunoştinţa.

Parisul a fost altfel. Parisul a însemnat senzaţia de a fi la Paris şi hoinăritul pe străzi cu maică-sa şi Gâl, prezenţa la vernisajul primei expoziţii solo a maică-sii, la Galerie Vinteuil de pe rue Bonaparte, cele două seri petrecute cu o prietenă mai veche a lui Gâl pe nume Vivian Schreiber, descoperirea că deşi la Riverside Academy nu avusese note strălucite, învăţase destulă franceză ca să facă fată unei conversaţii, revelaţia că Parisul era oraşul unde ar fi vrut să trăiască într-o bună zi. După o vară de văzut filme franţuzeşti vechi şi noi, îi era imposibil să se plimbe pe străzile din Montmartre fără să se aştepte să-l întâlnească pe tânărul Antoine Doinei din *Les 400 coups,* să meargă pe Champs-Élysées fără să spere că o va zări pe superba Jean Seberg umblând de colo până colo în tricoul ei alb şi vânzând numere din *Herald Tribune* – ziarul pentru care lucra tatăl lui vitreg! — sau să plutească pe malurile Senei şi să tragă cu ochiul la standurile de *bouquinistes* fără să-şi amintească de librarul îndesat care se aruncă în apă ca să-l salveze pe vagabondul jucat de Michel Simon în *Boudu salvat de la înec.* Paris era filmul despre Paris, un colaj al tuturor filmelor cu Parisul pe care le văzuse Ferguson, şi se simţea cu adevărat inspirat acum, că-l vedea aievea, în toată realitatea sa măreaţă şi stimulatoare, şi totuşi i se părea în acelaşi timp un loc imaginar, aflat deopotrivă în mintea lui şi-n aerul care-i înconjura trupul, un *aici* şi *acolo* simultan, un trecut în alb-negru şi un prezent

color, iar lui Ferguson îi făcea plăcere să penduleze între ele, gândurile zburându-i uneori cu asemenea viteză încât granița dintre cele două se estompa.

Era total neobișnuit ca o expoziție să aibă vernisajul la sfârșit de august, când jumătate din populația Parisului e plecată din oraș, dar fusese singura perioadă disponibilă din programul galeriei – de pe 20 august până pe 20 septembrie – , iar mama lui Ferguson o acceptase recunoscătoare, știind că directorul își dăduse toată silința *să-i facă loc.* În total patruzeci și opt de fotografii, dintre care cam jumătate deja publicate și jumătate dintr-un album nou care urma să fie publicat anul următor, *Orașul mut.* Ferguson fusese deja informat că era subiectul unei fotografii, dar tot s-a simțit cam tulburat când a intrat în galerie și s-a văzut expus pe perete, vechea fotografie familiară pe care i-o făcuse maică-sa în urmă cu șapte ani, în perioada de dinainte de Gâl, când locuiau împreună în apartamentul din Central Park West, un cadru de la distanță, din spate, cu el așezat pe podeaua din living, uitându-se la televizor la Stan și Bran, cu trupul lui de copil de opt ani îmbrăcat într-un tricou în dungi, cu mânecă scurtă, iar fotografia care purta titlul scurt de *Archie* emoționa prin arcul spinării lui plăpânde, fiecare vertebră a coloanei vizibilă prin tricou, creând efectul noduros al vulnerabilității copilăriei, portretul unei ființe expuse, un băiețel total absorbit de bufonii cu melon de pe ecran, deci orb la orice altceva din jur, iar Ferguson era tare mândru de mama lui pentru că făcuse o fotografie atât de bună, care ar fi putut fi doar un instantaneu banal, dar nu era, la fel ca restul de patruzeci și șapte de fotografii expuse în seara aceea și, privindu-și ipostaza mai tânără, fără chip, care ședea pe podeaua apartamentului unde nu mai locuiau, Ferguson s-a întors fără să vrea în perioada răstimpului ciudat și a dezastrului de la școala Hilliard și și-a amintit cum până la urmă maică-sa îl detronase în mintea lui pe Dumnezeu ca ființă supremă, ca spirit divin întrupat, o zeiță imperfectă și muritoare, vulnerabilă la toanele și șovăielile zbuciumate care-i afectează pe toți oamenii, dar el își venera mama pentru că era singura persoană care *nu-l dezamăgea niciodată* și, indiferent de câte ori o dezamăgise el pe ea sau

nu fusese tocmai la înălțime, niciodată nu se întâmplase ca ea să nu-l iubească şi nici n-avea să se întâmple vreodată să nu-l iubească toată viața ei.

Frumoasă şi nervoasă, s-a gândit Ferguson în timp ce-şi privea mama zâmbind, dând din cap şi strângând mâinile invitaților la *vernissage,* care atrăsese în jur de o sută de persoane în ciuda vacanței de august, o mulțime numeroasă şi gălăgioasă care se înghesuia în spațiul strâmt de expoziție al galeriei, gălăgioasă pentru că cei optzeci sau nouăzeci de oameni care veniseră păreau mai interesați să converseze între ei decât să se uite la fotografiile de pe pereți, dar Ferguson se afla pentru prima oară la un vernisaj de orice fel şi nu cunoştea protocolul acestor evenimente, ipocriziile sofisticate ale presupuşilor amatori de artă care veneau la o expoziție ca să ignore operele prezentate, iar dacă tânărul barman care servea la o masă dintr-un colț al camerei n-ar fi avut amabilitatea de a-i turna lui Ferguson un pahar de *vin blanc* şi, după douăzeci de minute, încă unul, poate că Ferguson ar fi plecat în semn de protest, pentru că era momentul de glorie al maică-sii şi el ar fi vrut ca toată lumea să se concentreze pe munca lui Rose Adler, care să-i încremenească într-o prostrație mută, şi, fiindcă asta nu s-a întâmplat, Ferguson s-a retras într-un colț, mofluz şi dezamăgit, prea lipsit de experiență ca să înțeleagă că puncticelele roşii de lângă ramele tablourilor însemnau că fotografiile fuseseră deja vândute şi că maică-sa era într-o dispoziție de zile mari în acea seară, deloc indispusă de pălăvrăgeala şi zgomotul acelor indivizi grosolani, ignoranți.

La jumătatea celui de-al doilea *vin blanc,* Ferguson l-a văzut pe Gâl croindu-şi drum prin mulțime alături de o femeie pe care o ținea pe după umeri. Veneau spre el, înaintând fără să şovăie spre masa cu băuturi în ciuda corpurilor care le ieşeau în cale, iar când au ajuns suficient de aproape pentru ca Ferguson să observe că zâmbeau amândoi, şi-a dat seama că femeia trebuie să fi fost Vivian Schreiber, vechea prietenă a lui Gâl. Gâl îi povestise deja câte ceva despre ea, dar Ferguson nu prea fusese atent şi reținuse prea puțin din poveste, care era destul de complicată, din câte ținea minte, ceva legat de război şi de fratele mai mare al

lui Vivian, Douglas Gant sau Grant, care fusese colegul şi prietenul cel mai bun al lui Gâl la unitatea de informaţii din armată, iar Gâl reuşise cumva *să tragă nişte sfori* pentru ca Vivian, sora mult mai tânără a mult mai tânărului său camarad de arme, să ajungă în Franţa în septembrie 1944, la doar o lună după eliberarea Parisului şi la trei luni după ce-şi obţinuse diploma de studii în Statele Unite. Ferguson nu înţelesese prea bine de ce ţinuse Vivian să plece în Franţa, dar la scurt timp după ce ajunsese acolo se căsătorise cu Jean-Pierre Schreiber, cetăţean francez născut în 1903 din părinţi iudeo-germani (deci cu douăzeci de ani mai bătrân decât Vivian), care evitase să fie arestat de germani şi/sau de poliţia regimului Vichy plecând în Elveţia neutră cu doar câteva zile înainte de capitularea Franţei şi, din câte-i spusese Gâl lui Ferguson, Schreiber era, fusese sau avea să redevină curând bogat pentru că recuperase afacerea cu vinuri de export a familiei sau viticultura sau fabrica de îmbuteliat sau poate altă activitate comercială care n-avea nicio legătură cu recoltarea şi vânzarea strugurilor. Copii n-avuseseră, povestise Gâl, dar fusese o căsătorie reuşită care durase până la sfârşitul anului 1958 când, cu tot aerul lui sportiv şi tineresc, Schreiber murise subit în timp ce alerga pe aeroportul Orly să prindă un avion, iar Vivian rămăsese văduvă de tânără şi, după ce le vânduse nepoţilor soţului partea lui din afacere, rămăsese o văduvă tânără şi bogată, *cea mai fermecătoare şi mai inteligentă femeie din Paris, o prietenă minunată.*

Toate aceste adevăruri, adevăruri parţiale sau poate neadevăruri i se învârteau lui Ferguson prin minte în timp ce Gâl şi Vivian Schreiber veneau către el. Prima lui impresie despre prietena minunată a fost că era una dintre cele mai frumoase trei-patru femei pe care le văzuse vreodată. Apoi, pe măsură ce se apropia şi-i desluşea mai clar trăsăturile, şi-a dat seama că nu era atât frumoasă, cât spectaculoasă, o femeie de treizeci şi opt de ani care emana o aură strălucitoare de siguranţă şi dezinvoltură, cu haine, machiaj şi coafură atât de elegante şi de nepretenţioase încât părea să fi obţinut acel efect fără pic de efort, o femeie care nu ocupa pur şi simplu un spaţiu în încăperea în care stăteau cu toţii,

ci părea s-o domine, era a ei aşa cum trebuie să fi fost toate încăperile din lumea asta în care se întâmpla să pună piciorul. După câteva momente, Ferguson îi şi strângea mâna, privea în ochii ei mari căprui şi adulmeca miresmele de parfum care pluteau în jurul ei în timp ce o asculta spunându-i cu vocea ei neobişnuit de gravă cât e de onorată să-l cunoască (onorată!) şi brusc Ferguson a înviat pe dinăuntru pentru că Vivian Schreiber era fără doar şi poate o persoană excepţională, o vedetă de cinema în toată puterea cuvântului, iar întâlnirea cu ea avea să-i marcheze cu siguranţă viaţa jalnic de banală de băiat de cincisprezece ani.

Vivian a fost prezentă la cina de după vernisaj, dar la masa din restaurant erau douăsprezece persoane şi Ferguson stătea prea departe de ea ca să aibă ocazia să discute, aşa că s-a mulţumit s-o privească pe toată durata mesei, observând cu câtă atenţie o ascultau ceilalţi când contribuia la conversaţie, iar o dată sau de două ori ea se uitase în direcţia lui, văzuse că o priveşte şi îi zâmbise, dar în afară de asta şi în afară de vestea care se răspândise şi la capătul lui de masă, cum că Vivian cumpărase şase fotografii de-ale maică-sii (printre care *Archie),* între ei n-a existat niciun contact. Trei seri mai târziu, când Ferguson, mama lui şi Gâl au cinat împreună cu Vivian la La Coupole, nimic nu l-a mai împiedicat să vorbească şi să asculte, dar dintr-un motiv sau altul, prezenţa lui Vivian l-a intimidat şi l-a copleşit pe Ferguson, care a vorbit puţin, preferând să asculte conversaţia celor trei adulţi, care au avut multe de spus despre o mulţime de subiecte, printre care fotografiile maică-sii, pe care Vivian le-a lăudat în termenii *sublim de umane şi de o sinceritate stranie,* fratele mai mare al lui Vivian, Douglas Gant sau Grant, care lucra ca biolog marin în La Jolla, California, progresele lui Gâl la cartea lui despre cvartetele de coarde ale lui Beethoven şi munca lui Vivian, care scria şi ea o carte despre un pictor din secolul al XVIII-lea pe nume Chardin (despre care Ferguson nu auzise până atunci, dar în cele patru zile cât a mai stat la Paris, a avut grijă să vadă toate tablourile lui Chardin de la Luvru şi a avut misterioasa revelaţie că a privi un pahar de apă sau un ulcior de lut pictate pe o pânză putea fi mai fascinant şi mai

important pentru suflet decât a-l privi pe fiul lui Dumnezeu răstignit în acelaşi dreptunghi pictat), dar chiar dacă

Ferguson n-a vorbit mai deloc la cină, a fost atent şi vesel, total captivat de ceea ce spuneau ceilalţi, şi ce încântare să fie la La Coupole, acel restaurant uriaş, ca o peşteră, cu feţele de masă albe şi chelnerii sprinteni în uniformele lor alb cu negru şi toţi cei din jurul lui vorbind în acelaşi timp, atâţia oameni care vorbeau şi se uitau unii la alţii în acelaşi timp, femeile foarte rujate, cu căţeluşii lor, bărbaţii melancolici sudând ţigările Gitanes şi cuplurile împopoţonate fistichiu care păreau să dea probe pentru o piesă în care personajele principale erau chiar ele, *scena din Montparnasse,* cum o numea Vivian, nemuritorul *jeu du regard52,* şi uite-l pe Giacometti, spunea ea, şi pe actorul care juca în toate piesele lui Beckett, şi mai era un artist al cărui nume nu-i spunea nimic lui Ferguson, dar care trebuie să fi fost o celebritate pentru întregul Paris şi pentru că erau la Paris, maică-sa şi Gâl l-au lăsat să bea vin la cină, ce răsfăţ să fii într-un loc unde nimănui nu-i păsa câţi ani ai, iar în cele două ore cât au stat la masa din colţul restaurantului, Ferguson s-a lăsat de câteva ori pe spate, s-a uitat la maică-sa, la Gâl şi la Vivian Schreiber cea radioasă şi s-a pomenit dorindu-şi să poată rămâne toţi patru acolo pentru totdeauna.

Mai târziu, când Gâl şi mama lui o conduceau pe Vivian la un taxi, tânăra văduvă i-a cuprins faţa lui Ferguson în mâini, l-a sărutat pe amândoi obrajii şi i-a spus: Să vii să mă vizitezi când o să mai creşti puţin, Archie. Cred că o să fim prieteni foarte buni.

Între călătoriile în California şi la Paris a fost vara fierbinte la New?

York, cu meciurile de baschet în aer liber din Riverside Park, cele patru sau cinci seri pe săptămână petrecute în cinematografe cu aer condiţionat, romanele americane mari şi mici pe care Gâl a continuat să i le lase pe noptieră şi proasta organizare care l-a blocat în oraş în timp ce prietenii

---

52 Jocul privirilor (fr.).

lui de la şcoală plecaseră toţi pe undeva în iulie şi august, în frunte cu Jim, care avea nouăsprezece ani, lucra pe post de supraveghetor într-o tabără pentru copii din Massachusetts, şi cu ameţitoarea Amy, mereu scumpă la vedere, care reuşise să fie trimisă pachet în Vermont, să ia parte la un program de studiu intensiv al limbii franceze care dura două luni, adică exact ce-ar fi trebuit să facă şi el şi fără îndoială că ar fi făcut dacă ar fi avut prezenţa de spirit să le propună lui Gâl şi maică-sii, care aproape sigur că şi-ar fi permis taxa de înscriere, spre deosebire de unchiul Dan şi mătuşa Liz, dar Amy cea bună de gură făcuse rost de banii necesari de la bunica ei din Chicago şi de la porcul bătrân din Bronx şi acum îl tachina pe Ferguson cu cărţi poştale glumeţe trimise din pădurile din New England (*Cher cousin53, cuvântul „con" din franceză nu înseamnă ce credeam eu că înseamnă. Echivalentul ar fi „dobitoc" sau „tâmpit" – nu ştii-tu-ce. Dar „queue", care înseamnă „coadă", mai înseamnă în franceză şi ştii-tu-ce. Apropo de asta: ce face confratele meu preferat la N.Y. Zilele astea? E destul de cald pentru tine, Archie, sau alea de pe fruntea ta sunt broboane false de sudoare? Baisers â mon bien-aimé54, Amy),* în timp ce Ferguson lâncezea în mâzga toridă a Manhattanului încins, robit acceselor de reverii masturbatoare lipsite de iubire şi de vise umede necruţător de persistente.

Cel mai important subiect din casă în acea vară a fost Lincoln Center şi eterna controversă dintre Gâl şi colegii săi pe tema noii săli a filarmonicii, care avea să fie inaugurată în sfârşit în 23 septembrie. *Buboiul mustind de puroi* (cum îi spunea bunicul lui Ferguson) făcea parte din peisajul zonei West Sixties de când se mutaseră Ferguson şi mama lui la New York – un vast proiect de desfiinţare a mahalalelor, întins pe treizeci de pogoane, finanţat cu banii lui Rockefeller, care a ras sute de clădiri şi a dat afară mii de oameni din apartamente ca să facă loc *noului centru cultural,*

---

53 Dragă vere (fr.).

54 Sărutări iubitului meu (fr.).

cum i se spunea. Atâția munți de moloz şi cărămizi, atâtea excavatoare cu abur, utilaje terasiere şi gropi în pământ, atâta zgomot care a zguduit cartierul ani de zile, şi cum prima clădire din complexul Lincoln Center, întins pe şaisprezece pogoane, era aproape gata, controversa amenința să degenereze într-una dintre cele mai furibunde polemici publice din istoria oraşului. Mărime versus echilibru acustic, aroganță şi infatuare versus matematică şi rațiune, iar Gâl era foarte implicat pentru că disputa pornise de la *Herald Tribune,* în special de la doi dintre colaboratorii săi cei mai apropiați de la ziar, redactorul secțiunii de artă, Victor Lowry, şi colegul lui critic muzical, Barton Crosetti, care duseseră o campanie agresivă ca să fie mărit numărul de locuri în planurile de construcție a noii săli pentru că, insistau ei, o metropolă de talia New Yorkului merita ceva mai mare şi mai bun. Poate mai mare, da, susținuse Gâl, dar nu şi mai bun, pentru că acustica fusese calibrată pentru o sală cu două mii patru sute de locuri, nu pentru una cu două mii şase sute de locuri şi, chiar dacă arhitecții şi inginerii care concepuseră planurile spuseseră că avea să fie *afectată* calitatea sunetului, mai precis avea să fie *mai proastă* sau *inacceptabilă,* primăria a dat curs inițiativei *Herald Tribune* şi a mărit capacitatea sălii. Gâl a văzut în acea capitulare un eşec pentru viitorul muzicii simfonice la New York, dar cum clădirea în versiunea sa mărită era aproape gata, ce-i rămânea de făcut decât să spere că rezultatele aveau să fie ceva mai puțin catastrofale decât se temuse? Iar dacă nu, adică dacă rezultatele aveau să fie chiar atât de groaznice cum se aşteptase, atunci avea să lanseze la rândul lui o campanie publică, a zis el, să facă tot ce se putea pentru a salva Carnegie Hall, pe care primăria îşi exprimase deja intenția de a o demola.

Gluma verii în familia lor a fost: cum se scrie *centru cultural?*

Răspuns: centru c-a-t-a-s-t-r-o-f-a-l.

Gâl putea glumi pe tema asta pentru că alternativa ar fi fost să se înfurie şi era nesănătos să trăieşti cu furia în tine, i-a explicat el lui Ferguson, era inutil, autodistructiv şi crud

față de cei care aveau încredere că *nu* vei fi furios, mai ales când cauza furiei era una imposibil de controlat.

Înțelegi ce vreau să spun, Archie? a întrebat Gâl.

Nu sunt sigur, a răspuns Ferguson. Cred că da.

(Nu sunt sigur, o aluzie subtilă la izbucnirea vulcanică a lui Gâl împotriva lui Margaret în vechiul lor apartament din Central Park West. *Cred că da-,* o confirmare că din acea seară nu-şi mai văzuse niciodată tatăl vitreg ieşindu-şi atât de spectaculos din fire. Existau doar două posibile explicații pentru transformarea lui Gâl: (1) Caracterul lui evoluase în timp sau (2) Căsătoria cu mama lui Ferguson făcuse din el un om mai bun, mai calm, mai fericit. Ferguson a ales să creadă în a doua variantă – nu numai pentru că aşa îşi dorea, ci şi pentru că era convins că e răspunsul corect.)

Nu că n-ar fi o chestiune importantă pentru mine, a continuat Gâl. Muzica e toată viața mea. Asta e toată viața mea, să scriu despre spectacolele muzicale din acest oraş, iar dacă spectacolele astea vor fi mai proaste de-acum încolo din cauza unor decizii stupide luate de oameni care judecă prost, deşi au intenții bune – unii dintre ei chiar prieteni cu mine, ceea ce mă întristează –, atunci e normal să mă înfurii, atât de rău că m-am gândit chiar să-mi dau demisia de la ziar, ca să priceapă şi ei că e o problemă cât se poate de serioasă pentru mine. Dar cu ce m-ar ajuta asta pe mine – sau pe tine, pe mama ta sau pe oricine altcineva? Presupun că ne-am putea descurca şi fără salariul meu dacă n-am avea încotro, dar adevărul e că-mi place ceea ce fac şi nu vreau să plec.

N-ar trebui să pleci. Or fi ceva probleme acolo, dar n-ar trebui să pleci.

Oricum, n-o să mai dureze mult. *Herald Tribune* se scufundă financiar şi m-aş mira să mai reziste mai mult de doi-trei ani. Aşa că mai bine mă scufund odată cu corabia. Un matelot credincios până-n ultima clipă, rămas alături de căpitanul nebun care ne-a adus în aceste ape atât de periculoase.

Tu glumeşti, nu?

Aşa mă ştii tu pe mine, glumeț, Archie?

Herald Tribune să dispară... Ţin minte prima oară când m-ai dus acolo – şi ce mult mi-a plăcut, ce mult îmi place şi acum de fiecare dată când intrăm împreună în clădire. E greu de crezut că n-o să mai existe. Chiar mă gândeam... mă rog, lasă...

La ce te gândeai?

Nu ştiu... că într-o zi... acum sună aşa stupid... că poate într-o zi o să ajung şi eu să lucrez acolo.

Ce idee frumoasă! Sunt mişcat, Archie – profund mişcat – dar de ce-ar vrea un băiat aşa talentat ca tine să se facă ziarist?

Nu ziarist, critic de film. Aşa cum scrii tu despre concerte, poate c-aş putea scrie şi eu despre filme.

Întotdeauna mi-am închipuit că o să ajungi să faci chiar tu filme. Nu cred.

Dar îţi plac atât de mult filmele...

Îmi place să le văd, dar nu sunt sigur că mi-ar plăcea să le fac. Durează prea mult să faci un film, iar cât îl faci n-ai deloc timp să vezi alte filme. Înţelegi ce zic? Dacă cel mai mult îmi place să văd filme, atunci cea mai bună slujbă pentru mine e să văd cât mai multe filme.

Anul şcolar începuse cam de vreo lună când sala cea nouă a fost inaugurată cu un concert al Filarmonicii din New York, dirijat de Leonard Bernstein, un eveniment considerat atât de important încât a fost difuzat de canalul CBS – o transmisie naţională în direct care a ajuns în toate căminele americane. Au urmat şi alte concerte ale unora dintre cele mai admirate orchestre simfonice din ţară (Boston, Philadelphia, Cleveland), iar până la sfârşitul săptămânii, atât presa, cât şi publicul au dat verdictul în privinţa calităţilor acustice ale principalei săli din Lincoln Center. FALIMENT LA FILARMONICĂ, titra un ziar. FILARMONICA FANTEZISTĂ, titra altul. FIASCO LA FILARMONICĂ, titra şi al treilea. Se pare că redactorii ziarelor nu putuseră rezista tentaţiei de a alătura celor două-uri, judecând după viteza cu care se rostogoleau pe buzele tuturor – melomani indignaţi, cârcotaşi profesionişti sau palavragii de cafenea. Totuşi, au existat şi păreri contrare, anume că rezultatele nu erau deloc atât de rele, aşa că s-a pornit corul urlătorilor pro şi conta,

dezbaterea necivilizată care avea să încarce atmosfera newyorkeză timp de luni şi ani de zile.

Ferguson a urmărit evenimentele din loialitate faţă de Gâl, bucurându-se că tatăl lui vitreg se plasase în tabăra câştigătorilor disputei, oricât ar fi avut de suferit timpanele amatorilor de muzică clasică din oraş din cauza sălii imperfecte, şi chiar i-a însoţit pe Gâl şi pe maică-sa într-o duminică după-amiază în faţă la Carnegie Hall, cu o pancartă pe care scria TE ROG SALVEAZĂ-MĂ, dar în general puţin îi păsa, concentrându-se mai ales asupra obligaţiilor şcolare şi asupra eternei căutări a iubirii, chiar şi când toate ziarele din New York s-au închis în timpul grevei tipografilor, care a durat de la începutul lui decembrie până-n ultima zi a lui martie şi pe care Ferguson a interpretat-o cu generozitate ca pe o binemeritată perioadă de odihnă pentru Gâl.

Amy se certase cu iubitul din anul precedent, cel pe care Ferguson nu-l cunoscuse şi căruia nici nu-i aflase numele, dar îşi găsise un nou *ami intimé*[55] în timpul verii francofone la Vermont, unul care locuia la New York, aşa că era *disponible pour les rencontres chaque weekend*[56], ceea ce l-a scos iar pe Ferguson din joc, zădărnicind orice intenţie de a lansa un nou atac asupra fortăreţei care era inima lui Amy. Lucru valabil şi pentru fetele atrăgătoare de la Riverside Academy – toate ocupate şi inaccesibile, la fel cum fuseseră şi în anul precedent, ceea ce însemna că Isabel Kraft rămânea aceeaşi silfidă fantomatică alergând prin pădurile imaginaţiei lui, o emanaţie zvârcolitoare a erecţiei lui nocturne – poate mai reală decât Miss Septembrie, dar nu cu mult.

Ce bine-ar fi fost ca Andy Cohen să nu fi rostit acele cuvinte în primăvară, se gândea uneori Ferguson, ce bine ar fi fost ca înţelegerea lor simplă să nu fi devenit atât de încurcată şi de imposibilă. Chiar dacă nici măcar nu-i mai

---

[55] Prieten intim (fr.).

[56] Disponibil pentru întâlniri în fiecare weekend (fr.).

plăcea de Andy Cohen, la cum se anunța clasa a zecea, tăvălelile de sâmbătă după-amiaza din West 107th Street începeau să capete din nou sens, cel puțin dacă te gândeai că era incomparabil mai bine să fii cu cineva decât singur. Pe de altă parte, muza lui Onan nu i se arătase niciodată sub forma unui corp bărbătesc. Întotdeauna, cea care se strecura lângă el în aşternut era o femeie, iar când nu era Isabel Kraft care-şi scotea costumul de baie roşu şi-şi lipea pielea de pielea lui, era Amy sau – ceea ce i se părea ciudat – Sydney Millbanks, perfida *cowgirl* care-l înjunghiase pe la spate, sau Vivian Schreiber, cu care schimbase aproximativ patruzeci şi şapte de cuvinte şi care i-ar fi putut fi mamă la vârsta ei, dar iată-le, cele două femei din călătoriile lui de peste oceane şi continente din iulie şi august, şi nu le putea împiedica pe niciuna să-i pătrundă noaptea în gânduri.

Contrastul părea destul de limpede, o separare strictă între ceea ce-şi dorea şi ceea ce era posibil în condițiile date, carnea moale de femeie de care avea să fie nevoit să se lipsească încă un an sau doi şi pula tare de băiat cu care se putea desfăta oricând, dacă se mai ivea vreo ocazie, imposibilul în contrast cu posibilul, fanteziile nocturne în contrast cu realitățile diurne, pe de-o parte iubirea, pe de altă parte libidoul adolescentin, totul atât de curat şi de neambiguu, până când a descoperit că granița nu era atât de clară cum crezuse, că iubirea putea exista şi de-o parte, şi de alta a acelui hotar mintal şi putea avea asupra lui efectul pe care spusese *cowgirl* că-l avusese asupra ei, iar după ce respinsese iubirea nedorită a lui Andy Cohen, această revelație despre propria-i persoană l-a şocat pe Ferguson – şi l-a speriat, l-a speriat atât de rău că nu mai ştia nici cum îl cheamă.

La sfârşitul lui septembrie a plecat iar departe de New York, în Cambridge, Massachusetts, să-şi petreacă weekendul cu vărul său, Jim. De data asta n-a mai fost un drum cu avionul, ci unul de cinci ore şi jumătate pe şosea, cu două autocare, până la Boston, după ce schimbase la Springfield, primul lui drum lung cu autocarul, urmat de două nopți în care a dormit în camera lui Jim de la MIT, în patul unde dormea de obicei colegul de cameră al lui Jim,

care plecase vineri dimineață din campus şi avea să se întoarcă abia duminică noapte. Aveau planuri vagi. Să viziteze locurile, să joace nişte meciuri de baschet unu la unu sâmbătă dimineața, în sala de sport, să viziteze câteva laboratoare de la MIT, să dea o tură prin campusul de la Harvard, să se plimbe prin Back Bay şi Copley Square din Boston să ia prânzul şi/sau cina în Harvard Square, să vadă un film la Brattle Theatre – un weekend neplanificat, spontan, spusese Jim, pentru că scopul vizitei era *să se vadă şi să piardă timpul împreună,* aşa că nu conta prea mult ce se hotărau până la urmă să facă. Ferguson era încântat. Nu, mai mult decât încântat – ardea de nerăbdare şi numai gândul că-şi va petrece weekendul cu Jim a risipit instantaneu norii care se adunaseră deasupra lui, lăsând în loc un cer luminos, de un albastru intens. Nimeni nu era mai bun decât Jim, mai drăguț şi mai generos decât Jim, mai admirabil decât Jim, şi tot drumul cu autobuzul până la Boston, Ferguson s-a tot gândit cât era de norocos că nimerise în aceeaşi familie cu remarcabilul său văr vitreg. Îl iubea, şi-a zis în sinea lui, *îl iubea la nebunie,* şi ştia că şi Jim îl iubeşte pe el după toate acele dimineți de sâmbătă în Riverside

Park, când îl învățase pe mucosul de doisprezece ani să joace baschet când ar fi putut face o sută de alte lucruri, îl iubea pentru că-l sunase să-l invite la Cambridge doar *ca să se vadă şi să piardă timpul împreună,* iar acum că Ferguson gustase din plăcerile intimității între băieți, ar fi făcut orice ca să ajungă gol în brațele lui Jim, să fie sărutat şi mângâiat de Jim, da, să fie *futut* de Jim, ceea ce nu se întâmplase în primăvara trecută cu băiatul de la City College, lui Jim i-ar fi îndeplinit orice dorință pentru că aici era vorba despre dragoste, o dragoste mare, arzătoare, care n-avea să se stingă niciodată câte zile va avea, iar dacă şi Jim se dovedea a fi un băiat ambivalent, aşa cum părea să fi ajuns el, ceea ce sigur că era puțin probabil, atunci un sărut de la Jim avea să-l propulseze la porțile raiului şi da, acestea au fost cuvintele pe care şi le-a spus Ferguson în sinea lui la jumătatea drumului spre Boston, atunci când i-a trecut prin cap acel gând: *porțile raiului.*

A fost cel mai fericit weekend din viața lui – dar şi cel mai trist. Fericit pentru că alături de Jim se simțea atât de protejat, învăluit în aura reconfortantă de calm a băiatului mai mare şi putea fi sigur că în orice moment e ascultat cu aceeaşi atenție cu care-l asculta şi el pe Jim, care nu-l făcea să se simtă niciodată inferior, neînsemnat sau pe dinafară. Mesele de dimineață copioase la micuța cafenea de peste râul Charles, discuțiile despre programul spațial, problemele complicate de matematică şi computerele uriaşe care aveau să se micşoreze până când într-o bună zi aveau să încapă într-o palmă de om, cele două filme cu Bogart de sâmbătă seara de la Brattle Theatre, *Casablanca* şi *A avea şi a nu avea,* făcuseră atâtea lucruri pentru care avea de ce să se simtă recunoscător în orele lungi petrecute împreună, de vineri seară până duminică după-amiază, deşi îl chinuise mereu certitudinea că niciodată nu va primi sărutul dorit, că a-l avea pe Jim înseamnă şi a nu-l avea pe Jim, că a avea şi a nu avea însemna că niciodată nu-şi va putea dezvălui adevăratele sentimente fără a risca să fie mistuit de focul ruşinii veşnice. Cel mai groaznic fusese să se uite la trupul gol al vărului său în vestiar, după un meci de baschet unu la unu, să fie amândoi goi fără să poată întinde brațul şi atinge cu degetele trupul suplu, musculos, al iubirii sale interzise, apoi duminică dimineață, şiretlicul îndrăzneț al lui

Ferguson de a încerca marea cu degetul, plimbându-se prin camera de cămin dezbrăcat mai bine de o oră, dornic să-l întrebe pe Jim dacă vrea un masaj, dar neavând curajul s-o facă, dornic să se aşeze pe patul lui şi să şi-o frece în fața lui Jim, dar neavând curajul s-o facă, sperând ca goliciunea lui să-i stârnească o reacție vărului său cu desăvârşire heterosexual, ceea ce e de la sine înțeles că nu s-a întâmplat, pentru că Jim era deja îndrăgostit de altcineva, de o fată din Mount Holyoke pe nume Nancy Hammerstein care a venit cu maşina duminică să ia prânzul cu ei, o fată foarte cumsecade şi inteligentă care vedea în Jim exact ceea ce vedea şi Ferguson, aşa că a fost un weekend cu multă suferință pentru Ferguson, cu toată fericirea lui, pentru că tânjise după sărutul pe care n-avea să-l primească niciodată, ştiind că e o amăgire până şi să şi-l dorească, iar duminică, în

autocarul cu care se întorcea la New York, a plâns puțin, apoi, când soarele a apus şi autocarul s-a cufundat în întuneric, a plâns de-a binelea. Şi-a dat seama că plângea din ce în ce mai des în ultima vreme... Dar cine era el? se tot întreba... Şi ce era? Şi de ce naiba insista să-şi pună singur bețe în roate?

Ori îşi revenea, ori murea şi, cum Ferguson nu se simțea pregătit să moară la cincisprezece ani şi jumătate, s-a străduit pe cât a putut să-şi revină, aruncându-se cu aceeaşi ardoare oarbă într-un vârtej de direcții contradictorii. Până a început şi s-a şi terminat criza rachetelor cubaneze, care a durat două săptămâni, fără să se lanseze vreo bombă şi să se declare vreun război, fără a prefigura alt conflict în afară de veşnicul, interminabilul Război Rece, Ferguson şi-a publicat prima cronică de film, a fumat prima lui țigară şi şi-a pierdut virginitatea cu o prostituată de douăzeci de ani dintr-un mic bordel de pe West Eighty-second Street. În luna următoare a fost ales în echipa de baschet a liceului Riverside Academy, dar cum era unul dintre cei trei jucători dintr-a zecea din echipa de zece oameni, stătea mai mult pe bancă şi rareori avea parte de mai mult de un minut sau două de acțiune la un meci.

Publicarea. Articolul nu era o cronică, ci o prezentare, o analiză a meritelor diferite, dar egale ale celor două filme la care Ferguson reflecta de mai multe luni. A apărut în *Riverside Rebel,* jalnica revistă bisăptămânală, prost tipărită a şcolii, opt pagini imprimate pe o singură parte, cu ştiri răsuflate despre evenimente sportive interşcolare, articole despre controverse lipsite de noimă din lumea şcolii (calitatea tot mai proastă a mâncării de la cantină, hotărârea directorului de a interzice funcționarea radiourilor cu tranzistori pe coridoare între orele de curs), plus poezii, povestiri şi din când în când câte un desen, operele elevilor care se credeau poeți, autori de povestiri şi artişti. Domnul Dunbar, profesorul de engleză al lui Ferguson din acel an, era coordonatorul revistei şi l-a încurajat pe cinefilul debutant să contribuie cu câte articole îi făcea plăcere, spunând că revista avea nevoie disperată de *sânge proaspăt,* iar nişte rubrici permanente de film, carte, artă, muzică şi

teatru ar fi *un pas în direcția cea bună.* Curios şi flatat de invitația domnului Dunbar, Ferguson s-a apucat să scrie un articol despre *Les 400 coups* şi *Â bout de souffle,* filmele lui franțuzeşti preferate de peste vară, iar acum, că fusese personal în Franța, i se părea firesc să-şi înceapă cariera de critic de film scriind despre Noul Val Francez. În afară de faptul că amândouă erau filmate în alb-negru şi acțiunea se petrecea în Parisul contemporan, susținea Ferguson, cele două filme nu aveau nimic în comun. Erau radical diferite ca ton, sensibilitate şi tehnică narativă, atât de diferite încât era inutil să fie comparate şi încă şi mai inutil să pierzi vremea întrebându-te care din ele era mai bun. Despre Truffaut a scris: *realism sfâşietor, tandru, dar calculat, profund uman, de o riguroasă onestitate, liric.* Despre Godard a scris: *brut şi deranjant, sexy, tulburător prin violență, amuzant şi crud, trimiteri constante la filme americane – pentru cunoscători, revoluționar.* Nu, a scris Ferguson în paragraful final, nu voia să aleagă între cele două filme pentru că-i plăceau amândouă, la fel cum îi plăceau atât westernurile cu Jimmy Stewart, cât şi musicalurile lui Busby Berkeley, atât comediile fraților Marx, cât şi filmele cu gangsteri cu James Cagney. De ce să aleagă? se întreba el. Uneori vrem să muşcăm dintr-un hamburger mare şi gras, alteori nimic nu ni se pare mai gustos decât un ou fiert tare sau un saleu uscat. *Arta e un ospăț,* suna concluzia, *şi toate mâncărurile de pe masă ne cheamă – vor să le mâncăm şi să ne bucurăm de ele.*

Fumatul. Duminică dimineața, la o săptămână după excursia lui Ferguson la Cambridge, cele două familii Schneiderman s-au înghesuit toți şase într-o dubiță închiriată şi au plecat spre nord în districtul Dutchess, unde au oprit la Beekman Arms din Rhinebeck să mănânce de prânz, apoi s-au împrăştiat prin oraş în mai multe direcții. Ca de obicei, mama lui Ferguson a dispărut cu aparatul ei foto şi n-a mai apărut decât în momentul când urmau să plece înapoi spre New York. Mătuşa Liz a luat-o spre strada comercială, să dea o raită prin magazinele de antichități, iar Gâl şi unchiul Dan s-au întors la maşină, spunând că vor să admire frunzişul de toamnă, deşi de fapt voiau să ia o decizie

în legătură cu tatăl lor tot mai şubred, care avea optzeci şi ceva de ani şi brusc începuse să aibă nevoie de îngrijire paliativă permanentă. Nici Ferguson, nici Amy nu erau câtuşi de puţin interesaţi să colinde magazinele cu mobilă veche sau să se uite la culorile schimbătoare ale frunzelor muribunde, aşa că au luat-o la dreapta când au văzut că mama lui Amy o ia la stânga şi au continuat să meargă până la marginea oraşului, unde le-a ieşit în cale un deluşor acoperit încă de iarbă verde, un mic dâmb plăcut de pământ moale, care părea să se roage de ei să se aşeze, ceea ce au şi făcut numaidecât, iar după câteva secunde, Amy s-a căutat în buzunar, a scos un pachet de Camei fără filtru şi i-a oferit lui Ferguson o ţigară. El n-a stat pe gânduri.

Era şi timpul să încerce nişte buruiană din asta cancerigenă, şi-a zis el, Domnul Sportiv-perfect-care-nu-fuma-niciodată-că-face-rău-la-suflu, şi bineînţeles că a tuşit după fiecare dintre primele trei fumuri, şi bineînţeles că s-a simţit ameţit o vreme, şi bineînţeles că Amy a râs pentru că o amuza să-l vadă trecând prin ceea ce treceau inevitabil toţi fumătorii novici, după care însă s-a acomodat şi a început să prindă mişcarea, iar în curând el şi Amy s-au afundat în conversaţie, vorbind aşa cum nu mai putuseră vorbi de mai bine de un an, fără poante, insulte sau acuzaţii, toată ranchiuna şi resentimentele acumulate risipindu-se ca fumul care le ieşea pe gură şi dispărea în aerul toamnei, după care au tăcut şi au rămas aşezaţi pe iarbă, zâmbindu-şi, bucuroşi că sunt iarăşi prieteni, că nu mai sunt şi nu vor mai fi niciodată certaţi, şi atunci Ferguson s-a prefăcut că-i prinde capul ca la lupte şi i-a cârâit încetişor în ureche: Mai dă-mi o ţigară, te rog.

Pierderea. În clasa a douăsprezecea era un băiat interesant, şmecher, pe nume Terry Mills, o puşlama strălucită care ştia mai multe decât oricine altcineva din şcoală despre ceea ce nişte adolescenţi ca ei nu s-ar fi cuvenit să ştie. El aducea scotch la petrecerile de weekend, făcea rost de amfetamine pentru cei care voiau să zboare ca gândul şi să stea treji toată noaptea, împărţea marijuana celor care preferau o ameţeală ceva mai molcomă şi făcea pe codoşul, ajutându-te să-ţi pierzi virginitatea la bordelul de pe

West Eighty-second Street. Terry Mills cel rotofei şi sarcastic era unul dintre cei mai bogaţi băieţi de la Riverside Academy şi locuia împreună cu mama lui, divorţată şi deseori absentă, undeva între Columbus Avenue şi Central Park West, într-o vilă, şi deşi comportamentul lui i se părea în general respingător lui Ferguson, îi era simpatic fără să vrea. Terry susţinea că legiuni întregi de băieţi care învăţau sau învăţaseră cândva la Riverside Academy îşi luaseră adio de la feciorie în camerele stabilimentului de pe Eighty-second Street, era, după spusele lui, o tradiţie îndelungată pe care o adoptase şi el în urmă cu doi ani, în clasa a zecea, iar acum că Ferguson trecuse şi el într-a zecea, nu-l interesa să viziteze acel tărâm fermecat al plăcerilor senzuale? Ba da, a răspuns Ferguson, sigur că da, categoric da, când puteau merge?

Discuţia a avut loc într-o după-amiază de luni, la masă, lunea imediat următoare duminicii pe care Ferguson o petrecuse în Rhinebeck, fumând ţigări cu Amy, iar a doua zi de dimineaţă, Terry a anunţat că totul fusese aranjat pentru vineri în jur de patru după-amiaza, ceea ce nu era o problemă pentru Ferguson, pentru că începând din acel an i se permitea să rămână în oraş până la şase şi din fericire avea cei douăzeci şi cinci de dolari necesari *ca să devină bărbat,* deşi Terry încă nutrea speranţe că doamna M., directoarea stabilimentului, va putea fi înduplecată să-i acorde lui Ferguson o reducere pentru elevi. Cum nu ştia la ce să se aştepte, pentru că experienţa lui cu bordelurile se reducea la ce văzuse în westernurile hollywoodiene de prost gust filmate în Technicolor, Ferguson a intrat în apartamentul din West Eighty-second Street fără vreo imagine în minte – cu un mare gol de incertitudine, nimic plus zero minus vid. S-a pomenit într-unul dintre acele apartamente mari din Upper West Side, cu tencuială scorojită şi pereţi îngălbeniţi, un loc odinioară elegant care aparţinuse cu siguranţă vreunui cetăţean de vază din New York şi numeroasei sale familii, dar cine să stea să inspecteze tencuiala şi pereţii când prima cameră în care se intra era un living spaţios, cu şase femei tinere, şase profesioniste ale amorului aşezate pe scaune şi divane, îmbrăcate mai mult

sau mai puțin sumar, două chiar cu totul dezbrăcate, fiind aşadar primele femei goale pe care le văzuse vreodată Ferguson.

A trebuit să aleagă. Ceea ce a fost o problemă pentru că habar n-avea care dintre cele şase era cea mai potrivită să facă amor cu un virgin lipsit de experiență şi cu fete, şi cu băieți, al cărui trecut sexual se reducea la un singur partener bărbat, şi a trebuit să aleagă rapid pentru că se simțea prost măsurându-le din ochi pe femei ca pe nişte pachete de carne de futut, fără creier sau suflet, aşa că Ferguson le-a eliminat pe cele patru semi-îmbrăcate şi a rămas să se hotărască între cele două total dezbrăcate, în ideea că nu va avea surprize în momentul acțiunii, şi brusc n-a mai fost greu deloc, din moment ce una era o portoricană dolofană, cu sâni mari, trecută bine de treizeci de ani, iar cealaltă era o negresă arătoasă care nu putea fi decât cu câțiva ani mai mare decât Ferguson – o elfa suplă, cu sâni mici, păr scurt, gât lung şi o piele care părea nemaipomenit de mătăsoasă, o piele care promitea să fie mai plăcută decât oricare alta pe care o atinsese până atunci.

O chema Julie.

Îi plătise deja cei douăzeci şi cinci de dolari doamnei M., o grăsană care suda țigările (nicio reducere pentru tineri începători) şi, din moment ce Terry anunțase sus şi tare că *puia lui Ferguson nu ştia cum arata o păsărică pe dinăuntru,* n-avea niciun sens să mintă că ştie terenul, terenul fiind în acel caz un coridor îngust care ducea la o cămăruță înghesuită, fără ferestre, cu un pat, o chiuvetă şi un scaun şi, în timp ce mergea pe coridor în urma posteriorului frumos şi unduios al lui Julie, Ferguson simțea cum umflătura din pantaloni i se măreşte întruna, atât de mult încât, când au intrat în cameră, iar Julie i-a cerut să se dezbrace, a aruncat o privire spre sexul lui şi a zis: Măi, dar ce repede ți se scoală, puştiule, ceea ce i-a făcut o imensă plăcere lui Ferguson, gândul că era suficient de viril ca să aibă erecții mai rapid decât majoritatea clienților ei adulți, şi s-a simțit brusc fericit, deloc stresat sau speriat, chiar dacă nu înțelegea pe deplin regulile de bază ale întâlnirii pentru că a încercat s-o sărute pe buze, iar ea şi-a ferit capul, spunând:

Aici nu facem din astea, scumpule – le păstrezi pentru prietena ta, dar n-a deranjat-o când el i-a atins sânii micuți sau când a sărutat-o pe umăr, şi ce plăcut a fost când ea i-a spălat sexul cu apă caldă şi săpun la chiuvetă şi a fost şi mai plăcut când a fost de acord să facă ceva care se numea *jumi-juma,* fără să ştie ce e (felație şi copulație) şi s-au întins amândoi în pat, iar prima jumătate s-a dovedit a fi atât de grozavă că s-a temut că n-o să reziste până la a doua jumătate, dar a reuşit cumva şi a urmat partea cea mai tare a aventurii, mult aşteptata, mult visata, mult întârziata pătrundere în corpul altei persoane, *actul acuplării,* iar senzațiile de a fi înăuntrul ei au fost atât de intense, încât Ferguson nu s-a mai putut abține şi a ejaculat aproape imediat – atât de repede încât a regretat că nu s-a putut controla, a regretat că n-a putut amâna orgasmul măcar cu câteva secunde.

Putem s-o mai facem o dată? a întrebat el.

Julie a pufnit în râs – o explozie de veselie izbucnită din măruntaie, reverberând în pereții camerei minuscule. Apoi a zis: Dacă-ți dai drumul, gata, haiosule – dacă nu cumva mai ai douăzeci şi cinci de dolari.

Nici douăzeci şi cinci de cenți nu ştiu dacă mi-au mai rămas, a zis Ferguson.

Julie a râs iar. Îmi placi, Archie, a zis ea. Eşti băiat bine, ai un cocoşel drăguț.

Iar eu cred că tu eşti cea mai frumoasă fată din New York.

Cea mai slăbănoagă, vrei să zici.

Nu, cea mai frumoasă.

Julie s-a ridicat şi l-a sărutat pe Ferguson pe frunte. Să mai vii pe la mine, a zis ea. Ştii adresa, iar prietenul tău gură-spartă are numărul de telefon. Să suni mai întâi ca să te programezi. Nu cred că vrei să vii şi să nu mă găseşti aici, nu?

Nu, doamnă. Nici mort.

Banca. Faptul că intrase în echipa liceului din clasa a zecea arăta cât de mult progresase Ferguson ca jucător peste vară. Ligile în aer liber fuseseră aprig disputate, terenurile, ticsite de băieți negri săraci din Harlem care luau în serios baschetul, ştiind că dacă erau buni la baschet, puteau

debuta în echipa liceului, ceea ce putea însemna un loc într-o echipă universitară şi o şansă de a scăpa definitiv de Harlem, iar Ferguson muncise mult ca să-şi îmbunătăţească aruncatul la coş şi driblatul, se antrenase suplimentar ore şi ore cu Delbert Straughan, unul dintre puştii zeloşi de pe Lenox Avenue, care juca tot extremă ca şi el în cea mai bună dintre cele două echipe în care evoluase, iar acum că se mai înălţase cu cinci centimetri, sigur pe cei un metru şaptezeci şi patru de centimetri ai săi, avansase de la simpla competenţă la ceva care se apropia de excelenţă, cu o detentă atât de puternică, încât chiar şi de la înălţimea lui nimerea coşul din săritură de două ori din trei. Însă dacă intrai în echipa liceului din clasa a zecea, problema era că erai exilat automat la echipa a doua, fiind condamnat la umilinţa de a-ţi petrece sezonul încălzind banca de rezerve şi înţepându-te în aşchii. Ferguson înţelegea importanţa ierarhiilor şi s-ar fi mulţumit cu rolul lui inferior dacă nu s-ar fi considerat mai bun decât extrema din echipa principală, un elev dintr-a douăşpea pe nume Duncan Nyles, zis uneori şi Nyles Nici-Un-Dunk57 – pentru că adevărul era că faţă de Nyles nu era doar puţin mai bun, ci mult mai bun. Dacă asta ar fi fost doar părerea lui Ferguson, nu l-ar fi măcinat atât de tare, dar aproape toţi ceilalţi jucători credeau acelaşi lucru, cei mai vehemenţi fiind celelalte rezerve proletare, printre care şi vechii săi prieteni din fosta lui echipă de boboci, Alex Nordstrom şi Brian Mischevski, pe care-i scârbise de-a dreptul decizia antrenorului de a-l ţine pe bancă pe Ferguson şi-i tot aminteau cât de nedrept e tratat, pentru că toată lumea vedea ce era de văzut: de fiecare dată când prima şi a doua echipă se înfruntau în meciuri de antrenament, Ferguson îl întrecea în mod constant pe Nyles Nici-Un-Dunk la aruncări, driblări şi contraatacuri.

Antrenorul era o persoană greu de pătruns – pe jumătate geniu, pe jumătate idiot –, iar Ferguson n-a reuşit să se lămurească niciodată prea bine în ce ape se scălda. Fostă vedetă pe teren la St. Francis College din Brooklyn, una

---

57 Dunk – la baschet, aruncare spectaculoasă din săritură, de sus în jos.

dintre şcolile mai mici din circuitul catolic metropolitan, Horace Finnegan zis „Happy” era un excelent cunoscător al jocului şi un bun antrenor, dar în toate celelalte privinţe, creierul părea să i se fi atrofiat într-o masă cleioasă de conexiuni logice topite şi căi ale limbajului arse. *Faceţi perechi de câte trei,* le spunea el băieţilor la antrenament, sau *Faceţi un cerc de trei sute şaizeci şi cinci degrade, băieţi,* iar în afară de nelipsitele malapropisme, mai erau şi întrebările pe care i le puneau băieţii doar pentru satisfacţia de a-l vedea cum se scarpină în cap, ca de pildă: *Hei, domnu antrenor, veniţi la şcoală pejos sau cu gustarea de prânz în mână?* sau: *Unde e mai cald, în oraş sau vara?,* minunăţii absurde care întotdeauna se soldau, conform aşteptărilor, cu un scărpinat, ridicat din umeri sau *M-ai prins, puştiule.* Pe de altă parte, Happy Finnegan era un perfecţionist când venea vorba de rafinamentele baschetului, iar Ferguson se mira văzându-l că fierbe de indignare ori de câte ori un jucător rata o aruncare liberă (*singura pleaşcă din tot jocul ăsta de rahat)* sau când vedea că un jucător scapă o pasă precisă (*Cască ochii, căcăciosule, că zbori de pe teren).* Le cerea să joace eficient şi inteligent şi, chiar dacă toată lumea râdea de el pe la spate, echipa câştiga majoritatea meciurilor, evoluând constant peste şi dincolo de modestele sale capacităţi. Totuşi, Nordstrom şi Mischevski tot trăgeau de prietenul lor să ceară o discuţie între patru ochi cu antrenorul, nu pentru că asta ar fi schimbat neapărat ceva, ziceau ei, ci pentru că voiau să ştie de ce insista el să meargă pe mâna unei extreme nepotrivite. Da, echipa câştiga majoritatea meciurilor, dar oare Finnegan n-ar fi preferat să le câştige pe *toatei*

O întrebare bună, a spus antrenorul când Ferguson i-a bătut în sfârşit la uşă, la început de ianuarie. O întrebare foarte bună şi mă bucur că o pui. Da, până şi un idiot vede că eşti mai bun decât Nyles. Dacă aţi juca unu la unu, n-ar mai rămâne nimic din el decât suspensorul şi o baltă de sudoare pe podeaua sălii de sport. Nyles e un bolovan. Tu eşti un mexican, Ferguson, un bob de fasole săltăreaţă cu chip de om şi nimeni nu-şi dă sufletul ca tine, dar eu am nevoie de un bolovan pe teren. Aici e vorba de chimie. Cinci la cinci, nu unu la unu – mă-nţelegi? Când ceilalţi patru

băieți fug de colo colo ca niște puncte și linii trotilate, al cincilea trebuie să fie un sac de cartofi, un bolovan din carne, cu tenișsi în picioare, un mare nimeni care să ocupe spațiul și să se gândească la cum digeră mâncarea. Înțelegi ce zic, Ferguson? Tu eşti prea bun. Dacă te bag între ei, totul s-ar schimba. Ritmul ar fi prea rapid, prea zbâr-zbâr. Ați face toți infarct și crize de epilepsie și am începe să pierdem. Am fi o echipă mai bună, dar am fi mai slabi. O să vină și ziua ta, puștiule. Am planurile mele pentru tine – dar abia de la anul. Chimia o să se schimbe când punctele și liniile o să dispară din peisaj și atunci o să am nevoie de tine. Ai răbdare, Ferguson. Pune curu la muncă la antrenamente, fă-ți rugăciunea seara, lasă puța în pace și totul o să iasă uite-așa.

Ferguson a fost tentat să-și dea demisia pe loc din echipă, pentru că oferta lui Finnegan nu părea să-i lase vreo șansă să joace în acel sezon, orice s-ar fi întâmplat – dacă nu cumva așa-zisa chimie a echipei se strica, iar echipa începea să piardă, dar cum să-l lase conștiința să-și dorească eșecul echipei și să treacă în continuare drept un membru loial al ei? Totuși, Finnegan aproape că-i promisese o poziție în echipă pentru anul următor și, pe baza acelei promisiuni, Ferguson a înghițit în silă hapul și a mers mai departe, străduindu-se din răsputeri să-l impresioneze pe Finnegan în fiecare zi la antrenamente prin felul în care *punea curu la treaba,* chiar dacă nu-și făcea rugăciunea de seară și nici nu putea să lase puța în pace.

Numai că la începutul următorului sezon s-a pomenit iarăși pe bancă, iar partea îngrozitoare era că nimeni nu avea vreo vină pentru asta – nici măcar Finnegan, în niciun caz Finnegan. Băiatul cel nou apăruse de nicăieri, un licean de un metru optzeci și cinci din clasa a zecea, a cărui familie se mutase în Manhattan din Terre Haute, Indiana, iar fenomenul Hoosier58 Marty Wilkinson era atât de al naibii de bun, mult mai bun decât Ferguson și tot restul echipei, încât antrenorul n-a putut decât să-l pună pe el extremă, și cum

---

58 Termen care descrie un locuitor al statului american Indiana.

mai avea o extremă de anul trecut, pe Tom Lerner cel solid şi de nădejde, care fusese votat căpitanul echipei, Ferguson n-a mai avut loc în echipa principală. Finnegan a făcut unele eforturi să-l folosească mai mult în meciuri, dar cinci sau şase minute pe meci nu erau suficiente, iar Ferguson simţea că se veştejeşte pe bancă. Fusese transformat într-un gând secundar, într-un fel de călău necombatant ale cărui talente păreau să se erodeze pe nesimţite, iar frustrarea crescândă *îi seca entuziasmul,* după cum le-a mărturisit într-o seară la cină maică-sii şi tatălui său vitreg, aşa că după primele patru meciuri din sezon, adică la patru săptămâni după asasinarea lui Kennedy, la o lună fără două zile după acea zi grotescă de vineri când până şi Ferguson cel sceptic, care nu se îmbăta cu apă rece, vărsase lacrimi împreună cu ceilalţi, lăsându-se pătruns de atmosfera generală din ţară, fără să înţeleagă că uciderea preşedintelui fusese o reconstituire a uciderii propriului său tată din urmă cu nouă ani, întreaga oroare a suferinţei lui personale desfăşurându-se public, la o scară imensă, pe 20 decembrie 1963, la câteva minute după sfârşitul celui de-al patrulea meci al Riverside, Ferguson a intrat în biroul antrenorului şi a anunţat că-şi dă demisia din echipă. Nu-i purta pică, a zis el, doar că nu mai suporta. Finnegan a spus că înţelege şi probabil că era adevărat, aşa că şi-au strâns mâinile şi asta a fost tot.

A ajuns însă să joace într-o ligă sponsorizată de West Side Y. Era tot baschet şi îi făcea în continuare plăcere, dar chiar dacă era recunoscut ca fiind cel mai bun jucător din echipă, nu era acelaşi lucru, nu putea fi şi n-avea să mai fie niciodată la fel. Nu mai avea parte de echipament roşu-galben. Nu mai avea parte de drumuri cu autocarul. Nu mai avea parte de fani Rebel care să chiuie din tribune. Şi nici de Chuckie Showalter care să bubuie în tobă.

La începutul anului 1964, la aproape şaptesprezece ani, Ferguson publicase deja încă vreo zece, douăsprezece articole despre filme sub îndrumarea domnului Dunbar, adesea cu ajutorul lui Gâl pentru aspectele de stil literar şi vocabular, care ridicaseră aceeaşi dificultate descurajantă de a înţelege exact ce vrea să spună şi de a se exprima cât mai limpede posibil. Articolele sale alternau în general între subiecte

americane şi străine, o analiză a limbajului în comediile lui W.C. Fields, de pildă, urmată de ceva despre *Cei şapte samurai* sau *Pather Panchali, A Walk în the Sun,* apoi *Atalanta, Sunt un evadat,* apoi *La dolce vita* – un fel de critică de bază, interesată mai puțin să dea verdicte despre filme şi mai mult să redea experiența de spectator. Încetul cu încetul, devenea mai bun la ceea ce făcea, încetul cu încetul se simțea tot mai profund legat de tatăl vitreg, iar cu cât se ducea mai des la film, cu atât îşi dorea să meargă şi mai des, pentru că mersul la film nu era atât o nevoie, cât o dependență, şi cu cât consuma mai multe filme, cu atât îi creştea apetitul pentru ele. Cinematografele la care mergea cel mai des erau New Yorker de pe Broadway (la doar două cvartale de apartamentul lui), Symphony, Olympia şi Beacon din Upper West Side, Elgin din Chelsea, Bleecker Street şi Cinema Village din centru, Paris de lângă Plaza Hotel, Carnegie de lângă Carnegie Hall, Baronet, Coronet şi Cinemaurile I şi II din East Sixties, apoi, după o pauză de câteva luni, a revenit şi la Thalia, unde după douăsprezece vizite tot nu se întâlnise cu Andy Cohen. În afară de sălile comerciale mai era şi Muzeul de Artă Modernă, o resursă indispensabilă de filme clasice, iar de când avea abonament (un cadou de la Gâl şi maică-sa când împlinise şaisprezece ani), Ferguson putea merge la orice film de acolo arătând pur şi simplu legitimația la uşă. Câte filme văzuse în perioada cuprinsă între octombrie 1962 şi ianuarie 1964? În medie, câte două în fiecare sâmbătă şi duminică şi câte unul vinerea, deci în total peste trei sute – pe puțin şase sute de ore de stat în întuneric, sau atâtea ceasuri câte intrau în douăzeci şi cinci de zile şi nopți consecutive, iar dacă scădeai minutele de somn şi alte momente de transă alcoolizată, se aduna peste o lună din viața sa activă în cele cincisprezece luni care trecuseră.

În aceeaşi perioadă fumase încă o mie de țigări (cu şi fără Amy) şi continuase povestea de amor cu tăriile dând pe gât trei sute de pahare din produsul cel mai de soi al Scoției cu ocazia petrecerilor de weekend date de Terry Mills şi de succesorii săi la fel de desfrânați din anul următor, fără să mai vomite pe covoare când exagera, ci adormind liniştit şi

mulțumit într-un colt de cameră, căutând cu obstinație aceste rătăciri alcoolice ca să-şi alunge din minte morții şi blestemății, după ce ajunsese la concluzia că viața neîndulcită era cumplit de suportat şi că a da pe gât lichide menite să amorțească simțurile putea fi o alinare pentru inima zbuciumată, dar era important să fii prudent şi să nu mergi prea departe, drept care chefurile monstruoase erau pentru weekenduri, nu chiar toate, dar cam unul din două, şi i se părea ciudat că niciodată nu tânjea după alcool decât dacă se întâmpla să-l aibă chiar la nas, ba chiar şi aşa îi putea rezista foarte bine, numai că dacă apuca să ia o gură, nu se putea opri şi bea prea mult.

Iarba era tot mai uşor de procurat la aceste dezmățuri de weekend, dar Ferguson hotărâse că nu e pentru el. După trei sau patru fumuri, începeau să i se pară amuzante cele mai neamuzante lucruri şi-l apuca o criză de chicotit. Apoi începea să se simtă imponderabil, total caraghios şi stupid pe dinăuntru, ceea ce avea efectul neplăcut de a-l regresa brusc la o ipostază puerilă a sa, căci chiar dacă în acel moment, Ferguson se lupta cu maturizarea, căzând la fel de des cum izbutea să-şi țină echilibrul, nu voia să se mai considere copil, aşa că a evitat iarba şi a rămas cu băutura, preferând să fie cherchelit decât drogat, ceea ce-i dădea impresia că se poartă ca un adult.

Şi în sfârşit, deşi nu în ultimul rând, ba chiar în primul şi cel mai important rând, se întorsese în localul doamnei M. De şase ori în cele cincisprezece luni. S-ar fi dus mai des, dar cei douăzeci şi cinci de dolari erau o problemă, pentru că primea doar cincisprezece dolari pe săptămână bani de buzunar, slujbă n-avea şi nici nu putea spera să aibă (părinții lui voiau ca el să se concentreze pe învățat), iar după ce cheltuise primii douăzeci şi cinci de dolari în octombrie (1962), prin contul lui bancar a cam bătut vântul până în martie (1963), când a împlinit şaisprezece ani, iar maică-sa i-a scris un cec de o sută de dolari pe lângă abonamentul-cadou la muzeu, sumă care a acoperit patru numere cu Julie în apartamentul din West Eighty-second Street, dar pentru celelalte două vizite a plătit însuşindu-şi obiecte care nu-i aparțineau şi făcând bani din ele, delicte care-l frământau pe Ferguson şi-i

măcinau conştiinţa şubrezită, dar sexul era atât de important pentru el, atât de esenţial pentru confortul lui interior, era indiscutabil singurul lucru care nu-l lăsa să se dezintegreze, aşa că trebuia să-şi scoată sufletul la mezat pentru câteva clipe în braţele lui Julie. Dumnezeu era mort de ani buni, dar diavolul se întorsese în Manhattan şi-şi făcea o reintrare în scenă în forţă în nordul cartierului.

Întotdeauna mergea la Julie pentru că ea era de departe cea mai drăguţă şi mai atrăgătoare dintre fetele care lucrau la doamna M., iar după ce înţelesese cât de tânăr era Ferguson (prima oară când îl văzuse, îl crezuse de şaptesprezece ani, nu de cincisprezece), începuse să-l trateze mai blând, cu un soi de camaraderie nostimă, în timp ce membrele lui se lungeau sub ochii ei de la o întâlnire la alta, şi chiar dacă felul în care-l trata n-ar fi putut trece niciodată drept tandru sau afectuos, devenise suficient de prietenoasă încât să se mai abată de la reguli şi să-l lase s-o sărute pe buze dacă voia, uneori chiar să-i bage limba în gură, iar lui îi plăcea să fie cu Julie pentru că nu vorbea niciodată despre ea şi nu-i punea niciodată întrebări (în afară de câţi ani are), iar Ferguson nu ştia nimic despre viaţa ei, dincolo de faptul că lucra pentru doamna M. În zilele de marţi şi vineri, nu ştia dacă lucra ca prostituată în alte case de toleranţă din oraş, de exemplu, sau dacă cele două zile la doamna M. O ajutau să-şi plătească facultatea, poate chiar City College, de ce nu, unde ar fi putut fi colegă cu Andy Cohen la seminarul de literatură rusă, dacă avea cumva un iubit, un soţ, un copil mic sau douăzeci şi trei de fraţi şi surori, dacă plănuia să spargă o bancă sau să se mute în California, să mănânce la cină plăcintă cu carne de pui. Considera că e mai bine să nu ştie, era mai bine să fie doar sex şi nimic altceva, iar sexul îi aducea satisfacţii atât de profunde, încât în acele cincisprezece luni, Ferguson a încălcat cu bună ştiinţă legea, intrând în librării din Upper West Side cu un palton de lână peste geaca lui de iarnă cu multe buzunare şi umplând atât buzunarele paltonului, cât şi pe ale gecii cu volume broşate, cărora le-a îndoit paginile, apoi a subliniat în ele şi le-a vândut unui anticar de vizavi de Columbia la un sfert din preţul de pe copertă, a furat şi a vândut zeci de romane

clasice ca să facă rost de banii necesari pentru noi partide de sex cu Julie.

El ar fi vrut nu de şase, ci de şaizeci de ori, dar simpla certitudine că Julie avea să fie acolo când nevoia devenea copleşitoare a fost de-ajuns ca să nu-l mai intereseze deloc să alerge după fetele de la şcoală, fetele de cincisprezece şi şaisprezece ani care i-ar fi dat peste mâinile curioase dacă s-ar fi chinuit să le scoată puloverele, sutienele şi chiloţii, niciuna dintre ele n-ar fi mers goală în faţa lui ca Julie, niciuna nu i-ar fi permis să pătrundă în sanctuarul intim al sfintei ei feminităţi şi chiar presupunând că s-ar fi întâmplat un astfel de miracol, cât ar fi avut de trudit ca să ajungă unde ajunsese deja cu Julie, iar cu Julie n-avea cum să se lase cu inimi frânte, aşa cum s-ar fi întâmplat în mod inevitabil dacă s-ar fi îndrăgostit de una dintre*fetele cumsecade,* dintre care oricum nu iubea pe niciuna, în afară de Amy a lui cea adorată, care nu învăţa la Riverside Academy, ci la liceul Hunter, în altă zonă din oraş, verişoara lui sărutabilă preferată şi iubită, pierdută şi regăsită, cea cu ţigările fără filtru şi un râs extraordinar, doar ea merita efortul şi riscul, era singura fată cu care sexul ar fi însemnat şi dragoste, pentru că în ultimele cincisprezece luni totul se schimbase, lumea dorinţelor lui se răsturnase, iar Isabel Kraft, Sydney Millbanks şi Vivian Schreiber dispăruseră una câte una din gândurile lui nocturne, singurii care-l mai vizitau erau băiatul Schneiderman şi fata Schneiderman, Jim şi Amy pe care-i dorea cu disperare, în fiecare noapte unul sau celălalt i se strecurau în pat, sau în unele nopţi mai întâi unul, apoi şi celălalt, ceea ce i se părea logic pentru o persoană scindată la mijloc, care nu reuşea să se dumirească cine este, Archibald Isaac Ferguson care mergea pe şaptesprezece ani, cunoscut, după caz, ca obsedat de sex care umbla pe la curve şi se ţinea de găinării, ca fost jucător de baschet în echipa liceului şi uneori critic de film, ca adorator de două ori respins al verilor săi vitregi, băiat şi fată, ca fiu şi fiu vitreg devotat al lui Rose şi Gâl – care ar fi murit amândoi pe loc dac-ar fi aflat cu se ocupă.

La sfârşitul lui februarie, când bătrânul Schneiderman a dat colţul, lumea s-a adunat după înmormântare în

apartamentul din Riverside Drive, puțină lume – pentru că tatăl văduv al lui Gâl nu-şi mai făcuse prieteni noi de douăzeci de ani şi majoritatea prietenilor vechi se mutaseră deja la locurile de veci –, o adunare de vreo douăzeci de oameni printre care fiicele lui Gâl, Margaret şi Ella, care nu se mai văzuseră cu familia din toamna lui 1959, însoțite de noii lor soți graşi, cu început de chelie, dintre care unul o lăsase gravidă pe Margaret, dar chiar dacă-i erau antipatice din start, Ferguson a trebuit să admită că surorile lui vitrege nu s-au arătat în niciun fel ostile față de mama lui, spre norocul lor, pentru că nimic nu l-ar fi încântat mai mult decât să se iste scandal şi să le dea afară în şuturi din casă, un impuls violent total inoportun în acel context, dar după ce stătuse afară aproape un ceas în frigul de februarie, cât familia l-a condus pe ultimul drum pe porcul bătrân, Ferguson se simțea foarte agitat, *zbâr-zbâr,* cum ar fi spus Happy Finnegan, poate pentru că se tot gândise la firea năbădăioasă şi arțagul manifest al celui care nu-i fusese bunic sau poate pentru că orice moarte îi amintea de moartea tatălui său, aşa că până să se întoarcă familia îndoliată în apartament, Ferguson era deja în toane atât de proaste, încât a dat rapid pe gât două whisky-uri pe stomacul gol, ceea ce poate că a influențat ce avea să urmeze, pentru că imediat ce a început reuniunea de după înmormântare, Ferguson a luat-o razna cu atâta aplomb, purtându-se atât de scandalos de deplasat, încât n-ar fi putut spune exact dacă-şi pierduse mințile sau dacă rezolvase accidental misterul universului.

Iată ce s-a întâmplat. *Primul lucru:* Toată lumea prezentă stătea în picioare sau jos în living, se mânca şi se bea, se conversa în perechi sau grupuri de persoane. Ferguson l-a văzut pe Jim stând în picioare într-un colț lângă fereastra din față şi vorbind cu tatăl lui, şi-a făcut loc până la el şi l-a întrebat dacă poate să-i spună ceva între patru ochi. Jim a răspuns da, aşa că au traversat amândoi coridorul şi au intrat în dormitorul lui Ferguson unde, fără o vorbă sau vreun preambul, Ferguson l-a luat în brațe pe Jim şi i-a spus că-l iubeşte, că-l iubeşte mai mult decât pe oricine altcineva pe lume, atât de mult că şi-ar da viața pentru el, iar până să

apuce Jim să răspundă, Ferguson, care ajunsese între timp la un metru optzeci, i-a acoperit cu nenumărate sărutări fața lui Jim, care avea un metru optzeci şi trei. Jim cel bun la suflet nici nu s-a enervat, nici nu s-a şocat. A presupus că Ferguson era ori beat, ori foarte tulburat de ceva anume, aşa că l-a cuprins în braţe pe vărul lui mai tânăr, l-a îmbrăţişat îndelung, pasional, şi i-a spus: Şi eu te iubesc, Archie.

Suntem prieteni pe viaţă. *Al doilea lucru:* După jumătate de oră, toată lumea prezentă stătea tot în living, în picioare sau aşezată, se mânca şi se bea în continuare, se conversa în continuare în perechi sau în grupuri. Ferguson a văzut-o pe Amy stând în picioare într-un colţ lângă fereastra din faţă şi vorbind cu verişoara Ella, şi-a făcut loc până la ea şi a întrebat-o dacă poate să-i spună ceva între patru ochi. Amy a răspuns da, aşa că au traversat amândoi coridorul şi au intrat în dormitorul lui Ferguson unde, fără o vorbă sau vreun preambul, Ferguson a luat-o în braţe pe Amy şi i-a spus că o iubeşte, că o iubeşte mai mult decât pe oricine altcineva pe lume, atât de mult că şi-ar da viaţa pentru ea, iar până să apuce Amy să răspundă, Ferguson a sărutat-o pe gură, iar Amy, care era familiarizată cu gura lui Ferguson pentru că o sărutase de multe ori în vremurile de mult apuse ale flirtului lor puber, a deschis gura şi a primit limba lui Ferguson, după care l-a luat în braţe pe vărul ei şi s-au prăbuşit amândoi pe pat, unde Ferguson a băgat mâna pe sub fusta lui Amy şi a început s-o mângâie pe piciorul îmbrăcat în ciorap, iar Amy a băgat mâna în pantalonii lui Ferguson şi l-a apucat de penisul întărit şi, după ce s-au ajutat unul pe altul să termine, Amy i-a zâmbit lui Ferguson şi a spus: E bine, Archie. Trebuia să facem asta de mult.

După care totul a început să meargă mai bine. Din câte se părea, abaterile sociale sfruntate şi inacceptabile nu erau întotdeauna sfruntate şi inacceptabile, pentru că Ferguson nu doar că reuşise să-şi deschidă inima şi să-şi declare dragostea faţă de cei doi Schneidermani, dar prietenia lui cu Jim devenise şi mai trainică după asta, iar el şi Amy erau din nou un cuplu. În săptămâna de după înmormântare, maică-sa şi Gâl i-au dat două sute de dolari pentru ziua lui, dar nu-i mai trebuiau banii pentru Julie, îi putea cheltui cu Amy pe

lenjerie frumoasă, din dantelă, pentru serile în care Gâl şi mama lui ieşeau în oraş, iar ei doi rămâneau singuri în apartament sau pentru serile când ieşeau în oraş părinţii lui Amy sau pentru serile când ieşeau în oraş părinţii altora şi un prieten le dădea o cameră în care să se retragă câteva ore, şi se înţelegeau incomparabil mai bine acum că el îşi scria articolele despre filme, iar Amy vedea şi ea că nu e aşa bătut în cap cum îl crezuse, brusc începuse să-l respecte, brusc nu mai conta dacă e preocupat sau nu de politică, era un băiat cinefil, un băiat artistic, *un băiat sensibil,* ceea ce era suficient pentru ea şi ce joc plăcut fusese descoperirea că niciunul dintre ei nu era virgin, că niciunul nu se temea, că învăţaseră amândoi destul cât să se satisfacă reciproc, era în mod evident esenţial să fii mulţumit în pat cu persoana pe care o iubeşti şi care te iubeşte şi pentru scurtă vreme Ferguson a trăit cu senzaţia că într-adevăr aşa era – luându-i în braţe pe Jim şi pe Amy, *dezlegase taina universului.*

Dar bineînţeles că nu putea dura, marea iubire trebuia dată deoparte, ba poate chiar uitată, pentru că Amy era cu un an înaintea lui la şcoală şi avea să plece în toamnă la Universitatea Wisconsin, nu în apropiere, la Barnard, cum avusese de gând iniţial, ci hăt departe, în tundra americană, pentru că, *după săptămâni îndelungate de introspecţie zbuciumată,* Amy hotărâse că trebuia să plece cât mai departe de maică-sa. Ferguson a implorat-o să nu plece, a îngenuncheat de-a dreptul şi a implorat-o, dar Amy a răspuns printre suspine că n-avea de ales pentru că la New York avea să fie *gâtuită şi sufocată* de maică-sa cea mereu băgăcioasă şi, oricât l-ar fi iubit pe dragul ei Archie, simţea că *luptă pentru viaţa ei* şi trebuia să plece, pur şi simplu trebuia să plece şi nu putea fi convinsă să se răzgândească. Acea conversaţie era începutul sfârşitului, primul pas spre destrămarea treptată a lumii perfecte pe care şi-o construiseră şi, cum a doua zi începea weekendul în care Amy urma să plece într-o vizită de mult planificată la Cambridge, să-şi vadă fratele, Ferguson a rămas singur la New York în acea seară de vineri din aprilie şi, deşi nu mai băuse niciun strop de alcool din după-amiaza înmormântării bătrânului şi nu mai frecventase absolut deloc petrecerile rău

famate ale prietenilor săi, s-a dus la una dintre acele petreceri rău famate şi a tras o beție atât de cruntă, încât a doua zi dimineață nu s-a putut trezi şi n-a mai ajuns la şcoală să dea testul de evaluare59 programat să înceapă la nouă fix.

Testul se mai putea da şi în toamnă, dar maică-sa şi Gâl s-au enervat pe el că fusese atât de *iresponsabil* şi, deşi era de înțeles că absența lui de la examen îi deranjase, furia lor tot l-a durut, l-a durut mai mult decât ar fi fost cazul, şi pentru prima oară în viață Ferguson începea să înțeleagă cât e de fragil, cât îi e de greu să facă față chiar şi celor mai neînsemnate conflicte, mai ales dacă erau provocate de propriile-i lipsuri şi prostii, pentru că adevărul era că simțea nevoia să fie iubit, nevoia lui de a fi iubit era mai mare decât a majorității oamenilor, voia să fie iubit pe de-a-ntregul, fără întrerupere, în fiecare clipă a vieții sale, chiar şi când făcea lucruri pentru care nu merita să fie iubit, mai ales când dădea motive întemeiate să nu fie iubit şi, spre deosebire de Amy, care-şi îndepărta mama, Ferguson nu reuşea niciodată să se desprindă de mama lui, mama lui nesufocantă, a cărei iubire era pentru el singura sursă a vieții şi era cumplit fie şi numai s-o vadă că se încruntă la el cu acea tristețe în ochi, era ca un glonț în inimă.

Sfârşitul a venit la începutul verii. Nu în toamnă, când Amy urma să plece la Wisconsin, ci la început de iulie, când ea a plecat cu rucsacul prin Europa într-o excursie de două luni împreună cu o prietenă, tot un copil-minune de la Hunter pe nume Molly Devine. Ceva mai târziu în aceeaşi săptămână, Ferguson a plecat în Vermont. Mama şi tatăl lui vitreg îi îndepliniseră dorința de a-i călca pe urme lui Amy şi a se înscrie la programul de franceză intensiv de la Hampton College. Era un program bun, iar Ferguson a făcut progrese enorme la franceză în săptămânile petrecute acolo, dar a fost o vară fără sex şi plină de groază pentru ceea ce avea să-l

---

59 SAT – teste standard de evaluare a performanțelor şcolare în sistemul american, etapă obligatorie pentru accesul în învățământul superior.

aştepte la întoarcerea la New York: un ultim sărut cu Amy, apoi rămas-bun, fără îndoială un rămas-bun definitiv.

Aşadar, Amy a zburat spre Madison, Wisconsin, şi iată-l pe Ferguson în ultima clasă de liceu *cu toată viaţa înainte,* aşa cum îl informau profesorii, rudele şi toţi adulţii care-i ieşeau în cale, numai că tocmai rămăsese fără iubirea vieţii lui, iar cuvântul *viitor* fusese şters din toate dicţionarele lumii. Aproape inevitabil, gândurile i s-au îndreptat din nou spre Julie. Desigur, nu era dragoste, dar măcar era sex, iar sexul fără dragoste era mai bun decât deloc, mai ales dacă nu trebuia să fure nicio carte ca să-l cumpere. Între timp, banii primiţi de ziua lui erau pe terminate. Îi cheltuise cu Amy, în primăvară, pe lenjerie, parfumuri şi mese cu linguine, dar îi mai rămăseseră treizeci şi opt de dolari, mai mult decât suficient pentru încă o partidă în apartamentul din West Eighty-second Street. Astea erau contradicţiile condiţiei de bărbat, a descoperit Ferguson. Chiar dacă aveai inima frântă, gonadele te îmboldeau întruna să uiţi de inimă.

A sunat-o pe doamna M., sperând să facă o programare pentru vineri după-amiaza la Julie şi chiar dacă doamna M. A trebuit să facă un oarecare efort ca să-l identifice (nu mai fusese acolo de luni întregi), el i-a amintit că era puştiul care stătea de vorbă cu fetele în living când intrase poliţaiul să-şi primească plicul săptămânal şi-l uşuise de-acolo. Da, da, a zis doamna M. Acum mi-am adus aminte de tine. Şcolarul Charlie. Noi aşa-ţi spuneam.

Şi Julie ce face? a întrebat Ferguson. Pot s-o văd vineri?

Julie nu-i aici, a răspuns doamna M.

Unde e?

Nu ştiu. Cică trage pe nas, dragă. M-aş mira să se mai întoarcă.

E groaznic.

Da, e groaznic, dar ce să facem? Avem altă negresă acum. Mult mai drăguţă ca Julie. Mai cu forme, mai cu personalitate. O cheamă Cynthia. Te trec pe listă?

Ce contează că e negresă?

Credeam că umbli după negrese.

Eu umblu după toate fetele. Doar că de Julie chiar îmi plăcea, întâmplător.

Ei, dacă umbli după toate fetele, atunci nu-i nicio problemă, nu? Are balta peşte zilele astea.

Lăsați-mi un timp de gândire, a zis Ferguson. Vă mai sun eu.

A închis telefonul, iar timp de treizeci, patruzeci de secunde a tot repetat cuvântul *groaznic* de treizeci sau patruzeci de ori, străduindu-se să inhibe imaginea trupului inert al lui Julie, zăcând pe undeva cu mintea rătăcită de la droguri, sperând că doamna M. Avea informații greşite, iar Julie nu mai lucra la ea pentru că absolvise cu brio filosofia la City College şi studia pentru doctorat la Harvard, apoi ochii i s-au umplut de lacrimi preț de câteva clipe, pentru că în minte îi apăruse o imagine: Julie moartă pe o saltea simplă, goală şi țeapănă într-o cămăruță mizeră la Auberge Saint Iad.

După o săptămână, era gata să facă o încercare cu Cynthia sau cu oricine altcineva de la stabilimentul doamnei M., cu condiția să aibă două brațe, două picioare şi un corp care să semene cu unul de femeie. Din păcate, îşi cheltuise ultimii bani rămaşi de la ziua lui cumpărând în neştire discuri de la Sam Goody şi a trebuit să facă rost de bani în moduri mai puțin respectabile, aşa că într-o după-amiază caldă de vineri de la începutul lui octombrie, în ajunul zilei când îşi reprogramase testul de evaluare, a îmbrăcat echipamentul lui de hoț, paltonul de lână şi geaca de iarnă cu multe buzunare, şi a intrat într-o librărie care se numea Book World, aflată vizavi de campusul Columbia, care semăna aşa de mult cu Universul Căminului, magazinul mistuit pe vremuri de foc, încât inițial s-a codit să intre, dar şi-a învins slăbiciunea şi a intrat, numai că în timp ce se afla în raionul edițiilor broşate, care acoperea peretele sudic al librăriei, şi-şi strecura în buzunare romane de Dickens şi Dostoïevski, a simțit o mână apucându-l cu putere de umăr din spate, apoi o voce i-a tunat în ureche: *Te-am prins, căcănarule – nu mişca!* şi în acest mod stupid şi jalnic a luat sfârşit cariera de hoț de cărți a lui Ferguson, pentru că niciun om zdravăn la cap n-ar fi purtat palton de lână când afară erau şaptesprezece grade.

S-au înfipt tare în el şi l-au scuturat bine. Epidemia de furturi de cărți care cuprinsese oraşul adusese mulți librari

în pragul falimentului, iar justiția avea nevoie să dea un exemplu şi, cum patronul Book World era sătul până-n gât şi turbat din cauza problemelor cu afacerea, a chemat poliția şi a spus că vrea să reclame. Chiar dacă în buzunarele lui Ferguson nu erau decât două cărți subțirele – *Oliver Twist* şi *însemnări din subterană* –, băiatul era hoț şi trebuia pedepsit. Aşa că, şocat şi îngrozit cum era, Ferguson a fost încătuşat, arestat şi dus cu maşina poliției la secția locală, unde a fost înregistrat, i s-au luat amprentele şi a fost fotografiat din trei unghiuri în timp ce ținea o plăcuță pe care era scris numele lui. Apoi l-au pus într-o celulă cu un proxenet, un traficant de droguri şi un bărbat care-şi înjunghiase soția, iar timp de trei ore Ferguson a stat acolo şi a aşteptat să se întoarcă unul dintre polițişti şi să-l ducă la judecător, să fie pus sub acuzare. Judecătorul, Samuel J. Wasserman, avea competența de a respinge acuzațiile şi de a-l trimite acasă pe Ferguson, dar n-a făcut-o pentru că şi el era de părere că era nevoie de un exemplu, iar Ferguson era candidatul ideal, un mucos de bani gata de la o şcoală particulară aşa-zis progresistă, care încălcase legea doar aşa, ca să se afle-n treabă. Ciocănelul a lovit. Procesul a fost programat pentru a doua săptămână din noiembrie, iar Ferguson a fost eliberat fără cauțiune – cu condiția să rămână sub supravegherea părinților.

Părinții lui. Fuseseră chemați şi erau amândoi prezenți în sala de judecată când Wasserman a stabilit data procesului. Mama lui a plâns fără zgomot, clătinând încet din cap într-o parte şi-n alta, de parcă tot nu-i venea să creadă ce făcuse băiatul ei. Gâl n-a plâns, dar şi el clătina din cap într-o parte şi-n alta, iar după expresia ochilor, Ferguson şi-a dat seama că-i venea să-l pocnească.

Cărți, a zis Gâl, în timp ce stăteau toți trei pe trotuar şi aşteptau un taxi, ce naiba a fost în capul tău? Nu-ți dau eu cărți? Îți dau orice carte ți-ai putea dori vreodată. De ce dracu trebuia să le furi?

Ferguson nu-i putea spune despre doamna M. Şi despre apartamentul de pe Eighty-second Street, nu-i putea spune despre banii pe care spera să-i strângă pentru că voia să fotă o târfă, nu-i putea spune că fotuse de şapte ori o târfă

drogată, dispărută, pe numele ei Julie, şi nici că mai furase cărți şi altă dată, aşa c-a preferat să mintă: E o chestie între mine şi nişte prieteni – forăm cărți ca să ne testăm curajul. E un fel de concurs.

Halal prieteni, a zis Gâl. Halal concurs.

Au urcat cu toții pe bancheta din spate a taxiului şi brusc Ferguson a simțit că se înmoaie cu totul pe dinăuntru, ca şi cum n-ar mai fi avut oase pe sub piele. Şi-a rezemat capul de umărul maică-sii şi a început să plângă.

Trebuie să mă iubeşti, mami, a zis el. Nu ştiu ce-aş face dacă nu m-ai mai iubi.

Te iubesc, Archie, a răspuns maică-sa. O să te iubesc întotdeauna. Doar că nu te mai înțeleg.

Cu toată învălmăşeala, Ferguson a uitat de testul pe care ar fi trebuit să-l dea de dimineață – la fel şi maică-sa şi Gâl. Nu c-ar fi contat prea mult, şi-a zis el pe măsură ce zilele treceau, adevărul fiind că ideea de facultate nu-l mai atrăgea şi, cum întotdeauna îi fusese nesuferită şcoala, perspectiva de a nu continua studiile începând cu anul următor merita cântărită serios.

În următoarea săptămână, când s-a aflat de ciocnirea lui Ferguson cu autoritățile, Riverside Academy l-a suspendat din proprie inițiativă timp de o lună, acțiune permisă în virtutea regulamentului de conduită la care erau supuşi elevii. În toată acea perioadă trebuia să fie la zi cu temele, altfel risca exmatricularea la întoarcere, i-a spus directorul, şi trebuia să-şi găsească şi o slujbă. Ce fel de slujbă? a întrebat Ferguson. Să pună cumpărăturile în pungi la Gristedes, pe Columbus Avenue, a zis directorul. De ce acolo? a întrebat Ferguson. Pentru că e magazinul unuia dintre părinții noştri, care e dispus să te angajeze la el cât eşti suspendat. O să mă plătească? a întrebat Ferguson. Da, o să te plătească, a răspuns directorul, dar n-ai voie să păstrezi banii. Trebuie să-i donezi în scopuri caritabile. Ne gândeam că Asociația Librarilor Americani ar fi destinatarul potrivit. Ce părere ai?

Sunt întru totul de acord, domnule Briggs. Cred că e o idee excelentă.

Judecătorul care a prezidat procesul din noiembrie, Rufus P. Noian, l-a găsit pe Ferguson vinovat şi l-a condamnat la şase luni într-un centru de corecție pentru delincvenți juvenili. Duritatea verdictului a planat în aer timp de trei sau patru secunde (nişte secunde lungi cât orele, cât anii), după care judecătorul a adăugat: *Sentința se suspendă.*

Reprezentantul legal al lui Ferguson, un tânăr avocat penalist pe nume Desmond Katz, a cerut ca ruşinea verdictului să fie stearsă din cazierul clientului său, dar Noian a refuzat. Se arătase remarcabil de indulgent suspendând sentința, a zis el, aşa că stimabilul avocat n-ar trebui să-şi forțeze norocul. Delictul îl indigna. Ferguson, un copil privilegiat, părea să se considere deasupra legii şi să creadă că a fura cărți e o simplă *farsă,* dar disprețul lui cras față de proprietatea privată şi cruda lui indiferență față de drepturile altora demonstrau o asprime a sufletului care impunea măsuri dure pentru ca pornirile sale criminale *să fie înăbuşite în faşă.* Cum era la prima abatere, merita încă o şansă. Dar merita şi un cazier pătat – ca să se gândească de două ori înainte să se mai încumete la asemenea vitejii.

După două săptămâni, Amy i-a scris ca să-i spună că se îndrăgostise de altcineva, un anume Rick, elev într-a douăsprezecea, şi că n-avea să se întoarcă acasă în vacanța de Crăciun pentru că Rick o invitase să petreacă acea perioadă la ai lui, în Milwaukee. Zicea că-i pare rău că trebuie să-i dea o veste atât de proastă, dar mai devreme sau mai târziu, era inevitabil să se ajungă acolo şi ce bine se simțiseră în acele săptămâni frumoase din primăvară, ce mult îl iubea încă şi ce bucuroasă era că aveau să rămână întotdeauna *cei mai buniprieteni-verişori din lume.*

Într-un post-scriptum, Amy se declara uşurată că nu trebuia să-l viziteze la puşcărie. Ce prostie, spunea ea. *Toată lumea fură cărți, dar a trebuit să te prindă pe tine.*

Ferguson se dezintegra.

Ştia că trebuie să-şi revină – dacă nu ținea să-i cadă brațele şi picioarele şi să-şi petreacă restul anului târându-se pe pământ ca un vierme.

Sâmbătă, după ce a rupt scrisoarea lui Amy şi a ars-o în chiuveta din bucătărie, a văzut patru filme în trei săli diferite

între douăsprezece ziua şi zece seara – două filme la Thalia şi câte unul la New Yorker şi Elgin. Duminică a văzut încă patru. Cele opt filme i s-au amestecat atât de rău în cap, încât duminică seara, când s-a dus la culcare, nu mai ştia care e care. A hotărât ca din acel moment să-şi noteze o descriere de o pagină pentru fiecare film văzut şi să păstreze paginile pe birou, într-un dosar cu şină special. Era un mod de a ține bine de viață, în loc s-o piardă. Da, plonja în întuneric, dar întotdeauna cu o lumânare în mână şi cu o cutie de chibrituri în buzunar.

În decembrie a mai publicat două articole pentru ziarul domnului Dunbar, unul lung despre trei filme de John Ford care nu erau westernuri (*Tinerețea lui Lincoln, Ce verde era valea mea, Fructele mâniei)* şi unul scurt despre *Unora le place jazzul,* care ignora în mare parte povestea şi se concentra pe bărbații în travesti şi pe trupul pe jumătate gol al lui Marilyn Monroe revărsându-se din rochia diafană.

În mod ironic, suspendarea de la şcoală nu-l transformase într-un paria. Ba dimpotrivă, părea să-l fi avansat în ierarhie printre prietenii băieți, care-l priveau acum ca pe un rebel temerar, un *hombre* dur, şi până şi fetele păreau să-l considere mai atrăgător de când devenise oficial o persoană periculoasă. Îşi pierduse interesul pentru ele de la cincisprezece ani, dar a invitat câteva în oraş doar ca să vadă dacă i-o puteau şterge din minte pe Amy. N-au putut. N-a putut nici măcar Isabel Kraft când a luat-o în brațe şi a sărutat-o – ceea ce sugera că avea să dureze mult, foarte mult până când avea să reînceapă să respire.

Nicio facultate. A fost decizia lui finală, iar când le-a spus maică-sii şi lui Gâl că n-are de gând să se înscrie la examenul de evaluare de la începutul lui ianuarie, că nu dă la Amherst, Cornell, Princeton sau oricare dintre facultățile despre care discutaseră în ultimul an, părinții s-au uitat la el de parcă tocmai ar fi anunțat că vrea să se sinucidă.

Nu ştii despre ce vorbeşti, a zis Gâl. Nu poți renunța acum la educație.

Nu renunț, a răspuns Ferguson. Doar că o să mă educ în alt fel.

Dar unde, Archie? a întrebat maică-sa. Doar n-ai de gând să pierzi vremea în apartamentul ăsta toată viața, nu?

Ferguson a râs. Ce idee, a zis el. Nu, n-o să stau aici. Sigur că n-o să stau aici. Aş vrea să plec la Paris – presupunând că reuşesc să termin liceul şi presupunând că sunteți dispuşi să-mi faceți un cadou de absolvire din care să-mi iau un bilet ieftin de avion numai dus.

Uiți de război, a zis Gâl. În clipa în care termini liceul o să te ia în armată şi-o să te trimită în Vietnam.

Ba nu, a zis Ferguson. N-ar îndrăzni.

De data asta, Ferguson a avut dreptate. La şase săptămâni după ce a terminat, cu chiu, cu vai, liceul, după ce a făcut pace cu Amy, după ce l-a felicitat pe Jim pentru logodna cu Nancy Hammerstein, după ce a trăit o idilă de primăvară neaşteptat de caldă şi de reconfortantă cu bunul său prieten Brian Mischevski, ceea ce l-a convins pe Ferguson, care între timp împlinise optsprezece ani, că era într-adevăr în natura lui să-i placă şi bărbații, şi femeile, şi că din cauza acestei dualități, viața lui avea să fie mai complicată decât multe altele, dar poate şi mai bogată şi mai dinamică, după ce a scris câte un articol la două săptămâni pentru domnul Dunbar până la sfârşitul ultimului semestru, după ce a adunat aproape o sută de pagini în dosarul cu şină, după ce a întocmit împreună cu Gâl o listă de lectură cuprinzătoare pentru primul său an ca student neînscris la vreun colegiu sau universitate, după ce s-a întors la Gristedes de pe Columbus Avenue să strângă mâna foştilor colegi de muncă, apoi la Book World ca să-şi ceară scuze de la proprietar, George Tyler, că furase cărțile, după ce realizase că avusese mare noroc să fie prins, dar să nu fie prea aspru pedepsit, după ce jurase că nu va mai fura nimic de la nimeni, Ferguson a primit scrisoarea de salut de la guvernul american şi a fost invitat să se prezinte la comisia de recrutare din Whitehall Street pentru examenul fizic, pe care bineînțeles că l-a trecut, fiind un tânăr în formă, fără probleme sau defecte fizice, dar cum avea cazier şi a recunoscut sincer față de psihiatrul militar că e atras atât de bărbați, cât şi de femei, în aceeaşi vară i s-a emis o nouă fişă

de recrutare, pe care era tipărită noua lui clasificare: inapt 4-F.

Futil, frânt, fragil-la-cap şi fără-stăpân.

4.4

În cei trei ani de liceu petrecuți în suburbia din New Jersey, între şaisprezece şi optsprezece ani, Ferguson a început douăzeci şi şapte de povestiri, dintre care a terminat nouăsprezece, şi a petrecut nu mai puțin de o oră în fiecare zi scriind în ceea ce numea *caiete de lucru,* pe care le umplea cu diferite exerciții pe care şi le inventa singur ca *să rămână pe fază, să exploreze şi să încerce să devină mai bun* (cum se exprimase la un moment dat față de Amy): descrieri de obiecte fizice, peisaje, ceruri în zori, fețe omeneşti, animale, efecte luminoase în zăpadă, zgomotul ploii pe geam, mirosul lemnului care arde, senzația de a merge prin ceață sau de a asculta vântul bătând printre crengile copacilor; monologuri cu vocile altor persoane ca să se identifice cu ele sau măcar să le înțeleagă mai bine (tatăl lui, mama lui, tatăl lui vitreg, Amy, Noah, profesorii lui, prietenii de la şcoală, domnul şi doamna Federman), dar şi persoane necunoscute, departe de el, ca J.S. Bach, Franz Kafka, casiera de la supermarketul din cartier, conductorul de tren de pe linia Erie Lackawanna sau cerşetorul bărbos care îi ceruse un dolar în Grand Central Station; imitații după scriitori admirați, dificili, inimitabili de pe vremuri (de exemplu, lua un paragraf din Hawthorne şi crea ceva pe modelul lui sintactic, folosind verb unde Hawthorne folosise verb, adjectiv unde Hawthorne folosise adjectiv – ca să simtă ritmul în oase, să simtă cum se compune muzica); o succesiune ciudată de scheciuri pornind de la jocuri de cuvinte, omonime, cuvinte cu doar o literă înlocuită: *mere/bere, trup/trap, suflet/sufleu, născut/păscut,* şi reprize impetuoase de scriere automată, *ca să-şi limpezească creierul* de fiecare dată când simțea că se blochează, ca de pildă patru pagini de mâzgăleli inspirate de cuvântul *rătăcitor,* care începeau aşa: *Nu, nu sunt rătăcit. Nici măcar furios nu sunt, dar dacă mă laşi să te buimăcesc, îți iau tot din buzunare.* A mai scris şi o piesă într-un act, pe care a

ars-o scârbit la o săptămână după ce o terminase, plus douăzeci şi trei de poezii, cele mai oribile şi mai infecte poezii clocite vreodată de un cetățean al Lumii Noi, pe care le-a făcut bucăți după ce şi-a promis că niciodată nu va mai scrie poezii. În general, nu-i plăcea deloc ce făcea. În general, se considera stupid, netalentat şi nu credea că va ajunge nicăieri, totuşi persista, forțându-se să continue în fiecare zi în ciuda rezultatelor adesea dezamăgitoare, înțelegând că n-avea nicio şansă dacă nu continua, că avea să dureze ani întregi ca să devină un scriitor aşa cum îşi dorea, mai mulți ani decât avea nevoie corpul lui ca să termine de crescut, şi de fiecare dată când scria ceva care i se părea un pic mai acceptabil decât ce scrisese înainte, considera că făcuse progrese, chiar dacă următoarea scriere se dovedea a fi odioasă, pentru că adevărul era că n-avea de ales, era sortit să scrie sau să moară, căci în pofida zbaterilor şi nemulțumirilor lui față de mortăciunile care ieşeau uneori din el, actul de a scrie îl făcea să se simtă mai viu decât tot ce făcuse vreodată până atunci, iar când cuvintele începeau să-i susure în urechi şi se aşeza la birou, lua pixul sau atingea cu degetele clapele maşinii de scris, se simțea gol, gol şi expus la lumea cea mare care năvălea peste el şi nimic nu era mai plăcut, nimic nu putea egala senzația că dispare din el însuşi şi intră în lumea cea mare care zumzăia în cuvintele care-i zumzăiau în cap.

Î*ncăpățânat,* E cuvântul care l-ar fi descris cel mai bine în toți acei ani – şi tot mai încăpățânat de la un an la altul, mai închis în sine, mai de neclintit când cineva sau ceva încerca să-l urnească. Ferguson devenise intransigent – intransigent în disprețul față de tatăl lui, intransigent cu sacrificiile pe care continua să şi le impună la câțiva ani după moartea lui Artie Federman, intransigent în rezistența față de societatea de suburbie care-l ținea captiv de la începutul vieții sale conştiente. Singurul motiv pentru care Ferguson nu se transformase încă într-un țâfnos nesuferit care să pună lumea pe fugă imediat ce intra într-o cameră era că nu căuta ceartă şi în general îşi păstra gândurile pentru sine. Majoritatea colegilor lui de liceu îl considerau un tip destul de simpatic – cam ursuz uneori, cam *prea într-ale lui,* dar nu

veşnic cu capsa pusă şi în niciun caz plicticos, pentru că Ferguson nu era pornit împotriva tuturor, doar împotriva unora, iar ceilalți îi erau mai degrabă simpatici, iar cu cei care-i erau simpatici se purta cu o afecțiune rezervată, dar prevenitoare, iar când iubea, iubea ca un câine, cu toată ființa lui, fără să judece, fără să condamne, fără un gând rău, venerând pur şi simplu şi găsind fericirea în prezența ființelor iubite, pentru că se ştia total dependent de acei câțiva oameni care-l iubeau şi pe care-i iubea la rândul lui, ştia că fără ei ar fi fost pierdut, un fel de Hank şi Frank alunecând pe toboganul unui incinerator atotmistuitor, un fulg de cenuşă plutind pe cerul nopții.

Nu mai era băiatul care scrisese *Prieteni la catarama* pe când era un nimeni prostănac de paisprezece ani, dar continua să-l poarte pe acel băiat în ființa lui şi simțea că ei doi mai au de parcurs o bună bucată de drum împreună. Amestecul de ciudat şi familiar – la asta aspira Ferguson, să observe lumea cu atenția celui mai convins dintre realişti şi totuşi să creeze un mod de a o privi printr-un obiectiv diferit, oarecum deformant, pentru că a citi cărți ancorate doar în familiar însemna, inevitabil, a învăța lucruri deja cunoscute, iar a citi cărți ancorate doar în ciudățenie însemna a învăța lucruri inutile, şi Ferguson îşi dorea în primul rând să scrie poveşti care să facă loc nu doar lumii vizibile a ființelor simțitoare şi a obiectelor neînsuflețite, ci şi colosalelor şi misterioaselor forțe nevăzute, ascunse dincolo de ceea ce se vede. Voia să deranjeze şi să dezorienteze, să-i facă pe oameni să râdă în hohote şi să tremure în pantaloni, să frângă inimi, să strice minți şi să danseze dansul smintit al amețiților care se legănau în acel duet al dublurilor. Da, Tolstoi era profund emoționant şi da, Flaubert dăduse cele mai bune propoziții din istoria creației, dar oricât i-ar fi plăcut turnurile dramatice şi din ce în ce mai brutale din viețile Annei K. Şi Emmei B., în acel moment din viața lui se regăsea cel mai mult în personaje precum K. Al lui Kafka, Gulliver al lui Swift, Pym al lui Poe, Prospero al lui Shakespeare, Bartleby al lui Melville, Kovaliov al lui Gogol şi monstrul lui M. Shelley.

Primele încercări din clasa a zecea: o povestire despre un bărbat care se trezeşte într-o dimineaţă şi descoperă că are alt chip; o povestire despre un bărbat care-şi pierde portofelul şi paşaportul într-un oraş străin şi-şi vinde sângele ca să aibă ce mânca; o povestire despre o fetiţă care-şi schimbă numele în prima zi a fiecărei luni; o povestire despre doi prieteni care rup prietenia din cauza unei certe în care niciunul n-are dreptate; o povestire despre un bărbat care-şi ucide soţia din greşeală, apoi hotărăşte să zugrăvească toate casele din cartierul lui în roşu-aprins; o povestire despre o femeie care-şi pierde darul vorbirii şi-şi dă seama că e tot mai fericită pe măsură ce trec anii; o povestire despre un adolescent care fuge de-acasă, iar la întoarcere descoperă că părinţii lui dispăruseră; o povestire despre un tânăr care scrie o povestire despre un tânăr care scrie o povestire despre un tânăr...

A învăţat de la Hemingway să fie mai atent la propoziţii, să măsoare greutatea fiecărui cuvânt şi a fiecărei silabe care alcătuiesc un paragraf, dar oricât de admirabil ar fi scris Hemingway atunci când era în cea mai bună formă, opera lui nu-i spunea mare lucru lui Ferguson, toată acea bravadă masculină şi acel stoicism laconic i se păreau uşor ridicole, aşa că a renunţat la Hemingway pentru Joyce cel mai profund şi mai provocator, iar când a împlinit şaisprezece ani, a primit de la unchiul Don încă un teanc de ediţii broşate, printre care şi cărţi de Isaac Babei, de care încă nu auzise şi care a devenit rapid cel mai bun scriitor de povestiri din lume pentru Ferguson, şi de Heinrich von Kleist (subiectul primei biografii scrise de Don), care a devenit rapid numărul doi pe lista autorilor de povestiri preferaţi ai lui Ferguson, dar încă şi mai valoroasă, ca să nu spunem *neprețuita* şi *mereu fundamentală,* a fost ediţia Signet de patruzeci şi cinci de cenţi din *Walden şi Nesupunerea civică* strecurată printre cărţile de ficţiune şi poezie, pentru că deşi Thoreau nu era autor de romane sau povestiri, era un scriitor de o sublimă claritate şi precizie, un creator de fraze atât de frumos construite, încât Ferguson le percepea frumuseţea ca pe o lovitură în bărbie sau ca pe o febră a minţii. Perfect. Fiecare cuvânt părea să se potrivească perfect la locul său şi

fiecare frază părea să fie o mică lucrare în sine, o unitate de sine stătătoare, cu viaţă şi gândire proprie, iar fascinaţia unei astfel de proze era că niciodată nu ştiai cât de departe va sări Thoreau de la o frază la alta – uneori era vorba de doar câţiva centimetri, alteori, de câţiva metri sau chiar kilometri întregi –, iar efectul destabilizant al acestor distanţe neregulate l-a învăţat pe Ferguson să-şi conceapă altfel propriile eforturi, pentru că Thoreau combina în fiecare paragraf pe care-l scria două tendinţe opuse, care se excludeau reciproc, pe care Ferguson s-a obişnuit să le numească tendinţa de *a controla* şi tendinţa de *a risca.* I se părea că găsise secretul. Controlul absolut ar fi dus la un rezultat îmbâcsit, sufocat. Riscul absolut ar fi dus la haos şi incomprehensibilitate. Dar dacă le puneai împreună, poate că ajungeai undeva, poate că acele cuvinte care-ţi cântau în cap aveau să înceapă să cânte şi pe pagină, aveau să explodeze bombe, să se năruie clădiri şi lumea avea să capete alt chip.

Dar Thoreau nu se limita la stil. Mai era şi nevoia sălbatică de a fi el însuşi şi nimeni altcineva, chiar cu preţul de a-şi ofensa vecinii, sufletul îndărătnic care-i plăcea atât de mult lui Ferguson cel din ce în ce mai îndărătnic, *adolescentului* Ferguson care vedea în Thoreau un om care reuşise să rămână adolescent toată viaţa, adică un om care niciodată nu renunţase la principii, care nu se transformase niciodată într-un adult corupt, vândut – un băiat viteaz până în pânzele albe, adică exact cum îşi imagina Ferguson viitorul său ideal. Dar dincolo de imperativul spiritual de a se transforma într-o fiinţă curajoasă, independentă, mai erau şi analiza critică pe care o făcea Thoreau premisei americane că banii fac toate jocurile, respingerea guvernului american şi disponibilitatea de a face închisoare pentru a protesta împotriva acţiunilor guvernului, la care se adăuga, desigur, ideea care ajutase India să-şi câştige indepedenţa la cinci luni după ce se născuse Ferguson, aceeaşi idee care se propaga în acel moment în Sudul american şi poate că avea să contribuie şi la schimbarea Americii, *nesupunerea civică,* rezistenţa non-violentă la violenţa legilor nedrepte şi cât de puţine se schimbaseră în cei o sută doisprezece ani de când apăruse *Walden,* se gândea Ferguson, războiul mexicano-

american înlocuit între timp de Războiul din Vietnam, sclavia negrilor înlocuită de opresiunea Jim Crow60 şi de guvernările locale dominate de Klan şi, aşa cum Thoreau îşi scrisese cartea în anii premergători Războiului Civil, Ferguson avea impresia că şi el scria într-un moment când lumea era pe punctul de a sări iar în aer, iar în săptămânile de dinainte şi de după căsătoria maică-sii cu tatăl lui Jim şi Amy, în timp ce se uita la imaginile televizate şi studia în ziar fotografiile călugărilor budişti din sudul Vietnamului care-şi *dăduseră, foc* ca să protesteze împotriva politicilor regimului Diem, susţinut de americani, Ferguson a avut de trei ori revelaţia că zilele tihnite ale copilăriei se încheiaseră, iar oroarea acelor imolaţii demonstra că, dacă oamenii erau gata să moară pentru pace, atunci războiul care le cuprindea încetul cu încetul ţara risca să capete asemenea proporţii încât să întunece totul şi să-i orbească pe toţi.

Casa cea nouă era în South Orange, nu în Maplewood, dar cum cele două oraşe ţineau de aceeaşi comisie de educaţie, Ferguson şi Amy au continuat să înveţe la liceul Columbia, care era singurul liceu public din district. Terminaseră deja clasa a zecea când părinţii lor s-au căsătorit pe 2 august 1963, iar conversaţia demoralizantă pe care o purtaseră cu unsprezece luni în urmă în curtea casei lui Ferguson a fost aproape uitată. Amy şi-a găsit un iubit, Ferguson şi-a găsit o iubită, iar prietenia lor fraternă s-a înfiripat exact cum sperase Amy, deşi acum, că erau cu adevărat fraţi, poate că vechea metaforă devenise oarecum redundantă.

Tatăl lui Ferguson urma să ia toţi banii din vânzarea fostei lor case, dar Dan Schneiderman rămăsese proprietarul casei lor mai vechi, prima casă din Maplewood, din care micul Ferguson nici nu voise să plece vreodată şi, după ce o vânduse cu douăzeci şi nouă de mii de dolari, Dan reuşise să cumpere casa ceva mai spaţioasă din South Orange cu

---

60 Jim Cioara, personaj din folclorul afro-american devenit întruchiparea stereotipurilor rasiale din SUA. Termenul a ajuns să descrie legile statale şi federale care au dus la accentuarea segregării rasiale în Sudul SUA de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi până în 1965.

treizeci şi şase de mii de dolari, pentru că deşi mama lui Ferguson era aproape lefteră, dat fiind că cecurile lunare de la tatăl lui se opriseră după căsătoria cu Dan, Dan însuşi nu mai era sărac, întrucât el şi Liz încheiaseră amândoi asigurări de viaţă în valoare de o sută cincizeci de mii de dolari la scurt timp după nuntă, iar acum că el intrase în posesia acelei sume după oribila moarte prematură a lui Liz, familia nou formată a Adierilor, Fergusonilor şi Schneidermanilor era mai mult decât solvabilă pe moment. Era greu să nu-şi amintească de unde veneau banii, de sinistra convertire a cancerului letal în dolari, dar Liz era moartă, viaţa mergea înainte şi ce-ar fi putut face oricare dintre ei în afară de a merge înainte?

Casa cea nouă le plăcea tuturor. Chiar şi Ferguson, care dezaproba categoric viaţa într-un oraş mic, care ar fi dat aproape orice să se mute la New York sau în oricare alt oraş mare din lume, recunoştea că fusese o alegere bună şi că acea clădire albă cu acoperiş de şindrilă, construită în 1930 pe o străduţă înfundată, necirculată, numită Woodhall Crescent, era un loc mult mai bun în care să se aciueze decât glacialul Castel al Tăcerii în care fusese silit să locuiască în ultimii şapte ani. Probabil că nu le-ar fi stricat un dormitor în plus, pe lângă cele patru ale casei, pentru că transformaseră camera care i-ar fi revenit lui Jim într-un atelier pentru Dan, dar nimeni n-a suferit din cauza asta, cu atât mai puţin Jim cel flegmatic, care venea rareori în vizită şi părea să se mulţumească să doarmă pe canapeaua din living, iar dacă pe el nu-l deranja, de ce să-i fi deranjat pe ceilalţi? Important era că erau toţi împreună şi, cum Ferguson era mulţumit de Dan, iar Amy şi Jim erau mulţumiţi de mama lui Ferguson, Dan era mulţumit de Ferguson, iar mama lui Ferguson era mulţumită de Amy şi Jim, conviețuiau liniştiţi fără a pleca urechea la bârfele din cele două oraşe care-şi închipuiau că, după toate răsturnările şi agitaţia din ultimul an – moarte, divorţ, recăsătorite, o casă nouă şi doi adolescenţi obsedaţi de sex care locuiau unul lângă altul la acelaşi etaj al casei –, sigur se petreceau *lucruri stranii, nefireşti* sau *nu chiar normale* la Woodhall Crescent numărul 7. Omul era un amărât de *artist în mizerie,* ce Dumnezeu, adică un

lufimensch[61] (cum ar fi spus evreii) sau un nonconformist pletos, cu preferințe politice îndoielnice (cum ar fi spus neevreii) şi cum o fi putut nevasta lui Stanley Ferguson să renunțe la căsnicia ei care-i aducea atâția bani şi să se asocieze cu un asemenea personaj?

Pentru Ferguson, marea schimbare n-avea nicio legătură cu căsătoria maică-sii cu Dan Schneiderman. La urma urmei, ea mai fusese căsătorită şi, cum Dan era un soț mai bun, mai compatibil cu ea decât fusese tatăl lui, Ferguson a aprobat mariajul fără a se gândi prea mult la el pentru că n-avea de ce s-o facă. Lucrul la care s-a gândit însă şi care a reprezentat o transformare mult mai importantă a principalelor lui condiții de viață a fost că nu mai era singur la părinți. În copilăria mică, se rugase să capete un frate sau o soră, insistase iar şi iar pe lângă maică-sa să-i facă un bebeluş ca să nu mai fie singur, dar la un moment dat ea îi spusese că e imposibil, ea nu mai poate face copii, ceea ce însemna că avea să rămână pentru totdeauna doar cu Archie al ei scump şi drag, şi încetul cu încetul, Ferguson se împăcase cu soarta lui solitară, devenind băiatul melancolic şi visător care-şi dorea acum să-şi petreacă anii maturității închis într-o cameră şi scriind cărți, lipsit de bucuriile trântelor şi de camaraderia veselă pe care cei mai mulți copii le împărtăşesc cu frații şi surorile, dar în acelaşi timp ferit de conflictele şi duşmăniile care pot transforma copilăria într-o veşnică luptă infernală soldată cu o veşnică acreală şi/sau psihoză permanentă, iar acum, la şaisprezece ani, după ce ocolise atât avantajele, cât şi dezavantajele de a nu fi singur toată viața, Ferguson îşi vedea împlinită dorința din copilărie sub forma unei surori de şaisprezece ani şi a unui frate de douăzeci – dar prea târziu, după o prea lungă amânare ca să-i mai fie într-adevăr de folos şi, chiar dacă Jim era mai mult absent, iar cu Amy era din nou prieten apropiat (după ce multă vreme îi purtase pică pentru că-l refuzase în vara anului trecut), avea zile când tânjea fără să vrea după vechea

---

[61] Cu capul în nori (idiş).

lui viață de copil singur la părinți, chiar dacă o dusese mult mai prost pe-atunci.

Ar fi fost altceva dacă Amy l-ar fi iubit aşa cum ajunsese s-o iubească el, dacă ar fi profitat de noile lor împrejurări ca să se dedea diverselor apucături carnale, pipăieli spontane când părinții nu erau atenți, jocuri senzuale secrete şi întâlniri în miez de noapte într-una sau alta din camerele lor vecine, culminând cu sacrificarea reciprocă a virginității amândurora pe altarul dragostei şi al unei mai bune sănătăți psihice, dar pe Amy n-o interesa, ea îşi dorea sincer să fie sora lui, iar Ferguson cel obsedat de sex, al cărui principal scop în viață era să-şi bage penisul într-o fată dezbrăcată şi să scape definitiv de virginitate, trebuia să accepte situația ca să nu explodeze de la agitația continuă de a râvni la ce nu putea avea, pentru că dorința refuzată era o otravă care ți se infiltra peste tot, iar când venele şi organele interne se îmbibau bine de ea, urca până la creier şi țâşnea direct prin țeastă.

Primele săptămâni în casa cea nouă au fost cele mai dificile pentru el. Nu numai că s-a văzut nevoit să-şi înăbuşe pornirea de a o înşfăca pe Amy şi a-i mozoli toată fața cu sărutări de fiecare dată când rămâneau doar ei doi şi să-şi tempereze reveriile nocturne dătătoare de erecții, în care se vedea strecurându-se în patul ei din camera vecină, dar la asta se adăugau o mulțime de aranjamente practice, având ca principal scop evitarea încălcării intimității celuilalt, şi până când au stabilit o serie de reguli riguroase de împărțire a spațiilor comune (nu se intră fără a se bate la uşă, baia se lasă curată după folosire, fiecare îşi spală vasele lui, nu se copiază tema după celălalt decât cu acordul lui şi nu se umblă pe furiş în camera celuilalt, ceea ce însemna că Ferguson nu putea trage cu ochiul la jurnalul lui Amy, iar Amy nu putea trage cu ochiul la caietele de lucru şi la povestirile lui Ferguson), au avut câteva momente delicate, unele penibile de-a dreptul, ca atunci când Amy a deschis uşa de la baie şi l-a văzut pe Ferguson care abia ieşise de la duş cum şi-o freca aşezat pe toaletă – *N-am văzut nimic!* a țipat ea şi a trântit uşa – sau când Ferguson a ieşit din cameră exact când Amy mergea pe coridor potrivindu-şi prosopul în care se înfăşurase, iar când prosopul a căzut

brusc şi pielea ei goală şi albă a apărut în faţa ochilor uluiţi ai lui Ferguson, care vedea pentru prima oară sânii cu sfârcuri mici şi părul pubian brun şi cârlionţat al surorii sale vitrege, Amy a strigat tare: *Căcatl,* la care Ferguson a replicat aproape spiritual: *întotdeauna am bănuit că ai un corp. Acum m-am convins,* iar Amy a râs, apoi a ridicat braţele într-o poştură ironic provocatoare şi a zis: *Acum suntem chit, domnule Dick,* referindu-se nu numai la personajul caraghios din dragul lor *David Copperfield,* ci şi la ce văzuse în baie în urmă cu câteva zile62.

Era adevărat că Ferguson avea o prietenă, dar nu mai puţin adevărat era că i-ar fi dat numaidecât papucii dacă Barkis-Amy s-ar fi arătat dornic63, ceea ce nu se întâmpla, şi după ce Ferguson văzuse corpul care avea să-i fie refuzat întotdeauna, nu mai trebuia să se chinuie încercând să şi-l imagineze, ceea ce pentru el era un mic pas înainte, un mod de a începe să se lecuiască de o obsesie nesănătoasă care nu putea duce decât la Puţul Fără Fund al Tristeţii Eterne, iar ca recompensă a încercat să se concentreze pe trupul prietenei lui, pe care deocamdată o văzuse goală doar de la brâu în sus, dar explorările lor deveneau tot mai îndrăzneţe şi mai obraznice de când se regăsiseră la începutul clasei a unsprezecea, ceea ce însemna că existau motive de optimism, iar după o vară dificilă în care nu ştiuse cum stă faţă de Amy sau cum să se poarte cu ea, Ferguson a hotărât să renunţe, să-şi ardă arsenalul şi să semneze un tratat mintal de capitulare absolută, iar din acel moment şi-a asumat noua misiune de a se purta ca un frate cu sora Amy, conştient că era singurul mod de a continua s-o iubească şi de a fi iubit la rândul său.

Câteodată se certau, câteodată Amy ţipa, trântea uşi şi-l insulta, câteodată Ferguson se ascundea în camera lui şi

---

62 Ca substantiv comun, *dick* are sensul de penis.

63 Domnul Barkis, personaj din *David Copperfield* de Charles Dickens, un vizitiu care curtează unul dintre personajele feminine din carte, Clara Peggotty, repetând întruna „Barkis e dornic”.

refuza să vorbească cu ea toată seara, câte zece, douăsprezece ore neîntrerupte, dar cel mai adesea se străduiau să se înțeleagă bine şi cel mai adesea se înțelegeau bine. Practic, prietenia lor revenise la stadiul de dinainte ca lui Ferguson să i se năzare să nu mai fie *doar prieteni,* dar crescuse în intensitate de când locuiau cu părinții lor proaspăt căsătoriți în casa din Woodhall Crescent, cu conversații mai lungi şi mai intime care durau uneori trei, patru ore şi reuşeau cumva să ajungă întotdeauna la moartea mamei lui Amy şi la moartea lui Artie Federman, cu mai multe ore de învățat şi pregătit împreună pentru teste (ceea ce a făcut ca notele lui Ferguson să crească de la B+ şi câte un A răzleț la nivelul lui Amy, de A şi A-), mai multe țigări fumate împreună, mai mult alcool băut împreună (în general bere, Rolling Rock ieftină, în sticle lungi şi verzi, sau Old Milwaukee chiar şi mai ieftină, în sticle maronii mai scurte), mai multe filme văzute împreună la televizor, mai multe discuri ascultate împreună, mai multe partide de gin rummy jucate împreună, mai multe drumuri la New York împreună, mai multe glume, mai multe tachinării, mai multe discuții în contradictoriu despre politică, mai mult râs şi gata cu orice reținere de a se scobi în nas sau de a trage pârțuri de față cu celălalt.

La şcoala lor învățau peste două mii o sută de elevi, şapte sute şi ceva în fiecare an, iar în acea fabrică de învățământ secundar care deservea oraşele Maplewood şi South Orange găseai un amestec de protestanți, catolici şi evrei, o populație provenită majoritar din clasa de mijloc, cu o bucată de clasă muncitoare şi una de gulere albe din eşaloanele mai prospere, băieți şi fete din familii venite în America din Anglia, Scoția, Italia, Irlanda, Polonia, Rusia, Germania, Cehoslovacia, Grecia şi Ungaria, dar nicio familie asiatică şi doar douăzeci şi patru de elevi de culoare în toată şcoala, unul dintre numeroasele licee monocolore din Districtul Essex şi chiar şi după atâta timp, la nouăsprezece, douăzeci de ani după eliberarea lagărelor morții la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, cele două oraşe păstrau urme de antisemitism, mai ales sub formă de şuşoteli, tăceri şi excluderi nescrise din locuri precum Clubul de Tenis Orange

Lawn, dar uneori era şi mai grav, iar Ferguson şi Amy n-au uitat niciodată crucea arsă pe peluza din faţa casei unuia dintre prietenii lor evrei din Maplewood, în anul când împliniseră zece ani.

Peste două treimi din cei peste şapte sute de elevi din anul lor aveau să meargă mai departe la facultate, unii la cele mai bune facultăţi private din ţară, alţii la facultăţi private mediocre de pe litoralul estic, alţii la facultăţi de stat din New Jersey, iar pe băieţii neînscrişi la facultate îi aşteptau armata şi Vietnamul, după care, dacă mai exista un după care, aveau să lucreze ca mecanici sau băieţi la pompă în ateliere şi benzinării, ca brutari sau şoferi de cursă lungă, să-şi găsească slujbe temporare sau permanente ca instalatori, electricieni şi tâmplari, să urmeze cariere de douăzeci şi unu de ani la poliţie, pompieri sau salubritate sau să ţintească potul cel mare în domenii foarte riscante ca jocuri de noroc, şantaj şi jafuri armate. Pe fetele neînscrise la facultate le aşteptau măritişul şi maternitatea, şcoala de secretare, şcoala de asistente, cursuri de cosmetică, cursuri de tehnică dentară, slujbe în birouri, restaurante şi agenţii de turism şi probabilitatea de a-şi petrece toată viaţa la cel mult cincisprezece kilometri de oraşul natal.

Erau însă şi excepţii, fete care n-aveau să meargă la facultate, dar nici n-aveau să stea cuminţi, fete care nu semănau deloc ca trecut şi viitor cu fetele de New Jersey pe care Ferguson le studia de-o viaţă, şi întâmplarea face ca un astfel de personaj să apară la ora lui de engleză în prima lui zi de şcoală ca licean, o fată cu ten şi păr închis la culoare, despre care n-ai fi putut spune dacă era sau nu frumoasă, dar care lui Ferguson i s-a părut cât se poate de frapantă, ghemuită toată asemenea unui animal captiv la zoo, netemător, care-şi observă cu calm observatorii printre gratii, întrebându-se care dintre ei va avea curajul să-i dea de mâncare, iar când doamna Monroe a început ora arătând cu degetul spre fiecare dintre cei douăzeci de elevi şi cerându-le să-şi spună numele şi să se prezinte colegilor, Ferguson a auzit-o pe brunetă vorbind cu ceea ce a luat drept accent britanic şi, fără să stea pe gânduri, a hotărât s-o curteze, nu doar pentru că o fată străină era automat mai dezirabilă

decât o fată din suburbiile din Jersey, ci şi pentru că trecuseră exact şapte zile de când îl respinsese Amy în curtea din spatele casei şi era liber, dezgustător de liber să umble după orice fată îi ieşea în cale. Din fericire, Amy nu-i era colegă la ora de engleză în acel an, ceea ce însemna că n-avea să-l vadă cum se uită la brunetă şi plănuieşte s-o abordeze, s-o curteze şi s-o cucerească şi, cum Amy nu era acolo să-i spioneze intenţiile, era liber să le exprime oricât de limpede.

Dana Rosenbloom. Nu era britanică, ci sud-africană. Cea de-a doua din cele patru fiice ale lui Maurice şi Gladys Rosenbloom din Johannesburg, care trăiau actualmente în Statele Unite pentru că tatăl Danei, un patron de fabrică prosper, nu era doar antreprenor capitalist, ci şi socialist, un critic atât de fervent al apartheidului instaurat în ţară în 1948, încât i se opusese activ, iar autorităţile sud-africane fuseseră atât de deranjate de implicarea sa în acele activităţi subversive, încât voiseră să-l vâre la închisoare, ceea ce n-ar fi fost benefic nici pentru sănătatea lui Maurice Rosenbloom, nici pentru moralul familiei, aşa că plecaseră toţi şase, fugiseră din Africa de Sud la Londra, lăsând în urmă fabrica, locuinţa din Johannesburg, maşinile, pisicile, calul, casa de la ţară, barca şi cea mai mare parte din avere. De la tot la aproape nimic şi, cum tatăl Danei avea şaizeci şi doi de ani şi era prea fragil ca să mai muncească, mama ei cea mult mai tânără, de vreo patruzeci şi ceva de ani, după estimarea lui Ferguson, şi-a asumat întreţinerea familiei la Londra, ceea ce a făcut urcând în trei ani în ierarhie la magazinul Harrods până într-o poziţie de mare răspundere şi, cum la Harrods ajunsese în vârf, a acceptat un post şi mai important, pe un salariu de două ori mai mare, la Saks Fifth Avenue din New York. Aşa au aterizat Rosenbloomii pe pământ american în primăvara anului 1962, aşa au ajuns să ocupe o casă mare şi scârţâitoare pe Mayhew Drive din South Orange, New Jersey, şi aşa a nimerit Dana Rosenbloom la două bănci de Ferguson la liceul Columbia, în clasa a zecea, la ora de engleză a doamnei Monroe.

O sud-africană albă cu ten oacheş de nord-africană, origini est-europene suprapuse peste origini mai vechi, mai adânci, din deşerturile Orientului Mijlociu, evreica exotică din

literatura germanică şi nordică, ţiganca din operele secolului al XIX-lea şi din filmele Technicolor, Esmeralda, Batşeba şi Desdemona într-o singură fiinţă, focul negru al părului creţ, rebel, arzându-i pe cap ca o coroană, mâini şi picioare subţiri şi şolduri înguste, cu umerii şi partea de sus a gâtului puţin înclinate în timp ce-şi lua notiţe la ore, cu mişcări domoale, niciodată precipitate sau nervoase, calme, calme şi blânde, o fată solidă, înclinată spre afecţiune şi căldură şi nu ispita levantină care părea a fi, în multe privinţe cea mai banală fată de care fusese atras vreodată Ferguson, nu o frumuseţe aşa cum era Linda Flagg, nici strălucită aşa cum era Amy, dar mai matură şi mai echilibrată decât amândouă în urma experienţelor pe care le trăise împreună cu familia ei, mai matură chiar şi decât Ferguson, o persoană senzuală şi senină, cu suficientă experienţă şi curaj ca să fie receptivă de la început la avansurile lui şi curând el şi-a dat seama că ea e înnebunită după el şi că nu l-ar sfâşia niciodată în bucăţi aşa cum făcea uneori Amy, polemista Schneiderman care izbucnise în râs în acea seară la cină, în Anul cu Multe Cine de dinainte ca părinţii lor să se căsătorească, atunci când Ferguson scosese o pipă şi o aprinsese, pipa pe care o cumpărase ca să fumeze în timp ce scria pentru că-şi închipuia că orice scriitor trebuie să fumeze pipă atunci când stă şi scrie la birou, şi cât de temeinic îl luase ea peste picior pentru asta, numindu-l *nătărău închipuit* şi *cel mai prostuţ băiat din lume,* cuvinte pe care Dana Rosenbloom nu le-ar fi spus niciodată nici lui, nici altcuiva, aşa că a curtat-o pe nou-venita cu ochi negri din Johannesburg şi Londra şi a cucerit-o, dar nu pentru c-ar fi ştiut ce face când venea vorba de arta seducţiei, ci pentru că ea se îndrăgostise de el şi voia să fie sedusă.

El nu era îndrăgostit de ea şi n-avea să fie niciodată, a înţeles de la bun început că Dana n-avea să fie niciodată marea pasiune pe care o căuta, dar corpul lui simţea nevoia să fie atins, tânjea după intimitate cu cineva, iar Dana îl atingea şi-l săruta bine, atât de bine şi de des încât plăcerile fizice pe care i le aduceau mângâierile ei aproape că neutralizau nevoia de a trăi o mare pasiune în acea etapă din viaţa lui. O mică pasiune cu multe atingeri şi sărutări era

suficientă pentru moment, iar în iarna clasei a unsprezecea, când au ajuns la sex complet, dezbrăcați, s-a simțit mai mult decât satisfăcut.

Sex animalic, fără vorbe, cu țiganca îndrăgostită de el, comunicare din priviri, gesturi şi atingeri, puține schimburi verbale în afara celor mai banale subiecte, o întâlnire nu a minților, cum era cu Amy sau cu viitoarea iubită la care visa, ci a corpurilor, o înțelegere între corpuri, o lipsă de inhibiții atât de nouă pentru Ferguson, încât uneori îl apuca tremuratul când se gândea ce-şi făceau unul altuia în camerele goale în care reuşeau să rămână singuri, piele arzând de fericire, sudoare şiroindu-le din pori în timp ce se acopereau reciproc de sărutări, şi cât de bună era ea cu el, cât de indulgentă cu depresiile şi disperările lui răsfățate, cât de puțin îi păsa că el o iubea mai puțin decât îl iubea ea pe el, dar ştiau amândoi că legătura lor nu putea fi decât temporară, că America era locul lui, nu şi al ei, iar ea nu făcea decât să-şi omoare timpul până când absolvea liceul şi împlinea optsprezece ani, după care avea să plece în Israel, să trăiască într-un chibuț între Marea Galileii şi Platoul Golan, era tot ce-şi dorea, nu facultate, nu cărți, nu idei mari, doar să-şi instaleze corpul undeva lângă alte corpuri şi să facă totul pentru a se integra într-o țară care n-avea s-o alunge niciodată.

Inevitabil, erau momente când ea îl plictisea, când se simțea detaşat pentru că ei îi păsa atât de puțin de lucrurile cele mai importante pentru el, şi în toți anii cât au fost colegi de şcoală el a tot ezitat şi s-a tot îndepărtat, a pus ochii pe alte fete, s-a cuplat cu alte fete în verile când Dana îşi vizita rudele din Tel Aviv, dar niciodată nu s-a putut rupe cu totul de ea, îl atrăgea înapoi dulceața ei, dulceața inimii ei bune era irezistibilă, iar sexul era necesar, era singurul lucru care le făcea pe toate celelalte să pălească în acele minute sau ore cât dura şi care părea să-i clarifice de ce se născuse şi ce însemna să aparțină lumii, era începutul vieții erotice, începutul vieții adevărate şi nimic din toate astea n-ar fi fost posibil cu nici o altă fată din şcoală, Lindele Flagg, Norele MeGinty şi Debbie Kleinmanele erau toate virgine militante, fecioare profesioniste zăvorâte în centuri de castitate din fier,

deci chiar dacă inima îi mai zburda din când în când, îşi dădea seama cât era de norocos c-o găsise pe Dana Rosenbloom şi niciodată n-avea să renunțe la ea de bunăvoie pentru că ea nu numai că i se dăruise, dar îi dăruise şi familia ei, de care Ferguson ajunsese să se ataşeze, începând cu ideea că o astfel de familie putea exista, şi de fiecare dată când intra la ei în casă şi se afunda în aura rosenbloomiană, se simțea tare fericit acolo şi n-ar mai fi plecat.

Natura exactă a acelei aure părea să fie imposibil de definit cu precizie, dsşi Ferguson a încercat în repetate rânduri de-a lungul anilor să înțeleagă ce o făcea să fie atât de aparte, să nu semene cu nicio casă în care intrase până atunci. Un amestec de rafinat şi banal, se gândea el uneori, dar unul în care rafinamentul nu era niciodată contaminat de banal şi nici banalul nu era influențat de rafinament. Manierele britanice elegante ale părinților, superb controlate, etalate în voie alături de pornirile anarhice ale copiilor, şi totuşi niciuna din tabere nu părea să-i poarte pică celeilalte, iar casa părea mereu cufundată în aceeaşi atmosferă paşnică, până şi în momentele când cele două fete mai mici țipau una la alta în living. Un instantaneu: doamna Rosenbloom cea înaltă, suplă, aristocratică, într-unul dintre taioarele Chanel sau Dior pe care le purta la birou, la Saks Fifth Avenue, discutând cu răbdare despre contracepție cu fiica cea mare, Bella, care devenise beatnică de când ajunsese în America şi-şi asculta cu răbdare mama în timp ce-şi aranja puloverul negru pe gât şi se farda cu tuş negru, semănând din ce în ce mai bine cu un raton. Un al doilea instantaneu: domnul Rosenbloom cel măruntei şi oarecum emaciat, cu cravata lui de mătase şi barbişonul cărunt, perorând despre virtuțile caligrafiei în fața lui Leslie, fiica lui cea mică, o copilă costelivă de nouă ani, cu genunchii juliți şi-un hamster pe nume Rodolfo care dormea în buzunarul rochiei. Aşa arăta aura rosenbloomiană sau câteva dintre emanațiile ei, iar când Ferguson se gândea la drama prin care trecuseră acei oameni împreună, când se gândea cum trebuie să fie să pierzi totul şi să fii nevoit s-o iei de la capăt în alt colț de lume, apoi s-o mai iei încă o dată de la capăt în alt colț de lume, se întreba dacă întâlnise vreodată o familie mai

curajoasă şi mai tenace decât ei. Şi asta tot de aură ţinea: trăim, iar de-acum încolo o să ne vedem de-ale noastre şi să sperăm că zeii o să ne întoarcă spatele şi n-o să-şi mai bage nasul în treburile noastre.

Avea multe de învăţat de la domnul Rosenbloom, a hotărât Ferguson, şi cum tatăl Danei avea şaizeci şi şase de ani şi nu mai muncea, ci-şi petrecea mare parte din timp acasă, citind cărţi şi fumând ţigări, Ferguson s-a obişnuit să treacă din când în când pe la el, în general imediat după orele de şcoală, când lumina sfârşitului de amiază inunda livingul, proiectând umbre complexe, încrucişate, pe podea şi mobilă, iar tânărul şi bătrânul şedeau în camera pe jumătate întunecoasă, pe jumătate luminată, şi pălăvrăgeau fără să aibă un subiect anume, înşirau vrute şi nevrute despre politică şi despre particularităţile vieţii americane, uneori analizând o carte, un film sau un tablou, dar în principal, domnul Rosenbloom era cel care povestea din trecutul lui, spunea anecdote frivole, captivante, despre călătorii în Europa pe mări furtunoase, la bordul unor transatlantice cu abur, despre vorbele lui de duh din tinereţe, despre şocul plăcut care-l străbătuse când luase prima lui gură de martini, pomenea de *discuri de gramofon,* de *telegrafşi* de ciorapii de mătase cu jartieră care alunecau de pe picioarele femeilor, nimic important, nimic profund, dar fascinant de ascultat, şi Ferguson a observat că vorbea foarte rar despre problemele lui din Africa de Sud, iar când spunea ceva, în tonul lui nu se simţea niciodată ciudă, nici vreo urmă de furie sau de indignare aşa cum ar fi fost de aşteptat la un om în exil, şi tocmai de aceea era Ferguson atât de atras de domnul Rosenbloom şi era atât de încântat de compania lui – nu pentru că era un om care suferise, ci pentru că era un om care suferise şi totuşi era în stare să glumească.

Domnul Rosenbloom n-a citit niciuna dintre povestirile lui Ferguson, nici măcar nu s-a uitat în treacăt pe vreun cuvânt scris de Ferguson, dar dintre toţi, el a fost cel care a rezolvat problema care-l frământa pe băiat de multe luni şi fără îndoială că ar fi continuat să-l macine cu anii.

Archie, a zis bătrânul într-o după-amiază. Un nume drăguţ de toată ziua, dar nu prea grozav pentru un romancier, nu?

Aşa-i, a răspuns Ferguson. E tragic de nepotrivit.

Dar *mei. Archibald* nu-i mult mai breaz, nu?

Nu, nu-i deloc mai breaz. E mai rău.

Şi ce-o să te faci când o să începi să publici?

Dacă o să public vreodată, vreți să spuneți.

Ei, hai să presupunem că o să publici. Ai vreo alternativă pregătită? Nu prea.

Nu prea sau deloc?

Deloc.

Hmm, a făcut domnul Rosenbloom în timp ce-şi aprindea o țigară şi fixa cu privirea umbrele. După o lungă tăcere, a întrebat: Mai ai şi un al doilea prenume?

Isaac.

Domnul Rosenbloom a scos un rotocol mare de fum şi a repetat cele două silabe pe care tocmai le auzise: *Isaac.*

Aşa-l chema pe bunicul.

Isaac Ferguson.

Isaac Ferguson. Ca Isaac Babel sau Isaac Bashevis Sânger.

Un nume evreiesc a-ntâia, nu crezi?

Mai puțin partea cu *Ferguson,* dar partea cu *Isaac* da, sigur.

Isaac Ferguson, romancier.

Archie Ferguson omul, Isaac Ferguson scriitorul.

Eu zic că nu e rău. Tu ce zici?

Nu-i rău deloc.

Doi oameni într-unul singur.

Sau unul singur în doi. Oricum, tot e bine. Oricum, ăsta o să fie numele cu care o să-mi semnez opera: Isaac Ferguson. Dacă o să fiu vreodată publicat, desigur.

Nu fi aşa modest. *Când* o să fii publicat.

La şase luni după această conversație, în timp ce stăteau amândoi în acasă şi discutau despre diferențele dintre lumina după-amiezilor sud-africane şi lumina după-amiezilor din New Jersey, domnul Rosenbloom s-a ridicat de pe scaun, s-a dus până în capătul camerei şi s-a întors cu o carte în mână.

Poate c-ar trebui s-o citeşti pe asta, a zis el, lăsând cartea să alunece delicat din mâna lui în mâna lui Ferguson.

Era *Cry, the Beloved Country: A Story of Confort în Desolation,* de Alan Paton64. Publicată de Jonathan Cape, Bedford Square 30, Londra.

Ferguson i-a mulțumit domnului Rosenbloom şi a promis să-i înapoieze cartea în trei, patru zile.

Nu-mi trebuie înapoi, a spus domnul Rosenbloom, aşezându-se la loc pe scaun. E pentru tine, Archie. Eu nu mai am ce face cu ea.

Ferguson a deschis cartea şi a văzut că era ceva scris pe prima pagină: *23 septembrie 1948. Mulți ani fericiți, Maurice! Tillie şi Ben.* Sub cele două semnături, cu litere mari şi groase, mai erau trei cuvinte: ȚINE-TETARE.

Dacă n-avea să mai ia bani de la taică-său, atunci nici nu se punea problema să mai lucreze o vară într-unul dintre magazinele lui. În acelaşi timp, dacă Ferguson nu mai accepta bani de la taică-său, atunci trebuia să înceapă să câştige singur bani, numai că în acel colț de lume, slujbele de vară de două luni nu erau pe toate drumurile şi nu ştia unde să caute. Cum împlinise şaisprezece ani, presupunea că s-ar fi putut întoarce în Tabăra Paradis, să facă pe chelnerul, numai că acolo n-avea să câştige nimic în afară de bacşişul pe care-l lăsau părinții în ultima zi de vară, adică vreo două sute de dolari amărâți cu totul, şi în afară de asta, Ferguson terminase cu tabăra şi nu mai voia să se întoarcă acolo, numai la gândul că va pune iar piciorul în locul unde-l văzuse murind pe Artie Federman vedea iar moartea înaintea ochilor, o vedea iar şi iar până când Ferguson era cel care scotea micul *oh* slab care ieşise din gura lui Artie, Ferguson era cel care cădea în iarbă, care murea, şi pur şi simplu nu se putea duce acolo, nici măcar dacă salariul chelnerilor din tabără ar fi fost de patru sute de dolari pentru o masă.

În primăvara clasei a zecea, cum nunta maică-sii era deja plănuită pentru începutul lunii august şi nu se zărea nicio

---

64 Autor sud-african şi militant anti-apartheid. *Cry, the Beloved Country: A Story of Comfort in Desolation (Plângi, țară iubita: Poveste despre mângâiere în singurătate),* publicată în 1948, vorbeşte despre inegalitățile rasiale profunde din Africa de Sud.

soluție la orizont, Jim i-a făcut legătura lui Ferguson cu unul dintre prietenii lui din liceu, un fost apărător din echipa de fotbal pe nume Arnie Frazier, care se lăsase de studii din primul an la Rutgers şi avea o afacere de mutat mobilă în Maplewood şi South Orange. Ca flotă, avea o singură dubă Chevy albă, iar operațiunea era clandestină, toate tranzacțiile fiind exclusiv cu bani gheață, fără asigurări sau contracte pentru angajați, fără un cadru formal de afaceri şi Eară să plătească impozit, pentru că încasările nu erau declarate. Chiar dacă Ferguson împlinea vârsta legală pentru a şofa abia în martie anul următor, Frazier l-a luat să stea în dreapta în locul partenerului său care fusese recrutat în armată şi urma să plece la Fort Dix la sfârşitul lui iunie. Prietenul lui Jim ar fi preferat un angajat cu normă întreagă, pentru tot anul, dar Jim era prieten cu Frazier pentru că pe vremuri, la un chef în liceu, o salvase pe sora geamănă a lui Frazier dintr-o situație delicată (punând la podea un jucător de lacrosse beat, care o înghesuise într-un colț al camerei), aşa că Frazier se simțea dator față de Jim şi nu-l putea refuza. Astfel, Ferguson a profitat de ocazie şi s-a lansat în cariera de băiat de mutări care a durat toate cele trei veri până a terminat liceul, din 1963 până în 1965, pentru că anul următor a fost iar nevoie de serviciile lui, după ce noul ajutor a trebuit să abandoneze din cauza unei hernii de disc, iar în al treilea an, flota s-a extins la două dube şi Frazier a avut nevoie urgentă de încă un şofer. Munca era uneori epuizantă şi în fiecare an, în primele şase, şapte zile de lucru, Ferguson avea dureri musculare crunte, dar considera munca manuală o contrapondere bine-venită la efortul mintal de a scrie, pentru că nu numai că-l ajuta să-şi mențină forma fizică şi servea unui scop legitim (mutarea bunurilor oamenilor dintr-un loc în altul), ci îi şi permitea să gândească propriile-i idei pe care nu trebuia să le dea altora, aşa cum se întâmpla de cele mai multe ori cu munca nemanuală, care presupunea să faci bani pentru alții cu mintea, primind în schimb cât mai puțin, şi chiar dacă Ferguson avea un salariu mic, după fiecare mutat se pomenea în mână cu bancnote de cinci, zece, uneori chiar şi douăzeci de dolari, şi cum de muncă se găsea cu prisosință

în acei ani de dinainte ca milioanele mistuite în Vietnam să pună pe butuci economia națională, ajungea să câştige săptămânal aproape două sute de dolari neimpozitați. Aşa că Ferguson şi-a petrecut cele trei veri urcând şi coborând paturi şi canapele pe scări înguste, livrând oglinzi antice şi birouri Ludovic al XV-lea unor decoratori de interioare din New York, mutând studenți în şi din camerele lor din căminele din Pennsylvania, Connecticut şi Massachusetts, transportând frigidere vechi şi aparate de aer condiționat stricate la groapa de gunoi a oraşului, timp în care a întâlnit o mulțime de oameni care nu i-ar fi ieşit niciodată în cale dacă ar fi stat într-un birou sau ar fi vândut înghețată la Gaining s unor copii gălăgioşi. În plus, Arnie se purta frumos cu el, părea să-l respecte şi, deşi era adevărat că tânărul şef al lui Ferguson, în vârstă de douăzeci şi unu de ani, votase cu Goldwater la alegerile din '64 şi ar fi vrut să arunce bombe nucleare peste Hanoi, nu era mai puțin adevărat că atunci când a mai cumpărat o dubă, acelaşi Arnie Frazier a angajat doi negri, extinzând echipa la patru persoane, iar ultima vară în care a lucrat pentru el i-a adus un câştig inestimabil lui Ferguson, acela de a bate zi de zi străzile împreună cu unul dintre negri, Richard BrinkerstafF, un uriaş lat în umeri şi burtos, care privea prin parbrizul dubei în timp ce Ferguson conducea spre următoarea destinație, asimilând cu atenție peisajele cu şosele pustii de suburbie, străzi urbane pline de gropi şi autostrăzi industriale aglomerate pe lângă care treceau şi, indiferent dacă ceea ce vedea îl încânta, îl întrista sau îl dezgusta, arăta cu degetul către fetița care se juca cu câinele ei collie pe peluza din fața casei sau către bețivul îngălat care se împleticea prin intersecția Bowery cu Canal şi spunea mereu pe acelaşi ton: *Ce drăguț, Archie. Ce drăguț.*

Ferguson ştia că pentru tatăl lui e o enigmă. Nu doar pentru că omului îi era cu neputință să priceapă de ce ar alege cineva un domeniu atât de nesigur ca scrisul cărților, care pentru el era un delir amăgitor şi calea garantată spre sărăcie, eşec şi dezamăgire zdrobitoare pentru psihic, ci şi pentru că fiul său bine educat, care fusese expus încă de la naştere beneficiilor tradiționalului spirit antreprenorial american, ale reuşitei prin forțe proprii, întorcea spatele

şanselor de a avansa şi a se împlini în viaţă ca să-şi irosească verile spetindu-se ca muncitor de rând, în slujba unui idiot care-şi abandonase studiile şi înşela fiscul. Nu era nimic rău în faptul că-şi câştiga astfel banii, dar problema era că acei bani n-aveau să fie niciodată mai mulţi, pentru că o asemenea muncă de jos avea să-l ţină mereu jos, iar când fiul începea să vorbească despre cum se va întreţine pe viitor ca muncitor într-o fabrică sau marinar în marina comercială, tatăl se îngrozea întrebându-se ce se va alege de el. Ce se întâmplase cu băieţelul care voia să se facă doctor? De ce se dusese totul de râpă în felul ăsta?

Aşa-şi imagina Ferguson că gândea tatăl lui despre el, admiţând că se gândea vreodată la el, iar în monologurile de două, trei pagini pe care le scria cu vocea tatălui sau se străduia să-i înţeleagă modul de a gândi scormonind şi încercând să scoată la suprafaţă puţinele lucruri pe care le ştia despre primii ani din viaţa lui Stanley Ferguson, anii dificili, de sărăcie, de după ce bunicul lui fusese omorât, iar bunica lui cea semi-isterică şi urlătoare devenise capul clanului, apoi misterioasa plecare a fraţilor mai mari ai tatălui său în California, niciodată pe deplin explicată, niciodată pe deplin înţeleasă, şi efortul de a deveni cel mai bogat om din lume, marele profet al profitului care credea în bani aşa cum credeau alţii în Dumnezeu, în sex sau în fapte bune, banii ca măsură supremă a tuturor lucrurilor şi oricine se opunea acestei credinţe era un prost sau un laş, iar fosta lui soţie şi fiul lui erau cu siguranţă proşti şi laşi, aveau creierul îmbâcsit de sforăielile romantice servite de romane şi filme hollywoodiene ieftine, iar fosta lui soţie era principala vinovată de cele întâmplate, Rose cea pe vremuri adorată, care-l îndepărtase pe băiat de tatăl lui şi-l răzgâiase cu toate aiurelile alea pentru fraieri despre descoperirea *adevăratei identităţi* şi asumarea propriului *destin unic,* şi acum era prea târziu să mai repari răul făcut, băiatul se pierduse.

Dar nimic din toate astea nu explica de ce taică-său aţipea în continuare în faţa ecranelor de cinema sau televizor, de ce, pe măsură ce averea îi creştea, el devenea tot mai meschin şi mai zgârcit, ajungând să-şi ducă fiul la restaurante ieftine îngrozitoare cu ocazia ieşirilor bilunare la cină, de ce

renunțase să mai vândă casa din Maplewood şi se mutase înapoi după ce plecaseră Ferguson şi maică-sa sau de ce, după ce-şi dăduse silința să tipărească *Prieteni la cataramă,* nu ceruse niciodată să citească vreuna dintre noile povestiri ale lui Ferguson, nu se interesase niciodată cum se înțelege băiatul cu tatăl şi frații vitregi în casa din Woodhall Crescent, nu-l întrebase niciodată la ce facultate vrea să meargă, nu spusese niciun cuvânt despre asasinarea lui Kennedy şi nici nu părea să-i pese că preşedintele fusese împuşcat, şi cu cât încerca Ferguson să scormonească mai adânc în sufletul tatălui său după ceva care să nu fie mort sau înstrăinat de ceilalți oameni, cu atât mai puține găsea. Până şi complicatul domn Rosenbloom, care cu siguranță îşi ascundea de lume mare parte din viața interioară, dacă nu cumva pe toată, era mai uşor de înțeles pentru Ferguson decât tatăl lui. Iar diferențele dintre ei nu puteau fi reduse la faptul că tatăl lui muncea, iar domnul Rosenbloom nu. Şi Dan Schneiderman muncea. Nu chiar douăsprezece, paisprezece ore pe zi ca tatăl lui, dar pe puțin şapte, opt ore pe zi, cinci sau şase zile pe săptămână şi, chiar dacă nu era cel mai spectaculos artist din lume, îşi cunoştea limitele modestului talent şi lucra cu plăcere şi suficient de bine ca să-şi poată câştiga traiul ca *lucrător independent cu pensula,* cum spunea el uneori; sigur, nu câştiga sumele enorme pe care şi le băga în buzunar Stanley Ferguson, şi totuşi avea o inimă mai generoasă, cum o demonstrau maşina cea nouă pe care i-a cumpărat-o proaspetei sale soții, datorită căreia vechiul ei Pontiac le-a revenit la comun lui Ferguson şi Amy după ce şi-au luat permisul, ca şi figurinele mobile ingenioase şi micile sculpturi mecanice rotitoare pe care le oferea în dar tuturor la aniversări, ieşirile-surpriză la restaurante, concerte şi filme, banii de buzunar pe care insista să-i dea lui Ferguson, aşa cum îi dădea şi fiicei lui – în fiecare săptămână se prezenta la amândoi cu bani pentru că voia ca ei să-şi depună câştigurile de peste vară la bancă şi să nu se atingă de ele câtă vreme erau la liceu –, dar mai ales firea lui generoasă, veselia şi grija lui iubitoare, aerul lui băiețos, fantezia lui, pasiunea pentru pocher şi toate jocurile de noroc, felul oarecum imprudent în care desconsidera ziua de mâine în favoarea

celei de azi, rezultatul fiind un bărbat atât de diferit de tatăl lui Ferguson, încât pentru fiu/fiu vitreg era greu de conceput că făceau parte din aceeaşi specie. Mai era şi fratele mai mare al lui Dan, Gilbert Schneiderman, unchiul cel nou al lui Ferguson, de o inteligenţă impresionantă, care muncea şi el din greu, predând istoria muzicii cu normă întreagă la Julliard şi scriind articol după articol despre compozitori clasici pentru o enciclopedie muzicală în curs de publicare, şi la fel muncea şi unchiul Don, tatăl prietenului său celui mai bun, Noah, un tip intens şi uneori ursuz care lucra întruna, trăgea din greu la biografia lui Montaigne şi mitralia două, uneori chiar trei cronici de carte pe lună, ba muncea până şi Arnie Frazier, fostul jucător de fotbal, student ratat, inapt pentru serviciul militar, care trăgea în piept fiscul, muncea şi el pe brânci, după cum bine ştia Ferguson, dar asta nu-l împiedica să bea în fiecare seară şase beri Lowenbrău şi să întreţină simultan relaţii amoroase cu trei fete din trei oraşe diferite.

Ferguson încerca să nu se înfurie în prezenţa tatălui său, chiar dacă se îngrozise văzând cât de uşor îi pasase regele electrocasnicelor responsabilitatea banilor lui de buzunar lui Dan Schneiderman, deşi ar fi fost obligaţia lui de tată, legală şi morală, dar Ferguson bănuia că şi tatăl lui era furios, nu atât pe el, cât pe mama lui, care nu doar că intentase divorţ, ci se şi recăsătorise la scurt timp, aşa că, renunţând la responsabilitatea faţă de fiul lui, tatăl lui Ferguson rămânea cu compensaţia jalnică de a nu cotiza dacă nu voia (ceea ce se întâmpla aproape de fiecare dată, în ultima vreme), pe lângă satisfacţia de a i-o trage noului soţ al fostei neveste. Joacă şi distracţie la bâlciul animozităţilor şi torturilor meschine, se gândea Ferguson în timp ce inima i se strângea şi mai tare pe dinăuntru, dar poate că până la urmă era mai bine că taică-său îşi renegase obligaţia banilor de buzunar, pentru că Ferguson ar fi refuzat banii oferiţi şi nu voia să-şi asume faţă de taică-său decizia de a se lipsi de banii lui, care ar fi putut trece drept un act ostil, aproape o declaraţie de război, iar Ferguson nu căuta să se certe cu taică-său, nu-şi dorea decât să rabde cât mai discret întâlnirile lor şi să nu-şi provoace reciproc suferinţă în niciun fel.

Fără bani de la taică-său – şi fără baseball, pentru că fantoma lui Artie Federman îl însoţea încă şi Federson n-avea de gând să-şi încalce promisiunea. Alte sporturi erau permise, dar niciunul nu fusese vreodată la fel de important ca baseballul şi, după ce în primul an de liceu debutase ca extremă în echipa a doua de baschet a liceului, Ferguson a hotărât ca în anul următor să nu treacă la echipa principală, ceea ce a pus capăt brusc şi definitiv activităţii sale sportive organizate. Într-o vreme, sportul fusese totul pentru el, dar asta era înainte de a citi *Crimă, şi pedeapsă,* înainte de a descoperi sexul cu Dana Rosenbloom, înainte de a fuma prima ţigară şi de a bea alcool pentru prima oară, înainte de a se fi transformat în viitorul scriitor care-şi petrecea serile singur în camera lui, umplându-şi preţioasele caiete de cuvinte şi, deşi îi plăcea în continuare sportul şi niciodată nu s-ar fi lăsat de el, îl trecuse la categoria distracţiilor din timpul liber – fotbal simplificat, meciuri spontane de baschet, ping-pong la subsolul noii case, chiar şi partide de tenis în unele dimineţi de duminică, împreună cu Dan, mama lui şi Amy, în general la dublu, copiii împotriva părinţilor sau tatăl şi fiica împotriva mamei şi fiului. Activităţi recreative în locul bătăliilor crâncene din copilăria lui. Jucai tare, transpirai, câştigai sau pierdeai meciul, apoi te întorceai acasă să faci un duş şi să fumezi o ţigară. Dar lui tot frumos i se părea, mai ales sportul la care ţinea cel mai mult, baseballul care-i era interzis şi pe care n-avea să-l mai practice niciodată, şi a continuat să susţină echipa nou-formată din Flushing, chiar dacă soarta lumii occidentale nu mai depindea de momentul în care Choo Choo Coleman ocupa poziţia de bătaie după două out-uri, cu doi jucători în faţă în repriza a doua. Tatăl şi fratele lui vitreg mormăiau când, inevitabil, jucătorul rata şi a treia oară, dar Ferguson se mulţumea să încuviinţeze sau să clatine din cap, apoi se ridica şi închidea calm televizorul. Choo Choo Colemanii de pe lumea asta se născuseră ca să rateze, altfel Mets n-ar mai fi fost Mets.

Două ieşiri lunare la cină cu taică-său şi una la două luni cu Federmanii din New Rochelle, un ritual pe care Ferguson îl respecta cu sfinţenie în ciuda rezervelor, pentru că niciodată nu-i fusese prea limpede de ce continuau să-l invite

părinții lui Artie, ba îi era încă şi mai puțin limpede de ce accepta el să bată atâta drum ca să-i vadă când n-avea niciun chef, când toate acele mese îl îngrozeau. *O nebuloasa.* Motivele lor îi scăpau, întrucât nici el, nici Federmanii nu înțelegeau ce fac şi nici de ce continuă, şi totuşi impulsul fusese acolo de la bun început: doamna Federman îl luase în brațe la înmormântare şi-i spusese că întotdeauna va face parte din familie; Ferguson stătuse două ore în living lângă Celia, care avea doisprezece ani, abia reuşind să îngaime că din acel moment era fratele ei şi întotdeauna îi va purta de grijă. De ce spuseseră şi gândiseră acele lucruri – şi ce însemnau toate astea?

El şi Artie fuseseră prieteni doar o lună. Suficient ca să devină gemenii A.F., suficient ca să aibă impresia că-i aşteaptă o prietenie lungă şi strânsă, dar nu suficient ca să se integreze *unul în familia celuilalt.* Până să moară prietenul lui, Ferguson nu-i văzuse niciodată pe Ralph şi Shirley Federman. Nici măcar nu le ştiuse numele, dar ei aflaseră de el din scrisorile trimise de fiul lor din Tabăra Paradis. Acele scrisori fuseseră cruciale. Artie cel timid şi necomunicativ le vorbise despre noul şi minunatul lui prieten, aşa că părinții lui erau deja convinşi că Ferguson era minunat încă înainte de a-l întâlni. Apoi murise Artie, iar după trei zile, prietenul cel minunat venise la înmormântare, semănând nu chiar leit cu fiul lor, dar destul de mult, un băiat înalt şi puternic, cu acelaşi corp de tânăr sportiv, aceleaşi origini evreieşti, aceleaşi note bune la şcoală, şi cum un astfel de băiat, chiar cel pe care fiul lor îl numise *frate,* intrase în viețile lor exact în momentul în care-şi pierduseră fiul, asta trebuie să fi avut asupra lor un efect puternic, a dedus Ferguson, un efect straniu, ca şi cum băiatul lor ar fi luat-o înaintea zeilor şi ar fi trimis alt băiat în locul lui, un fiu din lumea celor vii în locul celui mort, iar dacă țineau legătura cu Ferguson, puteau vedea ce s-ar fi întâmplat cu propriul lor fiu pe măsură ce creştea şi devenea bărbat, schimbările succesive care fac ca la cincisprezece ani să nu mai semeni cu cel care erai la paisprezece, nici la şaisprezece ani cu cel de la cincisprezece, nici la şaptesprezece ani cu cel de la şaisprezece şi nici la optsprezece ani cu cel de la

şaptesprezece. Era un fel de spectacol, a realizat Ferguson, şi în fiecare duminică în care lua cina la New Rochelle trebuia să-şi asume obligaţia de a-şi juca propriul rol fiind el însuşi, interpretându-se pe sine cât mai sincer şi mai fidel, pentru că ştiau cu toţii că e un joc, chiar dacă nu ştiau că ştiu, iar Archie n-avea să fie niciodată Artie, nu doar pentru că nu voia, ci şi pentru că viii nu puteau niciodată să-i înlocuiască pe morţi.

Erau oameni buni, oameni cumsecade, oameni obişnuiţi şi locuiau într-o căsuţă albă, pe o stradă cu copaci, printre alte căsuţe albe ale altor familii harnice din clasa de mijloc, cu doi sau trei copii şi o maşină sau două în garajele albe de lemn. Ralph Federman era un bărbat înalt şi subţire, care se apropia de cincizeci de ani, avea studii de farmacist şi ţinea cea mai mică dintre cele trei drogherii de pe strada principală din cartierul comercial din New Rochelle. Shirley Federman, şi ea înaltă, dar nu subţire, era cu câţiva ani mai tânără decât soţul ei. Absolvise Hunter College şi lucra cu jumătate de normă la biblioteca locală, se implica în campanie pentru democraţi la alegerile statale şi naţionale şi avea o slăbiciune pentru musicalurile de pe Broadway. Amândoi se purtau cu Ferguson cu un fel de respect calm, poate oarecum şocaţi, dar şi recunoscători că el continua să le accepte invitaţiile din loialitate faţă de fiul lor, şi cum nu voiau să-l piardă, erau în general rezervaţi la cină şi lăsau grosul conversaţiei în seama lui Ferguson. Cât despre Celia, ea nu vorbea mai deloc, dar îl asculta, îl asculta mai atentă decât amândoi părinţii şi, cum copila timidă, îndoliată se transforma sub ochii lui Ferguson într-o fată de şaisprezece ani sigură pe ea, i-a trecut prin cap că ea era motivul pentru care continua să se ducă acolo, pentru că inteligenţa ei îi fusese evidentă de la bun început, iar de la o vreme începuse să se facă şi drăguţă, o drăgălăşenie suplă, de lebădă, cu mâini şi picioare lungi, şi chiar dacă era încă prea mică pentru el, peste un an sau doi n-avea să mai fie, iar undeva în adâncurile inaccesibile ale creierului lui Ferguson se cuibărise ideea vagă că era sortit să se însoare cu Celia Federman, că firul narativ al vieţii lui îi impunea s-o ia de nevastă, ca să anuleze nedreptatea morţii premature a fratelui ei.

Pentru el era esențial să vorbească, nu doar să stea acolo, făcând conversație de politețe, ci chiar să vorbească, să le spună tot ce putea despre el însuși, ca ei să-l poată înțelege, iar după primele câteva vizite a insistat tot mai mult să le povestească despre el și despre lucrurile prin care trecea, pentru că deja erau tot mai puține de spus despre Artie, era înfiorător să reiei la infinit același refren, iar Ferguson a văzut cu ochii lui cum în decurs de nouă luni, părul domnului Federman a trecut de la șaten închis la un amestec de șaten și cărunt, apoi la predominant cărunt și în cele din urmă la alb complet, cum o vreme tatăl lui Artie a tot slăbit, iar mama lui Artie s-a tot îngrășat, aproape cinci kilograme până în octombrie 1961, încă șapte kilograme până în martie 1962, încă nouă kilograme până în septembrie, corpurile lor îi spuneau lui Ferguson ce se întâmpla cu sufletele lor în timp ce continuau să supraviețuiască morții lui Artie, și nu mai era nevoie să discute despre performanțele fiului lor în Liga Mică pe când avea zece ani, nici să mai pomenească de notele lui maxime la științe și matematică, așa că Ferguson a ticluit o nouă strategie de a rezista la acele mese și anume să-l dea afară din cameră pe Artie și să-i silească să se gândească la altceva.

Niciun cuvânt despre faptul că abandonase baseballul din cauza fiului lor, niciun cuvânt despre gândurile lui păcătoase inspirate de Amy Schneiderman, niciun cuvânt despre sexul cu Dana Rosenbloom, niciun cuvânt despre seara când băuse prea mult cu prietenul lui Amy, Mike Loeb, și se umpluse tot de vomă pe pantaloni și pe pantofi, dar în afară de acele secrete și indiscreții trecute sub tăcere, Ferguson era hotărât să nu se cenzureze, o misiune dificilă pentru cineva atât de reticent, dar și-a impus să fie sincer cu ei, *să dea un spectacol pentru ei,* iar la cele douăzeci și ceva de cine la care a fost prezent în New Rochelle în cei patru ani care au trecut de la moartea lui Artie și până a absolvit liceul, a vorbit despre multe lucruri, inclusiv despre numeroasele transformări din familia lui (divorțul părinților, a doua căsătorie a mamei, relațiile glaciale cu tatăl lui) și despre experiența stranie de a fi căpătat încă un rând de rude, nu doar tatăl și frații vitregi, ci și fratele lui Dan, Gâl, un tip

erudit şi empatic care se arăta interesat de aspiraţiile scriitoriceşti ale nepotului vitreg (*Trebuie să înveţi cât de mult poţi, Archie,* îi spusese el la un moment dat, *apoi trebuie să uiţi, şi ceea ce nu poţi uita va alcătui baza muncii tale),* soţia acră a lui Gâl, Anna, şi fiicele lui dolofane şi rânjite, Margaret şi Ella, plus tatăl bătrân şi arţăgos al lui Dan, care locuia într-o cameră de la etajul al treilea al unui azil de bătrâni din Washington Heights şi era ţicnit sau avea un început de demenţă, deşi scotea din când în când nişte replici memorabile cu accentul lui à la Sig Rumân65: *Acum zăi tacă toată lumea ca zăi măi biş!* Le-a povestit că unul dintre marile avantaje ale căsătoriei maică-sii fusese că, printr-un soi de scamatorie misterioasă, care adusese laolaltă atâtea familii diferite şi încrengături de neamuri, prietenul lui drag şi văr prin alianţă, Noah Marx, devenise rudă şi cu fratele şi sora lui vitregă, veri prin alianţă de gradul doi sau trei (nimeni nu ştia exact), ceea ce-i dădea ameţeli de fiecare dată când se gândea la asta – Noah, Amy şi cu el uniţi cu toţii în acelaşi trib pestriţ! — şi i se părea un mare progres că Dan Schneiderman se înţelegea atât de bine cu Donald Marx, spre deosebire de tatăl lui, care-l antipatizase pe unchiul Don şi-l numise la un moment dat *dobitoc pompos,* era mult mai bine aşa, a povestit Ferguson, chiar dacă relaţiile maică-sii cu sora ei nu se îmbunătăţiseră şi nici n-aveau să se îmbunătăţească vreodată, dar măcar în ultima vreme era posibil să ia cina cu familia Marx fără să-i vină să urle sau să scoată o armă şi să împuşte pe cineva.

Lor le putea spune lucruri pe care nu le spunea nimănui, aşa că în prezenţa lor era alt om, unul mai direct şi mai amuzant decât cel de acasă sau de la şcoală, *un om care-ifăcea pe ceilalţi să râdă,* şi poate că şi din acest motiv continua să se întoarcă acolo, pentru că ştia că ei vor fi dornici să-i asculte poveştile, anecdotele amuzante despre Noah, de pildă, un subiect de care nu se sătura niciodată,

---

65 Actor american de origine germană care şi-a desfăşurat cariera între anii 1930-1960, devenit celebru datorită accentului german pronunţat ce i-a adus multe roluri de nazişti.

credinciosul său tovarăş de drum prin hăţişurile vieţii, care primise o bursă integrală la Fieldston School din Riverdale, una dintre cele mai bune şcoli particulare din oraş, Noah care se înălţase, îşi scosese aparatul dentar, reuşise să-şi facă o prietenă, regiza piese la Fieldston, materiale contemporane ca *Scaunele* şi *Cântăreaţa chelă* de Ionesco sau mai vechi ca *Diavolul alb* de John Webster (ce mai măcel!), şi filma scurtmetraje cu camera lui Bell & Howell de opt milimetri. Rămăsese unul dintre cei mai abili sabotori din lume şi în mai 1964 l-a însoţit pe Ferguson la a doua dintre întâlnirile bilunare cu tatăl lui, care n-a mai fost într-un restaurant ieftin, ci la sinistrul Blue Valley Country Club, o invitaţie pe care Ferguson s-a grăbit s-o accepte, insistând să vină şi Noah şi aşteptându-se ca taică-său să respingă propunerea, dar taică-său l-a surprins dându-şi acordul, aşa că regele electrocasnicelor şi cei doi băieţi s-au dus într-o după-amiază de duminică la club, să ia prânzul, şi cum Noah ştia prea bine ce probleme avea Ferguson cu taică-său şi cât de nesuferit îi era clubul, a luat în râs locul şi tot ce simboliza el purtând o beretă scoţiană în carouri, cu un mot alb în vârf, un accesoriu atât de ridicol şi exagerat de mare, încât şi Ferguson, şi tatăl lui au râs când l-au văzut, poate prima oară când râdeau la unison de mai bine de un deceniu, dar Noah a făcut pe seriosul şi nici măcar n-a zâmbit, ceea ce a contribuit la haz, desigur, spunându-le că e prima lui vizită la un club de golf şi vrea *să arate cum trebuie,* pentru că golful e un sport scoţian, aşa că toţi jucătorii de golf trebuie musai (chiar aşa a zis, *trebuie musai)* să se gătească cu berete scoţiene când iau la rând cupele. Într-adevăr, pe Noah l-a cam luat valul când au ajuns la club, poate pentru că se simţea prost printre aceia pe care-i numea *cei putred de bogaţi* sau pentru că voia să-şi arate solidaritatea faţă de Ferguson rostind cu voce tare ceea ce Ferguson însuşi n-ar fi îndrăznit niciodată să spună, ca atunci când un bărbat obez a trecut greoi pe lângă ei, a arătat spre beretă şi a strigat: *Drăguţă bască!* — la care Noah a răspuns (cu un rânjet imens pe faţă): *Mersi, grăsane* –, dar tatăl lui Ferguson mergea la trei, patru metri în faţa lor şi n-a auzit insulta, ceea ce i-a scutit pe băieţi de muştruluiala care

i-ar fi aşteptat dacă ar fi auzit-o, şi Ferguson a reuşit să supravieţuiască o dată-n viaţă unei zile la Blue Valley Country Club fără a-şi dori să fie în altă parte.

Era una dintre ipostazele lui Noah, le-a explicat el Federmanilor, cea de *agent provocator* smintit şi de măscărici diabolic, dar în fond era o persoană profundă şi serioasă, ceea ce demonstrase fără drept de apel prin felul în care se purtase în weekendul când fusese împuşcat Kennedy. Din pură întâmplare, Noah fusese invitat la New Jersey pentru un sejur de câteva zile şi nopţi cu Ferguson şi Amy, în noua casă din Woodhall Crescent. Plănuiau să facă împreună un film cu camera lui de opt milimetri, o adaptare mută a povestirii lui Ferguson *Ce s-a întâmplat?,* cea despre copilul care fuge de-acasă, iar la întoarcere îşi dă seama că părinţii lui dispăruseră, cu Noah în rolul băiatului şi Ferguson şi Amy în rolurile părinţilor. Numai că vineri, 22 noiembrie, cu doar câteva ore înainte ca Noah să plece de la New York din autogara Port Authority, Kennedy a fost împuşcat şi ucis la Dallas. Ar fi fost rezonabil să-şi anuleze vizita, dar Noah n-a vrut, aşa că i-a sunat să le spună să-l aştepte în staţia Irvington, conform planului. S-au uitat cu toţii la televizor tot weekendul, Ferguson şi tatăl lui vitreg aşezaţi unul lângă altul la un capăt al canapelei lungi din living, Amy şi mama ei vitregă ghemuite una lângă alta la celălalt capăt, Rose ţinând-o în braţe pe Amy, Amy cu capul pe umărul lui Rose, iar Noah a avut prezenţa de spirit să ia camera şi să-i filmeze pe toţi patru timp de aproape două zile, pendulând între feţele lor şi imaginile în alb-negru de pe ecranul televizorului, faţa lui Walter Cronkite, Johnson şi Jackie Kennedy în avion când vicepreşedintele a depus jurământul ca să devină noul preşedinte, Jack Ruby împuşcându-l pe Oswald pe un coridor al secţiei de poliţie din Dallas, calul fără călăreţ şi salutul lui John-John în ziua procesiunii funerare, toate acele evenimente publice alternând cu cele patru persoane de pe canapea, Dan Schneiderman cu o expresie sumbră pe faţă, fiul lui vitreg vlăguit, lipsit de expresie şi cele două femei cu ochii umezi urmărind evenimentele de pe ecran, totul în tăcere, firește, pentru că nu se puteau înregistra sunete pe cameră, în total zece, douăsprezece ore de filmare, o durată

insuportabilă la care nimeni n-ar fi rezistat de la început până la sfârşit, dar Noah a luat apoi rolele de film cu el la New York, a găsit un monteur profesionist care să-l ajute, a tăiat până a redus orele la doar douăzeci şi şapte de minute, iar rezultatul a fost prodigios, după părerea lui Ferguson, o catastrofa națională înscrisă pe chipurile acelor patru persoane şi pe ecranul televizorului din fața lor, un film adevărat făcut de un băiat de şaisprezece ani care nu era doar un document istoric, ci şi o operă de artă sau, cum s-a exprimat Ferguson, folosind termenul cu care descria întotdeauna lucrurile care-i plăceau mult, *o capodopera,*

A povestit mult despre Noah, dar şi despre Amy şi Jim, despre mama şi bunicii lui, despre Arnie Frazier şi cum era să se buşească rău pe autostrada cu taxă New Jersey, despre Dana Rosenbloom şi familia ei, despre discuțiile cu domnul Rosenbloom şi despre prietenia cu Mike Loeb, prietenul, apoi fostul prieten, apoi prietenul *redux* al lui Amy, care nu numai că ştia cine fusese Emma Goldman şi-i citise autobiografia, *Living My Life,* dar mai era şi singura persoană din şcoală care citise *Prison Memoirs of an Anarchist* de Alexander Berkman. Mike Loeb cel voinic, camaradul său marxist radical anti-sovietic care credea în mişcare, în organizare, în acțiuni de masă, aşa că dezaproba interesul lui Ferguson față de Thoreau, care era preocupat doar de individ, de omul solitar înzestrat cu conştiință, care acționa pe baza unor principii morale, dar fără vreo bază teoretică în virtutea căreia să atace sistemul, să reconstruiască societatea atât de jos în sus, cât şi de sus în jos, un scriitor excelent, într-adevăr, dar tare crispat şi puritan şi atât de speriat de femei, că probabil a murit virgin (Celia, care pe atunci avea paisprezece ani, a chicotit când Ferguson a repetat acele cuvinte) şi chiar dacă Gandhi, King şi alții din mişcarea pentru drepturi civile îi preluaseră conceptul de nesupunere civică, rezistența pasivă nu era suficientă, mai devreme sau mai târziu avea să se ajungă la luptă armată şi de aceea-l prefera Mike pe Malcom X lui M.L. King şi-şi lipise un poster cu Mao pe perete în dormitor.

Nu, a răspuns Ferguson când părinții lui Artie l-au întrebat dacă e de acord cu celălalt băiat, dar tocmai asta

făcea ca discuțiile lor să fie atât de instructive, pentru că la fiecare provocare a lui Mike trebuia să-şi analizeze şi mai bine propriile-i convingeri, şi cum să înveți ceva dacă vorbeşti doar cu persoane care gândesc exact ca tine?

Mai era şi doamna Monroe, subiectul lui preferat, singura persoană care făcea ca viața de licean să fie suportabilă, şi ce noroc extraordinar s-o aibă ca profesoară de engleză atât într-a zecea, cât şi într-a unsprezecea, Evelyn Monroe cea tânără şi energică, care avea doar douăzeci şi opt de ani când Ferguson a intrat pentru prima oară la ora ei, antidotul vibrant la doamna Baldwin cea şleampătă, reacționară, anti-modernistă, Monroe născută Ferrante, o italiancă dură din Bronx care ajunsese la Vassar cu o bursă integrală, fusese măritată cu saxofonistul de jazz Bobby Monroe, frecventa localurile din Village, avea prieteni muzicieni, artişti, actori şi poeți, profesoara cea mai în pas cu vremurile care înnobilase vreodată coridoarele liceului Columbia, iar ceea ce o deosebea de toți ceilalți profesori pe care-i avusese Ferguson până atunci era faptul că pentru ea elevii erau ființe umane complete, independente, tineri adulți şi nu copii mari, ceea ce-i făcea pe toți să se simtă bine în pielea lor când erau la ora ei şi o ascultau vorbind despre cărțile pe care le dăduse spre lectură, domnul Joyce, domnul Shakespeare, domnul Melville, domnişoara Dickinson, domnul Eliot, domnişoara Eliot, domnişoara Wharton, domnul Fitzgerald, domnişoara Cather şi aşa mai departe, şi în cei doi ani în care Ferguson a avut-o ca profesoară, n-a existat elev care să n-o adore pe doamna Monroe, în frunte cu Ferguson însuşi, care i-a arătat absolut toate povestirile pe care le-a scris în liceu, chiar şi în ultimul an când n-a mai avut-o la clasă, nu pentru că judecata ei ar fi fost mai bună decât a unchiului Don sau a mătuşii Mildred, din câte-şi dădea seama, ci pentru că ea i se părea mai sinceră, îi aducea critici mai detaliate, dar în acelaşi timp îl şi încuraja mai mult, de parc-ar fi fost de la sine înțeles că pentru asta se născuse şi că era singura cale posibilă pentru el.

Doamna Monroe avea deasupra tablei o plăcuță cu o frază a poetului american Kenneth Rexroth pe care o copiase cu litere îndeajuns de mari încât să se poată citi şi din ultimul

rând şi, cum Ferguson se pomenea deseori contemplând plăcuța în timpul orei, avea să socotească mai târziu că trebuie s-o fi citit de câteva mii de ori: EXISTĂ UN SINGUR BASTION ÎN CALEA PIEIRII LUMII: ACTUL CREATOR.

Orice tânăr are nevoie de o doamnă Monroe, Ferguson, dar nu toți au parte de ea, a zis doamna Federman.

Ce gând înfiorător, şi-a zis Ferguson. Nu ştiu ce m-aş face fără ea.

New Yorkul continua să-l atragă, iar Ferguson a continuat să-l viziteze cât putea de des în sâmbetele libere, uneori singur, alteori cu Dana Rosenbloom, alteori cu Amy, alteori cu Amy şi Mike Loeb, alteori doar cu Mike Loeb, alteori cu toți trei, atunci când se întâlnea (se întâlneau cu toții) cu Noah în weekendurile pe care tânărul Groucho şi le petrecea în Village cu tatăl lui şi cu Mildred, sau doar cu tatăl lui dacă se întâmpla să fie o perioadă în care unchiul Don şi mătuşa Mildred trăiau iar separat. *Densitate, imensitate, complexitate,* cum se exprimase la un moment dat Ferguson când fusese întrebat de ce preferă oraşul suburbiilor, sentiment împărtăşit de toți cei cinci membri ai micii lui găşti, şi în afară de Dana, care ştia deja unde voia să plece după liceu, ceilalți patru hotărâseră să rămână toți la New York la facultate. Asta însemna Columbia pentru cei trei băieți şi Barnard pentru Amy, presupunând că erau acceptați acolo, ceea ce părea probabil sau în orice caz nu de neconceput ținând cont de performanțele lor şcolare solide, dar chiar dacă trei dintre ei au reuşit să intre, doar unul dintre ei s-a mutat în luna septembrie a anului următor la Morningside Heights. Noah, candidatul respins, şi-a atras eşecul cultivând un nou viciu în vara de după clasa a unsprezecea, ajungând să fumeze iarbă cu atâta pasiune, încât şi-a pierdut temporar interesul față de şcoală, ceea ce a dus la prăbuşirea notelor şi rezultatelor lui la teste în primul semestru al clasei a douăsprezecea, iar Columbia, unde învățase tatăl lui, locul unde toată lumea din familie îl vedea în următorii patru ani, l-a respins. Noah a luat-o în glumă. Avea să se înscrie atunci la NYU, ceea ce-i permitea să rămână la New York conform planului şi, chiar dacă era o universitate unanim decretată ca fiind mai slabă decât

Columbia, cu un program de studii mediocru pentru studenți apatici, lipsiți de motivație, NYU îi dădea ocazia să studieze regie de film, subiect pe care Columbia nu-l oferea, şi în plus, a zis el, avea să locuiască central, în cel mai branşat cartier din oraş şi nu în mahalaua aia mizeră înghesuită între Harlem şi fluviul Hudson.

Noah în Washington Square, Mike în cartierul rezidențial din West 116th Street, între Broadway şi Amsterdam Avenue, şi Ferguson şi sora lui vitregă la facultăți din afara oraşului. Decizia lui Amy îl viza în primul rând pe Mike. Ei doi se mai despărțiseră o dată, la mijlocul clasei a unsprezecea, când el o înşelase cu o fată pe nume Moira Oppenheim, dar după o lungă perioadă de separare, în care Mike îşi turnase multă cenuşă în cap, Amy îi mai dăduse o şansă, iar acum, după doar patru luni, el o comisese iar, trădând-o cu aceeaşi Moira Oppenheim, nici mai mult, nici mai puțin, *curvişţina aia insipida care nu şţie să accepte un refuz,* iar Amy era sătulă, furioasă şi o terminase definitiv cu Mike. Săptămâna următoare, scrisorile de la facultățile unde se înscrisese au aterizat în cutia ei poştală din Woodhall Crescent. „Da" de la Barnard şi „da" de la Brandeis, prima şi a doua în ordinea preferințelor ei, şi pentru că voia să fie cât mai departe de Mike Loeb şi să nu-i mai vadă niciodată fața de grăsan şi corpul umflat, Amy a refuzat New York şi a acceptat Waltham, Massachusetts, convinsă că era o facultate la fel de bună şi uşurată că nu are nicio îndoială în privința deciziei. Porcul o umilise şi-i frânsese inima, iar Ferguson i-a dat dreptate că avea să-i fie mai bine în altă parte şi, ca să-i demonstreze cât de mult o susține, s-a oferit ca în toamnă, când ea avea să plece în Massachusetts, să-i dea ei Pontiacul pe care-l dețineau la comun şi să rupă imediat prietenia cu Mike Loeb, *chiar din acel minut.*

Situația lui Ferguson era mai complicată decât a ei. El fusese acceptat la Columbia şi voia să se ducă la Columbia, şi tot acolo ar fi vrut să meargă chiar dacă ar fi fost nevoit să împartă o cameră de cămin cu Mike Loeb, dar trebuia să țină cont de problema banilor, de cine avea să plătească pentru asta, o întrebare fără răspuns. S-ar fi putut înmuia şi adresa tatălui lui, care cu siguranță n-ar fi zis nu, în ciuda

eventualelor reţineri, conştient că, la urma urmei, era responsabilitatea lui să se caute în buzunare pentru educaţia fiului, dar Ferguson a refuzat până şi să ia în calcul respectiva posibilitate. Mama lui şi Dan îi cunoşteau poziţia, le spusese de la bun început, şi chiar dacă o considerau *îndărătnica şi autodistructivă,* îl respectau pentru ea şi n-au încercat să-l convingă, pentru că maică-sa capitulase, vremurile când lupta ca să peticească relaţia lui Ferguson cu tatăl lui apuseseră, iar după ce el o trăsese pe sfoară la modul josnic cu vânzarea fostei lor case, Rose înţelesese că decizia băiatului de a nu accepta bani de la Stanley era un mod de a o apăra – poate că unul foarte sentimental şi nerezonabil, totuşi un gest de iubire.

În luna noiembrie a clasei a douăsprezecea, Ferguson a discutat aceste chestiuni cu mama şi tatăl lui vitreg. Se apropia momentul înscrierii la facultate şi, deşi Dan i-a spus să nu-şi facă griji, că se vor găsi bani pentru el cu orice preţ, Ferguson avea îndoieli. Socotise că un an de facultate costa cam cinci, şase mii de dolari (taxe şcolare, casă şi masă, cărţi, haine, aprovizionare, bani de transport şi o mică sumă lunară ca bani de buzunar), deci în total douăzeci, până la douăzeci şi cinci de mii de dolari pentru toţi cei patru ani. Lucru valabil şi pentru Amy – douăzeci până la douăzeci şi cinci de mii de dolari pentru următorii patru ani. Jim avea să termine MIT exact când Amy şi Ferguson aveau să termine liceul, ceea ce elimina necesitatea de a plăti al treilea rând de taxe şcolare, numai că el voia să se înscrie la studii doctorale de fizică şi chiar dacă avea să obţină cu siguranţă o bursă şi bani pentru cheltuielile zilnice, aceşti bani n-aveau cum să acopere tot, aşa că Dan trebuia să se caute de încă o mie, o mie cinci sute de dolari pe an pentru Jim, ceea ce sălta costurile totale cu întreţinerea a doi Schneidermani şi a unui Ferguson în instituţii de învăţământ superior la aproximativ unsprezece, douăsprezece sau treisprezece mii de dolari pe an. Dan câştiga, în medie, treizeci şi două de mii de dolari pe an, ceea ce explica îndoielile lui Ferguson.

Mai erau şi banii din asigurarea de viaţă a lui Liz, dar din cei o sută cincizeci de mii de dolari încasaţi de Dan în vara anului 1962 rămăseseră la sfârşit de noiembrie 1964

şaptezeci şi opt de mii. Douăzeci de mii din cei şaptezeci şi două de mii cheltuiți se duseseră pe dubla ipotecă a casei lor vechi-vechi, apoi pe vânzarea casei şi cumpărarea celei noi cu bani gheață, ceea ce i-a plasat pe mama şi tatăl lui vitreg în poziția convenabilă de proprietari cu drepturi depline în Woodhall Crescent nr. 7, fără bănci care să le sufle în ceafa, datorând numai impozitul pe proprietate şi factura la apă. Încă zece mii din cei şaptezeci şi două de mii cheltuiri deja intraseră tot în casă, pentru zugrăvit, reparații şi îmbunătățiri, ceea ce nu făcea decât să-i crească valoarea dacă se hotărau vreodată să vândă. Apoi, încă patruzeci şi opt de mii de dolari se evaporaseră după căsătorie pe maşini, cine la restaurant, vacanțe şi desene de Giacometti, Mirô şi Philip Guston. Oricât de nesuferită i-ar fi fost zgârcenia tatălui său, Ferguson găsea oarecum neliniştitoare largheța cu care tatăl vitreg arunca cu bani în stânga şi-n dreapta, pentru că Dan avea un venit prea mic ca să acopere taxele şcolare, aşa că cei şaptezeci şi opt de mii rămaşi din polița de asigurare erau ultima lor resursă şi, conform calculelor lui Ferguson, până când aveau să termine el şi Amy facultatea, aveau să le rămână doar treizeci de mii, plus sau minus câțiva dolari, ba chiar mult mai puțin dacă Dan şi maică-sa continuau să cheltuiască în ritmul ultimilor doi ani. Din acest motiv, Ferguson voia să ia cât mai puțin de la ei – chiar nimic, dacă se putea. Nu pentru că s-ar fi temut că moare cineva de foame, dar îl speria gândul că la un moment dat, în viitorul nu prea îndepărtat, când maică-sa n-avea să mai fie tânără şi poate nici prea sănătoasă după o viață de fumat zilnic pachetele ei de Chesterfield, ea şi Dan aveau să se pomenească la strâmtoare.

El pusese deoparte două mii şase sute de dolari în cele două veri în care lucrase pentru Arnie Frazier. Dacă avea să cumpere mai puține cărți şi discuri, nu era imposibil să îngroaşe contul cu încă vreo mie patru sute, ceea ce-ar fi ridicat totalul la patru mii de dolari în cap. Bunicul lui o anunțase deja pe maică-sa că avea de gând să-i dea două mii de dolari cadou de absolvire, iar dacă avea să folosească şi banii lui, şi banii de la bunicul pentru facultate, atunci Dan nu mai trebuia să sară cu nimic. Asta în primul an, dar cum

rămânea cu anii următori? Avea să lucreze în continuare verile, sigur, dar ce anume şi cât anume avea să câştige erau în acel moment doar nişte semne de întrebare, şi chiar dacă bunicul avea să contribuie probabil cu câte ceva, nu trebuia să conteze pe asta, mai ales de când bunica avea probleme cu inima şi facturile lor medicale erau tot mai piperate. Un an la New York, dacă avea norocul să intre la Columbia, după care ce-i rămânea de făcut unui om cu scaun la cap dacă nu să zboare la Las Vegas şi să mizeze tot avutul pe numărul treisprezece?

Mai era o soluție improbabilă, un joc al hazardului care ar fi putut rezolva toate problemele băneşti dacă nimerea combinația potrivită, dar dacă Ferguson câştiga pariul, pierdea în acelaşi timp lucrul pe care şi-l dorea cel mai mult, pentru că trebuia să-şi ia adio de la New York şi Columbia. Ba mai rău, ar fi fost nevoit să-şi petreacă încă patru ani la New Jersey, ultimul loc din lume unde şi-ar fi dorit să fie, şi nu doar la New Jersey, ci într-un orăşel comparabil ca mărime cu cel în care trăia în acel moment, adică avea s-ajungă în situația de care încercase să scape aproape toată viața. Şi totuşi, dacă i se oferea acea soluție (deşi avea toate motivele să se îndoiască de asta), avea s-o accepte bucuros, sărutând zarurile aruncate.

În acel an, la Princeton începea ceva nou, programul universitar Walt Whitman, fondat de un absolvent din promoția 1936 pe nume Gordon DeWitt, care crescuse în East Rutherford şi învățase acolo, la şcolile de stat, iar banii lui DeWitt acopereau anual patru burse integrale pentru patru absolvenți de licee publice din New Jersey. Printre condiții se numărau dificultățile financiare, excelenta academică şi un caracter exemplar, şi cum era fiul unui om de afaceri prosper, Ferguson n-ar fi avut, la prima vedere, dreptul să se înscrie, dar n-a fost aşa pentru că Stanley Ferguson nu se lepădase doar de obligația de a-i da bani de buzunar fiului său, ci încălcase şi acordul de divorț pe care-l semnase cu fosta soție, care stipula că avea să contribuie cu jumătate din banii necesari pentru întreținerea băiatului, adică să-i restituie mamei lui Ferguson jumătate din ce cheltuiau ea şi noul ei soț pe mâncarea lui Ferguson, pe

hainele pe care le purta, precum şi jumătate din facturile medicale şi stomatologice, dar la şase luni după ce se recăsătorise, văzând că nu primeşte niciun ban de la fostul soţ, mama lui Ferguson ceruse sfatul unui avocat, care trimisese o scrisoare în care-l ameninţa pe tatăl lui Ferguson cu un proces ca să-şi achite datoriile, iar când tatăl lui Ferguson răspunsese cu o propunere de compromis – să nu mai plătească jumătate din banii pentru întreţinerea băiatului, dar să-l scoată din acel moment pe fiul său din declaraţia pentru impozit, cedându-i această onoare lui Dan Schneiderman –, problema se rezolvase. Personal, Ferguson nu avusese habar de acel conflict, dar când le-a vorbit mamei şi tatălui vitreg despre bursele Walt Whitman de la Princeton, explicând că ar fi vrut să se înscrie, dar nu credea că îndeplineşte toate criteriile, ei l-au asigurat că le îndeplineşte, pentru că deşi Dan avea un venit respectabil, povara de a ţine trei copii la facultate în acelaşi timp îl îndreptăţea, practic, pe Ferguson să se considere în dificultate. Din punct de vedere legal, legătura dintre tată şi fiu fusese tăiată. Ferguson era minor şi, cum singurul său sprijin financiar venea acum din partea mamei şi tatălui vitreg, pentru Princeton şi restul lumii era ca şi cum tatăl lui n-ar mai fi existat. Asta era vestea bună. Vestea proastă era că Ferguson aflase în sfârşit adevărul despre tatăl său şi s-a supărat atât de rău pentru faptele lui, s-a înfuriat atât de tare pentru meschinăria şi răutatea pe care i le arătase femeii cu care fusese căsătorit pe vremuri, încât nimic nu i-ar fi adus lui Ferguson o satisfacţie mai mare decât să-l pocnească pe taică-său peste faţă. Nenorocitul îl dezmoştenise şi voia să-i răspundă cu aceeaşi monedă.

Ştiu că am promis să ies la masă cu el de două ori pe lună, a zis Ferguson, dar nu cred că vreau să-l mai văd. El şi-a încălcat promisiunea faţă de tine. De ce nu mi-aş încălca şi eu promisiunea faţă de el?

Ai aproape optsprezece ani, a răspuns maică-sa, poţi face tot ce vrei. Viaţa ta îţi aparţine.

Mai dă-l în mă-sa.

Uşurel, Archie.

Nu, vorbesc serios. *Da-l în masa.*

S-a gândit că aveau să fie mii de candidați, cei mai buni băieți din tot statul, fotbaliști și baschetbaliști din întregul district, șefi de clasă și campioni ai cluburilor de dezbatere, genii ale științei cu scoruri maxime la testele de evaluare, candidați numai unul și unul, astfel că el n-avea nicio șansă să fie printre primii, dar s-a înscris oricum, trimițând și două povestiri scrise de el și o listă de persoane care se oferiseră să-i dea scrisori de recomandare: doamna Monroe, profesorul de franceză, domnul Boldieu, și actualul profesor de engleză, domnul MacDonald. Ar fi vrut să fie leu, dar dacă soarta hotărâse să fie tigru[66], avea să facă tot ce-i stătea în puteri ca să-și poarte dungile cu mândrie. Negru și portocaliu în loc de albastru-deschis și alb. F. Scott Fitzgerald în loc de John Berryman și Jack Kerouac. Până la urmă, avea vreo importanță? Poate că Princeton nu era New York, dar era la distanță de doar o oră cu trenul și avea un avantaj față de Columbia, acela că acolo se înscrisese Jim la doctoratul în fizică. El avea să fie acceptat cu siguranță, ceea ce nu se putea spune despre Ferguson, dar putea totuși să viseze, și ce plăcut era să-și imagineze că aveau să petreacă împreună următorii patru ani în acea lume a pădurilor, plină de cărți și prietenie, în timp ce fantoma lui Albert Einstein plutea printre copaci.

După discuția cu maică-sa și Dan de la sfârșitul lui noiembrie, Ferguson i-a scris tatălui său o scrisoare lungă, explicându-i de ce vrea să renunțe la cinele lor bilunare. N-a reușit să fie sincer până la capăt și să spună că nu mai vrea să-l vadă niciodată, pentru că încă nu era sigur că asta voia, deși avea o bănuială că da, dar avea doar șaptesprezece ani și nu avea curajul și siguranța de a emite ultimatumuri pentru viitorul pe care și l-ar fi dorit de durată, și cine știe cum avea să evolueze relația cu tatăl său în următorii ani? În partea cea mai importantă a scrisorii, a explicat însă că suferise mult aflând că tatăl lui îl scosese din categoria persoanelor aflate în întreținere în formularul pentru

---

[66] Leul e emblema Universității Columbia, iar tigrul, emblema Universității Princeton.

impozite. Era ca şi cum l-ar fi şters, a scris el, ca şi cum tatăl lui ar fi încercat să uite ultimii douăzeci de ani din viaţa lui, prefăcându-se că nici nu existaseră, nu doar căsătoria cu mama lui Ferguson, dar şi faptul că avea un fiu, pe care-l predase cu totul în grija lui Dan Schneiderman. Dar lăsând toate astea la o parte, continua Ferguson, după ce tratase subiectul pe două pagini întregi, cinele pe care le luau împreună deveniseră extrem de deprimante pentru el şi de ce să persiste în jalnica păcăleală că stau la taifas – conversaţii lipsite de viaţă, de altfel –, când adevărul era că niciunul nu mai avea nimic de spus, şi ce tristeţe să stea amândoi în localurile alea soioase, uitându-se la ceas şi numărând minutele până să scape de tortură, n-ar fi mai bine să ia o pauză şi să se gândească dacă vor să-şi reia obiceiul pe viitor sau nu?

Tatăl lui i-a răspuns în scris după trei zile. Nu era răspunsul pe care şi l-ar fi dorit Ferguson, dar tot era ceva. *Bine, Archie, luam opauză deocamdată. Sper că eşti bine. Tata.*

Ferguson n-avea de gând să mai comunice cu el. Măcar din punctul ăsta de vedere era hotărât, iar dacă taică-său nu era dispus să se dea pe lângă el şi să încerce să-i reintre în graţii, atunci aveau să se oprească acolo.

La începutul lui ianuarie şi-a depus candidatura prin poştă la Columbia, Princeton şi Rutgers. La mijlocul lui februarie şi-a luat o zi liberă de la şcoală şi s-a dus la New York, la interviul de la Columbia. Cunoştea deja campusul, care-i evocase întotdeauna un oraş roman contrafăcut, cu cele două biblioteci uriaşe, Butler şi Low, înălţându-se faţă în faţă în mijlocul micului campus, ambele nişte construcţii colosale din granit, în stil clasic, elefanţi dominând clădirile din jur mai puţin voluminose, din cărămidă, iar după ce s-a orientat unde era Hamilton Hall, a urcat la etajul al patrulea şi a bătut la uşă. Intervievatorul era un profesor de economie pe nume Jack Shelton, un tip tare jovial care s-a ţinut de poante pe toată durata conversaţiei, ba chiar a ironizat *Columbia sclerozată şi mărginită,* iar când a aflat că Ferguson avea ambiţia de a deveni scriitor, a pus capăt discuţiei oferindu-i elevului de-a douăsprezecea de la Liceul Columbia

câteva numere din revista literară a Universității Columbia. După jumătate de oră, în timp ce le răsfoia pe drumul de întoarcere pe linia expres IRT, lui Ferguson i-a sărit în ochi un vers dintr-o poezie care l-a amuzat grozav: *Futaiul regulat e sănătos.* A râs tare citindu-l, bucuros să constate că nici Columbia nu putea fi chiar atât de mărginită, pentru că versul nu era doar amuzant, ci şi adevărat.

În săptămâna următoare a făcut o primă vizită la Princeton, unde era puțin probabil să apară multe poezii studențeşti care să conțină cuvântul *futai,* dar campusul era mult mai mare şi mai atrăgător decât la Columbia, o splendoare bucolică drept consolare că nu se afla la New York, ci într-un orăşel din New Jersey, arhitectură gotică, nu clasică, amenajări peisagiste de o subtilitate remarcabilă, aproape de perfecțiune, cu tufe tunse cu grijă şi copaci înalți, viguroşi, dar cumva aseptice, ca şi cum imensa bucată de pământ pe care se afla Princeton ar fi fost transformată într-un terariu uriaş, duhnind a bani la fel ca Blue Valley Country Club, o versiune hollywoodiană a universității americane ideale, *şcoala sudica aflată cel mai la nord,* cum îi spusese la un moment dat cineva, dar cine era el ca să se plângă de ceva şi ce motive ar fi avut să se plângă dacă avea să câştige acces gratuit acolo, în calitate de bursier Walt Whitman?

Cei de pe-aici trebuie să ştie că Whitman era genul de bărbat pe care femeile îl lăsau rece, şi-a zis Ferguson în sinea lui în timp ce dădea o tură prin campus, genul care credea în iubirea dintre bărbați, dar bătrânul Walt îşi petrecuse ultimii nouăsprezece ani din viață la doi paşi, în Camden, devenind astfel un monument național în New Jersey, şi chiar dacă opera lui era extraordinar de bună, dar totodată şi extraordinar de slabă, partea bună era cea mai bună poezie scrisă în acel colț de lume şi bravo lui Gordon DeWitt pentru că-şi botezase bursele pentru băieții din New Jersey cu numele lui Walt în loc de numele vreunui politician mort sau vreunui grangur închipuit de pe Wall Street, adică exact ce fusese DeWitt în ultimii douăzeci de ani.

De data asta au fost trei intervievatori, nu unul, şi chiar dacă Ferguson era îmbrăcat adecvat ocaziei (cămaşă albă,

sacou şi cravată) şi cedase fără entuziasm insistenţelor maică-sii şi ale lui Amy de a se tunde înainte de acel moment, se simţea stresat şi nelalocul lui în faţa acelor bărbaţi, care l-au tratat la fel de amical ca profesorul de la Columbia şi i-au adresat toate întrebările la care se aştepta, dar după ce ora dedicată întrebărilor s-a scurs în sfârşit, a ieşit din sală cu sentimentul că o dăduse-n bară, afurisindu-se în primul rând pentru că încurcase titlurile cărţilor lui William James cu ale fratelui său, Henry, şi în al doilea rând, mai grav, îl pocise pe Sancho Panza în Poncho Sanza şi, deşi corectase acele greşeli chiar în clipa în care scotea cuvintele pe gură, le considera nişte gafe de idiot patentat şi nu numai că era sigur că avea să iasă pe ultimul loc dintre candidaţii la bursă, dar mai era şi scârbit de sine pentru că se comportase atât de jalnic sub presiune.

Dintr-un motiv sau altul sau din mai multe motive, pe care doar cei trei bărbaţi care vorbiseră cu el le puteau înţelege, comisia n-a fost de aceeaşi părere, iar când i s-a cerut să revină pe 3 martie pentru al doilea interviu, Ferguson a rămas perplex – şi totodată, pentru prima oară, a început să-şi pună problema că poate nu era totul pierdut.

A fost un mod ciudat de a-şi petrece ziua în care împlinea optsprezece ani, să se dichisească iar cu sacou şi cravată şi să se ducă la Princeton pentru o conversaţie între patru ochi cu Robert Nagle, profesor de limbi clasice care publicase traduceri ale unor piese de Sofocle şi Euripide şi un studiu de dimensiunile unei cărţi despre presocratici, un bărbat abia trecut de patruzeci de ani, cu o faţă lungă şi tristă şi o expresie atentă, de om pe care nu-l duci cu zăhărelul, cea mai bună minte literară de la Princeton, după părerea profesorului de engleză al lui Ferguson de la liceu, domnul MacDonald, şi el absolvent de Princeton, care-l susţinea intens pe Ferguson să ia bursa. Nagle nu era omul care să-şi risipească energia flecărind despre lucruri irelevante. Primul interviu fusese plin de întrebări despre rezultatele şcolare ale lui Ferguson (bune, dar nu spectaculoase), despre munca la mutări din timpul verilor, de ce nu mai făcea sport de performanţă, ce părere avea despre divorţul părinţilor şi noua căsătorie a mamei şi ce spera să realizeze studiind la

Princeton şi nu în altă parte, dar Nagle a ignorat aceste chestiuni, părând interesat doar de cele două povestiri pe care Ferguson le trimisese la înscriere şi să afle ce scriitori citise Ferguson, ce scriitori îi rămăseseră necititi şi care erau cei la care tinea cel mai mult.

Prima povestire, *Unsprezece momente din viaţa lui Gregor Flamm,* era cea mai lungă scriere a lui Ferguson din ultimii trei ani, douăzeci şi patru de pagini bătute la maşină la care lucrase de la începutul lunii septembrie până la jumătatea lui noiembrie, două luni şi jumătate de muncă neîntreruptă, timp în care lăsase deoparte caietele şi proiectele secundare pentru a se concentra pe sarcina pe care o avea de îndeplinit, aceea de a spune povestea unei vieţi, dar nu ca un fir continuu, ci sărind pur şi simplu de la un moment distinct la altul pentru a investiga o acţiune, un gând sau un impuls, apoi trecând la următorul moment, şi în ciuda golurilor şi tăcerilor dintre părţile de sine stătătoare, Ferguson bănuia că cititorul le va însăila pe toate în minte pentru ca din acumularea scenelor să rezulte ceva asemănător cu o poveste sau ceva mai mult decât o poveste – un roman lung în miniatură. În primul episod, Gregor are şase ani şi, cercetându-şi chipul într-o oglindă, ajunge la concluzia că nu s-ar recunoaşte dacă s-ar întâlni cu sine pe stradă, apoi Gregor are şapte ani şi e pe Stadionul Yankee cu bunicul lui, se ridică în picioare odată cu mulţimea ca să aplaude o lovitură dublă a lui Hank Bauer şi simte ceva ud şi lunecos aterizându-i pe antrebraţul drept gol, un boţ de salivă umană, o ditamai flegma groasă care-i evocă o stridie crudă târându-i-se pe piele, probabil expectoraţia cuiva din tribunele de mai sus, şi, pe lângă scârba pe care o simte Gregor când se şterge cu batista, apoi o aruncă, mai e şi misterul dacă persoana care l-a scuipat a făcut-o intenţionat sau nu, dacă ţintise braţul lui Gregor şi nimerise sau dacă scuipatul aterizase acolo din pură întâmplare, o distincţie importantă în mintea lui Gregor, pentru că o lovitură intenţionată ar postula o lume în care urâţenia şi răul sunt forţele dominante, o lume în care bărbaţi invizibili atacă băieţi necunoscut! doar pentru plăcerea de a face rău altuia, în timp ce o lovitură accidentală ar postula o lume în care se

mai întâmplă şi lucruri neplăcute, dar nu e nimeni de vină, iar mai târziu Gregor are doisprezece ani şi observă primul fir de păr pubian care i-a mijit, Gregor are paisprezece ani şi cel mai bun prieten al său cade din picioare şi moare sub ochii lui, Gregor are şaisprezece ani şi stă în pat gol lângă fata care l-a ajutat să-şi piardă virginitatea, iar în ultimul episod, Gregor are şaptesprezece ani şi stă singur în vârful unui deal, contemplând norii care trec pe cer, întrebându-se dacă lumea e reală sau doar o proiecție a minții sale, iar dacă e reală, cum va reuşi s-o cuprindă vreodată cu mintea? Povestirea se încheie astfel: *Apoi coboară dealul, gândindu-se la durerea din stomac şi dacă o să se simtă mai bine sau mai rău după masa de prânz. E unu după-amiaza. Vântul bate dinspre nord şi vrabia care stătea pe cablul de telefon a dispărut.*

Cealaltă povestire, *La dreapta, la stânga sau tot înainte?* fusese scrisă în decembrie şi era formată din trei episoade separate, lungi cam de şapte pagini fiecare. Un bărbat pe nume Lazio Flute iese să se plimbe în natură. Ajunge la o răscruce şi trebuie să aleagă între trei variante, s-o ia la stânga, la dreapta sau tot înainte. În primul capitol, o ia tot înainte şi o păţeşte, fiind atacat de doi golani. Bătut şi jefuit, lăsat fără cunoştinţă la marginea drumului, îşi vine în cele din urmă în simțiri, se ridică şi se târăşte aproape doi kilometri până când ajunge la o casă, bate la uşă şi e primit de un bătrân, care în mod inexplicabil îi cere scuze lui Flute, implorând iertarea. Bărbatul îl duce pe Flute la chiuveta din bucătărie şi-l ajută să-şi spele faţa de sânge, turuind de zor că-i pare tare rău şi că a făcut un lucru îngrozitor, numai că uneori, spune el, *imaginaţia îmi scapă şi nu mă pot abţine. Î*l duce pe Flute în altă cameră, un mic birou din fundul casei, şi-i arată un teanc de hârtii scrise de mână pe masa de lucru. Uită-te dacă vrei, spune el, iar când eroul învineţit ia manuscrisul, găseşte o relatare a întâmplărilor prin care tocmai trecuse. *Ce personaje haine,* spune bătrânul, *nu ştiu de unde au apărut.*

În a doua parte, Flute n-o mai ia tot înainte, ci la dreapta. Nu-şi aminteşte deloc ce i s-a întâmplat în primul capitol şi, cum noul episod porneşte de la zero, noul început pare să

ofere speranța că de această dată nu i se va mai întâmpla ceva la fel de îngrozitor şi într-adevăr, după ce merge aproape doi kilometri şi jumătate pe drumul din dreapta, întâlneşte o femeie care stă lângă o maşină în pană sau care pare în pană, pentru că de ce-ar fi stat acolo, pe acel drum de țară, dacă maşina ar fi fost în stare bună, dar când Flute se apropie, vede că niciunul dintre cauciucuri nu e dezumflat, capota nu e ridicată, iar radiatorul nu scuipă nori de aburi în văzduh. Totuşi, sub o formă sau alta, trebuie să existe o problemă, iar când burlacul Flute se apropie de femeie, îşi dă seama că e extraordinar de atrăgătoare, sau cel puțin aşa i se pare lui, aşa că se oferă bucuros s-o ajute nu doar pentru că asta vrea, ci şi pentru că i s-a oferit o şansă şi vrea s-o fructifice cât mai bine. Când o întreabă care e problema, ea spune că, după părerea ei, a murit bateria. Flute deschide capota şi vede că unul dintre cabluri s-a desfăcut, aşa că-l reconectează şi-i spune femeii să urce în maşină şi să facă o încercare, ea face întocmai, iar când maşina porneşte la prima cheie, frumoasa îi zâmbeşte larg lui Flute, îi trimite o bezea şi porneşte ca din puşcă, atât de repede că nici măcar n-are timp să-şi noteze numărul de înmatriculare. Nu tu nume, nu tu adresă, nu tu număr, imposibil să mai ia legătura cu năluca încântătoare care intrase şi ieşise ca fulgerul din viața lui în câteva minute. Flute îşi continuă drumul, dezgustat de propria-i prostie, întrebându-se de ce întotdeauna în viață ocaziile par să-i scape printre degete, ademenindu-l cu promisiunea de mai bine şi totuşi dezamăgindu-l întotdeauna la final. După trei kilometri reapar golanii din primul capitol. Sar de după un tufiş şi încearcă să-l pună la pământ pe Flute, care de această dată însă se împotriveşte, lovindu-l pe unul cu genunchiul în vintre, învinețindu-i celuilalt un ochi, aşa că reuşeşte să scape, fugind pe drum în timp ce soarele apune şi se lasă noaptea, şi exact când lucrurile devin greu de desluşit, ajunge la un cot al drumului unde vede iar maşina femeii, parcată de data asta lângă un copac, dar nici urmă de femeie, iar când o strigă şi întreabă unde este, nu primeşte niciun răspuns. Flute o ia la fugă în noapte.

În a treia parte, o ia la stânga. E o după-amiază superbă de sfârşit de primăvară, iar câmpurile din jurul lui sunt ticsite de flori sălbatice, în aerul cristalin cântă două sute de păsări şi, în timp ce Flute contemplă diferitele moduri în care viaţa s-a arătat atât mărinimoasă, cât şi crudă cu el, ajunge la revelaţia că singur şi-a creat majoritatea problemelor, că e vina lui că şi-a făcut o viaţă atât de banală şi de neaventuroasă, iar dacă vrea să-şi trăiască viaţa la maximum, atunci ar trebui să petreacă mai mult timp cu alţii şi să facă mai puţine plimbări solitare.

De ce ai ales nume atât de ciudate pentru personajele tale? l-a întrebat Nagle.

Nu ştiu, a răspuns Ferguson. Probabil pentru că numele îi spun cititorului că personajele astea sunt parte dintr-o povestire, nu din lumea reală. Îmi plac poveştile care recunosc că sunt poveşti şi nu pretind că spun adevărul şi numai adevărul, aşa să-mi ajute Dumnezeu.

Gregor. Presupun că-i o referire la Kafka.

Sau la Gregor Mendel.

Pe faţa lungă şi tristă a apărut un mic zâmbet efemer.

Dar l-ai citit pe Kafka, nu? a zis Nagle.

Procesul, Metamorfoza şi încă vreo zece, douăsprezece povestiri, încerc s-o iau încet pentru că-mi place foarte mult. Dacă m-aş aşeza să devorez tot ce mai am de citit din Kafka, atunci nu mi-ar mai rămâne nimic nou de Kafka de descoperit, ceea ce ar fi trist.

Îţi drămuieşti plăcerile.

Exact. Primeşti o singură sticlă şi dac-o dai imediat pe gât pe toată, nu mai poţi bea şi altă dată din ea.

În fişa de înscriere ai spus că vrei să te faci scriitor. Ce părere ai despre ce ai scris până acum?

Cam toate sunt proaste, revoltător de proaste. Câteva sunt mai bunicele, dar asta nu înseamnă că sunt bune.

Şi ce părere ai despre cele două povestiri pe care ni le-ai trimis?

Aşa şi-aşa.

Atunci de ce le-ai trimis?

Pentru că sunt cele mai recente şi pentru că sunt cele mai lungi pe care le-am scris.

Fără să te gândeşti prea mult, numeşte-mi cinci scriitori, în afară de Kafka, dintre cei care te-au marcat cel mai mult.

Dostoïevski. Thoreau. Swift. Kleist. Babel.

Kleist. În zilele noastre, nu prea mai găseşti băieți de liceu care să-l citească.

Sora mamei e măritată cu un tip care a scris o biografie a lui Kleist. El mi-a dat povestirile.

Donald Marx.

Îl ştiți?

Am auzit de el.

Cinci e prea puțin. Am omis câteva dintre numele cele mai importante.

Nu mă îndoiesc. În primul rând Dickens, nu? Şi Poe, cu siguranță Poe, poate şi Gogol, ca să nu mai vorbim despre moderni. Joyce, Faulkner, Proust. Probabil că i-ai citit pe toți.

Pe Proust nu. Pe ceilalți, da, dar încă n-am ajuns la *Ulise.* Am de gând să-l citesc vara asta.

Şi Beckett?

Aşteptându-lpe Godot.

Dar Borges?

Nici măcar un cuvânt.

Ce-o să te mai distrezi, Ferguson!

Deocamdată sunt abia la început. În afară de câteva piese de Shakespeare, încă n-am citit nimic scris înainte de secolul al XVIII-lea.

L-ai pomenit pe Swift. Dar ce zici de Fielding, Sterne şi Austen?

Nu, încă nu.

Şi ce anume te atrage atât de mult la Kleist?

Viteza frazării, elanul. Povesteşte şi iar povesteşte, fără să arate mare lucru, ceea ce toată lumea spune că e greşit, dar mie îmi place cum se precipită povestirile lui. Totul e foarte complicat, dar în acelaşi timp ai senzația că citeşti un basm.

Ştii cum a murit, nu?

Şi-a tras un glonț în gură la treizeci şi patru de ani. După ce-şi omorâse o prietenă într-un pact de dublă sinucidere.

La spune-mi, Ferguson, ce s-ar întâmpla dac-ai fi acceptat la Princeton, dar nu cu bursă? Ai veni totuşi aici?

Totul depinde de răspunsul pe care o să-l primesc de la Columbia.

E prima ta opțiune?

Da.

Pot să-mi spui de ce?

Pentru că e la New York.

Ah, bineînțeles. Dar ai veni încoace dacă ți-am da bursa.

Absolut. Vedeți dumneavoastră, totul se rezumă la bani şi chiar dac-aş intra la Columbia, nu sunt convins că familia mea şi-ar permite să mă țină acolo.

Ei, nu ştiu ce va hotărî comisia, dar țin să-ți spun că mi-a făcut plăcere să-ți citesc povestirile şi cred că nu sunt doar *aşa şi-aşa,* ci mult mai bune. Cred că domnul Flute îşi caută în continuare calea, dar *Gregor Flamm* e o surpriză minunată, o realizare grozavă pentru cineva de vârsta ta şi, cu câteva mici revizuiri în părțile a treia şi a cincea, sunt sigur c-ai putea s-o publici undeva. Dar să n-o publici. Asta voiam să-ți spun, singurul meu sfat. Aşteaptă puțin, nu te grăbi să te vezi tipărit, munceşte, dezvoltă-te şi în scurt timp vei fi pregătit.

Mulțumesc. Nu, nu mulțumesc – dar da, adică *da, aveți dreptate,* chiar dacă poate vă înşelați, mă refer atunci când ziceți că nu sunt aşa şi-aşa, dar înseamnă atât de mult pentru... Doamne, nici nu mai ştiu ce spun.

Nu spune nimic, Ferguson. Doar ridică-te de pe scaun, strânge-mi mâna şi du-te acasă. A fost o onoare să te cunosc.

Au urmat şase săptămâni de incertitudine. Toată luna martie şi jumătate din aprilie, cuvintele lui Robert Nagle au dogorit în mintea lui Ferguson, *realizarea grozavă* şi *a fost o onoare să te cunosc* i-au ținut de cald în zilele friguroase de sfârşit de iarnă şi început de primăvară pentru că-şi dăduse seama că Nagle era primul necunoscut, prima persoană neutră, primul străin total indiferent care-i citise opera, şi de când *cea mai bună minte literară de la Princeton* considerase că povestirile sale erau valoroase, tânărul autor şi-ar fi dorit să poată abandona şcoala şi să-şi petreacă zece ore pe zi în camera lui cu noile idei care căpătau formă în mintea lui, o epopee în mai multe părți intitulată *Călătoriile lui Mulligan*

care avea să fie cu siguranță cel mai bun lucru pe care-l făcuse vreodată, marele salt înainte îndelung aşteptat.

Într-o dimineață, în mijlocul lungului răstimp de aşteptare, în timp ce Ferguson stătea în bucătărie şi medita la lei, tigri şi la posibilitatea de a sfârşi ca furnică în marea fabrică de furnici zisă şi Rutgers, situată în metropola de renume mondial New Brunswick din New Jersey, maică-sa a intrat în cameră cu ediția zilei din *Star-Ledger,* i-a trântit-o în față, pe masa unde lua micul dejun, şi a zis: *Fii atent aici, Archie.* Ferguson s-a uitat şi a văzut ceva atât de neaşteptat, de total în afara sferei posibilului, ceva greşit şi ridicol la un mod atât de spectaculos, încât a trebuit să mai citească de trei ori ca să poată asimila ştirea. Tatăl lui se recăsătorise. Profetul profitului îşi unise destinul cu al lui Ethel Blumenthal de patruzeci şi unu de ani, văduva răposatului Edgar Blumenthal şi mamă a doi copii, Allen de şaisprezece ani şi Stephanie de doisprezece ani, şi, privind la fotografia cu tatăl lui rânjit şi cu cea de-a doua doamnă Ferguson, despre care nu s-ar fi putut spune că era neprezentabilă, Ferguson a observat că semăna oarecum cu mama lui, mai ales ca statură, siluetă şi culoarea închisă a părului, ca şi cum taică-său ar fi pornit să caute o versiune nouă a modelului original, dar înlocuitoarea nu era nici pe departe la fel de frumoasă şi avea o expresie rezervată în ochi, ceva trist, închistat, poate puțin cam rece, în timp ce ochii mamei lui Ferguson erau un liman pentru oricine se apropia de ea.

Ferguson a presupus c-ar fi trebuit să se simtă indignat că taică-său nu i-o prezentase niciodată pe femeia aceea, care tehnic îi devenise mamă vitregă, şi profund jignit că nu fusese invitat la nuntă, dar nu se simțea deloc aşa. Era uşurat. Povestea se încheiase, iar fiul lui Stanley Ferguson, care nu mai era nevoit să simuleze niciun fel de ataşament filial față de bărbatul care-l concepuse, s-a uitat la mama lui şi a strigat: *Adios, papa – vaya con Dios!*

După trei săptămâni, în aceeaşi zi, dar în diferite colțuri ale țării – New York, Cambridge, Massachusetts şi un orăşel din New Jersey –, cei mai tineri membri ai tribului amestecat şi pestriț şi-au deschis cutiile poştale şi au găsit scrisorile pe care le aşteptau. În afară de „nu”-ul lui Noah, toată lumea a

primit „da” pe linie, un triumf fără precedent care plasa cvartetul Schneiderman-Ferguson-Marx în poziția de invidiat de a putea alege unde să-şi petreacă următorii patru ani din viață. În afară de NYU, Noah putea merge la City College sau Academia Americană de Artă Dramatică. Jim se putea orienta spre vest, spre Caltech, spre sud, spre Princeton, sau putea rămâne pe loc la MIT. În afară de Barnard şi Brandeis, opțiunile lui Amy includeau Smith, Pembroke şi Rutgers. Cât despre Ferguson, avusese succes cu furnicile, aşa cum se aşteptase, dar şi cu cele două fiare ale junglei, în mod neaşteptat, aşa că i-a aruncat o privire lui Amy, care jubila, aruncând cu scrisorile prin bucătărie şi râzând în hohote, apoi s-a ridicat şi i-a spus, imitând cât putea de bine accentul bunicului ei: Te iau la valț, ja liebchen? Apoi s-a dus la ea, a luat-o în brațe şi a sărutat-o direct pe buze.

Bursier Walt Whitman.

În ciuda scrisorii îmbucurătoare de la Columbia, New Yorkul trebuia să mai aştepte. Ferguson trebuia neapărat să meargă la Princeton din cauza banilor, dar dincolo de bani era distincția de a fi câştigat bursa, fără îndoială cel mai important lucru care i se întâmplase vreodată, *un uriaş titlu de glorie,* cum se exprimase Dan, şi chiar şi pentru Ferguson cel rigid şi rezervat, care era în mod normal atât de timid când venea vorba despre realizările lui încât ar fi preferat să iasă din cameră decât să se laude, bursa la Princeton era altceva, un lucru atât de important încât îi făcea plăcere să-l poarte cu el şi să-l expună altora, iar când s-a aflat la şcoală că fusese unul dintre cei patru aleşi, a absorbit complimentele fără jenă şi fără obişnuitele comentarii autodepreciative, era avid de adulație, se simțea bine în centrul unei lumi care se învârtea dintr-odată în jurul lui, fiind admirat, invidiat şi discutat de toată lumea, şi chiar dacă-şi dorise să se mute la New York din septembrie, gândul că avea să devină bursier Walt Whitman la Princeton îi era mai mult decât suficient pentru moment.

După două luni, a doua zi după ce a absolvit liceul, Ferguson a primit o scrisoare de la tatăl lui. Pe lângă biletul scurt în care-l felicita pentru bursă (care fusese anunțată în *Star-Ledger),* plicul conținea un cec pentru suma de o mie de

dolari. Primul impuls al lui Ferguson a fost să-l rupă şi să-i trimită îndărăt bucăţile lui taică-său, dar după ce s-a gândit mai bine, a hotărât să-şi treacă cecul în cont. După ce avea să-şi însuşească suma, urma să scrie două cecuri de câte cinci sute dolari fiecare, unul pentru SANE (Comitetul Naţional pentru o Politică Nucleară Raţională) şi celălalt către SNCC (Comisia de Coordonare a Activităţilor Studenţeşti Nonviolente). N-avea niciun sens să rupi bani care puteau fi folosiţi în scopuri nobile şi de ce să nu-i doneze celor care luptau cu imbecilităţile şi nedreptăţile lumii în care trăia?

În aceeaşi seară, Ferguson s-a încuiat la el în cameră şi a plâns pentru prima oară de când se mutase din casa veche-veche a familiei. Dana Rosenbloom plecase în Israel în cursul zilei şi, cum părinţii ei urmau să se întoarcă la Londra pentru un nou început, era foarte probabil că n-avea s-o mai vadă niciodată. S-a rugat de ea să nu plece, explicându-i că greşise în multe privinţe şi voia încă o şansă de a-i dovedi ce poate, şi când ea i-a răspuns că e hotărâtă şi că nimic n-o poate opri, el a cerut-o, impulsiv, de soţie, iar Dana a văzut că Ferguson nu glumeşte, că vorbeşte cât se poate de serios, aşa că i-a declarat că e iubirea vieţii ei, singurul bărbat la care va ţine vreodată din toată inima, apoi l-a sărutat pentru ultima oară şi a plecat.

A doua zi dimineaţă, el s-a întors la lucru la Arnie Frazier. Domnul Facultate se ocupa iar de mutări şi, în timp ce stătea în dubă şi-l asculta pe Richard Brinkerstaff vorbind despre copilăria lui în Texas şi despre bordelul din orăşelul lui, unde matroana era aşa de avară, încât recicla prezervativele clătindu-le cu apă caldă şi atârnându-le să se usuce la soare în vârful unor mături, Ferguson a înţeles că lumea era făcută din poveşti, atât de multe poveşti diferite, încât dacă le-ai fi adunat pe toate şi le-ai fi pus într-o carte, ar fi ieşit o carte de nouă sute de milioane de pagini. Începuse vara revoltelor din Watts67 şi a invaziei americane din Vietnam, dar nici bunica lui Ferguson, nici bunicul lui Amy n-au mai apucat sfârşitul ei.

---

67 Revolte rasiale violente care au izbucnit în august 1965 în cartierul Watts, Los Angeles, pe fondul discriminărilor şi al rasismului generalizat.

5.1

Ferguson primise o cameră la etajul zece din Carman Hall, cel mai nou cămin din campus, dar imediat ce şi-a despachetat lucrurile şi le-a pus în ordine, s-a dus până la căminul vecin, Furnald Hali, aflat cu câțiva metri mai la nord, a urcat cu liftul până la etajul şase, unde s-a oprit câteva clipe în fața camerei 617, după care a coborât la parter, a luat-o spre est prin gangul de cărămidă de lângă Biblioteca Butler şi s-a îndreptat spre cel de-al treilea cămin, John Jay Hali, unde a luat liftul până la etajul doisprezece şi s-a oprit câteva clipe în fața camerei 1231. Federico Garcia Lorca locuise în acele două camere în lunile petrecute la Columbia, în 1929 şi 1930. 617 din Furnald şi 1231 din John Jay erau locurile unde scrisese „Poeme solitare la Universitatea Columbia", „întoarcere în oraş", „Odă lui Walt Whitman" *(New Yorkul mizeriei, New Yorkulfirelor şi al morților)* şi majoritatea celorlalte poezii compilate în *Poet la New York,* o carte publicată până la urmă în 1940, la patru ani după ce Lorca a fost bătut, ucis şi aruncat într-o groapă comună de oamenii lui Franco. Pământ sfânt.

După două ore, Ferguson s-a dus la intersecția Broadway cu West 116th Street şi s-a întâlnit cu Amy la Chock Full o'Nuts, unde se găsea *cafeaua divină* despre care se spunea că e aşa de bună că nici măcar banii lui Rockefeller n-ar fi putut cumpăra o marcă mai de soi (dacă era să te încrezi în reclama de la televizor). Chock Full o'Nuts era chiar compania al cărei vicepreşedinte şi director de personal era Jackie Robinson, prietenul guvernatorului Rockefeller, iar după ce Amy şi Ferguson au analizat câteva minute acele date ciudate, complicate – Nelson Rockefeller cel ubicuu, a cărui familie deținea plantații de cafea în America de Sud, Jackie Robinson de după retragerea din baseball, încărunțit chiar dacă era încă relativ tânăr, şi un lanț de optzeci de cafenele newyorkeze în care majoritatea angajaților erau negri –, Amy l-a cuprins pe Ferguson pe după umeri, l-a tras spre ea şi l-a întrebat cum se simte la facultate, în sfârşit un om liber. *Grozav, iubito, de-a dreptulformidabil,* a răspuns el,

sărutând-o pe Amy pe gât, ureche şi sprânceană – cu excepția unui singur detaliu, din cauza căruia fusese cât pe ce să încaseze un pumn în față la o oră după ce sosise în campus. Se referea la tradiția de la Columbia de a-i obliga pe boboci să poarte nişte căciuli albastru-deschis în timpul Săptămânii de Orientare (cu anul promoției cusut în față, în cazul lui rizibilul '69), ceea ce după părerea lui Ferguson era un obicei revoltător, la care ar fi trebuit să se renunțe de zeci de ani, o întoarcere la ritualurile de inițiere umilitoare ale studenților de bani gata din secolul al XIX-lea, mai exact el îşi vedea de treaba lui, traversând curtea să vină spre ea, cu ecusonul de boboc prins în piept, când i-au cerut socoteală doi studenți mai mari, aşa-zişi monitori care ar fi trebuit să-i ajute pe amărâții din primul an să se orienteze în campus, dar huidumele cu tunsori scurte, sacouri de tweed şi cravate, care trebuie să fi fost apărători în echipa de fotbal a universității, nu erau interesate să-l îndrume pe Ferguson, ci să-l întrebe de ce nu purta căciula, pe un ton mai degrabă de copoi ostil decât de student prietenos, iar Ferguson a recunoscut sincer că era sus, în cameră, şi că n-avea de gând s-o poarte nici atunci, nici în altă zi a săptămânii respective, la care unul dintre polițişti l-a făcut *vomă* şi i-a ordonat să se întoarcă în cameră după ea. Îmi pare rău, a zis Ferguson, dacă ții aşa mult la ea, n-ai decât să te duci tu s-o aduci, un răspuns care l-a înfuriat atât de rău pe monitor, încât o clipă Ferguson a crezut c-o să se repeadă şi o să-l facă una cu pământul, dar celălalt copoi i-a spus prietenului său să se calmeze şi, ca să nu lungească înfruntarea, Ferguson a plecat pur şi simplu.

E prima ta lecție de antropologia relațiilor de rudenie între studenții bărbați, a zis Amy. Lumea în care ai ajuns e împărțită în trei triburi. Băieții din frății şi sportivii, care reprezintă o treime din populație, tocilarii, care reprezintă a doua treime, şi vomele, care reprezintă ultima treime. Am plăcerea, dragă Archie, să te anunț că eşti o vomă. Chiar dac-ai fost pe vremuri sportiv.

Aşa o fi, a zis Ferguson. Dar un sportiv cu inimă de vomă. Şi poate – aici nu pot decât să speculez – *cu minte de tocilar*

Cafeaua divină a fost pusă pe tejghea, în fața lor, dar chiar când Ferguson se pregătea să ia prima înghițitură, a intrat un tânăr care i-a zâmbit lui Amy, un băiat de statură medie, cu păr lung şi ciufulit care făcea cu siguranță parte dintre vome, un membru al aceluiaşi trib în care părea să fi intrat Ferguson, pentru că lungimea părului era (după Amy) unul dintre factorii care deosebeau vomele de sportivi şi tocilari, factorul cel mai neimportant dintr-o listă care includea orientarea politică de stânga (anti-război, pro-drepturi civile), credința în artă şi literatură şi suspiciunea față de orice formă de autoritate instituțională.

Bun, a zis Amy. Uite-l pe Les. Ştiam eu c-o să vină.

Les era un student în anul trei pe nume Les Gottesman, simplu amic cu Amy, de fapt, o cunoştință nu prea apropiată, dar Amy Schneiderman era cunoscută în toată zona Broadway, iar Les acceptase să vină în acea după-amiază la Chock Full o'Nuts în calitate de *dar de bun venit* al lui Amy pentru Ferguson în prima lui zi de facultate pentru că el, Les Gottesman, era autorul versului care-l amuzase şi-l încântase pe Ferguson atât de mult cu şase luni în urmă, când vizitase campusul: *Futaiul regulat e sănătos,*

A, chestia *aia,* a zis Les când Ferguson a sărit de pe scaun şi a dat mâna cu poetul. Presupun că mi s-a părut amuzantă la vremea respectivă.

E în continuare amuzantă, a răspuns Ferguson. Dar şi vulgară şi deranjantă, cel puțin pentru unele persoane, probabil pentru majoritatea, şi totodată un adevăr indiscutabil.

Les a zâmbit cu modestie, s-a uitat de la Amy la Ferguson de câteva ori, apoi a spus: Ştiu de la Amy că scrii poezii. Poate vrei să arăți câteva la *Columbia Review.* Treci într-o zi pe-acolo, să bați la uşă. Ferris Booth Hall, etajul al treilea. E biroul ăla în care se țipă.

Pe 16 octombrie, Ferguson şi Amy au participat la prima lor demonstrație anti-război, un marş organizat de Comitetul pentru Pace în Vietnam Fifth Avenue care a atras zeci de mii de oameni, de la studenți maoişti la rabini ortodocşi, o mulțime atât de numeroasă cum niciunul dintre ei nu mai văzuse decât pe stadioanele de baseball sau de fotbal, şi în

acea după-amiază senină de sâmbătă de la începutul toamnei, sub cerul perfect senin al unei zile perfecte la New York, în timp ce manifestanții traversau Fifth Avenue, continuând apoi spre est, spre sediul ONU, unii cântând, alții scandând, dar cei mai mulți mergând în tăcere, ceea ce a fost şi alegerea lui Ferguson şi a lui Amy, să meargă unul lângă altul în tăcere, ținându-se de mână, grupuri de neparticipanți la marş stăteau pe gardul scund care împrejmuia Central Park aplaudând sau strigând încurajări, iar cealaltă facțiune, facțiunea pro-război, cei pe care Ferguson se obişnuise să-i numească gruparea anti-anti-război, le striga insulte şi măscări, ba chiar de câteva ori au aruncat cu ouă în manifestanți, s-au repezit la ei cu pumnii sau i-au stropit cu vopsea roşie.

Două săptămâni mai târziu, forțele pro şi anti-anti şi-au organizat propriul marş în New York în aşa-numita Zi de Sprijin a Prezenței Americane în Vietnam, douăzeci şi cinci de mii de oameni care au mărşăluit pe lângă un contingent de oficialități care-i aclamau din tribune înalte. În acel moment, puțini americani erau dispuşi să recunoască erorile războiului pornit de guvernul lor, dar cum numărul soldaților americani mobilizați în Vietnam ajunsese la o sută optzeci de mii, campania de bombardament cunoscută ca Operațiunea Rolling Thunder intrase în a opta lună, unitățile americane erau în ofensivă şi numărul morților din tabăra americană crescuse după luptele de la Chu Lai şi la Drang, victoria rapidă şi inevitabilă pe care Johnson, MeNamara şi Westmoreland o promiseseră în cor cetățenilor americani părea tot mai nesigură. La sfârşit de august, Congresul a adoptat o lege prin care se pedepsea cu cinci ani de detenție şi până la zece mii de dolari amendă delictul de a distruge documente ale Serviciului de Recrutare. Cu toate astea, tinerii au continuat să-şi ardă ordinele de recrutare în timpul unor proteste publice în timp ce mişcarea de Rezistență la Recrutare cuprindea întreaga țară. Cu o zi înainte ca Ferguson şi Amy să mărşăluiască pe Fifth Avenue, trei sute de persoane s-au adunat în fața Centrului de încorporare al Armatei din Whitehall Street ca să-l vadă pe David Miller, de douăzeci şi doi de ani, cum dă foc cu un chibrit ordinului de

recrutare ca prim gest de sfidare la adresa noii legi federale. Alți patru tineri au încercat să-l imite în Foley Square pe 28 octombrie, dar au fost luați pe sus de o gloată formată din huiduitori şi polițişti. În următoarea săptămână, când alte cinci persoane au vrut să-şi ardă ordinele de recrutare în timpul unei demonstrații în Union Square, un tânăr anti-anti a sărit din mulțime şi i-a stropit cu un extinctor, iar când cei cinci băieți leoarcă au reuşit să-şi aprindă ordinele ude, sute de oameni au început să strige din spatele baricadelor poliției: „Fiți eroi, bombardați Hanoi!"

Au mai strigat şi „Dați-vă foc vouă, nu ordinelor!", o aluzie josnică la quakerul pacifist, militant anti-război, care se sinucisese dându-şi foc în urmă cu patru zile, în perimetrul Pentagonului. După ce citise relatarea unui preot francez catolic care-şi văzuse enoriaşii vietnamezi *arşi cu napalm,* Norman Morrison de treizeci şi unu de ani, tată a trei copii mici, plecase cu maşina de acasă, din Baltimore, la Washington D.C., se aşezase la mai puțin de cincizeci de metri de biroul lui Robert MeNamara, se stropise cu kerosen şi-şi dăduse foc într-un protest tăcut împotriva războiului.

Dați-văfoc vouă, nu ordinelor.

Amy avusese dreptate. Micul spin aproape invizibil numit „Vietnam" se transformase într-un conflict *mai mare decât Coreea, cel mai mare de la al Doilea Război Mondial încoace,* şi continua să crească zi de zi, în fiecare ceas alți soldați erau trimişi în acea țară îndepărtată, sărăcită, din celălalt capăt al lumii, să lupte cu pericolul comunismului împiedicând cucerirea Sudului de către Nord, două sute de mii, patru sute de mii, cinci sute de mii de tineri din generația lui Ferguson expediați în jungle şi sate de care nimeni nu auzise vreodată şi n-ar fi ştiut să le localizeze pe o hartă şi, spre deosebire de Coreea şi cel de-al Doilea Război Mondial, care se purtaseră la mii de kilometri de teritoriul american, era un război purtat atât în Vietnam, cât şi acasă. Argumentele împotriva intervenției militare îi erau atât de clare lui Ferguson, atât de convingător de logice, atât de axiomatice după o analiză aprofundată a faptelor, încât îi era greu să înțeleagă cum putea cineva să fie pentru război, dar aşa erau milioane de oameni, la vremea respectivă mult mai mulți

decât cei împotriva lui, iar în ochii forţelor pro şi anti-anti, oricine critica metodele propriului guvern era un agent al duşmanului, un american care-şi pierduse dreptul de-a se mai numi american. De fiecare dată când mai vedeau un disident care risca cinci ani de închisoare arzându-şi ordinul de încorporare, îi strigau *trădătorule* şi *jeg comunist,* pe când Ferguson îi admira pe acei băieţi şi-i considera printre cei mai curajoşi şi mai principiali americani din ţară. Îi susţinea din tot sufletul şi ar fi protestat împotriva războiului până când s-ar fi întors acasă şi cel din urmă soldat, dar nu putea fi niciodată unul dintre ei, nu putea sta alături de ei din cauza degetului mare de la mâna stângă care-i lipsea şi care-l scutise deja de pericolul care plana asupra colegilor lui de studenţie după ce aveau să termine facultatea şi aveau să fie chemaţi la examenul fizic. Sfidarea recrutării nu era pentru mutilaţi şi handicapaţi, ci pentru cei întregi la trup, pentru cei care aveau să fie consideraţi buni de armată, şi de ce-ar fi riscat închisoarea doar pentru un gest fără sens? Se simţea adesea stingher, ca un exilat alungat chiar şi dintre exilaţi, drept care identitatea lui era însoţită de un sentiment de ruşine, dar indiferent că-i convenea sau nu, accidentul de maşină îl scutise de viitoarea dilemă de a rezista sau a fugi, era singurul dintre cunoscuţii lui care nu trebuia să se teamă de următorul pas şi cu siguranţă asta l-a ajutat să se ţină pe picioare într-o vreme când atâţia alţii şi-au pierdut echilibrul şi au căzut, pentru că în septembrie-octombrie 1965, ţara era deja scindată, iar din acel moment a devenit imposibil să rosteşti cuvântul *America* fără să-ţi vină automat în minte şi cuvântul *nebunie.*

Ca să salvăm satul, a trebuit să-l distrugem.

Apoi, pe 9 noiembrie, la o săptămână după ce Norman Morrison s-a sinucis pe terenul Pentagonului, după aproximativ şase săptămâni din primul semestru al lui Ferguson la Columbia, când încă bâjbâia şi nu-şi dădea seama dacă facultatea era sau nu la înălţimea aşteptărilor, în New York s-au stins luminile. Era 5:27 după-amiaza şi, în decurs de treisprezece minute, o suprafaţă de peste două sute de mii de kilometri pătraţi din nord-estul Statelor Unite a rămas fără electricitate, peste treizeci de milioane de

oameni rămaşi în întuneric, printre care opt sute de mii de călători din metroul newyorkez care se întorceau acasă de la serviciu. Ghinionistul Ferguson, care părea să fi deprins deja la perfecţie arta de a se afla în locul nepotrivit la momentul nepotrivit, era singur într-un lift din Carman Hall, urcând spre etajul zece. Se întorsese la cămin să lase nişte cărţi şi să-şi ia haina mai groasă, dar n-avea de gând să întârzie în cameră mai mult de un minut, pentru că la ora şase urma să pregătească împreună cu Amy spaghetele pentru cină la ea acasă, după care trebuia să citească o lucrare la istorie pe care ea o terminase chiar în acea după-amiază, cincisprezece pagini despre revolta din Haymarket Square, Chicago, din 1866, el oficiind ca redactor la toate lucrările ei pentru că ea susţinea că întotdeauna *se simte mai bine* dacă aruncă şi el o privire peste ce scrisese înainte să predea. După care plănuiseră să stea împreună pe canapeaua din living câteva ore, să lucreze la temele pentru cursurile de a doua zi (Tucidide pentru Ferguson, John Stuart Mill pentru Amy), apoi, dacă aveau chef, puteau ieşi pe Broadway până la West End Bar să bea o bere sau două, poate şi să schimbe o vorbă cu câţiva prieteni, dacă se nimereau pe-acolo, iar după ce se săturau de bar, urmau să se întoarcă în apartament pentru încă o noapte în patul mic, dar minunat de confortabil al lui Amy.

Niciodată nu s-a lămurit ce s-a întâmplat mai întâi, oprirea bruscă a liftului sau stingerea luminilor, sau dacă nu cumva cele două evenimente s-au întâmplat concomitent, sfârâitul scurt al becurilor fluorescente din tavan şi zguduitul puternic al cabinei liftului în jurul lui, un şuierat urmat de o bubuitură, o bubuitură urmată de un şuierat sau un şuierat şi o bubuitură simultan, dar în orice caz s-a întâmplat rapid, în două secunde luminile erau stinse şi liftul se oprise. Ferguson era blocat undeva între etajele şase şi şapte, unde avea să rămână timp de treisprezece ore şi jumătate, singur în întuneric, neputând face altceva decât să-şi analizeze gândurile din cap şi să spere că luminile se vor aprinde înainte să-l lase vezica.

A înţeles de la bun început că nu e doar problema lui, ci a tuturor. În toată clădirea, lumea ţipa – *Pană de curent! Pană*

de curent! —, dar Ferguson n-a simțit nici urmă de panică în vocile lor, dimpotrivă, tonul lor avea ceva exuberant şi festiv, o cascadă de râs nebun se prăvălea în puțul liftului, reverberând în pereții cabinei, vechile obiceiuri plicticoase nu mai aveau sens, din cer căzuse ceva nou şi neaşteptat, o cometă neagră brăzda cerul, aşa că hai să ne distrăm şi să facem chef! Era un lucru bun, şi-a zis Ferguson, cu cât tinea mai mult veselia, cu atât mai curând avea să-i alunge panica, pentru că dacă nimeni nu se speria, el de ce s-ar fi speriat, chiar dacă era blocat într-o cutie metalică şi vedea tot atât cât cel mai orb dintre orbi într-o noapte de iarnă fără stele de la Polul Nord, chiar dacă avea senzația că e închis într-un sicriu şi risca să moară de foame până să se târască afară.

După două, trei minute, câțiva studenti mai scrupuloşi au început să bată în uşile liftului şi să întrebe dacă era cineva înăuntru. *Da!* au răspuns mai multe voci şi Ferguson a descoperit că nu era singurul nefericit care eşuase între etaje, că ambele lifturi erau pline, dar în cealaltă cutie erau şase persoane, în timp ce Ferguson era singur, nu doar captiv, la fel ca ceilalți, dar şi la regim de izolare, iar când şi-a strigat numele şi numărul camerei (1014B), o voce i-a răspuns: Archie! Amărâtul de tine! La care Ferguson a replicat: Tim! Cât mai durează? Răspunsul lui Tim n-a fost deloc încurajator: Cine dracu ştie?

Nu se putea face nimic. Trebuia să stea şi să aştepte, împiedicatul domn Ghinion transformat accidental în Experimentul 001 în timp ce se ducea acasă la prietena lui, închis într-un bazin de deprivare senzorială suspendat la şase etaje şi jumătate deasupra pământului, un Harry Houdini din Ivy League, un Robinson Crusoe din New York şi zona metropolitană, iar dacă nu s-ar fi simțit atât de groaznic zăvorât în celula aceea, în bezna cea mai neagră, ar fi râs de propria-i persoană şi-ar fi făcut o plecăciune pentru că era cel mai mare nătărău comic din lume, cel mai mare nătărău *cosmic.*

S-a hotărât să-şi dea drumul în pantaloni. Dacă şi când avea să fie nevoit să-şi golească vezica, avea să regreseze la practicile din copilăria mică de a se face fleaşcă în loc să

inunde podeaua şi să se pomenească – pentru cine ştie câte ore – bălăcindu-se într-o baltă de urină rece.

N-avea ţigări şi nici chibrituri. Fumatul i-ar fi dat o ocupaţie, iar chibriturile i-ar fi permis să mai vadă câte ceva din când în când, pe lângă vârful ţigării care s-ar fi aprins când trăgea în piept, dar în acea după-amiază rămăsese şi fără ţigări, şi fără chibrituri şi avusese de gând să-şi cumpere un pachet nou în drum spre cina de la Casa Spaghetelor Schneiderman, de pe West 11 Ith Street. *Vise, caraghiosule.*

Era imposibil să-şi dea seama dacă telefoanele funcţionau, dar în eventualitatea puţin probabilă că da, a strigat iar către Tim, să-l roage pe colegul lui de cameră să ia legătura cu Amy şi să-i spună ce i se întâmplase, ca să nu se îngrijoreze văzând că nu apare la ora şase, dar Tim nu mai era acolo, iar de această dată, strigătele lui Ferguson n-au mai primit răspuns. Chiotele şi râsetele se potoliseră de câteva minute, grupurile de pe coridoare se risipiseră în mare parte şi Tim se dusese cu siguranţă sus, să fumeze iarbă cu amicii lui drogaţi de la etajul zece.

Era atât de întuneric acolo, atât de departe de toate, atât de în afara lumii, sau a lumii aşa cum şi-o imaginase dintotdeauna Ferguson, încât încetul cu încetul avea să ajungă să se întrebe dacă mai e prezent în propriul lui corp.

S-a gândit la ceasul de mână pe care-l primise de la părinţii lui când împlinise şase ani, un ceas mic, de copil, cu o curea flexibilă de metal şi un cadran cu cifre care străluceau pe întuneric. Cât de reconfortante i se păreau acele cifre luminoase în timp ce stătea în pat, înainte ca somnul să-i închidă ochii şi să-l tragă la fund, mici tovarăşi fosforescenţi care dispăreau dimineaţa, când răsărea soarele, prieteni pe timp de noapte chiar dacă ziua erau doar nişte cifre pictate, dar acum nu mai purta ceas şi se întreba ce se întâmplase cu acel cadou aniversar de demult, unde ajunsese. Nu mai era nimic de văzut, nu mai avea noţiunea timpului, n-avea cum să-şi dea seama dacă stă în lift de douăzeci şi trei de minute, de patruzeci de minute sau de o oră.

Gauloises. Erau ţigările pe care avea de gând să le cumpere de pe Broadway, marca pe care el şi Amy

începuseră s-o fumeze în timpul călătoriei în Franța din vară, țigările groase, mult prea tari, cu tutun brun, din pachetele albastru-deschis fără înveliș de celofan, cele mai ieftine țigări franțuzești, și simplul gest de a-și aprinde o Gauloise în America devenise un mod de a rememora zilele și nopțile petrecute în cealaltă lume, mirosul fumului aspru, ca de trabuc, fiind atât de diferit de cel de tutun blond din Camel, Lucky sau Chesterfield, încât cu un singur pufăit, cu un singur fum se întorceau în *chambre dix-huit,* în micul lor hotel de vizavi de piață, și brusc mințile lor rătăceau iar pe străzile Parisului în timp ce retrăiau fericirea împărtășită acolo, țigările ca simbol al acelei fericiri, al iubirii noi, mai intense, care pusese stăpânire pe ei în acea lună în străinătate și care lua acum forma unor gesturi ca organizarea unor întâlniri-surpriză cu poeți obsceni de la facultate ca dar pentru cel mai nou membru al Batalionului Vomelor din Morningside Heights, draga de Amy cu talentul ei de a face gesturi imprevizibile, cu improvizațiile ei fulgerătoare și inima generoasă, inventivă.

Ferguson fusese tentat să accepte oferta lui Les și să propună câteva scrieri la *Columbia Review,* dar de atunci trecuse o lună și jumătate și tot nu le bătuse la ușă. În niciun caz nu i-ar fi dat lui Les vreuna dintre poeziile lui recente, pe care le considera dezamăgitoare și nepublicabile, dar traducerile de care se apucase la Paris deveniseră o îndeletnicire mai serioasă, și după ce investise în câteva dicționare care-i îmbunătățiseră franceza imperfectă (*Le Petit Robert, Le Petit Larousse Illustré și* indispensabilul *Harraps,* francez-englez), nu mai interpreta greșit versuri și nu mai gafa stupid, iar încetul cu încetul, versiunile lui de Apollinaire și Deznos începeau să sune ca niște poezii englezești și nu ca niște poezii franțuzești date printr-o mașină de tocat lingvistică și reconstituite în frangleză, dar încă nu erau gata, mai era de lucru ca să sune bine și nu voia să bată la ușă până nu era sigur de absolut toate cuvintele din toate versurile acelor splendori lirice, pe care le admira prea profund ca să nu li se dăruiască total, iar și iar. Nu era sigur că revista accepta traduceri, dar merita efortul să afle, pentru că publicația atrăsese câțiva dintre cei mai

interesanți studenți din primul an pe care-i cunoscuse până atunci, iar dacă ajungea acolo, Ferguson putea să-şi unească forțele cu poeți şi prozatori ca David Zimmer, Daniel Quinn, Jim Freeman, Adam Walker şi Peter Aaron, care îi erau toți colegi la diverse cursuri şi-i văzuse suficient în ultimele şase săptămâni ca să-şi dea seama cât erau de inteligenți şi de citiți, scriitori începători care promiteau să devină într-o zi poeți şi romancieri adevărați şi nu numai că erau nişte vome din anul întâi cu o minte strălucită şi grozav de talentați, dar cu toții supraviețuiseră Săptămânii de Orientare pentru Boboci fără să-şi pună vreodată căciula.

Ferguson îşi încheiase socotelile cu poezia, cel puțin deocamdată, şi chiar dacă avea să reia aventura cândva în viitor, pe moment nu-i rămânea decât să se considere *poet în remisiune.* Boala pe care o contractase la jumătatea adolescenței se soldase cu doi ani de febră care produseseră aproape o sută de poezii, după care Francie lovise maşina în Vermont şi poeziile încetaseră brusc, din clipa aceea, din motive încă neelucidate, era dominat de frică şi prudență, iar cele câteva poezii pe care reuşise să le scrie nu fuseseră bune sau nu suficient de bune, nici pe departe. Proza jurnalistică îl salvase din impas, dar pe undeva îi era dor de lentoarea trudei poetice, de senzația că sapă cu lopata şi simte gustul pământului în gură, aşa că urmase sfatul lui Pound pentru tinerii poeți şi făcuse o încercare cu traducerea. La început considerase că e doar un exercițiu ca să nu-şi iasă din mână, o activitate care să-i aducă plăcerile scrisului de poezie, dar fără frustrări, dar după un timp a înțeles că era mult mai mult decât atât. Dacă iubeai poezia pe care o traduceai, atunci s-o descompui şi s-o reconstitui în limba ta era un act de devotament, un mod de a-l sluji pe maestrul care-ți oferise acel lucru frumos pe care-l țineai în mâini, iar marele maestru Apollinaire şi micul maestru Deznos scriseseră poezii pe care Ferguson le considera frumoase, îndrăznețe şi uluitor de inventive, toate impregnate de un spirit melancolic şi în acelaşi timp optimist, o combinație rară care se alătura cumva impulsurilor contradictorii care se războiau în inima de optsprezece ani a lui Ferguson, aşa că a exersat ori de câte ori reuşea să găsească momente libere, refăcând,

regândind şi rafinându-şi traducerile până când aveau să fie suficient de solide ca să poată bate la uşă cu ele în mână.

Uşa în cauză aparţinea camerei 303 din Ferris Booth Hall, centrul pentru activităţi studenţeşti aflat chiar lângă căminul de la capătul de sud-vest al campusului, clădirea în care era acum captiv şi, dacă nu cumva avea să-şi piardă minţile în beznă, cu siguranţă trebuia să scrie despre acea experienţă, cu condiţia să scape de-acolo, să scrie un articol spiritual şi provocator la persoana întâi care să apară în *Columbia Daily Spectator,* unde făcea deja parte din echipă, era unul dintre cei patruzeci de studenţi care lucrau la publicaţia studenţească fără vreun amestec din partea conducerii universităţii sau vreun profesor pe post de cenzor, pentru că deşi încă nu avusese curaj să bată la uşa Camerei 303, în cea de-a doua zi din Săptămâna de Orientare pentru Boboci intrase în biroul ceva mai mare din Camera 318 şi-i spusese coordonatorului că vrea să participe. Asta fusese tot. Nici perioadă de probă, nici articole de încercare, nici nu fusese nevoie să le arate articolele pê care le scrisese pentru *Montclair Times* – îi dădeai drumul şi, dacă-ţi respectai termenele şi te dovedeai a fi un reporter competent, te luau. *Auf wiedersehen, Herr Imhoff!*

Rubricile deschise pentru boboci erau Chestiuni Academice, Activităţi Studenţeşti, Sport şi Relatări despre Comunitatea Locală, iar când Ferguson spusese *Vă rog, flară sport, orice, numai nu sport,* îi dăduseră Activităţile Studenţeşti, ceea ce însemna să predea, în medie, două articole pe săptămână, majoritatea scurte, nici pe jumătate cât cele scrise în anul precedent despre meciurile de baschet şi de baseball din licee. Până atunci, contribuţiile lui abordaseră mai multe chestiuni politice care ţineau atât de cauze de stânga, cât şi de dreapta, planul Comitetului 2 Mai68 de a organiza în campus o manifestaţie anti-înrolare, împotriva a ceea ce ei numeau „un război nedrept de represiune”, dar şi un articol despre un grup de studenţi republicani care hotărâseră să susţină candidatura la

---

68 Mişcare studenţească americană împotriva războiului din Vietnam.

primărie a lui William F. Buckley pentru că actualul primar, John Lindsay, s-ar fi „abătut de la principiile Partidului Republican”. Alte articole, pe care Ferguson le considera *fleacuri şi trivialităţi,* necesitaseră investigarea unor chestiuni universitare mărunte, ca de pildă problema celor treisprezece boboci care încă nu fuseseră repartizaţi în cămine la trei săptămâni de la începerea semestrului sau concursul pentru găsirea unei denumiri pentru noua „cafenea” din John Jay Hali, cu noua sa ofertă de „bunătăţi servite la automate, în stilul localurilor Horn & Hardart”, un concurs sponsorizat de Serviciul pentru Alimentaţie al universităţii, al cărui câştigător avea să primească o masă gratuită pentru două persoane la orice restaurant din New York. Recent, în zilele dinainte de pana de curent, Ferguson lucrase la un articol despre o studentă în anul întâi la Barnard care risca exmatricularea pentru că avusese un musafir de sex masculin în cameră la o oră interzisă, pentru că regulamentul în vigoare permitea accesul vizitatorilor bărbaţi doar în după-amiezile de sâmbătă, între orele două şi cinci, iar acuzata îşi primise musafirul la unu noaptea. Fata, al cărui nume nu putea fi divulgat în articol pentru a o proteja, considera că pedeapsa e nedreaptă „pentru că şi altele fac acelaşi lucru, doar că pe mine m-au prins”. Normal că Amy minţise şi trăsese sfori ca să nu stea într-unul dintre acele cămine-închisori în primul ei an ca studentă. Reporterul A.I. Ferguson scrisese relatarea ca pe un articol sec de informare, aşa cum era obligat, dar colegul din anul întâi Archie Ferguson şi-ar fi dorit s-o poată apăra pe fată citând refrenul poeziei lui Les Gottesman în deschiderea articolului.

Lasă faptele să vorbească.

Munca de jurnalist era atât un mod de a se implica în lume, cât şi unul de a se detaşa de ea. Dacă Ferguson avea de gând să-şi facă bine treaba, atunci trebuia să accepte ambele elemente ale paradoxului şi să înveţe să trăiască într-o stare de dualitate: imperativul de a explora miezul lucrurilor şi totuşi de a rămâne pe margine, ca observator neutru. Explorarea era mereu o provocare pentru el – fie că era o explorare ultrarapidă, ca atunci când scria despre un meci de baschet, sau săpăturile mai laborioase, mai adânci,

necesare pentru a investiga regulamentul depăşit de vizitare într-un cămin de fete –, dar reținerea i se părea a fi o posibilă problemă sau cel puțin ceva care avea să necesite un efort de adaptare în următoarele luni sau ani, pentru că angajamentul de imparțialitate şi obiectivitate al jurnalistului nu era cu mult diferit de intrarea într-un ordin călugăresc, care presupunea să-ți petreci toată viața într-o mănăstire de sticlă – exclus dintre cele lumeşti, dar înconjurat totuşi de vârtejul lor din toate părțile. A fi jurnalist însemna că nu puteai fi niciodată persoana care aruncă în geam piatra cu care începe revoluția. Poți vedea cum omul aruncă piatra, poți încerca să înțelegi de ce a aruncat-o, poți să le explici altora importanța pietrei în declanşarea revoluției, dar tu personal n-ai putea niciodată să arunci piatra şi nici măcar să stai în mulțimea celor care-l îndeamnă pe om s-o arunce.

Ca temperament, Ferguson nu era omul care să arunce cu pietre. Spera să fie o persoană mai mult sau mai puțin rezonabilă, dar erau vremuri atât de agitate, încât motivele de a nu arunca pietre începeau să pară tot mai puțin rezonabile, iar când avea să sosească în sfârşit momentul aruncării primei pietre, Ferguson avea să țină cu piatra, nu cu geamul.

Mintea i-a rătăcit o vreme fără țintă, împotmolită în abisul întunericului infinit din jur, iar când s-a trezit din transă, i-au venit în minte ultimele versuri din traducerea unei poezii scurte de Deznos:

Undeva în lume
La poalele unui munte
Un dezertor vorbeşte cu santinele Care nu-i înțeleg limba.

Apoi, după patru ore de captivitate în cutia neagră, vezica i-a cedat în sfârşit şi şi-a dat drumul în pantaloni la fel cum făcea când era un zgâmboi în scutece, zâmbitor şi neprihănit. Ce scârboşenie, şi-a zis el în timp ce lichidul cald i se scurgea prin chiloți şi prin pantalonii de catifea cord – dar în acelaşi timp, ce bine e să fii gol şi nu plin.

Şi-a adus aminte cum făcea pipi cu Bobby George într-o după-amiază, pe când aveau cinci ani, iar Bobby se întorsese spre el şi-l întrebase: Archie, unde se duce totul? Milioane de oameni şi milioane de animale care fac pipi de milioane de

ani, de ce nu-s oceanele şi râurile făcute din pipi în loc de apă?

O întrebare la care Ferguson nu găsise niciodată răspuns.

Vechiul lui prieten din copilărie semnase un contract cu Baltimore Orioles a doua zi după ce absolvise liceul, iar în ultimul articol scris pentru *Montclair Times,* Ferguson relatase despre prima de patruzeci de mii de dolari prevăzută în contract, ca şi despre plecarea iminentă a lui Bobby în Aberdeen, Maryland, unde avea să debuteze la prindere în sezonul scurt, în Liga New York-Penn, pentru echipa Orioles de primă ligă. Puştiul reuşise să acumuleze douăzeci de meciuri jucate în acea vară (şi o medie de 0,291) înainte să fie chemat la comisia de recrutare pentru examenul fizic şi, cum nu avea niciun angajament studenţesc care să-i amâne datoria faţă de ţară cu patru ani, fusese luat în armata Statelor Unite la jumătatea lui septembrie şi-şi încheia în acel moment instrucţia elementară la Fort Dix. Ferguson se ruga ca Bobby să fie expediat într-un post confortabil, în Germania de Vest, unde aveau să-i dea echipament de baseball şi să-l lase să joace în următorii doi ani, achitându-se astfel de datoria patriotică, pentru că gândul la micul Bobby George cutreierând junglele Vietnamului cu puşca în spinare îl oripila pe Ferguson atât de tare, încât era aproape de neconceput pentru el.

Cât avea să dureze războiul?

Lorca, asasinat de un pluton de execuţie fascist la treizeci şi opt de ani. Apollinaire, ucis la aceeaşi vârstă de gripa spaniolă, cu patruzeci şi şase de ore înainte de sfârşitul Primului Război Mondial. Deznos, mort de tifos la patruzeci şi patru de ani în Theresienstadt, la doar câteva zile după eliberarea lagărului.

Ferguson a adormit şi a visat că visa că e mort. A doua zi dimineaţa, la şapte, când a revenit curentul electric, s-a împleticit până în camera lui de la etajul zece, s-a dezbrăcat de hainele ude şi a stat cincisprezece minute sub duş.

Cu o zi în urmă, Roger Allen LaPorte, de douăzeci şi doi de ani, îşi stropise hainele cu benzină şi-şi dăduse foc în faţa Bibliotecii Dag Hammarskjold de la Naţiunile Unite. Fusese dus cu salvarea la Spitalul Bellevue, cu arsuri de gradul al

doilea şi al treilea pe nouăzeci şi cinci la sută din corp, conştient încă şi capabil să vorbească. Ultimele lui cuvinte au fost: Sunt un muncitor catolic. Sunt împotriva războiului, împotriva tuturor războaielor. Am făcut un gest religios.

A murit curând după ce s-a terminat pana de curent.

Ştiințe umaniste anul întâi (programă obligatorie). Semestrul de toamnă: Homer, Eschil, Sofocle, Euripide, Aristofan, Herodot, Tucidide, Platon (*Banchetul),* Aristotel (*Estetica),* Virgiliu, Ovidiu. Semestrul de primăvară: câteva cărți din Vechiul şi Noul Testament, Augustin (*Confesiuni),* Dante, Rabelais, Montaigne, Cervantes, Shakespeare, Milton, Spinoza (*Etica),* Molière, Swift, Dostoïevski.

CC (Civilizație Contemporană) anul întâi (programă obligatorie). Semestrul de toamnă: Platon (*Republica),* Aristotel (*Etica nicomahică, Politica),* Augustin (*Cetatea lui Dumnezeu),* Machiavelli, Descartes, Hobbes, Locke. Semestrul de primăvară: Hume, Rousseau, Adam Smith, Kant, Hegel, Mill, Marx, Darwin, Fourier, Nietzsche, Freud.

Literatură. Semestrul de toamnă (în loc de cursul obligatoriu de compunere literară, datorită punctajului bun al lui F. La examenul A.P.69): un seminar dedicat studiului unei singure cărți: *Tristram Shandy.*

Romanul modern. Semestrul de primăvară: un seminar bilingv cu lecturi alternative în engleză şi franceză: Dickens, Stendhal, George Eliot, Flaubert, Henry James, Proust, Joyce.

Poezie franceză. Semestrul de toamnă – secolul al XIX-lea: Lamartine, Vigny, Hugo, Nerval, Musset, Gautier, Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Corbière, Lautréamont, Rimbaud, Laforgue. Semestrul de primăvară – secolul XX: Péguy, Claudel, Valéry, Apollinaire, Jacob, Fargue, Larbaud, Cendrars, Perse, Reverdy, Breton, Aragon, Deznos, Ponge, Michaux.

---

69 Examenele A.P. (Advanced Placement) – sistem prin care elevii de liceu din SUA şi Canada pot fi examinați din programa universitară şi, în funcție de rezultate, pot obține credite pentru învățământul universitar.

Ferguson a ajuns repede la concluzia că cele mai bune lucruri la Columbia erau cursurile, profesorii şi colegii. Listele de lectură erau minunate, cursurile se ţineau cu puţini studenţi, de către profesori titulari care aveau un interes şi o plăcere deosebită să predea studenţilor, iar colegii erau perspicace, bine pregătiţi şi nu se sfiau să ia cuvântul la ore. Ferguson vorbea puţin, dar absorbea tot ce se discuta la cursurile de o oră sau două, cu impresia că nimerise într-un fel de paradis intelectual, şi pentru că a înţeles imediat că, deşi citise atâtea cărţi în ultimii zece, doisprezece ani, nu ştia încă aproape nimic, a citit conştiincios toate textele recomandate, sute, uneori peste o mie de pagini săptămânal, poticnindu-se din când în când, dar uitându-se măcar superficial peste cărţile şi poeziile care-i opuneau rezistenţă (*Middlemarch, Cetatea lui Dumnezeu* şi plicticoşeniile pompoase ale lui Péguy, Claudel şi Perse), ba uneori făcând chiar mai mult decât i se cerea (răzbind *Don Quijote* în întregime, deşi fragmentele care li se dăduseră de citit reprezentau doar jumătate de carte – dar cum să nu vrei să citeşti *toată* acea carte, cea mai bună şi mai grozavă dintre cărţile mari?). La două săptămâni de la începerea semestrului de toamnă, părinţii lui au sosit cu maşina de la Newark şi i-au scos pe el şi pe Amy la cină la Green Tree, restaurantul unguresc deloc scump de pe Amsterdam Avenue de care Ferguson se ataşase atât de mult, încât îl rebotezase La Miam-Miam, iar când s-a apucat să le spună ce mult îi plăcea la cursuri şi cât era de incredibil că în acel moment, principala lui treabă în viaţă era să citească şi să scrie despre cărţi (!), maică-sa i-a povestit şi ea că avusese *o mare aventură* în lunile de dinainte de naşterea lui, cât fusese condamnată să zacă la pat cu cititul drept singură ocupaţie, toate cărţile excelente pe care i le recomandase Mildred, zeci de opere pe care Stanley i le împrumutase de la bibliotecă şi la care se gândea în continuare, atât de multe de care-şi amintea atât de bine după atâţia ani şi, cum Ferguson nu ţinea minte s-o fi văzut vreodată că citeşte altceva decât câteva thrillere şi nişte cărţi despre artă şi fotografie, l-a emoţionat imaginea tinerei lui mame însărcinate stând toată ziua singură în pat, în primul

apartament din Newark, cu mai multe romane sprijinite de burta ei tot mai mare, umflătura de sub piele care era de fapt propria lui persoană nenăscută, şi da, a spus maică-sa, zâmbind cu căldură amintirii acelor zile de demult, cum să nu iubeşti cărţile când am citit atâtea cât eram gravidă cu tine?

Ferguson a râs.

Nu râde, Archie, a spus taică-său. E ceea ce biologii numesc *osmoză.* Sau metempsihoză, a spus Amy.

Mama lui Ferguson părea nedumerită. Psihoză? a zis ea. Despre ce vorbim?

Transmigraţia sufletelor, a lămurit-o Ferguson.

Dar bineînţeles, a spus maică-sa. Asta încercam să-ţi spun. Sufletul meu e în sufletul tău, Archie. Şi va fi întotdeauna, chiar şi după ce trupul meu nu va mai fi.

Nici măcar să nu-ţi treacă prin cap asta, a zis Ferguson. Am eu înţelegerea mea cu băieţii de sus şi mi-au promis că tu o să trăieşti veşnic.

Cursuri bune, profesori buni, colegi buni, dar nu toate aspectele experienţei la Columbia au fost fericite, iar printre lucrurile care-i plăceau cel mai puţin lui Ferguson acolo erau pretenţiile îmbâcsite de Ivy League, regulile retrograde şi protocoalele rigide, lipsa de interes pentru bunăstarea studenţilor. Toată puterea era în mâinile administraţiei şi, cum nu existau proceduri echitabile sau o comisie imparţială de anchetă care să supervizeze chestiunile de disciplină, puteai fi dat afară oricând fără să ţi se datoreze explicaţii. Asta nu pentru că Ferguson ar fi intenţionat să dea de belele, dar alţii aveau astfel de intenţii, după cum s-a dovedit, iar în primăvara anului 1968, când foarte mulţi au hotărât să facă scandal, întreaga instituţie a luat-o razna.

Detalii mai târziu.

Ferguson se bucura că e la New York, se bucura că e cu Amy în New Yorkul ei, în sfârşit rezident cu normă întreagă al capitalei secolului XX, dar chiar dacă deja cunoştea cartierul în care se afla Columbia, cel puţin într-o oarecare măsură, de când locuia acolo începuse în sfârşit să vadă adevăratul chip al Morningside Heights: o zonă săracă şi disperată, plină de răni, în curs de dezintegrare, stradă după

stradă cu clădiri dărăpănate, majoritatea apartamentelor din clădiri fiind locuite nu doar de oameni, ci şi de şoareci, şobolani şi gândaci. Străzile murdare erau adesea pline de gunoi neridicat şi jumătate dintre pietonii care umblau pe străzi erau nebuni, pe punctul de a înnebuni sau în refacere după căderi nervoase. Cartierul era kilometrul zero al sufletelor rătăcite din New York şi Ferguson trecea în fiecare zi pe lângă zeci de bărbaţi şi femei adânciţi în dialoguri misterioase, incomprehensibile, cu interlocutori invizibili, persoane inexistente. Vagabondul cu un singur braţ, cu punga de cumpărături ticsită, care fixa întruna trotuarul, îndoit de mijloc, şi mormăia „Tatăl nostru" cu o voce slabă, hârâită. Piticul bărbos care se adăpostea pe pragurile mai multor clădiri de pe străzile care porneau din Amsterdam Avenue, citind numere vechi de o lună din *Daily Forward* cu un ciob zimţat dintr-o lupă spartă. Femeia grasă care se învârtea de colo până colo în pijama. În plin Broadway, pe refugiile pentru pietoni, beţivii, bătrânii şi nebunii se înghesuiau cu toţii pe bănci, deasupra grilajelor de la metrou, umăr lângă umăr în vreme ce fiecare privea tăcut în depărtare. *New Yorkul mizeriei, New Yorkulfirelor şi al morţii.* Mai era şi cel pe care toată lumea îl ştia ca Tipul cu Yumkee, ticnitul de vârsta a treia care stătea în fiecare zi în faţă la Chock Full o'Nuts şi intona cuvintele*yawvehyumpkee,* un profet de şcoală veche zis când Dr. Yumkee, când Emsh, care se autoproclama fiu al lui Napoleon şi mesia, un patriot american înflăcărat care nu se ducea nicăieri fără să ia cu el steagul american, pe care şi-l înfăşură în zilele reci în jurul umerilor ca pe un şal. Şi Bobby, bărbatul-copil cu capul mic, rotund şi chel, care-şi umplea zilele cu diverse comisioane pentru patronii magazinului de maşini de scris Ralphs de pe Broadway colţ cu 113th Street şi jucându-se de-a avionul, alergând pe trotuar cu braţele întinse şi făcând slalom prin traficul uman în timp ce imita zgomotele motorului unui B-52 care zboară cu toată viteza. Şi Sam Steinberg cel pleşuv, omniprezentul Sam S. Care venea în fiecare dimineaţă din Bronx schimbând trei metrouri ca să vândă dulciuri pe Broadway sau în faţă la Hamilton Hall, pe lângă desenele lui stângace cu animale imaginare, făcute cu carioca, pentru

care cerea un dolar, mici desene pe bucăți de carton primite odată cu cămăşile de la curățătorie, şi care striga oricui stătea să-l asculte: *Hei, domnu, uite aici picturi noi, tablouri noi şi fremoase, ale mai fremoasepicturi după lume.* Şi marea enigmă a Hotelului Harmony, hotelul pentru amărâți de pe Broadway colț cu 1 lOth Street, căzut în ruină, cea mai înaltă clădire de pe acele străzi, iar pe zidul de cărămidă stătea scris mottoul hotelului, cu litere suficient de mari ca să poată fi citite de la patru sute de metri, fără îndoială cel mai aiuritor oximoron din lume: HOTELUL HARMONY – UNDE E O PLĂCERE SĂ LOCUIEŞTI.

Acolo, în Upper West Side, era o lume dementă şi i-a luat o vreme să se călească în fața sordidului şi a mizeriei noului său fief, dar în Heights nu era totul sumbru, vedeai şi tineri umblând pe străzi, în peisaj figurau adesea fete drăguțe de la Barnard şi Juilliard, fluturând pe lângă el ca nişte iluzii optice sau ca spiritele din vise, pe Broadway, între 114th şi 116th Street, erau librării în care puteai frunzări cărți, ba chiar şi o librărie cu carte străină după colț, pe 115th Street, la un subsol, unde Ferguson petrecea câte jumătate de oră scotocind printre rafturile cu poezie franceză, la doar douăzeci, respectiv douăzeci şi cinci de cvartale spre sud, la Thalia şi New Yorker, rulau cele mai bune filme vechi şi noi, Edith Piaf se auzea la tonomatul unei bodegi soioase, care se numea College Inn, unde lua un mic dejun copios şi ieftin şi stătea de vorbă cu chelnerița şleampătă, cu părul vopsit blond, care-i spunea *puiule,* avea Chock Full o'Nuts pentru pauze de cafea de zece minute, hamburgerii indispensabili supraviețuirii la Prexys (*Hamburgerul cu facultate), ropa veja*[70] şi espresso la Ideal (Ai-dei-al), localul cubano-chinezesc de pe Broadway, dintre 108th şi 109th Street, plus gulaş şi găluşte la Miam-Miam, restaurantul la care cina împreună cu Amy atât de des încât proprietarii, un cuplu rotofei, au început să le ofere deserturi din partea casei, dar

---

[70] Specialitate cubaneză cu carne de vită şi sos de roşii; denumirea de ropa veja, în traducere din spaniolă haine vechi, vine de la aspectul zdrențuit al cărnii de vită, care se taie în fâşii subțiri.

principalul refugiu în acel cartier dement era West End Bar and Grill, aflat pe Broadway între 113th şi 114th Street, cu barul lui uriaş de stejar bine lustruit, separeurile pentru patru sau şase persoane de pe pereţii de nord şi de est şi mesele şi scaunele mari, uşor de mutat, din camera din fund. Amy îl dusese deja la West End în anul care trecuse, dar de când era şi Ferguson rezident permanent, bătrâna cârciumă prost luminată a devenit curând localul lui preferat, sală de studiu ziua şi loc de întâlnire seara, a doua lui casă.

Nu-l interesau berea sau whisky-ul, ci conversaţia, ocazia de a sta de vorbă cu prietenii lui de la *Spectator* şi *Columbia Review,* cu prietenii lui Amy pasionaţi de politică şi cu diverşi obişnuiţi ai casei de la West End, băuturile erau doar mijloace lichide de care trebuia să te îngrijeşti ca să poţi sta în continuare la masă, pentru că Ferguson era pentru prima oară în viaţă înconjurat de oameni cu care voia să vorbească, nu mai era doar Amy, care în ultimii doi ani fusese singura sa interlocutoare, singura persoană din viaţa lui cu care merita să vorbească, iar conversaţiile la care participa la West End erau la fel de preţioase pentru el ca tot ce se spunea la cursurile din Hamilton Hall.

Băieţii de la *Spectator* erau genul serios, silitor, mai degrabă tocilari decât vome judecând după haine şi frezăr, dar tocilari cu inimă de vome, iar colegii boboci ai lui Ferguson din promoţia ’69 erau deja ziarişti consacraţi, proaspeţi absolvenţi de liceu, dar intraţi în pâine şi dedicaţi meseriei de parc-ar fi lucrat de ani de zile. Membrii cu state mai vechi ai echipei de la *Spectator* preferau să frecventeze alt bar aflat la distanţă de două, trei cvartale, pe Broadway, Gold Rail, care era şi cârciuma preferată a sportivilor şi a băieţilor din frăţiile studenţeşti, dar tovarăşii lui Ferguson preferau atmosfera mai dubioasă, mai puţin turbulentă de la West End, iar printre cei trei care se aşezau uneori cu el la un pahar de vorbă într-unul dintre separeurile laterale se numărau Robert Friedman cel liniştit şi meditativ, un puşti din Long Island care se ocupa de Chestiunile Academice şi care, la neverosimila vârstă de optsprezece ani, se putea compara ca pricepere şi profesionalism cu oricare reporter de la *Times* sau *Herald Tribune,* Greg Mullhouse cel iute la vorbă din

Chicago (Sport) şi Allen Branch din San Francisco, perseverent, curios, cu o ironie acidă (Comunitatea locală), şi toți trei considerau că publicația avea o conducere prea conservatoare, care trata prea rezervat politica defectuoasă a universității în materie de război (permițând prezența recrutorilor armatei în campus, întârziind să rupă legăturile cu ROTE – pronunțat *Rotsy71* – programul de instruire al Ofițerilor Rezervişti de Marină), ca şi metodele ei demne de interlopii din ghetouri de a evacua chiriaşii săraci din clădirile pe care le deținea, pentru a-şi continua extinderea în cartierul vecin, iar în primăvara celui de-al treilea an de facultate, când aveau să preia ei frâiele la *Spectator,* plănuiau să-l aleagă pe Friedman ca redactor-şef şi să se apuce imediat *sa schimbe tot.* Aceste planuri posibil revoluționare n-au făcut decât să-i confirme lui Ferguson ceea ce dedusese deja despre bobocii din acel an. Erau altfel decât cei din anii precedenți – mai agresivi, mai nerăbdători, mai dispuşi să ia atitudine şi să lupte cu prostia, cu mulțumirea de sine şi cu nedreptatea. Copiii de după război, născuți în 1947, semănau prea puțin cu copiii din timpul războiului, născuți doar cu doi sau trei ani mai devreme, în acel interval scurt se căscase o prăpastie generațională şi, în timp ce majoritatea studenților din anii mai mari credeau în lecțiile învățate în anii ’50, Ferguson şi prietenii lui înțelegeau că trăiesc într-o lume irațională, într-o țară care-şi asasinează preşedinții, legiferează împotriva cetățenilor săi şi-şi trimite tinerii să moară în războaie absurde, ceea ce însemna că erau mai branşați la realitățile prezentului decât cei ceva mai în vârstă. Un exemplu mărunt, trivial, totuşi pertinent, era bătălia căciulilor din Săptămâna de Orientare pentru Boboci. Ferguson refuzase instinctiv s-o poarte pe-a lui, dar la fel făcuseră şi băieții de la *Columbia Review* şi *Spectator,* ca şi mulți alții, iar dintre cei şase sute nouăzeci şi trei de studenți din an, mai mult de o treime se duelaseră din priviri şi se îmbrânciseră cu monitorii fotbalişti în zilele de dinainte să înceapă cursurile. Nu fusese nimic organizat. Fiecare băiat

---

[71] Pronunție considerată jignitoare la vremea respectivă.

anti-căciulă acţionase pe cont propriu, oripilat de ideea de a fi silit să umble prin campus ca un membru al brigăzii lui Tweedledee şi Tweedledum72, iar microbul rezistenţei se transmisese până când devenise într-adevăr o mişcare de masă, un boicot general, o luptă între tradiţie şi bun-simţ. Şi rezultatul? Conducerea anunţase că avea să renunţe pe viitor la căciulile pentru boboci. Sigur, era o victorie microscopică, dar poate că anunţa alte lucruri pe viitor. Astăzi, căciuli – mâine, cine ştie ce?

Până la sfârşitul săptămânii cu Ziua Recunoştinţei, Ferguson a adunat un teanc de vreo şase traduceri pe care le considera mai mult sau mai puţin finalizate, iar după ce au trecut de indispensabilul Test Amy, le-a luat în sfârşit, le-a pus într-un plic şi le-a propus la *Review.* Contrar aşteptărilor sale, redactorii nu se opuneau, în principiu, publicării de traduceri în revistă – *câta vreme nu erau foarte lungi,* cum se exprimase unul dintre ei –, aşa că varianta lui Ferguson a poemului lui Deznos despre dezertor şi santinele, *La marginea lumii,* a fost acceptată pentru publicarea în numărul de primăvară. Chiar dacă nu mai era un poet cu drepturi depline, putea participa în continuare la actul scrierii de poezie traducând poezii mult mai bune decât orice ar fi fost el capabil să scrie, iar tinerii poeţi de pe lângă *Review,* care aveau ambiţii mult mai mari decât el, care riscau totul când se aşezau să scrie, în timp ce el nu risca aproape nimic când se aşeza să traducă, îi recunoşteau valoarea ca membru al grupului capabil să aprecieze meritele unor scrieri în comparaţie cu altele, să contribuie la discuţiile lor despre poezie cu o perspectivă mai largă, mai cuprinzătoare, dar niciodată nu l-au acceptat în cercul iniţiaţilor, ceea ce era cât se poate de corect şi de just, considera Ferguson, din moment ce până la urmă chiar nu era unul dintre ei, şi totuşi când se vedeau la West End erau cu toţii buni prieteni, iar lui Ferguson îi făcea mare plăcere să discute cu ei, mai ales cu David Zimmer, pe care-l remarcase pentru că era cel mai strălucit şi mai precoce din

---

72 Personaje comice din *Alice in Ţara din Oglindă* de Lewis Carroll.

gaşcă, împreună cu prietenul lui ne-scriitor din Chicago, Marco Fogg, un băiat excentric, ciufulit, care purta un costum irlandez de tweed şi era atât de erudit în materie de literatură, încât te putea amuza cu poante în latină chiar dacă nu ştiai latină.

Ferguson era atras de jurnalişti şi de poeţi pentru că i se păreau cei mai vii, primii care începuseră deja să se lămurească cine şi ce erau în relaţie cu lumea, dar în promoţia ’69 erau şi unii care habar n-aveau nici de ei, nici de altceva, adolescenţii greoi care acumulaseră note bune la scoală şi făceau furori la testele standardizate, dar aveau încă minţi de copii, cohorta de efebi lipsiţi de experienţă şi de lăbari virgini care crescuseră în orăşele de provincie şi case standard de suburbie şi care stăteau lipiţi de campus şi de camerele lor de cămin pentru că New Yorkul era prea mare, prea dur, prea rapid, un loc care-i intimida şi-i zăpăcea. Un astfel de inocent era colegul de cameră al lui Ferguson, un băiat simpatic din Dayton, Ohio, pe nume Tim MeCarthy, care intrase la facultate total nepregătit să-şi asume libertatea de a trăi pentru prima oară departe de casă, dar spre deosebire de mulţi alţii în aceeaşi situaţie, el nu se închisese în sine şi nu se ascunsese de oraş, ci se repezise cu capul înainte, hotărât să uite de sine împărţindu-se în mod egal între consumul monumental de bere şi fumatul constant de marijuana, plus câteva experienţe cu LSD, să fie. Ferguson nu ştia ce să facă. El îşi petrecerea majoritatea nopţilor cu Amy, în apartamentul din 11 lth Street, şi folosea camera din Carman Hall mai mult ca birou, era locul unde-şi ţinea cărţile, maşina de scris şi hainele, iar când trecea pe-acolo, stătea mai mult la birou, cu maşina de scris în faţă, lucrând la articolele de ştiri pentru *Spectator,* compunând diferite lucrări, mai lungi sau mai scurte, care i se cereau pentru cursuri, sau migălind la o nouă versiune a uneia dintre traducerile lui. Nu-l vedea pe Tim suficient de des ca să se fi apropiat de el, aveau relaţii prietenoase, dar *profund superficiale,* vorba unei femei pe care o auzise la un moment dat vorbind cu altă femeie în autobuzul 104, şi deşi Ferguson simţea că băiatul o luase pe o pantă care ar fi putut deveni de-a dreptul periculoasă, nu-i venea să se bage în treburile

personale ale lui Tim. Văzuse deja suficient ca să-şi dea seama că personal nu-l interesa deloc să experimenteze cu prostia de iarbă sau cu nebunia de LSD, dar cu ce drept să-i fi spus lui Tim MeCarthy să nu mai bage în el aşa ceva? Totuşi, într-o după-amiază de la mijlocul lui decembrie, când Tim a intrat împleticindu-se în cameră, chițăind şi chicotind după ultima repriză de fumat pe hol cu gaşca lui, Ferguson a rupt în sfârşit tăcerea, spunându-i: Poate că pentru tine o fi amuzant, Tim, dar pentru restul lumii nu e.

Dayton s-a trântit pe pat şi a zâmbit: Nu fi aşa urâcios, Archie, începi să vorbeşti ca tata.

Nu-mi pasă câte droguri iei, dar ar fi cam nasol pentru tine dac-ai zbura de-aici, nu?

Habar n-ai ce vorbeşti, domnule New Jersey. Semestrul ăsta am luat doar A şi B, mai mult A decât B, iar dacă fac ce trebuie luna viitoare, în sesiune, cred că ajung şef de promoție. Ce mândru o să fie tati.

Bravo ție. Dar cât crezi c-o să-ți mai meargă, dacă-ți fumezi mințile în fiecare zi?

Să-mi mai meargă? Mie îmi merge mereu, frate, e mereu sculată, gata de atac, şi cu cât sunt mai amețit, cu atât îmi merge mai bine. Ar trebui să încerci şi tu la un moment dat, Archie. Cele mai tari erecții din partea asta a Stâncii Gibraltarului.

Ferguson a râs cu un fel de fornăit scurt – care amintea de fornăitul lui Amy –, dar în acel caz era mai degrabă o capitulare decât un râs sincer. Intrase într-o discuție în contradictoriu pe care n-avea şanse s-o câştige.

Niciodată n-o să fim mai tineri decât suntem acum, a zis Tim, iar când nu mai suntem tineri, totul o ia repejor la vale. Maturitatea plicticoasă. Bla-urile marelui bla-bla-bla. Slujbă, nevastă, câțiva copii, după care ajungi să-ți târşâi papucii, până te-or duce la fabrica de clei – fără dinți, fără nimic. Aşa că de ce să nu trăim din plin şi să ne distrăm cât se poate?

Depinde ce numeşti tu distracție.

În primul rând, să-ți dai drumul.

De acord. Dar ce înseamnă pentru tine să-ți dai drumul?

Să mă trotilez şi să am senzații tari. 3 3

Poate asta ți se potriveşte ție, dar nu e pentru toată lumea.

Tu n-ai prefera să zbori decât să te târăşti pe pământ? Nu e nicio scofală, Archie. Doar deschizi braţele şi-ai zburat.

1 3 3

Unii dintre noi nu vrem aşa ceva. Şi chiar dacă ni s-ar părea că vrem, nu ne-ar ieşi.

De ce?

Pentru că nu putem şi gata. Pur şi simplu nu putem.

Nu că Ferguson n-ar fi fost capabil să zboare, să-şi dea drumul sau să trăiască senzaţii tari, numai că pentru asta avea nevoie de Amy, iar acum că trecuseră printr-o primă despărţire, printr-o primă reconciliere şi printr-o primă experienţă de dormit împreună noapte de noapte în Franţa, el nu mai putea separa sentimentul propriei identităţi de nevoia de a fi cu ea. New York a fost următorul pas înainte, viaţa de zi cu zi şi ocazia de a se vedea zi de zi, de a-şi petrece aproape tot timpul împreună, dacă doreau, dar Ferguson a înţeles că nu trebuie să ia drept sigure niciuna dintre acele posibilităţi, după ce despărţirea îi arătase că Amy era o persoană care avea ceva mai multă nevoie de spaţiu decât majoritatea oamenilor, că din cauza mamei ei sufocante devenise alergică la absolut toate formele de presiune emoţională, iar dacă-i cerea mai mult decât era ea dispusă să ofere, la un moment dat avea să ia din nou distanţă. Uneori se întreba dacă nu cumva o iubea prea mult sau poate că nu învăţase încă s-o iubească aşa cum ar fi trebuit, pentru că adevărul era că Ferguson ar fi luat-o oricând de soţie din toată inima, chiar dacă avea optsprezece ani şi era în primele luni de studenţie, se simţea pregătit să se înhame la drum alături de ea pentru tot restul vieţii şi să nu se mai uite la altă femeie niciodată. Ştia cât de exagerate erau acele gânduri, dar nu şi le putea reprima. Amy era îngemănată cu fiinţa lui. El era cine era pentru că o purta în el şi de ce s-ar fi amăgit că fără ea ar mai fi putut avea vreo pretenţie de umanitate?

N-a vorbit niciodată despre toate astea. Ideea nu era s-o pună pe fugă, ci s-o iubească, iar Ferguson s-a străduit cât a putut să fie vigilent la toanele lui Amy şi să reacţioneze la indiciile subtile, nerostite, care-i spuneau dacă e sau nu o noapte potrivită să doarmă în patul ei, de pildă, sau dacă ea

ar fi preferat să aştepte noaptea următoare, avea grijă s-o întrebe dacă preferă să iasă împreună la cină, să se vadă mai târziu la West End, să rămână acasă, pentru că aveau amândoi lucrări de scris, sau să lase baltă tot şi să meargă la un film la Thalia. O lăsa pe ea să ia toate acele decizii pentru că ştia că ea se simţea mai liberă şi mai fericită când putea hotărî, dar mai ales pentru că o dorea pe Amy cea redutabilă, ironică, tandră, care-i salvase viaţa după accident, complicea dezgheţată cu care colindase Franţa şi nu regina îmbufnată care-l exilase de la curte toamna trecută, să petreacă patru luni de provincialism solitar în fundătura lui din New Jersey.

În general dormeau împreună cam patru, cinci nopţi pe săptămână, uneori chiar şi şase, şi doar una, două, uneori trei nopţi dormea singur în patul lui de o persoană din Carman Hall, de la etajul zece. Era un aranjament mulţumitor pentru el, chiar dacă şi-ar fi dorit ca raportul să fie mereu de şapte la zero, dar important era că după doi ani, corpurile lor încă luau foc când se strecurau împreună în aşternut şi rare erau nopţile când Ferguson dormea în patul lui Amy fără să facă dragoste înainte să adoarmă. Inversând formularea lui Gottesman, nu numai că sexul regulat era sănătos pentru ei, dar sexul sănătos le şi aducea regularitate, îi făcea mai puternici: doi uniţi într-unul singur şi nu fiecare separat. Intimitatea fizică la care ajunseseră devenise atât de intensă, încât Ferguson avea uneori impresia că trupul lui Amy îi e mai familiar decât propriul lui trup. Dar nu întotdeauna, aşa că era esenţial s-o asculte şi să se lase ghidat de ea în chestiunile fizice, *safiefoarte atent la ceea ce îi spuneau ochii ei,* pentru că din când în când interpreta prost semnalele şi greşea, de pildă o lua şi o săruta când ea n-avea chef şi, chiar dacă ea nu-l respingea niciodată (ceea ce nu făcea decât să-i adâncească deruta), îşi dădea seama că nu era chiar entuziastă, că în acel moment nu-i stătea mintea la sex cum îi stătea lui, pentru că lui îi stătea întotdeauna, dar cu toate astea putea să-l lase să facă dragoste cu ea pentru că nu voia să-l dezamăgească, se supunea dorinţelor lui cu un fel de implicare pasivă, *sex mecanic,* care era mai rău decât deloc, şi prima oară când s-a întâmplat, lui Ferguson i s-a făcut atât de ruşine, încât şi-a

jurat că n-o să se mai întâmple niciodată, dar s-a mai întâmplat, s-a întâmplat încă de două ori în următoarele luni, de unde a dedus, în sfârşit, că femeile şi bărbaţii nu sunt la fel, iar dacă tinea să se poarte corect cu acea femeie, trebuia să fie chiar şi mai atent şi să înveţe să gândească şi să simtă ca ea, pentru că el era categoric convins că Amy ştie exact ce gândeşte şi ce simte el, ceea ce explica de ce îi tolera gafele priapice şi gesturile stupide la care-l împingea dragostea oarbă.

Uneori mai greşea şi supraestimând încrederea în sine a lui Amy. Explozia asurzitoare de viaţă care emana din sufletul Schneiderman părea să împiedice orice alunecare în nesiguranţă sau îndoială, dar avea şi ea momentele ei proaste la fel ca toată lumea, momente de tristeţe, de slăbiciune şi introspecţie tenebroasă, dar cum erau atât de rare, întotdeauna păreau să-l ia prin surprindere pe Ferguson. Îndoielile erau în primul rând intelectuale, dacă ideile ei politice erau sau nu pertinente, dacă avea să facă, să spună sau să gândească vreodată ceva care să conteze pentru cineva, dacă merita să lupţi cu *sistemul* când sistemul nu se schimbă niciodată, dacă nu cumva lupta pentru îmbunătăţirea situaţiei nu va face decât s-o înrăutăţească din cauza tuturor celor care se vor ridica împotriva celor care luptă ca s-o îmbunătăţească, dar erau şi îndoieli asupra propriei persoane, micile *probleme de fată* care începeau brusc s-o frământe, aparent fără motiv, că are buze prea subţiri, ochi prea mici, dinţi prea mari, că are prea multe aluniţe pe picioare, acele puncte maro-deschis care-i plăceau atât de mult lui Ferguson, dar nu, sunt urâte, spunea ea, şi n-o să mai poarte niciodată şort, când era prea grasă, când slăbise prea mult şi afurisit să fie năsoiul ăla al ei de evreică, şi ce dracu era de făcut cu părul ei zănatic, cârlionţat, era imposibil, n-aveai ce să-i faci, şi cum de era dispusă să se dea în continuare cu ruj când companiile de cosmetice spălau pe creier femeile să se supună unei viziuni strâmbe, artificiale, despre feminitate, pentru a hrăni marea maşinărie capitalistă a profitului, al cărei mecanism era să-i facă pe oameni să-şi dorească lucruri de care n-au nevoie? Toate astea la o fată atrăgătoare şi plină de viaţă, în floarea

tinereții, iar dacă cineva ca Amy Schneiderman putea ceda astfel momentelor de îndoială față de corpul care-i aparținea, atunci ce să mai spunem de fetele grase, șterse sau diforme, care nici măcar n-aveau șanse? Nu numai că bărbații și femeile nu sunt la fel, a fost concluzia lui Ferguson, dar e mai greu să fii femeie decât bărbat, iar dacă avea să uite vreodată asta, și-a zis el, atunci fie ca zeii să se pogoare de pe muntele lor și să-i smulgă ochii din cap.

În primăvara anului 1966, la Columbia s-a format o filială SDS. Studenți pentru o Societate Democratică era deja o organizație națională, iar majoritatea grupărilor studențești de stânga din campus au votat pe rând afilierea la SDS sau dizolvarea și contopirea cu ei. Printre acestea s-au numărat Comitetul pentru Ironie Socială, care în anul precedent organizase un marș pe College Walk cu pancarte goale, în semn de protest general față de tot (un spectacol la care Ferguson și-ar fi dorit foarte mult să fie prezent), Mișcarea 2 Mai, care era susținută de Partidul Progresist Muncitoresc, câțiva membri ai aceluiași Partid Progresist Muncitoresc (aripa dură, maoistă) și grupul din care Amy făcea parte încă din primul ei an de facultate, CIV (Comitetul Independent pentru Vietnam), care în luna mai a anului precedent avusese ciocniri cu poliția, după ce douăzeci și cinci dintre membrii săi întrerupseseră ceremonia premiilor NROTE de la Biblioteca Low. Sloganul SDS era *Libertate de decizie!,* iar Ferguson îi susținea luările de poziție la fel de entuziast ca Amy (împotriva războiului, împotriva rasismului, împotriva imperialismului, împotriva sărăciei – și pentru o lume democratică, în care toți cetățenii pot trăi laolaltă, ca egali), numai că Amy se înscrisese în organizație, iar Ferguson nu. Motivele erau evidente pentru amândoi, așa că n-au pierdut prea multă vreme despicând firul în patru și n-au pierdut deloc vremea încercând să-l convingă pe celălalt să se răzgândească, ba el chiar a încurajat-o să se înscrie, iar ea a înțeles de ce el n-avea să se înscrie niciodată nicăieri, pentru că Amy era genul de persoană care se vedea aruncând cu pietre, care cu siguranță se născuse ca să arunce cu pietre, în timp ce Ferguson era genul de persoană care nu se vedea făcând asta și nu se născuse pentru asta și, chiar dacă-și

arsese legitimația și-și dăduse demisia de la *Spectator,* tot nu s-ar fi înscris în grup sub nicio formă. Pe 26 martie, a mers din nou alături de ea pe Fifth Avenue, la o nouă demonstrație anti-război, dar mai mult de-atât nu era dispus să facă pentru cauză. Până la urmă, o zi avea un număr limitat de ore, iar după ce-și termina treburile pentru școală și ziar, perspectiva de a petrece câteva momente cu poeții lui francezi i se părea mult mai tentantă decât participarea la niște ședințe politice zgomotoase, polemice, unde se plănuia următoarea acțiune a grupului împotriva următoarei probleme din agendă.

La început de iunie, când s-a terminat al doilea semestru, Ferguson i-a strâns mâna lui Tim MeCarthy, și-a luat adio de la Carman Hall și s-a mutat într-un spațiu mai mare, în afara campusului. Doar studenții în primul an erau obligați să stea la cămin, dar cum primul an se terminase, era liber să se ducă unde vrea. El își dorise de la bun început să se mute cu Amy, dar din mândrie (și poate ca test al iubirii), Ferguson evitase s-o întrebe dacă poate închiria una dintre cele două camere din apartamentul ei care cu siguranță aveau să se elibereze (amândouă ocupate de studenți în anul patru), așteptând să-l întrebe ea, ceea ce a și făcut la sfârșit de aprilie, la doar câteva ore după ce aflase că cei doi colegi de apartament care terminau facultatea aveau să plece din New York chiar în ziua în care-și primeau diplomele, și era mult mai mare satisfacția să locuiască acolo invitat de ea decât să se fi autoinvitat, să știe că și ea îl dorea la fel de mult cum o dorea el.

S-au grăbit să ocupe cele două camere libere, care erau mai mari și mai luminoase decât vizuina înghesuită a lui Amy din fundul casei, două camere vecine de pe holul principal, amândouă dotate cu paturi duble, mese, birouri și biblioteci pe care le-au cumpărat de la foștii chiriași cu suma totală de patruzeci de dolari de persoană, iar naveta lui Ferguson din ultimul an a luat sfârșit, nu mai bătea zilnic Broadwayul între camera lui de la cămin și apartamentul lui Amy, acum trăiau împreună, dormeau împreună în același pat șapte zile din șapte și toată vara aceea a anului 1966, la

nouăsprezece ani, Ferguson a trăit cu senzația stranie că intrase într-o lume care-i oferise deja tot ce i-ar fi putut cere.

Un moment de echilibru și împlinire interioară fără precedent. Și sătul, și cu slănina-n pod. Nimeni, absolut nimeni n-ar trebui să fie vreodată atât de fericit. Ferguson se întreba uneori dacă nu cumva îi jucase un renghi autorului *Cărții vieții pe pământ,* care în acel an dăduse paginile prea repede și, nu se știe cum, lăsase nescrisă pagina acelor luni.

Vara în New Yorkul încins, irespirabil, zile în șir cu peste treizeci de grade, când asfaltul dogoritor se topea în soare și dalele de beton le ardeau tălpile pantofilor, iar aerul era atât de saturat de umezeală că până și cărămizile de pe fațadele caselor păreau asudate și peste tot se simțea duhoarea gunoiului care putrezea pe trotuare. Bombele americane cădeau peste Hanoi și Haiphong, campionul de categorie grea vorbea cu presa despre Vietnam (Nimeni din Vietcong nu m-a făcut cioară, a declarat el, combinând astfel cele două războaie americane într-unul singur), poetul Frank O'Hara a fost călcat de un vehicul de nisip pe plaja din Fire Island și a murit la patruzeci de ani, iar Ferguson și Amy erau amândoi blocați la slujbele lor plicticoase de peste vară, el vindea într-o librărie, ea dactilografia și arhiva, munci prost plătite care-i obligau să-și raționalizeze pachetele de Gauloises, dar Bobby George juca baseball în Germania, la West End Bar aveau aer condiționat, iar când se întorceau în apartamentul lor încins, înăbușitor, Ferguson putea pune cârpe reci pe trupul gol al lui Amy și visa că erau iar în Franța. A fost vara politicii și a filmelor, a cinelor în apartamentul Schneidermanilor din West Seventy-fifth Street și în apartamentul Adierilor din West Fifty-eighth Street, vara când au sărbătorit mutarea lui Gâl Schneiderman la *New York Times,* după ce *Herald Tribune* închisese prăvălia și dispăruse de pe firmament, a concertelor la Carnegie Hall cu Gâl și fratele lui Amy, Jim, al drumurilor cu autobuzul 104 pe Broadway până la Thalia și New Yorker, să scape de căldură la filme, după ce deciseseră de comun acord să meargă doar la comedii, pentru că în acea perioadă deprimantă aveau nevoie să râdă ori de câte ori era posibil și cine să-i binedispună dacă nu frații Marx și W.C. Fields sau

gogomăniile trăsnite cu Grant, Powell, Hepburn, Dunne şi Lombard, nu se mai săturau de ele, săreau în autobuz imediat ce aflau că rulează alte două filme la preţ de unul, şi ce uşurare să stea în întunericul climatizat şi să uite câteva ore de război şi de gunoiul împuţit, dar când nici în cartier, nici altundeva nu rulau comedii, se întorceau la proiectul lor de vară de a parcurge ceea ce ei numeau *literatură disidentă,* citindu-i pe Marx şi Lenin pentru că trebuiau citiţi, dar şi pe Troţki şi Rosa Luxemburg, pe Emma Goldman şi Alexander Berkman, pe Sartre şi Camus, pe Malcom X şi Frantz Fanon, pe Sorel şi Bakunin, pe Marcuse şi Adorno, căutând răspunsuri care să-i ajute să înţeleagă ce se întâmplase cu ţara lor, care părea să se prăbuşească sub greutatea propriilor contradicţii, dar dacă Amy înclina din ce în ce mai mult spre o interpretare marxistă a faptelor (inevitabila înfrângere a capitalismului), Ferguson avea unele îndoieli, nu doar pentru că dialectica hegeliană răsturnată era, după părerea lui, o viziune mecanică şi simplistă asupra lumii, ci şi pentru că muncitorii americani nu aveau *conştiinţă de clasă,* ideile socialiste nu se bucurau de niciun fel de simpatie în cultura lor, aşa că marea revoluţie pe care o profeţea Amy era imposibilă. Cu alte cuvinte, nu gândeau la fel, chiar dacă, în fond, erau în aceeaşi tabără, dar niciuna dintre acele diferenţe nu părea să conteze, pentru că niciunul nu avea vreo certitudine solidă în acel moment, fiecare înţelegea că celălalt ar fi putut avea dreptate sau că s-ar fi putut înşela amândoi şi că era mai bine să-şi exprime liber şi deschis îndoielile decât să meargă înainte orbeşte, cot la cot, până când cădeau în prăpastie.

Dar mai presus de toate a fost vara contemplării lui Amy, vara în care a privit-o cum se rujează şi-şi perie părul imposibil, în care i-a examinat mâinile în timp ce ea-şi punea cremă de corp în palme şi-şi masa picioarele, braţele şi sânii, în care a spălat-o pe cap în timp ce ea închidea ochii şi se scufunda în apa călduţă din cadă, cada veche, cu picioare în formă de gheare şi pete de rugină sub porţelanul crăpat, vara dimineţilor în care stătea în pat şi se uita la ea cum se îmbracă într-un colţ al camerei, cu lumina pătrunzând pe fereastră şi învăluind-o, iar ea-i zâmbea şi-şi punea chiloţii,

sutienul şi fusta de bumbac, micile detalii domestice ale traiului pe orbita ei feminină, tampoane, pastile contraceptive, pastilele pentru zilele mai grele din timpul ciclului, când avea crampe la stomac, treburile casnice pe care le făceau împreună, cumpărau alimente, spălau vasele, şi felul în care ea-şi muşca uneori buza de jos când stăteau în bucătărie, tocând şi mărunţind ceapă şi roşii pentru oala cu chili din care aveau să mănânce tot weekendul, expresia ei concentrată de fiecare dată când îşi dădea cu ojă unghiile de la mâini şi de la picioare, *să facă impresie bună la serviciu,* momentele când o privea cum se rade pe picioare şi la subraţ în timp ce stătea liniştită în cadă, apoi intra şi el în cadă lângă ea şi-i freca cu săpun pielea albă, lunecoasă, atingerea pielii ei nepământean de mătăsoase, şi sex, sex, sex, sex năduşit de vară, când se rostogoleau pe patul din camera ei neacoperiti de cuvertură sau cearşaf în timp ce ventilatorul vechi, scârţâitor, răscolea puţin aerul fără să-l răcorească deloc, fiorii şi oftaturile, ţipetele şi gemetele, în ea, deasupra ei, sub ea, lângă ea, râsul gutural care-i încremenea în gâtlej, atacurile de gâdilat prin surprindere, străfulgerările de vechi melodii pop din copilăria lor, cântece de leagăn, rime obscene, poezii cu Mama Gâscă, Amy ţâfnoasă, îngustându-şi ochii într-una dintre crizele ei de furie, Amy veselă dând pe gât apă cu gheaţă şi beri reci, mâncând repede, hăpăind *ca un hamal hămesit,* râsul ei fornăit în timp ce se uitau la Fields şi la Fraţii M. – *Nu există nicio obligaţie să fii zdravăn la cap, Archie!*[73] — şi magnificul *Ah* pe care l-a scos în seara când el i-a dat una dintre primele poezii ale lui René Char în traducerea lui, o poezie atât de scurtă încât era formată doar din şase cuvinte, o licărire care se numea *Mâna lui Lacenaire,* o referire la poetul-criminal din secolul al XIX-lea care avea să reapară mai târziu ca personaj în *Copiii paradisului:*

Lumi de elocinţă pierdute au fost.

Nu se putea sfârşi niciodată. Soarele înţepenise pe cer, din carte lipsea o pagină şi, dacă nu respirau prea tare şi nu cereau prea mult, avea să fie mereu vară, mereu vara celor

---

[73] Replică din filmul fraţilor Marx *O noapte la opera.*

nouăsprezece ani când erau în sfârşit, erau cât pe ce, poate că erau în sfârşit cât pe ce să-şi ia adio de la momentul când încă aveau totul înainte.

5.3

Pe 7 noiembrie 1965, Ferguson a ajuns la cântul al şaisprezecelea din *Odiseea* lui Homer. Stătea la un birou dintr-o cămăruță de slujnică de la etajul şase al unei clădiri rezidențiale din al şaptelea arondisment parizian, unde locuia de trei săptămâni, iar când Odiseu se întoarce în sfârşit în Itaca după drumul interminabil de la Troia, Atena cea cu ochi cenuşii îi dă înfățişare şi haine de vagabond bătrân şi zbârcit, apoi, când eroul cel şiret se află împreună cu păstorul de porci Eumeu într-un bordei de munte de la marginea oraşului, iată că apare Telemah, fiul lui Odiseu, care era doar un prunc în urmă cu douăzeci de ani, când taică-său pornise spre Troia, şi nu ştia încă nimic de întoarcerea părintelui său, el însuşi abia sosit dintr-o călătorie lungă şi periculoasă, şi cum Eumeu iese din bordei, pornind către palat ca să-i dea de ştire Penelopei, mama tânărului, că Telemah se întorsese teafăr în Itaca, tatăl şi fiul rămân singuri pentru prima oară şi, deşi tatăl ştie foarte bine că-l are în față pe fiul său, fiul încă nu ştie nimic. Îşi face apoi apariția Atena, întrupată într-o femeie înaltă şi arătoasă din Itaca, pe care o vede doar Odiseu, deci nu şi fiul lui, şi care-i face semn tatălui să vină o clipă până afară, spunându-i că s-a terminat cu prefăcătoria şi că trebuie să-i mărturisească numaidecât adevărul lui Telemah. „Şi vorbind aşa (cum suna în recent apăruta traducere a lui Fitzgerald de pe biroul lui Ferguson74), ea îl atinse cu nuiaua ei de aur pe trup, îi puse o mantie curată, şi o haină, şi îl făcu apoi să pară mai tânăr şi mai frumos. Fața i se smezi din nou, obrajii i se întinseră şi îi crescu o barbă neagră."

---

74 Pasajele din *Odiseea* sunt preluate din traducerea lui Eugen Lovinescu, revăzută de Traian Costa, editura Litera, Bucureşti, 2015.

Nu exista niciun Dumnezeu, îşi tot repeta Ferguson. Niciodată nu existase şi nici n-avea să existe vreodată un singur Dumnezeu, dar existau zei, o mulțime de zei din toate părțile lumii, printre care zeii greci care trăiau pe Muntele Olimp, Atena, Zeus, Apollo şi mulți alții care zburdau în primele două sute nouăzeci şi cinci de pagini din *Odiseea,* şi nimic nu le plăcea mai mult zeilor decât să se amestece în treburile oamenilor. Pur şi simplu nu se puteau abține, pentru asta se născuseră. Tot aşa cum castorii nu se puteau abține să ridice baraje, presupunea Ferguson – sau cum pisicile nu se puteau abține să chinuie şoarecii. Da, erau făpturi nemuritoare, dar aveau prea mult timp la dispoziție, ceea ce însemna că-şi puteau vedea nestingheriți de distracțiile lor savuroase, adesea cumplite.

Când Odiseu intră iar în bordei, Telemah rămâne ca trăsnit de transformarea bătrânului într-o ființă pe care o bănuieşte a fi un zeu. Dar Odiseu, care e pe punctul de a izbucni în lacrimi şi abia-şi găseşte cuvintele, îi răspunde încet: „Ba nu sunt un zeu. De ce mă asemeni cu zeii? Sunt bietul tău tată, acela pentru care plângi şi pătimeşti atâta de la nişte oameni răi?

Aceea a fost prima împunsătură, vârful tăişului străpungând pielea lui Ferguson undeva în locul expus dintre coaste şi vintre, unde n-avea oase, pentru că răspunsul scurt al lui Odiseu avusese asupra lui acelaşi efect pe care l-ar fi avut dacă ar fi citit în loc: *Azi o sănie rece afară, Archie. Nu uita să-ți ieifularul când pleci la şcoală.*

Apoi, cuțitul i se împlântase până-n plăsele: „Iar Telemah, gemând, îl strânse în brațe şi deodată izbucniră în lacrimi, că-i păli pe amândoi dorul să plângă. Şi gemură şi jeluită mai sfâşietor ca vulturul când păstorul îi fură puii golaşi. Aşa de trist bociră şi aşa vărsată şiroaie de lacrimi, că-i apucă amurgul."

Era prima oară când Ferguson citea o carte care-l făcea să plângă. Vărsase o sumedenie de lacrimi în bezna sălilor de cinema goale sau aglomerate, uneori la cele mai inepte şi mai sentimentale prostii, simțise de multe ori un nod în gât ascultând *Patimile după Matei* cu Gâl, mai ales partea aceea de pe prima față a celui de-al treilea disc, când vocea

tenorului se încarcă brusc de emoție, dar la cărți nu i se întâmplase niciodată asta, nici măcar la cele mai triste şi mai emoționante, şi iată că în lumina palidă, de noiembrie, a Parisului, lacrimile îi cădeau pe pagina 296 a ediției lui broşate din *Odiseea,* care costase un dolar şi patruzeci şi cinci de cenți, iar când a ridicat privirea din poem şi a încercat să privească pe fereastra cămăruței lui, a văzut totul ca prin ceață.

Odiseea era a doua carte de pe lista lui Gâl. Prima fusese *Iliada* şi, după ce avea să răzbească cele două poeme epice ale bardului sau barzilor anonimi care primiseră numele de Homêros, Ferguson promisese că avea să citească încă nouăzeci şi opt de cărți în următorii doi ani, inclusiv tragediile şi comediile greceşti, pe Virgiliu şi Ovidiu, porțiuni din Vechiul Testament (versiunea Regelui Iacob), *Confesiunile* lui Augustin, *Infernul lui* Dante, cam jumătate din *Eseurile* lui Montaigne, nu mai puțin de patru tragedii şi trei comedii de Shakespeare, *Paradisul pierdut* al lui Milton, selecții din Platon, Aristotel, Descartes, Hume şi Kant, *Antologia de poezie engleză Oxford, Antologia de poezie americană Norton,* precum şi romane englezeşti, americane, franțuzeşti şi ruseşti de autori ca Fielding-Sterne-Austen, Hawthorne-Melville-Twain, Balzac-Stendhal-Flaubert şi Gogol-Tolstoi-Dostoievski. Gâl şi mama lui Ferguson sperau amândoi că fiul lor inapt pentru serviciul militar, fost hoț de cărți, să se răzgândească peste un an, doi în privința facultății, dar dacă Ferguson insista să întoarcă spatele unei educații formale, cu acele o sută de titluri avea să-şi facă o idee despre câteva lecturi necesare oricărui om educat.

Ferguson avea de gând să se țină de cuvânt pentru că voia să citească acele cărți şi intenționa să le parcurgă pe toate, până la ultima. Nu voia să-şi trăiască viața ca un ignorant needucat şi nedisciplinat, doar că nu voia să meargă la facultate şi, deşi era dispus să reziste la cinci cursuri săptămânale de câte două ore fiecare la Alliance Française, pentru că una dintre ambițiile lui în viață era să stăpânească foarte bine franceza, nu-l interesau câtuşi de puțin alte cursuri, cu atât mai puțin în cadrul unei facultăți, care n-ar fi fost cu nimic mai breaz decât oricare dintre instituțiile de

maximă siguranță în care fusese prizonier de la vârsta de cinci ani – ba cu siguranță ar fi fost chiar şi mai neplăcută. Singurul motiv să renunți la idealuri şi să accepți un astfel de angajament era să fii scutit de armată patru ani, ca student, ceea ce era un mod de a amâna dilema de a pleca sau de a refuza plecarea în Vietnam, ceea ce era la rândul său un mod de a amâna cea de-a doua dilemă, închisoare federală sau exil permanent departe de SUA, amânări valabile pe durata sentinței de patru ani, dar Ferguson rezolvase deja problema prin alte mijloace, iar acum că armata îl respinsese, putea respinge şi el facultatea fără să se mai confrunte vreodată cu acele dileme.

Ştia cât e de norocos. Nu numai că fusese scutit de război şi de toate deciziile odioase care decurgeau din război, groaznicele da-uri şi nu-uri cu care toți bărbații americani care terminaseră liceul şi facultatea erau nevoiți să se confrunte câtă vreme dura acel război malefic, dar nici părinții nu se întorseseră împotriva lui, ceea ce era crucial, nimic nu era mai important pentru supraviețuirea lui pe termen lung decât faptul că Gâl şi mama lui îl iertaseră pentru păcatele din ultimul an de liceu şi, chiar dacă-şi făceau în continuare *griji pentru el* şi-i puneau la îndoială stabilitatea psihică şi emoțională, nu-l obligaseră să meargă la un doctor pentru o psihoterapie care, după părerea lui Gâl, i-ar fi făcut *enorm de mult bine,* pentru că Ferguson susținuse că nu e nevoie, că făcuse destule *greşeli adolescentine stupide,* dar că în general era în regulă şi avea să se simtă cu atât mai vinovat ştiindu-i că irosesc bani pe asemenea chestiune nebuloasă. Ei cedaseră. Întotdeauna cedau când le vorbea pe un ton rezonabil şi matur, pentru că atunci când Ferguson se controla şi nu se lăsa dus de val, adică în cam jumătate din situații, era cel mai dulce şi mai iubitor puşti din lume, ochii lui emanau atâta dulceață şi atâta iubire vădită, că puțini îi rezistau, în niciun caz maică-sa şi tatăl lui vitreg, care ştiau prea bine că Ferguson putea fi şi altfel decât dulce, dar tot erau dezarmați în fața lui.

Un noroc după altul, apoi încă unul ivit în ultima clipă, ocazia de a trăi o vreme la Paris, poate multă vreme, ceea ce inițial păruse imposibil, cu maică-sa care se frământa din

cauza distanței imense dintre ei și cu Gâl care se perpelea din cauza laturii logistice a planului, care presupunea o mulțime de dificultăți practice, dar apoi, la vreo două săptămâni după ce calificativul 4-F al lui Ferguson aterizase în cutia poștală a familiei, Gâl i-a scris lui Vivian Schreiber la Paris ca să-i ceară sfatul, iar răspunsul ei surprinzător a pus capăt perpelitului lui Gâl și a atenuat mare parte din neliniștile mamei lui Ferguson. „Trimiteți-l pe Archie la mine", scria Vivian. „Apartamentul meu are la etajul șase o *chambre de bonne* care s-a eliberat acum, după ce Edward, fiul fratelui meu, s-a întors în America să-și termine studiile la Berkeley și nu m-am obosit să caut un nou locatar, deci poate s-o ia Archie dacă nu-l deranjează să trăiască doar cu strictul necesar. Pe gratis, sigur. După ce mi-a apărut cartea despre Chardin la Londra și New York, am fost ocupată cu traducerea în franceză pentru editura mea de la Paris, o muncă anostă care, din fericire, e aproape gata, și dat fiind că la orizontul imediat nu se arată niciun proiect nou, accept cu bucurie misiunea de a-l îndruma pe Archie cât timp parcurge cărțile extraordinare de pe lista ta, ceea ce bineînțeles că presupune să le citesc și eu, și trebuie să recunosc că ideea de a mă afunda iarăși în toate minunățiile alea mă încântă peste poate. Articolele despre filme din revista școlii pe care le-ai inclus în scrisoare dovedesc că Archie e un tânăr capabil și inteligent. Dacă nu-i convin metodele mele pedagogice, putem căuta pe altcineva. Dar eu aș face o încercare."

Ferguson a fost în al nouălea cer. Nu doar Parisul, ci Parisul sub acoperișul lui Vivian Schreiber, Parisul sub tutela binevoitoare a celei mai strălucite întruchipări a feminității, Parisul de pe rue de l'Université din arondismentul șapte, Parisul de pe Malul Stâng, cu toate înlesnirile unui cartier bogat și liniștit, la doar câțiva pași de cafenelele din Saint-Germain, la doar câțiva pași peste apă până la Cinémathèque de la Palais de Chaillot și, lucrul cel mai important, pentru prima oară în viața lui, *viața pe cont propriu.*

Despărțirea de maică-sa și de Gâl a fost dureroasă, mai ales de maică-sa, care plânsese puțin la sfârșitul ultimei cine

pe care o luaseră împreună acasă, într-o seară umedă de la jumătatea lui octombrie, şi mai să-i dea şi lui lacrimile din cauza ei, dar reusise să evite eventuala stânjeneală povestindu-le despre cartea pe care începuse s-o scrie chiar în zilele de dinainte de examenul fizic pentru recrutare, pe când încă nu ştia sigur ce avea să i se întâmple şi se simţea total rătăcit, o carte scurtă, care avea deja un titlu bătut în cuie, *Cum mi-au salvat viaţa Stan şi Bran,* şi era în primul rând o carte despre maică-sa, după cum le explicase, şi despre anii dificili pe care-i trăiseră împreună din noaptea incendiului de la Newark până în ziua când ea se căsătorise cu Gâl, o carte care avea să aibă trei părţi, începând cu „Evadări minunate", o evocare a tuturor filmelor pe care le văzuseră împreună în Răstimpul Ciudat şi câteva luni după aceea, a importanţei acelor filme pentru ei, a puterii salvatoare a acelor filme ridicole de studio, urmărite de la balcoanele cinematografelor din West Side în timp ce mama lui pufăia de zor Chesterfielduri, iar Ferguson se visa în filmele care rulau pe ecranele bidimensionale din faţa lui, a doua parte avea să se numească „Stan şi Bran", o poveste despre pasiunea lui pentru cei doi nătărăi şi despre cum încă îi iubea, apoi un ultim capitol pe care încă nu-l avea clar în minte, cu un titlu de genul „Artă şi rebuturi" sau „Care-i mai bun", în care să exploreze diferenţele dintre porcăriile hollywoodiene de doi bani şi capodoperele din alte ţări şi să demonstreze elocvent valoarea porcăriilor, susţinând în acelaşi timp şi cauza capodoperelor, şi poate că era bine că pleacă, a zis el, că ia distanţă faţă de mama lui de-acum ca să poată scrie despre ea aşa cum era pe atunci, că va trăi o vreme în spaţiile vaste şi aglomerate ale memoriei fără amestecul prezentului, că va trăi netulburat în trecut cât timp era nevoie.

Maică-sa i-a zâmbit printre lacrimi. Strivind cu mâna stângă o ţigară pe jumătate fumată, a întins mâna dreaptă către Ferguson, l-a tras pe fiul ei mai aproape şi l-a sărutat pe frunte. Gâl s-a ridicat de la masă, s-a apropiat de Ferguson şi l-a sărutat şi el. Ferguson i-a sărutat pe amândoi, apoi Gâl a sărutat-o pe mama lui şi şi-au urat cu toţii noapte bună. În seara zilei următoare, în loc de noapte

bună şi-au spus la revedere, apoi Ferguson s-a urcat în avion şi a plecat.

Era ceva mai îmbătrânită faţă de ultima oară când o văzuse sau arăta ceva mai bătrână decât persoana pe care o purtase el în minte în ultimii trei ani, dar avea acum patruzeci şi unu de ani, aproape patruzeci şi doi, deci era doar cu doi ani mai tânără decât mama lui, mama lui cea încă frumoasă, care mai îmbătrânise şi ea puţin în ultimii trei ani, iar Vivian Schreiber rămăsese şi ea frumoasă, fără doar şi poate, doar că îmbătrânise puţin, atâta tot, şi chiar dacă obiectiv era mai puţin frumoasă decât mama lui, emana aceeaşi strălucire, aura seducătoare, fascinantă, de putere şi siguranţă pe care mama lui n-o avea, mama lui artistă, care muncea pe brânci şi nu se obosea să se aranjeze decât când ieşea în lume, în timp ce Vivian Schreiber scria cărţi despre artişti şi ieşea mereu în lume, o văduvă cu bani, fără urmaşi şi cu *o mulţime de prieteni,* din câte ştia Gâl, o persoană care se trăgea de şireturi cu artişti, scriitori, jurnalişti, editori, proprietari de galerii şi directori de muzee, în timp ce mult mai discreta mamă a lui Ferguson muncea retrasă, singurele ei relaţii apropiate fiind soţul şi fiul ei.

Pe bancheta din spate a taxiului care-i aducea de la aeroport, Vivian (nu doamna sau Madame Schreiber, îl dăscălise ea în aeroport, ci Vivian sau Viv) i-a pus lui Ferguson o sută de întrebări despre el şi planurile lui, despre ce spera să realizeze în sejurul parizian, la care el i-a răspuns vorbindu-i despre cartea pe care se apucase s-o scrie în vară, despre hotărârea de a-şi îmbunătăţi franceza astfel încât s-o vorbească la fel de bine ca engleza, despre nerăbdarea de a ataca lista de lecturi a lui Gâl şi de a sorbi fiecare cuvânt din cele o sută de cărţi, despre cum avea să vadă cât mai multe filme şi să-şi noteze observaţiile în dosarul J J J

lui cu şină, despre ambiţia de a scrie articole despre filme şi de a le publica în reviste de limbă engleză din Anglia, America sau Franţa, dacă aveau să fie acceptate, despre dorinţa de a juca baschet undeva şi de a se înscrie într-o ligă, dacă la Paris existau ligi de baschet pentru amatori, despre posibilitatea de a ţine lecţii de engleză pentru copii ca să completeze suma lunară pe care avea s-o primească de la

părinți, un aranjament pe şest, cu bani gheață, pentru că legea nu-i permitea să lucreze în Franța, şi Ferguson a continuat să turuie, amețit de schimbarea de fus orar, răspunzând la întrebările lui Vivian, fără să se mai simtă intimidat aşa cum fusese la cincisprezece ani, suficient de îndrăzneț acum ca s-o vadă nu ca pe un alt părinte, ci ca pe o cunoştință adultă, poate chiar o prietenă, pentru că n-avea motive să presupună că ea îi oferise o cameră în imobilul ei dintr-un soi de imbold matern latent (o femeie fără copii care ține să aibă grijă de copilul pe care l-ar fi putut avea la douăzeci de ani), nu, nu se punea problema unei mame substitut, altul era motivul, un motiv încă imposibil de pătruns care continua să-l nedumerească, aşa că, după ce a răspuns la multele ei întrebări, el a avut o singură întrebare pentru ea, întrebarea care-l obseda încă de când Gâl primise scrisoarea ei: De ce făcea asta? Nu că n-ar fi fost recunoscător, a zis Ferguson, nu că n-ar fi fost entuziasmat că se află din nou la Paris, doar că abia dacă se cunoşteau şi de ce s-ar fi dat ea peste cap pentru cineva vag cunoscut?

O întrebare bună, a răspuns ea. Aş vrea să pot răspunde.

Nu ştii?

Nu prea.

Are cumva legătură cu Gâl? Poate ca să-i mulțumeşti pentru ce a făcut pentru tine în timpul războiului?

Poate. Dar nu e numai asta. Poate mai degrabă pentru că am rămas fără ocupație. Am lucrat cincisprezece ani la cartea despre Chardin, iar acum că am terminat, locul din viața mea ocupat până acum de carte a rămas gol.

Cincisprezece ani. Mi se pare incredibil că sunt *cincisprezece ani.*

Vivian a zâmbit, un zâmbet oarecum încruntat, a observat Ferguson, şi totuşi un zâmbet. Sunt înceată, dragule, a zis ea.

Tot nu pricep. Ce legătură are spațiul gol cu mine?

E posibil să fie de la fotografie.

Care fotografie?

Poza pe care ți-a făcut-o maică-ta când erai mic. Am cumpărat-o, ai uitat? Şi de trei ani stă pe peretele din camera unde am terminat de scris *Chardin.* M-am uitat la fotografia

aia de o mie de ori. Băieţelul cu spatele la aparat, cu şira spinării proeminentă sub tricoul în dungi lipit de vertebre, cu braţul drept, subţire, întins, cu mâna proptită în covor, şi mai departe, pe ecran, Stan şi Bran, la aceeaşi distanţă de faţa ta cum e aparatul faţă de spatele tău. Proporţiile sunt perfecte – sublime. Şi stai acolo singur pe podea, stingher în mijlocul acelor două distanţe, întruchiparea copilăriei. Singurătatea copilăriei. Singurătatea copilăriei *tale.* Şi bineînţeles că de fiecare dată când mă uit la fotografie, mă gândesc la tine, la băiatul pe care l-am întâlnit acum trei ani la Paris, fostul băieţel din fotografie, şi după ce m-am gândit atât de mult la tine, mi-e greu să nu te consider un prieten. Deci când mi-a scris Gâl să-mi spună că vrei să vii încoace, mi-am zis foarte bine, acum putem fi prieteni de-adevăratelea. Ştiu că sună cam idiot, dar asta e. Cred că o să petrecem momente interesante împreună, Archie.

Apartamentul de la etajul al doilea era mare, spre deosebire de *chambre de bonne* de la etajul şase. Şapte camere mari jos, o cămăruţă sus, iar cele şapte camere erau toate pline de mobilă, lămpi cu picior, covoare persane, tablouri, desene, fotografii şi cărţi, cărţi peste tot, în dormitorul principal, în birou şi pe un perete al livingului, un apartament spaţios, cu tavane înalte, cu o atmosferă simplă, aerisită, pentru că încăperile erau suficient de largi ca să absoarbă obiectele din ele fără a stânjeni libertatea de mişcare, cu o senzaţie agreabilă de *atât cât trebuie,* niciodată *prea puţin* sau *prea mult,* iar Ferguson a fost de-a dreptul cucerit de bucătăria imensă, complet albă, de modă veche, cu gresie alb cu negru pe jos, de uşile duble, cu oglinzi, care despărţeau livingul de sufragerie, cu clanţe franţuzeşti subţiri în loc de mânerele grosolane americane, şi de uriaşele ferestre duble din living, îmbrăcate în draperii de muselină subţiri, aproape transparente, care cerneau lumina la toate orele dimineţii şi după-amiezii, de multe ori până în amurg. Un paradis burghez în apartamentul de dedesubt, dar sus, în camera menajerei de la etajul şase, de fapt, la etajul şapte al clădirii, pentru că în Franţa parterul nu era considerat primul etaj, ci *rez-de-chausée,* nu erau decât patru pereţi goi, un tavan înclinat şi loc doar cât să-ncapă un pat, o bibliotecă

îngustă, cu cinci rafturi, un birou minuscul cu un scaun scârțâitor din lemn şi răchită, un sertar încastrat sub pat şi o chiuvetă cu apă rece. O toaletă comună la capătul culoarului; fără duş sau cadă. Un etaj la care se ajungea cu liftul până la cinci, apoi pe scară până la etajul de deasupra, unde un hol lung de lemn străbătea latura nordică a clădirii, cu şase uşi identice, maro, înşirate una după alta, toate aparținând proprietarilor care dețineau apartamente de la parter la etajul cinci, uşa lui Ferguson fiind cea de-a doua, în timp ce dincolo de celelalte uşi se aflau camerele menajerelor spaniole şi portugheze care lucrau în apartamentele de dedesubt. Era o chilie mică şi deprimantă, a observat Ferguson când i-a călcat pentru prima oară pragul împreună cu Vivian, în dimineața primei lui zile la Paris, nu era deloc aşa cum se aşteptase, era cel mai strâmt spațiu în care se vedea nevoit să locuiască de când se născuse, o *chambre* cu care trebuia fără îndoială să se obişnuiască ca să scape de senzația de sufocare, dar avea ferestre, de fapt una singură, formată din două părți, o fereastră dublă, înaltă, pe peretele dinspre nord, cu un balcon liliputan înconjurat de o balustradă metalică pe trei laturi, unde abia-i încăpeau picioarele numărul patruzeci şi cinci, iar de la balcon sau pe fereastra dublă putea privi spre nord şi admira vederea spre Quai d'Orsay, Sena şi Grand Palais pe celălalt mal al fluviului, şi mai departe pe malul drept până hăt, în Montmartre, unde se zărea cupola ivorie de la Sacré-Coeur, iar dacă întorcea capul în stânga şi se apleca peste balustradă, vedea Champs de Mars şi Turnul Eiffel. Nu era rău. La urma urmei, nu era rău deloc, pentru că niciodată nu se pusese problema să stea tot timpul în acea cameră, urma să fie locul lui de scris, studiu şi dormit, dar locul de mâncat, spălat şi conversat era jos, în apartamentul lui Vivian, unde bucătăreasa Celestine îi dădea să mănânce ori de câte ori cerea, *tartines beurrées* şi căni de cafea delicioasă dimineața, la micul dejun, mese calde la prânz, atunci când nu-şi lua câte un sandvici în micile cafenele de pe Boulevard Saint-Germain sau din împrejurimi, şi cinele cu sau fără Vivian acasă, cinele cu Vivian în restaurante sau cu Vivian şi alte persoane în restaurante sau acasă la Vivian şi la alții şi, pe

măsură ce Vivian îl introducea în lumea pariziană complexă în care trăia, Ferguson începea încet, încet să se acomodeze.

În primele cinci luni, ritmul lui cotidian se supunea următoarei rutine: în fiecare dimineață, de la nouă la doisprezece, lucra la carte, de la doisprezece la unu mânca de prânz, de la unu la patru citea din cărțile de pe lista lui Gâl, în afară de zilele de marți și joi, când citea între unu și două și jumătate, pentru a-și petrece următoarea oră și jumătate în biroul lui Vivian, discutând cu ea despre cărți, apoi o plimbare de-o oră prin diferitele cartiere de pe Malul Stâng (în special Saint-Germain, Cartierul Latin și Montparnasse), după care o lua spre Boulevard Raspail pentru cursurile pe care le urma de luni până vineri la Alliance Française. Până când a terminat cartea (ceea ce s-a întâmplat în martie, la câteva zile după aniversarea lui) și până când a considerat că stăpânește suficient de bine franceza ca să se lipsească de cursuri (tot în martie), a respectat cu strictețe cele trei activități fundamentale de scris, citit și studiu, lăsând la o parte orice altceva, ceea ce a însemnat că în acea perioadă n-a avut timp să meargă la filme decât sâmbăta, duminica și rareori în câte o seară din timpul săptămânii, n-a avut timp de baschet și nici să înceapă meditațiile la engleză cu copii francezi. Ferguson nu mai arătase niciodată atâta dăruire și concentrare asupra unui țel, atâta devotament fervent față de obiectivele pe care singur și le stabilise, dar niciodată lumina dimineții care intra pe fereastră nu-l făcuse să se simtă mai calm și mai stabil, atât de bucuros să se afle acolo, chiar și în diminețile când era mahmur sau nu se simțea în cea mai bună formă.

Cartea era totul pentru el. Cartea era diferența între a trăi și a nu trăi și chiar dacă Ferguson era încă tânăr, fără îndoială mult prea tânăr ca să se lanseze într-un asemenea proiect, avantajul de a se fi apucat de carte la optsprezece ani era că perioada copilăriei nu trecuse de mult, și-o amintea bine, iar datorită domnului Dunbar și *Riverside Rebel,* scria deja de câțiva ani și nu mai era chiar un novice. Publicase douăzeci și șapte de articole mai lungi sau mai scurte în revista domnului Dunbar (cel mai scurt de două pagini și jumătate bătute la mașină, cel mai lung de unsprezece pagini

bătute la maşină) şi, de când începuse să-şi noteze impresiile despre filme în dosarul cu şină, se obişnuise să scrie aproape în fiecare zi, pentru că în dosar se strânseseră între timp peste o sută şaizeci de pagini, iar saltul de la *aproape în fiecare zi* la *în fiecare zi, orice s-ar întâmpla,* n-a fost atât un salt, cât următorul pas firesc. Pe lângă propriile-i eforturi din ultimii trei ani, mai fuseseră şi conversaţiile lungi cu Gâl, lecţiile învăţate de la Gâl despre cum să formuleze fiecare propoziţie cu concizie, eleganţă şi claritate, cum să lege propoziţiile între ele ca să obţină un paragraf cu zvâc şi cum să înceapă următorul paragraf cu o propoziţie care să continue sau să contrazică afirmaţiile din paragraful precedent (în funcţie de argumentaţie sau de scop), iar Ferguson ascultase de tatăl său vitreg şi-şi însuşise bine lecţiile, ceea ce însemna că, deşi se apucase de carte abia ieşit de pe băncile liceului, jurase deja credinţă drapelului Cuvântului Scris.

Ideea îi venise după umilinţele examenului fizic pentru armată de pe 2 august. Nu numai că fusese nevoit să mărturisească întinarea bunului său renume, trădată de cuvintele *cazier judiciar,* dar doctorul îl mai şi presase să-i dea amănunte, nu doar cum fusese prins la furat de cărţi în ziua când mâna lui George Tyler se înfipsese în umărul lui, ci şi de câte ori furase cărţi fără a fi prins, şi pentru că Ferguson fusese stresat şi speriat de discuţia cu un doctor militar în acea clădire a guvernului de pe Whitehall Street, îi spusese omului adevărul, răspunsese la întrebarea lui cu *de câteva ori,* dar la ruşinea de a fi silit să răscolească găinăriile comise în ultimul an de liceu se adăugase ruşinea şi mai mare de a fi nevoit să-şi destăinuie *dorinţele sexuale nefireşti,* atracţia faţă de băieţi şi de fete în egală măsură, după care bărbatul, pe numele său doctorul Mark L. Worthington, îi ceruse lui Ferguson amănunte şi în această privinţă şi, chiar dacă Ferguson înţelesese că a spune adevărul era garanţia că nu va fi luat niciodată în armată şi nici nu va petrece între doi şi cinci ani într-o închisoare federală pentru că refuzase serviciul militar, îi venise greu să fie sincer din cauza dezgustului din privirea doctorului Worthington, a repulsiei exprimate prin buzele strânse şi maxilarul încleştat, dar

omul îi ceruse detalii, aşa că Ferguson trebuise să i le dea, înşirase unul câte unul actele erotice la care se dedase în timpul idilei cu frumosul Brian Mischevski de la începutul primăverii şi până la începutul verii, când Brian plecase din New York, şi da, domnule, spusese Ferguson, stătuseră amândoi în pat fără haine pe ei de multe ori, adică amândoi goi-puşcă, şi da, domnule, spusese Ferguson, se sărutaseră cu gura deschisă şi cu limba în gura deschisă, şi da, domnule, îşi luaseră unul altuia în gură penisurile întărite, şi da, domnule, ejaculaseră unul în gura celuilalt, şi da, domnule, îşi băgaseră unul altuia penisurile întărite în fund şi ejaculaseră în respectivul fund sau pe lângă, pe fese, pe faţa sau pe burta celuilalt, şi pe măsură ce Ferguson vorbea, expresia de pe chipul doctorului devenea tot mai dezgustată, iar la finalul examinării, Ferguson cel neîncorporabil tremura din toate cele patru membre şi era scârbit de cuvintele care-i ţâşniseră din gură, nu pentru că i-ar fi fost ruşine de ce făcuse, ci pentru că ochii doctorului îl condamnaseră, îl priviseră ca pe o fiinţă decăzută moral, un pericol pentru stabilitatea vieţii americane, ceea ce-i dăduse sentimentul că guvernul Statelor Unite scuipa pe viaţa lui, şi totuşi, îi convenea sau nu, era ţara lui, aşa că avea să se răzbune, şi-a zis în sinea lui când a ieşit din clădire în aerul fierbinte de vară newyorkeză, avea să scrie o cărticică despre anii sumbri de după incendiul din Newark, o carte atât de strălucită şi de impregnată de adevărurile vieţii că niciun american n-avea să-l mai scuipe vreodată.

Aveam şapte ani când tata a ars de viu într-un incendiu provocat. Rămăşiţele lui carbonizate au fost puse într-o cutie de lemn şi, după ce am îngropat acea cutie împreună cu mama, pământul a început să se surpe sub tălpile noastre. Eu eram singur la părinţi. Tata fusese singurul meu tată, iar mama fusese singura lui soţie. Dar iată că ea nu mai era soţia nimănui, iar eu eram un băiatfără tată, fiul unei femei, dar nu mai eram şi fiul unui bărbat.

Trăiam într-un orăşel din Jersey, nu departe de New York, dar la şase săptămâni după noaptea flăcărilor, am plecat din acel oraş împreună cu mama şi ne-am mutat în metropolă, unde ne-am aciuat temporar în apartamentul părinţilor mamei

din West Fifty-eighth Street. Bunicul a venit cu denumirea de „răstimp ciudat". Prin asta înțelegea o perioadă fără adresă fixă şi fără şcoală, iar în lunile următoare, lunile reci de iarnă de la sfârşitul lui decembrie 1954 şi început de 1955, pe când colindam cu mama străzile din Manhattan, în căutarea unei noi locuințe şi a unei noi şcoli pentru mine, ne refugiam adesea în bezna sălilor de cinema...

O primă versiune a primei părți a cărții a fost gata la jumătatea lui octombrie, înainte ca Ferguson să plece de la New York. Şaptezeci şi două de pagini scrise în cele două luni şi jumătate care trecuseră de la examenul fizic pentru armată până la zborul peste Atlantic, cam o pagină pe zi, exact cum îşi propusese Ferguson, o pagină decentă pe zi, iar tot ce era în plus trecea drept o întâmplare minunată. Nu avusese curajul să le arate lui Gâl şi maică-sii acea parte din carte necorectată, pentru că voia să le prezinte produsul final doar la sfârşit de tot, dar în acele pagini analiza majoritatea filmelor pe care le văzuse cu maică-sa în timpul Răstimpului Ciudat, plus Răstimpul Ciudat ca atare, apoi începutul carierei lui la Hilliard, războiul cu Dumnezeu şi planul lui autodistructiv de eşecuri intenționate, perioada Evadărilor Minunate cu nenumăratele escapade la balcoanele sălilor de cinema, pentru a vedea noi filme hollywoodiene împreună cu maică-sa, apoi noul început al maică-sii ca fotografă şi transformarea fostei lui camere luminoase într-o cameră obscură, unde-şi developa ea fotografiile, unsprezece luni şi jumătate din primii lui ani de viață începută în dimineața zilei de 3 noiembrie 1954, când maică-sa îi spusese că taică-său murise ars în incendiul din Newark, până în după-amiaza zilei de 17 octombrie 1955, când Ferguson dăduse drumul la televizor în apartamentul lor de la etajul al treilea şi nimerise peste tema muzicală *Cucii* şi peste genericul primului film cu Stan şi Bran din viața lui.

I-a luat câteva săptămâni să se acomodeze cu noul loc şi să se împace cu lipsa de spațiu, dar la 1 noiembrie era deja cufundat din nou în carte, după ce înainte să plece de la New York se pregătise pentru capitolul „Stan şi Bran" întocmind o listă completă a filmelor lor, apoi, cu ajutorul tatălui său vitreg, obținând de la Clement Knowles, directorul secției de

film de la Muzeul de Artă Modernă, permisiunea de a viziona toată colecția lor de filme cu Stan şi Bran, adesea de unul singur, pe camere de montaj Moviola, alteori proiectate pentru el pe ecrane mai mari şi, pentru că Ferguson şi-a luat notițe detaliate la fiecare film văzut, îi erau proaspete în minte când a început să scrie despre ele la Paris. În mod oarecum surprinzător, exista o singură carte scrisă în engleză despre Stan şi Bran, o biografie dublă, de 240 de pagini, de John MeCabe, publicată în 1961, dar asta era tot, nu mai exista nici o altă carte în engleză, după ştiința lui Ferguson. Bran murise în 1957, iar Stan murise în februarie 1965, deşi nu era foarte bătrân (şaptezeci şi patru de ani), cu nici şase luni înainte ca lui Ferguson să-i vină ideea de a scrie despre cum îi salvaseră ei doi viața în urmă cu zece ani, iar când s-a apucat de acel capitol, s-a gândit inevitabil că ratase o ocazie, pentru că nimic nu l-ar fi făcut mai fericit decât să-i trimită lui Stan manuscrisul cărții lui, după ultima corectură. La fel ca în articolele scrise în timp ce era elev la New York, abordarea lui Ferguson se concentra asupra filmelor propriu-zise, aşa cum le văzuse pe când era un puşti de opt, nouă ani, fără date biografice despre prietenii lui cu melon, fără informații istorice despre formarea echipei, în 1926, de către regizorul Leo MeCarey la studioul lui Hal Roach, şi fără a pomeni cele trei căsătorii ale lui Bran şi cele şase căsătorii ale lui Stan (dintre care trei cu aceeaşi femeie!). În afară de scrisul la carte, şi absolut pe acelaşi plan ca importanță, subiectul cel mai constant prezent în gândurile lui Ferguson era sexul şi chiar şi în acel moment, la vârsta înaintată de optsprezece ani, îi era aproape imposibil să şi-l închipuie pe Stan Laurel făcând sex cu cineva, cu atât mai puțin cu cele şase soții ale lui, dintre care trei fuseseră una şi aceeaşi persoană.

S-a ținut de treabă şi în noiembrie, decembrie şi jumătate din ianuarie, încheind cea de-a doua parte a cărții cu evocarea vizitei-surpriză a bunicilor lui în apartamentul din Central Park West în luna decembrie, când veniseră încărcări cu daruri voluminoase printre care ecranul rulabil, proiectorul pentru filme de şaisprezece milimetri şi zece role cu scurtmetraje cu Stan şi Bran, capitol care, din motive

obscure, era fix la fel de lung ca primul, şaptezeci şi două de pagini, încheiate cu următorul paragraf: *Ce conta că proiectorul fusese cumpărat la mâna a doua – funcţiona. Ce conta că filmele erau zgâriate, iar sunetul părea să se audă uneori de pe fundul unei căzi de baie – se puteau vedea. Iar odată cufilmele am avut de învăţat o mulţime de cuvinte noi – „bobină", de exemplu, care s-a dovedit a fi un cuvânt mult mai plăcut la care să mă gândesc decât era „carbonizat".*

Apoi, Ferguson s-a împotmolit. Cea de-a treia parte a cărţii, care în lunile care trecuseră primise un titlu nou, „Gunoaie şi genii", ar fi trebuit să exploreze diferenţele dintre filmele de artă şi cele comerciale, în special diferenţele dintre Hollywood şi restul lumii, iar Ferguson se gândise mult la cineaştii despre care alesese să scrie, trei autori de *gunoaie* de la Hollywood care dăduseră produse comerciale excelente, într-o mare varietate de genuri şi stiluri (Mervyn LeRoy, John Ford, Howard Hawks), şi trei *genii* străine (Eisenstein, Jean Renoir şi Satyajit Ray), dar după două săptămâni şi jumătate dificile, în care încercase să-şi aştearnă ideile pe hârtie, Ferguson a înţeles că subiectul despre care scria n-avea nicio legătură cu restul cărţii, că scria altă carte sau alt eseu şi că în cartea lui despre taţi morţi, văduve sărmane şi băieţei îndureraţi nu era loc pentru asemenea speculaţii. A fost un şoc să-şi dea seama cât de greşit concepuse proiectul, dar era convins că învăţase din acea greşeală şi că o putea repara. A lăsat deoparte primele douăzeci de pagini din „Gunoaie şi genii" şi s-a întors la prima parte, pe care a împărţit-o apoi în două, „Un răstimp ciudat", care acoperea perioada petrecută la New York, post-incendiu şi pre-Hilliard, şi se încheia cu replica maică-sii către vânzătoarea de bilete de la cinematograful din Upper West Side – *Mai slăbeşte-mă, tanti. Dă-mi restul şi gata* – şi „Evadări minunate", care începea acum în alt punct, cu Ferguson în prima lui zi de şcoală la Hilliard, dar se încheia tot cu televizorul şi cu primul lui film cu Stan şi Bran. În partea a treia, a adăugat câteva paragrafe despre reacţia maică-sii la cei doi nătărăi şi a explorat ceva mai în amănunt scheciul cu *obligaţiile zilnice,* dar capitolul se termina cu acelaşi cuvânt, *carbonizat.* Apoi a adăugat o a patra parte, „Cină la balcon", înţelegând acum că

aceea era concluzia logică a cărții, inima cărții, şi cum de fusese atât de orb şi de prost încât să ignore scena din living cu maică-sa, s-o omită cu bună ştiință din carte când toată cartea pregătise acel moment, aşa că în trei dimineți de la jumătatea lui februarie, trei dimineți răscolitoare, de maximă concentrare, simțind cuvintele mai vii decât în oricare alt pasaj din carte, Ferguson a scris cele zece pagini obligatorii despre cum izbucnise în lacrimi şi i se destăinuise maică-sii, despre potopul de lacrimi care se revărsase din ei în timp ce stăteau pe covorul din living, despre vechea poveste cu Dumnezeul-mut-Dumnezeul-inexistent-anti-Dumnezeu şi motivul pentru care lua note proaste la şcoală, şi cum, după ce-şi şterseseră lacrimile şi-şi reveniseră, plecaseră – bineînțeles! — la film, pe Ninety-fifth Street colț cu Broadway, unde mâncaseră hotdogi la balcon şi-i stropiseră cu *Coca-Cola apoasă, fără gaz,* iar maică-sa îşi aprinsese încă o țigară Chesterfield şi se uitaseră la Doris Day care cânta unul dintre cele mai stupide cântece compuse vreodată, *Que Sera, Sera,* în *Omul care ştia prea multe,* versiunea Technicolor a lui Hitchcock.

Scriind despre el însuşi în cele şase luni cât lucrase la cartea lui scurtă, de 157 de pagini, Ferguson se trezise aruncat într-o nouă relație cu propria-i persoană. Se simțea racordat mai intim la propriile-i sentimente, dar în acelaşi timp mai departe de ele, aproape detaşat, indiferent, de parcă în timp ce scria cartea ar fi devenit, în mod paradoxal, o persoană şi mai caldă, şi mai rece, mai caldă pentru că-şi trădase ascunzişurile şi le arătase lumii, mai rece pentru că se putea uita la acele ascunzişuri ca şi cum ar fi fost ale altuia, ale unui străin, ale unui necunoscut, şi nu-şi dădea seama dacă această interacțiune nouă cu eul lui de scriitor îi făcea bine sau rău, mai bine sau mai rău. Ştia doar că scrisul la carte îl epuizase şi nu era convins c-avea să mai găsească vreodată curajul de a scrie despre el. Despre filme, da, poate şi despre altele într-o bună zi, dar autobiografia era prea chinuitoare, cerința de a fi în acelaşi timp cald şi rece era prea dificilă, şi după ce-şi redescoperise mama aşa cum fusese *pe atunci,* s-a pomenit brusc că-i e dor de ea aşa cum era *acum,* îi era dor şi de ea, şi de Gâl, şi cum *Herald Tribune*

era în prag de faliment, spera ca în curând să vină amândoi în vizită la Paris, pentru că deşi Ferguson era aproape bărbat, rămăsese în multe privinţe un copil, iar după şase luni petrecute în copilărie, nu-i era uşor să se desprindă de ea.

În acea după-amiază, a coborât la ora de studiu cu Vivian ducând cu el, în loc de exemplarul din *Hamlet,* paginile nelegate din *Cum mi-au salvat viaţa Stan şi Bran. Hamlet* trebuia s-aştepte, hotărâse Ferguson. Hamlet, care nu făcea altceva decât s-aştepte, n-avea decât să mai aştepte puţin, pentru că după ce terminase cartea, Ferguson îşi dorea cu disperare s-o citească cineva, el unul fiind incapabil să evalueze ceea ce scrisese şi habar n-avea dacă-i iesise o carte adevărată sau una ratată, o grădină de violete sau un vagon de bălegar. Cum de Gâl îl despărţea un ocean, Vivian era cea mai bună opţiune, opţiunea inevitabilă, iar Ferguson ştia că se poate baza pe lectura ei corectă şi imparţială pentru că deja dovedise excelente înzestrări pedagogice, pregătindu-se întotdeauna asiduu pentru şedinţele lor bisăptămânale, cu un spirit incredibil de ager, având nenumărate lucruri de spus despre operele pe care le studiau împreună (lecturi atente, metoda *explication de texte* pentru unele pasaje, ca de pildă capitolul despre cicatricea lui Odiseu din *Mimesis* de Auerbach), dar şi despre contextul şi culisele operelor, condiţiile sociale şi politice din Roma Antică, de pildă, exilul lui Ovidiu, surghiunirea lui Dante sau revelaţia că Augustin venea din nordul Africii, aşa că trebuie să fi fost negru sau cu pielea brună, un flux continuu de lucrări de referinţă, cărţi de istorie şi studii critice împrumutate de la Biblioteca Americană, aflată în vecinătate, şi de la Biblioteca Engleză, aflată ceva mai departe, iar pe Ferguson îl impresiona şi-n acelaşi timp îl amuza că Madame Schreiber, o *mondaine* prin excelenţă, adesea frivolă (ce mai râdea la petreceri, cum hohotea la glumele deocheate), era totodată o intelectuală pasionată de studiu, absolventă de Swarthmore *summa cum laude,* cu un doctorat în istoria artei la Sora Bună din Paris, cum o numea ea ironic (cu o dizertaţie despre Chardin – o primă tentativă de a trata subiectul pe care avea să-l dezvolte în cartea ei), cu o scriitură clară şi fluidă (Ferguson citise

pasaje din cartea ei), şi nu doar că-l învăța cum să citească şi să gândească despre lucrările literare de pe lista lui Gâl, dar mai făcea şi efortul de a-l îndruma pe Ferguson cum trebuie să privească şi să evalueze operele de artă, cu prilejul unor vizite de sâmbătă la Luvru, la Musée de lArt Moderne, Jeu de Paume sau Galerie Maeght, şi chiar dacă Ferguson tot nu reuşea să înțeleagă de ce dedica ea atâta timp educației lui, îşi dădea seama că mintea i se dezvolta constant datorită ei, dar de ce, întreba el, de ce faci atâtea pentru mine, la care enigmatica Viv întotdeauna zâmbea şi răspundea: Pentru că mă distrez, Archie. Pentru că învăț atât de multe.

În acea după-amiază de la mijloc de februarie, când Ferguson a coborât cu manuscrisul, era deja la Paris de patru luni, iar el şi Vivian Schreiber erau prieteni, prieteni buni, ba poate chiar puțin îndrăgostiți unul de altul (îşi spunea uneori Ferguson), sau cel puțin el era îndrăgostit de ea, în vreme ce ea îl tratase întotdeauna cu cea mai caldă şi mai complice afecțiune, iar când i-a bătut în uşa biroului pentru întrevederea de la două şi jumătate, n-a aşteptat ca ea să-l invite înăuntru pentru că nu erau obişnuiți aşa, el nu trebuia decât să bată la uşă, ca s-o anunțe că venise, apoi să intre, aşa că a intrat şi a găsit-o aşezată la locul ei obişnuit, în fotoliul din piele neagră, purtând ochelarii de citit, cu o țigară Marlboro aprinsă între al doilea şi al treilea deget de la mâna stângă

(fuma în continuare țigări americane după douăzeci şi unu de ani de stat în Franța) şi ținând în mâna dreaptă o ediție broşată din *Hamlet,* deschisă undeva la mijloc şi, ca de obicei, cu fotografia cu el chiar în spatele capului, pe perete, *Archie,* fotografia făcută de mama lui în urmă cu peste zece ani şi care – a realizat el brusc – ar trebui să fie pe coperta cărții dacă avea să se găsească vreodată cineva care s-o publice (baftă!) şi, când Vivian a ridicat ochii din carte şi i-a zâmbit, Ferguson a traversat camera fără un cuvânt şi i-a depus manuscrisul la picioare.

Gata? a întrebat ea.

Gata, a zis el.

Bravo ție, Archie. Bravo. Şi *merdes*[75] cât cuprinde, să fie într-un ceas bun.

Mă întrebam dacă putem sări peste *Hamlet* azi, ca să te uiți mai bine peste ea. E scurtă. Nu cred că-ți ia mai mult de două, trei ore s-o termini.

Nu, Archie, îmi trebuie mai mult timp. Presupun că vrei o părere adevărată, nu?

Bineînțeles. Şi de fiecare dată când îți sare ceva în ochi, te rog să notezi. Cartea nu e gata de tot, doar pentru moment. Aşa că citeşte-o cu creionul în mână. Propune-mi modificări, îmbunătățiri, tăieturi, tot ce-ți vine. Eu sunt sătul până-n gât, nu mai suport s-o văd.

Uite cum facem, a zis Vivian. Eu stau aici, iar tu ieşi la o plimbare, la masă, la un film, la ce-ți doreşte inimioara, iar când te întorci acasă, te duci direct sus, la tine.

Mă dai la o parte, ai?

Nu vreau să stai pe lângă mine cât îți citesc cartea. Prea mult bruiaj mintal. *Tu comprends?* (înțelegi?)

Oui, bien sûr. (Da, bineînțeles.)

Ne vedem mâine-dimineață la opt şi jumătate, în bucătărie. Ca să am timp azi după-amiază, toată seara şi chiar şi la noapte, dacă trebuie.

Dar ce faci cu cina cu Jacques şi Christine? Nu trebuia să vă vedeți la opt?

O să anulez. Cartea ta e mai importantă.

Doar dacă e bună. Dacă e proastă, o să mă-njuri c-ai pierdut cina.

Nu m-aştept să fie proastă, Archie. Dar chiar dac-ar fi, tot e mai importantă cartea ta decât cina.

Cum poți să spui aşa ceva?

Pentru că e cartea ta, *prima ta carte,* şi oricâte cărți vei mai scrie la viața ta, pe prima n-ai s-o mai scrii niciodată.

Cu alte cuvinte, mi-am pierdut virginitatea.

Exact. Ți-ai pierdut virginitatea. Şi nu contează dacă futaiul a fost bun sau prost, virgin tot n-o să mai fii.

---

[75] Aici, cu sensul de baftă, succes (fr.).

A doua zi dimineața, Ferguson a intrat în bucătărie la opt fără câteva minute, sperând să se învioreze cu o cană, două de café au lait pregătită de Celestine înainte să apară Vivian ca să dea verdictul asupra bietei lui tentative de carte şi s-o azvârle la groapa de gunoi a istoriei, încă un produs omenesc putrezind printre milioane de altele asemenea. În ciuda calculelor lui, Vivian fusese mai rapidă, şi era deja acolo când Ferguson a intrat în încăpere, aşezată la masa albă, smălțuită, din bucătăria albă, în halatul ei alb de baie, cu paginile în alb-negru ale manuscrisului lui aşezate într-un teanc lângă cana ei albă cu café au lait, pregătită de Celestine.

Bonjour, Monsieur Archie, a zis Celestine. *Vous vous levez tôt ce matin* (V-ați trezit devreme în dimineața asta), adresându-i-se lui Ferguson cu acel *vous* formal al servitorilor în loc de ta-ul amical al egalilor, o ciudățenie a limbii care-i zgâria încă urechile americane.

Celestine era o femeie micuță şi energică la vreo cincizeci de ani, rezervată, discretă, dar care lui Ferguson i se păruse întotdeauna extraordinar de cumsecade, şi chiar dacă insista să i se adreseze cu *vous,* îi plăcea cum îi pronunța ea numele franțuzeşte, îndulcind rz-ul aspru într-un ş mai puțin abraziv, ceea ce-l transforma în Ar-şi, ceea ce-i amintea invariabil de cuvântul francez pentru arhive – ar-şiv. Deşi încă atât de tânăr, devenise deja o arhivă, ceea ce însemna că merita să fie păstrat o veşnicie – cu toate că scrisese o carte numai bună pentru groapa de gunoi a istoriei.

Parce quejai bien dormi, i-a răspuns Ferguson (Pentru c-am dormit bine), ceea ce era evident o minciună, din moment ce oricine şi-ar fi putut da seama dintr-o privire aruncată părului său ciufulit şi ochilor încercănați că în acea noapte băuse o sticlă întreagă de vin roşu şi nu dormise aproape deloc.

Vivian s-a ridicat şi i-a dat câte un sărut pe fiecare obraz, salutul lor matinal obişnuit, dar apoi, abătându-se de la ritualul lor cotidian, l-a luat în brațe şi l-a sărutat iar pe obraji, de data asta câte două ventuze zgomotoase, care au răsunat în bucătăria placată cu faianță, după care l-a împins

brusc, ținându-l la distanță, şi l-a întrebat: Ce-i cu tine? Arăți groaznic.

Am emoții.

Să n-ai emoții, Archie.

O să mă cac în pantaloni.

Să nu faci nici asta.

Păi, dacă nu mă pot abține?

Stai jos, prostule, şi ascultă-mă.

Ferguson s-a aşezat. Imediat s-a aşezat şi Vivian. Ea s-a aplecat, l-a privit pe Ferguson în ochi şi a zis: Stai liniştit, puştiule. *Tu piges?* (Te-ai prins?) *Tu me suis bien?* (Mă urmăreşti?) E o carte frumoasă, sfâşietoare, şi sunt profund impresionată că cineva de vârsta ta a putut scrie ceva atât de bun. E suficient de solidă ca s-o publici aşa, fără să schimbi un cuvânt. Pe de altă parte, încă nu-i perfectă şi am făcut însemnări, pentru că mi-ai zis să fac, dacă-mi vine. Sunt vreo şase, şapte pagini de tăieturi pe care ți le-aş recomanda, şi încă cincizeci, şaizeci de fraze la care ar mai fi de lucru. *După părerea mea.* Nu trebuie să te iei după părerea mea, desigur, dar poftim manuscrisul *(l-a aruncat pe masă, în direcția lui Ferguson)* şi până te hotărăşti ce faci, eu nu mai zic nimic. Nu uita că sunt doar nişte sugestii, dar *după părerea mea,* schimbările ar face cartea mai bună.

Cum pot să-ți mulțumesc?

Nu mie să-mi mulțumeşti, Archie. Mulțumeşte-i mamei tale extraordinare.

În aceeaşi dimineață, mai târziu, Ferguson s-a cufundat iar în paginile manuscrisului şi a început să parcurgă comentariile lui Vivian, dintre care cele mai multe erau extrem de precise, după părerea lui, cel puțin optzeci, nouăzeci la sută, deci un procent însemnat, foarte multe tăieturi mici, dar percutante, aici o expresie, dincolo un adjectiv, ponderări subtile, dar nemiloase pentru ca proza să capete mai multă energie, apoi frazele stângace care erau mult prea multe, după cum s-a văzut nevoit să recunoască ruşinat, puncte slabe care-i scăpaseră chiar şi după zeci de lecturi, iar în următoarele zece zile, Ferguson a atacat pe rând toate acele deficiențe stilistice şi repetiții supărătoare, schimbând uneori şi părți pe care Vivian nu le însemnase şi

renunțând pe alocuri la schimbări pentru a reveni la varianta inițială, dar lucrul cel mai important era că Vivian nu se atinsese de structura cărții, creionul ei nu schimbase ordinea unor paragrafe sau capitole, nu prea existau reformulări masive sau pasaje tăiate de tot, iar după ce Ferguson a inclus corecturile în manuscrisul atât de mâzgălit că abia se mai putea citi, a mai bătut o dată cartea la maşină, de data asta în trei exemplare (două copii la indigo), ceea ce s-a dovedit a fi o muncă infernală din cauza tendinței lui de a apăsa pe tastele greşite, dar pe 3 martie, când împlinea nouăsprezece ani, era aproape gata, iar după alte şase zile a fost gata.

Între timp, Vivian îşi întinsese antenele, se interesase la prietenii ei britanici de potențiale edituri pentru cartea lui Ferguson, preferând Londra New Yorkului pentru că avea relații mai bune acolo, iar Ferguson, care nu ştia absolut nimic despre chestiunile editoriale, nici în Anglia, nici în Statele Unite, a lăsat totul în seama lui Vivian şi şi-a văzut de dactilografiat, începând deja să se gândească la eseul pe care-l începuse, „Gunoaie şi genii", care ar fi putut fi sau nu punctul de plecare pentru o a doua carte, şi s-a apucat să se uite peste unele dintre articolele mai lungi scrise în liceu, în ideea de a le revizui (dacă i se părea că merită efortul) şi de a încerca să le propună la reviste, dar chiar şi atunci când Vivian a restrâns lista britanică la două edituri mici, nişte afaceri mărunte, dar agresive, specializate în publicarea *noilor talente,* cum le spunea ea, Ferguson n-avea nicio speranță ca vreuna din ele să-i accepte cartea.

Tu hotărăşti unde o trimiți prima oară, i-a zis Vivian în timp ce stăteau în bucătărie, în dimineața zilei în care el împlinea nouăsprezece ani, iar când i-a spus că cele două edituri se numeau Io Books şi Thunder Road Ltd., Ferguson a răspuns instinctiv Io, nu pentru c-ar fi avut vreo reprezentare clară despre Io, ci pentru că *thunder*[76] era un cuvânt care suna total în răspăr cu o carte care avea *Stan* şi *Bran* în titlu.

---

[76] Tunet (eng.).

E pe piață de vreo patru ani, a spus Vivian, e jucăria unui tânăr cu bani, la vreo treizeci şi ceva de ani, pe care-l cheamă Aubrey Hull, şi publică mai mult poeți, din câte înțeleg, dar şi ceva ficțiune şi nonficțiune, cu grafică frumoasă, frumos tipărite, pe hârtie bună, dar ei scot doar între douăsprezece şi cincisprezece cărți pe an, în timp ce Thunder Road publică în jur de douăzeci şi cinci. Tot Io rămâne?

De ce nu? Oricum o s-o refuze. Şi când o s-o trimitem la Thunder, o s-o refuze şi ei.

Bine, domnule Pesimism, mai am o ultimă întrebare. Despre pagina de titlu. Cartea va fi trimisă cândva săptămâna viitoare – cu ce nume ai de gând să semnezi?

Cu ce nume? Cu numele meu, fireşte.

Te întreb dacă Archibald, Archie, A. Sau A. Şi inițiala celui de-al doilea nume.

În certificatul de naştere şi paşaport sunt trecut Archibald, dar nimeni nu m-a strigat vreodată aşa. Archibald Isaac. N-am fost niciodată Archibald şi n-am fost niciodată Isaac. Sunt Archie. Întotdeauna am fost Archie şi voi rămâne Archie până la sfârşit. Aşa mă cheamă, Archie Ferguson, şi aşa o să-mi semnez opera. Sigur că oricum nu contează, din moment ce niciun editor zdravăn la cap n-ar publica o cărticică atât de ciudată, dar e bine să ne gândim la asta pentru viitor.

Astfel şi-a petrecut Ferguson zilele în primele luni la Paris, cu satisfacția adusă de studiul intens şi munca asiduă la carte, cu progresele constante la franceză datorate programului de vară din Vermont, cursurilor de la Alliance Française, conversațiilor la cină purtate exclusiv în franceză cu prietenii parizieni ai lui Vivian, dialogurilor zilnice cu Celestine, fără a pune la socoteală numeroasele întâlniri cu necunoscuți în timp ce stătea la bar, în picioare, şi-şi mânca sandviciurile cu şuncă, în cafenelele unde mergea la prânz, care-l transformaseră într-un american în Franța aproape perfect bilingv, şi ajunsese atât de absorbit de cea de-a doua limbă, încât dacă n-ar fi studiat în engleză, n-ar fi scris în engleză şi n-ar fi interacționat cu Vivian în engleză, poate că limba maternă ar fi început chiar să i se atrofieze. În ultima vreme visa adesea în franceză (chiar avusese un vis amuzant, cu subtitluri englezeşti care se derulau sub acțiune), iar

mintea îi scornea întruna jocuri de cuvinte bizare, de multe ori obscene, ca de pildă transformarea expresiei uzuale din franceză *au contraire* (dimpotrivă) într-o expresie omonimă englezească de o vulgaritate consternantă: „O cunt rare?77

Şi totuşi, se gândea la pizde, ca şi la pule, ca şi la corpurile goale ale unor femei şi bărbaţi atât din prezent, cât şi din trecut, aşa cum şi le imagina sau şi le amintea, pentru că noaptea, când apunea soarele şi întunericul învăluia oraşul, izolarea tonică a regimului său diurn degenera de multe ori într-un soi de singurătate sufocantă. Primele luni au fost cele mai grele, perioada de început când a fost prezentat multor persoane, fără să-i placă vreuna în mod deosebit, nici măcar a milioana parte din cât o plăcea pe Vivian, şi rezista acelor ore pustii, târzii, în cămăruţa lui asfixiantă, făcând unul dintre următoarele lucruri care să-l ajute să uite de singurătate: citea (aproape imposibil), asculta muzică clasică la radioul lui de buzunar, cu tranzistori (ceva mai posibil, dar în reprize nu mai lungi de douăzeci, treizeci de minute), scria încă o tură la carte (dificil, dar uneori productiv, alteori inutil), ieşea la proiecţii de la ora zece în cinematografele de pe Boulevard Saint-Michel şi împrejurimi (în general agreabil, chiar şi când filmul nu era prea bun, dar la douăsprezece şi jumătate se întorcea în camera lui, unde-l aştepta în continuare singurătatea), bătea străzile din Les Halles în căutare de prostituate când problema cu pizda şi puia scăpa de sub control (freamătul din vintre când trecea pe lângă târfele de pe stradă, uşurarea de moment, dar sexul era brutal şi trist, futaiuri impersonale, care nu contau şi care-i stârneau invariabil amintiri dureroase cu Julie, şi drumul lung spre casă, pe întuneric, dar cum primea doar optzeci de dolari pe săptămână de la maică-sa şi Gâl, tăvălelile la zece şi douăzeci de dolari trebuiau reduse cât mai mult). Ultima soluţie era alcoolul, care se putea combina şi cu celelalte soluţii, bea şi citea, bea şi asculta muzică, bea după ce se întorcea de la film sau de la încă o târfă cu ochi trişti – singura soluţie care-i rezolva toate problemele atunci când

---

77 O, pizdă fără pereche (eng.).

nu mai făcea față singurătății. După ce jurase să nu se mai atingă de scotch după ce-şi băuse de prea multe ori minţile la New York, doctoria preferată a lui Ferguson era acum vinul roşu, şi cum un litru de *vin ordinaire* costa doar un franc amărât la câteva *épiceries*[78] din apropierea localurilor unde mânca de obicei la prânz (douăzeci de cenți o sticlă simplă, fără etichetă, la băcăniile din tot arondismentul şase), Ferguson avea întotdeauna o provizie de o sticlă sau două la el în cameră şi în orice seară, fie că ieşea sau stătea acasă, vinul roşu la un franc era un leac eficient care-l moleşea şi-l adormea până la urmă, deşi poşirca anonimă putea să-i pice prost şi de multe ori se lupta cu pântecăraia şi se trezea a doua zi năuc, cu dureri crunte de cap.

Cina între patru ochi cu Vivian, în apartamentul ei, în medie o dată sau de două ori pe săptămână, feluri clasice pentru anotimpul rece cum ar fi *pot au feu, cassoulet* şi *boeuf bourguignon,* pregătite şi servite de Celestine, care era necăsătorită, n-avea familie la Paris şi era întotdeauna dispusă să muncească peste program, dacă i se cerea, mese atât de gustoase, încât Ferguson, care era veşnic flămând, se abținea rareori de la o a doua, chiar şi o a treia porție din felul principal, iar în timpul unei astfel de cine liniştite, doar ei doi, a ajuns să lege o prietenie cu Vivian, sau să întărească prietenia pe care o avuseseră de la bun început, povestind fiecare despre viața lui şi aflând despre ea lucruri cu totul surprinzătoare: se născuse şi crescuse în zona Flatbush din Brooklyn, de exemplu, cartierul primului Archie, şi era evreică, deşi se trăgea dintr-o familie care se numea Grant (prilej pentru Ferguson să-i spună povestea despre bunicul lui, care trecuse într-o singură zi de la Reznikov la Rockefeller, apoi la Ferguson), fiica unui medic şi a unei profesoare la clasa a cincea, cu patru ani mai mică decât fratele ei, Douglas, un om de ştiință strălucit, bun prieten cu Gâl în timpul războiului, iar în 1939, pe când avea cincisprezece ani, chiar înainte să termine liceul, făcuse o călătorie în Franța, în vizită la nişte rude îndepărtate din

---

78 Băcănie (fr.).

Lyon, unde-l cunoscuse pe Jean-Pierre Schreiber, o rudă chiar şi mai îndepărtată, probabil văr de gradul patru sau cinci, şi chiar dacă el tocmai împlinise treizeci şi cinci de ani, deci era cu nu mai puțin de douăzeci de ani mai în vârstă decât ea, *ceva se întâmplase,* povestise Vivian, *între ei se aprinsese o scânteie,* iar ea *i se dăruise lui Jean-Pierre,* el un văduv care conducea o importantă companie de export franceză, ea o simplă elevă într-a zecea la Liceul Erasmus din Brooklyn, o legătură pe care majoritatea celor din afară ar fi considerat-o fără îndoială *puțin perversă,* dar pentru Vivian nu fusese niciodată aşa, ea întotdeauna se simțise matură, în ciuda vârstei crude, iar din septembrie, când germanii intraseră în Polonia, le fusese imposibil să se mai vadă până la sfârşitul războiului, dar Jean-Pierre stătuse la adăpost, în Lausanne, şi în cei cinci ani cât durase până când Vivian terminase liceul şi facultatea, îşi scrisese cu Jean-Pierre *două sute patruzeci şi patru de scrisori* şi, până reuşise Gâl să tragă nişte sfori pentru ca ea s-ajungă discret în Franța în august 1944, imediat după eliberarea Parisului, hotărâseră deja să se căsătorească.

Era agreabil să asculte poveştile lui Vivian pentru că ei părea să-i facă o plăcere nebună să povestească, deşi probabil că *era* într-adevăr puțin pervers ca un bărbat de treizeci şi cinci de ani să se îndrăgostească de o fată de cincisprezece ani, dar Ferguson s-a văzut nevoit să observe că şi el tot la cincisprezece ani călătorise pentru prima oară în Franța, unde o cunoscuse pe Vivian Schreiber prin relații de familie asemănătoare, o femeie mai în vârstă ca el nu doar cu douăzeci de ani, ci cu douăzeci şi trei, dar ce rost avea să mai țină socoteala exact când era deja limpede că unul avea jumătate din vârsta celuilalt, şi în acele prime luni de singurătate la Paris, Ferguson o dorise tot timpul, intens pe Vivian şi sperase că aveau s-ajungă să împartă patul, căci din moment ce viața ei sentimentală şi căsnicia ei nu se supuseseră chestiunilor de vârstă, poate că avea să fie dispusă să experimenteze cu el în direcția opusă, să fie ea cea mai matură, de această dată, în timp ce el avea să joace fostul ei rol de persoană mai tânără, în ceea ce promitea a fi o aventură de o perversitate erotică amețitoare. La urma

urmei, ea i se părea frumoasă, bătrână în comparație cu el, dar nu la modul absolut, o femeie care strălucea încă prin farmec și senzualitate, și era convins că și ea e atrasă de el, din moment ce când ieșeau în oraș la cină comenta adesea cât de bine arată, cât e de irezistibil, și cum ar fi fost să fie adevărat, să fie acesta adevăratul motiv pentru care-l invitase să stea la ea – pentru că visase la trupul lui și voia să-i simtă aproape carnea tânără? Ar fi fost un motiv plauzibil pentru generozitatea ei inexplicabilă față de el, pentru casa și masa pe gratis, meditațiile pe gratis, hainele pe care i le cumpărase la prima lor escapadă la cumpărături la Le Bon Marché, în noiembrie, toate cămășile, pantalonii și puloverele scumpe cu care-l răsfățase în acea zi, cele trei perechi de pantaloni din catifea cord, cu pense, sacoul sport cu șliț dublu la spate, jacheta de iarnă și fularul roșu de lână, haine franțuzești de cea mai bună calitate, hainele la modă pe care le purta cu atâta plăcere, și de ce-ar fi făcut ea toate astea dacă nu l-ar fi dorit la fel de febril cum o dorea el? Jucărie sexuală. Ăsta era termenul și da, ar fi acceptat bucuros să fie jucăria ei sexuală, dacă ea asta voia, dar chiar dacă privirea ei părea să trădeze deseori exact asemenea intenții (felul atent în care îi fixa chipul, scrutând cu privirea cele mai mărunte gesturi ale lui), el nu putea face nimic, tinerețea lui nu-i dădea dreptul să facă primul gest, Vivian era cea care trebuia să se apropie de el, dar oricât ar fi tânjit ca ea să-l ia în brațe și să-l sărute pe gură, ba chiar și să întindă mâna și să-i atingă fața cu vârful degetelor, ea nu făcea asta niciodată.

Deși o vedea aproape zilnic, detaliile vieții ei intime rămâneau un mister pentru el. Oare avea un iubit, se întreba Ferguson, sau poate mai mulți, un șir de iubiți sau niciunul? Oare plecările ei bruște de la cinele lor în tête-à-tête, la ora zece, erau dovada că-si dădea întâlnire în dormitorul vreunui bărbat, undeva în oraș, sau erau simple ieșiri târzii cu prietenii, la un pahar? Și oare ce era cu deplasările ocazionale din weekend, două, trei pe lună în medie, majoritatea la Amsterdam, din câte spunea ea, unde părea plauzibil ca un bărbat s-o aștepte, dar de fapt, cum tocmai îi fusese publicată cartea despre Chardin, poate că-și căuta un nou subiect despre care să scrie și-i alesese pe Rembrandt,

Vermeer sau vreun alt pictor olandez, ale căror lucrări se găseau doar în Olanda. Întrebări fără răspuns şi, pentru că Vivian vorbea fără oprelişti despre trecut, dar nu şi despre prezent, cel puţin nu despre treburile ei personale din prezent, singurul suflet de care Ferguson se simţea legat în tot Parisul, singura fiinţă umană pe care o iubea, era totodată o străină pentru el.

Una sau două cine în tête-à-tête în apartament, două sau trei cine pe săptămână în restaurante, aproape întotdeauna în compania altora, prieteni de-ai lui Vivian, gaşca ei de vechi prieteni parizieni, din lumile artei şi literaturii, lumi divergente, dar care se intersectau uneori, pictori şi sculptori, profesori de istoria artei, poeţi care scriau despre artă, galerişti şi soţiile lor, cu toţii aflaţi deja departe în carieră, ceea ce însemna că Ferguson era întotdeauna cea mai tânără persoană de la masă, mulţi bănuindu-l că ar fi jucăria sexuală a lui Vivian, din câte-şi dădea seama, chiar dacă bănuielile lor erau neîntemeiate, şi deşi Vivian îl prezenta întotdeauna ca fiind *fiul vitreg al unuia dintre cei mai dragi prieteni americani,* mare parte dintre cei prezenţi la cinele în şase sau opt persoane din restaurante îl ignorau pur şi simplu (francezii puteau fi cea mai rece şi mai nepoliticoasă naţie, cum a descoperit Ferguson), în timp ce alţii se apropiau şi voiau să afle totul despre el (francezii puteau fi cea mai caldă şi mai democrată naţie, a mai descoperit el), dar chiar şi în serile când era ignorat, îi rămânea plăcerea de a fi în restaurante, de a participa la viaţa bună pe care acele locuri păreau s-o reprezinte, nu doar spectacolul somptuos de la La Coupole, la care asistase cu trei ani în urmă şi care continua să fie pentru el întruchiparea tuturor diferenţelor dintre Paris şi New York, dar şi alte braserii ca Bofinger, Fouquet s şi Balzar, palate şi minipalate de secol XIX, cu pereţi lambrisaţi şi coloane cu oglinzi răsunând de zăngănitul tacâmurilor şi de rumoarea fremătătoare a cincizeci sau două sute cincizeci de glasuri omeneşti, ca şi locurile mai delabrate din arondismentul cinci, unde a mâncat pentru prima oară cuşcuş şi merguez în restaurante tunisiene şi marocane underground şi a fost iniţiat în aromele de coriandru ale bucătăriei vietnameze, mâncarea duşmanului de moarte al

Americii, şi de două sau trei ori în acea toamnă, când cinele s-au dovedit a fi deosebit de însufleţite, întinzându-se după miezul nopţii, întregul grup de patru, cinci, şase sau şapte persoane o pornise spre Les Halles, să mănânce supă de ceapă la Pied de Cochon, un restaurant ticsit de clienţi la unu, două şi trei noaptea, rafinaţii din lumea artei şi chefliii din creierii nopţii aşezaţi la mese, iar târfele cartierului stând în picioare la bar, unde beau *ballons de rouge* cot la cot cu măcelarii voinici, cu tunicile şi şorţurile pătate de sânge, un amestec atât de radical diferit şi de improbabil armonios, încât Ferguson se întrebase dacă o asemenea scenă ar fi fost posibilă în altă parte a lumii.

Multe serate, dar nu sex, doar sex plătit pe care ajungea până la urmă să-l regrete, dar dincolo de acele regrete nu avea niciun fel de contact fizic cu nimeni, în afară de schimbul matinal de săruturi pe obraz cu Vivian. Pe 19 decembrie, De Gaulle a fost reales preşedinte al republicii, Giacometti era pe moarte în Elveţia din cauza unei boli de inimă care se numea pericardită (care l-a omorât pe 11 ianuarie) şi de fiecare dată când Ferguson se întorcea noaptea acasă, după una dintre raitele sale de după cină, poliţia îl oprea şi-l legitima. Pe 12 ianuarie, s-a apucat de partea a treia a cărţii, cea prost concepută, ceea ce i-a cauzat multe greutăţi şi multe ore de muncă irosite până când a renunţat în sfârşit la ea şi a găsit un nou final mai potrivit. Pe 20 ianuarie, în timp ce încă se zbuciuma din cauza cărţii, a primit o scrisoare de la Brian Mischevski, care era în anul întâi la Corneli, iar când Ferguson a terminat de studiat cele patru paragrafe scurte ale scrisorii prietenului său, a avut senzaţia că se dărâmase o clădire peste el. Nu numai că părinţii lui Brian îşi încălcaseră promisiunea de a-i oferi fiului lor o vizită la Paris în primăvară, un sejur pe care Ferguson îl aşteptase înnebunit de nerăbdare, dar Brian însuşi considera că era mai bine aşa, pentru că între timp avea o prietenă şi, deşi se distrase de minune cu Ferguson anul trecut, *ca doi prieteni la toartă,* ceea ce făcuseră ei doi erau nişte simple *copilării,* de fapt, pe care Brian le depăşise după ce intrase la*facultate,* închisese capitolul definitiv, şi chiar dacă Ferguson rămânea *prietenul lui numărul unu din*

toate timpurile, prietenia lor avea să fie doar *o prietenie normală din acel moment.*

Normală. Ce-o fi însemnând *normală,* s-a întrebat Ferguson, şi de ce nu era *normal* să simtă ceea ce simţea în legătură cu dorinţa de a se săruta şi de a face dragoste cu alţi băieţi, sexul cu acelaşi sex era la fel de normal şi de natural ca sexul cu sexul opus, poate chiar şi mai normal şi mai natural, pentru că băieţii înţelegeau puia mai bine decât fetele, aşa că era mai uşor să-ţi dai seama ce vrea cealaltă persoană fără să bâjbâi, fără să intri în jocul de a face curte şi de a seduce care putea face ca sexul cu sexul opus să fie uneori atât de deconcertant, şi de ce trebuia s-aleagă cineva între unul sau celălalt, de ce să laşi pe dinafară jumătate din omenire în numele *normalului* şi *naturalului* când adevărul era că toată lumea era Bi, doar că oamenii, societatea, legile şi religiile diferitelor societăţi se temeau prea tare s-o recunoască. Cum îi spusese în urmă cu trei ani şi jumătate acea *cowgirl* din California: *Eu cred în viaţa mea, Archie, şi nu vreau să-mifiefrică de ea.* Lui Brian îi era frică. Celor mai mulţi oameni le era frică, dar frica era un mod de a trăi stupid, după părerea lui Ferguson, un mod de a trăi deprimant, o viaţă care nu ducea nicăieri, o viaţă moartă.

În următoarele câteva zile, a umblat de colo până colo răvăşit de scrisoarea prin care Brian îi dădea papucii – trimisă din Ithaca, New York, dintre toate locurile posibile (Itaca!) –, iar singurătatea nopţilor era aproape insuportabilă. Şi-a dublat consumul de vin roşu, vomitând în chiuvetă două nopţi la rând. Vivian, care în afară de mintea ascuţită, atentă, avea şi o pereche de ochi buni, l-a privit cu atenţie la prima lor cină în tête-à-tête de după sosirea scrisorii lui Brian, a şovăit o vreme, apoi l-a întrebat ce păţise. Convins că ea n-avea să-l trădeze niciodată aşa cum făcuse Sydney Millbanks cu ocazia dezastruoasei călătorii la Palo Alto, Ferguson a hotărât să spună adevărul, pentru că simţea nevoia să spună cuiva şi n-o avea decât pe Vivian.

Am avut o dezamăgire, a spus el.

Asta văd şi eu, a răspuns Vivian.

Da, am primit o lovitură cruntă zilele trecute şi încă nu mi-am revenit. Ce fel de lovitură?

Din dragoste. Sub forma unei scrisori de la o persoană la care țin foarte mult.

Dureros.

Extrem de dureros. Nu numai că am fost dat la o parte, dar mi s-a mai şi spus că nu-s normal.

Ce înseamnă normal?

În cazul meu, un interes general pentru tot soiul de oameni.

Înțeleg.

Chiar înțelegi?

Presupun că vorbeşti despre oameni fete şi oameni băieți, nu?

Da, aşa e.

Am ştiut asta despre tine de la bun început, Archie. De prima oară când ne-am văzut la vernisajul maică-tii.

Cum ți-ai dat seama?

După felul cum te uitai la tânărul care servea băuturile. Şi după felul cum te uitai la mine, cum te uiți şi acum la mine.

E chiar aşa evident?

Nu chiar. Dar eu am fler la chestiile astea – pe baza unei lungi experiențe.

Adică miroşi persoanele bi?

Am fost căsătorită cu o astfel de persoană.

Oh. Habar n-aveam.

Semeni mult cu Jean-Pierre, Archie. Poate de-aia mi-am dorit să vii aici şi să stai cu mine. Pentru că-mi aminteşti de el atât de mult... atât de mult.

Ți-e dor de el.

Cumplit de dor.

Totuşi, trebuie să fi fost o căsnicie complicată. Vreau să zic că dacă eu rămân aşa, nu cred c-o să mă însor cu nimeni.

Poate doar dacă e tot o persoană bi.

Ah. La asta nu m-am gândit.

Da, uneori poate fi cam complicat, dar merită efortul.

Vrei să-mi spui că noi doi suntem la fel?

Exact. Dar bineînțeles că suntem şi diferiți, pentru că deşi nu-i vina mea, eu sunt femeie, iar tu eşti bărbat, dragul meu.

Ferguson a râs.

Apoi a râs şi Vivian, făcându-l pe Ferguson să râdă iar, şi auzindu-l că râde iar, a râs şi ea iar, şi în curând râdeau amândoi.

În următoarea sâmbătă, pe 29 ianuarie, în apartament au venit la cină doi musafiri, amândoi americani, amândoi prieteni vechi cu Vivian, un bărbat la vreo cincizeci de ani pe nume Andrew Fleming, fostul profesor american de istorie al lui Vivian din facultate, care preda acum la Columbia, şi o femeie tânără cam la treizeci de ani, pe nume Lisa Bergman, care se mutase recent la Paris din La Jolla, California, ca să lucreze pentru un birou american de avocatură, verişoara ei mai mare fiind căsătorită cu fratele lui Vivian. După discuția lui Ferguson cu Vivian de la începutul săptămânii, soldată cu dubla mărturisire neaşteptată a înclinațiilor lor bi egale, dar opuse, Ferguson s-a întrebat dacă nu cumva Lisa Bergman era actuala pasiune a lui Vivian şi, în caz că da, dacă prezența ei la masă în acea seară putea fi un semn că Vivian crăpase puțin uşa, lăsându-l să întrezărească ceva din viața ei intimă. Cât despre Fleming, care se afla la Paris pentru un semestru sabatic, ca să-şi finalizeze cartea despre *tartorii* americani din Franța, cum îi numea el (Franklin, Adams, Jefferson), era atât de evident că femeile nu erau genul lui, că-l interesau doar bărbații, încât după douăzeci, treizeci de minute, lui Ferguson i-a trecut prin cap că participă la prima lui cină exclusiv homo de la noaptea aceea oribilă din Palo Alto. De data asta însă se distra.

Era o bucurie să fie din nou printre americani, atât de simplu şi de natural, atât de plăcut să stea la masă cu oameni care aveau un fond comun şi râdeau la aceleaşi glume, toți patru foarte diferiți între ei, dar flecărind întruna ca şi cum ar fi fost prieteni de ani buni, şi cu cât era mai atent la felul în care Vivian se uita la Lisa şi la felul în care Lisa se uita la Viv, Ferguson era tot mai convins că intuise corect, că cele două erau *încurcate,* ceea ce-l făcea să se bucure pentru Vivian, pentru că-şi dorea ca ea să capete absolut tot ce poftea inima ei bună, iar această Lisa Bergman, ca Ingrid şi Ingmar, o Bergman suedeză şi nu germană sau evreică, era o persoană cu adevărat fascinantă, o pereche plină de viață şi de vervă pentru merituoasa Viv.

Era masivă. Ăsta era primul lucru pe care-l remarcai la ea, corpul ei mare, un metru şaptezeci şi cinci, cu oase mari, o fată zdravănă, fără un gram de grăsime, solidă, cu umeri lăți, brațe groase, puternice, sâni mari şi păr extrem de blond, o blondă din sudul Californiei cu o față rotundă, drăgălaşă şi gene deschise la culoare, aproape invizibile, genul de femeie pe care Ferguson şi-o imagina câştigând medalii la aruncarea greutății sau a discului la Olimpiada de vară, o amazoană suedezo-americană scoasă parcă dintr-o revistă de nudism – genul de nudism curat, atent la sănătate –, campioana la haltere a tuturor coloniilor de nudişti din lumea civilizată, plus că era amuzantă, diabolic de amuzantă şi dezinhibată, râzând o dată la două fraze care-i ieşeau din gură, fraze americane savuroase, pline de cuvinte picante care i-au demonstrat lui Ferguson cât de dor îi fusese de ele de când plecase de la New York, genul de cuvinte de rezervă, din două silabe, ca sfrijit, zevzec, pocit, gătit, netot, țanțoş, mojic, porcos, jegos, slinos şi belea, cu sensul de *minunat* sau *splendid,* şi Lisa n-a vorbit deloc despre genul de avocatură pe care-l practica la Paris, oricare ar fi fost acela.

Prin contrast, Fleming era de vârstă mijlocie, mărunțel şi dolofan, de cel mult un metru şaizeci şi cinci, cu un mers legănat şi un pântec respectabil vizibil pe sub puloverul cu anchior de sub sacou, mâini mici, grăsuțe, o față buhăită, fără bărbie, şi nişte ochelari neobişnuiți, cu ramă de baga, cocoțați pe nas, care-l făceau să semene cu o bufniță. Un tânăr profesor a cărui tinerețe trecuse brusc şi irevocabil. Un universitar veteran puțin bâlbâit, cu un păr cărunt care se rărea, dar la rândul lui vioi şi atent la ceilalți trei de la masă, un bărbat care citise mult şi ştia multe, dar nu vorbea nici el despre sine sau despre munca lui, era jocul pe care-l jucau cu toții în seara aceea, avocata Lisa nu vorbea despre avocatură, criticul de artă Vivian nu vorbea despre artă, autorul de memorii Ferguson nu vorbea despre memoriile lui, istoricul Fleming nu vorbea despre tartorii americani de la Paris şi, deşi se mai bâlbâia din când în când, Fleming se exprima în fraze clare, bine articulate, participând activ la conversația generală despre de toate şi nimic, în primul rând politică, *bien sûr,* războiul din Vietnam şi mişcarea anti-

război de acasă (despre care Ferguson primea veşti de două ori pe lună de la verişoara lui Amy din Madison), de Gaulle şi alegerile din Franța, sinuciderea recentă a unui bărbat pe nume Georges Figon chiar înainte de a fi arestat pentru răpirea lui Mehdi Ben Barka, politicianul marocan care încă nu fusese găsit, dar şi digresiuni mărunte de genul numele actriței din filmul al cărui titlu nu şi-l amintea nimeni sau – specialitatea Lisei – recitatul de versuri ale unor melodii pop obscure din anii '50.

Cina se scurgea încet şi plăcut, trei ore languroase de mâncat, discutat şi băut cantități mari de vin, apoi au trecut la coniac şi când Ferguson şi Fleming au ridicat paharele unul în cinstea celuilalt, Vivian i-a spus Lisei că vrea să-i arate ceva în altă cameră sau ceva asemănător (deja Ferguson nu mai era atent, dar spera că se duceau să se giugiulească în birou sau în dormitorul lui Vivian) şi cele două femei au dispărut pur şi simplu, lăsându-l pe Ferguson singur la masă cu Fleming şi, după un moment de stânjeneală în care niciunul n-a vorbit pentru că niciunul nu ştia ce să spună, Fleming a propus să meargă sus, să viziteze camera lui Ferguson, despre care Ferguson spusese ceva mai devreme că ar fi *cea mai micuța camera din lume,* şi chiar dacă Ferguson a râs şi a comentat inutil că nu e mare lucru de văzut acolo în afară de un birou dezordonat şi un pat nefacut, Fleming a răspuns că nu contează, e doar curios să vadă cum arată cea mai micuță cameră din lume.

Dac-ar fi fost oricine altcineva în afară de Fleming, probabil că Ferguson ar fi refuzat, dar în cursul serii începuse să-l simpatizeze pe profesor şi se simțea atras de el pentru blândețea din ochii lui plini de tandrețe, compasiune şi tristețe, o durere chinuitoare pe care Ferguson o punea pe seama unei presiuni interioare constante de a-şi ascunde natura de lume, un bărbat din generația de bărbați reprimați, care-şi petrecuse ultimii treizeci de ani pitit în cotloane întunecoase, ferindu-se de privirile bănuitoare ale colegilor şi studenților săi, care cu siguranță îl mirosiseră întotdeauna că e poponar, dar câtă vreme se purta frumos şi nu se atingea de inocenți sau neştiutori, binevoiau cam în silă să-l lase să le tundă în continuare iarba la clubul lor din

Ivy League, şi pe toată durata cinei, stând şi contemplând dezolarea unei astfel de vieţi, lui Ferguson a început să-i pară rău de Fleming, poate chiar să-l compătimească, şi aşa a ajuns să spună da în loc de nu expediţiei în camera de sus, chiar dacă încerca vechea senzaţie, de pe vremea lui Andy Cohen, de a fi cu o persoană care una spune şi alta gândeşte, dar ce naiba, şi-a zis Ferguson, era băiat mare şi nimeni nu-l obliga să cânte în strună nimănui dacă n-avea chef, cu atât mai puţin unui bărbat drăguţ, bătrâior, care nu-l atrăgea fizic câtuşi de puţin.

Vai de mine, a zis Fleming când Ferguson a deschis uşa şi a aprins lumina în cameră. Chiar că e tare mică, Archie.

Ferguson a tras în grabă cuvertura peste cearşaful simplu de pe pat şi l-a invitat pe Fleming să se aşeze, apoi a întors scaunul de la birou şi s-a aşezat şi el, faţă în faţă cu Fleming, atât de aproape de el în camera strâmtă că aproape li se atingeau genunchii. Ferguson i-a oferit lui Fleming o Gauloise, dar profesorul a clătinat din cap şi a refuzat, părând dintr-odată agitat şi tulburat, deloc sigur pe el, de parc-ar fi vrut să spună ceva, dar nu prea ştia cum să se exprime. Ferguson şi-a aprins lui o ţigară şi a întrebat: Eşti bine?

Mă întrebam aşa... mă întrebam cât... cât vrei.

Să vreau? Nu înţeleg. Ce să vreau?

Câţi bani vrei.

Bani? Despre ce vorbeşti?

Ştiu de la Vivian că eşti... ea mi-a zis că stai cam prost cu banii, c... că... că eşti cam strâmtorat.

Tot nu înţeleg. Vrei să-mi spui că-mi oferi bani?

Da. Dacă ai vrea să... să... să fii drăguţ cu mine.

Drăguţ?

Sunt un om singur, Archie. Simt nevoia să fiu atins.

În acel moment, Ferguson a înţeles mesajul. Fleming nu venise sus cu vreo intenţie sau vreo speranţă de a-l cuceri, dar era dispus să cumpere sex dacă Ferguson intra în joc, să cumpere pentru că ştia că niciun tânăr nu-l va atinge vreodată decât plătit, şi pentru plăcerea de a fi atins de un tânăr atrăgător, Fleming era gata să-l facă târfa lui, un Julie bărbat care să-l fută în cur, deşi probabil că el nu gândea în

termeni atât de grosolani, pentru că n-avea să fie sex anonim, ca între târfa şi client, ci sex între doi oameni care se cunoşteau deja, ceea ce transforma tranzacția într-un gest caritabil, un bătrân oferind unui tânăr nişte bani mai mult decât bine-veniți şi fiind recompensat cu un alt fel de gest caritabil, şi, în timp ce Ferguson frământa gând după gând, căutând argumente pro şi contra ideii că mica lui alocație nu putea fi trecută la categoria privațiuni din moment ce viața sub tutela bogatei lui binefăcătoare însemna casă, masă şi haine pe gratis şi totuşi nu era uşor să te descurci în rest cu echivalentul a zece dolari pe zi, mai ales când existau atâtea cărți de film pe care şi le-ar fi dorit, dar nu şi le permitea, sau când tânjea după un pick-up şi o colecție de discuri pe care să le asculte noaptea în loc de emisiunile plicticoşilor de la France Musique, da, i-ar prinde bine nişte bani în plus, nişte bani în plus i-ar face viața mai bună în zeci de feluri diferite, dar oare era dispus să-i facă pe plac lui Fleming ca să obțină banii, şi oare cum e să faci sex cu cineva care-ți repugnă fizic, *cum te simți,* şi imediat ce şi-a pus această întrebare, Ferguson şi-a şi imaginat cât de bogat ar fi putut deveni dacă s-ar fi dedat la asemenea activități în timpul liber, să se culce pentru bani cu turişti americani însinguraţi, între două vârste, un tânăr armăsar de companie pentru bărbați, un tânăr gigolo fermecător pentru femei, şi chiar dacă presupunea că era ceva imoral în asta, ceva *belea,* pentru a folosi cuvântul pe care Lisa îl folosise de mai multe ori în seara aceea, până la urmă nu era decât sex, ceea ce niciodată nu era greşit dacă ambele persoane îşi doreau asta, iar pe lângă bani mai era şi avantajul de a avea multe orgasme în timp ce muncea pentru bani, ceea ce era aproape comic dacă stăteai o clipă şi te gândeai, orgasmul fiind singurul lucru incontestabil bun de pe lumea asta pe care nu-l puteai cumpăra cu bani.

Ferguson s-a aplecat în față şi a întrebat: De ce ți-a zis Vivian că stau prost cu banii?

Nu ştiu, a răspuns Fleming. Pur şi simplu mi-a povestit despre tine şi... şi... a zis că trăieşti... cum s-a exprimat ea? Azi... *de pe azi pe mâine.*

Şi cum de te-ai gândit că m-ar interesa să fiu *drăguţ* cu tine?

Aşa. A fost doar o speranţă. O... o impresie.

La ce sumă te-ai gândit?

Nu ştiu. Cinci sute de franci? O mie de franci? Spune-mi tu, Archie.

Ce zici de o mie cinci sute?

C... cred că se poate. Stai să văd.

Văzând că Fleming se caută în buzunarul de la piept al sacoului şi scoate portofelul, Ferguson şi-a dat seama că e pe cale s-o facă de-adevăratelea, că pentru aceeaşi sumă pe care o primea lunar de la părinţi avea să se dezbrace în faţa acestui bărbat gras, cu început de chelie, şi să facă sex cu el, iar când Fleming s-a apucat să numere hârtiile din portofel, Ferguson a realizat că e speriat, *speriat de moarte,* acelaşi gen de sperietură ca atunci când furase cărţile de la Book World din New York, o fierbinţeală sub piele cauzată de ceea ce la un moment dat numise în sinea lui *arsura fricii,* o dogoare care i se răspândea în corp atât de repede, încât bubuitul din cap se apropia de exaltare, da, asta era, frica şi exaltarea de a trece dincolo de ceea ce e permis, şi chiar dacă Ferguson fusese găsit vinovat şi-ar fi putut face şase luni de închisoare, ceea ce teoretic ar fi trebuit să-i fie învăţătură de minte să nu mai încalce acel prag, îl provoca încă pe Dumnezeul impostor, pe ne-Dumnezeul copilăriei lui să coboare şi să-l strivească, dacă avea curajul, şi văzându-l pe Fleming că scoate din portofel douăsprezece bancnote de o sută de franci şi şase de cincizeci de franci, apoi îşi pune portofelul la loc în buzunar, Ferguson s-a înfuriat atât de rău pe el însuşi, s-a simţit atât de scârbit de propria-i slăbiciune, încât i s-a adresat lui Fleming cu o cruzime care l-a şocat:

Pune banii pe birou, Andrew, şi stinge lumina.

Mulţumesc, Archie. N... nu ştiu cum să-ţi mulţumesc.

Nu voia să se uite la Fleming. Nici nu voia să-l vadă şi, cum nu se uita la el şi nu-l vedea, spera să se poată amăgi că Fleming nu e acolo, că altcineva urcase cu el în cameră, că Fleming nici nu fusese în acea seară la cină, iar Ferguson nu-l întâlnise niciodată, nici măcar nu aflase că pe faţa pământului exista un anume Andrew Fleming.

Operațiunea urma să se desfăşoare pe întuneric sau deloc – ceea ce explica ordinul de â stinge lumina –, dar când Ferguson s-a ridicat de pe scaun şi a început să se dezbrace, s-a aprins lumina de pe hol, acea *minuterie* (o lumină care dura un minut) pe care o aprindeau iar şi iar tot felul de oameni în cursul zilei şi, cum între toc şi marginile uşii prost fixate rămâneau spații goale, camera s-a luminat brusc, prea mult ca să mai fie suficient de întunecoasă după ce ochii lui se obişnuiseră cu întunericul, îndeajuns de mult ca să distingă conturul mătăhălos al corpului lui Fleming, gol acum, aşa că Ferguson a lăsat ochii în podea în timp ce se urca în patul înalt, cu cadru de lemn şi un sertar adânc încastrat sub saltea, şi odată ajuns în pat, a ridicat ochii şi a fixat peretele în timp ce Fleming îi săruta pieptul gol şi-i atingea sexul care începea încet să se întărească şi care, după mult frecat, a ajuns în cele din urmă în gura lui Fleming. Apoi, când Ferguson s-a culcat pe spate, docil, şi nu s-a mai putut uita la perete, a întors privirea spre fereastră, cu gândul că poate priveliştea de afară îl va ajuta să uite că e înăuntru, captiv în camera lui prea mică, dar exact în acel moment s-a aprins iar lumina din hol, transformând fereastra într-o oglindă care reflecta doar ce era înăuntru, adică pe el în pat cu Fleming, sau mai degrabă pe Fleming deasupra lui în pat, cu fundul lui plat şi puhav de moş în aer, şi în clipa când a văzut acea imagine în fereastra-oglindă, Ferguson a închis ochii.

El făcuse întotdeauna dragoste cu ochii deschişi, întotdeauna cu ochii larg deschişi pentru că-i plăcea mult să se uite la persoana cu care era şi, în afară de Andy Cohen şi de câteva prostituate din Les Halles, nu fusese niciodată decât cu persoane de care se simțea foarte atras, pentru că plăcerea de a atinge şi de a fi atins de o persoană la care ținea era cu atât mai mare dacă se uita la acea persoană, ochii erau la fel de implicați în plăcere ca toate celelalte părți ale corpului, chiar şi pielea, şi pentru Ferguson era pentru prima oară, din câte ținea minte, când o făcea orbeşte, ceea ce l-a făcut să se detaşeze de cameră şi de moment, iar când Fleming i-a cerut să-i ia puia şi să scuipe pe ea, Ferguson nu mai era întru totul prezent, mintea lui producea imagini care

n-aveau câtuşi de puţin de-a face cu ceea ce se întâmpla în patul din camera lui de la ultimul etaj al clădirii de pe rue de TUniversite, Odiseu şi Telemah plângând îmbrăţişaţi, Ferguson mângâind semilunile rotunde, musculoase ale minunatului posterior al lui Brian Mischevski, pe care n-avea să-l mai vadă şi să-l mai atingă niciodată, şi biata Julie, al cărui nume de familie nu-l aflase niciodată, zăcând moartă pe o saltea simplă din camera ei de la Hôtel des Morts.

Apoi, Fleming i-a cerut lui Ferguson să-l penetreze, te rog, spunea el, da, dacă vrei, mulţumesc, să-l penetreze adânc, până la capăt, iar când Ferguson şi-a înfipt tot orbeşte erecţia în gaura încăpătoare a omului invizibil, profesorul a icnit, apoi a început să geamă, apoi a continuat să geamă în timp ce sexul lui Ferguson îl sfredelea, un val de sunete insuportabile care nu puteau fi blocate pentru că Ferguson nu se pregătise pentru ele, spre deosebire de detaliile vizuale, la care se aşteptase şi pe care reuşise să le elimine, dar chiar dacă-şi astupa urechile, tot auzea sunetele, erau de neoprit, şi dintr-odată gata, erecţia lui Ferguson s-a înmuiat şi a dat înapoi, n-a mai putut să susţină nici erecţia, nici ceea ce făcea, totul s-a terminat, s-a retras, terminase fără să termine, totuşi terminase şi încă definitiv.

Îmi pare rău, a zis el. Nu mai pot continua.

Ferguson s-a ridicat în pat, cu spatele la Fleming, şi un jet colosal de aer i-a umplut plămânii, aproape sufocându-l, ieşind apoi într-un singur suspin prelung, un fel de sunet scremut, răsunător ca o tuse sonoră, ca un lătrat de câine, un urlet gâtuit care i-a ţâşnit pe trahee, explodând în spaţiul din jur şi lăsându-l fără suflare.

Niciodată nu se simţise mai rău. Nu cunoscuse ruşine mai cumplită.

În timp ce Ferguson plângea fără zgomot cu faţa în palme, Fleming l-a atins pe umăr şi i-a spus că-i pare rău, că n-ar fi trebuit să urce în cameră şi să-i ceară aşa ceva, fusese o greşeală, nu-şi dădea seama cum fusese posibil, dar te rog, a zis el, nu trebuie să te amărăşti din cauza asta, n-are nicio importanţă, au băut prea mult şi au luat-o razna, totul a fost o greşeală, şi uite, ai încă o mie de franci, a zis el, încă o mie

cinci sute de franci, şi te rog, Archie, du-te şi ia-ţi ceva frumos pentru sufletul tău, ceva care să te facă fericit.

Ferguson s-a dat jos din pat şi a luat banii de pe birou. Nu-mi trebuie banii tăi împuţiţi, a zis el, mototolind bancnotele în pumn. Nici măcar un nenorocit de franc.

După care, gol cum era, s-a dus în colţul de nord al camerei, a deschis ambele geamuri ale ferestrei duble, înalte, a ieşit în balcon şi a aruncat teancul de bancnote în noaptea rece de ianuarie.

5.4

El avea optsprezece ani, ea, şaisprezece. El se pregătea să înceapă facultatea, ea trecea în clasa a unsprezecea la liceu, dar ca să nu mai piardă vremea gândindu-se la ea, ca să nu mai irosească nici măcar o secundă imaginându-şi eventualul viitor pe care ar fi putut fi sau nu sortiţi să-l petreacă împreună, Ferguson a hotărât că venise momentul s-o testeze. Linda Flagg picase la test cu trei ani în urmă, pe când Amy Schneiderman şi Dana Rosenbloom îl luaseră amândouă. Ele două erau singurele fete pe care le iubise vreodată şi, deşi le iubea în continuare pe amândouă, pe fiecare în felul ei, Amy devenise sora lui vitregă şi ea nu-l iubise niciodată aşa cum o iubise el, şi chiar dacă Dana îl iubise mai mult decât meritase vreodată să fie iubit, Dana plecase, se mutase în altă ţară, dispăruse definitiv din viaţa lui.

Îşi dădea seama că toată povestea avea ceva nebunesc, ideea de a anula blestemul morţii lui Artie îndrăgostindu-se de sora prietenului său mort avea o logică şchioapă, ca şi cum i s-ar fi năzărit la patru dimineaţa, dar era mai mult de-atât, şi-a zis el, o atracţie autentică fată de Celia, care se făcea tot mai frumoasă, moştenind suplеţea tatălui şi nu genele maică-sii, care era solidă, supraponderală, dar oricât de frumoasă se făcuse Celia şi oricât de ageră îi era cu siguranţă mintea, niciodată nu fusese singur cu ea, din ziua înmormântării nu stătuse nici măcar o dată de vorbă cu ea fără să fie şi părinţii ei de faţă şi încă nu se lămurise ce hram poartă, dacă era fata sfioasă şi docilă din clasa de mijloc care

stătea tăcută la masă în timpul vizitelor lui Ferguson la New Rochelle sau o persoană vioaie la minte, pe care şi-ar fi putut dori s-o cucerească la momentul potrivit.

L-a numit „Examenul Inițiatic Horn & Hardart”.

Dacă avea să fie la fel de fascinată de prima vizită la bufetul cu servire automată cum fusese el, cum fuseseră toate iubirile lui de licean cam la aceeaşi vârstă, atunci uşa putea rămâne deschisă, iar el putea să se gândească în continuare la Celia şi să aştepte să crească.

Dacă nu, uşa avea să se închidă, el avea să renunțe la fantezia stupidă de a încerca să corecteze nedreptățile lumii şi niciodată n-avea să-şi mai propună să deschidă acea uşă.

A sunat la ei în New Rochelle în joia de după Ziua Muncii. El urma să înceapă cursurile la Princeton abia peste două săptămâni, dar şcolile de stat se deschiseseră deja şi spera ca ea să-şi facă timp pentru el sâmbătă după-amiază sau, dacă nu, poate sâmbăta următoare.

Când Celia a răspuns la telefon şi i-a auzit vocea, fata a presupus că sunase ca să discute cu mama ei şi să stabilească următoarea vizită. Puțin a lipsit să pună jos receptorul înainte ca el să-i spună că nu, de fapt o caută pe ea, şi după ce s-a interesat cum îi mergea de când reîncepuse şcoala (aşa şi-aşa) şi dacă în acel an studia biologie, fizică sau chimie (fizică), a întrebat-o dacă are chef să se întâlnească cu el în Manhattan sâmbăta următoare sau peste o săptămână ca să ia prânzul, să vadă un film, să viziteze un muzeu sau orice altceva i-ar fi făcut plăcere.

Glumeşti, desigur, a zis ea.

De ce-aş glumi?

Păi pentru că... mă rog, lasă, nu contează.

Ei?

Da, sunt liberă. Şi sâmbăta asta după-amiaza şi sâmbăta următoare.

Hai sâmbăta asta.

Bine, Archie, sâmbăta asta.

I-a dat întâlnire la Grand Central Station şi, cum n-o mai văzuse de două luni şi jumătate, s-a simțit încurajat că ea arăta atât de bine, cu pielea ei catifelată, de culoarea siropului de arțar, mai închisă cu un ton după o vară sub

soarele din New Rochelle, unde lucrase ca ajutor de supraveghetor şi instructoare de înot într-o tabără pentru copii mici, ceea ce făcea ca dinţii şi albul ochilor să sclipească şi mai limpede, iar bluza albă, simplă şi fusta largă, azurie cu care se îmbrăcase în acea după-amiază îi stăteau bine, şi-a zis el, ca şi rujul roşu-rozaliu cu care se dăduse şi care aducea o pată de culoare în plus ansamblului de alb, albastru şi maroniu, şi cum era o zi caldă, îşi prinsese părul brunet, lung până la umeri, într-un coc de balerină care-i dezvăluia gâtul lung, graţios, iar când ea a venit şi i-a strâns mâna, Ferguson a fost atât de impresionat de imaginea în ansamblu, încât a trebuit să-şi aducă aminte că era prea tânără pentru el, că era o simplă întâlnire amicală şi că, în afară de strângerea de mână iniţială şi de cea care avea să încheie ziua, era exclus până şi să se gândească s-o atingă.

Am venit, a zis ea. Acum spune-mi ce caut aici.

În timp ce mergeau spre centru, dinspre East Forty-second Street spre West Fifty-seventh Street, cvartalul dintre Sixth şi Seventh Avenue, Ferguson a încercat să-i explice de ce o sunase *din senin,* dar Celia era sceptică, nu credea în motivele pentru care susţinea el că ţinuse s-o vadă, clătinând din cap la scornelile de genul: Eu în curând încep facultatea şi n-o să mai avem prea multe ocazii să ne vedem toamna asta, la care ea i-a replicat: De când e important pentru tine să te întâlneşti cu mine? Sau de genul: Suntem prieteni, nu-i aşa, nu-i suficient? La care ea a răspuns: Suntem prieteni? Poate că eşti prieten cu părinţii mei, într-un fel, dar în ultimii patru ani mie mi-ai adresat în total cam o sută de cuvinte şi de ce-ai vrea să ieşi cu o persoană despre care nici nu prea ai habar că există?

Îi merge mintea fetei, şi-a zis Ferguson, niciun dubiu în privinţa asta, lucrurile erau clare. Se făcuse o fată mândră şi deşteaptă, care nu se temea să spună ce crede, dar odată cu tonul sigur căpătase un talent de a pune întrebări fără răspuns, sau în orice caz, întrebări la care el nu putea răspunde fără să pară nebun. Oricum, nu trebuia să facă nicio aluzie la Artie, dar fiindcă ea îi pusese la îndoială motivele, a înţeles că trebuia să-i dea răspunsuri mai bune

decât cele şchioape de până atunci, răspunsuri adevărate, adevărul adevărat despre absolut tot în afară de fratele ei, aşa că a luat-o de la capăt spunându-i că o sunase în acea seară pentru că-şi dorea cu adevărat s-o vadă, ceea ce era real, iar motivul pentru care ținuse s-o vadă singură era că, după părerea lui, era momentul să lege propria lor prietenie în doi, separată de părinții ei şi de casa din New Rochelle. Ezitând încă să creadă până şi într-o posibilitate vagă ca el să spună adevărul, Celia l-a întrebat de ce şi-ar fi dat osteneala, de ce-ar fi vrut să petreacă timp cu ea, o simplă elevă de liceu, când el se pregătea deja să meargă la Princeton, iar Ferguson i-a dat şi de această dată un răspuns simplu şi sincer: Pentru că de-acum era şi ea un om mare, totul se schimbase şi schimbarea era definitivă, în mod eronat, ea se obişnuise să-l considere o persoană mult mai matură, dar calendarul arăta că-i despărțeau doar doi ani, doi ani care în scurt timp n-aveau să mai conteze deloc, aveau s-ajungă de aceeaşi vârstă. Ca să-i dea un exemplu, Ferguson i-a povestit despre fratele lui vitreg, Jim, care era cu nu mai puțin de patru ani mai mare decât el şi totuşi era unul dintre prietenii lui cei mai apropiați, îl considera egalul lui absolut, iar acum că Jim fusese refuzat în armată la examenul fizic din cauza unui murmur cardiac diagnosticat greşit şi hotărâse să-şi facă doctoratul la Princeton, ceea ce însemna că aveau să fie simultan în acelaşi campus – un noroc chior –, aveau de gând să se vadă cât mai des şi chiar plănuiau o excursie împreună cândva în primăvară sau la începutul verii – să meargă de la Princeton la Cape Cod pe jos, până la extremitatea nordică a capului fără să urce deloc în maşină, tren, autobuz sau, ferească sfântul, pe bicicletă.

Celia începuse să se înmoaie, dar tot i-a răspuns: Jim e fratele tău. E altceva.

Fratele meu vitreg, a spus Ferguson. Şi asta doar de doi ani.

Bine, Archie, te cred. Dar dacă vrei să ne împrietenim de-acum încolo, nu mai ai voie să te porți ca un frate mai mare, să te prefaci că eşti fratele meu mai mare. Înțelegi?

Sigur că da.

Nu ne mai jucăm de-a fratele şi nu mai avem treabă cu Artie, pentru că nu-mi place şi nu mi-a plăcut niciodată. E morbid, stupid şi nu ne face bine nici unuia dintre noi.

De acord, a zis Ferguson. Gata cu astea. Pentru totdeauna.

Tocmai cotiseră spre vest de pe Madison Avenue şi intraseră pe Fifty-seventh Street. După cincisprezece cvartale de îndoială, perplexitate şi cârcoteală, se declarase un armistiţiu, iar Celia începuse să zâmbească, Celia asculta întrebările lui Ferguson şi-i spunea că bineînţeles că ştie ce e un bufet cu servire automată şi bineînţeles că auzise de Horn & Hardart, dar nu, a recunoscut ea, nu ţinea minte să fi călcat pe-acolo, nici măcar în copilărie. Apoi a întrebat: Cum e şi de ce mergem acolo?

O să vezi, a răspuns Ferguson.

În acel moment, era dispus să-i acorde în totalitate prezumţia de nevinovăţie pentru că-şi dorea atât de mult ca ea să treacă testul, încât era gata să forţeze regulile, punând indiferenţa pe picior de egalitate cu entuziasmul total, înflăcărat. Numai antipatia sau dispreţul ar fi descalificat-o, şi-a zis el, echivalentul dezgustului pe care-l citise în ochii Lindei Flagg când se uita la negresa de peste o sută treizeci de kilograme care mormăia în barbă despre pruncul Isus mort, dar n-a apucat să-şi continue ideea că au ajuns la bufet şi au intrat în acea cutie din crom şi sticlă trăsnită şi strălucitoare şi primele cuvinte pe care le-a rostit Celia l-au liniştit încă înainte să-şi schimbe dolarii în mărunţiş. Mamă doamne, a zis ea. Ce loc ciudat şi ca lumea.

S-au aşezat cu sandviciurile în faţă şi au stat de vorbă, mai mult despre vară, pe care Ferguson şi-o petrecuse mutând mobilă cu Richard Brinkerstaff, făcând drumuri la cimitire ca să-i îngroape pe bunica lui şi pe bunicul lui Jim şi Amy şi scriind la mica lui şagă, *Călătoriile lui Mulligan,* care urma să aibă douăzeci şi patru de părţi cu totul, a zis el, de câte cinci, şase pagini fiecare, relatând fiecare câte o călătorie în altă ţară imaginară, rapoartele antropologice ale lui Mulligan pentru Societatea Americană a Sufletelor Fără Căpătâi şi, cum scrisese deja douăsprezece părţi, spera ca facultatea să nu fie prea strivitoare şi să poată continua şi după ce se muta la Princeton. Iar Celia, în afară de bălăceala

din timpul zilei cu copiii la bazin, făcuse şi cursuri de trigonometrie şi franceză la seral, la Colegiul din New Rochelle, şi obținuse credite suplimentare, aşa că putea absolvi liceul la sfârşitul clasei a unsprezecea dacă-şi mai lua câte o materie în plus pe semestru, ceea ce însemna că în toamnă putea începe facultatea, iar când Ferguson a întrebat-o *Dar ce te grăbeşti aşa?,* ea i-a răspuns că se săturase să mai trăiască în *amaratul ăla de oraş de suburbie,* voia să scape şi să se mute la New York, ori la Barnard, ori la NYU, nu conta unde, şi ascultând-o cum îi enumără motivele pentru *evadarea precoce din puşcărie,* Ferguson a avut brusc sentimentul amețitor că-şi ascultă propriile gânduri, pentru că ce spunea şi gândea ea despre viața ei suna aproape identic cu ce spusese şi gândise el ani de zile.

În loc s-o laude pentru că era cea mai deşteaptă şi mai ambițioasă elevă din lume, ceea ce ar fi deschis cu siguranță subiectul notelor bune ale lui Artie, care păreau să fie moştenire de familie, a întrebat-o ce vrea să facă după prânz. În acea după-amiază rulau mai multe filme, a zis el, printre care şi cel nou cu Beatleşii (*Help!)* şi cel mai recent film de Godard, *Alph avilie,* pe care Jim îl văzuse deja şi despre care vorbea întruna, dar Celia era de părere că ar fi mai agreabil să viziteze un muzeu sau o galerie, unde puteau continua discuția în loc să stea pe întuneric două ore, ascultându-i pe alții cum vorbesc. Ferguson a încuviințat din cap şi a zis: Ai dreptate. Puteau merge până pe Fifth Avenue şi mai departe până la Frick, unde-şi puteau petrece după-amiaza uitându-se la Vermeeruri, Rembrandturi, Chardinuri. Bine? Da, chiar foarte bine. Dar hai să mai bea o ultimă cafea înainte de plecare, a zis el, pentru ca în următoarea clipă să sară de pe scaun şi să dispară cu ambele căni.

A lipsit doar un minut, timp în care Celia a observat un bărbat aşezat la masa vecină, un bătrân pirpiriu pe care nu-l văzuse până atunci de umărul lui Ferguson, iar când Ferguson s-a întors cu noile cafele şi două porții de frişcă, a văzut că Celia se uita la bărbat, îl privea cu atâta tristețe, încât Ferguson a întrebat-o dacă păţise ceva.

Mi-e aşa o milă de el, a răspuns ea. Pun pariu că n-a mâncat nimic toată ziua. Stă aşa şi se uită fix la cafea de

parcă i-ar fi frică s-o bea, pentru că dacă rămâne fără ea, n-o să aibă destui bani să-şi mai ia o cană, aşa că va trebui să plece.

Ferguson, care-l remarcase pe bătrân când se întorcea la masă, a considerat c-ar fi fost nepoliticos să se răsucească şi să se uite iar la el, dar într-adevăr, omul i se păruse tare nevoiaş şi singur, un beţivan cărunt, şleampăt, cu unghiile de la mâini murdare şi chip trist de spiriduş, care probabil că-şi cheltuise până la ultimul cent, cum corect intuise Celia.

Cred c-ar trebui să-i dăm ceva, a zis ea.

Aşa ar trebui, a răspuns Ferguson, dar să nu uităm că el nu ne-a cerut nimic şi dacă ne ducem pur şi simplu la el şi-i întindem nişte bani de milă, poate că-l jignim şi-l facem să se simtă şi mai prost decât acum, în ciuda bunelor noastre intenţii.

S-ar putea să ai dreptate, a spus Celia, ridicând cana şi apropiindu-şi-o de buze, după cum s-ar putea să n-ai dreptate.

Au terminat amândoi şi s-au ridicat de pe scaune. Celia şi-a deschis poşeta şi, când s-au apropiat de bătrânul de la masa vecină, a scos un dolar şi i l-a pus bătrânului în faţă.

Vă rog, domnule, a zis ea, duceţi-vă şi luaţi-vă ceva de mâncare, iar bătrânul a luat dolarul şi l-a pus în buzunar, apoi a ridicat ochii la ea şi a zis: Mulţumesc, domnişoară. Să te-ajute Dumnezeu.

Mai târziu avea să fie mai târziu, un mai târziu care promitea să fie cât se poate de satisfăcător şi de instructiv, un mai târziu cu alte după-amiezi, poate chiar nopţi cu Celia cea admirabilă, dar încă prea mică, dar prezentul era prezent, iar lumea se mutase temporar în mlaştinile pline cu coacăze şi pe câmpiile mocirloase din centrul New Jerseyului, deocamdată lumea se reducea la a fi unul dintre cei opt sute de boboci şi a încerca să se adapteze la noul mediu. Se cunoştea îndeajuns de bine pentru a intui că n-avea să se integreze, că-l aşteptau şi lucruri neplăcute, dar în acelaşi timp era hotărât să profite la maximum de lucrurile plăcute şi în acest scop pregătise deja cinci porunci personale înainte de plecarea la Princeton, cinci legi pe care avea de gând să le respecte până la sfârşit:

1) Weekenduri la New York oricând şi cât de des se putea. După ce în iulie îşi pierduse subit, tragic, bunica (insuficienţă cardiacă congestivă), bunicul rămas văduv îi dăduse cheia de la apartamentul lor din West Fifty-eighth Street şi camera de oaspeţi, s-o folosească după bunul-plac, ceea ce însemna că avea întotdeauna unde să tragă peste noapte. Promisiunea acelei camere era una dintre rarele ocazii în care dorinţa întâlneşte contextul favorabil, pentru că în general, Ferguson putea pleca din campus vineri după-amiaza, se putea urca în trenul-navetă cu un singur vagon dintre Princeton şi Princeton Junction (căruia i se zicea *Amărâtul,* de la *oraş de suburbie amărât),* iar mai departe, să ia trenul mai lung şi mai rapid care gonea spre nord, până-n centrul Manhattanului, până la Penn Station cea nouă şi urâtă şi nu cea veche şi frumoasă, care fusese demolată în 1963, dar lăsând la o parte gafele arhitecturale, New Yorkul rămânea New York şi erau destule motive de a merge acolo. Cel negativ era că-i îngăduia să evadeze din monotonia de la Princeton ca să mai ia câte o gură de aer (chiar dacă aerul din New York nu era curat), pentru ca monotonia să devină mai suportabilă, poate chiar plăcută (în felul ei monoton) cât timp stătea în campus. Motivul pozitiv era acelaşi din totdeauna: *densitate, imensitate, complexitate.* Un alt motiv pozitiv era ocazia de a petrece timp cu bunicul lui şi de a-şi cultiva prietenia cu Noah, care era vitală pentru el. Ferguson spera să-şi facă prieteni la facultate, voia să-şi facă prieteni, se aştepta să-şi facă prieteni, dar oare vreunul dintre aceştia avea să ajungă vreodată la fel de important pentru el ca Noah?

2) Fără cursuri de scriere creativă. O decizie dificilă, dar Ferguson avea de gând s-o respecte până la capăt. Dificilă pentru că programul de la Princeton era unul dintre cele mai vechi din ţară, deci ar fi putut fi evaluat academic pentru ceva ce oricum făcea, adică ar fi fost recompensat pentru privilegiul de a lucra la cartea lui, ceea ce-ar fi însemnat că în fiecare semestru ar fi fost scutit de un curs şi i-ar fi rămas mai mult timp nu numai ca să scrie, ci şi ca să citească, să vadă filme, să asculte muzică, să bea, să se ţină după fete şi să meargă la New York, dar Ferguson se opunea din

principiu scrierii creative ca materie de studiu, fiind convins că nu puteai învăța la şcoală să scrii ficțiune, că orice viitor scriitor sau scriitoare trebuia să învețe singur sau singură, ba mai mult, din informațiile pe care le primise despre felul în care se desfăşurau aşa-zisele ateliere (cuvântul îi evoca inevitabil o sală plină de tineri ucenici care tăiau bucăți de lemn cu ferăstrăul şi băteau cuie în scânduri), studenții erau încurajați să-şi comenteze între ei lucrările, ceea ce lui i se părea absurd (chiorul împărat în țara orbilor!) şi de ce-ar fi acceptat ca munca să-i fie făcută harcea-parcea de un student bătut în cap, munca lui extrem de ciudată, imposibil de plasat într-o categorie, la care ceilalți ar fi strâmbat cu siguranță din nas, numind-o *porcărie experimentala.* N-avea nimic împotrivă să arate povestirile lui unor cititori mai maturi, mai experimentați, pentru o discuție şi o analiză critică între patru ochi, dar ideea de grup îl oripila, şi indiferent dacă oroarea provenea din aroganță sau frică (de pumnul fioros), asta era mai puțin important decât faptul că, la urma urmei, nu dădea nicio ceapă degerată pe munca celorlalți, aşa că de ce s-ar fi obosit să se prefacă interesat dacă nu era? Ținea în continuare legătura cu doamna Monroe (care citise primele douăsprezece părți din *Călătoriile lui Mulligan,* ceea ce se soldase cu douăsprezece săruturi şi niciun pumn, plus câteva comentarii pertinente, stimulatoare pentru minte), iar dacă, şi atunci când, ea nu putea, avea alți cititori de încredere printre care unchiul Don, mătuşa Mildred, Noah şi Amy, iar în caz că dădea vreodată de greu şi toți cei în care avea încredere erau de negăsit, atunci se putea orienta spre biroul profesorului Robert Nagle, *cea mai bună minte literară de la Princeton,* ca să-i ceară ajutorul cu modestie.

3) Fără cluburi studențeşti. Trei sferturi dintre colegii lui aveau să se înscrie într-un asemenea club, dar Ferguson nu era interesat de aşa ceva. Cluburile semănau cu frățiile studentesti, fără a fi chiar acelaşi lucru, preferau termenul *bicker* în locul lui *rush*[79] şi duhneau a tot felul de

[79] Bicker, rush, termeni care descriu ritualul de primire într-un club studențesc.

tradiționalisme retrograde princetoniene care-l lăsau rece, iar dacă se ținea departe de ele şi rămânea independent, putea evita unul dintre cele mai monotone aspecte ale acelui loc monoton şi avea deci şanse să se simtă mai bine acolo.

4) Interdicția privind baseballul avea să continue, extinzându-se asupra tuturor formelor derivate ale jocului: softball, wiffleball, stickball şi orice fel de pase, cu orice, chiar şi cu o minge de tenis, o minge roz de cauciuc sau o pereche de şosete făcute sul. Cum terminase liceul, se aştepta să scape de chin, pentru că n-avea să mai țină legătura cu foştii colegi de la baseball, care îşi aminteau ce jucător bun şi promițător fusese, şi pentru că decizia lui de a nu mai juca îi nedumerise şi nu înțeleseseră falsele motive prin care el îşi justificase abandonul, continuaseră să-i pună întrebări tot liceul. Din fericire, acele întrebări aveau să înceteze. Pe de altă parte, după ce scăpase de holurile şi sălile de clasă de la Columbia High, avea să ajungă la una dintre facultățile cele mai obsedate de sport din țară, şcoala care învinsese Rutgers la primul meci interuniversitar din istorie, în 1869, şcoala care în urmă cu numai şase luni se calificase în Final Four şi ieşise pe locul trei la turneul de baschet NCAA, cel mai tare finiş pentru o echipă din Ivy League, când întreaga țară urmărise cu înfrigurare lupta lui Bill Bradley cu Cazzie Russell de la Michigan, care ținuse prima pagină, urmată de performanța fără precedent a lui Bradley de a înscrie cincizeci şi opt de puncte pentru Princeton în meciul de consolare şi fără îndoială că la sosirea lui Ferguson, întregul campus avea să întoarcă încă pe toate fețele respectivele isprăvi. Avea să fie plin de sportivi peste tot, iar Ferguson avea să simtă nevoia firească de a lua parte la diferite jocuri, dar acele jocuri trebuiau să se limiteze la baschet pe jumătate de teren şi fotbal simplificat, iar pentru a se feri de orice viitoare ispită de a participa la sportul de la care jurase să se abțină în memoria fratelui mort al Celiei, la sfârşitul lui august îşi donase echipamentul de baseball, cedându-i senin două bâte, o pereche de ghete cu crampoane şi mănuşa Rawlings, model Luis Aparicio, care stătuse în ultimii patru ani pe un raft din camera lui, lui Charlie Bassinger, puştiul costeliv de nouă ani care locuia în vecini,

pe Woodhall Crescent. La-le, i-a zis Ferguson lui Charlie, eu nu mai am ce face cu ele, iar micul Bassinger, care nu era prea lămurit la ce anume se referea vecinul lui venerat, aproape student, a ridicat ochii la Ferguson şi l-a întrebat: Adică de tot, Archie? Exact, a răspuns Ferguson. De tot.

5) Nicio portiță deschisă pentru taică-său. Dacă taică-său îi deschidea lui o portiță, avea să se gândească bine dacă să răspundă sau nu, dar nu credea într-o asemenea probabilitate. Ultima oară comunicaseră prin biletul scurt pe care i-l scrisese Ferguson ca să-i mulțumească pentru cadoul de absolvire a liceului din iunie şi, pentru că în după-amiaza când primise cecul se simțise tare dărâmat şi posomorât (fusese ziua plecării Danei în Israel), îi spusese lui taică-său că are de gând să doneze jumătate din bani către SNCC şi cealaltă jumătate către SANE. Era puțin probabil ca taică-său să se fi bucurat.

Gânduri negre şi presimțiri sumbre, emoții peste emoții, iar dacă n-ar fi fost prezența liniştitoare a maică-sii şi a lui Jim, care l-au însoțit amândoi pe Ferguson în dubita cu care a pornit spre mlaştinile şi noroaiele vieții de student, probabil c-ar fi dat afară micul dejun şi s-ar fi împleticit prin iarba udă de rouă de la Princeton cu jumătate din respectivul mic dejun pe cămaşă.

A fost o zi intensă pentru întreaga familie. Dan şi Amy plecaseră spre nord, la Brandeis, cu altă maşină, Ferguson şi compania au pornit spre sud cu una dintre dubitele Chevy albe ale lui Arnie Frazier, pe care Arnie avusese amabilitatea să le-o împrumute pe gratis, şi iată-i gonind pe autostrada cu taxă din New Jersey în acea dimineață umedă, burnițoasă, cu Jim la volan, Ferguson şi maică-sa înghesuiți lângă el pe bancheta din față şi tot spațiul din spate ticsit până-n plafon de bunurile lumeşti ale celor doi frați vitregi, talmeş-balmeşul obişnuit de aşternuturi, perne, prosoape, haine, cărți, discuri, pick-upuri, aparate radio şi maşini de scris, iar după ce Ferguson le-a recitat primele trei dintre cele cinci porunci ale sale, Jim a clătinat din cap, zâmbind cu zâmbetul lui enigmatic de Schneiderman, un zâmbet mai degrabă gânditor, reflexiv, decât unul care să exprime sau măcar să sugereze veselie.

Las-o mai moale, Archie, a zis el. Prea o iei în serios.

Da, Archie, a intervenit şi maică-sa. Ce-i cu tine în dimineaţa asta? Nici măcar n-am ajuns şi tu te gândeşti deja cum să scapi de-acolo.

Mi-e frică, atâta tot, a zis Ferguson. Mi-e frică să nu mă rătăcesc în cine ştie ce catacombe reacţionare, antisemite, din care n-o să scap cu viaţă.

De data asta, fratele lui vitreg a râs.

Gândeşte-te la Einstein, a zis Jim. Gândeşte-te la Richard Feynman. La Princeton evreii nu sunt omorâţi, Archie, sunt doar puşi să se fâţâie de colo până colo cu stele galbene pe mânecă.

A fost rândul lui Ferguson să râdă.

Jim, n-ar trebui să faci glume din astea, chiar n-ar trebui, a zis mama lui Ferguson, dar în următoarea clipă a început şi ea să râdă.

Cam zece la sută, a spus Jim. Din câte am înţeles. Adică mult mai mult decât procentul la nivel naţional, care... cât e? Doi, trei la sută?

Columbia are cam douăzeci, douăzeci şi cinci la sută, a răspuns Ferguson.

Aşa o fi, dar nu Columbia ţi-a dat bursa, i-a replicat Jim.

Brown Hall şi un apartament cu două dormitoare la etajul al treilea, suficient de spaţios pentru patru boboci, cu o cameră comună şi o baie între dormitoare. Brown Hall şi un coleg de apartament pe nume Small, Howard Small, un băiat solid, masiv, înalt cam de un metru şaptezeci şi opt, cu ochi limpezi, care degaja o aură calmă, de siguranţă de sine, un om stăpân pe teritoriul lui, care se simţea bine în propria piele. O strânsoare fermă, dar nu exagerat de puternică, să-i zdrobească oasele, când şi-au dat mâna pentru prima oară, iar în următorul moment, Howard s-a aplecat în faţă şi a început să examineze faţa lui Ferguson, ceea ce lui Ferguson i s-a părut ciudat, dar Howard i-a pus apoi o întrebare care a risipit orice ciudăţenie.

Tu ai făcut cumva liceul Columbia? l-a întrebat Howard.

Da, a răspuns Ferguson. Chiar da.

Aha. Şi când învăţai la Columbia, n-ai jucat cumva baschet în echipa liceului?

Ba da. Dar doar într-a zecea.

Ştiam eu că te-am mai văzut undeva. Ai jucat extremă, am dreptate?

Stângă. Extremă stângă. Ai dreptate. Habar n-am cum de ai dreptate, dar ai dreptate.

În anul ăla eu am fost rezervă în echipa liceului West Orange.

Ceea ce înseamnă... foarte interesant... că ne-am mai intersectat până acum de două ori.

De două ori fără ca măcar să ne dăm seama. Odată la meciul de acasă, a doua oară la meciul în deplasare. Şi eu m-am lăsat după sezonul ăla, la fel ca tine. Dar eu eram un împiedicat total netalentat, absolut groaznic şi inept. În timp ce tu erai bunicel, dacă ţin bine minte, poate chiar foarte bun.

Nu eram rău. Dar mi-am pus problema în felul următor: chiar ţin să mă ocup în continuare de suspensoare sau mai bine mă concentrez sută la sută pe chiloţei şi sutiene?

Au zâmbit amândoi.

Deci n-a fost greu să alegi.

Nu, a fost floare la ureche.

Howard s-a dus la fereastră şi a arătat spre campus. Uită-te şi tu la locul ăsta, a zis el. Zici că-i casa de la ţară a a vreunui mare duce sau un balamuc din ăla pentru marii bogătani. Măreaţă U.P., mulţumesc că mă primeşti şi mulţumesc pentru locul ăsta luxos. Dar te rog să-mi explici un lucru. De ce sunt atâtea veverițe negre care ţopăie pe-aici? Din experienţa mea, veverițele au fost întotdeauna gri, dar aici, la Princeton, sunt negre-negre.

Pentru că fac parte din decor, a spus Ferguson. Ţii minte ce culori are Princeton, nu?

Portocaliu... şi negru.

Exact, portocaliu şi negru. Când o să-ncepem să vedem nişte veverițe portocalii, o să ne dăm seama care-i treaba cu cele negre.

Howard a râs la gluma nu foarte amuzantă, dar nici foarte stupidă a lui Ferguson şi râsul lui a mai slăbit puţin nodul de emoţii din stomacul lui Ferguson, pentru că fie şi în eventualitatea că U.P. Avea să se dovedească a fi un loc ostil

sau dezamăgitor, îşi asigurase un prieten acolo, cel puţin aşa şi-a zis auzind râsul colegului de cameră, şi ce noroc pe el să întâlnească un prieten în primele minute din prima oră a primei zile.

În timp ce despachetau boccelele, cutiile şi valizele, Ferguson a fost informat că Howard venise pe lume în Upper West Side din Manhattan, pentru ca la unsprezece ani să devină navetist, când tatăl lui fusese numit prodecan pentru relaţia cu studenţii la Montclair State, şi i s-a părut foarte interesant să afle că în ultimii şapte ani locuiseră la câţiva kilometri unul de celălalt şi totuşi se intersectaseră doar în treacăt în acele două împrejurări, pe parchetul sălilor de sport din liceele lor. Evaluându-se reciproc aşa cum obişnuiesc să facă străinii care nimeresc întâmplător împreună în aceeaşi celulă, şi-au descoperit rapid multe gusturi comune, dar nu toate şi nici măcar marea majoritate, amândoi preferând Mets faţă de Yankees, printre altele, numai că de doi ani Howard devenise vegetarian convins (se opunea din considerente morale sacrificării animalelor), în timp ce Ferguson era un carnivor inveterat, care nu-şi punea niciun fel de problemă, iar dacă Howard fuma câte o ţigară din când în când, Ferguson suda în mod regulat între zece şi douăzeci de Cameluri pe zi. La cărţi şi scriitori aveau de toate pentru toţi (Howard citise puţină poezie americană contemporană sau ficţiune europeană; Ferguson era din ce în ce mai captivat şi de una, şi de cealaltă), dar la filme aveau gusturi straniu de asemănătoare, iar când amândoi au declarat că *Unora le placejazzul* e comedia lor preferată din anii ’50, iar *Al treilea om* e thrillerul lor preferat, Howard a exclamat, într-o izbucnire de entuziasm: *Jack Lemmon şi Harry Lime!,* pentru ca în următoarea clipă să se aşeze la birou, să ia un pix şi să deseneze un meci de tenis între o lămâie şi o limetă.[80] Ferguson l-a privit cu uluire pe extraordinarul său coleg de cameră schiţând cu repeziciune –

---

[80] Referire la numele Lemmon, care se citeşte la fel ca substantivul comun *lemon* (lămâie), şi Lime, care înseamnă ca substantiv comun *limeta.*

lămâia mai lungă, mai noduroasă, cu mâini, picioare şi o rachetă de tenis în mâna dreaptă, în duel cu limeta mai mică, mai rotundă, mai bine conturată, cu mâini, picioare şi rachetă de tenis asemănătoare, cu trăsături care aminteau de adevăraţii Lemmon şi Lime (Jack L. Şi Orson W.), apoi Howard a adăugat un fileu, o minge zburând prin aer şi gata desenul. Ferguson s-a uitat la ceas. Trei minute, de la prima la ultima linie trasată. Cel mult trei minute, poate chiar două.

Măiculiţă, a zis Ferguson. Dar văd că te pricepi la desen, nu glumă!

Lemmon contra lui Lime, a zis Howard, ignorând complimentul. E destul de amuzant, nu ţi se pare?

Nu e destul de amuzant. E foarte amuzant.

Cred c-am făcut o descoperire.

Fără îndoială, a întărit Ferguson, bătând cu degetul în pixul lui Howard şi spunând: *William Penn,* apoi bătând cu degetul în desen şi spunând: *contra lui Patti Page*[81]*.*

Ah, sigur că da! Poţi s-o ţii aşa mult şi bine, nu?

Au continuat câteva ore bune în timp ce despachetau şi se acomodau, apoi cât au mâncat de prânz la cantină şi toată după-amiaza, în timp ce s-au plimbat prin campus, dar şi la cină, strângând cu totul încă vreo patruzeci, cincizeci de perechi. Au ţinut-o numai într-o veselie de la început la sfârşit, râzând cu atâta poftă şi atât de mult, încât Ferguson s-a întrebat dacă i se mai întâmplase vreodată să râdă aşa de tare de când se născuse. Râs până la lacrimi. Râs până la sufocare. Şi era un sport excelent pentru a îmblânzi fricile şi fiorii tânărului călător abia plecat de-acasă, aflat la graniţa dintre trecutul scris şi viitorul nescris.

Gândeşte-te la părţi din corp, a spus Howard, iar după câteva clipe, Ferguson a răspuns: Legs Diamond cu Learned Hand. După alte câteva momente, Howard i-a pasat îndărăt cu Edith Head împotriva lui Michael Foot.

---

[81] Numele Penn se pronunţă la fel ca substantivul comun *pen* (pix), iar Page înseamnă ca substantiv comun *pagină*. Jocul personajelor se bazează pe efectul comic al omonimiei din limba engleză.

Gândeşte-te la fleşcăială, a zis Ferguson, H-doi-O în toate formele ei, iar Howard a răspuns: John Ford cu Larry Rivers, Claude Rains cu Muddy Waters. După câteva momente de gândire intensă, Ferguson a adăugat şi el două perechi: Bennett Cerf cu Toots Shor, Veronica Lake cu Dick Diver.

Personajele fictive se pun? a întrebat Howard.

De ce nu? Dacă le ştim, sunt la fel de adevărate ca oamenii adevăraţi. Ce, parcă Harry Lime nu e personaj fictiv?

Aoleu, am uitat de bătrânul Harry. În cazul ăsta, dă-mi voie să ţi-i ofer pe C.P. Snow cu Uriah Heep.

Sau alţi doi gentlemeni englezi: Christopher Wren cu Christopher Robin.

Straşnic. Acum gândeşte-te la regi şi regine, a zis Howard, iar după o pauză lungă, Ferguson a răspuns: Wilhelm de Orania cu Robert Peel. Aproape în aceeaşi clipă, Howard i-a replicat: Vlad Ţepeş cu Carol cel Gros.

Gândeşte-te la americani, a spus Ferguson, iar în următoarea oră şi jumătate au propus:

Cotton Mather cu Boss Tweed.

Nathan Hale cu Oliver Hardy.

Stan Laurel cu Judy Garland.

W.C. Fields cu Audrey Meadows.

Loretta Young cu Victor Mature.

Wallace Beery cu Rex Stout.

Hal Roach cu Bugs Moran.

Charles Beard cu Sonny Tufts.

Myles Standish cu Sitting Bull.

Şi aşa mai departe, dintr-una într-alta, dar când în sfârşit s-au întors în cameră după cină şi s-au apucat să pună pe hârtie lista perechilor, mai mult de jumătate dintre idei le zburaseră din minte.

Va trebui să ţinem o evidenţă mai bună, a zis Howard. Măcar am învăţat că improvizaţia are la bază materiale foarte inflamabile, iar dacă n-avem la noi mereu un pix sau un creion, sigur o să uităm aproape tot ce facem.

Când uităm ceva, ne vine întotdeauna altceva, a zis Ferguson. De exemplu, dacă te gândeşti la crustacee, arunci un pic plasa la apă şi brusc te alegi cu Buster Crabbe şi Jean Shrimpton.

Ca lumea.

Sau la sunete. Un ciripit suav în pădure, un răget puternic în junglă şi iată-i pe Lionel Trilling cu Saul Bellow.

Sau justiţiari cu secretare şi iubite cu nume de adrese.

M-ai pierdut pe drum.

Gândeşte-te la Perry Mason şi la Superman şi te alegi cu Della Street cu Lois Lane.

Tare. Foarte tare. După care faci o plimbare pe plajă şi cât ai clipi te pomeneşti cu George Sand... şi Lorna Doone.

O să iasă un desen haios. O clepsidră care joacă tenis cu un biscuit.

Da, dar ce zici de Veronica Lake cu Dick Diver? Gândeşte-te la posibilităţi.

Delicios. Foarte sexy, aproape obscen.

Nagle era mentorul lui. Nagle îi era profesor de Traduceri din Literatura Clasică, cursul care contribuia cel mai mult dintre toate la dezvoltarea minţii lui Ferguson. Iar Nagle era aproape sigur omul care pledase cel mai vehement ca să i se ofere bursa, şi chiar dacă Nagle n-ar fi vorbit niciodată despre gestul lui, Ferguson simţea că profesorul are aşteptări mari de la el şi-i urmăreşte evoluţia cu interes deosebit, ceea ce era crucial pentru echilibrul lui interior în acea perioadă de tranziţie şi potenţială confuzie, pentru că aşteptările lui Nagle făceau diferenţa între sentimentul de alienare şi acela că şi-ar fi putut găsi locul acolo, iar când a predat prima lucrare din semestru, cinci pagini despre scena revederii dintre Odiseu şi Telemah din cântul al şaisprezecelea al *Odiseei,* Nagle i-a înapoiat-o cu o notiţă criptică în partea de jos a ultimei pagini: *Nu-i râu, Ferguson, ţine-o tot aşa,* pe care Ferguson a interpretat-o ca fiind modul profesorului laconic de a-i spune că făcuse treabă bună, poate nu chiar excelentă, totuşi bună.

Pe toată durata primului semestru, din două în două săptămâni, miercurea, Nagle şi soţia lui, Susan, organizau în căsuţa lor de pe Alexander Street un ceai pentru cei şase studenţi din anul întâi consiliaţi de Nagle. Doamna Nagle era o brunetă micuţă şi dolofană, care preda istorie antică la Rutgers şi era cu cel puţin un cap mai scundă decât soţul ei suplu, cu chip prelung. Ea turna ceaiul, iar Nagle servea

sandviciurile, sau Nagle turna ceaiul şi ea servea sandviciurile, iar în timp ce Nagle stătea într-un fotoliu, fumând şi discutând cu câțiva studenți, doamna Nagle stătea pe canapea, discutând şi ascultându-i pe ceilalți studenți, iar raporturile celor doi Nagle erau atât de amicale şi totuşi atât de rezervat politicoase, încât Ferguson se întreba uneori dacă-şi vorbeau între ei în greaca veche atunci când nu voiau să fie înțeleşi de fiica lor de opt ani, Barbara. Ferguson considerase întotdeauna ideea de ceai formal ca fiind o formă de socializare dintre cele mai plicticoase (era prima oară când participa la aşa ceva), dar de fapt îi făceau plăcere întrunirile de nouăzeci de minute ale lui Nagle şi încerca să nu lipsească de la ele, pentru că-i ofereau un nou prilej de a-l vedea pe profesor în acțiune, arătându-i că Nagle era mai mult decât părea a fi la clasă sau în biroul lui, unde nu vorbea niciodată despre politică, război sau evenimente curente, dar acolo, în casa lui, în acele după-amiezi de miercuri, din două în două săptămâni, cei şase studenți din primul an de care se ocupa erau bine-veniți, adică doi studenți evrei, doi studenți străini şi doi studenți negri, şi dat fiind că din totalul de opt sute de studenți din anul întâi, doar doisprezece erau negri (doar doisprezece!), nu mai mult de cincizeci, şaizeci erau evrei, iar străini doar jumătate sau poate o treime, Ferguson şi-a dat seama că Nagle îşi asumase discret misiunea de a se îngriji de inadaptați, asigurându-se că nu se înece în acel loc străin, amenințător, şi fie că era motivat de convingeri politice, de dragostea față de Princeton sau pur şi simplu de bunătate, Robert Nagle făcea tot posibilul pentru ca marginalii să se simtă ca acasă.

Nagle, Howard şi Jim – în prima lună din noua viață a lui Ferguson de bursier năuc, de băiat care începuse să se considere bărbat, pentru a regresa apoi la incertitudinile anxioase ale copilăriei, ei l-au menținut pe linia de plutire. Howard nu era doar un caricaturist dat dracului şi un mucalit plin de energie, ci şi un gânditor adevărat şi un student conştiincios, care avea de gând să-şi ia diploma în filosofie, şi fiind un băiat plin de tact, în general interiorizat, care nu avea nevoie de atenția lui Ferguson, Ferguson putea locui cu el în aceeaşi cameră fără să-şi simtă intimitatea

ştirbită. Fusese una dintre cele mai mari spaime ale lui Ferguson, aceea că va fi nevoit să împartă o cameră nu prea mare cu altcineva, ceea ce până atunci i se întâmplase doar în Tabăra Paradis, unde fusese cazat într-un dormitor împreună cu doi supraveghetori şi încă şapte băieţi, dar acasă se putuse refugia întotdeauna între cei patru pereţi ai sanctuarului său de o singură persoană, chiar şi în casa cea nouă din Woodhall Crescent, cu Amy trântind uşi şi ascultând muzică tare în camera vecină, şi se frământase că nu va putea citi, scrie şi nici măcar gândi în prezenţa altei persoane care va sta în pat sau la birou la doar doi metri de el. Întâmplător, şi pe Howard îl măcinase aceeaşi problemă a traiului în comun, pentru că şi el avusese întotdeauna camera lui în copilărie, iar într-o conversaţie sinceră purtată în cea de-a treia zi a Săptămânii de Orientare pentru Boboci, în care amândoi şi-au mărturisit temerile de a fi privaţi de singurătate şi de a respira mereu aerul din plămânii celuilalt, au gândit ceea ce sperau a fi un *modus oţerandi* acceptabil. Colegii lor de apartament erau un student la medicină din Vermont pe nume Will Noyes şi un matematician genial din Iowa, cu punctaj de 800 la testele de evaluare, pe nume Dudley Krantzenberger, iar Ferguson şi Howard au convenit ca atunci când camera comună era liberă, deci când Noyes şi Krantzenberger erau la ei în cameră sau nu erau acasă, unul dintre ei (Ferguson sau Howard) să citească-scrie-mediteze-înveţe-deseneze în dormitor, iar celălalt în camera comună, şi când Noyes, Krantzenberger sau amândoi era/erau în camera comună, Ferguson şi Howard să se ducă pe rând la bibliotecă, lăsându-l pe celălalt în cameră. Au bătut palma, apoi a început cu adevărat semestrul, iar după vreo câteva săptămâni s-au obişnuit atât de mult unul cu altul, încât au abandonat regulile preventive. Veneau şi plecau după bunul-plac, iar dacă hotărau amândoi să rămână în cameră în acelaşi timp, au descoperit că puteau sta împreună şi lucra în tăcere perioade lungi de timp, fără să se deranjeze reciproc din meditaţie sau să contamineze aerul pe care-l împărţeau. Uneori, problemele potenţiale deveneau probleme reale, alteori nu. De această dată, nu se întâmplase. Până pe 1 octombrie, cei doi locatari ai camerei de la etajul al treilea din

Brown Hall au inventat încă optzeci şi una de partide de tenis.

Şi Jim se adapta la un nou context, tatonând ca doctorand în primul an la Departamentul de Fizică, unde concurența era drastică, adaptându-se la traiul în afara campusului cu un coleg de apartament, la fel de stresat cum era şi fratele său vitreg abia sosit în paradisul veveriţelor negre, şi totuşi reuşeau să ia cina împreună în fiecare seară de marți, spaghete acasă la Jim împreună cu colocatarul acestuia, şi el absolvent de MIT, Lester Patel din New Delhi, sau hamburgeri într-un mic local aglomerat de pe Nassau Street care se numea Buds, plus o oră şi jumătate de baschet unu la unu la Dillon Gym cam o dată la zece zile, Ferguson pierzând întotdeauna în fața lui Schneiderman, care era ceva mai înalt şi mai talentat, dar nu la scoruri atât de ruşinoase încât să nu merite efortul. Cam la două săptămâni după începerea cursurilor, într-o seară, Jim a venit în Brown Hall să le facă o vizită spontană lui Ferguson şi lui Howard, iar când Howard a scos lista cu meciurile de tenis pe care le inventaseră până atunci şi i-a arătat lui Jim câteva dintre desenele corespunzătoare (Claude Rains de-o parte a fileului, ca un ciorchine de picături disparate, şi Muddy Waters de cealaltă parte, în mocirlă până la brâu[82]), Jim a râs cu poftă, la fel ca Ferguson şi Howard în dimineața când născociseră jocul, şi felul în care se tăvălea pe jos de râs semnala ceva bun despre caracterul lui Jim, după părerea lui Ferguson, aşa cum şi faptul că trecuse de Examenul Inițiatic Horn & Hardart semnalase ceva bun despre caracterul Celiei, pentru că în ambele cazuri, reacția era o dovadă că respectiva persoană îi semăna în spirit, apreciind aceleaşi juxtapuneri trăsnite şi preferințe imprevizibile ca Ferguson, pentru că adevărul neplăcut era că nu toată lumea se dădea în vânt după Horn & Hardart sau după măreția poetică a mâncării servite automat de cum băgai moneda în aparat şi nu toată lumea râdea şi nici măcar nu zâmbea la meciurile de tenis,

---

[82] Ca substantive comune, *rain* înseamnă ploaie, iar *muddy waters.,* ape mâloase.

după cum observaseră Ferguson şi Howard la Noyes şi Krantzenberger, care priviseră pe rând perechile cu fețe inexpresive, fără să înțeleagă intenția comică, incapabili să perceapă dualitatea amuzantă care apărea atunci când un cuvânt-obiect era folosit şi cu rol de cuvânt-nume, iar alăturarea celor două cuvinte-nume te propulsa pe un tărâm al veseliei neaşteptate, nu, povestea nu avusese deloc succes la colegii lor de apartament serioşi, cu minte prozaică, în timp ce pe Jim îl lovise o ilaritate nebună, se ținea cu mâinile de burtă şi le spunea că *nu mai râsese aşa de tare de ani buni,* iar Ferguson s-a pomenit încă o dată în fața eternei probleme sărut-pumn, care părea a fi de nerezolvat, pentru că ce-ul nu-şi putea pleda cauza decât fiind ceea ce era, aşa că rămânea întotdeauna la cheremul lui *cine,* şi din moment ce întotdeauna exista un singur *ce* şi mulți de *cine,* ultimul cuvânt îi revenea, inevitabil, lui *cine,* chiar şi atunci când judecățile sale erau greşite, nu doar în privința unor lucruri importante cum erau cărțile şi proiectarea unor clădiri cu opt etaje, ci şi în privința unor fleacuri cum ar fi o listă oarecare cu glume stupide, inofensive.

Cursurile pe care nu le preda Nagle nu erau atât de captivante ca Traduceri din Literatura Clasică, dar erau destul de mulțumitoare, iar efortul de a se adapta la noul mediu plus efortul pe care-l făcea la acele cursuri, printre care unul de prozodie şi compunere, obligatoriu pentru anul întâi, la care se adăugau Introducere în Literatura Franceză cu Lafargue, Romanul European în perioada 1857-1922 cu Baker şi Istorie Americană I cu MeDowell, i-au lăsat prea puțin timp în prima lună ca să se mai gândească la bietul Mulligan, iar puținul timp rămas şi l-a irosit cu drumurile la New York.

Bunicul lui plecase în Florida să-şi petreacă toamna şi iarna, lăsându-i lui Ferguson acces liber în apartament de câte ori dorea, iar apartamentul i-a oferit luxul unei singurătăți totale, înviorătoare. Camerele din West Fifty-eighth Street îi asigurau şi avantajul suplimentar de a putea telefona pe gratis, din moment ce bunicul lui îi spusese explicit să folosească telefonul *de câte ori avea chef de vorba,* fără să-şi facă griji în privința costurilor. Oferta presupunea o

oarecare moderație, desigur, condiția ca Ferguson să nu scape frâiele şi să nu-şi încarce bunicul cu cheltuieli excesive pentru apeluri internaționale, ceea ce elimina posibilitatea de a o suna pe Dana în Israel, de pildă (deşi poate că ar fi sunat-o oricum, dacă ar fi ştiut numărul), dar l-a ajutat să țină legătura cu diferite alte persoane de pe frontul familiei, toate femei, femeile pe care le iubea, le iubise sau ar fi putut începe să le iubească mai târziu, curând sau chiar în acel moment.

Amy, sora lui vitregă, se implicase în mişcarea anti-război la Brandeis, care atrăsese *cele mai interesante persoane din campus,* după spusele ei, printre care şi un student în ultimul an pe nume Michael Morris, care fusese voluntar al Verii Libertății din Mississippi cu un an în urmă, iar lui Ferguson nu-i rămânea decât să spere că tipul avea să se dovedească mai breaz decât porcul căruia îi dăruise ea inima în liceu, Loeb cel duplicitar, omul cu multe fețe şi fără cuvânt. Oare fusese o greşeală neintenționată din partea lui Amy, se întreba el, sau poate că, după ce-şi respinsese fratele vitreg în curtea fostei lui case, în noaptea licuricilor, era condamnată să se îndrăgostească iar şi iar de bărbatul nepotrivit? Ai grijă, i-a spus el. Morris ăsta pare băiat bun, dar nu te arunca până nu-l cunoşti ca lumea. Ferguson, care se autoerijase în noua Miss Lonelyhearts, dând sfaturi în chestiuni despre care nu ştia nimic. O formă subtilă şi inconştientă de răzbunare, poate, pentru că oricât ar fi ținut la Amy, faptul că-l refuzase cândva îl ustura încă din când în când şi niciodată nu reuşise să-i spună cât de rău îl rănise.

Mama lui îşi găsise de lucru la Hammond Map Company din Maplewood, un proiect de durată, fotografii pentru o serie de calendare şi agende cu New Jersey care urmau să fie publicate în 1967, adică peste un an din acel moment – toamna anului 1966 –, Notabilități din New Jersey, Peisaje din New Jersey, Destinații istorice din New Jersey şi două ediții cu Arhitectură din New Jersey (una cu clădiri publice, cealaltă cu locuințe particulare), proiect pe care-l obținuse prin intermediul unuia dintre clienții comerciali ai lui Dan, ceea ce pentru Ferguson era o veste excelentă din mai multe motive, în primul rând pentru că aveau să intre mai mulți

bani în casă (o grijă permanentă), dar mai ales pentru că-şi dorea s-o vadă iar pe maică-sa ocupată după ce taică-său avusese proasta inspiraţie să-i închidă studioul, şi de ce să nu încerce, din moment ce nu mai avea copii de crescut acasă, era o activitate care avea să-i aducă fără îndoială satisfacţii şi avea să-i însufleţească zilele, oricât de prost ar fi sunat ideea calendarelor şi agendelor cu New Jersey.

Fosta doamnă Monroe, căreia i se adresa mai nou cu Evie, prescurtarea de la Evelyn pe care o foloseau prietenii ei, revenise la Liceul Columbia, făcându-şi datoria în faţa câtorva clase de engleză şi supervizând noua generaţie de redactori de la revista literară a şcolii, dar la începutul lui septembrie intrase într-o perioadă tumultuoasă, după ce iubitul ei din ultimii trei ani, un jurnalist politic de la *Star-Ledger* pe nume Ed Southgate, pusese brusc capăt legăturii lor şi se întorsese la nevastă-sa, iar Evie era dărâmată şi suferea peste măsură, petrecându-şi nopţile de weekend cu un pahar de scotch în mână, ascultând discuri zgâriate de blues, Bessie Smith şi Lightnin Hopkins, şi a dracului chestie, se mira Ferguson în timp ce copacii îşi schimbau culoarea, iar frunzele începeau să cadă pe pământ, tare mai pătimea femeia aia bună la suflet. De fiecare dată când o suna, făcea tot posibilul s-o scoată din puţul cu melancolie şi s-o facă să-l uite pe dispărutul Ed pentru că, după părerea lui, n-avea rost să se mai uite în urmă, poate doar ca să-şi bată joc de Ezii acestei lumi, de lâncezeală şi disperare, şi să iasă din marasmul ei alcoolic, spunându-i să nu se teamă pentru că el, Ferguson, fostul ei elev, avea să-i sară în ajutor, iar dacă nu voia să fie salvată, atunci să se încuie în casă sau să plece din oraş, pentru că el venea oricum, cu voia ei sau nu, şi dintr-odată izbucneau amândoi în râs, iar norii se risipeau suficient pentru ca ea să vorbească şi despre alte lucruri în afară de statul singură în livingul de la parter cu o sticlă de scotch, de nopţile lipsite de iubire din casa împărţită în jumătate între două familii, de pe o stradă mărginită de copaci înalţi, umbroşi şi unduioşi din East Orange, jumătatea de casă unde Ferguson fusese în vizită de opt sau zece ori în timpul verii şi cu care se familiarizase îndeajuns ca să-şi dea seama că era unul dintre puţinele locuri din

lume în care se simțea cu desăvârşire el însuşi şi nu altfel, şi de fiecare dată când o suna se gândea la acele vizite din timpul verii şi la seara când băuseră amândoi prea mult şi fuseseră cât pe ce s-ajungă în pat amândoi, numai că sunase cineva la uşă – băiețelul de vizavi, venit să împrumute o cană cu zahăr pentru maică-sa.

Mai era şi Celia, noua lui prietenă căreia îi telefona în fiecare seară de vineri sau după-amiază de sâmbătă, cu unicul scop de a-i demonstra că ia în serios misiunea de a-i fi prieten, şi a continuat s-o sune pentru că ea părea întotdeauna bucuroasă să-l audă. Primele lor conversații au fost mai degrabă slalomuri printre câteva sau mai multe subiecte fără legătură între ele, dar rareori se împotmoleau, iar lui Ferguson îi făcea plăcere să-i asculte vocea inteligentă, serioasă, în timp ce treceau de la sociologia găştilor de liceu la războiul din Vietnam, de la nemulțumirile îngrijorate legate de părinții ei *amorțiți, care nu mai erau în stare de nimic,* la reflecții visătoare despre posibilitatea existenței unor veverițe portocalii, dar în scurt timp ea a început să vorbească tot mai mult despre pregătirea pentru testele de evaluare, ceea ce pentru moment elimina posibilitatea de a ieşi iar sâmbăta împreună, după care, la sfârşitul lui septembrie, l-a anunțat că începuse să se vadă cu un băiat pe nume Bruce, care părea la un pas de statutul de iubit, ceea ce a fost un şoc pentru Ferguson când a aflat şi încă o zi sau două după, dar când s-a calmat a tras concluzia că era probabil un lucru bun, pentru că ea îi făcuse o impresie prea puternică în ziua petrecută împreună la New York şi, cum în acel moment nu se ivise la orizont nici o altă fată, risca o tentativă impulsivă de a se da la ea cu prima ocazie când s-ar fi văzut, lucru pe care l-ar fi regretat şi care le-ar fi redus şansele pentru mai târziu, şi era mai bine ca respectivul Bruce să intervină între ei atunci, pentru că idilele între liceeni rareori rezistau după liceu, iar în anul următor ea avea să plece la facultate, dacă totul avea să decurgă conform planului, şi de ce n-ar fi decurs, ceea ce avea să schimbe iar situația.

Între timp, pe străzile centrale din zona Washington Square, Noah se înfrupta din plăcerile suculente ale noii lui vieți independente, scăpat din mediul dătător de

claustrofobie al apartamentului maică-sii din West End Avenue şi de ciclurile pace-conflict ale căsniciei smintite dintre tatăl lui şi mama lui vitregă neurastenică. După cum îi mărturisise lui Ferguson într-o zi când îi arătase camera lui de cămin, micul lui spațiu de doi-pe-patru era comparabil cu o excursie cu cortul în Montana, în natură. *Nu mă mai simt strâns în chingi, Arch,* spusese el*, parc-aş fi un sclav eliberat care şi-a luat lumea-n cap,* şi deşi Ferguson se îngrijora văzându-l că fumează prea multă iarbă şi prea multe țigări (aproape două pachete pe zi), Noah avea privirea limpede şi părea în general într-o formă bună, chiar şi după ce prietena lui, Carole, i-a dat papucii înainte de a pleca şi ea spre propriile-i zări albastre din Yellow Springs, Ohio.

După două săptămâni din primul semestru, Noah l-a informat că NYU era mult mai puțin solicitantă decât Fieldston şi că temele zilnice nu-i ocupau mai mult timp decât *o masă cu cincifeluri.* Ferguson se întreba când avusese ultima oară parte Noah de o masă cu cinci feluri, dar a înțeles ideea şi nu-i rămânea decât să-l admire pe vărul lui pentru că era atât de relaxat în privința facultății, care lui aproape că-i provocase o cădere nervoasă. Şi iată-l pe tânărul domn Marx, un om nou în vechiul lui mediu, bătând străzile pietruite ale fiefului său din West Village, frecventând cluburile de jazz şi filmele de la Bleecker Street Cinema, notându-şi idei pentru scenarii de film la Caffe Reggio, unde-şi bea cel de-al şaselea espresso al zilei şi se împrietenea cu tineri poeți şi pictori din Lower East Side, iar când Noah a început să-l prezinte în acele cercuri, lumea lui Ferguson s-a lărgit în moduri care aveau să-i reconfigureze mai târziu peisajul vieții, pentru că acele prime întâlniri au fost primii paşi spre a descoperi genul de viață care i se arăta la orizont, şi ca de obicei, era tot meritul lui Noah că-i arătase drumul cel bun. Oricât de pornit ar fi fost împotriva atelierelor de la Princeton, Ferguson îşi dădea seama că e un mare câştig să discute cu alți scriitori şi artişti, şi pentru că majoritatea debutanților newyorkezi pe care-i cunoştea prin intermediul lui Noah erau cu trei, patru sau cinci ani mai mari decât el, ei îşi publicau deja operele în reviste modeste şi țineau deja spectacole de grup în poduri dărăpănate şi vitrine de

magazine, ceea ce însemna că erau mult mai avansaţi decât el, aşa că Ferguson îi asculta cu mare atenţie. De la cei mai mulţi a avut câte ceva de învăţat, chiar şi de la cei pe care nu-i simpatiza personal, dar cel mai strălucit i s-a părut a fi cel care i-a fost şi cel mai simpatic, un poet pe nume Ron Pearson, care venise la New York din Tulsa, Oklahoma în urmă cu patru ani şi absolvise Columbia în iunie, iar într-o seară, în micul apartament-vagon al lui Ron de pe Rivington Street, în timp ce Ferguson, Noah şi încă vreo două, trei persoane stăteau pe podea împreună cu Ron şi soţia lui, Peg (era deja însurat!), iar conversaţia trecea de la dadaism la anarhism, de la muzică dodecafonică la benzile desenate porno cu Nancy şi Sluggo, de la formele tradiţionale în poezie şi pictură la rolul hazardului în artă, brusc a fost pomenit numele lui John Cage, un nume doar vag familiar pentru Ferguson, iar când Ron a aflat că noul lor prieten din mlaştinile din Jersey nu citise niciun rând din scrierile lui Cage, a sărit în picioare, s-a dus la bibliotecă şi a scos o ediţie cartonată din *Silence.* Trebuie să citeşti asta, Archie, a zis el, altfel n-o să înveţi niciodată să gândeşti decât aşa cum vor alţii.

Ferguson i-a mulţumit şi i-a promis că-i aduce cartea înapoi cât de curând, dar Ron l-a oprit cu o fluturare a mâinii şi i-a răspuns: Păstreaz-o. Eu mai am două exemplare, aşa că ţi-o ofer.

Ferguson a deschis cartea, a răsfoit-o câteva momente şi a dat peste următoarea frază de la pagina 96: „Lumea e fecundă: orice se poate întâmpla?

Era vineri, 15 octombrie 1965, şi Ferguson era student la Princeton de o lună, una dintre cele mai grele şi mai epuizante luni pe care-şi amintea să le fi trăit vreodată, dar simţea că e pe cale să depăşească momentul, parcă ceva dinăuntrul lui se punea din nou în mişcare, orele petrecute cu Noah, Ron şi ceilalţi îl ajutaseră să se distanţeze de slăbiciunile, furiile şi blocajele interioare, iar acum intrase în posesia cărţii, o ediţie cartonată din *Silence* a lui John Cage, şi după ce mica gaşcă s-a spart şi toată lumea a plecat, i-a spus lui Noah că se simte obosit şi vrea să se întoarcă în apartamentul bunicului lui din oraş, ceea ce de fapt nu era

adevărat, pentru că nu se simțea deloc obosit, ci voia doar să rămână singur.

I se mai întâmplase de două ori până atunci ca o carte să-l întoarcă pe dos şi să-l transforme esențial, să-i arunce în aer părerile despre lume şi să-l azvârle pe un tărâm nou, unde lumea întreagă căpăta brusc un chip cu totul diferit – care avea să rămână diferit de-atunci încolo, câtă vreme îi era dat să trăiască în timp şi să ocupe spațiu pe lume. Cartea lui Dostoïevski era despre patimile şi contradicțiile sufletului omenesc, cartea lui Thoreau era un manual de trăit, iar Ferguson descoperea acum o carte pe care Ron o numise pe bună dreptate *o carte despre cum să gândeşti,* şi în timp ce stătea în apartamentul bunicului său şi citea „2 pagini, 122 de cuvinte despre muzică şi dans", „Prelegere despre nimic", „Prelegere despre ceva", „45' pentru un vorbitor" şi „Indeterminate", a simțit că în creier i se stârneşte un vânt teribil, purificator, care curăța gunoiul acumulat acolo, că se află în prezența unui om care nu se teme să pună întrebări, s-o ia de la început şi să meargă pe o cale încă neexplorată, iar la trei şi jumătate dimineața, când Ferguson a lăsat în sfârşit cartea din mână, se simțea atât de stimulat şi de pus pe jar de ceea ce citise, încât îşi dădea seama că era exclus să doarmă, că n-avea să închidă un ochi până dimineață.

Lumea efecundă: orice se poate întâmpla.

Plănuise ca a doua zi la prânz să se vadă cu Noah şi să participe la prima lor demonstrație anti-război pe Fifth Avenue, primul protest de amploare organizat la New York împotriva prezenței masive a soldaților americani în Vietnam, un eveniment care avea să atragă cu siguranță zeci de mii de oameni, poate chiar o sută de mii sau două sute de mii, şi nimic nu l-ar fi putut opri pe Ferguson să fie prezent, chiar dacă dormea de-a-n picioarelea şi avea să se târască pe Fifth Avenue ca un somnambul beat, dar mai erau destule ore până la prânz, iar pentru prima dată de o lună, de când făcuse primii paşi în Brown Hall, era din nou gata să scrie şi, la fel, nimic nu l-ar fi putut opri.

Primele douăsprezece călătorii ale lui Mulligan îl purtaseră prin țări aflate într-o permanentă stare de război, țări cu practici religioase atât de stricte încât îşi pedepseau cetățenii

pentru gândurile necurate, țări care aveau cultura căutării plăcerilor sexuale, țări ai căror locuitori se gândeau aproape numai la mâncare, țări conduse de femei, în care bărbații slujeau ca lachei prost plătiți, țări dedicate creației de artă și muzică, țări guvernate de legi rasiste, naziste, și țări în care oamenii nu percepeau diferențele de culoare a pielii, țări în care comercianții și oamenii de afaceri aveau datoria civică de a-și înșela clientela, țări organizate în jurul unor concursuri sportive permanente, țări asaltate de cutremure, erupții vulcanice și vreme rea continuă, țări tropicale în care oamenii umblau fără haine, țări reci în care oamenii erau obsedați de blănuri, țări primitive și țări avansate tehnologic, țări care păreau să aparțină trecutului și alte țări care păreau să aparțină prezentului sau viitorului îndepărtat. Ferguson schițase în mare o hartă a celor douăzeci și patru de călătorii înainte de a se apuca de proiect, dar și-a dat seama că cel mai bun mod de a ataca un nou capitol era să scrie orbește, să aștearnă pe hârtie ce i se cocea în minte în timp ce zbura de la o propoziție la alta, apoi, când avea o primă variantă gata, revenea asupra ei și se apuca s-o îmblânzească pe îndelete, de obicei rescriind-o de cinci sau șase ori până ajungea la varianta bună, finală, la combinația misterioasă de ușor și greu pe care o căuta, la tonul serio-comic necesar să ducă la capăt asemenea fantasmagorii, *implauzibilitatea plauzibila* a ceea ce numea *absurd în mișcare.* Considera că scurta lui carte e un experiment, un exercițiu prin care să-și încordeze niște *mușchi scriitoricești noi,* iar după ce termina de scris ultimul capitol, avea de gând să ardă manuscrisul sau, dacă nu, atunci să îngroape cartea într-un loc unde să nu fie găsită.

În acea noapte, în camera de oaspeți a bunicului său, aceeași pe care mama lui o împărțise pe vremuri cu sora ei, Mildred, însuflețit de senzația de libertate adusă de cartea lui Cage, hotărât și euforic, încântat că luna de tăcere se încheiase, a scris o primă și o a doua variantă a celei mai trăsnite dintre creațiile lui de până atunci.

DRUNII

Nimic nu le face mai multă plăcere drunilor decât să se plângă de condițiile lor de trai. Locuitorii de la munte îi

invidiază pe cei care trăiesc în văi, iar oamenii din văi tânjesc să se mute în munți. Fermierii sunt nemulțumiți de recolte, pescarii bodogănesc prada de peste zi, şi totuşi niciun fermier sau pescar nu şi-a asumat vreodată răspunderea pentru eşecul său. Preferă să dea vina pe pământ şi mare în loc să admită că nu-s chiar cei mai buni fermieri şi pescari, că vechiul meşteşug s-a pierdut încetul cu încetul şi sunt la fel de nepricepuți la ceea ce fac ca nişte novici neinstruit!.

Pentru prima oară în călătoriile mele, am întâlnit ceea ce aş numi *un neam leneş.*

Femeile şi-au pierdut speranța în viitor şi nu le mai interesează să aducă pe lume copii. Cele bogate îşi petrec zilele în pielea goală, întinse pe lespezi netede de piatră, motăind la căldura soarelui. Bărbații, care par să prefere misunatul printre aflorimente zimțate şi zone extrem de abrupte, se simt ofensați de indiferenta femeilor față de ei, dar nu prea iau măsuri şi nici n-au vreun plan clar ca să schimbe situația. Din când în când lansează câte un atac slab, aruncând cu pietre spre femeile tolănite, dar de obicei pietrele nu-şi ating ținta.

De ceva vreme, toți bebeluşii sunt înecați la naştere.

Când am sosit la palat, m-a întâmpinat Prințesa de Oase, cu suita ei. M-a condusân grădină, departe de cea mai recentă ambuscadă, unde m-a servit cu un castron de mere şi am discutat despre patimile poporului ei. Oare ce nouă sfidare se punea la cale împotriva păstrătoarelor virtuții? a întrebat ea. Deşi vorbea despre chestiuni grave, prințesa nu părea deloc încurcată sau excesiv de speriată. Râdea adesea ca de o glumă numai de ea ştiută şi pe toată durata conversației şi-a făcut întruna vânt cu evantaiul din bambus pe care, după spusele ei, îl primise cadou în copilărie de la ambasadorul Chinei. De dimineață mi-a dat provizii pentru drum.

De jur-împrejurul turnului sunt o sumedenie de sate, care formează opt cercuri concentrice. De pe mal se văd tot timpul aisberguri.

Se pare că turnul ar fi cea mai veche construcție de pe insulă, ridicată în vremuri imemoriale. Nu mai e locuit, dar legenda spune că a fost odinioară un loc sacru, unde

prezicătoarea Botana a dat glas oracolelor ce i-au cârmuit pe druni în vremurile lor de glorie.

Am urcat pe cal şi am hotărât să mă îndrept spre inima tării. După trei zile şi trei nopți am ajuns în satul Flom, unde mi se povestise că un nou cult năpădise imaginația oamenilor, amenințând să-i distrugă. Potrivit sursei mele (un scrib de la palat), epidemia de ură de sine care se extindea printre cetățenii din Flom căpătase asemenea proporții, încât oamenilor le căşunase pe propriile lor corpuri, pe care încercau să le şubrezească, să le mutileze sau să le reducă la inutilitate prin ceea ce scribul numise o *orgie a dezmembrării.*

Orgie nu e cuvântul potrivit. *Orgie* sugerează exaltare şi plăcere extatică, dar oamenii din Flom nu au plăceri. Îşi văd de treburile zilnice cu un calm intens de fanatici religioşi.

O dată pe zi, în piața centrală a satului are loc o ceremonie căreia i se spune Rezistentă. Participantii se înfăşoară strâns în tifon din cap până-n picioare, lăsând doar o găurică pentru nări, ca să nu se sufoce, după care patru dintre slugile acestor personaje-mumii primesc poruncă să tragă de membrele stăpânului sau stăpânei, să tragă cât mai mult şi mai zdravăn. Se testează rezistenta la tortură. Dacă în timpul operațiunii e smuls un membru, mulțimea izbucneşteântr-un vuiet puternic de entuziasm. Rezistenta se transformă în ceea ce se numeşte Transcendentă. Membrele rupte sunt păstrate într-o vitrină de sticlă la Primărie şi venerate ca obiecte sacre. Schilozii primesc privilegii nobiliare.

Noile legi date de guvernul local reflectă toate principiile Transcendentei. Serviciile aduse comunității sunt răsplătite cu amputări fără durere, în timp ce infractorii dovediți sunt supusi unei operații laborioase, fiindu-le cusute membre pe corp. La prima abatere, de obicei se adaugă o mână în zona stomacului. Însă recidivistilor le sunt rezervate pedepse mai umilitoare. La un moment dat am văzut un bărbat care purta pe spate capul unei tinere fete. Altuia i se țeau nişte picioare de bebeluşi din palme. Ba sunt şi unii care par să poarte după ei un întreg corp.

Oamenii din Flom încearcă să-şi vadă de treburile de zi cu zi ignorând fricile care s-ar putea asocia cu existenta lor precară. Nu sunt predispus! la uitare – suferința lor persistă

chiar şi când nu se vede cu ochiul liber. Au hotărât aşadar s-o înfrunte şi astfel să depăşească obstacolele care i-au împiedicat să se autocunoască. Nu caută să se justifice pentru că şi-au transformat solipsismul în fetiş.

Nu caută să-şi învingă doar corpul, ci şi sentimentul de a fi separaţi unii de ceilalţi. După cum mi-a spus unul dintre ei: „Nu reuşim să găsim un teren comun. Fiecare dintre noi poartă cu sine propria-i lume, care se suprapune rareori peste lumile altora. Miscorându-ne corpurile, sperăm să reducem distantele dintre noi. În mod oarecum surprinzător, s-a dovedit că cei care suferă amputări sunt mai dispusi să se implice în viaţa altora decât majoritatea flomienilor care au patru membre. Unii au reuşit chiar şi să se căsătorească. Poate când nu va mai rămâne aproape nimic din noi, ne vom găsi în sfârşit unii pe alţii. La drept vorbind, viaţa e foarte grea. Aici, cei mai mulţi dintre noi murim pur şi simplu pentru că uităm să respirăm."

Cu tot cu plimbatul prin cameră între paragrafe, plus minutele pierdute cu preparatul unei cafele instant şi cu căutatul unui pachet nou de Camei în geanta de voiaj, Ferguson a finalizat prima variantă în ceva mai puţin de două ore. Când a terminat de scris, a lăsat creionul din mână şi a citit cu atenţie rezultatul, s-a lăsat pe spate în scaun, şi-a acordat un moment să fumeze, să se scarpine şi să se gândească, după care a luat creionul în mână şi s-a apucat să rescrie capitolul. După încă nouă zile şi şase variante, din prima versiune mai rămăseseră doar patru propoziţii.

În miercurea de dinainte de Ziua Recunoştinţei, Ferguson s-a dus acasă pentru prima oară în peste două luni, călătorind cu Jim până pe Woodhall Crescent în timp ce Amy făcea o călătorie asemănătoare de la Boston, şi iată-i pe toţi cinci reuniţi din nou pentru acel weekend prelungit, dar în afară de festinul anual cu curcan de joi după-amiază, Ferguson a petrecut puţin timp acasă. Dan şi mama lui erau acum atât de profund căsătoriţi, încât începuseră să semene între ei, după părerea lui, dar Amy venise bosumflată toată şi arţăgoasă, iar când Ferguson a încercat să-i ridice moralul la cina festivă, etalând vreo zece meciuri noi de tenis pe care le născocise cu Howard (Arthur Dove cu Walter Pidgeon, John

Locke cu Francis Scott Key, Charles Lamb cu Georges Poulet, Robert Byrd cu John Cage), toți ceilalți au râs, inclusiv Jim, care le văzuse deja de două ori pe aproape toate, dar Amy a scos un mormăit prelung, apoi s-a înfipt în el pentru că-şi pierdea timpul cu ceea ce a numit *umor studențesc trivial, idiot.* Oare nu ştia că America poartă un război ilegal şi imoral? Nu ştia că în toată țara, negrii erau împuşcați şi omorâți? Şi cu ce drept ignora Domnul Răsfățat Ştie-Tot de la Princeton acele nedreptăți şi-şi arunca educația pe fereastră, ocupându-se cu *glumițe stupide de cămin?*

Ferguson a dedus că idila lui Amy cu Michael Morris, eroul din Vara Libertății, nu mergea bine sau poate că nu mergea deloc, dar s-a abținut s-o întrebe de viața ei amoroasă şi s-a mulțumit să răspundă: Da, Amy, ai dreptate. Lumea e o hazna plină de căcat, durere şi oroare, dar dacă-mi spui că vrei să faci o țară în care râsul e ilegal, atunci prefer să trăiesc în altă parte.

N-ai fost atent la mine, a zis Amy. Sigur că trebuie să râdem. Dacă n-am râde, probabil c-am muri toți într-un an. Numai că meciurile tale de tenis nu sunt amuzante – şi nu mă fac să râd.

Dan i-a spus fiică-sii *să se calmeze şi s-o lase mai uşor.* Jim i-a spus soră-sii să ia *o pilulă anti-îmhufnare,* pe care a transformat-o rapid în *pilulă anti-pilule,* iar mama lui Ferguson a întrebat-o pe Amy dacă *o preocupă ceva,* întrebare la care Amy a răspuns lăsând ochii în jos la şervet şi morfolindu-şi buza inferioară, şi din acel moment şi până la sfârşitul mesei, Ferguson aproape că n-a mai adresat o vorbă nimănui. După plăcinta cu dovleac, s-au dus cu toții la bucătărie să spele vase şi să frece oale şi tigăi împreună, după care Dan şi Jim s-au retras în living, să se uite la televizor la ştiri şi la rezultatele meciurilor de fotbal jucate de Ziua Recunoştinței, în timp ce Amy şi mama lui Ferguson s-au aşezat la masa din bucătărie pentru ceea ce Ferguson bănuia că avea să se transforme într-o *discuție serioasă, intimă* despre ceea ce o preocupa pe Amy (fără îndoială Michael Morris). Abia trecuse de ora şase. Ferguson s-a dus sus să folosească telefonul din dormitorul principal, singurul din casă la care putea vorbi fără să-l audă nimeni. În

weekendul precedent, Evie îi spusese că de Ziua Recunoştinţei va fi la masă la Kaplani, care-i erau vecini şi cei mai buni prieteni din cartier, dar mai întâi a sunat la ea acasă, în eventualitatea puţin probabilă că petrecerea se încheiase devreme. Niciun răspuns. Trebuia deci să-i sune pe Kaplani, adică să poarte o lungă conversaţie cu membrul familiei Kaplan care se întâmpla să răspundă, George, Nancy sau unul dintre cei doi copii studenţi, Bob sau Ellen, toţi prieteni cu Ferguson şi cu care în mod normal s-ar fi bucurat să vorbească, dar în acea seară, în mod excepţional, n-avea chef decât de Evie.

Avea amintiri din copilărie dintre cele mai plăcute legate de casa Kaplanilor, unde fusese în vizită de multe ori în anii de liceu, la reuniunile de vineri şi sâmbătă seara în acea clădire strâmbă de lemn, cu două etaje, ticsită cu mii de cărţi rămase de la librăria cu cărţi vechi a lui George, de multe ori cu Dana, dar şi cu Mike Loeb şi Amy, seri în care se strângea de regulă un mic grup de douăsprezece, şaisprezece persoane, un amestec neobişnuit de adulţi şi adolescenţi, un amestec şi mai neobişnuit de adolescenţi albi şi negri, dar la vremea respectivă, acea zonă din East Orange aproape că ajunsese pe jumătate albă, pe jumătate neagră, şi pentru că Evie Monroe şi Kaplanii erau stângişti anti-înarmare-pro-integrare, fără bani şi fără vreun gând de plecare, dar şi pentru că toată lumea prezentă avea atâta minte încât să glumească pe seama numelui lui George, poreclindu-l Omul-care-nu-există (aluzie la numele fals al lui Cary Grant din *La nord prin nord-vest* – GEORGE KAPLAN), Ferguson se gândea uneori că locuinţa lor era ultimul bastion de echilibru mintal de pe tot cuprinsul Americii.

Cel care a răspuns a fost Bob, ceea ce lui Ferguson îi convenea, pentru că Bob era cel mai puţin vorbăreţ dintre Kaplani şi se gândea de obicei la patru lucruri în acelaşi timp, aşa că după o scurtă conversaţie despre avantajele şi dezavantajele facultăţii şi despre *haosul ala nenorocit din Vietnam* (în formularea lui Bob), Evie a venit la telefon.

Ce e, Archie? a întrebat ea.

Nimic. Doar că vreau să te văd.

În zece minute trecem la desert. Nu vrei să sari în maşină şi să vii şi tu?

Doar pe tine. Singură.

S-a întâmplat ceva?

Nu neapărat. Simt brusc nevoia de aer. Pe Amy au apucat-o iar pandaliile, băieții vorbesc despre fotbal, iar eu jinduiesc să te văd.

Drăguță asta cu *jinduitul.*

Cred că e prima dată-n viața mea când folosesc cuvântul ăsta.

Pe Nancy o doare capul şi pe George îl paşte o gripă, aşa că nu cred că mai durează mult aici. Probabil că într-o oră sunt acasă.

Nu te deranjează?

Sigur că nu. Mi-ar face plăcere să te văd.

Bun. Într-o oră sunt la tine acasă.

Nu era niciun secret că țineau unul la altul, că Ferguson, care avea optsprezece ani, şi Evie Monroe, care avea treizeci şi unu de ani, depăşiseră de mult formalitățile profesor-elev din sala de clasă. Deveniseră prieteni, prieteni buni, poate chiar cei mai buni, dar odată cu prietenia, atracția fizică reciprocă era tot mai puternică, ceea ce rămăsese un secret pentru toată lumea, la început chiar şi pentru ei, gândurile senzuale nepoftite cărora niciunul nu era pregătit să le dea curs de frică sau din inhibiție, până când, într-o seară de joi de la jumătatea lui august, un pahar de scotch în plus îi dezinhibase şi flăcările atracției dintre ei, până atunci ținute în frâu, izbucniseră într-o clipă într-o partidă sălbatică de pipăială pe canapeaua din living, jocul amoros întrerupt în plin avânt de sonerie, un eveniment memorabil nu doar prin ferocitate, ci şi pentru că avusese loc pe vremea lui Ed, chiar dacă spre sfârşit, iar acum că Ed nu mai era, nici Dana Rosenbloom nu mai era, iar Celia Federman era doar o plăsmuire la orizontul îndepărtat, şi nici Ferguson, nici Evie nu mai atinseseră pe nimeni de nici nu mai ştiau când, părea aproape inevitabil să-şi dorească să se atingă iar unul pe altul în acea noapte rece a Zilei Recunoştinței. De data asta, n-a mai fost nevoie de alcool. Când Ferguson folosise în mod neaşteptat cuvântul *a jindui,* plonjaseră brusc în amintirea

acelei seri de joi din august, când lăsaseră ceva neterminat, aşa că atunci când Ferguson a ajuns în casa din Warrington Place pe care Evie o împărţea cu altă familie, au urcat împreună în dormitor, şi-au scos încet hainele şi au petrecut o noapte lungă şi fericită terminând în sfârşit ce începuseră.

Era serios. Nu o aventură de-o noapte, dată uitării a doua zi dimineaţa – ci un început, primul pas dintr-o întreagă serie. Lui Ferguson nu-i păsa că ea e mai mare decât el, nu-i păsa dacă se afla de ei, nu-i păsa de gura lumii. Chiar dacă era *deplasat* ca o femeie de treizeci şi unu de ani să fie cu un băiat de optsprezece ani, nu era de competenţa legii, din moment ce Ferguson împlinise deja vârsta matrimonială şi se puteau afişa fără a se teme de nimic. Dacă societatea strâmba din nas la ce făceau, atunci societatea n-avea decât să strâmbe în continuare din nas şi să înghită hapul.

Nu era doar sex, deşi sexul juca un rol important atât pentru Evie, care era încă tânără, cât şi pentru Ferguson, care-i simţise lipsa, umbla cu o erecţie permanentă, ca toţi bărbaţii tineri, şi nu se mai sătura, erau amândoi prizonierii nevoii de a se cuibări unul în celălalt, de a-şi împleti mâinile şi picioarele în izbucniri frenetice de uitare carnală, sex flamboaiant, demonstrativ, care-i golea pe dinăuntru şi-i lăsa fără suflu, sau preludii îndelungate, lente, atingeri pe piele cât mai uşoare şi mai delicate, aşteptări prelungite până când nu mai puteau aştepta, totul generos, alternând delicateţea cu violenţa, şi cum trecutul erotic al lui Ferguson se reducea în acel moment la o singură parteneră de aşternut, Dana cea mlădioasă, cu oase uşoare, sâni mici şi şolduri înguste, Evie, care era mai zdravănă, mai substanţială, reprezenta o nouă formă de feminitate care la început i s-a părut fascinantă şi totodată stranie, apoi fascinantă şi deloc stranie, apoi iarăşi stranie pentru că sexul era straniu în toate privinţele. Asta în primul rând, dar fără a fi în niciun caz totul. Împreunarea corpurilor. Corpuri arcuite şi corpuri molatice, corpuri calde şi corpuri fierbinţi, corpuri fese, corpuri ude, corpuri pulă şi corpuri păsărică, corpuri gâturi şi corpuri umeri, corpuri degete, degete în corpuri, corpuri mâini şi corpuri buze, corpuri lingându-se, şi întotdeauna, de fiecare dată, corpuri chipuri, chipurile lor

privindu-se atât în pat, cât şi în afara lui, şi nu, chipul lui Evie nu era frumos, nu putea fi considerat nici măcar vag drăguţ după oricare standarde ar fi fost în vigoare în acel an, nasul prea mare, o mutră ascuţită, de italiancă, mult prea unghiulară, dar cu ce ochi îl privea, nişte ochi căprui arzători care-l sfredeleau cu totul şi niciodată nu ezitau şi nu mimau vreo emoţie care nu era acolo, plus farmecul celor doi incisivi puţin strâmbi, doar puţin ieşiţi în afară, care făceau ca gura ei să fie cea mai sexy din America, şi partea cea mai bună era că putea petrece noaptea cu ea, ceea ce cu Dana fusese posibil doar de două sau trei ori, dar cu ea se putea de fiecare dată, iar perspectiva de a se trezi dimineaţa lângă Evie îl ajuta să se cufunde în cele mai adânci şi mai fericite reprize de somn din viaţa lui.

S-au văzut la New York în fiecare weekend până la începutul lui aprilie, când bunicul lui s-a întors din Florida, iar Ferguson îşi petrecea viaţa oricum scindată într-un du-te-vino peste hăul tot mai larg dintre campus şi oraş, cinci nopţi pe săptămână într-un loc, două nopţi pe săptămână în alt loc, teme şi cursuri de luni dimineaţă până vineri dimineaţă, fără să aibă timp de Mulligan pentru că era bursier Walt Whitman şi n-avea voie s-o dea în bară, aşa că trebuia neapărat să se achite de toate obligaţiile de la Princeton până vineri la prânz, când pleca din oraş (lecturi, eseuri, învăţat pentru teste, discuţiile despre Zenon şi Heraclit cu Howard), după care se întorcea la New York, la cealaltă jumătate a vieţii sale duble, ceea ce însemna Evie începând de vineri seara, între şase şi şapte, din clipa când ea îi suna la uşă, Mulligan vinerea, înainte ca ea să sosească, Mulligan timp de patru ore sâmbăta şi duminica dimineaţa, când Evie corecta lucrări, citea şi-şi pregătea orele pentru săptămâna următoare, apoi masa de prânz şi ieşiri în oraş împreună, urmate de seri de sâmbătă cu prietenii lui sau ai ei sau doar ei doi la filme, piese de teatru sau concerte, sau în apartament, tăvălindu-se în pat, apoi a doua jumătate din duminicile lor trunchiate, când se întorceau în liniştea dormitorului după brunch, discutând sau nu până la patru, cinci sau şase, când în sfârşit îşi impuneau să se îmbrace, iar Evie îl ducea cu maşina la Penn Station. Asta era

întotdeauna partea cea mai neplăcută – să-şi ia rămas-bun, apoi să se întoarcă la Princeton cu trenul duminică seara. Indiferent de câte ori ar fi făcut acel drum, tot nu se obişnuia cu el.

Ea era singura persoană care-i citise toate povestirile pe care le scrisese în ultimii trei ani. Era singura persoană căreia îi mărturisise vreodată restricţiile auto-mutilante pe care şi le impusese după moartea lui Artie Federman. Era singura persoană care înţelegea cât de profund îl dezamăgise tatăl lui. Era singura persoană care putea cuprinde pe deplin natura urgiei dinăuntrul lui, harababura contradictorie de judecăţi dure, necruţătoare, şi dispreţ turbat faţă de lăcomia americană, ahtiată după dolari mulţi, pe un fond de blândeţe sufletească, de iubire infinită faţă de oamenii dragi, de onestitate de băiat bun şi o inimă stângace, cu care era mereu în contratimp. Evie îl cunoştea mai bine ca oricine. Ştia că era extraordinar de ciudat, deşi părea incredibil de normal, ca un extraterestru care abia aterizase cu farfuria lui zburătoare, cum se exprimase ea într-o seară, prin iulie (înainte de incidentul cu soneria, înainte să bănuiască măcar că aveau s-ajungă împreună în pat), un om venit din spaţiul cosmic, îmbrăcat ca orice pământean din secolul XX, *cel mai periculos spion din univers,* iar pentru persoana extraordinar de ciudată, cu înfăţişare normală, cuvintele ei fuseseră ciudat de reconfortante, pentru că era exact imaginea pe care îi plăcea s-o aibă despre sine, şi pentru el era o satisfacţie să ştie că numai ea îl cunoştea aşa.

Şi totuşi, n-au fost atât de curajoşi cum se aşteptase el. Abordarea jemanfişistă, cu cărţile-pe-faţă a relaţiei lor nu putea funcţiona fără unele excepţii, pentru că foarte curând a devenit evident că era mai bine ca unele persoane să nu afle nimic – spre binele lor, dar şi spre binele lui Ferguson şi al lui Evie. În cazul lui Ferguson, asta însemna mama lui, deci şi Dan, Amy şi Jim. În cazul lui Evie, asta însemna mama ei din Bronx, fratele din Queens, cu soţia lui, şi sora ei din Manhattan, cu soţul ei. Toate rudele ei *s-ar fi scandalizat,* a zis Evie, şi chiar dacă Ferguson nu credea că maică-sa ar fi reacţionat la fel de vehement, tot s-ar fi supărat, îngrijorat sau ar fi fost derutată, şi n-ar fi meritat efortul să încerce să-i

explice, pentru că probabil că toate justificările lui n-ar fi făcut decât să-i adâncească supărarea, îngrijorarea sau deruta. Pe de altă parte, în fața prietenilor lui Evie din Manhattan se puteau afişa fără impedimente. Erau cu toții actori, muzicieni de jazz şi jurnalişti, şi suficient de sofisticați ca să nu le pese. Lucru valabil şi pentru grupul mai restrâns de cunoştințe newyorkeze ale lui Ferguson (de ce i-ar fi păsat lui Ron Pearson?), dar Noah ar fi putut fi o piedică, în sensul în care nu era doar un prieten, ci vărul prin alianță al lui Ferguson, şi deşi părea improbabil ca Noah să aibă vreodată motive de a discuta cu taică-său despre viața amoroasă a vărului său, exista întotdeauna riscul să-i scape într-o clipă de neatenție, când Mildred ar fi tras cu urechea din camera vecină, dar trebuia să-şi asume acest risc, a hotărât Ferguson, prietenia cu Noah fiind mult prea importantă pentru el, şi avea suficientă încredere în Noah ca să poată conta pe discreția lui dacă i-o cerea, iar Noah a făcut întocmai, a făcut-o fără să şovăie din clipa când i s-a cerut, şi în timp ce ridica mâna dreaptă şi promitea solemn *să-şi tina fleanca,* tânărul Marx l-a felicitat pe Ferguson pentru cucerirea unei femei mai mature. Când Ferguson le-a făcut cunoştință, Noah a dat mâna cu Evie şi a spus: În sfârşit, celebra doamnă Monroe. Archie vorbeşte despre tine de mulți ani şi acum văd şi eu de ce. Unii sunt înnebuniți după Marilyn, chiar dacă nu mai e printre noi, dar Archie a avut mereu ochi doar pentru Evelyn şi cum să nu-l înțelegi că e nebun după tine?

Şi cum să nu mă înțelegi şi pe mine că sunt nebună după Archie? a zis Evie. Totul s-a potrivit de minune, nu-i aşa?

La două săptămâni după acea seară, Evie şi-a deschis sufletul şi l-a primit pe Ferguson înăuntru.

Era tot o zi de sâmbătă, una dintre sâmbetele lor plăcute din mijlocul unuia dintre weekendurile lor plăcute la New York, şi tocmai se întorseseră în apartamentul din West Fifty-eighth Street de la o cină intimă, cu câțiva dintre prietenii muzicieni ai lui Evie. În loc să se ducă direct în dormitor, cum făceau de obicei după serile de sâmbătă în oraş, Evie l-a luat pe Ferguson de mână şi l-a dus în living, spunându-i că are ceva de discutat cu el mai întâi, aşa că s-au aşezat

împreună pe canapea, Ferguson şi-a aprins o ţigară Camei, i-a pasat-o lui Evie, care a tras un fum şi i-a dat-o înapoi lui Ferguson, apoi a zis:

Mi s-a întâmplat ceva, Archie. Ceva important. Luni trebuia să-mi vină ciclul, dar nu mi-a venit. În general, mie îmi vine ceas, dar din când în când mai întârzie câte o zi, o zi jumate, aşa că nu m-a preocupat prea tare, mi-am zis că o să vină marţi, dar nici marţi nu s-a întâmplat nimic. Neobişnuit. Aproape fără precedent. Foarte ciudat. Pe vremuri, aş fi intrat deja în panică în momentul doi, întrebându-mă dacă nu cumva sunt gravidă, derulând în minte tot felul de scenarii sumbre, pentru că n-am vrut niciodată să rămân gravidă, sau nu cred c-am vrut, aşa cum o dovedesc cele două avorturi pe care le-am făcut – unul când eram în anul al doilea la Vassar, celălalt cam la un an după ce m-am căsătorit cu Bobby. Dar acum, adică acum patru zile, marţi, când ciclul îmi întârzia de două zile, a fost pentru prima oară în viaţa mea când nu m-am speriat. Şi dacă rămân gravidă, ce? mi-am zis în sinea mea. Ar conta? Nu, n-ar conta, mi-am răspuns. Al naibii dacă n-ar fi grozav. În viaţa mea, Archie – nici măcar o dată n-am gândit şi nu mi-am zis aşa ceva în sinea mea. Miercuri. Tot nu sângeram. Nu doar că orice temere dispăruse, dar parcă toată lumea era a mea.

Şi? a întrebat Ferguson.

Şi joi s-a terminat totul. Toată lumea s-a revărsat din mine şi încă sângerez de parcă m-ar fi înjunghiat cineva în burtă. Dar na, asta ştii şi tu. Te-ai culcat cu mine azi-noapte.

Da, a curs mult sânge. Mai mult decât de obicei. Dar bineînţeles că nu m-a deranjat.

Nici pe mine nu m-a deranjat. Dar altceva e important aici, Archie: mi s-a întâmplat ceva. M-am schimbat.

Eşti sigură?

Da, absolut sigură. Vreau să am un copil.

Ferguson n-a înţeles de la început ce voia ea să spună, avea un munte de detalii nelămurite şi de întrebări intimidante, ca de pildă cine să fie tatăl acelui copil şi cum îşi propunea ea să devină mamă fără a fi căsătorită, iar dacă nu era căsătorită şi nu avea un partener de viaţă, cum ar fi

putut continua să predea ca mamă, dacă nu-şi permitea să angajeze o bonă sau un babysitter?

Evie a parat întrebările printr-un scurt tur al vieţii ei interioare, insistând mai ales pe partea de iubire şi sex, bărbaţii şi băieţii de care se îndrăgostise din copilărie până în acel moment, deciziile bune şi proaste pe care le luase, flirturile efemere şi relaţiile mai de durată, care în cele din urmă nu duseseră nicăieri, cea mai gravă greşeală fiind căsătoria ei imposibil de prematură cu Bobby Monroe, care durase doi ani şi jumătate, şi lucrul surprinzător la acele pasiuni, speranţe şi dezamăgiri, a zis Evie, era că nimeni n-o făcuse mai fericită decât el, băiatul-bărbat Archie, nepreţuitul ei Archie, şi pentru prima oară în viaţa ei era cu cineva în care simţea că poate avea încredere, cineva pe care-l putea iubi fără ca în acelaşi timp să se teamă de momentul când avea s-o încaseze pentru că iubise prea tare sau prea mult. Nu, Archie, a zis ea, tu nu semeni cu niciunul dintre ei. Eşti primul bărbat care nu se teme de mine. E un lucru remarcabil, vorbesc serios, şi încerc să mă bucur cât pot de moment, pentru că ştim amândoi în sufletul nostru că n-o să dureze.

N-o să dureze? a zis Ferguson. Cum poţi să spui asta?

Pentru că n-are cum. Pentru că n-o să dureze. Pentru că tu eşti încă prea tânăr şi mai devreme sau mai târziu n-o să ne mai potrivim.

Ăsta era miezul, a realizat Ferguson, anticiparea momentului când n-aveau să mai fie împreună, un moment din viitor când tot ceea ce se întâmpla atunci avea să dispară şi ei doi aveau să devină nişte năluci ale memoriei, vieţuind unul în mintea celuilalt, fiinţe imateriale, fără piele, oase sau inimi, şi ăsta era motivul pentru care ea se gândea în clipa aceea la copii şi-şi dorea unul – datorită lui, pentru că voia ca el să fie tatăl, un tată-fantomă care să-i lase moştenire trupul lui copilului ei şi să-i fie alături pentru totdeauna.

Avea sens. Şi totuşi, n-avea niciun sens.

Nu e deloc urgent, a zis ea, şi nu voia ca el să se gândească prea mult la asta, ci doar ca din acel moment să ia în calcul posibilitatea, să fie un lucru pe care să-l poarte cu ei în dosul minţii şi să-şi vadă de ale lor ca şi până atunci,

şi nu, nu-i cerea lui să-şi asume nicio responsabilitate, nici măcar nu trebuia să semneze certificatul de naştere dacă nu voia, era treaba ei şi nu a lui, şi slavă Domnului că femeile puteau avea copii şi fără să fie măritate, a zis ea, apoi a început să râdă cu râsul sonor al cuiva care a luat o decizie şi nu se mai teme de nimic.

Lucrurile au continuat la fel ca până atunci. Singura diferenţă era că Evie îşi lăsa diafragma acasă, iar Ferguson nu mai cumpăra prezervative.

Nu-l tulbura ideea de a deveni tată, aşa cum nu-l tulburase nici ideea de a deveni soţ când o ceruse pe Dana în căsătorie. II tulbura însă ideea de a o pierde pe Evie. După declaraţia ei pesimistă despre posibilul sfârşit al legăturii lor, era hotărât să-i demonstreze că se înşela. Şi totuşi, dacă timpul avea să-i dea dreptate lui Evie, atunci mai bine-i urma exemplul, încercând să profite cât mai mult de momentele care le mai rămăseseră de împărtăşit, *trăindu-le la intensitate maxima.*

Poate că nu mai gândea clar, deşi Ferguson n-avea această impresie. Ţinea ochii deschişi, iar lumea din jur era fecundă.

Au trecut mai multe luni.

A scris capitolul douăzeci şi patru din *Călătoriile lui Mulligan,* o relatare a drumului anevoios către casă, venind dintr-o ţară care se confrunta cu un război civil pe trei fronturi. Cartea lui Ferguson era gata, toate cele o sută treizeci şi una de pagini, dactilografiate la două rânduri, dar în loc să-şi respecte planul iniţial de a arde manuscrisul, şi-a pus la bătaie economiile şi a cheltuit suma iraţională de o sută cincizeci de dolari pentru trei exemplare (originalul şi două copii) dactilografiate profesionist, pe care le-a făcut apoi cadou lui Evie, Howard şi Noah. Toţi au pretins că le place. L-au încurajat pe Ferguson, dar el era sătul până-n gât de Mulligan şi visa deja la următorul proiect, o aventură riscantă intitulată *Caietul stacojiu.*

Celia Federman a intrat la Barnard şi NYU şi urma să înceapă în toamnă cursurile la Barnard, cu intenţia de a-şi lua diploma în biologie. Ferguson i-a trimis un buchet de trandafiri albi. Vorbeau în continuare la telefon din când în

când, dar după ce Bruce şi Evie au apărut în viețile lor, au renunțat la sâmbetele la New York.

Howard şi Ferguson au hotărât să locuiască împreună până la sfârşitul facultății. În anul următor aveau să mănânce la Woodrow Wilson Club, care nu era un club studențesc, ci un anti-club pentru studenții care nu voiau să se înscrie în cluburi. Acolo mâncau câțiva dintre cei mai deştepți studenți. Era o sală de mese intimă, cu vreo douăzeci de măsuțe de câte patru persoane fiecare, deci un fel de cantină anti-cantină, iar unul dintre avantajele ei era că profesorii țineau deseori acolo prelegeri informale după desert. Howard şi Ferguson intenționau să-l invite pe Nagle să discute unul dintre fragmentele lor preferate din Heraclit: *Cine nu speră nu va da niciodată întâmplător peste nesperat, care e zăvorât şi de nepătruns.*

Noah l-a informat că avea de gând să-şi ocupe vara cu proiectul îndelung amânat de a adapta *Prieteni la cataramă* pentru un scurtmetraj în alb-negru. Când Ferguson i-a spus să nu piardă vremea cu o porcărie juvenilă, Noah i-a răspuns: Prea târziu, Archibald, am scris deja scenariul şi am închiriat camera de şaişpe milimetri pentru suma totală de zero cenți.

Jim oscila în privința viitorului său în Departamentul de Fizică de la Princeton, iar după multe luni de *îndoieli şi frământări interioare,* era oarecum hotărât să renunțe după master şi să devină profesor de ştiințe la liceu. Nu sunt aşa o lumină cum credeam, spunea el, şi nu vreau să-mi petrec viața în laboratorul altuia, ca asistent mediocru. În plus, el şi Nancy, prietena lui, aveau de gând să se căsătorească, deci era obligat să-şi caute o slujbă adevărată, cu un salariu adevărat, şi să se mute cu arme şi bagaje în lumea reală. Ferguson şi Jim şi-au amânat planul de a merge pe jos până la Cape Cod, dar în aprilie, când a început vacanța de Paşte, au făcut pe jos traseul dintre Princeton şi Woodhall Crescent, cam cincizeci şi cinci de kilometri în linie dreaptă, deşi pedometrul lui Jim arăta cam şaizeci şi cinci. Doar ca să vadă dacă sunt în stare. Normal că a fost o zi ploioasă şi normal că atunci când au urcat treptele de la intrarea casei şi au sunat la sonerie, erau uzi fleaşcă.

Amy s-a înscris în SDS şi şi-a găsit un nou iubit, un coleg din anul întâi de la Brandeis care întâmplător era din Newark şi întâmplător mai era şi negru. Luther Bond. Ce nume bun, şi-a zis Ferguson când Amy i-a dat vestea la telefon, dar taică-tău ce zice, a întrebat el, ştie deja? Nu, normal că nu, a răspuns Amy, tu vorbeşti serios? Stai liniştită, a zis Ferguson, Dan nu e aşa, n-o să-i pese. Amy a mormăit. Eu n-aş paria, a răspuns ea. Şi eu când fac cunoştinţă cu el? a întrebat Ferguson. Când vrei tu, a zis Amy, şi oriunde vrei, dar să nu fie în Woodhall Crescent.

Bunicul lui s-a întors din Florida foarte bronzat, cu vreo cinci, şase kilograme în plus în talie şi o expresie smintită în ochi, care l-a făcut pe Ferguson să se întrebe la ce prostii se dedase bătrânul printre mâncătorii de lotuşi din Statul Soarelui. Nu tinea în niciun caz să afle răspunsul, şi cum bunicul lui se afla pe lista rudelor care nu trebuiau să afle de legătura lui cu Evie, din clipa când Benjy Adler s-a întors în apartamentul lui newyorkez, idila lor newyorkeză a luat sfârşit. Nu mai aveau acces în West Fifty-eighth Street şi, cum n-aveau alt apartament disponibil în oraş, singura soluţie a fost să renunţe la New York şi să-şi petreacă acele zile şi nopţi în jumătatea de casă a lui Evie din East Orange. Adaptarea a fost dificilă. Gata cu piesele de teatru, filmele şi cinele cu prietenii, stăteau doar ei doi, weekend de weekend, timp de cincizeci de ore neîntrerupte, dar ce altceva ar fi putut face? Şi-au propus să închirieze o mică garsonieră undeva în oraş, un loc ieftin care să le redea oraşul fără să mai depindă de bunici capricioşi sau de altcineva, dar nu-şi permiteau nimic, oricât ar fi fost de ieftin.

Ciclul a întârziat în decembrie, pentru ca în ianuarie, februarie, martie şi aprilie să vină ceas. Evie îi spusese lui Ferguson să nu se gândească *prea des* la asta, dar el o bănuia că se gândeşte mai mult decât des, cam de cincizeci, şaizeci de ori pe zi, iar după patru luni fără procreaţie, fără ca vreun spermatozoid să se lipească de un ovul, fără ca vreun zigot, vreo blastulă sau vreun embrion să prindă rădăcini în corpul lui Evie, ea începuse să dea semne de frustrare. Ferguson i-a spus să stea liniştită, că de multe ori era un proces de durată, iar ca să-şi întărească spusele, i-a

povestit despre cei doi ani lungi cât durase până când mama lui rămăsese însărcinată cu el. Intenţiile lui fuseseră bune, dar gândul la acei *doi ani* a fost prea mult pentru Evie, care i-a răspuns răstit: Ţi-ai pierdut minţile, Archie? De unde ai dedus tu că avem *doi ani?* Probabil că n-avem nici două luni!

După patru zile, ea s-a dus la ginecologul ei pentru un examen amănunţit al organelor reproducătoare şi ca să i se ia sânge pentru analize complete ale tuturor celorlalte organe. Joi, când au venit rezultatele, l-a sunat pe Ferguson la Princeton şi l-a anunţat: Sunt sănătoasă ca o fată de optsprezece ani.

Ceea ce ridica întrebarea: dar Ferguson, la nouăsprezece ani, era şi el sănătos ca un băiat de optsprezece ani?

N-are cum să fie de la mine, a zis el. Nu se poate.

Totuşi, Evie l-a obligat să meargă la un doctor – *pentru orice eventualitate.* Ferguson era speriat. Recunoştea în sinea lui că ideea de a-i face un copil lui Evie era probabil stupidă, un gest de iubire nechibzuită şi mândrie masculină prost înţeleasă care putea avea tot felul de consecinţe deplorabile pe termen lung, dar în acel moment nu-l preocupa dacă el şi Evie aveau să reuşească sau nu să facă un copil. Il preocupa propria lui viaţă, erau în joc viaţa şi viitorul lui. Încă de mic, de când băieţelul care fusese înţelesese faptul misterios că e o fiinţă de tranziţie, menită să crească mare şi să devină bărbat, presupusese că avea să devină tată într-o bună zi, că avea să facă mici Fergusoni care să crească la rândul lor şi să devină bărbaţi şi femei, o fantezie despre care fusese întotdeauna convins că avea să se transforme în realitate pentru că aşa funcţiona lumea, omuleţii se transformau în oameni mari, care aduceau apoi alţi omuleţi pe lume, şi toată lumea făcea asta la vârsta potrivită. Chiar şi atunci, la nouăsprezece ani, ca filosof greu încercat de viaţă şi apărător al cărţilor obscure, era o perspectivă care continua să-l încânte.

Masturbarea nu fusese niciodată mai neplăcută ca în ziua când s-a prezentat la cabinetul doctorului Breuler, la ieşirea din Princeton. Să-şi verse sămânţa într-un recipient steril, apoi să spere că în lichidul vâscos aveau să ţopăie milioane de potenţiali copii. Câţi marinari beţi puteau dansa pe

gămălia unui ac? De câte ace aveai nevoie ca să nu te dezintegrezi?

Asistenta i-a făcut o nouă programare pentru săptămâna următoare.

În ziua stabilită, doctorul Breuler i-a spus: Hai s-o mai facem o dată, doar ca să ne asigurăm că ştim despre ce vorbim.

Săptămâna următoare, când Ferguson a revenit a treia oară la cabinet, doctorul Breuler i-a spus că era o problemă care afecta doar şapte la sută din populaţia masculină, dar că un număr de spermatozoizi sub limita normală putea compromite grav capacitatea unui bărbat de a deveni tată, mai precis dacă avea sub cincisprezece milioane de spermatozoizi per mililitru de spermă sau sub treizeci şi nouă de milioane la o ejaculare, iar Ferguson se situa mult mai jos de atât.

Se poate face ceva? a întrebat Ferguson.

Nu, mă tem că nu, a răspuns doctorul Breuler.

Cu alte cuvinte, sunt steril.

Da, în sensul că nu puteţi face copii.

Ferguson ar fi trebuit să plece, dar începuse să-şi simtă corpul atât de greu încât îşi dădea seama că-i va fi imposibil să se ridice de pe scaun. A ridicat ochii şi i-a zâmbit stins doctorului Breuler, de parcă şi-ar fi cerut scuze că nu se poate mişca.

Nu vă faceţi griji, i-a spus doctorul. În toate celelalte privinţe, sunteţi perfect.

Viaţa lui abia începuse, şi-a zis Ferguson, sau nici măcar nu începuse, dar partea lui cea mai importantă era deja moartă.

Prăbuşirea Casei Ferguson.

Nimeni, absolut nimeni care să-i urmeze, nici atunci, nici altă dată, în vecii vecilor.

O declasare la statutul de notă de subsol în *Cartea vieţii pe pământ,* cel care avea să rămână pentru eternitate *Ultimul Ferguson.*

Mai târziu, adică peste un an, doi şi trei, ori de câte ori Ferguson rememora şi se gândea la lucrurile care se întâmplaseră din toamna anului 1966 şi până la începutul lui iunie 1968, când Amy absolvise facultatea, amintirile îi erau dominate de câteva evenimente care rămăseseră vii în ciuda timpului scurs, în timp ce multe altele, dacă nu chiar majoritatea, fuseseră reduse la nişte umbre: un tablou mental format din mai multe zone scăldate într-o lumină intensă, clarificatoare, şi din zone mascate de neguri, din siluete fără formă la colţurile tulburi, maronii ale pânzei, şi pete negre-negre de nimic, ici şi colo – bezna din liftul de cămin în timpul penei de curent.

De exemplu, cele trei persoane cu care împărţiseră apartamentul, colegi de facultate pe nume Melanie, Fred şi Stu în primul an, Alice, Alex şi Fred în al doilea an, nu jucaseră niciun rol în poveste. Cum au venit au şi plecat, şi-au citit cărţile, şi-au pregătit de mâncare, au dormit în paturile lor şi au dat bună dimineaţa la ieşirea din baie, dar Ferguson abia dacă era atent la ei şi cu greu îşi amintea cum arată de la o zi la alta. Sau oribilul curs obligatoriu de ştiinţe care dura doi ani şi de care s-a apucat în sfârşit în anul al doilea, înscriindu-se la o materie poreclită ironic „Fizică pentru poeţi” şi chiulind aproape de la fiecare oră, apoi completându-şi falsele rapoarte de laborator într-un singur weekend nebun, cu ajutorul unuia dintre prietenii matematicieni ai lui Amy de la Barnard – un lucru total insignifiant. Nici măcar decizia lui de a nu se alătura echipei redacţionale de la *Spectator* n-a cântărit prea greu în poveste. A fost doar o chestiune de ore, nu altceva, nu o lipsă de interes, dar Friedman, Mullhouse, Branch şi ceilalţi lucrau câte cincizeci, şaizeci de ore pe săptămână pentru revistă, ceea ce Ferguson nu era dispus să facă. Nimeni din redacţie n-avea prietenă – nu era timp pentru amor. Niciunul nu scria şi nu traducea poezie – nu era timp pentru literatură. Niciunul nu făcea faţă cu brio la cursuri – nu era timp pentru studiu. Ferguson luase deja hotărârea să continue ca jurnalist după ce termina facultatea, dar pentru moment avea nevoie de Amy, de poeţii lui şi de seminariile despre Montaigne şi Milton, aşa că a făcut compromisul de a

rămâne ca reporter şi membru asociat al comitetului de redacţie, realizând o mulţime de reportaje în acei ani şi asigurând o dată pe săptămână tura de noapte, ceea ce însemna să stea în biroul din Ferris Booth Hall şi să dea titluri articolelor care aveau să apară în ediţia de a doua zi, să-i ducă articolele terminate la cules lui Angelo, la etajul patru, să recupereze coloanele culese, să lipească ediţia pe panouri, apoi pe la două dimineaţa să ia taxiul până-n Brooklyn şi să predea panourile tipografului, care scotea douăzeci de mii de exemplare, livrate la jumătatea dimineţii în campusul de la Columbia. Lui Ferguson îi făcea plăcere să participe la acel proces, ceea ce însă pe termen lung a contat la fel de puţin ca hotărârea de a nu se alătura redacţiei.

Pe de altă parte, a contat că în acei ani i-au murit amândoi bunicii, bunicul în decembrie 1966 (infarct), şi bunica în decembrie 1967 (atac cerebral).

A mai contat şi Războiul de Şase Zile (iunie 1967), deşi a fost prea scurt ca să atârne greu, spre deosebire de revoltele rasiale care au izbucnit luna următoare la Newark şi care au durat mai mult decât războiul din Orientul Mijlociu, schimbând definitiv totul. O clipă, părinţii lui sărbătoreau victoria evreilor mărunţi şi bravi împotriva duşmanilor lor gargantueşti, pentru ca-n următoarea clipă, magazinul lui Sam Brownstein de pe Springfield Avenue să fie spart şi jefuit şi părinţii lui Ferguson să ridice tabăra şi să fugă în deşert, departe de Newark şi New Jersey, ajungând până la sfârşitul anului tocmai în sudul Floridei.

Altă pată luminoasă în tablou: aprilie 1968 şi explozia de la Columbia, revoluţia de la Columbia, cele *opt zile care au zguduit lumea.*

Restul de lumină din tablou strălucea asupra lui Amy. Întuneric deasupra şi dedesubtul ei, întuneric în spatele ei, întuneric de-o parte şi de alta a ei, doar Amy învăluită în lumină, o lumină atât de puternică, încât aproape că o făcea invizibilă.

TOAMNA ANULUI 1966. După ce participase la peste zece, douăsprezece întruniri SDS, după ce luase parte la începutul lui noiembrie la o grevă a foamei de trei zile pe treptele Bibliotecii Low, ca protest împotriva crimelor din Vietnam,

după ce încercase să-şi expună argumentele în numeroase conversaţii cu colegii ei la West End, Hungarian Pastry Shop şi College Inn, Amy era tot mai dezamăgită. Nu sunt ascultată, i-a spus ea lui Ferguson într-o seară, când se spălau amândoi pe dinţi înainte de culcare. Mă ridic să iau cuvântul şi ei se uită cu toţii în pământ sau mă întrerup şi nu mă lasă să termin sau mă lasă să termin, dar nu răspund deloc, iar după cinşpe minute, unul dintre ei se ridică şi spune exact ce am spus eu, uneori chiar cu aceleaşi cuvinte, şi toată lumea aplaudă. Sunt nişte brute, Archie.

Toţi?

Nu, nu toţi. Prietenii mei din ICV sunt de treabă, deşi aş vrea să mă susţină mai mult, dar cei din facţiunea PL sunt insuportabili. Mai ales Mike Loeb, şeful găştii. Tot timpul mi-o retează, mă repede, mă insultă. După părerea lui, femeile din grup ar trebui să le facă bărbaţilor cafele sau să împartă fluturaşi în zilele ploioase, dar altfel ar trebui să ne ţinem gura.

Mike Loeb. Mi-e coleg la câteva cursuri. Îmi pare rău, dar e tot un băiat de suburbie din Jersey. Din ăla de se crede geniu şi are răspuns la orice. Domnul Certitudine cu cămaşă în carouri, de tăietor de lemne. Un plicticos.

Partea amuzantă e că a fost coleg de liceu cu Mark Rudd. Acum au ajuns iar împreună în SDS, dar abia dacă-şi vorbesc.

Pentru că Mark e un idealist şi Mike e un fanatic.

Crede că revoluţia o să vină în cel mult cinci ani.

Slabe şanse.

Problema e că sunt de vreo doişpe ori mai mulţi bărbaţi decât femei. Suntem prea mici şi normal că nu ne bagă-n seamă.

De ce nu plecaţi şi nu vă faceţi voi grupul vostru?

Adică să plec din SDS?

Nu trebuie să pleci. Doar să nu te mai duci la întruniri.

Şi?

Şi o să devii prima preşedintă a Femeilor Pro-Pace şi Dreptate de la Barnard.

Ce idee!

Nu-ţi place?

Am fi marginalizate. Problemele importante sunt toate la nivel universitar, național, global, şi douăzeci de fete care nu poartă sutien şi mărşăluiesc cu postere anti-război n-ar avea cine ştie ce efect.

Dar dacă ați fi o sută?

Nu suntem. Pur şi simplu n-avem destui oameni ca să atragem atenția. Îmi convine, nu-mi convine, cred că aici rămân.

DECEMBRIE 1966. Nu numai că infarctul care l-a omorât pe bunicul lui Ferguson a fost neaşteptat (avea cardiograme stabile de ani buni şi tensiune normală), dar felul în care a murit a fost o ruşine, a făcut de râs toată familia. Nu pentru că soția, fiicele, ginerii sau nepotul n-ar fi fost la curent cu înclinațiile lui de fustangiu, cu îndelungata lui fascinație față de fiorii extraconjugali, dar nimeni n-a bănuit că, la cei şaptezeci şi trei de ani ai săi, Benjy Adler avea să ajungă să închirieze un apartament pentru o femeie care n-avea nici jumătate din vârsta lui, pe care s-o țină pe post de amantă oficială, de casă. Didi Bryant avea doar treizeci şi patru de ani. Fusese angajată ca secretară la Gersh, Adler şi Pomerantz în 1962, iar după opt luni de la angajare, bunicul lui Ferguson hotărâse că o iubeşte şi că trebuie să fie a lui cu orice preț, iar când Didi Bryant cea drăgălaşă, voluptuoasă, născută în Nebraska, îi spusese că o poate avea, prețul a fost chiria lunară pentru o garsonieră pe East Sixty-third Street, între Lexington şi Park, şaisprezece perechi de pantofi, douăzeci şi şapte de rochii, şase mantouri, o brățară cu diamante, o brățară de aur, un colier de perle, opt perechi de cercei şi un guler de nurcă. Legătura durase aproximativ trei ani (destul de fericiți, după spusele lui Didi Bryant), până când, într-o după-amiază înghețată de la început de decembrie, la o oră când bunicul lui Ferguson ar fi trebuit să fie la birou, pe West Fifty-seventh Street, s-a dus pe jos la Didi acasă, pe East Sixty-third, s-a urcat cu ea în pat şi a suferit un infarct coronarian uriaş care l-a omorât exact în momentul când ejacula pentru ultima oară în viața lui plină, dezordonată şi în general plăcută. *La petite mort* şi *la grande mort* la zece secunde una de cealaltă – începând şi sfârşindu-se în decurs de trei răsuflări scurte.

A fost, fără doar şi poate, o chestiune penibilă şi complexă. Didi, îngrozită, paralizată sub greutatea amantului ei corpolent, holbându-se la creştetul capului lui pleşuv şi la cele câteva şuviţe care-i mai rămăseseră la tâmple, vopsite în castaniu (O, vanitate de bărbat trecut!), extrăgându-se de sub cadavru, apoi chemând o ambulanţă, care i-a transportat pe ea şi trupul acoperit al bunicului lui Ferguson la spitalul Lenox Hill unde, la ora 15.52, Benjamin Adler a fost declarat decedat în momentul sosirii, după care biata Didi, zguduită cum era, a trebuit s-o sune pe bunica lui Ferguson, care nu era la curent cu existenţa tinerei, şi să-i spună să vină imediat la spital pentru că se întâmplase un *accident.*

La înmormântare au avut acces doar rudele apropiate. N-a fost invitat niciun Gersh sau Pomerantz, nici prieteni, nici parteneri de afaceri, nici măcar străunchiul şi strămătuşa lui Ferguson din California (fratele mai mare al bunicii, Saul, şi soţia lui scoţiană, Marjorie). Scandalul a trebuit înăbuşit şi bunica lui n-ar fi făcut faţă unui eveniment social de anvergură, aşa că doar opt persoane s-au deplasat la cimitirul din Woodbridge, New Jersey, să participe la înmormântarea bunicului: Ferguson şi părinţii lui, Amy, strămătuşa Pearl, mătuşa Mildred şi unchiul Henry (care sosiseră cu avionul de la Berkeley cu o zi în urmă) şi bunica lui Ferguson. L-au ascultat pe rabin recitând Kaddish, au aruncat pământ pe sicriul de pin din groapă, apoi s-au întors în apartamentul de pe West Fifty-eighth Street să mănânce de prânz, după care s-au mutat în living, în trei grupuri separate, purtând trei conversaţii separate care au continuat cu mult după ce s-a întunecat: Amy pe canapea cu mătuşa Mildred şi unchiul Henry, tatăl lui Ferguson şi strămătuşa Pearl pe fotoliile din faţa canapelei şi Ferguson la măsuţa din alcovul de lângă ferestrele din faţă, cu mama şi bunica lui. De această dată, bunica lui a fost cea care a vorbit mai mult. După atâţia ani în care stătuse tăcută, în timp ce soţul ei îi dădea înainte fără întrerupere cu glumele şi poveştile lui bezmetice, parcă în sfârşit ar fi revendicat dreptul să se exprime şi ea, iar ceea ce a spus în acea după-amiază l-a uimit pe Ferguson nu doar pentru că vorbele în sine ar fi fost

uimitoare, ci pentru că-şi dădea seama cu uimire cât de profund se înşelase asupra ei toată viaţa.

Primul motiv de uimire a fost că nu avea deloc resentimente faţă de Didi Bryant, la care s-a referit numind-o *fata aia drăguţă, înlăcrimată.* Şi ce curaj pe ea, a zis bunica lui, că n-a fugit şi n-a *dispărut în noapte,* cum ar fi făcut majoritatea oamenilor în situaţia ei, dar fata aceea era altfel, a aşteptat pe hol, la spital, până când a apărut soţia şi a vorbit fără ruşine despre aventura ei cu Benjy, despre cât de mult ţinuse la el şi ce lucru trist, foarte trist, se întâmplase. În loc să dea vina pe Didi pentru moartea lui Benjy, bunica lui Ferguson o compătimea, considerând-o *o persoană cumsecade,* iar la un moment dat, când Didi cedase nervos şi izbucnise în lacrimi (acesta fiind al doilea motiv de uimire), ea o consolase: *Nu plânge, dragă. Sunt sigură că l-ai făcutfericit şi Benjy al meu a fost un bărbat care avea nevoie săfiefericit.*

Pentru Ferguson, răspunsul ei avea ceva eroic, o profunzime a înţelegerii omeneşti care răsturna tot ceea ce crezuse el despre bunică-sa până în acel moment, apoi bătrâna se foise puţin în scaun şi se uitase direct la mama lui Ferguson, iar ochii i se umpluseră de lacrimi pentru prima oară în acea zi, după care deschisese un subiect despre care nimeni din generaţia ei nu vorbea, recunoscând de-a dreptul că-şi dezamăgise soţul, că nu fusese o soţie bună pentru el pentru că niciodată n-o interesase latura fizică a căsătoriei, pentru ea relaţiile sexuale erau dureroase şi neplăcute, iar după naşterea fetelor, îi spusese lui Benjy că n-o mai poate face, poate doar foarte rar, de dragul lui, şi ce-ai vrea, a întrebat-o ea pe mama lui Ferguson, normal că Benjy umblase după alte femei, era un bărbat cu *pofte mari,* şi cum ar fi putut să i-o ia în nume de rău când ea fusese cea care-l dezamăgise şi se comportase atât de jalnic în pat? Îl iubise în toate celelalte feluri, fusese singurul bărbat din viaţa ei timp de patruzeci şi şapte de ani, *şi crede-mă, Rose, n-am simţit nici măcar un minut că nu mă iubeşte şi el.*

IUNIE 1967. Până la urmă, a fost o chestiune de bani. La sfârşitul lui ianuarie, când mama lui Ferguson i-a spus că tatăl ei plătise pentru Columbia, apartament, mâncare, cărţi şi bani de buzunar, retrăgând o dată la şase luni bani în

contul asigurării lui de viață, Ferguson a înțeles că avea să fie nevoit să contribuie din acel moment mai mult decât cu firimiturile din salariul minim pe care-l primise în vara trecută ca librar, că le datora părinților lui să participe la cheltuieli cu cât putea, în semn de bună-credință, de mulțumire.

Amy își găsise deja o slujbă peste vară. La prânzul de după înmormântare din apartamentul bunicilor lui, ea stătuse de vorbă câteva ore cu mătușa Mildred și unchiul Henry. Istoricul Henry și studenta la istorie Amy se înțeleseseră de minune, iar când unchiul lui Ferguson îi povestise despre proiectul de care avea de gând să se apuce în iunie (un studiu al mișcării muncitorești americane), Amy intervenise cu atâtea *întrebări interesante* (după părerea lui Henry), încât se pomenise brusc cu oferta de a lucra peste vară ca asistentă de cercetare. Slujba era în Berkeley, desigur, și cum Amy urma să plece acolo la sfârșitul semestrului de primăvară, era de la sine înțeles că avea s-o însoțească și Ferguson. Toată iarna și primele săptămâni de primăvară au discutat în repetate rânduri despre ceea ce considerau a fi următoarea lor mare *aventură în străinătate* – o nouă Franță, doar că de această dată aveau să călătorească peste granița în interiorul țării lor. Tren, avion, autobuz, să riște cu vechiul Impala, să facă autostopul sau să găsească pe cineva care avea nevoie să i se transporte mașina în alt oraș: acestea le erau opțiunile și marea dificultate era s-o aleagă pe cea mai ieftină. Totuși, era esențial să-și găsească și el o slujbă la Berkeley înainte să ajungă acolo, întregul proiect depindea de angajarea lui și nu-și permitea să piardă timp cu căutările la fața locului. Mătușa Mildred i-a promis că-l ajută, asigurându-l că se găsește de lucru pe toate drumurile și că nu va avea probleme, dar când el i-a scris la sfârșit de martie, apoi din nou la mijlocul lui aprilie, răspunsurile ei au fost vagi și atât de sărace în detalii, încât a fost aproape sigur că ea uitase să se intereseze sau încă nu apucase sau nici n-avusese de gând s-o facă până când nu-l știa plecat spre California. După care i s-a ivit o ocazie la New York, o ocazie bună, și chiar dacă se simțea dezamăgit, a considerat că nu poate refuza decât cu riscul de a nu-și găsi deloc de lucru

peste vară. În mod curios, era o slujbă aproape la fel ca a lui Amy, ceea ce agrava cumva întreaga situație, dându-i impresia că e victima unei idei perverse despre cum să faci o glumă proastă. Profesorul lui Ferguson de CC din semestrul de primăvară fusese însărcinat să scrie o istorie a Columbiei de la înființare la aniversarea de două sute de ani (1754-1954) şi căuta un asistent de cercetare care să-l ajute *să demareze cartea.* Ferguson n-a trebuit să candideze pentru post. Andrew Fleming i l-a oferit, impresionat fiind de contribuția la curs şi de calitățile scriitoriceşti ale tânărului de douăzeci de ani – nu doar de lucrările academice, ci şi de articolele de ştiri şi traducerile de poezie. Ferguson s-a simțit flatat de comentariile generoase, dar hotărâtor a fost salariul, două sute de dolari pe săptămână (provenind dintr-o finanțare primită de universitate), ceea ce însemna că putea strânge peste două mii de dolari până la începerea semestrului de toamnă, aşa că brusc a renunțat la plecarea în California. Nu mai conta că Fleming era un bărbat bondoc de cincizeci şi doi de ani, burlac de-o viață, foarte interesat de băieți. Ferguson şi-a dat seama de la bun început că profesorul făcuse o pasiune pentru el – dar nu era un lucru care să-i dea prea mult de furcă sau care să-l împiedice să accepte slujba.

I-a mai scris pentru ultima oară mătuşii Mildred la început de mai, în speranța că se ivise până la urmă ceva la Berkeley care să-i permită să-şi încalce promisiunea verbală dată lui Fleming înainte să înceapă lucrul, dar după două săptămâni fără răspuns, când în sfârşit s-a îndurat să cheltuiască pe un telefon interurban în California, mătuşa lui a pretins că nu primise scrisoarea. Ferguson o bănuia că minte, dar nu-şi putea exprima bănuielile fără dovezi şi oricum, ce mai conta? Mildred n-avusese intenția de a-i sabota planul, era pur şi simplu leneşă, neglijase problema, iar acum era deja prea târziu, iar mătuşa care pe vremuri ar fi făcut orice pentru Archie al ei scump şi drag îl lăsase cu buzele umflate.

Amy s-a necăjit. Ferguson era disperat. Gândul de a sta departe unul de celălalt timp de două luni şi jumătate era prea oribil până şi ca să discute despre el, şi totuşi niciunul dintre ei nu găsea o rezolvare. Amy a spus că-l admiră pentru

că *se poartă ca un adult* (chiar dacă el simțea că e şi puțin supărată pe el) şi, deşi Ferguson a fost tentat s-o roage să renunțe la deplasare şi să rămână la New York, ştia că ar fi fost arogant şi greşit din partea lui, aşa că s-a abținut. Pe 5 iunie a izbucnit Războiul de Şase Zile, iar a doua zi după ce războiul s-a terminat, Amy a plecat la Berkeley singură. Părinții ei îi dăduseră bani pentru un bilet de avion, iar Ferguson i-a însoțit la aeroport în dimineața plecării. Un rămas-bun stânjenit, trist. Fără lacrimi sau gesturi spectaculoase, doar o îmbrățişare lungă, solemnă, urmată de promisiunea de a-şi scrie reciproc cât mai des. Întors în camera lui din West 11 Ith Street, Ferguson s-a aşezat pe pat şi s-a uitat la peretele din fața lui. A auzit un bebeluş plângând în apartamentul vecin, a auzit un bărbat strigând *Futu-i* către cineva aflat pe trotuar, la cinci etaje dedesubt, şi şi-a dat seama brusc că făcuse cea mai oribilă greşeală din viața lui. Cu slujbă sau fără slujbă, ar fi trebuit să plece cu ea şi să improvizeze din mers. Aşa trebuia să trăieşti, era genul de viață săltăreață pe care-şi dorea s-o ducă, *o viață dansantă,* dar alesese datoria şi nu aventura, responsabilitatea față de părinți şi nu iubirea pentru Amy, şi se detesta pentru prudență, pentru inima lui bleagă de animal de povară. Bani. Întotdeauna bani, întotdeauna prea puțini bani. Pentru prima oară în viață, a început să se întrebe cum ar fi fost să se nască putred de bogat.

Încă o vară la New York cu nebunii şi radiourile, cu nopți în care stătea în pat şi asculta sforăitul şi pârțurile persoanei care subînchiriase camera lui Amy, transpirat, cu cămăşile şi şosetele udându-i-se leoarcă de transpirație în fiecare zi până-n prânz, umblând pe străzi cu pumnii încleştați – mai nou, cineva era jefuit în cartier sub amenințarea cuțitului la fiecare oră, patru femei fuseseră violate în lifturile clădirilor în care locuiau, fii pe față, stai cu ochii-n patru şi încearcă să-ți ții răsuflarea când treci pe lângă un tomberon. Zile lungi în Biblioteca Butler, o copie a Partenonului care găzduia un milion de cărți, documentându-se despre Columbia pre-revoluționară, care se numea pe atunci Kings College, şi despre condițiile în care se trăia la New York la mijlocul secolului al XVIII-lea (porci alergând pe străzi, balegă

de cal peste tot), prima facultate din stat, a cincea facultate din țară, John Jay, Alexander Hamilton, Guvernatorul Morris, Robert Livingston, primul președinte al Curții Supreme, primul secretar al Trezoreriei, autorul versiunii finale a Constituției SUA, membru în comitetul de cinci persoane care a compus prima versiune a Declarației de Independență, părinții fondatori pe când erau bărbați tineri, băieți, băieței de-o șchioapă alergând pe străzi printre porci și cai, iar după cinci, șase ore petrecute în praful din Butler, se ducea acasă ca să bată la mașină notițele pentru Fleming, cu care se întâlnea de două ori pe săptămână la West End, unde era aer condiționat, întotdeauna acolo și nu în biroul sau apartamentul lui Fleming, pentru că deși istoricul cel binevoitor, cuviincios, profund inteligent nu l-a atins niciodată pe Ferguson, era mereu cu ochii pe el, atent la orice semn încurajator sau orice expresie de dorință reciprocă, ceea ce pentru Ferguson era și așa destul de delicat, pentru că-l simpatiza pe Fleming și-i era imposibil să nu-l compătimească.

În acest timp, Amy era la aproape cinci mii de kilometri vest, în țara hipioților, Amy era în Grădina Raiului, Amy se plimba pe Telegraph Avenue din Berkeley în Vara iubirii[83], iar Ferguson îi citea și recitea scrisorile cât putea de des ca să-i audă vocea în continuare, luându-le cu el la bibliotecă în fiecare dimineață ca să le folosească pe post de pilule anti-plictiseală de fiecare dată când era pe punctul de a intra în comă la muncă, iar în scrisorile de răspuns se străduia să fie cât mai lejer, mai vioi și mai amuzant, fără să pomenească de război, de putoarea acră de pe străzi, de femeile violate în lifturi sau de negura care i se cuibărise în inimă. *Se pare că tu ai parte de distracția vieții tale,* i-a scris el într-una dintre cele patruzeci și două de scrisori pe care i le-a trimis în acea vară. *Aici, la New York, eu unul am parte de viața distracției mele.*

---

[83] Vara anului 1967, când foarte mulți tineri au venit la San Francisco, inspirați de mișcarea hippie.

IULIE 1967. După părerea lui Ferguson, partea cea mai tristă a tristelor revolte din Newark era că nimic nu le-ar fi putut opri. Spre deosebire de majoritatea evenimentelor importante din lume, care ar fi putut fi la fel de bine evitate dacă oamenii ar fi gândit mai lucid (Vietnam, de pildă), Newark a fost de neevitat. Poate nu chiar până la cei douăzeci şi şase de morţi, cei şapte sute de răniţi, cele o mie cinci sute de persoane arestate, cele nouă sute de magazine distruse sau cele zece milioane de dolari prejudiciu, dar Newark era un loc unde toate mergeau prost de ani de zile, iar cele şase zile de violenţe care au început pe 12 iulie au fost rezultatul logic al unei situaţii care nu putea fi rezolvată decât printr-o formă sau alta de violenţă. Faptul că războiul izbucnise când un şofer de taxi negru, pe nume John Smith, fusese arestat pentru că depăşise ilegal o maşină de poliţie, apoi fusese bătut măr de doi poliţişti albi, nu era atât o cauză, cât un efect. Dacă n-ar fi fost Smith, ar fi fost Jones. Şi dacă n-ar fi fost Jones, ar fi fost Brown, White sau Gray. În cazul de faţă, s-a întâmplat să fie Smith, iar când poliţiştii care l-au arestat, John DeSimone şi Vito Pontrelli, l-au dus târâş la Secţia Patru, printre locatarii din imensul complex rezidenţial public de peste drum s-a răspândit fulgerător zvonul că Smith fusese omorât. Ceea ce s-a dovedit a fi fals, dar adevărul mai profund era că, de ceva vreme, peste jumătate din populaţia din Newark era neagră, iar din cei două sute douăzeci de mii de oameni, marea majoritate erau săraci. Newark avea cel mai mare procent de locuinţe substandard din ţară, era pe locul doi la criminalitate, pe locul doi la mortalitate infantilă, iar rata şomajului era de două ori mai mare decât media naţională. Administraţia era exclusiv albă, poliţia locală era albă în proporţie de nouăzeci la sută şi aproape toate contractele de construcţie reveneau companiilor controlate de mafioţi, care-i răsplăteau pentru ajutor pe funcţionarii de la primărie cu mită generoasă şi refuzau să angajeze muncitori negri pentru că nu făceau parte din sindicatele exclusiv albe. Sistemul era atât de corupt, încât Primăriei i se spunea popular Fabrica de Hoţi.

Pe vremuri, Newark fusese un oraş în care oamenii produceau lucruri, un oraş cu fabrici şi slujbe pentru

muncitori, toate obiectele de pe lume fuseseră produse acolo, de la ceasuri de mână la aspiratoare şi ţevi de plumb, de la sticle şi perii pentru sticle la nasturi, de la pâine ambalată la brioşe şi salam italian lung de treizeci de centimetri. Acum, casele din scobitori se dărâmau, fabricile fuseseră închise, iar albii din clasa de mijloc migrau spre suburbii. Ceea ce părinţii lui Ferguson făcuseră încă din 1950, iar după ştiinţa lui, erau şi singurii care se întorseseră vreodată, dar Weequahic nu era chiar Newark şi acolo era linişte de când lumea. Şaptezeci de mii de evrei laolaltă, un parc splendid, de trei sute unsprezece pogoane, creaţia lui Olmsted, şi liceul care producea cel mai mare număr de doctoranzi dintre toate liceele din ţară.

În seara de 12 iulie, Ferguson băuse bere la West End, iar la unu şi câteva minute, când s-a întors în apartament, telefonul suna. A răspuns şi l-a auzit pe tatăl lui zbierând în receptor: Unde naiba ai fost, Archie? Newark arde! Au spart geamurile şi au jefuit magazinele! Poliţia trage cu armele şi maică-ta e afară, pe Springfield Avenue, face poze pentru ziarul ei nenorocit! Au închis strada şi nu pot să trec! Vino acasă, Archie! Am nevoie de tine şi să nu uiţi să-ţi iei legitimaţia de presă!

Era prea târziu ca să mai ia autobuzul din staţia de la Port Authority, aşa că Ferguson a oprit un taxi pe Broadway şi i-a spus şoferului s-o calce, o expresie pe care o auzise de zeci de ori în filme, dar niciodată n-o folosise personal, şi deşi cursa l-a costat aproape toţi cei douăzeci şi patru de dolari pe care-i avea în portofel, mai puţin doi, a ajuns la apartamentul din Van Velsor Place în sub o oră. Din fericire, străzile din cartier erau liniştite. Răzmeriţa începuse în centru şi se întinsese spre zona comercială, dar cartierul sudic încă nu fusese afectat. Uşurarea a fost cu atât mai mare cu cât maică-sa tocmai se întorsese acasă, iar taică-său, care era pachete de nervi şi aproape-şi ieşise din minţi, începea să se adune.

În viaţa mea n-am văzut aşa ceva, a zis maică-sa. Cocteiluri Molotov, magazine făcute praf, poliţişti cu armele în mâini, incendii, lume înnebunită alergând de colo până colo – haos complet.

Magazinul lui Sam nu mai e, a zis taică-său. M-a sunat el acum o oră şi mi-a zis că n-a mai rămas nimic. Sunt nişte dementi, nişte animale sălbatice, aia sunt. Gândiți-vă cum e să dai foc propriului tău cartier. În viața mea n-am auzit aşa o chestie stupidă.

Eu mă duc la culcare, le-a spus mama lui Ferguson. Sunt frântă şi mâine-dimineață la prima oră trebuie să fiu la *Ledger.*

Nu mai face din astea, Rose, a spus tatăl lui Ferguson.

Ce să nu mai fac, Stanley?

Fotografie de război.

E meseria mea. Trebuie s-o fac. După noaptea asta, cineva din familia noastră deja a rămas fără loc de muncă şi nici nu mă gândesc să abandonez.

O să te omoare careva.

Ba nu. Cred că e pe sfârşite. Când am plecat eu, toată lumea se ducea acasă. Petrecerea s-a terminat.

Şi ca ea au crezut mulți alții, inclusiv primarul, Hugh Addonizio, care a expediat tulburările, numindu-le *doar câteva sticle sparte,* dar în noaptea următoare, când revoltele au continuat, ea a ieşit iar în stradă cu aparatul foto, doar că de data asta a însoțit-o şi Ferguson, care avea la el atât legitimația de presă de la *Montclair Times,* cât şi pe cea de la *Columbia Spectator,* în caz că-l oprea poliția şi-i cerea actele. Taică-său îşi petrecuse toată ziua cu Sam Brownstein la magazinul lui cu articole sportive vandalizat, evaluând paguba, baricadând fosta vitrină cu bucăți de placaj, recuperând puținele lucruri rămase, şi tot cu Sam era şi după apusul soarelui, când Ferguson şi mama lui au plecat spre Springfield Avenue. Taică-său considera că Ferguson se duce acolo ca să-şi protejeze mama, dar el considera că se duce pentru că aşa vrea, din moment ce maică-sa n-avea nevoie de protecție când îşi făcea pozele, dând dovadă de un calm şi de o disciplină remarcabile, după părerea lui, văzându-şi de treabă cu atâta siguranță şi concentrare, încât în curând Ferguson şi-a dat seama că, de fapt, ea îl protejează pe el. În acea seară, în cartierul central se adunaseră foarte mulți jurnalişti şi fotografi, oameni de la ziarele din Newark, de la ziarele din New York, de la revista

Life, de la *Time* şi *Newsweek,* de la A.P. Şi Reuters, presa underground, presa neagră, echipe de la radio şi televiziune, în general grupaţi şi privind la iureşul care se dezlănţuia pe Springfield Avenue. Era o privelişte tulburătoare, iar Ferguson a recunoscut deschis în sinea lui că se simţea neliniştit, ba chiar speriat de-a dreptul uneori, dar în acelaşi timp era surescitat şi uimit, total nepregătit pentru energia explozivă care se propaga pe stradă, pentru amestecul de emoţie intensă şi mişcare nebună care părea să îmbine furia şi bucuria într-un sentiment pe care nu-l mai întâlnise nicăieri, un sentiment nou care încă nu primise un nume, şi nu numai că nu era o nebunie, cum spusese tatăl lui, dar nici stupid nu era, pentru că grupurile de negri ţinteau sistematic magazinele deţinute de albi, mulţi evrei albi, ocolind în acelaşi timp magazinele deţinute de negri, vitrinele pe care scria *frate de suflet,* transmiţându-le astfel albilor că-i consideră duşmani invadatori şi că e timpul să plece din ţara lor. Nu era ceea ce Ferguson ar fi numit o idee bună, dar cel puţin avea logică.

Apoi răzmeriţa s-a domolit iar, toată lumea a plecat acasă şi de această dată părea să se fi încheiat definitiv, după a doua din cele două nopţi dezlănţuite de distrugere şi defulare, dar nimeni din mulţimea care se împrăştia n-ar fi avut de unde să ştie pe atunci că la ora două fără douăzeci dimineaţa, primarul Addonizio îl sunase pe guvernatorul Richard Hughes şi-i ceruse să trimită Garda Naţională şi poliţia din New Jersey. În zorii zilei următoare, trei mii de soldaţi ai Gărzii au intrat în oraş cu tancurile şi cinci sute de poliţişti înarmaţi până-n dinţi şi-au ocupat poziţiile pe străzile din jurul cartierului central, iar în următoarele trei zile, Războiul din Vietnam s-a întors acasă, la Newark, pentru că deşi nimeni din Vietcong nu-l făcuse vreodată pe Muhammad Aii *negrotei,* negrii din Newark deveniseră între timp Vietcongul.

Guvernatorul Hughes: „E o insurecţie criminală a unor persoane care spun că-i urăsc pe albi, dar de fapt urăsc America?

Puncte de control împrejmuite de sârmă ghimpată. O interdicţie pentru maşini de a circula după ora zece seara,

pentru pietoni după ora unsprezece. Vandalismul încetase, iar exaltarea din primele două nopți degenerase într-o gherilă urbană, o bătălie în toată regula purtată cu puşti, mitraliere şi foc. Un căpitan de pompieri alb pe nume Michael Moran, în vârstă de treizeci şi opt de ani, tată a şase copii, a fost împuşcat mortal pe Central Avenue, unde se urcase pe o scară să cerceteze o alarmă, iar din acel moment, Garda şi poliția statală au acționat pornind de la premisa că oraşul era infestat de lunetişti negri, postați pe acoperişuri, gata să ia la țintă orice alb le intra în vizor. Faptul că douăzeci şi patru din cei douăzeci şi şase de oameni ucişi în acele zile s-au dovedit a fi negri părea să infirme respectiva premisă, care a îngăduit însă Gărzii şi poliției să tragă treisprezece mii de gloanțe, deschizând direct focul asupra apartamentului de la etajul al doilea al unei femei pe nume Rebecca Brown, de pildă, şi omorând-o cu ceea ce *Star-Ledger* a descris în termenii „o ploaie de gloanțe", să-l ciuruiască pe Jimmy Rutledge cu alte douăzeci şi trei de gloanțe sau să-l împuşte pe Billy Furr, în vârstă de douăzeci şi patru de ani, pentru vina de a lua un suc rece dintr-un magazin de cartier deja vandalizat şi de a i-l întinde unui fotograf însetat de la revista *Life.*

Mama lui Ferguson s-a străduit să facă în continuare fotografii până la sfârşit, dar trebuia neapărat să lucreze ziua, fotografiind tancurile, soldații şi magazinele negrilor din cartierul central, între timp distruse, sute de fotografii care ilustrau aspectele conflagrației relevante pentru ea, şi pentru că tatăl lui Ferguson ajunsese să se teamă aproape isteric pentru siguranța lui Rose, a insistat s-o însoțească peste tot, ceea ce în acele trei zile a însemnat să stea lângă ea pe bancheta din spate a vechiului Impala, în timp ce Ferguson îşi conducea părinții prin oraş, apoi, când se apropia ora de la care se aplica restricția de circulație, să treacă pe la sediul *Star-Ledger* şi să lase filmele nedevelopate înainte de a se întoarce în apartamentul din Van Velsor Place. Admirația lui Ferguson față de maică-sa a continuat să crească în toată acea perioadă cumplită. Pentru el, faptul că o femeie de patruzeci şi cinci de ani care făcuse toată viața portrete în studio şi debutase în jurnalism cu fotografii de la

mondenități de suburbie era în stare de asemenea lucruri era una dintre cele mai improbabile transformări umane pe care le văzuse vreodată. Era singura lui consolare, pentru că altfel, toată acea perioadă l-a îmbolnăvit, l-a îmbolnăvit de inimă, de stomac, de răul lumii în care trăia, şi nu-i făcea bine nici că taică-său vitupera seară de seară împotriva *lor,* a nenorociților de *şvarți* şi ce mult ne urăsc ei pe *noi,* evreii, şi gata de-acuma, spunea el solemn, din acea clipă avea să-i urască veşnic, avea să-i urască furibund clipă de clipă, până la moarte, şi la un moment dat, auzindu-l cum vituperează, lui Ferguson i s-a făcut atât de silă, încât şi-a ieşit din țâțâni şi i-a spus lui taică-său să-şi țină gura, ceea ce nu făcuse în viața lui.

Soldații s-au retras pe 17, iar până să iasă şi ultimul tanc din oraş, războiul se sfârşise.

De fapt, totul se sfârşise, cel puțin pentru evreii din Weequahic, care păreau să fie în asentimentul tatălui lui Ferguson în privința celor întâmplate, iar în şase luni, aproape toate familiile din zonă au plecat, unele mutându-se în apropiere, în Elizabeth, altele, în suburbiile din districtele Essex şi Morris, iar fostul cartier evreiesc de pe vremuri a rămas fără evrei. Ciudat era că majoritatea părinților şi bunicilor negrilor din Newark veniseră din Sud în timpul Marii Migrații dintre războaie, iar acum, pentru că fotografiile maică-sii cu revoltele avuseseră un oarecare impact în lume, iar ei i se oferise o nouă slujbă la *Miami Herald,* părinții lui Ferguson făceau schimb cu vecinii lor negri, luând ei înşişi calea sudului.

A fost cumplit să-şi ia rămas-bun de la ei.

TOAMNA ANULUI 1967, Ceva din lumina soarelui, a stelelor sau a lunii californiene deschisese culoarea părului lui Amy şi-i închisese culoarea pielii, aşa că ea s-a întors la New York cu sprâncene şi gene mai spălăcite, mai blonde, şi cu obrajii, brațele şi picioarele radiind de un bronz strălucitor, un cafeniu-auriu de brioşă abia scoasă din cuptor sau de felie de pâine prăjită caldă, cu unt. Lui Ferguson îi venea s-o mănânce toată. După două luni şi jumătate de celibat chinuitor, nu se mai sătura de ea, şi pentru că şi ea se înfometase toată vara, în rol de *călugăriță*

spaima distracției, cum spunea ea, era într-o stare neobișnuit de excitabilă, dispusă să-i ofere la fel de mult cât îi oferea și el, iar Ferguson, care înțelegea că moștenise multe dintre *poftele mari* ale bunicului, dacă nu chiar pe toate, era dispus să-i ofere tot ce avea, ceea ce a și făcut, iar Amy i s-a dat și ea pe de-a-ntregul, așa că în cele trei zile de după întoarcerea ei în apartamentul din West 11 Ith Street, s-au mutat cu totul în patul dublu din camera ei și și-au reamintit de forța necunoscută care-i unea.

Cu toate astea, unele lucruri se schimbaseră și nu toate erau pe placul lui Ferguson. În primul rând, Amy se îndrăgostise de California sau în orice caz, de Bay Area, așa că fata care niciodată nu s-ar fi despărțit de New York începuse să se gândească serios să dea în anul următor la facultatea de drept de la Berkeley. Nu dreptul era problema. Ferguson o încuraja să devină avocată, discutaseră de multe ori despre asta până atunci, o avocată a săracilor, o avocată activistă, o profesie care i-ar fi permis să facă mai mult bine lumii decât dacă ar fi organizat demonstrații anti-război sau greve ale chiriașilor împotriva proprietarilor lacomi, iresponsabili, din moment ce războiul avea să se termine într-o bună zi (spera ea) și era o satisfacție mult mai mare să trimiți proprietari lacomi la închisoare decât să te rogi de ei să dea mai multă căldură, să deratizeze sau să nu mai folosească vopsea cu plumb. Să se facă avocată, cum nu – dar chiar vorbea serios apropo de California? Uitase că el avea să fie în continuare la New York anul următor? Fusese destul de greu să stea despărțiți toată vara, dar un an întreg l-ar scoate din minți. Și cum de ajunsese ea la concluzia că el vrea s-o urmeze în California după absolvire? Nu putea alege și ea o facultate de drept rezonabilă, cum erau Columbia, NYU sau Fordham, și să rămână cu el în apartament? De ce naiba să complice totul?

Archie, Archie, nu te ambala. Deocamdată vorbim și noi de dragul de a vorbi.

Nu-mi vine să cred că nici măcar nu ți-ai pus problema.

Tu nu știi cum e acolo. După două săptămâni, am și uitat de New York, ceea ce mi-a făcut plăcere. Mă simțeam ca acasă.

Înainte erai de altă părere. Nu există *decât* New York, ai uitat?

Aveam şaişpe ani când am spus asta şi nu fusesem la Berkeley sau în San Francisco. Acum, ca femeie bătrână de douăzeci de ani, m-am răzgândit. New Yorkul e o cloacă.

Corect. Dar nu peste tot. Am putea să ne mutăm în alt cartier.

Nordul Californiei e cel mai frumos loc din America. La fel de frumos ca Franța, Archie. Nu mă crede pe cuvânt, dacă nu vrei. Convinge-te singur.

Sunt cam ocupat în momentul ăsta.

În vacanța de Crăciun. Am putea merge acolo în vacanța de iarnă.

Bine. Dar chiar dacă mi s-ar părea cel mai frumos loc din lume, asta tot n-ar rezolva problema.

Ce problemă?

Problema anului la distanță.

O să rezistăm. N-o să fie aşa greu.

Abia am ieşit din cea mai oribilă şi mai însingurată vară din viața mea. A fost greu, foarte greu, Amy, aproape insuportabil. Probabil că un an întreg m-ar distruge.

Aşa-i, a fost greu. Dar cred că ne-a făcut şi bine. Să fim singuri, să dormim singuri, să ne fie dor unul de altul şi să ne scriem scrisori – cred că ne-a unit şi mai mult.

Ha.

Te iubesc cu adevărat, Archie.

Ştiu. Dar uneori am senzația că-ți iubeşti viitorul mai mult decât ideea de a fi cu mine.

DECEMBRIE 1967, N-au mai ajuns în California în acea iarnă pentru că bunica lui Ferguson a murit, a murit tot în urma unei explozii interne, cum fusese cea care-l omorâse pe bunicul lui cu un an în urmă, şi au fost nevoiți să-şi anuleze călătoria ca să participe la încă o înmormântare în Woodbridge, New Jersey. A urmat o săptămână frenetică, în care multe mâini au făcut ordine în treburile bunicii şi au eliberat apartamentul ei, ceea ce trebuia făcut în timp record pentru că părinții lui Ferguson erau pe punctul de a se muta în Florida, aşa că toată lumea a sărit să dea o mână de ajutor, Ferguson, bineînțeles, dar şi Amy, care până la urmă

a dus greul, plus Nancy Solomon şi soţul ei, Max, Bobby George, care se eliberase din armată şi se întorsese în Montclair, unde se străduia să-şi reintre în formă pentru antrenamentele de primăvară, ba chiar şi Didi Bryant, care se împrietenise cu bunica lui Ferguson după moartea bunicului şi plânsese după ea la fel de mult cum plânsese după el (cum să susţii că viaţa are vreo noimă dacă eşti întreg la cap?), iar mama lui Ferguson avea nevoie de ajutor pentru că era total înnebunită, plângând în acea săptămână aşa cum Ferguson n-o văzuse plângând niciodată, din copilărie până în acel moment, şi Ferguson a fost la rândul lui copleşit de tristeţe, nu doar pentru că-şi pierduse bunica, ceea ce era oricum trist, dar şi pentru că nu-i convenea deloc ce se întâmpla cu apartamentul, felul în care era dezmembrat cameră cu cameră, fiecare obiect fiind învelit în ziare şi pus în cutii de carton, toate lucrurile care făcuseră parte din viaţa lui încă de dinainte să fie conştient că trăieşte, mărunţişurile ieftine cu care se jucase în copilărie pe când mergea de-a buşilea, elefanţii de fildeş ai bunicii şi hipopotamul din sticlă verde, milieul îngălbenit de sub telefonul din hol, pipele şi cutiile pentru trabucuri ale bunicului, goale acum, în care pe vremuri îi plăcea să-şi vâre nasul şi să tragă zdravăn în piept izul înţepător de tutun al unor trabucuri de mult mistuite, toate dispăreau acum, dispăreau pentru totdeauna, şi partea cea mai oribilă era că bunica lui avusese de gând să plece şi ea în Florida cu părinţii lui şi să locuiască împreună cu ei în apartamentul cel nou din Miami Beach, şi chiar dacă spunea că de-abia aşteaptă (0 *să vii să mă vizitezi, Archie, şi-o să ieşim să luăm micul dejun la Wolfies, pe Collins Avenue, o să mâncăm ouă jumări cu somon în saramură şi ceapă),* el bănuia că gândul de a pleca din apartament după atâţia ani o îngrozea şi poate că-şi dorise atacul cerebral pentru că pur şi simplu nu se simţea în stare.

Banii erau ultimul lucru la care se gândea Ferguson în acel moment, el, care în viaţa de zi cu zi se gândea şi se frământa mai mereu din cauza banilor, nu-şi pusese problema moştenirii şi a consecinţelor financiare ale morţii unei persoane, dar bunicul lui câştigase grămezi consistente

de bani în anii mulți petrecuți la Gersh, Adler şi Pomerantz, şi chiar dacă irosise o bună parte din acele grămezi cu Didi Bryant şi cu predecesoarele ei, bunica lui Ferguson moştenise peste jumătate de milion de dolari după moartea soțului, iar acum, că murise şi ea, banii le reveneau celor două fiice ale ei, Mildred şi Rose, care primeau fiecare jumătate prin prevederile testamentului, iar după achitarea taxelor de moştenire, mătuşa şi mama lui Ferguson au ajuns amândouă mai bogate cu două sute de mii de dolari decât înainte de atacul cerebral fatal al mamei lor. Două sute de mii de dolari! Era o sumă atât de incredibilă, încât Ferguson a râs când maică-sa l-a sunat din Florida la sfârşitul lui ianuarie şi i-a dat vestea, apoi a râs şi mai tare când ea l-a anunțat că jumătate din jumătatea ei avea să-i revină lui.

Eu şi taică-tu ne-am gândit foarte bine, a zis ea, şi ni se pare corect să primeşti ceva de-acum. Ca sumă, ne-am gândit la douăzeci de mii.

Ceilalți optzeci o să-i investim noi pentru tine, aşa că, dacă o să ai vreodată nevoie de o parte din ei, să fie mai mult de optzeci. Te-ai făcut băiat mare, Archie, şi ne-am zis că douăzeci de mii o să-ți ajungă pentru ultimele trei semestre de facultate, ba o să-ți şi rămână o sumă firumuşică pentru când ai să începi aşa-zisa viață adevărată, şase, opt mii de dolari de tampon, ca să poți alege slujba pe care chiar ți-o doreşti, nu să te simți presat să accepți ceva doar pentru că eşti disperat după bani. În plus, asta o să ne uşureze viața şi nouă, bătrânilor, în Miami Beach. Taică-tu n-o să mai trebuiască să-ți trimită cecuri lunare pentru chirie şi bani de buzunar, n-o să-l mai preocupe să-ți achite taxa de şcolarizare, tuturor o să ne fie mai uşor, iar de-acum încolo tu te ocupi.

Ce-am făcut să merit asta? a întrebat Ferguson.

Nimic. Dar ce, eu am făcut ceva ca să merit banii? Nu. Aşa stau Lucrurile, Archie. Oamenii mor şi lumea merge înainte, dar dacă ne putem ajuta unii pe alții, de ce să nu ne ajutăm, nu?

IANUARIE 1968. Cum Amy era genul de persoană care nu dădea niciodată înapoi odată ce lua o hotărâre, s-a ținut tare pe poziții şi şi-a trimis candidatura la Facultatea de Drept

Berkeley şi, pentru că Ferguson era convins c-o să intre şi că, odată intrată, avea să meargă sigur acolo, chiar dacă era acceptată şi la Columbia şi Harvard, a încercat să se consoleze gândindu-se la bani, care aveau să-i permită să-i facă scurte vizite în California, uneori şi vizite mai lungi, dacă ea hotăra să nu se întoarcă la New York în vacanţele de Crăciun şi de primăvară, şi poate că astfel avea să reuşească să suporte acel an fără ca absenţa ei să-l strivească. Slabe şanse, şi-a zis el, dar măcar banii îi aduceau o speranţă, în timp ce înainte de bani fusese dincolo de orice speranţă.

Dar în afară de asta, în mod curios, banii i-au schimbat prea puţin condiţiile materiale de viaţă. Ezita mai puţin acum să-şi cumpere cărţile şi discurile dorite, era mai dispus să-şi înlocuiască hainele şi pantofii vechi decât până atunci, iar când îi venea să-i facă lui Amy un cadou-surpriză (în general flori, dar şi cărţi, discuri sau cercei), putea să-şi dea frâu liber impulsului fără să-i pară rău. Altfel, nu se schimbase mare lucru. A continuat să meargă la cursuri, să scrie articole pentru

Spectator, să traducă poezie franceză şi să frecventeze aceleaşi localuri ieftine – West End, Green Tree şi Chock Full o'Nuts –, dar undeva în străfundurile lui, în cămăruţa mentală din adâncuri în care Ferguson trăia singur, într-o comuniune tăcută cu propria-i conştiinţă, un lucru era acum radical diferit. În contul său deschis la First Naţional City Bank de pe West 1 lOth Street colţ cu Broadway stăteau mii de dolari şi simplul fapt că-i ştia acolo, chiar dacă nu simţea vreun imbold deosebit să-i cheltuiască, îl degreva de obligaţia de a se gândi la bani de şapte sute patruzeci şi şase de ori pe zi, ceea ce până la urmă era la fel de neplăcut, dacă nu şi mai neplăcut decât lipsa banilor, pentru că acele gânduri erau îngrozitoare, devastatoare chiar, şi era o binecuvântare că scăpase de ele. Acesta era singurul mare avantaj pe care ţi-l aduceau banii, a hotărât el – nu că puteai cumpăra mai multe lucruri cu ei, ci că nu mai trebuia să umbli cu ghemul ăla infernal de gânduri suspendat deasupra capului.

ÎNCEPUTUL ANULUI 1968. Ferguson şi-a imaginat situaţia ca pe o serie de cercuri concentrice. Cercul exterior era războiul, cu tot ce tinea de el: soldatii americani din Vietnam,

duşmanii din Nord şi din Sud (Vietcong), Ho Şi Min, guvernul din Saigon, Lyndon Johnson şi cabinetul lui, politica externă americană de după al Doilea Război Mondial, numărul morţilor, napalmul, satele, inimile şi minţile în flăcări, escaladarea, pacificarea, pacea onorabilă84. Al doilea cerc reprezenta America, cele două sute de milioane de pe frontul intern: presa (ziare, reviste, radio, televiziune), mişcarea anti-război, mişcarea pro-război, mişcarea Black Power, mişcarea contraculturală (hippie şi Yippie85, iarbă şi LSD, rock and roll, presa underground, Zap Comix, Merry Pranksters86, Motherfuckers87), muncitorimea şi mulţimea care striga „Ori o iubeşti, ori pleci”88, spaţiul gol al prăpastiei create între generaţia părinţilor din clasa de mijloc şi copiii lor şi imensa gloată de cetăţeni anonimi căreia i s-a spus Majoritatea Tăcută. Al treilea cerc era New Yorkul, care era aproape identic cu al doilea cerc, dar mai imediat, mai viu: un laborator plin cu ilustrări ale curentelor sociale sus-pomenite, pe care Ferguson îl putea percepe direct, cu ochii lui, şi nu printr-un filtru de cuvinte scrise sau imagini publicate, ţinând cont în acelaşi timp de nuanţele şi particularităţile New Yorkului în sine, care nu semăna cu nici

---

84 Formulă eufemistică folosită de preşedintele american Richard Nixon pentru a descrie sfârşitul războiului din Vietnam.

85 Membri ai Youth International Party, grupare politică radicală fondată în 1967, în siajul mişcărilor anti-război ale anilor ’60.

86 Farsorii veseli, numele unui grup constituit în jurul scriitorului Ken Kesey, autorul romanului *Zbor deasupra unui cuib de cuci.* Drumul lor prin America, la bordul autobuzului şcolar *Further,* a intrat în mitologia contraculturii anilor ’60.

87 Grupare anarhistă apărută în mediul artistic newyorkez al anilor ’60.

88 Aluzie la aşa-zisa „Hard Hat Riot”, incident care a avut loc în mai 1970 la New York, când în jur de 200 de muncitori au atacat studenţii care protestau împotriva războiului din Vietnam. Muncitorii strigau: „America! Ori o iubeşti, ori pleci!”

un alt oraş din Statele Unite, mai ales din cauza uriaşelor diferenţe între bogaţi şi săraci. Al patrulea cerc era Columbia, căminul temporar al lui Ferguson, mica lume accesibilă din jurul lui şi al colegilor lui, terenul cuprinzător al unei instituţii care nu mai era separată de lumea exterioară, pentru că zidurile căzuseră, iar exteriorul şi interiorul ajunseseră să se confunde. Al cincilea era cercul individual, fiecare persoană din fiecare dintre celelalte patru cercuri, dar în cazul lui Ferguson, cel mai mult contau individizii pe care-i cunoştea personal, mai ales prietenii cu care-şi împărtăşea viaţa la Columbia, şi mai presus de toţi ceilalţi, desigur, era individul suprem, punctul din centrul celui mai mic dintre cele cinci cercuri, propria lui persoană.

Cinci sfere, cinci realităţi separate, dar toate legate între ele, ceea ce însemna că atunci când în cercul exterior se întâmpla ceva (războiul), efectele se făceau simţite peste tot în America, la New York, la Columbia şi până la ultimul punct din cercul interior al vieţilor private, individuale. De exemplu, în primăvara anului 1967, când războiul s-a înteţit, jumătate de milion de persoane au ieşit pe 15 aprilie pe străzile din New York pentru a-l condamna şi a cere retragerea imediată a trupelor americane din Vietnam. Cinci zile mai târziu, în campusul de la Columbia, trei sute de membri ai SDS au venit la John Jay Hali „să pună câteva întrebări" recrutorilor de la puşcaşii marini care-şi instalaseră mesele în hol şi au fost atacaţi de o bandă de cincizeci de sportivi şi băieţi de la NROTE, totul degenerând într-o încăierare sângeroasă, cu o ploaie de pumni şi nasuri sparte, care a necesitat intervenţia poliţiei. A doua zi după-amiaza, în curtea Van Am, între John Jay şi Hamilton Hall, a avut loc cea mai mare demonstraţie de la Columbia din ultimii mai bine de treizeci de ani, opt sute de membri şi suporteri ai SDS care au protestat faţă de recrutarea militară în campus, în timp ce cinci sute de sportivi scandalagii care ţineau cu puşcaşii marini aruncau cu ouă în ei peste gard din South Field, unde-şi ţineau propria contrademonstraţie. Ferguson şi Amy au fost amândoi implicaţi în acel haos, ea ca participantă, el ca martor-reporter, iar seara, la West End, când el i-a împărtăşit teoria lui cu cercurile concentrice, ea i-

a zâmbit şi a spus: Dar bineînțeles, dragul meu Holmes, eşti tare deştept.

Adevărul era că nicio tabără nu era mulțumită. Cei din tabăra pro-război erau tot mai dezamăgiți că Johnson nu reuşeşte să câştige războiul, cei din tabăra anti-război erau tot mai dezamăgiți că nu reuşesc să-i impună lui Johnson să pună capăt războiului. Între timp, războiul se extindea, cinci sute de mii de soldați, cinci sute cincizeci de mii de soldați, şi cu cât căpăta amploare, cu atât creştea presiunea cercului exterior asupra celor interioare, care erau tot mai comprimate, iar în curând, între ele n-au mai rămas decât nişte firicele de aer, aşa că cei izolați în mijloc respirau cu dificultate, iar omul care nu poate respira intră în panică, panica fiind vecină cu nebunia, o senzație că ți-ai pierdut mințile şi o să mori, iar la începutul lui 1968, Ferguson ajunsese să creadă că toată lumea se smintise, la fel ca smintirii care vorbeau singuri cu voce tare pe Broadway, şi că încetul cu încetul devenise şi el la fel de smintit ca ceilalți.

Apoi, în acele prime luni ale anului nou, totul a sărit în aer. Atacurile-şoc ale comandourilor de pionieri ale Vietcongului asupra a peste o sută de oraşe mari şi mici, din cadrul Ofensivei Tet de pe 30 ianuarie, au dovedit că America n-avea nicio şansă să câştige războiul, chiar dacă soldații americani au ripostat şi şi-au copleşit numeric adversarii în toate bătăliile ofensive, omorând treizeci şi şapte de mii de soldați Vietcong față de cele două mii de victime americane, la care se adăugau zeci de mii de luptători Vietcong răniți sau capturați şi jumătate de milion de civili sud-vietnamezi rămaşi pe drumuri şi transformați în refugiați. Mesajul pentru publicul american era că nord-vietnamezii nu vor abandona niciodată, că vor lupta până la ultimul om, şi de câți soldați americani mai era nevoie pentru a distruge acea țară, oare cei cinci sute de mii aflați deja acolo vor deveni un milion, două milioane, trei milioane, şi asta nu însemna oare că distrugerea Vietnamului de Nord va duce şi la distrugerea Americii? După două luni, Johnson a apărut la televizor şi a anunțat că nu mai candidează în toamnă pentru un nou mandat. Era un mod de a recunoaşte eşecul, o confirmare că susținerea publică a războiului se erodase într-atât încât

strategia sa fusese respinsă, iar Ferguson, care-l admirase pe Johnson cel bun pentru Războiul cu Sărăcia, pentru Legea pentru Drepturi Civile şi Legea pentru Dreptul la Vot şi-l detestase pe Johnson cel rău pentru Războiul din Vietnam, s-a pomenit în poziția incomodă de a-l compătimi pe preşedintele Statelor Unite, cel puțin preț de un minut sau două, cât a încercat să intre în mintea lui Lyndon Johnson şi să treacă prin supliciul pe care trebuie să-l fi presupus decizia de a abdica de pe tron, după care Ferguson a început să se bucure, să se bucure şi să se simtă în acelaşi timp uşurat că LBJ avea să iasă în curând din scenă.

După cinci zile, Martin Luther King a fost asasinat la Memphis, încă un glonț tras de un american oarecare, încă o lovitură pentru sistemul nervos colectiv, după care sute de mii de oameni s-au bulucit pe străzi şi-au început să spargă vitrine şi să dea foc clădirilor.

O sută douăzeci şi opt de Newarkuri.

Cele cinci cercuri concentrice se contopiseră într-un singur disc negru.

Era un disc de pick-up, care relua le nesfârşit o piesă veche de blues care se numea *Nu mai pot, scumpete, mă doare inima de mor.*

PRIMĂVARA ANULUI 1968 (I). Amy era scumpă la vedere în ultima vreme. Era ultimul ei semestru la Barnard şi, pentru că-şi îndeplinise deja obligațiile academice şi strânsese aproape toate punctele necesare ca să-şi ia diploma, orarul ei din acea primăvară a fost extraordinar de uşor, ceea ce i-a permis să-şi dedice cea mai mare parte a timpului activităților politice pentru SDS. Până atunci, principalul motiv de îngrijorare al lui Ferguson fusese Facultatea de Drept Berkeley (unde ea intrase la început de aprilie, la câteva zile după asasinarea lui King în Memphis), dar ajunsese să se teamă că o va pierde înainte să înceapă vara. Opiniile ei deveniseră mai vehemente în lunile nebune de la început de ’68, întărindu-i militantismul radical şi fervoarea anticapitalistă, iar micile lor diferende n-o mai amuzau, nu mai înțelegea de ce nu e de acord cu ea sută la sută.

Dacă-mi accepți analiza, i-a spus ea într-o zi, atunci neapărat trebuie să-mi accepți şi concluziile.

Nu-i adevărat, a răspuns Ferguson. Doar pentru că problema e capitalismul, asta nu înseamnă că SDS o să-l facă să dispară. Eu încerc să trăiesc în lumea reală, Amy, iar tu visezi la lucruri care nu se vor întâmpla niciodată.

Un exemplu: după retragerea lui Johnson, Eugene MeCarthy şi Robert Kennedy îşi disputau nominalizarea la prezidențiale din partea Democraților. Ferguson era total lipsit de entuziasm şi nu-i susținea pe niciunul, dar a fost foarte atent la campaniile lor – mai ales la cea a lui Kennedy, din moment ce era limpede că MeCarthy n-avea nicio şansă – , pentru că, deşi avea rezerve față de senatorul de New York, considera că RFK e o alegere mai bună decât Humphrey cel compromis şi că orice democrat era preferabil lui Nixon sau, şi mai alarmant, lui Ronald Reagan, guvernatorul viitorului stat al lui Amy, care era mai de dreapta chiar şi decât Goldwater. Asta nu pentru că Democrații i-ar fi stârnit în vreun fel entuziasmul lui Ferguson, dar era important să facă distincții, şi-a zis el, era important să vadă că în acea lume imperfectă existau nu doar lucruri rele, ci şi lucruri şi mai rele, iar când venea vorba despre vot, era preferabil să alegi răul cel mai mic. Amy refuza să mai facă distincții de acest fel. Din punctul ei de vedere, Democrații erau toți o apă şi-un pământ, *liberali corupți* cu toții, şi nu voia să aibă de-a face cu ei, ei purtau vina pentru Vietnam şi pentru toate celelalte orori pe care America le pricinuise lumii, erau o ciumă pentru ei doi şi valorile lor, iar dacă întâmplător ar câştiga Republicanii, asta e, poate că pe termen lung ar fi mai bine pentru țară, pentru că America ar deveni un stat polițienesc fascist şi poate că până la urmă lumea se va răscula, de parcă cei care abia-i votaseră pe Republicani ar fi fost dispuşi să-i răstoarne imediat ce preluau puterea, de parcă oamenii n-ar prefera să trăiască într-un stat polițienesc fascist care să arunce după gratii radicali anti-americani ca ea.

Fata care plânsese în 1963, când John Kennedy fusese asasinat, ajunsese să vadă în fratele lui, Robert, un instrument al opresiunii capitaliste. Ferguson era dispus să nu ia în seamă astfel de remarci, punându-le pe seama entuziasmului ideologic, dar la început de aprilie a ajuns el însuşi ținta atacurilor, iar politica a devenit brusc personală,

prea personală, mai mult despre ei decât despre ideile discutate. Ferguson se întreba dacă nu cumva Amy avea un flirt de taină cu unul dintre camarazii din SDS sau poate că explora misterele amorului safic alături de amica ei de la Barnard, Patsy Dugan (în ultima vreme, vorbea mult despre Patsy), sau poate că era încă pornită împotriva lui pentru că nu fusese cu ea în California vara trecută. Nu, nu era posibil, toate acele variante erau cu desăvârşire imposibile, a realizat el, pentru că lui Amy nu-i stătea în fire să se ascundă faţă de el, i-ar fi spus dacă s-ar fi îndrăgostit de altcineva, iar dacă-i purta încă pică pentru vara trecută, trebuie să fi fost ceva inconştient, din moment ce depăşiseră momentul de luni de zile, iar în lunile care urmaseră avuseseră nenumărate momente frumoase împreună, nepunând la socoteală cât de frumos se purtase ea în zilele triste de după moartea bunicii lui, preluând hăţurile de la mama lui, care fusese aproape paralizată, şi organizând golirea apartamentului cu iuţeala şi precizia cu care Sandy Koufax lovea mingea. Totuşi, ceva se întâmplase între timp, iar dacă la mijloc nu era unul dintre motivele obişnuite, o neînţelegere stupidă pe teme politice părea la fel de implauzibilă. El şi Amy nu fuseseră niciodată de acord. Una dintre plăcerile vieţii alături de ea era că se iubeau atât de mult în continuare, deşi aveau păreri atât de diferite. Bătăliile lor se purtaseră mereu pentru idei, nefiind niciodată personale, dar Amy începuse mai nou să-l atace pentru că ideile lor nu se potriveau, pentru că el ezita să sară alături de ea în vulcanul revoluţionar, aşa că devenise un liberal reacţionar cu gândire retrogradă, un pesimist, un ironist, un băiat care-i dădea întruna cu conştiinţa (ceea ce presupunea că se referă la pasiunea lui exagerată pentru Joyce şi pentru tot ce ţinea de literatură), un gură-cască, un diletant, un moş depăşit şi un rahat cu moţ.

Din punctul de vedere al lui Ferguson, diferenţa esenţială era una singură: Amy credea, iar el era agnostic.

Într-o noapte, târziu, când ea era în oraş cu prietenii, mai mult ca sigur polemizând cu Mike Loeb într-un separeu din West End sau punând ţara la cale cu Patsy Dugan ca să atragă mai multe femei în SDS, Ferguson s-a întins în patul din camera lui Amy, patul în care dormise aproape doi ani, şi

pentru că în acea noapte s-a simțit mai obosit decât de obicei, a adormit înainte ca Amy să se întoarcă. A doua zi dimineață, când s-a trezit, Amy nu era în pat lângă el şi, văzându-i perna neatinsă, a dedus că ea nu venise acasă şi că-şi petrecuse noaptea în altă parte. Care parte s-a dovedit a fi patul din camera vecină, camera lui Ferguson, iar când el a intrat acolo să-şi caute şosete şi chiloți curați, scârțâitul parchetului a trezit-o.

Ce faci aici? a întrebat Ferguson.

Am vrut să dorm singură, a zis ea.

Ha?

Mi-a făcut bine să mai dorm şi singură.

Zici?

Da, foarte bine. Cred c-ar trebui să repetăm figura o perioadă, Archie. Tu la ține-n pat, eu la mine-n pat. O perioadă în care să ne răcorim, ca să zic aşa.

Bine, dacă aşa vrei. Deşi în ultima vreme n-a fost aşa o căldură deosebită când am dormit în acelaşi pat.

Mulțumesc, Archie.

Cu plăcere, Amy.

Astfel a început aşa-zisa perioadă de răcorite. În următoarele şase nopți, Ferguson şi Amy au dormit singuri, fiecare în patul lui din camera lui, fără ca vreunul dintre ei să-şi dea seama dacă ajunseseră la sfârşit sau era doar o pauză, iar în dimineața celei de-a şaptea zile, pe 23 aprilie, la doar câteva ore după ce fiecare se dăduse jos din patul lui şi plecase la treaba lui, a început revoluția.

PRIMĂVARA ANULUI 1968 (II). Pe 14 martie, Ferguson şi colegii săi de la *Spectator* l-au ales pe Robert Friedman ca nou redactor-şef, iar Amy şi colegii ei din SDS l-au votat şi ei pe Mark Rudd ca nou preşedinte la aceeaşi dată, şi ambele organizații s-au schimbat într-o clipă. Ziarul a continuat să reflecte actualitatea ca şi până atunci, dar editorialele au devenit mai dure şi mai directe, iar Ferguson se bucura că începuse să se discute fățiş despre Vietnam, relațiile negri-albi şi rolul Columbiei în prelungirea războiului, tonul fiind adesea combativ, ca strategie şi din convingere. La Studenți pentru o Societate Democratică, schimbarea de tactică a fost şi mai izbitoare. Conducerea națională ceruse trecerea „de la

protest la rezistență", iar echipa așa-zisei Axe de Practici a fost înlocuită de mai agresiva Facțiune pentru Acțiune. Obiectivele anului precedent fuseseră educația și sensibilizarea – gestul timid de a-i aborda pe recrutorii puşcaşilor marini pentru „câteva întrebări" –, pe când noul scop era să provoace, să deranjeze, să agite lucrurile ori de câte ori era posibil.

La o săptămână după ce Rudd a devenit preşedinte, directorul centrului de recrutare din New York, colonelul Paul B. Akst, a venit în campusul de la Columbia, la Earl Hali, pentru a prezenta recentele modificări ale legilor privind încorporarea. Au fost prezente o sută cincizeci de persoane şi, când Akst a ieşit în față să-şi țină discursul (un bărbat îndesat, în uniformă militară completă care plesnea pe el), în fundul sălii s-a stârnit agitație. Câțiva studenți îmbrăcați în ținută de camuflaj au început să cânte la fluier şi tobe „Yankee Doodle Dandy", în timp ce alții fluturau arme de jucărie. Ca din reflex, mai mulți sportivi s-au năpustit să oprească, să descurajeze şi să alunge vomele şi, în timp ce atenția tuturor era acaparată de hărmălaia din spate, cineva din primul rând s-a ridicat şi a aruncat o tartă cu mereng şi lămâie în figura colonelului Akst. Ca în toate comediile reuşite, l-a nimerit în plin. Până când publicul s-a întors iar cu fața, o uşă laterală s-a deschis misterios, iar aruncătorul tartei şi complicele său au fugit.

În seara aceea, Amy i-a spus lui Ferguson că războinicul de cofetărie era un membru SDS adus de la Berkeley, iar complicele fusese însuşi Mark Rudd. Ferguson s-a amuzat copios. Îmi pare rău pentru colonel, şi-a zis el, dar nu s-a întâmplat nimic rău, mai ales în lumina răului cel mare pe care-l făcea războiul, iar farsa fusese bine pusă la punct. Axa pentru Practici n-ar fi îndrăznit nici în vis asemenea şotie (era prea frivolă), dar Facțiunea pentru Acțiune părea gata să folosească lejeritatea pentru a-şi exprima argumentele politice. Conducerea s-a înfuriat, bineînțeles, promițând că răufăcătorul „va suferi rigorile legii" dacă se dovedea că nu e student la Columbia, iar în caz contrar, că va fi exmatriculat, dar după o săptămână, universitatea s-a confruntat cu o

problemă mai gravă decât tartele cu mereng şi lămâie, iar vinovăţii n-au fost prinşi niciodată.

În acea primă fază a dramei, SDS îşi concentra activităţile în două direcţii principale: Institute for Defense Analyses şi interdicţia de a demonstra şi/sau de a picheta în incinta universităţii, o nouă regulă instituită de preşedintele Grayson Kirk în toamnă. IDA fusese înfiinţat în 1956 de Pentagon pentru a atrage oameni de ştiinţă din universităţi în slujba guvernului, în domeniul cercetării armamentului, dar nimeni nu fusese la curent cu implicarea Columbiei în program până în 1967, când doi membri ai SDS au găsit la bibliotecă documente referitoare la calitatea Columbiei de membră a IDA, care număra în total douăsprezece universităţi, iar după ce comitetele profesorilor de la Princeton şi Chicago au recomandat conducerii şcolilor lor să iasă din program, studenţii şi profesorii de la Columbia au cerut şi ei acelaşi lucru universităţii lor, chiar dacă de nouă ani, Kirk făcea parte din conducerea institutului, dar cum să nu te revolte gândul că studiile IDA duseseră la crearea unor erbicide chimice ca Agentul Oranj, folosit pentru a desfrunzi junglele din Vietnam, sau că metoda sângeroasă a „covorului de bombe" a fost creaţia IDA după studiul tacticilor anti-insurgenţă? Cu alte cuvinte, Columbia lua parte la război, *îşi murdărise mâinile* (cum se exprima adesea Amy) şi singura cale de acţiune rezonabilă era să fie silită să renunţe. Nu pentru că asta ar fi pus capăt războiului, dar a convinge Columbia să renunţe ar fi fost o mică victorie după atâtea înfrângeri mari şi mici. Cât despre interdicţia de a demonstra în incintă, studenţii susţineau că e o încălcare a drepturilor consfinţite de Primul

Amendament, un act neconstituţional împotriva principiului libertăţii de expresie, ceea ce invalida poziţia lui Kirk.

De câteva săptămâni, în campus circula o petiţie a SDS prin care se cerea retragerea Columbiei din IDA, iar după ce obţinuse semnături de la o mie cinci sute de profesori şi studenţi (printre care Ferguson şi Amy), SDS a hotărât să abordeze ambele chestiuni printr-o singură acţiune, pe 27 martie, la o săptămână după festa cu aruncatul tartei, între

timp uitată. Un grup de o sută de studenți a intrat în Biblioteca Low, clădirea albă, cu boltă, inspirată de Panteonul Roman, unde se afla centrul administrativ al universității, şi a sfidat interdicția de a organiza pichete şi demonstrații în incintă, arborând pancarte pe care scria AFARĂ CU IDA! Amy participa alături de protestatari, Ferguson participa în calitate de martor-reporter, şi timp de vreo jumătate de oră, studenții au umblat prin săli scandând lozinci (inclusiv printr-o portavoce), după care au urcat la etajul al doilea şi i-au înmânat petiția unui cadru influent din administrația universității, care i-a asigurat că i-o va transmite preşedintelui Kirk. Apoi, grupul a ieşit din clădire, iar a doua zi s-au luat măsuri disciplinare împotriva a şase dintre ei, în frunte cu Rudd şi alți patru membri ai conducerii SDS, doar şase dintre cei o sută de participanți pentru că, aşa cum a explicat unul dintre decani, ei fuseseră singurii identificați. În următoarele două săptămâni, cei şase anti-IDA au refuzat întâlnirea cu decanul, procedura standard în cazul chestiunilor disciplinare (o discuție privată, urmată de o aşa-zisă pedeapsă corectă – aşa cum se proceda la parodiile de procese), insistând să fie judecați public. Replica decanului a fost că vor fi suspendați dacă nu se prezintă în biroul său. Pe 22 aprilie, s-au dus în sfârşit la el, dar au refuzat să discute despre implicarea lor în demonstrația anti-IDA. După ce-au ieşit din birou, au fost plasați cu toții sub probațiune disciplinară.

Între timp, Martin Luther King fusese asasinat. Harlem a trecut prin ce trecuse Newark cu un an în urmă, dar Lindsay nu era Addonizio şi n-a chemat nici Garda Națională, nici poliția statală ca să deschidă focul asupra demonstranților, iar în timp ce Harlemul ardea la poalele Columbiei, demența din aerul deja dement din Morningside Heights creştea întruna, căpătând în ochii lui Ferguson proporțiile unei adevărate năluciri febrile. Pe 9 aprilie, universitatea şi-a întrerupt activitatea pentru a-l omagia pe King. Fusese programat un singur eveniment – o ceremonie comemorativă care urma să aibă loc la biserica St. Paul, aproape de centrul campusului, la care s-au strâns o mie o sută de oameni – şi exact când vicepreşedintele universității, David Truman, se

pregătea să citească necrologul din partea conducerii Columbiei, un student îmbrăcat cu sacou şi cravată s-a ridicat de la locul său din primele rânduri şi s-a apropiat încet de tribună. Mark Rudd – din nou. Microfonul a fost oprit imediat.

Vorbind fără notiţe, fără amplificare, fără să ştie câtă lume îl auzea, Rudd s-a adresat publicului pe un ton ponderat: „Doctorul Truman şi preşedintele Kirk comit un sacrilegiu moral împotriva memoriei doctorului King", a spus el. „Cum pot membrii conducerii universităţii să ridice în slăvi un om care a murit în timp ce încerca să-i sindicalizeze pe muncitorii de la salubrizare când ei înşişi se opun de ani de zile sindicalizării angajaţilor negri şi portoricani ai universităţii? Cum pot aceşti oameni să laude un om care a luptat pentru demnitate umană când ei fură pământ de la locuitorii din Harlem? Şi cum pot aceşti administratori să laude un om care îndemna la nesupunere civilă non-violentă când ei îşi pedepsesc studenţii pentru un protest paşnic?" A tăcut o clipă, apoi a reluat fraza de deschidere: „Doctorul Truman şi preşedintele Kirk comit un sacrilegiu moral împotriva memoriei doctorului King. Aşa că vom protesta împotriva acestei obscenităţi? Apoi, împreună cu alţi patruzeci, cincizeci de protestatari (albi şi negri, studenţi şi ne-studenţi), Rudd a părăsit biserica. Ferguson, care stătea pe unul dintre rândurile din mijloc, a aplaudat în sinea lui cele întâmplate. Bravo, Mark, şi-a zis el, felicitări c-ai avut curajul să te ridici şi să spui ce-aveai de spus.

Înainte de asasinarea lui Martin Luther King, existase o singură grupare (SDS) şi două probleme (IDA şi disciplina) care alimentau activitatea politică de stânga în campus. A apărut apoi o a doua grupare (SAS) şi o a treia problemă (sala de sport), iar la două săptămâni de la comemorarea lui King, acel lucru important la care nimeni nu se aştepta, despre care nimeni n-ar fi crezut că va fi posibil, s-a întâmplat în toate felurile surprinzătoare şi inimaginabile în care se întâmplă de obicei lucrurile importante.

Sala de sport Columbia, căreia i se mai spunea şi Gym Crow89, urma să fie construită pe terenurile din Harlem pe care Columbia le-ar fi furat, conform acuzațiilor lui Rudd, terenuri publice în acest caz, o zonă periculoasă şi dărăpănată din Morningside Park unde nu vedeai picior de alb, o adunătură de stânci şi copaci uscați care cobora vertiginos din vârf, din Columbiaville, până jos, în Harlemville. Categoric, şcoala avea nevoie de o nouă sală de sport. Echipa de baschet de la Columbia tocmai câştigase campionatul Ivy League, se calificase în turneul NC A A ca a patra echipă pe țară, iar actuala sală de sport, veche de peste şaizeci de ani, era prea mică, prea uzată şi devenise de nefolosit, numai că acordul negociat de administrația şcolii cu primăria la sfârşitul anilor '50, începutul anilor '60, era fără precedent. Universitatea urma să închirieze două pogoane de parc pentru suma fixă de trei mii de dolari pe an, Columbia devenind prima instituție privată din istoria New Yorkului care avea să construiască pe domeniul public o structură pentru uz privat. Mai jos, unde parcul se învecina cu Harlem, era prevăzută o intrare secundară pentru membrii comunității, ducând la o sală de sport separată din cadrul sălii de sport, care avea să ocupe 12,5% din întregul spațiu. În urma presiunii activiştilor locali, Columbia a fost de acord să crească partea pentru Harlem la 15% – plus o piscină şi un vestiar, să le-ajungă. În decembrie 1967, când H. Rap Brown a venit la New York la o întâlnire cu comunitatea, preşedintele SNCC a zis: „Dacă o să construiască un etaj, aruncați-l în aer. Dacă o să se întoarcă noaptea pe furiş şi o să construiască trei etaje, dați-le foc. Şi dacă o să facă nouă etaje, sunt ale voastre. Ocupați-le şi poate c-o să-i primim şi pe ei în weekenduri." Pe 19 februarie 1968, Columbia a demarat proiectul. A doua zi, douăzeci de persoane s-au dus în Morningside Park şi s-au postat în fața buldozerelor şi a autocisternelor, ca să oprească activitatea

---

89 Aluzie la Jim Crow, termen care descrie legile statale şi federale ce-au dus la accentuarea segregării rasiale în sudul SUA de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi până în 1965.

pe şantier. Şase studenţi de la Columbia şi şase locuitori ai cartierului au fost arestaţi, iar peste o săptămână, când o sută cincizeci de oameni s-au strâns să protesteze împotriva construirii sălii de sport, au fost arestaţi încă doisprezece studenţi de la Columbia. Niciunul nu era membru al SDS. Până-n acel moment, sala de sport nu fusese pe agenda SDS, dar cum conducerea refuza să-şi reconsidere planurile sau măcar să discute posibilitatea de a le reconsidera, a intrat imediat în agendă, şi nu doar pentru SDS, ci şi pentru studenţii negri din campus.

SAS (Societatea Studenţilor Afro-americani) avea peste o sută de membri, dar până la asasinarea lui King nu luase parte direct la nicio activitate politică, preferând să se concentreze pe creşterea numărului de studenţi negri şi purtând discuţii cu decanii şi directorii de departamente despre includerea în programa universitară a unor cursuri de istoria şi cultura negrilor. Ca la toate celelalte facultăţi americane de elită din acea perioadă, numărul studenţilor negri de la Columbia era infim, atât de mic, încât Ferguson avea doar doi prieteni negri printre colegi, care nu-i erau prieteni apropiaţi, ceea ce era valabil pentru majoritatea albilor pe care-i cunoştea şi care nu păreau nici ei să aibă prieteni apropiaţi negri. Studenţii negri erau izolaţi pentru că erau puţini, dar şi pentru că păstrau ei înşişi distanţa, simţindu-se cu siguranţă cam rătăciţi şi nemulţumiţi în acea enclavă albă a tradiţiei şi puterii, consideraţi de cele mai multe ori nişte intruşi chiar şi de paznicii negri din campus, care-i opreau şi le cereau legitimaţiile, pentru că era imposibil ca nişte tineri cu feţe negre să fie studenţi la Columbia, aşa că n-aveau ce căuta acolo. După moartea lui King, SAS a ales noi lideri radicali la conducere, unii străluciţi, alţii furioşi, alţii străluciţi şi-n acelaşi timp furioşi, cu toţii la fel de curajoşi ca Rudd, adică suficient de siguri pe ei ca să se ridice şi să vorbească în faţa a o mie de oameni cu uşurinţa cu care vorbeau cu unul singur, iar pentru ei, cea mai mare problemă era relaţia dintre Columbia şi Harlem, ceea ce însemna că studenţii albi se puteau ocupa de IDA şi de disciplină, dar sala de sport era problema lor.

La două zile după comemorarea lui King, Grayson Kirk s-a dus la Universitatea Virginia să țină un discurs cu ocazia a două sute douăzeci şi cinci de ani de la naşterea lui Thomas Jefferson (oricât de furtunoasă a fost acea perioadă, tot dădea pe dinafară de absurdități), moment în care fostul politolog ajuns în conducerea mai multor corporații şi instituții financiare, printre care Mobil Oii, IBM şi Con Edison, preşedintele Universității Columbia care-i luase locul lui Dwight D. Eisenhower când generalul plecase de la Columbia ca să devină preşedintele Statelor Unite, Grayson Kirk, s-a exprimat pentru prima oară împotriva războiului din Vietnam, nu pentru că război ar fi fost greşit sau neonorabil, a zis el, ci din cauza ravagiilor pe care le făcea acasă, după care a rostit frazele care s-au răspândit curând în campusul de la Columbia şi au turnat încă o doză de combustibil peste focul deja aprins acolo: „Un număr alarmant de mare dintre tinerii noştri par să respingă orice formă de autoritate, indiferent de sursa ei, şi s-au refugiat într-un nihilism turbulent, incipient, al cărui singur scop este distrugerea. Nu cunosc nicio perioadă istorică în care prăpastia dintre generații să fi fost mai adâncă sau cu un potențial periculos mai mare?

Pe 22 aprilie, în ziua când cei şase anti-IDA au fost puşi sub supraveghere, SDS a publicat o ediție unicat de ziar pe patru pagini, cu titlul *La zid!,* în pregătirea mitingului planificat pentru a doua zi la prânz, prevăzut să culmineze cu o nouă demonstrație în incinta instituției, la Biblioteca Low, unde zeci sau sute de studenti aveau să-şi manifeste susținerea pentru cei şase anti-IDA încălcând aceeaşi regulă care le crease acestora probleme. Unul dintre articole era scris de Rudd, o scrisoare de opt sute cincizeci de cuvinte adresată lui Grayson Kirk ca replică la remarcile lui de la Universitatea Virginia. Scrisoarea se încheia cu aceste trei paragrafe scurte:

Draga Grayson, mă îndoiesc că vei înțelege vreodată vreo iotă din toate astea, pentru că fanteziile tale nu te lasă să concepi lumea aşa cum este. Vicepreşedintele Truman zice că societatea e fundamental sănătoasă; tu spui că războiul din Vietnam a fost un accident bine intenționat. Noi, tinerii, de care

te temi pe bună dreptate, spunem că societatea e bolnavă şi că tu şi capitalismul tău sunteţi boala.

Tu ceri ordine şi respect faţa de autoritate; noi cerem dreptate, libertate şi socialism.

Mai am de spus un singur lucru. Poate ca ţi se va părea nihilist ca prim foc tras într-un război de eliberare. Voi prelua cuvintele lui LeRoi Jones, care sunt convins că nu ţi-eprea simpatic: „Treci la zid, nenorocitule, ăsta-i un jaf!"

Ferguson a fost consternat. După discursul elocvent pe care Rudd îl ţinuse la comemorarea lui King, era absurd să comită o asemenea gafa tactică. Nu pentru că esenţa textului n-ar fi fost demnă de laudă, ci pentru că tonul era detestabil, iar dacă SDS încerca să câştige mai mult sprijin printre studenţi, aşa nu făcea decât să-i îndepărteze. Articolul era o ilustrare a felului în care SDS vorbea pentru sine în loc să se adreseze altora, iar Ferguson îşi dorea ca SDS să câştige, pentru că deşi avea unele rezerve în legătură cu ce se putea şi ce nu se putea face, susţinea în mare gruparea şi credea în cauza ei, dar o cauză nobilă impunea un comportament nobil al susţinătorilor ei, ceva mai subtil şi mai stăpânit decât insulte banale şi înţepături ieftine, adolescentine. Faptul era cu atât mai regretabil cu cât Ferguson îl simpatiza pe Mark Rudd. Erau prieteni încă din anul întâi (amândoi băieţi din New Jersey, provenind din medii aproape identice), iar Mark fusese un preşedinte formidabil până atunci, atât de formidabil, încât Ferguson îşi închipuise prosteşte că era imposibil să facă vreo greşeală, iar acum, că Mark o dăduse în bară cu *Dragă Grayson* şi *nenorocitule,* Ferguson se simţea dezamăgit, ajuns fără voie în poziţia penibilă de a-i contesta pe contestatari, o poziţie stingheră pentru o persoană care contesta şi tabăra pro.

În mod oarecum surprinzător, Amy nu l-a contrazis. Erau în continuare în perioada de răcorite în paturi separate şi nu prea se văzuseră în ultimele zile, dar în seara de 22, când Amy s-a întors de la şedinţa ei SDS, se simţea şi ea dezamăgită, nu doar din cauza articolului, deşi recunoaştea că e *grosolan,* cât şi *imatur,* dar şi pentru că la ultima şedinţă din acel an şcolar, la Fayerweather Hali veniseră doar cincizeci, şaizeci de oameni, în timp ce majoritatea şedinţelor

din lunile trecute atrăseseră pe puțin două sute de persoane, aşa că se temea că SDS pierdea teren, că pierduse aproape tot terenul câştigat, până la ultimul centimetru, iar a doua zi avea să fie un dezastru, a zis ea, un ultim atac nevolnic, care avea să eşueze şi să desființeze definitiv SDS la Columbia.

Se înşela.

PRIMĂVARA ANULUI 1968 (III). Cum nu se mai pomenise în anale. Cum nici gândul nu gândise. O vâltoare crescândă luându-i brusc pe sus pe toți. Dumnezero90 ținându-se de burtă, cu crampe şi pântecăraie. O bătălie după alta, o formă cu trup de leu şi cap de om, o hoardă. Cum cine, cine ce, şi toți întrebându-l din senin: de ce e întuneric şi beznă în toate lumile şi legile tale? Centrul nu putea, lucrurile nu puteau, hoarda nu putea, nu putea, nu putea şi pace să facă altfel decât făcea, dar nu anarhia se dezlănțuise, ci lumea se dezlănțuise, cel puțin o vreme, şi astfel a început cel mai amplu şi mai de durată protest studențesc din istoria americană.

Aproape o mie în dimineața acelei zile. Două treimi anti, strânşi în jurul cadranului solar din centrul campusului, o treime anti-anti pe treptele care duceau la Low, probabil ca să apere clădirea de atac, dar şi ca să facă prăpăd dacă era cazul. Fuseseră deja publicate avertismente, iar pericolul de încăierări mobilizase un detaşament de profesori tineri, pregătiți să-i despartă la nevoie. Mai întâi discursuri, rând pe rând chestiunile obişnuite, refrenul SDS, dar erau prezenți şi SAS, era prima manifestație politică unită care avusese vreodată loc la Columbia, iar când Cicero Wilson a urcat pe cadranul solar să se adreseze mulțimii, proaspătul preşedinte ales al SAS a vorbit mai întâi despre Harlem şi sala de sport, dar după câteva momente (spre şocul lui Ferguson) i-a atacat pe studenții albi. „Dacă vreți să ştiți despre cine e vorba”, a zis el, referindu-se la rasişti, „uitați-vă în oglindă – pentru că nu ştiți nimic despre negri”.

---

90 *Nobodaddy,* termen ireverențios inventat de poetul William Blake pentru Dumnezeu, format din alăturarea lui „nobody” (nimeni) şi „daddy” (tătic).

Amy, care stătea în față, l-a întrerupt strigându-i: „De ce crezi că n-ai şi albi de partea ta? De ce crezi că nu suntem toți în aceeaşi tabără?

Suntem frații şi surorile tale, prietene, şi am fi mult mai puternici dacă ne-ați susține când vă susținem, ce naiba."

Un început prost. Jos pălăria față de Amy pentru că luase atitudine, dar începuseră cu stângul, iar confuzia a continuat o vreme. Low era de necucerit. Uşile fuseseră încuiate şi nimeni nu era dispus să le spargă sau să se bată cu paznicii. Înapoi la cadranul solar, împodobit cu inscripția HORAM EXPECTA VENIET (Aşteaptă ceasul, va sosi), dar oare chiar sosise ceasul sau şi 23 aprilie avea să fie încă o şansă irosită? O nouă rundă de discursuri, dar totul se blocase, iar energia mulțimii se evaporase. Tocmai când adunarea părea să-şi fi pierdut din elan şi să se apropie de final, cineva a strigat: SPRE SALA DE SPORT! Cuvintele au percutat cu forța unei palme peste față şi, deodată, trei sute de studenți au luat-o la goană pe College Walk spre est, spre Morningside Park.

Amy subestimase amploarea nemulțumirii, epidemia de nefericire care cuprinsese majoritatea studențimii neînscrise în SDS, majoritatea părând gata să cedeze nervos în timp ce războiul de necâştigat continua la fel de bubuitor, iar la Casa Albă şi Biblioteca Low, nişte Dumnezero îşi rosteau cuvintele sumbre şi dădeau legi obscure, şi în timp ce alerga spre parc odată cu mulțimea, Ferguson a înțeles că studenții erau posedați, că pe sufletele lor pusese stăpânire acelaşi amestec de furie şi bucurie pe care-l văzuse cu o vară în urmă pe străzile din Newark, şi o astfel de gloată nu putea fi controlată decât cu focuri de armă. În parc erau polițişti, dar prea puțini ca să împiedice o ceată de studenți să dărâme cei doisprezece metri de gard de sârmă din jurul şantierului, în timp ce alți studenți se încăierau cu paznicii copleşiți numeric, şi Ferguson i-a văzut pe David Zimmer şi pe Marco Fogg, prietenul lui Zimmer, Zimmer cel blând şi Fogg cel şi mai blând erau în grupul care lua cu asalt gardul şi preț de o clipă, Ferguson i-a invidiat, dorindu-şi să li se alăture, după care însă dorința a dispărut şi el a rămas pe loc.

Nu chiar o bătălie, dar pe-aproape. Altercații, inflamări, îmbrânceli, polițiști cu studenți, studenți cu polițiști, studenți atacând polițiști, studenți luând polițiști la șuturi și doborându-i la pământ, un băiat de la Columbia (alb, care nu era în SDS) luat pe sus în plin avânt și acuzat de agresiune, distrugere și împotrivire la arestare, iar când polițiștii au apărut în parc, cu bastoanele de cauciuc pregătite, studenții au părăsit locul, întorcându-se în campus. Între timp, celălalt grup de studenți – cei rămași în urmă – se îndrepta spre parc. Cele două grupuri, unul înaintând, celălalt retrâgându-se, s-au întâlnit la mijloc, pe Morningside Drive, iar când repliații le-au spus atacanților că nu mai aveau ce face în parc, ambele grupuri s-au întors în campus și s-au reunit la cadranul solar. În acel moment, se strânseseră cam cinci sute și nimeni nu știa ce avea să urmeze. În urmă cu o oră și jumătate existase un plan, dar evenimentele îl desființaseră și nu le rămăsese decât să improvizeze. Din punctul de vedere al lui Ferguson, exista o singură certitudine: mulțimea era în continuare posedată – și gata de absolut orice.

După câteva minute, cei mai mulți s-au îndreptat spre Hamilton Hall, unde câteva sute au împânzit holul de la parter, o mare de corpuri înghesuindu-se în acel spațiu strâmt, în timp ce sportivii îi îmbrânceau, iar vomele ripostau și tot mai multe trupuri se revărsau înăuntru, cu toții surescitați și confuzi, atât de confuzi, încât primul act al rebeliunii din campus a fost unul total nechibzuit, contrar propriilor interese, greșeala de a-l încuia pe decan în biroul lui și de a-l ține ostatic (o greșeală îndreptată a doua zi după-amiaza, când Henry Coleman a fost eliberat), și totuși studenții care puseseră stăpânire pe clădire au avut inspirația de a înființa un comitet de conducere, alcătuit din trei membri ai SDS, trei membri ai SAS, două persoane din Consiliul Cetățenesc al facultății și un simpatizant neafiliat, și de a formula o listă de revendicări care să exprime scopurile protestului:

1. Orice acțiune disciplinară în desfășurare și probațiunea deja formulată împotriva celor șase studenți să fie imediat

anulate, iar studenții participanți la demonstrație să beneficieze de o amnistie generală.

2. Să se renunțe la interdicția dată de președintele Kirk de a demonstra în incinta universității.

3. Să înceteze imediat construcția sălii de sport Columbia din Morningside Park.

4. Orice măsură disciplinară care urma să fie luată pe viitor împotriva studenților universității să se rezolve prin audieri publice, la care să participe studenți și profesori și care să respecte standardele proceselor echitabile.

5. Universitatea Columbia să renunțe la calitatea de membru al Institute for Defense Analyses nu doar pe hârtie, ci de facto; iar președintele Kirk și William A.M. Burden, membru în consiliu, să-și dea demisia din consiliul de administrație și din conducerea IDA.

Universitatea Columbia să-și folosească influența pentru a împiedica punerea sub acuzare a celor care au participat la demonstrații pe șantierul sălii de sport din parc.

Ușile clădirii au rămas deschise. Era după-amiaza devreme într-o zi obișnuită de școală și, cum avea să afle mai târziu Ferguson de la Rudd, grupul de la SDS a considerat că nu-și permite să și-i ridice împotrivă pe studenții neparticipanți blocându-le accesul la cursuri, care se țineau în continuare la etajele superioare. Voiau să-i atragă pe ceilalți studenți de partea lor și-ar fi fost absurd să facă ceva care să trezească ostilitatea majorității. În acel moment, clădirea nu fusese „ocupată”, dar în clădire s-au organizat apoi pichete și, pe măsură ce orele treceau și s-a aflat ce se întâmpla la Hamilton Hall, au început să se strângă zeci de persoane care n-aveau legătură cu universitatea, membri ai SDS de la alte facultăți, membri ai SNCC și CORE, reprezentanți ai diferitelor organizații pro-pace, și odată cu ajutoarele au venit și alimente, pături și alte lucruri necesare pentru cei care aveau să-și petreacă noaptea în clădire. Printre aceștia era și Amy, dar Ferguson era ocupat să-și ia notițe și n-a avut timp să discute cu ea. I-a făcut însă bezele. Ea a zâmbit (cum îi zâmbise rareori în ultimele câteva săptămâni) și i-a răspuns cu o fluturare a mâinii, apoi el a dat fuga la sediul *Spectator* din Ferris Booth Hall, să-și scrie articolul.

În acea noapte, scurta şi fragila alianţă dintre SDS şi SAS s-a rupt. Studenţii negri voiau să baricadeze uşile şi să nu mai intre nimeni în Hamilton până la acceptarea celor şase doleanţe. Studenţii se declaraseră gata să reziste şi, cum pe holuri umbla zvonul că în clădire pătrunseseră arme pe sub mână, ar fi putut fi o rezistenţă violentă. Era deja cinci dimineaţa, după multe ore de discuţii se ajunsese într-un punct mort, nu reuşiseră să se hotărască dacă uşa va rămâne deschisă sau închisă, iar în cele din urmă SAS le-a propus politicos celor de la SDS să părăsească incinta şi să ocupe altă clădire. Ferguson înţelegea poziţia SAS, dar ruptura tot i se părea deprimantă, demoralizantă, şi înţelegea de ce divorţul era o lovitură pentru SDS. Era ca şi cum Rhonda Williams l-ar fi refuzat din nou. Era taică-său spunând toate lucrurile alea oribile după revoltele din Newark. Acolo ajunsese lumea.

În mod ironic, dacă membrii SDS n-ar fi fost alungaţi în acea dimineaţă, rebeliunea de la Columbia n-ar fi ieşit din Hamilton Hall, povestea următoarelor şase săptămâni ar fi fost cu totul alta, una mult mai măruntă, iar lucrul important care s-a întâmplat apoi n-ar fi fost suficient de important ca să fie observat.

Pe 24 aprilie, cu puţin înainte de ivirea zorilor, SDS-iştii izgoniţi au intrat cu forţa în Biblioteca Low şi s-au baricadat în biroul preşedintelui Kirk. După şaisprezece ore, o sută de studenţi de la Facultatea de Arhitectură au ocupat Avery Hall. După alte patru ore, la ora două în dimineaţa zilei de 25 aprilie, două sute de studenţi din programele postuniversitare s-au baricadat în Fayerweather Hali. Pe 26 aprilie, la unu noaptea, o facţiune a grupului de la Biblioteca Low a cucerit Facultatea de Matematică, iar după câteva ore, două sute de radicali, nu toţi studenţi, au pus stăpânire pe a cincea clădire. În aceeaşi noapte, Columbia a anunţat că va da curs solicitării primarului Lindsay de a opri lucrările la sala de sport.

Universitatea era paralizată, în campus nu se mai desfăşură nicio activitate care să nu fie politică. Biblioteca Low, Avery Hall, Fayerweather Hall şi clădirea Facultăţii de Matematică nu mai erau o bibliotecă şi trei amfiteatre, ci

patru comune. Hamilton Hall fusese redenumită Universitatea Malcom X.

Copiii lui Dumnezero spuneau nu, şi totuşi încă nu ştia nimeni ce avea să urmeze.

Ferguson era asaltat. Ziarul nu mai apărea acum cinci zile din şapte, ci şapte din şapte, şi avea de scris articole, de umblat, de vorbit cu oameni, de participat la întruniri, fără să doarmă deloc sau aproape deloc, nu mai mult de două, trei ore pe noapte, şi aproape fără să mănânce altceva în afară de cornuri, sandviciuri cu salam şi cafea, cafea şi o mie de ţigări, dar îşi dădea seama că asaltul îi face bine, că fiind atât de ocupat şi de epuizat, efectul asupra lui era dublu, simţindu-se în acelaşi timp treaz şi amorţit, şi trebuia să fie treaz ca să vadă lucrurile care se întâmplau în jurul lui şi să scrie despre acele evenimente cu promptitudinea şi exactitatea necesare, dar totodată trebuia să fie amorţit ca să nu se gândească la Amy, care era aproape pierdută, pe picior de plecare, şi chiar dacă-şi tot repeta în sinea lui că va lupta s-o recucerească, că va face tot posibilul pentru ca inimaginabilul să nu se întâmple, îşi dădea seama că oricât de mult ar fi însemnat unul pentru celălalt în trecut, situaţia se schimbase.

Ea era cu grupul din Low, printre cei mai tenace. În după-amiaza zilei de 26, alergând prin campus spre Facultatea de Matematică, Ferguson a zărit-o pe balconul de la etajul al doilea, chiar în faţa ferestrei biroului lui Kirk. În dreapta ei stătea Les Gottesman, care terminase facultatea şi urma cursuri post-universitare la Departamentul de Engleză, iar în stânga, Hilton Obenzinger, bun prieten cu Les, prieten şi cu Ferguson, unul dintre stâlpii *Columbia Review,* iar Amy stătea între Les şi Hilton în bătaia soarelui, un soare atât de puternic, încât părul ei imposibil era o vâlvătaie în lumina amiezii, şi văzând-o atât de fericită, teribil de fericită, lui Ferguson i-a venit să plângă.

PRIMĂVARA ANULUI 1968 (IV). Ferguson a tras concluzia că asistă la o revoluţie în miniatură, la o revoluţie într-o căsuţă de păpuşi. Obiectivul SDS era să forţeze o confruntare cu Columbia, care să arate că grupul avusese dreptate în privinţa conducerii (care era intransigentă şi n-avea legătură

cu realitatea, un colțișor din marele tablou american al rasismului și imperialismului), și după ce SDS îi va fi convins de asta pe ceilalți studenți din campus, aveau să li se alăture și cei neutri. Acesta era scopul: să elimine centrul, să creeze o situație care să-i împingă pe toți într-o tabără sau alta, pro sau contra, fără a lăsa loc de șovăieli sau moderație. Termenul folosit de SDS a fost *radicalizare,* iar pentru a-și atinge scopul trebuiau să dea dovadă de aceeași încăpățânare ca și conducerea facultății și să nu cedeze niciun centimetru. Așadar, ambele părți erau intransigente, dar cum studenții nu aveau deloc influență la Columbia, intransigența SDS părea o virtute, pe când intransigența conducerii, care avea toată puterea, părea un defect. SDS îl întărâta pe Kirk ca să evacueze clădirile cu forța, adică exact lucrul pe care toți ceilalți ar fi vrut să-l evite, dar privelișteа campusului luat cu asalt de câteva sute de polițiști era totodată singura care ar fi provocat garantat oroarea și sila celor rămași la mijloc, atrăgându-i de partea studenților, iar idioții de la conducere (care s-au dovedit a fi și mai idioți decât îi crezuse Ferguson – la fel de idioți ca țarul Rusiei și ca regele Franței) au căzut direct în capcană.

Conducerea a rămas de neclintit pentru că, din punctul de vedere al lui Kirk, Columbia era un model pentru multe alte universități din țară, iar dacă el ceda pretențiilor rizibile ale studenților, atunci ce s-ar fi întâmplat la alții? Era teoria dominoului la scară mică, aceeași teorie care trimisese în Vietnam jumătate de milion de soldați americani, dar așa cum descoperise Ferguson în primele lui zile la New York, dominoul era un joc jucat de portoricani pe trotuarele din Harlemul Spaniol, pe cutii de lapte și măsuțe pliante, și n-avea nicio legătură cu politica sau cu managementul universităților.

Pe de altă parte, SDS improviza din mers. Fiecare zi era ticsită de surprize, fiecare oră părea lungă cât o zi, iar pentru a face ceea ce trebuia făcut era nevoie de concentrare absolută și de o minte deschisă demnă de cei mai buni muzicieni de jazz. Ca lider al SDS, Mark Rudd a devenit acel jazzman și cu cât se prelungea ocuparea clădirilor, cu atât mai impresionat era Ferguson de naturalețea cu care Rudd

se adapta la fiecare nouă împrejurare, de iuțeala cu care îi mergea mintea sub presiune, de disponibilitatea lui de a vorbi despre soluții alternative la fiecare criză nou apărută. Kirk era rigid, pe când Rudd era relaxat şi adesea jovial, Kirk era un dirijor de fanfară militară, dirijând piese de John Philip Sousa91, pe când Rudd cânta bebop cu Charlie Parker pe scenă, iar Ferguson se îndoia că SDS şi-ar fi putut găsi un purtător de cuvânt mai abil. Până în noaptea de 23 aprilie, Ferguson îl iertase deja pe Mark pentru tâmpenia cu *Dragă Grayson – nenorocitule,* care, în treacăt fie zis, nu deranjase lumea aşa cum s-ar fi aşteptat el – lumea studențească, adică, studenții pro-SDS şi anti-conducere –, ceea ce l-a făcut mai departe pe Ferguson să se întrebe ce ştia el, până la urmă, despre asemenea lucruri, pentru că nu numai că vorbele nu deranjaseră, ci deveniseră unul dintre sloganurile mişcării. Chiar dacă nu era nicio fericire pentru Ferguson să audă o mare de studenți strigând: *„Treci la zid, nenorocituleT,* îşi dădea seama că Mark înțelegea mai bine ce se întâmplă decât el, ceea ce explica de ce Rudd conducea o revoluție, iar Ferguson era doar un martor care scria despre ea.

Campusul roia de oameni la toate orele, chiar şi la miezul nopții, roiuri douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, toată săptămâna, apoi roiuri intermitente în următoarea lună, iar mai târziu, de fiecare dată când Ferguson rememora acele momente, haosul care începuse pe 23 aprilie şi durase până pe 4 iunie, la ceremonia de absolvire, îşi amintea în primul rând de roiuri. Roiuri de studenți şi profesori cu banderole de diverse culori, albe pentru profesori (care încercau să mențină ordinea), roşii pentru radicali, verzi pentru susținătorii radicalilor şi ai celor şase doleanțe şi albastre pentru sportivi şi adepții dreptei, care-şi luaseră numele de Coaliția Majoritară şi țineau demonstrații furioase, gălăgioase, pentru a denunța celelalte demonstrații, iar într-o noapte au atacat Fayerweather Hali ca să-i dea afară pe ocupanți (fiind respinşi după multe îmbrânceli şi înghionteli) şi în ultima zi de ocupație au organizat cu succes o blocadă

---

91 Compozitor american de muzică patriotică şi marşuri militare.

în fața Bibliotecii Low pentru ca în clădire să nu se primească alimente, şi iar s-a lăsat cu îmbrânceli, înghionteli şi câteva capete sparte. Cum era de aşteptat la o universitate de mărimea Columbiei (17.500 de studenți punând la socoteală şi ciclul post-universitar), profesorii erau divizați în numeroase facțiuni, mergând de la susținerea deplină a conducerii la susținerea deplină a studenților. S-au înaintat tot soiul de propuneri, s-au format tot soiul de comisii – de pildă, o nouă abordare a procedurilor disciplinare, comisia tripartită, o comisie formată doar din profesori şi studenți, fără cadre din conducere –, dar cel mai activ comitet a fost cel care-şi spunea Grupul Profesorilor Ad Hoc, alcătuit în mare parte din profesori tineri, care a ținut câteva zile şedințe lungi şi frenetice, căutând o soluție paşnică care să satisfacă mare parte din cerințele studenților şi să-i scoată din clădiri fără să fie nevoie de intervenția poliției. Toate eforturile lor au fost în zadar. Nu pentru că n-ar fi avut unele idei bune, dar ideile lor au fost blocate de conducere, care a refuzat orice compromis sau concesie la capitolul disciplină, aşa că profesorii s-au lămurit că erau şi ei la fel de neputincioşi ca studenții, că la Columbia era dictatură, una mai degrabă binevoitoare până în acel moment, dar care vira tot mai mult spre absolutism, nefiind deloc interesată de o reformă aducătoare de ceva asemănător cu democrația. Până la urmă, studenții veneau şi plecau, la fel şi profesorii, dar conducerea şi consiliul de administrație erau veşnici.

Columbia n-ar fi ezitat să cheme poliția ca să-i dea afară cu forța pe studenții albi, dacă era nevoie, dar studenții negri din Hamilton Hall ridicau o problemă mai delicată şi cu un grad mai mare de risc. Dacă poliția îi ataca sau îi brusca în timpul arestării, spectacolul brutalității albe asupra negrilor avea să-i inflameze pe locuitorii din Harlem, care aveau să invadeze campusul ca represalii, moment în care Columbia s-ar fi trezit în război cu o gloată neagră răzbunătoare, chitită să facă praf universitatea şi să ardă Biblioteca Low din temelii. În contextul furiei care cuprinsese Harlemul după uciderea lui Martin Luther King, violența şi distrugerea la o scară atât de uriaşă depăşiseră stadiul de frici iraționale, devenind posibilități evidente. În noaptea de 25 spre 26

(noaptea când a fost ocupată Facultatea de Matematică), poliția a pus la cale o operațiune de evacuare a ocupanților ilegali ai celor cinci clădiri, dar când agenți sub acoperire, îmbrăcați în civil, au tăbărât cu bastoanele asupra capetelor profesorilor cu banderole albe, adunați în față la Low pentru a-i apăra pe demonstranții dinăuntru, Columbia a dat înapoi şi a anulat operațiunea. Dacă aşa se purtau forțele de intervenție cu albii, atunci ce să-i rețină când aveau de-a face cu negrii? Conducerea avea nevoie de mai mult timp pentru a negocia cu liderii SAS din Hamilton, pentru ca reprezentanții profesorilor să încheie o pace separată care să ferească universitatea de invazia Harlemului.

Cât despre studenții albi, în biroul *Spectator* predomina sentimentul că SDS era deja în avantaj în cele două chestiuni majore care declanşaseră protestul, fiind aproape cert că universitatea avea să se desprindă de IDA şi să renunțe la construcția sălii de sport. Studenții din clădirile ocupate ar fi putut ieşi teferi şi victorioşi în acel moment, dar mai erau patru solicitări pe masă şi SDS refuza să se clintească până când toate aveau să fie aprobate. Cea mai controversată era chestiunea amnistiei (*toți studenții participanți la acea demonstrație să beneficieze de amnistie generală),* încuietoare pentru majoritatea celor din campus, chiar şi pentru echipa de la *Spectator,* care-i sprijinea aproape unanim pe ocupanții clădirilor, pentru că dacă SDS avea dreptate şi universitatea n-avea autoritatea legitimă să-i pedepsească, atunci cum să pretindă de la aceeaşi autoritate ilegitimă să-i exonereze pe protestatari pentru faptele lor? Vorba lui Mullhouse, care glumise cu Ferguson într-o după-amiază, cu imitația lui nazală de cowboy: A naibii treabă, te cam face să te scarpini în cap, nu, Archie? Ca răspuns, Ferguson s-a scărpinat în cap şi a zâmbit. Ba bine că nu, a zis el, şi dacă nu mă-nşel, ei asta şi urmăresc. Raționamentul lor e absurd, dar insistă asupra unui punct pierdut din start ca să forțeze mâna conducerii.

Ca să ce? a întrebat Mullhouse.

Să cheme poliția.

Cred că glumeşti. Nimeni nu poate fi atât de cinic.

Nu e cinism, Greg. E o strategie.

Indiferent dacă Ferguson avusese sau nu dreptate, poliţiştii au fost chemaţi în cele din urmă, după vreo şapte zile de ocupaţie, iar pe 30 aprilie, la două şi jumătate noaptea – oră la care Harlemul dormea, cum observase cineva – a început razia. O mie de poliţişti de la ordine publică, dotaţi cu căşti, s-au împrăştiat prin campus în timp ce o mie de gură-cască stăteau în frigul şi umezeala celei mai stranii şi mai întunecate nopţi, iar alţii forfoteau, strigau şi le scandau poliţiştilor *Fără violenţă!,* banderolele albastre îi încurajau, iar banderolele albe şi cele verzi încercau să-i împiedice să intre în clădiri, şi Ferguson a observat în primul rând animozitatea dintre poliţie şi studenţi, o duşmănie reciprocă, legată nu de antagonismele dintre albi şi negri de care se temuse toată lumea, ci de ura de clasă dintre albi, studenţii privilegiaţi şi poliţiştii de pe treapta de jos, pentru care băieţii şi fetele de la Columbia erau nişte hipioţi prost-crescuţi, bogaţi, răsfăţaţi şi anti-americani, şi nici profesorii care-i susţineau nu erau mai breji, nişte intelectuali radicali pomposi anti-război, nişte comunişti, nişte scârbe care otrăveau minţile tinere, aşa că mai întâi au avut grijă să evacueze Hamilton şi să-i scoată pe negri de-acolo cu toată delicateţea de care au fost în stare, şi cum studenţii mândri şi bine organizaţi de la Universitatea Malcom X n-au opus rezistenţă, după ce votaseră să nu se împotrivească, ci să se lase escortaţi cu calm de poliţie prin tunelurile de sub clădire la dubele parcate afară, nu au încasat niciun pumn, niciun baston în moalele capului, şi astfel Columbia a scăpat de mânia Harlemului, chiar dacă n-a avut niciun merit pentru asta. Între timp, alimentarea cu apă a celorlalte clădiri fusese întreruptă şi forţele de intervenţie, împreună cu agenţii sub acoperire, în civil, au început să evacueze pe rând Avery, Low, Fayerweather şi Matematica, unde studenţii ocupanţi întăreau în grabă baricadele din dreptul uşilor, dar fiecare clădire avea în faţă propriile batalioane de banderole albe şi verzi, care au încasat-o cel mai rău, ei au fost ţinta bastoanelor, a pumnilor şi a picioarelor poliţiştilor care-şi deschideau drum printre ei cu răngi ca să forţeze încuietorile, să dărâme baricadele şi să-i aresteze pe studenţii dinăuntru. Nu, nu e ca la Newark, îşi tot repeta Ferguson în timp ce se

uita la poliţişti cum îşi fac treaba, nu se trăgea niciun foc de armă, aşa că nimeni n-avea să fie ucis, dar doar pentru că nu era la fel de rău ca la Newark nu însemna că nu e grotesc, pentru că iată-l pe Alexander Platt, decan asociat al facultăţii, lovit cu pumnul în piept de un poliţist, şi pe filosoful Sidney Morgenbesser, omul cu tenişi albi, pulovere deşirate şi ironii ontologice şfichiuitoare, pocnit în cap cu un baston în timp ce păzea intrarea din spate în Fayerweather Hali, în timp ce un tânăr reporter de la *New York Times,* Robert MeG. Thomas Jr., care urca treptele din Avery Hall, arătând legitimaţia de presă, a fost somat să iasă din clădire, moment în care un poliţist La pălit în cap cu o pereche de cătuşe şi un box din bronz, apoi a fost îmbrâncit pe scări şi lovit în cădere cu vreo zece bâte, şi iată-l pe Steve Shapiro, fotograf la revista *Life,* încasând un pumn în ochi în timp ce alt poliţist îi făcea bucăţi aparatul foto, un doctor din echipa de voluntari care acorda primul ajutor, în halat alb de medic, era trântit la pământ, lovit cu picioarele şi dus târâş într-o dubă şi zeci de studenţi, bărbaţi şi femei, erau atacaţi de poliţişti în civil ascunşi în tufişuri şi pocniţi în cap şi peste faţă cu bâte, beţe şi paturi de pistol, zeci de studenţi împleticindu-se cu sânge ţâşnindu-le din scalpuri, frunţi şi arcade, apoi, după ce toţi demonstranţii au fost scoşi din clădire şi trimişi de acolo, o falangă a luptătorilor din forţele de intervenţie a acoperit sistematic South Field, mişcându-se înainte şi înapoi, ca să alunge sutele de persoane rămase în campus, repezindu-se asupra grupurilor de studenţi fără apărare şi doborându-i cu lovituri, după care poliţia călare s-a lansat la galop întins pe Broadway în urmărirea norocoşilor care scăpaseră de bâte în timpul invaziei campusului, iar Ferguson, care încerca să-şi facă datoria de reporter la modesta lui publicaţie studenţească, a primit un baston în moalele capului, mânuit tot de un poliţist în civil, îmbrăcat ca un student, acelaşi cap cusut cu unsprezece copci în urmă cu patru ani şi jumătate, iar când Ferguson s-a prăbuşit la pământ de la impact, altcineva l-a călcat pe mână cu o gheată sau un pantof, aceeaşi mână rămasă deja fără degetul mare şi două treimi din arătător, şi când a simţit piciorul, Ferguson a fost convins că s-a ales cu mâna ruptă,

ceea ce până la urmă s-a dovedit a nu fi adevărat, dar l-a durut atât de tare şi s-a umflat atât de repede şi de urât, iar din acel moment, Ferguson i-a disprețuit pe polițişti.

Şapte sute douăzeci de persoane arestate. Aproape o sută cincizeci de răniți declarați plus nenumărate cazuri nedeclarate, printre care şi rănile lui Ferguson de la cap şi mână.

Editorialul acelei ediții din *Spectator* nu conținea niciun cuvânt – doar denumirea ziarului, urmată de două coloane goale, în chenar negru.

PRIMĂVARA ANULUI 1968 (V). Sâmbătă, 4 mai, Ferguson şi Amy s-au aşezat în sfârşit la o discuție. Ferguson fusese cel care insistase şi-i spusese clar că nu vrea să vorbească despre rănile lui sau despre arestarea lui Amy şi a celorlalți ocupanți din Low, nici despre greva generală de la Columbia, declarată în seara de 30 aprilie de o coaliție formată din banderole roşii, banderole verzi şi moderați (strategia SDS dăduse roade), şi nici să abordeze vreunul dintre lucrurile importante care începeau să se întâmple în Parisul lor adorat, de care-şi aminteau cu ardoare, nu, spusese el, în acea seară aveau să uite de politică şi să discute despre ei, iar Amy acceptase cu jumătate de gură, chiar dacă în acel moment nu prea o mai preocupa altceva în afară de mişcare, ceea ce ea numea *euforia luptei* şi *deşteptarea electrică* care o transformaseră după şase zile de trai la comun în Low.

Pentru a evita o potențială repriză de țipete în apartament, Ferguson a propus un loc neutru, public, unde prezența străinilor să-i silească să se controleze, şi fiindcă nu mai fuseseră la Green Tree de peste două luni, au hotărât să se întoarcă la Miam-Miam pentru ceea ce Ferguson se aştepta să fie ultima masă pe care aveau s-o ia vreodată împreună. Ce s-au mai bucurat domnul şi doamna Molnăr când cuplul lor tânăr preferat a intrat pe uşa restaurantului, cât au fost de serviabili când Ferguson a cerut o masă într-un colț, în camera din spate – încăperea mai mică, cu mai puține mese, aflată ceva mai sus – şi cu câtă generozitate le-au oferit o sticlă de Bordeaux din partea casei, ca să stropească mâncarea, şi cât de nefericit se simțea Ferguson aşezându-se împreună cu Amy la ultima cină din viața lor, observând cât

era de firesc ca Amy să aleagă instinctiv să se aşeze cu spatele la perete, de unde putea să vadă celelalte persoane din restaurant, iar Ferguson să se aşeze instinctiv cu spatele la ceilalţi, neputând s-o vadă decât pe Amy, Amy şi peretele din spatele ei, pentru că aşa erau ei doi, şi-a zis în sinea lui, aşa fuseseră mereu de patru ani şi opt luni, Amy privind spre ceilalţi, el privind-o doar pe Amy.

Au stat acolo o oră şi jumătate, poate o oră şi trei sferturi, el a pierdut noţiunea timpului, şi în timp ce Amy, de obicei atât de lacomă, abia ciugulea, iar Ferguson turna în el pahar după pahar de vin roşu, dând gata prima sticlă singur şi mai comandând una, au vorbit, apoi au tăcut, au vorbit, apoi iar au tăcut, apoi au vorbit, au vorbit îndelung, şi în curând Ferguson a aflat că între ei totul se terminase, că era un capitol depăşit, o apucaseră în direcţii diferite, aşa că nu mai aveau de ce să trăiască împreună şi nu, nu era vina nimănui, a zis Amy, în niciun caz a lui Ferguson, el care o iubise atât de mult şi de bine încă de la primul lor sărut de pe banca din parculeţul din Montclair, nu asta era problema, ci pur şi simplu ea nu mai suporta limitele sufocante ale vieţii de cuplu, trebuia să fie liberă să-şi vadă singură de drum, să plece în California fără obligaţii, nestânjenită de nimeni şi de nimic, şi să muncească în continuare pentru mişcare, de-acum asta avea să fie viaţa ei, iar Ferguson nu mai avea loc în ea, minunatul ei Archie cu suflet mare şi inimă bună va trebui să se descurce fără ea şi-i părea rău, atât de rău, nespus de rău, dar asta era situaţia în acel moment şi nimic, absolut nimic din lumea asta mare n-o putea schimba.

Amy începuse să plângă, două şiroaie de lacrimi îi curgeau pe faţă în timp ce-l crucifica încet pe fiul lui Rose şi Stanley Ferguson, dar Ferguson însuşi, care ar fi avut mult mai multe motive să plângă decât ea, era prea beat ca să plângă, nu exagerat de beat, dar suficient de beat ca să nu simtă imboldul de a da drumul robinetului cu apă sărată, şi-i părea bine că e aşa pentru că n-ar fi vrut ca ultima ei imagine cu el să fie cea a unui tip distrus, care plângea de i se usca sufletul în faţa ei, aşa că şi-a adunat până la ultimul strop de putere care-i mai rămăsese şi a spus:

O, preaiubita mea Amy, extraordinara mea Amy cu păr rebel şi ochi strălucitori, iubita mea dragă din o mie de nopţi de goliciune transcendentală, fata mea genială, care a făcut atâtea lucruri minunate gurii şi corpului meu cu gura şi corpul ei, singura fată care s-a culcat vreodată cu mine, singura fată cu care am vrut vreodată să mă culc, nu numai c-o să-mi fie dor de corpul tău în fiecare zi, cât oi trăi, dar o să-mi fie dor mai ales de acele părţi din corpul tău care-s numai ale mele, care-s ale ochilor mei şi ale mâinilor mele şi pe care nici măcar tu nu le ştii, părţile din tine pe care tu nu le-ai văzut niciodată, părţile din spate invizibile pentru tine, aşa cum sunt şi ale mele pentru mine, aşa cum sunt pentru toată lumea care are un corp, începând cu fundul, desigur, fundul tău rotund şi apetisant, şi cu partea din spate a picioarelor, cu micile pete maronii pe care le ador de atâta vreme, şi cutele întipărite în piele chiar în spatele genunchilor, acolo unde se îndoaie picioarele, atâta am admirat frumuseţea acelor două linii, şi jumătatea ascunsă a gâtului tău şi cum ţi se conturează şira spinării când te apleci şi ce frumos ţi se arcuieşte spatele, toate astea au fost ale mele şi numai ale mele atâţia ani, şi mai ales omoplaţii tăi, Amy dragă, omoplaţii tăi ieşiţi în afară, care mi-au amintit întotdeauna de aripile unei lebede sau de aripile care-i cresc pe spate fetei de pe sticla cu apă minerală White Rock, care a fost prima mea iubire.

Te rog, Archie, a zis Amy. Te rog să încetezi.

Dar n-am terminat.

Nu, Archie, te rog. Nu suport.

Ferguson a dat să mai spună ceva, dar până să-şi potrivească limba în gură, Amy s-a ridicat de pe scaun, şi-a şters lacrimile cu un şervet şi a ieşit din restaurant.

MAI-IUNIE 1968. A doua zi de dimineaţă, Amy şi-a strâns lucrurile, le-a dus la părinţii ei, pe West Seventy-fifth Street, şi şi-a petrecut ultima lună ca studentă la Barnard pe canapeaua din livingul apartamentului lui Patsy Dugan de pe Claremont Avenue.

Ferguson era puţin spus epuizat, puţin spus amorţit, se întorsese în acel lift de cămin cufundat în beznă din timpul penei de curent din 1965, care se confunda acum cu bezna

din 1946-1947, pe când era încă în burta maică-sii. Avea douăzeci şi unu de ani, iar dacă ţinea să aibă un viitor, atunci trebuia să se mai nască o dată – un nou-născut urlător smuls din întuneric pentru a-şi căuta din nou calea în lumina orbitoare şi scânteierea lumii.

Pe 13 mai, un milion de oameni au mărşăluit pe străzile din Paris, întreaga Franţă se răsculase şi unde Dumnezeu era de Gaulle? Pe o pancartă scria: COLUMBIA-PARIS.

Pe 21, Hamilton Hall a fost ocupat a doua oară şi o sută treizeci şi opt de oameni au fost arestaţi. În acea noapte, bătălia purtată în campusul de la Columbia între poliţişti şi studenţi a fost mai mare, mai sângeroasă şi chiar şi mai violentă decât cea din noaptea când fuseseră arestate şapte sute de persoane.

După ediţia din 22 mai, *Spectator* n-a mai apărut până la numărul de sfârşit de semestru, de pe 3 iunie. În aceeaşi zi, Ferguson a plecat din New York ca să petreacă o lună în Florida, la părinţii lui.

Când el era în avion, îndreptându-se spre sud, Andy Warhol a fost împuşcat aproape mortal de o femeie pe nume Valerie Solanas, care scrisese un manifest intitulat SCUM (Society for Cutting Up Men92) şi o piesă cu titlul *În cur.*

După două zile, Robert Kennedy a fost împuşcat la Los Angeles de către un anume Sirhan Sirhan şi ucis la patruzeci şi doi de ani.

Ferguson s-a plimbat pe plajă aproape în fiecare seară, în amurg, a jucat tenis cu tatăl lui aproape în fiecare dimineaţă, a mâncat somon în saramură şi ouă la Wolfie's, în onoarea bunicii, şi şi-a petrecut cea mai mare parte a timpului în apartamentul cu aer condiţionat, lucrând la traducerile lui de poezie franceză. Pentru că nu mai ştia unde e Amy, pe 16 iunie a pus una dintre poezii într-un plic, pe care l-a trimis la New York, pe adresa părinţilor ei. Nu putea şi nu voia să-i scrie o scrisoare, dar poezia reuşea cumva să spună

---

92 *Scum,* gunoi, drojdia societăţii (eng.). Denumirea s-ar traduce prin „Societatea pentru lichidarea bărbaţilor".

majoritatea lucrurilor pe care nu i le mai putea spune personal.

FRUMOASA ROŞCATĂ de Guillaume Apollinaire

Lumea ar spune că sunt om învățat

Cunosc viața şi moartea pe cât le e îngăduit viilor Am gustat din tristețile şi bucuriile iubirii

Am ştiut uneori să-mi impun ideile

Vorbesc mai multe limbi

Am călătorit cât am călătorit

Am luptat în artilerie şi infanterie

Am fost rănit la cap, adormit şi trepanat

Mi-am pierdut cei mai buni prieteni în crunta luptă

Cunosc cât îi e dat omului să cunoască din ce-i vechi şi din ce-i nou

Şi fără să mă sinchisesc de-acest război

Între noi şi pentru noi, prieteni

Văd în îndelungata sfadă între tradiție şi imaginație

O dispută între Ordine şi Aventură

Voi, cu gurile voastre ca gura lui Dumnezeu care e ordinea însăşi

Fiți mărinimoşi când ne comparați

Cu cei ce fost-au perfecțiunea ordinii

Noi, care căutăm aventură pretutindeni

Nu suntem duşmanii voştri

Vrem teritorii vaste şi ciudate

Unde oricine poate culege florile misterului

Unde ard focuri noi, culori nemaivăzute

Mii de fantasme imponderabile

Ce trebuie întrupate

Vrem să explorăm omenia patria enormă unde totu-i amuțit

Şi timpul care poate fi alungat sau rechemat

Îndurați-vă de noi care luptăm mereu la hotarul

Nemărginirii şi viitorului

Îndurați-vă de greşelile şi păcatele noastre

Se face vară, anotimpul violent

Şi moartă-i tinerețea, la fel ca primăvara

O, soare, e clipa rațiunii aprinse

Şi aştept

Să urmez forma nobilă şi dragă
Pe care o ia ca s-o iubesc doar eu
Trag la ea ca fierul la magnet
Are chip ispititor
De roşcată adorabilă
Cu părul ca de aur
Un fulger etern, frumos
Sau fulgere ce se fudulesc
Printre petale ce se veştejesc
Dar râdeţi de mine
Oameni de pretutindeni şi mai ales de-aici
Că au rămas atâtea pe care n-am îndrăznit să le spun
Atâtea pe care nu m-aţi lăsat să le spun
Îndurați-vă de mine.
(traducere de A.L Ferguson)

6.3

La treizeci şi nouă de zile după ce aruncase pe geam banii lui Fleming, Ferguson a dactilografiat ultimele pagini din varianta finală a cărţii. Presupusese că momentul avea să-i aducă tot soiul de satisfacţii personale, dar după cele câteva clipe de exaltare când a scos din maşina de scris ultimele cinci coli de hârtie şi copiile lor la indigo, senzaţia a dispărut imediat, chiar şi aşa-zisa bucurie nemuritoare de a-şi fi demonstrat că e capabil să scrie o carte, că e o persoană care duce la capăt ceea ce începe şi nu unul dintre acei închipuiţi slabi de ţâţâni care au vise ambiţioase, dar niciodată nu le împlinesc, o calitate umană care nu se reduce la scrisul cărţilor, dar după aproximativ o oră, Ferguson nu simţea mare lucru în afară de un soi de tristeţe obosită, iar pe la şase şi jumătate, când a coborât să bea ceva înainte de cină cu Vivian şi Lisa, se simţea amorţit pe dinăuntru.

Gol. Ăsta e cuvântul potrivit, şi-a zis el în timp ce se aşeza pe canapea şi lua prima înghiţitură de vin, acelaşi *spaţiu gol* la care se referise Vivian când descrisese cum se simţise după ce-şi terminase şi ea cartea. Nu gol în sensul de a fi singur într-o cameră nemobilată – ci gol în sensul de golit pe dinăuntru. Da, exact aşa, se simţea golit ca o femeie după

naştere. Dar în cazul lui era un copil născut mort, un nou-născut care n-avea să se schimbe niciodată, nici să crească sau să înveţe să meargă, pentru că o carte trăieşte în tine doar atâta timp cât o scrii, pentru ca imediat ce o dai afară să se consume şi să moară.

Cât durează sentimentul ăsta? a întrebat-o el pe Vivian, curios dacă era doar o criză temporară sau îl păştea o criză de melancolie în toată regula, dar înainte ca Vivian să-i răspundă, energica Lisa i-a luat-o înainte, spunând: Nu prea mult, Archie. Nu mai mult de o sută de ani. Nu, Viv?

Există o soluţie rapidă, a zis Vivian, zâmbind la gândul celor o sută de ani. Să te-apuci de scris altă carte.

Altă carte? a zis Ferguson. Mă simt atât de epuizat în momentul ăsta, încât nu sunt convins c-o să mai fiu vreodată în stare nici să mai *citesc* altă carte.

Totuşi, Vivian şi Lisa au închinat paharul în cinstea copilului nou-născut al lui Ferguson, care poate că lui nu i se părea viu, dar pentru ele era foarte viu, atât de viu, a adăugat Lisa (care nu citise nici măcar o pagină din carte), încât ea ar fi fost dispusă să renunţe la munca de avocat dacă Ferguson îi promitea că o angajează ca bonă. Asta era umorul Lisei – un umor absurd –, dar în general era amuzant pentru că ea însăşi era amuzantă, iar Ferguson a râs. Apoi şi-a imaginat-o pe Lisa plimbându-se prin Paris cu un copil mort în cărucior şi iar a râs.

A doua zi dimineaţă, Ferguson şi Vivian au intrat în oficiul poştal de pe Boulevard Raspail, biroul local al poştei de stat, PTT (Postes, Télégraphes et Téléphones), cunoscută în Franţa ca Pe-Te-Te, cele trei iniţiale care se rostogoleau pe limbă atât de eufonic, încât Ferguson nu se sătura niciodată să le repete, iar odată intraţi în edificiul masiv care furniza servicii de comunicaţie cetăţenilor Republicii Franceze, precum şi tuturor celorlalţi care tranzitau Franţa sau locuiau acolo, au trimis par avion la Londra o copie a manuscrisului lui Ferguson. Plicul nu-i era adresat lui Aubrey Hull de la Io Books, ci unei femei pe nume Norma Stiles, care lucra ca editor coordonator la editura britanică a lui Vivian (Thames & Hudson) şi care întâmplător era prietenă cu colegul ei mai tânăr de la T&H Geoffrey Burnham, care întâmplător era şi el

prieten apropiat cu Huli. Aşa hotărâse Vivian să propună manuscrisul – prin intermediul prietenei ei, care o asigurase că avea să-l recupereze *imediat* şi să i-l dea lui Burnham, care avea să i-l paseze apoi lui Huli. Nu era o complicaţie inutilă? a întrebat-o Ferguson pe Vivian când ea i-a propus ideea. N-ar fi mai rapid şi mai simplu să i-l trimită pur şi simplu direct lui Huli?

Da, ar fi mai rapid, i-a răspuns Vivian, ar fi şi mai simplu, dar şansele de a fi acceptat ar fi aproape nule, pentru că propunerile *primite-pe-sub-uşa* ajung de regulă în mormanul de *rebuturi* – două noţiuni noi pentru novicele Ferguson – şi sunt întotdeauna respinse fără a fi citite cum trebuie. Nu, Archie, în cazul ăsta, calea cea mai lungă e mai bună, e singura cale.

Cu alte cuvinte, a observat Ferguson, cartea trebuia să convingă două persoane înainte de a ajunge la singura persoană a cărei opinie conta.

Mă tem că da. Din fericire, persoanele astea două nu sunt bătute-n cap. Putem conta pe ele. Misterul e Huli. Dar măcar avem 98% şanse să-l citească.

Aşa au ajuns să stea la coadă la oficiul local al Pe-Te-Te din al şaptelea arondisment parizian în dimineaţa zilei de 10 martie 1966, iar când le-a venit rândul, Ferguson s-a mirat de iuţeala şi eficienţa cu care bărbatul mărunţel de la ghişeu a cântărit coletul pe cântarul lui gri metalic, de zelul cu care a lipit timbrul pe plicul mare, cafeniu, după care s-a apucat să trântească dreptunghiuri verzi şi roşii cu ştampila lui de cauciuc, imprimând de nenumărate ori chipul lui Marianne până i-a ieşit sufletul şi Ferguson şi-a amintit brusc de scena trăsnită din *Fraţii Marx, agenţi secreţi* în care Harpo o ia razna şi ştampilează tot ce-i iese în cale, chiar şi ţestele pleşuve ale vameşilor, şi s-a simţit potopit subit de iubire pentru tot ce însemna Franţa, până la cele mai stupide şi mai caraghioase lucruri, şi pentru prima oară de câteva săptămâni s-a gândit ce bine că trăieşte la Paris şi cât de mult din acest bine se datora faptului că o cunoştea pe Vivian şi era prieten cu ea.

Timbrele par avion erau exorbitant de scumpe, peste nouăzeci de franci cu tot cu asigurare şi confirmare de

primire (aproape douăzeci de dolari, un sfert din alocația lui săptămânală), dar când Vivian s-a căutat în geantă după bani ca să-i achite funcționarului, Ferguson a prins-o de încheietură şi a oprit-o.

De data asta nu, a zis el. Ăsta-i copilul meu născut mort, aşa că eu plătesc.

Dar e aşa de scump, Archie...

Eu plătesc, Viv. La Pe-Te-Te plătesc eu.

Bine, domnule Ferguson, cum doreşti. Dar după ce cartea ta o să-şi ia zborul spre Londra, promite-mi că n-o să te mai gândeşti la ea. Măcar până o să ai iarăşi motive să te gândeşti. De acord?

O să mă străduiesc, dar nu promit nimic.

Începuse a doua fază a vieții lui la Paris. Cum nu mai avea nicio carte la care să lucreze şi nu mai trebuia să urmeze cursurile de la Alliance Française, Ferguson nu mai era legat ziua de programul strict din ultimele cinci luni. În afară de orele de studiu cu Vivian, era liber să facă tot ce dorea, ceea ce însemna în primul rând că avea timp să meargă la cinema în după-amiezile obişnuite, să le scrie mai des şi mai pe larg persoanelor la care ținea cel mai mult (mama lui şi Gâl, Amy şi Jim), să caute un teren acoperit şi unul în aer liber ca să se poată reapuca de baschet şi să se intereseze cum să facă rost de potențiali elevi pentru meditațiile la engleză. Problema baschetului s-a rezolvat abia la începutul lui mai, iar elevi n-a reuşit să găsească, dar de scris, a scris constant şi a văzut incredibil de multe filme, pentru că deşi New Yorkul era un loc grozav pentru filme, Parisul era chiar şi mai bun, iar în următoarele două luni a adăugat o sută treizeci de noutăți în dosarul lui cu şină, atâtea pagini noi, încât dosarul newyorkez inițial a căpătat un frate francez.

Altceva n-a scris în prima parte a primăverii – doar scrisori, aerograme şi ilustrate pentru America, plus un teanc tot mai gros de sinopsisuri şi observații stenografiate despre filme, câte o pagină sau două de film. În timp ce făcea ultimele corecturi la carte, se gândise şi la eseurile şi articolele pe care ar fi vrut să le scrie după, dar apoi şi-a dat seama că funcționase pe baza adrenalinei care-l ajutase să termine cartea şi care secase odată cartea încheiată, iar

creierul îi era kaput. Avea nevoie de o mică pauză înainte s-o ia de la capăt, aşa că în primele săptămâni ale primăverii s-a mulţumit să-şi noteze idei în carneţelul de buzunar pe care-l avea la el când ieşea la plimbare, să stea la birou în camera lui şi să schiţeze posibile argumente şi contraargumente pe diferite subiecte şi să adune exemple pentru articolul pe care intenţiona să-l scrie despre copiii din filme, despre reprezentarea copilăriei în filme, de la beţele usturătoare la fund pe care le încasează Freddie Bartholomew de la Basil Rathbone în *David Copperfield* la Peggy Ann Garner intrând în frizerie ca să recupereze cana de bărbierit a tatălui ei mort în *Un copac creşte în Brooklyn,* de la scatoalca zdravănă peste capul lui Jean-Pierre Léaud în *Cele patru sute de lovituri* la Apu şi sora lui şezând într-un stufăriş şi privind cum goneşte trenul pe lângă ei, apoi cocoţaţi în scorbura unui copac, cu ploaia şiroind peste ei în *Pather Panchali,* cea mai frumoasă şi mai răvăşitoare imagine a unor copii pe care Ferguson o văzuse vreodată în vreun film, o imagine atât de cuprinzătoare şi de încărcată de sens, încât se lupta să-şi reţină lacrimile de fiecare dată când îi revenea în minte, dar acel eseu şi toate celelalte mai aveau de aşteptat, pentru că munca la amărâta lui de carte îl vlăguise într-atât, încât abia mai găsea energie ca să susţină o serie de idei mai mult de douăzeci, treizeci de secunde fără ca, ajuns la a treia, s-o fi uitat deja pe prima.

Deşi glumise spunând că nu ştie dacă o să mai poată citi vreodată vreo carte, Ferguson a citit multe cărţi în acea primăvară, mai multe decât în orice altă perioadă a vieţii lui, iar pe măsură ce făcea progrese studiind împreună cu Vivian, se simţea tot mai implicat în ceea ce făceau împreună, cu atât mai mult cu cât şi Vivian părea mai sigură pe ea, mai în largul ei în rol de profesoară. Aşa că au parcurs una câte una încă şase piese de Shakespeare plus piese de Racine, Molière şi Calderon de la Barca, apoi au trecut la eseurile lui Montaigne, iar Vivian i-a prezentat termenul de *ţarataxă,* au discutat despre forţa şi viteza prozei şi au explorat mintea celui care descoperise sau revelase sau inventase ceea ce Vivian numea *mintea moderna,* după care au urmat trei săptămâni bătute pe muchie cu Cavalerul Tristei Figuri, care

au avut asupra lui Ferguson cel de nouăsprezece ani acelaşi efect pe care-l avuseseră Stan şi Bran în copilărie, adică i-au cucerit inima cu o iubire totală pentru o fiinţă imaginară, nebunul-împiedicat-şi-vizionar din secolul al XVII-lea care, asemeni clovnilor din filme despre care Ferguson scrisese în cartea lui, *nu se dădea niciodată bătut:* „... şi vreme îndelungată, mai târâş, mai grăpiş, mai zvârlit colo, mai sculându-mă încoace, mi-am dus la îndeplinire mare parte din misie..?

Cărţile de pe lista lui Gâl, dar şi cărţi despre film, istoria filmului şi antologii atât în engleză, cât şi în franceză, eseuri şi polemici de André Bazin, Lotte Eisner şi de regizorii Noului Val, scrise înainte să facă ei înşişi filme, primele articole de Godard, Truffaut şi Chabrol, o relectură a celor două cărţi ale lui Eisenstein, reflecţii de Parker Tyler, Manny Farber şi James Agee, studii şi meditaţii de bătrâni venerabili ca Siegfried Kracauer, Rudolf Arnheim şi Béla Balăzs, toate numerele din *Cahiers du Cinéma* din scoarţă-n scoarţă, *Sight & Sound* la Biblioteca Engleză, în timp ce aştepta să-i sosească de la New York numerele din *Film Culture* şi *Film Comment* la care era abonat, iar după programul de citit dintre opt trezeci dimineaţa şi doisprezece urmau expediţiile de după-amiază la Cinémathèque, pe celălalt mal al fluviului, doar un franc biletul cu vechiul lui carnet de elev de la Riverside Academy, la care plasatorul nu s-a uitat niciodată să verifice dacă era încă valabil, cea mai mare, mai bună şi mai importantă arhivă de filme din lume, fondată de Henri Langlois cel gras, obsedat şi donquijotesc, cel mai cinefil dintre cinefili, şi era tare ciudat să vadă filme britanice rare cu subtitluri suedeze sau filme mute fără acompaniament muzical, dar asta era Legea Langlois, fără muzică, şi chiar dacă a durat ceva până când Ferguson s-a obişnuit cu ecranul mut complet şi cu o sală de cinema în care nu se auzea niciun zgomot, în afară de tuşea şi strănuturile publicului şi din când în când pârâitul proiectorului, a ajuns să aprecieze forţa acelei tăceri, pentru că i se întâmpla deseori *să audă* tot felul de lucruri în timpul acelor filme, o uşă de maşină trântită, un pahar cu apă pus pe o masă sau o bombă explodând pe un câmp de bătălie, muţenia filmelor

mute părea să creeze un iureş de halucinaţii auditive, ceea ce probabil că spunea ceva despre percepţia omului, a dedus Ferguson, despre cum trăieşte omul o experienţă în care e implicat emoţional, iar când nu se ducea la Cinémathèque, alegea La Pagode, Le Champollion sau unul dintre cinematografele de pe rue Monsieur-le-Prince, de pe Boulevard Saint-Michel sau din zonă, nu departe de rue des Ecoles, după care a urmat descoperirea-surpriză care l-a ajutat cel mai mult să-şi îmbunătăţească educaţia, Action Lafayette, Action République şi Action Christine, triumviratul de săli Action unde rulau doar vechi filme hollywoodiene, produsele de studio în alb-negru ale unei Americi de mult apuse de care puţini americani îşi mai aminteau, comedii, filme poliţiste, drame din vremea Crizei, filme despre box şi de război din anii ’30, ’40 şi începutul anilor ’50 scoase pe bandă rulantă, cu miile, iar oferta era atât de bogată, încât Ferguson a devenit un cunoscător mult mai bun al filmelor americane după ce s-a mutat la Paris – la fel cum dragostea sa faţă de cinemaul francez se născuse la Thalia Theater şi la Muzeul de Artă Modernă din New York.

În tot acest timp, Fleming se ţinea după el, Fleming căuta disperat să-şi ceară scuze, Fleming se dădea peste cap ca să-şi spele păcatele din noaptea cu banii şi lacrimile, iar de atunci se obişnuise să sune acasă la Vivian cel puţin o dată pe zi ca să stea de vorbă cu Ferguson, dar când Celestine îi strecura mesajele în cameră, pe sub uşă, Ferguson le rupea şi nu-l suna înapoi. Două săptămâni bune de telefoane fără răspuns, după care telefoanele s-au oprit şi au început scrisorile şi mesajele. Te rog, Archie, dă-mi voie să-ţi dovedesc că nu sunt aşa cum îţi închipui. Te rog, Archie, lasă-mă să-ţi fiu prieten. Te rog, Archie, am cunoscut atâţia studenţi interesanţi aici, la Paris, şi mi-ar face mare plăcere să ţi-i prezint, ca să începi să-ţi faci prieteni de vârsta ta. Două, trei scrisori pe săptămână timp de trei săptămâni bune, toate fără răspuns, toate rupte şi aruncate, până când în sfârşit s-au oprit şi scrisorile. Ferguson se ruga ca totul să se termine acolo, dar întotdeauna exista posibilitatea să dea peste Fleming undeva la o serată sau să-i iasă în cale întâmplător pe stradă, aşa că povestea nu se putea încheia

oficial decât în august, când Fleming avea să se întoarcă în America, dar până atunci mai erau multe luni.

Nopțile erau în continuare groaznice, fără un partener de pat sau de sărutat, indiferent de sex, care să-l scoată din izolare, dar mai bine singur, mai bine să n-aibă pe cine atinge decât să fie atins de cineva ca Fleming, îşi spunea Ferguson, chiar dacă Fleming nu era aşa din vina lui, după care stingea lumina, îşi afunda capul în pernă şi rămânea întins în întuneric, aducându-şi aminte.

Harnica şi eficienta PTT, care făcea în Franța munca pe care în America şi-o împărțeau trei instituții diferite (Poşta Americană, Western Union şi Ma Bell), se îngrijea să livreze corespondența de două ori pe zi, de dimineață şi după-amiaza, şi cum adresa lui Ferguson era aceeaşi cu a lui Vivian, scrisorile şi pachetele pentru el ajungeau inițial în apartamentul de la parter. Cum soseau, Celestine cea cumsecade le aducea sus, strecurând scrisorile pe sub uşa lui Ferguson sau bătând la uşă ca să-i dea tot ce nu intra prin acel spațiu strâmt – revistele americane de film, de exemplu, sau cărțile trimise din când în când de Gâl şi Amy. În dimineața zilei de 11 aprilie, la nouă şi zece minute, pe când Ferguson stătea în camera lui şi citea *Viața e vis (La vida es sueno)* de Calderon de la Barca, a auzit ca de obicei pasul uşor al lui Celestine pe scări, apoi scârțâitul podelei pe coridor în timp ce se apropia de camera lui, iar după câteva clipe, s-a pomenit cu un plic alb, subțire, pe podea, la câțiva centimetri de picioare. Timbre englezeşti. Un plic oficial, cu adresa expeditorului tipărită în colțul din stânga sus: Io Books. Convins că va primi veşti proaste, Ferguson s-a aplecat, a luat scrisoarea, apoi a tras de timp şase, şapte minute până s-o deschidă, suficient ca să înceapă să se întrebe de ce-l sperie aşa de rău ceva ce hotărâse deja că nu contează.

I-au trebuit încă treizeci, patruzeci de secunde ca să înțeleagă că veştile proaste pe care le aştepta erau, de fapt, veşti bune, că în schimbul unui avans de patru sute de lire pentru drepturile de autor, Io îşi exprima *intenția entuziasta* de a publica *Cum mi-au salvat viața Stan şi Bran* cândva în martie sau aprilie anul următor, dar nici măcar răspunsul

afirmativ de la Aubrey Hull nu l-a putut convinge că cineva era într-adevăr dispus să-i accepte cartea, aşa că Ferguson a înjghebat o poveste care să explice scrisoarea, acuzând-o pe tăcute pe Vivian că plătise din buzunarul ei publicarea, mituindu-l mai mult ca sigur pe Huli cu una dintre acele înţelegeri sinistre, încheiate pe şest, care includea un cec în valoare de multe mii de lire pentru viitoarele cărţi publicate de Io. De când se mutase la Paris, niciodată nu fusese supărat pe Vivian, niciodată nu-i vorbise aspru şi n-o bănuise de vreo faptă care să nu fie onestă şi generoasă, dar de data asta mersese prea departe cu generozitatea, şi-a zis el, o transformase într-un soi de umilire, la care se adăuga şi o mare şi revoltătoare lipsă de onestitate.

La nouă şi jumătate s-a înfiinţat jos, în apartamentul lui Vivian, azvârlindu-i în faţă scrisoarea lui Huli şi cerându-i să-şi recunoască fapta. Vivian nu-l văzuse niciodată pe Ferguson atât de pornit. Tânărul îşi ieşise din fire, turnând tot felul de închipuiri extravagante, paranoice, despre intrigi viclene şi tertipuri perfide, iar Vivian avea să-i mărturisească mai târziu că, în timp ce stătea şi se uita la el cum se descompune, avusese de ales între două tipuri de reacţie: să-i tragă o palmă peste faţă sau să râdă. A ales să râdă. Râsul era soluţia mai lentă, dar în zece minute a reuşit să-l convingă pe Ferguson cel mândru, hipersensibil şi patologic de nesigur de propriile-i forţe că ea nu avusese niciun cuvânt de spus în acceptarea cărţii lui şi nu-i trimisese lui Huli niciun ban, o letcaie sau un cent.

Trebuie să crezi în tine, Archie, a zis ea. Dă-te şi tu un pic mare. Şi pentru Dumnezeu, niciodată să nu mă mai acuzi de aşa ceva.

Ferguson a promis că nu mai face. Îi era atât de ruşine, a zis el, îi venea să intre în pământ pentru că făcuse o asemenea *criza inexplicabilă,* dar cel mai rău era că habar n-avea ce-l apucase. Era o nebunie, nebunie curată, şi dacă avea să se mai întâmple vreodată, mai bine-l plesnea peste faţă decât să râdă.

Vivian i-a acceptat scuzele. S-au împăcat. Furtuna trecuse şi chiar s-au dus amândoi la bucătărie ca să sărbătorească vestea cea bună cu un al doilea mic dejun cu cocteiluri şi

tartine cu caviar, dar cu toată bucuria insuflată de vestea bună din scrisoarea lui Hull, Ferguson era în continuare tulburat de propria-i ieşire smintită şi s-a întrebat dacă nu cumva scena cu Vivian era un prim semnal de alarmă care anunța o eventuală cădere nervoasă.

Pentru prima oară în viață, a început să se teamă puțin de el însuşi.

Pe data de 15 a sosit încă o scrisoare de la Huli, în care acesta îşi anunța venirea la Paris marți, pe 19. Omul de la Io îşi cerea scuze că anunță deplasarea *teribil de în pripă,* dar dacă Ferguson avea să fie din întâmplare liber în acea după-amiază, i-ar face mare plăcere să-l cunoască. Îi propunea să ia împreună prânzul la Fouquet s la doisprezece şi jumătate, ca să facă planuri în privința cărții, iar dacă se impunea prelungirea discuției după prânz, hotelul lui era chiar după colț, pe Champs-Élysées, aşa că puteau da o fugă până acolo, să continue. În orice caz, Ferguson putea accepta sau refuza lăsând un mesaj portarului de la George V. Cu urări de bine etc.

După ce Vivian se interesase la prietena ei Norma Stiles, care avea informații de la colegul ei de serviciu Geoffrey Burnham, la Ferguson ajunseseră doar câteva detalii despre Aubrey Hull: avea treizeci de ani, era însurat cu o femeie pe nume Fiona şi tată a doi copii mici (de patru ani şi un an), absolvent de Oxford, Balliol College (unde-l cunoscuse pe Burnham), fiul unui bogat producător de ciocolată şi biscuiți, un fel de oaie neagră (sau poate gri), pasionat de călătorii în cercuri artistice, cu fler pentru literatură, un editor serios cunoscut şi ca *petrecăreț* şi puțin cam *excentric.*

Cum era un portret vag, Ferguson şi l-a imaginat pe Huli ca pe unul dintre acei gentlemeni britanici pompoşi care apăreau frecvent în filmele americane, tipul prefăcut şi snob cu chip rumen şi o slăbiciune pentru replicile ironice, mormăite, care niciodată nu reuşeau să fie amuzante, deşi asta încercau. Poate că Ferguson văzuse prea multe filme sau poate că teama lui instinctivă de necunoscut îl învățase să se aştepte la ce putea fi mai rău în toate situațiile noi, dar adevărul era că Aubrey Hull nu numai că n-avea nici chip rumen şi nicio fire prefăcută, ci s-a dovedit a fi una dintre

cele mai afectuoase şi mai adorabile fiinţe umane care-i ieşiseră vreodată în cale lui Ferguson în peregrinările lui prin viaţă.

Un bărbat atât de mic, atât de miniatural, de doar un metru şi cincizeci şi şapte de centimetri înălţime, cu toate trăsăturile miniaturizate proporţional: cap mic, faţă mică, mâini mici, gură mică, mâini şi picioare mici. Ochi de un albastru intens. Ten alb lăptos, de locuitor al unei ţări fără soare, bătute de ploi, şi o claie de păr cârlionţat într-o nuanţă undeva între roşu şi blond, nuanţa de păr pe care Ferguson o auzise la un moment dat descrisă ca *arămie. În* după-amiaza de 19, când s-au aşezat să ia prânzul la Fouquet s, cum nu-i venea nimic de spus, Ferguson s-a străduit să întreţină conversaţia într-un mod total neinspirat, spunându-i lui Huli că era prima persoană pe care o întâlnea cu numele de Aubrey. Hull a zâmbit şi l-a întrebat pe Ferguson dacă ştie ce înseamnă numele. Nu, a răspuns Ferguson, habar n-avea. *Regele elfilor,* a zis Huli, un răspuns atât de comic şi de neaşteptat, încât Ferguson a făcut eforturi să-şi înăbuşe râsul care i se aduna în plămâni, un râs care-ar fi putut fi interpretat greşit, ca insultă, a realizat el, şi cum să rişte să-l insulte pe omul care-i acceptase cartea la două minute după ce se cunoscuseră? Şi totuşi – ce potrivească, era perfect adecvat ca omul acela mărunţel să fie regele elfilor! Era ca şi cum zeii ar fi intrat în casa lui Aubrey în noaptea de dinainte de naşterea lui şi i-ar fi învăţat pe părinţii lui cum să-şi boteze copilul, şi cum mintea lui Ferguson se umpluse de imagini cu elfi şi zei, a privit chipul mic şi frumos al editorului său şi s-a întrebat dacă nu cumva se află în prezenţa unei făpturi mitice.

Până în acel moment, Ferguson nu ştiuse nimic despre cum funcţionau editurile sau ce făceau ca să-şi promoveze cărţile. În afară de grafică şi tipar, presupusese că principala lor ocupaţie era să obţină cronici în cât mai multe ziare şi reviste. Dacă o carte primea cronici bune, era un succes. Dacă primea cronici proaste, era un eşec. Din câte-i spunea însă Aubrey, cronicile erau doar un element al procesului, iar pe măsură ce regele elfilor îi prezenta în detaliu alte elemente, Ferguson era tot mai interesat, tot mai uimit de

ceea ce avea să i se întâmple după publicarea cărții. În primul rând, un drum până la Londra. Interviuri în cotidiene şi săptămânale, interviuri cu reporteri de la BBC, poate chiar o apariție *în direct la TV.* Un eveniment de seară într-un mic teatru, unde Ferguson avea să citească publicului pasaje din carte, apoi să poarte o conversație despre carte cu un jurnalist binevoitor sau cu alt scriitor. Plus – aici mai era de lucru, dar suna foarte plăcut în perspectivă, dacă totul ieşea bine – o seară Stan şi Bran la NFT sau alt cinematograf, cu Ferguson prezentând filmele pe scenă.

Ferguson în lumina reflectoarelor. Fotografia lui Ferguson în ziar. Vocea lui Ferguson la radio. Ferguson pe scenă, citind unui public de admiratori devotați reduşi la tăcere.

Cine nu şi-ar fi dorit asta?

Adevărul este că ai scris o carte dată dracului, care merită tot arsenalul, ce naiba. Nimeni n-ar trebui să scrie cărți la nouăsprezece ani. Nu s-a mai pomenit aşa ceva şi pun pariu c-o să fie rupere, o să cadă toți pe spate, ca mine, ca Fiona, ca toată lumea din echipa mea.

Să sperăm că aşa va fi, a zis Ferguson, încercând să-şi țină în frâu entuziasmul, ca să nu se lase dus de valul cuvintelor lui Aubrey şi să se facă de râs. Dar cât de bine începea să se simtă. Uşile se deschideau.

Aubrey îi deschidea uşile una câte una şi putea păşi în încăperi noi, iar gândul la ce avea să găsească în ele îl umplea de fericire – o fericire cum nu mai simțise de luni întregi.

N-aş vrea să exagerez, a zis Aubrey (ceea ce probabil că însemna contrariul), dar chiar dacă tu ai muri mâine, *Cum mi-au salvat viața Stan şi Bran* ar continua să trăiască veşnic.

Ce frază ciudată, a răspuns Ferguson. S-ar putea să fie cea mai ciudată frază pe care am auzit-o vreodată.

Da, cam bizară, nu-i aşa?

Mai întâi mor subit, apoi mă salvez, apoi trăiesc veşnic, chiar dacă se presupune c-am murit.

Într-adevăr, foarte bizar. Dar vine din inimă, cu intenția de a face un compliment sincer.

S-au privit şi au râs. Ceva începea să iasă la suprafaţă, ceva îndeajuns de intens pentru ca Ferguson să-l bănuiască pe Aubrey că se dă la el, că veselul interlocutor cu păr arămiu cu care lua prânzul era la fel de bi ca el şi umbla pe cărări bătute. S-a întrebat dacă şi sexul lui Aubrey era la fel de mic ca şi restul, după care a început să se gândească la propriul lui sex, întrebându-se dacă avea să aibă vreodată ocazia de a afla răspunsul.

Vezi tu, Archie, a continuat Aubrey, eu am ajuns la concluzia că eşti o persoană aparte faţă de restul lumii, o persoană specială. Am simţit-o când ţi-am citit manuscrisul, dar acum că ne-am văzut faţă în faţă, m-am convins. Eşti un om liber şi tocmai de-asta eşti o companie atât de fascinantă, dar e şi motivul pentru care n-o să te adaptezi niciodată nicăieri, ceea ce presupun că e un lucru bun, pentru c-o să rămâi în continuare un om liber, iar un om liber e mai bun decât majoritatea celorlalţi oameni, chiar dacă e un inadaptat.

Ba sincer să fiu, a zis Ferguson, arborând cel mai larg şi mai reuşit zâmbet de care era în stare în timp ce se adâncea în jocul seducţiei pe care părea să-l fi iniţiat Aubrey, încerc să mă adaptez pe unde pot... cu cine pot.

Aubrey a răspuns replicii obscene cu un surâs mânzesc, realizând cu încântare că Ferguson înţelege situaţia sub toate nuanţele ei. Asta voiam să spun, a zis el. Eşti deschis la toate experienţele noi.

Da, a răspuns Ferguson, foarte deschis. La absolut toate, fără excepţie.

În acel caz, „absolut toate" însemna cel care stătea în faţa lui în rumoarea agreabilă din luxosul Fouquet s, irezistibilul Aubrey Hull, un om care apăruse de nicăieri şi avea să facă tot ce-i stătea în puteri pentru a-i schimba viaţa lui Ferguson făcând din cartea lui un succes, fermecătorul şi cochetul Aubrey Hull, un bărbat deosebit de atrăgător şi de ameţitor, cu guriţa lui drăgălaşă pe care Ferguson îşi dorea cu atâta înfrigurare s-o sărute, apoi, după ce Aubrey a mai dat pe gât un pahar, două de vin, presupusul excentric a început să-i spună lui Ferguson că-i un băiat mândru şi minunat, un băiat bun şi frumos, ceea ce nu era atât excentric, cât

înduioşător şi excitant, iar până au terminat de mâncat, totul se limpezise, nu mai aveau niciun mister de desluşit şi nicio întrebare de lămurit.

Ferguson s-a aşezat pe patul din camera de la etajul al cincilea de la Hôtel George V şi s-a uitat la Aubrey cum se dezbracă de sacou şi cravată. Trecuse atâta timp de când nu mai fusese cu cineva la care să țină, de când cineva îl atinsese sau îşi dorise să-l atingă fără ca mai întâi să discute despre bani, încât atunci când regele elfilor s-a apropiat de pat, i s-a aşezat în poală şi i-a cuprins cu brațele trupul complet îmbrăcat, Ferguson a început să tremure. Apoi s-a pomenit sărutând gurița drăgălaşă, dârdâind din tot corpul, iar când limbile li s-au întâlnit şi îmbrățişarea a devenit mai strânsă, Ferguson şi-a amintit de cuvintele pe care şi le spusese cu câțiva ani în urmă, în timp ce călătorea cu autobuzul spre Boston, să-l vadă pe scumpul lui Jim: *porțile raiului.* Da, aşa se simțea în acel moment, şi după încăperile pe care le vizitase în gând în timpul prânzului, încăperile în care intrase pe măsură ce Aubrey îi deschidea o uşă după alta, iată că i se mai deschidea o uşă, iar el şi Aubrey intrau împreună în cameră. Bărbați carnali. Un pat într-un hotel din Paris care purta numele unui rege englez. Un englez şi un american în acel pat, cu trupurile lor goale, carnale. *Au-delà.* Cuvântul franțuzesc pentru ceea ce va veni. Următoarea lume respirând în ei în prezentul acesteia.

Sexul era într-adevăr mic, aşa cum se aşteptase Ferguson, dar proporțional cu statura miniaturală a lui Aubrey, cum era tot restul, şi la fel de drăgălaş ca gurița lui şi ca orice altă parte a lui. Important era că

Aubrey ştia ce să facă cu ceea ce avea. La treizeci de ani, era mult mai experimentat într-ale patului şi corpului decât băieții cu care se culcase Ferguson până atunci şi, cum era un amant prietenos, fără înclinații dubioase sau dezgustătoare şi care nu se simțea deloc vinovat pentru pasiunea lui de a fute şi de a fi futut de băieți, era totodată mai delicat şi mai agresiv decât fuseseră Andy Cohen şi Brian Mischevski, mai sigur pe el şi totodată mai generos, un drăguț căruia îi plăcea la fel de mult s-o facă şi să i se facă, iar orele pe care le-a petrecut cu Ferguson în acea după-

amiază şi seară au fost cu siguranță cele mai bune şi mai satisfăcătoare pe care Ferguson le petrecuse până atunci la Paris. În urmă cu o săptămână, Ferguson se temuse că-l păştea o cădere nervoasă. Pe moment însă, o mie de gânduri noi i se înghesuiau în creier, iar trupul i se liniştise.

La zece zile după ce cunoscuse următoarea lume în brațele editorului său englez, Ferguson şi-a luat mama în brațe şi a rugat-o să-l ierte. Ea şi Gâl abia aterizaseră la Paris. *New York Herald Tribune* trăsese definitiv obloanele pe 24 aprilie şi, cum Gâl rămăsese şomer până în toamnă, când avea să-şi înceapă noua carieră ca profesor la Facultatea de Muzică Mannes, mama lui Ferguson şi tatăl lui vitreg au hotărât să plece în luna de miere pe care o amânaseră în cei şase ani şi jumătate de când erau căsătoriți. Pentru început, o săptămână la Paris. Apoi Amsterdam, Florența, Roma şi Berlinul de Vest, pe care Gâl îl văzuse ultima oară la şase luni după sfârşitul războiului, în ultimele zile din 1945. Aveau de gând să-şi umple timpul admirând lucrări de artă olandeze şi italiene, după care Gâl avea să-i arate mamei lui Ferguson locurile în care trăise în copilărie.

Ferguson terminase de dactilografiat cele trei exemplare din cartea lui pe 9 martie. În acel moment, un exemplar stătea pe raftul de sus al bibliotecii din camera lui de la Paris, alt exemplar stătea pe biroul lui Aubrey din Londra, iar cel de-al treilea fusese trimis pe adresa părinților lui din Riverside Drive, New York. La două săptămâni după ce manuscrisul traversase oceanul, Ferguson primise o scrisoare de la Gâl. Un lucru normal, din moment ce maică-sa nu se omora cu scrisorile, iar în nouă cazuri din zece, corespondența lui pentru amândoi primea răspuns doar de la Gâl, uneori cu un scurt P.S. De la maică-sa la sfârşit *(Mi-e tare dor de tine, Archie!* sau *O mie de pupici de la mamif),* alteori nu. Primele paragrafe din scrisoarea lui Gâl fuseseră pline de comentarii pozitive despre carte, despre *extraordinara reuşită* de a găsi un echilibru între *conținutul emoțional al poveştii şi datele fizice şi fenomenologice* şi despre cât de impresionantă i se părea *viteza* cu care Ferguson *creştea şi se perfecționa ca scriitor.* La al patrulea paragraf însă, tonul scrisorii începea să se schimbe. *Dar*

dragă Archie, scria Gâl, *trebuie să înțelegi cât de profund a deranjat-o cartea pe mama ta şi cât i-a fost de greu s-o citească. Desigur, oricui i-arfi greu să retrăiască astfel de momente dificile din trecut şi nu ți-o iau în nume de rău că ai făcut-o să plângă (până şi eu am lăcrimat pe ici, pe colo), dar mă tem că de câteva ori ai făcut exces de sinceritate şi ea a fost şocată că ai dezvăluit amănunte atât de intime despre ea. Reluând manuscrisul, aş spune că pasajul cel mai supărător se află la paginile 46-47, la mijlocul capitolului despre vara sumbră pe care ați petrecut-o amândoi la mare, în Jersey, închişi amândoi în căsuța aia şi uitându-vă la televizor de dimineața devreme până noaptea târziu, aproape fără să puneți piciorul pe plajă. Doar ca să-ți împrospătez memoria: „Mama a fost dintotdeauna fumătoare, dar pe atuncifuma întruna, consumând patru, cinci pachete de Chesterfield pe zi, de cele mai multe ori fără să se mai obosească să folosească brichetă sau chibrituri pentru că era mai simplu şi mai eficient să-şi aprindă următoarea țigară cu vârful aprins al celei dinainte. După ştiința mea, deşi înainte se atingea rareori de alcool, ajunsese să bea în fiecare seară şase, şapte pahare de votcă seacă, iar noaptea, când mă culca, avea vorba încleiată şi pleoapele pejumătate închise peste ochii care nu mai suportau să privească lumea. Pe atunci, tata era mort de opt luni şi în fiecare noapte din acea vară, în timp ce mă strecuram sub cearşaful cald şi boțit cu care mă înveleam, mă rugam ca dimineața, la trezire, s-o găsesc pe mama încă vie." Asta e dură de tot, Archie. Poate-ți pui problema s-o tai la corectura finală sau măcar s-o modifici cât de cât – pentru ca mama ta să nu sufere că acea perioadă cumplită din viața ei e expusă public. Dacă stai puțin şi te gândeşti, o să înțelegi de ce-ți adresez rugămintea asta...* După care urma paragraful final: *Vestea buna e ca Trib sta să crape, aşa ca în curând o să rămân şomer Imediat ce se întâmplă, o să plec cu mama ta în Europa – cel mai probabil la sfârşitul lui aprilie. Putem vorbi atunci despre asta.*

Dar Ferguson n-a vrut să aştepte până atunci. Era o chestiune prea supărătoare pentru a fi amânată până la sfârşitul lui aprilie, pentru că imediat ce Gâl scosese acele fraze din carte şi le izolase de restul materialului, Ferguson a

înțeles că fusese prea dur şi merita mustrările tatălui său vitreg. Nu pentru că pasajul ar fi fost neadevărat, cel puțin din perspectiva copilului de opt ani care fusese, aşa cum şi-l amintea ipostaza lui mai matură în momentul când scrisese cartea. Maică-sa chiar fumase prea mult în acea vară, băuse votcă seacă şi neglijase casa, apatia şi pasivitatea care puseseră stăpânire pe ea îl alarmaseră, iar uneori se simțise chiar înfricoşat de amorțeala ei distantă în timp ce stătea lângă ea şi făcea castele de nisip pe plajă, iar ea privea valurile. Frazele transcrise de Gâl în scrisoare o descriau pe mama lui Ferguson în plin declin, chiar pe fundul prăpastiei de suferință şi confuzie în care se afundase, dar intenția lui fusese să arate contrastul dintre acea vară pierdută şi ceea ce se întâmplase cu ea după ce se întorseseră la New York, momentul care marcase revenirea ei la fotografie şi începutul unei vieți noi, inventarea lui Rose Adler. Dar probabil că Ferguson insistase prea mult pe contrast, revărsând fricile lui de băiețel şi neînțelegerea comportamentului adult asupra unei situații care fusese mai puțin disperată decât îşi închipuise el (din câte îi spusese maică-sa lui Gâl, votca existase, dar doar două sticle în cele patruzeci şi şase de zile petrecute la Belmar), aşa că după ce-a terminat de citit scrisoarea, Ferguson s-a aşezat la masă şi a scris răspunsuri spăsite de câte o pagină şi pentru maică-sa, şi pentru tatăl vitreg, cerându-le iertare dacă-i supărase şi promițând că va elimina pasajul jignitor din carte.

Şi iată-l în dimineața de 29 aprilie în holul hotelului Pont Royal, îmbrățişându-şi mama amețită de diferența de fus orar şi cerându-i iertare. Afară, ploaia răpăia pe străzi, iar Ferguson şi-a rezemat bărbia de umărul maică-sii, a privit afară prin vitrina hotelului şi a văzut o umbrelă zburând din mâna unei femei.

Nu, Archie, a zis maică-sa, n-am de ce să te iert. Tu trebuie să mă ierți pe mine.

Gâl stătea deja la coadă la recepție, aşteptându-şi rândul să prezinte paşapoartele, să semneze în registru şi să preia camera, şi cât a rezolvat el această chestiune anostă, Ferguson şi-a condus mama pe o bancă dintr-un colț al holului. Părea extenuată de drum, iar dacă voia să continue

discuția cu el, cum a presupus Ferguson, atunci avea să-i fie mai uşor dacă se aşeza undeva. Extenuată, dar în limitele normale pentru o călătorie de douăsprezece, treisprezece ore, şi arăta foarte bine, şi-a zis el, aproape neschimbată față de ultima oară când o văzuse, cu şase luni şi jumătate în urmă. Frumoasa lui mamă. Mama lui cea frumoasă şi cam obosită, ce bine era să-i privească iar chipul.

Mi-a fost tare dor de tine, Archie, a zis ea. Ştiu că te-ai făcut om mare şi ai tot dreptul să trăieşti unde vrei, dar niciodată n-am stat despărțiri atât şi-a trebuit să mă obişnuiesc.

Ştiu, a zis Ferguson. Aşa a fost şi pentru mine.

Dar eşti fericit aici, nu?

În general, da. Cel puțin aşa cred. Viața nu-i perfectă, îți dai seama. Nici măcar la Paris.

Asta mi-a plăcut. Nici măcar la Paris. Nici măcar la New York, dacă tot veni vorba.

La spune-mi, mami. De ce-ai zis ce-ai zis adineauri – înainte să venim să ne-aşezăm aici?

Pentru că e adevărat, de-aia. Pentru că nu trebuia să fac atâta tevatură.

Nu sunt de acord. Am scris ceva crud şi nedrept.

Nu neapărat. Nu şi din perspectiva ta de băiat de opt ani. Am reuşit să mă mențin pe linia de plutire cât ai fost tu la şcoală, dar apoi a urmat vacanța şi n-am mai ştiut ce să fac cu mine. Eram praf, Archie, aşa eram, praf şi pulbere, şi pentru tine trebuie să fi fost înfiorător să stai cu mine în perioada aia.

Nu asta e esența.

Ba te înşeli. Asta e esența. Ții minte *Nunta evreiască,* nu?

Sigur că da. Verişoara Charlotte, scorpia aia, cu soțul ei chel şi miop, domnul Zi-să-i-zic.

Nathan Birnbaum, dentistul.

Au trecut vreo zece ani, nu?

Aproape unsprezece. Şi nici până azi n-am mai vorbit cu ei, de-atâta amar de vreme. Înțelegi de ce, nu? *(Ferguson a clătinat din cap.)* Pentru că ei mi-au făcut mie ce era să-ți fac eu ție acum.

Sunt în ceață.

Le-am făcut fotografii care nu le-au plăcut. Nişte fotografii destul de bune, după părerea mea. Nu erau cele mai flatante fotografii din lume, dar erau bune, interesante, iar când ei nu m-au lăsat să le public, i-am eliminat pe Charlotte şi Nathan din viaţa mea pentru că i-am considerat doi netoţi.

Ce legătură are asta cu *Stan şi Bran?*

Nu înţelegi? Tu mi-ai făcut o fotografie în cartea ta. De fapt, o mulţime de fotografii, cu zecile, şi majoritatea sunt foarte flatante, unele atât de flatante, încât mi-a fost şi jenă să citesc asemenea lucruri despre mine, dar pe lângă fotografiile flatante mai sunt şi una sau două care mă arată în altă lumină, o lumină neflatantă, iar când am citit acele pasaje din carte m-am simţit rănită şi furioasă, atât de rănită şi de furioasă, încât i-am spus şi lui Gâl, ceea ce n-ar fi trebuit să fac, apoi el ţi-a scris ţie scrisoarea aia care te-a făcut să te simţi tare prost, şi asta pentru că ştiu că în niciun caz n-ai vrut să mă răneşti vreodată, iar când ne-ai scris acele mici scrisori de răspuns, am ştiut că te-am nedreptăţit. Cartea ta e sinceră, Archie. Fiecare propoziţie e adevărată şi n-aş vrea să revizuieşti sau să scoţi nimic pentru mine. Tu asculţi ce-ţi spun, Archie? *Nu schimba niciun cuvânt.*

Săptămâna a trecut repede. Vivian a întrerupt şedinţele lor de studiu pe durata vizitei şi chiar dacă Ferguson continua să citească dimineaţa câteva ore, în fiecare după-amiază se întâlnea cu maică-sa şi cu Gâl să mănânce, apoi rămânea cu ei până se făcea ora să se întoarcă acasă, la culcare. De când plecase el de la New York se schimbaseră multe, şi totuşi, în esenţă, totul rămăsese la fel. Gâl îşi terminase cartea despre Beethoven după şapte ani de muncă şi nu părea să regrete deloc că renunţă la presiunea cronicilor şi a jurnalismului pentru o viaţă mai liniştită ca profesor de istoria muzicii la Mannes. Mama lui Ferguson continua să facă portrete de celebrităţi pentru reviste, iar acasă strângea încetul cu încetul material pentru un nou album despre mişcarea anti-război (era vehement pro-anti). În acele zile, ea a luat cu ea peste tot micul Leica şi câteva role de film, trăgând cadru după cadru cu mesajele de protest arborate în tot Parisul

(S.U.A. AFARĂ DIN VIETNAM, AFARĂ CU YANKEII, À BAS LES AMERLOQUES93, LE VIETNAM POUR LES VIETNAMIENS94) plus numeroase cadre cu scene de pe străzile pariziene şi vreo două, trei role numai cu Ferguson şi Gâl, atât împreună, cât şi separat. S-au uitat cu toţii la tablourile de la Luvru şi Jeu de Paume, s-au dus la Salle Pleyel pentru un spectacol cu *Mesa în vreme de război* de Haydn (pe care Ferguson şi maică-sa l-au găsit amândoi *extraordinar,* dar Gâl a răspuns entuziasmului lor cu un zâmbet chinuit, care voia să spună că el nu fusese dat pe spate), iar într-o seară, după cină, Ferguson i-a convins să se deplaseze până la Action Lafayette pentru proiecţia de la zece cu *Random Harvest* de Mervyn LeRoy, un film despre care au căzut cu toţii de acord că era atât de plin de rahat, că ar fi putut umple patru grajduri, şi totuşi, după cum a observat mama lui Ferguson, era o încântare să te uiţi la Greer Garson şi la Ronald Colman cum se prefac că sunt îndrăgostiţi.

Bineînţeles, Ferguson le-a zis de scrisoarea de la Io Books. Bineînţeles, mama lui l-a asigurat că-i donează cu mare drag un negativ cu *Archie* pentru copertă. Bineînţeles, Ferguson i-a condus sus şi le-a arătat camera lui de la etajul şase. Bineînţeles, maică-sa şi Gâl au reacţionat diferit la ce vedeau. Maică-sa a oftat, spunând: Vai, Archie, chiar aşa? Gâl însă l-a bătut pe umăr şi a zis: Respectele mele profunde şi durabile pentru oricine se descurcă aici.

Totuşi, nu toate lucrurile au fost la fel de simple şi de plăcute pentru Ferguson, şi toată săptămâna s-a pomenit de mai multe ori în postura incomodă de a fi nevoit să le ascundă unele lucruri sau să le toarne minciuni. De exemplu, când maică-sa l-a întrebat dacă a cunoscut vreo *fată drăguţă,* el a inventat o poveste despre un scurt flirt cu o studentă italiancă atrăgătoare pe nume Giovanna, cu care fusese coleg la cursurile de limbă de la Alliance Française.

---

93 Jos americanii (fr.).

94 Vietnamul pentru vietnamezi (fr.).

Era adevărat că fusese coleg cu Giovanna, dar în afară de două conversații de câte treizeci de minute purtate în cafeneaua de lângă şcoală, între ei nu se legase nimic. Cum nu se legase nimic nici cu Béatrice, franţuzoaica*foarte inteligenta* care lucra ca asistentă la Galerie Maeght şi cu care, chipurile, se văzuse *o lună sau două.* Da, Béatrice lucra la galerie şi stătuseră unul lângă altul la un *vernissage* de la Maeght care avusese loc în decembrie, flirtând vag, absent, dar când Ferguson a sunat-o ca s-o invite în oraş, ea l-a refuzat sub pretextul că e logodită şi urmează să se căsătorească, ceea ce nu se obosise să-i spună la eveniment. Nu, nu putea să-i povestească maică-sii despre fete pentru că nu existase nicio fată în afară de cele cinci prostituate supra şi subponderale de pe străzile din Les Halles şi n-avea de gând să-i povestească despre ele şi nici să-i frângă inima vorbindu-i despre Aubrey, despre cât de mult se excitase când regele elfilor îi înfipsese adânc în cur puia lui tare. Ea nu trebuia să afle niciodată acele lucruri despre el. Existau zone din viaţa lui care trebuiau ţinute departe de ea şi păzite cât mai vigilent şi din acest motiv nu mai puteau fi niciodată la fel de apropiaţi cum fuseseră şi cum şi-ar fi dorit el să rămână. Asta nu însemna că n-o mințise şi altă dată, dar între timp se maturizase, circumstanţele se schimbaseră şi totuşi, chiar în timp ce se plimba cu ea prin Paris, bucurându-se că ea părea atât de fericită, că-l susţinea în continuare sută la sută, erau zile pătrunse şi de tristeţe, de sentimentul că o parte esenţială a lui era pe punctul de a se topi şi de a dispărea definitiv din viaţa lui.

Au luat de trei ori cina cu Vivian în acea săptămână, de două ori în restaurante şi o dată în apartamentul de pe rue de TUniversité, o mică cină doar în patru, fără alţi musafiri, nici măcar Lisa, care în mod normal venea la toate petrecerile lui Vivian. Ferguson a fost puţin surprins aflând că Lisa nu va fi acolo, dar după câteva minute de gândire şi-a dat seama că Vivian se protejează, exact cum ar fi procedat şi el în locul ei. La fel ca el, avea şi ea un secret murdar de ascuns faţă de lume, şi chiar dacă Gâl îi era prieten vechi, nu părea să ştie nimic despre căsnicia complicată pe care o construise cu Jean-Pierre şi nici despre viaţa ei de după moartea lui Jean-

Pierre, aşa că nu putea fi expus la o cină cu noua parteneră de pat a lui Vivian. Ecouri din Palo Alto, din urmă cu patru ani, cu mătuşa Mildred şi *cowgirl,* şi-a zis Ferguson, dar cu o diferenţă crucială: chiar şi la cincisprezece ani, lui nu-i păsase şi nu fusese şocat, în timp ce Gâl, la ai săi cincizeci şi doi de ani, ar fi fost cu siguranţă şocat, oricât de nonşalant s-ar fi crezut el.

În acea seară, în timp ce stăteau toţi patru la masa din sufragerie, lui Ferguson i-a crescut inima văzând cât de bine se înţelegea Vivian cu mama lui, cât de repede se împrieteniseră după doar câteva întâlniri, dar cele două femei erau de-acum unite datorită lui Gâl şi admiraţiei lor reciproce (de câte ori vorbise Vivian despre *excepţionalele fotografii* ale maică-sii), precum şi datorită lui, fiul ei plecat din cuib, care locuia acum sub acoperişul lui Vivian, şi de când venise la Paris, maică-sa i-a repetat iar şi iar cât de recunoscătoare îi era lui Vivian că avea grijă de el, studia împreună cu el şi-i oferea *atât de multe,* iar la cina din acea seară i-a spus toate acele lucruri direct lui Vivian, mulţumindu-i că-i poartă de grijă *băiatului ei năzdrăvan,* şi da, a zis Vivian, *Drăcuşorul ăsta al tău poate fi o mare pacoste uneori,* şi l-au tachinat amândouă pentru că ştiau că face faţă şi nu se supără, nici vorbă să se supere, ba chiar gustă tachinările lor, iar în toiul acelei partide de glumiţe inofensive anti-Archie, el a realizat că Vivian ajunsese să-l înţeleagă mai bine decât maică-sa. Nu numai că lucrase împreună cu el la manuscrisul cărţii lui, nu numai că parcurgeau împreună cele mai importante creaţii din literatura occidentală, dar ea mai şi ştia totul despre şinele lui profund, scindat în două, şi era, fără doar şi poate, cea mai de încredere confidentă pe care o avusese vreodată. O a doua mamă? Nu, nu era asta. Era prea târziu să mai aibă nevoie de alte mame. Dar atunci ce? Mai mult decât o prietenă, mai puţin decât o mamă. Poate sora lui geamănă. Persoana care ar fi devenit el dacă s-ar fi născut fată.

În ultima zi, el a trecut pe la Hôtel Pont Royal ca să-şi ia rămas-bun. Oraşul nu arătase niciodată mai bine şi mai frumos decât în acea dimineaţă, cu un cer de un albastru intens, aerul cald şi curat, mirosuri îmbietoare plutind

dinspre cele câteva *boulangeries* din cartier, fete drăguțe pe străzi, maşini care claxonau, motorete care pârâiau, măreața strălucire gershwiniană a primăverii la Paris, Parisul dintr-o sută de cântece sentimentale şi filme Technicolor, dar cu adevărat glorios şi înălțător, chiar era cel mai extraordinar loc din lume, şi totuşi în timp ce Ferguson venea dinspre clădirea rezidențială de pe rue de TUniversité spre hotelul de pe rue Montalembert, chiar în timp ce observa cerul, mirosurile şi fetele, se zbătea sub greutatea imensă care începuse să-l apese de dimineață, groaza stupidă şi infantilă de a fi nevoit să se despartă de maică-sa. Nu voia ca ea să plece. O săptămână fusese prea puțin, chiar dacă pe undeva îşi dădea seama că avea să-i fie mai bine fără ea, că în prezența ei redevenea întotdeauna, încetul cu încetul, un copil mic, dar de această dată, tristețea obişnuită a unei noi despărțiri se transformase într-o presimțire că n-avea s-o mai vadă niciodată, că avea să se întâmple ceva cu ea înainte să se regăsească şi că acel rămas-bun avea să fie pentru ei ultimul. Un gând absurd, şi-a zis el, dintre cele care alimentează fanteziile romantice debile, o izbucnire de angst adolescentin în forma sa cea mai penibilă, dar gândul îi intrase deja în cap şi nu mai ştia cum să scape de el.

Când a ajuns la hotel, a găsit-o pe maică-sa într-un clocot de agitație şi exaltare, total absorbită de prezent, neavând timp să discute despre presimțiri negre, boli fatale sau accidente mortale, pentru că era dimineața în care pleca la Gare du Nord, pleca la Amsterdam, lăsa în urmă Parisul pentru alt oraş, altă țară, unde avea să înceapă o nouă aventură, şi avea de dus valize şi genți în portbagajul taxiului, avea de verificat pentru ultima oară poşeta, să fie sigură că luase pastilele pentru stomac ale lui Gâl, avea de împărțit bacşişuri, de mulțumit şi spus la revedere portarilor şi hamalilor, iar după ce şi-a îmbrățişat fiul de rămas-bun scurt şi exuberant, s-a dus spre taxi, dar chiar în momentul în care Gâl i-a deschis portiera şi a dat să urce pe bancheta din spate, s-a întors şi i-a trimis lui Ferguson un sărut apăsat şi surâzător. Să fii cuminte, Archie, a zis ea, şi brusc gândul cel rău care-l însoțise de la începutul dimineții s-a risipit.

Uitându-se la taxi cum dispare după colţ, Ferguson a hotărât să ignore dorința maică-sii şi să scoată pasajul din carte.

Gândul cel rău se risipise, dar după cum aveau s-o dovedească faptele petrecute zece luni mai târziu, presimțirea lui Ferguson fusese corectă. Îmbrățişarea de rămas-bun cu mama lui de pe 6 mai a fost ultima oară când s-au atins, iar după ce ea a urcat pe bancheta din spate a taxiului, iar Gâl a închis uşa, Ferguson n-a mai văzut-o niciodată. Au mai vorbit la telefon o dată în seara zilei când el împlinea douăzeci de ani, în martie 1967, dar după ce Ferguson a pus telefonul în furcă, nu i-a mai auzit niciodată vocea. Premoniția lui nu fusese greşită, dar nici întru totul exactă. Accidentul sau boala fatală care avea să-i secere mama în închipuirea lui nu i s-a întâmplat ei, ci lui, mai exact un accident auto produs în timp ce se afla la Londra pentru a sărbători publicarea cărții sale, ceea ce a însemnat că după ce şi-a luat la revedere de la maică-sa la Paris, pe 6 mai 1966, i-au mai rămas de trăit trei sute patru zile.

Din fericire, el nu era conştient de planul crud pe care zeii îl ticluiseră pentru el. Din fericire, nu ştia că-i fusese predestinată o apariție atât de scurtă în *Cartea vieții pe Pământ,* aşa că şi-a văzut de viața lui ca şi cum ar mai fi avut de trăit mii de zile şi nu doar trei sute patru.

La două zile după ce maică-sa şi Gâl au plecat la Amsterdam, Ferguson a renunțat să meargă la o petrecere împreună cu Vivian şi Lisa când a aflat că era invitat şi Fleming. Trecuseră mai mult de trei luni de la noaptea cu banii şi lacrimile şi-l iertase de mult pe Fleming pentru partea lui de vină în acea neînțelegere. Dar continua să-l obsedeze amintirea a ceea ce acceptase să facă cu Fleming, convingerea că fusese vina lui, numai şi numai vina lui, şi cum l-ar fi putut socoti pe Fleming responsabil de cele întâmplate, din moment ce Fleming nu-l obligase la nimic din ce nu se arătase dispus să facă? Problema nu era Fleming, ci el însuşi, propria-i ruşine, amintirea lăcomiei şi a degradării care-l făcuse să rupă scrisorile lui Fleming şi să nu-i răspundă la telefon, dar chiar dacă nu-i mai purta niciun fel

de pică lui Fleming, de ce să-şi fi dorit să-l mai vadă vreodată?

A doua zi dimineaţă, în bucătărie, la micul dejun, Vivian i-a spus că întâlnise pe cineva la petrecerea din grădina de la Reid Hali, bastionul parizian al Universităţii Columbia, un tânăr de douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani care o impresionase puternic, după spusele ei, şi pe care intuia că Ferguson avea să-l placă la fel de mult ca ea. Un canadian din Montreal, cu o mamă albă din Quebec şi un tată negru american originar din New Orleans, pe nume Albert Dufresne (Al-ber Diu-fren), care absolvise Universitatea Howard din Washington, unde jucase *în echipa de baschet* (ceea ce Vivian bănuia că avea să-l intereseze pe Ferguson şi a avut dreptate) şi care se mutase după moartea tatălui său la Paris, unde lucra la *primul său roman* (alt lucru care, după părerea lui Vivian, l-ar fi putut interesa pe Ferguson, şi a avut dreptate) şi pentru că ea reuşise să-i capteze atenţia, a rugat-o să-i spună mai multe.

Şi anume?

Şi anume, cum e tipul?

Intens. Inteligent. Angajat – cu sensul de *engagé.* Cu simţul umorului nu stă prea bine, din păcate. Dar e foarte viu. Captivant. Unul dintre tinerii ăia înflăcăraţi care vor să răstoarne lumea şi s-o reinveteze.

Spre deosebire de mine, de exemplu.

Tu nu vrei să reinventezi lumea, Archie, tu vrei s-o înţelegi ca să reuşeşti să trăieşti în ea.

Şi ce te face să crezi că m-aş înţelege cu omul ăsta?

E tot scriitor, tot jucător de baschet, tot nord-american, tot singur la părinţi şi, chiar dacă taică-său a murit doar cu doi ani în urmă, şi el e tot un băiat crescut fără tată, pentru că bătrânul a şters-o înapoi la New Orleans când Albert avea şase ani.

Cu ce se ocupa taică-său?

Trompetist de jazz şi, din câte spune fiu-său, un derbedeu înrăit, de carieră, mare beţivan.

Şi mama?

Profesoară la clasa a cincea. La fel ca maică-mea.

Sigur aţi avut despre ce vorbi.

Ar trebui să mai spun şi că domnul Dufresne arată foarte bine şi total neobişnuit.

În ce fel?

E înalt. Cam un metru optzeci şi trei, optzeci şi cinci. Suplu şi probabil musculos, chiar dacă l-am văzut îmbrăcat, desigur, aşa că n-am cum să-ţi spun mai exact. Dar pare să fie un fost sportiv care a reuşit să se menţină în formă. Zice că încă *dă la coş* când are ocazia.

Asta-i bine. Dar nu văd ce e aşa neobişnuit în asta.

Cred că faţa lui, are trăsături frapante. Nu numai că taică-său a fost negru, dar el mi-a zis şi că are ceva sânge Choctaw, iar în combinaţie cu genele albe ale maică-sii, arată ca un negru cu pielea mai deschisă la culoare, cu trăsături oarecum asiatice, eurasiatice. O culoare a pielii remarcabilă, aş zice, o nuanţă lucioasă, arămie, o piele nici închisă, nici deschisă, *exact cum trebuie,* ca în povestea fetiţei cu părul de aur şi a celor trei ursuleţi, dacă mă-nţelegi, o piele atât de frumoasă, că îmi tot venea să-i ating faţa în timp ce vorbeam cu el.

E frumos?

Nu, ar fi mult spus. Dar arată bine. O faţă la care te-ai tot uita.

Dar ce zici de... preferinţele lui profunde?

Nu pot să spun exact. De obicei îmi dau seama imediat, dar Albert ăsta e cam enigmatic. Presupun că-i plac bărbaţii, dar e un tip masculin, care nu vrea să-şi strige în gura mare atracţia faţă de bărbaţi.

Un homo macho.

Poate. A pomenit de James Baldwin de câteva ori, dacă o avea vreo importanţă. Baldwin e preferatul lui dintre toţi scriitorii americani. Zice că de-aia a venit la Paris, ca să *calce pe urmele lui Jimmy,*

Şi mie-mi place mult Baldwin şi sunt de acord că e cel mai bun scriitor american, dar doar pentru că, întâmplător, lui îi plac bărbaţii, asta nu spune nimic despre bărbaţii care-i citesc cărţile cu plăcere.

Exact. În orice caz, am vorbit despre tine destul de mult, iar Albert a părut profund impresionat când i-am zis de cartea ta, poate chiar niţel invidios. Repeta întruna: nouăşpe

ani. Nouăşpe şi în curs de publicare, în timp ce el are douăzeci şi ceva de ani şi încă trudeşte la prima jumătate din romanul lui.

Sper că i-ai spus că e o carte scurtă.

I-am spus. O carte foarte scurtă. Şi i-am mai spus şi că ți-e dor de mori să joci baschet. Ca să vezi, el stă pe rue Descartes, în al cincilea arondisment, şi chiar peste drum de clădirea lui e un teren în aer liber.

Poarta e mereu încuiată, zice el, dar e uşor de sărit gardul şi nimeni nu i-a făcut vreodată scandal că intră şi joacă acolo.

Am trecut de zeci de ori pe lângă terenul ăla, dar francezii sunt aşa de stricți când vine vorba de lacăte, chei şi reguli, încât am presupus c-o să fiu deportat dacă încerc să intru.

El a zis c-ar vrea să te cunoască. Te interesează?

Normal că da. Hai să ieşim diseară cu el în oraş. E restaurantul ăla micuț, marocan, care-ți place ție aşa de mult, cel de lângă Place de la Contrescarpe, La Casbah, şi rue Descartes e chiar în vârful dealului. Dacă n-are alte planuri, poate vine cu noi la o porție de *couscous royale.*

În seara aceea, Ferguson a luat cina la Casbah cu Vivian, Lisa şi necunoscutul, care a întârziat cincisprezece minute şi arăta exact cum îl descrisese Vivian, cu un ten frapant şi o prezență puternică, de om sigur pe el. Nu, nu era genul care să flecărească şi să spună poante, dar era capabil să zâmbească, ba chiar şi să râdă când considera că are motive, iar dacă avea vreo urmă de asprime reprimată, aceea era îndulcită de blândețea tonului şi de curiozitatea din ochii lui. Ferguson stătea chiar în fața lui. Îi vedea fața perfect şi, deşi probabil că, aşa cum spusese Vivian, nu era tocmai o față frumoasă, lui Ferguson aşa i s-a părut. Nu, mulțumesc, a spus Albert când chelnerul a încercat să-i toarne vin în pahar, apoi s-a uitat la Ferguson şi i-a explicat că *se lăsase pe moment de sportul ăsta,* ceea ce părea să sugereze că la un moment dat îl practicase, fără îndoială în exces, o recunoaştere probabilă a unei slăbiciuni care, venită de la cineva atât de reținut şi de stăpân pe el ca Albert Dufresne, a fost pentru Ferguson un semn bine-venit că, până la urmă, era şi el doar un om. Şi aceeaşi voce blândă, cu modulații

egale, care-i amintea lui Ferguson cât de mult îi plăcea să asculte vocea tatălui lui în copilărie, iar cu Albert cel bilingv, care vorbea cu un foarte vag accent canadian în franceză şi cu un foarte vag accent franţuzesc în engleza lui nord-americană idiomatică, Ferguson şi-a dat seama că trăieşte o plăcere asemănătoare, dacă nu chiar întru totul identică.

O conversaţie sinuoasă de două ore, în care Lisa fusese foarte discretă, cum Ferguson n-o mai văzuse niciodată, contribuind doar cu vreo două, trei exclamaţii amuzante în loc de o sută, ca şi cum străinul ar fi vrăjit-o, ca şi cum ar fi ştiut că el nu i-ar fi apreciat bufoneriile, dar cât de relaxat părea Albert în prezenţa lui Vivian, care avea acest efect asupra majorităţii oamenilor, desigur, deşi poate că efectul era şi mai pronunţat la el pentru că Vivian îi amintea cumva de mama lui, o persoană de care era *foarte apropiat,* după spusele lui, mama albă a acelui bărbat negru, cu un tată negru mort, un bădăran pe care-l detesta, probabil că fusese tare complicat şi ce greu trebuie să fi fost bagajul pe care Albert îl ducea cu el, apoi au vorbit despre New York şi despre acel an şi jumătate pe care-l petrecuse el în Harlem după ce absolvise facultatea, urmat de decizia de a veni în Franţa, pentru că America era o *groapa comună* pentru toţi negrii care trăiau acolo, mai ales pentru unul ca el (adică un bărbat al bărbaţilor, ca el, s-a întrebat Ferguson, sau să se fi referit la altceva?), după care au trecut cu toţii la subiectul lungului şir de scriitori şi artişti americani negri care se mutaseră la Paris, Josephine Baker, *cu nuditatea ei numinoasă,* în formularea lui Albert, dar şi Richard Wright, Chester Himes, Countee Cullen, Miles Davis în braţele lui Juliette Greco, Nancy Cunard în braţele lui Henry Crowder şi Jimmy, eroul lui Albert, care fusese insultat atât de grosolan pentru că nu fusese invitat să vorbească la marşul de la Washington din urmă cu trei ani, a zis el, dar cum Bayard Rustin era deja pe lista vorbitorilor, *şi-or fi zis că era suficient un singur poponar negru* (dovezile se adunau), moment în care Ferguson s-a amestecat în discuţie şi a început să vorbească despre *Camera lui Giovanni,* care, *după umila lui părere sinceră,* era una dintre cele mai curajoase şi mai elegant scrise cărţi pe care le citise vreodată (comentariu

primit de Albert cu o încuviințare din cap), iar în clipa următoare, aşa cum se întâmplă deseori cu conversațiile la cină, au trecut la alt subiect şi au început să vorbească amândoi despre baschet, despre Boston Celtics şi Bill Russell, ceea ce l-a făcut pe Ferguson să-i pună lui Albert aceeaşi întrebare pe care i-o pusese lui Jim cu mulți ani în urmă: De ce e Russell cel mai bun, deşi nici măcar nu e bun?, la care Albert a răspuns: Dar e bun, Archie. Russell ar putea înscrie douăzeci şi cinci de puncte pe meci dac-ar vrea. Doar că Auerbach nu are nevoie de el pentru asta. Îl vrea pe post de dirijor de joc şi, aşa cum ştim cu toții, dirijorul nu cântă la niciun instrument. Stă acolo în picioare, cu bagheta lui şi dirijează orchestra, şi chiar dacă pare simplu, dacă n-ar fi un dirijor care să-şi facă treaba, muzicienii ar lua-o pe arătură şi-ar da numai note false.

Seara s-a încheiat cu o invitație. Dacă Ferguson nu era ocupat a doua zi după-amiaza, putea să vină acasă la Albert pe la patru şi jumătate pentru un meci amical, unu-la-unu, pe „terenul lui privat" de vizavi de locuința lui de pe rue Descartes. Ferguson i-a spus lui Albert că nu mai jucase de luni întregi şi fără îndoială că ruginise, dar a zis că da, i-ar plăcea.

Astfel a intrat Albert Dufresne în viața lui Ferguson. Astfel, cel care avea să fie poreclit când Al Bear, când Mr. Bear95, a devenit camaradul de regiment al lui Ferguson în următoarea bătălie din nesfârşitul Război cu Plictiseala şi Caznele Existenței Omeneşti, pentru că, spre deosebire de Aubrey Hull cel bilateral, care avea un mariaj fericit cu Fiona lui cea unilaterală şi-şi adora cele două tinere odrasle, celibatarul şi unilateralul Al Bear, ale cărui preferințe profunde tindeau mai degrabă spre Aubrey-i din lume şi nu spre Fione, era un combatant cu normă întreagă şi, fiindcă trăia în acelaşi oraş ca Ferguson, normă întreagă însemna aproape în fiecare zi, cel puțin câtă vreme a durat bătălia.

Evenimentele neaşteptate din prima lor după-amiază împreună, care a început cu meciurile unu-la-unu dure,

---

95 *Bear* – urs (eng.).

disputate, în care fostul şef de comando rezista în faţa agilului Mr. Bear, fost apărător, chiar dacă-şi ieşise din mână, ciocnirea trupurilor când se încăierau pe minge şi încercau să blocheze aruncări, trei meciuri strânse, cu douăzeci, treizeci de faulturi în fiecare şi surpriza amuzantă că albul Ferguson sărea mai bine decât negrul Dufresne, şi chiar dacă Ferguson a pierdut până la urmă toate cele trei meciuri pentru că ţintea groaznic de prost la coş, în mod evident erau de forţe oarecum egale, iar după ce Ferguson avea să-şi reintre în formă, lui Albert n-avea să-i fie deloc uşor să ţină pasul cu el.

Apoi au sărit gardul de sârmă, amândoi epuizaţi, răsuflând din greu, leoarcă de sudoare sărată, lipicioasă şi au luat-o înainte pe stradă spre apartamentul lui Albert de la etajul al treilea. Ordinea şi curăţenia din cele două camere, peretele cu patru sute de cărţi din camera mai mare, în care erau un pat şi un şifonier, biroul şi maşina de scris Remington din camera mai mică, cu paginile din romanul în lucru al lui Albert adunate într-un teanc ordonat, lumina pătruzând prin ferestre în bucătăria-sufragerie curată, cu masa şi cele patru scaune de lemn, şi mai multă lumină pătrunzând prin ferestrele din mica baie cu faianţă albă. Dusurile nu erau ca în America, ci dusuri franţuzeşti de mână, care te sileau să stai în cadă, în picioare sau aşezat, şi să te stropeşti cu ceea ce Ferguson numea *receptor de telefon* şi, pentru că Ferguson era musafir, Albert i-a oferit politicos să se spele el primul, aşa că Ferguson a intrat în baie, unde şi-a aruncat tenişii din picioare, şi-a scos şosetele umede şi puturoase, pantalonii scurţi şi tricoul, a dat drumul la apă şi a intrat în cada adâncă, pătrată. S-a stropit peste tot, ţinând duşul-receptor cu mâna dreaptă şi lăsând apa să-i şiroiască pe cap, şi cum apa îi răsuna în urechi, iar el îşi ţinea ochii închişi ca să-i ferească de săgeţile fierbinţi, lichide, nu l-a auzit pe Albert bătând la uşă şi nu l-a văzut în clipa următoare intrând în baie.

O mână îl atingea pe ceafă. Ferguson a lăsat în jos braţul, a dat drumul dusului şi a deschis ochii.

Albert era în continuare în sort, dar în rest se dezbrăcase.

Presupun că nu te deranjează asta, i-a spus el lui Ferguson, în timp ce mâna îi aluneca în jos pe spatele lui Ferguson, aşezându-i-se pe fund.

Nu numai că nu mă deranjează, a spus Ferguson. Dacă nu s-ar fi întâmplat, aş fi plecat de-aici trist şi dezamăgit.

Albert i-a înconjurat talia cu cealaltă mână şi l-a tras spre el. Eşti un băiat minunat, Archie, a zis el, şi în niciun caz n-aş vrea să pleci de-aici dezamăgit. De fapt, ar fi mult mai bine pentru amândoi dac-ai rămâne, nu crezi?

După-amiaza s-a făcut seară, seara s-a făcut noapte, noaptea s-a făcut dimineaţă, iar dimineaţa s-a făcut o nouă după-amiază. Pentru Ferguson, se întâmplase, marea dragoste explozivă care vine o dată în viaţă, iar pentru următoarele două sute cincizeci şi şase de zile a trăit în altă ţară, un loc care nu era nici Franţa, nici America şi nici altul, o ţară nouă care n-avea nume, nici graniţe şi nici sate sau oraşe, o ţară cu doi locuitori.

Ceea ce nu însemna că Mr. Bear nu era un tip dificil sau că Ferguson n-a avut şi hopuri de trecut în cele opt luni şi ceva de sex, camaraderie şi conflict, pentru că bagajul noului său prieten era într-adevăr o povară grea pentru el şi oricât de tânăr, de strălucit şi de sigur pe el părea Albert când ieşea în lume, sufletul lui era bătrân şi obosit, iar sufletele bătrâne şi obosite pot fi uneori amare şi furioase, mai ales împotriva sufletelor celor care nu le împărtăşesc amarul şi furia. Chiar dacă Albert era de cele mai multe ori afectuos, copleşindu-l adesea pe Ferguson cu tandreţea şi căldura lui şi lăsându-i impresia că nu există om mai bun pe lume decât bărbatul cald şi tandru cu care împărţea patul, putea fi totodată mândru, competitiv şi înclinat spre judecăţi morale dure despre ceilalţi, şi nu-i ajuta nici faptul că Ferguson avea un simţ al umorului copilăros, care intra adesea în conflict cu acreala moralizatoare a lui Albert – revărsarea ameţitoare de idei trăsnite din momentele de fericire post-coitală, cum ar fi propunerea să-şi radă amândoi tot părul de pe corp, să cumpere peruci şi haine femeieşti, apoi să meargă la un restaurant sau la o petrecere, să vadă dacă le iese poanta să fie luaţi drept femei adevărate. *Ar-shee,* a zis Ferguson, imitând felul în care Celestine îi pronunţa numele, *n-arfi*

interesant să fiu pe bune o ea[96] *pentru o noapte?* La care Albert i-a răspuns iritat: *Nu fi prost. Eşti bărbat. Fii mândru că eşti bărbat şi dă-le încolo de aiureli de travestiți. Dacă vrei săfii altfel, ia încearcă săfii negru o zi, două, să vezi ce păţeşti.* Sau, după o partidă extrem de satisfăcătoare în pat, Ferguson a propus să se apuce amândoi să pozeze goi pentru reviste porno gay, postere cu ei doi sărutându-se, sugându-şi-o unul altuia şi trăgându-şi-o în cur, cu sperma ţâşnindu-le din pulă în prim-plan, n-ar fi ca lumea, a zis Ferguson, şi să se gândească la câți bani ar câştiga.

Unde ți-e demnitatea? l-a repezit Albert, pentru că umorul lui Ferguson îi scăpase şi de data asta. Şi ce vorbeşti atâta despre bani?

Poate că părinții nu-ți dau prea mult, dar am senzația că Vivian are mare grijă de tine, ce naiba, aşa că ce rost are să zici că te-ai umili pentru câțiva franci în plus?

Păi tocmai, a răspuns Ferguson, lăsând deoparte năstruşnica fantezie ca să abordeze un lucru real, unul care-l preocupa de vreo câteva luni. Vivian are atâta grijă de mine, că încep să mă simt ca o lipitoare şi nu-mi place senzația asta, adică nu-mi mai place. Cumva nu e corect să iau atât de mult de la ea, dar, după cum bine ştii, n-am drept de muncă în țara asta, aşa că ce-aş putea face?

Ai putea foarte bine să-ți pui curul la bătaie în baruri de homo, a zis Albert. Ca să înțelegi şi tu pe bune cum e să trăieşti în mocirlă.

M-am gândit deja la asta, a răspuns Ferguson, amintindu-şi de noaptea cu banii şi lacrimile. Nu mă interesează.

Cum era mai tânăr decât celălalt cu şapte ani, Ferguson era juniorul în relație, cel mic care se ia după cel mare, un rol pe care-l găsea mai potrivit pentru el, pentru că nimic nu-l încânta mai mult decât să trăiască sub protecția lui Albert, să nu fie nevoit să fie el cel responsabil sau cel care se prinsese cum stau lucrurile, şi în general Albert chiar îl proteja şi era extraordinar de grijuliu față de el. Albert era

---

[96] Joc de cuvinte bazat pe pronunția franțuzească a numelui Archie, Arshe, she însemnând „ea” în limba engleză.

prima persoană pe care o cunoştea Ferguson care să-i împărtăşească pasiunea dublă, dar unitară, pentru mental şi fizic, fizic însemnând în primul rând sex, întâietatea sexului faţă de toate celelalte activităţi omeneşti, dar şi baschetul, exerciţiile fizice şi alergarea, alergarea în Jardin des Plantes, flotări, abdomene, genuflexiuni şi sărituri cu forfecare pe teren sau în apartament, plus meciurile de baschet unu-la-unu feroce, violente, care erau în sine solicitante şi dătătoare de satisfacţii, fiind totodată un soi de preludiu erotic sofisticat, pentru că de când corpul lui Albert îi devenise atât de familiar, cum să nu-şi închipuie goliciunea ascunsă de şortul şi tricoul lui Albert în timp ce se mişca pe teren, detaliile splendide, nespus de dragi ale fizicului lui Mr. Bear, iar mentalul nu se reducea doar la funcţiile şi eforturile cognitive ale creierului, ci includea şi studiul cărţilor, filmelor şi lucrărilor de artă, nevoia de a scrie, scopul esenţial de a înţelege sau reinventa lumea, obligaţia de a se gândi la sine în raport cu ceilalţi şi de a respinge tentaţia de a trăi doar pentru sine, iar când Ferguson a descoperit că Albert tinea nu doar la cărţi, ci şi la filme, adică ţinea la ele aşa cum ajunsese şi el să ţină la cărţi, s-au obişnuit să meargă împreună la film aproape seară de seară, tot felul de filme, gusturile lui Ferguson fiind eclectice, iar Albert fiind dispus să-l urmeze în orice sală af fi ales să meargă, dar dintre toate filmele văzute, cel mai important pentru ei a fost noul film al lui Bresson, *Au hasard Balthazar,* lansat la Paris pe 25 mai şi pe care l-au văzut împreună în patru seri consecutive, un film care le vuia în inimă şi minte cu furia unei revelaţii divine, *Idiotul* lui Dostoïevski transformat într-o poveste despre un măgar în Franţa rurală, Balthazar cel obidit şi tratat cu cruzime, emblema suferinţei umane şi a răbdării îngereşti, iar Ferguson şi Albert nu se mai săturau de el pentru că amândoi îşi vedeau propriile vieţi în povestea lui Balthazar, amândoi se identificau cu Balthazar în timp ce se uitau la filmul care se derula pe ecran, aşa că după ce l-au văzut prima oară, s-au mai dus încă de trei ori, iar până la sfârşitul ultimei vizionări, Ferguson a învăţat să imite sunetele ascuţite, discordante care ţâşneau din gura măgarului în momente cruciale din film, tânguirea astmatică

a unei fapturi-victimă care se zbate să respire, un sunet oribil, un sunet sfâşietor, iar de atunci încolo, de fiecare dată când Ferguson voia să-i transmită lui Albert că e cu moralul la pământ sau că suferă din cauza unei nedreptăţi pe care o văzuse undeva în lume, se lipsea de cuvinte, imitând dublul ţipăt atonal, adânc al lui Balthazar, *răgetul din străfunduri,* cum îi spunea Albert, şi cum Albert nu era capabil personal de asemenea dezinhibare, deci nu i se putea alătura, de fiecare dată când Ferguson făcea pe măgarul suferind, simţea că o face pentru amândoi.

Gusturi în general asemănătoare, reacţii asemănătoare la cărţi, filme şi oameni (Albert o adora pe Vivian), însă în privinţa scrisului erau într-un impas pentru că niciunul dintre ei nu avusese curajul să-i arate celuilalt munca lui. Ferguson voia să-i dea lui Albert cartea lui s-o citească, dar n-ar fi vrut să-l forţeze, iar din moment ce Albert nu ceruse niciodată s-o vadă, Ferguson nu insista, nu spunea nimic şi nici nu-i vorbise despre manuscrisul redactat pe care i-l trimisese Aubrey de la Londra, despre decizia de a folosi fotografia maică-sii pentru copertă sau despre alegerea a zece imagini cu Stan şi Bran şi a altor zece imagini din filme care rulaseră în ultimele luni din 1954 şi în 1955 (printre care Marilyn Monroe în *Theres No Business Like Show Business,* Dean Martin şi Jerry Lewis în *Artists and Models,* Kim Novak şi William Holden în *Picnic,* Marlon Brando şi Jean Simmons în *Băieţi şi fete* şi Gene Tierney şi Humphrey Bogart în *The Left Hand of God).* După cum n-a suflat o vorbă nici despre primele şpalturi, nici despre următoarele sau despre cele legate, primite la început de iulie, sfârşit de iulie, respectiv început de septembrie, şi n-a pomenit deloc de scrisoarea de la Aubrey, în care-l anunţa că Paul Sandler de la Random House din New York (fostul unchi Paul al lui Ferguson) avea să co-publice o ediţie americană a cărţii la o lună după apariţia ei în Anglia.

Când Ferguson l-a întrebat pe Albert dacă se poate uita peste prima jumătate a romanului la care lucra (şi care părea să numere puţin peste două sute de pagini), Albert a zis că e încă *prea brut* şi nu poate să-l arate nimănui până nu termină. Ferguson a spus că înţelege, ceea ce chiar era

adevărat, din moment ce nici el nu arătase nimănui cartea până la sfârşit, dar atunci măcar să-i spună titlul. Albert a clătinat din cap, susținând că n-are încă un titlu pentru carte, sau mai bine zis jonglează cu trei posibilități diferite şi încă nu hotărâse pe care o preferă, un răspuns care ar fi putut fi adevărat, după cum ar fi putut fi şi o eschivă politicoasă. Prima oară când Ferguson intrase în biroul lui Albert, manuscrisul era pe birou, lângă maşina de scris Remington, dar după aceea, manuscrisul dispăruse, fără îndoială într-unul dintre sertarele biroului mare de lemn. În lunile petrecute împreună, Ferguson a rămas de mai multe ori singur în apartament, în timp ce Albert era plecat cu treabă undeva în cartier, ceea ce însemna c-ar fi putut intra în birou şi scoate manuscrisul din sertarul în care era ascuns, dar Ferguson n-a făcut asta pentru că nu voia să fie genul de om care face asemenea lucruri, care trădează încrederea altora, încalcă promisiuni şi se poartă necinstit când nu-l vede nimeni, pentru că era tot un drac dacă se uită pe manuscrisul lui Albert, îl fură sau îi dă foc, un act de trădare atât de respingător, încât ar fi fost de neiertat.

Albert era secretos în privința cărții, dar pe alte planuri era surprinzător de nereținut, uneori chiar dornic să vorbească despre sine, iar în primele lor săptămâni împreună, Ferguson a aflat multe despre trecutul lui. Abandonat de taică-său la şase ani, aşa cum îi spusese lui Vivian în seara când se cunoscuseră la Reid Hali, dar apoi, după şaptesprezece ani de ruptură, pomenit în testamentul tatălui, pomenit cu nu mai puțin de şaizeci de mii de dolari, destui bani ca să trăiască la Paris cinci ani sau mai mult fără să se preocupe de altceva în afară de romanul lui. Apropierea de maică-sa, care fusese alungată de familia ei de romano-catolici inflexibili după ce se căsătorise cu un negru, dar chiar şi după ce negrul plecase, apoi familia se arătase dispusă să ierte şi să uite, mama lui cea puternică şi aprigă preferase să rămână alungată pentru că ea n-avea de gând să ierte şi să uite. Montreal, un oraş unde găseai destui negri şi metişi, un oraş în care Albert înflorise în copilărie, excelând la sport, excelând la şcoală, dar în plină adolescență începuse să realizeze tot mai acut că era *altfel* decât majoritatea băieților,

fie ei negri, albi sau metişi, şi să se teamă ca nu cumva să afle maică-sa, ceea ce presupunea că ar fi dărâmat-o, aşa că plecase din Montreal la şaptesprezece ani ca să studieze în America la Howard, o facultate a negrilor în Washingtonul majoritar negru, o şcoală bună, dar un loc unde era groaznic să trăieşti, iar în primul lui an acolo se dezintegrase încetul cu încetul. Mai întâi alcool, apoi cocaină, apoi heroină, marea prăbuşire în confuzie apatică şi certitudine furioasă, o combinaţie letală care l-a făcut să se întoarcă şontâc-şontâc la Montreal, în braţele maică-sii, dar mai bine un fiu dependent de droguri decât unul poponar, a dedus el, apoi ea l-a dus pe sus în Munţii Laurentini pe durata verii şi l-a încuiat într-o magazie pentru cura Miles Davis, cum o numise ea, patru zile încheiate de vomitat, căcat şi urlat, grotescul dârdâitor şi văicăreţ al dezintoxicării totale, confruntarea brutală cu propria-i nimicnicie jalnică şi cu dumnezeul cel debil care refuza să-i poarte de grijă, după care maică-sa l-a scos din magazie şi a stat cu el în linişte în următoarele două luni, timp în care el a reînvăţat să mănânce, să gândească şi să nu-şi mai plângă de milă. În toamnă s-a întors la Howard şi din acel moment n-a mai pus gura pe vin, bere sau altfel de alcool, nu s-a mai atins de vreun dram de iarbă sau cocaină, de opt ani era curat, dar trăia tot cu frica-n oase că avea să recadă şi să moară de supradoză, iar când Albert i-a spus lui Ferguson povestea, în a treia lor zi împreună, Ferguson a hotărât să nu mai bea de faţă cu Albert, chiar dacă alcoolul era o plăcere atât de mare pentru el şi savura vinul aproape la fel de mult ca sexul, nu mai putea să bea cu dragul de Mr. Bear şi nu, nu era o bucurie, departe de a fi o bucurie, dar era necesar.

La zece zile după acea a treia zi, Ferguson s-a apucat iar de scris. Planul lui iniţial fusese să-şi reintre în mână pe nesimţite, uitându-se peste câteva dintre vechile lui articole din liceu, în caz că se putea recupera ceva din ele, dar articolul despre non-westernurile lui John Ford, pe care-l considerase la un moment dat cel mai bun eseu al lui, i s-a părut, după o analiză atentă, imatur şi plin de hibe, aşa că nu mai merita să se gândească la el. Progresase atât de mult între timp, de ce să meargă înapoi când tânjea cu toată fiinţa

să meargă înainte? Acumulase suficiente exemple pozitive ca să înceapă să scrie articolul despre reprezentarea copilăriei în filme, iar „Gunoaie şi genii”, care era într-un permanent proces evolutiv, primise titlul mai simplu şi mai direct de „Pelicule şi filme”, o distincţie care avea să-i permită să exploreze graniţa adesea neclară dintre artă şi divertisment, dar pe când delibera de care să se apuce mai întâi, apăruse ceva nou, ceva suficient de amplu ca să cuprindă ambele teme, iar Ferguson era gata de atac.

Gâl trimisese o scrisoare din Amsterdam, dar şi un pachet cu cărţi, broşuri şi ilustrate de la Casa Anne Frank din Prinsengracht 263, pe care o vizitase împreună cu mama lui Ferguson în ultima lor zi în oraş. Casa fusese transformată în muzeu, scria Gâl, iar vizitatorii urcau pe scară în „anexa secretă” şi intrau în camera în care mica Anne Frank îşi scrisese jurnalul, şi pentru că-şi amintise cât de mult îl fascinase cartea pe Ferguson când o citise pentru ora de engleză pe când era în clasa a opta la Riverside Academy, *erai aşa de captivât, încât ai mărturisit că ai făcut o „pasiune colosala” pentru Anne Frank, ajungând la un moment dat să spui chiar ca eşti „îndrăgostit nebuneşte” de ea, m-am gândit că te vor interesa materialele trimise. Ştiu că fetişizarea bietei fete are ceva indecent,* a continuat Gâl. *După ce cartea a devenit bestseller şi au urmat piesa şi filmul, Anne Frank a fost transformată în simbolul kitsch al Holocaustului pentru ne-evreii din America şi de aiurea, dar Anne Frank n-are nicio vină pentru asta, Anne Frank e moartă, iar cartea ei e foarte bine scrisă, e opera unei scriitoare în devenire, realmente talentate, şi trebuie să-ţi spun că vizitarea casei ne-a emoţionat profund pe maică-ta şi pe mine. După ce ne-ai zis de eseul despre copiii din filme pe care ţi-ai propus să-l scrii, m-am gândit automat la tine când am văzut fotografiile lipite de Anne pe un perete din „anexa secretă”, tăieturi din ziare şi reviste cu vedete de la Hollywood – Ginger Rogers, Greta Garbo, Ray Milland, surorile Lane –, aşa că ţi-am cumpărat scrierile ei care n-au legătură cu jurnalul,* Poveşti din casa din spate. *Uită-te pe povestirea „Vise cu vedete de cinema”, o fantezie a dorinţei împlinite cu o fată europeană de şaptesprezece ani pe nume Anne Franklin (Anne Frank n-a*

apucat să împlinească şaptesprezece ani), care-i scrie Priscillei Lane la Hollywood şi într-un final e invitată să-şi petreacă vacanța de vară cu familia Lane. Un drum lung cu avionul peste ocean, apoi peste continentul american, iar la aterizarea în California, Priscilla o duce la studioul Warner Bros, unde fata e fotografiată, dă probe şi e angajată ca manechin pentru costume de tenis. Delir total! Şi Archie, să-ți aminteşti şi de fotografia pe care Anne F. A lipit-o în jurnalul ei, cu legenda „Asta e o fotografie cu mine aşa cum aş vrea să arăt mereu. Ca să am o şansă să ajung la Hollywood." Milioane de oameni măcelăriți, sfârşitul civilizației şi o fetiță olandeză sortită să moară într-un lagăr visează la Hollywood. Poate te gândeşti la asta.

Aşa s-a născut următorul proiect al lui Ferguson, un eseu de lungime încă incertă, cu titlul „Anne Frank la Hollywood". N-avea să scrie doar despre copii *în* filme, ci şi despre efectul filmelor *asupra* copiilor, mai ales al filmelor hollywoodiene, şi nu doar asupra copiilor din America, ci din toată lumea, pentru că şi-a amintit că citise undeva despre scrisoarea admirativă pe care micul Satyajit Ray i-o trimisese din India copilei-vedetă Deanna Durbin în California şi, folosindu-se de Ray şi de Anne Frank ca exemple principale, putea explora şi delimitarea artă-divertisment la care se gândea de când începuse să se gândească la filme. Tentația de a pătrunde într-o lume paralelă de strălucire şi libertate, dorința de a se alinia la poveştile altora, mai mărețe şi mai frumoase decât realitatea, şinele desprinzându-se de sine şi levitând departe de pământ. Un subiect deloc neglijabil, iar în cazul Annei Frank, o chestiune de viață şi de moarte. Pelicule şi filme. Anne a lui care-i fusese atât de dragă, care încă-i era dragă, captivă în „anexa secretă" şi tânjind să ajungă la Hollywood, moartă la cincisprezece ani, ucisă la cincisprezece ani la Bergen-Belsen, după care Hollywoodul făcuse un film despre ultimii ani din viața ei şi o transformase în vedetă.

Nici nu ştii cât de prețioase sunt lucrurile astea pentru mine, i-a scris Ferguson tatălui său vitreg, mulțumindu-i pentru scrisoare şi pentru cărți. *Mi-au limpezit gândurile şi mi-au dat o perspectiva noua pentru ce urmează să scriu. Serios. Datorita ție, toată povestea a fost propulsata la un nivel*

superior de seriozitate şi nu pot decât să sper ca voi reuşi sa fiu la înălţime. Costume de tenis. Sate împrejmuite de sârmă ghimpata, păzite cu mitraliera. Greta Garbo râzând pentru prima oară. Zbenguieli pe plajele Californiei, în timp ce în capitala Mizeriei izbucneşte o epidemie de tifos. Dragilor, e ora cocteilului. E ora carierei de calcar, copilaşii mei famelici, muribunzi. Cum să ne mai iubim unii pe alţii? Cum să gândim în continuare gândurile noastre egoiste? Tu ai fost acolo, Gâl, ai văzut cu ochii tăi, ai simţit mirosurile, şi totuşi ţi-ai dedicat viaţa muzicii. N-am cuvinte să-ţi spun cât de mult te admir şi te iubesc.

A fi cu Albert însemna a nu fi cu Albert cea mai mare parte a zilei. Albert pe rue Descartes, scriind noi cuvinte la roman, Ferguson în a sa *chambre de bonne,* citind cărţile de pe lista lui Gâl şi lucrând la eseu, după care, în jur de ora cinci, Ferguson punea jos stiloul şi se ducea la Albert, unde uneori jucau baschet, alteori nu şi, în funcţie de asta, mergeau apoi pe jos în gălăgioasa piaţă de pe rue MoufFetard după cumpărături pentru cină, sau nu făceau cumpărături pentru cină, ci ieşeau la restaurant, dar cum Ferguson nu-şi permitea să mănânce la restaurante, Albert plătea şi partea lui (era mereu generos cu banii şi-i repeta întruna lui Ferguson *să mănânce şi să nu-şi bată capul),* apoi, după ce se duceau sau nu la un film (de cele mai multe ori da), se întorceau în apartamentul de peste drum de terenul de baschet şi se băgau amândoi în pat, mai puţin în serile când Albert venea la cină acasă la Vivian şi rămânea peste noapte în cămăruţa lui Ferguson de la etajul şase.

Ferguson credea că avea să fie aşa pentru totdeauna, în orice caz, pentru multă vreme, luni şi ani de zile, dar după două sute cincizeci şi şase de zile de rutină minunată, spaima lui legată de maică-sa din dimineaţa de mai în care-şi luase rămas-bun de la ea s-a adeverit în mod straniu şi neaşteptat cu mama lui Albert. În dimineaţa zilei de 21 ianuarie, la ora şapte, pe când încă dormeau amândoi în patul lui Albert din rue Descartes, portarul a bătut tare la uşă, spunând *Monsieur Dufresne, un télégramme urgent pour vous,* şi au sărit amândoi din pat şi s-au îmbrăcat în grabă, apoi Albert a citit telegrama, telegrama albastră cu vestea

neagră că mama lui se împiedicase, căzuse pe scări în locuința ei din Montreal şi murise la vârsta de şaizeci de ani. Albert n-a spus nimic. I-a întins telegrama lui Ferguson, la fel de tăcut, iar când Ferguson a terminat de citit rândurile încheiate cu formula „vino urgent acasă”, Albert s-a pus pe urlat.

A plecat în Canada în aceeaşi zi, la unu după-amiaza, şi pentru că acolo a avut de rezolvat multe chestiuni de familie şi financiare cornplicate, iar după ce şi-a înmormântat mama, a hotărât să plece la New Orleans, *sa afle mai multe despre viața tatei,* cum i-a explicat el lui Ferguson într-o scrisoare, şi pentru că, în ziua plecării lui Albert la Paris, lui Ferguson îi mai rămăseseră de trăit doar patruzeci şi trei de zile, nu s-au mai văzut niciodată.

Ferguson era calm. Ştia că Albert o să se întoarcă la un moment dat şi până atunci avea de gând să-şi vadă de munca lui şi să profite de absența lui Albert ca să-şi reia vechiul obicei de a bea vin la cină, pahar după pahar de vin îmbătător, dacă era nevoie, pentru că, deşi era calm, era totodată îngrijorat în privința lui Albert, pe care telegrama îl secerase şi care părea pe jumătate smintit când îşi luaseră la revedere în aeroport. Dacă îşi pierdea controlul şi se apuca iar de droguri? Stai calm şi mai bea un pahar de vin, îşi spunea în sinea lui, stai calm şi mergi înainte. Eseul despre Anne Frank avea deja peste o sută de pagini şi se transformase într-o carte, o nouă carte la care mai avea de lucru un an pe puțin, dar iată că ianuarie trecuse, venise februarie şi, cum *Stan şi Bran* urma să fie publicată peste doar o lună, începea să aibă dificultăți de concentrare.

Aubrey nu mai trecuse pe la Paris după scurta vizită din aprilie, dar în ultimele zece luni îşi scrisese cu Ferguson peste douăzeci de scrisori. O mulțime de detalii mici şi mari în legătură cu cartea, dar şi aluzii glumețe şi tandre la orele petrecute împreună în camera de la etajul cinci de la Hotel Georges V, şi chiar dacă Ferguson îl anunțase că *se cuplase* oarecum cu cineva la Paris, regele elfilor nu se descumpănise şi era întru totul dispus să repete numărul sau numerele în timpul preconizatei vizite a autorului la Londra. Aşa păreau să funcționeze lucrurile în lumea lipsită de femei pe care

Ferguson o explora pe atunci. Aşa cum îi explicase Albert la un moment dat, regulile de fidelitate în vigoare între femei şi bărbaţi nu se aplicau între bărbaţi şi bărbaţi, iar dacă aveai vreun avantaj ca homosexual proscris faţă de cetăţenii căsătoriţi regulamentar, acela era libertatea să ţi-o tragi cu cine doreşti, ori de câte ori doreşti – câtă vreme nu-ţi făceai partenerul oficial să sufere. Dar ce însemna asta, mai exact? Să nu-i spui partenerului oficial c-ai fost cu altcineva, presupunea Ferguson, iar Ferguson n-ar fi vrut să afle dacă Albert şi-o trăgea cu cineva sau cu mai mulţi în peregrinările lui prin America de Nord şi nici nu i-ar fi mărturisit lui Albert dacă ajungea să şi-o tragă cu Aubrey la Londra. Nu, nu *dacă,* şi-a zis în sinea lui, ci *când,* când, unde şi de câte ori în zilele şi nopţile pe care avea să le petreacă în Anglia, pentru că, deşi îl iubea pe Albert, îl găsea pe Aubrey irezistibil.

Cartea urma să fie lansată pe 6 martie, într-o luni. Ferguson avea să-şi sărbătorească ziua de naştere la Paris pe 3, apoi în noaptea de 4 martie, să ia trenul de la Gare du Nord şi feribotul, ca să ajungă în gara Victoria pe 5 dimineaţa. În cele mai recente misive, Aubrey confirmase organizarea interviurilor şi a evenimentelor promise, printre care şi seara dedicată lui Stan şi Bran de la Naţional Film Theatre, un program de scurtmetraje alcătuit din *Bradul de Crăciun,* care dura douăzeci de minute, *Blocaţi în trafic,* care dura douăzeci şi unu de minute, *Stan şi Bran se distrează,* care dura douăzeci şi şase de minute, şi *Cutia muzicală,* cel mai amuzant film al secolului, care dura treizeci de minute, iar după ce i s-a transmis decizia luată de NFT, Ferguson a petrecut o săptămână întreagă compunând prezentări de câte o pagină pentru fiecare dintre cele patru filme, panicat la gândul că ar putea paraliza în faţa publicului dacă încerca să improvizeze pe scenă fără notiţe şi, pentru că voia ca micile lui texte să fie fermecătoare şi spirituale, nu doar informative, a scris şi rescris la ele multe ore ca să se poată declara măcar în linii mari mulţumit de rezultat. Dar seara avea să fie o plăcere – iar Aubrey fusese cât se poate de generos şi de atent cu el organizând asta –, iar în ziua de miercuri, 15 februarie, la doar douăzeci şi patru de ore după ce terminase prezentările, a primit prin poştă primele două exemplare din

carte şi pentru prima oară de când se ştia pe lume, trecutul, viitorul şi prezentul s-au contopit. Scrisese cartea, apoi o aşteptase, iar cartea ajunsese în mâinile lui.

I-a dat un exemplar lui Vivian, iar când ea i-a cerut un autograf, Ferguson a râs şi a zis: Ştii, eu n-am mai făcut aşa ceva. Unde ar trebui să scriu şi cum ar trebui să sune?

În mod tradiţional, pe pagina de titlu, a răspuns Vivian. Şi poţi să scrii ce vrei. Dacă nu-ţi vine nimic, trece-ţi doar numele.

Nu e bine. Trebuie să scriu ceva. Lasă-mă un moment, da?

Erau în living. Vivian stătea pe canapea, cu cartea în braţe, dar în loc să se aşeze lângă ea, Ferguson a început să se plimbe în sus şi-n jos prin faţa ei, iar după câteva ture s-a îndepărtat de canapea, ajungând până la peretele din capăt, apoi a luat-o la dreapta, spre celălalt perete, apoi iar la dreapta, până la următorul perete, după care s-a întors şi a revenit la canapea, aşezându-se în sfârşit lângă Vivian.

Bun, sunt gata, a zis el. Dă-mi cartea să-ţi scriu autograful.

Cred că eşti cel mai ciudat şi mai haios om pe care-l cunosc, Archie, a răspuns Vivian.

Da, fix aşa sunt. Un adevărat fenomen al râsului. Domnul Ha-Ha în costum mov de clovn. Acum dă cartea.

Vivian i-a întins cartea.

Ferguson a găsit pagina de titlu şi s-a căutat în buzunar după un pix, dar chiar înainte de a scrie, s-a oprit, s-a întors spre Vivian şi a zis: O să fie scurt. Sper că nu te superi.

Nu, Archie, nu mă supăr. Câtuşi de puţin.

Ferguson a scris: *Pentru Vivian, prietena dragă şi salvatoare – Archie.*

Pământul s-a mai rotit de şaisprezece ori, iar în seara zilei de 3 martie i-au sărbătorit cei douăzeci de ani împliniţi cu o mică cină în apartament. Vivian se oferise să invite oricâte persoane dorea el, dar Ferguson a zis că nu vrea pe nimeni altcineva, mulţumesc, prefera *să fie în familie,* adică doar ei doi, împreună cu Lisa şi Albert cel absent care hălăduia prin Sud, încercând să dea de urma unor rude ale lui taică-său, şi, deşi ştia că e absurd, Ferguson a rugat-o pe Vivian să-i pună şi lui Albert un tacâm, în acelaşi spirit în care de

Paştele evreiesc se aşază cana şi pentru Ilie, iar lui Vivian nu i s-a părut absurd şi i-a cerut lui Celestine să pună masa pentru patru persoane. În momentul următor a hotărât să crească numărul la şase, ca să-i includă şi pe mama şi tatăl vitreg al lui Ferguson.

Ferguson mai avea două zile de trăit şi avea să fie ultima lor conversaţie, dar convorbirea telefonică fusese stabilită din timp, aşa că pe 3 martie seara, cu o oră înainte de cina cu Vivian şi Lisa, maică-sa şi Gâl au sunat de la New York ca să-i ureze la mulţi ani şi succes pentru deplasarea la Londra. Ferguson i-a spus lui Gâl că o să ia cu el *Prietenul nostru comun* (cea de-a nouăzeci şi una carte de pe listă), ca să-i ţină companie în cele două lungi traversări ale Canalului Mânecii (de unsprezece ore fiecare), dar că probabil nu va avea prea mult timp pentru ea la Londra, pentru că programul de acolo i se aglomerase foarte mult. În orice caz, după asta îi rămâneau doar nouă cărţi, pe care el şi Vivian aveau de gând să le parcurgă până la sfârşitul lui mai, dar ce plăcere era să trăiască în *mintea fertilă* a acelui englez, a observat el, iar după ce dădea gata şi numărul o sută, împreună cu profesoara Vivian, voia să recupereze toate romanele de Dickens pe care încă nu le citise.

Apoi a venit maică-sa şi a început să-i vorbească despre vreme. Anglia e un loc umed, a zis ea, să nu uite să aibă mereu la el umbrela, să-şi ia trenciul, ba poate chiar să-şi cumpere o pereche de galoşi care să-i protejeze pantofii şi picioarele. În orice altă zi, Ferguson ar fi fost iritat. Îi vorbea ca unui copil de şapte ani şi în mod normal i-ar fi retezat-o cu un mormăit sau ar fi luat-o peste picior cu un comentariu ironic şi coroziv, dar în acea zi nu s-a simtit iritat, ci amuzat, înduioşat şi în acelaşi timp amuzat de mămoşenia nesfârşită care continua să ardă în inima ei. Sigur că nu, mami, a zis el. Nu plec nicăieri fără umbrelă. Promit.

S-a întâmplat însă ca Ferguson să-şi uite în tren umbrela pe 5 dimineaţa, când a ajuns la Londra. N-avusese de gând s-o piardă, dar precipitându-se să-şi adune bagajele şi să sară pe peron, uitându-se după Aubrey, uitase de umbrelă. Şi da, în acea dimineaţă ploua peste oraş, exact cum prezisese mama lui, Anglia fiind într-adevăr un loc umed, iar

pe Ferguson l-au frapat în primul rând mirosurile, năvala de mirosuri noi care i-au pătruns în corp în clipa când aerul din compartiment a fost înlocuit de aerul din gară, mirosuri care nu semănau deloc cu cele de la Paris şi New York, o atmosferă mai aspră, mai tăioasă, încărcată de amestecul de emanaţii de haine ude de lână, cărbune aprins, ziduri de piatră îmbibate de apă şi mirosul ţigărilor Player s, cu tutunul lor de Virginia prea dulce, în contrast cu tăria Gauloiselor şi aromele de pâine prăjită din Lucky şi Camei. Altă lume. Totul complet diferit şi, pentru că era încă început de martie, iar primăvara nu se instalase încă, un frig necunoscut care-i pătrundea în oase.

Şi iată-l pe Aubrey zâmbindu-i şi luându-l în braţe pe Ferguson, exclamând că băiatul cel mândru descinsese în sfârşit şi avea să fie o săptămână excelentă pentru amândoi. Au ieşit afară, în staţia de taxiuri, unde s-au înghesuit împreună sub cupola umbrelei negre a lui Aubrey, aşteptând să le vină rândul, vorbind mai întâi despre bucuria revederii, dar după câteva momente, editorul Aubrey a început să-i spună autorului Ferguson că de câteva zile apăruseră primele cronici ale cărţii şi că toate erau bune, cu o singură excepţie, o cronică excelentă în *New Statesman,* una elogioasă în *Observer,* dar şi celelalte erau bune, în afară de elucubraţiile veninoase din *Punch.* Ce drăguţ, a spus Ferguson, înţelegând cât de mult contau acele opinii pentru Aubrey, doar că el personal se simţea ciudat de detaşat de toate, ca şi cum ar fi fost cronici la cartea altuia, o persoană cu acelaşi nume ca el, poate, dar nu persoana care urca pentru prima oară în viaţă într-un taxi londonez, unul dintre legendarele vehicule negre uriaşe pe care le văzuse în atâtea filme de-a lungul anilor şi care în realitate s-a dovedit a fi chiar şi mai mare decât îşi imaginase, încă o diferenţă între britanici, pe de-o parte, şi americani şi francezi, de cealaltă parte, şi ce încântare să stea în spaţiul imens din spate, ascultându-l pe Aubrey care turuia nume de redactori şi cronicari despre care el nu ştia nimic şi care aveau tot atâta substanţă pentru el ca nişte figuranţi dintr-o piesă din secolul al XVIII-lea. Apoi, taxiul a pornit spre hotel şi brusc n-a mai fost deloc încântător, ci derutant, poate chiar

înspăimântător. Volanul era în partea greşită, iar şoferul conducea pe contrasens! Ferguson ştia foarte bine că aşa e la englezi, dar niciodată nu văzuse cu ochii lui şi, în virtutea unei îndelungi obişnuinţe şi a unor reacţii reflexe adânc înrădăcinate, la prima lui plimbare cu maşina pe străzile Londrei a tresărit la fiecare viraj şi de fiecare dată când din direcţia opusă se apropia vreo maşină şi a trebuit să închidă ochii în repetate rânduri de frica unui accident.

Au ajuns cu bine la Hotelul Durrants, pe George Street nr. 26 (Wl), nu departe de Wallace Collection şi de biserica romano-catolică St. James. Durrants se pronunţa la fel ca şi *currants97,* iar Aubrey i-a explicat că-l alesese pentru Ferguson fiindcă era atât de profund britanic şi respectabil, nu Londra branşată, ci Londra înceată, cum s-a exprimat el, cu un bar lambrisat la parter atât de înzorzonat şi spectaculos-ezoteric, încât unul dintre clienţii fideli, C. Aubrey Smith, era mort de douăzeci de ani.

În plus, a continuat regele elfilor, paturile sunt *atât de confortabile.*

Tu şi mintea ta murdară, a răspuns Ferguson. Nu-i de mirare că ne-nţelegem aşa de bine.

Cine se-aseamănă se-adună, tinere prieten yankeu. Cu mândre mădulare-ntre picioare şi doi ponei ca nişte zmei.

Aubrey l-a ajutat pe Ferguson să se cazeze, după care însă a trebuit să dea fuga acasă. Era duminică, ziua liberă a bonei, şi promisese că va sta cu Fiona şi copiii până la ora ceaiului, când avea să se întoarcă la hotel pentru o plimbare cu poneiul, apoi să ia cina în oraş cu Ferguson.

Fiona arde de nerăbdare să te cunoască, a zis el, dar mă tem că va trebui să aştepte până mâine.

Iar eu ard de nerăbdare să te întorci după-amiază. Apropo, când e ora ceaiului?

În cazul nostru, undeva între patru şi şase. Până atunci poţi să te odihneşti. Drumurile astea peste Canal pot fi chinuitoare pentru organism şi cred că eşti fript tot – sau cel puţin perpelit.

---

97 Coacăze.

Greu de crezut, dar am reuşit să dorm în tren, aşa că sunt bine. Adică nefript. Crud, proaspăt şi palpitând de nerăbdare.

Ferguson a despachetat, apoi a coborât iar la parter şi a intrat în sala de mese să ia micul dejun, care încă nu se terminase la ora zece, făcând cunoştinţă cu bucătăria engleză, un platou cu un ou-ochi (gras, dar delicios), două felii de bacon prea puţin prăjite (uşor scârboase, dar delicioase), doi cârnaţi de porc, o roşie coaptă foarte coaptă şi două bucăţi groase de pâine albă, de casă, unse cu unt de Devonshire, cel mai bun unt pe care-l gustase vreodată. Cafeaua era de nebăut, aşa că a trecut la ceai, fără îndoială cel mai tare ceai din lumea creştină, pe care a trebuit să-l dilueze cu apă fierbinte ca să-l poată înghiţi, apoi i-a mulţumit chelnerului, s-a ridicat de pe scaun şi a dat fuga la toaletă, pentru o lungă şi nefericită repriză cu măruntaiele lui revoltate.

Ar fi făcut o plimbare dacă ploaia uşoară de mai devreme nu s-ar fi transformat în potop, dar în loc să se ducă sus şi să se închidă în camera lui, a hotărât să viziteze celebrul bar lambrisat, în căutarea fantomei lui C. Aubrey Smith.

Barul era gol la acea oră, dar nimeni n-a părut să obiecteze când el a cerut voie să stea acolo şi s-aştepte să se însenineze (prognoza promitea o după-amiază cu soare) şi, cum angajatul hotelului îi răspunsese atât de politicos la întrebare, Ferguson a hotărât că-i plac englezii, considerându-i oameni nobili şi generoşi, deloc înţepaţi, cum puteau fi francezii, sau furioşi, aşa cum puteau fi americanii, ci binevoitori şi calmi, o naţie de oameni toleranţi care acceptau metehnele semenilor, nu ţi-o retezau şi nu-ţi luau în nume de rău accentul.

Ferguson s-a aşezat aşadar în barul lambrisat pustiu şi a reflectat o vreme la englezi, mai ales la C. Aubrey Smith şi la detaliul simpatic, dar neimportant că el, cel mai englez dintre gentlemenii englezii, întruchiparea cea mai pură a Angliei pentru publicul american în nenumărate filme hollywoodiene, fusese şi el rege peste elfi – elfii din Ţara Filmului, în cazul lui –, iar peste câteva clipe, Ferguson a scos carneţelul pe care-l avea mereu în buzunarul hainei şi a

notat numele actorilor englezi care lucraseră în California şi care puseseră umărul, într-o măsură la care Ferguson nici nu se gândise până-n acea dimineaţă, la ceea ce lumea numea acum *filme americane.* Atâtea nume şi atâtea filme cu acele nume pe generic şi în timp ce-i veneau în minte şi le scria, sau mai degrabă le culegea unul câte unul din memorie, Ferguson a adăugat şi titlurile filmelor în care văzuse jucând respectivele nume şi s-a mirat că erau atât de multe, o avalanşă de filme, filme şi iar filme, prea multe filme, în definitiv, îngrozitor de multe filme, şi cu siguranţă că uitase multe din ele.

Pentru a începe cu primul nume de pe listă, inevitabilul Stan, partenerul lui Ollie, născut Arthur Stanley Jefferson în 1890, în oraşul Ulverston, apoi plecat în America în 1910 alături de Compania Fred Karno ca dublură pentru Charlie Chaplin, peste optzeci de filme cu Stan Laurel, peste cincizeci cu Chaplin şi pe puţin douăzeci cu C. Aubrey Smith (inclusiv *Regina Christina, împărăteasa roşie, Cei trei lăncieri din Bengal, China Seas, Micul lord, Prizonierul din Zenda),* plus alte câteva sute cu Ronald Colman, Basil Rathbone, Freddie Bartholomew, Greer Garson, Cary Grant, James Mason, Boris KarlofF, Ray Milland, David Niven, Laurence Olivier, Ralph Richardson, Vivian Leigh, Deborah Kerr, Edmund Gwenn, George Sanders, Laurence Harvey, Michael Redgrave, Vanessa Redgrave, Lynn Redgrave, Robert Donat, Leo G. Carroll, Roland Young, Nigel Bruce, Gladys Cooper, Claude Rains, Donald Crisp, Robert Morley, Edna May Oliver, Albert Finney, Julie Christie, Alan Bates, Robert Shaw, Tom Courtenay, Peter Sellers, Herbert Marshall, Roddy MeDowall, Elsa Lanchester, Charles Laughton, Wilfrid Hyde-White, Alan Mowbray, Eric Blore, Henry Stephenson, Peter Ustinov,

Henry Travers, Finlay Currie, Henry Daniell, Wendy Hiller, Angela Lansbury, Lionel Atwill, Peter Finch, Richard Burton, Terence Stamp, Rex Harrison, Julie Andrews, George Arliss, Leslie Howard, Trevor Howard, Cedric Hardwicke, John Gielgud, John Mills, Hayley Mills, Alec Guinness, Reginald Owen, Stewart Granger, Jean Simmons, Michael Caine, Sean Connery şi Elizabeth Taylor.

Ploaia s-a oprit la două, dar n-a ieşit soarele. Cerul înnorat s-a acoperit şi mai mult de nori, nori atât de groşi şi de voluminoşi, că au început să atârne, coborând treptat din locul lor obişnuit din cer până când au atins pământul, iar când Ferguson a ieşit în sfârşit din hotel pentru o scurtă plimbare prin cartier, străzile erau un labirint de ceaţă. Niciodată nu i se mai întâmplase să nu desluşească mai nimic într-o aşa-zisă plină zi şi s-a mirat cum de reuşeau englezii să-şi vadă de treburi în asemenea neguri pâcloase, murate, dar tot el şi-a răspuns că englezii erau, probabil, în relaţii apropiate cu norii, pentru că dacă reţinuse ceva din Dickens, aceea era că norii de pe cerul Londrei coborau frecvent în vizită printre oameni, iar în acea zi păreau să-şi fi luat cu ei periuţele de dinţi, cu intenţia de a dormi acolo peste noapte.

Era trei şi câteva minute. Ferguson a hotărât să revină la hotel, ca să se pregătească pentru întoarcerea lui Aubrey, care putea fi cel devreme la patru şi cel târziu la şase, dar el voia să fie gata la patru, în speranţa că Aubrey reuşea să evadeze din sânul familiei mai devreme. Mai întâi o baie sau un duş, după care avea să îmbrace cadourile pe care i le luase Vivian de la Paris cu o săptămână în urmă, de ziua lui, pantalonii cei noi, cămaşa cea nouă şi sacoul cel nou, în care arăta *ca scos din cutie,* şi voia să arate ca scos din cutie pentru Aubrey, cu hainele lui noi, după care avea să-şi dea jos hainele şi să se bage în pat, ca să facă ce făcuseră la Hotel Georges V, şi nu, n-o să se simtă vinovat pentru asta, şi-a zis el, o să se bucure de moment, iar în privinţa lui Albert o să se consoleze imaginându-şi că Mr. Bear face acelaşi lucru cu altcineva şi că se bucură de moment la fel de mult ca el, şi astfel, gândindu-se la Aubrey, la Albert şi la diferenţele dintre ei, nu doar diferenţele fizice între alb şi negru, mic şi mare, dar şi diferenţele mentale şi culturale, precum şi diferenţele de perspectivă asupra vieţii, adâncurile tenebroase ale inimii lui Albert în contrast cu buna dispoziţie ştrengărească a lui Aubrey, Ferguson s-a îndreptat spre hotel, canalizându-şi brusc gândurile spre interviul programat a doua zi la zece dimineaţa cu cineva de la *Telegraph,* primul interviu din viaţa lui, şi chiar dacă Aubrey

îi spusese să nu-şi facă probleme, *să se relaxeze şi săfie el însuşi,* tot îi era puțin frică, şi oricum, ce însemna să fie el însuşi, se întreba el, în el erau mai mulți de el însuşi, chiar destui, unul puternic şi unul slab, unul chibzuit şi unul impulsiv, unul generos şi unul egoist, atâția el însuşi diferiți, încât până la urmă era şi el la fel de mare ca toți ceilalți sau la fel de mic ca nimeni altul, iar ceea ce era valabil pentru el trebuie să fi fost valabil pentru toată lumea, adică toată lumea era în acelaşi timp toată lumea şi nimeni, şi tot învârtind acest gând în minte a ajuns la intersecția dintre Marylebone High Street şi Blandford Street, chiar în punctul în care Marylebone continua cu Thayer, la câțiva paşi de hotelul de pe George, şi chiar dacă ceața îl învăluia tot mai strâns, Ferguson a deslușit clipirea unei lumini roşii care era echivalentul unui semafor, aşa că s-a oprit şi a aşteptat să treacă o maşină, dar cum era pierdut în reveriile lui despre toată lumea şi nimeni, a întors capul spre stânga, adică a procedat aşa cum procedase toată viața la traversare, privirea automată, reflexă, spre stânga, ca să se asigure că nu vine nicio maşină, uitând că se află la Londra şi că în oraşele britanice trebuie să te uiți în dreapta, nu în stânga, aşa că n-a văzut Fordul englezesc maroniu care cotea pe Blandford, şi a coborât de pe trotuar ca să traverseze, fără să înțeleagă că maşina pe care n-o observase avea prioritate, iar când maşina l-a izbit în plin, impactul a fost atât de puternic, încât l-a proiectat în aer ca pe o rachetă umană aeropurtată lansată în spațiu, un tânăr îndreptându-se spre lună şi mai departe, spre stele, apoi a ajuns în vârful traiectoriei şi a început să coboare, aterizând cu capul pe bordură şi spărgându-şi țeasta, iar din clipa aceea orice gând, cuvânt sau sentiment care ar fi putut lua naştere în acea țeastă s-a şters.

Zeii au privit în jos de pe muntele lor şi au ridicat din umeri.

6.4

Noah Marx, iresponsabil şi pişicher, care promisese că n-o să arate nimănui manuscrisul *Călătoriilor lui Mulligan*, în

afară de tatăl şi mama lui vitregă, şi-a încălcat cuvântul împrumutându-i exemplarul primit lui Billy Best, un autor de proză de douăzeci şi patru de ani, care-şi abandonase studiile la Columbia şi-şi câştiga traiul ca administrator al unei clădiri cu patru etaje, fără lift, de pe East Eighty-ninth Street, între First şi Second Avenue, un subcartier din Yorkville căruia i se spunea Districtul Rhinelander. În urmă cu doi ani, Billy înființase o mică editură cu cărți şapirografiate, care se numea Gizmo Press, o inițiativă necomercială, anti-comercială, care publicase până atunci douăsprezece titluri, printre care volume de poezie de Ann Wexler, Lewis Tarkovski şi Ron Pearson, tipul din Tulsa care îi dăruise în octombrie autorului *Călătoriilor lui Mulligan* un exemplar din *Silence* de John Cage. Cum pe-atunci încă nu exista metoda ieftină de tipărire offset, şapirografia era singura formă de a produce cărți şi reviste accesibilă tinerilor scriitori newyorkezi fără o lețcaie în buzunar, şi era o adevărată onoare ca o editură ca Gizmo Press să-ți şapirografieze creația, nicidecum un semn de obscuritate sau un drum fără întoarcere spre uitare deplină. Tirajele numărau, în medie, în jur de două sute de exemplare. Titlurile şi ilustrațiile copertelor cartonate erau desenate în alb şi negru de prietenii artişti ai lui Billy (cel mai adesea Serge Grieman sau Bo Jainard, desenatori inventivi, cu tuşe fluide, ale căror coperte au ajuns repere pentru designul grafic al anilor ’60 – stilul momentului, îndrăzneț, fără zorzoane, care încerca să nu se ia prea în serios), şi chiar dacă volumele tipărite pe hârtie de scris de douăzeci şi doi pe douăzeci şi opt de centimetri aveau ceva grosolan şi improvizat, conținutul era lizibil, nemâzgălit, la fel de clar ca la orice carte tipărită offset sau cu tipar de calitate. Joanna, soția lui Billy, pregătea matrițele la Remingtonul ei mare, profesional, cu litere cicero la un singur rând şi textul pe dreapta, necentrat, la creațiile de proză, după care matrițele alimentau şapirograful din atelierul lui Billy, imprimând fiecare pagină față-verso, apoi paginile erau colaționare de un grup de prieteni şi voluntari şi legate cu capse. Cele mai multe exemplare erau oferite pe gratis, adică trimise sau date direct altor artişti şi scriitori, iar cele aproximativ cincizeci de

exemplare rămase erau distribuite celor câțiva librari din Manhattan care credeau în următoarea generație americană aducătoare de nou, iar când un tânăr intra în Gotham Book Mart sau în librăria de pe Eighth Street şi-şi vedea cartea şapirografiată printre ultimele noutăți în materie de poezie şi ficțiune, ştia că începe să existe ca scriitor.

Ferguson ar fi trebuit să fie furios pe vărul lui pentru că-l lucrase pe la spate şi arătase cartea altcuiva fără să ceară voie, dar nu era. Noah se întâlnise întâmplător cu Billy Best la o reuniune din Lower East Side la jumătatea lui mai, la o lună după ce Ferguson terminase manuscrisul şi la o săptămână după cea de-a treia şi ultima lui vizită la doctorul Breuler. Noah îi vorbise lui Billy despre opera vărului său, Billy îşi exprimase interesul s-o vadă, iar în ultima săptămână din mai, Noah l-a şi sunat pe Ferguson, să dea cărțile pe față. Scuze, scuze, a spus el, ştia că n-ar fi trebuit să arate manuscrisul altora, dar îl arătase totuşi, şi pentru că Billy rămăsese *paf* citind *Călătoriile lui Mulligan* şi era dornic s-o publice, spera că Ferguson n-o să fie chiar atât de prost încât să se opună, nu? N-o să fie, a răspuns Ferguson, era cât se poate de încântat, după care i-a mulțumit lui Noah pentru ajutor, lansându-se într-o discuție care a durat cam jumătate de oră, iar după ce-a închis telefonul, Ferguson a înțeles că, deşi din punctul lui de vedere cartea trebuia arsă şi dată uitării, în acel moment avea nevoie de ea pentru că viața lui se sfârşise, iar publicarea ar fi putut fi un mod de a se autoamăgi că are în continuare un viitor, chiar dacă era un viitor fără Fergusoni, şi era cât se poate de nimerit că alesese să-şi semneze cartea cu numele unui om ucis, Isaac, bunicul lui patern, doborât cu două gloanțe într-un depozit de pielărie din Chicago în 1923, cel care ar fi trebuit să fie Rockefeller, dar sfârşise ca Ferguson, tatăl unui tată care dispăruse din viața fiului său şi bunicul unui nepot căruia niciodată nu-i va fi dat să devină tată.

Billy Best a devenit prieten bun cu Ferguson şi editor devotat al primelor sale cărți, dar nimeni nu era ca Noah Marx, şi ori de câte ori Ferguson încerca să-şi imagineze unde ar fi ajuns fără el, mintea lui se bloca şi refuza să dea un răspuns.

Joanna cea pricepută a reuşit să transforme cele o sută treizeci şi una de pagini ale manuscrisului, scrise la două rânduri, în cincizeci şi nouă de pagini scrise la un rând, eliminând spațiile goale care precedau fiecare nou capitol din cele douăzeci şi patru de călătorii ale lui Mulligan, ceea ce a redus o muncă de aproape un an la treizeci de coli de hârtie – îndeajuns de subțiri ca să se prindă uşor în capse. În loc să se adreseze lui Bo Jainard sau Serge Grieman pentru copertă, Ferguson l-a întrebat pe Billy dacă poate face o încercare cu Howard Small şi, pentru că desenul lui Howard a fost atât de bun (Mulligan aşezat la un birou, scriindu-şi relatările într-o cameră înțesată de artefacte şi suvenire din aventurile lui), a fost primit şi el în familia Gizmo, continuând să contribuie cu ilustrații şi coperte până la închiderea editurii, în 1970. Cincizeci şi nouă de pagini pe treizeci de coli de hârtie – ceea ce însemna că ultima pagină a cărții era goală. Billy l-a invitat pe Ferguson să scrie o notiță autobiografică pentru a umple golul, iar după ce s-a gândit aproape o săptămână, Ferguson i-a trimis următoarele două propoziții: *Isaac Ferguson, de nouăsprezece ani, poate fi zărit adesea hoinărind pe străzile din New York. Deşi locuieşte în altă parte.*

Adio, Evie. După ultima vizită în cabinetul doctorului Breuler din Princeton, adio, vizite în jumătatea de casă din East Orange. Ferguson nu mai putea da ochii cu ea. O dezamăgise şi-i spulberase speranțele şi n-avea curajul să se uite-n ochii ei şi să-i spună că n-avea să fie niciodată tatăl-fantomă al copilului iluzoriu pe care-l inventase ea ca să rămână împreună cu el într-o lume viitoare în care circumstanțele îi vor fi despărțit în cele din urmă. Era o poveste tare încurcată. Amândoi se păcăliseră teribil, iar când cuvintele unui doctor puseseră capăt aspirațiilor lor deşarte, Ferguson o sunase şi-i anunțase sfârşitul, aşa cum ar fi făcut orice laş, neîndrăznind să dea ochii cu ea, să discute şi poate să tragă concluzia că nu era cea mai mare tragedie din lume şi că puteau continua chiar şi aşa. Cruzimea lui a şocat-o pe Evie. Mare păcat şi aşa mai departe, a zis ea, şi îmi pare sincer rău pentru tine, Archie, dar ce înseamnă asta pentru noi?

Tot, a zis el.

Ba te înşeli, a răspuns ea. Nu contează, iar dacă nu înțelegi ce-ți spun acum, atunci nu eşti aşa cum credeam eu că eşti.

La celălalt capăt al firului, Ferguson se lupta cu lacrimile.

N-aveam noi viață prea lungă, a continuat Evie, şi poate c-a fost o tâmpenie să te implic şi pe tine în povestea asta cu sarcina, dar ce dracu, măi, Archie, ți-am dat tot ce am şi-mi datorai măcar de politețe să-ți iei la revedere de la mine în persoană.

Nu pot, a zis Ferguson. Dacă vin să te văd, o să mă buşească plânsul şi nu vreau să mă vezi plângând.

Şi chiar ar fi o nenorocire?

Pentru mine, da. Cea mai cumplită.

Maturizează-te, Archie. Încearcă să te porți ca un bărbat.

Încerc.

Cam slăbuț.

Promit să mă străduiesc mai mult. Important e că niciodată nu voi înceta să te iubesc.

Ba deja ai încetat. Eşti atât de sătul de noi, că nici măcar nu vrei să mă mai vezi.

Nu-i adevărat.

Te rog să nu minți. Şi dacă tot veni vorba, Archie, te rog din suflet să te duci în pizda mă-tii.

Miercuri, 25 mai, la două săptămâni după infernala discuție cu Evie, Noah a sunat să-l anunțe că Billy Best voia să publice *Călătoriile lui Mulligian.* Ferguson şi Billy au discutat pe 25 şi s-au înțeles să se întâlnească sâmbătă, pe 28, aşa că Ferguson n-a rămas în weekend la Princeton să învețe pentru sesiune împreună cu Howard, aşa cum plănuise, ci a plecat ca în fiecare vineri la New York, numai că îi spusese bunicului că nu vine în acel weekend, apoi uitase să-l anunțe că se răzgândise, aşa că l-a luat pe bătrân prin surprindere, deşi surpriza bunicului n-a fost nici a suta parte din propria lui surpriză.

După ştiința lui, el era singura persoană care avea cheia apartamentului. După despărțirea de Evie, Ferguson mai venise de două ori singur, să-şi petreacă weekendul în dormitorul de oaspeți al bunicului, şi în amândouă acele

după-amiezi de vineri găsise un apartament cufundat în liniște și pe bunicul așezat pe canapea, citind rubrica sportivă din *Post,* dar de data asta, când a strecurat cheia în broască și a deschis ușa, a auzit voci din living, vreo două sau trei, nu putea desluși exact, dar niciuna a bunicului, iar după ce a intrat, primul lucru pe care l-a distins clar a fost o voce de bărbat care spunea *Așa, Al, acum i-o bagi,* apoi altă voce de bărbat spunând: *Și câtface el asta, Georgia, tu ai grija de erecția lui Ed, o iei în gură.*

Între ușa de la intrare și living era un mic hol și, trecând în vârfurile picioarelor pe lângă ușa închisă a dormitorului de oaspeți din dreapta, apoi pe lângă bucătăria îngustă, aflată tot pe dreapta, Ferguson a ajuns la capătul peretelui, în pragul livingului, și l-a văzut pe bunicul lui așezat lângă un bărbat care filma cu o cameră de șaisprezece milimetri, apoi trei reflectoare cu lumină puternică, care trebuie să fi avut 1.000 de wați fiecare, încă un bărbat în mijlocul camerei, cu o plăcuță sub braț, și trei persoane goale pe canapea, o femeie și doi bărbați, o femeie cam la vreo treizeci de ani, cu ochi stinși, păr blond decolorat, țâțe mari și o burtă proeminentă, flască, și doi bărbați care semănau aproape leit (posibil gemeni), niște animale voinice și păroase, cu puii tumescente și funduri acoperite de păr, care urmau indicațiile date de regizor și cameraman.

Bunicul lui Ferguson zâmbea. Acesta era cel mai discordant element din întregul tablou sordid – zâmbetul de pe chipul bunicului în timp ce se uita la femeie și la cei doi bărbați de pe canapea cum se ling și se fut.

Regizorul a fost primul care l-a observat, un golan tânăr și mic de statură, de vreo douăzeci și ceva de ani, îmbrăcat în blugi și-un hanorac gri, cel care vorbea peste filmare – pentru că nu înregistrau și sunet, care cu siguranță avea să fie adăugat mai târziu, la post-producția acelei creații cinematografice de duzină, sub forma unui șir de țipete și gemete histrionice, iar când tânărul regizor l-a zărit pe Ferguson pe hol, în pragul livingului, a zis: Tu cine naiba ești?

Nu, a răspuns Ferguson, *tu* cine naiba ești și ce-ți închipui că faci aici?

Archie! a strigat bunicul lui, în timp ce zâmbetul îi pierea, transformându-se într-o expresie de spaimă. Mi-ai spus că nu vii weekendul ăsta!

Ei, mi-am schimbat planurile, a zis Ferguson, şi cred că oamenii ăştia ar trebui să se care din apartament.

Calmează-te, amice, a spus regizorul. Domnul Adler e producătorul nostru. El ne-a invitat aici şi nu plecăm până nu terminăm filmările.

Îmi pare rău, a zis Ferguson, îndreptându-se spre actorii goi de pe canapea, dar distracția s-a terminat pe ziua de azi. Îmbrăcarea şi valea.

Când Ferguson a luat-o de mână pe femeie, ca s-o ridice în picioare şi s-o dea afară, regizorul s-a repezit din spate şi l-a prins în brațe, imobilizându-i ambele mâini. Unul dintre gemenii dezbrăcări a sărit de pe canapea şi l-a lovit pe Ferguson cu pumnul drept în stomac, un şoc dureros care l-a înfuriat atât de rău pe bătăiosul Ferguson, încât s-a descotorosit de micul regizor şi l-a azvârlit la podea. Ce drăcia dracului, dobitocilor. Terminați cu căcaturile şi haideți la treabă, a zis femeia.

Înainte să se işte o încăierare în toată regula, bunicul lui Ferguson a intervenit, spunându-i regizorului: îmi pare rău, Adam, dar cred c-ar trebui să ne oprim aici pe ziua de azi. Băiatul e nepotul meu şi am o vorbă cu el. Sună-mă mâine, să vedem cum procedăm.

În zece minute plecaseră cu toții, regizorul, cameramanul şi cei trei actori. Ferguson şi bunicul lui stăteau deja în bucătărie, fiecare la câte un capăt al mesei, şi imediat ce Ferguson a auzit uşa trântindu-se, a zis: Bătrân fără minte. Mi-e atât de silă de tine, că nu mai vreau să te văd niciodată.

Bunicul s-a şters la ochi cu o batistă şi a lăsat privirea în jos, către masă. Să nu cumva să afle fetele, a zis el, referindu-se la cele două fiice. O să moară dacă află.

Zi mai bine c-o să mori tu, i-a răspuns nepotul.

Să nu sufli o vorbă, Archie. Dă-mi cuvântul tău.

Deşi nici prin cap nu-i trecuse să le spună maică-sii sau mătuşii Mildred ce văzuse în acea zi, Ferguson a refuzat să facă promisiuni, chiar dacă ştia că niciodată n-ar sufla o vorbă nimănui.

Mă simt tare singur, a spus bunicul. Voiam doar să mă distrez nițel.

Halal distracție. Să iroseşti banii pe un pornoşag de mâna a paişpea. Oare ce-o fi în mintea ta?

E inofensiv. Nu facem rău nimănui. Toată lumea se simte bine. Care-i problema?

Dacă simți nevoia să pui întrebarea asta, atunci eşti total pierdut.

Eşti aşa de dur, Archie. Cum de-ai ajuns aşa de dur?

Nu sunt dur. Sunt doar şocat şi mi-e cam rău de la stomac.

Ele nu trebuie să afle niciodată. Dacă promiți că nu le spui, fac tot ce vrei.

Opreşte-te şi gata. Anulează filmul şi să nu mai faci asta niciodată.

Auzi, Archie, dar dacă ți-aş da nişte bani? Te-ar ajuta? Ştiu că nu mai vrei să stai aici, cu mine, dar dac-ai avea nişte bani, ai putea să te duci şi să-ți cauți alt apartament la New York. Nu-i aşa că ți-ar conveni?

Încerci să mă mituieşti?

Spune-i cum vrei. Dar dacă ți-aş da cinci... şase... nu, hai să zicem... zece mii de dolari... ți-ar fi de mare ajutor, nu? Ți-ai putea închiria un mic apartament doar al tău şi ai putea să scrii toată vara, în loc să te angajezi unde mi-ai zis. Ca să faci ce, că am uitat?

Să ridic deşeuri.

Să ridici deşeuri. Câtă risipă de timp şi energie.

Dar nu vreau banii tăi.

Ba sigur că vrei. Toată lumea vrea bani. Toată lumea are nevoie de bani. La-i ca pe un dar.

Ca pe-o mită, vrei să spui.

Nu, un dar.

Ferguson a luat banii. A acceptat oferta bunicului cu conştiința împăcată pentru că în realitate nu era o mită, ci un dar, dat fiind că el n-ar fi suflat oricum nicio vorbă față de maică-sa sau de mătuşa Mildred, iar dacă pe bunicu-său îl dădeau banii afară din casă de-şi permitea să scrie un cec în valoare de zece mii de dolari, atunci mai bine să-i dea banii nepotului decât să finanțeze încă un amărât de film cu

futaiuri. Dar ce şoc pe el când dăduse peste acea scenă bizară şi cât de nebun şi de pervers devenea bunicu-său la bătrâneţe – văduv, singur, fără oprelişti, liber să se destrăbălează după bunul plac, şi oare ce alte momente penibile i se pregăteau pentru viitor? Ferguson îşi iubea bunicul în continuare, dar îşi pierduse orice fărâmă de respect pentru el, ba poate chiar ajunsese să-l dispreţuiască suficient cât să refuze să mai stea vreodată în apartamentul lui, şi totuşi nici pe jumătate cât îşi dispreţuia tatăl, care dispăruse de tot din viaţa lui, din motive legate în mare parte de bani, şi uite că acum accepta bucuros bani de la bunicul, ba îi mai şi strângea mâna în semn de mulţumire. Încă o problemă complicată, încă o răscruce intimidantă şi, aşa cum descoperise Lazio Flute în *La dreapta, la stânga sau tot înainte?,* orice ar fi ales, tot greşit era.

Cu toate astea, zece mii de dolari reprezentau o sumă colosală în 1966, o avere inimaginabilă. Cum în cartierele în paragină din New York se găseau de închiriat mici apartamente cu mai puţin de o sută de dolari pe lună, chiar şi cincizeci sau şaizeci, Ferguson îşi putea face rost de un loc unde să evadeze de la Princeton şi tot îi rămânea destul ca să se întreţină pe timpul verilor – fără să fie nevoit să se angajeze sezonier. Nu pentru că l-ar fi îngrozit ideea de a ridica deşeuri în vacanţa dintre primul şi al doilea an. Verile din timpul liceului petrecute alături de Arnie Frazier şi Richard BrinkerstafFâi dovediseră că munca de jos oferea numeroase satisfacţii şi lecţii de viaţă preţioase, dar îl aşteptau încă mulţi ani de asemenea muncă, iar şansa de a face o pauză de ridicat cu cârca în timpul facultăţii era una nesperată. Şi asta numai pentru că dăduse buzna peste bunicul lui şi-l prinsese cu pantalonii-n vine. Într-adevăr, o descoperire revoltătoare, dar, în acelaşi timp, cum să nu te amuze? Iar el, care şi-ar fi ţinut gura până la ultima suflare, se scălda acum într-un puhoi de bani primiţi ca să tacă. Cine nu râdea la asta avea o problemă, nu era zdravăn la cap.

Ferguson a ieşit cu Noah în Village la o bere şi o pizza, a dormit peste noapte pe podea, în camera de student a vărului său de la NYU, iar a doua zi, când a ieşit în oraş să se întâlnească cu Billy Best, şirul întâmplărilor senzaţionale a

continuat. Billy era atât de relaxat şi de jovial, lăudând atât de expansiv cartea lui Ferguson – pe care a descris-o în termenii *o ciudăţenie dată dracului,* cum nu mai citise de mult –, încât tânărul scriitor i-a mulţumit din nou în gând vărului său pentru că-l pusese în legătură cu acel om, care nu semăna cu niciun altul din experienţa lui Ferguson. Billy era un bădăran din clasa muncitoare, dar în acelaşi timp un scriitor avangardist sofisticat, născut şi crescut în cvartalul în care continua să locuiască, administrator al clădirii pentru că moştenise slujba de la taică-său, un băiat de cartier uns cu toate alifiile, care veghea în zonă ca un şerif dintr-un western hollywoodian, dar şi autorul unui roman complex, halucinant, încă neterminat, plasat în timpul războaielor franco-indiene, care se numea *Capete zdrobite* (titlu care-i plăcea la nebunie lui Ferguson), iar când asculta timbrul irlandezo-american al editorului său – melodios, de tenor, tipic newyorkez –, Ferguson avea senzaţia că simte vibraţia cuvintelor direct în cărămizile clădirilor de pe East Eighty-ninth Street. În plus, soţia gravidă a lui Billy, Joanna, vorbea pe acelaşi ton ca şi el, pragmatic şi binevoitor, lucrând ziua ca secretară în domeniul juridic, noaptea ca dactilografa şi matriţeră pentru Gizmo Press, ea fiind cea care urma să pagineze cartea lui Ferguson în timp ce pruncul creştea în ea, aducând pe lume copilul lui Ferguson chiar dacă era doar o carte şi lui nu-i era dat să procreeze niciodată copii adevăraţi, iar când Joanna şi Billy l-au invitat să rămână la ei la cină în acea primă seară de sâmbătă a proaspetei lor prietenii, Ferguson a amintit că în perioada următoare avea de gând să-şi caute un apartament, imediat ce încasa cecul din portofel, şi cum Billy şi Joanna ştiau tot ce mişca în micul lor cartier, i-au servit pontul despre un apartament din vecini, la şase uşi de ei, o garsonieră scoasă la închiriat la doar câteva zile după prima lor masă împreună, şi astfel a ajuns Ferguson să-şi închirieze cuibuşorul de pe East Eighty-ninth Street cu şaptezeci şi şapte de dolari şi cincizeci de cenţi pe lună.

Primul lui an la Princeton se apropia de sfârşit. Howard urma să plece pe durata verii ca să lucreze la ferma de lactate din Vermont a unchiului şi-a mătuşii lui şi, deşi îl

invitase şi pe Ferguson în acea aventură bucolică, fostul iubit al lui Evie Monroe, pe jumătate terminat, care devenise simultan autorul pe jumătate trezit din morți al *Călătoriilor lui Mulligan,* aflată în curs de apariție, renunțase deja la transportul deşeurilor şi avea de gând să-şi petreacă vara lucrând la noul lui proiect literar, *Caietul stacojiu.* Amy avea să fie şi ea în oraş în aceeaşi perioadă (lucrând ca secretară de redacție la o revistă de breaslă care se numea *Nurses Digest),* ca şi noul ei iubit, Luther Bond, care urma să țină locul cuiva la *Village Voice,* la secțiunea Calendarului de Evenimente. Pe de altă parte, Celia Federman avea să fie departe, profitând de recompensa primită de la ai ei pentru că absolvise mai devreme liceul: o excursie de două luni prin Europa, împreună cu Emily, verişoara ei care avea douăzeci de ani. Conform aşteptărilor, prietenul Bruce, zis şi Omul-Tampon, era de domeniul trecutului. Celia promisese că-i va scrie lui Ferguson fix douăzeci şi patru de scrisori, instruindu-l să le păstreze într-o cutie specială, pe care să scrie *Călătoriile lui Federman.*

Avea să lipsească şi Noah, cu totul neaşteptat şi în pripă, pentru că pleca în nordul statului Massachusetts ca să participe la Festivalul de Teatru din Williamstown, la care se înscrisese într-o doară, pentru că fata pe care o curta dăduse probe, dar ea fusese ferm refuzată, iar Noah nu, şi avea să joace în două piese în acea vară (*Toțifiii mei* şi *Aşteptându-l pe Godot),* aşa că planul de a face un film după *Prieteni la cataramă* a fost pus la loc în sertar. Ferguson se simțea uşurat. Ba mai mult, se bucura pentru Noah, care fusese întotdeauna cel mai bun actor de pe scenă de fiecare dată când îl văzuse jucând, adică de vreo şapte, opt ori până atunci, şi oricât de mult şi-ar fi dorit Noah să devină regizor, Ferguson era convins că avea toate datele să devină un actor de top, nu doar în comedii, la care excela deja, dar şi în drame, deşi poate că nu chiar în tragedii, cel puțin nu în cele clasice, de cincizeci de tone, în care bărbații îşi scoteau ochii, mamele îşi opăreau copiii şi Fortinbras îşi făcea intrarea în timp ce cortina cobora încet peste un morman de leşuri însângerate. Ferguson era de părere că Noah i-ar fi putut face pe spectatori să râdă până se scăpau pe ei dacă se

hotăra să se apuce de stand-up, dar de fiecare dată când îi făcuse sugestia, Noah se încruntase şi spusese: *Nu epentru mine.* Dar refuzul lui era o greşeală, o mare greşeală, după părerea lui Ferguson, iar într-o seară făcuse chiar efortul de a se aşeza la masă şi de a scrie câteva glume pentru Noah, doar ca să-l urnească, dar era greu cu glumele, aproape imposibil şi, nepunând la socoteală cele câteva meciuri de tenis la care colaborase cu Howard la începutul anului, nu părea să aibă talent pentru asta. Una era să scrii fraze amuzante într-o poveste, dar ca să-ţi vină poante memorabile, spirituale, trebuia să ai altfel de creier decât cel din tărtăcuța lui Ferguson.

Amy se cuplase cu Luther Bond la începutul lui mai. Se făcuse iunie şi, judecând după ultima lor conversație telefonică, bătăioasa şi agresiva soră vitregă a lui Ferguson încă nu-şi făcuse curaj să-i spună tatălui sau maică-sii vitrege despre noul bărbat din viața ei. Ceea ce era o dezamăgire pentru Ferguson, care o admirase întotdeauna pe Amy pentru curaj, chiar dacă uneori îi venea s-o strângă de gât, şi nu-şi putea explica reținerea ei decât prin faptul că iubitul ei probabil nu era doar negru, ci şi activist negru, un susținător al Black Power chiar şi mai stângist decât Amy, un colos amenințător, cu o geacă neagră de piele şi o beretă neagră peste o frezăafro – exact genul de individ care să-i provoace tatălui lui Amy, cu firea lui blândă şi tolerantă, un atac de panică de o lună.

Apoi, cei doi au venit de la Boston şi s-au mutat în camera subînchiriată din Morningside Heights. În aceeaşi seară, s-au întâlnit cu Ferguson la un pahar în West End Bar, iar când Ferguson a dat prima oară mâna cu Luther Bond, caricatura pe care şi-o desenase în minte a explodat într-o mie de bucăți jalnice. Da, Luther Bond era negru, da, avea o strângere de mână fermă, de om puternic, şi da, în ochii lui se citea un soi de tenacitate încăpățânată, dar când ochii li s-au întâlnit, Ferguson şi-a dat seama că n-are în față un duşman, ci un potențial prieten, o persoană pe care spera sincer s-o simpatizeze, dar dacă Luther nu era teroristul pus pe harță şi dominat de ură din caricatură, atunci care era problema lui Amy, de ce Dumnezeu nu-i povestise lui taică-său despre el?

Trebuia să-i pună problema între patru ochi şi să se străduiască să-i bage minţile-n cap, dar numai după ce-l lua în vizor pe respectivul domn Bond, ca să-şi dea seama ce fel de om era. Nu era o matahală, asta categoric, ci un tip de statură medie, aproximativ un metru şaptezeci şi trei, cam cât Amy de înalt, iar dacă părul oferea vreun indiciu despre convingerile politice ale unei persoane, atunci modesta frezăafro a lui Luther sugera o poziţie de stânga, dar moderată, spre deosebire de amplele coafuri ale celor din mişcarea Black is Beautiful, cât despre faţa lui, ei bine, lui Ferguson i s-a părut frumuşel foc, atât de arătos, încât era aproape *drăgălaş,* dacă un astfel de adjectiv era valabil şi pentru bărbaţi, şi, cercetându-i faţa, Ferguson a înţeles ce o atrăsese pe Amy la Luther şi o atrăgea în continuare, după şase săptămâni de discuţii şi sex constant, dar dincolo de acele chestiuni superficiale, de detaliile neesenţiale care contorizau cât era de înalt sau de scund, cât de lung avea părul şi gradul de drăgălăşenie, lucrul cel mai important pe care-l descoperea Ferguson la Luther era că avea un simţ al umorului dezvoltat, calitate pe care Ferguson o aprecia la ceilalţi, el însuşi fiind complet neînzestrat cu haz verbal, motiv pentru care gravita în jurul unor persoane ca Noah Marx, Howard Small şi Richard BrinkerstafF, care erau cu toţii capabili să-l facă din vorbe, iar când Luther i-a povestit lui Ferguson că la Brandeis avusese un coleg de cameră tot din anul întâi, pe nume Timothy Sawyer, adică *Tim Sawyer,* Ferguson a râs, apoi l-a întrebat pe Luther dacă Tim semăna vreun pic cu Tom, dar Luther a spus că nu, mai degrabă îi amintea de celălalt personaj din cartea lui Muc Tain, Hâc Fân.

Era amuzant. Muc Tain şi Hâc Fân chiar sunau amuzant, genul de găselniţe două-dintr-o-lovitură pe care le turuia Howard în momentele lui inspirate, iar râsul lui Amy a făcut ca totul să fie şi mai amuzant, cu siguranţă mult mai amuzant, pentru că după volumul râsului ei, era limpede că fusese luată prin surprindere, ceea ce dovedea că era prima oară când îl auzea pe Luther spunând acele lucruri, ceea ce dovedea mai departe că Luther nu inventase acele versiuni distorsionate de Mark Twain şi Huck Finn cu o lună sau cu

un an în urmă şi nu le spusese de nenumărate ori prietenilor, nu, le născocise pe loc, chiar acolo, la West End Bar, iar Ferguson aprecia o minte suficient de ageră şi de spirituală ca să producă două calambururi atât de delicioase sau, cum ar fi vrut să spună cu voce tare, dar s-a abținut, *calambururi care-mpung.* A preferat să râdă în ton cu sora lui care hohotea, apoi i-a propus domnului Bond să-i mai facă cinste cu o bere.

Ferguson primise deja câteva informații despre originea lui Luther şi despre traseul ciudat care-l adusese din Central Ward, Newark, la Universitatea Brandeis din Noua Anglie, lucruri pe care Amy i le povestise la telefon, cum ar fi cei şapte ani petrecuți de Luther la Newark Academy, una dintre cele mai bune şcoli particulare din zonă, nu pe cheltuiala tatălui lui Luther, care era taximetrist, nici a maică-sii, care era menajeră, ci a patronilor maică-sii, Sid şi Edna Waxman, o familie bogată din South Orange, al cărei unic fiu fusese ucis în Bătălia de la Bulge, două suflete îndurerate neobişnuite, care se îndrăgostiseră de Luther pe când era mic, iar acum, că Luther câştigase o bursă la Brandeis, Waxmanii repetau figura cu fratele lui mai mic, Septimus (Seppy), şi ce zici de bomba asta, îi spusese Amy lui Ferguson la telefon, o familie bogată de evrei şi una nevoiaşă de negri, unite pentru totdeauna în Statele Dezbinate ale Americii – ha!

Ferguson era deci la curent cu faptul că prietenul lui Amy absolvise Newark Academy când s-au întâlnit toți trei la un pahar la West End şi în curând discuția a cârmit-o chiar spre Newark, Newark şi baschet, sport pe care atât Luther, cât şi Ferguson îl practicaseră în liceu, şi cum cuvintele *Newark* şi *baschet* au fost rostite întâmplător în aceeaşi frază, Ferguson a amintit de sala de sport din Newark unde jucase la paisprezece ani acel meci cu trei reprize de prelungiri, iar în clipa când a pomenit cele *trei reprize de prelungiri,* Luther s-a aplecat în față, a scos din fundul gâtului un zgomot nearticulat, indescifrabil, şi a spus: Am fost acolo.

Deci ții minte ce s-a întâmplat, a spus Ferguson.

N-o să uit niciodată.

Ai fost pe teren?

Nu, stăteam în tribune, aşteptam să se termine meciul vostru ca să înceapă al meu.

Ai văzut coşul de la jumătatea terenului.

Cea mai lungă aruncare care s-a pomenit. Chiar la fluierul final.

Şi după?

Da, şi după. De parc-ar fi fost ieri.

Puştii au năvălit din tribune şi-am încasat un pumn, un pumn zdravăn în timp ce fugeam să ies din sală, atât de zdravăn, că m-a durut ore întregi.

Cred că eu ți l-am dat.

Tu?

Am dat cuiva un pumn, dar nu ştiu cui. Toți albii arată la fel, nu?

Eu am fost singurul din echipa mea care a încasat un pumn. Sigur eu am fost. Şi dac-am fost eu, atunci sigur ai fost tu.

Amy a intervenit: Pământul s-a destabilizat şi alunecă de pe orbită. Din mările lumii se revarsă tsunamiuri, vulcanii rad oraşe din temelii. Sau mi s-a năzărit mie?

Ferguson i-a zâmbit scurt lui Amy, apoi s-a întors iar spre Luther.

De ce-ai făcut asta? l-a întrebat el.

Nu ştiu. Nu ştiam nici atunci şi nici azi nu-mi explic.

Pe mine m-a zgâlțâit, a zis Ferguson. Nu pumnul, ci motivul lui. Nebunia, ura din sala de sport.

A fost o acumulare treptată, dar la a treia egalate s-a împuțit treaba. A urmat coşul şi au luat-o toți razna.

Până-n dimineața aia, fusesem băiatul american bătut în cap. O persoană care credea în progres şi în *căutarea unui viitor mai bun.* Doar am găsit leacul pentru poliomielită, nu-i aşa? Rasismul avea să fie următorul pe listă. Mişcarea pentru drepturi civile era pilula magică care avea să transforme America într-o societate unde culoarea nu contează. După acel pumn, după pumnul *tău,* mi s-au limpezit brusc o mulțime de lucruri. Acum sunt atât de limpezi, că mi se face rău când mă gândesc la viitor. Mi-ai schimbat viața, Luther.

Nu ştiu dacă te interesează, a zis Luther, dar pumnul ăla m-a schimbat şi pe mine. În dimineaţa aia, emoţia mulţumii a pătruns în mine, m-am molipsit de furia mulţimii. Nu mai gândeam cu mintea mea, lăsasem mulţimea să gândească în locul meu, aşa că mi-am pierdut controlul odată cu mulţimea, am dat fuga pe teren şi am făcut tâmpenia aia. Mi-am jurat să nu mai fac niciodată aşa ceva. De-acum încolo, sunt propriul meu stăpân. Dumnezeule. Mergeam la şcoală pe banii albilor, nu? Ce-aveam eu cu albii?

Ai răbdare, a zis Amy. Până acum ai avut noroc.

Ştiu, a răspuns Luther. Planul A: să muncesc ca s-ajung avocat ca Thurgood Marshall, ca s-ajung primul primar negru din Newark, ca s-ajung primul senator negru din New Jersey. Dar dacă nu-mi iese, rămân la planul B: îmi cumpăr o mitralieră şi fac cum zicea Malcom. *Prin orice mijloace va fi nevoie.* Nu-i niciodată prea târziu, nu?

Să sperăm că nu, a zis Ferguson, ridicând paharul şi aprobându-l cu o mişcare a capului.

Luther a râs. Îmi place de frate-tu vitreg, i s-a adresat el lui Amy. Mă inspiră la poante – şi ştie să încaseze un pumn. L-o fi durut pe el braţul drept în ziua aia, dar de mâna mea ce să mai zic? Am crezut că mi-am rupt încheieturile degetelor.

Caietul stacojiu avea, să fie dificil, de departe cea mai ambiţioasă operă în care se lansase vreodată, iar Ferguson se îndoia serios că avea s-o scoată la capăt. O carte despre o carte, o carte care se putea citi, dar în care se putea şi scrie, o carte în care să intri ca într-un spaţiu tridimensional, o carte care să fie lumea şi totuşi un rod al minţii, o enigmă, un tablou încărcat, plin de frumuseţi şi pericole, înăuntrul căruia avea să se dezvolte încetul cu încetul o poveste care să-l arunce pe autorul fictiv F. Într-o confruntare cu laturile sale cele mai întunecate. O carte-vis. O carte despre realităţile imediate de sub nasul lui F. O carte imposibilă, care nu putea fi scrisă şi care avea să degenereze cu siguranţă într-un haos de crâmpeie alandala, fără legătură între ele, un morman de nonsensuri. De ce să-ncerce una ca asta? De ce să nu inventeze pur şi simplu altă poveste şi s-o spună ca orice alt scriitor? Pentru că Ferguson voia să facă

ceva diferit. Pentru că pe Ferguson nu-l mai interesa să spună pur şi simplu poveşti. Pentru că Ferguson voia să se măsoare cu necunoscutul şi să afle dacă va supraviețui luptei.

Prima însemnare. În caietul stacojiu sunt toate cuvintele care încă n-au fost rostite şi toți anii vieții mele de dinainte să cumpăr caietul stacojiu.

A doua însemnare. Caietul stacojiu nu e imaginar. E un caiet adevărat, la fel de real ca pixul pe care-l tin în mână sau ca bluza de pe mine, şi stă în fața mea pe birou. L-am cumpărat acum trei zile dintr-o papetărie de pe Lexington Avenue, New York. În magazin erau multe alte caiete de vânzare – caiete albastre, caiete verzi, caiete galbene, caiete maro –, dar când am dat cu ochii de cel roşu, l-am auzit cum mă strigă pe nume. Era un roşu atât de roşu, *stacojiu* de-a dreptul, pentru că ardea la fel de viu ca A-ul de pe rochia lui Hester Prynne98. Paginile caietului stacojiu sunt, desigur, albe şi foarte multe, mai multe decât ai putea număra într-o zi lungă din miezul verii, între răsăritul şi apusul soarelui.

A patra însemnare. Când deschid caietul stacojiu, văd fereastra prin care privesc în mintea mea. Văd oraşul de dincolo de fereastră. Văd o bătrână care-şi plimbă câinele şi aud meciul de baseball la radioul din apartamentul vecin. Două mingi, două lovituri, doi jucători afară. *Urmează aruncarea.*

A şaptea însemnare. Când dau paginile caietului stacojiu, văd adesea lucruri pe care credeam că le-am uitat şi mă pomenesc că m-am întors în timp. Îmi amintesc vechi numere de telefon ale unor prieteni dispăruți. Îmi amintesc rochia pe care a purtat-o mama în ziua când am absolvit şcoala primară. Îmi amintesc data când s-a semnat Magna Carta. Îmi amintesc chiar şi primul caiet stacojiu pe care l-am cumpărat. S-a întâmplat în Maplewood, New Jersey, cu mulți ani în urmă.

---

98 Personaj din romanul *Litera stacojie,* de Nathaniel Hawthorne. Romanul e plasat în Bostonul puritan al secolului al XVII-lea şi spune povestea lui Hester Prynne, condamnată să poarte în piept litera A de la adulter.

A noua însemnare. În caietul stacojiu găseşti păsări cardinal, mierle cu aripi roşii şi măcălendri. Găseşti Boston Red Sox şi Cincinnati Red

Stockings. Găseşti trandafiri, lalele şi maci. Găseşti o fotografie cu Sitting Bull99. Găseşti barba lui Erik cel Roşu100. Găseşti manifeste politice de stânga, sfeclă fiartă şi hălci de carne crudă. Găseşti foc. Găseşti sânge. Tot acolo sunt *Roşu şi negru,* Panica rosie şi Masca *Mortii Roşii.* E doar o listă parțială.

A douăsprezecea însemnare. În unele zile, posesorul unui caiet stacojiu nu trebuie să facă nimic altceva decât să-l citească. În alte zile, trebuie să scrie în el. Ceea ce poate crea probleme, şi câteodată, dimineața, când mă aşez la masa de lucru, nu ştiu sigur de ce activitate ar trebui să m-apuc. Pare să depindă de pagina la care am ajuns în acel moment, dar pentru că paginile nu sunt numerotate, e greu să-mi dau seama din timp. Ceea ce explică de ce am petrecut atâtea ore sterpe fixând cu privirea paginile goale. Am senzația că acolo ar trebui să găsesc o imagine, dar adesea, când străzile mele nu duc nicăieri, mă cuprinde panica. Un episod m-a demoralizat atât de rău, încât am crezut că-mi pierd mințile. L-am sunat pe prietenul meu W., şi el posesor al unui caiet stacojiu, şi i-am vorbit despre disperarea mea. „Astea sunt riscurile când ai un caiet stacojiu", a zis el. „Ori te laşi în voia disperării şi aştepți să treacă, ori dai foc caietului stacojiu şi uiți că l-ai avut vreodată." Poate că W. Are dreptate, dar n-am putut face asta niciodată. Indiferent câtă durere îmi pricinuieste, indiferent cât de rătăcit mă simt uneori, niciodată n-aş putea trăi fără caietul meu stacojiu.

A paisprezecea însemnare. De mai multe ori pe zi, pe paginile din dreapta ale caietului stacojiu apare o lumină

---

99 Căpetenie a tribului Sioux, care a intrat în istorie după victoria zdrobitoare obținută împotriva trupelor americane conduse de generalul Custer la Little Big Horn.

100 Erik Torvaldsson, zis Erik cel Roşu, navigator norvegian din sec. al X-lea căruia i se atribuie descoperirea Groenlandei.

crepusculară mângâietoare, asemănătoare cu cea care scaldă câmpurile de grâu şi orz în amurgul verilor târzii, dar cumva mai radioasă, mai eterică, mai odihnitoare pentru ochi, în timp ce paginile din stânga emană o lumină care aminteşte de o după-amiază rece de iarnă.

À *saptesprezecea însemnare.* Săptămâna trecută am făcut descoperirea uluitoare că poți pătrunde în caietul stacojiu, sau mai bine zis că el e instrumentul prin care poți pătrunde în lumi imaginate atât de vii şi de tangibile, încât capătă aparenta realității. Aşadar, nu e doar o colecție de pagini unde citeşti şi scrii cuvinte, ci un *locus solus,* o deschizătură minusculă în univers care se poate lărgi suficient cât să facă loc unei persoane, dacă persoana îşi vâră nasul în caietul stacojiu şi adulmecă mirosul hârtiei cu ochii închişi. Prietenul meu W. M-a prevenit cât de periculoase pot fi aceste expediții spontane, dar după ce-am făcut descoperirea, cum să rezist impulsului de a mă strecura din când în când în acele spații străine? Îmi pregătesc o gustare uşoară pentru prânz, arunc câteva lucruri într-o mică geantă de voiaj (un pulover, o umbrelă pliabilă, o busolă), apoi îl sun pe W., să-i spun că o iau din loc. Mă tem că pentru el sunt un permanent motiv de îngrijorare, dar W. E mult mai bătrân ca mine (la cea mai recentă aniversare a împlinit şaptezeci de ani) şi poate că şi-a pierdut gustul pentru aventură. Îmi spune *Baftă, tembelule,* apoi eu râd în receptor şi închid. Până acum, nicio expediție n-a depăşit două, trei ore odată.

A douăzecea însemnare. Am plăcerea de a vă aduce la cunoştință că în caietul stacojiu există câte un blestem violent împotriva absolut tuturor persoanelor care m-au nedreptățit vreodată.

A douăzeci şi treia însemnare. În caietul stacojiu, aparentele sunt înşelătoare. De exemplu, New Yorkul din paginile lui nu corespunde întotdeauna New Yorkului din viața mea reală. Mi s-a întâmplat ca, mergând pe East Eighty-ninth Street şi crezând că o cotesc pe Second Avenue, să mă pomenesc pe Central Park South, aproape de Columbus Circle. Poate pentru că sunt străzile pe care le cunosc cel mai bine din oraş, dat fiind că la începutul verii m-am mutat într-un apartament pe East Eighty-ninth Street

şi am fost în zona Central Park South de sute de ori în viaţa mea, în vizită la bunici, care locuiesc într-un imobil de pe West Fifty-eighth Street în care se intră şi din Central Park South. Caietul stacojiu, după cum pare să sugereze această sinapsă geografică, *e* un instrument extrem de personal pentru posesorul său şi nu există două caiete stacojii identice, chiar dacă toate copertele arată la fel. Amintirile nu sunt continue. Sardintr-un loc în altul, descriu arcuri ample peste timp, cu multe goluri între ele, iar din cauza *efectului cuantic,* cum îi zice fratele meu vitreg, multitudinea de povesti adesea contradictorii din caietul stacojiu nu formează o narațiune continuă. Mai degrabă se desfăşoară asemeni viselor – deci cu o logică nu întotdeauna clară la prima vedere.

A douăzeci şi cincea însemnare. Pe fiecare pagină a caietului stacojiu se află biroul meu şi tot restul de obiecte din camera în care mă aflu acum. Deşi am fost deseori tentat să iau caietul stacojiu cu mine când mă plimb prin oraş, încă n-am găsit curajul de a-l lua de pe birou. Pe de altă parte, când intru în el, în caietul stacojiu, se pare că am întotdeauna la mine caietul stacojiu.

Astfel a început pentru Ferguson cea de-a doua traversare a lacului înot, un Walden Pond de trudă solitară cu cuvintele, între şapte şi zece ore pe zi petrecute la birou. Care avea să se transforme într-o bălăceală lungă şi confuză, cu scufundări frecvente şi membre din ce în ce mai istovite, dar Ferguson avea talentul înnăscut de a plonja în ape adânci şi periculoase fără salvamari prin preajmă şi, cum nimeni până la el nu mai scrisese şi nici măcar nu mai visase o astfel de carte, Ferguson a trebuit să învețe singur, din mers, ce să facă. Ştergea mult mai mult material decât păstra, ceea ce părea a fi valabil în ultima vreme pentru tot ce scria, reducând cele 365 de însemnări pe care le-a compus de la începutul lui iunie şi până la jumătatea lui septembrie 1966 la doar 174, care au umplut o sută unsprezece pagini bătute la maşină la două rânduri în versiunea finală, ceea ce însemna că cea de-a doua lui carte, de dimensiunile unei nuvele, era puțin mai scurtă decât prima, iar când textul a mai fost comprimat o dată pe matrițele la un rând de la

Gizmo, a ajuns la cincizeci şi patru de pagini, un număr par care l-a scutit pe Ferguson de sarcina apăsătoare de a scrie încă o notiță autobiografică.

Lui Ferguson îi făcea plăcere să locuiască în micul lui apartament plătit din banii primiți ca să-şi țină gura şi toată vara anului 1966, prima lui vară acolo, în timp ce Joanna pagina *Călătoriile lui Mulligan,* iar el se spetea la *Caietul stacojiu,* se tot gândea la cei zece mii de dolari şi la cât de abil şi de viclean fusese bunicul lui când îi explicase „cadoul" fiicei sale, Rose, sunând-o acasă chiar a doua zi, chiar în ziua când Ferguson făcuse cunoştință cu Billy şi Joanna Best, ca să-i spună că înființase un fel de versiune proprie informală a Fundației Rockefeller, mai precis Fundația Adler pentru Promovarea Artelor şi tocmai îl cadorisise pe nepotul lui cu un premiu de zece mii de dolari pentru a-l încuraja să progreseze ca scriitor. Ditamai mormanul de căcat, şi-a zis Ferguson, şi totuşi ce interesant că un om care plânsese de ruşine şi scrisese un cec ca să scape de vinovăție putea să apară a doua zi şi să se laude în gura mare cu ce făcuse. Un moş nătâng şi nebun, dar în lunea următoare, când Ferguson a vorbit cu maică-sa de la Princeton, şi-a stăpânit cu greu râsul aflând ce-i spusese tatăl ei, incredibilă prefăcătorie, parada de generozitate fără egal pentru care se ridica singur în slăvi, iar când maică-sa i-a spus: la gândeşte-te, Archie – mai întâi Bursa Walt Whitman, apoi darul ăsta fantastic de la bunicul tău –, Ferguson a răspuns: Ştiu, ştiu, sunt cel mai norocos om de pe fața pământului, repetând intenționat cuvintele rostite de Lou Gehrig pe stadionul Yankee după ce aflase că avea să moară de boala care mai târziu avea să-i poarte numele. Stai binişor, a spus mama lui Ferguson. Da, exact, stătea binişor, iar lumea era măreață şi minunată dacă nu-ți puneai mintea s-o priveşti prea atent.

O saltea pe podea, un birou şi-un scaun găsite pe trotuar, în vecini, şi duse în cameră cu ajutorul lui Billy, câteva oale şi veselă cumpărate cu mărunțiş de la un magazin caritabil din cartier, lenjerie de pat şi prosoape cadou de la maică-sa şi Dan *de casă nouă* şi încă o maşină de scris târguită la mâna a doua din magazinul cu maşini de scris Osner s de pe

Amsterdam Avenue, ca să nu fie nevoit s-o care pe cea veche de la Princeton la New York şi apoi înapoi la Princeton în fiecare zi de vineri şi de duminică, o Olympia fabricată în Germania de Vest cam prin 1960, chiar şi mai rapidă şi mai precisă decât Smith-Corona lui credincioasă, care-i era foarte dragă. Cina des cu soţii Best, cina des cu Amy şi Luther, ieşea din când în când cu Ron Pearson şi soţia lui, Peg, şi uneori cina devreme, de unul singur, la Ideal Lunch Counter pe East Eighty-sixth Street, localul a cărui firmă de deasupra uşii anunţa: SERVIM MÂNCARE GERMANĂ DIN 1932 (o dată semnificativă, care *se delimita, ferm* de ceea ce se întâmplase în Germania în anul următor), iar pentru Ferguson era o încântare să se înfrupte din acele preparate grele, care-ţi atârnau în stomac ca pietrele de moară, Kdnigsberger Klopse şi Wiener schnitzel, şi s-o audă pe chelneriţa masivă, vânjoasă, strigând de la bar către bucătărie cu accentul ei pronunţat *Vun schintzel!,* ceea ce întotdeauna îi trezea amintiri cu răposatul tată al lui Dan şi Gâl, celălalt bunic ţicnit al tribului, ţâfnosul şi trăsnitul *Opa* al lui Jim şi Amy. Tot în acea vară, cel mai norocos om de pe faţa pământului a avut şansa de a o cunoaşte pe Mary Donohue, sora mai mică a Joannei, care avea douăzeci şi unu de ani, stătea în acea perioadă la soţii Best şi-şi luase o slujbă de birou înainte să se întoarcă la Ann Arbor să-şi încheie studiile, şi pentru că Mary cea dolofană, veselă şi ahtiată după sex l-a plăcut pe Ferguson, îl vizita deseori noaptea în apartament, strecurându-se lângă el în pat, ceea ce i-a mai domolit dorul permanent de Evie şi l-a ajutat să uite de răul pe care i-l făcuse rupând relaţia fără să-şi ia rămas-bun aşa cum se cuvine. Trupul moale şi generos al lui Mary – locul ideal în care să se afunde şi să uite de sine, să scape de povara de a fi el însuşi –, iar sexul era plăcut pentru că era simplu şi trecător, sex fără obligaţii, fără iluzii, fără a tânji după ceva mai trainic.

Iniţial, Ferguson se gândise să-şi bage nasul unde nu-i fierbe oala şi să rezolve personal problema Amy-Luther, să acţioneze fără ştiinţa lor, aşa cum făcuse Noah cu manuscrisul, s-o sune pe maică-sa şi s-o pună la curent cu situaţia, apoi s-o întrebe cum crede că avea să primească

Dan vestea. După care s-a mai gândit la acel mod de abordare şi a conchis că n-avea niciun drept să-şi trădeze sora vitregă sau să acţioneze fără acordul ei, aşa că într-o seară de la mijlocul lui iunie, în timp ce Ferguson, Bond şi Schneiderman se aflau la West End, trăgând în piept şi dând pe gât încă un rând de ţigări şi de beri, fiul lui Rose a întrebat-o pe fiica vitregă a lui Rose dacă-i dă voie să discute cu mama lui în locul ei, ca să *termine cu prostiile astea.* Până să apuce Amy să răspundă, Luther s-a aplecat în faţă şi a spus: Mersi, Archie, şi imediat după el a repetat şi Amy mai mult sau mai puţin acelaşi lucru: Mersi, Arch.

Ferguson şi-a sunat mama a doua zi dimineaţă, iar când i-a spus de ce sună, ea a râs.

Suntem deja la curent, a zis ea.

Ştiţi? Dar de unde ştiţi?

De la Waxmani. Şi de la Jim.

Jim?

Da, Jim.

Şi Jim ce părere are?

Puţin îi pasă. Sau de fapt îi pasă, pentru că Luther îi e foarte simpatic.

Şi Dan?

La început aş spune că a fost cam şocat. Dar cred că a depăşit momentul. Sper că Amy şi Luther n-au planuri de căsătorie, nu?

Habar n-am.

Căsătoria ar fi dificilă. Dificilă pentru ei amândoi, o cale grea, tare grea dacă asta vor alege, dar va fi greu şi pentru părinţii lui Luther, care din capul locului n-au fost prea încântaţi de mica idilă.

Aţi vorbit cu Bonzii?

Nu, dar Edna Waxman zice că Bonzii se tem pentru fiul lor. Li se pare că stă prea mult printre albi, că şi-a pierdut identitatea de negru. Newark Academy, acum Brandeis, şi întotdeauna e cel mai popular, cel mai popular printre albi. Prea drăguţ şi maleabil, după părerea lor, *nu e cu sabia scoasă,* şi totuşi, în acelaşi timp, sunt foarte mândri de el şi profund recunocători Waxmanilor că-i ajută. E o lume complicată, nu-i aşa, Archie?

Şi tu ce părere ai despre toate astea?

Deocamdată n-am nicio părere. Mă voi putea pronunța abia după ce voi avea ocazia să-l cunosc pe Luther. Spune-i lui Amy să mă sune, da?

Bine. Şi staţi liniştiţi. Luther e băiat bun şi spune-i lui Edna Waxman să le spună Bonzilor să stea şi ei liniştiţi. Fiul lor are sabia scoasă. Doar că nu e o sabie prea mare. E fix atât cât trebuie, după părerea mea, i se potriveşte de minune.

După o lună şi-o săptămână, Ferguson, Mary Donohue, Amy şi Luther porneau spre nord în vechiul Pontiac, spre ferma din sudul Vermontului unde-şi petrecea vara Howard Small, iar în aceeaşi zi, în altă maşină, mama lui Ferguson, tatăl lui Amy, împreună cu mătuşa şi unchiul vitreg al lui Ferguson, se îndreptau spre Williamstown, Massachusetts, unde în seara zilei următoare aveau să se reunească cu cei cinci studenţi ca să-l vadă pe Noah în rolul lui Lucky din *Aşteptându-l pe Godot.* Porci, vaci şi găini, duhoarea de bălegar din grajd, vântul abătându-se de pe dealurile verzi şi măturând văile de la poale şi Howard cel lat în umeri tropăind în jurul celor patru newyorkezi care făceau turul proprietăţii unchiului şi mătuşii sale, 60 de pogoane la ieşirea din Newfane. Ce bucurie pentru Ferguson să-şi revadă prietenul de la facultate şi ce bine că mătuşa şi unchiul acceptaseră fără fasoane felul în care-şi împărţiseră camerele studenţii (Howard pusese piciorul în prag şi-i silise să accepte – altfel era de rău) şi, cum Amy rezolvase problema dintre taică-său şi Luther, cât de relaxaţi au fost cu toţii în acel weekend, departe de cimentul fierbinte şi de noxele New Yorkului, cu Amy galopând pe o pajişte călare pe un armăsar murg, o imagine memorabilă care avea să-l încânte pe Ferguson mulţi ani după aceea, dar cea mai memorabilă dintre toate a fost reprezentaţia de sâmbătă seara din Williamstown, la doar optzeci de kilometri de fermă, piesa pe care Ferguson o citise în liceu, dar n-o văzuse niciodată montată pe scenă şi pe care o recitise în săptămâna aceea ca să se pregătească pentru spectacol, dar s-a dovedit că nimic nu l-ar fi putut pregăti pentru ceea ce a văzut în acea seară, Noah cu peruca lui cu plete lungi şi albe atârnând de sub

pălăria melon şi cu funia de gât, sclavul asuprit, împovărat, nerodul, clovnul mut care cade, se clatină şi se împiedică, paşi atât de atent coregrafiaţi, oscilaţiile târşâite, toropite, smucite, înainte şi înapoi, dormitul în picioare, lovitura neaşteptată în piciorul lui Estragon, lacrimile şiroindu-i din senin pe faţă, dansul contorsionat, jalnic, pe care-l execută când i se porunceşte să danseze, biciul şi sacii sus, jos şi iar sus, jos, scăunelul lui Pozzo pliat şi depliat iar şi iar, părea de necrezut că Noah putea face aşa ceva, apoi celebrul monolog din primul act, monologul cu Poinçon şi Wattman, monologul cu cuacuacuacua, tirada lungă, plină de nonsensuri academice, fără semne de punctuaţie, în care Noah a plonjat ca în transă, o demonstraţie imposibilă de control al respiraţiei şi ritm verbal complex şi, Dumnezeule mare, şi-a zis Ferguson în sinea lui, pe toţi Dumnezeii şi Cristoşii, în timp ce cuvintele zburau din gura vărului său, după care ceilalţi trei de pe scenă s-au repezit la el, l-au luat la pumni şi i-au strivit pălăria, apoi Pozzo a rotit iarăşi biciul şi a repetat *Scoală! Porcule!* şi au ieşit cu toţii din scenă, iar Lucky s-a prăbuşit în culise.

După salutul final şi aplauze, Ferguson l-a luat în braţe pe Noah şi l-a strâns atât de tare, mai să-i rupă coastele. Când şi-a recăpătat suflul, Noah a zis: Mă bucur că ţi-a plăcut, Archie, dar cred că la celelalte spectacole am fost mai bun. Ştiind că sunteţi voi în public, tu, tata, Mildred, Amy şi maică-ta –, mă rog, te-ai prins. Stres, frate. Stresul naibii.

Cvartetul newyorkez s-a întors în oraş duminică noaptea, iar a doua zi dimineaţă, pe 25 iulie, poetul Frank O'Hara a fost lovit de un vehicul de nisip pe o plajă din Fire Island şi a murit la patruzeci de ani. Când vestea accidentului s-a răspândit printre scriitorii, pictorii şi muzicienii din New York, un imens val de jale a cuprins oraşul şi, unul câte unul, tinerii poeţi din centru care-l idolatrizaseră pe O'Hara au izbucnit în plâns. Ron Pearson a plâns. Ann Wexler a plâns. Lewis Tarkowski a plâns. Iar în zona rezidenţială, pe East Eighty-ninth Street, Billy Best a lovit cu pumnul într-un perete cu atâta forţă, încât a găurit gips-cartonul. Ferguson nu-l cunoscuse pe O'Hara, dar îi cunoştea opera şi-l admira pentru efervescenţă şi libertate, şi chiar dacă el n-a plâns şi

n-a găurit un perete cu pumnul, şi-a petrecut următoarea zi recitind cele două cărți de O'Hara pe care le avea, *Lunch Poems* şi *Meditations în an Emergency.*

Nu sunt deloc un om dificil, scria O'Hara în 1954. *Nu vreau decât iubire infinită.*

Celia s-a ținut de cuvânt, trimițându-i lui Ferguson exact douăzeci şi patru de scrisori în timpul celor două luni de călătorie în străinătate.

Scrisori care i s-au părut reuşite, bine scrise, cu multe observații pătrunzătoare despre experiențele ei din Dublin, Cork, Londra, Paris, Nisa, Florența şi Roma, pentru că, spre deosebire de fratele ei Artie, Celia ştia să privească lucrurile cu atenție, cu mai multă răbdare şi curiozitate decât majoritatea oamenilor, aşa cum o demonstrează această frază culeasă dintr-una dintre primele ei scrisori, în care vorbea despre zona rurală a Irlandei şi care a dat tonul pentru tot ceea ce a urmat: *Un ținut verde, jară copaci, presărat cu stânci cenuşii, cu ciori negre zburând pe cer şi o încremenire în inima tuturor lucrurilor, chiar şi atunci când inima bate şi se stârneşte vântul.* Nu e rău pentru o viitoare bioloagă, s-a gândit Ferguson, dar chiar dacă scrisorile erau prietenoase, nu aveau nimic intim sau revelator, aşa că pe 23 august, când Celia a revenit la New York, a doua zi după ce Mary Donahue l-a sărutat de rămas-bun şi s-a întors la Ann Arbor, Ferguson habar n-avea cum stăteau lucrurile cu ea. Însă intenționa să afle cât mai repede, pentru că Celia avea acum şaptesprezece ani şi jumătate, deci interdicția contactului fizic nu se mai aplica. La urma urmei, dragostea era un sport de contact, iar Ferguson tânjea după dragoste, era *pregătit pentru dragoste,* cum spunea bine cunoscutul şlagăr din *Cântând în ploaie,* şi din toate vechile motive, la care se adăugau altele noi, spera să găsească acea dragoste în brațele Celiei Federman. Dacă-l voia şi ea.

Pe 27, când Celia a venit în vizită, a fost uluită de sărăcia apartamentului. Biroul era decent, la fel şi salteaua, dar cum să-şi țină hainele într-o cutie de carton în dulap şi să n-aibă un sac sau un coş pentru hainele murdare, ci să-şi arunce pur şi simplu şosetele şi chiloții pe jos în baie? Şi de ce nu-şi lua o bibliotecă în loc să-şi țină cărțile îngrămădite la perete?

Şi de ce n-avea nicio fotografie? Şi de ce mânca la birou când avea loc de o măsuță de bucătărie într-un colț? Pentru că voia să aibă cât mai puține obiecte, a răspuns Ferguson, şi pentru că nu-i păsa. Da, da, a zis Celia, ea se purta ca o cucoană între două vârste din suburbie, iar el trăia ascetic, ca un exilat boem în jungla din Manhattan, îi era clar şi nu era treaba ei, dar nu-şi dorea şi el un loc puțin mai drăguț?

Stăteau în mijlocul camerei, scăldați în lumina soarelui, lumina care se revărsa prin ferestre pe chipul Celiei, un chip radios de fată de şaptesprezece ani şi jumătate de o asemenea frumusețe, încât Ferguson a rămas împietrit la vederea ei, mut şi împietrit de admirație şi ezitare tremurândă, şi pentru că se tot uita la ea, o privea întruna, incapabil să privească în altă parte, Celia l-a întrebat, zâmbind: Ce-ai pățit, Archie? De ce te holbezi aşa la mine?

Îmi pare rău, nu mă pot abține, a răspuns el. Asta pentru că eşti atât de frumoasă, Celia, atât de incredibil de frumoasă că încep să mă întreb dacă exişti cu adevărat.

Celia a râs. Nu fi absurd, a zis ea. Nu sunt nici măcar drăguță. Sunt o fată obişnuită, oarecare.

Cine ți-a turnat gogoşile astea? Eşti o zeiță, regina întregului pământ şi a tuturor oraşelor cereşti.

Ei, e drăguț din partea ta să crezi asta, dar Archie, cred c-ar trebui să-ți faci un control la ochi şi să-ți pui ochelari.

Soarele a lunecat pe cer sau a fost acoperit de un nor sau poate că Ferguson a început să se jeneze de propriile-i efuziuni, dar la patru secunde după replica Celiei, subiectul discuției a revenit de la frumusețea ei la masa pe care Ferguson n-o avea, la biblioteca pe care n-o avea, la masa de lucru pe care n-o avea, iar dacă pentru ea era atât de important, a zis el, puteau împrumuta camioneta lui Billy şi bate străzile în căutare de mobilă, o metodă verificată şi sigură de a-ți decora apartamentul în Manhattan, şi cum bogătaşii din Upper East Side aruncau în fiecare zi lucruri de calitate, era suficient să se deplaseze doar câteva cvartale spre sud şi spre vest, unde sigur aveau să găsească pe trotuar ceva pe placul lor.

Eu mă bag, dacă eşti dispus, a zis Celia.

Ferguson era dispus, dar înainte să plece voia să-i arate nişte lucruri, aşa că a chemat-o pe Celia la biroul lui, unde i-a arătat o cutiuţă de lemn pe care scrisese *Călătoriile lui Federman,* iar când ea a asimilat semnificaţia cutiei, simbol al loialităţii faţă de prietenia lor, Ferguson a deschis sertarul din dreapta jos al biroului, a scos un exemplar din *Călătoriile lui Mulligan* tipărit la Gizmo Press şi i l-a dat.

Cartea ta! a zis Celia. A apărut!

S-a uitat la coperta lui Howard, a atins uşor cu mâna desenul cu Mulligan, a răsfoit paginile şapirografiate, după care, în mod inexplicabil, a lăsat cartea să cadă pe podea.

De ce-ai făcut asta? a întrebat Ferguson.

Pentru că vreau să te sărut.

În următorul moment, ea l-a luat în braţe, şi-a lipit gura de gura lui, apoi braţele lui au cuprins-o brusc şi limbile li s-au întâlnit.

A fost primul lor sărut.

Şi a fost un sărut adevărat, ceea ce a încălzit enorm inima lui Ferguson, pentru că sărutul nu oferea doar promisiunea că vor urma multe altele, ci era şi o dovadă că Celia exista cu adevărat.

Nu mai avusese niciun fel de contact cu tatăl lui de mai bine de un an. Ferguson ajunsese să se gândească doar rareori la el, iar când se gândea, a observat că vechea lui furie se stinsese, fiind înlocuită de o indiferenţă surdă sau poate de nimic, de un vid în mintea lui. N-avea tată. Bărbatul care fusese pe vremuri căsătorit cu maică-sa dispăruse în tenebrele unei lumi alternative care nu se mai intersecta cu lumea în care trăia fiul lui şi, deşi omul nu era mort cu acte-n regulă, era de mult timp dispărut şi n-avea să mai fie găsit niciodată.

Totuşi, cu trei zile înainte să plece la Princeton ca să înceapă al doilea an de facultate, în timp ce stătea în livingul casei din Woodhall Crescent şi se uita la un meci al echipei Mets împreună cu fratele lui vitreg, Jim, şi cu Nancy, logodnica lui Jim, profetul profitului a apărut brusc pe ecranul televizorului, într-o reclamă dintre reprize. Purtând favoriţi groşi, înspicaţi cu fire argintii, şi înţolit cu un costum elegant, la modă (de culoare necunoscută, din moment ce

televizorul era alb-negru), anunța deschiderea unui nou magazin Ferguson în Florham Park şi-i tot dădea înainte cu *prețurile mici,* cu *prețurile mici, foarte mici, pe care vi le permiteți,* şi ia veniți să vedeți noile televizoare color REA şi fabuloasele reduceri oferite în weekendul următor, la inaugurarea magazinului. Îşi ținea discursul atât de bine, cu atâta siguranță, şi-a zis Ferguson, garantându-le telespectatorilor că viețile lor chinuite şi monotone aveau să fie mult mai bune dacă făceau cumpărături la Fergusons, iar pentru un bărbat *care niciodată n-a învățat să vorbească,* aşa cum spusese la un moment dat maică-sa, se descurca al naibii de bine cu vorbitul în acel moment, şi cât de relaxat părea în fața camerei, perfect în largul lui şi încântat de sine, perfect stăpân pe situație, iar când a făcut cu mâna şi a zâmbit, invitând masele nevăzute *să vină să economisească o groază de bani,* un cvartet de soprane şi tenori neacompaniat de instrumente a izbucnit în triluri vesele pe fundal: *Prețuri mai mici n-ai să găseşti/ Şi nicăieri n-ai să te veseleşti/ Ca la Fergusons, Fergusons, Fergusons!*

La sfârşitul reclamei, în mintea lui Ferguson au apărut două gânduri, cel de-al doilea închegându-se atât de repede după primul, încât aproape c-au fost simultane:

1) Că mai bine nu se mai uita la televizor la meciuri de baseball şi 2) Că taică-său plana încă la periferia vieții lui, nu dispăruse de tot, continua să existe în ciuda distanței dintre ei şi poate că mai era de scris un capitol înainte de a închide în sfârşit cartea.

Dacă nu făcea un curs-fulger de greacă veche şi nu învăța limba într-un singur an de facultate, atunci Nagle n-avea să-i mai fie profesor. Dar Nagle continua să fie îndrumătorul lui şi, din motive care țineau în totalitate sau poate deloc de tatăl lui, Ferguson continua să-i ceară confirmare şi încurajare, dornic să-l impresioneze pe bărbatul mai matur cu teme excelente pentru cursuri, să dovedească un caracter integru, aşa cum era de rigoare pentru participanții la Programul de Burse Walt Whitman, dar mai ales să câştige aprobarea profesorului cu creațiile sale de ficțiune, semn că se ridica la înălțimea potențialului pe care Nagle îl văzuse în el când citise *Unsprezece momente din viața lui Gregor Flamm.*

La prima lor întâlnire între patru ochi din semestrul de toamnă, Ferguson i-a dat lui Nagle un exemplar din *Călătoriile lui Mulligan,* ediția Gizmo Press, nesigur şi temându-se că se pripise cu publicarea, îngrijorat că Nagle avea să considere cartea şapirografiată expresia ambiției exagerate a unui tânăr scriitor încă nepublicabil, şi încă şi mai îngrijorat că Nagle avea s-o citească şi s-o considere oribilă, articulându-i una dintre acele lovituri de pumn care-l speriau atât de mult pe Ferguson, chiar dacă în acelaşi timp tânjea după sărutările celor pe care-i admira, dar Nagle a acceptat cartea în acea primă după-amiază cu o înclinare prietenoasă a capului şi câteva cuvinte de felicitare, fără să aibă idee de conținut, desigur, dar măcar fără să-l condamne pe Ferguson că se grăbise să publice prematur şi fără regretul şi jena inevitabile care decurg dintr-o asemenea paradă de aroganță, iar când Nagle a luat în mână cartea şi a examinat ilustrația în alb-negru de pe copertă, a comentat că desenul i se părea foarte bun. Cine-i H.S.? a întrebat el, arătând spre inițialele din colțul dreapta jos, iar când Ferguson i-a spus că era vorba despre Howard Small, colegul lui de cameră de la Princeton, mina posacă a lui Nagle s-a luminat de unul dintre rarele sale zâmbete. Howard Small cel silitor, a zis el. Un student foarte bun, dar habar n-am avut că e aşa talentat la desen. Ce potrivească pe voi, băieți!

La următoarea întâlnire în biroul profesorului, după trei zile, când ar fi trebuit să aleagă împreună ce cursuri să urmeze Ferguson în acel semestru, Nagle a început prin a-i da verdictul pentru *Călătoriile lui Mulligan.* Nu conta că Billy, Ron şi Noah primiseră toți cartea călduros, nici că Amy, Luther şi Celia răspunseseră cu sărutări entuziaste (în cazul Celiei, cu sărutări adevărate, fizice), şi ce folos că unchiul Don şi mătuşa Mildred îşi dăduseră osteneala să-l sune şi-l potopiseră aproape un ceas cu comentarii laudative, sau că Dan şi maică-sa, ca şi fostele iubite Evie Monroe şi Mary Donohue, îi spuseseră cu toții că-l consideră foarte bun, cel mai mult conta opinia lui Nagle, pentru că el era singurul observator obiectiv, singurul care n-avea legături de prietenie, iubire sau familie cu Ferguson, iar un cuvânt

negativ de la el avea să submineze, dacă nu chiar să anihileze toate cuvintele pozitive ale celorlalți, luate la un loc.

Nu-i rău, a zis el, folosind formularea la care apela de obicei când îi plăcea ceva destul de mult, dar cu unele rezerve. E un progres față de scrierile anterioare, a continuat el, e scris îngrijit, cu o muzică plăcută, subtilă a frazelor, o lectură captivantă, dar desigur, o mare nebunie şi sminteală, o inventivitate la granița cu degringolada psihică, dar cu toate astea, textele sunt amuzante când vrei tu să fie amuzante, dramatice când vrei tu să fie dramatice şi e evident că între timp l-ai citit pe Borges şi ai învățat unele lucruri de la el despre cum să te situezi la granița între ceea ce eu aş numi ficțiune şi proză speculativă. Mă tem că sunt şi unele idei cam stupide, studențeşti, dar asta eşti, Ferguson, un student, aşa că nu insistăm pe punctele slabe ale cărții. Orişicât, m-ai convins că faci progrese, ceea ce sugerează c-o să continui să progresezi cu timpul.

Mulțumesc, a răspuns Ferguson. Nu prea ştiu ce să spun.

Te rog să nu faci pe mutul, Ferguson. Mai avem de discutat despre planurile tale din semestrul ăsta. Şi uite că am ajuns la întrebarea pe care voiam să ți-o pun. Te-ai răzgândit cu înscrierea la unul dintre atelierele de scriere creativă?

Nu, nu prea.

Să ştii că e un program bun. Unul dintre cele mai bune care se pot face.

Sunt convins că aveți dreptate. Doar că parcă tot mai bine răzbesc de unul singur.

Îți înțeleg rezerva, dar cred totuşi că te-ar ajuta. Şi mai e şi chestia cu Princeton, să faci parte din comunitatea de la Princeton. De exemplu, de ce n-ai publicat nimic în *Nassau Literary Review?*

Nu ştiu. Nu mi-a dat prin cap.

Ai ceva cu Pricenton?

Nu, în niciun caz. Îmi place aici.

Deci n-ai regrete?

Nici pomeneală. Mă consider norocos.

În timp ce el discuta cu Nagle, stabilind împreună orarul lui pentru toamnă, Howard era în camera lor de cămin, citind

Caietul stacojiu, pe care Ferguson îl pronunțase decedat cu o săptămână în urmă, *încă un hoit emanat de creierul meu plin de câcat,* cum îi spusese lui Howard când îi dăduse manuscrisul, dar Howard se obişnuise deja cu frământările şi îndoielile de sine ale lui Ferguson, aşa că nu le-a luat în seamă, încrezător în puterea inteligenței sale de a trage propriile-i concluzii, iar când Ferguson s-a întors în cameră după şedința cu Nagle, Howard terminase cartea.

Archie, a zis el. Ai citit ceva de Wittgenstein?

Nu, încă nu. E pe lista mea lungă cu *încă nu.*

Bun. Sau, de fapt, ia fii atent aici, *mein Herr.*

Howard a luat o carte albastră, cu numele lui Wittgenstein pe copertă, a deschis-o la pagina pe care o căuta şi i-a citit cu voce tare lui Ferguson: *Şi există o semnificație când spunem că „trăim în paginile unei cărți".*

Perfect adevărat, perfect adevărat, a zis Ferguson. După care a luat poziția de drepți, a salutat țeapăn, milităreşte, şi a adăugat: Mulțumesc, Ludwig!

Pricepi unde bat, nu?

Nu prea.

Caietul stacojiu. Am terminat de citit acum vreo zece minute.

„Cum mi-am petrecut vacanța de vară" Mai ții minte chestiile alea de ne puneau să le scriem când eram mici? Uite, eu aşa mi-am petrecut vacanță de vară. Trăind în paginile acestei monstruozități... acestui rebut de carte.

Ştii ce mult mi-a plăcut *Mulligan,* nu? Asta e mai profundă, mai bună şi mai originală. O inovație. Şi sper din toată inima să-mi dai mie să-i fac coperta.

Ce te face să crezi că Billy va accepta s-o publice?

Nu fi idiot. Normal că va accepta s-o publice. Billy te-a descoperit şi te consideră un geniu, micuțul lui geniu cu ochi scăpărători, şi va vrea să te însoțească oriunde te-ai duce.

De-abia acuma-mi spui, a comentat Ferguson, schițând un început de zâmbet. Tocmai mi-a explicat Nagle cum stă treaba cu *Mulligan.* E bună şi nu prea. Cam studențească, dar amuzantă. Scrisă de un nebun de legat. Un pas înainte, dar mai e drum lung. Întâmplarea face să-i dau dreptate.

N-ar trebui să te iei după Nagle, Archie. E un profesor strălucit – de greacă. Amândoi suntem morți după el, dar n-are căderea să-ți judece opera. El s-a blocat *hăt, de mult,* iar tu eşti ce *urmează* să se întâmple. Poate nu chiar mâine, dar poimâine cu siguranță.

Aşa a început pentru Ferguson cel de-al doilea an în raiul veveriților negre, cu un discurs mobilizator ținut de colegul lui de cameră, Howard Small, un prieten la fel de important pentru el ca Noah şi Jim, unul dintre motivele lui indispensabile de a trăi, şi oricât de exagerate ar fi fost comentariile lui Howard despre creația lui, intuise corect că Billy avea să fie dispus să-i publice noua carte, şi pentru că Joanna era însărcinată în şapte luni şi jumătate şi era prea aproape de momentul naşterii ca să mai bată ea matrițele, le-a bătut chiar Billy, aşa că pe 9 noiembrie, cu o săptămână înainte ca mica Molly Best să vină pe lume, cea de-a doua carte a lui Ferguson a văzut lumina tiparului.

A fost un an mai bun decât primul, cu mai puține anxietăți şi poticneli interioare, cu un sentiment mai solid de apartenență la locul unde ajunsese printr-un noroc, anul cu poezie anglo-saxonă, Chaucer şi splendidele versuri aliterative ale lui Sir Thomas Wyatt (... *zburdă zvârlugă/ zbor după ea),* anul în care a protestat împotriva Războiului din Vietnam alăturându-se demonstrațiilor anti-Dow Chemical de la Facultatea de Inginerie împreună cu Howard şi cu ceilalți prieteni din Clubul Woodrow Wilson, pentru a-l arăta cu degetul pe producătorul de napalm, anul în care s-a acomodat în apartamentul său newyorkez de weekend, decorat mai generos, şi a întărit prietenia cu Billy, Joanna, Ron şi Bo Jainard, anul în care a făcut figurație în primul film al lui Noah, un scurtmetraj de şapte minute cu titlul *Manhattan Confidențial,* în care Ferguson putea fi zărit la o masă dintr-un fund de cârciumă ordinară, citind Spinoza în franceză, şi anul în care a lucrat la *Sufletele obiectelor moarte,* o serie de treisprezece meditații despre obiectele din apartamentul lui, încheiată la sfârşitul lui mai. A fost şi anul în care bunicul lui a murit în condiții stranii şi degradante pe care toată lumea din familie a preferat să le treacă sub tăcere, la capătul unui maraton de jocuri de noroc la Las

Vegas, în care a pierdut peste nouăzeci de mii de dolari la ruletă, după care a trântit un infarct în timp ce făcea (sau încerca să facă) sex în camera lui cu două prostituate care n-aveau mai mult de douăzeci de ani. În cele şaptesprezece luni care se scurseseră de la moartea soției lui, Benjy Adler risipise peste trei sute cincizeci de mii de dolari şi a fost îngropat în mizerie, pe cheltuiala societății evreieşti pentru înmormântări patronate de Workmen s Circle, organizație în care se înscrisese în 1936, pe când citea romanele lui Jack London şi se considera încă socialist.

Mai era şi Celia, Celia în primul şi în ultimul rând, pentru că a fost şi anul în care Ferguson s-a îndrăgostit, un lucru uluitor mai ales pentru că nimeni în afară de maică-sa nu înțelegea ce vede la ea. Rose o considera *o fata superba,* dar toți ceilalți erau nedumeriți. Noah spunea despre ea că e o *prăjina şleampătă,* versiunea feminină a fratelui ei fantomatic rămas copil, dar cu un ten mai închis şi trăsături mai atrăgătoare, o tocilară de la Barnard care avea să-şi petreacă viața într-un halat alb, studiind cobai. Jim o considera arătoasă, dar prea tânără pentru Ferguson, încă neformată. Howard îi admira inteligența, dar se întreba dacă nu cumva era prea convențională pentru Ferguson, o mironosiță burgheză care n-avea să înțeleagă niciodată cât de puțin se sinchisea el de tot ceea ce părea important pentru restul lumii. Amy s-a pronunțat în două cuvinte: De ce? Luther a numit-o un proiect în lucru, iar Billy l-a întrebat: Archie, ce faci?

Chiar ştia ce face? El aşa credea. La fel crezuse şi când Celia pusese hârtia de un dolar în fața bătrânului la Horn & Hardart s. La fel crezuse şi când ea insistase *să termine cu joaca de-a fratele,* în timp ce mergeau spre bufetul automat de la Grand Central. Şi la fel crezuse când ea lăsase să-i cadă cartea lui din mână şi declarase că vrea să-l sărute.

După acel prim sărut, câte au mai fost în lunile următoare? Cu sutele. Cu miile. Şi descoperirea neaşteptată din noaptea de 22 octombrie, când s-au întins pe salteaua din camera lui Ferguson şi au făcut dragoste pentru prima oară, că Celia nu mai era virgină. Mai existaseră mai-înainte-pomenitul Bruce, în primăvara ultimului an de liceu, şi doi

turişti americani în timp ce făcuse turul Europei împreună cu verişoara ei Emily, unul din Ohio în Cork şi un băiat din California la Paris, dar în loc să fie dezamăgit aflând că nu e primul ei bărbat, Ferguson s-a bucurat, simţindu-se stimulat la gândul că e aventuroasă, curioasă şi cu un apetit sexual îndeajuns de mare cât să-şi asume riscuri.

Iubea corpul Cehei. Trupul ei gol i se părea atât de frumos, încât aproape că a amuţit prima oară când ea s-a dezbrăcat şi s-a întins lângă el. Pielea ei imposibil de fină şi de caldă, braţele şi picioarele ei subţiri, fundul ei rotund, cu fese arcuite, care-l invita să-l însface, sânii mici şi semeţi, cu sfârcuri ascuţite, închise la culoare, niciodată nu cunoscuse o făptură mai frumoasă, iar ceilalţi nu puteau înţelege cât de fericit era cu ea, când mângâia corpul celei pe care ajunsese s-o iubească mai mult decât iubise pe oricine altcineva vreodată. Dacă ceilalţi nu puteau pricepe asta, era problema lor, Ferguson n-avea să-i pună pe trubaduri să scoată lăutele şi să-i toarne dulcegării. O singură lăută era de-ajuns, iar câtă vreme muzica ei ajungea la urechile lui Ferguson, o putea asculta în continuare de unul singur.

Mai important decât ceilalţi sau decât părerea celorlalţi era simpla realitate de a fi împreună, iar acum că trecuseră la următoarea etapă, nevoia de a înţelege exact ce se întâmplă devenise şi mai presantă. Oare iubirea lui abia înfiripată pentru Celia mai avea vreo legătură cu moartea lui Artie, se întreba el, sau fratele ei fusese în sfârşit scos din ecuaţie? Până la urmă, aşa începuse totul, pe vremea cinelor din New Rochelle, când lumea se despicase în două, iar aritmetica zeilor îi oferise o soluţie ca s-o lipească la loc: să se îndrăgostească de sora prietenului său mort, pentru ca pământul să-şi continue rotirea în jurul soarelui. Socotelile zănatice ale unei minţi încinse de adolescent, ale unei minţi furioase, îndoliate, dar oricât de iraţionale ar fi fost cifrele, sperase ca în cele din urmă să se îndrăgostească de ea, iar când şi dacă avea să se întâmple asta, sperase şi ca ea să se îndrăgostească de el, iar acum că se întâmplaseră şi una, şi cealaltă, nu voia ca Artie să mai fie implicat în vreun fel, pentru că ceea ce se întâmplase se întâmplase în mare parte de la sine, începând cu acea zi la New York când văzuse o

fată miloasă scoțând un dolar din poşetă şi oferindu-i-l unui bătrân prăpădit şi continuând un an mai târziu cu aceeaşi fată în lumina din apartamentul lui, copleşindu-l cu forța frumuseții ei, cu douăzeci şi patru de scrisori din țări străine puse la păstrare într-o cutie de lemn, cu o fată emoționată lăsând cartea lui să cadă pe podea, dornică să-l sărute, şi nimic din toate astea n-avea legătură cu Artie, şi totuşi acum că el şi Celia se îndrăgostiseră unul de altul, Ferguson trebuia să admită că i se părea un lucru bun şi just că era cu ea şi nu cu altcineva, chiar dacă ideea de *bun şi just* îl oripila într-un fel, pentru că de când o iubea pe Celia, înțelesese cât de bolnavă fusese în primă instanță dorința lui pentru ea, să ia o persoană adevărată, vie, şi s-o transforme într-un simbol al campaniei lui de a corecta nedreptățile lumii, ce Dumnezeu o fi fost în capul lui, şi ar fi fost mult mai bine ca Artie să iasă cu totul din discuție. Gata cu fantomele, şi-a zis Ferguson. Băiatul mort îi adusese împreună pe el şi pe Celia, dar gata, îşi făcuse treaba şi era momentul să dispară.

Celiei nu-i pomenise niciodată despre asta, iar când 1967 i-a luat locul lui 1966, au ajuns să vorbească surprinzător de puțin despre fratele ei, fiind amândoi hotărâți să evite subiectul şi să-şi vadă de viața lor în doi, pentru ca cea de-a treia prezență să n-aibă loc între ei sau să plutească nevăzut deasupra lor, şi pe măsură ce lunile se scurgeau, legătura lor devenind tot mai strânsă, iar prietenii lui Ferguson dându-se încetul cu încetul pe brazdă, acceptând-o ca parte integrantă a peisajului, el şi-a dat seama că trebuia neapărat să mai facă un gest ca să rupă vraja. Între timp se făcuse primăvară şi, după zilele lor sărbătorite pe 3 şi pe 6 martie, când împliniseră el douăzeci şi ea optsprezece ani, într-o după-amiază de sâmbătă de la mijlocul lui mai, la o săptămână după ce scrisese paragraful final din *Sufletele obiectelor moarte,* Ferguson a traversat oraşul până la Morningside Heights, unde Celia se izolase în camera ei de la Brooks Hall, ca să lucreze la două teme de sfârşit de semestru, ceea ce însemna un weekend diferit de cele de până atunci, lipsit de obişnuitele lor plimbări, discuții şi explorări nocturne în patul lui Ferguson, numai că de dimineață la zece el o sunase pe Celia şi o întrebase dacă îi poate „împrumuta”

treizeci sau patruzeci de minute din timpul ei ceva mai târziu în ziua aceea şi nu, spusese el, nu ca să facă *din alea,* deşi tare i-ar fi plăcut, ci pentru un lucru simplu, care nu necesita efort, dar care era totuşi deosebit de important pentru fericirea lor viitoare de cuplu. Când ea îl întrebase care era acel lucru, el îi răspunsese că o să-i spună mai târziu.

Ce-i cu misterul ăsta, Archie?

Uite aşa, spusese el. Uite aşa bine.

În timp ce trecea pe lângă Central Park cu autobuzul care străbătea oraşul, îşi ţinea mâna dreaptă în buzunarul jachetei de primăvară, cu degetele încleştate în jurul unei mingi roz de cauciuc, cumpărate de dimineaţă de la un magazin de ţigări şi dulciuri de pe First Avenue, o banală minge roz de cauciuc, fabricată de Spalding Company, cunoscută popular la New York ca *spaldeen.* În asta consta misiunea lui Ferguson în acea după-amiază senină de la mijloc de mai: să meargă cu Celia în Riverside Park şi să-şi dea câteva pase cu ea, să renunţe la jurământul pe care-l făcuse în urmă cu şase ani, în străfundurile mute ale suferinţei lui, şi să scape în sfârşit de obsesie.

Când el i-a spus care era lucrul deosebit de important, Celia a zâmbit, privindu-l cu o expresie care părea să sugereze că s-a prins de glumă sau că ştie că pregăteşte el ceva şi se ascunde de ea, dar i-a răspuns că se bucură că evadase din cămăruţa ei şi exista oare vreun mod mai plăcut de a-ţi petrece timpul decât să te joci cu mingea în parc? Celia era cu atât mai încântată cu cât era o fată sportivă, o înotătoare excelentă, o jucătoare de tenis acceptabilă şi o aruncătoare la coşul de baschet bunicică, şi cum o văzuse de câteva ori pe terenul de tenis, Ferguson ştia că se pricepe să prindă mingea şi nu aruncă în stilul caracteristic fetelor, cu braţul îndoit din cot, ci mai degrabă ca băieţii, cu o mişcare din umăr a braţului perfect întins. Şi-a lipit buzele de faţa ei şi i-a mulţumit că venise. Niciodată nu va putea să-i spună de ce făceau acel lucru, oricât de mult şi-ar fi dorit.

În timp ce se apropiau de parc, broboane misterioase de sudoare au început să ţâşnească din porii lui Ferguson, stomacul a început să-i pulseze şi-i era tot mai dificil să-şi

umple plămânii eu aer. Ameţise. Ameţise aşa de rău, că a luat-o de braţ pe Celia ca să nu-şi piardă echilibrul în timp ce coborau panta foarte înclinată a West 116th Street şi înaintau cu pas şovăitor spre Riverside Drive. Era ameţit şi speriat. Îşi luase acel angajament pe când era încă un copil, iar de atunci fusese una dintre forţele vii din viaţa lui, un test al voinţei, al tăriei de caracter şi al sacrificiului pentru o cauză sfântă, solidaritate peste hăul dintre vii şi morţi, a refuza ceva frumos din lumea asta în semn de respect faţă de morţi, şi nu-i era deloc uşor să-şi încalce promisiunea, îi era greu, nici că-şi putea închipui ceva mai greu, dar trebuia s-o facă, trebuia s-o facă imediat, pentru că fusese într-adevăr un sacrificiu nobil, dar şi nebun, iar el nu mai voia să fie nebun.

Au traversat Riverside Drive şi imediat ce au simţit sub picioare iarba din parc, Ferguson a scos mingea din buzunar.

Dă-te puţin mai în spate, Celia, i-a spus el, iar când Celia s-a retras zâmbind până când a ajuns cam la trei metri şi jumătate de el, Ferguson a ridicat braţul şi i-a aruncat mingea.

Vara promitea lucruri minunate pentru toată lumea din anturajul lui. Cel puţin aşa părea la începutul verii, şi de ce să vorbim despre dezastrele din iulie şi august când cronologia ne impune să începem cu marile speranţe din iunie? Pentru Ferguson şi prietenii lui, a fost o perioadă în care avântul părea să-i poarte pe toţi în aceeaşi direcţie, cu toţii fiind pe punctul de a face câte ceva nemaiauzit, lucruri extraordinare pe care niciunul dintre ei nu le-ar fi crezut posibile. În îndepărtata Californie, vara lui 1967 fusese declarată Vara Iubirii. Acasă, pe Coasta de Est, a început ca o Vară a Exaltărilor.

Noah urma să se întoarcă la Williamstown pentru încă un sezon de actorie (Cehov, Pinter) şi muncea de zor la scenariul celui de-al doilea scurtmetraj al său, care avea să fie mai puţin scurt decât primul, un film sonor de şaisprezece minute, cu titlul provizoriu *Gâdila-mă în talpa.* Pe lângă asta, îşi găsise o nouă iubită în persoana lui Vicki Tremain, creaţă şi cu sânii mari, o colegă de la NYU, promoţia ’69, care ştia pe dinafară peste o sută de poezii de Emily Dickinson, fuma

iarbă la fel de compulsiv cum fumau alții ţigări şi avea ambiția să devină prima femeie care să traverseze cele douăzeci şi şase de cvartale dintre Washington Square şi Empire State Building mergând în mâini. Sau cel puțin aşa pretindea. Mai pretindea şi că fusese violată de mai multe ori de către Lyndon Johnson în ultimii patru ani şi că Marilyn Monroe nu s-ar fi sinucis dacă s-ar fi căsătorit cu Henry Miller în loc de Arthur Miller. Vicki era o tânără cu un haz nebun şi o conştiință acută a absurdităților vieții, iar Noah era atât de topit după ea, că-i tremurau picioarele de câte ori se apropia de el.

Amy şi Luther n-aveau de gând să se întoarcă la New York. Îşi găsiseră un apartament în Somerville, iar în timp ce Luther urma cursuri suplimentare la Harvard, Amy avea să-şi petreacă următoarele două luni şi jumătate ca muncitoare la linia de producție a fabricii Necco din Cambridge. Ferguson ținea minte napolitanele Necco din copilărie, mai ales că îi slujiseră în multe lupte purtate pe vreme rea în Tabăra Paradis, când toți băieții stăteau închişi în dormitor şi aruncau unii în alții cu micile discuri tari şi dulci în timp ce ploaia şiroia pe acoperiş, până când Rosenberg a încasat una sub ochi şi războaiele cu napolitane Necco fuseseră interzise. O decizie interesantă, îi spusese Ferguson lui Amy la telefon, dar de ce o slujbă la fabrică, care era chestia? Politică, a răspuns ea. Membrilor SDS li se ceruse să se angajeze în acea vară în fabrici, ca să contribuie la popularizarea mişcării anti-război în rândurile clasei muncitoare, care în acel moment era încă majoritar pro-război. Ferguson a întrebat-o dacă avea vreun rost, după părerea ei. Habar n-avea, a răspuns Amy, dar chiar dacă nu ieşea chestia cu agitația din interior, avea să fie o experiență benefică pentru ea, o ocazie de a învăța câte ceva despre condițiile de muncă în America şi despre cei care munceau. Citise o sută de cărți pe acel subiect, dar cu siguranță avea să învețe mult mai multe după o vară la fabrica Necco. Imersiune totală. Cunoştințe practice, aplicate. Avea să-şi suflece mânecile şi să treacă la treabă. Nu-i aşa?

Aşa-i, a zis Ferguson, numai să-mi promiți ceva.

Ce?

Să nu mănânci prea multe napolitane Necco.

A, da? Şi de ce mă rog?

Îţi strică dinţii. Şi să nu arunci cu ele în Luther. Dacă ţinteşti bine, pot deveni nişte arme mortale, iar sănătatea lui Luther mă interesează teribil de tare, pentru că vreau să merg cu el la un meci de baseball vara asta.

Bine, Archie. Nu le mănânc şi nici nu arunc cu ele. O să le fabric şi-atât.

Jim îşi terminase maşterul în fizică la Princeton şi avea să se însoare cu Nancy Hammerstein la început de iunie. Deja semnaseră un contract de închiriere pentru un apartament cu două dormitoare în South Orange, un apartament la etajul al treilea din clădirea aflată chiar pe colţ, unde South Orange Avenue întâlnea Ridgewood Road, unul dintre puţinele blocuri de apartamente dintr-un oraş unde predominau casele de familie, şi urmau să se mute acolo la întoarcerea din luna de miere petrecută cu cortul în Berkshires. Lui Jim i se oferise un post de profesor de fizică la Liceul West Orange, iar Nancy avea să predea istorie la Liceul Montclair, dar hotărâseră să locuiască în West Orange pentru că Jim avea încă mulţi prieteni acolo, şi cum la orizontul nu foarte îndepărtat se anunţau şi copii, era logic să trăiască în acelaşi oraş ca viitorii bunici. Ciudată idee, şi-a zis Ferguson în sinea lui: el să devină unchi, Amy mătuşă, iar maică-sa şi taică-său să legene pe genunchi vreo doi nepoţi.

Howard urma să se întoarcă la ferma din Vermont, dar nu ca să mulgă vaci şi să repare garduri de sârmă ghimpată, ca data trecută, ci ca să-şi folosească din plin cele patru semestre de greacă veche traducând în engleză fragmentele scrise şi ideile rămase de la Democrit şi Heraclit, cei doi gânditori pre-socratici cărora li se spunea familiar Filozoful-care-râde şi Filozoful-care-plânge. Howard găsise un pasaj amuzant într-un vechi text de John Donne, pe care voia să-l includă în proiect ca epigraf: *Nu mă îndoiesc că printre înţelepţii noştri se găseau destui care să râdă de plânsul lui Heraclit, dar niciunul care să plângă de râsul lui Democrit.* Dar în timp ce se lupta cu versiunile lui la D. (*Acţiunea începe de la îndrăzneală; iar sfârşitul e supus hazardului).* Şi H.

(*Urcuşul şi coborâşul se fac pe acelaşi drum),* Howard continua şi proiectul M.T., ilustrații pentru cele mai bune şaizeci de meciuri de tenis inventate în ultimii doi ani împreună cu Ferguson, Howard fiind unul dintre norocoşii care mânuiesc cuvintele şi imaginile cu aceeaşi uşurință şi era în culmea fericirii când reuşea să îmbine cele două lumi, iar pe lângă tradus şi desenat, principalul lui obiectiv în vara aceea era să petreacă cât mai multe ore cu Mona Veltry, prietena lui din copilărie din Brattleboro, care de câteva luni fusese promovată la statutul de iubită, amantă, parteneră intelectuală şi poate viitoare soție. A doua zi după încheierea sesiunii, înainte să-şi ia rămas-bun la Princeton, Howard îi smulsese lui Ferguson promisiunea că-i va face două, poate chiar trei vizite lungi la Vermont.

Billy se pregătea să-şi încheie romanul lung, de patru sute de pagini, şi plănuia să publice *Sufletul obiectelor moarte* la jumătatea lui august. Ron şi Peg Pearson aşteptau primul lor copil, iar Ron, Ann şi Lewis, care dezbateau ideea de mai bine de un an, găsiseră un sponsor cu bani în persoana fostei soții a primului soț al mamei lui Ann, care să-i ajute să lanseze o editură nouă, Tumult Books, o mică editură care să scoată şase, şapte cărți pe an, ediții cartonate, de dimensiuni obişnuite, legate manual şi tipărite după metoda tradițională în aceleaşi tipografii care scoteau cărți pentru alte edituri newyorkeze. Nu era nici pe departe sfârşitul şapirografului, dar începutul cu începutul apăreau şi alte soluții, pentru că unii dintre scriitorii fără un sfanț din Manhattan se dumiriseră unde era rost de bani.

Cât despre Celia, şi ea avea să-şi petreacă vara în Massachusetts, la fel ca Noah, Amy şi Luther, deşi nu chiar în compania lor, ci în satul Woods Hole de la capătul peninsulei vestice din Cape Cod, pentru un stagiu de cercetare la Laboratorul de Biologie Marină. Nu cobai, cum îi prezisese Noah în toamnă, ci moluşte şi plancton, şi chiar dacă Celia era teoretic prea tânără pentru un astfel de post, profesorul ei de biologie de la Barnard, Alexander Mestrovic, fusese atât de impresionat de inteligența şi de flerul ei înnăscut pentru micro-nuanțele vieții celulare, încât se rugase de ea să-l urmeze la Massachusetts, ca să se alăture

proiectului său de cercetare genetică, în speranța că şansa de a-i observa în exercițiul funcțiunii pe profesori şi pe doctoranzii mai mari avea s-o familiarizeze cu rigorile muncii de laborator, pregătind-o pentru o viitoare carieră ştiințifică.

Celia s-a lăsat cu greu convinsă să plece. Ea ar fi vrut să-şi găsească de lucru în oraş şi să locuiască peste vară împreună cu Ferguson, ceea ce era şi dorința lui, dar nu, a zis el, nu-l putea refuza pe Mestrovic, invitația lui era o onoare atât de extraordinară, încât avea să regrete toată viața dacă nu se ducea, şi să stea liniştită, adăugase el, el putea face rost de o maşină şi în următoarele luni avea să petreacă mult timp în Vermont şi Massachusetts, în Newfane, Williamstown şi Somerville, în vizită la Howard, Noah, Amy şi Luther, iar Woods Hole avea să fie principala destinație a expedițiilor lui spre nord, avea s-o viziteze cât de des îl suporta ea, şi te rog, nu fi caraghioasă, i-a zis el, trebuie să accepți, aşa că ea a acceptat, iar într-o dimineață, chiar în toiul Războiului de Şase Zile, i-a dat lui Ferguson un sărut de rămas-bun şi a plecat.

Fără îndoială, Ferguson avea să se simtă singur, dar ştia că singurătatea nu era insuportabilă dacă putea să se vadă cu ea de câteva ori pe lună, cu ocazia lungilor vizite la ferma lui Howard, şi cum terminase cu noua cărticică, ajunsese din nou în fața unei coli albe. Petrecuse mai mult de opt luni inventând acele meditații stranii despre obiectele din casă şi imaginându-şi viețile lor de dinainte ca el să le culeagă de pe străzi, digresiunea trăsnită despre prăjitorul de pâine stricat, dacă un prăjitor de pâine stricat îşi mai merita numele de prăjitor din moment ce nu mai funcționa ca prăjitor, iar dacă nu, poate că trebuia să primească alt nume, cugetări despre lămpi, oglinzi, covoare şi scrumiere, alături de poveşti despre presupuşii lor stăpâni care le folosiseră înainte să eşueze în apartamentul lui, o activitate atât de dificilă, poate chiar fără rost, şi uite că mai avea o cărticică din care Billy urma să scoată două sute de exemplare pe care să le împartă prietenilor lor. Ultimul capitol din Perioada Gizmo, cum avea s-o numească Ferguson ceva mai târziu, trei scrieri scurte de calitate incertă, fără îndoială amărâte şi pline de cusururi, dar niciodată mediocre sau previzibile, pe alocuri chiar

strălucite, deci poate nu chiar rateuri pe toată linia, aşa cum le considera el adesea, şi pentru că Billy şi ceilalţi îl susţineau în ceea ce făcea, considerându-l suficient de bun pentru o viitoare carieră, sau măcar cu potenţial pentru o viitoare carieră, şi după ce petrecuse mai bine de doi ani scriind acea tripletă de exerciţii frenetice de încălzire, Ferguson şi-a dat seama că prima etapă a uceniciei sale se încheiase. Trebuia să treacă mai departe. Şi mai întâi de toate, şi-a zis el, trebuia s-o ia mai încet şi să se reapuce de spus poveşti, să se întoarcă la o lume în care mai existau şi alte minţi în afară de a lui.

În primele trei săptămâni ale vacanţei de vară n-a scris nimic. Pe 10 iunie a fost la nunta lui Jim cu Nancy, în Brooklyn, de pe 16 pe 18 a petrecut câteva zile splendide cu Celia în Woods Hole, dar în general şi-a umplut timpul hoinărind prin oraş şi străduindu-se să privească numai în faţă, cu scrisoarea de la Dana Rosenbloom la care încă nu răspunsese în buzunar. New Yorkul se năruia. Clădirile, trotuarele, băncile, rigolele, felinarele stradale, indicatoarele, toate erau crăpate, rupte sau în curs de a se dezintegra, sute de mii de tineri luptau în Vietnam, băieţii din generaţia lui Ferguson erau trimişi la moarte din motive pe care nimeni nu reuşise să le explice total sau mulţumitor, bătrânii de la cârma ţării scăpaseră adevărul din mână, minciunile deveniseră, mai nou, monedă curentă în discursul politic american, şi orice cafenea din Manhattan, oricât de răpănoasă şi de invadată de gândaci, avea o firmă luminoasă care promitea CEA MAI BUNĂ CAFEA DIN LUME.

Dana era căsătorită, însărcinată în şase luni şi, spunea ea în scrisoare, *fericita şi împlinita.* Ferguson se bucura pentru ea. Ţinând cont de ce aflase între timp despre el însuşi, îi era clar că ea avusese dreptate să nu se mărite cu un bărbat incapabil să procreeze, dar deşi ar fi vrut să-i răspundă şi s-o felicite, alte părţi din scrisoarea ei îl tulburaseră şi încă nu găsise o formulă de răspuns. Tonul jubilator al comentariilor ei despre război, certitudinile arogante ale cuceririi militare, tribalismul războinicilor evrei care-şi îngenuncheau nenumăraţii duşmani. Malul vestic, Sinai, estul Ierusalimului, toate erau acum sub control israelian, fusese

într-adevăr o mare şi surprinzătoare victorie şi sigur că erau mândri de realizările lor, dar după părerea lui Ferguson, dacă Israelul se încăpățâna să ocupe acele teritorii, era imposibil să iasă bine, asta nu putea duce decât la noi şi noi probleme, ceea ce Dana era însă incapabilă să vadă, poate că nimeni din Israel nu putea privi situația din afară, fuseseră prea multă vreme captivi ai propriei spaime, iar acum dănțuiau între zidurile puterii abia cucerite, şi pentru că Ferguson nu voia s-o supere pe Dana cu părerile lui, care oricum ar fi putut fi greşite, a tot amânat să-i răspundă la scrisoare.

La şase zile după ce s-a întors de la Woods Hole, într-una dintre obişnuitele lui plimbări fără țintă prin oraş, în vreme ce trecea pe lângă un teren viran unde zăceau împrăştiate frigidere aruncate, păpuşi fără cap şi scaune pentru bebeluşi rupte, în minte i-a apărut spontan o sintagmă, două cuvinte ivite de nicăieri, care au continuat să se repete în timp ce-şi vedea de plimbare, *capitala ruinelor,* şi cu cât se gândea mai mult la acele cuvinte, cu atât mai convins era că găsise titlul următoarei lui scrieri, un roman de această dată, prima lui tentativă de roman, o carte gravă, necruțătoare, despre țara distrusă în care trăia, o explorare a unui registru mult mai sumbru decât tot ce abordase până atunci, şi chiar din acea după-amiază, în timp ce se plimba pe trotuar, lucrurile au prins contur în mintea lui, povestea unui doctor pe nume Henry Noyes, nume pe care Ferguson l-a furat de la William Noyes, colegul lui de cămin de la Brown Hali, student la medicină, pentru că un nume care se pronunța la fel ca *noise101* şi care putea fi separat între a doua şi a treia literă ca să devină *no siyes* era o alegere inevitabilă, singura care acoperea nevoile poveştii. *Capitala ruinelor.* Ferguson avea să lucreze doi ani la acel roman de două sute patruzeci şi şase de pagini, dar pe 30 iunie 1967, în ziua de dinainte de a pleca la ferma lui Howard din Vermont, s-a aşezat la masă şi a scris prima versiune a primului paragraf din ceea ce pentru el avea să fie prima sa carte adevărată.

---

[101] Zgomot (eng.).

Îşi amintea de prima epidemie din urmă cu treizeci şi cinci de ani, valul de sinucideri inexplicabile care zguduise oraşul R. În iama şi primăvara anului 1931, acele câteva luni cumplite când peste douăzeci de tineri între cincisprezece şi douăzeci de ani îşi puseseră capăt zilelor. Pe atunci era şi el tânăr, avea doar paisprezece ani, era în primul an de liceu şi n-avea să uite niciodată momentul când aflase vestea mortii lui Billy Noian, nici lacrimile care ţâşniseră din el când auzise că frumoasa Alice Morgan se spânzurase în podul casei. În urmă cu treizeci şi cinci de ani, cei mai mulţi se spânzuraseră fără să lase vreun bilet sau vreo explicaţie, iar acum situaţia se repeta, patru morti numai în luna martie, doar că de această dată tinerii se omorau prin asfixie, gazându-seânăuntrul maşinilor parcate în garaje încuiate. El ştia că şirul mortilor va continua, că vor muri şi alţi tineri până când epidemia va lua sfârşit, şi lua personal acele dezastre, pentru că între timp devenise medic, Henry J. Noyes, medic generalist, şi trei dintre cei patru copii morti recent îi fuseseră pacienti, Eddie Brickman, Linda Ryan şi Ruth Mariano, şi pe toţi îi adusese pe lume cu mâinile lui.

Urmau să se adune cu toţii la ferma lui Howard sâmbătă, pe 1 iulie, între cinci şi şase seara. Celia urma să vină din Woods Hole cu Chevy-ul Impala la mâna a doua pe care i-l cumpăraseră părinţii în mai, Schneiderman şi Bond, din Somerville, cu Skylark-ul din 1961 pe care i-l oferiseră Waxmanii lui Luther ca dar de despărţire când plecase la facultate, şi Ferguson, din Woodhall Crescent, unde trebuia să se ducă dimineaţa devreme după Pontiac. Planul era să rămână sâmbătă noaptea la fermă, iar a doua zi să ia micul dejun şi să plece apoi cu maşinile spre Williamstown, să-l vadă pe Noah evoluând pe scândură în rolul lui Konstantin într-o reprezentaţie de matineu duminical cu *Pescăruşul.* După care Celia urma să se întoarcă la Woods Hole, Amy şi Luther, la Somerville, iar Ferguson, Howard şi Mona Veltry, la fermă. Ferguson primise o invitaţie pe termen nelimitat, putea să stea cât îi făcea plăcere. Se gândea să stea vreo două săptămâni, dar n-avea planuri concrete, deci şi-ar fi putut petrece acolo toată luna, repezindu-se în weekenduri la Woods Hole.

Toată lumea a ajuns la Vermont la ora fixată şi, dat fiind că în seara respectivă unchiul şi mătuşa lui Howard erau plecaţi la Burlington, în vizită la nişte prieteni, şi nimeni n-avea chef de gătit, cele trei cupluri au hotărât să iasă să mănânce la un local care se numea Tom's Bar and Grill, o cârciumă delabrată de pe Route 30, cam la un kilometru de centrul oraşului Brattleboro. S-au înghesuit toţi şase în dubiţa lui Howard după ce au băut câteva beri la fermă, o scurtă băută în bucătărie, pentru că în Vermont, vârsta legală pentru a consuma băuturi alcoolice era de douăzeci şi unu de ani şi n-aveau să capete bere la Tom's, dar un rând a fost prea puţin, aşa că au plecat abia pe la nouă, iar sâmbătă seara la ora nouă, Tom's era deja la un pas de haos, cu muzică country bubuind la tonomat şi barul plin de drojdieri cu nenumărate licori tari la bord.

Era o clientelă din topor, muncitorime şi fermieri, mai mult ca sigur predominant de dreapta, pro-război, iar când Ferguson şi-a făcut intrarea, împreună cu mica lui gaşcă de studenţi de stânga, a înţeles din capul locului că nimeriseră greşit. I s-a părut că simte vânt de scandal dinspre bărbaţii şi femeile de la bar, iar ghinionul a făcut ca el şi prietenii lui să fie nevoiţi să se aşeze aproape de bar pentru că nu mai erau mese în sala din fund. Ce-or avea, s-a tot gândit el în timp ce o chelneriţă prietenoasă a venit să le ia comanda (Bună, copii. Cu ce vă servesc?), întrebându-se dacă privirile ostile îndreptate asupra lor aveau de-a face cu părul lui destul de lung, cu părul şi mai lung al lui Howard, cu modesta freză afro a lui Luther, cu persoana lui Luther în general, el fiind singurul negru de-acolo, sau cu frumuseţea elegantă, de clasă privilegiată, a celor trei fete, chiar dacă Amy lucra peste vară într-o fabrică, iar părinţii Monei s-ar fi putut afla la una dintre mesele din camera vecină, iar când Ferguson i-a cercetat mai atent pe cei care stăteau la bar, unii aşezaţi cu spatele la ei, şi-a dat seama că ocheadele veneau în principal din capăt, de la doi tipi postaţi în partea dreaptă a barului format din trei laturi, care aveau vedere directă la masa lor, doi indivizi pe la douăzeci şi ceva, treizeci de ani, care pentru Ferguson ar fi putut fi la fel de bine tăietori de lemne, mecanici auto sau profesori de filosofie, deci singurul lucru

evident la ei era că păreau nemulțumiți, după care Amy a făcut un gest pe care trebuie să-l fi făcut de sute de ori în ultimul an, s-a lipit de Luther şi l-a sărutat pe obraz, iar Ferguson a înțeles brusc ce-i înfuria pe filosofi, nu atât că un negru intrase pe teritoriul lor exclusiv alb, ci că o tânără albă atingea un tânăr negru în public, *lipindu-se de el şi sârutându-l,* iar dacă puneai la socoteală toate celelalte jigniri care li se aduseseră în acea seară, studenții pletoşi, studentele cu chipuri proaspete, picioare lungi şi dantură frumoasă, indivizi care ardeau drapelul şi ordine de încorporare, toată gaşca de hipioți mucoşi anti-război plus numărul de beri consumate de când stăteau acolo, nu mai puțin de şase de căciulă, poate chiar spre zece, n-a părut ciudat, cu atât mai puțin surprinzător, când cel mai voinic dintre cei doi profesori de filosofie s-a ridicat de pe scaunul de la bar, s-a apropiat de masa lor şi i s-a adresat surorii vitrege a lui Ferguson:

Termină, fată. Aci n-ai voie cu de-astea.

Până să se dezmeticească Amy şi să-i răspundă, Luther a intervenit: Mai scuteşte-ne, domnu. Valea.

Nu vorbeam cu tine, Charlie, a răspuns filosoful. Vorbeam cu *ea.*

A arătat cu degetul spre Amy, ca să-şi întărească spusele.

Charlie! a repetat Luther cu un hohot zgomotos, teatral. Bună poantă! Dumneata eşti Charlie, domnu, nu eu. *Domnu Charlie* în persoană.

Ferguson, al cărui scaun era cel mai aproape de filosoful proțăpit lângă ei, a hotărât să se ridice în picioare şi să-i dea o lecție de geografie.

Cred că le-ai cam încurcat, a zis el. Nu suntem în Mississippi, ci în Vermont.

Suntem *America,* a replicat filosoful, îndreptându-şi atenția asupra lui Ferguson. Patria celor liberi şi curajoşi!

Libertate doar pentru tine, nu şi pentru ei, nu? a întrebat Ferguson.

Fix aşa, Charlie, a răspuns filosoful. Nu şi pentru ei, dacă se ocupă cu de-astea în public.

Care astea? a zis Ferguson cu o notă sarcastică în voce, astfel încât *care astea* a ajuns să sune ca *du-te-n ma-ta.*

Uite care, boule, a zis filosoful.

Apoi i-a tras un pumn în față lui Ferguson şi a început bătaia.

Totul a fost atât de stupid. O încăierare de bar cu un rasist beat pus pe harță, dar după primul pumn, cum altfel să răspundă Ferguson dacă nu tot cu pumnul? Din fericire, prietenul filosofului n-a sărit şi el la bătaie, şi deşi atât Howard, cât şi Luther au încercat să-i despartă, Tom tot a apucat să cheme poliția şi, pentru prima oară în viața lui, Ferguson a fost arestat, încătuşat şi dus la o secție de poliție ca să fie înregistrat, să i se ia amprentele şi să fie fotografiat din trei unghiuri diferite. Judecătorul tribunalului de noapte a stabilit o cauțiune de o mie de dolari (o sută de dolari bani gheață), pe care Ferguson a depus-o ajutat de Howard, Celia, Luther şi Amy.

Avea nişte tăieturi deasupra ochilor, îşi pierduse de tot un colț din sprânceana dreaptă, îl durea falca, avea fața plină de sânge, dar nu-şi rupsese nimic, pe când bărbatul care-l atacase, un instalator în vârstă de treizeci şi doi de ani pe nume Chet Johnson, s-a ales cu nasul spart în urma bătăii şi şi-a petrecut noaptea la spitalul Brattleboro Memorial. Luni dimineață, când s-au formulat capetele de acuzare, atât el, cât şi Ferguson au fost învinuiți de agresiune fizică, tulburarea ordinii publice şi distrugere de bunuri (altercația se soldase cu un scaun rupt şi câteva pahare sparte), iar data procesului a fost fixată pe 25 iulie, într-o zi de marți.

Înainte de înfățişarea de la tribunal de luni au petrecut o duminică deprimantă la fermă, cu toată lumea discutând în living despre evenimentele din seara precedentă şi uitând de piesa lui Noah. Howard îşi turna cenuşă în cap. Zicea că n-ar fi trebuit să tragă de ei să meargă la Tom, iar Mona îi ținea isonul, asumându-şi partea ei de vină: Trebuia să am mai multă minte şi să nu vă las la balamucul ăla pentru țărănoi. Celia a vorbit pe larg despre ceea ce numea *curajul neverosimil* de care dăduse dovadă Ferguson – dar şi despre cât de tare se speriase când izbucnise bătaia, despre oribila brutalitate a acelui prim pumn. Amy a tunat şi a fulgerat o vreme, pornită împotriva propriei persoane pentru că nu-i ținuse piept *bigotului ăluia urât şi jegos,* iritată că intrase-n

panică atunci când individul o arătase cu degetul, după care şi-a acoperit faţa cu mâinile şi a început să plângă, un lucru total neobişnuit pentru Amy aşa cum o cunoştea Ferguson de ani buni. Luther era cel mai furios dintre ei, cel mai dezamăgit, şi s-a autoflagelat pentru că-l lăsase pe Archie s-o încaseze cel mai rău în loc să-l dea la o parte şi să-l pocnească pe nenorocit peste gură cu pumnul lui negru. Anticipând deja următoarea etapă, mătuşa şi unchiul lui Howard au discutat despre găsirea unui avocat bun care să susţină cauza lui Ferguson. Până la jumătatea după-amiezii, Temerara Amy se limpezise la cap îndeajuns încât să sune acasă, în Woodhall Crescent, şi să-i povestească tatălui ei în ce *belea* intrase Archie. I-a pasat telefonul lui Ferguson care, auzind vocea speriată şi confuză a maică-sii, i-a spus să stea liniştită, că situaţia e sub control şi n-are rost să vină şi ei la Vermont. Dar cum să mai poată avea vreo certitudine, se întreba el în timp ce rostea acele cuvinte, şi ce Dumnezeu avea să i se întâmple?

Zilele s-au scurs. Avea să fie apărat de un tânăr avocat din Brattleboro cu reputaţie bună, pe nume Dennis MeBride. Celia urma să vină în fiecare weekend la fermă, pentru că Ferguson n-avea voie să părăsească statul Vermont până la finalizarea procesului, asta dacă nu cumva ciocănaşul dreptăţii avea să-l pălească cu o lună, trei luni sau un an după gratii. Ca să nu se întâmple asta, trebuia să scoată din buzunar bani grei, dolari peste dolari din teancul tot mai subţire al celor zece mii primiţi cu un an în urmă de la bunicul lui, între timp răposat, dar măcar avea bani şi nu trebuia să ceară ajutor de la maică-sa sau de la Dan. Apoi s-a făcut 12 iulie şi, ascultând veştile pe care maică-sa i le dădea la telefon, abia dacă reuşea să înţeleagă ce i se spune. În timp ce el era preocupat de necazurile lui mărunte, un ditamai coşmarul public cuprindea străzile din Newark, iar oraşul unde-şi petrecuse primii ani din viaţă ardea din temelii.

Un război rasial. Nu revolte rasiale, cum spuneau ziarele în stânga şi-n dreapta, ci un război între rase. Soldaţi din Garda Naţională şi poliţişti din New Jersey trăgeau gloanţe ucigaşe, douăzeci şi şase de morţi în acele zile de prăpăd scăldate în

sânge, douăzeci şi patru de o culoare, doi de altă culoare, ca să nu mai vorbim de sutele, dacă nu miile de oameni bătuţi şi răniţi, printre care şi poetul şi dramaturgul LeRoi Jones, locuitor al Newarkului şi prieten bun cu regretatul Frank O'Hara, care fusese scos cu forţa din maşină pe când inspecta ravagiile din Central Ward, dus la o secţie locală de poliţie, încuiat într-o cameră şi bătut atât de rău de un poliţist alb, încât văzuse moartea cu ochii. Poliţistul care-l bătuse îi fusese prieten în liceu.

Din câte spunea Amy, nimeni din familia Bond nu avusese de suferit. Luther era departe de război, în Somerville, Seppy, care avea şaisprezece ani, călătorea prin Europa cu Waxmanii, iar domnul şi doamna Bond reuşiseră să scape de gloanţe, bastoane şi pumni. Un singur „aleluia" printre mii de vaiete de durere, oroare şi dezgust. Oraşul natal al lui Ferguson devenise capitala ruinelor, dar toţi cei patru Bonzi scăpaseră cu viaţă.

Toate astea s-au întâmplat în timp ce Ferguson se pregătea să-şi apere propria viaţă la tribunal. Războiul din Newark s-a încheiat cu opt zile înainte de procesul lui, un al doilea război de şase zile pe lângă Războiul de Şase Zile din Israelul Danei, ambele războaie fiind pierdute de ambele taberele, indiferent dacă luptătorii realizau sau nu acest lucru, iar în timp ce se deplasa zilnic la Brattleboro ca să discute cu avocatul şi să-şi pregătească pledoaria, Ferguson se întreba dacă nu cumva era şi el pe punctul de a pierde tot, se întreba şi se frământa atât de intens, încât avea senzaţia că se destramă pe dinăuntru, că maţele şi măruntaiele lui încolăcite se vor desface până la urmă, îi vor ţâşni din stomac şi se vor împrăştia pe Strada principală din Brattleboro, să fie lipăite de un câine lihnit, care avea să-i mulţumească atotputernicului dumnezeu al câinilor pentru darul său mărinimos.

MeBride era calm, sigur pe el şi de un *optimism rezervat,* ştiind că nu clientul lui fusese agresorul în noaptea respectivă, şi cum varianta sa avea să fie confirmată de cinci martori, cinci *martori de încredere,* toţi studenţi la facultăţi şi universităţi importante, cuvântul lor avea să atârne cu certitudine mai greu în balanţă decât mărturia probabil falsă

a prietenului lui Chet Johnson, Robert Allen Gardiner, aflat în stare de ebrietate.

Lui Ferguson i s-a spus că judecătorul care avea să prezideze la procesul său era absolvent de Princeton, promoția 1936, ceea ce însemna că William T. Burdock fusese coleg şi poate prieten cu sponsorul bursei lui Ferguson, Gordon DeWitt. Ceea ce putea fi un avantaj sau un dezavantaj, imposibil de spus. Având în vedere că nu era un proces cu juraţi, iar decizia îi aparţinea exclusiv judecătorului Burdock, Ferguson spera să fie un avantaj.

Pe 22 seara, cu trei zile înainte să înceapă procesul, Luther a sunat la fermă şi l-a cerut la telefon pe *Archie.* Când mătuşa lui Howard i-a întins receptorul, Ferguson a simţit un nou val de spaimă răscolindu-i măruntaiele. Ce urmează? s-a întrebat el. Oare Luther îl sunase să-l anunţe că nu se poate prezenta marţi la tribunal?

Nici vorbă, a spus Luther. Normal că vin să depun mărturie. Nu sunt eu martorul tău principal?

Ferguson a răsuflat zgomotos în receptor. Mă bazez pe tine, a zis el.

Luther a amuţit un moment la capătul firului. Momentul s-a prelungit, mult mai mult decât i se părea normal lui Ferguson. Un zgomot de fond se auzea pe fir, ca şi cum tăcerea lui Luther n-ar fi fost tăcere, ci rumoarea gândurilor care i se zvârcoleau în minte. Într-un sfârşit, a vorbit: Mai tii minte Planul A şi Planul B?

Da, ţin minte. Planul A: Le faci jocul. Planul B: Nu le faci jocul.

Cam asta e, pe scurt. Acum m-am gândit la Planul C.

Vrei să-mi spui că mai e o posibilitate?

Mă tem că da. Varianta salutare-şi-noroc.

Ce înseamnă asta?

Te sun de la ai mei de-acasă, din Newark. Ai vreo idee cum arată Newarkul în momentul ăsta?

Am văzut poze. Străzi întregi distruse. Clădiri mistuite de foc, spulberate. Sfârşitul unei părţi de lume.

Astia încearcă să ne omoare, Archie. Nu încearcă doar să ne izoleze, ne vor morti.

Nu toată lumea, Luther. Doar cei mai răi.

Cei de la putere. Primarii, guvernatorii şi generalii. Vor să ne curețe.

Ce legătură are asta cu Planul C?

Până acum, am fost dispus să le fac jocul, dar după ce s-a întâmplat săptămâna trecută, nu cred că mai pot face chestia asta. Aşa că mă uit la Planul B şi simt că mă sufoc. Panterele sunt acum o forță şi fac exact ce ziceam eu c-o să fac în caz că Planul A eşuează. Cumpără arme ca să se apere, trec la acțiune. În momentul ăsta par puternici, dar nu sunt. America albă n-o să-i tolereze, aşa că o să-i ia la rând şi-o să-i omoare. Foarte stupid să mori aşa, Archie – degeaba. Aşa că dă-l încolo de Plan B.

Şi planul C?

O şterg. Îmi iau tălpăşița, cum se zicea în filmele vechi cu cowboy. Marți o să vin la Vermont pentru procesul tău, iar după ce se termină procesul, n-o iau spre sud, spre Massachusetts, ci spre nord, spre Canada.

Canada. De ce Canada?

În primul rând, pentru că nu-i în Statele Unite. În al doilea rând, pentru că am nişte rude în Montreal. În al treilea rând, pentru că pot să-mi termin facultatea la MeGill. M-au primit când am terminat liceul, să ştii. Sunt sigur c-o să mă primească şi acum.

Evident că da, dar durează până te transferi, iar dacă te laşi de şcoală în semestrul de toamnă, o să te ia în armată.

Poate, dar ce contează, dacă n-am de gând să mă-ntorc?

Niciodată?

Niciodată.

Şi Amy?

I-am spus să vină cu mine, dar n-a vrut.

Înțelegi de ce, nu-i aşa? Nu e vorba de tine.

Probabil că nu. Dar chiar dacă ea rămâne aici, asta nu înseamnă că nu poate veni în vizită. La urma urmei, nu e sfârşitul lumii.

Nu, dar probabil că e sfârşitul pentru tine şi Amy.

Poate că ăsta nu-i neapărat un lucru rău. N-am fi rezistat pe termen lung. Pe termen scurt, cred c-am încercat să demonstrăm ceva. Dacă nu pentru noi, atunci pentru restul lumii. Până în seara aia când a venit cretinul ăla la noi la

masă şi ne-a ameninţat. Am demonstrat ce-am avut de demonstrat, dar cine vrea să trăiască într-o lume care te obligă să te duelezi din priviri cu răuvoitorii care n-au altă treabă în viaţă decât să se holbeze la tine? Viaţa e şi-aşa destul de grea şi mă simt epuizat, Archie, sunt la capătul puterilor.

Urmarea a avut două părţi, o primă parte bună şi o a doua parte mai puţin bună. Prima parte a fost procesul, care s-a desfăşurat în mare aşa cum anticipase MeBride. Ceea ce nu înseamnă că Ferguson n-a fost speriat cam pe toată durata ostilităţilor sau că intestinele lui n-au fost iarăşi pe punctul de a se dezintegra în cele două ore şi jumătate petrecute în sala de judecată, dar l-a ajutat să-i ştie acolo pe maică-sa şi pe tatăl lui vitreg, împreună cu Noah, mătuşa Mildred şi unchiul Don, şi l-a ajutat că prietenii săi au fost nişte martori atât de precişi şi de articulaţi, mai întâi Howard, apoi Mona, apoi Celia, Luther şi în sfârşit Amy, care a povestit cu aplomb cât de tare o speriaseră cuvintele şi gesturile ameninţătoare ale lui Johnson înainte de primul pumn, şi l-a ajutat şi că Johnson a recunoscut deschis imediat cum a urcat în boxa martorilor că în seara de 1 iulie fusese beat şi nu mai tinea minte ce făcuse şi ce nu făcuse. Cu toate astea, lui Ferguson i s-a părut că era o eroare tactică din partea lui MeBride să-l pună să vorbească atât de mult despre facultate în timpul depoziţiei, întrebându-l nu doar cu ce se ocupă (era student), ci şi unde studia (la Princeton), în ce condiţii (ca bursier Walt Whitman) şi ce medie avea (3,7), pentru că deşi a fost evident că răspunsurile lui nu l-au lăsat indiferent pe judecătorul Burdock, erau nerelevante pentru cazul respectiv şi puteau trece drept o metodă incorectă de a induce presiune. Până la urmă, Burdock l-a declarat pe Johnson vinovat de instigarea încăierării şi i-a dat o amendă usturătoare, de o mie de dolari, în timp ce Ferguson, care n-avea cazier, a fost achitat de acuzaţia de agresiune şi a trebuit să-i plătească lui Thomas Griswold daune în valoare de cincizeci de dolari, care acopereau preţul unui scaun şi a şase pahare noi. Era cel mai bun rezultat posibil, Ferguson scăpa total şi definitiv de povara pe care o purtase în spinare şi, în timp ce prietenii şi familia se adunau în jurul lui pentru

a sărbători victoria, i-a mulțumit lui MeBride pentru că făcuse treabă bună. Poate că, în definitiv, omul stiuse foarte bine ce face. Frăția de la Princeton. Dacă mitul era adevărat, atunci toți princetonienii erau uniți între ei, indiferent de generație, în moarte ca şi în viață, iar dacă Ferguson se putea considera într-adevăr princetonian, ceea ce presupunea că devenise până-n acel moment, atunci cine-ar fi putut nega că Tigrul îi salvase pielea?

Imediat după ce-au ieşit din tribunal, când se răspândiseră toți unsprezece în parcare, să-şi caute maşinile, Luther a venit prin spatele lui Ferguson, l-a cuprins cu brațul pe după umeri şi i-a zis: Ai grijă de tine, Archie. Eu am plecat.

Ferguson n-a apucat să-i răspundă, că Luther s-a şi întors pe călcâie şi a luat-o în direcția opusă, grăbindu-se spre Buick-ul lui verde, parcat în față, lângă ieşire. Deci aşa se face, şi-a zis Ferguson. Fără lacrimi, fără gesturi mari, fără îmbrățişări tandre de adio. Îți urci pur şi simplu curul în maşină şi o iei din loc, sperând la o viață mai bună în noua țară. Admirabil. Dar pe de altă parte, cum să-ți iei la revedere de la o țară care nu mai există pentru tine? Ar fi ca şi cum ai fi încerca să dai mâna cu un mort.

În timp ce Ferguson se uita cum se urcă în maşină băiatul care la paisprezece ani îi dăduse un pumn şi care devenise între timp adult, Amy i-a apărut brusc în câmpul vizual, alergând. Motorul s-a pus în mişcare şi, în timp ce Luther băga în viteză Skylark-ul, chiar în ultima secundă, ea a tras de uşa din dreapta şi-a urcat lângă el.

Au plecat împreună.

Asta nu însemna că ea avea de gând să rămână cu el în Canada, însemna doar că deocamdată îi era greu, prea greu să se desprindă.

A doua parte a evenimentelor care au urmat a fost direct legată de Gordon DeWitt şi de mitul frăției de la Princeton.

Prânzul festiv al bursierilor Walt Whitman se tinea în fiecare an în prima săptămână a semestrului de toamnă, iar Ferguson fusese deja la două astfel de evenimente, în anul întâi şi în anul al doilea de facultate. În primul an se ridicase şi făcuse o reverență, ca parte din primul grup de patru

studenți, în al doilea an, când numărul studenților crescuse la opt, se ridicase şi mai făcuse o reverență; era aşadar un prânz cu trei feluri, pe bază de carne de pui, care se ținea în sala de mese a clubului facultății, punctat de scurte discursuri ținute de preşedintele universității, Robert F. Goheen, şi de alte oficialități de la Princeton, observații optimiste, idealiste despre tinerii bărbați americani şi despre viitorul țării, exact cum era de aşteptat la asemenea întruniri, dar Ferguson fusese impresionat de unele lucruri pe care le spusese DeWitt la prima dintre aceste ocazii, sau cel puțin de modul stângaci şi sincer în care se exprimase, printre care convingerea lui că *orice băiat merită o şansă, oricât de modestă i-arfi condiția,* dar şi propriile lui amintiri de când ajunsese la Princeton ca absolvent al unui liceu public, provenit dintr-o familie săracă, cât de *nelalocul lui* se simțise la început, ceea ce-i mersese la suflet lui Ferguson, care încă nu-şi găsise locul, după doar trei zile petrecute în campus la vremea respectivă. În anul următor, DeWitt se ridicase şi ținuse un discurs aproape identic – însă cu o completare fundamentală. Pomenise de războiul din Vietnam, subliniind obligația tuturor americanilor de a participa la efortul de a *ține piept tăvălugului comunist* şi criticând dur numărul tot mai mare de tineri şi *stângişti anti-americani îmbătați cu apă rece* care se opuneau războiului. DeWitt era de partea militarişti lor, dar la ce să te aştepți de la un şmecher de Wall Street care făcuse milioane în tranşeele capitalismului american? În plus, absolvise aceeaşi universitate care-i educase pe John Foster Dulles şi pe fratele său, Allen, cei doi inventatori ai Războiului Rece, unul secretar de stat, celălalt director al C.I.A. Sub Eisenhower, iar dacă ei doi n-ar fi făcut ce făcuseră în anii ’50, America n-ar fi luptat cu Vietnamul de Nord în anii ’60.

Cu toate astea, Ferguson accepta bucuros banii lui DeWitt şi, în ciuda diferențelor politice dintre ei, omul îi era mai degrabă simpatic. Scund şi îndesat, cu sprâncene groase, ochi căprui limpezi şi maxilar lat, îi scuturase viguros mâna lui Ferguson prima oară când făcuseră cunoştință, urându-i *tot succesul din lume* în *aventura studențească* în care pornise, iar a doua oară, după ce Ferguson se distinsese prin

rezultatele sale din primul an, DeWitt i se adresase pe numele mic. *Ține-o tot așa, Archie, sunt foarte mândru de tine,* îi spusese el. Ferguson devenise unul dintre băieții lui, față de care DeWitt manifesta un viu interes, urmărindu-le evoluția îndeaproape.

A doua zi după proces, de dimineață, Ferguson şi-a luat rămas-bun de la prietenii din Vermont şi s-a întors la New York cu maşina. Stresul ultimelor trei săptămâni îl sleise şi-l pusese serios pe gânduri. Scena violentă din bar, violentele din Newark, amintirea vie, tactilă a cătuşelor apăsându-i încheieturile, durerea de stomac din timpul procesului, decizia bruscă, dar nu impetuoasă a lui Luther de a începe o viață nouă la Montreal şi Amy, biata Amy, întoarsă pe dos şi alergând înnebunită spre maşină. Mai trebuia să se gândească şi la carte, cartea pe care spera s-o poată scrie, şi încetul cu încetul şi-a reintrat în ritm şi s-a regăsit în camera lui, la biroul lui, în lungile conversații nocturne pe care le purta la telefon cu Celia. Pe 11 august l-a sunat maică-sa, să-l anunțe că în acea după-amiază găsise în cutia poştală o scrisoare de la Programul de Burse Walt Whitman. Prefera să i-o citească la telefon sau să i-o trimită în East Eighty-ninth Street? Presupunând că e ceva mărunt, probabil un mesaj de la doamna Tommasini, secretara programului, cu informații legate de data şi ora prânzului programat pentru septembrie, Ferguson i-a spus maică-sii să nu se obosească şi să i-o trimită când avea drum pe la poştă. Scrisoarea a ajuns la New York abia peste o săptămână, dar în dimineața când a sosit, pe 18 august, într-o vineri, Ferguson a plecat la Woods Hole cu un autobuz Trailways (Pontiacul fiind la mecanic, pentru reparații minore), aşa că abia luni, pe 21, când s-a întors din vizita la Celia, a deschis plicul şi a primit cel de-al doilea pumn în față din vara respectivă.

Scrisoarea nu era de la doamna Tommasini, ci de la Gordon DeWitt, o scrisoare de un paragraf de la fondatorul Programului de Burse Walt Whitman, în care-l anunța pe Ferguson că de curând îi fuseseră aduse la cunoştință (lui DeWitt) unele lucruri îngrijorătoare de către un fost coleg de la Princeton, judecătorul William T. Burdock din Brattleboro, Vermont, legate de o bătaie dintr-un bar, în care el

(Ferguson) spărsese nasul unui bărbat, şi chiar dacă din punct de vedere legal acționase în legitimă apărare, din punct de vedere moral dăduse dovadă de un comportament cu totul reprobabil, pentru că în primul rând n-ar fi avut ce căuta într-un asemenea loc de pierzanie, iar simpla lui prezență acolo ridica un serios semn de întrebare cu privire la capacitatea sa de a discerne binele de rău. După cum Ferguson ştia prea bine, toți participanții la Programul de Burse Walt Whitman trebuiau să semneze un angajament de caracter, prin care promiteau să se poarte ca nişte gentlemeni în orice situație, asumându-şi rolul de model de comportament şi virtute, şi pentru că Ferguson îşi încălcase promisiunea făcută, el (DeWitt) îşi făcea trista datorie de a-l informa că bursa îi fusese retrasă. Dacă dorea, Ferguson putea rămâne la Princeton ca student plătitor, dar Programul nu-i va mai acoperi taxele şcolare şi nici cheltuielile de cazare. Cu regret, dar sincer...

Ferguson a pus mâna pe telefon şi a format numărul biroului lui DeWitt de pe Wall Street. Îmi pare rău, i-a spus secretara, domnul DeWitt e plecat în Asia şi se va întoarce abia pe 10 septembrie.

N-avea rost să-l sune pe Nagle. Nagle şi soția lui erau în Grecia.

Oare putea acoperi costurile de unul singur? Imposibil. Completase un cec de cinci mii de dolari pe numele lui MeBride, iar în cont îi mai rămăseseră puțin peste două mii de dolari. Prea puțin.

Să-i roage pe maică-sa şi pe Dan să plătească? Nu, nu-l lăsa inima să facă aşa ceva. Maică-sa terminase proiectul cu calendarele şi agendele, iar Phil Constanza, cu care Dan colabora de şaisprezece ani la seria cu Ursulețul Tommy, fusese secerat de un atac cerebral şi probabil că n-avea să se mai întoarcă niciodată la lucru. Nu era momentul ideal să ceară favoruri.

Să pună el două mii cât avea şi să-i roage pe ei să acopere diferența? Poate. Dar ce-o să facă la anul, când n-o să mai aibă două mii de dolari?

Să pună cele două mii ale lui însemna şi să renunțe la apartament. Să stea departe de New York – un gând înfiorător.

Şi totuşi, dacă nu se întorcea la Princeton, avea să-şi piardă statutul de student scutit de armată. 11 aştepta deci ordinul de încorporare şi, pentru că avea să refuze să se prezinte, ordinul de încorporare însemna închisoare.

Altă facultate? Una mai ieftină? Dar care? Şi cum naiba să-şi aranjeze un transfer într-un timp atât de scurt?

Habar n-avea ce să facă.

Un lucru era cert: acolo nu-l mai doreau. Hotărâseră că nu e bun de nimic şi-l dăduseră afară.

7.1

La întoarcerea din Florida, Ferguson şi-a făcut bagajele şi s-a mutat la patru cvartale mai spre sud, într-un apartament de pe West 107th Street, între Broadway şi Amsterdam Avenue. Două camere plus bucătărie, în schimbul sumei excesive, pe care însă şi-o permitea fără probleme, de o sută treizeci de dolari pe lună (avantajele de a avea economii la bancă), dar chiar dacă prefera să nu împartă apartamentul cu nimeni şi s-a bucurat că lasă în urmă interioarele bântuite din West 11 Ith Street (un act necesar), îi era greu să doarmă singur. Perna de deasupra era ori prea tare, ori prea moale, cea de dedesubt era ori prea turtită, ori prea umflată, aşternutul îi zgâria brațele sau i se încolăcea în jurul picioarelor în fiecare noapte şi, cum Amy nu mai era lângă el, să-l legene şi să-l adoarmă cu respirația ei liniştită, muşchii nu i se puteau relaxa, plămânii refuzau să încetinească ritmul, iar mintea măcina nestăvilită cu viteza de cincizeci şi două de gânduri pe minut, câte unul pentru fiecare carte din pachet. Câte țigări a fumat la două şi jumătate noaptea? Câte pahare cu vin roşu a băut după miezul nopții, ca să-şi potolească tremurul şi să-şi convingă ochii să se închidă? Dureri de gât aproape în fiecare dimineață. Crampe la stomac după-amiaza. Dificultăți de respirație seara. Şi dimineața, la prânz şi seara, o inimă care bătea prea repede.

Problema nu mai era Amy. În timpul verii se împăcase cu ideea despărțirii, cu inevitabila lor separare definitivă, şi nu mai dădea vina nici pe ea, şi nici măcar pe el însuşi. O apucaseră în direcții diferite de aproape un an, iar firul care-i unea s-ar fi rupt oricum, mai devreme sau mai târziu. Şi chiar s-a rupt, o ruptură atât de mare şi de violentă, încât Amy fusese proiectată în celălalt capăt al țării. California. Calamitatea îndepărtatei Californii, iar de la începutul lui mai nu mai auzise nicio vorbă despre sau de la ea – un zero mare ca o gaură în cer.

În momentele de forță, putea să-şi spună că e mai bine aşa, că Amy devenise o persoană cu care nu mai putea sau nu mai dorea să trăiască, aşa că n-avea ce regreta. În momentele de slăbiciune, îi ducea dorul, la fel cum dusese dorul celor două degete care îi fuseseră retezate în accident, iar acum, că ea plecase, avea deseori senzația că i se furase încă o parte a corpului. Când era la jumătatea drumului între momentele de forță şi cele de slăbiciune, se ruga să apară altcineva care să ocupe cealaltă parte a patului şi să-l vindece de insomnie.

Casă nouă, visul unei noi iubiri, lunga vară de muncă la traducerile lui, muncă ce continuase de-a lungul toamnei, iernii şi al primăverii, problemele somatice cauzate de pierderea fostei iubiri şi/sau starea de spirit în care se afla şi care l-au adus într-un final la urgență, la spitalul St. Lukes, cu douăzeci şi şapte de pumnale înfipte în burtă (nu pentru că-i crăpase apendicele, cum crezuse el, ci din cauza unei crize de gastrită), măcelul nesfârşit din Vietnam, la care s-au adăugat multe alte şocuri în a doua jumătate a anului 1968 şi prima jumătate a anului 1969 – toate fac parte din povestea lui Ferguson –, dar deocamdată trebuie să ne îndreptăm atenția asupra figurii simbolice a lui Dumnezero, personajul inventat de William Blake care devenise pentru Ferguson simbolul indivizilor iraționali puşi la cârma lumii. La jumătatea lui septembrie, când s-a întors la Columbia pentru ultimul an de facultate, se simțea deziluzionat şi dezamăgit pe aproape toate planurile, inclusiv pentru că descoperise manipulările din presa americană, aşa că începuse să reconsidere ideea de a intra în acea frăție după

facultate, întrebându-se dacă merita să persiste în decizia luată în liceu de a deveni jurnalist profesionist în lumina corupției şi a relei voințe la care fusese martor direct în timpul revoltei de la Columbia din primăvara anului precedent. *New York Times* mințise. Aşa-zisul ziar reper, presupusul bastion al reportajelor etice, nepărtinitoare, falsificase articolul despre intervenția poliției de pe 30 aprilie şi publicase o relatare a evenimentelor scrisă *înainte, practic, ca evenimentele să aibă loc.* A.M. Rosenthal, redactorul-şef adjunct de la *Times,* primise de la cineva din conducerea Columbiei pontul despre acțiunea în forță cu câteva ore înainte ca poliția să-şi facă apariția în cartier, aşa că, pe baza informației că fuseseră mobilizați o mie de polițişti, articolul principal de pe prima pagină a ediției din dimineața zilei de 30 aprilie anunța că acei o mie de oameni evacuaseră clădirile ocupate de studenții protestatari, arestând 700 dintre aceştia pentru încălcarea unei proprietăți private (număr adăugat în ultima clipă, după scrierea articolului), dar nu pomenea o vorbă despre ceea ce se întâmplase cu adevărat, nici măcar o vorbă despre vărsarea de sânge şi violențe, despre studenții şi profesorii bătuți şi despre cătuşele şi bastoanele folosite de poliție chiar asupra unui reporter de la *Times,* în Avery Hall. În ziarul de a doua zi dimineața, articolul principal de pe prima pagină omitea din nou informația despre revolta polițiştilor care avusese loc în campus în timpul operațiunii în forță, chiar dacă la pagina 35 găseai ascunsă o modestă relatare despre presupusele acte de violență ale polițiştilor. Cel de-al treilea paragraf al articolului afirma că „într-o asemenea situație, brutalitatea poliției e greu de definit, după cum ne sugerează zeci de comentarii ale unor studenți de la Columbia. Pentru un veteran al demonstrațiilor anti-război sau pentru drepturi civile, acțiunea poliției de ieri dimineață din campusul de la Columbia a fost, în general, una destul de blândă." Bătaia sadică încasată de reporterul Robert MeG. Thomas Jr. De la *Times* era menționată abia în al unsprezecelea paragraf.

Zeci de studenți. Dar care studenți, ar fi vrut să ştie Ferguson, cum îi chema? Şi care erau veteranii mişcărilor anti-război şi pro-drepturi civile care fuseseră brutalizați de

poliție la demonstrațiile precedente? Niciun student n-ar fi avut voie să publice un asemenea articol în *Columbia Daily Spectator* decât dacă ar fi venit cu citate directe şi cu identitățile studenților care făcuseră acele comentarii, dacă într-adevăr erau reale. Cum se putea numi aşa ceva – o ştire sau un editorial vopsit în ştire? Şi, dacă nu era cu supărare, care era definiția cuvântului „blând”?

Un alt articol apărut pe prima pagină pe 1 mai fusese scris de însuşi Rosenthal, un amestec surprinzător de dezlânat şi de incoerent de văicăreli, impresii şi negări furioase. „Era 4.30 dimineața”, începea primul paragraf, „iar preşedintele universității stătea rezemat de peretele încăperii. Era fostul său birou. Şi-a trecut mâna peste față. «Doamne, cum pot face nişte oameni aşa ceva?» s-a întrebat el... S-a învârtit prin încăpere. Spațiul fusese aproape golit de mobilă. Studenții care-l ocupaseră o trântiseră, o rupseseră şi o azvârliseră în camerele alăturate..?

În aceeaşi ediție matinală din *Times,* la pagina 36, alt articol relata despre distrugerile provocate în diverse săli şi birouri de ocupanții Facultății de Matematică. Ferestre făcute țăndări, un dulap cu fişe de bibliotecă răsturnat, bănci şi scaune dezmembrate, covoare arse cu țigara, cartoteci dărâmate, uşi rupte. „O secretară întoarsă în clădire pentru prima oară după recuperarea ei, în noaptea de joi, privea dezgustată în jur. «Sunt nişte porci», a zis ea.”

Dar nu studenții fuseseră porcii care ocupaseră clădirile, ci polițiştii care intraseră în acele spații după evacuare. Ei distruseseră băncile şi scaunele, ei împroşcaseră pereții cu şuvoaie de cerneală neagră, sfâşiaseră sacii de două şi cinci kilograme de orez şi zahăr, împrăştiindu-le conținutul în birouri şi săli de clase, ei vărsaseră borcane sparte cu sos de roşii pe podele, pe mese şi în cartoteci, ei făcuseră praf ferestrele cu bâtele şi bastoanele lor. Dacă obiectivul lor fusese discreditarea studenților, strategia funcționase, pentru că la câteva ore după acest al doilea asalt al poliției, în țară circulau deja o mulțime de fotografii cu daunele (peretele împroşcat cu cerneală a avut un succes deosebit), iar tinerii rebeli deveniseră o ceată necivilizată de huligani şi

brute, o hoardă barbară care n-avea alt scop decât distrugerea celor mai sacre instituții ale vieții americane.

Ferguson ştia adevărata poveste pentru că fusese unul dintre reporterii de la *Spectator* trimişi să investigheze acuzațiile de vandalism aduse studenților demonstranți, iar el şi colegii săi reporteri descoperiseră – datorită depozițiilor sub jurământ ale unor profesori – că în dimineața zilei de 30 aprilie, la ora şapte, când un detaşament de profesori inspectase clădirea goală a Facultății de Matematică, nu era pic de cerneală pe pereți. După plecarea lor, în clădire avuseseră acces doar poliția şi fotografii de presă, iar când profesorii se întorseseră ceva mai târziu în aceeaşi zi, găsiseră pereții plini de cerneală. Idem pentru bănci, scaune, cartoteci, ferestre şi saci cu alimente. La şapte dimineața totul era în bună stare, iar până la amiază se alesese praful.

N-a fost de bun augur nici că Arthur Ochs Sulzberger, directorul *New York Times,* făcea parte din consiliul de administrație al Columbiei. La fel ca William S. Paley, şeful canalului de televiziune CBS, şi Frank Hogan, procurorul-şef din Manhattan. Spre deosebire de mulți dintre prietenii lui, Ferguson n-avea obiceiul să pună operațiunile obscure ale slugoilor lui Dumnezero pe seama unor conspirații, dar cum să nu te miri că cel mai influent ziar american distorsionase cu bună stiință reflectarea evenimentelor de la Columbia şi că cel mai influent post de televiziune îl invitase pe preşedintele Grayson Kirk la *în fața națiunii,* dar nu ceruse niciun punct de vedere de la vreunul dintre liderii studenților. Iar în problema forțelor de ordine, Ferguson şi colegii săi din Morningside Heights ştiau cu toții foarte bine ce făcuse poliția în timpul şi după asalt, dar nimeni altcineva nu părea să fie prea interesat.

Caz închis.

În septembrie, Ferguson s-a întors în campusul de la Columbia dărâmat şi cu moralul la pământ. Într-o stare de extenuare şi demotivate, încă sub imperiul revoltătoarelor evenimente din august, tancurile sovietice intrând în Cehoslovacia ca să extermine Primăvara de la Praga, Daley făcându-l pe Ribicoff „un nenorocit de evreu împuțit” la Congresul Democraților din Chicago, în timp ce douăzeci şi

trei de mii de polițiști din forțele locale, statale şi federale gazau şi bumbăceau tineri demonstranți şi jurnaliști în Grant Park, iar mulțimea striga într-un glas *Ne vede o lume întreagă!,* apoi Ferguson şi-a început ultimul an de facultate la New York în toiul unei noi crize, spectacolul dement al profesorilor de la şcolile publice care au intrat în grevă pentru a contesta trecerea Inspectoratului Şcolar sub controlul comunității în Ocean Hill-Brownsville, încă o confruntare între albi şi negri, ură rasială în forma ei cea mai urâtă şi mai sinucigaşă, negri împotriva evreilor, evrei împotriva negrilor, otravă revărsată iarăşi în atmosferă în timp ce lumea îşi îndrepta atenția spre Olimpiada care urma să înceapă în Ciudad de Mexico, unde poliția a înfruntat o mulțime de treizeci de mii de studenți şi muncitori protestatari, omorând douăzeci şi trei dintre ei şi arestând cu miile, după care, la început de noiembrie, Ferguson a votat pentru prima oară la cei douăzeci şi unu de ani ai săi, iar America şi-a ales un nou preşedinte în persoana lui Richard Nixon.

În primele şase luni ale acelui ultim an de şcoală, a trăit cu impresia că e captiv în trupul unui străin şi nu-şi mai recunoaşte propriul chip în oglindă, lucru valabil şi pentru gânduri atunci când îşi privea propria minte, pentru că şi ele erau în mare parte gândurile unui străin: gânduri cinice, gânduri înveninate, gânduri dezgustate care n-aveau nicio legătură cu el cel de pe vremuri. Până la urmă, un om venit din nord avea să-l ajute să se vindece de acreală, dar asta s-a întâmplat abia în prima zi de primăvară, iar Ferguson a suportat cu greu toamna şi iarna, până când organismul i-a cedat şi a ajuns la urgență.

Dacă nu mai voia să se facă ziarist, atunci n-avea sens să continue ca reporter pentru *Spectator.* Pentru prima dată de mulți ani, putea să se strecoare afară din mănăstirea lui de sticlă şi să ia din nou lumea-n piept, nu ca un cronicar al acțiunilor altora, ci ca erou al propriei sale vieți, oricât de tulbure şi de confuză ar fi fost ea. Gata cu reportajele, dar o ruptură totală ar fi fost prea drastică, mai ales că ținea mult la colegii lui de acolo (dacă mai respecta vreun jurnalist american în acel moment, îi respecta pe Friedman şi pe

ceilalți băieți de la *Spectator),* așa că în loc să rupă orice legătură cu publicația, a renunțat la poziția lui în comitetul de redacție și a devenit un cronicar ocazional de cărți și filme, ceea ce însemna că preda cam un articol destul de lung pe lună, speculații pe teme cât se poate de diverse, de la poeziile postume ale lui Christopher Smart la cel mai recent film al lui Godard, *Weekend,* pe care Ferguson îl considera prima ilustrare autentică a ceea ce el numea *suprarealism public,* pentru a-l deosebi de *suprarealismulprivat* al lui Breton și al discipolilor săi, pentru că cele două zile și jumătate de vineri după-amiaza până duminică noaptea, numite familiar *weekend,* reprezentau aproape o treime din săptămână în societățile industriale și post-industriale ca Franța și America, la fel cum cele șapte sau opt ore pe care un individ le petrece în pat în fiecare noapte reprezintă cam o treime din viață, programul de visare al bărbaților și femeilor ca indivizi în paralel cu programul de visare al societății în care trăiesc, iar filmul lui Godard, anarhic și plin de sânge, cu mașini strivite și sex canibalic, nu era decât explorarea unui coșmar colectiv, adică exact genul de lucru de care Ferguson se simțea cel mai profund mișcat.

Hilton Obenzinger și Dan Quinn au fost numiți redactori-șefi la *Columbia Review,* David Zimmer și Jim Freeman au devenit redactori-șefi adjuncți, iar Ferguson a devenit unul dintre cei nouă membri ai comitetului literar. Două numere pe an, ca și până atunci, dar între timp făcuseră rost de bani pentru a pune pe picioare ceva care se numea Columbia Review Press, care avea să le permită să publice patru cărți scurte, pe lângă cele două numere ale revistei. La mijlocul lunii septembrie, când cei treisprezece s-au întâlnit la Ferris Booth Hall pentru ședința inaugurală, au căzut repede de acord asupra primelor trei titluri de pe listă. Poeziile lui Zimmer, poeziile lui Quinn și o colecție de povestiri de Billy Best, un fost student la Columbia care se lăsase de școală în urmă cu cinci ani, dar păstrase legătura cu mai mulți colegi de la *Review,* Problema era cea de-a patra carte. Jim și Hilton s-au fofilat amândoi, spunând că n-au destul material solid ca să umple șaizeci și patru de pagini, poate nici măcar patruzeci și opt de pagini, după care, în timpul unei pauze de

conversație, Hilton a despachetat jumătate de kilogram de carne tocată de vită, a strâns-o în palme într-o grămăjoară, s-a ridicat de pe scaun şi a aruncat-o cu forță într-un perete, strigând cuvântul *Camei* în timp ce carnea izbea peretele, lipindu-se acolo câteva secunde înainte de a se scurge pe podea. Un gest în spiritul curajos, dadaist al lui Hilton, şi în spiritul acelui an, în care cele mai luminate minți din campus au înțeles că problemele cele mai importante puteau fi soluționate doar prin argumente *non sequitur* care *să sară peste zid,* în contrast cu strategia *cu-capul-în-zid* din primăvara trecută, iar după ce l-au aplaudat cu toții pe Hilton pentru demonstrația sa despre subtilitățile logicii, Jim Freeman s-a uitat la Ferguson şi l-a întrebat: Dar traducerile tale, Archie? Ai destule pentru o carte?

Încă nu, a răspuns Ferguson, dar am lucrat mult vara asta. Nu putem aştepta până-n primăvară?

S-a decis prin vot unanim ca cea de-a patra şi ultima carte care urma să fie publicată în acel an să fie o mică antologie a poeților francezi din secolul XX ai lui Ferguson. Când Ferguson le-a amintit că e ilegal să publici traduceri fără să cumperi drepturile pentru original, nimeni n-a părut să se sinchisească. Quinn a comentat că tirajul avea să fie de doar cinci sute de exemplare, majoritatea împărțite gratuit, iar dacă un editor francez aflat întâmplător la New York avea să dea peste cartea lui Ferguson pe un raft în Gotham Book Mart, ce-ar fi putut face? Între timp, cărțile se vor fi epuizat, împrăştiindu-se în lungul şi-n latul țării, fără îndoială şi în alte țări, şi de ce s-ar obosi cineva să-i hăituiască pentru câteva sute de dolari?

Sunt de acord cu Dan, a spus Zimmer. Dă-i în mă-sa de bani.

Ferguson a râs, probabil pentru prima oară de săptămâni, dacă nu chiar de luni întregi.

Apoi au votat iar, doar ca să fie oficial, şi toți cei treisprezece membri ai comitetului de redacție au repetat rând pe rând cuvintele lui Zimmer: *Dă-i în ma-sa de bani.*

Jim şi Hilton au stabilit ca termen final de predare a manuscrisului 1 aprilie, ceea ce le lăsa suficient timp să scoată cartea înainte de luna iunie, când terminau

facultatea, iar pe măsură ce lunile treceau, Ferguson s-a întrebat adesea ce s-ar fi întâmplat cu el dacă Jim Freeman nu i-ar fi pus acea întrebare, pentru că de la o lună la alta devenea tot mai limpede că termenul de predare îi salvase viața.

Poeziile erau refugiul lui, singura insuliță de normalitate unde nu se simțea alienat față de sine însuși sau în răspăr cu Tot Ceea Ce Exista, și chiar dacă avea mult mai multe traduceri terminate decât dăduse de înțeles la ședință, nu mai puțin de o sută de pagini până-n acel moment, poate chiar o sută douăzeci, a continuat să-și șlefuiască versiunile din Apollinaire, Deznos, Cendrars, Éluard, Reverdy, Tzara și alții, ca să acumuleze suficient material pentru momentul când avea să fie nevoit să selecteze cele cincizeci, șaizeci de pagini pe care editura își permitea să le publice, o carte distonantă care sărea de la lamentațiile de inimă albastră din *Frumoasa roșcata* la tumbele nebune, muzicale ale lui Tzara din *Omul aproximativ,* de la ritmurile discursive din *Pastele la New York* de Cendrars la grația lirică a lui Paul Éluard:

Vom ajunge la mare cu clopote-n buzunare, cu zgomot de mare în mare, sau vom fi purtătorii unei ape mai pure, mai tăcute?

Apa ascute cuțite frecându-și palmele Războinicii și-au găsit armele-n valuri Și loviturile lor răsună ca stâncile ce prăpădesc în noapte vapoare.

E furtună și tunet. De ce nu tăcerea potopului, căci avem în noi tot spațiul visat pentru marea tăcere, și respira-vom ca vântul aprige mări, ca vântul furișându-se peste orizonturi.

Așadar, Ferguson se ocupa de activitățile lui extracurriculare, traducere și cronici, care puteau fi pe rând, și deseori chiar simultan, atât un chin, cât și o plăcere, chinul plăcut de a o scoate cu bine la capăt, frustrarea de a eșua de prea multe ori, poezii care-l îngenuncheau și pe care nu reușea să le transpună într-o engleză acceptabilă nici după douăzeci de tentative, articolul lui ratat despre efectul diferitelor tipuri de muzică, interpretate de diferite tipuri de voci feminine (Janet Baker, Billie Holiday, Aretha Franklin), pentru ca, într-un final, să tragă concluzia că nu se poate scrie despre muzică, sau cel puțin el nu putea, dar a reușit

totuşi să dea câteva articole care nu erau atât de groaznice încât să fie nepublicabile, iar teancul traducerilor creştea întruna, şi pe lângă toate astea mai erau şi cursurile, majoritatea seminarii de literatură engleză şi franceză, pentru că-şi îndeplinise toate obligațiile academice, cu o singură excepție, cursul de ştiințe, abominabilul curs obligatoriu de ştiințe de doi ani, care după părerea lui era o risipă totală de timp şi de efort, dar descoperise că exista un curs gândit pentru neisprăviții ca el, Introducere în Astronomie, unde se pare că nu pica nimeni pentru că profesorul nu era de acord să pice la ştiințe studenți neinteresați de ştiințe, şi chiar dacă nu veneai deloc la cursurile lui, nu trebuia decât să dai un examen-grilă la sfârşit de an, un test la care era imposibil să nu promovezi chiar dacă nimereai doar 10% dintre răspunsuri, pe ghicite, aşa că Ferguson s-a înscris la acel curs de matematică celestă pentru neisprăviți, dar cum trăia în corpul unui străin şi nu mai ştia cine este, cum n-avea decât dispreț pentru conducerea Columbiei şi pentru materiile inutile pe care i le băgau pe gât, a intrat în librăria facultății la începutul primului semestru şi a furat manualul de astronomie, el, care nu furase nimic în viața lui, care lucrase peste vară după primul său an de facultate la Book World şi prinsese şase sau şapte studenți care încercau să fure cărți şi-i dăduse afară din librărie, iată-l devenit el însuşi hot de cărți, ascunzând sub haină o carte de peste 4 kg, cartonată, apoi îndreptându-se calm spre uşă şi ieşind în soarele de vară indiană, începuse să facă lucruri la care pe vremuri nici nu s-ar fi gândit, purtându-se ca şi cum *n-ar mai fi fost el însuşi,* dar poate că la urma urmei devenise acea persoană, pentru că adevărul era că nu se simțea vinovat că şterpelise cartea – nu simțea absolut nimic.

Prea multe nopți la West End, prea multe nopți de beție cu Zimmer şi Fogg, dar Ferguson tânjea după companie şi după conversație, iar în serile când mergea singur la bar exista întotdeauna posibilitatea să întâlnească o fată la fel de singură ca el. O posibilitate însă destul de vagă, din moment ce era groaznic de neexperimentat în asemenea chestiuni, după ce-şi petrecuse aproape cinci ani ca adolescent şi tânăr

adult cu o singură fată, Amy Schneiderman cea plecată definitiv, care-l iubise, apoi nu-l mai iubise şi se descotorosise de el, iar acum o lua din nou de la zero, un novice în arta cuceririi amoroase, care nu ştia aproape nimic despre cum abordezi pe cineva, cum intri în vorbă, dar Ferguson avea mai mult şarm abţiguit decât treaz, şi în primele trei luni după întoarcerea la Columbia, când luase suficient alcool la bord încât să-şi învingă timiditatea, dar nu atât de mult încât să-şi fi pierdut controlul, i s-a întâmplat de trei ori să ajungă în pat cu femei, o dată pentru o oră, altă dată pentru mai multe ore şi a treia oară toată noaptea. De fiecare dată cu femei mai în vârstă decât el, iar în două din trei ocazii, ele îl abordaseră pe el şi nu invers.

Prima experienţă a fost un dezastru. Se înscrisese la un seminar post-universitar despre romanul francez, fiind singurul care încă nu absolvise facultatea dintr-o clasă formată din doi doctoranzi şi şase doctorande, iar când una dintre femeile de la curs a venit la West End în a treia săptămână din septembrie, el s-a dus la ea s-o salute. Alice Dotson avea douăzeci şi patru sau douăzeci şi cinci de ani, nu era deloc neatrăgătoare sau deloc dornică, dar era dolofană şi stângace, probabil neobişnuită cu uzanţele sexului fără obligaţii, probabil chiar şi mai timidă decât el, iar mai târziu în acea noapte, când el s-a pomenit în braţele ei, corpul ei i s-a părut atât de diferit de al lui Amy la aspect şi atingere, încât l-a bulversat ineditul situaţiei, iar pentru ca deruta să fie completă, ea era şi mult mai pasivă în pat decât Amy cea aprigă şi dezgheţată, şi în timp ce Ferguson se străduia să se împreuneze cu ea, mintea îi tot zbura aiurea, şi chiar dacă Alice părea să se simtă bine într-un fel discret, visător, el n-a reuşit să termine ce începuse, ceea ce nu i se întâmplase niciodată în atâţia ani cu Amy, iar în loc de tăvăleala plăcută la care sperase a avut parte de o oră oribilă, de impotenţă şi ruşine. Şi nici nu i s-a permis să uite de lovitura primită în orgoliul său masculin, din moment ce cursantii se întâlneau în fiecare zi de luni şi de joi câte două ore, aşa că până la sfârşitul anului a tot văzut-o pe Alice Dotson de două ori pe săptămână, aşezată la masă lângă ceilalţi studenţi, încercând cu tot dinadinsul să-l ignore.

Cea de-a doua experiență nu l-a lăsat cu sechele, dar i-a dat o lecție prețioasă. O secretară de treizeci şi unu de ani, cu un fizic plăcut, dar neremarcabil, a intrat într-o seară în West End cu scopul explicit de a agăța un student. S-a prezentat ca Zoe (fără să-şi dezvăluie vreodată numele de familie), iar când l-a observat pe singuraticul Ferguson, s-a aşezat lângă el la bar, a comandat un Manhattan şi a început să vorbească despre meciul de campionat care se juca în acel moment între Cardinals şi Tigers (ea ținea cu St. Louis pentru că-şi petrecuse copilăria în Joplin, Missouri). După ce a sorbit de trei, patru ori din pahar, femeia a testat terenul punând o mână pe coapsa lui Ferguson care, sensibil la astfel de provocări, a răspuns sărutând-o pe gât. Zoe a dat gata restul Manhattanului, Ferguson şi-a terminat berea, apoi au luat un taxi şi s-au dus la ea acasă, pe West Eighty-fourth Street, pipăindu-se şi sărutându-se pe bancheta din spate fără să schimbe mai mult de şase, şapte cuvinte. Lui Ferguson i se părea totul foarte impersonal, dar mişcările trupului ei mlădios îl excitau, iar când au ajuns la ea acasă, jalnicul organ care-l dezamăgise atât de crunt cu Alice Dotson a terminat fără probleme ceea ce începuse cu Zoe-şi-atât. Era prima lui aventură de-o noapte. Sau aproape de-o noapte, în sensul că după prima rundă a urmat încă una, dar la ora două, când cea de-a doua rundă s-a terminat, Zoe i-a cerut lui Ferguson să plece, asigurându-l că de dimineață aveau să se simtă amândoi mai bine dacă nu-şi petreceau toată noaptea împreună. Povestea l-a descumpănit. A fost plăcut pe moment, şi-a zis în sinea lui, dar sexul fără sentimente avea în mod evident limitele lui, iar în timp ce se îndrepta spre casă în noaptea vântoasă de toamnă, şi-a dat seama că nu meritase.

Cea de-a treia experiență a fost memorabilă, singurul lucru bun care i s-a întâmplat în acele luni interminabile, goale. Deşi West End era în primul rând un bar studențesc, erau şi câțiva obişnuiți de-ai casei care nu mai erau studenti sau nici nu fuseseră vreodată, visătorii şi bețivii excentrici care stăteau singuri în separeuri, plănuind răsturnarea unor guverne imaginare, mai beau un ultim rând înainte să mai facă o încercare la Alcoolicii Anonimi sau rememorau

vremurile de demult, când Dylan Thomas stătea la bar şi-şi recita poeziile. Printre aceşti clienți obişnuiți era şi o femeie tânără pe care Ferguson o cunoscuse de mult, la începutul primului an de facultate, o frumusețe zveltă, cu picioare lungi, din Lubbock, Texas, pe nume Nora Kovacs, o persoană de care fusese întotdeauna atras, dar cu care nu flirtase niciodată din cauza lui Amy, o fată total neobişnuită care venise în nord în 1961, să studieze la Barnard, se lăsase de şcoală la mijlocul primului semestru şi de atunci rămăsese în zonă, Nora cea spurcată la gură, vulgară, care te băga în mă-ta una-două, şi care ajunsese să se ocupe cu dezbrăcatul în fața necunoscuților, o artistă de striptease care colinda avanposturile îndepărtate ale industriei americane ca să facă viața mai frumoasă bărbaților privați de companie feminină care lucrau pe platforme petroliere, şantiere navale şi în uzine, o artistă bine plătită, care dispărea câteva luni din New York ca să se fâțâie prin Alaska sau Gulf Coast din Texas, dar se întorcea întotdeauna pe scaunul ei din barul West End, unde venea aproape seară de seară, să stea de vorbă cu oricine se nimerea să se aşeze lângă ea, povestindu-şi aventurile de călătorie şi plângându-se de imbecilii de Dumnezero care distrugeau universul. Ferguson n-o cunoştea prea bine, dar în câțiva ani purtaseră cinci, şase conversații lungi, şi pentru că Ferguson o ajutase la un moment dat într-o chestiune foarte importantă, aveau o legătură specială, chiar dacă nu erau prieteni apropiați. Totul începuse într-o noapte, pe vremea când el era în anul întâi şi se dusese la West End fără Amy, ajungând să stea patru ore de vorbă cu Nora, doar ei doi, într-un separeu. Ea se pregătea să plece în primul ei turneu de striptease, din câte-i spusese, şi avea nevoie de un nume de scenă, pentru că nici pomeneală să-şi vândă marfa sub numele de Nora LuAnn Kovacs. Într-o străfulgerare de inspirație, Ferguson propusese *Starr Bolt.* Hai să-mi trag una, fusese reacția Norei, fir-aş eu a naibii să fiu, Archie, eşti un geniu, şi poate chiar fusese un geniu preț de o clipă, *Starr Bolt* fiind un nume care radia strălucire, lux şi atracție sexuală, calități esențiale pentru orice dansatoare de striptease care vrea să se impună pe firmament, iar în anii care urmaseră, de fiecare

dată când o întâlnise pe Nora, ea îi mulțumise pentru că datorită lui devenise *Regina din Fundu Țării,* cum spunea ea în glumă.

Ferguson o plăcea pe Nora pentru că era atras de ea sau era atras de ea pentru că o plăcea, deşi înțelegea că Nora era praf, că bea prea mult şi lua prea multe droguri, că devenise ceea ce moraliştii ar fi numit o vagaboandă sau o târfă, o tânără care se îndrepta cu viteză spre pierzanie şi ruină, prea slobodă la gură ca să nu aibă de suferit, prea în largul ei în corpul splendid pe care i-l dăruise Dumnezeu cu unicul scop de a pune la încercare caracterul bărbaților slabi şi al păcătoşilor şovăielnici, o femeie care se futea cu cine avea chef şi vorbea fără ocolişuri despre pizda ei, despre clitoris, despre plăcerea de a simți o pulă tare înfiptă în cur, dar în acelaşi timp, Ferguson o considera una dintre figurile inteligente de la West End, o fată cu inimă bună şi porniri generoase care-i inspira numai şi numai afecțiune, chiar dacă bănuia că n-avea să trăiască mai mult de treizeci, treizeci şi cinci de ani.

N-o mai văzuse de luni întregi, poate chiar de jumătate de an, şi iat-o făcându-şi iar apariția într-o seară de început de noiembrie, la doar câteva zile după ce Nixon îl învinsese pe Humphrey, ceea ce-i accentuase lui Ferguson dispoziția sumbră care-l cuprinsese în acea toamnă, iar când el s-a aşezat lângă ea la bar, ea a râs cu râsul ei zgomotos şi i-a dat un sărut pe obrazul stâng.

Au discutat cam o oră, abordând o serie de subiecte esențiale cum ar fi arestarea fostului iubit al Norei pentru trafic de droguri, ieşirea definitivă a lui Amy din viața lui Ferguson, vestea dezamăgitoare (pentru Ferguson) că Nora urma să plece a doua zi dimineață în Arizona şi detaliul interesant că, în timp ce ea *dădea din țâțe în Nome* (expresie pe care el şi-a promis să n-o uite niciodată), reuşise să *țină piept* (gluma Norei) evenimentelor desfăşurate la Columbia în primăvara anului trecut citind numere din *Spectator* pe care i le trimiteau zilnic de la New York prietenii ei Molly şi Jack. În consecință, citise toate articolele lui Ferguson despre ocuparea clădirilor, asaltul poliției, grevă şi tot restul.

Chiar dacă noutățile ajungeau mai greu în Alaska, articolele lui erau *al naibii de bune,* i-a zis ea, *date dracului, Archie,* iar după ce i-a mulțumit pentru compliment, Ferguson i-a spus că renunțase la reportaje. Poate definitiv, poate temporar, a adăugat el, încă nu era sigur, cert era că habar n-avea ce să mai creadă, creierul îi fusese stors complet şi totul era un căcat (mersi, Sal Martino).

Nora a observat că niciodată nu-l văzuse aşa de dărâmat.

Sunt mai rău decât dărâmat, a răspuns Ferguson. Sunt la nivelul subteran nouăzeci şi trei, iar liftul coboară întruna.

Există o singură soluție, a zis Nora.

O soluție? la s-auzim – te rog – urgent.

O baie.

O baie?

O baie bună şi caldă, cu noi doi în ea.

Niciodată nu primise o ofertă mai grațioasă şi niciodată nu fusese Ferguson mai încântat să accepte.

După douăzeci şi cinci de minute, în timp ce Nora dădea drumul robinetelor căzii ei din apartamentul din Claremont Avenue, Ferguson i-a spus că Dumnezeu îi dăruise într-adevăr un trup de vis, dar încă şi mai important era că-i dăruise simțul umorului, şi chiar dacă mâine-dimineață urma să plece în Arizona, Ferguson ar fi luat-o de nevastă pe loc, şi chiar dacă ştia că n-o poate lua de nevastă nici pe loc, nici în perspectivă, voia să-şi petreacă următoarele unsprezece ore împreună cu ea până la ultimul minut, să fie cu ea până-n ultima clipă când avea să urce în avion, şi cum ea era atât de drăguță cu el, ținea să-i spună c-o iubeşte şi avea s-o iubească toată viața, chiar dacă n-avea s-o mai vadă niciodată.

Haide, Archie, a zis Nora. Aruncă-ți hainele în colt şi hai înăuntru. Cada e plină şi nu vrem să se răcească apa, nu-i aşa?

Noiembrie. Decembrie. Ianuarie. Februarie.

Era încă la facultate, deşi o terminase, şi în timp ce se țâra pe ultima sută de metri, se gândea ce să facă după ce-i dădeau diploma. În primul rând, trebuia să-l lase pe Dumnezero să i se zgâiască în anus şi să-i examineze testiculele, apoi trebuia să tuşească şi să dea un test scris

care să ateste că e suficient de inteligent ca să moară pentru țara lui. Comisia de recrutare avea să-l convoace pentru examenul fizic prin iunie sau iulie, dar nu-şi făcea prea multe probleme deoarece avea două degete lipsă, iar de când pe tron se aşezase quakerul pro-război, care plănuia în secret sfârşitul războiului şi vorbea despre *reducerea trupelor,* Ferguson se îndoia că armata era atât de disperată încât să-şi umple regimentele cu soldați dotați cu un singur deget mare. Nu, problema nu era armata, ci ce anume să facă după ce armata îl va fi respins, şi printre zecile de variante pe care le refuzase deja era şi doctoratul. Se gândise la asta timp de trei, patru minute pe când era în Florida, la părinți, în vacanța de Crăciun, dar simplul fapt că rostise cuvintele cu voce tare îl făcuse conştient de indignarea profundă pe care o stârnea în el ideea de a-şi petrece fie şi doar o zi în plus la universitate, şi cum februarie era pe sfârşite şi se apropia martie, termenul pentru candidaturi trecuse. Altă variantă era să devină profesor. Se dorea recrutarea unor tineri absolvenți care să predea în cartiere sărace din oraş, mahalalele negre şi latino din sudul şi nordul Manhattanului, zonele mai prăpădite ale cartierelor periferice, şi măcar era o activitate oarecum onorabilă pentru vreo doi, trei ani, îşi spunea el, să încerci să educi puştii din acele ghetouri în curs de dezintegrare, fără îndoială învățând de la ei la fel de multe câte aveau să învețe şi ei de la el, Domnişorul Alb care făcea şi el un modest efort pentru ca lucrurile să meargă mai bine, nu mai prost, după care însă revenea cu picioarele pe pământ, amintindu-şi că nu e în stare să vorbească unui grup format din mai mult de cinci, şase necunoscuți, suferind de o timiditate paralizantă, aşa că era un chin pentru el să se ridice şi să se exprime în public, deci cum să stăpânească o clasă de treizeci, treizeci şi cinci de puşti de zece ani când el nu putea să scoată niciun sunet? Era peste puterile lui. Chiar dacă ar fi vrut, n-ar fi putut.

Respinsese deja jurnalismul, dar la un moment dat, cam în a doua sau a treia săptămână din februarie, a început să se întrebe dacă nu cumva se pripise, pentru că deşi nu mai merita să se gândească la presa importantă, cu tradiție, ar fi putut opta pentru alte ramuri ale jurnalismului. Presa anti-

sistem, cunoscută şi ca presă alternativă sau *underground,* devenise tot mai puternică de vreun an şi, pentru că *East Village Other,* Liberation News Service şi *Rat* înfloriseră, asta fără a pune la socoteală zecile de săptămânale independente din alte oraşe în afară de New York, nişte fiţuici atât de smintite şi de neconvenţionale, încât *Village Voice* părea pe lângă ele la fel de indigestă ca bătrâna *Herald Tribune,* poate că un post la una dintre ele n-ar fi fost un lucru chiar atât de rău. Măcar criticau aceleaşi lucruri ca şi Ferguson şi susţineau multe dintre lucrurile pe care le susţinea şi el, dar trebuia să ţină cont şi de unele dezavantaje, printre care problema salariului mic (el voia să se întreţină din munca lui şi să nu fie nevoit să se înfigă prea tare în banii lăsaţi de bunica) şi problema ceva mai gravă c-ar fi scris doar pentru oamenii de stânga (el sperase întotdeauna să schimbe modul de gândire al oamenilor, nu doar să le confirme părerile deja formate), ceea ce în niciun caz nu l-ar fi plasat în poziţia panglossiană de a trăi în cea mai bună dintre lumile posibile, ci într-o lume în care *cea mai bună* şi *posibilă* apăreau rareori împreună în aceeaşi frază, iar o slujbă pe care s-o suporte şi în care să nu se simtă compromis era cu siguranţă mai bună decât niciuna.

A.I. Ferguson, reporter de top la *Bomba săptămânii,* biblia amerikană a faustienilor răzvrătiţi şi depravaţi, ziarul-reper al unei elite.

Era un subiect care necesita cel puţin o analiză atentă, dacă nu mai mult. Aşa că Ferguson s-a tot gândit în următoarele cincisprezece, douăzeci de zile, după care a urmat Noaptea Pumnalelor, care s-a întâmplat pe 10 martie 1969, imediat după miezul nopţii, la o săptămână după ce împlinise douăzeci şi doi de ani şi la patru zile după ce se dusese acasă la Jim Freeman, pe West 108 th Street, şi-i predase varianta finală la *Frumoasa roşcată şi alte poezii din Franţa,* o selecţie prea amplă, pe care îi ceruse lui Jim s-o scurteze după cum consideră de cuviinţă, şi în noaptea de 10 martie, pe când Ferguson se învârtea prin apartamentul lui, compunând în minte o scrisoare lungă şi introspectivă pentru Nora Kovacs, a simţit un junghi ascuţit în partea de jos a abdomenului, aşa cum simţise adesea în ultimele luni,

dar în loc să se domolească după zece, douăsprezece secunde, aşa cum se întâmpla de obicei, primul junghi a fost urmat de încă unul, mai puternic, atât de crunt, încât nu mai putea trece drept junghi, ci devenea durere adevărată, iar după câteva momente a început atacul, pumnalele înfipte în burtă, cele douăzeci şi şapte de sulițe care l-au făcut să se zvârcolească în pat aproape două ore, şi cu cât se prelungea mai mult durerea, cu atât mai probabil părea că i se rupsese ceva pe dinăuntru, apendicele sau alt organ, ceea ce l-a speriat atât de rău, încât s-a forțat să se ridice în picioare, să-şi îmbrace haina şi să se târască până la urgențe la spitalul St. Lukes, la o distanță de şapte cvartale şi jumătate, ținându-se de burtă şi gemând zgomotos în timp ce se împleticea în noapte, oprindu-se des şi agățându-se de câte un felinar stradal când se simțea în pericol să cadă, şi totuşi nimeni n-a părut să-l observe pe Amsterdam Avenue, nimeni nu s-a deranjat să-l întrebe dacă are nevoie de ajutor, nici măcar o singură persoană din cele opt milioane câte trăiau la New York nu se sinchisea câtuşi de puțin dacă el trăia sau murea, după care a aşteptat o oră şi jumătate până să fie chemat într-o sală unde un doctor tânăr i-a pus întrebări şi i-a examinat abdomenul timp de cincisprezece minute, după care a fost expediat înapoi în sala de aşteptare, unde a mai petrecut două ore, iar când s-a lămurit că apendicele lui n-avea să explodeze în noaptea aceea, doctorul l-a chemat iar şi i-a prescris nişte pastile, spunându-i să nu se atingă de mâncarea condimentată, să evite whisky-ul şi alte tării, să nu consume grepfrut, să adopte un regim alimentar cât mai fad pentru două, trei săptămâni, iar dacă în acest timp avea să mai facă o criză, era de preferat să-l însoțească cineva la spital, şi în timp ce Ferguson aproba din cap recomandările rezonabile şi utile ale doctorului, se întreba: Dar cine să fie acel cineva, cine avea să fie lângă el data viitoare când o să aibă senzația că e pe moarte?

A stat în pat timp de patru zile, bând ceai slab şi ronțăind biscuiți şi pâine uscată, iar la şapte zile după ce se întremase suficient ca să iasă din casă, un bărbat pe nume Carl MeManus a venit din nordul statului New York să stea de vorbă cu fosta echipă de la *Spectator.* Comitetul de redacție

format din Friedman, Branch, Mullhouse şi ceilalți îşi încheiase mandatul de un an, din martie şi până-n martie, şi predase publicația noii echipe, iar Ferguson, critic ocazional *freelance*, scrisese deja ultimul său articol care avea să-i apară vreodată în *Spectator,* o cronică admirativă, gravă, la cel mai nou volum de poezii al lui George Oppen, *Of Being Numerous,* publicată pe 7 martie, cu trei zile înainte de Noaptea Pumnalelor. În mod ironic, el era singurul dintre studenții în ultimul an care cocheta în continuare cu ideea de a deveni jurnalist. După ce se omorâse cu munca şi-şi sleise mintea, Friedman avea de gând să hiberneze într-una dintre slujbele de profesor la o şcoală publică de care se speriase Ferguson, Branch avea să se înscrie la Harvard la medicină, Mullhouse avea să rămână la Columbia pentru un doctorat în istorie, dar au venit cu toții la întâlnire pentru că MeManus îi scrisese lui Friedman în primăvară, lăudând munca echipei de la *Spectator* din timpul „Tulburărilor", iar laudele lui Carl MeManus erau importante pentru ei. Directorul de la *Rochester Times-Union* fusese redactor-şef la *Spectator* în 1934, iar în cei peste treizeci de ani care trecuseră de atunci fusese în Spania, să relateze despre Războiul Civil, în Asia, să relateze de pe frontul din Pacific în al Doilea Război Mondial, şi rămăsese acasă ca să relateze despre Panica Roşie de la sfârşitul anilor '40 şi despre mişcarea pentru drepturi civile din anii '50 şi începutul anilor '60. Urmase o lungă perioadă în care lucrase ca redactor pentru *Washington Post,* iar de un an şi jumătate conducea *Times-Union,* unde se angajase prima oară după ce absolvise Columbia, în anii '30. Nu chiar o legendă (nu publicase nicio carte şi apărea rar la radio sau TV), dar totuşi o figură cunoscută, un om cu o reputație suficient de grozavă ca să ridice moralul echipei extenuate de la *Spectator* cu scrisoarea sa sosită la începutul lui mai.

Accent de Brooklyn, un chip lat de irlandez cu urechi proeminente, un corp ca de fost apărător la fotbal american sau de docher, nişte ochi albaştri vii şi o claie de păr roşcat care începuse să încărunțească, suficient de lung ca să sugereze interesul de a fi în ton cu vremurile, dacă nu cumva era părul unui bărbat care uitase să treacă pe la frizer. Un

bărbat care se simțea mai bine în pielea lui decât mulți alții, care a primit cu un râs zdravăn, răsunător, propunerea lui Mullhouse să meargă cu toții la Lion s Den de la etajul întâi, bufetul studențesc unde găseai, în reformularea ironică a lui Mullhouse inspirată de bine-cunoscutul slogan newyorkez, *cea mai proastă cafea din lume.*

Şapte persoane aşezate la o masă de plastic maronie, şase studenți abia trecuti de douăzeci de ani şi bărbatul de cincizeci şi şase de ani din Rochester, care a deschis direct subiectul, spunându-le că revenise la Columbia în căutare de mână de lucru. La publicația lui urmau să se elibereze mai multe posturi, pe care ar fi vrut să le ocupe cu ceea ce el numea *sânge proaspăt, puşti cufoamea-ngât care să muncească pe brânci pentru el* şi să transforme un lucru acceptabil într-unul bun, mai bun, şi pentru că el le cunoştea deja munca şi ştia de ce sunt în stare, era dispus să angajeze pe loc trei dintre ei. Asta dacă se găsea vreunul suficient de țicnit să se mute la Rochester, New York, a adăugat el, unde iarna băteau nişte vânturi dinspre Lacul Ontario *de-ți îngheța mucii-n nas şi-ți transformau picioarele în înghețată pe băț.*

Mike Aronson l-a întrebat de ce vorbeşte cu ei şi nu cu cineva de la Facultatea de Jurnalism, sau avea de gând să treacă şi pe-acolo?

Pentru că experiența voastră de patru ani la *Spectator* e mai prețioasă decât un an de studii aprofundate, a răspuns MeManus. Reportajul vostru de anul trecut a fost o treabă importantă şi încurcată, unul dintre cele mai importante evenimente din lumea universitară de ani buni şi toți cei de la masa asta ați făcut o treabă bună, chiar remarcabilă în unele cazuri. V-ați făcut botezul focului, cu toții ați fost puşi la încercare şi ştiu la ce să mă aştept dacă vreunul dintre voi acceptă să vină.

Apoi, Branch a pus în discuție problema mult mai gravă cu *New York Times.* Cum i se părea lui MeManus reportajele lor despre Columbia din primăvara trecută şi de ce-ar fi vrut vreunul dintre ei să lucreze pentru presa tradițională, care nu făcea decât să publice minciuni?

Au încălcat regulile, a răspuns MeManus, ceea ce mă înfurie şi pe mine la fel de tare ca pe dumneata, domnule Branch. Ceea ce-au făcut ei e aproape monstruos, de neiertat.

Mult mai târziu, când Ferguson a avut răgazul să reflecteze la ceea ce se întâmplase în acea după-amiază, să analizeze de ce făcuse ceea ce făcuse şi să se întrebe care-ar fi putut sau n-ar fi putut fi consecinţele dacă n-ar fi făcut-o, a înţeles că totul pornise de la cuvântul *monstruos.* Un om mai prudent, mai banal, ar fi spus *iresponsabil, îndoielnic* sau *dezamăgitor,* ceea ce n-ar fi avut nici cel mai mic efect asupra lui Ferguson, *monstruos* fiind singurul cuvânt care exprima adevărata intensitate a indignării care-l stăpânise în ultimele luni, indignare pe care MeManus părea s-o împărtăşească, iar dacă ei doi gândeau la fel în acea privinţă, cu siguranţă gândeau la fel şi în altele, şi dacă Ferguson mai era câtuşi de puţin interesat să lucreze la un cotidian sau să se lămurească dacă jurnalismul era sau nu soluţia pentru el, atunci poate că nu era o idee atât de proastă să înfrunte vânturile nordului îngheţat şi să accepte oferta lui MeManus. La urma urmei, era doar o slujbă. Dacă ieşea prost, putea oricând să-şi vadă de drum şi să încerce altceva.

Eu mă bag, a zis Ferguson. Cred că sunt dispus să încerc.

Nimeni altcineva n-a mai acceptat. Prietenii lui Ferguson s-au scuzat unul după altul, apoi au dat unul după altul mâna cu MeManus şi şi-au luat rămas-bun, aşa c-au rămas doar ei doi, Ferguson şi viitorul lui şef, şi pentru că MeManus avea avion abia la ora şapte, Ferguson a hotărât să chiulească de la cursul de poezie romantică engleză şi i-a propus să meargă vizavi, la West End, unde puteau continua conversaţia într-un cadru mai plăcut.

Şi-au găsit loc într-unul dintre separeurile din faţă, au comandat două sticle de Guinness, iar după câteva cuvinte despre Columbia *de pe vremuri* faţă de Columbia *de acum,* MeManus a început să-i descrie geografia locului unde avea să ajungă, vorbind cu o francheţe reconfortantă despre lumea muribundă din nord-vestul statului New York, singura regiune din ţară cu populaţie în scădere, după spusele lui, cel mai dramatic în Buffalo, care pierduse aproape o sută de

mii de oameni în ultimii zece ani, *măreţul Buffalo de altădată,* cum s-a exprimat el, pe un ton din care nu lipsea o notă ironic flatantă, nestemata vechiului canal şi a culturii navigaţiei comerciale devenită azi un pustiu pe jumătate părăsit, cu foste fabrici dărăpănate, case abandonate, cu ferestrele acoperite cu scânduri, construcţii prăbuşite, un oraş care, deşi neatins de bombele vreunui război, arăta ca după bombardament, iar după ce a terminat cu deprimantul Buffalo, MeManus l-a purtat pe Ferguson într-un scurt tur al altor oraşe din regiune, alegându-şi cu grijă epitetele în timp ce trecea în revistă Syracuse cea bleagă, Elmira cea anemică, Utica cea urâtă, Binghamton cel nenorocit şi Rome cea jerpelită, care nu fusese niciodată capitala vreunui imperiu.

După cum le prezentaţi, sună aşa de... de tentant, a zis Ferguson. Dar Rochester?

Rochester e ceva mai aparte, a răspuns MeManus, un declin mai acătării, un loc care se deteriorează mai încet decât celelalte, deci a rămas mai mult sau mai puţin solid – cel puţin pentru moment. Un oraş cu trei sute de mii de locuitori într-o regiune metropolitană cu o populaţie de 1,2 milioane, ceea ce explica tirajul zilnic de două sute cincizeci de mii de exemplare al *Times-Union.* Un oraş din liga mică, desigur, dar nu din liga cea mai amărâtă, avându-i pe Red Wings de nivel Triple-A, echipă care le furniza celor de la Baltimore Orioles un regim bogat în proteine, alcătuit din de-alde Boog Powell, Jim Palmer şi Paul Blair, oraşul cu Eastman Kodak, Bausch & Lomb, Xerox şi indispensabilul muştar de la French's, nelipsit de lângă hotdogul american încă din 1904, aşadar un oraş unde majoritatea localnicilor lucrau în industrii care nu riscau falimentul sau să fie mutate altundeva. Pe de altă parte, cu toate bărcile şi cluburile de agrement plus o arhivă de film minunată şi o filarmonică decentă, o universitate bună şi o scoală de muzică şi mai şi, una dintre cele mai bune din lume, existau filierele de jocuri de noroc, prostituţie şi extorcare controlate de Frank Valenti şi mafie, şi zone întinse de sărăcie şi infracţionalitate, ghetourile negre periculoase locuite de cincisprezece, douăzeci la sută din populaţie, majoritatea oameni amărâţi, şomeri sau drogaţi, iar în caz că Ferguson

uitase (deşi nu uitase), în vara anului 1964 avuseseră parte de trei zile de răzmeriță, la o săptămână după răzmeriţa din Harlem, cu trei morți, două sute de magazine jefuite şi vandalizate, o mie de persoane arestate, după care Rockefeller chemase Garda Națională ca să rezolve situația, prima oară în istorie când Garda acționase într-un oraş din nord.

În acel moment, Ferguson pomenise de Newark, Newarkul din vara lui 1967 şi cum se simțise când ieşise cu mama lui pe Springfield Avenue în noaptea cu vitrinele sparte.

Deci ştii despre ce vorbesc, a zis MeManus.

Mă tem că da, a răspuns Ferguson.

Primăveri friguroase, a continuat MeManus, veri minunate, toamne suportabile, ierni crâncene. O să vezi numele lui George Eastman la fiecare pas, dar nu uita că şi Frederick Douglass102 şi Susan B. Anthony103 au trăit la Rochester, ba chiar şi Emma Goldman a petrecut o perioadă acolo, la sfârşitul secolului trecut, ca să-i organizeze pe muncitorii exploatați în ateliere. Şi mai e ceva – un lucru foarte important: ori de câte ori eşti cu moralul la pământ şi-ți vine să te sinucizi, să faci o plimbare prin Mount Hope. E unul dintre cele mai mari şi mai vechi cimitire publice din America şi rămâne cel mai frumos loc din oraş. Şi eu mă duc des acolo, mai ales când simt nevoia să meditez profund şi să fumez un trabuc lung şi gros. Întotdeauna mă limpezesc, uneori chiar mă luminez. Locul unde se odihnesc trei sute de mii de suflete plecate dintre noi.

Trei sute de mii de oameni la suprafață şi trei sute de mii sub pământ în Rochester, a observat Ferguson. *O cruntă simetrie,* cum ar spune bunul nostru prieten104.

---

102 Scriitor şi om de stat american (1818-1895), militant pentru abolirea sclaviei.

103 Importantă activistă a mişcării pentru drepturile femeilor în secolul al XIX-lea.

104 Aluzie la poezia lui William Blake, *The Tyger. (Tyger Tyger, burning bright/În theforest ofthe night;/ What immortal hand or eye/ couldframe*

Sau căsătoria raiului cu iadul.[105]

Aşa a început prima conversaţie dintre Ferguson şi Carl MeManus, încălzirea pentru cele două ore pe care le-au petrecut împreună la West End, discutând despre genul de articole pe care avea să le scrie el pentru ziar, despre perioada de iniţiere în reportaje locale, după care avea să treacă la evenimente statale şi naţionale, dacă totul mergea bine, ceea ce MeManus părea să considere, din fericire, ca fiind de la sine înţeles, despre salariul de început (mic, dar nu chiar să se zbată în mizerie sau într-o sărăcie de mai mare mila), informaţii detaliate despre echipă şi despre felul cum funcţiona ziarul, şi cu cât discutau mai mult, cu atât mai mulţumit era Ferguson de hotărârea luată, de al său *eu md bag* instinctiv, ca reacţie la cuvântul *monstruos,* şi când a început să-l cunoască puţin pe MeManus, şi-a dat seama că avea să înveţe multe din colaborarea cu el, că improbabilul Rochester era, de fapt, o mutare bună şi plauzibilă, aşa c-a ridicat mâna stângă şi i-a arătat-o lui MeManus (primul străin care-l întrebase vreodată cum rămăsese fără degete), spunând: Sper ca asta să mă scape de comisia de recrutare, ca să pot accepta postul.

Lasă comisia de recrutare, a zis MeManus. Tu deja te-ai înrolat la mine şi nimeni nu poate lupta în două armate în acelaşi timp.

Treptat, bătăile inimii i s-au mai domolit în acea primăvară, iar pumnalele i-au dispărut din stomac. Şi-a cumpărat două perne cu puf noi, a continuat să evite grepfrutul şi a făcut baie cu Nora de încă trei ori. Şi-a corectat şpalturile cărţii. Şi-a făcut un abonament de trei luni la *Times-Union* şi a început să urmărească viaţa de zi cu zi la Rochester. Invitat să se alăture grupului nou format, care-şi alesese numele simpatic de Echipa Poeţilor de la

---

thyfearful symmetry? În traducere: Tigru, tigru luminat/ în codrul înnegurat./ Ce mâini de zeu cu dibăcie/ îţi dăruită crunta simetrie?).

[105] Aluzie la *The Marriage of Heaven and Hell,* titlul unui volum al lui William Blake (n. red.).

Columbia, s-a deplasat la Sarah Lawrence şi Yale împreună cu Obenzinger, Quinn, Freeman şi Zimmer, pentru lecturi colective în faţa studenţilor (îi era imposibil să vorbească în public, dar nu şi să citească din traducerile lui dactilografiate), evenimente foarte dinamice, urmate de reprize zdravene de băut şi distracţie, plus (la Sarah Lawrence) o discuţie de nouăzeci de minute cu o studentă superbă pe nume Delia Burns, pe care şi-ar fi dorit cu disperare s-o sărute, dar n-a făcut-o. Şi-a scris lucrările pentru examenele la seminariile de literatură şi a reuşit să se trezească la timp în dimineaţa examenului de astronomie. Erau o sută de întrebări, fiecare cu câte cinci variante de răspuns, şi chiar dacă Ferguson venise la un singur curs şi nu deschisese niciodată manualul, a încercuit pe rând toate variantele, la întâmplare, şi a aflat cu bucurie că obţinuse un punctaj de 18%, suficient ca să-i asigure notă de trecere. Apoi, pentru a-şi desăvârşi micul gest de revoltă aproape insesizabilă, s-a întors la librăria facultăţii şi le-a revândut manualul, fraierindu-i deci de două ori. I-au dat şase dolari şi cincizeci de cenţi pe el. După zece minute, în timp ce mergea pe Broadway spre apartamentul lui de pe West 107th Street, un cerşetor a venit la el şi i-a cerut cinci cenţi. În loc să-i dea cinţi cenţi, Ferguson i-a pus în palma deschisă toţi cei şase dolari şi cincizeci de cenţi, spunând: Poftiţi, domnule. Un dar de la conducerea Universităţii Columbia. Complimentele mele.

Cartea i-a apărut pe 12 mai, într-o ediţie frumoasă, broşată, de şaptezeci şi două de pagini, şi a fost o încântare s-o privească şi s-o ţină în mână, abia scoasă din cutia de carton în biroul de la *Review,* iar într-o săptămână a rămas doar cu cinci din cele douăzeci de exemplare de autor primite, după ce dăruise restul prietenilor şi rudelor. Pe copertă apărea o reproducere a celebrei fotografii a lui Apollinaire din Primul Război Mondial, cea în care Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky e bandajat la cap în urma operaţiei prin care i se îndepărtase o schijă din tâmplă: poetul ca martir, epoca modernă născută în noroiul tranşeelor, Franţa în 1916, America în 1969, prinse amândouă în războaie nesfârşite, devoratoare de carne

tânără. Trei exemplare au fost trimise la Gotham Book Mart, încă trei la librăria Eighth Street şi şase la librăria cu cărţi ieftine din campus. Neprețuitul Zimmer, prietenul cel mai apropiat şi pe care-l admira cel mai mult dintre toți colegii săi, i-a scris o cronică în *Spectator,* spunând numai lucruri bune, mult prea bune. „Creațiile din această antologie de poezie franceză nu ar trebui considerate simple traduceri, ci poezii de sine stătătoare în limba engleză, o contribuție valoroasă la propria noastră literatură. Domnul Ferguson are urechea şi sufletul unui poet adevărat, iar în anii care vor urma, eu unul mă voi întoarce iar şi iar la aceste minunate creații."

Mult prea bune. Dar aşa era tânărul David Zimmer, care avea să se confrunte în curând cu marea întrebare cu care aveau să se confrunte toți în clipa în care părăseau Morningside Heights. În cazul lui Zimmer, dilema a luat forma unei rime: ce-i mai rău, la Yale sau la bulău. O bursă de patru ani pentru studii de literatură la Yale sau între doi şi cinci ani de închisoare, dacă-l luau în armată. Ce-i mai rău, la Yale sau la bulău. Ce cântecel frumuşel şi ce mai lume crease Dumnezero.

N-avea să-i fie greu să se despartă de Columbia, care în primăvara anului 1969 trecea printr-o nouă rundă de proteste şi demonstrații, evenimente pe care Ferguson îşi impunea să le ignore strict din motive de autoconservare, dar aveau să-i lipsească prietenii şi câțiva profesori, avea să-i lipsească educația primită de la Nora în puținele nopți petrecute împreună, pe care n-o putea aprofunda, şi avea să-i lipsească băiatul promițător care venise acolo în toamna anului 1965, băiatul care dispăruse încetul cu încetul în acei patru ani pentru a nu se mai întoarce niciodată.

În dimineața de la mijlocul lui iunie în care Ferguson a tuşit şi a dat examenul scris în clădirea de pe Whitehall unde se făceau recrutările, Bobby George şi Margaret O'Mara şi-au pus pirostriile la Biserica Catolică Toma de Aquino din Dallas, Texas, unde Bobby era jucătorul principal la prindere pentru echipa de baseball Double-A din Baltimore, şi tot în acea zi (cum a aflat din scrisoarea primită de Ferguson de la mătuşă-sa Mildred), Amy cea definitiv plecată şi în

continuare tăcută a participat la congresul național al SDS la Chicago, o întâlnire dușmănoasă care a degenerat într-o ciocnire furioasă pe motive de tactici și ideologie între facțiunea PL și grupul care avea să-și spună Weatherman, care a dus la ruptură și la sfârșitul subit, șocant al SDS ca organizație politică. Unchiul Henry și mătușa Mildred păstraseră legătura sporadic cu Amy în primul ei an la facultatea de drept, iar Mildred i-a scris celui care fusese scumpul și dragul ei ca să-l anunțe că Amy hotărâse *să se lepede de iluziile activismului revoluționar și să se dedice cauzei mai realiste a drepturilor femeilor.* Momentul de revelație fusese acela în care un bărbat pe nume Chaka Wells, ministru adjunct pentru informații al Panterelor Negre din Chicago, s-a ridicat și a lansat un atac împotriva PL, referindu-se la femeile din SDS, din motive de nepătruns, cu formularea „păsărică la putere", și spunând că „Superman e un fraier pentru că nici măcar nu încearcă s-o fută pe Lois Lane", atitudine imitată după câteva minute de altă Panteră Neagră, Jewel Cook, care a declarat că și el e pentru „păsărică la putere" și că „fratele nostru a încercat doar să vă transmită vouă, surorilor, că aveți o poziție strategică în revoluție: culcat". Era deja o glumă veche, răsuflată, pe care Amy o auzise de zeci de ori în ultimii ani, dar atunci, la Chicago, i s-a umplut în sfârșit paharul, așa că în loc să îngroașe rândurile Weatherman, facțiunea separatistă din care făceau parte foștii studenți la Columbia Mike Loeb, Ted Gold, Mark Rudd și alții, toți exmatriculați cu un an în urmă, la sfârșitul semestrului de primăvară, ea s-a ridicat de pe scaun și a ieșit din clădirea congresului. Vorba mătușii Mildred, care și-a încheiat astfel scrisoarea, pe tonul condescendent pe care-l adopta frecvent când vorbea despre alte persoane: *M-amgândit ca e bine să fii la curent, Archie, chiar dacă voi doi nu mai sunteți împreună. Am impresia că Amy a noastră s-a făcut în sfârșit om mare.*

Bobby George spune *da.* Ferguson întinde mâna stângă și i-o arată unui medic al armatei americane. Amy iese din Chicago Coliseum și părăsește definitiv mișcarea. Oare era posibil ca toate cele trei lucruri să se fi întâmplat concomitent? Lui Ferguson i-ar fi plăcut să creadă că da.

Un fapt chiar şi mai interesant: la început de iulie, când Ferguson s-a mutat la Rochester, Bobby promovase deja în Liga Internațională cu Red Wings Triple-A. Într-un oraş în care Ferguson nu cunoştea absolut pe nimeni, era de-a dreptul incredibil să-l aibă alături pe cel mai vechi prieten al său – poate nu pe termen lung, dar măcar până la sfârşitul verii, când se încheia sezonul de baseball – în primele luni de acomodare şi instalare, Bobby şi soția lui, Margaret, doi oameni pe care-i cunoştea de-o viață, Maggie O'Mara cea drăgălaşă, cu rochițele ei scurte, cu flori şi şosetele căzute, scoțând limba la Bobby George cel şleampăt, care respira pe nas, în grupa doamnei Canobbio de la grădinița din Montclair, Margaret cea încă drăgălaşă la douăzeci şi doi de ani, dar sofisticată şi cu păreri ferme, cu diploma ei de la Rutgers în managementul afacerilor, şi Bobby cel la fel de prietenos, neobosit, croindu-şi drum spre ligile importante, o alianță improbabilă, după părerea lui Ferguson, la care nu s-ar fi aşteptat, dar simplul fapt că Bobby o convinsese pe Margaret să-l ia de bărbat însemna probabil că, după doi ani în armată şi-un an şi jumătate ca jucător profesionist de baseball, şi el se făcuse în sfârşit om mare.

Cât despre Amy, nu mai era treaba lui, ceea ce însemna că n-ar fi trebuit să-i pese ce făcea sau nu făcea cu viața ei, dar lui Ferguson îi păsa, nu reuşise niciodată să se distanțeze atât cât să nu-i pese, iar pe măsură ce lunile treceau, se simțea tot mai uşurat la gândul că ea nu trecuse în tabăra Weathermen din Chicago. Foştii lor prieteni de la Columbia o luaseră razna. Puterea nărăvaşă a Marelui Uituc le zădărnicise pornirile idealiste şi le anihilase capacitatea de a gândi rațional, iar printr-o lungă serie de presupuneri greşite, concluzii greşite şi decizii greşite bazate pe presupunerile şi concluziile greşite, îşi săpaseră singuri groapa, văzându-se siliți să-şi închipuie că o armată formată dintr-unul sau din două sute de foşti studenți din clasa de mijloc, fără adepți sau sprijin nicăieri în țară, putea conduce o revoluție care să răstoarne guvernul american. Guvern care-şi distrugea tinerii trimițându-i pe cei mai săraci şi mai needucați dintre ei să lupte într-un război care ar fi trebuit să se termine, dar nu se termina, în timp ce tinerii privilegiați

se autodistrugeau. La opt luni şi jumătate după ce Amy a părăsit congresul de la Chicago, vechiul ei prieten din SDS Columbia, Ted Gold, împreună cu Diana Oughton şi Terry Robbins, colegii lui din Weathermen, s-au aruncat în aer într-o casă din West Eleventh Street, New York, pentru că unul dintre ei a conectat greşit un fir la o bombă artizanală pe care o meştereau în pivniţă. Trupul lui Oughton a fost dezintegrat total, astfel încât n-a putut fi identificată decât după amprenta unui deget retezat, găsit printre dărâmături. Din Robbins n-a mai rămas nimic. Pielea şi oasele lui au fost mistuite de focul cauzat de explozia conductei de gaz, iar decesul lui a fost confirmat abia după ce Weathermen au anunţat că fusese şi el acolo cu ceilalţi doi.

Pe 1 iulie, Ferguson a pornit spre Rochester cu vechiul Impala, deşi avea să înceapă să lucreze la *TimesAJnion* abia pe 4 august. Cinci săptămâni în care să se adapteze la noul mediu, să caute un apartament şi să-şi transfere banii la o bancă locală, să iasă cu Bobby şi Margaret, să aştepte noua decizie a comisiei de recrutare, să vadă cum doi astronauţi americani păşesc pe lună, împlinind promisiunea lui Kennedy, să-şi continue proiectul început la New York de a traduce poeziile lui François Villon şi să se dezintoxice de New York. Apartamentul cel mai spaţios şi mai ieftin pe care l-a găsit se afla într-un cartier amărât care se numea South Wedge, câteva cvartale îngrămădite la capătul estic al oraşului, nu departe de râul Genesee. Mount Hope, atât de drag lui MeManus, era la o aruncătură de băţ, ca şi Universitatea Rochester şi o întindere vastă, acoperită cu iarbă, care se numea Highland Park, unde avea loc în fiecare primăvară festivalul liliacului. Era un colţ de lume cu preţuri mici, aşa că, în schimbul unei chirii de optzeci şi şapte de dolari pe lună, i-a revenit tot etajul de sus al unei case pe trei niveluri de pe Crawford Street. Casa în sine nu era prea arătoasă, cu tavanele ei crăpate şi scara şubredă, cu burlanele înfundate şi faţada cu zugrăveala scorojită, dar Ferguson avea la dispoziţie trei camere mobilate şi o bucătărie şi, cum lumina care se revărsa pe ferestre după-amiaza avea un efect mult mai benefic asupra sănătăţii lui psihice decât întunericul din West 107th Street, era gata să

închidă ochii la defectele casei. Proprietarii locuiau în apartamentul de la parter şi, chiar dacă slăbiciunea pentru votcă a domnului şi doamnei Crowley îi predispunea la ciondăneli nocturne frecvente, cu Ferguson se purtau întotdeauna cordial, ca şi fratele mai tânăr al doamnei Crowley, un burlac pe nume Charlie Vincent, veteranul din cel de-al Doilea Război Mondial care ocupa apartamentul din mijloc şi trăia din îndemnizația lunară pentru handicap, un tip simpatic, care nu părea să facă mare lucru în afară de fumat, tuşit şi uitat la televizor, asta când nu avea câte o noapte mai proastă, în care striga în somn *Stuart! Stuart!* cât îl țineau plămânii, atât de tare şi de îngrozit, încât Ferguson îl auzea deasupra prin tavan, dar cine i-ar fi putut reproşa lui Charlie că-şi retrăia din când în când trecutul, în momentele când era cu garda jos, şi cum să nu-l compătimeşti pe adolescentul trimis să lupte în Pacific cu douăzeci şi şase de ani în urmă, care se întorsese la Rochester cu mintea plină de coşmaruri?

Până la urmă, Bobby şi Margaret au fost nevoiți să plece din oraş şi n-au prea apucat să iasă împreună. Ferguson a luat o dată cina cu ei, a reuşit să-l vadă pe Bobby jucând un meci pentru Red Wings, dar pe 1 iulie, când a ajuns el, echipa era în deplasare, iar pe 10, la patru zile după ce Bobby s-a întors la Rochester, jucătorul la prindere al lui Orioles şi-a rupt mâna într-o ciocnire cu un jucător de la New York Yankees la baza-casă. După o medie de 0,327 în primele trei săptămâni de competiție Triple-A, Bobby a fost invitat să întregească echipa de pe primul loc, Baltimore, iar dacă făcea față aruncătorilor din Liga Americană, era puțin probabil să revină într-o ligă inferioară. Imposibil să nu se bucure pentru el, imposibil să nu primească promovarea lui cu entuziasm – şi totuşi, oricât de greu i-ar fi fost lui Ferguson s-o recunoască, imposibil să nu se simtă uşurat că plecau amândoi.

Asta nu din cauza lui Bobby. Bobby rămânea acelaşi Bobby, un Bobby mai matur, mai experimentat, mai contemplativ, dar era acelaşi băiat inimos incapabil de vreun gând rău despre oricine, cel mai fidel şi mai iubitor dintre prietenii lui Ferguson, cel care-l iubea aşa cum nu-l iubise

nimeni, nici măcar Amy, cu atât mai puțin Amy, şi cât de însufleţit fusese Bobby în singura seară când cinaseră împreună la Rochester, la Crescent Beach Hotel, îmbrăţişând-o pe Margaret din paisprezece în paisprezece secunde şi povestind despre vremurile de odinioară din Montclair, vremurile de glorie pe când erau în clasa a zecea, Ferguson avea încă mâna întreagă şi jucau împreună în echipă, cei mai tineri jucători din echipa care avea un scor la victorii de 16-2, echipa care câştigase *meciul.* Bineînțeles că Bobby a trebuit să vorbească despre *meci* pentru că subiectul nu-l plictisea niciodată, iar când Ferguson l-a rugat să mai spună o dată povestea, s-o audă şi Margaret, Bobby a zâmbit, şi-a sărutat soția pe obraz şi a început să rememoreze ce se întâmplase în acea după-amiază de mai din urmă cu şase ani. Uite cum a fost, a început el. Bloomfield conducea cu l-0 în ultima repriză. Un om ieşise, mai aveam doi, Archie la a treia bază, Caleb la a doua, Caleb Williams, fratele mai mare al Rhondei, după care apare Fortunato şi antrenorul Martino îi face semn să dea drumul la *bunt*[106]*,* a bătut de două ori în cozorocul şepcii, apoi şi-a scos şapca şi s-a scărpinat în cap, ăla era semnalul, a fost singura dată când l-a folosit, un *bunt* nu doar sinucigaş, care să aducă un *run,* ci *de două* ori sinucigaş, să aducă două run-uri. Nimeni nu se mai gândise la asemenea strategie de joc în toată istoria baseballului, dar a inventat-o Sal Martino pentru că e un geniu la baseball. O strategie greu de pus în practică, pentru că-ți trebuie un alergător rapid la a doua bază, dar Caleb era ultra-rapid, cel mai rapid alergător din echipă, aşa că se execută aruncarea şi Fortunato dă un *bunt* bun şi mingea se duce încet şi razant în dreapta movilei aruncătorului. Până s-o prindă aruncătorul, Archie traversa deja terenul, să egaleze. Văzând că n-are încotro, aruncătorul dă spre prima bază, iar Fortunato îl devansează cu trei sau patru paşi. Dar, deşi aruncătorul nu şi-a dat seama, Caleb a luat-o la fugă în acelaşi timp ca Archie, înainte să ajungă el în poziție, şi până când jucătorul de la prima bază a prins

---

106 Tip de lovitură uşoară la jocul de baseball.

mingea, Caleb mai avea un pic şi înscria. Toată lumea de pe Bloomfield îi striga tipului de la prima bază *Arunca mingea! Arunca mingea!,* aşa că tipul aruncă spre casă, dar prea târziu, o aruncare drept în mănuşa jucătorului de la prindere, dar cu câteva secunde prea târziu, deci Caleb finalizează rz/77-ul câştigător. Un nor de praf şi Caleb sărind în picioare, cu braţele în aer. O victorie dintr-o înfrângere, o mare victorie dintr-un amărât de flecuşteţ de *bunt.* În viaţa mea n-am mai văzut aşa ceva. De atunci am jucat sute de meciuri, dar aia a fost cea mai grozavă şi mai palpitantă chestie pe care am văzut-o vreodată pe un teren de baseball, momentul meu preferat din toate timpurile. De două ori *run,* fete şi băieţi, şi mingea nu s-a dus mai mult de zece metri.

Nu, problema n-a fost Bobby, care se manifesta în toată splendoarea naturii lui inimitabile, problema era Margaret, aceeaşi Margaret care se înamorase de Ferguson la şapte ani, îi scrisese o scrisoare de dragoste nesemnată la doisprezece ani, îi aruncase ocheade tot liceul şi se bucurase făţiş când Anne-Marie Dumartin se întorsese în Belgia, singura fată de care se simţise atras în cele patru luni şi jumătate cât stătuse despărţit de Amy în clasa a douăsprezecea, limba lui ar fi pătruns în gura ei dacă Bobby n-ar fi avut o pasiune pentru ea, fata care-l numise zeflemitor Cyrano când încercase să-i pună o vorbă bună lui Bobby, Margaret cea banală, dar inteligentă şi dureros de atrăgătoare, care devenise, din motive impenetrabile pentru el, soţia celui mai vechi prieten al său, pentru că Ferguson a fost de-a dreptul uluit văzând că nu e deloc atentă la monologul lui Bobby despre dubla manevră sinucigaşă şi că, în timp ce soţul ei vorbea, ea nu se uita la el, ci peste masă, la Ferguson, *sorbindu-l din ochi,* de parcă i-ar fi spus da, sunt măritată de o lună cu mototolul ăsta cumsecade, bătut în cap, dar tot la tine visez, Archie, şi cum m-ai putut refuza atâţia ani când noi suntem facuţi unul pentru altul de la bun început, şi poftim, ia-mă acum şi dă-le încolo de consecinţe pentru că întotdeauna te-am vrut numai şi numai pe tine. Cel puţin aşa a înţeles Ferguson din felul în care ea îl privea în restaurantul din Crescent Beach Hotel şi adevărul era că ea îl atâta, un burlac singur, cast, neiubit, un străin într-un oraş

nou, în căutare de dragoste, cum să nu-l atâțe ocheadele ei, şi poate că i-ar fi cedat în acea vară dacă ea şi Bobby n-ar fi plecat la Baltimore, pentru c-ar fi avut nenumărate ocazii să se întâlnească doar ei doi, toate serile în care Bobby ar fi fost plecat la meciuri departe, în Louisville, Columbus şi Richmond, şi de câte ori ar fi acceptat invitațiile ei acasă, la cină, câte sticle de vin ar fi băut împreună, rezistența i-ar fi slăbit cu certitudine la un moment dat, da, asta-i spuneau ochii ei în timp ce stăteau față în față în restaurantul hotelului, *lasă-te, te rog, Archie, lasă-te,* şi cum Ferguson înțelegea că probabil n-ar fi avut tăria să nu se atingă de ea dacă rămânea în oraş, a fost mai mult decât bucuros când ea a plecat.

În anul care trecuse, cercurile concentrice se uniseră într-un disc negru, compact, un L.P. Cu o singură melodie blues pe Fața A. Între timp, discul fusese întors, iar pe partea cealaltă era un cântec funebru care se numea *Doamne, Te cheamă Moarte.* Melodia i-a intrat lui Ferguson în cap cu doar câteva zile după ce a început să lucreze la *Times-Vnion* şi, după primele acorduri venite din California pe 9 august, însoțite de textul „Charles Mason şi crimele Tate-LaBianca", au urmat la scurt timp, în noaptea de Halloween, modulațiile sinuciderii tânărului Marshall Bloom, cofondator al Liberation News Service, unde Ferguson se gândise serios să se înscrie direct din facultate, iar la mijlocul toamnei, suita locotenentului William Calley şi a masacrului de la My Lai din Vietnamul de Sud, după care, în ultima lună din ultimul an al decadei '60, poliția din Chicago a dat drumul unui refren *staccato* zgomotos, împuşcându-l mortal pe Fred Hampton din Panterele Negre în timp ce dormea în patul lui, iar două zile mai târziu, în timp ce Rolling Stones urcau pe scenă la Altamont, să cânte restul melodiei, câțiva Hells Angels s-au repezit la un negru tânăr care agita o armă în mulțime şi l-au înjunghiat mortal.

Woodstock II. Copiii flower power şi artileria grea. Şi uite cât de repede s-a topit ziua în noapte.

Bobby Scale legat de un scaun, cu căluş la gură, din ordinul judecătorului Julius HofFman, şi cei Opt de la început au rămas Şapte.

Weathermen pornind un atac kamikaze împotriva a două mii de poliţişti din Chicago în timpul Zilelor Furiei din octombrie, foştii colegi de şcoală ai lui Ferguson echipaţi cu căşti de fotbal şi ochelari de protecţie, cu suspensoare şi apărătoare umflându-le pantalonii, pregătiţi de bătălie cu lanţuri, ţevi şi bâte. Şase dintre ei au fost împuşcări şi au fost săltări cu sutele în dube. De ce? „Ca să aducem războiul acasă", strigau ei. Dar războiul nu fusese oare dintotdeauna acasă?

După alte patru zile: Ziua Moratoriului pentru Vietnam. Milioane de americani au spus da şi timp de douăzeci şi patru de ore America a încremenit aproape complet.

La fix o lună după Ziua Moratoriului: şapte sute cincizeci de mii de oameni au manifestat în Washington pentru sfârşitul războiului, cea mai amplă demonstraţie politică pomenită vreodată în Lumea Nouă. În acea după-amiază, Nixon s-a uitat la un meci de fotbal, spunând ţării că n-are niciun rost.

La întrunirea Weathermen ţinută în decembrie la Flint, Michigan, Bernardine Dohrn l-a ridicat în slăvi pe Charles Manson pentru că-i omorâse pe „porcii ăia", adică pe Sharon Tate, însărcinată, şi pe ceilalţi care muriseră odată cu ea în casă. Unul dintre foştii tovarăşi ai lui) J)

Ferguson de la Columbia s-a ridicat şi a spus: „Suntem anti tot ce e «bun şi decent» în America porcilor albi. O să dăm foc, o să jefuim şi-o să distrugem. Noi suntem coşmarul clocit al mamelor voastre?

Apoi s-au dat la fund şi n-au mai apărut niciodată în public.

Şi iată-l pe Ferguson, din nou în rolul celui mai mic punct din mijlocul celui mai mic cerc, doar că nu mai era înconjurat de Columbia şi New York, ci de *Times-Umon* şi Rochester. După capul lui, fusese un schimb destul de corect, iar acum că primise undă verde (înştiinţarea că fusese declarat inapt sosise cu trei zile înainte să se apuce de lucru), slujba îi aparţinea câtă vreme putea dovedi c-o merită.

Rochester avea două cotidiane. Amândouă erau proprietatea Gannett Publishing Company, dar aveau scopuri diferite, politici editoriale diferite şi perspective diferite

asupra vieții. În ciuda numelui, *Democrat and Chronical,* care apărea dimineața, avea o orientare hotărât republicană şi pro-business, în timp ce *Times-Union,* care apărea după-amiaza, trăgea mai mult spre tabăra liberală, mai ales sub conducerea lui MeManus. Mai bine liberal decât conservator, fără doar şi poate, chiar dacă până la urmă era doar un alt termen pentru *poziția moderată,* pe care Ferguson n-o împărtăşea câtuşi de puțin în niciuna dintre chestiunile politice de actualitate, dar pe moment era mulțumit acolo, scriind articole pentru MeManus şi nu pentru *East Village Other, Rat* sau L.N.S., care trecuse prin tensiuni atât de violente, încât se scindase în două organizații separate, marxiştii duri din New York şi visătorii contraculturali de la o fermă din vestul Massachusetts, locul unde se sinucisese Marshall Bloom, care murise intoxicat cu monoxid de carbon la doar douăzeci şi cinci de ani, iar odată cu moartea lui, Ferguson începuse să-şi piardă încrederea în lumea închisă a jurnalismului radical de stânga, care uneori părea să se fi smintit la fel de rău ca facțiunile desprinse din defuncta SDS, iar de când *Los Angeles Free Press* publica în mod regulat editorialele lui Charles Manson, Ferguson nu mai voia să aibă de-a face cu acea lume. Detesta dreapta, detesta guvernul, dar ajunsese să deteste şi falsa revoluție a stângii radicale, iar dacă asta însemna că trebuie să lucreze pentru un ziar moderat ca *Rochester Times-Union,* atunci aşa să fie. De undeva tot trebuia să înceapă, iar MeManus promisese că-i va acorda o şansă adevărată – dacă şi când avea să se dovedească demn de ea.

A fost o ucenicie dură. A fost repartizat la biroul care se ocupa de treburi locale, fiind cel mai tânăr din grupul de reporteri condus de un anume Joe Dunlap, care l-a etichetat pe Ferguson, corect sau nu, drept favoritul lui MeManus, şmecherul din Ivy League care era protejatul şefului, alesul lui dintre angajații mai noi, motiv pentru care Dunlap se comporta deosebit de sever cu el, rare fiind articolele predate de Ferguson care să nu fie rescrise masiv, nu doar titlurile şi perspectiva generală, ci de multe ori chiar cuvintele, întotdeauna în detrimentul ansamblului, după părerea lui Ferguson, ceea ce făcea ca articolele lui să fie mai proaste,

nu mai bune, ca şi cum toporul editorial a lui Dunlap ar fi fost o unealtă prin care copacii nu erau curăţaţi de uscături, ci tăiaţi de tot. MeManus îl avertizase că aşa avea să se întâmple la prima lor discuţie din West End şi-l sfătuise să nu se plângă niciodată. Dunlap era un instructor militar chitit să-l pună cu botul pe labe, iar răcanul Ferguson trebuia să facă ce i se cerea, să-şi ţină gura şi să nu se lase pus cu botul pe labe, indiferent de câte ori i-ar fi venit să-i tragă lui Dunlap un pumn în faţă.

Colaborarea nu era la fel de dificilă cu toată lumea, ba cu unii era chiar plăcută, oameni care, încetul cu încetul, i-au devenit prieteni, printre care Tom Gianelli, un fotograf scund şi îndesat, cu început de chelie, care venea din Bronx, îl însoţea deseori pe Ferguson pe teren şi putea imita aproape la perfecţie vocile a peste douăzeci de actori şi actriţe de la Hollywood (îi ieşea o Bette Davis sublimă), Nancy Sperone, proaspătă absolventă a Universităţii Rochester, care primise un post la Pagina Femeii, făcea studii aprofundate în arta flirtului după orele de serviciu şi l-a ajutat să suporte perioada iniţială de acomodare fără să fie nevoit să doarmă singur noapte de noapte, şi Vie Howser de la sport, care urmărea progresele lui Bobby la Orioles şi care a reacţionat la fel de entuziast ca Ferguson când Bobby a înscris în meciul lui de debut în Campionatul Mondial cu Mets, şi pe lângă oamenii de la ziar, pe care începea să-i cunoască şi să-i simpatizeze, mai era şi ziarul însuşi, clădirea mare şi sutele de angajaţi care lucrau acolo zi de zi, redactori şi critici de film, secretare şi centraliste, autorii anunţurilor mortuare şi ai rubricilor de pescuit, reporteri care băteau la maşină articole la birourile lor, mesageri alergând între etaje şi uriaşa tiparniţă de la subsolul clădirii, scoţând în fiecare dimineaţă o ediţie nouă care ajungea la chioşcuri până-n prânz, şi chiar dacă exista măcelarul şi morocănosul de Dunlap, ca o reintrare în scenă a lui Edward ImhofF, pentru Ferguson era plăcut să facă parte din acel roi complex de corpuri forfotitoare şi n-a regretat niciodată decizia luată.

N-a avut regrete, dar chiar dacă Nancy Sperone era o femeie singură şi fără obligaţii, ceea ce nu se putea spune despre Margaret O'Mara George, care era ispititoare, dar

inaccesibilă, Ferguson şi-a dat seama de la început că nu e soluția pentru el. Cu toate astea, a continuat să se vadă şi să se culce cu ea în primele nouă luni petrecute la Rochester, prima oară în viața lui când intra într-o relație când caldă, când rece şi nu prea pasională cu o femeie la care ținea, dar pe care n-a reuşit niciodată s-o iubească. Localnica Nancy i-a arătat atracțiile oraşului invitându-l la una dintre celebrele seri de vineri cu peşte prăjit, l-a târât după ea la un restaurant care se numea Nick Tahou Hots, să savureze altă specialitate din zonă, supranumită Gunoi pe Tavă (o experiență de care Ferguson a jurat să se țină departe tot restul zilelor), şi l-a însoțit la arhivele Eastman House să vadă mai multe filme vechi, printre care *Un condamnat la moarte a evadat* de Bresson *şi un copac creşte în Brooklyn,* filmul lacrimogen al lui Kazan din 1945, la care au vărsat amândoi oceanele obligatorii de lacrimi hohotitoare, absurde. Nancy era isteață şi prietenoasă, o cititoare zeloasă şi o ziaristă talentată care se angajase la *Times-Union* în acelaşi *nou val de puşti* al lui MeManus, o brunetă cu ochi negri, păr scurt şi o față mare, rotundă (fața ei de Micuța Lulu107, cum zicea Nancy), poate puțin prea voinică, dar suficient de sexy pentru ca Ferguson să tânjească după corpul ei dacă trecea mai mult de-o săptămână sau zece zile fără să se vadă. Nu era vina lui Nancy că el n-o putea iubi, dar nu era nici vina lui Ferguson că Nancy îşi dorea un soț, iar el nu-şi dorea câtuşi de puțin o soție. La jumătatea lui decembrie, când el a plecat în Florida pentru o scurtă vizită de weekend la părinți, şi-a dat seama că n-avea un viitor cu Nancy, şi totuşi a continuat să se vadă cu ea încă patru luni după ce s-a întors, scăldând-o cumva în continuare, până când Nancy şi-a găsit alt bărbat dispus s-o ia de nevastă, ceea ce era un lucru bun, a hotărât Ferguson, pentru că în toate acele luni în care nu reuşise s-o iubească pe Nancy Sperone începuse să realizeze că nici măcar după un an încheiat şi încă unul aproape încheiat fără urmă de Schneiderman prin preajmă, el tot nu-

---

[107] Bandă desenată creată în 1935 de Marjorie Henderson Buell pentru *Saturday Evening Post.*

şi revenise după pierderea lui Amy. Încă plângea după ea – ca omul care se agață încă după un divorț, poate chiar după o moarte, şi n-avea altă soluție decât să rămână aşa agățat până când îi trecea.

Se scursese aproape un an de când nu-şi mai văzuse părinții, care între timp se acomodaseră perfect pe acea nouă planetă care era sudul Floridei şi se transformaseră în copii ai soarelui, foşti locuitori ai nordului, bronzați şi sănătoşi la înfățişare, care trăiau şi munceau în Țara-care-nu-cunoştea-zăpada, adepți ai plimbărilor lungi pe pământuri acoperite de nisip (maică-sa) şi ai partidelor de tenis în aer liber în fiecare dimineață, din ianuarie şi până în decembrie (taică-său) şi da, revederea l-a bucurat pe Ferguson, numai că în perioada scursă între vizite se schimbaseră amândoi şi acele schimbări au fost primele lucruri pe care le-a observat când au venit să-l ia de la aeroport vineri seara devreme. Poate că nu atât la maică-sa, care se agita în continuare cu munca ei de fotografa la *Herald* şi nimic nu-i făcea o plăcere mai mare decât să povestească despre munca la ziar cu fiul ei, numai că de şase luni încerca să se lase de fumat şi se îngrăşase vreo cinci, şase kilograme, aşa că arăta oarecum schimbată, mai bătrână şi în acelaşi timp mai tânără, dacă aşa ceva era posibil, în timp ce taică-său, care se apropia de cincizeci şi şase de ani şi se menținea în formă datorită meciurilor zilnice de tenis, i s-a părut totuşi lui Ferguson oarecum slăbit, cu părul mai rar şi mai cărunt şi un uşor şchiopătat dacă trebuia să meargă mai mult de cincizeci, o sută de metri (ori făcuse o întindere, ori avea dureri cronice de picioare), nu mai era Dr. Manette cel amorțit şi tăcut care meşterea la masa lui de lucru, ci ținea rubrica de mica publicitate de la *Herald,* o muncă despre care spunea că-i place, chiar foarte mult, chiar dacă-l transformase într-un Bob Cratchit[108] umil, dar lui Ferguson îi era imposibil să nu se gândească la declinul lui lung şi lent de la Universul Căminului 3 Frați până acolo.

---

[108] Personaj din *Poveste de Crăciun* de Charles Dickens, angajatul prost plătit şi maltratat al lui Ebenezer Scrooge.

Vizita ținuse de vineri până duminică, iar ziua cea mai frumoasă a fost ultima, când s-au dus să ia un brunch consistent, tihnit, la Wolfie s de pe Collins Avenue, o sală inundată de mirosuri îmbietoare de rondele de ceapă proaspătă şi peşte afumat, şi au mâncat toți trei somon în saramură şi ouă în onoarea bunicii lui Ferguson, despre care au vorbit pe îndelete, ca şi despre bunicul lui Ferguson şi Didi Bryant, de care nu mai ştiau nimic, dar în cea mai mare parte a timpului, mama lui l-a descusut despre Rochester şi *Times-Union,* voia să ştie *tot despre tot,* iar Ferguson le-a spus aproape tot ce se putea, în afară de povestea cu Nancy Sperone, pentru că probabil că taică-său l-ar fi dezaprobat, numai gândul că băiatul lui umbla cu o italiancă catolică l-ar fi întristat de bună seamă, prilejuindu-i câteva comentarii înverşunate de tipul *noi-impotrivador,* despre *svarti şişikse* (cuvinte pe care Ferguson le ura, două dintre cele mai urâte cuvinte din vocabularul idiş), aşa c-a sărit peste Nancy şi-a preferat să vorbească despre MeManus şi Dunlap, despre Bobby George care înscrisese primele lui puncte într-o ligă mare în iulie, la Boston, şi avea să devină tată peste patru luni, despre unele dintre articolele scrise şi despre apartamentul de prost gust, delabrat, în care locuia, ceea ce a făcut-o pe maică-sa să-i pună întrebarea pe care toate mamele le-o adresează copiilor lor, fie ei tânci care se pişă-n pantaloni sau absolvenți de facultate de douăzeci şi doi de ani:

Eşti bine, Archie?

Uneori mă întreb ce caut acolo, a răspuns Ferguson, dar cred că sunt bine, deocamdată încă bâjbâi, sunt aproximativ bine, aproximativ mulțumit de slujbă, dar un lucru e sigur, un lucru pentru care chiar aş băga mâna-n foc: n-o să-mi petrec tot restul vieții în Rochester, New York.

Trei incendii grave. Ziua când s-au împlinit douăzeci de ani de la o crimă rămasă neelucidată. Activități anti-război la facultățile şi universitățile locale. Demascarea unei rețele de hoți de câini. Un accident J J J

auto fatal pe Park Avenue. Înființarea unei noi asociații a chiriaşilor din cartierele negre din zona de vest a oraşului. Timp de cinci luni, Ferguson a muncit pe brânci ca reporter

junior, sub privirea bănuitoare a lui Joe Dunlap, după care MeManus l-a luat de la ştiri locale şi i-a dat ceva important de făcut. Ferguson părea să fi trecut testul. Deşi nu se lămurise niciodată pe deplin asupra naturii testului sau asupra standardelor după care îl evaluase MeManus, oricare ar fi fost procesul, concluzia nu putea fi decât că şeful îl considera promovat la următorul nivel.

În dimineaţa zilei de după Crăciun, MeManus l-a chemat pe Ferguson în biroul lui şi i-a împărtăşit un gând pe care-l tot rumega de ceva vreme. Anii ’60 erau pe sfârşite, a zis el, mai era mai puţin de-o săptămână până la marea cumpănă dintre ani, cum i se părea lui Ferguson ideea de a scrie o serie de articole despre ultimii zece ani şi despre impactul lor asupra vieţii americane? Nu o abordare cronologică, niciun rezumat clasic al evenimentelor importante, ci ceva mai substanţial, o succesiune de articole de două mii cinci sute de cuvinte fiecare pe diverse subiecte pertinente, războiul din Vietnam, mişcarea pentru drepturi civile, dezvoltarea contraculturii, evoluţii în artă, muzică, literatură şi film, programul spaţial, tonalităţile contrastante dintre administraţiile Eisenhower, Kennedy, Johnson şi Nixon, asasinatele coşmareşti ale unor personalităţi publice proeminente, conflictele rasiale şi ghetourile în flăcări din oraşele americane, sport, modă, televiziune, mărirea şi decăderea Noii Stângi, mărirea şi decăderea republicanismului de dreapta şi furia muncitorilor din construcţii, evoluţia mişcării Black Power şi revoluţia Pilulei, absolut tot, de la politică la rock and roll şi la schimbările limbii vorbite în America, portretul unui deceniu atât de clocotitor, încât îi dăduse ţării şi pe Malcom X, şi pe George Wallace, şi *Sunetul muzicii,* şi pe Jimi Hendrix, şi pe fraţii Berrigan, şi pe Ronald Reagan. Nu, n-avea să fie genul de reportaj obişnuit, a continuat MeManus, ci o privire retrospectivă, un mod de a le aminti cititorilor *Times-Union* cum stăteau în urmă cu zece ani şi cum stăteau în acel moment. Era unul dintre avantajele de a lucra la un ziar de după-amiază. Mai mult spaţiu de manevră, mai mult timp de scormonit şi investigat, mai multe ocazii de a publica articole mai ample. Dar nu trebuia să fie doar o recapitulare seacă.

Nu voia o istorie academică, ci articole incisive şi, pentru fiecare carte şi număr vechi de revistă pe care Ferguson avea să le citească spre documentare, MeManus îi cerea să stea de vorbă cu cinci persoane. Dacă nu reuşea să dea de Muhammad Aii, atunci trebuia să-l găsească pe antrenorul şi îndrumătorul lui, Angelo Dundee, iar dacă nu reuşea să ajungă la Andy Warhol, trebuia să-i sune pe Roy Lichtenstein sau Leo Castelli. Surse directe. Cei care au făcut fapta sau se aflau în apropiere când s-a întâmplat ceva. Se exprimase clar?

Da, se exprimase clar.

Şi ce părere avea Ferguson?

Sunt gata să mă bag, a răspuns Ferguson. Dar câte articole vreți şi în cât timp trebuie să le scriu?

Vreo opt sau zece, aş zice. Şi cam două săptămâni pentru fiecare, cu aproximație. Ajunge?

Dacă renunț la somn o perioadă, presupun c-o să ajungă. I le dau domnului Dunlap?

Nu, ai terminat cu Dunlap. La proiectul ăsta o să lucrezi direct cu mine. Dar unde şi cum încep?

Te duci la biroul tău şi vii cu cincisprezece, douăzeci de idei. Subiecte, titluri, cugetări, ce ți se pare ție mai urgent, apoi ne gândim noi la un plan general.

N-am cuvinte cât de mult înseamnă asta pentru mine.

Asta-i treabă de om tânăr, Archie, şi altul mai tânăr ca tine n-am. Să vedem ce se întâmplă.

Ferguson s-a dedicat cu totul scrierii articolelor, pentru că viitorul lui la ziar depindea în totalitate de ele. A scris şi rescris, a devorat peste o sută de cărți şi aproape o mie de reviste şi ziare şi a vorbit la telefon nu numai cu Angelo Dundee, Roy Lichtenstein şi Leo Castelli, dar şi cu zeci de alte persoane, adunând un cor de voci care să acompanieze textele despre zilele-mai-bune-şi-mai-rele recent apuse, opt articole de câte două mii cinci sute de cuvinte despre politică, preşedinți şi pandemoniul nemulțumirilor sociale, plus digresiuni despre *Dream Songs* şi muzica lui John Berryman, masacrul în ralanti din *Bonnie şi Clyde* şi spectacolul celor cinci sute de mii de puşti americani dansând în noroi un weekend întreg la o fermă din statul New York, la doar patru

sute de kilometri sud de Rochester. În general, MeManus a fost mulțumit de rezultate, făcând doar puține corecturi, ceea ce a fost pentru Ferguson partea cea mai satisfăcătoare a experienței, dar şeful s-a bucurat şi pentru că articolele au atras grămezi de scrisori de la public, majoritatea pozitive, cu comentarii de genul „Multe mulțumiri lui A.I. Ferguson pentru acest moment de aducere-aminte”, dar şi destule comentarii negative, atacuri la adresa „ideilor stângiste despre măreața noastră țară” ale lui Ferguson, atacuri care s-au dovedit a fi destul de usturătoare, chiar dacă el se aşteptase să fie mult mai rău. Nu se aşteptase însă la atâta ostilitate din partea unora dintre tinerii reporteri de la ziar, deşi presupunea că aşa erau regulile jocului, fiecare luptă singur pentru minge şi, după cum observa Nancy la fiecare articol nou apărut, invidia lor nu făcea decât să-i confirme că-şi face bine treaba.

Ar fi trebuit să fie o serie de zece articole, dar Ferguson a fost nevoit să se oprească exact când se pregătea să se apuce de cel cu numărul nouă (despre plete, fuste mini, mărgele şi cizme albe din piele – ultimul răcnet în materie de modă la mijlocul şi sfârşitul anilor ’60), când de sus a sosit o altă lovitură de măciucă. Mişcarea anti-război fusese relativ liniştită în ultimele luni. Retragerea treptată a trupelor americane, aşa-zisa vietnamizare a războiului, şi noul sistem de tragere la sorti a recruților contribuiseră la domolirea activității, asta până la sfârşitul lui aprilie 1970, când Nixon şi Kissinger au extins brusc războiul invadând Cambodgia. Opinia publică americană era în continuare divizată, cam jumătate pro şi jumătate contra, ceea ce însemna că jumătate de țară susținea inițiativa, dar pentru cealaltă jumătate, cea care manifesta de cinci ani împotriva războiului, acea *incursiune strategica* punea capăt oricărei speranțe. Au ieşit în stradă cu sutele de mii, în campusurile universitare s-au organizat demonstrații uriaşe, iar într-unul dintre aceste campusuri din Ohio, câțiva tineri stresați şi prost instruiri din Garda Națională au tras cu muniție adevărată asupra studenților, o pistoladă de trei secunde soldată cu patru morți şi nouă răniți, iar majoritatea americanilor au fost atât de oripilați de cele întâmplate la

Kent State, încât au deschis gura spontan şi au scos un urlet colectiv, care a răsunat în toată țara. A doua zi, pe 5 mai, la prima oră, MeManus i-a trimis pe Ferguson şi pe colegul lui fotograf Tom Gianelli la Universitatea Buffalo, să relateze despre demonstrațiile de-acolo, şi brusc s-a pomenit că nu mai cercetează trecutul recent, ci revine în Prezent.

La sfârşit de februarie şi început de martie, universitatea trecuse prin câteva săptămâni de conflicte zbuciumate, dar după Kent State, chiar şi cea mai potolită izbucnire era mult mai turbată decât tot ce văzuse Ferguson la Columbia, mai ales a doua zi după ce-a ajuns acolo, o zi hibernală în toiul primăverii tipice pentru Buffalo, cu strat de zăpadă şi vânturi înghețate suflând cu putere dinspre Lacul Erie. Nu fuseseră ocupate clădiri, dar atmosfera era mai încărcată şi cu un potențial periculos mai mare, pentru că aproape două mii de studenți şi profesori au fost atacați de scutieri cu arme, bâte şi gaze lacrimogene. S-a aruncat cu pietre şi cărămizi, s-au spart geamurile maşinilor de poliție şi ale clădirilor universității, au fost zdrobite capete şi corpuri, iar Ferguson s-a pomenit din nou la mijloc între două gloate războinice, doar că de data asta a fost şi mai înfricoşător, pentru că studenții din Buffalo erau şi mai bătăioşi decât fuseseră cei de la Columbia, unii dintre ei fiind atât de întărâtați şi de turbați, încât Ferguson i-a simțit gata să moară. Jurnalist sau nu, era şi el la fel de expus ca ei, şi la fel cum în urmă cu doi ani fusese luat pe sus şi lovit la cap şi mână, de această dată a încasat aceleaşi gaze lacrimogene ca toată lumea şi, în timp ce-şi tampona ochii care-l usturau cu o batistă udă şi vomita masa de prânz pe caldarâm, Gianelli l-a apucat de braț şi l-a tras de-acolo, în căutarea unui loc cu aer mai respirabil, iar după câteva minute, când au ajuns la colțul dintre Main Street şi Minnesota Avenue, chiar la ieşirea din campus, Ferguson şi-a dat la o parte de pe față batista udă, a deschis ochii şi a văzut un tânăr care arunca o cărămidă în vitrina unei bănci.

Peste o zi sau două, trei sferturi dintre colegiile şi universitățile americane au intrat în grevă. Peste patru milioane de studenți s-au alăturat protestelor, iar colegiile şi

universitățile din Rochester s-au închis rând pe rând până la sfârşitul anului academic.

A doua zi după ce-a predat articolul despre Buffalo, Ferguson a avut o scurtă discuție cu MeManus la intrarea din față a clădirii în care se afla *Times-Vnion.* În timp ce priveau traficul şi-şi fumau țigările, au căzut amândoi de acord fără tragere de inimă că n-avea sens să mai publice noi articole despre anii '60. Opt fuseseră suficiente, nu mai era nevoie de al nouălea şi al zecelea.

După ce Nancy Sperone şi-a găsit un nou iubit în primele zile ale grevei studențeşti, Ferguson a pierdut şase luni curtând două femei diferite care nu meritau curtate şi vor rămâne anonime pentru că nu merită pomenite. Ferguson începea să dea semne de neastâmpăr, probabil sătul de Rochester după un an şi jumătate în acel oraş mărunt, întrebându-se dacă n-ar fi mai bine să-şi încerce norocul în altă parte, la alt ziar, sau poate să se lase de tot de jurnalism şi să încerce să-şi câştige traiul ca traducător, pentru că deşi scrisul sub presiune îi făcea în continuare plăcere, lupta cu franceza de secol XV a lui Villon îi aducea până la urmă mai multă satisfacție şi, chiar dacă timpul fusese scurt, avea o primă versiune acceptabilă la *Diata* şi ajunsese la jumătate cu o primă tentativă de a traduce *Testamentul,* deşi sigur că n-avea să se poată întreține niciodată din traducerea de poezie, dar câte o carte groasă de proză din când în când i-ar fi acoperit facturile, iar dacă totuşi mai stătea o vreme la Rochester, n-ar fi fost o idee bună ca măcar să plece din cocina aia năpădită de gândaci de pe Crawford Street şi să se mute într-un loc mai acătării?

Au urmat ianuarie 1971, februarie 1971, cele mai întunecate şi mai friguroase zile din an în acel avanpost hibernal sumbru, o perioadă în care nu se puteau întâmpla decât lucruri sumbre, o perioadă cu fantezii despre moarte şi zile în care visa cu ochii deschişi la o viață la tropice, dar tocmai când Ferguson începea să creadă c-ar trebui să se îngroape sub un morman de pături şi să nu se mai dea jos din pat în următoarele trei luni, slujba de la *Times-Union* a redevenit interesantă. Circul era din nou în oraş. Leii şi tigrii răgeau, în cortul mare se adunau spectatorii, iar Ferguson a

îmbrăcat iar costumul de funambul şi a tulit-o sus pe scară, să-şi ocupe locul pe platformă.

După focurile trase la Kent State, Ferguson a fost trecut la reportaje naționale, lucrând sub conducerea unui anùme Alex Pittman, un tânăr redactor cu intuiție bună şi un caracter mai suportabil decât Dunlap. Ferguson îi predase zeci de articole lui Pittman în săptămânile lungi din mai şi până în februarie, dar nu la fel de captivante ca cele două ştiri importante din prima jumătate a noului an, care s-au dovedit a fi, în mod surprinzător, aceeaşi ştire în două versiuni diferite: lămurirea unor chestiuni rămase nelămurite din anii ’50 şi ’60, pentru că cineva avusese curajul de a sustrage documente guvernamentale secrete şi de a le face publice, aşa că, deşi cronologic vorbind, anii ’60 se sfârşiseră, de fapt erau abia la început – se repetau. Pe 8 martie, un grup necunoscut de activişti invizibili, care-şi spunea Comisia Cetățenească pentru Investigarea F.B.I., a pătruns prin efracție într-un mic birou al guvernului dintr-un oraş cu nume bizar, Media, Pennsylvania, unde lucrau doar doi angajați, însuşindu-şi peste o mie de documente secrete. A doua zi, documentele fuseseră deja trimise către diferite organe de presă din toată țara, dând în vileag COINTELPRO (Programul de Contra-informații), operațiunea de spionaj secretă a F.B.I. Inițiată de J. Edgar Hoover în 1956 pentru a hărțui cei paisprezece sau douăzeci şi şase de comunişti rămaşi în America, extinsă apoi la membrii organizațiilor pentru drepturile civile ale negrilor, la organizațiile anti-Vietnam, Black Power şi feministe, plus peste două sute de organizații ale Noii Stângi, printre care SDS şi Weathermen. Nu fuseseră doar spionați, ci în rândurile lor fuseseră infiltrați informatori şi *agenți provocatori* care să-i perturbe şi să-i discrediteze şi iată cum se adevereau fricile bezmetice ale activiştilor anilor ’60, Fratele cel Mare veghea într-adevăr şi totul fusese pus la cale de cel mai nebun şi mai loial soldat al lui Dumnezero, J. Edgar Hoover cel mic şi îndesat, care căpătase atâta putere în cei patruzeci şi şapte de ani de când era în funcție, încât preşedinții dârdâiau când le bătea la uşă. Documentele au scos la iveală sute de crime şi de lovituri murdare menite să compromită oameni nevinovați,

dar cea mai murdară dintre toate fusese cea împotriva Violei Liuzzo, care fusese subiectul unuia dintre articolele lui Ferguson, gospodina din Detroit cu cinci copii, care plecase la Alabama pentru marşul Selma-Montgomery şi, fără a avea altă vină decât cea de a fi deschis portiera maşinii şi de a fi luat cu ea un bărbat negru, fusese ucisă de un grup din Klan, printre ucigaşi fiind şi Gary Thomas Rowe, „cunoscut ca informator F.B.I.", după care Hoover avusese neobrăzarea să-i scrie lui Johnson o scrisoare în care-i spunea că doamna Liuzzo era membră a Partidului Comunist şi-şi abandonase copiii ca să facă sex cu bărbaţi negri din mişcarea pentru drepturi civile, o acuzaţie mincinoasă care sugera că femeia fusese un duşman al poporului, deci îşi meritase moartea.

La trei luni după scandalul COINTELPRO, *New York Times* a publicat Documentele Pentagonului, un subiect la care a lucrat şi Ferguson, inclusiv la povestea de culise despre cum reuşise Daniel Ellsberg să scoată pe furiş documentele din clădire şi să i le dea reporterului *Times* Neil Sheehan, *New York Times* cel detestat odată ispăşind, poate, pentru minciunile publicate în '68 prin asumarea riscului de a dezvălui public documente clasificate, un moment strălucit pentru jurnalismul american, cum au recunoscut la unison Pittman, MeManus şi Ferguson, pentru că minciunile guvernului american au fost date în vileag în faţa întregii lumi, lucruri care nu apăruseră nicăieri în presă, bombardamentele secrete din Cambodgia şi Laos, raidurile pe coasta Vietnamului de Nord, dar în primul şi în primul rând erau mii de pagini care descriau pas cu pas procesul prin care ceva care păruse la un moment dat raţional degenerase într-un absurd desăvârşit.

După care circul a plecat din oraş, iar Ferguson a căzut în braţele lui Hallie Doyle, o studentă de douăzeci şi unu de ani din Mount Holyoke, angajată la ziar peste vară, prima femeie pe care o cunoscuse de când se mutase în nord care părea să aibă puterea de a rupe în sfârşit vraja lui Amy, o persoană de o mare inteligenţă şi profunzime, crescută în credinţa romano-catolică, de care se îndepărtase însă pentru că nu credea că fecioarele pot fi mame sau că morţii pot ieşi din morminte, şi totuşi nutrea certitudinea interioară că cei

blânzi vor moşteni pământul, că virtutea nu-şi caută răsplată şi că „toate câte voiți să vă facă oamenii, asemenea şi voi faceți lor”109 e o filosofie de viață mai rezonabilă decât să urmezi în silă preceptele Regulii de Aur, prin care oamenii sunt obligați să devină sfinți şi care nu pot duce decât la vinovăție şi nesfârşită disperare.

O persoană normală, poate chiar înțeleaptă. O persoană minionă, dar nu foarte mică, un metru şaizeci sau şaizeci şi doi înălțime, un corp suplu, sprinten, şi o pereche de ochelari de bunicuță pe nas, un păr foarte blond, atât de blond, încât parcă era o versiune matură a lui Bucle-Aurii din poveste, dar oricât de atrăgător era părul ei auriu pentru Ferguson, misterul era fața lui Hallie, care era în acelaşi timp banală şi drăguță, uneori ştearsă, alteori strălucitoare, o față care-şi schimba aspectul la cea mai mică mişcare sau înclinare a capului, acum un şoricel cu bucle aurii, apoi o fată White Rock splendidă, acum anostă, cu trăsături aproape inexistente, apoi radioasă şi frapantă, o mutră irlandeză neremarcabilă care se putea transforma într-o clipită în cel mai încântător chip pe care-l puteai întâlni în afara ecranului de cinema. Ce-ar fi putut face cu o asemenea enigmă? Nimic, a hotărât Ferguson, absolut nimic, din moment ce singura soluție era să continue s-o privească, pentru a se bucura de senzația tot mai plăcută a unui permanent dezechilibru.

Ea copilărise la Rochester şi se întorsese în oraş pe timpul verii, ca să vândă casa familiei de pe East Avenue, de care nu mai era nevoie după ce părinții ei, jurnalişti de ştiință, se mutaseră la San Francisco la începutul acelui an. Obținuse slujba la *Times-Union* printr-un prieten de familie, dar nu era decât un mod de a-şi ocupa timpul mai eficient decât dacă n-ar fi făcut nimic şi, în acelaşi timp, un prilej de a mai face un ban de buzunar.

Asistentă în redacția de actualități pe perioada verii, deşi în viața reală era studentă la engleză-biologie şi trecea în anul patru. O poetă în devenire, care aspira să urmeze

---

109 Matei, 7:12, din *Biblia sau Sfânta Scriptură,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2008.

medicina mai târziu, apoi să devină psihiatră şi în cele din urmă să se formeze ca psihanalistă, ceea ce era oricum suficient de impresionant, dar Ferguson a fost cu atât mai impresionat de felul în care-şi petrecuse ea ultimele două veri de dinainte de aceea: trăise la New York şi răspunsese la telefon la o linie de urgenţă pentru prevenirea sinuciderilor, la intersecţia dintre East Fourth Street şi Avenue A.

Cu alte cuvinte, şi-a zis el, în timp ce discul lui depăna *Doamne, Te cheamă Moarte,* cu versurile sale sinistre, deprimante, Hallie făcuse eforturi să salveze vieţi. Nu pe toate deodată, aşa cum credeau Amy şi atâţia alţii, ci una câte una. Vorbeşti la telefon cu un bărbat şi-l convingi încetul cu încetul să nu apese pe trăgaciul armei pe care şi-a lipit-o de tâmplă. Vorbeşti a doua zi cu o femeie şi o determini uşor, uşor să nu dea pe gât pastilele din flaconul pe care-l strânge în mână. Nicio pornire de a reinventa lumea de jos în sus, niciun act de sfidare revoluţionară, ci dăruirea de a face bine în lumea strâmbă în care trăia, intenţia de a-şi petrece viaţa ajutându-i pe alţii, un act nu atât politic, ci mai mult religios, o religie fără religie sau dogmă, o credinţă în valoarea tuturor şi a fiecăruia, o călătorie care avea să înceapă cu facultatea de medicină şi avea să continue cât timp era nevoie pentru a-şi încheia formarea în psihanaliză, iar dacă Amy şi mulţi alţii ar fi spus că oamenii sunt bolnavi pentru că societatea e bolnavă, iar ajutându-i să se adapteze la o societate bolnavă le făcea mai mult rău decât bine, Hallie ar fi răspuns: Vă rog, schimbaţi voi societatea în bine dacă puteţi, dar până atunci oamenii suferă şi eu am o treabă de făcut.

Ferguson n-o cunoscuse pur şi simplu pe *următoarea „c*i pe parcursul verii a ajuns să se întrebe dacă nu cumva o găsise pe Ea*, c*ea pe lângă care toate celelalte aveau să pălească întotdeauna câte zile avea să-i fie dat să mai trăiască pe acel pământ nenorocit şi frumos.

La începutul lui iulie, ea s-a mutat la el, în văgăuna din Crawford Street, şi cum vara acelui an a fost caniculară, au tras jaluzelele ferestrelor şi au trecut la nudism cât stăteau prin casă. Când au ieşit din casă, în serile din timpul săptămânii şi în zilele şi serile de weekend, au văzut împreună douăsprezece filme, şase meciuri cu Red Wings, au

jucat tenis de patru ori (Hallie, care era foarte sportivă, l-a bătut zdravăn, cu două seturi la unu), s-au plimbat prin cimitirul Mount Hope, au stat în Highland Park citindu-şi reciproc poeziile şi traducerile până când, într-o după-amiază de duminică, Hallie a izbucnit în lacrimi spunând că scrie prost (nu, nu prost, i-a răspuns Ferguson, ci *încă imatur,* chiar dacă se vedea cu ochiul liber că are un viitor mai promiţător în medicină decât în literatură), au asistat la patru concerte de muzică clasică la Şcoala de Muzică Eastman, Bach, Mozart, Bach şi Webern, şi au mâncat de multe ori în tot felul de restaurante, unele decente, altele atroce, dar cea mai memorabilă cină a fost cea de la Antonio s, pe Lake Avenue, unde au mâncat acompaniaţi non-stop de muzica unui bărbat pe nume Lou Blandisi, care se vindea ca Acordeonistul Sentimental din Mica Italie şi părea să cunoască toate cântecele compuse vreodată, de la şlagăre pop americane la giga irlandeză şi klezmer din Pale.

Mai relevant: până la începutul lui august, amândoi rostiseră cele două cuvinte decisive de câteva zeci de ori, cele două cuvinte care pecetluiesc înţelegerea, anunţând că nu mai e cale de întoarcere, iar până la sfârşitul lunii începuseră să gândească amândoi pe termen lung, să-şi facă planuri pentru un viitor permanent. A urmat inevitabila despărţire, iar când iubirea lui Ferguson s-a urcat în maşină şi-a plecat în South Hadley, Massachusetts, pentru utimul an de facultate, el s-a întrebat cum avea să supravieţuiască fără ea.

8 septembrie. Vara se încheiase definitiv. Sub fereastra dormitorului lui se auzeau din nou ţipete de copii dimineaţa devreme, iar în Rochester se instalase peste noapte acea atmosferă însufleţită de început de an, cu creioane ascuţite şi pantofi noi şi tari – mirosul copilăriei, amintirile profund înrădăcinate din vremurile de odinioară. Bietul domn Solitar, care de zece zile se topea ceas de ceas de dorul plecatei Hallie, s-a întors în văgăuna lui la patru şi jumătate după-amiaza, iar un minut mai târziu, până să apuce să-şi scoată viitoarea cină din punga de hârtie maro, a sunat telefonul. Era Pittman, suna din biroul de la *Times-Union.* Pittman, pe un ton urgent. Pittman spunându-i că „se coace ceva în Attica", închisoarea aflată la optzeci de kilometri sud-vest de

Rochester, şi că-i trimite acolo pe Ferguson şi pe Gianelli a doua zi dimineaţa, să discute cu Vincent Mancusi, directorul închisorii, „ca să afle ce se petrece”. Interviul fusese deja stabilit pentru ora nouă, Gianelli avea să treacă să-l ia la şapte şi, deşi până-n acel moment nu era decât o mică tevatură, s-ar fi putut transforma în ceva mare, aşa că „ciuleşte bine ochii şi urechile, Archie, să nu dai de necazuri”.

În anul care trecuse avuseseră loc două incidente majore în închisorile din New York, unul mai în nord, în Auburn, iar celălalt la Tombs din Manhattan, confruntări dure, fizice, între deţinuţi şi gardieni, soldate cu nenumărate capete de acuzare şi pedepse suplimentare. Liderii ambelor revolte – majoritatea negri, cu toţii implicaţi într-o formă sau alta de politică revoluţionară – fuseseră transferaţi la Attica pentru a „scăpa de instigatori”, iar după ce George Jackson din Panterele Negre fusese împuşcat mortal la închisoarea San Quentin din California în timpul unei presupuse tentative de evadare, înarmat cu *o arma ascunsa în peruca afro pe care o purta* (se găseau şi persoane care să creadă asta), deţinuţii din închisorile supraaglomerate din New York începeau să facă iar scandal. 60% dintre cei 2.250 de deţinuţi de la Attica erau negri, pe când gardienii erau 100% albi, iar Ferguson nu numai că n-avea niciun chef să meargă pentru prima oară în viaţă la un penitenciar de maximă siguranţă, ci era de-a dreptul îngrozit. Se bucura că avea să meargă şi Gianelli cu el, iar drumul de o oră cu maşina avea să fie destul de plăcut, pentru că Tom avea să-i imite pe Cary Grant şi Jean Harlow şi să turuie despre trofeul Ligii Naţionale, dar odată ajunşi la destinaţie şi trecuţi de pragul închisorii, aveau să se pomenească în iad.

Ferguson nu mai voia să continue. Era epuizat şi pe punctul de a abandona, dar după ce în ultimele opt, nouă luni îşi repetase de câteva ori că se lasă de meserie, dar nu făcuse nimic, de această dată n-avea de gând să se răzgândească. Ajunsese la limita suportabilului. Era sătul de Rochester, de ziar, de obligaţia de a fi mereu cu privirea aţintită asupra lumii obscure a războaielor absurde, a guvernelor mincinoase, a poliţailor-spioni şi a disperaţilor

furioşi închişi în temniţe construite de statul New York. Nu mai avea nimic de învăţat. Repeta întruna aceeaşi lecţie şi deja ştia povestea pe dinafară înainte s-o aştearnă pe hârtie. *Rien ne va, plus,* cum li se spunea jucătorilor din Monte Carlo înainte ca roata să se învârtească din nou. Nu se mai primesc pariuri. El pariase pe zero, pierduse şi era momentul s-o ia din loc.

Avea să se ducă de dimineaţă cu Gianelli la închisoare şi să-i ia interviul directorului, care probabil că avea să-i spună că totul e *sub control,* iar dacă cerea să dea o tură, poate şi să discute cu unul sau doi deţinuţi, mai mult ca sigur că urma să fie refuzat *din motive de siguranţa.* Apoi avea să scrie articolul aşa cum putea şi să i-l dea lui Pittman. Dar avea să fie ultimul. Avea să-l anunţe pe Pittman că se despart, apoi să-i strângă mâna şi să-şi ia la revedere. După care avea să se ducă în biroul lui MeManus şi să-i mulţumească lui Cari pentru şansa de a lucra acolo, să-i strângă mâna şi să-i mulţumească pentru onoarea de a-l fi cunoscut, doar că genul ăsta de muncă nu i se mai potrivea, aşa avea să-i spună, simţea că moare, că e sleit de tot, apoi avea să-i mulţumească încă o dată şefului lui pentru că e aşa un om de ispravă şi să părăsească acea clădire pentru totdeauna.

Ora cinci. A pus mâna pe receptor şi a format numărul lui Hallie din Massachusetts, dar după ce telefonul a ţârâit de paisprezece ori, nu i-a răspuns nimeni, nici măcar colega de cameră a lui Hallie, să-i spună că Hallie ieşise în oraş în acea seară şi n-avea să se întoarcă mai devreme de unsprezece sau douăprezece.

Ochii albaştri ai lui Hallie privindu-l în timp ce el o privea cum se întinde spre el în pat. Trupul micuţ, alb şi aprig al lui Hallie lipit de al lui.

Spune-mi câteva dintre lucrurile care-ţi plac cel mai mult, îl rugase ea la un moment dat, iar el îi răspunsese în glumă, cu un joc de cuvinte stupid: *Sirenele din Central Park, sirena din Grand Central Station şi serigrafiile serioase. Şi, şi, şi,* îi răspunsese ea. Sau poate că spusese *see, see, see.*

Uneori râdea cu atâta poftă, că se înroşea la faţă.

Dar unde să se ducă dacă pleca din Rochester? Mai întâi la Massachusetts. South Hadley, Massachusetts, ca să discute

cu ea şi să schiţeze împreună un fel de plan. Poate să închirieze un apartament undeva în cartier şi să lucreze la Villon cât ea mergea la şcoală. Sau să facă asta o perioadă, până se relaxa şi reînvăţa să fie om, iar în vacanta de Crăciun să zboare amândoi la Paris. Sau să hoinărească singur prin Europa şi să vadă cât mai multe într-o lună, două sau patru. Nu, nu patru luni. Ar fi prea mult, n-ar suporta. Un mic apartament în Amherst sau în alt oraş. Ar putea fi o soluţie bună pe moment, iar în iunie, după ce termina ea facultatea, să plece amândoi vreo două, trei luni în Europa. Orice era posibil. La nevoie, putea apela la banii bunicii şi avea să fie un an al tuturor posibilităţilor.

Ora şase. Două jumări, şuncă şi două felii de pâine cu unt la cină – şi patru pahare de vin roşu.

Luy qui buvoit du meilleur et plus chier

Et ne deust il avoir vaillant ungpigne

Ora şapte. Stătea la biroul lui, uitându-se la cele două versuri din *Testamentul* lui Villon. Care însemnau, în traducere aproximativă: El, care bea cele mai bune şi mai scumpe vinuri/ Deşi nu-şi permitea niciun pieptăn. Sau: n-avea bani să-şi ia un pieptăn. Sau: n-avea leţcaie de dat pe un pieptăn. Sau: era prea calic să se răsfeţe cu un pieptăn. Sau: n-avea destul mălai să arunce pe un pieptăn.

Ora nouă. A sunat iar la Massachusetts. De data asta a lăsat să sune de douăzeci de ori, dar tot fără răspuns.

Nu era doar o iubire nouă, ci un nou fel de iubire, un nou fel de a fi cu cineva, care însemna şi un nou fel de a fi el însuşi, unul mai bun datorită ei, cine şi ce şi cum era ea faţă de el, acel fel de a fi el însuşi la care aspirase întotdeauna, fără să reuşească vreodată să-l atingă. Gata cu accesele de introspecţie ursuză, cu expediţiile în mlaştinile gândurilor negre chinuitoare, cu lupta împotriva propriei persoane, o slăbiciune care-i retezase mereu aripile. GUINNESS ÎŢI DĂ PUTERE, scria pe afişele de pe pereţii barurilor. Hallie îi dădea putere. GUINNESS ÎŢI FACE BINE, scria pe afişele de pe pereţii barurilor. Fără îndoială, Hallie Doyle îi făcea bine.

Unsprezece fără un sfert. Ferguson s-a dus în dormitor, a întors ceasul şi a pus alarma la şase dimineaţa. Apoi s-a întors în living, a luat telefonul şi a sunat-o iar pe Hallie.

Niciun răspuns.

În apartamentul de sub Ferguson, Charlie Vincent a oprit televizorul, a întins braţele şi s-a ridicat de pe canapea. Chiriaşul de sus se băga în pat, băiatul arătos care se culcase toată vara cu blonda drăguţă, nişte puşti tare simpatici şi prietenoşi, gata oricând să schimbe o vorbă amabilă pe scară sau la cutiile poştale, dar între timp fata plecase, iar băiatul dormea din nou singur, ceea ce într-un fel era păcat, pentru că-i făcuse plăcere să audă cum se zgâlţâie patul deasupra lui, să asculte gemetele băiatului şi scâncetele şi ţipetele fetei, nişte zgomote grozave, care-i mângâiau urechea şi tot restul şi întotdeauna îşi dorea să fie şi el sus în pat cu ei, nu aşa cum era în acel moment, ci în corpul lui de demult, de pe vremea când fusese şi el tânăr şi frumos, acum amar de ani, amar de ani, trecuse o eternitate de-atunci, şi chiar dacă nu putea urca la etaj să fie cu ei sau să-i privească aşezat pe un scaun în colţul camerei, era aproape la fel de plăcut să-i asculte şi să şi-i imagineze, şi nu era rău nici că băiatul rămăsese singur, un băiat încântător, cu umerii lui lăţi şi ochii plini de compasiune, ce n-ar fi dat să-l ia în braţe şi să-i acopere trupul cu sărutări, aşa că Charlie Vincent a închis televizorul şi s-a îndreptat târşâindu-şi picioarele din living spre dormitor, ca să asculte cum scârţâia patul în timp ce băiatul se foia pe saltea şi-şi găsea poziţia de somn. În cameră era întuneric. Charlie Vincent s-a dezbrăcat, s-a întins pe pat şi s-a gândit la băiat în timp ce se mângâia până când a început să răsufle greu, căldura i s-a răspândit în tot corpul şi a terminat. Apoi, pentru a cincizeci şi treia oară în ziua aceea, şi-a aprins un Pall Mail lung, nefiltrat şi a început să pufăie...

7.4

Mătuşa Mildred l-a salvat de soarta cea mai rea. Profesoara Adler a tras sfori, a făcut apel la autoritatea ei de şefă a catedrei de engleză, şi-a croit drum prin hăţişul birocratic, a ameninţat că-şi dă demisia în semn de protest dacă responsabilul cu înscrierile nu-i face pe plac, şi-a pledat cauza la întruniri de câte două ore cu noul preşedinte

Francis E Kilcoyne, care era împotriva războiului, un tip cunoscut pentru compasiunea şi înalta sa ţinută morală, şi a reuşit să-i obţină lui Ferguson un loc ca student cu drepturi depline la Brooklyn College cu o săptămână înainte să înceapă primul semestru din anul patru.

Când Ferguson a întrebat-o cum de reuşise o asemenea ispravă incredibilă, Mildred a răspuns: Le-am spus adevărul, Archie.

Adevărul fiind că Ferguson sărise în ajutorul unui prieten negru ameninţat de un bigot alb, iar instanţa îl exonerase, ceea ce sugera că bursa Walt Whitman de la Princeton îi fusese retrasă pe nedrept şi că merita un loc la Brooklyn, nu doar pentru că avea o medie care-l situa printre primii 10% din clasă, dar şi pentru că pierderea bursei îl împiedica să rămână la Princeton, din lipsă de fonduri, iar dacă până la începerea semestrului de toamnă nu se înscria la altă facultate, avea să-şi piardă nu doar bursa, ci şi privilegiile de student şi aveau să-l cheme în armată. Cum se opunea războiului din Vietnam, dacă era convocat avea să refuze stagiul militar şi avea să primească o pedeapsă cu închisoarea pentru nerespectarea legilor privind serviciul militar, şi nu cumva era de datoria Brooklyn College să-l salveze pe acest tânăr promiţător de o asemenea soartă tristă şi absurdă?

Niciodată n-o crezuse în stare pe mătuşa lui de asemenea iniţiative energice, indiferent de cauză, cu atât mai puţin dacă era vorba despre el sau despre oricine altcineva din familie, dar pe 21 august, la nicio oră după ce sunase în biroul lui DeWitt şi i se spusese că ilustrul personaj era plecat în străinătate, apelase la mătuşa Mildred din disperare – nu pentru că se aştepta ca ea să-l ajute, ci pentru că avea nevoie de un sfat, şi cum Nagle era pe o insulă din Mediterana, cercetând fragmente de ceramică pre-elenistice, ea era singura care i-l putea da. Răspunsese unchiul Don, după ce telefonul sunase de patru ori. Mildred era plecată cu treburi, îi spusese el, şi n-avea să se întoarcă mai devreme de o oră, dar Ferguson nu putea aştepta o oră, măruntaiele i se strânseseră ghem de şoc şi spaimă în timp ce încă se străduia să asimileze cuvintele din scrisoarea lui DeWitt, aşa

că i-a turnat totul lui Don, care a fost şocat şi revoltat şi s-a înfuriat aşa de rău, încât i-a spus lui Ferguson că DeWitt merita tras pe roată pentru ce făcuse, dar chiar şi în acele prime momente ale crizei, când Ferguson încă nu era în stare să gândească, Don întrezărea o soluție, întrebându-se cum să se strecoare şi să-l înscrie pe Ferguson la altă facultate cât mai era timp, deci inițial fusese *ideea lui,* dar imediat ce Mildred se întorsese acasă şi discutase cu Don, devenise şi ideea ei, iar după patruzeci şi cinci de minute, când l-a sunat pe Ferguson, i-a spus să stea liniştit, că *rezolvă ea totul.*

Sprijinul ei a fost esențial. Mătuşa Mildred cea când caldă, când rece, când bună, când crudă, sora inconstantă şi nu prea prietenoasă pentru sora ei Rose, mama vitregă care-l susținea într-o oarecare măsură pe fiul lui Don, Noah, deşi era mai degrabă absentă, mătuşa binevoitoare, dar în general distantă a unicului ei nepot, părea să-i spună acum fiului surorii ei că ține la el mult mai mult decât bănuise el vreodată. I-a povestit lui Ferguson cum reuşise să-l înscrie la Brooklyn College, iar când el a întrebat-o de ce se strofocase, totuşi, atât de mult pentru el, vehemența răspunsului ei l-a luat prin surprindere: Am enorm de multă încredere în tine, Archie. Cred în viitorul tău şi nu las pe nimeni să-ți răpească viitorul, peste cadavrul meu. La să ne mai scutească Gordon DeWitt. Noi suntem oamenii Cărții şi trebuie să fim uniți.

Regina Estera. Mutter Courage[110]. Mama Jones[111]. Sora Kenny[112]. Mătuşa Mildred.

Primul şi cel mai important lucru care merită spus despre Brooklyn College este că nu percepea taxe şcolare. Dând

---

[110] Personaj din piesa *Mutter Courage şi copiii ei,* de Bertold Brecht, o piesă despre lupta unei mame pentru supraviețuire în timpul războiului.

[111] Mary Harris Jones, supranumită Mama Jones. Sindicalistă americană de origine irlandeză, care a luptat pentru drepturile muncitorilor la începutul secolului XX.

[112] Elizabeth Kenny, soră medicală australiană (1880-1952), care s-a remarcat mai ales pentru metoda sa de recuperare pentru cazurile de poliomielită.

dovadă de o înțelepciune politică rară, întemeietorii New Yorkului stabiliseră ca băieții şi fetele din cele cinci zone administrative să aibă dreptul la educație contra taxei anuale de zero dolari, ceea ce nu doar că ajutase la dezvoltarea principiilor democrației şi dovedise că binele comun are de câştigat dacă impozitele locale ajung pe mâini bune, ci pentru mii, sute de mii, iar cu timpul chiar milioane de băieți şi fete din New York fusese şi o şansă la educație pe care cei mai mulți dintre ei nu şi-ar fi permis-o, iar Ferguson, care nu mai putea acoperi cheltuielile mari de la Princeton, le mulțumea răposaților întemeietori ai oraşului de fiecare dată când urca vioi treptele de beton ale stației de metrou de pe Flatbush Avenue, în drum spre campusul din Midwood. În plus, era o facultate bună, chiar excelentă. Pentru admitere, se cerea o medie de minimum 87 la absolvirea liceului, plus un examen riguros, aşa că nu avea niciun coleg cu rezultate sub B+ şi, cum cei mai mulți aveau medii de 92-96, Ferguson era înconjurat de persoane foarte inteligente, multe putând fi considerate chiar strălucite. Şi la Princeton erau destui studenți străluciți, dar şi destul balast format din fiii foştilor absolvenți, în timp ce la Brooklyn erau (din fericire) şi băieți, şi fete, şi niciun fel de balast. Desigur, erau cu toții din oraş, cam de două ori mai mulți studenți decât la Princeton, unde învățau oameni din toate colțurile țării, dar Ferguson devenise deja un newyorkez sadea, loial oraşului până-n pânzele albe şi, la fel cum în copilărie apreciase compania prietenilor săi din Tabăra Paradis, în acel moment îi făcea plăcere să fie printre colegii săi newyorkezi de la B.C., ultransensibili şi polemici, şi chiar dacă diversitatea geografică în rândurile studențimii era mai redusă decât la Princeton, era acolo un talmeş-balmeş de etnii şi origini culturale de o mai mare diversitate umană, cu nenumărați catolici şi evrei şi un număr reconfortant de fete negre şi asiatice, şi cum majoritatea erau nepoții emigranților din Ellis Island, erau foarte probabil primii din familiile lor care mergeau la facultate, în plus, campusul era un model de arhitectură reuşită, total diferit față de aşteptările lui Ferguson, un spațiu intim şi plăcut de douăzeci şi şase de pogoane şi nu cinci sute, ca la Princeton, dar care pentru el

era la fel de atrăgător, un peisaj plin de clădiri georgiene elegante în loc de turnuri gotice impunătoare, cu nişte curţi acoperite de iarbă şi presărate cu ulmi, un iaz cu nuferi şi o grădină în care să te plimbi în pauzele dintre cursuri, fără dormitoare, cluburi sau isterie fotbalistică. Era un mod total diferit de a face o facultate, sportul fiind înlocuit de politică anti-război ca principală obsesie în campus şi majoritatea activităţilor extraşcolare trecând pe locul doi în faţa rigorilor muncii academice, dar cea mai mare bucurie era că se putea întoarce acasă, în apartamentul lui de pe East Eighty-ninth Street, la sfârşitul zilei de lucru.

Drumul cu metroul din Yorkville, Manhattan, până-n Midwood, Brooklyn şi înapoi în fiecare zi, de luni până joi, era atât de lung, încât Ferguson reuşea să termine cam tot ce avea de citit pentru cursuri în metrou. Nu s-a înscris la cursul despre romanul victorian al mătuşii Mildred pentru că s-a gândit că prezenţa lui ar fi putut s-o deranjeze, dar când unchiul Don s-a întors în primăvară, ca profesor invitat, să-şi ţină cursul de un semestru despre arta biografiei, Ferguson a optat pentru el. Don deschidea fiecare curs cu o mini-prelegere fulger, după care trecea la dezbatere, fiind genul de profesor care lui Ferguson i se părea oarecum stângaci, prolix, dar niciodată plicticos sau greoi, gata mereu să improvizeze, amuzant şi totodată serios, aşa cum era în cele mai multe situaţii din afara şcolii, şi ce selecţie de cărţi le-a propus în acea primăvară, Plutarh, Suetoniu, Augustin, Vasari, Montaigne, Rousseau şi James Boswell, ciudatul amic al doctorului Johnson, ahtiat după sex, care mărturisea în jurnalele sale că se întrerupea din scris la jumătatea unei fraze ca să iasă pe străzile Londrei şi să tăvălească nu mai puţin de trei prostituate diferite într-o noapte, dar pentru Ferguson, partea cea mai fascinantă a cursului a fost să-l citească în sfârşit pe Montaigne pentru prima oară, iar odată expus la frazele nărăvaşe, ca nişte trăsnete ale francezului, şi-a găsit un nou stăpân care să-l însoţească în propriile sale peregrinări prin Ţara Cernelii.

Aşadar, tot răul fusese spre bine. Un pumn zdrobitor de la Gordon DeWitt, care teroetic ar fi trebuit să-l facă una cu pământul, dar mai mult de zece oameni săriseră în ring şi-l

prinseseră pe Ferguson în cădere înainte să se lovească de podea, în primul rând mătuşa Mildred, cea mai puternică dintre prinzători, dar şi unchiul Don cu prezența lui de spirit, apoi pe rând toți ceilalți care se adunaseră în jurul lui când aflaseră de pumn, Celia, maică-sa şi Dan, Noah, Jim şi Nancy, Billy şi Joanna, Ron şi Peg, Howard, care vorbise cu Nagle în dimineața când fostul îndrumător academic al lui Ferguson se întorsese la Princeton, apoi Nagle însuşi, care-i scrisese o scrisoare neobişnuit de caldă după *veştile supărătoare* despre bursă primite de la Howard, oferindu-i tot sprijinul de care avea nevoie şi sugerând că Susan i-ar fi putut face rost de un loc la Rutgers, o scrisoare care însemnase atât de mult pentru Ferguson, Nagle susținându-l ca un prieten şi trecând de partea lui în fața lui DeWitt, apoi lunga discuție la telefon cu Amy şi Luther care erau la Montreal, urmată de turnura alarmantă care a dus la despărțirea lui Howard de Mona Veltry, un duel verbal vehement despre cine fusese vinovat pentru că dusese grupul la Toms Bar and Grill, fiecare pasându-i pisica celuilalt până când şi-au ieşit din fire şi marea lor iubire a murit subit, ca o floare bolnavă când dă primul îngheț, iar după doar câteva zile, Luther a terminat-o brusc cu Amy, dând-o afară pe uşă şi cerându-i să se întoarcă în America, şi iat-o pe sora vitregă a lui Ferguson, confuză şi plânsă, explicându-i că Luther făcuse asta *pentru binele ei,* şi te rog eu, Archie, spusese ea, dragul meu frate nebun, tu să nu faci vreo prostie cum ar fi să fugi în Canada, rămâi tare pe poziții, ține-ți respirația şi roagă-te să se întâmple ceva bun, ceea ce s-a şi întâmplat datorită lui Mutter Courage Mildred şi, în ciuda haosului din acele zile de incertitudine, Ferguson s-a simțit iubit atât de profund de cei pe care-i iubea, încât până la urmă i-a făcut mai bine la moral să piardă bursa Walt Whitman decât s-o câştige.

Lumea fremăta. Peste tot, totul era în mişcare. Războiul clocotea în propriu-i sânge, Newark era un oraş mort de pe celălalt mal al fluviului, de îndrăgostiți se alegea praful, iar de când fusese grațiat, Ferguson se afundase iar în cartea lui despre doctorul Noyes şi copiii morți din R. În fiecare dimineață, de luni până joi, două ore începând de la şase, iar

de vineri până duminică, câte ore rezista, în ciuda mormanului crescând de teme pentru şcoală, pe care trebuia să le ia conştiincios la rând ca să-şi plătească datoria faţă de Mildred, care ar fi fost dezamăgită de el dacă s-ar fi lăsat pe tânjală şi n-ar fi făcut faţă. Montaigne; Leibniz; Leopardi; şi doctorul Noyes. Lumea se dezmembra şi singurul mod de a nu se dezmembra şi el odată cu ea era să se concentreze asupra muncii lui – să se dea jos din pat în fiecare dimineaţă şi să treacă la treabă, indiferent dacă era sau nu o zi cu soare.

Era o binecuvântare că nu plătea taxe şcolare, dar mai avea unele probleme băneşti de rezolvat, iar în primele luni ale semestrului de toamnă, Ferguson s-a tot chinuit să găsească o soluţie care să nu presupună ajutorul mamei şi tatălui său vitreg. Bursa acoperise nu doar taxele şcolare, ci şi casa şi masa, permiţându-i să mănânce pe săturate de trei ori pe zi cinci zile pe săptămână, care ar fi putut fi şi şapte dacă el n-ar fi insistat să-şi petreacă celelalte două zile la New York, dar de când îşi petrecea tot timpul în oraş şi doar în oraş, trebuia să plătească pentru mâncare şi aprovizionare, ceea ce-i depăşea bugetul după ce se scuturase de cinci mii de dolari pentru avocatul din Brattleboro şi mai rămăsese cu puţin peste două mii de dolari în bancă. A calculat că putea să se târască de azi pe mâine cu vreo patru mii de dolari pe an, care să-i asigure suficiente firimituri pentru o existenţă umilă, de sărăntoc lipit pământului, dar două mii nu erau patru mii, deci n-avea decât jumătate din cât i-ar fi trebuit. Dan nu s-a dezminţit, oferindu-se să-i achite diferenţa printr-o sumă lunară, ceea ce Ferguson a acceptat în cele din urmă fără tragere de inimă pentru că n-a avut de ales, conştient că singura soluţie ar fi fost să se angajeze undeva cu jumătate de normă (presupunând că avea unde), ceea ce-ar fi însemnat să nu mai poată lucra la carte. A spus da pentru că n-a avut încotro, dar dacă-i era recunoscător lui Dan pentru cei două sute de dolari pe lună, asta nu însemna neapărat că era o soluţie pe placul lui.

La începutul lui noiembrie a primit ajutor dintr-o sursă neaşteptată, care trimitea, direct sau indirect, la propriul său

trecut, dar în acelaşi timp n-avea niciun fel de legătură cu el. Alții au avut inițiativa de a-i da banii necesari, bani pe care nu-i câştigase, dar pentru care muncise totuşi fără vreun scop pecuniar, pentru că aşa cum un scriitor n-avea de unde să ştie dacă va fi făcut praf sau ridicat în slăvi, nici el n-avea de unde să ştie dacă orele petrecute la birou vor duce undeva sau nu. De la bun început, Ferguson nu avusese deloc aşteptări, aşa că nu pomenise niciodată în aceeaşi frază de *scris* şi *bani,* considerând că doar corupții şi scriitoraşii de duzină visau la bani în timp ce lucrau, convins că banii trebuiau să vină întotdeauna din alte surse pentru a-i hrăni compulsia de a umple dreptunghiuri albe cu rânduri-rânduri de semne negre descendente, dar Ferguson a învățat, la vârsta rizibil de crudă de doar douăzeci de ani, că *întotdeauna* nu însemna *întotdeauna,* ci *de obicei,* iar în rarele ocazii când aşteptările pesimiste ale lui *întotdeauna* erau contrazise, singura reacție adecvată era să le mulțumească zeilor pentru gestul gratuit de bunăvoință, apoi să se întoarcă la aşteptările pesimiste ale lui *întotdeauna,* chiar dacă prima întâlnire cu principiul *de obicei* îi zguduise oasele cu forța unei sfinte binecuvântări.

Tumult Books, editura adevărată, care nu folosea şapirograful, înființată de Ron, Lewis şi Anne în primăvară, şi-a lansat pe 4 noiembrie prima serie de opere: două colecții de poezii (una a lui Lewis, cealaltă a lui Anne), traducerile lui Ron din Pierre Reverdy şi epopeea de 372 de pagini a lui Billy, *Capete zdrobite.* Finanțatoarea proiectului, fosta soție a primului soț al mamei lui Anne, o femeie expansivă, trecută de patruzeci de ani, care se numea Trixie Davenport, a dat o petrecere mare în apartamentul ei duplex din Lexington Avenue în cinstea evenimentului, iar Ferguson a fost invitat la cheful de sâmbătă seara, împreună cu aproape toți cunoscuții săi. Niciodată nu se simțise în largul lui în grupuri mari, îmbulzeala trupurilor în spații strâmte îl ameția şi-l reducea la tăcere, dar dintr-un motiv sau altul în acea seară a fost altfel, poate pentru că era foarte bucuros pentru Billy, după anii grei de muncă la carte, sau poate pentru că i s-a părut amuzant să-i vadă pe poeții şi pictorii şleampeți şi rupți în coate din centru schimbând amabilități cu spilcuiții

din East Side, dar oricare ar fi fost motivul, primul, al doilea sau poate amândouă, s-a simțit bine acolo în acea seară, lângă frumoasa Celia care era puțin intimidată, pentru că nici ea nu prea era în largul ei în grupuri mari, iar când Ferguson s-a întors şi a scrutat cu privirea peisajul zgomotos şi ticsit de lume, i-a văzut pe John Ashbery singur într-un colț, pufăind o Gitane, pe Alex Katz sorbind dintr-un pahar de vin alb, pe Harry Mathews dând mâna cu o roşcată înaltă, într-o rochie albastră, pe Norman Bluhm râzând în timp ce se prefăcea că-i întoarce cuiva mâna la spate, şi mai erau şi Noah, dichisit, cu claia lui creață, alături de voluptuoasa Vicky Tremain, cu claia ei creață, şi Howard care stătea de vorbă cu însăşi Amy Schneiderman, aflată la New York în acel weekend, iar la zece minute după sosirea lui Ferguson, Ron Pearson şi-a croit drum prin mulțime spre el, pentru ca după câteva clipe să-l cuprindă după umeri şi să-l conducă afară din încăpere, pentru că *voia să discute ceva cu el.*

S-au dus sus, au luat-o pe un coridor, au făcut stânga pe alt coridor şi s-au furişat într-o cameră goală, unde erau câteva mii de cărți şi şase sau şapte tablouri pe un perete. Qw-ul s-a dovedit a fi o propunere de afaceri, asta dacă un proiect minuscul, neprofitabil din start ca Tumult Books putea fi numit afacere. Din explicațiile lui Ron, triumviratul de la conducerea editurii votase includerea lui Ferguson pe lista din anul următor, prin publicarea tuturor celor trei titluri ale sale apărute la Gizmo într-un singur volum. După calculele lor, aveau să rezulte cam 250-275 de pagini şi aveau să fie gata în opt până la douăsprezece luni. El ce părere avea despre asta?

Nu ştiu, a zis Ferguson. Ce zici, cărțile sunt suficient de bune?

Nu ți-am fi făcut oferta dacă le-am fi considerat proaste, a răspuns Ron. Normal că sunt suficient de bune.

Dar Billy ce zice? E nevoie de permisiunea lui?

O avem deja. Billy ne susține suta la sută. El e de-al nostru acum şi vrea să fii şi tu de-al nostru.

Un tip şi jumătate. *Împung cu cangea şi împuşc viermii şi vracii cu muscheta mea de nădejde.* Cea mai grozavă frază scrisă vreodată.

Ar trebui să-ți zic şi de bani.

Care bani?

Încercăm să ne comportăm ca nişte editori adevărați, Archie.

Nu înțeleg.

Contract, avans, drepturi de autor. Sunt sigur c-ai auzit de chestiile astea.

Vag. În altă lume, nu în cea în care trăiesc eu.

Trei cărți într-una singură, într-un tiraj de trei mii de exemplare. Ne-am gândit că un avans de două mii de dolari are o rezonantă plăcută, simetrică.

Nu glumi, Ron. Două mii m-ar salva. N-aş mai cerşi la colt de stradă, n-aş mai primi pomană de la oameni care nu-şi permit să dea de pomană, nu m-aş mai trezi noaptea năduşit. Te rog, spune-mi că nu mă iei peste picior.

Ron a zâmbit cum zâmbea el de obicei, vag şi reținut, şi s-a aşezat pe un scaun. De obicei iei jumătate la semnarea contractului, a continuat el, şi restul la publicarea cărții, dar dacă ai nevoie de toată suma acum, sunt sigur că ne înțelegem.

Cum de eşti aşa sigur?

Pentru că Trixie poate face ce vrea ea, a zis Ron, arătând spre un tablou de Mondrian de pe peretele opus.

Da, a răspuns Ferguson, întorcându-se să se uite la tablou, probabil că aşa e.

Mai avem doar o ultimă chestiune de discutat. Un titlu, un titlu general pentru cele trei cărți. Nu e nicio grabă, dar Anne a venit la şedință cu o idee care ni s-a părut destul de haioasă. Haioasă pentru că eşti încă atât de şocant de tânăr şi de neobişnuit cu lumea, încât uneori ne întrebăm dacă mai porți scutece.

Doar noaptea, ziua mă descurc şi fără.

Domnul Pişă-n Pantaloni are de-acum chiloței curați.

Orişicât, în cea mai mare parte a timpului. Şi care-i propunerea lui Anne?

Opere complete.

Ah. Da, e amuzant, n-am ce zice, dar e şi... cum să mă exprim... cam *de înmormântare.* Ca şi cum aş fi îmbălsămat

şi aş fi primit un bilet numai dus spre timpul trecut. Cred c-aş prefera ceva mai optimist.

E cartea ta. Decizia îți aparține.

Ce zici de *Proluziunrt*

Ca scrierile alea de tinerețe ale lui Milton?

Exact. „O lucrare literară cu caracter preliminar sau pregătitor?

Noi ştim ce înseamnă, dar alții o să ştie?

Dacă nu ştiu, pot să caute.

Ron şi-a scos ochelarii, a şters lentilele cu o batistă, apoi şi i-a pus iar. După un scurt moment de tăcere, a ridicat din umeri şi a zis: Te susțin, Archie. N-au decât să caute.

Ferguson s-a întors la petrecere simțindu-se năuc şi imponderabil, ca şi cum capul i s-ar fi desprins de trup. A încercat să-i dea vestea Celiei, dar rumoarea vocilor din jur era atât de puternică, încât ea n-a înțeles ce-i spunea. Nu contează, a zis Ferguson, strângându-i mâna şi sărutând-o pe gât, îți spun mai târziu. Apoi s-a uitat la aglomerația de oameni care stăteau în picioare în cameră şi a văzut că Howard şi Amy îşi vorbeau în continuare, mai aproape unul de altul şi absorbiți cu totul de conversație, şi observând cum se priveau sora lui vitregă şi fostul lui coleg de cameră, Ferguson a înțeles că era posibil să devină un cuplu, că era natural ca Howard şi Amy să sondeze terenul după ce Mona şi Luther ieşiseră din peisaj, fără îndoială definitiv, şi ce ciudat ar fi fost ca Howard să pătrundă până la urmă în acel trib încâlcit şi pestriț de clanuri şi filiații suprapuse şi să devină membru onorific al trupei itinerante de artişti de vodevil Schneiderman-Adler-Ferguson-Marx, ceea ce l-ar fi transformat pe prietenul său într-un cumnat neoficial, şi ce onoare ar fi să-l primească pe Howard în cercul intim şi să-l învețe cum să se ferească atunci când Amy arunca în el cu napolitane Necco, şi-a zis Ferguson, extraordinara Amy Schneiderman, fata pe care o dorise atât de mult încât suferea încă gândindu-se ce s-ar fi putut întâmpla, dar nu se întâmplase niciodată.

Avea destui bani pentru un an, iar în primele cinci luni din acel an, Ferguson a reuşit să se descurce respectându-şi planul. Doar patru lucruri erau importante pentru el în acel

moment: să-şi scrie cartea, s-o iubească pe Celia, să-şi iubească prietenii şi să frecventeze Brooklyn College. Nu-şi pierduse neapărat interesul faţă de lume, doar că lumea nu se mai dezintegra pur şi simplu, ci luase foc, iar întrebarea era ce să faci sau să nu faci când lumea arde şi n-ai echipament să stingi flăcările, când focul nu e doar în jurul tău, ci şi în tine, şi indiferent ce faci sau nu faci, acţiunile tale n-au niciun efect. Să-şi respecte planul, scriind cartea. Ferguson n-a găsit alt răspuns. Să scrie cartea, înlocuind focul adevărat cu unul imaginar, în speranţa că efortul nu va fi zadarnic. Cât despre Ofensiva Tet din Vietnamul de Sud, abdicarea lui Lyndon Johnson şi uciderea lui Martin Luther King – le-a urmărit cu toată atenţia de care a fost în stare, le-a asimilat cât de profund a putut, dar atât. N-avea de gând să lupte pe baricade, deşi avea să-i aclame pe cei care luptau, după care avea să se întoarcă în camera lui să-şi scrie cartea.

Înţelegea cât de şubredă îi e poziţia. Cât de greşit gândeşte, cu atitudinea lui arogantă, egoistă, de *artă mai presus de orice,* dar dacă nu ţinea cu dinţii de argumentul lui (care era, probabil, mai mult un reflex instinctiv decât un argument), avea să lase cale liberă unui contraargument care postula o lume în care cărţile nu mai erau necesare, şi când să fie mai important să scrii cărţi dacă nu atunci când lumea arde – şi tu odată cu ea?

Apoi a încasat prima din cele două mari lovituri care s-au abătut asupra lui în acea primăvară.

Pe 6 aprilie, la nouă seara, cu două zile după asasinarea lui Martin Luther King, în timp ce în jumătate dintre oraşele americane ardeau focuri adevărate, în apartamentul lui Ferguson din East Eighty-ninth Street a sunat telefonul. Un anume Allen Blumenthal voia să vorbească cu Archie Ferguson, era cumva Archie Ferguson la aparat? Da, a răspuns Ferguson, încercând să-şi aducă aminte unde auzise numele Allen Blumenthal, care părea să-i trezească amintiri vagi într-un cotlon îndepărtat al memoriei... Blumenthal... Blumenthal... şi în sfârşit, şocul aducerii aminte: Allen Blumenthal, fiul lui Ethel Blumenthal, femeia cu care era însurat tatăl lui de trei ani, fratele vitreg necunoscut al lui

Ferguson, care la nuntă avea şaisprezece ani, deci între timp împlinise nouăsprezece, fiind cu doar doi ani mai mic ca Ferguson – de vârsta Celiei.

Ştii cine sunt, nu? a întrebat Blumenthal.

Dacă eşti acel Allen Blumenthal la care mă gândesc eu, a răspuns Ferguson, atunci eşti fratele meu vitreg. *(A tăcut ca să lase timp cuvântului să se impună în toată anvergura sa.)* Salutare, frate vitreg.

Blumenthal n-a râs la gluma slabă, dar prietenoasă a lui Ferguson, şi nici n-a mai tras de timp, trecând direct la subiect. În acea dimineaţă, la ora şapte, în timp ce juca o partidă de tenis înainte de serviciu, pe un teren acoperit de la Clubul de Tenis South Mountain, cu prietenul său din copilărie Sam Brownstein, tatăl lui Ferguson făcuse un infarct, căzuse din picioare şi murise. Înmormântarea avea să fie peste două zile, la templul Bnai Abraham din Newark, iar Blumenthal suna din partea mamei lui, să-l invite pe Ferguson la slujba oficiată de rabinul Prinz, apoi la cimitirul din Woodbridge, alături de familie, pentru înmormântare, după care (dacă Ferguson era dispus) era invitatul lor acasă, în Maplewood. Ce să-i spună Blumenthal maică-sii: Da sau nu?

Da, a spus Ferguson. Sigur că vin.

Stanley a fost un om de milioane, a zis fratele vitreg necunoscut, cu vocea alunecându-i tremurătoare în alt registru. Nu-mi vine să cred ce s-a întâmplat.

Ferguson a auzit aerul blocându-se în gâtul lui Blumenthal şi băiatul a izbucnit în hohote...

Ferguson însă n-a vărsat lacrimi. După ce a închis telefonul, multă vreme n-a simţit decât o imensă povară apăsându-i capul, un bolovan de zece tone imobilizându-l cu totul până la glezne şi tălpile picioarelor, după care, încetul cu încetul, greutatea s-a orientat spre interior, fiind înlocuită de oroare, oroarea care i se răspândea în corp şi-i murmura în vene, iar după oroare l-a invadat întunericul, întuneric înăuntru şi-n jurul lui şi o voce care-i răsuna în cap, spunându-i că lumea îşi pierduse realitatea.

Cincizeci şi patru de ani. Şi nici măcar nu-l mai zărise de la acea reclamă grotescă de la televizor din urmă cu

optsprezece luni. Preţuri mai mici n-ai să găseşti şi nicăieri n-ai să te veseleşti. Ca să vezi: să mori subit la cincizeci şi patru de ani.

În atâţia ani de ciocniri şi tăceri, Ferguson nu-şi dorise niciodată aşa ceva şi nici prin cap nu i-ar fi trecut că se poate întâmpla. Tatăl lui nefumător, nebăutor, mereu sportiv şi în formă avea să ajungă la o vârstă înaintată şi, într-un fel sau altul, într-unul dintre deceniile următoare, el şi Ferguson aveau să găsească o cale de a elimina fierea dintre ei, dar acea presupunere se bazase pe certitudinea că aveau mulţi ani înainte, or, anii se terminaseră, nu mai aveau nici măcar o zi, un ceas sau o fracţiune de secundă cât de mică.

Trei ani de tăcere neîntreruptă. Asta era acum partea cea mai oribilă, acei trei ani fără vreo şansă de a îndrepta tăcerea, fără rămas-bun pe patul de moarte, fără o boală prevestitoare care să-l pregătească pentru lovitură, şi era foarte ciudat că, de când semnase contractul pentru carte, Ferguson reîncepuse să se gândească tot mai des la tatăl lui (bănuia că din cauza banilor, o dovadă că existau pe lume oameni dispuşi să-i dea bani pentru munca de nimic de a scrie poveşti inventate), şi de vreo lună Ferguson lua chiar în calcul posibilitatea de a-i trimite tatălui său un exemplar din *Proluziuni* după publicare, ca să-i arate că n-o duce rău, că trăieşte *după propriile-i reguli* şi (poate) şi ca un gest incipient pentru o posibilă viitoare reconciliere, întrebându-se dacă taică-său o să răspundă sau nu, dacă o să arunce cartea sau o să se aşeze la masă ca să-i scrie o scrisoare, iar în caz că răspundea, dacă era cazul să-i dea întâlnire undeva, ca să clarifice lucrurile odată pentru totdeauna, să poarte pentru prima oară o conversaţie sinceră şi deschisă, cu siguranţă mai mult înjurându-se şi răstindu-se unul la altul, şi de fiecare dată când Ferguson îşi derula în minte acea scenă, de obicei se termina cu o bătaie sângeroasă cu pumnii, amândoi cărându-şi lovituri până când nu mai puteau ridica braţele de oboseală. Poate că până la urmă n-ar fi trimis cartea, dar măcar se gândise la asta, ceea ce sigur conta, sigur era un semn bun, pentru că până şi pumnii erau preferabili impasului sterp din ultimii trei ani.

Mersul la sinagogă. Mersul la cimitir. Vizita la locuința din Maplewood. Totul nul şi inutil: când i-a întâlnit prima oară pe Ethel şi pe copii şi a făcut descoperirea că erau oameni în carne şi oase, cu braţe, picioare, chipuri şi mâini, văduva înnebunită făcând tot posibilul să se ţină tare în acele momente de cumpănă, nu persoana rece din fotografia de la nuntă apărută în *Star-Ledger,* ci o femeie grijulie, nepretenţioasă, care se îndrăgostise de tatăl lui şi-l luase de bărbat, cel mai probabil o soţie răbdătoare, generoasă, poate în multe privinţe o soţie mai bună pentru tatăl lui decât fusese Rose cea independentă, cu viaţa ei trepidantă, şi după ce-a primit un sărut pe obraz de la mama copiilor, a dat mâna cu Allen şi Stephanie, care în mod evident îl iubiseră pe Stanley mai mult decât îl iubise vreodată fiul lui biologic, Allen care terminase primul an la Rutgers şi avea de gând să se specializeze în economie, probabil spre aprobarea tatălui, un băiat raţional, cu picioarele pe pământ, spre deosebire de adevăratul fiu care-l dezamăgise şi care stătea mai mult pe lună, şi pe lângă cea de-a doua familie a tatălui său, Ferguson s-a pomenit printre rudele din prima lui familie, mătuşile şi unchii din California, Joan şi Millie, Arnold şi Lew, pe care Ferguson nu-i mai văzuse din copilăria mică, iar acele rude cu care pierduse de mult legătura l-au frapat mai ales prin amănuntul curios că, deşi fraţii nu prea semănau între ei, semănau foarte bine cu tatăl lui, fiecare în felul său.

Dintr-un motiv sau altul, Ferguson a întârziat mai mult decât ar fi trebuit în casă, fostul Castel al Tăcerii unde fusese prizonier şapte ani şi scrisese povestirea cu pantofii, stând mai mult singur într-un colţ al livingului, fără să vorbească prea mult cu zecile de străini prezenţi, nedorind nici să fie acolo, dar nici să plece, acceptând condoleanţe de la tot felul de bărbaţi şi femei care aflaseră că e fiul lui Stanley, mulţumind din cap, strângând mâini, dar în continuare prea bulversat ca să facă altceva decât să-i aprobe când îşi exprimau stupefacţia faţă de moartea subită, şocantă a tatălui lui. Mătuşile şi unchii lui s-au retras devreme, Sam Brownstein a ieşit şi el pe uşă, extenuat şi înlăcrimat, cu soţia lui, Peggy, dar nici măcar la sfârşitul după-amiezii, după ce majoritatea invitărilor se încolonaseră şi plecaseră,

lui Ferguson tot nu-i venea să-l cheme pe Dan ca să-l ia cu maşina (avea de gând să-şi petreacă noaptea în casa din Woodhall Crescent), pentru că înțelesese între timp că motivul pentru care întârziase atât era că aşteptase s-o prindă pe Ethel singură, iar după câteva minute, când ea a venit la el şi l-a întrebat dacă puteau vorbi ceva între patru ochi, s-a bucurat văzând că şi ea avusese aceeaşi intenție.

A fost o conversație tristă, una dintre cele mai triste pe care le purtase în viața lui, să stea cu mama lui vitregă în colțul televizorului din subsolul proaspăt renovat şi să-şi împărtăşească ceea ce ştiau despre enigma care fusese Stanley Ferguson, un bărbat despre care Ethel recunoştea că fusese *aproape inaccesibil* pentru ea, şi lui Ferguson i-a fost tare milă de femeie văzând-o cum se zguduie de plâns, apoi îşi revine, apoi iar izbucneşte, ce şoc, repeta ea, şocul că un bărbat de cincizeci şi patru de ani intră cu toată viteza într-un zid al morții, al doilea soț pe care-l îngropa în nouă ani, Ethel Blumberg, Ethel Blumenthal, Ethel Ferguson, profesoară timp de două decenii la clasa a şasea, în învățământul de stat din Livingston, mama lui Allen şi Stephanie şi da, a zis ea, era cât se poate de firesc că ei îl adoraseră pe Stanley pentru că Stanley fusese extraordinar de bun cu ei, căci după ce studiase în profunzime subiectul Stanley Ferguson, ea ajunsese la concluzia că el era bun şi generos cu străinii, dar închis şi impenetrabil cu cei care ar fi trebuit să-i fie cel mai aproape, soția şi copiii, în cazul lui unicul lui copil, Archie, legăturile lui cu Allen şi Stephanie fiind distante şi vagi, doi copii care ar fi putut fi băiatul şi fata unui văr de-al treilea sau ai tipului care-i spăla maşina, aşa că i-a fost mai uşor să fie bun şi generos cu ei, dar tu ce zici, Archie, a întrebat Ethel, şi de ce ați adunat cu vremea atâtea resentimente unul față de celălalt, atâta supărare, că Stanley nu m-a lăsat să te cunosc şi te-a ținut departe de nunta noastră, chiar dacă spunea întruna că *n-are nimic împotriva ta* şi – cum zicea el – *se mulțumea să aştepte până trece.*

Ferguson ar fi vrut să-i explice, dar îşi dădea seama cât ar fi fost de dificil să se adâncească în cele o mie de detalii nuanțate ale *lungii bătălii crepusculare* pe care o purtase

aproape toată viața, aşa că a redus totul la o singură afirmație simplă şi comprehensibilă:

Eu aşteptam să mă contacteze el, el aştepta să-l contactez eu, şi până să ne înmuiem ori unul, ori altul, a expirat timpul.

Doi proşti încăpățânați, a zis Ethel.

Exact. Doi proşti prinşi în laţul propriei încăpățânări.

Nu putem schimba ce-a fost, Archie. Ce-a fost a trecut şi nu pot să spun decât că sper să nu te perpeleşti din cauza asta şi mai rău decât până acum. Tatăl tău a fost un om ciudat, dar n-a fost crud sau răzbunător, şi chiar dacă nu ți-a fost uşor cu el, cred că era de partea ta.

De unde ştii asta?

Pentru că nu te-a scos din testament. Din punctul meu de vedere, ar fi trebuit să-ți revină o parte mult mai mare, dar din câte ştiu de la tatăl tău, nu te pasionează deloc ideea să devii coproprietarul unui lanț de şapte magazine. Aşa e?

Absolut deloc.

Tot cred c-ar fi trebuit să-ți lase mult mai mult, dar nu-i rău nici o sută de mii de dolari, nu?

Ferguson nu ştia ce să spună, aşa că a rămas aşezat pe scaun fără să spună nimic, răspunzând întrebării lui Ethel cu o clătinare din cap care însemna că nu, o sută de mii de dolari nu erau răi deloc, chiar dacă în acel moment nu ştia dacă să-i accepte sau nu, şi cum nu le mai rămăsese nimic de spus, Ethel şi Ferguson s-au întors sus în casă, unde el l-a sunat pe tatăl lui vitreg şi i-a zis că poate veni să-l ia. După cincisprezece minute, când maşina lui Dan a apărut în fața casei, Ferguson a dat mâna cu Allen şi Stephanie şi şi-a luat rămas-bun de la ei, iar în timp ce-l conducea la uşă, Ethel i-a spus fiului răposatului ei soț că într-o săptămână sau două avea să-l sune avocatul Kaminsky în legătură cu moştenirea, după care Ferguson şi Ethel s-au îmbrățişat de rămas-bun, o îmbrățişare strânsă şi fervent ă de solidaritate şi afecțiune, promițând să țină legătura pe viitor, chiar dacă ştiau amândoi că n-o vor face.

În maşină, Ferguson şi-a aprins cea de-a paisprezecea țigară Camei pe ziua respectivă, a deschis geamul şi s-a întors spre Dan. *Ce face mama?* A fost prima lui întrebare în

timp ce se îndreptau spre Woodhall Crescent, întrebarea stranie, dar necesară despre starea de spirit a maică-sii după ce aflase că cel care-i fusese soț și tovarăș de viață timp de optsprezece ani, tatăl fiului ei, părăsise brusc și pe neașteptate această lume, pentru că în ciuda divorțului lor dușmănos și a tăcerii neîntrerupte care se lăsase între ei după aceea, n-avea cum să nu fie zdruncinată.

Cuvântul *zdruncinată* rezumă perfect situația, a răspuns Dan. Asta explică lacrimile, probabil, și uluirea și tristețea. Dar asta se întâmpla acum două zile și între timp s-a împăcat oarecum cu ideea. Știi cum e, Archie. Când un om moare, începe să ți se schimbe percepția asupra lui, indiferent ce-ați avut de împărțit în trecut.

Deci zici că e bine.

Stai liniștit. Înainte să plec, mi-a zis să te întreb dacă știi ceva de testamentul lui taică-tău. Creierul i-a reintrat în funcțiune, ceea ce ne spune că a terminat cu lacrimile. *(Desprinzându-și pentru o clipă ochii de la drum ca să se uite la Ferguson.)* E mult mai preocupată de tine decât de propria-i persoană. Ca și mine, să-ți spun drept.

În loc să-i vorbească despre moartea și confuzia din mintea lui, Ferguson a preferat să-i spună lui Dan despre cei o sută de mii de dolari. Presupusese că suma cu șase cifre avea să-l impresioneze, dar Dan cel flegmatic, pe care mai nimic nu-l scotea dintr-ale lui, nu s-a arătat câtuși de puțin impresionat. La averea lui Stanley Ferguson, o sută de mii era minimum minimorum, a zis el, și mai puțin de-atât ar fi fost *revoltător.*

Și cu toate astea, i-a replicat Ferguson, tot era o grămadă de bănet.

Da, un munte de-a dreptul, a încuviințat Dan.

Ferguson i-a explicat apoi că nu era încă hotărât ce să facă, dacă să accepte banii sau să-i dea mai departe, iar cât timp se gândea, voia să-i încredințeze spre păstrare lui Dan și maică-sii, iar dacă ei voiau să cheltuiască o parte până se hotăra el, el unul le dădea mână liberă, să fie sănătoși.

Nu fi fraier, a zis Dan. Sunt banii tăi, Archie. Pune-i în contul tău și sparge-i cum ai chef. Războiul cu taică-tău s-a terminat, nu-i nevoie să te mai lupți și după moartea lui.

Poate că ai dreptate. Dar e o decizie pe care trebuie s-o iau singur şi încă n-am luat-o. Până atunci, banii o să stea la voi, la tine şi la mama, să aveți grijă de ei.

Bine, dă-ne nouă banii. Şi când îi primim, primul lucru pe care o să-l fac o să fie să-ți scriu un cec pentru cinci mii de dolari.

De ce cinci mii?

Pentru că atâta-ți trebuie ca să te întreții pe vară şi în ultimul an de facultate. Înainte erau patru mii, dar s-au făcut cinci. Ai auzit de inflație, nu? Războiul nu omoară doar oameni, ci începe să omoare economia.

Dar dacă hotărăsc să nu păstrez banii, n-o să mai fie o sută de mii, ci doar nouăzeci şi cinci de mii.

Nu şi peste un an. Dobânda a ajuns la şase procente în ultima vreme. Până termini tu facultatea, cei nouăzeci şi cinci de mii vor fi iar o sută de mii. Sunt aşa-zişii *bani invizibili.*

Nu ştiam că te pricepi la învârteli din astea.

Nu mă pricep. Sunt învârtelile tale, Archie, dar trebuie să mă-nvârtesc şi eu un pic ca să țin pasul cu tine.

Cealaltă mare lovitură din acea primăvară a fost pierderea Celiei.

Prima cauză: Când mătuşa Mildred l-a salvat pe Ferguson din casa în flăcări, găsindu-i un nou acoperiş la Brooklyn College, trecuse un an de când el şi Celia se îmbrățişaseră şi îndrăzniseră primul lor sărut. Un sărut urmat de iubire, o iubire mare, pe lângă care toate iubirile trecutului păliseră, dar în acel an înțelesese şi cât de complicat putea fi s-o iubească pe Celia. Când erau doar ei doi împreună, Ferguson simțea că sunt în general în armonie, că sunt în general capabili să depăşească diferendele care mai izbucneau uneori între ei dezbrăcându-se şi băgându-se în pat, iar împreunările copioase, pătimaşe, îi uneau chiar şi atunci când nu cădeau de acord asupra felului în care trebuiau să trăiască sau asupra motivelor pentru care-şi închipuiau că trăiesc. Atât Ferguson, cât şi Celia aveau opinii ferme în chestiunile cele mai importante pentru ei, numai că aceste chestiuni nu coincideau uneori, Ferguson pregătindu-se pentru un viitor în artă, iar Celia, pentru un viitor în ştiință,

şi chiar dacă amândoi pretindeau că admiră ce face celălalt (Ferguson n-avea nicio îndoială că Celia îi privea cu entuziasm creațiile, Celia n-avea nicio îndoială că Ferguson era impresionat la culme de *mintea ei fabuloasa de savanta),* nu puteau fi mereu totul unul pentru celălalt.

Contraargument: între ei era o distanță, dar nu atât de mare încât să-i descurajeze în eforturile lor de a o depăşi. Celia citea cărți, asculta muzică şi-l însoțea bucuroasă pe Ferguson la filme şi spectacole de teatru, iar Ferguson studia şi el biologie în acel an pentru că mai avea nevoie de o materie ştiințifică pentru medie, dar alesese biologia pentru ea, ca să-şi însuşească bazele limbii pe care o vorbea ea şi, aşa cum îi explicase Celiei, ca să se adâncească şi mai mult în cartea lui, care nu putea fi scrisă, aşa cum realizau amândoi, decât prin explorarea ținutului noyesian al corpurilor fizice – țesuturile şi oasele corpurilor bolnave şi sănătoase pe care medicul le trata de peste douăzeci de ani. Celia nu-l ajuta doar la temele pentru cursul de biologie, ci tot ea i-a aranjat şi întâlniri cu studenti la medicină de la Barnard şi Columbia, cu tineri rezidenți de la St. Luke, Lenox Hill şi Columbia Presbyterian, ca şi o neprețuită întrevedere de patru ore cu propriul ei medic de familie la care mergea din copilărie, Gordon Edelman din New Rochelle, un tip îndesat, cu pieptul bombat, care i-a prezentat pe îndelete lui Ferguson parcursul şi programul său de zi cu zi de la cabinet, dramele cu care se confruntase de-a lungul anilor, ba i-a vorbit puțin chiar şi despre moartea prematură a fratelui Celiei, explicându-i că Artie *nu prezenta* simptome de anevrism, aşa că nu a fost supus angiografiei, o tehnică periculoasă, singura metodă de a examina un creier viu în 1961, spre deosebire de tehnica mult mai sigură de a examina pe bucățele un creier mort, la autopsie. *Nu prezenta.* Cu alte cuvinte, nimeni n-ar fi putut face nimic, apoi a sosit ziua când vasul s-a spart, iar cuvintele doctorului s-au împrăştiat în alte patru cuvinte, cu un înțeles cu totul diferit: *Nu mai eprezent.*

În acelaşi timp, romanul l-a obligat pe Ferguson să pornească în călătoria deprimantă, dar necesară prin literatura suicidului, iar Celia a citit şi ea câteva dintre cărțile

acelea, ca să țină pasul cu el, începând cu eseuri şi studii filosofice, sociologice şi fiziologice de Hume, Schopenhauer, Durkheim şi Menninger, şi continuând cu o mulțime de poveşti din trecutul îndepărtat şi recent, Empedocle cu al său salt mitic în flăcările Muntelui Etna, Socrate (cucută), Marc Antoniu (sabie), sinuciderea în masă a rebelilor evrei la Masada, Plutarh descriind în *Vieți paralele* felul în care Cato îşi curmă viața (vărsându-şi propriile măruntaie de față cu fiul său, cu doctorul şi cu slugile), Thomas Chatterton, băiatul genial căzut în dizgrație (arsenic), poeta rusă Martina Ţvetaeva (spânzurate), Hart Crane (săritură de pe un vapor în Golful Mexic), George Eastman (un glonț în inimă), Hermann Goring (cianură) şi, mai reprezentative decât toate celelalte, primele fraze din *Mitul lui Sisif:* „Nu există decât o problemă filosofică cu adevărat importantă: sinuciderea. Să socoteşti dacă viața merită sau nu să fie trăită înseamnă să răspunzi la întrebarea fundamentală a filosofiei."113

F: Ce părere ai, Celia? Camus are sau n-are dreptate?

C: Probabil că are. Deşi pe de altă parte...

F: De acord cu tine. Probabil că are dreptate, dar nu e cert.

Nu le aveau tot timpul pe toate, dar aveau destule pentru o încercare mulțumitoare, poate chiar una splendidă şi durabilă, numai că erau încă prea tineri când a început şcoala, optsprezece şi douăzeci de ani, şi unul dintre lucrurile bune pe care le aveau în comun era convingerea dublă că munca era mai importantă decât plăcerea şi că niciunul dintre ei n-avea vreo înclinație spre viața domestică. Chiar dacă apartamentul lui Ferguson din East Eighty-ninth Street ar fi fost suficient de încăpător pentru două persoane şi nu doar pentru una singură, nici prin cap nu le-ar fi trecut să se mute împreună, şi asta nu pentru c-ar fi fost prea tineri pentru rigorile coabitării permanente, ci pentru că amândoi erau, în fond, singuratici şi aveau nevoie de lungi perioade solitare ca să lucreze. Pentru Celia, asta însemna să studieze la Barnard, unde excela la toate materiile, nu doar la stiință

---

113 *Mitul lui Sisif* de Albert Camus, traducere din limba franceză de Irina Mavrodin, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1969.

şi matematică, ceea ce o plasa categoric în tabăra tocilarilor, o tocilară care tocea întruna, obsesiv, şi se aliase cu alte patru tocilare de la Barnard din anul ei, cu care împărţea o magherniţă mohorâtă din West 11 lth Street, un apartament pe care ea îl poreclise ironic Mănăstirea Eternei încremeniri. Şi exigenţele muncii lui Ferguson erau la fel de mari, dubla obligaţie stresantă de a face o figură cât mai bună la Brooklyn College şi de a încerca în acelaşi timp să scrie la roman, care progresa lent din acest motiv, dar un alt lucru bun la Celia cea obsedată era cât de profund se adaptase la obsesiile lui, şi de mai multe ori în acel an, în zilele de vineri şi de sâmbătă în care stabiliseră să se vadă, când Ferguson se simţise brusc inspirat să lucreze la carte, ea nu se supărase când Ferguson anulase întâlnirea în ultima clipă, îi spusese să-i *dea bătaie,* să *scrie după pofta inimii* şi să *nu-şi facă probleme.* Acolo era esenţa, din câte-şi dădea seama, complicitatea spirituală care o deosebea de toate celelalte persoane pe care le cunoscuse înainte, pentru că deşi fusese categoric dezamăgită de acele telefoane date în ultima clipă, avusese curajul (tăria de caracter) să n-o arate.

A doua cauza: O întâlnire în cea mai mare parte armonioasă a minţilor şi a trupurilor când erau doar ei doi împreună, dar ori de câte ori ieşeau în lume şi interacţionau cu alte persoane, viaţa devenea dificilă. În afară de cele patru fete cu care locuia, Celia avea puţini prieteni apropiaţi, poate chiar niciunul, aşa că grosul rarelor lor momente de socializare se reducea la scurte incursiuni în lumea lui Ferguson, o lume în general străină pentru Celia, o lume pe care încerca în zadar s-o înţeleagă. Ea n-avea probleme cu generaţia mai în vârstă, apreciase primirea călduroasă a mamei şi-a tatălui vitreg al lui Ferguson şi fusese în largul ei la cele două cine luate împreună cu mătuşa Mildred şi unchiul Don, dar atât Noah, cât şi Howard o călcau pe nervi, Noah pentru că nu suporta modul lui sarcastic de a se prosti întruna, iar Howard pentru că se simţea jignită de indiferenţa lui politicoasă faţă de ea. Se înţelegea destul de bine cu Amy şi cu Nancy, soţia lui Jim, dar cercul amicilor poeţi şi pictori ai lui Ferguson, care se lărgea mereu, o plictisea şi oripila în egală măsură, iar Ferguson se întrista văzând cât de

nefericită părea de fiecare dată când petreceau câte o seară cu Billy şi Joanna, care pentru el deveniseră la fel de apropiaţi ca nişte rude de sânge, o tristeţe care se transforma atât în vinovăţie, cât şi în iritare când o vedea suportând una dintre discuţiile lui lungi şi alambicate despre poeţi şi scriitori cu Ron, Lewis sau Anne, iar ei îi venea şi mai greu să înţeleagă de ce Archie al ei cel profund şi nobil se distra atât de bine când mergea la filme vulgare cu Joan Crawford împreună cu Bo Jainard şi amicul lui Jack Ellerby, nişte băieţi ca nişte spiriduşi, subţirei, care se sărutau uneori în întunericul de la balcon şi râdeau întruna, cu toţii râdeau prea mult, spunea ea, nimeni din acel grup nu lua vreodată ceva în serios, erau nişte maţe-fripte răpănoşi, slinoşi şi fără căpătâi care n-aveau alt scop în viaţă decât să bântuie pe la periferia vieţii, făcând artă pe care nimeni nu voia s-o vadă sau s-o cumpere, şi da, recunoştea Ferguson, poate că aşa era, dar erau băieţii şi fetele lui, confraţii lui marginali, vitejii pe care viaţa nu-i înăcrise, şi pentru că niciunul dintre ei nu prea avea ce căuta în acea lume, făceau şi ei faţă situaţiei cum puteau, cu câte un hohot de râs din când în când.

Contraargument: Până la începutul noului an (1968), Ferguson şi-a dat seama că nu-i mai putea impune Celiei compania dubioşilor săi tovarăşi, unii homosexuali pe faţă, alţii beţivi şi dependenţi de droguri, alţii mutilaţi afectiv şi trataţi psihiatric, şi chiar dacă unii dintre ei aveau căsnicii solide şi copii mici, indiferent câte eforturi ar fi făcut ca s-o integreze în micul grup de monomani săriţi de pe fix, ea se opunea întotdeauna, şi decât s-o pedepsească în continuare pentru păcatul de a-şi dori să-l însoţească atunci când căuta compania altora, mai bine s-o scutească de obligaţia de a frecventa persoanele care nu-i plăceau. Ştia că e un pas în direcţia greşită, că privând-o de acea parte din viaţa lui, avea să creeze între ei o distantă de nesters, dar nu voia să rişte s-o piardă pe Celia, şi cum s-o păstreze altfel decât s-o elibereze de povara acelor seri nefericite cu prietenii lui?

Următoarea dată când ea a dormit la el, Ferguson a prins din zbor ceva ce spusese ea şi a abordat subiectul cu toată delicateţea de care era capabil. Stăteau amândoi întinşi în pat, împărţind un Camei după o oră pe deplin satisfăcătoare

deasupra şi sub cearşafuri şi cuvertură, vorbind despre lucruri neînsemnate sau poate fără să vorbească deloc (nu mai ţinea minte), poate doar privindu-se aşa cum obişnuiau să facă în acele momente, plini unul de celălalt şi totuşi prelungind momentul prin atingeri şi mângâieri pe pielea goală, fără cuvinte, poate doar Ferguson să-i fi spus cât e de frumoasă sau poate nici măcar atât, dar a reţinut că Celia avea ochii închişi şi murmura pentru sine, un sunet slab, nemelodic, care amintea de torsul pisicii, Celia, femeia-panteră cea languroasă, cu picioare lungi, tolănită într-o rână şi şoptindu-i cu voce răguşită: îmi place mult când stăm aşa, Archie. Doar noi doi, împreună pe insula noastră, cu valurile oraşului spărgându-se afară.

Şi mie îmi place, a zis Ferguson. De-aia o să propun un moratoriu, o prohibiţie a oricărui contact cu exteriorul de-acum încolo.

Adică să ne-ncuiem în camera asta şi să nu mai ieşim niciodată?

Nu, putem ieşi. Dar doar noi doi. Nu mai umblăm cu alţii.

Eu n-am nimic împotrivă. Ce-mi pasă mie de alţii?

Avem o singură problemă. *(S-a oprit să dea fumul afara şi să se gândească la o formulare care să n-o supere.)* Va trebui să ne vedem ceva mai puţin.

De ce să facem aşa ceva?

Pentru că eu nu pot spune că nu-mi pasă de oamenii de care ţie nu-ţi pasă.

La care oameni te referi?

Cei pe care ţi i-am vârât pe gât. Billy Best, Howard Small, Noah Marx, Bo Jainard – toată gaşca de inacceptabili.

N-am nimic împotriva lor, Archie.

Poate, dar nici nu-ţi sunt simpatici, aşa că nu văd de ce să-i suporţi în continuare.

Zici asta pentru mine sau pentru tine?

Pentru noi amândoi. Mor când te văd căzând în puţul tău cu melancolie.

Ştiu că încerci să fii drăguţ, dar mă crezi tembelă, nu? O burgheză încuiată şi bătută-n cap.

Sigur că da. O fată care ia mereu nota maximă şi e invitată vara la Woods Hole nu poate fi decât tembelă şi bătută-n cap.

Dar sunt prietenii tăi. Nu vreau să te dezamăgesc.

Sunt prietenii mei, dar nu scrie nicăieri că trebuie să fie şi prietenii tăi.

Nu ţi se pare cam trist?

Nu neapărat. Ne organizăm altfel, atâta tot.

Mă refer la *mai puţin,* la faptul că o să ne vedem mai puţin.

Dacă acest mai puţin e mai de calitate decât multul pe care-l avem acum, atunci mai puţinul va compensa toate orele groaznice pe care le-am petrecut uitându-mă la tine cum te chinui cu oamenii ăia, iar mai puţinul va întrece multul, de fapt *va fi* mai mult.

S-au obişnuit cu un ritm de weekend, doar două după-amiezi târzii, seri şi nopţi pe săptămână, vineri şi sâmbătă, vineri şi duminică sau sâmbătă şi duminică, în afara rarelor zile de vineri, sâmbătă sau duminică în care Ferguson o suna să anuleze în ultima clipă, ceea ce-i lăsa libertatea de a-şi petrece seara de weekend nu cu Celia, ci în compania unuia sau mai multor inacceptabili, asta pe lângă serile din timpul săptămânii în care nu era îngropat sub temele pentru şcoală, cam o seară din patru în care lua cina în apartamentul din vecini, la Billy şi Joana, discutând despre scriitori, politică, filme, pictori şi sport, ţinând-o cu rândul în braţe pe Molly, care avea un an, şi jucându-se cu ea, Billy Best, fratele mai mare care crezuse în Ferguson înaintea tuturor şi era singurul lui amic prozator din acvariul cu poeţi în care înota în acel moment, singurul care avea ureche pentru proză şi putea urmări argumentaţia lui despre motivele pentru care Flannery O'Connor şi Grace Paley erau nişte stiliste mai curajoase şi mai inventive decât Bellow, Updike şi orice alt bărbat american, poate cu excepţia lui Baldwin, şi aşa a reuşit Ferguson să nu piardă legătura cu soţii Best, cu Noah, Howard, tripleta de la Tumult şi cu toţi ceilalţi de care avea nevoie ca să-l ancoreze în lume. Da, era oarecum trist, cum spusese Celia, dar după o lună, apoi încă una cu noul program, parcă începuseră să se simtă mai bine, nu mai erau mereu cu sufletul la gură pentru că erau mai puţin distraşi şi aveau mai puţine motive de exasperare, şi totuşi, Ferguson îşi dădea seama că mai era mult de lucru, că mica problemă pe care o rezolvase nici nu se compara cu marea problemă de

a-i fi ascuns Celiei prea mult din ființa lui, iar dacă nu găsea forța de a-şi deschide sufletul în fața ei şi de a-i spune tot ce trebuia să ştie despre el, avea să distrugă viitorul lor comun şi să nu mai rămână cu nimic.

A treia cauza: Se poate spune că întreaga poveste fusese clădită pornind de la o premisă falsă. Ferguson n-o mințise neapărat pe Celia, numai că îi ascunsese în continuare adevărul despre întâietatea morții lui Artie în formula iubirea-egal-dreptate-divină, şi chiar dacă el considera că depăşise în mare parte problema în primăvara anului precedent, când se jucaseră cu mingea în Riverside Park, după care toată vara făcuse partide de wiffleball[114] cu Celia, doar ei doi, atât în Woods Hole, cât şi la ferma din Vermont, mai ales în săptămânile deprimante de dinainte de procesul lui, când acele meciuri festive, vesele, îl ajutaseră să uite pentru câteva clipe de ziua când avea să dea socoteală în instanță, el tot nu-i sudase o vorbă despre toate astea. Fixația dementă, care durase şase ani, trecuse, dar dacă se vindecase sau se refacuse măcar parțial, atunci de ce nu-şi luase inima în dinți şi nu-i mărturisise Celiei sacrificiile pe care şi le impusese ca omagiu adus răposatului său frate geamăn A.E? Pentru că-i era frică. Pentru că se temea să nu-l considere nebun şi să nu-i întoarcă spatele.

Mai rău, la asta se adăuga incapacitatea de a-i vorbi despre *problema* lui, de a-i dezvălui secretul naşterii lui anormale, ca progenitură a unui măgar şi a unei iepe, asinul care încălecase zbierând iapa arătoasă într-un grajd din New Jersey într-o noapte din vara anului 1946, sădindu-i în pântec un catâr, pe Ferguson Catârul Vorbitor, o ființă care, neputând procrea, intra în categoria rebuturilor genetice, un adevăr atât de zdrobitor pentru Ferguson, atât de nociv pentru certitudinile falice ale masculinității sale, încât nu găsise niciodată curajul să i-l mărturisească Celiei, lăsând-o deci să-şi ia măsuri contraceptive inutile de fiecare dată când se culca cu el, fără să-i spună vreodată că n-avea rost să-şi

---

[114] Variantă de baseball pentru spații restrânse.

pună diafragma, pentru că n-avea niciun motiv să se teamă că va rămâne gravidă făcând dragoste cu el.

O greşeală de neiertat. Laşitate pe o scară atât de imensă, încât îl transforma exact în ceea ce-şi jurase să nu devină niciodată: neonorabil.

Contraargument: Nu exista niciun contraargument. Totuşi, posibilitatea ca doctorul Brueler să se fi înşelat asupra diagnosticului a continuat să-i întreţină lui Ferguson speranţa în mintea lui. Până când şi dacă nu cerea părerea altui medic, ceea ce părea de nescuzat rămânea scuzabil pentru că întotdeauna exista o mică probabilitate să fie nevoie de contracepţie, iar el nu voia ca Celia să afle adevărul ruşinos despre *problema* lui până când nu era sigur sută la sută că aşa era. Nu trebuia decât să se prezinte la alt medic şi să repete testele – dar era prea speriat ca să se ducă, prea speriat ca să se lămurească, aşa că amâna momentul.

Concluzia: La două săptămâni şi jumătate după moartea tatălui său, când realitatea incendiară a momentului şi-a extins flăcările asupra campusului de la Columbia, Celia şi-a pus o banderolă verde şi a contribuit la cauză pregătind sandviciuri pentru studenţii din clădiri, alături de zecile de voluntari din Brigada Cantinei din Ferris Booth Hall. Nu banderola roşie a activiştilor, ci banderola verde a simpatizanţilor şi a suporterilor, o poziţie rezonabilă pentru cineva care nu participa în niciun fel la viaţa politică din campus şi-şi dedica întreaga energie studiului, dar Celia avea opinii politice şi chiar dacă nu era făcută pentru acţiuni de primă linie ca ridicarea baricadelor sau ocuparea sediilor universitare, era suficient de convinsă ca să ia partea studenţilor în faţa administraţiei, indiferent câte obiecţii ar fi avut fată de tacticile studenţilor şi că se strâmba de silă când auzea o sută sau cinci sute de glasuri strigând: *Treci la zid, nenorocitule!* După părerea lui Ferguson, Celia se comporta conform principiilor fundamentale ale Constituţiei Federman, din acelaşi impuls care o făcuse la şaisprezece ani să pună dolarul în faţa bătrânului de la bufetul cu servire automată, iar între timp împlinise nouăsprezece ani şi nu se schimbase nimic. În noaptea de 23, ea l-a sunat acasă şi, în timp ce o asculta povestindu-i ce se întâmplase în acea zi la Columbia,

adunarea care avusese loc la prânz la cadranul solar din centrul campusului, atacul asupra sălii de sport aflate în construcție din Morningside Park, apoi ocuparea Hamilton Hall de o coaliție formată din SDS şi SAS, studenti albi şi negri lucrând cot la cot pentru a închide universitatea, Ferguson a început să râdă – parțial pentru că era surprins, din câte-şi dădea seama, dar mai ales de fericire. Când a închis telefonul, a realizat că era prima oară când râdea cu adevărat din seara când răspunsese la acelaşi telefon şi vorbise cu Allen Blumenthal.

Vineri după-amiaza (pe data de 26), la ora unu, a hotărât să se întrerupă din lucrul la carte pe ziua aceea şi să traverseze oraşul, ca să vadă ce se întâmpla la Columbia. Era prea târziu ca s-o sune pe Celia, care era mai mult ca sigur cu tovarăşii ei de făcut sandviciuri la cantina din Ferris Booth Hall, dar n-avea să-i fie prea greu s-o găsească, iar după ce reuşea s-o smulgă de lângă platourile cu şuncă, salam şi pâine feliată preambalată, puteau să dea împreună o tură prin campus, să vadă care e situația. În autobuzul care mergea pe Madison Avenue s-a adâncit în aceeaşi conversație pe care obişnuia s-o poarte cu sine ori de câte ori se ducea în Morningside Heights: Dacă ar fi urmat Columbia şi nu Princeton? Dac-ar fi învătat acolo, cum ar fi arătat viața lui fată de cea pe care o ducea în acel moment? În primul rând, fără Brooklyn College. Apoi, fără East Eighty-ninth Street. Şi fără să dea buzna peste filmul porno al bunicului său. Fără cei zece mii de dolari, fără Nagle şi fără Howard Small – deci fără încăierarea din barul din Vermont, fără proces, fără salvarea miraculoasă venită din partea mătuşii Mildred, fără meciuri de tenis imaginare şi fără idila dintre Howard şi Amy, devenită o idilă fierbinte care nu dădea semne că avea să se răcească prea curând. Însă aceleaşi trei cărți la Gizmo, chiar dacă a doua şi a treia ar fi fost oarecum diferite. Şi aceleaşi roluri pentru Mary Donohue, Evie Monroe şi Celia. Dar dacă s-ar fi dus la Columbia, oare ar fi fost şi el într-una dintre clădirile ocupate, împreună cu studenții protestatari, sau poate că viața l-ar fi aşezat în acelaşi autobuz municipal care înainta de-a lungul laturii nordice a Central Park, îndreptându-se spre Morningside Heights?

Situația se schimbase față de 23. Alianța albi-negri se destrămase, dar studenții ocupaseră încă patru clădiri, iar coincidența făcea ca președintele SDS, liderul recunoscut al rebeliunii, să fie unul dintre fostii camarazi de liceu ai lui Ferguson, Mark Rudd. Da, și Mike Loeb era implicat – fostul izvor de suferință al lui Amy, deci fostul prieten al lui Ferguson –, dar din câte știa Celia, Loeb era un simplu membru SDS care participa la întrunirile de la Facultatea de Matematică, în timp ce Rudd era la cârmă, ca purtător de cuvânt și principal instigator al SDS, și Ferguson se înțelesese întotdeauna bine cu el, stătuseră în aceeași bancă la multe ore de engleză, franceză și istorie, ieșiseră împreună în oraș cu prietenele lor cu nume aproape identice, Dana și Diana, și chiuliseră de la școală într-o dimineață ca să dea o fugă până la New York, unde vizitaseră Bursa de pe Wall Street ca să vadă *capitalismul în acțiune,* și era cât se poate de nimerit, dar și ciudat de ironic, că tocmai Mark, care-l învățase să șofeze o mașină cu schimbător de viteze manual în primăvara ultimului an de liceu, ceea ce-i permisese lui Ferguson să conducă dubita Chevy a lui Arnie Frazier și să muncească încă o vară la mutat de obiecte mari și grele, Mark conducea acum o rebeliune studențească și în fiecare zi îi apărea poza în ziar.

Totuși, Ferguson n-a reușit să ajungă la Columbia în acea după-amiază. Autobuzul municipal numărul 4 mergea din East Side în West Side pe 110th Street, zisă și Cathedral Parkway pe porțiunea dintre Central Park West și Riverside Drive, iar când autobuzul a ajuns la intersecția dintre Broadway și 110th, Ferguson a coborât și a luat-o pe 116th Street spre nord, în direcția campusului, dar ca să ajungă la destinație, trebuia să treacă mai întâi pe strada Celiei, West 11 lth, între Broadway și Amsterdam, și, în mod destul de ciudat, în timp ce mergea înainte pe 11 lth spre următorul colț, în față i-a apărut însăși Celia, îmbrăcată cu o fustă albastră largă și o bluză roz, îndreptându-se și ea tot spre nord, cam la jumătate de cvartal în fața lui, mergând mai mult ca sigur spre cantina din Ferris Booth Hall. Nu l-a deranjat faptul că Celia nu era singură, chiar dacă nu era însoțită de una dintre colegele ei de apartament de la

Barnard, ci de un bărbat, mai precis de un bărbat de douăzeci şi doi de ani pe nume Richard Smolen, pe care Ferguson l-a recunoscut pentru că era unul dintre studenţii la medicină de la Columbia cu care stătuse de vorbă în octombrie, când Celia îi aranjase întrevederi care să-l ajute să-şi scrie romanul, şi cum Smolen era din New Rochelle şi fusese în copilărie coleg de echipă cu Artie la baseball şi baschet, Celia îl cunoştea de-o viaţă, aşa că de ce-ar fi simţit Ferguson vreo urmă de gelozie sau nelinişte văzând-o pe Celia că merge în oraş cu un vechi prieten? A iuţit pasul ca să-i prindă din urmă, dar n-a apucat să se apropie suficient încât să-i poată striga, că Celia şi Richard Smolen s-au oprit în mijlocul străzii, s-au îmbrăţişat şi-au început să se sărute. Era un sărut pasional, lung, un sărut erotic, plin de dorinţă pură, nestăpânită, iar din câte-şi putuse da seama Ferguson, care se oprise pe trotuar la nici şase metri de perechea îmbrăţişată, era un sărut plin de dragoste.

Dacă era dragoste, singura ipoteză posibilă era că cei doi tocmai ieşiseră din apartamentul Celiei, unde petrecuseră cine ştie câte ore tăvălindu-se în patul ei, iar acum că se îmbrăcaseră la loc şi porniseră spre nord, spre Columbia, să facă sandviciuri pentru studenţii din clădirile ocupate, remanenţa dezmăţului lor senzual era atât de intensă, că nu-şi puteau ţine mâinile acasă şi încă nu se săturaseră.

Ferguson s-a întors şi a luat-o spre sud.

Epilog: El n-a sunat, iar ea a sunat abia luni – să-i spună de Smolen (care deja nu mai era o surpriză pentru el) şi să-i dea papucii. Un weekend de tăcere, în care el a ajuns la concluzia că dezastrul se produsese din vina lui, că Smolen nu era cauza problemelor, ci mai degrabă un simptom al lor, şi că merita să fie părăsit, din moment ce fusese nesincer cu ea de la bun început. Frumoasa Celia. Celia şi frenezia nesfârşită de a o atinge şi de a-şi împreuna trupul cu al ei. Dar sexul nu era suficient. O concluzie care părea inimaginabilă, dar sexul nu era suficient, iar în rest fuseseră nepotriviţi aproape peste tot. El îşi impusese s-o iubească, dar iubise doar ideea de a o iubi, ceea ce nu era iubire, ci o formă de prostie crasă, de neiertat, aşa că las-o în pace cu drăguţul ei student la medicină, şi-a zis el, las-o să se ducă

în iureşul de la Columbia cu viitorul specialist în inimă care-i furase inima, pentru că focul se extindea în continuare şi sosise momentul ca Ferguson s-o lase să iasă în trombă din viaţa lui şi să se îndrepte spre următoarea destinaţie fără el.

În lunile care au urmat, nici un alt personaj central din *Povestea lui Ferguson* n-a mai murit subit pe un teren de tenis, şi nici în altă parte, şi nici o altă iubire n-a mai fost găsită, pierdută şi nici măcar întrezărită. O vară tristă, care abia se ţâra, petrecută în compania romanului lui, apucându-se de cea de-a doua şi ultima parte, închis aproape toată ziua în garsoniera lui, iar seara neavând cu cine să se vadă în afară de Billy şi Joana care locuiau în vecini şi de Noah, care era în oraş ca să joace în primul lui film profesionist, numai că Noah era ocupat şi epuizat şi nu prea avea timp de el decât în weekenduri.

Toţi ceilalţi plecaseră, îşi petreceau vacanţa ori în bungalouri de familie, ori în căsuţe închiriate la ţară, în New York sau Noua Anglie, sau făcând excursii ieftine prin diverse oraşe şi regiuni rurale din Europa de Vest. Ca de obicei, Howard era la ferma mătuşii şi unchiului din Vermont, dar de data asta era şi Amy cu el, şi-şi făceau deja planuri împreună pentru viaţa de după facultate, care avea să înceapă peste doar un an, şi presupunând că Howard reuşea să scape de armată, se gândeau amândoi să urmeze studii doctorale, Howard de filosofie, iar Amy de istorie americană, alegerea ideală fiind Columbia, unde puteau trăi împreună într-un apartament din Morningside Heights, devenind newyorkezi cu acte în regulă. Howard şi Amy l-au tot invitat pe Ferguson să-i viziteze în Vermont, iar Ferguson a tot inventat pretexte să nu se ducă. Le-a zis ba că Vermont e pentru el un loc bântuit şi nu-şi dă încă seama dacă e pregătit să se întoarcă acolo, ba că e prea adâncit în roman şi nu-i vine să plece din New York, ba că l-a doborât o răceală de vară şi nu e în stare să călătorească, dar orice le-ar fi spus (adevăruri parţiale), supremul adevăr era că, de când o pierduse pe Celia, se gândea din nou la Amy, Amy cea nespus de dragă şi pe veci pierdută, care nu-l dorise şi n-avea să-l dorească niciodată, şi în acel moment n-ar fi putut îndura priveliştea fericirii ei alături de cumnatul lui neoficial.

Deşi nu încetase să se gândească la Celia în acea vară, ea era mult mai puțin prezentă în capul lui decât se aşteptase, iar când s-a terminat prima lună de foc şi a început următoarea, mai c-a ajuns să se bucure că nu mai erau împreună, ca şi cum s-ar fi risipit o vrajă şi ar fi redevenit el însuşi în loc de o versiune artificială, iluzorie a lui, iar Artie era din nou cu el în arşița verii, moartea lui Artie şi moartea tatălui lui erau amintirile asupra cărora zăbovea cel mai mult când stătea în cămăruța lui încinsă, storcând cuvinte pentru cartea lui, iar la sfârşitul lui aprilie, odată rezolvată problema moştenirii (care, din câte s-a dovedit, nu era o moştenire standard, ci o asigurare de viață care evita astfel obligația de a plăti vreun impozit pe moarte), a luat cei cinci mii de dolari de la Dan, pentru a privi apoi cu fascinație morbidă cum cei nouăzeci şi cinci de mii de dolari redevin încet, încet, de la o lună la alta, cei o sută de mii de la început. Bani invizibili, cum spusese Dan. Ferguson le spunea *bani-fantomâ.*

Scria un roman despre moarte şi erau zile când avea senzația că romanul încerca să-l omoare. Fiecare frază era o luptă, fiecare cuvânt din fiecare propoziție ar fi putut fi altul şi, aşa cum procedase cu tot ceea ce scrisese în ultimii trei ani, păstra, în medie, o pagină din patru. Şi totuşi, la începutul verii avea deja o sută douăzeci şi două de pagini terminate şi spusese jumătate din poveste. O epidemie de sinucideri ajunsă deja la finalul celei de-a treia luni, în timpul căreia oraşul R. Şi-a îngropat douăzeci şi unu de copii, un număr alarmant pentru un oraş de provincie cu nouăzeci şi patru de mii de locuitori, iar doctorul Noyes e în miezul lucrurilor de la bun început, lucrând alături de alți douăzeci de colegi medici, în jur de zece psihiatri şi aproape treizeci de preoți şi fețe bisericeşti pentru a preveni următoarea sinucidere, dar în ciuda efortului lor colectiv intens, care presupune lungi discuții şi şedințe de consiliere cu toți tinerii din oraş, nimic nu ajută, aşa că doctorul ajunge să se întrebe dacă nu cumva nenumăratele ore de muncă depuse pentru a opri flagelul n-au făcut decât să-l întrețină, dacă izolarea problemei şi supunerea sa atenției publice lună de lună nu alimentează cumva problema în loc s-o rezolve, ispitindu-i pe cei mai vulnerabili să caute soluții

la care singuri nu s-ar fi gândit, aşa că tinerii din R. Continuă să se sinucidă ca şi până atunci, iar doctorul Noyes cel puternic se dezintegrează încetul cu încetul. Aici se oprise Ferguson în iunie, ca să-şi dea examenele şi să predea lucrările de final de semestru, iar în primele săptămâni de vară, în timp ce reintra în ritmul poveştii, ştia deja care va fi sfârşitul, dar deşi asta îl ajuta, una era să ştii, alta era să faci, şi dacă nu făcea lucrurile bine, atunci degeaba ajungea la sfârşit. Problemele cu care se confruntă tinerii din oraşul lui Noyes sunt în acelaşi timp eterne şi specifice momentului, o combinaţie de destin biologic şi evenimente istorice contingente. Cutremurele adolescentine ale primelor iubiri şi ale iubirilor pierdute, teama zilnică de a fi luat la ochi de turmă pentru a fi exclus, teama de sarcină, trauma sarcinii reale şi a maternităţii timpurii, fiorii excesului (prea multă viteză, prea mult alcool), lehamite, dispreţ faţă de părinţi, faţă de adulţi şi faţă de toţi cei care decid, melancolie, singurătate şi suferinţa lumii (*Weltschmerz)* apăsându-le inimile chiar dacă sunt scăldaţi de lumina soarelui – aceleaşi veşnice zbateri ale tinereţii –, dar la cei mai expuşi riscului, băieţii de şaptesprezece şi optsprezece ani, mai e şi spectrul Vietnamului care planează asupra lor din clipa în care termină şcoala, realitatea incontestabilă a prezentului american, pentru că R. E un oraş muncitoresc în care puţini absolvenţi de liceu merg mai departe la facultate, în care sfârşitul liceului înseamnă începutul vieţii adulte, iar în aceşti ultimi trei ani, de când cele şaizeci şi patru de sicrie în care se aflau trupurile unor soldaţi americani morţi au fost repatriate şi îngropate în cimitire locale, de când fraţii mai mari ai acelor băieţi, cu ochii scoşi şi fără mâini şi picioare, au aterizat în vecinătate, la spitalul VA. Din W., elanul patriotic care luase cu asalt R. În vara anului 1965 se transformase deja în primăvara anului 1968 în repulsie şi groază, şi niciunul dintre acei băieţi nu mai vrea să lupte în războiul purtat de guvernul american în cealaltă parte a lumii. Să moară degeaba, ca fraţii şi verii lor, ca fraţii prietenilor lor, pare o batjocură adusă principiilor vieţii înseşi, şi de ce s-au mai născut, se întreabă ei, şi ce mai caută pe pământ dacă trebuie să-şi dea viaţa inutil înainte să

fi apucat măcar să trăiască? Unii se automutilează împuşcându-se în degetele de la mâini sau picioare ca să fie respinşi la examenele medicale ale armatei, dar alţii preferă soluţia mai puţin sângeroasă de a-şi curma viaţa prin gazare în maşini cu motorul pornit, încuiaţi în garajele părinţilor lor, iar de multe ori, atunci când băiatul are o iubită, băiatul şi fata stau îmbrăţişaţi în maşină, în timp ce gazele îşi fac efectul încetul cu încetul. La început, Noyes e oripilat de aceste morţi absurde şi face tot ce-i stă în puteri ca să le oprească, dar cu timpul gândurile i se îndreaptă în altă direcţie, iar după patru, cinci luni, microbul îl contaminează şi pe el. Planul lui Ferguson era să urmărească etapele prin care trece Noyes până când, la finalul cărţii, îşi pune şi el capăt zilelor, imensa compasiune pe care o capătă pentru tinerii de care se ocupă, conversaţiile cu peste două sute cincizeci de băieţi şi fete, care-l conving că oraşul nu trece printr-o criză medicală, ci printr-una spirituală, problema nefiind moartea sau dorinţa de moarte, ci pierderea speranţei în viitor, şi imediat ce Noyes înţelege că trăiesc cu toţii într-o lume lipsită de speranţă, Ferguson se gândise să-l apropie de una dintre tinerele pe care le consiliase în ultimele luni, o fată de şaptesprezece ani pe nume Lily MeNamara, al cărei frate geamăn, Harold, se sinucisese deja, iar doctorul Noyes, care era divorţat şi n-avea copii, avea s-o ia la el în casă pe Lily pentru o săptămână sau o lună sau jumătate de an, ca să încerce s-o convingă pe fata ştearsă, încăpăţânată, incoerentă, să renunţe la gândurile sinucigaşe. Avea să fie ultima redută, o ultimă încercare de a se opune propriei lui dorinţe de capitulare, şi văzând că nu reuşeşte s-o aducă de partea vieţii, doctorul o urmează în garaj, închide uşile şi ferestrele, apoi se urcă în maşină lângă ea şi învârteşte cheia în contact...

Şaptezeci şi patru de pagini scrise şi rescrise cu migală de la jumătatea lui iunie până la jumătatea lui septembrie, iar la două săptămâni după ce şi-a reluat drumurile cu metroul până-n Brooklyn şi înapoi, Tumult Books i-a publicat operele complete. După o vară atât de grea, *Proluziuni* s-a ivit din pământ la fel de neaşteptat ca prima brânduşă la începutul primăverii. Un licăr violet străpungând noroiul şi zăpada

înnegrită de pe pământul rece, o frumoasă limbă de culoare într-o lume altfel incoloră, mai ales că *Proluziuni* chiar avea o copertă violet, în nuanța care se numeşte liliachiu, culoarea aleasă de Ferguson şi Ron dintre numeroasele culori disponibile, o copertă cu un model auster, cu numele şi titlul scrise cu negru, într-un chenar cu linii albe subțiri, o reverență adusă copertelor Gallimard din Franța, foarte, foarte elegantă, după părerea lui Ferguson, iar când a luat pentru prima oară în mână un exemplar din carte, a simțit ceva neaşteptat: o străfulgerare de exaltare. Asemănătoare cu exaltarea resimțită atunci când câştigase Bursa Walt Whitman, din câte-şi dădea seama, dar cu următoarea diferență: bursa îi fusese luată, în timp ce cartea avea să-i aparțină întotdeauna, chiar dacă avea să fie citită de cel mult şaptesprezece oameni.

A primit cronici. Pentru prima oară în viața lui, a fost pupat şi pălmuit în public, de treisprezece ori în următoarele patru luni, după socoteala lui, cronici lungi, medii sau scurte apărute în ziare, reviste şi publicații trimestriale literare, cinci săruturi satisfăcătoare cu limba, o bătaie amicală pe spate, trei pumni în față, un genunchi în boaşe, o execuție la zid şi două ridicări din umeri. Ferguson era în acelaşi timp un geniu şi un idiot, un băiat-minune şi un nătărău înfumurat, cel mai bun, dar şi cel mai rău lucru din acel an, care avea un car de talent şi totodată nicio fărâmă. Nu se schimbase nimic de pe vremea scandalului cu doamna Baldwin pe motiv de Hank şi Frank şi a părerilor contrare ale mătuşii Mildred şi unchiului Don din urmă cu jumătate de secol, sarabanda laudelor şi criticilor, nesfârşita înfruntare din tribunalele de opinie, dar oricât ar fi încercat să ignore atât lucrurile bune, cât şi pe cele rele care se spuneau despre el, Ferguson trebuia să admită că înțepăturile aveau un efect mult mai persistent decât sărutările, că-i era mai greu să uite atacul calificativului de „hipiot bezmetic, scăpat de sub control, care nu crede în literatură şi vrea s-o distrugă” decât să țină minte lauda apelativului de „noua senzație din cartier”. Mai dă-o încolo, îşi spunea în sinea lui, punând cronicile în sertarul de jos al biroului. Când şi dacă avea să mai publice altă carte, mai bine-şi astupa urechile cu ceară

de lumânări, îşi acoperea ochii, se lega de catargul unui vas şi înfrunta furtuna până când sirenele nu-l mai puteau atinge.

La scurt timp după lansarea cărţii, Mary Donohue a reintrat în peisaj. În acel moment, Celia dispăruse din viaţa lui de cinci luni şi, însingurat şi înnebunit după sex cum era, Ferguson a primit cu mare interes vestea că sora Joannei se despărţise de iubitul ei din ultimele optsprezece luni şi că, dacă era şi el dispus s-o revadă pe Mary, Joanna îi invita cu drag la cină pe amândoi într-una dintre serile sau săptămânile viitoare. Mary terminase între timp cu Michigan şi se întorsese la New York să studieze dreptul la NYU, mai slabă cu opt, zece kilograme, din câte spunea Joanna, şi-l întreba pentru că Mary întrebase de el, şi se părea că Mary era disponibilă, dacă era şi el, şi iată cum Ferguson şi Mary au început să se vadă iar, adică să facă iar sex ca pe vremuri, ca în vara anului 1966, şi nu, nu era dragoste, n-avea să fie niciodată dragoste, dar în unele privinţe era chiar mai bine aşa, prietenie, pur şi simplu prietenie, cu enorm de multă admiraţie de ambele părţi, iar Ferguson a căpătat atâta încredere în Mary, încât, după două luni din cel de-al doilea episod al idilei lor, ea a fost cea căreia i-a făcut mărturisiri despre Celia, spunând prima oară povestea cu Artie, povestea cu baseballul şi ruşinoasa poveste cu diafragma, spunându-i ei ceea ce niciodată nu reuşise să spună nimănui, şi când a terminat de povestit acea tărăşenie nefericită despre tăcere şi minciună, a întors capul şi a întrebat-o, cu privirea la perete: Care-i problema mea?

Că eşti tânăr, a răspuns Mary. Asta a fost singura ta problemă. Erai tânăr şi aveai gândurile unui om tânăr, necopt, cu o inimă mare şi o doză exagerată de idealism tineresc. Acum nu mai eşti chiar aşa de tânăr şi nu mai gândeşti la fel.

Asta-i tot?

Asta-i tot. În afară de cealaltă chestiune, care n-are nicio legătură cu tinereţea. Ar fi trebuit să-i spui, Archie. Ai făcut un lucru... cum să mă exprim fără să te jignesc...

Reprobabil.

Da, ăsta e cuvântul potrivit. Reprobabil.

Ştii, voiam să mă însor cu ea, sau cel puţin aşa credeam, şi dacă i-aş fi spus că n-o să putem avea niciodată copii, probabil că m-ar fi refuzat.

Oricum. A fost o greşeală să nu spui nimic.

Mă rog, ţie ţi-am spus, nu?

Cu mine e altceva.

A, da? Şi de ce, mă rog?

Pentru că nu vrei să te însori cu mine.

Cine ştie dacă vreau sau nu? Cine ştie dacă tu vrei sau nu? Ştie cineva ceva?

Mary a râs.

Măcar de-acum poţi să nu mai iei pilula, a continuat Ferguson.

Să ştii că nu eşti singurul bărbat din New York. Ce se întâmplă dacă într-o seară mă împiedic de Senor Magnifico şi mă ia valul?

Numai să nu-mi spui, altceva nu-ţi cer.

Între timp, Archie, ar trebui să mergi şi la alt medic – doar ca să fii sigur.

Ştiu, a răspuns Ferguson, ştiu c-ar trebui şi o să mă duc, o să mă duc în curând, sigur că da, în curând, promit.

1969 a fost anul celor şapte dileme, al celor opt bombe, al celor paisprezece refuzuri, al celor două oase rupte, al numărului 263 şi al glumei care i-a schimbat viaţa.

1) La patru zile după ce Richard Nixon şi-a început mandatul ca cel de-al treizeci şi şaptelea preşedinte al Statelor Unite, Ferguson a scris ultima frază din *Capitala ruinelor.* Prima variantă era gata, prima variantă îndelung muncită, care trecuse deja prin atâtea corecturi încât ar fi putut fi considerată a noua sau a zecea variantă, dar Ferguson era în continuare nemulţumit de manuscris, sau în orice caz, nu era pe deplin mulţumit, i se părea că e încă neterminat, aşa c-a ţinut cartea încă patru luni în care a tot şlefuit şi rafinat, a tăiat şi a adăugat, a înlocuit cuvinte şi a ascuţit propoziţii, iar la început de iunie, când s-a apucat să bată la maşină varianta finală-finală, era în plină sesiune la Brooklyn College şi la un pas de absolvire.

Ferguson cunoştea o singură editură, una singură la care voia să publice şi, odată romanul încheiat, ar fi fost o plăcere

să le predea manuscrisul prietenilor săi de la Tumult Books, care-i spuseseră de atâtea ori că sunt gata să-i publice *oricând* operele. Doar că în ultimele luni avusese loc o schimbare, iar tânăra afacere abia înfiripată, care lansase douăsprezece cărți de la înființarea sa, în vara anului 1967, era în prag de destrămare. Trixie Davenport, care avea două căsnicii la activ şi era singura finanțatoare a editurii mărunte, dar nu invizibile, se căsătorise pentru a treia oară în aprilie, iar noul ei soț, Victor Krantz, care nu părea să aibă altă ocupație în afară de administrarea investițiilor lui Trixie, nu era amator de artă (în afară de arta pictorilor morți precum Mondrian sau Kandinski), aşa că o sfătuise pe mecena de la Tumult să nu mai arunce bani pe „cauze inutile" ca Tumult Books. Aşa că se închisese robinetul. Toate contractele pentru cărți care urmau să fie publicate au fost anulate, exemplarele care nu ajunseseră încă în librării sau în depozitele distribuitorilor urmau să fie vândute la anticariate, iar cele nevândute aveau să fie reciclate. În cele nouă luni de la publicare, *Proluziuni* se vânduse în 806 exemplare. Poate că nu erau prea multe, dar nici puține, după standardele de la Tumult, a patra ca cifră de vânzări după cartea de poezii erotice a lui Anne (1.486 exemplare), după *Capete zdrobite* a lui Billy (1.141 exemplare) şi după jurnalele picante ale lui Bo despre viața de noapte în cercurile homo din centru (966). La sfârşitul lui mai, Ferguson a cumpărat o sută de exemplare din propria-i carte la prețul de doi dolari bucata, a depozitat cutiile în pivnița casei din Woodhall Crescent, iar în aceeaşi seară s-a întors la New York ca să ia parte la o petrecere cu multă lume acasă la Billy, unde s-au adunat toți cei care colaboraseră sau publicaseră la Tumult Books împreună cu soțiile, soții, iubitele şi iubiții, ca să-l înjure pe Victor Krantz şi să se îmbete criță. Într-o notă şi mai tristă, cum Joanna rămăsese din nou gravidă, iar Billy lucra la cărat mobilă ca să aducă mai mulți bani în casă, a urmat momentul inevitabil când Billy s-a urcat pe un scaun în mijlocul tuturor şi a anunțat sfârşitul editurii Gizmo, dar ceva tot vă promit, a strigat Billy cu voce de bețiv şi venele gâtului umflate, nu mă las până nu public toate cărțile şi broşurile pe care am promis că le

public, pentru că *Eu sunt omul care se ține de cuvânt!,* o săgeată îndreptată spre robinetul închis de la Tumult, şi toată lumea l-a aplaudat şi l-a lăudat pe Billy pentru că e *om de cuvânt,* în timp ce Joanna stătea lângă el cu lacrimile şiroindu-i pe obraji, iar Mary stătea lângă ea, ținându-şi sora pe după umeri, apoi Mary a scos o batistă şi a început să şteargă lacrimile de pe fața Joannei, iar Ferguson, care era pe-aproape şi urmărea cu atenție scena, a iubit-o pentru asta.

La sfatul lui Billy, Ferguson şi-a găsit o agentă literară care să se ocupe de căutarea unei noi edituri. Se numea Lynn Eberhardt şi era, bineînțeles, şi agenta lui Billy (nu pentru că Billy ar mai fi terminat o carte, ci pentru că ea spera să-i obțină un contract la o editură comercială pentru *Capete zdrobite,* după ce Tumult sucombase), iar Ferguson s-a simțit încurajat de reacția ei la *Capitala ruinelor,* pe care-l numise *un roman anti-râzboi* superb în scrisoarea prin care-l accepta în rândul clienților ei, pentru ca după două zile, la telefon, să-l descrie ca fiind *un film de Bergman transplantat în America şi pus în cuvinte.* Ferguson avea sentimente amestecate în privința filmelor lui Bergman (unele îi plăceau, altele nu), dar înțelegea că pentru Lynn era un imens compliment şi i-a mulțumit pentru comentariul generos. Lynn era tânără şi entuziastă, o femeie mică şi drăguță, cu păr blond şi buze rujate într-un roşu intens, care pornise pe cont propriu cu aproximativ un an în urmă şi, fiind o agentă tânără şi independentă, fără clienți mai vechi în ogradă, îşi asumase misiunea de a găsi cei mai buni tineri scriitori, iar Ferguson, care avea douăzeci şi doi de ani şi trei luni, era în primul şi în primul rând tânăr. Apoi, Lynn a trimis manuscrisul editurilor newyorkeze de pe lista ei şi au început să curgă refuzurile. Nu pentru că vreunul dintre editori ar fi considerat că romanul lui Ferguson era prost, lipsit de calități sau de ceea ce unul dintre ei numise „un talent remarcabil", dar conform verdictului unanim, *Capitala ruinelor* era atât de flagrant *necomerciala,* încât chiar şi cu un avans de doar cincizeci de dolari sau fără avans, tot ar fi acoperit cu greu costurile pentru tipărirea cărții. Până la sfârşitul anului, după un sejur prin serviciile de

corespondență şi birourile a paisprezece edituri, manuscrisul a primit paisprezece scrisori de refuz.

Paisprezece pumni în plin, toți durerоşi.

Stai liniştit, i-a zis Lynn. Găsesc eu o cale.

2) Cei patru membri juniori ai încâlcitului clan şi-au absolvit facultățile la început de iunie, Amy, Brandeis, Howard, Princeton, Noah, NYU şi Ferguson, refugiul lui rural de lângă stația de metrou Flatbush din Midwood, iar acum, că încălzirea se terminase, porneau toți patru în călătoriile lor spre viitor.

După ce-şi petrecuse mare parte din adolescență şi toată tinerețea pregătindu-se pentru o carieră în film, Noah le dăduse bomba lui Ferguson şi celorlalți, întorcându-se 180 de grade şi declarându-şi intenția de a se ocupa doar de teatru din acel moment. Actoria de film era o porcărie, zicea el, o escrocherie mecanizată, stop-şi-de-la-capăt, care nici nu se compara cu adevărata escrocherie de a juca în fața unui public, fără duble sau foarfecă monteurului care să-ți salveze pielea. Făcuse trei scurtmetraje ca regizor şi trei ca actor, dar acum îşi lua adio de la celuloid şi se ducea să studieze actorie şi regie tridimensională la Facultatea de Teatru de la Yale. De ce iar la scoală? l-a întrebat Ferguson. Pentru că mai am de învățat, a răspuns Noah, dar dacă se dovedeşte că nu mai am, o să mă las de cursuri, o să mă întorc la New York şi o să mă mut cu tine. E un spațiu îngrozitor de mic, a zis Ferguson. Ştiu, a răspuns Noah, dar nu te deranjează să dormi pe podea, nu?

Noah se întorcea la şcoală, în mod neaşteptat, ca şi Amy şi Howard, care-şi respectau astfel cuvântul şi planurile. La Columbia amândoi, asta pe lângă deliciile vieții conjugale fără căsătorie, Amy pentru un doctorat în istorie, dar Howard renunțase la filosofie şi urma să studieze la Departamentul Clasici, unde putea să exploreze şi mai în profunzime aforismele presocraticilor, fără să mai piardă vremea cu stupidele teorii anglo-americane la modă în acel moment. Wittgenstein da, dar despre Quine spunea că-i dă dureri de cap, iar despre Strawson, că parc-ar fi mestecat sticlă când îl citea. Ferguson înțelegea adorația lui Howard pentru grecii lui antici dragi (influența lui Nagle fusese profundă şi mult

mai durabilă la Howard decât la el), şi totuşi se simţea oarecum dezamăgit de alegerea prietenului său, considerând că Howard era mai potrivit pentru artă decât pentru un parcurs academic şi voia să-l vadă că-şi asumă riscuri cu creioanele şi pixurile lui şi că-şi încearcă norocul cu desenele, că trăieşte de pe urma mâinii care era deja mai pricepută decât mâna de profesionist a tatălui lui Amy şi, după copertele pentru Billy, caricaturile publicate în *Princeton Tiger,* meciurile de tenis care te făceau să mori de râs şi alte zeci de minunăţii pe care le născocise de-a lungul anilor, Ferguson l-a provocat în sfârşit la o discuţie pe Howard, întrebându-l de ce şcoală şi nu artă. Pentru că îmi vine prea uşor cu arta, a răspuns fostul lui coleg de cameră, şi niciodată n-am să devin mai bun decât sunt acum. Eu caut ceva care să mă pună la-ncercare, o disciplină care să mă ducă mai departe decât cred eu că pot ajunge. Îţi sună logic, Archie? Da, era logic, chiar foarte logic, dar Ferguson tot dezamăgit se simţea.

Pentru Ferguson însă, niciodată nu s-a pus problema să continue cu şcoala. Gata, ajunge, i-a anunţat el pe ceilalţi membri ai clanului, iar la un moment dat, la sfârşitul primăverii, şi-a găsit o slujbă, exact genul de slujbă cu care taică-său n-ar fi fost de acord şi care-l făcea, probabil, să se răsucească în mormânt, dar tatăl lui Fritz Mangini, cel mai deştept şi mai de încredere dintre prietenii lui Ferguson de la Brooklyn College, avea o firmă de construcţii, iar unul dintre serviciile oferite de firmă era zugrăvitul apartamentelor, şi când Fritz i-a spus lui Ferguson că taică-său căuta pentru vară un zugrav pentru echipa lui, Ferguson s-a întâlnit cu domnul Mangini la biroul lui din Desbrosses Street, în sudul Manhattanului, şi a fost angajat. Nu era o slujbă cu program obişnuit, de cinci zile pe săptămână, ci în funcţie de lucrări, cu pauze între ele, ceea ce pentru el era bine-venit, şi-a zis, să muncească o săptămână sau două, apoi să fie liber o săptămână sau două, iar perioadele în care era ocupat să-i acopere cheltuielile cu mâncarea şi chiria şi pentru perioadele în care era liber. După absolvirea facultăţii, era atât scriitor, cât şi zugrav, dar pentru că tocmai îşi terminase primul roman şi încă nu era pregătit să se apuce de altceva

(avea mintea sleită şi era în pană de idei), era mai mult zugrav.

Amy avea să-şi vadă de drum nestingherită, dar planurile celorlalți trei depindeau de ce avea să li se întâmple în timpul şi după examenele medicale militare, programate pentru acea vară, al lui Howard la jumătatea lui iulie, al lui Noah la început de august şi al lui Ferguson la sfârşit de august. În caz că erau recrutați, Howard şi Noah hotărâseră să urmeze exemplul lui Luther Bond şi să plece în nord, în Canada, dar Ferguson, care era mai încăpățânat şi mai impulsiv decât ei, era dispus să rişte închisoarea. Facțiunea pro-război îi numea în toate felurile pe cei ca ei – *chiulangii, laşi, trădători de țara –,* dar cei trei prieteni n-ar fi avut nimic împotrivă să lupte pentru America într-un război pe care l-ar fi considerat just, niciunul nefiind un pacifist care să se opună oricărui război, ei se opuneau doar acelui război, considerându-l imposibil de justificat moral, nu doar o gafă politică, ci un act de nebunie criminală, astfel că era de datoria lor ca patrioți să refuze orice participare la el. Tatăl lui Howard, tatăl lui Noah şi tatăl vitreg al lui Ferguson fuseseră cu toții soldați în al Doilea Război Mondial, iar fiii şi fiul vitreg îi admirau pentru că luptaseră cu fascismul într-un război pe care ei îl considerau îndreptățit, dar Vietnamul era altceva şi întregul clan mare şi încâlcit se simțea uşurat la gândul că cei trei veterani ai celuilalt război îşi susțineau fiii şi fiul vitreg în atitudinea lor anti-război.

Bătălia de la Hamburger Hill, Operațiunea Apache Snow din Valea A Shau, bătălia de la Binh Ba din Provincia Phuoc Tuy. Erau câteva denumiri şi locuri din Vietnam vehiculate în săptămânile de dinainte şi de după ce-au absolvit toți trei facultatea şi, în pregătire pentru vizitele la comisia de recrutare din Newark (Howard) şi la cea din Whitehall Street, Manhattan (Noah şi Ferguson), Howard şi Noah s-au adresat amândoi unor medici pentru suferințe inventate, în speranța de a obține o clasificare 4-F (inapt pentru serviciul militar) sau I-Y (apt pentru serviciul militar, dar doar în cazuri de extremă urgență), ca să nu fie nevoiți să se mute în Canada. Howard suferea de alergii la praf, iarbă, ambrozie, solidago şi alte tipuri de polen împrăştiat de vânt primăvara şi vara

(rinită alergică), dar medicul lui, care era înțelegător şi anti-război, i-a dat în scris că suferă şi de astm, o boală cronică care l-ar fi putut scuti de Howard de obligație, deşi nu era o garanție. Şi Noah s-a dus înarmat cu o scrisoare, o declarație din partea psihanalistului anti-război pe care-l frecventase de două ori pe săptămână în ultimele şase luni cum că pacientul său suferea de o frică nevrotică de spații deschise (agorafobie), care în momente de stres excesiv se transforma într-o paranoia de toată frumusețea, ceea ce se adăuga unei homosexualități latente, făcând imposibilă funcționarea lui normală în mediile exclusiv masculine. Când Noah a scos scrisoarea şi i-a arătat-o lui Ferguson, a clătinat din cap şi a râs. Uită-te la mine, Archie, a zis el. Sunt un pericol social. Un nebun de legat.

Zici tu că doctorul crede vreo iotă din trăsnăile astea? a întrebat Ferguson.

Cine ştie? a răspuns Noah. Apoi, după un scurt moment de tăcere, a izbucnit iar în râs şi a zis: Probabil.

Probabil c-ar fi fost în interesul lui Ferguson să meargă şi el la un medic şi să le urmeze exemplul lui Howard şi Noah, dar după cum cititorul a putut observa până în acest moment, Ferguson nu ținea întotdeauna cont de propriile-i interese. Luni dimineața, pe 25 august, s-a prezentat la centrul de recrutare din Whitehall Street fără vreo scrisoare pentru personalul medical militar despre vreo suferință fizică sau psihică reală sau închipuită. Deşi era adevărat că în copilărie suferise şi el de rinită alergică, de câțiva ani părea vindecat, şi singura lui problemă medicală, cea care-l condamnase la statutul de catâr vorbitor, era nerelevantă în chestiunea respectivă.

A rătăcit prin clădire în chiloții lui albi, însoțit de o ceată de tineri ca el, în chiloții lor albi. Tineri cu pielea albă, cafenie, neagră şi galbenă – cu toții în aceeaşi oală. A dat examenul scris, corpul i-a fost măsurat, cântărit şi examinat, apoi s-a dus acasă, întrebându-se ce-i rezerva viitorul.

3) Ho Şi Min a murit pe 2 septembrie, la şaptezeci şi nouă de ani. Ferguson, care era la al treilea contract pentru domnul Mangini de la începutul verii, a auzit vestea la radio, din vârful scării pe care se urcase ca să zugrăvească tavanul

bucătăriei unui apartament cu trei camere din Central Park West, între străzile Eighty-third şi Eighty-fourth. Mos Ho murise, dar asta nu schimba cu nimic situația, iar războiul avea să continue până când Nordul cucerea Sudul, iar americanii erau azvârliți afară. Măcar de asta putea fi sigur, şi-a zis el în timp ce înmuia bidineaua în cutia cu vopsea ca să mai dea un strat pe tavan, dar de altele nu. De exemplu, de ce scrisoarea prin care era programat la examenul medical îi fusese trimisă la o lună în cap după ce Howard şi Noah le primiseră pe ale lor, sau de ce Howard primise deja noua clasificare de la comisia din Newark (1-Y), pe când Noah nu avea nicio veste de la comisia din Manhattan, deşi trecuse aceeaşi perioadă. Totul părea atât de arbitrar, un sistem cu două mâini independente, care nu ştiau una de cealaltă, fiecare văzându-şi separat de treburile ei, iar după ce trecuse de examenul fizic, nu era lămurit cât mai avea de aşteptat.

Se pregătea pentru varianta cea mai pesimistă, aşa că toată vara şi o parte din toamnă s-a gândit întruna la închisoare, cum o să fie dus cu forța acolo şi-o să fie nevoit să asculte de regulile şi ordinele capricioase ale gardienilor, c-o să fie în pericol de a fi violat de unul sau mai mulți dintre tovarăşii de puşcărie, cum o să împartă celula cu un pârnăiaş violent, cu şişul la brâu, condamnat la şapte ani pentru jaf armat sau la o sută de ani pentru omor. Apoi, mintea începea să-i zburde şi-şi aducea aminte de *Contele de Monte Cristo,* cartea pe care o citise pe când avea doisprezece ani, Edmond Dantès acuzat pe nedrept şi închis timp de paisprezece ani la Château d'If, sau de *întuneric la amiaza,* romanul pe care-l citise în clasa a opta, cu cei doi bărbați captivi în celule alăturate, care comunică între ei bătând în perete mesaje cifrate, sau de nenumăratele filme cu închisori pe care le văzuse la viața lui, printre care *Marea iluzie, Un condamnat la moarte a evadat, Sunt un evadat,* Dreyfus pe Insula Diavolului în *Viața lui Emile Zola, Riot în Cell Block 11, The Big House, 20.000 de ani în Sing Sing* şi *Omul cu masca de fier,* tot o poveste de Dumas în care fratele geamăn malefic moare sufocat de propria-i barbă.

Gânduri fugare, dătătoare de fiori, clocite în dublul incubator al incertitudinii şi panicii crescânde.

Vara fusese întotdeauna pentru el o perioadă de muncă intensă, dar în acea vară Ferguson n-a făcut mare lucru, în afară de a citi primele patru scrisori de respingere primite pentru *Capitala ruinelor.* La o lună după moartea lui Ho Şi Min, numărul acestora urcase la şapte.

4) Toată vara şi toamna acelui an, în timp ce Ferguson îşi făcea datoria în slujba domnului Mangini şi chibzuia la viitorul său nesigur, un om punea bombe la New York. Sam Melville sau Samuel Melville se născuse sub numele de Samuel Grossman în 1934, dar îşi schimbase numele în onoarea autorului lui *Moby Dick* sau în onoarea regizorului francez Jean-Pierre Melville, care se născuse la rândul său sub numele de Jean-Pierre Grumbach, sau în onoarea nimănui şi fără vreun motiv anume, poate în afară de a se disocia de taică-său şi de numele acestuia. Melville, un marxist independent, aliat cu Weathermen şi cu Panterele Negre, dar care acționa mai mult pe cont propriu (uneori cu unul sau doi complici, dar în general fără), a pus prima sa bombă pe 27 iulie, şubrezind Grace Pier din portul New York, o structură a United Fruit Company, compania care-i exploata de când lumea pe țăranii oropsiți din America Centrală şi de Sud. Pe 20 august a atacat clădirea băncii Marine Midiand; pe 19 septembrie, sediile Ministerului Comerțului şi Inspectoratului General al Armatei din clădirea federală de pe Broadway. Printre următoarele ținte s-au numărat sediul Standard Oii din clădirea REA, sediul central al băncii Chase Manhattan şi, pe 11 noiembrie, clădirea General Motors de pe Fifth Avenue, numai că în ziua următoare, când Melville s-a dus să pună o bombă în clădirea Tribunalului Penal de pe Centre Street, unde avea loc procesul celor 21 de Pantere Negre, a comis greşeala de a-şi alege drept complice un informator al F.B.I. Şi a fost săltat pe loc. A ajuns la Tombs115 în aprilie 1970, unde a organizat o grevă a deținuților, în urma căreia, în iulie, a fost transferat la Sing Sing, unde a organizat o nouă grevă care a dus la un nou transfer, în septembrie, la Attica, un centru de maximă siguranță din nordul statului New York.

---

115 Denumire colocvială pentru Centrul de Detenție din Manhattan.

Din câte se ştia, Melville se radicalizase tot mai mult din cauza evenimentelor de la Columbia din primăvara anului 1968. În noaptea ofensivei de pe 30 aprilie, fostul proiectant de instalaţii, în vârstă de treizeci şi patru de ani, se dusese în campus să le dea o mână de ajutor studenţilor, iar în nebunia cu cei o mie de poliţişti bătăuşi, cei şapte sute de studenţi arestaţi şi nenumăratele atacuri asupra banderolelor verzi şi albe, îi îndemnase pe studenţi să se opună şi să lupte cu poliţia. Împreună cu un mic grup de protestatari, urcase pe acoperişul Bibliotecii Low tomberoane de 200 litri din otel călit, vulcanizat, ca să le arunce peste poliţiştii de jos. Studenţii mai tineri se speriaseră, nefiind deloc pregătiţi să ia parte la o acţiune atât de smintită, şi se împrăştiaseră în noapte. În scurt timp, Melville fusese descoperit de poliţie şi dus târâş în altă clădire, unde fusese bătut cu bâtele, legat de un scaun şi lăsat acolo. După câteva zile se alăturase Comitetului de Acţiune Comunitar (C.A.C.), un grup care se opunea politicii de la Columbia de a-i evacua pe chiriaşii săraci din clădirile universităţii, iar în timpul uneia dintre demonstraţiile C.A.C. Din faţa St. Marks Arms, pe West 112th Street, fusese arestat împreună cu alţi membri ai grupului.

Columbia aprinsese flacăra din el, iar anul următor şi-a început campania de pus bombe în tot oraşul. Executase primele atacuri cu atâta măiestrie, încât timp de trei luni şi jumătate a umblat liber, neprins şi imposibil de depistat. Tabloidele l-au poreclit „Nebunul cu bomba”.

Ferguson nu-l cunoştea pe Sam Melville şi a aflat de existenţa lui abia pe 12 noiembrie, cu ocazia arestării lui, dar poveştile lor s-au intersectat odată cu cea de-a patra şi cea mai distructivă dintre cele opt bombe, schimbând cursul vieţii lui Ferguson, pentru că tânărul absolvent de facultate, sănătos şi sportiv, avea să primească mai mult ca sigur calificativul I-A din partea comisiei de recrutare, ceea ce ar fi dus la un proces la tribunalul federal şi la o pedeapsă într-o închisoare federală, dar la începutul lui octombrie, când Melville a aruncat în aer Centrul de Recrutare de pe Whitehall Street, Ferguson încă nu primise nicio veste despre calificativ şi, cum n-a primit veşti nici până la sfârşitul lunii,

nici în noiembrie, a speculat cu prudență că poate dosarul său militar fusese distrus de bomba lui Melville, iar el fusese, aşa cum îi plăcea să-şi spună în sinea lui, *şters de pe listă.*

Cu alte cuvinte, dacă Ferguson fusese într-adevăr şters de pe listă, atunci Sam Melville îi salvase viața. Cel supranumit Nebunul cu bomba îi salvase viața, lui şi altor câtorva sute, poate chiar mii de oameni, iar Melville îşi sacrificase propria viață făcând puşcărie *în locul lor.*

5) Cel puțin aşa şi-a închipuit Ferguson, sau a sperat, sau s-a rugat să fie aşa, dar fie că fusese sau nu şters de pe listă, mai avea de trecut un hop ca să rezolve definitiv problema. Nixon schimbase legea. Sistemul de recrutare nu se mai aplica la întreaga populație a bărbaților americani între optsprezece şi douăzeci şi şase de ani pentru a îngroşa rândurile armatei, ci doar la unii dintre ei, cei care primeau numerele cele mai mici la noua loterie a recrutării, care avea să se țină luni, pe 1 decembrie. 366 de numere posibile, unul pentru fiecare zi a anului, inclusiv anii bisecți, unul pentru zilele de naştere ale tuturor tinerilor americani, o tragere la sorți la voia întâmplării care să hotărască cine e liber şi cine nu, cine pleacă la luptă şi cine stă acasă, cine se duce la închisoare şi cine nu, viitorul fiind fasonat în întregime de mâinile generalului Noroc Orb, comandantul urnelor, al sicrielor şi al tuturor cimitirelor naționale.

Absurd.

Țara se transformase într-un cazinou şi nici măcar n-aveai dreptul să arunci singur zarurile. Le arunca guvernul în locul tău. Devenea periculos dacă te nimereai sub 80 sau 100. Dacă te nimereai peste, puteai spune: *Săru mâna, stăpâne.*

Numărul pentru 3 martie a fost 263.

De această dată, n-a mai simțit niciun fel de exaltare, nici vreo străfulgerare sau vreo descărcare electrică prin vene, nici brânduşe violet care să străpungă zăpada înnegrită, ci o senzație bruscă de calm, poate chiar de resemnare, poate chiar de tristețe. Se pregătise pentru gestul de sfidare pe care promisese că-l va face, dar nu mai avea de ce să-l facă. Nici măcar nu mai avea de ce să se gândească la el. Putea să se ridice şi să respire, să se ridice şi să se mişte liber, să se ridice şi să admire lumea, iar în timp ce se ridica, respira, se

ridica şi se mişca liber şi admira lumea, Ferguson a înţeles că în ultimele cinci luni trăise într-o stare de paralizie.

Tată, şi-a zis el în gând, tatăl meu ciudat şi mort, băiatul tău n-o să ajungă după gratii. Băiatul tău e liber să se ducă unde vrea. Roagă-te pentru băiatul tău, tată, aşa cum şi el se roagă pentru tine.

Ferguson s-a aşezat iar la birou şi a căutat în ziar data de 16 iunie, ziua lui Noah.

Numărul era 274.

Apoi ziua lui Howard, 22 ianuarie.

Numărul 337.

A doua zi, la sfârşitul după-amiezii, Noah a făcut autostopul din New Haven, iar la şapte s-a întâlnit cu Ferguson şi Howard la West End, ca să-şi înceapă seara cu un rând de băuturi înainte să ia o cină festivă cu mâncare chinezească la Moon Palace, la doar două cvartale sud, pe Broadway. Însă cum s-au simţit bine în separeul lor din colţ din prima cameră, au rămas la West End şi n-au mai ajuns la restaurant, mâncând oribila friptură înăbuşită cu tăieţei la barul lor preferat, unde au stat până la două şi jumătate noaptea, dând pe gât mari cantităţi de alcool în forme dintre cele mai reuşite, în general scotch pentru Ferguson, un scotch mediocru care l-a dus pe un drum accidentat spre măruntaiele cele mai obscure ale beţiei până când s-a descompus într-o torpoare cleioasă, alcoolizată, tulbure, şi a fost cărat de cei doi tovarăşi nesiguri pe picioare până în apartamentul lui Howard şi Amy de pe 113th Street, unde a dormit dus pe canapea în primele ore ale dimineţii, după care şi-a amintit că Howard şi Noah se aliaseră la un moment dat împotriva lui, criticându-l pentru mai multe lucruri, dintre care mai ţinea minte doar o parte, printre care se numărau următoarele:

Era un fraier pentru că nu se atingea de banii lăsaţi de taică-său.

Cu banii de care încă nu se atinsese, ar trebui să-şi ia la revedere de la America, să traverseze Atlanticul şi să petreacă cel puţin un an în Europa. Încă nu fusese nicăieri în amărâta lui de viaţă şi trebuia să înceapă *urgent* să călătorească.

Să uite că Mary Donahue şi-l găsise pe Senor Magnifico şi-şi făcea planuri de căsătorie, pentru că deşi Mary era o femeie remarcabilă, care-l ajutase pe Ferguson să reziste în clipe grele, n-aveau niciun viitor împreună, pentru că el nu era ce-şi dorea sau ce-i trebuia ei şi n-avea ce să-i ofere.

Nu era cazul să facă nopți albe din cauza celor douăsprezece refuzuri de la editurile din New York şi chiar dacă romanul avea să fie refuzat de încă douăsprezece ori, până la urmă tot se va găsi cineva să-l publice şi singurul lucru care conta în acel moment era să înceapă să se gândească la următoarea carte...

Din câte-şi amintea Ferguson, le dăduse dreptate pe toată linia.

6) Pentru că era un angajat conştiincios şi nu voia să întârzie şi să-şi lase baltă colegii, Ferguson s-a prezentat la muncă a doua zi dimineața la 9 fix. Dormise patru ore şi jumătate pe canapeaua lui Howard şi Amy şi, după ce băuse trei cafele negre la Tom's Restaurant, pe Broadway colț cu 112th Street, s-a dus la lucrarea de pe Riverside Drive, între străzile Eighty-eighth şi Eighty-ninth, un apartament gigantic, cu patru dormitoare, pe care se apucase să-l zugrăvească în urmă cu câteva zile împreună cu Juan, Felix şi Harry. Era o dimineață foarte rece, iar Ferguson suferea crunt de mahmureală, având ochii injectați, dureri de cap şi stomacul deranjat, şi s-a împleticit până-n centru cu fața îngropată în fular, care începuse să duhnească de alcoolul care-i contamina încă răsuflarea. Ce-ai pățit, omule? l-a întrebat Juan. Eşti praf, puştiule, a zis Felix. Nu te duci tu mai bine acasă, să dormi şi să-ți revii? a zis Harry. Dar Ferguson n-a vrut să se ducă acasă, să doarmă şi să-şi revină, se simțea foarte bine şi venise la muncă, numai că după o oră, cocoțat fiind pe o scară înaltă, telescopică, şi zugrăvind încă un tavan de bucătărie, s-a dezechilibrat şi a căzut pe podea, alegându-se cu fracturi la glezna stângă şi încheietura mâinii stângi. Harry a chemat salvarea, iar după ce medicul de la Spitalul Roosevelt i-a îndreptat oasele şi i-a pus glezna şi mâna în ghips, şi-a contemplat opera şi a comentat: Ai căzut zdravăn, tinere. Ai noroc că n-ai aterizat în cap.

7) Ferguson şi-a petrecut următoarele şase săptămâni în casa din Woodhall Crescent, îndopându-se cu mâncărurile bune ale maică-sii, în timp ce oasele i se sudau la loc, jucând gin rummy cu Dan după cină, iar în serile când se transmiteau meciurile echipei Knicks stătea în living, împreună cu cei doi bărbaţi Schneiderman, pe când maică-sa şi Nancy, care era însărcinată, se retrăgeau în bucătărie, discutând despre misterele feminine – viaţă casnică, răsfăţul şi plăcerile unui scurt răgaz acasă, ca să ia *o pauză obligatorie* (cum s-a exprimat Dan) sau pur şi simplu ca *sa traga linie* (cum s-a exprimat maică-sa) şi să se gândească ce să facă pe viitor.

N-o mai avea pe Mary, care urma să se căsătorească în curând cu un senor inteligent pe nume Bob Stanton, un procuror din Queens în vârstă de treizeci şi unu de ani, un om mult mai aşezat decât avea să fie vreodată Ferguson, o decizie deloc neinspirată, după părerea lui, totuşi o durere care avea nevoie de mai mult timp ca să se vindece decât aveau oasele lui rupte, iar dacă n-o mai avea pe Mary, nu mai exista nimic care să-l lege de New York, care să-l oblige să lucreze în continuare ca zugrav pentru domnul Mangini, pentru că Howard şi Noah reuşiseră până la urmă să-i deschidă ochii în noaptea lor de beţie cruntă, aşa că se răzgândise în privinţa banilor lui taică-său, dându-le dreptate cu jumătate de gură că ar fi fost o insultă să nu-i accepte. Taică-său era mort, iar morţii nu se mai puteau apăra. Oricâte motive de supărare s-ar fi acumulat între ei în timp, taică-său îl menţionase în testament, ceea ce însemna că-şi dorise ca Ferguson să ia cei o sută de mii de dolari şi să-i folosească aşa cum îl tăia capul, înţelegând că, în cazul lui, asta însemna să trăiască din ei ca să poată scrie, taică-său ştiuse cu siguranţă asta, a dedus Ferguson, şi adevărul era că furia îi trecuse aproape de tot, îi secase pe măsură ce moartea tatălui era tot mai departe, iar după un an şi jumătate aproape că se risipise şi spaţiul care înainte fusese ocupat de furie se umpluse acum de tristeţe şi confuzie, de tristeţe, confuzie şi regret.

Erau mulţi bani, suficienţi ca să-i ajungă ani de zile dacă-i cheltuia cu cap, iar Howard şi Noah procedaseră corect

insistând asupra importantei banilor şi sfatuindu-l cu înțelepciune pe Ferguson să aibă răbdare în privința romanului refuzat (căruia Lynn Eberhardt i-a găsit în sfârşit o editură la început de februarie, când l-a trimis la Columbus Books, o afacere mică şi inimoasă din San Francisco, care se situa împotriva curentului şi funcționa din anii '50), dar mai ales înțelegând că banii aveau să-i permită lui Ferguson să facă pasul cel mai benefic pentru el în situația dată, şi în timp ce lâncezea în casa din Woodhall Crescent, scrutând viitorul cețos pe care i-l oferiseră banii, a ajuns treptat la aceeaşi concluzie ca prietenii lui: venise momentul să iasă din America şi să vadă alte părți de lume, să lase focul în urmă şi să meargă altundeva – oriunde.

Ferguson a tot chibzuit şi a şovăit timp de două săptămâni, reducând treptat abundența de oriunde la cinci locuri, apoi la trei, apoi la unul singur. Limba avea să fie hotărâtoare, dar chiar dacă în Anglia şi Irlanda se vorbea engleză, se îndoia că putea fi fericit în acele locuri reci, cu vreme umedă. Şi la Paris ploua, desigur, dar franceza era singura limbă străină pe care o vorbea şi citea la un nivel decent şi, cum niciodată nu auzise pe nimeni spunând absolut nimic rău despre Paris, a hotărât să-şi încerce norocul acolo. Ca încălzire, avea să plece întâi la Montreal, să-i facă o scurtă vizită lui Luther Bond, care trăia sănătos în noua lui țară, după ce obținuse un loc la MeGill cam în aceeaşi perioadă în care Ferguson intrase la Brooklyn College, iar după absolvire se angajase ca reporter junior la *Montreal Gazette* şi se mutase cu noua lui prietenă, Claire, Claire Simpson sau Sampson (scrisul de mână al lui Luther era de multe ori greu de descifrat), şi Ferguson de-abia aştepta să plece în nord, să plece în est, să plece.

A socotit că avea să-şi poată folosi din nou glezna fără probleme la sfârşitul lui ianuarie, ceea ce-i lăsa timp berechet să elibereze apartamentul de pe East Eighty-ninth Street şi să-şi organizeze marea mutare.

Apoi, pe 1 ianuarie, în timp ce Ferguson se pregătea să ia prima îmbucătură din primul mic dejun al noului deceniu, maică-sa i-a spus gluma.

Părea să fie o glumă veche, care circula de mulți ani în casele evreilor, şi totuşi, din motive necunoscute, nu ajunsese la urechile lui Ferguson, care reuşise cumva să fie absent din respectivele case când cineva o spunea, dar în dimineața primei zile a noului an 1970, maică-sa i-a spus-o în sfârşit în bucătărie, celebra poveste cu tânărul evreu rus cu nume lung, imposibil de pronunțat, care soseşte la Ellis Island şi intră-n vorbă cu un *Lantsman*[116] mai bătrân şi mai experimentat, iar când tânărul îi spune bătrânului cum îl cheamă, bătrânul se încruntă şi răspunde că un nume atât de lung şi de imposibil de pronunțat n-o să-i fie de folos pentru noua lui viață în America, trebuie să-l schimbe cu unul mai scurt, unul care să sune plăcut, americăneşte. Ce propui? Întreabă tânărul. Spune-le că eşti Rockefeller, răspunde bătrânul, cu ăsta mergi la sigur. Trec două ore şi, când tânărului rus îi vine rândul la interviul cu funcționarul de la imigrări, nu mai poate pescui din memorie numele pe care i-l recomandase bătrânul. Cum vă numiți? Întreabă funcționarul. Pocnindu-se peste frunte de ciudă, tânărul izbucneşte în idiş: *Ikh hobfargessen (Am uitat)!* Aşa că funcționarul din Ellis Island scoate capacul stiloului şi notează conştiincios numele în catastif: Ichabod Ferguson.

Lui Ferguson i-a plăcut gluma şi a râs cu poftă când a auzit-o de la maică-sa în timp ce lua masa de dimineață în bucătărie, dar după aceea, când a urcat sontâc-sontâc în camera lui, n-a mai reuşit să şi-o scoată din minte şi, cum nu avea alte preocupări, s-a tot gândit la bietul emigrant toată dimineața şi în primele ore ale după-amiezii, când povestea a ieşit de pe terenul glumelor, devenind o parabolă despre destinul uman şi despre nenumăratele răscruci pe care omul le întâlneşte în drumul său prin viață. Un tânăr e brusc scindat în trei tineri identici, dar cu nume diferite: Rockefeller, Ferguson şi X cel lung şi imposibil de pronunțat, care-l însoțise din Rusia până la Ellis Island. Gluma îl transformă în Ferguson pentru că funcționarul de la imigrări nu-i înțelege limba. Ceea ce e oricum foarte interesant – să ți

---

[116] Compatriot (idiş).

se impună un nume din cauza unei erori birocratice, un nume pe care să-l porți apoi toată viața. Interesant, adică *bizar, caraghios* sau *tragic.* Un evreu rus transformat într-un scoțian prezbiterian din cincisprezece mişcări ale peniței unui străin. Iar dacă evreul e luat drept protestant în America albă, protestantă, dacă toți cei pe care-i întâlneşte presupun automat că e altcineva decât e, ce efect are acest lucru asupra vieții lui în America? Imposibil de spus, dar e de presupus că efectul există, că viața pe care o va duce ca Ferguson nu va fi la fel cu cea pe care ar fi dus-o ca tânărul evreu X. Pe de altă parte, pe tânărul X nu l-ar fi deranjat să se transforme în Rockefeller. Acceptase sfatul compatriotului său mai bătrân despre nevoia de a-şi alege alt nume şi cum ar fi fost dacă şi-ar fi amintit numele în loc să-i zboare din minte? Ar fi devenit un Rockefeller, iar din acel moment, oamenii ar fi presupus că face parte din cea mai bogată familie americană. Accentul lui idiş l-ar fi trădat, dar ce i-ar fi împiedicat pe ceilalți să creadă că omul se trage din altă ramură a familiei, una dintre subramurile străine direct înrudite cu John D. Şi urmaşii săi? Iar dacă tânărul X ar fi avut destulă glagore încât să-şi amintească să-şi ia numele de Rockefeller, cum ar fi arătat apoi viitorul său american? Ar fi dus aceeaşi viață sau alta? Fără îndoială că viața sa ar fi fost diferită, şi-a zis Ferguson, dar era imposibil de spus cum anume.

Pentru Ferguson, pe care nu-l chema Ferguson, era fascinant să-şi închipuie că s-ar fi născut sub numele de Ferguson sau Rockefeller, alt nume decât X-ul care-i fusese atribuit pe 3 martie 1947, când fusese scos din pântecul maică-sii. În realitate, tatăl tatălui lui nu primise alt nume pe 1 ianuarie 1900, când sosise la Ellis Island – dar dacă ar fi primit?

Din această întrebare s-a născut noua carte a lui Ferguson.

Nu o persoană cu trei nume, şi-a zis el în acea după-amiază, care s-a nimerit să fie 1 ianuarie 1970, cea de-a şaptezecea aniversare a sosirii bunicului său în America (după legenda familiei), omul care nu devenise nici Ferguson şi nici Rockefeller şi care fusese împuşcat mortal într-un

depozit de pielărie din Chicago în 1923, dar pentru a-şi spune povestea, Ferguson avea să înceapă cu bunicul lui şi cu gluma, iar după primul paragraf în care spunea gluma, bunicul lui n-avea să mai fie un tânăr cu trei nume posibile, ci cu un singur nume, nici X şi nici Rockefeller, ci Ferguson, apoi, după ce va fi povestit cum s-au cunoscut părinții lui, cum s-au căsătorit şi cum s-a născut el (totul pe baza anecdotelor auzite de la maică-sa de-a lungul anilor), Ferguson avea să răstoarne premisa şi, în loc să meargă mai departe cu ideea persoanei cu trei nume, avea să inventeze alte trei versiuni ale sale şi să spună poveştile lor, împreună cu propria-i poveste (care avea să fie mai mult sau mai puțin povestea lui, din moment ce şi el avea să devină o variantă ficționalizată a propriei persoane), scriind o carte despre patru oameni identici, dar diferiți, cu acelaşi nume: Ferguson.

Un nume apărut dintr-un banc despre nume. Poanta unui banc despre evreii din Polonia şi Rusia care luaseră vaporul şi veniseră în America. Categoric, o glumă evreiască despre America – şi despre statuia gigantică din portul New York.

Mama exilaților.

Tatăl zâzaniei.

Botezătoare cu nume nepotrivite.

Continua să meargă pe cele două drumuri pe care şi le imaginase la paisprezece ani, pe cele trei drumuri alături de Lazio Flute, cu aceeaşi senzație persistentă, încă de la începutul vieții lui conştiente, că răscrucile şi paralelele drumurilor alese şi nealese erau circulate în acelaşi timp de aceiaşi oameni, oameni vizibili şi oameni umbre, că lumea aşa cum era nu putea fi niciodată decât o părticică a lumii, pentru că realul include şi lucrurile care s-ar fi putut întâmpla, dar nu s-au întâmplat, că niciun drum nu era mai bun sau mai rău decât celelalte, doar că supliciul de a trăi într-un singur corp te obliga să fii pe un singur drum odată, chiar dacă ai fi putut fi şi pe alt drum, îndreptându-te în cu totul altă direcție.

Identici şi totuşi diferiți, adică patru băieți cu aceiaşi părinți, acelaşi corp şi acelaşi material genetic, dar trăind în case diferite, în oraşe şi împrejurări diferite. Azvârliți de colo

până colo sub efectul împrejurărilor, băieții încep să se separe pe măsură ce cartea avansează, târându-se, mergând la pas sau galopând prin copilărie, adolescență și primii ani de maturitate, devenind personaje tot mai distincte, fiecare pe drumul său, și totuși rămânând aceeași persoană, trei versiuni imaginare ale lui, plus Numărul Patru care era chiar el, autorul cărții, dar deocamdată nu cunoștea detaliile cărții, abia după ce intra-n pâine avea să înțeleagă ce încerca să facă, dar lucrul cel mai important era să-i iubească pe ceilalți băieți ca și cum ar fi fost reali, să-i iubească așa cum se iubea pe sine, așa cum îl iubise pe băiatul care căzuse din picioare și murise în fața lui, într-o după-amiază fierbinte de vară a anului 1961, iar acum că murise și tatăl lui, asta era cartea pe care trebuia s-o scrie – pentru ei.

Dumnezeu nu era nicăieri, și-a zis el, dar viața era peste tot, moartea era peste tot, iar viii se însoțeau cu morții.

Un singur lucru era cert. Fergusonii imaginari aveau să moară rând pe rând, la fel cum murise Artie Federman, dar doar după ce va fi învățat să-i iubească ca și când ar fi fost reali, doar după ce gândul de a-i vedea murind îi va fi devenit insuportabil, și atunci va rămâne din nou singur cu sine, ultimul supraviețuitor.

De-aici și titlul cărții: *4321.*

Așa se termină cartea – cu Ferguson apucându-se să scrie cartea, încărcat cu două valize grele și un rucsac, a plecat din New York pe 3 februarie și a luat autobuzul până la Montreal, unde a petrecut o săptămână cu Luther Bond, apoi s-a urcat într-un avion și a traversat oceanul până la Paris. În următorii cinci ani și jumătate a locuit într-un apartament cu două camere de pe rue Descartes, în arondismentul cinci, scriind constant la romanul lui despre cei patru Fergusoni, care s-a lungit mult peste așteptările lui, iar pe 25 august 1975, când a scris ultimul cuvânt, manuscrisul număra o mie o sută treizeci și trei de pagini dactilografiate la două rânduri.

Cel mai dificil i-a fost să scrie pasajele care descriau moartea băieților lui dragi. I-a fost tare greu să provoace furtuna care l-a ucis pe băiatul de treisprezece ani cu chip luminos și ce chin a fost să descrie în detaliu accidentul

rutier care i-a curmat viața lui Ferguson 3 la douăzeci de ani, iar după cele două acte distructive oribile, dar necesare, cel mai tare l-a durut când a trebuit să povestească despre moartea lui Ferguson 1, în noaptea de 8 septembrie 1971, un pasaj pe care tot a amânat să-l scrie până la ultimele pagini din carte, descrierea incendiului care a mistuit casa din Rochester, New York, când Charlie Vincent, vecinul de jos al lui Ferguson 1, a adormit în pat în timp ce fuma una dintre țigările lui Pall Mall şi a luat foc odată cu aşternuturile şi păturile de pe el, iar flăcările au cuprins camera, înălțându-se în cele din urmă până la tavan, şi cum lemnul din acea casă veche era uscat şi şubred, focul a pătruns prin tavan şi a aprins podeaua dormitorului de la etaj, apropiindu-se cu asemenea iuțeală de tânărul de douăzeci şi patru de ani adormit, jurnalist, traducător şi iubitul lui Hallie Doyle, încât acesta n-a apucat să sară din pat şi să se târască afară pe geam înainte ca încăperea să se mistuie cu totul.

Ferguson a făcut o pauză. S-a ridicat de la birou, a scos o țigară din buzunarul cămăşii şi a început să se plimbe dintr-o cameră în alta a micului apartament, iar când mintea i s-a limpezit îndeajuns ca să se reapuce de treabă, s-a întors la birou, s-a aşezat pe scaun şi a scris ultimele paragrafe ale cărții:

Dacă Ferguson 1 ar fi supraviețuit acelei nopți, s-ar fi trezit a doua zi dimineața şi s-ar fi dus la Attica împreună cu Gianelli, iar în următoarele cinci zile ar fi scris articole despre revolta din închisoare, despre cei peste o mie de oameni care au preluat puterea, izolând instituția şi luând treizeci şi nouă de gardieni drept ostatici, pentru a-şi impune cererile de reformă. Fără îndoială, solidaritatea deținuților l-ar fi îmbărbătat pe Ferguson. Aproape toată acea închisoare segregată rasial a susținut într-un glas revendicările şi pentru prima oară de când se ştiau cu toții, deținuții negri, albi şi latino au fost în aceeaşi tabără. Cealaltă tabără s-a clintit puțin, dar nu suficient ca să le dea speranțe. Au respins solicitarea de amnistie, au respins solicitarea de a-l înlocui pe directorul închisorii şi au respins solicitarea într-adevăr imposibilă de a-i lăsa pe rebeli să iasă teferi din țară, chiar dacă guvernul algerian promisese că-i primeşte pe toți.

Patru zile de negocieri scrâşnite, eşuate, între deţinuţi şi Russell Oswald, şeful Direcţiei Serviciilor Corecţionale, patru zile pline în care guvernatorul Rockefeller a refuzat să vină la închisoare pentru a mijloci un acord între cele două părţi. Apoi, pe 13 septembrie, ordinul şocant al lui Rockefeller de a recuceri cu forţa închisoarea. La 9.46 dimineaţa, gardienii şi poliţiştii newyorkezi din batalionul postat pe zidurile exterioare ale închisorii au deschis focul asupra celor din curte, omorând zece ostatici şi douăzeci şi nouă de deţinuţi, printre care şi Sam Melville, care a fost urmărit şi executat cu un glonţ tras de aproape la câteva minute după ce încetase focul de baraj. Pe lângă cei treizeci şi nouă de morţi, au fost răniţi trei ostatici şi optzeci şi cinci de deţinuţi. Curtea a fost înecată în sânge.

Imediat după atac, a circulat zvonul că deţinuţii tăiaseră gâtul celor zece ostatici ucişi, dar a doua zi, în Rochester, după ce medicul legist din districtul Monroe a examinat cadavrele celor zece gardieni morţi, a declarat că niciunul nu fusese ucis cu lovituri de cutit. Toţi fuseseră împuşcaţi de colegii lor. Într-un articol din *New York Times* scris de către Joseph Lelyveld pe data de 15, Cari Valone, rudă cu unul dintre gardienii omorâri, a comentat, după ce văzuse cadavrul: „N-avea tăieturi. Cari n-a fost nici măcar atins. A fost omorât de un glonţ pe care scria Rockefeller."

Nelson Rockefeller reprezenta aripa liberală a Partidului Republican, iar până la masacrul de la Attica fusese întotdeauna considerat un tip moderat şi de bun-simţ, dar în mai 1973 a stârnit din nou consternare impunând în New York o serie de legi ce stipulau pedepse începând de la cincisprezece ani şi culminând cu închisoare pe viaţă pentru vânzarea a peste cincizeci de grame de heroină, morfină, opiu, cocaină sau canabis sau pentru posesia a peste o sută de grame din aceleaşi substanţe. Legile cunoscute ca „Pachetul anti-drog Rockefeller" au fost cele mai dure date vreodată în America.

Poate că visa în continuare să devină preşedinte şi voia să convingă tabăra cetăţenilor duri, dornici de lege şi ordine, că putea fi şi el un dur, dar deşi îşi dorise dintotdeauna să devină liderul Lumii Libere, n-a reuşit să obţină

nominalizarea propriului său partid la alegerile din 1960, 1964 şi 1968, pierzând în faţa lui Nixon, Goldwater, apoi din nou Nixon, dar în 1974, când Nixon s-a retras din funcţie, în dizgraţie, vicepreşedintele Gerald Ford, numit la rândul său după demisia lui Spiro Agnew, şi el căzut în dizgraţie, a devenit noul preşedinte şi l-a ales pe Nelson Rockefeller să-i fie vice, amândoi devenind astfel singurele persoane din istoria americană instalate în funcţii fără votul cetăţenilor americani, aşa că pe 19 decembrie 1974, după un vot de 287 la 128 în Camera Reprezentanţilor şi de 90 la 7 în Senat, Nelson Rockefeller a depus jurământul ca cel de-al patruzeci şi unulea vicepreşedinte al Statelor Unite.

A fost căsătorit cu o femeie pe nume Happy[117].

[117] Fericit, vesel (eng.).